ІКОАНА ЛѸМЕЇ.

ФОАЕ

пентрѸ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

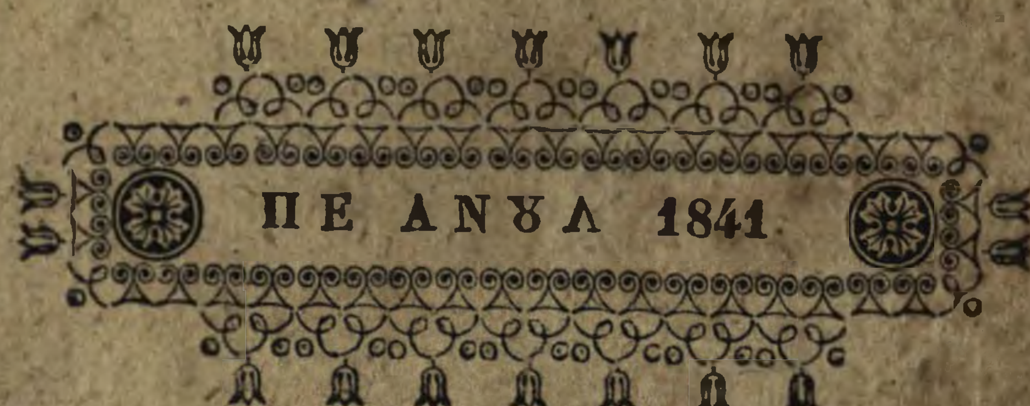

Іашії,

ЛА ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕЇ.

1841.

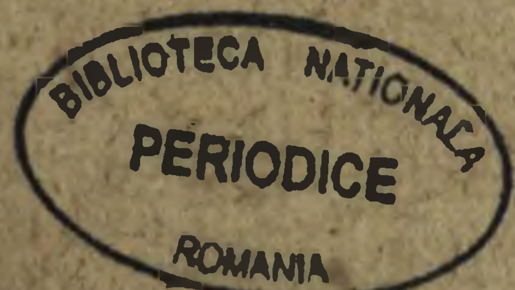

ІКОАНА
ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРꙊ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

Іашїй,

ЛА ІНСТІТꙊТꙊЛ АЛБІНЕЇ.

1841.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 5 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 1. ІАШІЙ. 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ.

Нетъгъдȣіт есте къ сȣфлетȣл нострȣ чере неконтеніт; абіе аȣ кѫщігат лȣкрȣл чел доріт, ѭтъ къ маї чере алта; ші тоатъ лȣмеа нȣ л'ар ꙟндестȣла. Немърџініреа есте сінгȣрȣл кѫмп че і се кȣвіне, ꙟн ȣрмъ, ȣмфлат еар нȣ сътȣрат кȣ ачеа че аȣ ꙟнгіціт, ел се арȣнкъ ꙟн сінȣл Ѹрзіторȣлȣї ȣнде се ꙟнтрȣнеск тоате а немърџінірей чеї депліне, ꙟн тімпȣ ші ꙟн спаціе. Анімаліле (добітоачіле) нȣ сѫнт тȣрбȣрате де ачеа нъдежде каре се аратъ ꙟн ініма омȣлȣї; еле фъръ прецет аџѫнг норочіреа лор чеа маї маре; ȣн пік де ѩрбъ ꙟндестȣлеазъ пре міелȣ, ȣн пік де сѫнџе пре тігрȣ.

Деакъ, дȣпре зічереа а ȣнȣрі філософі, сар креде къ нȣмаї ꙟнформареа органілор ар фі сінгȣра деосевіре ꙟнтре ом ші ꙟнтре анімал, ачеаста сар пȣте пріімі пентрȣ лȣкрȣріле кеар нȣмаї матеріале; дар кȣџетȣлȣї меȣ чеї пасъ де мѫна ме, кѫнд ꙟн лініщеа нопціі, ел се ꙟналцъ ꙟн ноѭнȣл спаціеї (ꙟналтере) пентрȣ де а къȣта аколо пре Орѫндȣіторюл лȣмеї ші а стелелор ненȣмърате? Дече нȣ фаче боȣл ка ші міне? Окіі лȣї еар фі дестȣї; къч ꙟнтрȣ ачеастъ німік л'ар ȣцюта брацеле сеаȣ пічоаріле меле. Ел поате а се кȣлка пе вердеацъ, капȣл ал ръдіка спре черю ші прін мȣџетеле сале а кема пре фіінца чеа некȣноскȣтъ де каре се ȣмпле тоатъ лȣмеа. Ꙟнсъ нȣ; преферінд (протімісінд) еарба че о калкъ, ел нȣ ꙟнтреабъ ꙟн ꙟнълціме търіілор пре соаріле ші пре лȣчеаферіі че сѫнт марторіі фіінцеї Дȣмнезееџї. Ел есте несімцітор ла прівіреа натȣрей, фъръ а препȣне къ кеар ші ел есте арȣнкат сȣб копачюл ȣнде заче, ка о мікъ пробъ аꙟнцелепчюнеї Дȣмнезееџї.

Аша дар сінгȣра фіінцъ каре каȣтъ афаръ де сіне, ші каре нȣ есте тотȣл пентрȣ сіне, есте омȣл. Спȣн къ попорȣл нȣ сімте ачеастъ нелініще; кънї остенеліле сале л'ар фі депъртѫнд де ла асеміне доріндъ, ші къ сетеа ферічірей сале ар стѫнџіо ꙟн а лȣї сȣдоаре. Ꙟнсъ

дакъ іл відем лȣкрѫнд шесъ зіле; спре а авеа ꙟн зіȣа а шептеа вре о плъчере; кѫнд дорінд пȣрȣре репаос ші не афлѫндȣл нічі одатъ, сосеще ла мормѫнт фъръ съ фі ꙟнчетат де а дорі, оаре съ поате зіче къ ші ел нȣ сімте ꙟнсȣфлареа чеа секретъ че аȣ тоці оаменії пентрȣ ȣн біне некȣноскȣт? Де ȣнде віне ачел інстінкт (*) меланхолік де каре се кȣпрінде ші омȣл сътеан? Адесеорі дȣмініка сеаȣ ꙟн зі де сърбътоаре, кѫнд тоці лъкȣіторії саȣ дȣс съ се роаџе кȣ съчеріторіȣл каріле алеџе греȣнтеа де ла негінъ, ам възȣт ȣн сетеан сінгȣр шезінд ла ȣша борделȣлȣі сеȣ; плекѫнд ȣрекеа ла сȣнетȣл клопотȣлȣі; ел ера акȣфȣндат ꙟн гѫндȣрі; пре ел н'ȣл змінтеа кѫнтікȣл пасерілор а аріеі чеі апропіете, нічі інсектіле че мȣрмȣра ꙟн царȣл сеȣ. Ачеа фігȣръ нобілъ а омȣлȣі, ачеа фрȣнте ꙟналтъ, де ші де гріжі бръздȣітъ; ачеле ȣмере ȣмбріте де о коамъ неагръ, тоатъ ачеа фіінцъ мърсацъ, де ші місеръ (сърак), оаре нȣ гѫнде ла алт чева декѫт нȣмаі ла челе пъмінтещі. Пе кѫнд ꙟн немішкаре цѫне окії цінтіці ꙟн пъмѫнт: адȣчере амінте алȣі Дȣмнезеȣ і ръсъре кȣ сȣнетȣл клопотȣлȣі бісеріческ. (Ва ȣрма.)

(*) Оаре каре сімціре каре повъцȣеще пе добітоаче ꙟн алор лȣкрърі механіче.

МІЖЛОК ДЕ А ЛІПІ КІХРІМБАРІȢЛ.

Спре а ліпі ла ȣн лок доȣъ бȣкъці де амбръ (Кіхрімбарі), требȣе ачесте ȣдате кȣ Kali causticum, ші ꙟнкълзіндȣсе пȣцін съ се ліпеаскъ ла олалтъ. Ачесте бȣкъці се вор ꙟмпреȣна аша де біне, ꙟнкѫт нȣ се ва кȣноаще нічі де кȣм, къ сѫнт ліпіте.

ЛАПЕРȢС.

Ачест нȣме есте кȣноскȣт ꙟн Молдова дін піеса, кȣ каре ла 1837, елевії Консерваторȣлȣі філармонік, аȣ дескіс репрезентацііле театрȣлȣі паціонал, ші каре кȣ атѫта плъчере саȣ пофторіт. Ноі вом ꙟмпъртъші оарекаре щіінцъ деспре ачест бърбат.

Ꙟнтре навігаторії (плȣтіторії) карії аȣ черкат пъмѫнтȣл нȣ есте нічі ȣнȣл а кърȣіа нȣме съ фіе маі кȣноскȣт декѫт а лȣі Лаперȣс, поате къ ачеаста съ траџе дін ненорочітȣл сфѫршіт а кълторіеі сале. Ꙟнтѫмплърі марі спореск ꙟн пȣцін тімп фаіма ȣнȣі ом, ші ѫі даȣ адесе маі мȣлтъ стрълȣчіре декѫт о лȣнгъ ȣрмаре де фапте вестіте, тоате ꙟнкоронате кȣ лаȣде. Се паре къ лȣпта ші сȣферіреа фіінд кондіціа пропъшірілор ноастре ꙟн ачеастъ лȣме, статорніческ ȣн фел де еквілібріе (асъмънаре) ꙟнтре ненорочіріле неащентате пре каре леаȣ ръбдат кȣ чеа маі маре бърбъціе пънъ ꙟн сфѫршіт, ші ꙟнтре лȣкръріле че съ пот фаче ꙟн маі мȣлт тімп, а кърора остенеле се діспърцъск ꙟн фіещекаре зі ꙟн пърці де о потрівъ.

Ꙟн діастімъ де трезечі де ані секретȣл соартеі лȣі Лаперȣс нȣ неаȣ фост кȣноскȣт, ші де ші кȣноащем астъзі попоаръ мартȣре, де ші кȣноащем шірȣріле де стѫнчі ꙟн каре ръпосазъ челе маі мічі сфърмътȣрі а фрегателор сале, авем кȣ тоате ачесте марі ꙟндоелі деспре соарта ачелора карії скъпъръ дін прімеждії, деспре моартеа лор ші поате кеар ꙟнсȣші деспре віецȣіреа орі кърȣеа дінтре еі.

Лаперȣс аȣ ꙟнтрат фоарте тѫнър ꙟн маріна Франціеі, аȣ фост ла ȣн маре нȣмер де бътълії, аȣ транспортат пе мȣлці ощені браві пе фрегателе сале ші къпътъ ȣн пост чінстіторіȣ ꙟнтре Офіцерії чії маі ꙟнсемнаці, ꙟмплінінд кȣ атѫта феріціре ші оменіе о ꙟнсърчінаре крȣдъ дар неапъратъ де а сфъръма ашезъмѫнтȣріле Енглезе дін баіа лȣі

Хѹдзон ꙟн Америка. Лаперѹс аѹ ѹніт ла кѹражѹл ші деприндереа че аѹ арътат прецѹітѹл фолос де а навіга пе тоате мъріле пъмѫнтѹлѹі атѫт ꙟн тімп де ръзбоае кѫт ші ꙟн тімп де паче, де ла 1774 пънъ ла 1778. Пентрѹ а сале ꙟнсѹшірі саѹ алес де кътръ Лѹіз XVI комендант ѹнеі кълъторії де дескоперірі.

Се щіе кѫт де мѹлт ѩбеа Лѹіз XVI щіінцеле Географіче, ел ꙟнпреѹнъ кѹ Флеѹрі аѹ ꙟнтокміт інстрѹкціїле дѹпъ каре требѹіа съ ѹрмезъ Лаперѹс, пентрѹ а ѹрмърі ші а ꙟндепліні лѹкръріле лѹі Коок. Ачесте інстрѹкції, дѹпъ рапортѹл хідрографік, се фак ꙟнкъ ші маі ꙟнсемнате прін прінціпііле оменіреі че сѫнт ꙟн еле лъмѹріте.

(Ва ѹрма).

ПАЛАТѸЛ МѸНІЦІПАЛ ꙞН БРѸКСЕЛА.

Капіталіа де астъз а кръїеі Белціеі, Брѹксела, есте ѹна дін челе маі ꙟнсемнате ші маі фрѹмоасе політії а Европеі, пентрѹ каре лъкѹіторії еі о нѹмеск „Парісѹл мік," ші де вро зъче ані ії се ꙟндслетніческ фоарте мѹлт а іміта ꙟнтрѹ тоате пе вечінії лор де ла малѹл ріѹлѹі Сеіна. Брѹксела есте ашезатъ парте пе о кѹлме де деал ші парте пе ѹн шес лѫнгъ малѹріле мікѹлѹі ріѹ Сенна, кареле ріѹреазъ поалеле деалѹлѹі. Лѫнцімеа еі де ла поарта де Лаекен пън ла ачеа де Хал есте ка де цѫмътате чеас, ѩр лъцімеа де ла поарта де Левен пънъ ла ачеа де Фландра ка де ѹн патрар. Еа аре 9500 де касе кѹ о ꙟмпопораре де 100,000 сѹфлете ꙟмпреѹнъ кѹ лъкѹіторії сѹббѹргѹрілор (махалалелор). Прекѹм ла тоате політііле, че сѫнт ашезате дін векіме, асеміне ші аіче се веде о маре деосебіре а кварталѹлѹі чел векі де ачел маі ноѹ. Ѹліцеле політіеі векі сѫнт стрімте ші нерегѹлате, ѩр ачесте маі ноъ ларџі, регѹлате, ші се пот асемъна кѹ ѹліцеле ші піацеле челе маі фрѹмоасе а челоралалте капіталії дін Європа.

О піацъ вреднікъ де ꙟнсъмнат атѫт пентрѹ а еі векіме, кѹм ші пентрѹ мъреаца архітектѹръ а зідірілор де пін преџѹр ꙟн Брѹксела, есте „піаца чеа маре" афлътоаре ꙟн міжлокѹл політіеі. Маі о ꙟнтреагъ парте а піацій кѹпрінде палатѹл мѹніціпал, ѩръ ꙟн прежма лѹі се афлъ маі мѹлте зідірі марі, каре де ші аѹ сѹферіт фоарте мѹлте де мѫніле попорѹлѹі тѹрбат ꙟн времеа револѹціеі де ла ꙟнкіерса веакѹлѹі трекѹт, тотѹш ꙟмфъцошазъ ѹрме вредніче де мірареа а стрълѹчіреі лор де маі наінте. Дін ачест шір де зідірі се ꙟнсемнеазъ маі алес палатѹл Кръеск ші каса нѹмітъ латъ, каре дін ꙟнчепѹт саѹ ꙟнтребѹінцат ка палат мѹніціпал. Ачеаста дін ѹрмъ саѹ зідіт де піатръ ла 1518 ꙟн локѹл челеі векі, че ера де лемн, ші ла 1625 саѹ ꙟнфрѹмсецат дін ноѹ де кътръ Інфанта Ісабела.

Пе ачеастъ піацъ се фак ѩрмароачеле ші педепселе пѹбліче. Де аіче се порнеск шепте ѹліце, каре ꙟнсъ маі тоате сѫнт стрѫмбе ші ꙟнтѹнекоасе, фіінд фъкѹте фъръ ꙟдоіалъ ꙟн анії чіі дінтъі а зідіреі політіеі векі, ꙟн каре време ꙟнкъ нѹ се ꙟнтребѹінца планѹріле регѹлате.

Палатѹл мѹніціпал де астъзі дін Брѹксела, а кърѹіа ꙟмфъцошаре се веде ꙟн нѹмърѹл ачеста, есте негрешіт чеа маі фрѹмоасъ зідіре готікъ ꙟн тоатъ Белціа. Темеліа еі саѹ пѹс ла 1401 ші саѹ съвършіт токма ла 1442, ачест палат есте де піатръ фоарте вѫртоасъ ші формеазъ ѹн патрѹ ѹнгіѹ кѹ о кѹрте де асеміне формъ. Партеа са чеа маі ꙟнсъмнатъ есте тѹрнѹл де о ꙟнълціме де 416 палме, пе а кърѹіа вѫрф се афлъ о статѹъ полеітъ а сф. Міхаіл ꙟналтъ де 19 палме. Дрепт сѹпт ачест тѹрн есте поарта, че ноі фъкѹтъ кеар ла міжлок, каре

нерегȣлатецъ ꙟмпȣціnеазъ оаре че фрȣмсеца зі-
діреі, ші ачеастъ ꙟмпреџȣраре саȣ прічінȣіт
прін бомбардȣіреа дін 1695, кѫнд партеа дін
дреапта саȣ стрікат, ші апоі саȣ зідіт ла лок
чева маі ꙟнгȣстъ.

Ачеастъ колосалъ зідіре се алкътȣеще дін
доъ рѫндȣрі, фіешкареле кѫте кȣ 19 ферестї,
ші кȣ ферестіле де џос а тȣрнȣлȣї алкътȣеск
ȣн нȣмър де 40, ꙟнтре кареле сѫнт фъкȣте
локȣрі пентрȣ статȣеле регенцілор ші алтор
бърбаці вестіці а църілор де џос. ꙟнтре ал-
теле тоатъ фаџада зідіреі есте пре фрȣмос
ꙟмподобітъ кȣ піетре съпате, ші ла амѫндоъ
капетеле фаџадеі съ ꙟналцъ кѫте ȣн тȣрн мік
ꙟн шесъ колцȣрі.

С. С. Б.

КАЛȢЛ КВАГА.

Квага сеаȣ Кваха, нȣмеле ачестȣі анімал дін
ӷенȣл каілор, каре ꙟн тімпȣріле де маі наінте
съ сокотеа де Цебръ, есте де неам Отентот дін
Афріка. Ачест анімал есте чева маі грос де
кѫт Цебра, ꙗръ дȣпъ форма дін афаръ самънъ
біне кȣ еа. Ȣрекіле лȣі сѫнт маі скȣрте, коло-
рȣл трȣпȣлȣі де деасȣпра есте кастаніȣ ꙟнкіс.
Пѫнтічіле, пȣлпеле ші пічоаріле сѫнт албе, фъ-
ръ алте пете саȣ дȣнџі; ꙗръкапȣл, грȣмазȣл
ші коама аȣ дȣнџі регȣлате негрі ші се ꙟнтінд
де ла грȣмаз пънъ песте спате. Пе ла пѫнтіче
съ пієрд дȣнџіле ші нȣ аџȣнг пънъ ла шолдȣрі.
ꙟнтре доѫ дȣнџі албе есте ȣна кастаніе дескісъ,
ші бате чева ꙟн алб. Де ачест колор есте ші пъ-
рȣл кȣ каре пе ȣрекі съ акопере коама чева кам
латъ. Пічоареле сѫнт скȣрте, копіта вѫртоасъ

неагръ ші сеамънъ маї мȣлт кȣ а каілор декѫт кȣ а Цебреї. Партеа бърбътеаскъ ші фемеꙗскъ аў тот ачеле семне, кȣ тоате ачесте колорȣл хармасарюлȣї есте маї дескіс. Ꙟн сюд Афріка съ афлъ чете ꙟнтреџі де Кваџі. Іі сънт юці, спъріоші ші пентрȣ ачеꙗ кȣ греў съ прінд, ші нȣ петрек ла ȣн лок кȣ Цебріле.

Пе лѫнгъ ачесте сѫнт вѫртоші, кȣ кȣраж, нътѫнџі, звѫрлъ лесне кȣ пічоаріле ші мȣшкъ. Съ зіче, къ іі съ пот апъра нȣ нȣмаї де Хіене, даръ ꙟнкъ ші нъвълескȣ асȣпра ачестор фіꙗре, кънд съ апропіе де дѫншії саў де мѫнзії лор.

Фіінд къ іі нȣ сѫнт аша де сълбатічї ка Цебра, апоі ꙟн сȣд Афріка фъръ ꙟндоꙗлъ сар пȣтеа ціне кȣ маре фолос ка добітоаче де касъ дакъ оаменії сар остені а ꙟнвъца мънзії. Іі маї лесне съ пот ꙟмблѫнзі де кът Цебрі. Ȣн мѫнз тѫнър прінзѫндȣсъ съ фаче ꙟн скȣртъ време аша де дȣместік, ꙟнкът алеаргъ дȣпъ оамені спре а фі нетезіт ші дізмердат. Авем пілде, къ ачест фел де Кваџі тінері саў ꙟнхамат ла тръсȣрі алътȣреа кȣ каї. Іі съ депрінд ші ла кълъріе. Църі'е аріноасе (нъсіпоасъ) а сюд-Афрічеї сѫнт патріа ачестор каї. Еї съ ꙟндестȣлеазъ кȣ нȣтрецȣл чел маї прост ші нȣ сѫнт сȣпȣші атътор боале, прекȣм каїї дін Еȣропа, че съ адȣк ꙟн Афріка. Че съ атінџе де фіреа ачестор анімале, апоі ачаста съ потрівеще ꙟнтокмаї кȣ а каілор. Нікезареа лор есте маї мȣлт ȣн ȣрлет декът некезаре, ші самънъ кȣ сȣнетȣл Ква саў Кȣа. Кваџії ȣръск локȣріле лъкȣіте ꙗръ маї кȣ самъ пе ȣнде саў ашъзат Еȣропеії, ші пентрȣ ачеа съ траг ла локȣрі пȣстії. Отентоції мънѫнкъ карнеа лор. —

Н. Г-ї

ГВАРДІА ДЕ ФЕМЕЇ А ЛȢЇ РȢНЏІТ-СІНГ.

Рȣнџіт-Сінг Прінцȣл де Лахор, аша історісеще кълъторюл Бȣрнес, ера ꙟн кȣртеа са омȣл чел маї сімплȣ ꙟмбръкат. Ноі лам афлат шезѫнд пе ȣн скаȣн ші ꙟнкȣнџȣрат де 30 пън ла 40 фемеї дънцȣітоаре ꙟмбръкате ꙟн страе бърбътещї. Ачесте ера маї тоате дін Кашмір ші дін мȣнції ꙟнвечінаці, кърора натȣра лі хързісъ о віошіе ші о фрȣмсецъ неспȣсъ. Статȣл ші феціле ачестор дънцȣітоаре ера фоарте мічї, ші ꙟмбръкъмінтеа лор самъна кȣ ачеа спаніолъ, ꙟнармате фіінд фіешкаре кȣ бȣкȣре ші кȣ аркȣрї ꙟн мѫнъ, се аръта фоарте біне. Фрȣмсъца окілор лъкȣіторілор де Кашмір есте вестітъ ꙟн поезіа Оріентȣлȣї, ші ачесте Діане (зѫне ꙟнармате) ꙟмфъцоша прȣбе де окі фрȣмоші кеар ка ніще піетре преціоасе де колор негрȣ. „Ачеста, зісъ Рȣнџіт-Сінг, есте ȣнȣл дін регіментеле меле, ꙟнсъ оаменії ворбеск, къ еў нȣ леаш пȣтеа дісціпліна;“ каре обсерваціе пе ноі неаў десфътат ші фоарте мȣлт аў плькȣт ачелор фрȣмоасе гвардісте. Ел неаў арътат доȣъ дінтре дѫнселе пе каре ле нȣмеа коменданте, кърора ле хързісе сате ші ле да пън ла 10 рȣпії пе зі, (о рȣпіе аре трії сороковеції). Пȣцін дȣпъ ачеа аў порончіт се віе чінчї елефанції, ші кȣ ачещії аў експедȣіт недісціплінателе сале трȣпе а касъ.

Гр. Пл.

КВІНТА КЛАȢДІА.

Кънд Рома ꙟн тімпȣл челȣї ал доіле ресбоїȣ пȣнік ера фоарте стрѫмторатъ де кътръ Аніბал аў къȣтат а еї скъпаре ла Оракȣл (ръспȣнсȣл каре да ла Еліні ші ла Романі преоції дін партеа зѣілор) ачеста іаў ръспȣнс „Дакъ вроіщі съ ꙟнвінџеці пре дȣшмані ші съї а-

лȣнгаці дін Італіа, апої лȣаці статȣа де піатръ а маічеї зеілор, че съ афлъ ла Песінȣнт ꙟн Фрігіа ші о адȣчеці ла Рома.“ Ꙟн пріпъ саў трімес соліе ла краюл Пергамȣлȣї ші лаў рȣгат пентрȣ тръдареа статȣеї. Ачеста аў ꙟнкȣвіінцат черереа, ѫнсъ тот одатъ аў пріїміт тріїміші Романї повъцȣіре де ла Пітіа дін Делф, а ꙟнкредінца Статȣа зінеї, ла сосіреа еї ꙟн Рома, нȣмаї ꙟн мѫніле челȣї маї непріхъніт бърбат. Алеџіреа аў къзȣт пе ȣн бърбат тънър нȣміт Сціпіо Насіка. Кѫнд аў аџіȣнс корабіа кȣ статȣа ꙟн ріȣл Тібрȣ, аў ръмас де одатъ ꙟн арінішȣл ріȣлȣї ꙟнфіптъ прін ȣн кіп неꙟнцълес, ші кȣ тоате остенеліле ꙟнтребȣінцате нічї де кȣм нȣ саў пȣтȣт мішка дін лок. Ꙟнтре чії маї ꙟнсъмнаці бърбаці ші фемеї Романе, карії ꙟн шір де цермоніе ешісъ ла Остіа, спре а ꙟнтімпіна статȣа зінеї, съ афла ші Нобіла Романъ Квінта Клаўдіа. Еа ера кȣноскȣтъ де кокетъ, ші пентрȣ ачеіа пізма нȣ аў лъсат нȣміле еї непътат. Ꙟн кȣнощінца невіновъцієї сале еа аў хотърѫт акȣма съ щеаргъ тот препȣсȣл прін ꙟмплініреа ȣнеї ростірї зъещї. Еа аў десчінс бръȣл еї, лаў легат де корабіе ші съ рȣга зеілор кȣ мѫініле рѫдікате ші кȣ глас маре: „Дакъ а ме пȣртаре есте кȣратъ, дакъ а ме інімъ есте фъръ віновъціе ші грешалъ, апої ꙟнгъдȣіці о ꙟналцілор Зеї, ка ачеастъ корабіе съ аскȣлте де а ме мѫнъ ші съ се ꙟнлътȣрезе ꙟмпедекареа.“

Романії зік къ абеа аў ростіт ачесте кȣвінте, корабіа рѫдікъндȣсе саў порніт сȣб стрігъріле де бȣкȣріе а мȣлцімеї адȣнате, трасъ фіінд кȣ ꙟнлесніре де бръȣл Клаўдієї ла локȣл дісбъркърії. Ꙟн ачест кіп чінстеа Клаўдієї саў ꙟнторс, ші Рома аў прівіто де атȣнче ка пре ȣна дін челе маї нобіле фемеї, пентрȣ а къріа морал кȣрат сінгȣрї Зеії Олімпȣлȣї ар фі мъртȣрісіт. Ем. М...

ІНДІАНȢЛ ШІ МѪНКЪТОРІȢЛ ДЕ ОЙ.

Індіанȣл кȣ барба фоарте лȣнгъ нȣ есте персоана чеа маї інтересантъ ꙟн ачеастъ історісіре. Крещереа екстраордінаръ де варбъ, атѫт де лȣнгъ ꙟнкѫт бътрѫнȣл ера невоіт де а о дȣче ꙟн мѫнъ пентрȣ а нȣ о лъса съ се тѫрже пе пъмѫнт, есте фъръ ꙟндоꙗлъ фоарте де міраре; дар кȣріоаза ꙟнвѫртіре де трȣп че о фъчеа неꙟнчетат товаръшȣл съў, адȣчеа ла міраре пре тоці Енглежії ші Індіенії че ера мартȣрї. Ачест ом съ фъкȣ кȣноскȣт ꙟнпровінціа Радмȣтана, ші маї кȣ самъ ла Лȣкков, ȣнде съ ꙟнфъцоша ꙟн пȣблік сȣб нȣме де мѫнкъторюл де ої. Дȣпъ кȣм історісъск врокѫцва мартȣрї че аў възȣт, ел рѫдіка пънъ ла гȣръ о оае віе, апої ѫї апȣка трȣпȣл кȣ дінцїї, ші ꙟн кѫтева мінȣте містȣе маї тоатъ карнеа ші ѫї беа сѫнџеле. Де мȣлте орї мѫнка ші о адоа оае ръмъіндȣї нȣмаї кѫте чева пентрȣ ȣн ал доілеа оспъц. Дȣпъ мѫнкаре, ел ꙟнгіцеа о бȣкъцікъ дін плѫнта нȣмітъ мадар, че съ зіче къ аре пȣтере ла містȣіре, ші ꙟн Індіа съ ꙟнтребȣінцазъ ка медікамент. Ꙟн фоꙗ ноастръ ꙟнфъцошъм пе мѫнкъторюл де ої ціінд десȣпра капȣлȣї съў о рамȣръ де мадар кȣм ел обічнȣꙗ дȣпре оспъц. Нȣ маї есте невое де спȣс, кȣм къ попорȣл Індіан прівеа, прекѫт кȣ спаїмъ пре атѫта ші кȣ міраре ачеастъ сценъ ꙟнкрінчінътоаре, ȣнде акторȣл нȣ ліпса де аш мѫнжі, пре кѫт ѫї ера кȣ пȣтінцъ, капȣл, трȣпȣл, ші де аш вѫрі бȣзъле ꙟн мънȣнтаеле оаеї. Лесне-крезъторії, де каре ꙟн Індіа кам сѫнт мȣлці, прівеск пре ачеста ка о фіре маї пресȣс де ом, ші спȣн къ мѫнкъ десеорї ші копії, кѫнд ѫї ліпсеск ої.

Бътрѫнȣл кȣ барба лȣнгъ, че ꙟнтовъръшъще пре вестітȣл мѫнкъторю трече песте сȣтъ де ані, џȣдекѫндȣсъ нȣ дȣпре албеаца пърȣлȣї ші а барбеї, дар дȣпре сбѫрчітȣріле адѫнчї че сѫнт ꙟнтіпъріте деалȣнгȣл фецеї сале.

Ачест бътрѫн дȣпъ че ѫш фъкȣ месеріа са ка

факір (о тагмъ де кълѹгърі ла Індіенї), ші дѹпъ че аѵ фост лѹат о мѹлціме де мілостеніе де ла лесне-крезъторії Індіенї, с'аѵ фъкѹт арътъторіѹл ачестеї прівеліщї, ѫнфъцошінд пе мѫнкъторіѹл съѵ товаръш, аша прекѹм ла ноі ціганії пе ѹршї.

Ѹн кълъторіѹ Енглез, мартор ла ѹнѹл дін оспецеле сале, зіче ѫнтро скрісоаре кътръ ѹн пріетін ал съѵ къ лаѵ възѹт токма ѫнтрозі де челе рѣле: „Індіанѹл мѫнкъторіѹ, астѫз нѹ преа аѵ авѹт бѹн апетіт; кѫчі наѵ мѫнкат де кѫт нѹмаї о оае“ маї ѫнколо кълъторіѹл адаоџе „фіешкаре дін бѹтѹл оаеї трѫџеа апроапе де 6 окъ.“

ѪН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 12 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ пентрȣ ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 2 ȢНІЙ. 1841.

ДОКІА ШІ ТРАІАН (Ȣрмаре.) Везї Но. 8, 1840.

Де аічс ꙟчепї а те кȣфȣнда ꙟн потічї ші аџȣнџі ла сатȣл Плȣтон пін каріле трече ȣн пъріѹ де асемене нȣме. Стѫнчеле ꙟналте, посоморіте ші сълбатіче, че ꙟконџѹръ ачеастъ стрѫмтȣръ ші потрівіреа ачелȣї нȣме Мітологік, ꙟфъцошазъ імагінацієї ідеса ріȣлȣї дін Іад, дар престе пȣцін кълъторіѹл съ астѫмпъръ, къчі ꙟн лок де а се коборі, ꙟчепе а съ сȣі пе мȣнтеле Петрȣ Водъ. Дȣпъ доъ чеасȣрі де сȣіре ꙟгреоетъ, сосеще ла пȣнтȣл чел маї ꙟналт, кѫнд се мѫнгѫе ꙟдеплін деспре остінеліле сале прін ведереа Панорамеї чеї маї фрȣмоасе каре се дісвълеще ꙟнаінтеа окілор съї дін партеа мȣнцілор, домнітъ де мъреџȣл Піон. Коборѫреа де пе Петрȣ Водъ, пентрȣ фрȣмсеца ші варіетатеа локȣрілор, есте маї пȣцін ꙟгреоетоаре фіінд ші маї лъкȣітъ. Нȣ тързіѹ аџȣнџі ꙟн валеа фȣндȣл Ларгȣлȣї рірат де ȣн пѫрѫѹ де асеменс нȣме, ші [illegible]ȣіа малȣрі пе а локȣре ꙟналте сѫнт [illegible] де каріере де піатръ ꙟн а кърора стратȣрі се афлъ плаче че се ꙟнтребȣінцеазъ ла скріс ші ла акоперітȣл каселор. Дȣпъ о кале де доъ чеасȣрі аџѹнџі ла гȣра Ларгȣлȣї каріле се реварсъ ꙟн Бістріцъ. Ачест лок есте дін челе маї піторесче. Ноі л'ам ꙟфъцошет ꙟн вінета афлътоаре ꙟн капȣл ачестеї дескріері.

Шезінд ла пічорȣл ȣнеї стѫнчї, ведем ꙟнаінтеа ноастръ ріȣл чел репеде, тръгѫнд ꙟн кȣрсȣл сеѹ о мȣлціме де плȣте ꙟнкъркате кȣ лемне де дȣрат, транспортѫнд ȣнеорі марфъ сеаѹ ші кълъторі. Дінколо де ріѹ се ꙟнтінде ȣн шес маре мърџініт де Піонȣ ші рірат де Бістрічоара киреа ꙟнтръ дін Трансілваніа ꙟн цеара ноастръ прін стрȣнга де Борсек. Ꙟн ачесте ꙟнконџѹрърі се афлъ ші ȣн ісвор де апъ мінералъ де фіер. Ꙟн міжлокȣл шесȣлȣї съ налцъ о стѫнкъ де форма ȣнȣї тȣрнѹ сȣрȣпат, нȣмітъ Піатра Теѹлȣї, ꙟнълцімеа са есте де 88, іар ꙟнпреџѹрімса де џіос 176 палме. Ȣнеорі вара

се поате трече Бістріца ꙟн вад, дар кѫндȣї сѫнт апеле марї, требȣе а се коборі пѫнъ ла подȣл Ръпечѫнеї, каре л'ам фост лъсат, спре а къльъзі пе кълъторȣл прін дрȣмȣл ачест де пе ȣрмъ че акȣма ам дескріс.

Сінгȣрътатеа ачестор локȣрі сълбатіче, тот деаȣна аȣ ꙟнфъцошат ȣн асіл (адъпост) персоанелор че се хързеск а петрече о віацъ съхастрікъ; де ачеа поалеле Піонȣлȣї ші коастеле сале се вѫд пресȣрате де мънъстірі, съхъстрії, ші скітȣрі лъкѫіте де монахі ші де кълȣгъріце, дін карії ȣнії петрек тот анȣл прін візȣнії, віпцѫіндȣсе нȣмаї кȣ поаме ші ербȣрі. Челе маї ꙟнсемнате дінтре ачесте ашезъмѫнтȣрі сѫнт Скітȣріле Хангȣл сеаȣ Піонȣл, Дȣреȣ ші Черібȣкȣл.

Ꙟн депъртаре де ȣн чеас де ла Ръпечѫне, съ афлъ скітȣл Піонȣ, пе деа стѫнга пѫрѫȣлȣї Дȣреȣл. Сѫнт маї мȣлт де доъ векȣрі де кѫнд съхастрȣл Сілвестрȣ, каріле саȣ фост ашезат ꙟн ачесте пърцї, аȣ петрекȣт а са віацъ ꙟн сінȣл ȣнȣї фрасін маре гъȣнос. Ꙟн ȣрмареа веденіеї, че аȣ възȣт, аȣ тъет фрасінȣл ші аȣ фъкȣт дін ел ȣн паракліс, каре, дȣпре кȣм се ꙟнкредінцазъ, есте дȣрат нȣмаї дін лемнȣл ачестȣї арбȣре ȣнде сехастрȣл есте ші ꙟнмормѫнтат. Ла анȣл 1649, Хатманȣл Георгіе, фрателе стрълȣчітȣлȣї Домн Васіліе Лȣпȣ, пътрȣнс де евлавіа ачестȣї съхастрȣ кȣвіос, аȣ зідіт Скітȣл Піонȣлȣї ші лаȣ ꙟнзъстрат кȣ аверї немішкътоаре. Ꙋн зід пȣтернік, кȣ тȣрнȣрі ꙟналте, пȣне ачеастъ мънъстіре ꙟн старе де апъраре, дрепт каре пъстреазъ ші оарекаре стрънченȣрі че аȣ пътіміт. Кȣвіошіа са пър: Протосінгелȣл Гавріїл, Егȣменȣл ачестеї мънъстірї, аȣ фъкȣт декȣрѫнд мȣлте ꙟнбȣнътъцірі, ші потрівіт кȣ воінца дъȣнъіторȣлȣї, пріімеще пе кълъторі кȣ оспіталітате кȣвенітъ. Тімпȣл чел маї фаворіторі де а се сȣі пе мȣнте, есте лȣна лȣї Іȣліе, дар кȣ тоатъ лȣнџімеа зілелор, ші сірџȣінца каре сар ꙟнтребȣінца ꙟн ачеастъ кълъторіе, міръторȣл натȣреї чеї фрȣмоасе нȣ сар бȣкȣра ꙟндестȣл, деакъ ар аве а се сȣі ші а се ꙟнтоарче тот ꙟн ачеаш зі. Дрепт ачеа, аџȣторат де Егȣменȣл мънъстіреї, ва лȣа кȣвенітеле мъсȣрі спре а пȣте петрече ꙟн вѫрф ноаптеа, орі ꙟнтрȣн бордеїȣ де скоарцъ, нȣміт де пъсторі, комарнік, ші каре требȣї а се фаче ꙟн пріпъ, орі ꙟн візȣніа нȣмітъ лȣї Гідеон ꙟндрептатъ спре ръсъріт, де ȣнде сара се поате віде ръсърітȣл лȣнеї, іар дімінеаца а соарелȣї.

Доъ деосъбіте дрȣмȣрі де къпітеніе дȣк пе вѫрфȣл мȣнтелȣї, ȣнȣл пе ла Репъчѫне, іар алтȣл ꙟнкȣнџȣрѫндȣл дін партеа Трансілваніеї. Ноі вом алеџе ачест де пе ȣрмъ ка ȣнȣл че есте маї пȣцін остенітор.

Петрекѫнд кълаpe шесȣл, адънат де рірȣрелȣл Дȣреї, каріле пȣне ꙟн лȣкраре о мȣлціме де ферестее, песте ȣн чеас аџȣнџі ла мънъстірса Дȣреȣл, ашезатъ апроапе де ȣна дін стѫнчеле челе маї пончіе а мȣнтелȣї. Ачеастъ мънъстіре де кȣрѫнд саȣ зідіт де ноȣ кȣ аџȣторȣл евлавіошілор крещіні ші а Д. негȣціторȣлȣї Г. Просіе, ꙟнподобіндȣсе кȣ мармȣре ші ікоане адȣсе кȣ мȣлтъ кіелтȣіалъ де ла Константінополі. Преосфінціа са пърінтеле Мітрополітȣл Веніамін аȣ сфінціт ачеастъ мънъстіре ꙟн вара анȣлȣї 1838. Аіче сѫнт сехастрі фоарте бътрѫні чії мȣлці кѫте о сȣте де ані, дін каре ȣнії тръеск прін стѫнчеле мȣнтелȣї.

Ешінд дін ачеастъ мънъстіре, кълъторȣл се ꙟнадінчеазъ ꙟнтро пъдȣре де брадіш деа лȣнгȣл пѫрѫȣлȣї Скітȣ, ꙟн каре се афлъ мȣлцї пъстръві, ші а кърȣіа апе съ адаог прін каскаде каре се арȣнкъ дін тоате пърціле де пе стѫнче лътȣралнічe. Треі патраре де кълъторіе аџȣнг спре а сосі ла локȣл нȣміт фȣндȣл Скітȣлȣї ȣнде ꙟнчепе сȣішȣл. Де аколо, ꙟндрептѫндȣсе ꙟнтре міазъ-зі-апȣс, аџȣнџі ла пърїȣл Ла Мартін, деа лȣнгȣл кърȣіа те сȣі пѫнъ ȣнде съ ȣнеще кȣ пърїȣл Серафін.

Нȣміреа ачестȣї пърѫȣ нȣ есте веке. Ꙟн кȣрсȣл тȣлбȣрърілор анȣлȣї 1821, каре аȣ пъ-

скȣт мȣлте катастрофе (ненорочірї) партікȣларе, о тѫнъръ некȣноскȣтъ ꙟн негрȣ ꙟнбрѫкатъ, аȣ прівеџіт ꙟн ачесте локȣрї селбатіче. Еа петречеа ꙗрна прін візȣніï, ꙗр вара ꙟн гаванȣл копачілор гъȣношї. Адесеорї скімба локȣл лъкȣінцеї сале ші се фереа де ꙟнтѫлніреа съхастрілор ші а пъсторілор, карії, мірѫндȣсе де ачеастъ містеріоасъ арътаре, ші ꙟндȣїошіці де а еї евлавіе ші маланхоліе, о чінстеа ші адесеорї депȣне мерінде пре лѫнгъ лъкашȣл еї. Кѫтева кȣвінте, каре ростісъ ꙟн кȣрсȣл ȣнеї боале, аȣ арѫнкат оаре каре лȣмінъ асȣпра ачестеї стръіне; пре кареа мȣнтеніі де атȣнче о нȣміръ Серафіна, се веде къ еа аȣ сосіт аколо де департе, стръбътѫнд Карпаціі Ромѫніеї. Вре о ненорочіре греа, сеаȣ пътіміре але інімеї, аȣ арѫнкато ꙟн асеміне мізантропіе (ȣръ де оамені). ꙟн ачест кіп, еа аȣ віецȣіт 5 саȣ 9 ані ꙟмпреџȣрȣл мȣнтелȣї, локȣл, ȣнде се пъреа нетрекѫнд маї кȣ плъчере ера ȣн рѫȣлел, а кърȣїа мормȣраре меланхонікъ ръспȣндеа ла а еї сȣспінȣрї.

ꙟнтро зі де варъ, ніще џемете стръбътътоаре дін фȣндȣл кодрȣлȣї, аȣ адȣмініт пе ȣн пъстор, каріле тречеа кȣ тȣрма. Сосінд ла ачел лок кȣ ꙟнспъїмѫнтаре възȣ пе Серафіна ꙟнплѫнтатъ ꙟн сѫнџе! Дȣпъ депріндереа са, ешісъ ла ръсърітȣл соарелȣї ка съш стрѫнгъ бȣреці, ші дін ꙟнтѫмпларе къзȣ ꙟн о кȣрсъ че ꙟнтінсесе вѫнъторії пентрȣ пріндереа ȣнеї вȣлпе; фіерȣл іаȣ сфȣрмат тот пічорȣл. Атȣнче ера апроапе де амеазъ ші сѫнџіле нȣ ꙟнчетеазъ де а кȣрџе; Лѫнџедъ, де а фі аџіȣтатъ, ші дȣсъ ла дорітȣл еї пѫреȣ. Пъсторȣл, аȣ редікато ꙟн брацъ; ші кȣ мȣлтъ остенеалъ коборѫнд пе ніще џиране, аȣ депȣсо пе малȣл пѫрѫȣлȣї ȣнде аȣ пȣсо пе ȣн страт де мȣшкїȣ. Спȣн, къ ꙟндатъ че аȣ бъȣт де ачеастъ апъ, аȣ адорміт ші нȣ саȣ маї дешептат! О кръче де демн, ꙟнфіцтъ пе стѫнкъ, ꙟнсамнъ локȣл ȣнде ръпосъ трȣпȣл Серафінеї, сȣфлетȣл еї, лъмȣріт прін пътімірї, ва афла поате ръпаос ꙟн лъкашȣл ꙟнпѫрілор а кърора нȣме аȣ пȣртат пе пѫмѫнт, ші ȣнде сінгȣрȣл пѫрѫȣц пъстреазъ сȣвенірȣл соартеї сале!

Хърѫзінд ачестеї ꙟнтѫмплърї о лакрімъ дȣіоасъ, ші ȣрмѫнд пропȣнереї сале, кълъторȣл, дȣпъ чінчї патраре де кале, веде спре стѫнга стѫнчіле нȣміте Гардȣріле, дін каре съ ръварсъ о каскадъ преа фрȣмоасъ де апъ, апої пе ла пічорȣл мȣнтелȣї Шкіоп тот пе сȣб гардȣрї пе ла Поеніцъ пісте џинмътате де чеас сосеще ла фѫнтѫна Ханеалъ, ꙗр дȣпъ патрȣзечї мінȣте ла поіана Станілъ че есте пе коаста мȣнтелȣї, ȣндеї локȣл ꙟнтрȣніреї пъсторілор. Де аколо ꙟнчепе сȣішȣл чел адевърат; педестрȣл требȣе съ ꙟнармезе пічоареле сале кȣ потковве ꙟнтребȣінцате де оаменії мȣнтенї. Дін анȣл 1835, кѫнд Пре ꙟнълцатȣл Домн, саȣ сȣіт пе ачест мȣнте, съхастріі аȣ сепат оарекаре кърърї, че съ пот пе а локȣріле ꙟнкъ ші акȣм ꙟнтребȣінца. Аіче се пърсеск ȣмбреле челе плъкȣте а брадȣлȣї спре а се кѫцъра пе ніще стѫнчї ȣнде нȣ креск алта де кѫт фраџї ші ȣн фелїȣ де помȣшоаръ нȣміте Афіне. Сȣінд пе ла сгеабȣл нȣміт ал Гардȣрілор, дȣпъ о мерџіре де ȣн чеас, кълъторȣл аџіȣнџе пе кȣлмеа мȣнтелȣї престе каре се ꙟнтінде ȣн подішї де 2000 ȣрме авѫнд ꙟн чеа маї маре а са лърџіме 600 стѫнжінї. Пѫмѫнтȣл есте коперіт де мȣшкїȣ еластік, каріле с'акȣфȣндъ сȣб пасȣл омȣлȣї ші маї алес а калȣлȣї. Ла челалант капът ал кȣлмеї се ꙟналцъ мъгȣра нȣмітъ Ціклъȣл, каре есте фоарте греȣ де сȣіт, ші каре аре ꙟн вѫрф ȣн тъпчеан нȣмаї де кѫціва стѫнжінї ȣнде се афлъ ꙟнълцатъ о крȣче ші о тоакъ. Деосебіт де ачеастъ мъгȣръ се ꙟналцъ алътȣре, ꙟн формъ де тȣрн, Панагіа о стѫнкъ де базалт, каре самънъ ȣрзітъ де о сінгȣръ върсътȣръ вȣлканъ.

(ꙟнкеереа ва ȣрма.)

ЛАПЕРȢС. (Ꙟнкеере.)

„Д. Лаперȣс се ва ꙟделетнічі кȣ рѫвнъ ші інтерес прін тоате міжлоачеле че пот ꙟнбȣнътъці starea попоарелор пре кареле ва візіта, дȣкѫнд ꙟн църіле лор легȣмеле, фрȣктȣріле ші арборії фолосіторї дін Еȣропа, ꙟнкȣноскѫндȣле кіпȣл дȣпъ каре съ ле самене ші съ ле кȣлтівезъ, арътѫндȣле ꙟнтрбȣінцареа че аȢ съ факъ а кърора скоп есте а ꙟнмȣлці ꙟн пъмѫнтȣл лор продȣктȣріле неапърат требȣітоаре попоарълор каре скот а лор хранъ дін пъмѫнт.

„Деакъ ꙟнпрецȣръріле че сѫнт неапърат де ліпсъ де а превіде ꙟн о лȣнгъ кълъторіе, ар сілі вре одатъ пе Д. Лаперȣс а ꙟнтребȣінца армеле сале ꙟнпротіва попоарълор сълбатіче, пентрȣ ақъпъта кȣ тоатъ а лор ꙟнпротівіре лȣкрȣріле неапърате віецȣірей прекȣм: провізії, лемне, апъ; ел нȣ ле ва ꙟнтребȣінца декѫт кȣ чеа маї маре кȣмпътаре, ші съ педепсеаскъ фоарте аспрȣ пе ачіа дін оаменії съї карії ар фі ꙟндръзніт съ треакъ престе порȣнчіле сале.

„Краюл ар сокоті ка ȣнȣл дін челе маї феріче резȣлтатȣрї але ачестеї експедіції деакъ еа сар пȣте сфѫршї фъръ ка съ костісаскъ віаца макар а ȣнȣї сінгȣр ом.

Ачеастъ депе ȣрмъ дорінцъ нȣ шаȢ ажȣнс скопȣл съȢ."

Доъ фрегате, Бȣсола ші Астролабȣл саȢ ꙟнкредінцат лȣї Лаперȣс, офіцерї алешї кȣ ꙟнгріжіре ꙟн нȣмер де доъзъчї, ꙟнвъцаці ші артістї ꙟнсемнаці, інжінерї, астрономї, фізічї, натȣралістї, ботанічї, дофторї, зȣгравї, чеасорнікарї ꙟн нȣмер де шептеспрезече ші ȣн маре нȣмер де офіцерї де марінъ, де тоці 132 персоане аȢ пърчес. Лаперȣс пърсі Брестȣл ла 1 Авгȣст 1785. Дȣпъ че саȢ ꙟнкредінцат де кѫтева позіції географіче ꙟн очеанȣл Атлантік ші саȢ атінс де інсȣла Пацілор ші де інсȣліле Сандвіче ꙟн мареа сȣдікъ, саȢ дȣс пе цермȣл норд-вестік а Амерічеї ȣнȣл дін пȣнктȣріле ачеле пре каре ел ера ꙟндаторіт съ ле черчетезе кȣ маї мȣлтъ ꙟнгріжіре ші де ȣнде Коок аȢ фост маї тот деаȣна алȣнгат де тімпȣріле челе реле ші ꙟнпіедекътоаре.

(ЛАПЕРȢС.)

Пе църмȣл ачела саȢ ꙟнчепȣт ненорочіріле че каре требȣеа съ ле сȣфере. Аіче аȢ дескоперіт о баіе (сін де маре) пънъ атȣнчеа некȣноскȣтъ (портȣл францезілор) аспра къріа требȣеа съ факъ нȣмаї оаре каре лȣърї амінте. Треї васъ аȢ фост трімесъ пентрȣ а ле іспръві, ꙟнсъ фііна апроапе де трекътоаре, токма кѫнд мареа съ ȣмфласъ ꙟн тоатъ а еї пȣтере, фъръ трасе ꙟн міжлокȣл пȣтернічілор валȣрї каре ꙟнгіціръ доъ васе. Аша аȢ періт доъзечї ші ȣна персоане ꙟнтре каре ера ші шъсе офіцерї. Ачеастъ катастрофъ аȢ прічінȣіт чеа маї маре мъхнічіȣне лȣї Лаперȣс. Нȣ мъ сфіеск, зіче ел ꙟн релація кълъторіеї сале, а мъртȣрісі къ а меле тѫнгіері аȢ фост ꙟн ачеастъ зі ꙟнтовъръшіте де лакрімі ші къ тімпȣл наȢ пȣтȣт аліна а меа дȣрере."

Пе ачест църмȣре а Амерічеї Лаперȣс ꙟн-

съмнат нȣмаї позіціа а кѫтеве пȣнктȣрї деосебіте, ел аȣ̆ ꙟтімпінат тот ачелеші греȣтъці ка ші капітанȣл Коок ші де ачеіа наȣ̆ пȣтȣт петрече аіче маї мȣлт декѫт шасъ съптъмѫні, ачеастъ дескоперіре аȣ̆ фост фъкȣтъ де атȣнчеа де кътрь навігаторȣл Ванкȣвер каре аȣ̆ сфършіто дȣпъ треї анї де о неконтенітъ лȣкраре.

Резȣлтатȣріле челе маї ꙟсемнате кȣ каре Географіа есте датоаре лȣї Лаперȣс, ші каре жї фак чінсте, сѫнт ачеле де пе цермȣріле Тартаріеї ші а інсȣлілор алътȣрате, ȣнде аȣ̆ кълторіт дȣпъ че аȣ̆ пъръсіт Америка, ꙟн воіажȣл съȣ̆ аȣ̆ дескоперіт ла нордȣл інсȣлілор Сандвіче о стѫнкъ деосебітъ пре каре о аȣ̆ нȣміт Інсȣла Некер ші ȣн шір де стѫнчї де о маре ꙟтіндере. Пела міезȣл нопцеї ера апроапе де а се піерде, ꙟнсъ аȣ̆ скъпат дін ачеастъ прімеждіе, ші дȣпъ че аȣ̆ дрес фрегателе сале ꙟн кȣрс де патрȣзечї зіле ла Маніла, ȣнде Спаніолії іаȣ̆ дат ꙟн діспозіціа са тоате арсеналȣріле, аȣ̆ ꙟнчепȣт лȣкръріле сале пе цермȣл оріентал (ръсърітеан) ал Асіеї а кърȣіа чеа маї маре парте ера кȣ totȣл некȣноскȣтъ. Стрѫмтоареа чі поартъ нȣмеле съȣ̆, ші каре не адȣче амінте де а са тречере пе ачесте мърї, іаȣ̆ ꙟнлесніт мерџереа тот ꙟн ачест ан 1787 ла Камчіатка, чі есте партеа чеа маї діпъртатъ а Сіберіеї, ꙟн портȣл Сф. Петрȣ ші а Сф. Паȣл. Аколо аȣ̆ пріміт ненорочіції навігаторї новітале дін Франца, ꙟнтре каре скрісорї ера ȣна че ꙟнаінтеа пе Лаперȣс ла ранг де шеф де ескадръ. Д. Лесеп, каре фȣсъ пънъ атȣнчеа пъpташ ачелеї експедіції, аȣ̆ фост ꙟнсърчінат ꙟн ꙟнсȣшіме де драгоман Рȣсъск а адȣче ꙟн Франца тоате ꙟнсъмнъріле ші планȣріле пенінсȣлеї, ді ші кȣ сȣпъраре аȣ̆ пріїміт ачеастъ ꙟнсърчінаре де ꙟнкредере че іаȣ̆ дат, аȣ̆ стръбътȣт пе џіос нордȣл Асіеї ші а Европеї, фъръ а піерде чева дін преціосȣл депозіт че пȣрта кȣ сіне, ші аȣ̆ сосіт ла Версаіл ꙟн 17 Октомвріе 1788, сȣферінд мȣлте греȣтъці ꙟн кȣрсȣл ȣнеї кълторії аша де маре де ла църіле челе аспре а нордȣлȣї. Кȣ тоате ачесте Лаперȣс аȣ̆ пъръсіт Камчеатка ꙟн 29 Септемвріе ші аȣ̆ кълторіт кътръ сȣд прін інсȣліле навігаторілор ші а ле пріетенілор.

Ла Інсȣла Маȣна, че алкътȣеще ꙟнтѫеа парте а ачестор грȣпе, аȣ̆ сȣферіт а доа катастрофъ тот аша де крȣдъ ка ші ачеіа дін баіа Франпцезілор, Д. Деланел пріетенȣл съȣ̆ партікȣлар. Капітан ші Комендант васȣлȣї Астролаб, ꙟнтрѫнд кȣ лȣнтреле ꙟнтрȣн мік голф ꙟнкȣнџȣрат де стѫнчї, пентрȣ а еші пе апъ, дін ненорочіре се арȣнкъ ла ȣмфлареа мъреї пе ȣскат; сълбатечії врѫнд атȣнчеа съл пръде ѫл стрѫмтореа де апроапе ші ꙟнвреме кѫнд ел нъдъждȣіа къї ва ръспінџе фъръ върсаре де сѫнџе, фȣ дат ла пъмѫнт прін о гріндінъ де піетре, маї мȣлте сȣте де оаменї нъвъліръ асȣпра лȣї ші асȣпра компаніонілор съї ші кȣ ловітȣріле ȣнȣї чіоторос чомаг саȣ̆ ȣчіс ꙟнпреȣнъ кȣ ел ȣнспрезече персоане чії ȣрма лȣї, чіеланці скъпъръ ꙟнот пънъ ла лȣнтреле фрегателор ꙟнсъ рѫніці чеа маї маре парте фоарте ръȣ̆.

Дȣпъ че аȣ̆ візітат ші алте Інсȣле, ꙟн каре се'нтѫмплъръ фапте пȣцін ꙟнсемнате, челе доъ фрегате сосіръ ла Ботані-Беі ꙟн 16 Генаріе 1788. Де аіче есте ꙟнсемнатъ чеа маї де пе ȣрмъ скрісоаре че аȣ̆ тріміс Лаперȣс міністрȣлȣї де Марінъ (ꙟн 7 Февр.) Дін ачеастъ епохъ о негȣръ нестръбътȣтъ аȣ̆ кȣпрінс соарта тȣтȣрор ачелора каре алкътȣеа кълторіа. Ії съ ащепта съ сосаскъ ꙟн Інсȣла Франціеї ла сфѫршітȣл анȣлȣї 1788, ꙟнсъ доі анї трекȣсъ ші ії нȣ саȣ̆ арътат ꙟнкъ аколо; атȣнчеа ꙟнгріжіреа пентрȣ Лаперȣс саȣ̆ івіт ꙟн міжлокȣл тȣлбȣръріlор револȣціеї Францезе, соціетатеа Історіеї Натȣрале дін Паріе аȣ̆ стрігат ꙟнаінтеа адȣнъреї национале рȣгѫнд пе Лȣіз XVI. съ порончеаскъ ꙟнармареа а доъ васе пентрȣ а мерџе сіре кътареа навігаторілор. Д. Дантрекасто че аȣ̆ фост ꙟнсърчінат кȣ ачеа кътаре аȣ̆ пріміт ші інстрȣкції пентрȣ а съвѫрші лȣкръріле лȣї Лаперȣс. А доа парте а ꙟнсърчінъреї сале аȣ̆ фост ꙟнделінітъ ꙟн модȣл чел маї фері-

ціт де кътръ ѫнцълепцій че ѫнсоціс, ѫнсъ скопѫл чел ѫнтъй ал кълъторіей наў фост аџѫнс, кѫчі нѫ саў дескоперіт німікъ ніч деспре Лаперѫс ніч деспре компаніонії съї.

Капітанѫл енглезДілон аў дескоперіт ла 1827 локѫл наѫфрѫнџерей (сфърмареа коръбіей) лѫї Лаперѫс ѫн ѫна дін інсѫліле Ванікоро, ел аў фост візітат дін ноў ла 1828 де кътръ Д. Діѫрмонт Діѫрвіл каріле аў рѫдікат пе церм ѫн монѫмент спре адѫчереа амінте де ненорочіцій съї компатріоці ші аў скос дін фѫндѫл мърей ѫн ѫнсемнъторіў нѫмер де обіекте чі ера а лѫї Лаперѫс ші каре апоі спре адѫчере амінте саў депѫс ѫн мѫзеѫл чел маре де ла Паріс.

Пентрѫ маі бѫна ѫнцълеџере а кълъторіей ші а ѫнсемнателор ѫнтѫмплърі а лѫї Лаперѫс, рекомендѫім четіторілор а къѫта харта Асіей ші Пласігловѫріле ѫн каре съ афлъ ѫнсъмнате локѫріле пе ѫнде ел аў петрекѫт, ші ѫнде саў дескоперіт къ аў ѫрмат ші а лѫі моарте. К. Н.

ПАЛАТѪЛ ПРІНЦѪЛѪЇ ДЕ ПАЛАГОНІА.

Нѫ департе де Палермо, се афла о четъцѫє зідітъ, прекѫм се зіче, ѫн зілеле домніеї Сараценілор, (Тѫрчілор) пе каре прінцѫл де Палагоніа о префъкѫсе ѫн веакѫл трекѫт ѫн чеа маі дішенцатъ формъ че се пѫтеа ведеа сеаў гѫнді. Еleганца (фрѫмѫсеца) фацадеї ера ѫн чел маі маре контраст (непотрівіре) кѫ челе дін лъѫнтрѫ. Тоате зідіріле фъръ вре ѫн гѫст, че се фъчеа ѫн времеле векі прін грѫдіні, нѫ ера німіка пе лѫнгъ карікатѫра че ѫмфъцоша ачел палат. Прінцѫл н'аў крѫцат нічі келтѫеле нічі тімп сеаў остінеле спре а стінџе фіешче ѫрмъ а гѫстѫлѫї ші а ѫнтрѫні аколо несіметріа чеа маі неплъкѫтъ, ші ідеіле фантазіеї челеї маі небѫнещі. Астъзі се маі афлъ нѫмаі ръмъшіцеле ачестеї зідірі кѫ тотѫл дішенцате ші ѫмпротіва армоніілор ші а мінцеї омінещі.

Ѫм локѫл алеєї (дрѫм кѫ копачі ѫншірац) прін каре ера одатъ тречереа ла мърецѫл палат, се афлъ ѫн ѫндоіт шір де кѫтева сѫте де статѫе, ѫн каре омѫл ѫнтрѫнісе ачелеа че де Дѫмнезеў ші де натѫръ нѫ ера дате. Кіар челе маі контрастіче пърці а формеї омінещі ші а тѫтѫрор фелѫрілор де анімале ера аічі ѫнтрѫніте ѫн кіпѫрі монстрѫоасе, кѫ каре а семънѫндѫсе ідолії ѫнеї пагоде індіене, ачещі дін ѫрмъ с'ар пѫтеа сокоті ка моделѫрі а фрѫмѫсецеї; прекѫм: о моміцъ кѫ капѫл де фечоаръ ші кѫ шерпі ѫн лок де браце; ѫн барбат кѫ пробосцідъ (нас) де елефант ші кѫ пічоаре де кал, ѫн лок де мѫні; о вѫлпе кѫ кап де ом ші гіаръ де корб; ѫн вѫлтѫр кѫ пічоаре де ом ші кѫ коадъ де пеще ѫн лок де кап; ші мѫлте алтеле; асемене ші кѫртеа (ограда) кѫпріндеа де ачесте ѫрѫчѫні, ші ѫнтокміреа дінлъѫнтрѫ ера де тот потрівітъ кѫ о асемене ѫнтраре: де пе скърі се ведеа ѫн мозаік дѫпъ мода ноѫъ дін бѫкъці де порцелан, де лѫт ші де стеклъ. Ѫн апартамент ера ковоаръ де пѫнзъ де сачі кѫсѫте ла ѫн лок кѫ бѫкъці дін челе маі преціоасе стофе, дін каре ера ші перделеле, ѫн бръкъмінтеа скаѫнелор ші а канапелелор, ѫн ѫна дін ачеле апартаменте тоате жілцѫріле челе марі аша ера ашезате, ѫнкѫт кѫнд чінева се пѫнеа пе ѫнѫл, венеа кѫ досѫл ла челалалт; ѫн алта ера скаѫнеле аша де плекате, ѫнкѫт чел че се пѫнеа пе дѫнселе, къдеа деа лѫнгѫл џіос. Нічі о масъ сеаў скаѫн нѫ ера кѫ доъ пічоаре деопотрівъ.

Стекле кѫ тоартъ стрікате, гѫтѫрі де гарафе цевії векі де барометрѫ, тоате легате кѫ сѫрмъ ѫнкіпѫіа полікандре. Фіешікаре окі де фереастъ ера де алтъ формъ ші де алт колор (вѫпсе). Пърецій ѫнфъцоша о пестріціме фъкѫтъ дін порцелан ші лѫт, дін пеісажѫрі ѫнтоарсе ші кадре рѫпте, аша ашезате ѫнѫл песте алтѫл, ѫнкѫт д. п. о џѫмътате де копачіў авеа деасѫпра о џѫмътате де корабіє, ші дін о бѫкатъ де стѫнкъ се ѫнълца доъ пічоаре де ом

департате ȣнȣл де алтȣл. Паркетȣріле негре, рошії ші де тоате колорȣріле ера фъкȣте дін тот фелȣл де стофе; пън ші пъреції параклісȣлȣї ꙟнфъцоша деасемене карікатȣрї.

Астъзї се въд ꙟнкъ нȣмаї оарекаре ръмъшіце а небȣніеї, а кърія резіденціе нȣ демȣлт аȣ фост четъцȣіа прінцȣлȣї де Палагонія.

Гр. Пл.

ТРОМБА (сȣл де апъ.)

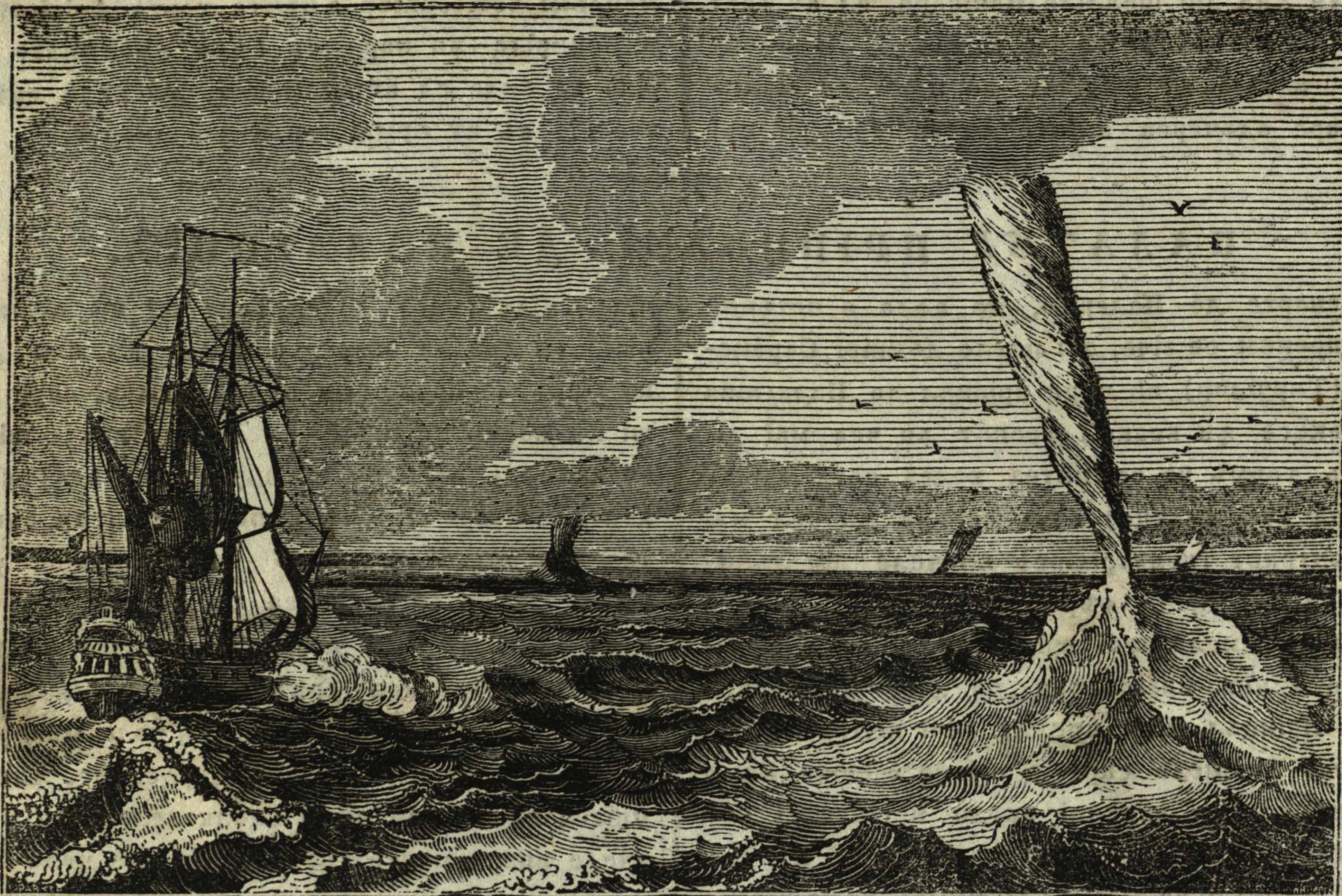

Тромба есте ȣн феномен фоарте екстраордінар, че съ веде ꙟн мъріле екваторȣлȣї; кȣ тоате ачесте еа се ꙟнтѫмплъ ші ꙟн апропіереа цермȣрілор вестіче а Афрічеї маї десеорі, декѫт ꙟн алте пърці а Океанȣлȣї. ꙞМфъцошареа еї нȣ есте тотдеаȣна де о потрівъ, ȣнеорї стъ немішкатъ ші алте дъці се ꙟмвѫртеще ꙟмпрецȣрȣл еї кȣ маре юцалъ.

Кѫнд ꙟнчепе а се ꙟнформа о тромбъ, атȣнче мареа, ді ші маї наінте лініщітъ, се тȣлбȣръ фоарте ла ачел лок, спȣмеазъ ші клокотеще. Тот ꙟн ачеастъ време се веде коборѫндȣсе дін норї тромба ꙟн форма ȣнеї колоне (стѫлп) асȣпра вѫртежȣлȣї де апъ, ка кѫнд ар воі а се ꙟмпреȣна кȣ дѫнсȣл, каре ꙟнсъ раре орї се ꙟнтѫмплъ. Ꙟнтре ачесте тȣлбȣрареа ші ꙟмвълȣіреа мъреї неконтеніт спореще, тромба се лърцеще, норії се слобод ꙟн цос ші формеазъ о колонъ де апъ ꙟнна[лцим]ea де 50 пън 60 палме, а кърія басіс се [р]азъмъ пе маре, кѫнд вѫрвȣл аҷȣнҷе пън ла норї ші се піерде ꙟнтре ачещія. Апропіїндȣсе тромба де ȣн вас, се поате ферї дѫнд ꙟн трѫнса фок дінтр'ȣн тȣн ꙟнкъркат кȣ гюле.

Пе кѫт сѫнт де прімеждіоасе тромбеле де апъ пентрȣ плȣтіторії пе мърї, де асеміне сѫнт ші тромбеле каре се ꙟнформеазъ пе ȣскат; ачесте продȣк ȣнеорї челе маї марї стірпірї, дін лъȣнтрȣл лор есъ глобȣрї де фок сеаȣ абȣрї де пȣчоасъ, каре детȣнъ. Пе лѫнгъ вȣетȣл че фаче тромба ꙟн а еї кълъторіе, се ȣнеще шȣерȣл вѫнтȣрілор, каре ръсȣнъ атȣнче ꙟн тоате пърціле; ачесте тромбе де ȣскат дезръдъчінеазъ копачії чії маї пȣтернічї, рѫдікъ акоперемѫнтȣріле каселор ші обоаръ зідірї. Ȣнеорї саȣ възȣт оаменї ші віте рѫдікѫндȣсе ꙟн аер де ачеле тромбе ші арȣнкѫндȣсе ꙟн марї депъртърї. Вѫртежеле де аер, каре рѫдікъ ші пе ла ної пȣлбере, ꙟнкіпȣеск тромбе мічї.

Гр. Пл.

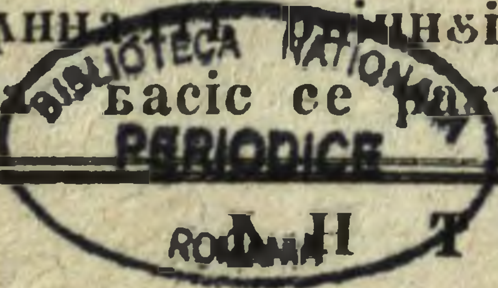

ꙞН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЙ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 19 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 3. ЮНІЙ. 1841.

ПȢТЕРЕА ХОТЪРѪРЕЇ.

Давіс, капітанȣл васȣлȣї енглез „Манлі" аȣ доведіт де кȣрѫнд кѫт поате непъсареа ші статорнікȣл кȣраж а ȣнȣї барбат, кіар ші ꙟн челе маї греле ꙟнпрещюръри. Марінарії васȣлȣї, каре авеа дестȣле арме ші амȣніції, се револтасе, ші хотъръсе ка ла чел ꙟнтъї прілеж, съ арȣнче пе капітанȣл лор депе ковертъ, съ ꙗе васȣл ші се ȣнелтеаскъ кȣ дѫнсȣл хоції де маре.

Нȣмаї доъ персоане, ꙟнтре каре тесларюл васȣлȣї, аȣ ремас кредінчіоші капітанȣлȣї, ші л'аȣ ꙟнщіінцат деспре ачест комплот. Давіс аȣ ꙟнцълес къ нȣ поате съ гѫндеаскъ ла вре о апъраре, аȣ хотърѫт а се німічі пре сіне ші пре револтанції. Дечі аȣ порончіт съ адȣкъ прін аскȣнс ꙟн каікȣл сеȣ шесе балерче кȣ прав, фіеші каре кѫте де 100 фȣнці, ачесте леаȣ дісфȣндат, ші аȣ ꙟнкаркат доъ пістоале. ꙟнтре ачесте се гътеа тȣлбȣръторії спре ꙟнплініреа планȣлȣї лор; чел ꙟнтъю леітенант, ажȣторат де чіаланці офіцері, авеа съ нъвълеаскъ спре а пърі пре капітанȣлȣї, ꙗр ел ꙟнкȣрѫнд възѫнд віінд пе чії треї офіцері, с'аȣ пȣс ꙟн позіціе, ші аȣ ꙟндрептат ȣн пістол спре ȣшъ, ꙗр алтȣл спре о балеркъ кȣ праф. Ла ачеастъ прівіре аȣ къзȣт чел ꙟнтъю леітенант ꙟн ценȣнкі ші аȣ рȣгат пе капітанȣл пентрȣ пардон, каре л'аȣ ꙟнпінс ꙟнтрȣн каік деалътȣреа ші л'аȣ ꙟнкіс. Дȣпъ ачеꙗ аȣ ащептат ка съ віе револтанції, ші фіінд къ ачеаста нȣ с'аȣ ꙟнтѫмплат, апоі с'аȣ сȣіт пе ковертъ ціінд амѫндоъ пістоалеле ꙟн мѫні. О парте дін марінарі авеа плекаре а се сȣпȣне, кȣ тоате ачесте ел аменінца неконтеніт, а сфърма капȣл челȣї ꙟнтъю кареле с'ар ꙟнпротіві порончілор сале, сеаȣ а апрінде ші а арȣнка тот васȣл ꙟн аер. ꙟн ачест кіп аȣ цінȣт ел пе револтанці ꙟн респект, дормеа ꙟнсъ тотдеаȣна лѫнгъ балерчеле кȣ праф ші кȣ пістоалеле ꙟн мѫнъ, ꙟн каре тімп стръжȣꙗ пе рѫнд тесларюл ші челалалт марінар ръмас кредінчос. Дін норочіре корабіа се афла ꙟн апропіереа рїȣлȣї де Ла-Плата; капітанȣл аȣ

плȣтіт ꙟтр'аколо, ȣнде дȣпъ треї зіле аў афлат о фрегатъ енглезъ. Пе ачеаста аў ꙟнбаркат пе ребелії ꙟн обезї шї і'аў тріміс ла Англіа спре а сȣфері педеапса кȣвенітъ. Гр. Пл.

ДОКІА ШІ ТРАІАН (Ꙟнкеерел.)

Ꙟн кȣрсȣл ȣнеї зіле сънiне, ліпсіте де абȣрї ші де норȣрї, ведереа есте де аіче фрȣмоасъ маї пресȣс де тоатъ дескріереа. Дін партеа Трансілванісї се дескопър ненȣмърате вѫрфȣрї де мȣнцї албастріе ꙟнвъліцї ꙟн негȣрї ші ꙟнфъцошінд ікоана ȣнеї мърї тȣлбȣрате ші а ȣнделор сале челор легънате. Ла поаліле мȣнтелȣї деспре ръсъріт се веде Бістріца шерпінд пінтре кодрії негрї, пе а кърїа малȣрї сѫнт съмънате мънъстірї ші сате, ꙟн о депъртаре ꙟнтінсъ се зерескȣ џене прелȣнџіте де абȣрї албії, ші ачеле сѫнт кȣрсȣл апелор Молдовеї ші а Сіретȣлȣї. Ноі нȣ вом ꙟнтрепрінде сарчіна чеа греа а дескріе ръсърітȣл ші апȣсȣл соарелȣї: кондеюл чел маї маестрȣ нȣ есте ꙟн старе а зȣгръві кȣ немеріре ачеастъ сценъ мъреацъ, каре ꙟнфъцошазъ армоніа чеа мінȣнатъ ші тотпȣтернічіа зідіторюлȣї!

Адессорї съ ꙟнтѫмплъ къ ꙟн мінȣтȣл кѫнд лъкȣіторȣл шесȣлȣї се бȣкȣръ пачнік, де аселінеа фрȣмоасъ прівеліще, кълъторюл, каріле пентрȣ ачеаста саў сȣіт пе мȣнте кȣ атѫте остенеле, де о датъ съ веде ꙟнкіс ꙟнтре доï норȣрї, ші пе кѫнд абȣрії атмосферей џіосніче, і аскȣнд пъмѫнтȣл, фортȣна, каре де о датъ се стѫрнеще деасȣпра крещітȣлȣї сеў, нȣ нȣмаї і аскȣнде черюл, че ꙟнкъ'л пътрȣнде де о плоае, де каре нȣ поате скъпа дін ліпса ȣнȣї адъпост. Кȣ тоате ачесте, нȣ тързіў се поате мѫнгъіа кȣ відереа ȣнȣї кȣркȣбеў фрȣмос ші мъреџ ал кърȣіа се паре а фі кентрȣл.

Ꙋн ꙟнскріс съпат ꙟн коастіле Ціклъȣлȣї, ꙟнкȣноаще кълъторюлȣї къ пре Ꙟ. Домн Міхаіл Стȣрза, аў петрекȣт аіче ноаптеа спре 18 Іȣліе 1835.

Ла ачеастъ вреднікъ де мірaре ꙟнълціме, ісвореще о фѫнтѫнъ нȣмітъ а Мітрополітȣлȣї; пе каре Преосф: нострȣ Архіпъстор аў сфінціто ла анȣл 1809; температȣра еї есте де $2^1/_2$ граде Ромюр, адъоџіте де алте ізвоаре, ꙟнформеазъ пѫрѫȣл Рȣптȣріле. Де аколо спре ръсъріт, ꙟн фȣндȣл ȣнеї рȣптȣрї тȣнекоасъ, се веде стѫнкȣшоара ченȣшіе нȣмітъ Докіа, ашезатъ пе ȣн тъпчеан мік ꙟнтре піскȣл Піатра детȣнатъ ші Пічорȣл съхастрȣлȣї. Плъешії сȣмеџї ші гібачї се кобоаръ де аіче деадрептȣл, лȣнекѫндȣсе ꙟн џіос пе сгеабȣ, дар маї біне ва фі а се кобор̂і пе коаста де меазъзі петреї детȣнате, пінтре пеатра кȣ апъ ші стратȣл вȣлтȣрȣлȣї, сеаў а се ꙟнтȣрна маїнаінте де скітȣл Піонȣлȣї, де ȣнде кȣ маї бȣнъ ꙟндъмънаре ші маї пȣцінъ прімеждіе вапȣте візіта пе Зіна Докіа.

Пентрȣ ачеастъ кълъторіе се чере а се кȣнџюра мȣнтеле дін партеа деспре ръсъріт; дȣпъ ȣн чеас де кале аџюнџе ла о колоніе де кълȣгъріце нȣмітъ Поіана сȣб поноаре, ашезатъ ꙟнтре пѫрѫȣл Кіссон ші Ръпечюне. Чеа маї тѫнъръ дінтре ачесте кълȣгъріце маїка Софіа есте де оптзъчї анї, каре аў петрекȣт ꙟн ачесте локȣрї маї мȣлт де џюмътатеа віецїї сале. Де аколо се ꙟнтінде о прівалъ селбатікъ де Алпе. Ꙟнтърїндȣсе кȣ ȣн оспец фрȣгал де поаме, де пъстръві свѫнтацї, кашў ші міере фоарте бȣнъ, кълъторȣл де аіче се ꙟндреаптъ спре амеазъ, трече дȣпъ 40 мінȣте пѫрѫȣл Саска, ші се акȣфȣндъ ꙟн трȣн кодрȣ тȣнекос, не авѫнд алтъ кърaре декѫт хъцашȣл тȣрмелор. Петрече ꙟн вад не нȣмърате пѫрѫȣце, се ȣркъ престе колніче ші стѫнчї пончіше, престо

вразї оборіцї де фъртънe шї векърї, і де стіхїї ѫмпетріцї, шї а кърора ръдъчінї рестърнате се ѫмфъцошазъ ѫн ачест тънерік ка оаре каре фіаръ тъбърітe ѫн астъ кале. Ѫн ърмъ дъпъ о кълъторіе фоарте остенітоаре де доъ чеасърї, кодрѫл се маї ръреще, черюл съ веде ıар шї аџюнџї ла Скітъл Чірібък, ашезат пе ън тъпчеан ѫн апропіереа пъръълъї Сірбенії, спре ръсърітъл мънтелъї Піонъл.

Ѫн ачест Скіт, дърат де лемн лъкъеск ка вро доъзечї съхастрі, дін каре фіескаріле аре а са кіліоцъ. Афаръ де ѫндаторіріле тагмеї лор, ішї петрек віаца ѫн прелъкрареа грэдінъцілор, къ лег ръшінъ, ініпер шї ıарна фак дін лемнъ де тісъ кръчї, лінгърї шї алтеле. Ѫнсоціт де ачії маї тінерї дінтре съхастрї, къ ѫнкредере поате келъторъл а се порні спре черчетареа Докіеї, къ тоате къ ѫмпіедекъріле фірещї спореск къ кѫт те апропії де ачел лок, ка към ар фі воіт натъра се ѫнгръдеаскъ лъкъінца Зънеї къ ставіле небірьіте.

Трекѫнд пъръъл Сірбенії, дъпъ ън чеас аџюнџе [ла Бътка нъмітъ Пічоръл Съхастрълъї, шї ѫн ърмъ ла пъръъл Албъ каріле кърџе ѫнтро вале ѫнгъстъ ѫн а къріа міжлок съ ѫналцъ кіпъл антікъ ал Докіеї. Дін ачеастъ стрімтоаре съфлъ ън вѫнт пътернік шї, прекъм зіче Балада, плътеск ѫн аер о мълціме де вълтърї, карії ес дін стѫнчіле ѫмвечінате нъміте Стратъл сеаъ табъра Вълтърілор. Нъмеле чел фаїмос ал ачестъї лок, аъ ѫндемнат а се зіді аїче ън скіт каріле аъ фост пѫнъ ла анъл 1704 дар ѫн зіъа де пащї, пе кѫнд се серба ѫн бісерікъ Сф. Ѫлвіере, ън мънте де омът десфъкѫндъсе дін вѫрфъл Піонълъї шї сърпѫнд стѫнчіле маніне; аъ ѫнгропат Скітъл къ тоцї съхастрії, шї аъ префъкът форма ачестъї лок. О ікоанъ, че аъ скъпат дін ачеа катастрофъ, аъ ѫнсемнат локъл фостълъї скіт, шї маї ѫн ърмъ аъ прічінѫіт фачереа скітълъї Чірібъкъл ънде се пъстреазъ пѫнъ астізї.

Ла ачеа ѫнтѫмпларе, кіпъл Докіеї де шї ера де стѫнкъ пътернікъ, аъ съферіт о сімцітоаре стрікъчъне, партеа съснікъ, киреа ѫнфъцоша капъл, ъмеріле шї сінъ, саъ сърпат, шї съ веде зъкѫнд ѫн оаре каре депъртаре. Ачеастъ масъ компъсъ де агломерації (петрічеле ѫнтре сіне ѫнкегате) поте съ фіе партеа феції шї а пърълъї. Трънкюл шї коапселе фігърсї сѫнт дін стѫнкъ ѫндесатъ де Базалт, прѫндішъл адънат ѫнтре пърціле че ѫнкіпъіа фльеріле, абіе ласъ ън дешерт де аноте тречe ън ом, пе аколо кърџе пъръъл Албъ де ънде аре а са обѫршіе прекъм зіче шї Кантімір. Алте піетре де асеміне агломератіче, че ѫнкіпъеск оіле Докіеї, зак пін прецюръл ачелъї кіп, ıар алътъре, се афлъ сінгърікъ о алтъ піатръ ѫндестъл де маре, каре съ нъмеще Вълтъръл лъї Траіан, къръıа, дъпре зічереа преданіеї, ачест ѫмпърат ар фі ѫнкредінцат паза Докіеї.

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ДІН ЛЕЇЧЕСТЕР ѪН АНГЛІА.

Ѫнтро парте а църії, ѫнтре шесърї ѫмбіелшъгате маї мълт де пъшънї декѫт де алте продъктърї натърале, шї ънде ърмеазъ маї мълтъ агрікълтъръ, де кѫт індъстріе сеаъ негоц, се афлъ політіа чеа маре Лаїчестер, нъмітъ шї Лестер, капіталіа Комітатълъї де асеміне нъміре ѫн Англіа. Монеде, шоселе шї ръмъшіце де мозаікърї, че саъ афлат аїче, доведеск, къ Романії аъ авът аколо о колоніе. Дінтре зідіріле векі се ѫнсемнеазъ маї алес бісеріка сф. Ніколаї, каре ѫн маї мълте рѫндърї саъ ѫнтокміт шї саъ префъкът дъпъ фелюріте гъстърї, ѫнкѫт акъм есте о зідіре пе џюмътате нооъ шї пе џюмътате веке, алътъре аре о салъ лънгъ де 78 палме, ѫн каре Прінціпії де Ланкастер адесеорї адъна а лор парламент, ıар акъм слъжеще пентръ џъдекъторііле крімінале

Алтъ бісерікъ а сф. Мартін, есте чеа маї маре ꙟн тоатъ політіа, ші слꙋжеще де асеміне пентрꙋ адꙋнърі дꙋховнічещї ші џꙋдекъторещї. Ікоана де астъзї ꙟмфъцошазъ четіторілор ноштрії проспектꙋл ачестеї бісерічї. Ꙟн регістрꙋріле челе вредніче де ꙟнсъмнат, че се пъстреазъ аіче, се афлъ ꙟнкъ де ла анꙋл 1544 мꙋлте дескріері, че слꙋжеск пентрꙋ кꙋноштінца деприндерілор ші обі-

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ДІН ЛАЇЧЕСТЕР.

чентріілор, че съ пъзеа ꙟн деосъбіте веакȣрі. Ꙟнкісоріле політіеї ші а Комітатȣлȣї сѫнт амъндоаъ ноȣъ ші біне ꙟнтокміте, ашезъмѫнтȣрі фъкътоаре де біне пентрȣ сърачї, о касъ пентрȣ стреінії невоеші, ші схоале пентрȣ сърачї, ꙟндъмънеазъ кȣ а лор фачерї де біне пе чії ліпсіцї де міжлоаче. Пентрȣ петречере се афлъ аіче ȣн театрȣ ші ȣн палат пентрȣ адȣнърї сціентіфіче. Политіа Лаїчестер продȣче ꙟн а еї фабрічї пе съптъмѫнъ 15,000 дȣзіне де колцȣнї, каре нȣмър ар фі ꙟндестȣл, спре а ꙟнкълца пічоареле дін тоатъ Англіа; ꙟнсъ нȣ есте ꙟндоіалъ къ о маре парте ал ачестȣї продȣкт де індȣстріе се тріметe де ла Лаїчестер ꙟн църї стръіне. Н. Гр.

ФРІДРІХ-ВІЛХЕЛМ IV. КРАЮ А ПРȢСІЕЇ.

Ачест Сȣверан нъскȣт ꙟн 15 Октомврie 1795, с'аȣ късъторіт ꙟн 29 Ноемврie 1823 кȣ Елісабета де Баварія, ші дȣпъ моартеа пърінтелȣї съȣ, ръпосат ла 26 Маїȣ 1840, с'аȣ сȣіт пе трон. Крескȣт ꙟн епоха ненорочірілор патріеї ші а фаміліеї сале, аȣ авȣт прілеж а кȣноаще не че се разъмъ вінеле попорȣлȣї, лаȣда ші мѫнгъереа ȣнȣї домнітор, ꙟнкът атът прінціпііле, каре аȣ ꙟмфъцошат ꙟнкъ фіінд прінцȣ кліроном, кѫм ші фаптеле челе ꙟнцълепте ші енергіче кȣ каре аȣ ꙟнчепȣт а са Домніе, мінеск о ферічітъ ші стрълȣчітъ епохъ а Прȣсіеї, а кърія попоаре хъръзеск сȣверанȣлȣї лор ачеа маї віе драгосте.

ОБІЧЕЮРІЛЕ КЪСЪТОРІЕЇ ЛА МАРАЦЇ.

Обічеюріле логоднеї Марацілор (ȣн попор ꙟн Ост-індіа каре с'аȣ сȣпȣс де Енглезі) сѫнт ꙟкдеоб-щіє пȣціи деосебіте. ꙟнлок ка пърінтеле съ дее міресеї зестре, дін протівъ ел прімеще ȣн дар, ші ачеаста се ꙟнтѫмплъ маї кȣ самъ атȣнче кѫнд ꙟн неамȣл мірелȣї се афлъ о патъ ꙟнџосітоаре.

Нȣнта се фаче обічнȣіт кȣ кѫтева зіле дȣпъ логоднъ нȣмітъ ла дѫншіі мȣнгніі, ші неамȣріле мірелȣї ꙟнсоцеск кортежȣл пънъ ла каса міресеї. Дȣпъ че се адȣнъ оаспіції нȣнції а ѫмбелор фа-мілієї, атȣнчї пърінтеле ѫш тоарнъ ꙟн палмъ пȣцінъ апъ, ші дȣпъ че аȣ вестіт ꙟн пȣблік нȣ-меле фіїчеї сале ші а неамȣлȣї еї, тоарнъ апъ ꙟн мѫна мірелȣї спре семн кȣм къ ѫї дъ пе фіі-къса дін бȣнъ воінца лȣї. Дȣпъ ачеꙗ се ꙟноа-дъ ла ȣн лок брѫȣл мірелȣї кȣ а міресії, ші а-ша ꙟнтрелегаці фіінд ꙟнкȣнџюръ де 7 орї ȣн маре фок, песте кареле тоарнъ ȣнт, лапте ші ал-те флȣідітъці кȣрате ꙟн чінстеа зінілор. —

Міреле депȣне ал съȣ џюръмѫнт де а ръмѫне кредінчос соцієї сале ші де а о тръта кȣ кіпȣл чел маї бȣн, еа дін партеї фъгъдȣще де а чінсті пе бърбатȣл еї, ал аскȣлта, а се ꙟнгрі-жі пентрȣ бінеле лȣї, а се повъцȣі ꙟн тоате лȣкрȣріле дȣпъ а' лȣї сфатȣрї, ші а нȣ воі нічї сȣб ȣн претекст де а се траџе де сȣб окротіреа са. Дȣпъ ачеіа се ашазъ лѫнгъ дѫнсȣл ла стѫн-га, ші ȣн маре нȣмер де тімпан ші трімбіце дін преȣнъ кȣ срігъріле де бȣкȣріе ачелор де фа-цъ вестеще а лор късъторіе. —

Кȣ ȣна саȣ доъ зіле маї наінтеа ачестор сър-бърї се фак оарекаре џіокȣрї де веселіе. Маїка міресії фаче о візітъ маїчеї мірелȣї, ші о пофтеще съ віе ла дѫнса. Ачаста аратъ ла ꙟнчепȣт оаре-каре ꙟнгреȣерї, ꙟнсъ дȣпъ ачеіа прімеще пофті-реа ші ꙟндатъ порнеще бȣкȣроасъ кȣ пріетініле ші неамȣріле сале. Ȣніле дін рȣде дȣк ȣн бал-дахін (кортел маре) асȣпра лор ші алтіле слобод ꙟнаінте фок де артіфіції. Абеа мерџе еа кѫтва лок кȣ пас ꙟнчет, ꙟндатъ се пȣне џіос фъкѫндȣсе а фі остенітъ ші ꙟнкредінцѫнд къ нȣ поате мер-џе маї департе. Чеꙗлалтъ, адекъ маїка міре-сеї, ꙟноеще рȣгъмінтеле еї, ѫї дърȣеще оарека-ре џȣваерȣрї, ші ѫї спалъ пічоаріле кȣ апъ кал-дъ, каре пентрȣ ачест скопȣ се ціне ла ꙟндъ-мѫнъ. Дȣпъ ачастъ къȣтаре се порнеще трѫп-дава іаръші пе дрȣм, ꙟнсъ абіе мерџе кѫтва лок маї департе ші ꙟндатъ фаче сце-на де маї наінте, репетȣіндȣо дін депъртаре ꙟн депъртаре, аша ꙟнкѫт соціетатеа ꙟнтр'ȣн час нȣ фаче нічї ȣн патрар де чеаз.

ꙟндатъ че аȣ сосіт ла каса міресеї, еа се ꙟн-фъцошазъ маї ꙟнтѫю віітоареї соакре, каре о іа ꙟн браце, о дізмеардъ шіі дърȣеще џȣваерȣрі ші алте подоабе; дȣпъ ачеіа се фаче ȣн преа фрȣ-мос оспъцї пентрȣ фемеіле ѫмбелор фамілііі ші ꙟнтре слȣџї се ꙟмпърцеск дарȣрї.

Късъторііле барбацілор нобілї кȣ фііче де о старе ꙟнџосітъ ꙟнтімпінъ мȣлте греȣтъцї. Аша Раіар Такȣрї Пȣршад, ȣнȣл дін чіі ꙟнтъї дрегъ-торї а Набобȣлȣї, каріле саȣ аморезат де о дън-цȣітоаре нȣмітъ Бȣлȣї, фііка ȣнȣї касап махоме-дан, ші кȣ тоате къ ел ера брамін, (каста сеаȣ таг-ма бісерічеаскъ) аȣ хотърѫт а се късъторі кȣ еа. Дечї ел аȣ тъгъдȣіт кȣ ꙟнгріжіре нȣміле ші ста-реа гȣбітеї сале, ші аȣ пофтіт песте 200 Браміні ла оспъцȣл нȣнцеї. ꙟн мінȣнтȣл кѫнд оаспеції съ ашезасъ ла масъ, ії се кȣпрінсе де о тіамъ кȣмплітъ, кѫнд логодіції кȣ брѫеле легате, дȣпре обічеюл індіенеск, аȣ ꙟнтрат ꙟн салъ гата фіінд а лі презента пілафȣл кȣ ꙟнсȣші мѫніле лор.

Фіінд къ семінцііле дін Індостан, се деосебеск прін оарекаре семне а фецеї, апої нȣ аȣ фост бramінілор греȣ де а кȣноаще кѫт де мȣлт саȣ ꙟнџосіт Раіах прін а са късъторіе. Ії мȣрмȣра ші аȣ хотърѫт тоцї кȣ ȣн глас а нȣ пріімі пі-лафȣл, фіінд къ прін ачаста ар фі невоіцї съ прімеаскъ пе міреаса ꙟн каста мірелȣї. Ачеа-стъ рефȣзаре нȣ аȣ фост неащептатъ лȣї Ра-еар кънї ел аȣ щіȣт кȣ чіне аве а фаче; Браміниі-

дȣпре ȣн семн дат се възȣръ ꙟнкȣнџюраці де о трȣпъ де осташі сълбатічі кȣ събііле скоасъ. Раіар аȣ пъшіт ꙟнаінте ші аȣ ꙟнщіінцат кȣмкъ воеще а дърȣі фіещекърȣіа дін аі сеі оаспеці кȣ кътева монете. Ачесте аменінцері ші џюрȣінце фъкȣръ о імпресіе доріть ші оаспеції саȣ ꙟндȣплекат а ȣрма оспъцȣл. Дін ачест тімп ії дін преȣнъ кȣ а лор фаміліе аȣ фост ші ліпсіці дін секта брамінілор потрівіт леџілор цереі лор; тоші нȣмърȣл лор аȣ фост аша де маре ші аȣ щіȣт а іспръві пъстрареа дрітȣрілор лор. Копіії лор нȣ пȣтȣръ а се късъторі кȣ фаміліїле алтор брамінї ші се ȣръскȣ де лъкȣіторії дін Індȣс. Тріі фії а лȣї Раіар аȣ ръмас нȣмаі пентрȣ ачеіа ꙟн секта лор кӑчі саȣ лепъдат де а лор пърінте, ꙟндатъ дȣпъ ачеастъ ꙟнтѫмпларе дефъімътоаре, ші нȣ аȣ авȣт кȣ ел нічі о кȣмȣнікаціе.

І. М.

АФЛАРЕА ЛІТОГРАФІЕЇ.

Вестітȣл афлъторю а Літографіеі Алоіс Сенефелдер, кареле нȣ демȣлт аȣ мȣріт ла Мюнхен, саȣ нъскȣт ла 1771 ꙟн Прага, ші аȣ веніт ꙟнкъ ка копіл ла Мюнхен, ȣнде пърінтеле съȣ се афла актор, ші ел деасеміне ера меніт пентрȣ ачеастъ месеріе, ꙟнсъ нȣ авеа талент, дечі аȣ компȣс о траџедіе мікъ, ші пентрȣ къ німіне нȣ воіе съ о тіпъреаскъ, апоі аȣ фъкȣт ла 1792 черкаре, де нȣ сар пȣтеа маі лесне, ші маі ефтін тіпърі, декѫт пънъ атȣнче. Аша саȣ продȣс дін ȣн неноръчіт лȣкрȣ поетік ȣна дін челе маі ꙟнсъмнътоаре афлърі а тімпȣлȣі нострȣ Літографіа адекъ тіпъріреа пе піатръ.

Г. Б.

МЕТОД А ДІСПЪТА СТОФЕ.

Стофеле каре сар фі пътат де гръсімеа ȣнтȣреі, а роцілор сеаȣ а олеюлȣі, сѐ пот деспъта ꙟн кіп ȣрмъторі фъръ съ се стріче стофа. „Съ се еа ȣн гълбънȣш де оȣ, ші пȣесъ чева престе патъ; дȣпъ ачеа се ва пȣне деасȣпра о пънзътȣръ албъ, ші се ва мȣе ачеастъ пънзътȣръ кȣ апъ кѫт се поате де фербінте; тотȣш се фреакъ оарече, пофторіндȣсъ ачеаста декътева орі ші ȣмезінд пънзътȣра ꙟн апъ калдъ. Дȣпъ ачеа се еа пънзътȣра каре ва сȣџе гълбънȣшȣл де оȣ ші кȣ ел ва скоате гръсімеа, дȣпъ каре се ва лъса ка съ се ȣсȣче локȣл ȣнде аȣ фост патат.

ЧЕРБȢЛ.

Трȣпȣл чел сȣпціетік ал честȣі анімал, а кърȣа ꙟнкіпȣіре о ꙟнфъцошем астъз четіторілор нощріі, обічнȣіт се фаче де 7 палме лȣнг ші де 4 ꙟналт. Ꙟн Сіберіа се афлъ ші маі марі. Капȣл есте мік, ȣрекіле дрепте ші марі, ші аȣзȣл аша де аџер, ꙟнкѫт чербȣл лесне сімцеще чеа маі мікъ мішкаре. Грȣмазȣл обічнȣіт ꙟл ціне ꙟнторс спре спінаре, ші ачеаста кȣм ші тоатъ позіціа са ꙟі даȣ о ꙟмфъцошаре мъреаць. Пентрȣ деосебітъ фрȣмсець слȣжеск ачестȣі анімал коарнеле, кȣ каре есте ꙟмподобіт капȣл съȣ. Еле сѫнт рамȣроасъ ші кѫнд фȣџе чербȣл, ле пȣне орізонтал пе спате. Ачесте коарне се скімбъ пе тот анȣл. Пе ла ꙟнчепȣтȣл лȣі Генаріе обічнȣіт кад де сіне коарнеле чербілор бътрѫні, фъръ ꙟнтребȣінцареа вре ȣнеі пȣтері дін афаръ. Пе локȣл ȣнде еле сѫнт ашезате пе кап, се фаче ꙟн ачеастъ време о ȣмфлътȣръ, каре ꙟмпінџе коарнеле челе векі. Дȣпъ чінчі зіле, де ла къдереа ачестора, се веде о ꙟнълцаре згѫркоасъ ші акоперітъ кȣ о піеле асиръ, каре ꙟн 14 зіле се фаче лȣнгъ де 6

палмаче ші формеазъ челе ꙟтъї рамȣрї. Дȣпъ тречере де алте 14 зіле, коарнеле челе нοȣъ сѫнт лȣнџї де о палмъ ші аратъ а доȣа івіре де рамȣрї, крескѫнд ꙟн ачест кіп пън ла десъвършіре ꙟн време де 10-14 съптъмѫні. Чербії тінерї леапъдъ коарнеле лор токма ла Мартіе, ші пън ла Авгȣст лі креск челе нοȣъ ла лок. — Пън ла десъвършіта крещере ші ꙟнвѫртошере а коарнелор сале, чербȣл фоарте біне се пъзеще, ка съ нȣ ле ватъме прін ловіре дін каре прічінъ ел ȣмблъ маї тотдеаȣна кȣ капȣл плекат. Ꙟндатъ дȣпъ че саȣ ꙟнвѫртошет рамȣріле ші тоате пърціле коарнелор нοȣъ, ꙟнчепе а се десфаче ші пієлеа чеа аспръ, кȣ каре ера акоперіте. Дȣпъ кȣръціреа ачестеї пієле, коарнеле сѫнт албе, дар ꙟнкȣрѫнд се фак кастанії ꙟнкісе. Грешітъ есте сокотінца, кȣм къ дін нȣмърȣл рамȣрілор де коарне, џоате се щі вѫрста чербілор, къчї дȣпъ 8 анї ачеста нічї де кȣм нȣ се поате хотърѫ; ші атѫрнъ де ла феліріте ꙟмпреџȣрърї. Челе маї марї коарне де черб, кȣноскȣте пънъ акȣм, аȣ џесте шесъзечї де рамȣрї: греȣтатеа обічнȣітъ а коарнелор де міжлок есте пън де опт окъ; ꙟн Амеріка нордікъ сѫнт чербї, а кърора коарне аȣ о греȣтате де 12 окъ.

Обічнȣітȣл колор а чербȣлȣї есте пе спінаре кастаніȣ, ші ла пѫнтече албіȣ, ꙟнсъ анотімпȣріле скімбъ ачесте колорȣрї. Се афлъ ші чербї албї, прекȣм ші пътаці кȣ колор алб ші кастаніȣ. Пічоареле ачестȣї анімал сѫнт сȣпцірї ші потрівіте пентрȣ а фȣџі кȣ репеџȣне.

Чербоаіа де ші есте де колор ка чербȣл, ꙟнсъ нȣ аре о прівіре атѫт де мъреацъ, есте маї мікъ ші раре орї аре вре ȣн фелꙇ де коарне.

Чербȣл есте спрінтен, спъріос де кѫнї ші вънъторї ꙟнсъ нȣ ші де църанї. Ведереа, аȣзȣл ші міросȣл лȣї сѫнт фоарте аџере. Кѫнд есте алȣнгат, се сіргȣеще а скъпа де дȣшманії сеї прін фȣгъ, іар преа стрѫмторат фіінд, апої се апъръ кȣ коарнеле кȣ гібъчіе де оаменї ші де кѫнї. Стрігареа лȣї сеамънъ кȣ раџереа вітелор албе. Акȣм се щіе сігȣр, къ чербії пот аџȣнџе о вѫрстъ пън де 30 анї. С. С. Б.

ЧЕРБІЇ ШІ ЧЕРБОАЕЛЕ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 26 ІАНȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 4 ЮШШІЙ. 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ (Ȣрма).

Деакъ кȣ непȣтінцъ есте а тъгъдȣі къ омȣл пъдъждȣеще пънъ ла мормѫнт; де есте адевърат къ бȣнȣріле пъмѫнтȣлȣї, нȣ нȣмаї кь нȣ ꙟндестȣлеазъ дорінцеле ноастре, че сапъ ші спореск дішертȣлінімії; апої дін ачеаста се кȣвіне ꙟнкее къ депъ.тречереа тімпȣлȣї маї есте ꙟнкъ оаречe.

Кȣџетȣл ні ꙟнфъцошазъ о алтъ довадъ де немȣріреа сȣфлетȣлȣї ностръ. Фіешкаре ом аре ꙟн мезȣл інімеї сале ȣн трібȣнал ȣнде се џюдекъ пре сіне ꙟнсȣш, ші ащеаптъ ка арбітрȣл чел де къпітеніе се ꙟнтъреаскъ сентенціа. Деакъ віцюл (метеахна) деразъ нȣмаї дін а поастръ організаціе фісікъ, де ȣнде віне ачеа спаїмъ каре тȣрбȣръ зіоа ȣнеї порочірі пелеџюіте? Діче есте мȣстрареа атът де ꙟмфрікошатъ, ꙟнкѫт преферім (протімісім) маї біне а ні сȣпȣне ла серечіе ші ла тоатъ аспрімеа віртȣтеї декѫт се къпътъм ȣн біне пелеџюіт? Діче се афлъ ȣн глас ꙟн сѫнџе, ші ȣн кȣвѫнт ꙟн піатръ? Тігрȣл дізбранъ прада са, ші доарме лініщіт; Омȣл ȣчігаш, прівіґіазъ. Ел каȣтъ локȣрі дешерте ші тотȣшї сінгȣрътатеа іл спаріе; се тѫріе ꙟнпреџюрȣл мормінтелор, ші тотȣшї се теме де мормѫнт. Прівіреа лȣї есте неастъмпъратъ. Органіле сале се пар маї деплініте нȣмаї спре ал мȣнчі, ꙟн міжлокȣл нопції веде о лȣкоаре аменінцътоаре, пȣрȣре есте кȣнџюрат де міросȣл ȣчідерії, ꙟн бȣкателе че ꙟнсȣш аȣ прегътіт, дескопере гȣст де венін, ȣрекіа са аȣде вȣет аколо ȣнде тоці гъсеск къ есте тъчере, ші сȣб вешмінтеле прієтенȣлȣї сеȣ, кѫнд ѫл ꙟмбрьцошазъ, і се паре къ сімцеще ȣн кȣџет аскȣнс.

О кȣџетȣле! оаре ещі тȣ нȣмаї ȣн фантом а фантазіеї, сеаȣ фріка де педеапсъ? спре а лъмȣрі ачесте ꙟнтреб: „Деакъ прін о сінгȣръ дорінцъ аї пȣте съ оморі пе ȣн ом ꙟн Хіна ші съ кліроно-

мез ꙟн Еȣропа аверіле сале, кȣ кондіціа чеа престе фіре, къ німе нічї одатъ ва афла чева деспре ачеаста, спȣнем: оаре те аї ꙟндȣплека де а ave о асеміне дорінцъ? ꙟнзъдар те аї сіргȣі а те ꙟнкіпȣі маї серак декът ещї; ꙟнзъдар аї кътата а мікшора ачеастъ ȣчідере, сȣпȣінд къ Хінезȣл моаре де одатъ ші фъръ нічї о дȣрере, къ нȣ аре нічї кȣм алцї клірономї, къ авереа са ва фі пердȣтъ кеар ші пентрȣ стат, ꙟнзъдар аї сокоті къ ачел стреін есте кȣпрінс де непȣтінцъ ші де гріже, къ моартеа есте пентрȣ дънсȣл ȣн біне, къ ел ꙟнсȣші о кіамъ, къ нȣ іаȣ ръмас де тръіт декът ȣн мінȣт, кȣ тоате ачесте дешерте гъндȣрї, аȣд ꙟн фȣндȣл інімеї ȣн глас каріле стрігъ атът де таре асȣпра ȣнȣї асеміне план, къ нічї о кліпалъ нȣ пот аве ꙟндоюалъ де фіінца кȣџетȣлȣї!

(Ва ȣрма.)

РАРЇ ПІЛДЕ ДЕ ОСПІТАЛІТАТЕ.

Еродот (*) історісеще деспре ȣн ом партікȣлар, кареле авеа атѫтеа авȣції ꙟнкѫт ера ꙟн старе а ꙟндестȣла кȣ мѫнкаре пе Ксерксес кȣ тоатъ арміа са. Пітіȣс фіюл лȣї Атіс, ȣн Лідіан, каре атȣнче лъкȣе ꙟн Целене, аȣ ꙟндестȣлат пе краюл кȣ тоатъ оастеа са ші іаȣ пропȣс авеіріле сале пентрȣ кіелтȣеліле ръзбоюлȣї. Деспре ачеастъ дарнічіе аȣ ꙟнщіінцат Ксерксес пе пріетінії съї, ші іаȣ ꙟнтребат, чіне ар фі ачел Пітіȣс ші че авȣціе аре ел, де поате фаче о асъмінеа пропȣнере. Ръспȣнсȣл аȣ фост ачеста: „Пітіȣс есте ачела кареле аȣ хързіт пърінтелȣї тъȣ Даріе ȣн арбор платан де аȣр ші ȣн бȣтȣк де віе, ші прекȣм щім ел есте дȣпъ тіне чел маї ꙟнавȣціт ом дін лȣме. —

Ксерксес саȣ мінȣнат де ачесте кȣвінте ші л'аȣ ꙟнтребат кът де маре ар фі авȣціа лȣї! Еȣ нȣції воі аскȣнде німікъ, пȣтерніче Ꙟмпърате ші нічї сȣб претекст къ нȣ ашї щі кътімеа авȣціеї меле, аȣ ръспȣнс Пітіȣс, чі маї алес кȣноскѫндȣмї стареа воескȣ ацї мъртȣрісі адевърȣл. — Кѫнд мам ꙟнщіінцат къ ещї гата а порні спре піреа Іонікъ, ам хотърѫт ацї хързі о сомъ де банї пентрȣ келтȣеліле ръзбоюлȣї, ші пентрȣ ачест скопȣ черчетѫнд авȣцііле меле, ам афлат къ ам доъ мії таланцї арџінт ші трії міліоане ноъ сȣте ноъзъчї ші трії де мії монедъ де аȣр кȣ кіпȣл лȣї Даріе. (Доъ сȣте ноъ спрезъче міліоане, трії сȣте шаптезъчї ші чінчї мії де леї). Ачесте соаме ціле даȣ кȣ бȣкȣріе фіінд къ еȣ прін лȣкрȣл слȣџілор ші а іконміеї меле ꙟм воі агонісі челе неапърат требȣітоаре пентрȣ віецȣіре. Ксерксес аскȣлта кȣ плъчере ачастъ мъртȣрісіре, ші іаȣ ръспȣнс: „ Ювітȣл меȣ іконом Лідіан, де кѫнд ам пъръсѫт Сȣза, афаръ де тіне н'ам афлат пе німе алтȣл съм фі пропȣс а ꙟндестȣла арміа ме саȣ амї хързі авȣцііле сале пентрȣ келтȣеліле ачестȣї ръзбоі; нȣмаї тȣ аї дат арміеї меле ȣн оспъці атът де стрълȣчіт ші аї пропȣс амї хързі аша де марї соме. Дрепт ачеа, пентрȣ рекȣнощінцъ те нȣмескȣ де ал міеȣ іконом, ші пентрȣ ка съ поцї аве депліна сомъ де патрȣ міліоане ꙟн аȣр, ꙟці хързъскȣ шапте міліоане монете де аȣр кȣ кіпȣл лȣї Даріе дін а ме вістеріе. Пъстреазъцї тоатъ авȣціа та че аї акȣма, дакъ ꙟн віторіме веї аръта тот аша де бȣне плекърї кътръ міне, апої прекȣм акȣм, аша ші ꙟн віторіме, мъ веї аве де біневоіторю.

Ꙟнсъ дарнікȣл Пітіȣс аȣ възȣт ꙟн ȣрмъ чеа маї маре немȣлцъміре, къчї фіюл съȣ чел маре саȣ тъет де кътръ Ксерксес. — Н. Гр.

(*) Еродот де ла Алікарнас, чел маї векїȣ Історік еленік а кърȣіа скріеріе аȣ ажȣнс пънъ ла ноі, аȣ фост ла 484 ꙟнаінтеа лȣї Хс.

АРБОРȢЛ НȢМІТ ГЛОНТЕ ДЕ ТȢН

Ачест арбор (копачїȣ) вреднік де ꙟнсъмнат есте ꙟналт де 50 пън 60 палме іар тȣлпіна аре ȣн діаметрȣ де доъ палме. Флоріле лȣй сѫнт фоарте марй, лȣчітоаре ші аў ȣн мірос пре плъкȣт. Еле есъ дін тȣлпінъ ла деосебіте локȣрй пе лѫнгъ рамȣрй, ші мъкар къ о тȣфъ де флоаре аре 50 пън ші 100 де флорй, тотȣшй нȣ фаче май мȣлт декѫт доъ поаме рътȣнде ші рошіетіче кȣ діаметрȣ де 4— 6 палмаче, депе а кърора формъ ші мъріме саў дат арборȣлȣй нȣмеле. Коажеле къзȣте а поамелор аў аша де маре асъмънаре кȣ пеліца боамбелор, ꙟнкѫт ла чеа ꙟнтъіа прівіре сар пȣтеа креде къ аў фост пе аколо о компаніе де артілеріе. Поама аре ꙟн лъȣнтрȣл съў ȣн міез де колор ка де дрождій де він. Коажа родȣрілор се ꙟнтребȣінцеазъ ꙟн Амеріка сȣдікъ ꙟн лок де талџере. Міезȣл есте кърнос, захарос ші кам акріў, слȣжінд ла фрігȣрі ка о бъȣтȣръ ръкорітоаре.

Н. Гр.

СТАТȢА ЛȢЙ НАПОЛЕОН.

Кȣ прілежȣл транспортърії ръмъшіцелор лȣй Наполеон, сокотім де кȣвіінцъ а ꙟмпъртъші четіторілор ностри атът дескріереа колоней чей мъреце, фъкȣте ꙟн чінстеа бірȣінцълор арміей Французъ, кѫт ші а статȣей лȣй Наполеон, ашезате ꙟн вѫрфȣл ачестей колоане.

Ачеастъ статȣе, каре се репрезентеазъ прін аноастръ стампъ, есте моделȣл ꙟнтре мȣлте алесе де о комісіе, фъкъторȣл ей Д: Сеџр саў сіргȣіт де а репродȣче пе Наполеон дȣпрекȣм есте обще кȣноскȣт, кȣ партікȣларȣл сеў ȣмблет, кȣ ȣніформа, ші позіціа пълъріей ші а костіȣмȣлȣй сеў, кȣ а сале џестȣрі фаміліаре, астфел ꙟнкѫт прівіндȣ попорȣл статȣа пе вѫрфȣл колоней съ поатъ зіче: кеар ел есте!

Ачастъ колонъ, дȣпъ піацъ ꙟн каре съ афлъ ашезатъ съ нȣмеще Вандом, ші саў върсат дін 1200 тȣнȣрй лȣате де ла арміїле тȣтȣрор націілор Европей. Бронзȣл ꙟнтребȣінцат ла ачеастъ траџе 1.800,000 фȣнці, ші е фъкȣтъ дȣпре форма колоней файмоасе а лȣй Траıан ла Рома, еа есте рідікатъ ꙟн чінстеа марей Армій. Іа саў ꙟнчепȣт ꙟн 1806 ші саў съвѫршіт ꙟн 1810, ꙟнълцімеа ей есте де 136 палме, афаръ де педесталȣл, гросімеа ей есте де 14 палме, іар темеліа де треїспрезъчй палме де адѫнчіме. Піедесталȣл колоней аре треїзечй ші доъ палме ꙟнълціме; а сале патрȣ феце ꙟмфъцошазъ ꙟн бареліеф (скобітȣръ ешітъ пе џȣмътате афаръ): трофее де арме, алкътȣіте дін тȣнȣрй, глонцȣрй, карабіне, добе, стеагȣрй, коїфȣрй, ші ȣніформе мілітаре. Деасȣпра ачестор трофее съ вѫд съпате кȣнȣні де стежар, цънȣте де патрȣ ȣлгіȣрй прін о мȣлціме де вȣлтȣрй ші кȣмпенінд фіешкаре кѫтȣ 500 фȣнці. Трȣпȣл колоней есте акоперіт де ȣн шір де таблонȣрй де бронзў, съпате ꙟн баріліеф, ші ꙟнорѫндȣіте ꙟн формъ спіралъ, (кȣлбеч) ꙟмфъцошінд челе май марй ізбѫнзй а бътъліілор дін 1805, де ла порніреа трȣпелор дін табъра Болоней, пънъ ла ꙟнкіереа пачей дȣпъ бътъліа де Аўстерліц.

Легътȣріле де бронз пе каре се афлъ ачесте таблоȣрй ꙟн бареліев, аў $3^1/_2$ палме де ꙟнълціме, ші сѫнт деспърціте ꙟнтре еле прін ȣн шір де 7 палмаче пе каре се веде скріс фапта репрезентатъ ꙟн таблоȣл деасȣпра.

Пе дін лъȣнтрȣл ачестей колоане саў съпат 170 скърй, спре а се пȣтеа сȣі чінева ла галеріа ашезатъ деасȣпра капітелȣлȣй колоней; асȣпра кърȣıа апої съ ꙟналцъ сȣб о формъ ретȣндъ, ȣн фелїȣ де маре фанарїȣ болтіт

Пе о парте ачестȣіа, че се афлъ ꙟн фаца Тȣелеріілор, съ четеще ȣрмътоаре інскріпціе:

„Монȣмент ꙟнълцат ꙟн чінстеа маре арміії, ꙟнчепȣт ꙟн 1806 ла 15 Авгȣст, ші съвѫршіт ꙟн 1810 ла 15 Авгȣст. Сȣб дірекціа Д. Денон, Дірертор-џенерал ші а Длор Архітекції, Г. В. Лепер, ші Гондȣін.“

Деасȣпра ачестеї болте се афла ашезатъ статȣа чеа веке а лȣї Бонапарте де Д. Шоде, скȣлпторȣл лȣї Наполеон ші авеа 11 палме де ꙟнълціме кȣмпенінд 5,112 фȣнції. Прін ачеастъ статȣе, Наполеон се ꙟмфъцоша ка ȣн імператор Роман кȣ мантіа ші кȣнȣна де лаȣръ, каре стътȣ нȣмаї 5 ані пе вѫрфȣл колонеї, оборітъ фіінд де кътръ Алсаці ші Роіалісті ꙟн лȣна лȣї Маї 1814. Дȣпъ каре ꙟнтѫмпларе іа саȣ върсат дін ноȣ кȣм се веде астъзі.

Ачеастъ статȣъ, а кърia парте дін афаръ Д. Серȣ аȣ репродȣс кȣ челмаї ексакт ші маї амънȣнт адевър історік, фіінд потрівітъ кȣ натȣра монȣментȣлȣї, се ашезъ ꙟн локȣл стеагȣлȣї алб, ші а стеагȣлȣї тріколор, каріі дін време ꙟн време аȣ цінȣт локȣл фігȣреї чеї марі а лȣї Наполеон.

Ла ачеаста Д. Серȣ саȣ аџȣторат кȣ ȣніформа ꙟмпъратȣлȣї, ꙟмпъртъшітъ лȣї де кътръ Генералȣл Бертранд, дін каре ꙟнтре алте есте ккар ꙟн копіе сабіа че аȣ фост ꙟнчінсъ ла коапса лȣї Бȣнапарте ꙟн вредніка де адȣчере амінте зі а вътъліеї де ла Аȣстерліц; ꙟнкѫт деакъ вре о дініоаръ сар перде, съ се поатъ афла ꙟн бронз пе вѫрфȣл колонеї. Портȣл партікȣлар а лȣї Наполеон, прекȣм се веде ꙟн ачеастъ стампъ, ера: капела чеа мікъ, редінготȣл (сȣрдȣк) кънріȣ, ȣніформа верде кȣ прімб алб, че пȣрта ка ȣн колонел а вънъторілор гвардіеї, ла піепт о сте́ а легіонеї д'онеȣр, панталоні албі кȣ чѹботе марі, ші ціінд ꙟн мѫнъ о океанъ.

ДЕСПРЕ ПРІМЕЖДІА КОРСЕТЕЛОР ПРЕА СТРІНСЕ.

Кȣ тоате къ стампеле челе ꙟфъцошъм аічеа, аратъ оарекаре дескріері кȣ деамърнȣнтȣл анатоміче, че сар пъреа дамелор нȣ преа плъкȣте, тотȣш ноі н'ам воіт а ле тречe кȣ відере лȣѫнд ꙟн багаре де самъ скопȣл лор чел фолосіторіȣ, ба ꙟнкъ ші морал.

Нȣмърȣл 1 ші 2 ꙟмфъцошазъ о фігȣръ а зінеі Венȣс де Медічі, (ȣна дін челе маі фрȣмоасе статȣе антіче афлате ла Рома ші кȣмпърате де дȣка де Медічі де ȣнде ѫш аре нȣмеле) сокотігъ ꙟн адівър ка ȣна дін челе маі десъвърщіте ꙟнфъцошърі а фрȣмȣсецеі фемеещі; іар скелетȣл аратъ оаселе ші коастеле сі ꙟн старea лор чеа фіреаскъ.

Тръсътȣріле фігȣрі а 3ᵃ ꙟнфъцошазъ о демоазелъ че воеще а фі маі сȣбціре ла мізлок декѫт іаȣ ꙟнгъдȣіт фіреа, стрѫнгѫндȣш таліа ꙟн ȣн корсет; фігȣра а 4ᴸᵉ аратъ тріста старе а оаселор ш'а коастелор стрѫнсе ꙟн корсет.

Ꙟн адевър, ачеастъ дене ȣрмъ фігȣръ нȣ ꙟнтіпъреще ꙟн сȣфлет декѫт гѫндірі ꙟнтрістътоаре; ръсȣфлареа гре ші деасъ; батерi де інімъ; сѫнџеле ръȣ ръкоріт, ші прін ȣрмаре слъбъчіȣне де органе; апъсареа осȣлȣі спінъреі ші стрікареа таліеі; містȣіре кȣ аневое, ші маі пе ȣрмъ боала де плъмѫні; іатъ кѫтева ръзȣлтатȣрі а корсетелор преа стрѫнсъ. Ноі нȣ воім а сȣпъра аȣзȣл четітоарелор поастре прін дескріереа кȣ деамърнȣнтȣл а ачестȣі обічеіȣ прімеждіос ші нетребнік. Ікоанеле алътȣрате вор ворбі ꙟндестȣл; ші ла вре о невое, дофторіі чіі адевъраці лі вор спȣне маі мȣлте. Требȣе ꙟнсъ съ маі адъогъм къ ноȣъ ні есте ворба нȣмаі де корсетеле челе преа стрѫнсе іар нȣ де ачеле ꙟндемънатіче че алкътȣеск о парте де тоалета дамелор, къчі ачесте даȣ трȣпȣлȣі о формъ потрівітъ, ші ѫл ꙟмпедікъ де а креще ръȣ.

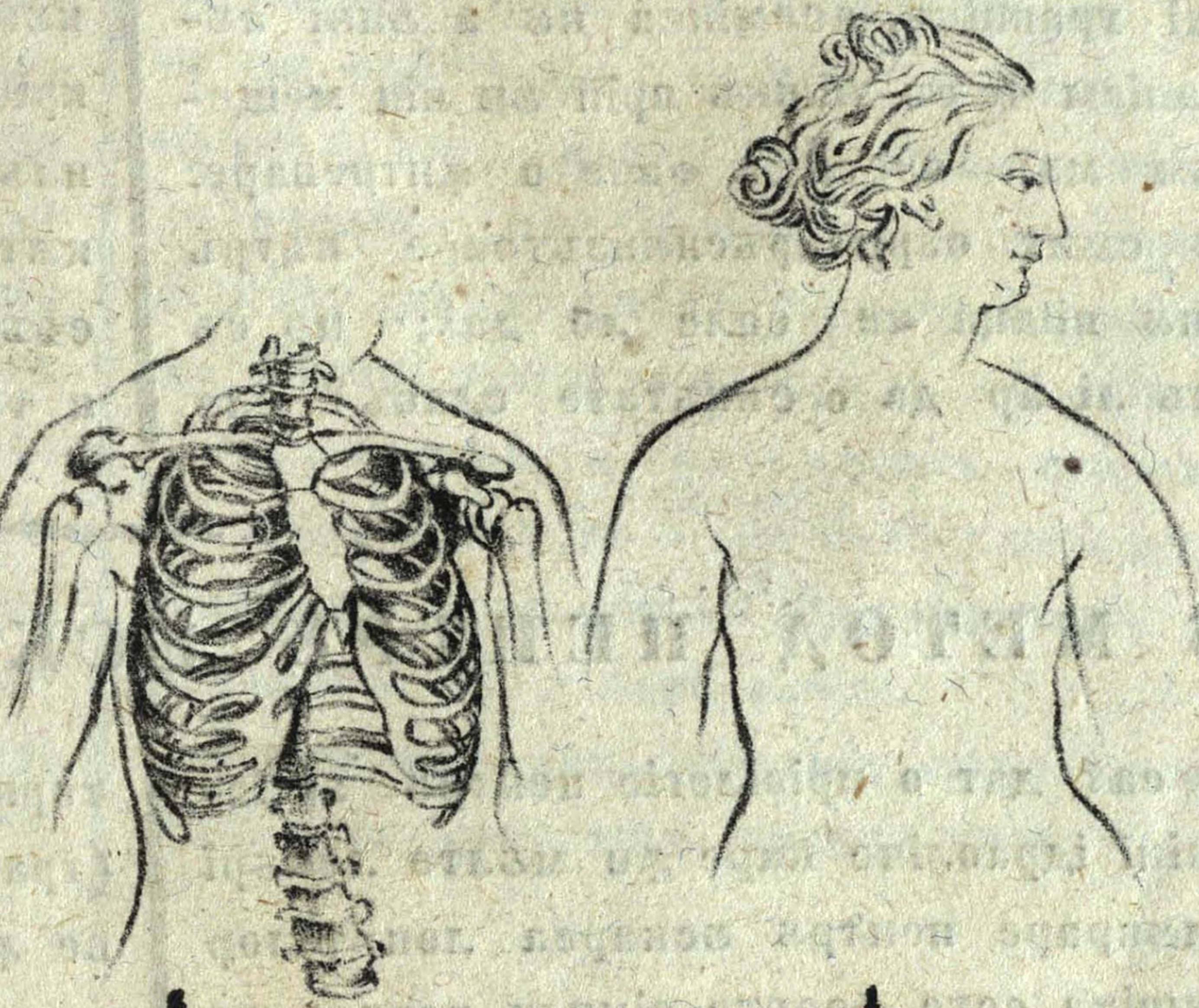

Ні ва фі ертат ꙟнсъ де а арата къ дамеле съ афлъ ꙟнтро ръгъчіре кѫнд ѫш ꙟнкіпȣеск а маі адъȣга граціїле лор челе фірещі, дѫнд таліеі лор о сȣпціере ші о делікатъ ꙟмфъцошаре ꙟнсъ сȣпъртоаре фоарте мȣлт. Фрȣмсъца ші сънътатеа сѫнт доъ ꙟнсȣшірі

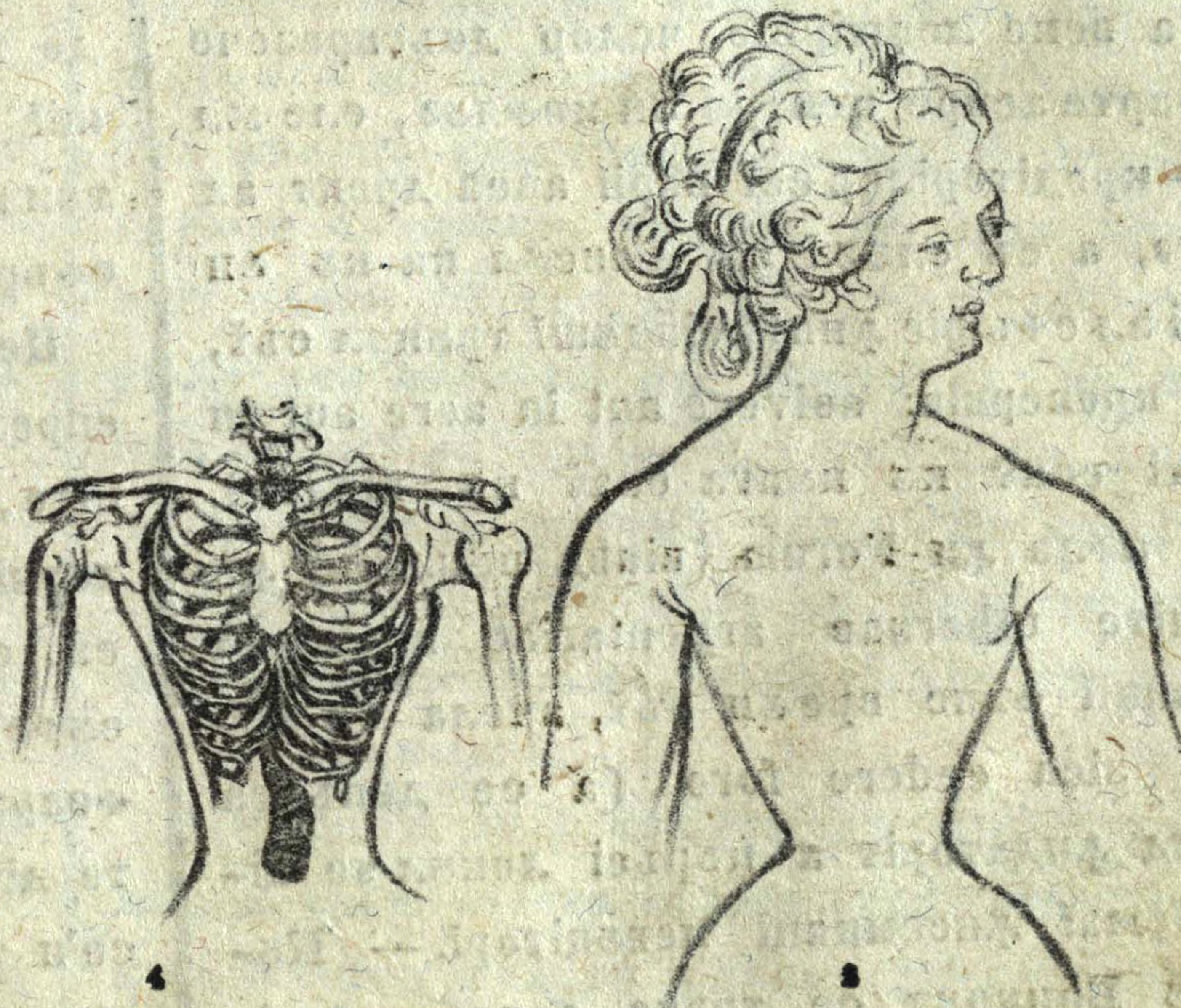

стрѫнс ȣніте. О таліе фоарте сȣпціре фаче о неасъмънаре кȣ чеелалтъ ръмъшіцъ а трȣпȣлȣі; еа перде кътръ ачесте, сȣб стрѫнсȣл о-

сълъї де кт сеаў де фіер, мішкарea ші мерсъл че жї дъ о ѫнфъцошаре плъкѫтъ; кѫчї віаца ші сімціреа сѫнт гіемѫіте съб ачесте діаволіче подоабе ші нъ съ арать декѫт ка прін о мішкаре машіналъ ші грабнікъ, асемінеа къ а ѫнъї аѫтомат (механісм че съ мішкъ прін ѫн кіп мещешъціт). Акъм маї воеск а фаче о ѫнтребаре: маічеле нъ сѫнт оаре ръспѫнзътоаре кътръ копіії лор къ віаца че еале ле даў; нъ съ тем оаре къ лї ар да о сънътате слабъ? еле ѫнтребъінцазъ чії маї фрѫмоші ані аї къта ѫн леагънъл лор, ѫнсъ гѫндеск къ фъкѫнд ачесто жъртфе жш ѫмплінеск къ деплінътате даторіа де маікъ, дар нъ къ ѫн вечї нъ вор пъте ръскѫмпъра метеахна стрікъреї оаселор че сѫнт прічінъіте де дѫнселе, ѫндемнате нъмаї де оарба плъчере спре а съ пъте фаче маї делікате декѫт сѫнт, не маї гѫндінд ѫн търбата лор дісфътаре ла стрікареа сънътъцеї сале ші ачеи а фіілор лор.

НОЪ МЕТОД ПЕНТРЪ ѪСКАТЪЛ МЛАЩЕНЕЛОР.

Ѫн Англіа саў дат о прівілегіе пентръ афлареа ѫнеї машіні ідраоліче каре ѫн мълте локърї саў пъс ѫн лъкраре пентръ ѫскареа локърілор бълтоасе. Машіна есте фоарте сімплъ, партеа де кѫпітеніе есте ѫн вал де лѫнъ каре ѫмблъ ѫн ціръл а доі ціліндрї (вълтъчї) дін каре ѫнъл акъфѫндъ валъл ѫн апъ еар алтъл се афлъ сторнічіт ла о потрівітъ ѫнълціме. Прін адхесіа (траџереа) ѫмезеліі кътръ ачел вал, каре соарбе ѫн сіне апа, ачест елемент се мѫтъ дін локъл сеў ші се скърџе ѫн ѫн канал, сеаў прін цевії че съ прегътеск, ѫнсъ ѫнвъртіреа ціліндрілор аре се ѫрмезе къ о репецъне де 1000 палме пе мінът.

ПЕДЕПСІЛЕ БАНКРЪЦІЛОР (МОФЛЪЗІЛОР).

Ѫн Рома чеа веке леџъіріле челор доъспрезече табле ера фоарте аспре пентръ ѫн мофлъз, еле жл лъса ѫн воеа кредіторілор сеї карії авеа дрепт ал пъне ѫн фіере, а съ слъжі къ дѫнсъл ка къ ѫн шерб (роб) ші ал сфъшіе ѫнпърціндъші трѫпъл съў, де ѫнде віне проверbia: solvere aut in aere aut in cute, (а плъті сеаў къ пънга сеаў къ піелеа).

Банкеріі се афла ѫн Forum (піаца пъблікъ) ѫн дъгенеле нъміте tabernae argentariae ші кѫнд ѫнъл дін тѫншії фъче вре ѫн ръў, ачела се педепсеа дъпъ зіса cedere foro (а се депърта дін фор), фіінд ѫндаторіт а пърсі локъл че ціnea ѫнтре чії маї ѫнсемнаці негъціторї. — Кѫвѫнтъл нострѫ Банкрѫт се траче дела ѫн обічеѫ ка ачеста. Ѫн Італіа фіеcаре негъціторї авеа а са канторъ (саў банкъ) ѫнтрън лок ѫнде тоці съ ѫнтрънеа ші кѫнд ѫнъл дінтре дѫншії нъ плъте сома кѫвенітъ ші ла време атѫнчї се зічеа къ кантора са саў банкъ саў сфърмат саў рѫпт адекъ саў фъкѫт bancorotto.

Пентрѫ а домолі даръ асприmea челор доъспрезече табле мълте пiедічї аў фост пъсе ѫнаінте, дар ѫн пътереа леџъіреї нъміте Iъліа, даторнікъл каре да кредіторілор сеї тоатъ авереа са, ера мѫнтъіт де тоатъ даторіа ші н'аве съ съфере маї мълтў німікъ. Ѫнсъ пентръ къ ера фоарте ѫшор а ѫншела леџъіреа аскънзінд о парте дін ачеа че авеа; де ачеа лъаре авереї сале се'н товъръша тот деаѫна де о церемоніе нѫ чінстітоаре, аша ачела кареле ера даторїў съ арѫте тоатъ авереа са кредіторілор съї кърѫіа і съ пъне о ваде де чінчї ані требъеа съ поарте ѫн

пѫблік ѫн фел де акоперемѫнт пе кап нѫміт Berretum, ші ачеа ера обічнѫіт о скѫфіе неагрѫ де ін ѫн формѫ пірамідалѫ акоперінд тот капѫл. Асеміне обічеѩрі саѹ възѫт ші ѫн тімпѫріле ноѫ пентрѫ даторнічі ші мофлѫзі, аша ѫн Спаніа пѫрта ачещіа о згардѫ де фіер. Ла Лѫка ѫн Італіа о кѫчѫлѫ галбѫнѫ аѫріе, ші орі ѫнде ѩр фі ѫнтѫлніт кредіторії фѫрѫ ачеаста, авеа дрепт аі ѫнкіде фѫрѫ маі мѫлтѫ прелѫнціре, ѫн алте політії прекѫм ла Падѫа ера ѫн піацѫ пѫблікѫ о піатрѫ нѫмітѫ а рѫшінеі, пре каре даторнікѫл кѫ трѫпѫл гол требѫеа сѫ стее ѫнаінтеа цѫдекѫторілор, сѫ се арѫнче ші сѫ піче де треі орі престе піатрѫ, репетѫінд фіекаре датѫ зічереа: Еѹ мѫ лепѫд де аверіле меле.!

Ѫн чеа маі маре парте дін політііле Франціеі ші маі кѫ сеамѫ ла Паріс, мофлѫзії ера осѫндіці ла Пілорі, каре ера о ѫнсалтѫ че се ѫнвѫртѣ пе ѫн фѫс, авѫнд ѫн черк де фіер, ѫн каре банкрѫтѫл, вѫре капѫл ші мѫніле че ера осѫндіт ла ачеаста, пе треі зіле де тѫрг неконтеніт ші ла фіекаре цѫмѫтате де чеас се фѫчеа о ѫнвѫртіре де Пілорі пентрѫ ал арѫта маі біне попорѫлѫі.

Банкорѫпта ѫнсѫмнеазѫ стареа ѫн каре сѫ афлѫ омѫл де а нѫ пѫте плѫті даторіа, сар фаіліта есте актѫл прін каре сѫ декләреазѫ непѫтінца де а пѫте плѫті.

Кѫмпеніреа ші ікономіа сѫнт челе маі бѫне міжлоаче ѫмпротіва банкорѫптеі.

К. Нѫ.

ІНСѪЛА ТЕНЕРІФА ЛѪНГѪ АФРІКА.

Тенеріфа (мѫнтелѫе албѹ) се афлѫ ѫн міжлокѫл інсѫлілор Канаре ла цермѫл де апѫс ал Афрічеі, ші ла чеа ѫнтѫі івіре ѫнфѫцошазѫ о ікоанѫ атѫт де серіоасѫ, ѫнкѫт чінева ѫн апропіере се мірѫ кѫм де саѹ пѫтѫт нѫмѫра ѫнтре Інсѫліле ферічіте; кѫ тоате ачесте аре ші локѫрі фрѫмоасе, романтіче, плѫкѫте ші фоарте родітоаре маі кѫ самѫ пе партеа нордікѫ. Ѫндеобще маі тоатѫ сѫпрафаца ачестеі інсѫле есте мѫнтеноасѫ; еа се рѫдікѫ де ла цермѹ мергѫнд тот трептіш кѫ ѫнѫлціміеа пѫнѫ ѫн лѫѫнтрѫл еі; ѫн рам де мѫнці се траце ѫн фелѩріте шірѫрі, че маі маре парте дін стѫнчіле сале челе гоале, ѫнфрікошате ші дрепт се рѫдікѫ пѫнѫ ла норі, ші дінтре тоате се ѫналцѫ вестітѫл Пік (Ріco мѫнтеле аскѫціт) де Тенеріфа прекѫм обще се нѫмеще ші Таіде (Ріco Teyde), каре де мѫлт слѫжеще плѫтіторілор пе маре ка ѫн семн сігѫр че сѫ зѫреще ѫн депѫртаре. — Ачест ѫнсѫмнѫторіѹ мѫнте стѫнкос, каре се веде ѫн Ікоана ноастрѫ де астѫзі, се афлѫ ѫн партеа сѫдікѫ а інсѫлеі пе ѫн пісѹ мѫнтенос а кѫрѫіа ѫнѫлціме де ла сѫпрафаца мѫреі есте де 1100 стѫнжіні, пѫрѫндѫсѫ кѫсе разѫмѫ пе маі мѫлте шірѫрі де мѫнці ла ѫн лок концентрате (адѫнате) каре стѫнд ѫн паралелѫ кѫ цермѫл, маі ѫн тот аче пропорціе ѫн каре се апропіе де Пік, тот деаѫна се ѫнмікшѫреазѫ ші формеазѫ маі мѫлте лѫмбѫрі, че се тот ѫналцѫ трептіш кѫ депѫртареа лор де цермѹ.

Спре а ажѫнце ла Пік, пе каре доріторії саѹ сѫіт адесе ші лаѹ візітат, чел маі бѫн ші маі сігѫр лок есте пе ла Оротѫва, пе каре дрѫм кѫлѫторѫл сѫ сѫекѫ чеа маі маре ѫндѫмѫнаре де аіче веніm ѫнтрѫн кодрѫ де бразі ші кріні, каріле ѫнсѫ маі мѫлт о мікшѫреазѫ пентрѫ кѫ фортѫніле маі ѫн тоате зілеле десрѫдѫчінеазѫ дін аі сеі копачі.

Маінаінте де а ажѫнце пе ачест мѫнте требѫе а трече песте Monte verde (мѫнтеле верде) каріле есте фоарте ѫналт, ші се нѫмеще астфеліѹ фіінд кѫ де претѫтіндене есте акоперіт кѫ фелѩріте плѫнте а кѫрора плѫкѫтѫ вердеацѫ дін преѫнѫ кѫ негреаца локѫлѫі, песте каре требѫе а трече, ѫнформеазѫ ѫн непотрівіт контраст.

(Ва ѫрма.)

ПРІВІРЕА ІНСꙋЛЕЇ ТЕНЕРІФА Кꙋ МꙋНТЕЛЕ ПІК ЧЕЛ МАРЕ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 2 ФЕВРȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОЕА
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 5 ЮНІЙ. 1841.

ДЕСПРЕ ФЕРІЧІРЕА МОРАЛЪ ШІ БІНЕЛЕ МАТЕРІАЛ. (ꙟнкеєре)

Дȣпъ че ам ворбіт де мȣстрареа кȣџетȣлȣї кареле ȣрмеазъ дȣпъ о фаптъ кріміналъ, де прісос ар фі а зіче деспре мȣлцъміреа де каре се ꙟнсоцеще віртȣтеа. Ачеа дінлъȣнтрȣ ꙟмпъкаре че сімцім, дȣпъ че плінім о фаптъ бȣнъ, нȣ есте о ꙟмбінаре а матеріеї, прекȣм ꙟмпȣтареа кȣџетȣлȣї, кѫнд се фаче вре ȣн лȣкрȣ рсȣ, нȣ есте теамъ де леџї.

Деакъ Софісті. (*) ꙟнкредінцазъ къ віртȣтеа нȣ есте алта декѫт ȣн егоісмȣ маскȣіт, къ ꙟндȣрареа нȣ есте алта декѫт о юбіре де сіне, се нȣї ꙟнтребъм деакъ дȣпъ че аȣ аџюторат пе ȣн серман, аȣ сімціт оаречe ꙟн мърȣнтаеліле лор; сеаȣ къ фріка де а къдѐ іар ꙟн копілъріе, есте ачеа каре і ꙟндȣіошеще ла прівіреа невіновъціеї ȣнȣї ноȣ нъскȣт? Віртȣтеа ші лакрімеле сѫнт пентрȣ оамені ізворȣл нъдеждеї шітемеюл кредінцеї; апоі кȣм ар пȣте креде ꙟн Дȣмнезеȣ ачела каріле нȣ креде ніч ꙟн реалітатеа (фіінца) віртȣтеї, ніч ꙟн адевърȣл лакрімілор?

Нȣ сокотім де невое а маї прȣбȣї четіторілор ꙟн че кіп ексістенціа (фіінца) лȣї Дȣмнезеȣ ші немȣріреа сȣфлетȣлȣї фъръ де мінȣніле ȣрзіреї ші а кȣвѫнтȣлȣї сеȣ се доведеще дін ачел глас секрет нȣміт конщііінца. Філософȣл Ціцерон зіче:„ се афлъ ꙟн омȣ о пȣтере каре іл поартъ спре біне шіі іл абате де ла реȣ, нȣ нȣмаї маї веке де ȣрзіреа гінтелор шіі а політііилор, че атѫта де веке ка шіі Дȣмнезеȣ, прін каре чеюл шіі пъмѫнтȣл съ пъстреазъ шіі се гȣвернеазъ, къч резонȣл есте ȣн атрібȣт темелнік а ꙟнцелеџереї Дȣмнезееџї; шіі ачест резон, каріле есте ꙟн Дȣмнезеȣ, неапърат хотъреще ачеа че есте віціе сеаȣ віртȣте.“

Моралȣл есте темеліа социетъцїї, дар деакъ

(*) Сектъ.

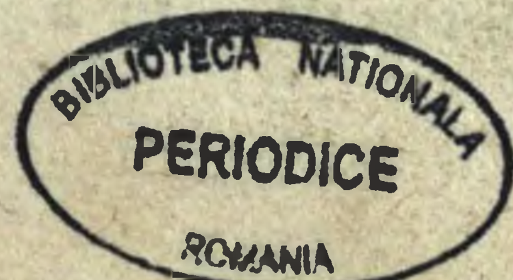

тоате ар фі ꙟн ної матеріе, атȣнч ꙟнтрȣ адевър ар ліпсі ші віціа ші віртȣтеа, ꙟн ȣрмаре ші моралȣл. Леџюіріле ноастре, пȣрȣре релатіве ші скімбътоаре, нȣ пот фі де разъм моралȣлȣї каре есте пȣрȣреа абсолȣт ші неспȣс префачерей; аша дар требȣї ка ел се деразе дін о лȣме маї статорнікъ де кѫт ачеаста ші дін ꙟнкізешлȣірї маї сігȣр декѫт дін мȣлцъміте нетраїнiче сеаȣ педепсе трекътоаре.

Ȣнії дін філософї аȣ крезȣт къ релігіа саȣ фост ȣрзіт пентрȣ ка съ спріжінеаскъ пе моралȣл; ꙟнсъ ії нȣ аȣ ꙟнцелес къ аȣ џюдекат пе дое. Нȣ релігіа деразъ дін морал, че моралȣл се наще дін релігіе, адевърат фіінд, прекȣм ам арътат, къ моралȣл нȣ поате се аібе ꙟнчепȣтȣл сеȣ ꙟн омȣл фізік, матеріа нетъгъдȣіт фіінд къ, деакъ оаменії перд ідеа лȣї Дȣмнезеȣ, атȣнче ії се арȣнкъ ꙟн тоате крімініме, кȣ тоате къ спре ал ꙟнфрѫна сѫнт леџіле ші калъї.

Софісті сектъ де філософї векї каре се ꙟнсемна прін аргȣмент (резонемент) адеменітор змінтіт ꙟн фондос ші ꙟн формъ.

ПЕЩЇ КЪЛЪТОРЇ ПЕ ПЪМѪНТ ȢСКАТ.

Дофторȣл енглез Д: Ханкок, аȣ дескоперіт ла політіа Демерарі ꙟн Квіана (Афріка) кȣ totȣл деосебіте ꙟнсȣшірї ла ȣн пеще де союл Доріллор. Ачест пеще аре капȣл ꙟнзелат кȣ о акоперітȣръ гроасъ ші кърноасъ, ші деалȣнгȣл трȣпȣлȣї съ'нтінде ȣн шір де солзї тот де а чеꙗш матеріе. Аріпіоареле лȣї де ла спінаре ші де ла піепт сѫнт ꙟнзестрате кȣ ȣнȣл сеаȣ доъ рѫндȣрї де вѫрфȣрї ꙟн форма съџецей, че семанъ кȣ ȣн ферестеȣ. Ачест Дорас де Демерарі петрече обічнȣіт ꙟн лакȣріле ші молащініле ꙟмпреџȣрімей. Ꙟн тімпȣл съчетей, кѫнд апа стъ ла пȣнктȣл спре а съка, о пъръсеск тоцї пещїї де о датъ, ші ȣмблъ пе ȣскат, спре ашї къȣта аюре алтъ апъ. Д: Камбел, ȣн компатріот а докторȣлȣї Ханкок, аȣ ꙟнтълніт одатъ ꙟн а са кълъторіе о чеатъ де ачестї пещї карії фъчеа ачеастъ кълъторіе спре о гѫрлъ а рiȣлȣї Померȣн. Нȣмърȣл ачестор пещї ера аша де маре, ꙟнкѫт Негрії натȣралістȣлȣї Камбел аȣ ȣмплȣт маї мȣлте панере кȣ ачещї пещї. Дȣпъ мъртȣріа Індіенілор ії ꙟнтребȣінцазъ адесеорї нопцї ꙟнтреџї ла асъміне кълъторії. Мішкъріле лор пе ȣскат еамънъ кȣ ачеле а шопѫрлелор. Ії мерг дінтрȣ'н лок ла алтȣл прін мішкареа а доъ вѫрфȣрї корноасъ дела аріпіоареле піептȣлȣї ші а коадей лор чеї еластіче. Мерџереа лор есте маї аша де репеде ка пасȣл ȣнȣї бърбат. Індіенії зік ꙟнкъ, къ ачестї пещї ꙟн а лор кълъторіе порт ші апъ кȣ дѫншії, ші дȣпъ обсерваціїле домнȣлȣї Ханкок аȣ ії о аша ꙟнсȣшіре, ꙟнкѫт есте маї кȣ непȣтінцъ а фаче ȣскатъ а лор сȣпрафацъ, пѫнъ кѫнд сѫнт ꙟн віацъ. Кѫт де біне съ се щеаргъ кȣ о пѫнзъ, тотȣшї ꙟнтрȣ'н мінȣт ꙗръші сѫнт ȣзї. Дорасȣл кълъторю аре ꙟнкъ о алтъ ꙟнсȣшіре; ел ѫшї фаче ла марџінеа апеї ȣн кȣїб дін фрȣнзе сеаȣ дін ꙗрбъ, ꙟн каре ѫш пȣне оаъле сале, пе каре ле клочеще, ші обсервеазъ кȣ'нгріжіре, пѫнъ че мічії пещї ес дін трѫнселе. Партеа бърбътеаскъ ші фемеꙗскъ пъзеск кȣїбȣл спре ал апъра. Кѫнд Негрії воеск аї прінде, моае мѫна ꙟн апъ лѫнгъ кȣїб; ꙟндатъ че апа съ мішкъ, есъ пещеле партеа бърбътеаскъ спре ашї апъра кȣїбȣл, ші съ прінде кȣ мѫна.

Натȣралістȣл Францез Перроте, історісеще деспре ȣн пеще вреднік де'нсъмнат, пе каре Негрії ꙟл нȣмеск „Ес“, ші кареле аре мȣлтъ асъмънаре кȣ фȣсарȣл. Кѫнд ачеста (че адесъ съ'нтѫмплъ) ръмѫне ла локȣрї адѫнчї, ȣнде е ȣрмеазъ Сенегалȣлȣї че аȣ ръвърсат, ші дȣпъ ꙟнтоарчереа флȣвіȣлȣї съ ведъ аменінцат кȣ прімеждіа, де а ръмѫне ла ȣскат, атȣнче

съ акȣфȣндъ адѫнк ꙟн мѫл, ȣнде петрече пѫнъ че съ'нтѫмплъ алтъ ръвърсаре, ші аша съ прінде де кътръ Негрї ꙟн маре нȣмър прін сапаре. Кѵвіер, вестітȣл Натȣраліст, аратъ деспре пещеле Анабас дін Індіа о ꙟмпреџȣраре ꙟнкъ маї вреднікъ де'нсъмнат. Ачест пеще лъкȣеще обічнȣіт ꙟн глодȣл рѫȣлȣї, мерџе маї мȣлте чеасȣрї пе ȣскат; ші кȣ ажȣторȣл скȣтȣлȣї съў челȣї зімціт ші кȣ а гімпілор дела аріпіоаріле сале, съ акацъ пе копачії че съ афлъ ꙟн апропіере де рѫў. Лъкȣіторії, карії ѫл афлъ аколо, ші'л прінд, кред, къ аў къзȣт дін чер.

Гр. С.

БЪІЛЕ ДЕ ЛА ТЕПЛІЦ ꙟН БОЕМІА.

ꙟнтр'о вале адѫнкъ, кȣнџѵратъ ꙟн апропіере де деалȣрї, іар маї ꙟндепартаре де мȣнції фоарте романтічї, ꙟн формъ де черк, се афлъ ꙟнтр'ȣн лок преа плъкȣт ші пітореск ачесте бъї фаімоасе пентрȣ а лор пȣтере віндекътоаре.

ꙟмбеле ісвоаръ де къпітеніе дін Тепліц, каре ісворъскў кȣ маре пȣтере се парў а фі фост маї наінте ȣн сінгȣр ісвор. Кȣтремȣрȣл де ла Лісабона ла 1 Ноемвріе 1755 аў фъкȣт о мінȣнатъ префачере а сȣпра ачестора; ла ꙟнчепȣт аў тȣлбȣрат апа лор, дȣпъ каре апої аў кȣрс ка ȣн чеас ші цѵмътате гълбіе, ші ꙟнсфѫрші т кȣ тотȣл аў контеніт. Апої аў ісворѫт деодатъ гроасъ ші рошіетікъ ꙟн аша маре кѫтіме ꙟнкѫт аў ꙟнекат тоате бъіле. Дȣпъ о цѵмътате де чеас с'аў фъкȣт [лімпеде лъсѫнд о ашезътȣръ рошіетікъ. Кȣ дрептȣл аў препȣс Амбросіе, къ ачеастъ ашезътȣръ с'аў дісфъкȣт де пе пъреції адѫнчілор каналȣрї прін сгѫціітȣрї, ші прін а къріа мȣлціме с'аў опріт кȣрџереа апеї, адікъ, аў ꙟнчетат ісворȣл. Де аў кȣрс апа, дȣпъ ачеастъ ꙟнтѫмпларе, ꙟн маї маре кѫтіме, ші кȣ маї спорітъ температȣръ ръмѫне, дȣпъ ꙟнсемнареа лȣї Амбросіе, лȣкрȣ кȣ ꙟндоіалъ ші нехотърѫт, пентрȣ къ температȣра] ісворȣлȣї пре кѫм ші кѫтімеа апеї, маінаінте нȣ ера біне кȣноскȣтъ. Ла ісвоаръле де Шенаў нȣ с'аў ꙟнсемнат нічї о скімбаре ꙟнкȣрсȣл ачестеї ꙟнтѫмплърї. Апа ісвоарелор дін Тепліц, дȣпре пърціле мінералілор че кȣпрінде, се сокотеще ꙟнтре апеле алкаліко-саліниче кȣпрінзетоаре де фер, каре кȣ ȣн фіреск град де къл дȣръ де $+ 39$ Ромїȣр пънъ $+20,755^{00}$ десвълеще о мȣлціме де гас карбонат ші оксіген. Ікоана де астъзї ꙟмфъцошазъ ашеземѫнтȣл ꙟн каре се адȣнъ оаспеції пентрȣ де а бе апеле мінерале.

Деспре лȣкрърілe ісворȣлȣї зіче Хȣфеланд: (ȣн дофтор вестіт) „Ші ачесте се нȣмъръ ꙟнтре іроії арміеї медіціналe.“ Аіче аў афлат а лор сънътате болнавії, карії аў ꙟнтребȣінцат цѵмътате дін віаца лор кътѫнд ꙟнзъдар ажȣторѵ, ші дакъ деспре ȣн фередеў се поате зіче: Олоџії ȣмблъ, сȣрзії аȣдў, орбії вѣдў, апої ачеаста се поате зіче деспре ачесте ісвоаръ, пентрȣ къ токмаї ла ачест фелѵ де боале факў еле челе маї марї мінȣні.“

Дін кѫтева касе, че се афла ꙟн тімпȣріле дінтъї дȣпъ дескоперіреа ісворȣлȣї калд, с'аў фъкȣт кȣ време ȣн сат ші ꙟнсфѫршіт політіа Тепліц, каре астъзї се нȣмеръ ꙟнтре політііле челе маї десфътътоаре а цереї, ші маї кȣ сеамъ ꙟн ачещї зече анї дін ȣрмъ с'аў ꙟнфрȣмсецат фоарте мȣлт.

Фіінд къ мȣлції болнавї сърачї, пънъ ші дін церіле стреіне, мерџеа ла Тепліц, спре а фаче фередее, ші ȣнії дін ачіа ера ꙟн прімеждіе а пері де фоаме, аў хотърѫт, ѵбіторȣл де оменіре Доктор Іон ꙟн анȣл 1797, а чере ꙟндȣрареа ꙟнавȣцііцілор прін о колекціе спре зідіреа ȣнеї касе, ꙟн каре съ се поатъ ашеза болнавії чеї маї невоеші. Магістратȣл аў дърȣіт ꙟн нȣмеле об-

АШЪЗЪМѪНТꙊЛ ЛА ТЕПЛІЦ, ꙟН КАРЕ СЕ БЕ АПЕЛЕ МІНЕРАЛЕ.

щіеі о парте де лок лънгъ кърареа че дъче ла Баіа (фередеъл) де пеатръ, ші де ла оаспецї се адъна аша де ънсемнътоаре ацъторърї, ънкът аў фост къ пътінцъ а зіді о касъ къ маї мълте кьмърї, але ънзестра къ мобіле требъітоаре, прекъм ші а статорнічі ън фондос съ се поатъ ъндестъла ън тімпъл бъілор о ънсемнатъ мълціме де сърачї атът пъмінтені кът ші стреіні. Ъмпъратъл Франціскъ 1 аў дат ла 1805 дін фондосъл релігіеї дін Боеміа 5000 фіорінї (ън фіорін аре 3 сороковецї) спре ацъторіъл ачестъї ашезъмънт. Акъм се афлъ ън треї кьмърї 30 патърї, ън прівігіторіў ші ън дофтор къ леафъ. Аіче се прімескў нъмаї аша фелїў де болнавї, акърора патімі даў нъдежде де віндекаре ші а кърора серъчіе се доведеще прін мъртърії дела дрегъторііле. Ънтре алтеле ла пріїмїреа болнавілор нъ се деосебеще нічї патріа нічї релігіа. Ачест ашезъмънт стъ дескіс де ла 1 Маїў пънъ ла 30 Септемвріе. Болнавіі капътъ де треї орї пе зі ъндестълъ хранъ, дофторііле се даў фъръ платъ; де асеміне ші бъіле; ънсъ черщіреа лі есте къ тотъл опрітъ. Спре пріїміреа слъцілор оаспецілор, че се ънболнъвескў, се пъстреазъ о салъ къ кътева патърі, ънсе пентръ ачещі болнаві требъе а се плъті. Ън анъл 1805 с'аў адаос ачестъї ашеземънт о кьмаръ къ ънвоірса окърмъіреї ші къ келтъіала гъвернълъї Саксоніеї, хотърът спре пріїміреа солдацілор саксонї, карії, пе лънгъ лъкъінцъ, хранъ ші дофторії, капътъ ші скълдаре къ прецърї фоарте мъсърате. Ън анъл 1825 с'аў пріїміт 43. Ън анъл 1831, с'аў зідіт лънгъ ашеземънтъл Докторълъї Іон, ън спітал четъценеск, а кърьіа келтъеле се ънтімпінъ дін ацъторінцеле оаспецілор ші а четъценілор. Де ші Тепліц се нъмеръ ънтре челе маї мълг візітате бъї тотъші петречереа ші десфътареа нъ есте аша де плъкътъ ка ън Карлсбад, ънсе аіче сънт тоате маї ефтіне декът ла алте асемене ашеземінте.

Гр. Пл.

МІОКСЪЛ ЧЕЛ МІК (ън фелїў де шоарек).

Міоксъл чел маре ші чел мік петрекў іарна дорминд ші се нъмъръ де кътръ Ліне ші алцїі натъралісті ла класа шоарічілор. Ънсъ маї мълцї Натъралісті прекъм Блъменбах, деосебеск фаміліа гъсганілор дорміторї ън тімпъл ернеї, де генъл шоарічілор, фъкънд ън ън адінс ген (соїў) каре се нъмеще Glis саў Mioxus.

Дъпре Блъменбах, гъсганъл розъторіў поартъ ші нъміле де Mioxus саў Glis muscardinus. Ачест анімал самънъ ла мъріме ънъї шоаріче де касъ, есте де 3 палмаче лънг ші аре о коадъ пъцін маї лънгъ, окії лъї чії марї ші негрі лъческ ші даў ачестъї анімал фръмъшел ші весел о прівіре къ тотъл плъкътъ, колоръл піелчелії нъ есте тот деаъна де асеміне. Мълцї сънт пе спінаре рош-гълбії, піептъл ші гъша сънт албії,

коада чеа латъ ші дес акоперітъ кȣ пър есте пе-деасȣпра ка ші спатіле. Ачест анімал се афлъ ꙟн Германіа фоарте рар тотȣші се гъсъск кѫ-те ȣнȣл ꙟн тȣфарі де алȣн. ꙟн Італіа, ші маї кȣ самъ ꙟн Европа сȣдікъ, сѫнт фоарте мȣлці. Ії рареорі петрек аюреа декѫт пін тȣфарі де а-лȣн, дормў де ла міжлокȣл лȣї Октомв. пън ла Апріл прін візȣниі, крѫпътȣрі де зідȣрі саў бор-те де копачі, ші нȣ се трезеск, ꙟн діастіма а-чеаста, нічі кѫнд есте чеа маї плъкȣтъ време. ꙟн алор пȣртаре самънъ мȣлт кȣ веверіца ші ꙟн-трекў ꙟн істецїме пе тоате челаланте сонюрі де шоарічі. Ії слобод ȣн глас сȣбціре ші аскȣціт, ші аџѫнг о врѫстъ пън де шесе ані, храна лор сѫнт семінцеле іар маї кȣ самъ алȣнеле. Ла сфѫршітȣл лȣї Септемв. ші пе ла ꙟнчепȣтȣл лȣї Октомв. ѫші факў о мікъ магазіе ꙟн кареа адȣкъ а лор хранъ че лі есте ꙟндестȣлъ пънъ ꙟн прімъваръ. Маїка зідеще, пентрȣ пȣії че се наскў ꙟн Аȣ-гȣст, ȣн кȣїб мещешȣџіт ꙟн формъ ротȣндъ, каре кȣїб се алкътȣеще дін мȣшкў, пър, фрȣн-зе, ш. а. ші се афлъ пінтре рамȣріле челе де-се а алȣнілор.

I. M.. o.

ІНСȢЛА ДЕ ТЕНЕРІФА (ꙟнкеереа).

Де аіче венім ꙟнтрȣ'н кодрȣ де бразі ші крін, каріле ꙟнсъ маї мȣлт се мікшореазъ пентрȣ къ фȣртȣніле маї ꙟн тоате зіліле десрѫдъчінеазъ дін аї сеї копачі.

Дȣпъ ачеіа аџȣнџем пе мȣнтеле Кабавела ші де аіче пе мȣнтеле Мȣнтон де Тріго. Аіче се афлъ фелюріте ші фрȣмоасе продȣктȣр вȣлканіче.

Вѫрфȣл мȣнтелȣї Monton де Тріго се ꙟнтінде пън ла базȣл конȣлȣї, (*) че се нȣмеще Пік, ші де ла ачест вѫрф се кобоаръ сінгȣръ кърърȣ-шъ, прін каре се поате чінева сȣі ꙟн вѫрфȣл ачестȣї мȣнте колосал. Де аіче спре норд се веде локȣл нȣміт: la Remplete, ȣнде се афлъ крѫпътȣрі ꙟн стѫнчі, дін каре се'налцъ абȣрі апоші, карії нȣ даў нічі ȣн фелў де мірос, де ші марџініле ачестор крѫпътȣрі сѫнт акоперіте кȣ крісталізації де пȣчоасъ. — Конȣл, каріле ꙟнкъ ші акȣм аре о ꙟнълціме необічнȣітъ, е-сте акоперіт кȣ леспізі вѫртоасъ, аіче се вѫд ші кѫмпȣрі де гіацъ, ші прѫпастії пліне де апъ рѫче ші акоперіте кȣ сілітрѫ. Пе ла міжлокȣл ꙟнълцімеї, леспізіле се сфѫршеск; ші вѫрфȣл есте акоперіт кȣ о лавъ (**) гроасъ, каре фъръ ꙟн-доіалъ с'аў арȣнкат ꙟн ȣна дін ізбȣкниріле маї дін ȣрмъ. ꙟн апропіереа кратерȣлȣї се афлъ о ашезаръ де спȣмъ ꙟн піатрітъ, каре ꙟнгре-іазъ сȣіреа пе мȣнте.

Кратерȣл нȣміт де Спаніолі кълдаре (caldera) се афлъ токмаї пе вѫрфȣл Пікȣлȣї; ел тот деа-ȣна абȣреще ші фȣмегъ; діаметрȣл съў есте де 1480 палме. Марџініле лȣї се алкътȣеск дін стѫнчі арсе, фоарте бортіте, ші дрепте, каре сѫнт пар-те афȣмате іар парте албе. Еле сѫнт маї ꙟн-налте пе партеа остікъ декѫт пе чеа вестікъ, пе каре дін ȣрмъ стѫнчі се зъреще ꙟнкъ гȣра кратерȣлȣї, дін каре аў ешіт ꙟн ȣна дін ізбȣк-ниріле дін ȣрмъ ȣн ріў де лавъ. Адѫнчімеа кратерȣ-лȣї есте апроапе де 136 палме. Абȣрії де пȣчоасъ, карії адесе се сȣе аіче, ѫл акопър кȣ флȣџі де пȣчоасъ че сѫнт ȣшорі, моі спȣмоші, ші галбіі.

Партеа чеа маї де десȣпт а кратерȣлȣї саў а кълдѫрії се алкътȣеще дін ȣн пъмѫнт албіў ші лȣтос, че се фаче моале прін ȣмезеле ші купрінде ніще крісталіації де пȣчоасъ фоарте фрȣмоасе. Ачест продȣкт вȣлканік се афлъ топіт ꙟн бортіле пъмѫнтȣлȣї, а кърора діаме-трȣ есте де ла 2—3 палмаче. Дін ачесте бор-те се ръдікъ дін тімп ꙟн тімп ȣн абȣр фоарте фіербінте ші рѫў міросіторю, ші се аȣде тот-одатъ ȣн ꙟмфрікошат вȣет сȣб пъмѫнтеан.

(*) Конȣл есте о фігȣрѫ геометрікъ ꙟн асемънаре кȣ о къпъ-цінъ де захар.

(**) Лава се нȣмеще матеріа топітъ дін деосебіте металȣр каре прін фок сȣбпъмѫнтеан се ръварсъ афаръ ла ізбȣкнірea вȣлканілор адекъ а мȣнцілор фоко-върсъторю іар кратерȣл се нȣмеще гѫі-тȣра прін каре ѫрмеазъ ачеастъ ръвърсаре.

Пiкꙋл, прекꙋм се щiе, нꙋ арꙋнкъ фок, кꙋ тоате ачесте ел нꙋ есте нiчї лiнiщiт, нiчї де тот стꙟнс; ел ꙟнкъ тот фꙋмегъ шi фierбе ꙟн лъꙋнтрꙋл сꙋ, ꙟнсъ дiн ел нꙋ есъ колоане де фꙋмꙋ, каре с'ар пꙋтеа зъри ꙟн депъртаре; де асеменe нꙋ се веде нiчї о флакъръ, даръ фокꙋл, арде ꙟн сiнꙋл сꙋ. Iзбꙋкнiреа дiн ꙋрмъ с'аꙋ ꙟнтꙟмплат ꙟн анꙋл **1704**, а аꙋ фост ꙟнсоцiтъ де ꙋн кꙋтремꙋр, че аꙋ прiчiнꙋiт пꙋстiрi ꙟнфрiкошате дъръмꙟнд маї кꙋ самъ полiтiа Гарахiго.

Ꙟнълцiмеа ꙟнтрегꙋлꙋї мꙋнте, дела сꙋпрафаца мърeї, есте, дꙋпре мъсꙋрърiле дiн ꙋрмъ, де **13024** палме, шi прiн ꙋрмаре се нꙋмъръ ꙟнтре чiї маї ꙟналцї мꙋнцї, депе пъмꙟнт. Вꙋрфꙋл сꙋ есте акоперiт кꙋ омът шi гiацъ де ла Ноем. пън ла сфършiтꙋл лꙋї Апрiл. Депе вꙋрфꙋл ачестꙋї мꙋнте се веде фоарте лъмꙋрiт Iнсꙋла кꙋ тоате локꙋрiле еї челе плъкꙋте, пентрꙋ къ аерꙋл ꙟнпръцiле ачесте есте мꙋлт маї кꙋрат декꙟт пе ла ноï. Асеменe се ведꙋ шi тоате челеланте Iнсꙋле, мареа ꙟн ꙟемъсꙋрата еї депъртаре шi ꙟнсꙋшi цермꙋрiле Афричеї дiн преꙋнъ кꙋ ꙟнтiнселе сале пꙋдꙋрi, шi де алтъ парте ꙋрмеле ꙟнтрiстътоарелор арiнiшꙋрi (пꙋстiꙋрi де нъсiп). Ꙟнтърiта капiталъ Санта Крꙋц кꙋ **8400** лъкꙋiторi есте резiденцiа гꙋбернатꙋлꙋї, пе партеа остiкъ а Iнсꙋлеї се афлъ ꙋн порт ꙟнсꙋмнат, ꙋнде вiн корꙟбiiле енглезе спре а лꙋа мiжлоаче де вiецꙋiре шi апъ проаспътъ, каре мiжлоаче дiн прiчiна неродiрсеї локꙋлꙋї се адꙋк адесеорi дiн Канарiа.

Ачест Пiк есте ꙟнкъ ꙟнсемнат ꙟн Географiе пентрꙋ къ пе аiче дiн ꙟнвекiме саꙋ ꙟнсемнат ачел ꙟнтꙟї Мерiдiан де ла каре спре ръсърiт се нꙋмъръ граделе нꙋмiте а лꙋнцiмеї, каре есте пентрꙋ Ешi ла $45\ ^1/_6$ ад. **939** мiле саꙋ чеас. Молдовене. I. М.

ФꙞНТꙞНА СОАРЕЛꙋЇ.

Ꙟн Африка, пе цермꙋл деспре апꙋс а Нiлꙋлꙋї, се афлъ Оаза (*) де Сiꙋоа, шi дiн а дреапта ачестiа ꙋнде аꙋ фост Амонiꙋл челор векї, се вед рꙋiнiле ꙋнꙋї мърец темплꙋ че ера одiнiоаръ сфiнцiт ꙟн чiнстеа лꙋї Жоса Амон. О џꙋмътате мiлъ ꙟн депъртаре де ла ачесте мъреце рꙋiне, ꙟнтр'о ашезътъръ дiн челе маї фрꙋмоасе шi плъкꙋте, ꙟн мiжлокꙋл ꙋнꙋї хꙋчꙋ де кꙋрмале, ꙟшi еа ꙟнчепꙋтꙋл сеꙋ ꙋн iсвор неконтенiт кꙋргъторѣ каре фаче мъниоасъ о ꙟнтiндере ꙟнсемнатъ де пъмꙟнт че аре оптспрезече пънъ ла доъзечї мiле, пъстреазъ аерꙋл цермꙋрiлор сале ꙟн о деплiнъ кꙋръцꙟнiе шi прiн каре домнеще аколо неконтенiт о прiмъваръ. Ачест iсвор есте фꙟнтꙟна соарелꙋї аша нꙋмiтъ де кътръ чiї векi дiн прiчiна ꙋнꙋї феномен фоарте ꙟнсемнат че ꙟнфъцошазъ ачеастъ апъ. Дꙋпъ рапортꙋл кълъторiлор че аꙋ вiзiтато маї кꙋ сеамъ Вровн шi Хоранеман апа са се ръчеще нꙋмаї атꙋнчї кꙟнд се'нкълзеще аерꙋл шi се ꙟнкълзеще нꙋмаї дꙋпъ че соареле се скобоаръ сꙋпт орiзон, де ꙋнде ꙋрмеазъ къ ачеастъ апъ дiмiнеаца есте калдъ, песте зi ръче, шi спре сеаръ iаръш калдъ, ачеастъ скiмбаре а температꙋреї сале шi а атмосфереї аꙋ ꙟндемнат пре чiї векi съ дее ачестꙋї iсвор нꙋме де фꙟнтꙟна соарелꙋї, карiї аша жл кꙋноще прекꙋм шi астъзi се веде. Ꙟн адевър четiм ꙟн Квiнтꙋс-Кꙋцiꙋс зеꙋлꙋї Амон? ꙟн мiжлокꙋл кърiа ера о фꙟнтꙟнъ че се нꙋмеа апа соарелꙋї.

Нꙋ есте ꙟндоеалъ дар къ фꙟнтꙟна соарелꙋї ачелор векї съ нꙋ фiе тот ачеа че саꙋ ꙟнсемнат шi де кътръ чiї маї ноï; ꙟнсъ нꙋ съ щiе де саꙋ фъкꙋт сеаꙋ нꙋ аналiс феноменꙋлꙋї че еа ꙟнфъцошазъ, де бꙋнъ сеамъ къ прiн мiжлочiреа воiнцеї зеꙋлꙋї кърꙋiа ера сфiнцiт алтꙋратꙋл темплꙋ. Кꙋ тоате ачесте нiмiк нꙋ есте маї ꙋшор декꙟт а аръта адевърата прiчiнъ а ачестеї скiмбърї де температꙋръ шi нiмiкъ нꙋ есте маї фiреск декꙟт фапте ка ачесте.

(*) Оаза лок жꙋнос ꙟн мiжлокꙋл пꙋстiꙋлꙋї.

Нȣї німе каре скълдѫндȣсе ꙟтрȣн рїȣ̆, сеара дȣпъ апȣсȣл соарелȣї, сеаȣ̆ дімінеаца ꙟнаінте де ръсърітȣл сеȣ̆, съ нȣ фі ꙟсемнат къ апа ера маї калдъ атȣнчеа декѫт ла амеазъ зі. Деосъбіреа ꙟп кълдȣра ачестеї апе есте доведітъ. Кълдȣра еї есте тот ачеѩ, дар аерȣл есте маї рѫче сеара ші дімінеаца, ꙟнкѫт чел че ꙟтръ ꙟн апъ дін ачест аер, о афлъ маї калдъ де кѫт атȣнчеа кѫнд ꙟтръ ешінд дін тр'о атмосферъ ꙟнкълзітъ де соаре прекȣм ла амеазъзі.

Аша де пілдъ тот дін ачеѩш прічінъ, ші ꙟн півніцъ еарна есте калд ші вара ръче, аерȣл ꙟнкіс ꙟн ачесте лъкаше сȣбпъмінтіче ꙟн адевър нȣ есте маї калд еарна декѫт вара, дар ні се паре пентрȣ къ температȣра лȣї дін афаръ, ꙟн каре ноі віецȣім, есте кȣ totȣл деосебітъ ꙟн ачесте тімпȣрї. Дечї скімбъріле ведерате че не аратъ апа фѫнтѫнеї соарелȣї, ꙟн прівіреа температȣреї сале, нȣ се продȣк дін алтъ прічінъ.

К. Н.

РІДЕСХАІМ.

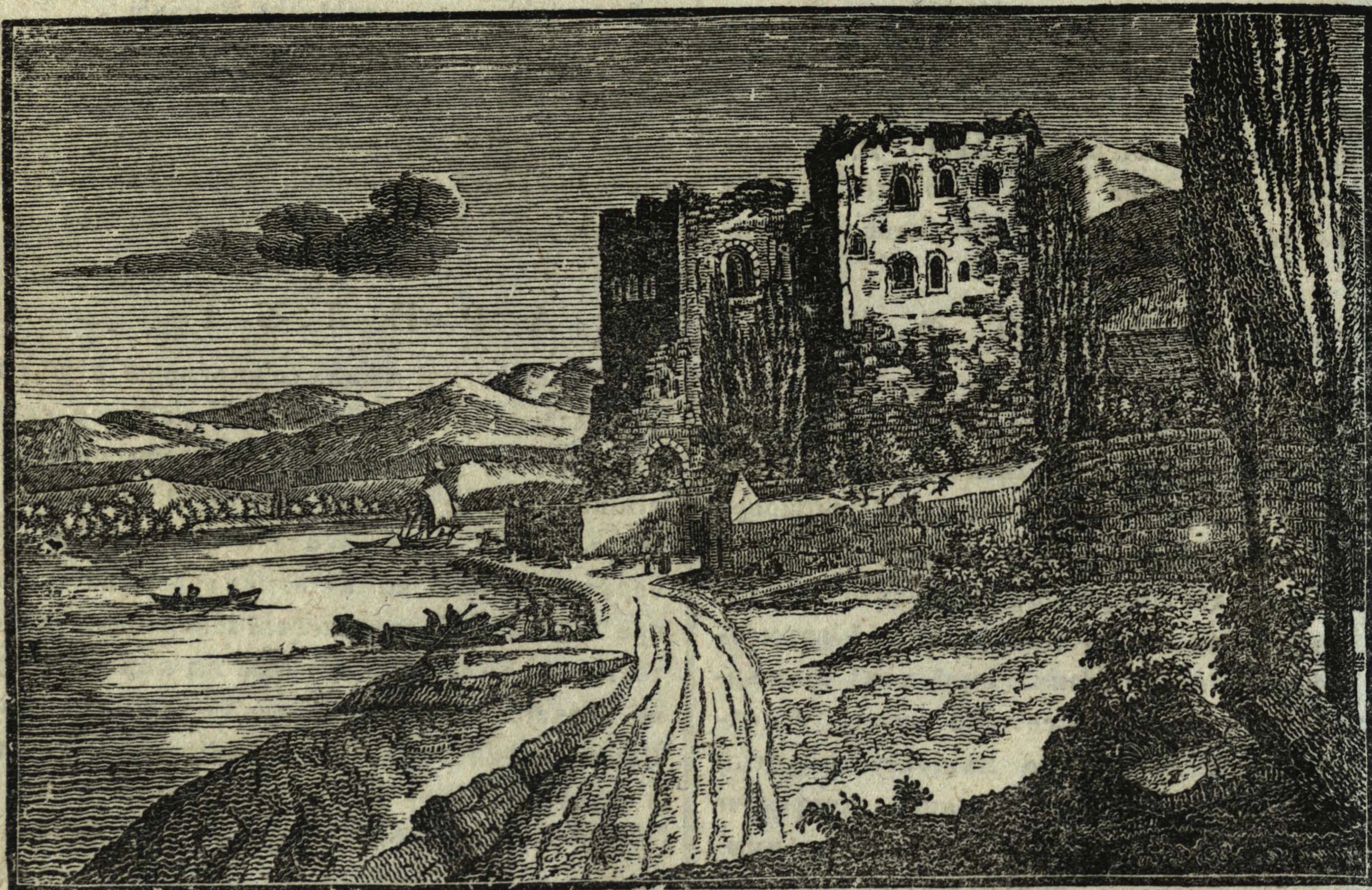

Ачеастъ політіе афлътоаре пе пре фрȣмоаселе църмȣрї а Рінȣлȣї, есте проприіета а Дȣкъї де Насаȣ̆, ші вестітъ маї ꙟн тоатъ лȣмеа пентрȣ вінаццеле сале челе бȣне, ѩр маї алес ꙟн Оланда ші Англіа. Ꙟн четъцȣѩ чеа веке де аколо, а кърїа ꙟмфъцошаре се веде аіче, аȣ̆ лъкȣіт о дінеоаре ȣн кавалер ветеаз нȣміт Бремзер де Рідесхаїм, а кърȣѩ фапте ші авантȣре сѫнт дескрісе ꙟнтр'ȣн романс кȣноскȣт ꙟн тоатъ Германіа. Політіа аре 1000 лъкȣіторї, карії се ꙟсъмнеазъ маї алес прін ꙟнавȣціре ші чінстіт характір. Нічї ȣн кълторю̆ пе Рін нȣ прецетъ а дескълека аіче ші а се мінȣна де атот пȣтернічіа ші бȣнътатеа зідіторюлȣї, каре се кȣноаще пре лȣмȣріт дін неспȣса фрȣмсеццъ а ачестор локȣрї романтіче ші мъпоасе.

Ꙟн Тіпографіа Албінеї.

ДȣМІНІКЪ АНȣЛ I. 9 ФЕВРȣАРІЕ.

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРȣ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 6 ІАШІЙ. 1841.

МОРАЛ ПРІВАТ.

Рѫндȣıала, каре пъзеще омȣл ꙟн требеле сале, есте ȣн міжлок пȣтернік де неатѫрнаре, ші ȣнȣл дін челе маї сігȣре семне де нобілітатеа (евгеніе) сȣфлетȣлȣї; къч омȣл ꙟнкее сокотеалъ кȣ сіне ꙟнсȣш пентрȣ ка съ нȣ аібе невое а о сȣпȣне алтора.

Франціскȣ де Салес зічеа: „ Дореск пȣціне, ші челе пȣціне че дореск, пȣцін ле дореск.

Като Романȣл зічеа; нȣ ста мȣлт ꙟн гѫндȣрі кѫнд аї се плънтез (ръседещї) помї, че атȣнче кѫнд аї се зідещї.

Тімпȣ ı есте ка банії, нȣ'л перде ші веї аве ꙟндестȣл.

Небȣнȣл негріжеще сфатȣріле пріетенілор сеї; ꙟнцелептȣл се фолосеще де крітіка дȣшманілор.

Тоате сѫнт мъреце ꙟн темплȣл (капещеа) фаворȣлȣї, афаръ де поарта, каре есте аша де џіось (нȣ ꙟналтъ) ꙟнкѫт нȣ се поате ꙟнтра фъръ а са търіе́.

ꙟмвацъ кȣ лȣареамінте ачеле че атѫрнъ де професіа (епангелма) та, атȣнчеа те веї фаче ꙟмвъцат; фії остенітор ші іконом, атȣнче те веї фаче ꙟнавȣціт; фії ꙟнфрѫнат ші мъсȣрат, ші веї пъстра сънътатеа; фії евлавіос ші дрепт ші атȣнче нȣ те веї теме де вечнічіе.

ДАТОРІА СТАТȣЛȣЇ ДЕ АНГЛІА.

Даторіа де стат а Англіеї есте аша де маре ꙟнкѫт ꙟн аȣр траџе 5,032.000 де окъ, ші ꙟн арџінт 95,252.000.— Спре тріметереа ачестор банї пе апъ, требȣеще о флотъ де 25

коръбії, фіешкаре ꙟнкъркатъ кȣ 200,000 окъ. Пентрȣ а се транспорта пе ȣскат ар требȣі о арміе де 281,769: солдаці, деакъ ар дȣче фіешкаріле кѫте 20 окъ. Дакъ сар ꙟнкърка пе каї кѫте 300: окъ пе ȣнȣл, апої ачещії ар ꙟнформа ȣн шір де 25 чеасȣрї. Ꙟн галбіні пȣіндȣсе ȣнȣл песте алтȣл, сар фаче о колонъ ꙟналтъ маї біпе де 500 міле, ші ȣнȣл лѫнгъ алтȣл ашезаці ар форма о лініе лȣнгъ де 7400 чеасȣрї. Кȣ банкнотеле ачестеї даторії сар пȣтеа акоперї о ꙟнтіндере де 350 чеасȣрї ꙟн лȣнџіме ші 40 палме ꙟн лъціме. Ашезѫндȣсе о банкнотъ лѫнгъ алта, ар фаче ȣн брѫў, кȣ каре сар пȣтеа ꙟнкȣнџȣра де 14 орї пъмѫнтȣл ші де 6 орї лȣна. Дакъ ар плъті фіешкаре ом дін Европа кѫте 441 леї, сеаў тоці оаменії дін лȣме кѫте 60 леї, ꙟнкъ тот нȣ ар аџȣнџе спре плата ачестеї даторії.

С. С. Б.

ПРАГА КАПІТАЛА БОЕМІЕЇ.

Ꙟнвекіта капіталъ а Боеміеї, кȣ а еї ненȣмърате тȣрнȣрї ші кȣполе; кȣ о ꙟмпреџȣріме маї де 4 чеасȣрї ші де ȣн діаметрȣ лȣнг де ȣн чеасде ла поарта Спітел пънъ ла чеа імперіалъ, се паре ꙟнкъ де ла а еї ȣрзіре а фі хотърѫтъ де натȣръ пентрȣ чеа ꙟнтѫія політіе а църеї, фіінд ашезатъ кіар ꙟн міжлок ꙟнтрȣ'н шъс, а кърȣіа клімъ есте чеа маї плъкȣтъ а Боеміеї; ꙟнсъ де ші кълдȣра аџȣнџе пропорціонал ла ȣн град маї ꙟналт декѫт фрігȣл, тотȣші ȣрмеазъ скімбареа температȣреї (времеї) аша де репеде, ші кȣ атѫта аспріме, ꙟнкѫт персоанеле де о організаціе делікатъ, требȣе, кеар ші вара, десеорї съ'ші скімбе ꙟмбръкъмінтеа. Ȣрзіреа політіеї съ піерде ꙟн фабȣлоаса векіме а Історіеї Боеміеї. Тот одатъ пе лѫнгъ прівіреа чеа плінъ де респект а векімеї сале, аре ші челе маї требȣітоаре ꙟндъмънърї, каре ліпсеск алтор резіденції. Прага есте різратъ де каналȣрї, каре фоарте фавореск кȣръценіа ші сънътатеа. Пардосіреа ȣліцілор есте ла челе маї мȣлте локȣрї нетедъ ші бȣнъ. С'аў фъкȣт ші черкърї, пентрȣ ашезареа тротоарелор (къї пентрȣ педестрї) де фер върсат, а кърора лъціре есте фоарте де доріт. Дін ꙟнтȣнекоасе ȣнгѫрї с'аў фъкȣт прін дърѫмареа зідірілор не'нсъмнате, піеце кȣрате; прін ꙟнлътȣрареа стрешнелор де лемн де ла ȣшіле каселор ші а дȣгенілор с'аў фъкȣт ȣліціле маї десфътътоаре ші маї ларџї; дѫмбȣріле с'аў съпат ші въіле с'аў асъмънат; де асъмінеа ші проприетарії каселор аў контрібȣіт прін зідірї ші ре'ноірї сімпле ші плъкȣте а каселор лор спре ꙟнфрȣмсеџареа; обшеаска лȣмінареа есте маї кȣ ꙟндестȣларе декѫт ꙟнаінте, ші ꙟнтокміреа фолосітоаре (каре с'аў ꙟнчепȣт а се фаче ші'н алте політії) ка ла тоате ȣліціле ші піаціле съ се афле а лор нȣме скрісе пе табле де кȣстор ꙟн лімба Германъ ші Боемъ, с'аў пъстрат. Челе маї мȣлте ꙟнбȣнътъцірї ші ꙟнфрȣмсецърї а Прагъї, прекȣм ші споріреа ꙟмпопоръреї, ші прін ачеаста віоціа політіеї, (кареа ꙟнаінте де 30 де ані кȣ дрептȣл съ пȣтеа нȣмі о політіе мȣтъ) аў ȣрмат ꙟн векȣл де акȣм. Ꙟн време кѫнд ꙟналта окѫрмȣіре а църеї прін шоселе ші дрȣмȣрї де фіер, прін ꙟндемънареа плȣтіреї пе рѫȣл Елба ші а апелор мінерале, Боеміа, прекȣм ші прін експозіціа де індȣстріе ші прін апърареа, че хъръзеще соціетъцеї де ꙟнкȣръжіреа індȣстріеї, ꙟналцъ ші спореще ꙟнфлоріреа ші ꙟнаінтіреа ꙟнтреџеї църї, тот одатъ мѫнгъереа сарачілор, прекȣм ші ꙟнфрȣмсеџареа політіілор ші а џереї есте ȣн обіект де маре ꙟнгріжіре а окѫрмȣіреї.

Зідірї стрълȣчіте, адевърате монȣменте де о архітектȣръ фрȣмоасъ, се ꙟналцъ ꙟн ȣліцеле

де кꙋпітеніе ші лътꙋралніче, мꙋлте ꙟнсъ ла локꙋрї пре аскꙋнсе ші стрꙟмте; ненꙋмърате бісерічї ші мънъстірї векї ші ноꙋъ кꙋ тꙋрнꙋрї ꙟналте ші де тоате формеле, о мꙋлціме де касе фрꙋмоасе партікꙋларе ші зідірї пꙋбліче ꙟмподобеск дін тоате пърціле ачеастъ політіе. — Прага аре пе о ꙟнтіндере де 1,245.792 стꙟнж: патрації де Віена, 54 піаце, 217 ꙋліце кꙋ 3400 касе ші 117.000 лъкꙋіторї, (ꙟнтре карії се нꙋмъръ гарнізонꙋл де 6500 солдації ші апроапе де 8000 Жідовї). — Молдова, (*) песте каре се афлъ ꙋн под статорнік, векїꙋ апроапе де 500 анї, ꙟмпърцеще політіа ꙟн доаъ нꙋ деопотрівъ. Пе малꙋл дрепт се афлъ ꙟн шес векеа політіе ꙟмпреꙋнъ кꙋ тꙟргꙋл жідовілор, ші політіа ноꙋъ ꙟнтемеетъ де Карол IV пе ла міжлокꙋл веакꙋлꙋї ал XIV, каре се ꙟнтінде парте деалꙋнгꙋл ріꙋлꙋї, ші парте пе оарекаре ꙟнълцімї. Пе малꙋл стꙟнг се афлъ карталꙋл чел маї векїꙋ а політіеї, ші пе кꙋлмеле деалꙋрілор се ꙟналцъ Храдшін кꙋ палатꙋл Кръеск, (ꙟн кареле аꙋ лъкꙋіт Карол Філіп де Бꙋрбон, конте де Понтіе, фостꙋл Країꙋ ал Франціеї Карол X кꙋ фаміліа ші світа са), асеміне резіденціа Архіепіскопалъ ші інстітꙋтꙋл Терезіан пентрꙋ фііче нобіле.

ꙟнтрꙋ адевър пꙋціне політії се афлъ, каре ла чеа ꙟнтъꙗ прівіре съ се ꙟмфъцошезе атꙟт де фрꙋмоасе прекꙋм капітала Боеміеї, каре ꙟнконџꙋратъ фіінд де мꙋнції, се ꙟнтінде пе ꙋн шес де форма ꙋнꙋї діск лъціт.

Прага аре мꙋлте зідірї вредніче де ꙟнсъмнат прін а лор фрꙋмсецъ, векіме ші адꙋчерї амінтеісторіче. Дінтре бісерічї се ꙟнсамнъ катедрала (везї Іоана ноастръ де астъзї), каре кꙋпрінде мормꙟнтꙋл ꙟмпъртеск ші а алтор прінціпї а църеї, прекꙋм ші монꙋментеле а мꙋлтор іроі дін історіа Патріеї; Бісеріка нꙋмітъ Страхев кꙋ трꙋпꙋл сфꙟнтꙋлꙋї Норверт пе піаца Храдшін; бісеріка Сф: Ніколаї, зідітъ де Іезꙋіції, ші а Сф. Тома ꙟн політіа веке; іар маї алес се візітеазъ стръвекеа бісерікъ Таін кꙋ мормꙟнтꙋл фаїмосꙋлꙋї астроном Тіхо де Брахе.

Челе маї ꙟнсъмнате піаце а політіеї сꙟнт: піаца нꙋмітъ Роата Маре ꙟн політіа веке, ꙋн квадрат нерегꙋлат кꙋ Статꙋа Сф. Фечоаре пе о колонъ ꙟналтъ, ашезатъ де Фердінанд III, спре адꙋчере амінте а слобозеніеї політіеї Прага дін мꙟніле Свезілор. ꙟн політіа ноꙋъ се ꙟсемнеазъ тꙟргꙋл каілор прін фрꙋмсецъ, ші тꙟргꙋл вітелор прін о ꙟнтіндере мꙋлт маї маре. Піаца Храдшін ꙟнаінтеа четъцꙋеї аре о ꙟнтіндере ꙟнсъмнъторе, ꙟн міжлокꙋл къріеа се афлъ о алее кꙋ скаꙋне ші канапеле. Кꙋ політіа ноꙋъ се ꙋнеще слобода політіе де мꙋнте Вісехрад, каре де ші есте деосебітъ, тотꙋші се ꙟмпреꙋнеазъ прін ꙋн зід кꙋ капітала, де ꙋнде се веде кастелꙋл кꙋ маї мꙋлте рꙋіне дін тімпꙋріле векї, іар маї алес тꙋрнꙋл астрономік.

Пе лꙟнгъ каса (фондосꙋл) де бінефачере, че есте ꙟмпреꙋнатъ кꙋ Інстітꙋтꙋл Сꙋрдо-Мꙋцілор, атꙟт факꙋлтатеа ꙗрідікъ ші медіціналъ, кꙟт ші негꙋціторії, мꙋзіканції, дрегъторії де ікономіе, акторії ш. а. пънъ ші слꙋціле аꙋ ашезъмꙟнтꙋрї пентрꙋ въдꙋве ші орфанї, каре хързеск аџꙋторїꙋ фаміліілор, че аꙋ пієрдꙋт прін моарте пе аї лор пъртъторї де гріже.

Каса де ікономіе а Боеміеї дъ прілеж слꙋџілор ші персоанелор де класа де џос, а депꙋне ꙟн трꙟнса кеар ші челе маї мічї прісосꙋрї де банї, спре аї сігꙋріпсі пентрꙋ бътрꙟнеце сеаꙋ пентрꙋ ненорочірї непревъзꙋте, кꙟнд тотодатъ ашезъмꙟнтꙋл сігꙋріпсіреї деспре фок, хързеще пропріетарілор де касе сігꙋранціа пентрꙋ пꙋстііріле ачестꙋї ꙟнфрікошат елемент.

Прага аре о ꙋніверзітате ꙋрзітъ ла 1348, ꙋн мꙋзеꙋ національ, тріі гімназії, ші алте мꙋлте ашезъмꙟнтꙋрї де ꙟмвъцътꙋръ. Гр. С.

*) Молвова есте ꙋн осевіт ріꙋ че ісвореще ꙟн мꙋнції Боемії, ші се варсъ ꙟн ріꙋл Елва.

БІСЕРІКА ПАЛАТѸЛѸЇ ЛА ПРАГА.

ЧЕТЪЦꙊІА АКАБАХ ЛА АРАБІА.

ЧЕТЪЦȢІА АКАБАХ ДІН АРАБІА.

Мареа роші́е, сеаў голфȣл арабік се деспърцеще ла капътȣл дін сȣс прін пенінсȣла Сінаї ꙟн доѹъ пърці сеаў голфȣрі, дін каре чел деспре апȣс есте кȣноскȣт сȣпт нȣме де: стрімтоареа де Сȣец, депе поліціа Сȣец, афлътоаре ла капътȣл съў. Партеа остікъ аў фост кȣноскȣтъ пън ші історіографілор Романї сȣпт нȣміре де: Голфȣл Еланітік, депе поліціа Елана сеаў Елат, ꙗр акȣм се нȣмеще де кътръ Арабї Бар-ел-Акабах, депе четъцȣꙗ Акабах, каре се ꙟналцъ апроапе де локȣл, ȣнде аў фост векеа політіе Елат.

Векімеа ачестеї політії се кȣноаще ші дін ꙟмпрецȣрареа къ ꙟнкъ Моїсі поменеще деспре дѫнса ꙟн кърціле сале деспре кълъторііле Ісраілітенілор. Еа ера лъкȣітъ де Еаніці, пе кѫнд аў кȣчеріто ꙟмпъратȣл Давід, фаімосȣл Псалміст. Соломон, фіюл ші ȣрмашȣл лȣї Давід, аў трімес де аіче коръбііле сале ꙟн кȣрс де трії анї ла Офір дȣпъ аȣр.

Краії дін неамȣл лȣї Іȣда аў стъпѫніт ꙟн кȣрс де 150 анї ачеастъ політіе, пънъ кѫнд сȣпт окѫрмȣіреа лȣї Іоранд, Еданіції ꙗръш аў лȣато, пе ȣрмъ аў кързȣт ꙟн мѫна лȣї Амазіа, ла каре ꙟмпрецȣраре саў пȣстіет, ꙟнсъ фіюл съў Ѳціа аў зідіто дін ноў ші аў лъсато фіюлȣї съў Іотам. Фіюл ші ȣрмашȣл ачестȣꙗ Ахаз аў пієрдȣто, къзѫнд сȣпт стъпѫніреа Сіріенілор, карії аў цінȣто мȣлтъ време.

Дȣпъ моартеа лȣї Александрȣ чел маре аў сȣферіт політіа Елат мȣлте неноро̂чірї сȣпт Птоломеї, ші дȣпъ ачеа аў кързȣт ꙟн мѫніле Романілор, де ла карії ꙟн сфѫршіт аў трекȣт ла Тȣрчї. Пе лѫнгъ рȣінеле, каре ꙟнсъмнеазъ позіціа ачестеї політії стръвекї, ꙟнтре о мȣлціме де палмї (фінічї) се афлъ акȣм четъцȣꙗ Акабах, резіденціа Гȣбернаторȣлȣї, кареле атѫрнъ де Паша Егіпетȣлȣї.

Четъцȣꙗ Акабах дін Арабіа есте зідітъ дȣпъ ȣн план регȣлат ші тот дȣпъ ачеа сістемъ, че се веде ла тоате челеланте четъцȣї фъкȣте пентрȣ апърареа караванелор спре Мека. Тріїле дін афаръ сѫнт ꙟндестȣл де бȣне, спре а се ꙟмпротіві ȣнȣї атак дін партеа неамȣрілор Номаде, каре ді ші сѫнт фоарте ресбоїніче ші браве ꙟн кѫмп слобод, тотȣш нȣ аў міжлоаче де а ꙟнтрепрінде о аседіе регȣлатъ. Ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї ꙟнсъ ȣрмеазъ чеа маї маре неорѫндȣꙗлъ, ȣнеле пърці сѫнт акȣм префъкȣте ꙟн рȣіне, ші алте акоперіте де тот кȣ пътȣрї де пъмѫнт. Гȣбернаторȣл лъкȣеще сінгȣр ꙟн бастіона сȣд-вестікъ, пе каре аў мъріто прін кѫтева зідірї лътȣралніче. Шефȣл мілітар кȣпрінде бастіона сȣд-остікъ, ші доарме ꙗар ка ȣн ветеран де артілеріе лѫнгъ ȣн тȣн, ꙗр алтȣл се афлъ ꙟн тȣрнȣл деспре норд ост. Тȣнарюл пе лѫнгъ а са ꙟндаторіре се ꙟнделетнічеще ші кȣ негȣціторіа, ші спре а са ꙟндъмънаре аў фъкȣт дін о џеаміе пъръсітъ о магазіе де мърфȣрї.

Ꙟн партеа нордікъ а четъцȣеї се вѫд кѫтева кортȣрї а Арабілор, карії петрек аіче хръніндȣсе дін пȣцінȣл къщіг, че аў прін ꙟндестȣлареа гарнізонȣлȣї кȣ ȣнт, карне ші алте мѫнкърї. Спре ост се ꙟналцъ деалȣрї де нъсіп ші нȣмаї ла сȣд ші вест се афлъ копачї ȣмброші.

Могреб (сара, времеа де одіхнъ а Арабілор) сосісе; общеаска мішкаре, че се ведеа претȣтіндене атѫт ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї, кѫм ші афаръ де зідȣріле еї пін прецȣр, аў ꙟнчепȣт а контені, соареле ꙗар ка о таблъ ротȣндъ ꙟмфокатъ се аскȣндеа дȣпъ мȣнції Махам, ꙟн време кѫнд разеле сале челе депе ȣрмъ, ꙟнаȣреазъ вѫрфȣріле стѫнчелор де граніт. Тоцї, карії ера афаръ де четъцȣе, се грьбеа а ꙟнтра ꙟн лъȣнтрȣ; ȣнії ꙟндемнаці де даторіе, ꙗр алції спре а се ꙟнтрі кȣ ȣн оспъцȣ дȣпъ остенелеле зілеї, ші тоці спре а афла сігȣранціе ші

лініще ӂнтре пȣтернічіле зідȣрї. Атȣнче се ӂнтȣрна ȣн осташ Араб де ла вѫнат, авѫнд пе ȣмър о сенеацъ (пȣшкъ) ӂмподобітъ кȣ седеф, ші ціінд ӂн мѫнъ ȣн епȣре ші доъ пасерї де апъ, ка семн а гібъчіеї сале; дȣпъ дѫнсȣл венеа ȣн пъскар, авѫнд ӂн спате о рецеа (волок) плінъ де пещї, а кърора акоперітȣръ солзоасъ лȣчеа ла трекътоареле разе а соарелȣї кȣ фелюріте колорȣрї віолете, роше апрінсе ші ӂнтȣнекате. Дін алте пърцї Бедȣінії мѫна акасъ дромедарії (кънміліле) лор де ла адъпътоаре, дȣпъ ачещіа вінеа о тȣрмъ де капре мічї негре, ші кѫтева фемеї арабіче, дȣкѫнд де мѫнъ ȣн копіл ші кȣ чеіалантъ ціінд пе кап ȣн ȣлчор кȣ апъ, ӂнкеea шірȣл. Ȣшоара ӂмбръкъмінте а фемеілор, форма лор чеа антікъ ші пашії чії мъсȣрацї, кȣ карії мерџеа пінтре палмї, се піердеа дȣпъ трȣнкюріле челе гроасе а лор ші іаръш се ведеа ешінд, тоате ачесте ӂмфъцоша пре фрȣмоасе сцене де ȣмбръ, каре акȣм се ведеа, акȣм нȣ се маї ведеа, ка ші соареле дȣпъ мȣнцї. Нічї ȣн кондею̆ нȣ поате дескріе фрȣмсеца ші плъчереа, че пътрȣндеа ініма прівіторюлȣї ӂмфъцошареа соарелȣї апȣіторю̆, черюл чел пре фрȣмос албастрȣ, ӂнълцімеа мȣнцілор романтічї, џермȣріле челе лініщіте ші алееле де палмї.

С. С. Б.

МѪНКЪТОРІȢЛ ДЕ ІАРБЪ.

Ӂн департаментȣл Фар дін Франціа тръіеще ȣн ом нȣміт Іȣліан, кареле дін маре съръчіе ӂн тінереცъ аȣ̆ фост сіліт а потолі фоамеа са кȣ іарбъ ші фрȣнзе. Ел леаȣ̆ афлат аша де гȣстоасе, ӂнкѫт ші акȣм нȣ мѫнѫнкъ німікъ алта де кѫт фрȣнзе ші плѫнте крȣде, п. к. Лȣчернъ (ȣн фелю̆ де тріфою̆), фрȣнзе де віе, віце де картофе ші бобочеї де жір: фрȣнзеле де агѫд ші де трандафір жі плак лȣї маї біне. Ел імънѫнкъ ші фрȣнзе де спіні, де моркові, напі, де розмарін, сімчір, де брад, ш. а. Ел съ ӂнсъмнеазъ прін ȣн характір лініщіт ші плъкѫт, пȣртареа лȣї есте сімплъ ші пȣтеріле сȣфлетещї сѫнт ӂндестȣл де десвъліте; доарме ȣшор ші лініщіт, ші чел маї мік сȣнет ӂл трезеще; сімціреа піелеї сале ӂнсъ есте пȣцін дізвълітъ, ші вътъмъріле еї нȣї прічінȣеск аша де маре дȣрере ка алтора дін каре прічінъ сȣфере фоарте біне ші фрігȣл.

А. З.... Н

АНАТОМІА ȢНȢЇ КЪРЪБȢШ.

Натȣралістȣл Кіȣвіе аȣ̆ ӂнпъртъшіт ȣрмътор рапорт вреднік де міраре де організаціа къръбȣшȣлȣї. Ачест гѫндак, абіе ȣн палмак лȣнг, аре 494 мȣскȣле, каре стаȣ̆ ӂн легътȣръ кȣ 494 нерве ші 40,000 віне ȣмплȣте кȣ аер!

ЏЪСЪТȢРА ПЛȢТЕЇ.

Ӂн о бȣкатъ де плȣтъ дс 12 палмаче, се гъсеск 16 пътȣрї де џъсътȣрї, ӂн лініе дреаптъ, адекъ: ӂн о палмъ кȣбікъ ȣн нȣмър де 1259 міліоане де џесетȣрї.

ЗОНЕЛЕ ПЪМѪНТȢЛȢЇ.

Деакъ тоатъ фаца пъмѫнтȣлȣї сар ӂмпърці ӂн 1000 пърцї, атȣнче Зона чеа фіербінте ар аве 398, фіешкаре дін челе стѫмпърате кѫте 260, еар дін челе фрігȣроасе нȣмаї кѫте 41 пърцї.

ПЪСТРАРЕА АЛБІНЕЛОР ꙟН ТІМП ДЕ ІАРНЪ.

Ціторії де албіне, карії нȣ аȣ лок потрівіт ші ꙟндъмънатік пентрȣ пъстрареа стȣпілор ꙟн тімпȣл ернеї, вор німері маї біне, ꙟнгропꙟндȣї ꙟнтрȣн лок ȣскат аша де адꙟнк сȣпт пъмꙟнт, ꙟнкꙟт се нȣ поатъ стръбате церȣ. Стȣпії ꙟнсъ требȣе а се ꙟмвълі кȣ пȣціне пае ꙟнаінте де а се акопері кȣ пъмꙟнт. Стȣпії се пъстреазъ фоарте біне ꙟн ачест кіп, ші провізіа мієрії нȣ се ꙟмпȣцінеазъ.

Г. Фр.

О ФАТЪ ІРОЪ.

Ачеастъ інсȣлъ а мъреї медітеране, аȣ възȣт ꙟн анȣл 1571 о фаптъ екстраордінаръ ші ероікъ. Капітала еї Нікозіа саȣ лȣат де дȣшмані. Ненеа де Рохос, о копілъ тꙟнъръ, ȣна дін челе маї ꙟнсъмнате фамілії а Інсȣлії Кіпрȣ, вреднікъ маї мȣлт а пȣрта о короанъ декꙟт ланцȣрі, саȣ робіт ꙟмпреȣнъ кȣ челе маї фрȣмоасе фііче а църеї, ші саȣ адȣс пе о корабіе тȣрчеаскъ. Ненеа възꙟнд къ ачеастъ маре корабіе, ꙟн кареа еа съ афла, кȣпрінде ші жъртфіле, пе каре Мȣстафа, бірȣіторȣл Інсȣлеї, ле хотъръсъ пентрȣ Сȣлтанȣл; ꙟнболдітъ де нобіліле сімцірі а слобозеніеї, наȣ пȣтȣт сȣфері гꙟндȣл ка дȣпъ пієрдереа пърінцілор ші а аверілор сале, съ се факъ жъртфъ плъчерілор варваре, дечі аȣ апрінс магазіа де пȣлбере (праф) ші васȣл ꙟнпреȣнъ кȣ тоате роабеле ші одоареле саȣ арꙟнкат ꙟн аер. —

Нк: Гр.

ДȢЕЛ ꙟН ОТРЪВІРЕ.

Ші ꙟн зілеле ноастре сꙟнт оамені карії пȣн віаца ꙟн прімеждіе пентрȣ бінеле оменіреї, асемене фаптъ ꙟнвреднічеще маї маре лаȣдъ декꙟт осташȣл каріле каȣтъ аш агонісі кȣнȣна прін ȣчідіре ші ꙟнкрȣнтаре.

Пентрȣ де а пȣте́ віндека пе чії отръвіці, доі докторі аȣ черкат фелȣріте анті-фармаче, (ꙟнпротіва отревіреї). Дрепт прȣбъ амꙟндоі пе рꙟнд де треї орі саȣ отръвіт кȣ челе маї кȣмпліте венінȣрі, ші де треї орі ȣнȣл пе алтȣл аȣ мꙟнтȣіт прін афлареа ȣнор асеміне медікаменте.

МОРЦЇ ПЪРȢЦЇ.

Сꙟнт оарекаре боале каре се съвꙟршеск кȣ летаргіе, ꙟн каре омȣл се паре морт. Де мȣлте орі оаменії дісгропаці саȣ гъсіт ꙟнторші ꙟн секріȣ кȣ фаца ꙟн цос, ші кȣ мꙟніле роасе. Прецȣдецȣл ꙟнсемна пре ачестіа вампірі, (върколічї) ші алте асемене стахії, адевърȣл ꙟнсъ есте къ ачел ом, трекꙟндȣї летаргіа ꙟн мормꙟнт, моаре ꙟнтрȣ адевър де моартеа чеа маї крȣдъ. Де ачеа, ꙟн статȣріле чівілізате, пꙟнъ а нȣ се ꙟнгропа, мортȣл се ашеазъ ꙟн о къмаръ лꙟнгъ бісерікъ ші і се леагъ ла мꙟнъ фрінгіа ȣнȣї клопот, ка трезіндȣсъ се дее де щіре пъзіторілорї.

ꙟн Амеріка, де ла 1828, тоці оаменії се ꙟнгроапъ ꙟн пічоаре, авꙟнд ла мꙟнъ ші ла пічоаре легате фрінгії де ȣн клопоцел, де атȣнче ꙟнтр'ȣн ан, ла ȣн нȣмър де 1200 ꙟнгропаці, саȣ мꙟнтȣіт 6 морці пърȣці.

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

Дꙋмінікъ | Анꙋл I. | 16 Февруарie.

Ікоана Лꙋмеї.

Фоае
пентрꙋ
ꙟделетнічіреа Молдо-Ромѫнілор.

№ 7. Ꙗшії. 1841

Францісꙋ ꙟтъї

ꙟмпъратꙋл Аꙋстріеї

ФРАНЦІСКȢ І, ꙟМПЪРАТȢЛ АȢСТРІЕЇ.

Франціск І (Іосеф, Карл, маї наінте ка ꙟмпърат ал Германіеї Франціск ІІ), ꙟмпърат ал Аѵстріеї, Краю Ȣнгаріеї, Боеміеї, Галіціеї, Лодомеріеї, Ломбардо-Венеціеї, &, Архідȣкъ де Аѵстріа &, аѵ фост фіюл ꙟмпъратȣлȣї Леополд ІІ ші а соціеї сале Маріа Лȣіза (фіїка Краюлȣї Карол ІІІ де Іспаніа); саѵ нъскȣт ꙟн 12 Февррȣаріе 1768. Дȣпъ моартеа пърінтелȣї сеѵ ла 1 Мартіе 1792 аѵ ꙟнтрат ꙟн стъпѫніреа тȣтȣрор църілор аȣстріене, саѵ ꙟнкоронат ꙟн 6 Іȣніе 1792 ка Краю Ȣнгаріеї, ла 7 Іȣліе саѵ алес де ꙟмпърат а Германіеї ші ла 14 ачелеї лȣні саѵ ші ꙟнкоронат. Дȣпъ че (18 Маї 1804) се ꙟннълцасе Франціа ла ранг де ꙟмпъръціе, Франціскȣ прін прокламаціа дін 7 Декемвріе 1804 саѵ декларат де ꙟмпърат ал Аѵстріеї. Дȣпъ ꙟнтрȣніреа конфедераціеї ренанс, аѵ депȣс ел корона ꙟмпърътеаскъ ші окѫрмȣіреа імперіеї Германе ꙟн 6 Авгȣст 1806. —

ꙟнтъіа са едȣкаціе аѵ пріміто ла Фіоренца сȣпт окії пърінтелȣї съѵ, ші апоі ꙟмпъратȣл Іосіф ІІ ȣнкюл сеѵ лаѵ адȣс ла Віена ші лаѵ ꙟнкредінцат челор маї іскȣсіці бърбаці дін тоате рамȣріле щіінцелор. ꙟн вѫрстъ де доъзъчї ані фіінд, аѵ ꙟнсоціт Франціск пе ȣнкюл сеѵ ꙟн ресбою асȣпра Тȣрчілор, ші ꙟн анȣл ȣрмъторю аѵ лȣат сінгȣр команда де къпітеніе а арміеї, аџȣторат фіінд де фаїмосȣл маршал Лаѵдон. Дȣпъ моартеа ȣнкюлȣї съѵ Іосіф (1790) аѵ повъцȣіт требіле Окѫрмȣіреї пън ла сосіреа пърінтелȣї съѵ, ші дȣпъ моартеа ачестȣіа (1792) фъкѫндȣсе ꙟмпърат, саѵ ꙟнпъртъшіт ꙟн ȣніре кȣ Прȣсіа де ресбоюл чеї декларасе Франціа прін адȣнареа националъ дін 20 Апріл 1792, пе каре ші дȣпъ че ꙟнкіесъ Прȣсіа паче, лаѵ пȣртат кȣ статорнічіе.

ꙟн анȣл 1794 саѵ пȣс Франціскȣ ꙟн персоанъ ꙟн фрȣнтса арміеї сале де Нідерланда, каре ꙟнсȣфлецітъ ші ꙟнкȣражетъ прін фіінца де фаџъ а Монархȣлȣї аѵ бірȣіт пе Францезї ла Кото ші Ландресі, ші аѵ кѫщігат сѫнџероаселе лȣпте де ла Тȣрнаї ші Шарлероа. ꙟнсъ фіінд къ стъріле дін Брабант наѵ воіт съї дее оаменії ші банії требȣіторї, пресімцінд ненорочіріле віітоаре, аѵ пъръсіт ꙟн ачел ан Брȣксела спре а се ꙟнтȣрна ꙟннапоі ла Віена. Пачеа де Кампо-Форміо (17 Октомвріе 1797) аѵ адȣс пе кѫтва тімп репаос армелор сале, ꙟнсъ ꙟнтрѫнд ꙟн легътȣрї ноȣъ кȣ Англіа ші Росіа, аѵ ȣрмат Франціскȣ (1799) а се лȣпта ꙟмпротіва репȣблічеї, пънъ кѫнд ачеаста аѵ невоіт пе Росіа ші Аѵстріа а ꙟнкее пачеа де Люневіл. ꙟн анȣл 1805 дін ноѵ аѵ іскȣкніт ресбоюл ꙟнтре Аѵстріа ші Франціа, ші дȣпъ лȣпта де ла Аѵстерліц (2 Декемвріе 1805) аѵ алкътȣіт Франціскȣ кȣ Наполеон ꙟмпъратȣл де атȣнче а Франціеї ꙟн персоанъ кондіціїле ȣнеї армістіції ші прінціпііле пачеї віітоаре, каре, дȣпъ доъзъчї де зіле саѵ іскъліт ла Пресбȣрг. ꙟн анії 1806 ші 1807 аѵ пъзіт Франціскȣ о деплінъ неȣтралітате ꙟн ресбоюл Франціеї асȣпра Прȣсіеї ші Росіеї. ꙟнзъдар аѵ пропȣс ел ла 1807 а фі міжлочіторю ꙟнтре партіделе лȣптътоаре. Кȣ тоате ачесте, прокламаціа лȣї Франціскȣ дін 8 Апріл 1809 кътръ попоаръле Аѵстріеї, кȣм ші ачеле слобозіте сȣпт аѵторітатеа са кътръ тоатъ націа Германъ, деклараціа де ресбою асȣпра Франціеї дін 27 Мартіе 1809 ші ꙟнформареа ȣнеї міліції пъмінтещї, (рърдікареа ꙟн масъ) аѵ доведіт, къ Франціскȣ нічї одінеоаре нȣ саѵ ꙟнармат маї мȣлт пентрȣ ресбою, де кѫт дȣпъ пачеа де Телзіт каре аѵ ȣніт пе Александрȣ кȣ Наполеон. Анȣл 1809 лаѵ костесіт мȣлт, ꙟнсъ прін ачеаста се пъреа а фі пȣсъ темеліа ȣнеї пъчї статорніче кȣ пȣтерніка націе а Франціеї.

Пачеа де Віена аѵ ꙟнтȣрнат ꙟмпъратȣлȣї Аѵстріеї капіталіа монархіеї сале, ші ꙟмвоіреа ла ꙟнсоціреа фіїчеї сале челеї маї марї Маріа Лȣіза кȣ Наполеон, аѵ ꙟнформат ꙟнтре ѫмбеле касе

о легътъръ статорнікъ. Ꙟнтъꙇа соціе а Ꙟмпъратълъї Франціскꙋ аꙋ фост фіїка Дѫкъї Фрідерік Еꙋген де Вѫртемберг, каре аꙋ мѫріт ла 18 Февръаріе 1790. Адоѫа соціе аꙋ фост фіїка краꙋлъї Фердінанд IV де Сіціліа, Маріа Терезіа, каре іаꙋ нъскѫт 13 фії, дінтре карії ѫнѫл есте М. С. Ꙟмпъратѫл де акѫм Фердінанд I, нъскѫт Ꙟн 19 Апріл 1793. Дін а треа късъторіе кѫ Маріа Лѫіса Беатрікс, фіїка чеа маї мікъ а ѫнкѫлъї съꙋ, ръпосатълъї Архідѫка Фердінанд де Аꙋстріа, нѫ аꙋ авѫт копії. А патра соціе аꙋ фост Шарлота, а доѫа фіїкъ а краꙋлъї Максіміліан Іосеф де Баваріа.

Легътѫра де фаміліе, че авеа се ѫнеаскъ пе Аꙋстріа кѫ Франціа, наꙋ пѫтѫт астѫмпъра амбіціа ціперілъї. Дін ші Ꙟмпъратѫл Франціскѫ се ѫнісе кѫ ачеаста Ꙟн конференціа де Дрезда ла 1812, Ꙟнсъ песѫферіта амбіціе а Ꙟнсоволнічіеї аꙋ десфіінцат ачеастъ легътѫръ, Ꙟнкѫт ла 1813 Франціскѫ I саꙋ възѫт невоіт, ка Ꙟн ѫнірс кѫ Росіа ші Прѫсіа се Ꙟнфрънезе не кѫмпътата пѫтере. Ел аꙋ фост фацъ Ꙟн ачест ресбоїꙋ пън ла сфѫршіт. Прін резѫлтатѫріле жмбелор пъчї Ꙟнкіете ла Паріс Ꙟн 30 Маї 1814 ші 21 Ноемвріе 1815, кѫм ші прін трактатѫл Ꙟнкіет Ꙟн 14 Апріл 1816 кѫ Баваріа Франціскѫ I саꙋ фъкѫт домніторѫл ѫнеї монархії, прекѫм німене дін прокатохії сеї наꙋ авѫто, фіінд къ еа, дѫпъ челе маї ноѫъ релації статістіче, кѫпрінде о Ꙟнтіндере де 194, 500 міле патрате ші о Ꙟмпопораре де 32,000,000 сѫфлете.

Ді ші періодѫл де 42 ані а окѫрмѫіреї Ꙟмпъратълъї Франціскѫ аꙋ фост маї мѫлт де цѫмътате тѫрбѫрат Ꙟн ресбоае, тотѫш аꙋ лѫкрат кѫ необосіре ші саꙋ Ꙟнгріжет кеар ка ѫн пърінте пентрѫ ферічірса попоарълор ші статѫрілор сале, а кърора Ꙟмфлоріре ведерат спореа дін ан Ꙟн ан. — Сѫпт а са окѫрмѫіре саꙋ фъкѫт каналѫрї ші дрѫмѫрї вредніче де міраре, дін каре маї алес се Ꙟнсемнеазъ дрѫмѫл де мѫнте де ла Карлсбад, ачела че дѫчеѫін Бѫкѫвіна Ꙟн Трансілваніа каре Ꙟнтрепріндере гігантікъ саꙋ съвѫршіт кеар Ꙟн аніі чії ма аменінцеторї аї ресбоаелор. Венеціа саꙋ декларат ліман слобод, ші дін ноꙋ статорнічіта плѫтіре пе ріѫл Елба аꙋ дескіс маї алес Боемієї ѫн дрѫм Ꙟндъмънатік пентрѫ тріметереа Ꙟмбіелшѫгателор сале продѫктѫрї.
Ел аꙋ мѫріт Ꙟн Віена ла 2 Мартіе 1834 Ꙟн вѫрстъ де 66 ані, тѫнгѫіт фіінд де тоате попоаръле сѫпѫсе скіптрѫлъї съꙋ.

Фіреа чеа блѫндъ, Ꙟмвъцътѫріле ші о експеріенціе Ꙟнделѫнгаъ аꙋ Ꙟнзестрат пре ачест Ꙟмпърат кѫ Ꙟнсѫшімї каре іаꙋ агонісіт ꙇѫбіреа попоарелор сале ші респектѫл стрѫінілор. Пентрѫ Ромѫнії Трансілванії аве о деосъбітъ плекаре кърia сѫнт ії даторї кѫ Ꙟнтемереа де схоале, семінарії ші ашеземінте фолосітоаре.

А са ꙇѫбіре де дрептате ера карактерістікъ ші девіза лъї аꙋ фост:
Justitia fundamentum regnorum.
(Дрептатеа есте темеліа Імперіілор).

ТѪНЕЛ ДЕ ТАМІЗА.

Лондра капіталіа Англієї се афлъ ашъзатъ пе жмбе ріпеле ріѫлъї Таміза, а кърia гѫръ есте де ла маре 60 міле депъртатъ. Нѫмърѫл лъкѫіторілор аџѫнџе ла ѫн міліон ші џѫмътате, позіціа ачестеї капітале аꙋ фъкѫто кентрѫл негоцѫлъї кѫ тоате пърціле лѫмеї ші депозітѫл аверілор челор маї Ꙟнсемнътоаре, шесе подѫрї маестоасе ѫнеск жмбеле малѫрї але політієї, дар де ла подѫл нѫміт де Лондра, че есте ла міжлокѫл політієї, пън ла алт капът, нѫ се афлъ нічї ѫн под. Пентрѫ а нѫ Ꙟмпіедека плѫтіреа челор маї марї васе

кȣ катарգȣрі, каре він де ла маре, ꙟнкѫт комȣнікаціа ꙟнтре амѫндоѫ малȣрі а ачестеі пѫрці а політіеі есте ꙟнгреоетъ, фіінд невое пентрȣ трѫсȣрі ші педестрі аȣ а се сȣі пѫнъ ла подȣл де Лондра, аȣ а тречеріȣл ꙟнтрȣн каік.

Ачеастъ греȣтате аȣ нъскȣт ідеа, ка непȣтѫнд аіче фаче ȣн под пентрȣ кȣвѫнтȣл арътат, съ се факъ о трекътоаре пе сȣбт апъ. Ачеаетъ гігантікъ (ȣріешъ) ідее саȣ ȣрзіт ꙟнкъ ла 1802 кѫнд саȣ ші пȣс ꙟн лȣкраре кȣ ꙟнвоіреа парламентȣлȣі ші прін аџȣторȣл сȣбскріерей. Лȣкрȣл мерџе пе ꙟнчет, ші апа адесе орі стрѫбъте ꙟн лѫȣнтрȣ. Съвѫршіреа ачестеі ꙟнтрепріндері се кȣвіне стрѫлȣчітȣлȣі інџінер Д. Брȣнел, каріле аȣ ідеат міжлоаче фоарте ꙟнџеніоасе пентрȣ лȣкрареа Тȣнелȣлȣі. Ікоана ноастрѫ ꙟнфъцошазъ ачест ꙟндоіт дрȣм сȣбапатік вреднік де міраре, зідіт прекȣм се

веде џȣр ꙟнпреџȣр ꙟн форма ȣнеі боці, ші ꙟнлȣмінат кȣ газ, дін каре дрȣмȣрі ȣнȣл есте пентрȣ чеі чо се дȣк, іар алтȣл пентрȣ ачії че він, ші пе кѫнд ачестіа ȣрміазъ тречереа пе ȣскат, престе крещетȣл лор сȣнъ фортȣнеле, ші васеле чеде ꙟнкъркате кȣ одоаріле лȣмеі ші кȣ тȣнȣрі, се лȣнекъ пе ȣнделе челе адѫнчі. Ꙟн ȣнȣл дін нȣмѫрȣл віітор вом дескріе кіпȣл нȣмаї пȣцін вреднік де міраре прін каре ачест Тȣнел саȣ лȣкрат ꙟнлȣнџіме песте 300 стѫнжіні.

───••••───

ШЕРПЕЛЕ КȢ ЗȢРГЪЛЪЇ.

Ꙟн статȣл де Норд-Амерiка, нȣмiт Каролiна, с'аў обсерват пънъ акȣм маĭ мȣлцĭ шерпĭ шi вiпере, дескоперiндȣсе тотодатъ деосебiреа ꙟнтре ачесте доъ союрĭ де вiетъцĭ, чĭĭ дiн тѫĭ фак оаъ, дiн каре клочiндȣсе ла кълдȣра соарелȣĭ, есъ пȣĭ, ꙗръ челе дiн ȣрмъ фатъ пȣĭ вiĭ, ка кѫнiĭ, мѫцеле ш. а. Вiпера аре дiнцĭ лȣнцĭ шi ꙟндоiцĭ ка де кѫне, еа аре ꙟн гȣръ о бешiкъ плiнъ кȣ венiн, чел ꙟнпроашкъ ꙟн рана прiчiнȣiтъ дiн мȣшкътȣре. Еа есте маĭ скȣртъ ла фъптȣръ декѫт шерпеле, ла грȣмаз е маĭ сȣбцiре, шi ла трȣп

маĭ гроасъ, аре ȣн кап лат, солзĭ тарĭ шi аспрĭ прiчiнȣiнд прiн къȣтътȣра са чеа реа шi фiороасъ маре спаĭмъ шi фрiкъ, шi се мiшкъ пръвълiндȣсе ꙟнчет шi кȣ трѫндъвiе; ꙗръ шерпеле дiн протiвъ есте мȣлт маĭ лȣнг, аре ȣн кап ротȣнд, фiiнд саў кȣ тотȣл нетед, адекъ фъръ солзĭ, саў кȣ нiще солзĭ де тот моĭ, авѫнд ш'о неспȣсъ гiбъчiе ꙟн мiшкареа трȣпȣлȣĭ съў челȣĭ сȣбцiре. Шерпеле кȣ зȣргълъĭ, нȣмiт шi сȣнъторȣ̆, есте чеа маĭ слȣтъ, чеа маĭ ꙟнфрi кошатъ, шi чеа маĭ фiороасъ ꙟнтре тоате вiперiле дiн Каролiна, фiiнд де 9 палме лȣнгъ, шi

чеа маї веніноасъ, пентрȣ къ еа есте чеа маї маре, еа аре чії маї тарї дінці, кȣ карії фаче кȣмпліте ръні, ꙟн карешї дешартъ веніnȣл, чел аре прін дінцї. Се ашазъ ла пѫндъ ші се репеде асȣпра орї кърȣї анімал саȣ фіаре; даръ пре ом нȣмаї атȣнчї каȣтъ ал вътъма кѫнд іл здъреще, саȣ кѫнд віне дін ꙟнтѫмпларе пре апроапе де ел.

ПОДȢЛ ЛȢЇ ТРАІАН ПЕСТЕ ДȢНЪРЕ.

ꙟмпъратȣл Траіан авѫнд а фаче ръсбоїȣ асȣпра Дачіенілор, че ера векї лъкȣіторї а Молдовеї, а църеї Ромѫнещї ші а Ардеалȣлȣї, аȣ хотърѫт маї наінте а зіді престе Дȣнъре ȣн под пентрȣ тречереа легеоанелор Романе каре се кобореа деалȣнгȣл ачестȣї ріȣ. Дрепт ачеа аȣ ꙟнсерчінат кȣ ачест лȣкрȣ пе архітектȣл сеȣ чел маре Аполодѡр дін Дамаскȣ, каріле л'аȣ ші севѫршіт де ла анȣл 102 пѫнъ ла 104 ꙟнаінтеа лȣї Хрістос.

Ачест под аȣ фост ȣнȣл дін челе маї ꙟнсемнате зідірї а векімеї, о ꙟнфъцошаре ачестȣї под се веде ла Рома пе колоана лȣї Траіан. Дȣпре кȣм се історісеще ачест под ера де піатръ, ші авеа 20 стѫлпї, зідіц дін петре квадрате, 150 палме де ꙟналцї, 60 палме грошї, ші 170 депъртацї ȣнȣл де алтȣл. Аша даръ дȣпре ачеастъ арътаре авеа 22 аркȣрї ші о лȣнџіме де 4940 палме. ꙟмпъратȣл Адріан аȣ порончіт а съ сфърма болтеле ачестеї зідірї; ȣнії кред къ л'аȣ стрікат де фріка варварілор, алцїї къ ачеаста ар фі фъкȣт дін пизмъ асȣпра вѫнтеї че се ревърса дін ачест монȣмент асȣпра прокатохȣлȣї сеȣ Траіан. —

Кѫнд скаде Дȣнъреа се вѫдȣ ръмъшіцеле стѫлпілор кȣ бȣкъцї де аркȣрї лѫнгъ рȣіната політіе Каракал, нȣ департе де Северін ꙟн цара Ромънеаскъ, ші с'аȣ афлат ꙟнтре рȣінеле подȣлȣї мінȣнате інскріпцїї, ꙟнтре каре ȣна а марелȣї ꙟмпърат фȣндатор ачестеї зідірї ка ȣнȣї адевърат Понтіфекс (*)

Providentia
Aug.
Vere Pontificis
Virtus Romana
Quid Non Domet
Sub Jugum Ecce
Rapitur et Danubius.

Ромѫнеще:

Сȣб преведереа
Лȣї Аȣгȣст
Адевъратȣл Понтіфекс
Віртȣтеа Романъ
Че нȣ поате ꙟнфрѫна?
Сȣб џѫг іакъ пѫнъ ші
Дȣнъреа се сȣпȣне.

---

*) Понтіфекс ꙟнсемнеазъ ꙟн Латін Фъкътор де подȣрі. Ачест тітлȣ да Романії шефілор релігіеї лор, къчї авѫнд еї а трече ла темплȣ престе рівл Тібрȣ, ера ꙟндаторіцї а фаче ші а ціне ꙟн бѫнъ старе подол. Ачест тітлȣ поартъ астѫзї ші папа де Рома.

ВАЛСАМ.

Валсамѹл фъчеа маĭ наинте о маре фіг8ръ ꙟн медечінъ ші ак8ма ꙟнкъ се ꙟнтреб8інцазъ к8 немеріре ла 8не кас8рĭ. Ачел маĭ б8н есте Валсам8л де Мека, ел се ад8нъ депе 8н копак, пе каре Арабіĭ жл н8меск Бішем. Ачест копач8 аре о т8лпінъ с8бціре к8 скоарцъ нетедъ іш креще пънъ ла 12 палме. Ел се афлъ пе деал8рĭ ꙟн Аравіа ꙟн пърціле спре Мека, ан8ме ꙟн Џебел Собх, ші се скоате к8 дещет8л дін м8ст8л че к8рџе пін тъет8ріле фък8те ꙟн скоарцъ, д8пъ каре апоĭ се пъстреазъ ꙟн васе. Ачеастъ прецеіоасъ ръшінъ се к8мпъръ маĭ к8 сеамъ кжнд аре колор (вънсе) негр8, маĭ п8цін чел галбън, н8маĭ ꙟн Сцафра ші Бебер се поате гъсі фоарте к8рат; ла негоц се префаче, ка 8нт8л де селам аместекат к8 пък8ръ, ел се поате черка н8маĭ, дакъ вом 8нџе дещет8л ші'л вом апринде; ші дакъ ва арде фъръ д8рере атунче есте к8рат. Нег8ціторіĭ к8мпъръ де ла Бед8іні ф8нт8л к8 2 сеа8 3 доларĭ, (талерĭ) іаръ пелегрініĭ (хаџіĭ) к8 караване ꙟл вжнд8 к8 прец8 ꙟнпътріт.

ІСВОР8Л ДЕ ФОК ДІН ГАЛІЦІА.

Ꙟн цін8т8л Краковіа съ афлъ 8н м8нте, че се н8меще мін8нат, пентр8 къ натура німік н'а8 кр8цат спре аĭ хъръзі тоате адемініріле плъчереі ші а к8ріозітъції. Стежарĭ ꙟналцĭ, молізĭ ші бразĭ 8мбреазъ а са к8лме, че есте ꙟмподобітъ к8 челе маĭ міросітоаре ерб8рĭ ші флорĭ де фел8ріте союрĭ ші де деосебіте колор8рĭ; дін сін8л съ8 ісвореск м8лте ісвоаре плък8те ші д8лчĭ, ꙟнсъ н8маĭ п8цін ші сърате; ꙟн лъ8нтр8л съ8 съ афлъ мінерале ші метал8рĭ де фел8ріте союрĭ, ші ръсплътеск остінеала мінерілор (бъеші л8кръторĭ де міне). К8 деосебіре вреднік де'нсъмнат есте 8н ісвор ꙟн міжлок8л м8нтел8ĭ, дін каре апа ісвореще к'8н с8нет м8рм8ръторі8 скъзінд ші спорінд д8пъ скъдереа ші крещереа л8неĭ. Апа ісвор8л8ĭ аре 8н мірос фоарте таре, ші 8н г8ст ка де лапте. Де съ ласъ ачеаста съ се евапорезе (аб8реаскъ), апоĭ ръмжне ꙟн вас о ашезътъръ негріе ші ръшіноасъ. Ꙟн лъ8нтр8л ісвор8л8ĭ н8 ꙟнгеацъ ачеастъ апъ нічĭ де к8м. Апропіінд8съ о л8мънаре апрінсъ, апоĭ съ апрінде апа де одатъ ка 8н спірт, ші арде к8 о паръ с8бціре ші л8міноасъ, кареа н8 съ стжнџе декжт н8маĭ прін ловіре к8 рам8рĭ ші кренџĭ. Ціінд8съ ꙟн пара еĭ 8н лемн сеа8 алте тр8п8рĭ арзътоаре, се апрінд, ꙟнсъ апа ръмжне рече прек8м а8 фост. Одінеоаръ апрінзінд8се ісвор8л, пара а8 стръбът8т прін др8м8рĭ аск8нсе ꙟн пъмжнт, пжнъ ла ръдъчініле копачілор, ші а8 апрінс пъд8реа, каре прін ачаста а8 пътіміт марĭ п8стіірĭ, арзінд 3 анĭ ꙟнтрецĭ. Ачеаста а8 дат прілеж, а съ ашъза о пазъ, ка німене дін ръ8тате съ н'8 апріндъ. Лъсжнд8съ пара съ ардъ кжтва тімп, апоĭ апа н8 съ апрінде кжтева зіле, ші ачеаста 8рмеазъ фіреще, фіінд къ газ8л апрінзъторі8 се трече, ші треб8е іаръші де но8 а се'нформа. Тот дін ачеастъ прічінъ перде апа а са п8тере арзътоаре, дакъ съ п8не ꙟнтр8'н вас, ꙟн каре нічĭ де к8м н8 арде, пентр8 къ газ8л арзъторі8 се евапореазъ прін т8рнаре ꙟн ачел вас.

Гр. с.

ГꙋМІ-ЕЛАСТІКЪ.

Арборꙋл дін каре се капътъ ачеастъ матеріе креще обічнꙋіт ла Амеріка ꙟн Гвіана ші Перꙋ, пентрꙋ каре се нꙋмеще Feve (Nevea Guijanensis). Прін тъетꙋріле де пе скоарцъ, кърџе май ꙟнтъй ꙋн сꙋк (мꙋст) алб ка лаптеле, лъкꙋіторій ꙋнгꙋ кꙋ ачест сꙋкꙋ тот фелюл де форме фъкꙋте дін пъмѫнт, аша де адесе ꙟнкѫт се ꙟнгроашъ апой ле ꙋскъ, пънъ че май пе ꙋрмъ фаца се фаче вѫртоасъ; дꙋпъ ачеа ꙟнмоае форма дінꙋнтрꙋл кꙋ апъ, ші аша фак ꙟн кіпꙋл ачеста гарафе ші тот фелюл де васе, каре нꙋ се пот мꙋіа де нічі ꙋн флꙋід (ꙋмезалъ), сѫнт ꙟндоітоаре ші нꙋ се стрікъ нічі одатъ. Гꙋмаеластікъ се ꙟнтребꙋінцазъ ꙟнтрꙋ інстрꙋменте де хірꙋргіе, съ фак ші страе ші ꙟнкълцъмінте каре сѫнт нестрѫбътътоаре де апъ. Еа щерџе де пе хѫртіе тресетꙋріле де кондей де плꙋмб.

ФЕРБІНТЕАЛА ДЕОСЕБІТЕЛОР ЛЕМНЕ.

Пентрꙋ де а продꙋче тот ачел град де фіербінтеалъ, че ші о палмъ кꙋбікъ де кърбꙋні де пъмѫнт, се ꙟнтребꙋінцазъ.

Лемн де пін	7 1/7	палмъ
„ „ салчіе	8 19/20	„
Лемн де плоп	13 2/5	палмъ.
„ „ местеакън	7 1/6	„
„ „ фагꙋ	9 1/4	„
„ „ стежар	6 1/2	„

Дін каре се веде къ стежарꙋл продꙋче чеа май маре фербінтеалъ.

ЛꙋМІНА.

Есте кꙋноскꙋт къ раза соарелꙋй се компꙋне дін 7 колорꙋрй, прекꙋм ачеаста се веде пе іріс (кꙋркꙋбеꙋл), ікона соарелꙋй ді сар ꙟнпърці ꙟн 360 порцій, атꙋнче лꙋміна роше кꙋпрінде 45, ачеа портокаліе 27, галбъна 48, чеа верде 60, індіго 40, ші віолета 80 де ачесте пърцй. Деакъ ачесте колорꙋрй, дꙋпъ рѫндꙋіала ꙟнсъмнатъ, се ашеазъ пе ꙋн діск, каре ръпеде съ се ꙟнвѫртеаскъ, атꙋнче тоате ла ꙋн лок аратъ ꙋн колор албꙋ.

ЛАПТЕЛЕ ДІН ПЛѪНТЕ.

Се афлъ ꙋн фелꙋ де арборꙋрй, кареле дъ ꙋн лапте, че се поате бе. Ел креще ка ші арборꙋл де пѫне, де ꙋнт, ші де чеаръ, нꙋмай ꙟн зона фіербінте, нꙋміндꙋсе арборꙋл вачей (дꙋпъ кꙋмꙋл нꙋмеск лъкꙋіторій palo de vacca), ші креще май кꙋ самъ ꙟн провінціа Каракас дін Амеріка сꙋдікъ. Аколо лаꙋ афлат май ꙟнтъй Хꙋмболд. Фрꙋнзеле челе лꙋнџі де 10 палмаче сѫнт аскꙋціте; пісолоасе, ші роада чеа кърноасъ кꙋпрінде о нꙋкъ, кѫте о датъ ші доꙋъ. Ꙟндатъ че се фаче о тъетꙋръ ꙟн тꙋлпінъ, апой кърџе ꙋн лапте клеіос ші нічі де кꙋм ꙋте, міросѫнд ка балсамꙋл. Ачест лапте се ꙋнџе пе пѫне сеаꙋ се ласъ а се ꙟнкега ка брѫнза.

ꙞН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЙ.

ДȢМІНІКЪ **АНȢЛ І.** 23 ФЕВРȢАРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙞДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 8. ІЕШІЙ. 1841

ДЕ РЕСБОАЕЛЕ ШІ ЏȢДЕЦЕЛЕ КОКОСТІРЧІЛОР.

Чіне нȢ се міръ де кіпȢл кълъторіеї ші традл КȢкоарелор ші а Кокостірчілор. Тріĭ лȢкрȢрĭ аŭ ачесте пасерĭ вредніче де міраре: а лор ръсбоае, а лор џȢдеце ші оаре каре кіпȢрĭ апропіете де віецȢіреа оменеаскъ.

Кокостірчіĭ, че він аіче регȢлат прімъвара де ла Егіпет, се ꙟмпарт ꙟн семінціĭ Ȣна деосъбітъ де алта, прекȢм сѫнт націіле оаменілор. Ачесте деосебіте семінціĭ петрек тот тімпȢл вереĭ ꙟнтре хотаръ фірещĭ мърџініте аŭ де мȢнцĭ аŭ де рієрĭ марĭ, ші нічĭ Ȣнȣіа есте слобод а кълка ачеастъ лініе. Шĭ кѫнд се ꙟнтѫмплъ тречереа еĭ Ȣрмеазъ дін вре о дісбінаре, прекȢм саŭ възȢт нȢ демȢлт пе малȢл рієлȢĭ Рен. Де одатъ тоцĭ кокостірчіĭ лъкȢіторĭ ꙟн кантонȢл Сан-Гален саŭ рьдікат асȢпра семінцієĭ петрекътоаре ꙟн Форалберг ші аŭ ꙟнчепȢт Ȣн резбою ꙟнкрȢнтат, кареле саŭ ꙟнкеет кȢ моартеа Ȣнеĭ марĭ пърцĭ ші ретраціреа семінцієĭ ꙟнвінсе. Се веде къ ръсбоюл саŭ нъскȢт пентрȢ нȢтрец саŭ пентрȢ вре о дамъ. Ла асемене прілеж тоатъ ꙟмпреџюрімеа се тȢлбȢръ. Ѫмбеле партіде, фіешкаре пе малȢл рієлȢĭ фак марĭ сфътȢірĭ, каре се веде къ ва фі Ȣрмате дȢпъ вре о кемаре. Кокостірчіĭ се пар къ фак оаре каре дісбатерĭ ꙟнтре сіне, Ȣніĭ маĭ алес ворбеск мȢлт, ші ачещіа сѫнт бътрѫніĭ неамȢлȢĭ, тінерімеа таче, дȢпъ ачеаста ресбоюл се хотъреще.

Форалбергіĭ се рьдікъ, ші трек прін аер РінȢл воінд съ ловаскъ пе чіĭ дін Сан-Гален, ꙟнсъ ачещіа ащепта атакȢл лор, ĭĭ се ꙟналцъ ші своаръ а сȢпра дȢшманілор. КѫмпȢл бътълієĭ есте аерȢл фоарте ꙟналт. Арма лор е пліскȢл кȢ кареле се ꙟмпȢнг кȢмпліт ка кȢ о ланче, Сан-Галіеніĭ ꙟнкрȢнтацĭ плеакъ ла фȢгъ. Форалбергезіĭ аŭ ръмас де плінĭ бірȢіторĭ, трек ꙟн цара челор ꙟнвіншĭ ші стрікъ кȢібȢріле лор!

Ачещіа фȣг пе аꙗреа ꙟнсъ дȣпъ пȣцін ꙗр се ꙟнтоарнъ. Маї ꙟн ȣрмъ се наще ꙗр ръсбою̆ ꙟн каре бірȣеск Сан-Галіенії.

Саў ꙟнсемнат къ Кокостърчії тоамна ꙟнаінте де а плека ла Егіпет се ꙟнтрȣнеск ꙟнтр'ȣн нȣмер ші ꙟнформеазъ ȣн черкў. Ȣнȣл дін трѫнший стъ ꙟн міжлок, адȣнареа ворбеще ші десбате мȣлт, ші ꙟн ȣрмъ тоцї се порнеск асȣпра ачелȣї че стъ ꙟн мізлок ші'л стръпȣнг кȣ пліскȣ. Саў афлат къ ачел дін міжлок ера де партеа фемеꙗскъ каре саў педепсіт пентрȣ кълкареа леџілор ꙟнсоцірей, а кърїа кȣръціє ачесте пасері о пъстреазъ кȣ маре кредінцъ. Ȣнеорї се ꙟнтѫмплъ къ асемене џꙋндекатъ ȣрмеазъ дȣпре леџіле лȣї Лікȣргȣс асȣпра ȣнȣї кокостѫрк слаб, деспре каре адȣнареа се сфътȣеще де ва фі ꙟн старе а фаче кълъторіе ачеа ꙟнделȣнгатъ ші аръттѫндȣісе непȣтінца, апої спре а нȣ фі ꙟн алор сборў ꙟнпедекацї, ші кꙗр спре бінеле непȣтінчосȣлȣї ші а мȣлцімеї, се омоаръ фъръ крȣцаре.

ШЕРБȢЛ КРЕДІНЧОС.

Мȣлаї Абдалах, Сȣлтанȣл де Мароко, авеа ȣн шерб (слȣгъ), чел слȣжеа де мȣлцї анї кȣ кредінцъ ші пріінцъ, ꙟнкѫт Сȣлтанȣл кȣпрінс де о деосебітъ плекаре ші біне воінцъ кътръ дѫнсȣл, ꙗў пропȣс ꙟнтр'о зі ȣн дар де 2000 галбенї, рȣгѫндȣл съ се дȣкъ де ла дѫнсȣл, пентрȣ ка нȣ кȣмва съї віе вре о датъ ꙟн гѫнд ал ȣчіде, прекȣм фъкȣсе ла маї мȣлцї шербї. Ачест кредінчос ꙟмбръцошінд џенȣнкеле Сȣлтанȣлȣї аў зіс кȣ лакръмї, къ маї бȣкȣрос воеще а мȣрі декѫт а пъръсі пе скȣмпȣл съў стъпѫн, ꙟн а кърȣіе касъ аў ꙟмбътрѫніт. Кȣ неплъчере аў ꙟнкȣвінпат Сȣлтанȣл ачесте, ші дȣпъ о скȣртъ време аў ꙟмпȣшкат пе ачест кредінчос, зікѫндȣї: „Ръў аї фъкȣт, къ н'аї воіт съ те дȣчї де ла міне.“ — Ꙟнтр'о зі скълдѫндȣсе Мȣлаї Абдȣлах, ера ꙟн прімеждіе а се ꙟнека; ȣнȣл дін негрії сеї аў алергат ꙟнтрȣ аџȣторю̆, ші апої се лъȣда, къ аў мѫнтȣіт віаца стъпѫнȣлȣї съў. Аȣзінд Мȣлаї ачесте, пе лок лаў џȣнгіет кȣ кȣцітȣл зікѫнд: „Ен ведецї пе некредінчосȣл, кареле сокотеще, къ Дȣмнезеў аре требȣінцъ де дѫнсȣл, спре а пъстра зілеле ȣнȣї домніторю̆.“

С. С. Б.

МІЖЛОК ꙞМПРОТІВА СТРІКЪЧЮНЕЇ ПОМІЛОР.

Пропрієтарюл ȣнеї гръдінї марї, ꙟн каре плѫнтасе маї мȣлте мії де копачї родіторї, аў възȣт ꙟн кѫціва анї де рѫнд прімъвара, къ кȣм се десвълеа фрȣнзеле, се мѫнка де омізї, ꙟнкѫт вара аџꙋнџеа кренџіле ші рамȣріле а фі кꙗр аша де гоале, ка ꙗрна, ші ел нȣ къпъта де ла копачії сеї нічї флоаре нічї родȣрї. Дȣпъ че аў черкат ꙟнзъдар обічнȣітеле міжлоаче ꙟмпротіва ачестор дȣшманї а кȣлтȣреї де гръдінї, пънъ ші стропіреа кȣ апъ де вар; апої ꙗў веніт ідеа а ꙟнтребȣінца вар нестѫнс пріфъкȣт ꙟн прав. Ел аў афлат ȣн вас, че семънъ кȣ кофа де стропіт, фъкȣт кȣ тоартъ, спре ал пȣтеа ціне ші ал ꙟндрепта кȣ ꙟндъмънаре, аў ꙟнтребȣінцат ачест інстрȣмент кѫнд фрȣнзеле ꙟнчепеа а се десвълі ші леаў пресȣрат кȣ пȣлбере де вар, дȣпъ каре апої оміделе нȣ се маї атінџеа де дѫнселе, че тоате фȣџеа ші кѫдеа

моарте пе лок. Ел аȣ̆ ȣрмат кȣ ачеастъ пресȣраре, ші аȣ̆ възȣт нȣ нȣмаї ꙟн ачел ан копачії сеї коперіці кȣ чеа маї фрȣмоасъ вердеацъ, че ꙟнкъ саȣ̆ бȣкȣрат ші де чеа маї ꙟмбіелшȣгатъ родіре.

Гр. С.

ФȢЛЏЕРȢЛ.

Ръпеџȣнеа фȣлџерȣлȣї фаче ѫнтр' о секȣндъ о кале апроапе де 40,000 пѫнъ ла 50,000 ȣрме. ꙟнсъ ел нȣ стръбате маї мȣлт де кѫт 600 пънъ ла 700 ȣрме ꙟн лініе дреаптъ, фъръ а фаче вре о абатере; съ паре къ ел нȣ фаче маї мȣлт де кѫт 5 абатерї де ла о дірекціе дреаптъ, ші чеа депе ȣрмъ разъ, ꙟнкареа се стінџе, се паре а фі маї слъбітъ де кѫт челе де маї ꙟнаінте. Хелвіг лъмȣреще кочітȣра фȣлџерȣлȣї аерȣлȣї ꙟндесіт, зікѫнд, къ о ꙟндесіре преа маре а аерȣлȣї, че съ афлъ ꙟнаінтеа разеї фȣлџерȣлȣї, ꙟл невоеще аші скімба дірекціа. Ел асъмънеазъ івіреа фȣлџерȣлȣї кȣ слобозіреа ȣнȣї тȣн. Дакъ слобозім ȣн тȣн нȣмаї кȣ праф апої ꙟндесареа аерȣлȣї деспікъ пъреці де скѫндȣрї, пънъ ші ꙟндепъртъріле маї марї декѫт лȣнџімеа разеї де фок възȣте. Тоате ачесте довідеск, къ ꙟн асеміне ꙟмпреџȣрърї, ȣрмеазъ о преа маре ші екстраордінаръ індесіре а аерȣлȣї.

Гр. С.

ПОЛІТІА ВІРЦБȢРГ.

Франконіа царъ фрȣмоасъ, че алкътȣеще акȣм о парте а кръіеї де Баваріа, есте ка ȣн шес ꙟнкȣнџюрат дін тріï пърці де мȣнці ꙟналці ші акоперіці кȣ кодрї деші. Пе лѫнгъ маї мȣлте рісрї мічї трече пе аіче ші флȣвіȣл Маїн. Пъмѫнтȣл есте родіторїȣ ші продȣче мȣлтъ пѫне албъ, ꙗр маї ꙟнсъмнатъ есте кȣлтȣра віілор пе кȣлмеле шесȣлȣї де Маїн. Челе маї бȣне союрї креск нȣмаї ꙟн апропіереа капіталіеї ші адȣк соме ꙟнсъмнътоаре ꙟн царъ, каре нȣ аре мȣлте фабріче ші манȣфактȣре

Політіа Вірцбȣрг, маї наінте резіденціа Епархіеї де Вірцбȣрг, акȣм капітала ȣнȣї цѫнȣт а Баваріеї пе ріȣл Маїн, съ афлъ ꙟнтр'ȣн шес кȣнџюрат де деалȣрї кȣ вії лѫнгъ ѫмбеле малȣрї але ріȣлȣї Маїн, песте каре дȣче ȣн под де піатръ лȣнг де 540 ȣрме, кȣ опт аркȣрї ші ꙟмподобіт кȣ статȣеле маї мȣлтор сфінці.

Дінтре зідіріле пȣбліче се ꙟнсемнеазъ фостȣл палат кръеск зідіт дін ноȣ̆ ла 1720, ȣнȣл дін челе маї фрȣмоасе палатȣрї кръещі, (акȣм објчнȣіт лъкȣеще ꙟн трѫнсȣл кръіаса въдȣвъ, ꙗр маї наінте аȣ̆ лъкȣіт аіче краюл де акȣм кѫнд ера ꙟнкъ прінц ал короанеї). Трептеле челе ларџї фоарте местешȣціте кȣ ꙟнзȣгръвеле фреско, фъкȣте де Тіполі, кълкѫнлȣсе пе дѫнселе даȣ̆ о ръсȣнаре ка де тȣнет. Вестітȣл спітал а лȣї Іȣліȣс, ꙟнтемеет де Епіскопȣл Іȣліȣс Меспелбрȣн регент де Вірцбȣрг, ші ꙟнтокміт пентрȣ 150 персоане, дȣпре фрȣмȣсеца денафаръ пȣцін се деосебеще де о резіденціе; ꙟннаінтеа лȣї сѫнт алее фрȣмоасе, ші ꙟнтокміреа дін лъȣнтрȣл есте кȣ тотȣл потрівітъ скопȣлȣї.

Вірцбȣргȣл нȣ аре касе де опере, ꙟнсъ ачест спітал фаче прінціпȣлȣї маї мȣлтъ чінсте, де кѫт чел маї маре театрȣ.

Вредніче де ꙟнсъмнат сѫнт ꙟн кабінетȣл де аіче Мозаічеле натȣрале а професорȣлȣї Бланк

алкътѹіте дін стофе кѹрате натѹрале, лемн, мѹшкѣ, пене де пасері, сімбѹрі де семінце ші дін пълбереа де пе аріпеле флѹтѹрілор, де каре ел аѹ фъкѹт кѹ ръбдаре ші статорнічіе вреднікъ де міраре песте 500 бѹкъці. Чел маі маре ефект фак пенеле де пасері ші інѹл ла ѫнформареа валѹрілор катарактѹлѹі де Рін, пентрѹ каре ѹн Енглез аѹ воіт се дее 4000 фіоріні (30000 мії де леі).

Дінтре мѹлтеле бісерічі се ѫнсъмнеазъ маі алес: катедрала чеа маре, а къріа ѫнтъѣ ѹрзіторѣ се зіче къ ар фі фост Епіскопѹл Бѹркхард ѫн веакѹл ал оптѹле, каре ѫнсъ ла 1042 саѹ зідіт де ноѹ дін темеліе. Пе алтар се афлъ іконана маічеі Домнѹлѹі, къріа лѹміна че ѫнтръ пе о фереастъ де стеклъ гълбіѹ-рошіетікъ, ѫі фаче о лѹчіре натѹралъ; катедрала чеа ноѹъ кѹ ръмъшіцеле Сф: Кіліан, Апостолѹлѹі Фрѫнчілор; бісеріка Ѹніверсітъцеі кѹ о телескопіе пе мърецѹл еі тѹрн, ш. а. — пе лѫнгъ ачесте се афлъ аіче мѹлте зідірі ѫнсъмнате.

Ѫн фабрічіле дін Вірцбѹрг се фак поставѹрі, матерії де лѫнъ, оглінзі, боеле, ш. а. Афаръ де політіе пе малѹл стѫнг а Ріѹлѹі Маін се афлъ пе ѹн деал ѫналт де 400 ѹрме, четъцѹіа нѹмітъ Маріенберг каре дін преѹнъ кѹ подѹл пе Ріѹл Маін ѫнфъцошазъ алтѹрата Ікоанъ С. С. Б.

АРБОРѸЛ ДЕ СКОРЦІШОАРЪ.

Ла кѹлтѹра арборѹлѹі де скорцішоаръ се ѫн делетніческ пе інсѹла Цеілон (*) апроапе ла 26,000 де оамені, карії алкътѹеск о деосебітъ класъ ші нѹ фак алтъ декът плѫнтеазъ арборі де скорцішоаръ ші прегътеск скоарца лор пентрѹ вѫнзаре. Експортаціа ачестѹі артікѹл дін Цеілон есте адесеорі де 6000: теанкѹрі кѫте де 80: фѹнці. Де ші ачест арбор креще сълбатік ѫн пърціле сѹдіче ші сѹд-вестіче а інсѹлеі тотѹш аѹ сокотіт де кѹвіінцъ гѹвернѹл оландез де маі ѫнаінте ші ачел енглез де астъзі, ал плѫнта ѫн чінчі грьдіні марі. Чеа маі маре дінтре ачесте се нѹмеще Марадан ші се афлъ апроапе де Коломбо. Скоарца арборѹлѹі де скорцішоаръ ні дъ скорцішоара каре се ѫнтребѹінцеазъ ла бѹкате; дін фрѹнзеле лѹі се прегътеще ѹн олоѣ, че самънъ кѹ ачел де кѹішоаре, ші дін ръдъчіна лѹі се фаче чеа маі бѹнъ камфоръ.

Чеа маі бѹнъ скорцішоаръ, есте ачеа де Ост-Індіа ші анѹме де пе інсѹла Цеілон. Челе маі ѫнсъмнате пъдѹрі сеаѹ прекѹм ле зік Енглезії грьдіні де скорцішоаръ се афлъ ѫн апропіере де Коломбо пе сѹс нѹміта інсѹлъ; еле аѹ о ѫн-

*) Везі Харта Асіеі ѫнтре град: 7—10 лъцімеі ші 73—80 лѫнцімеі.

тіндере маї віне де чінчспрезече міле енглезе де ла норд-ост спре сѫд. Ачесте грѫдіні сѫнт фоарте романтіче, кренціле ші рамѫріле арборілор де скорцішоарѫ се ѫмпреѫнѫ ѫнеле кѫ алтеле ші формеазѫ о сѫпрафацѫ ка ѫн ковор верде. Спре а ѫмбла пінтре арборі, сѫнт фѫкѫте ѫнадінсе кѫрѫрі. Саѫ фѫкѫт сокотеалѫ, кѫ аачеастѫ інсѫлѫ продѫче пе ан 200.000 фѫнці (апроапе ла 12.000 де кѫнтаре), де скорцішоарѫ, дін каре песте 400.000 фѫнці се адѫк ѫн Европа.

Олоѫл чел скѫмп де скорцішоарѫ, че прегѫтеа маї наінте Оландезії дін фѫрмѫтѫріле ші рѫмѫшіцеле скорцішоареї сѫнт аспра прівігіере а ѫнѫї дрегѫторіѫ, нѫ саѫ маї фѫкѫт акѫм ѫн времіле дін ѫрмѫ. Маї наінте, пе кѫнд се фѫчеа ачест олоіѫ, костісеа ѫн шіпѫшор фоарте мік 3/4 де галбѫн ѫн анії дін ѫрмѫ нѫ се гѫсеа де ачест олоіѫ нічі де кѫм. Ѫнтре лѫкрѫріле челѫї дін ѫрмѫ гѫвернатор оландез Ван Англебек саѫ афлат ѫн асеміне шіпѫшор ші саѫ вѫндѫт кѫ 15 галбені. С. С. Б.

КЕІА АПАРТАМЕНТЕЛОР РІГѢЇ ДЕ СПАНІА.

Келарѫл ші нобілі кѫрцеї поартѫ кѫте о кеіе маре а кѫріа мѫнѫнкіѫ есте ларг ші фоарте лѫнг сѫфлат кѫ аѫр пре каре кѫ ѫн шірѫт де мѫтасѫ де фелюріте колорѫрі о анінѫ ла кеѫтоареа дін колцѫл бѫзѫнарюлѫї дрепт, ачеастѫ кеіе дескіде ѫшіле тѫтѫрор апартаментелор дін Палатѫріле Спаніеї. Ші ла ѫнтѫмпларе кѫнд ѫнѫл жшї пієрде кеіа са есте даторіѫ сѫ ѫнщіінцезѫ пе келаріѫ каре ѫндатѫ скімбѫ тоате броащеле ші кеіле кѫ келтѫіала ачелѫіа че аѫ пієрдѫт пе а са ші каре костісеще маї мѫлт де 10,000 талері.— К. Нѫ.

ЗІДѪРІЛЕ ЧІКЛОПЕ А ВЕКІМЕЇ.

Аша се нѫмеск зідѫріле челе маніне ші атѫт де гроасе ѫнкѫт нѫ се пар фѫкѫте де мѫна омѫлѫї. Ѫнтре ачесте се нѫмѫрѫ зідѫл чел маре де каріле се ѫнкѫнцѫрѫ Хіна дін партеа нордікѫ ѫн лѫнціме маї мѫлт де 400 міле. Афарѫ де ачест зід маї сѫнт кѫноскѫте ші алте.

Ѫн кѫтева пѫрці а Італіеї ші а Гречіеї се гѫсеск ші астіз рѫмѫшіце де зідѫрі векі а кѫрора фѫптѫрѫ кѫріоазѫ вѫдеще кѫ сѫнт фѫкѫте ѫн чеа маї адѫнкѫ векіме. Ачесте зідѫрі се алкѫтѫеск дін стѫнчі фоарте марі, каре нѫ сѫнт ка ѫн тімпѫл нострѫ пієтреле чопліте ѫн патрѫ мѫкі, че лѫсате ѫн атѫте колцѫрі прекѫм аѫ ешіт дін петреріе. Ачесте стѫнчі сѫнт пѫсе ѫна асѫпра алтіа фѫрѫ вар сеаѫ вре о мігмѫ. Асемене лѫкраре фѫкѫндѫсе ѫн о спохѫ кѫнд нѫ ера ѫнкѫ кѫноскѫтѫ механіка, аѫ дат оаменілор а креде кѫ фѫптѫіторії аѫ фост ѫріешї нѫміці (*) Чіклопі.

Зідѫл чел маре а Егіпетѫлѫї се паре а фі маі векі кѫноскѫт. Ѫмпѫратѫл Сесостріе аѫ воіт пріи ачест лѫкрѫ апѫра партеа рѫсѫрітеанѫ а Егіпетѫлѫї де атакѫл Арабілор ші Сіріенілор. Зідѫл ѫнчепе де ла політіа Делта (Еліополіс), трече пін пѫстіѫ ѫн лѫнціме де 50 міле, ші аве требѫінцѫ де 375.000 осташі пентрѫ апѫраре.

(Ва ѫрма)

(*) Чіклопі есте нѫміреа жнеї фіінце мітологіче, каре се зіче кѫ аѫ фост ѫріеш кѫ ѫн окіѫ ѫн фрѫнте. П ера лѫкрѫторі ла вѫіле лѫї Вѫлкан, зеѫл фокѫлѫї, ші аве алѫр фаѫрѫ адекѫ фабрікѫ де фіер ѫн сінѫл мѫнтелѫї фоко-вѫрсѫторіѫ Етна.

БАРБІЕРІЇ ХІНЕЗІЇ.

Ꙟн Політііле Хінеї, бърбіерії мерг пе ѹліце кѹ ѹн клопоцел ꙟн мѫнъ кемѫнд мѹщереї, поартъ кѹ сіне ѹн скъѹеш, ѹн лігеан, ѹн шервет ші ѹн ѹлчіор кѹ апъ, ші кѫндѹ'л кеамъ чінева, алеаргъ ꙟндатъ, ашазъ скаѹнѹл ꙟн локѹл чел маї потрівіт дін ѹліцъ, ꙟнчеп операціїле, сопонеск капѹл, спалъ ѹрекіле, мѹрѹеск спрінченіле, періе страеле ші алтеле, фъкѫнд тоате ачесте пентрѹ о платъ нѹмаї де шасъ парале; дѹпъ че аѹ мѫнтѹіт ѫш іаѹ багажѹл ші ѹрмеазъ ка маїнте сѹнѫнд клопоцълѹл. —

Н. К. —ѹ

СТАТІСТІКА ДЕ ЛОНДРА.

Дѹпъ челе маї ноѹъ ꙟнщііндъръ статістіче, капіталіа маре Брітанієї аре 1100 Інстітѹрї де едѹкаціе ші 98 де фачерї де біне, 73 спіталѹрї 12 дірекції де поліціе, 49 ꙟнкісорї пентрѹ даторіе, 13 ꙟнкісорї пѹбліче, 31 тріbѹналѹрї џѹдекъторещї, 93 ашезъмѫнтѹрї дѹховнічещї ші де щіінце, 582 спіцерії, 300 дофторї, 1180 хірѹргї, 15 фередее пѹбліче, 520 комісарї де прецѹіре, 1150 адвокаці, 763 лібрерї, 150 тіпографї, 360 габінетѹрї де четіре 140 де жѹрналѹрї політіче, 150 касе де џокѹрї, 1800 трѹнкѹрї де късъпіе ші 2100 пітъріі.

О ЛЕЏЕ ꙞН ІСЛАНДІА.

Ꙟн Ісландіа есте опрітъ късъторіа фіешкъреї фете, дакъ еа нѹ поате четі. Ачеастъ опріре, де ші се паре кам екстраордінаръ, слѹжеще спре а спорі едѹкаціа ші лѹмінареа неамѹрілор віітоаре. Пентрѹ ачест скопос фіешкаре парофіе аре о адѹнаре мікъ де кърцї, каре се даѹ ꙟмпрѹмѹт пентрѹ четіре. Пе лѫнгъ ꙟмвъцътѹра ꙟн схоале, претѹтіндіне се іа ꙟн бъгаре де самъ ші четіреа кърцілор бѹне ка чел маї потрівіт міжлок де ашї агонісі кѹнощінцъ фолосіторе дѹпъ проверbіа, къ чіне чeтеще бѹкѹрос, се ꙟмвацъ бѹкѹрос.

Г. Фр.

ЧЕТЪЏѸІА РАЇНСТАЇН.

Пе малѹл стѫнг а Рінѹлѹї, ꙟн депъртаре де ѹн чеас де ла фрѹмоаса політіе Бінген, ꙟн мареле дѹкат Хесен, се ꙟналцъ пе о стѫнкъ маре четъцѹіа Раїнстаїн. Пе ла сфѫршітѹл веакѹлѹї ал тріїспрезечеле аѹ фост еа проприєта а прінцѹлѹї Електор де Маїн, ші дѹпъ ачеа аѹ къзѹт ꙟн стъпѫніреа алтора, пънъ кѫнд ꙟн сфѫршіт аѹ кѫмпърато прінцѹл Фрідерік де Прѹсіа ші ꙟн аніі 1825-1829 прін гібачѹл Архітект Вілхелм Кѹн аѹ рестаторнічіто іаръш дѹпъ форма еї чеа веке, ꙟнкѫт кълторіѹл кѹ плъкѹтъ ѹіміре прівеще рѹінеле челе одінеоаре меланхолічe, ка прін фармък пріфъкѹте іаръш ꙟнтр'ѹн мъpец палат де кавалер, че аре о пре фрѹмоа-

съ прівіре асȣпра шесȣлȣї де Рін. Ꙟн лъȣнтрȣл четъцȣеї се веде елеганцъ деосъбітъ, ші тоате мъртȣрісеск ȣн дȣх, каре аȣ щіȣт біне а потріві челе векї кȣ челе ноȣъ. Вреднікъ де Ꙟнсъмнат есте аіче колекціа (адȣнареа) де о мȣлціме де лȣкрȣрї антінче (стръвекї), Пȣцін маї Ꙟнџос де ла ачеастъ четъцȣе се афлъ рȣінеле де Раїхенстаїн, нȣміте ші Кенігстаїн (Піатра крањлȣї), пентрȣ къ Ꙟмпъратȣл Рȣдолф де Хабсбȣрг аȣ пȣстіет четъцȣѭ. Еа се нȣмеа ші Фалкенбȣрг, маї кȣ самъ дін ачеа време кѫнд ера аманет ла проестосȣл катедралеї де Маїнц Кȣно де Фалкенстаїн. Ачеастъ четъцȣе аȣ фост одінеоаръ ȣнȣл дін челе маї кȣмпліте кȣїбȣрї де хоцї, саȣ пȣстіет Ꙟнтъї де конфедераціа ренанъ, апої адоȣа оаръ де кътръ Рȣдолф де Хабсбȣрг, ші Ꙟн сфѫршіт саȣ зідіт а тріа оаръ дін ноȣ.

Г. Б.

Ꙟ Н Т І П О Г Р А Ф І А А Л Б І Н Е Ї.

ДȣМІНІКЪ АНȢЛ І. 2 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 9. ЮІШІЇ. 1841.

КȢТРЕМȢРȢЛ ДЕ ПЪМѪНТ ѦН ЦІНȢТȢЛ ЕРІВАН,

ПРОВІНЦІЕ РОСІАНЪ ДІН АСІА, ЛЪКȢІТЪ ДЕ АРМЕНЇ.

Общеаска пъртініре че саȣ апрінс ѧн тоцї прін челе ѧнтъї ѧнщіінцърї деспре ѧнфрікошатȣл кȣтремȣр де пъмѫнт каре, ѧн анȣл трекȣт, аȣ пȣстііт о парте дін пърціле афлътоаре ла поалеле мȣнтелȣї Арарат, не ѧндеамнъ де а зіче чева маї пре ларг деспре ачеастъ ѧнтѫмпларе:

Ачест кȣтремȣр де пъмѫнт, че аȣ префъкȣт ѧн пȣціне мінȣте фаца църеї, ѧнчепȣ ла 20 Іȣніе 1840 ла 6 чеасȣрї шї вро 45 мінȣте дȣпъ амеазъ. Сгѫцііторї ѧнноіте дін кѫнд ѧн кѫнд, де шї тремȣрътоаре, че съ пъреа къ він дін мȣнтеле Арарат, дъдȣръ пъмѫнтȣлȣї о мішкаре асъмінеа кȣ ачеѩ а валȣрілор мъреї че цінȣ маї апроапе де 2 мінȣте; челе ѧнтъї 4 сгѫцііторї шї маї пȣтерніче, ера ѧнсоціте де вȣет сȣбпъмѫнтеан а къріа дірекціе ера дін партеа ръсъріт-меазъ-ноапте, шї лъсъръ пе вѫрфȣріле мȣнцілор шї ѧн фȣндȣл вѫілор, пе каре ле сгѫцѫіа ȣрме че нȣ съ вор щерџе кȣрѫнд, шї пе каре окіȣл омȣлȣї лъътор амінте лї ва пȣте ѧнкъ афла дȣпъ че вор трече шї векȣрї ѧнтрецї.

Ѧн ачеіаш време с'аȣ възȣт пе църмȣріле рѫȣрілор Аракс шї а Карасȣлȣї, де ла обѫршііле ачестȣї депе ȣрмъ, пънъ ȣнде рѫȣл Арпачеаї съ варсъ ѧн Аракс, пе тоате пȣнтȣріле ȣнде църмȣріле ачестор рѫȣрї аȣ пȣцінъ ѧнълцаре, ненȣмърате кръпътȣрї параделе (2 лінії алътȣрате ѧн аша депъртаре ѧнкѫт нічї одатъ съ пот ѧнтѫлні), деалȣнгȣл ачестор рѫȣрї, шї каре браздȣіа пъмѫнтȣл пънъ ла о депъртаре де о міль де ла албіа лор. Ачесте кръпътȣрї съ дескідеа шї съ ѧнкідеа, дȣпъ мішкареа че сгѫцііторіле сȣб-пъмѫнтене да ѧн фіешкаре мінȣт сȣпрафецеї пъмѫнтȣлȣї. Афаръ де ачесте ȣн маре нȣмър де експлозії (ізбȣкнірї) ѧндесіте съ маї възȣръ аколо, шї дін фȣндȣл мічілор кра-

терї (хжїтърї) деськісе, асемінеа ші дін кръпътъріле де каре ам ворбіт, ізворъ ка ніще фжнтжні ъріеше, пъхоюрі де апъ ръче, аръккжнд ѫн аер о маре кжтіме де прънд ші піетре. Апеле Араксълъї фъръ атжт де тълбърате, ѫнкжт ръвърсъръ де амжндоъъ пърцїле ржълъї, пе каре ѫн парте ле ші ѫннекъръ, ѫн време кжнд еле съ ѫнцосъ ла міжлокъл ржълъї, че ѫнфъцоша асфел о съпрафацъ скъфатъ. Дъпъ зічереа лъкъіторілор църеї, албіа ржълъї саъ дешъртат ѫн маї мълте локърї, ѫн време кжнд апеле сале саъ рълікат пънъ ла о ѫнълціме фоарте маре къ ън ъъет асемінеа челъї че продъче апа клокотітоаре. Гъвернъл локал аъ авът ѫн ѫнгріжіре де а адеверi ачеастъ ѫнтжмпларе ѫнпъртъшітъ де ън нъмър де марторї че аъ фост фацъ, ші маї мълте ѫмпрежърърї доведеск къ нъ требъе съ ні ѫндоім де а са адеверіре, кьчї ѫнкъ ші пе ла сфжршітъл лънеї лъї Авгъст съ ведеа ѫн фъндъл ржълъї кръпътърї че пътеа съ фіе съпт апа де ла ънеле локърї, ші ізворжт пе ла алтеле.

Дін тоате пърціле, спаїма ші пъстіїреа ѫн ачесте ѫнфрікошате мінъте с'аъ ръспжндіт ѫн депъртаре ѫн тоатъ цара вечінъ а мънтелъї Арарат. Політіа персіанъ де Макъ ші Ваязет, локъ де къпітеніе а ънъї Пашалік търческ: аъ съферіт асъмінеа де ачест кътремър: сгжціітъріле че аъ ърмат ѫн ачесте мінъте аъ сгъдъіт пъмжнтъл пънъ ла Шъша ші Тавріс ла о парте, ші пънъ ла Тіфліе де алта; ѫнсъ маї къ сеамъ пе пъмжнтъл росіенеск аъ ѫнтінс а сале пъстіірї. Ѫнвекіта ші вредніка де севас монастіре а Сф. Іаков ші сатъл Акарохі къ 200 де касъ ші къ 1.000 лъкъіторї, ашъзат пе коастеле мънтелъї Масіс, ла поалеле марелъї Арарат, къ тотъл саъ ѫннімічіт, атжт прін адънътъріле челе марї а стжнчелор, каре, рүпте дін вжрвъл ачестъї мънте, саъ ръстоголіт пънъ ла поалеле сале, кжт ші прін слоюріле де геацъ де о мъріме ъріешъ, каре ѫн време де ненъмърате векърї стрълъчісе ѫн плаюріле пърърелніче а ометелор, ші пе каре ачесте стжнчї ліаъ трас дъпъ сіне.

(Ва ърма).

ПОКЪІНЦЪ АСПРЪ.

Кълъторюл енглез Стаънтон аъ візітат ѫн Індіа пе ън бърбат, каре фъкъсе о ъчідере, ші кареле нъ спре ашї мжнтъї нъмаї віаца, чі маї алес спре ашї кърьці къцетъл, де бънъ вое саъ съпъс педепсеї, че се алкътъеа дін ачеаста, ка съ зак шепте анї ѫнтр'ън пат, кареле нъ нъмаї къ нъ авеа нічї де кжм ащернът, дар ѫнкъ ера песте тот бътът къ къе, ѫнсъ нъ аша де аскъціте, ка се ѫнтре ѫн карне. Стаънтон лаъ възът ѫн ал чінчеле ан ал педепсеї сале, піелеа лъї ера атънче къ солзї ка де Ріночер, къ тоате ачесте ел дормеа біне ші зічеа, къ ші дъпъ че се ва ѫмпліні термінъл педепсеї сале, де бънъ вое ва цінеа ачест обічеъ, ла каре маї наінте аъ фост сіліт.

С. Б.

КОРЕСПОНДЕНЦІЕ ѪН ПЕРСІА.

Ѫн Персіа нъ се щіе німік деспре поще, ші кореспонденцііле се фак прін Татарї сеаъ кърієрї, че се цін де кътръ персоане ѫнсемнате ші негъціторї къ а лор келтъюалъ. Пер-

соанеле партікѹларе ащеаптъ тречереа ѹнеї караване, спре аї ҂нкредінца а лор ръваше, ші фіінд къ еле нѹ аѹ нѹмаї де фамиліе, нічї ѹліцеле деосебіте нѹмірї, апої требѹе а се адреса кътръ вре о персоанъ кѹноскѹтъ, ші нѹмаї дін ҂нтъмпларе аџѫнџе скрісоареа ла локѹл хотъріреї еї. Адреса кѹпрінде; кътръ Мѹстафа, Алі, ла Іспахан ш. а. каре нічї де кѹм нѹ ҂нлеснеще афлареа персоанеї. Адесе орї се ҂нтѫмплъ, къ ҂нтр'ѹн квартал 40 сеаѹ 50 де оамені аѹ тот ачел нѹме, ші атѹнче требѹе а се ҂нсъмна пе адресъ месеріа, пън ші семнеле фісіономіеї. ҂Н ачест кіп се въд адресе: кътръ Мѹстафа чел кѹ ѹн окѣ, чел кѹ барба неагръ, чел ҂нкрѹчішет, шкіоп, ґебос, ш. а.

А. М.

ЗАХАРѸЛ.

Захарѹл се прівеще маї песте тот локѹл ка ѹн лѫкрѹ де неапърат требѹіторїѣ пентрѹ віаца греѹмѹлѹї, де време къ ші сълбатечії чії маї крѹзї дін Амеріка деспре міазъноапте, нѹ се ласъ маї џіос декѫт алцїї, фъкѫндѹші ші еї сінгѹрї захар дін мѹст де копачѣ де палтін. Нічї ѹн фелѣ де продѹкт се адѹче дін църіле челе маї калде ҂н Еѹропа ҂нтра'тѫта кѫтіме, ка захар, пентрѹ къ продѹкціа захарѹлѹї де сфеклъ ҂наінтеазъ фоарте ҂нчет атѫт ҂н Франціа, Аѹстріа, кѫт ші ҂н Прѹсіа, де ші дъріле пенрѹ імпортаціа захарѹлѹї стрън сѫнт фоарте ҂нсъмнате. Ла Хаіті (*) ҂н Індіа апѹсанъ лѫнгъ Амеріка ші пе о парте а інсѹлѹї Кѹба се фаче фоарте мѹлт захар, нѹ нѹмаї пентрѹ лъкѹіторії ачелор локѹрї чі ші пентрѹ експортаціе ҂н алте църї стръіне, іаръ маї кѹ самъ ҂н Еѹропа, фіінд ҂нтре тоате сортеле де захар чел маї ефтін, захарѹл нѹміт Делта дін Індіа де ръсъріт, де ші нѹї пре кѹрат. Вама ші пентрѹ захар адѹче Мареа Брітаніеї пе фіеще каре ан ѹн веніт де 5. мііоане фѹнцї де стерлін (кала 525 мііоане де леї). Нічї ҂нтрѹн стат есте плѫнтареа ші кѹръціреа захарѹлѹї аша веке ка ҂н Хіна, даръ іа експортеазъ фоарте пѹцін де ачест продѹкт. Чеа маї маре кѫтіме де захар нордік продѹче статѹл Норд Амеріка нѹміт Лѹізіана, ші ҂нкъ сѹб екватор, се фаче ел пе мѹнцї дін прежѹрѹл Боготеї (о політіе) ҂н репѹбліка Амерікан Гренада. Ѹн фелѣ де захар креще пе ѹніле локѹрї ҂нтрѹн пъмѫнт ноѹ ші ѹмед пънъ ла о ҂нълціме де 20 палме. Плѫнтареа лѹї есте ҂нсоцітъ кѹ мѹлтъ греѹтате ші остенеалъ, макар къ се ші лѫкреазъ пъмѫнтѹл кѹ каї, боі саѹ асінї. Захарѹл чере ѹн пъмѫнт кам ѹмед. Ел нѹ чере а се ръсъді ҂н тот анѹл де іѕноаъ, даръ біне есте ал ҂нноі.

Трестіа де захар де ла Отаїті де каре аѹ ҂нтродѹс Капітанѹл Бліг ла анѹл 1789 ші ҂н Вестіндіа, дъ кѹ о тріїме маї мѹлт декѫт чеа дін Амеріка саѹ чеа маї обічнѹітъ. Де вро кѫцва ані аѹ ҂нчепѹт а спорі ръсъдіреа трестіеї де захар фоарте мѹлт ші ҂н Амеріка. Ла тескѹіреа мѹстѹлѹї дін трестії де захар, требѹе морі анѹме пентрѹ ачеа треабъ, сторкѫнд трестіа де доъ орї кѹ ніще тескѹрї, ҂нтребѹінцѫнд ҂нсфършѫт паіеле ръмасе парте де ащернѹт ла віте, парте пентрѹ нѹтрецѹл лор, ші парте де фок ла кълдърї, ші алтеле.

Мѹстѹл чел къпътат требѹе ҂ндатъ съ се фіаргъ, ка съ нѹ се ҂накреаскъ фіінд къ ҂нчепе де грабъ ферментаа (доспі). Кѹ кѫт маї мѹлтъ акріме се кѹпрінде ҂н трѫнсѹл, кѹ атѫта маї мѹлт вар требѹе спре а о депърта, фіінд къ варѹл сѹџе а тѫт акрімеа, кѫт ші алтеле некъръцнії, пре каре тоате дѹпъ ачеа ле деосебеще ші ле кѹ-

(*) Везї Харта Амерічії оінсѹлъ сѹб градѹл лѫнџімеї ші лъцімеї.

ръцъ ла фіерт. Мȣстȣл требȣе тоате ачесте съ ле деспърцаскъ прін абȣріреа апеі̆, ка кѫнд ва фі рече съ се поатъ ȣшор крісталіза (ꙟнкега). Чінчі̆ галоне мъсȣръ (де мȣст даў ȣна кȣ алта 6 фȣнці̆ де захар крісталізат): гата ꙟн ачеастъ калітате се адȣче ꙟн Еȣропа, ȣнде се кȣръцъ апоі де ноў, деосебіндȣл прін форма къпъцінеі̆ де сіропȣл че се маі̆ афлъ ꙟн тѫнсȣл. Сіропȣл кȣ алте інгредіенце (аместекътȣрі̆) стръіне де захар, дъ прін дестілаціе (префачере) ромў де каре се експортеазъ дін тоате църіле де захар. Прін църіле челе маі̆ речі̆ се рафінеазъ (прелȣкреазъ) захарȣл кȣ маі̆ мȣлтъ грєȣтате, пентрȣ ачеа фак рафінерії дела Лібек (о політіе слободъ ꙟн Германіа нордікъ) дін сіроп де Петерсбȣрг. Ікоана ꙟнфъцошазъ оамені̆ негрі прелȣкрѫнд трестііле де захар ші карії пентрȣ ачеаста ꙟн адінс се адȣк дін Афріка де кътръ негȣціторії де оамені̆.

ІЗВОАРЪ ФІЕРБІНЦІ̆ ꙞН ІСЛАНДА.

Ачеастъ інсȣлъ ꙟнсъмнатъ (деспре каре ам ворові́т ꙟн Но 8 ші 12 а анȣлȣі̆ трекȣт) есте проприетатеа кръіеі̆ Данімарка, ші нȣмъръ ка ла 50.000 лъкȣіторі̆, карії чеа маі̆ маре парте тръескў ꙟмпръщіеці̆ пе ȣн лок апроапе де цъмȣрі̆, ꙟн ꙟнтіндере ка де 300 міле квадрате, сінгȣра політіе Раікіавік, че се афлъ ла цермȣл сȣд-вестік кȣ 511 лъкȣіторі̆, есте резіденціа гȣбернаторȣлȣі̆, а ȣнȣі̆ епіскоп, кȣ о схоалъ ꙟн кареа се ꙟмвацъ лімбіле: Да-

ніка, Латіна ші Еліна, Теологіа, Історіа бісерічаскъ, Арітметіка ші а. дінпреѹнъ кѹ о бібліотікъ пѹблікъ че се алкътѹеще дін 4000 волѹмѹрї (томѹрї) ші о телескопіе (тѹрн астрономік). Аїче домнеще ꙟнкъ ш'акѹм о фоарте лъцітъ лѹмінаре а тѹтѹрор стрілор, ꙟнсъ тотодатъ ші о сърӌіе маре, пе кареа Ісландезії о сѹфър кѹ мѹлцъміре.

Індѹстріа се ꙟнаінтеазъ ші съ прегътескѹ прекѹм д. п. казіміре аша де фіне ка ші челе енглезе. Лъкѹіторії, карії пе ачеастъ інсѹлъ

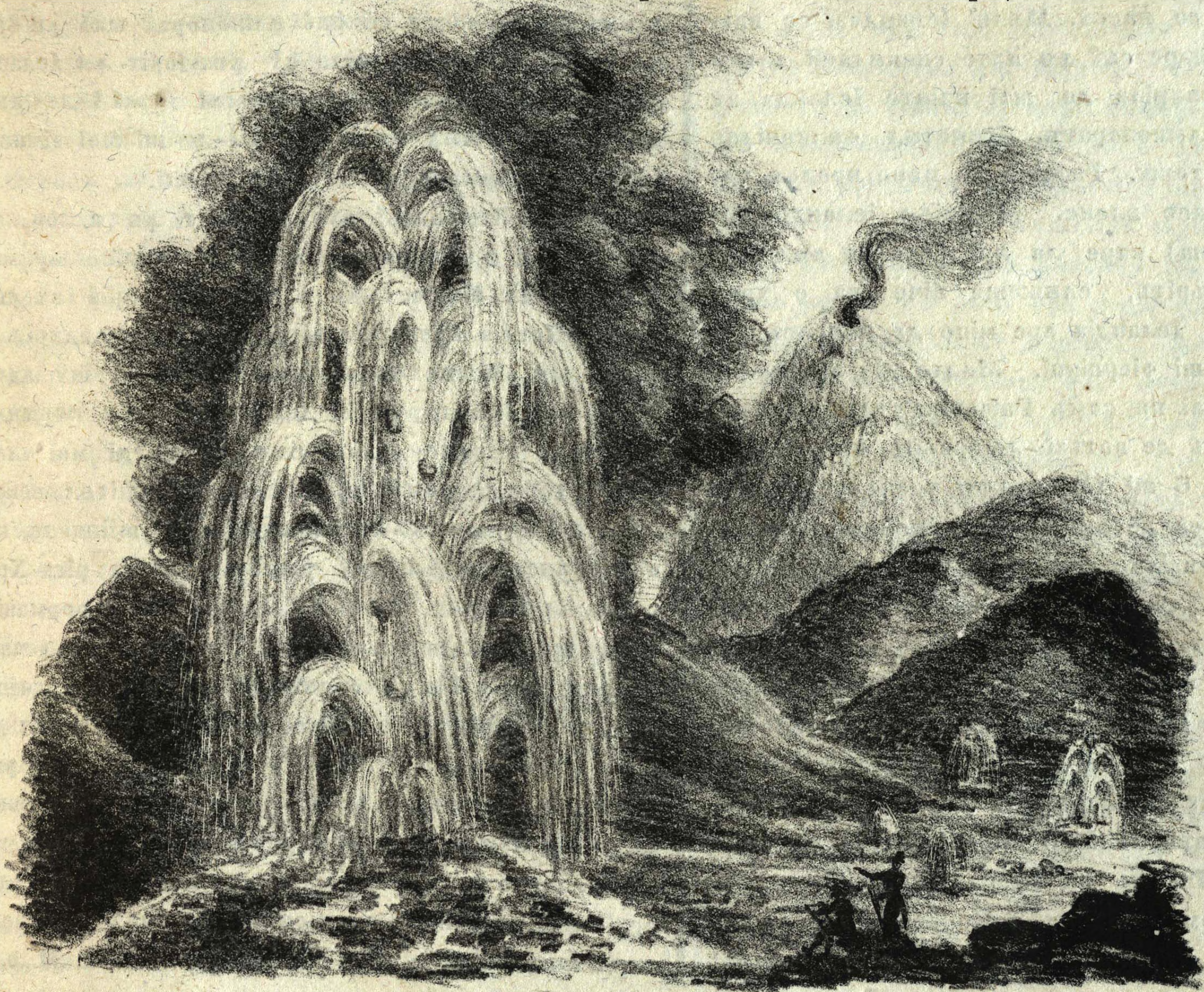

стеарпъ афлътоаре сѹб чеа маї асприъ клімъ, се лѹптъ кѹ фѹріа тѹтѹрор елементелор, се хрънескѹ кѹ пъскѹіре маї кѹ сеамъ а батогѹлѹї ші цінереа вітелор.

Агрікѹлтѹра маї нічї кѹм се практісазъ. Прін грэдіні крескѹ кѹрекі, напї, ші моркові. Лемне ліпсъскѹ, ші ꙟнкълзіреа се фаче кѹ тѹфа де местеакън ші кърбѹні де пъмѫнт. Брадѹл ші молідѹл саѹ плѫнтат аіче ла 1819, тарантѹл саѹ адѹс ла 1770, де асеміне се афлъ оі, капре, кѫні, віте корнате, каї, ꙟнсъ пъсъріле де касъ ші амфібііле ліпсъскѹ кѹ totѹл. Дін протівъ мѹлте пасерї де нъсіп ші де апъ п. к. (cygnus musicus), нѹмаї ѹн сої де пасере клітътоаре каре есте пресѹрат де маре (emberiza navalis), фалконі (вѹлтѹрї) ші ла цермѹрї кѫні де маре.

Фіінд къ золдънарії ші лѹкрърторії кѹ зіѹа се гъсеск фоарте рар, апої ашезъріле фамілііілор нѹ пот фі маї марї декѫт се пот ꙟндестѹла. Де ла Септемвріе пънъ Дѹмініка ма-

ре віколіле ші фȣртȣніле де маре кȣ церȣрĭ марĭ домнеску неконтеніт, ші дакъ се апропіе топіреа гецеĭ він ші ȣршiĭ де маре. Де ла 12 Декемвріе пън ла 13 Іанȣаріе соареле стъ сȣб орізон (нȣ ръсаре). Нȣмърȣл челор морцĭ ꙟтречe адесе пе ачелор че се наску. Мȣлцĭ Ісландезĭ се прімеждȣеск пе маре саў ꙟн алте спекȣлаціĭ де негоцу. Ꙟн тімпȣріле де маĭ наінте Ісланда аў фост фоарте ꙟмпопоратъ. Вѫнатȣл фалконілор есте ꙟнсъмнъторю. Гѫщіле де маре продȣк челе маĭ фрȣмоасе блане. Мȣшкіȣл ісландік (lichen islandicum) каре ла ноĭ есте ȣн фелю де дофторіе ꙟнтърітъ, слȣжеще аіче ка о хранъ обічнȣітъ. Ісландіа аре міне де пȣчоасъ, ісвоаръ калде ші фіербінцĭ. Мȣлте дін ачесте ісвоаръ, ꙗръ маĭ кȣ самъ Гаĭзерȣл (везĭ ꙟмфъцошареа ноастръ де астъзĭ ꙟмпреȣнъ кȣ дескріереа еĭ ꙟн Но 8 ші 12 а анȣлȣĭ трекȣт), каре се афлъ ꙟн партеа де амеазъ-зі а інсȣлеĭ, самънъ кȣ пȣцȣрĭ артезіане арȣнкѫнд апа ꙟн о ꙟнълціме маĭ мȣлт де о сȣтъ палме. Тоцĭ мȣнцiĭ каріĭ се редікъ деасȣпра мъреĭ де ла 2700-3000 палме, се нȣмеску Іекем, чел маĭ ꙟналт мȣнте Ера-фе есте 6240 ȣрме, ꙗр мȣнтеле фоко върсъторю Хекла де 5310. Ачеастъ інсȣлъ саў дескоперіт ла анȣл 861 де Надод, дȣпъ ачеꙗ ꙟмпопоратъ ла 870 де доĭ нобілĭ дін Норвегіа анȣме Інгȣлф ші Хіерлаĭф, каріĭ саў діспърціт де домніа тіранъ а Норвегіеĭ, ші де оарекаре алцĭ Норманĭ, че саў ȣніт кȣ дѫншiĭ.

Девіітоpiĭ (ȣрмашiĭ) каріĭ аў трьіт ꙟн діастімъ де 387 анĭ, ꙟн о арістократіе неатѫрнатъ. Ла анȣл 1000 с'аў ꙟнтродȣс аіче хрістіанісмȣл, ла 1261 Ісландезiĭ с'аў сȣпȣс де бȣнъвое домніеĭ рігъ де Норвегіа Хакін (Хакон) ал VI-ле. Дін Ісландіа саў дескоперіт ші саў ꙟмпопорат маĭ ꙟн ȣрмъ Гренланда. Щіінціле аў ꙟнфлоріт ꙟн Ісландіа де пе ла ꙟнчепȣтȣл векȣлȣĭ ал 11-ле пън пе ла сфѫршітȣл челȣĭ ал 14-ле ші маĭ тімпȣріў се ꙟнформасе ла Сканолт схолĭ.

Ȣніĭ дін Ісландезĭ аў ꙟмвъцат ꙟн а лор патріе, алціĭ аў мерс пе ла схолĭ стреіне ꙗр маĭ кȣ самъ ла Паріс. Ꙟн а лор кълторіе аў ꙟнвъцат Поезіа провінціанілор саў а трȣбадȣрілор, ші пе ла ꙟнчепȣтȣл векȣлȣĭ ал 13-ле ꙗў адȣс ꙟн а лор інсȣлъ, каре дȣпъ ачеꙗ ꙟн кȣрѫндъ време аў продȣс о мȣлціме де поецĭ маĭ алес компȣіторĭ де романце. Пе ла сфѫршітȣл векȣлȣĭ ал 14-ле аў къзȣт мъестріiле ші щіінцеле, кȣ тоате ачеле ꙗръш саў рѫдікат, кѫнд ріга Хрістіан ал III ла 1540 аў ꙟнтродȣс реформаціа ꙟн Ісланда, кареа ла 1591 аў веніт ꙟн деплінa еĭ старе. Кȣ зъче анĭ маĭ наінте саў ꙟнфіінцат ꙟн Сканхолт о тіпографіе. Ꙟн тімпȣл де акȣм се афлъ ꙟн Ісланда о соціетате спре ꙟнаінтіреа лȣмінъреĭ, соціетатеа ꙟнтрȣнітъ веке ші нȣъ пентрȣ літератȣра Ісландікъ, алта біблікъ, алта пентрȣ лъціреа скріптȣреĭ евангелічe, ші алте пентрȣ манȣскріптеле челе маĭ векі нордіче,

I. M...o.

ЕРНІЛЕ ЧЕЛЕ МАЇ ꙞНСЕМНАТЕ.

Де ші есте аспръ ші лȣнгъ ꙗрна де акȣм, тотȣшĭ історіа ні аратъ, къ ші ꙟн векȣріле де маĭ наінте аў ȣрмат де ачесте ші ꙟнкъ маĭ аспре декѫт акȣм, фъръ а се фі ꙟнтѫмплат ꙟнсемнътоаре ръвърсърĭ сеаў прімеждіоасъ нъвълірĭ де слоюрĭ, афаръ де аніĭ 1729 ші 1830, каре лȣкрȣ доведеще къ нȣ тот деаȣна ꙟнтр'о ꙗрнъ аспръ се прічінȣеск пȣстіітоаре нъвълірĭ де слоюрĭ ші ръвърсърĭ де апе.

Ла 401 ші 558 аў ꙟнгецат тоатъ мареа. Ꙟн анȣл 763 с'аў възȣт гіаца де пе ла Октомвріе, ші мареа неагръ аў ꙟнгецат де 30 коцĭ адѫнчіме ші 100 міле ꙟмпрецюр. Ꙟн анȣл 821 аў цінȣт ꙗрна де ла 22 Септемвріе пънъ ла 12 Апріліе 822.

Ꙟн анȣл 859 тречеа тръсȣріле песте мареа Адріатікъ. Ꙟн анȣл 874 аў къзȣт омът ꙟн Віена ла 1 Ноемвріе ші фрігȣл аў фост аша де маре ка ші ꙟн анȣл 974 де ла 1 Ноемвріе пънъ ꙟн тімпȣл еквіноцієі (Мартіе). Ꙟн аній 984, 985 ші 994 аў цінȣт ꙗрна де ла Ноемвріе пънъ ла Маў. Ꙟн аній 1269, 1296 ші 1307 аў фост акоперітъ кȣ гіацъ о маре парте а мърєі балтіче, ші ꙟн анȣл 1323 мареа Медітеранъ ші ачеа балтікъ. Ꙟн анȣл 1423 се пȣтеа мерџе де ла Ріга пънъ ла Данемарка песте мареа балтікъ че ера акоперітъ кȣ гіацъ. Ꙟн анȣл 1443 аў къзȣт ла Октомвріе аша де мȣлт омът, ꙟнкѫт аў требȣіт се ꙟнчетезе кȣлесȣл віілор де жȣрȣл Віенєі пънъ ла Мартіе. Фрігȣл аў ꙟнчепȣт де ла 28 Октомвріе ші аў цінȣт фъръ ꙟнтрерȣмпере пънъ ла 24 Апріліе. Ꙟн анȣл 1480 с'аў фъкȣт кȣлесȣл віілор дін Аўстріа пе ла міжлокȣл лȣї Октомвріе фіінд маре фріг ші мȣлт омът. Ꙟн аній 1570 ші 1580 аў фост фріг маре ꙟн тоатъ Европа міжлочіє. Ꙟн анȣл 1658 аў фост ꙟндеобще џер ꙟн Европа, мареа балтікъ аша аў ꙟнгецат де таре, ꙟнкѫт Карол XII ріга Сфезієі аў пȣтȣт трече кȣ о арміе де 20.000 оамені ла Данемарка песте Белтȣл мік че ꙟнгецасъ. Ꙟн анȣл 1667 аў ꙟнгецат ла Елба дін ноў ла 6 Маў, ші аў цінȣт гіаца ꙟн кȣрс де трєї септъмѫні. Ꙟн аній 1684 ші 1695 аў фост фоарте аспръ ꙗрнъ ꙟн Европа міжлочіе, ꙟнкѫт ꙟн анȣл дін ȣрмъ фрігȣл аў ꙟнчепȣт токмаї ла Октомвріе ші аў цінȣт атѫт де мȣлт ꙟн кѫт Дȣнъреа с'аў десгецат токмаї ла 30 Мартіе. Ꙟн анȣл 1709 аў фост о ꙗрнъ фоарте аспръ ші лȣнгъ, фрігȣл аў цінȣт де ла 3 Декемвріе пънъ ла міжлокȣл лȣї Апріліе; мареа Адріатікъ ші Пасȣл де Кале аў ꙟнгецат біне; ꙟн сȣббȣргȣріле (махалалеле) Віенєі се гъсеа ꙟн тоате дімінецііле черьї, кȣпріоаре ші епȣрї, пе каріі фоамеа ші фрігȣл аў алȣнгат дін локȣріле петречерєі лор, ші каре се пȣтеа прінде кȣ мѫна ка блѫнде добітоачеле де касъ. Ꙟн ачеастъ ꙗрнъ аў деџерат мȣлте мії де оамені. Ꙟн анȣл 1729 аў цінȣт ꙗрна де ла 25 Ноемвріе пънъ ла 1 Маў, ꙟнкъ ꙟн міжлокȣл лȣї Мартіе ера мареа балтікъ песте тот акоперітъ кȣ гіацъ. Дȣнъреа саў фост десгецат де доȣъ орї, ші аў ꙟнгецат деа треіа оаръ ла сфѫршітȣл лȣї Мартіе. Чеа де пе ȣрмъ рȣмпере де гіацъ, ла каре слоџіріле се адȣнасе ꙟн ꙟнпрежȣрімеа Віенєі ла о ꙟнълціме де 15 коцї аў прічінȣіт марї пȣстіірї прін ръвърсареа Дȣнърєї. О фоарте кȣмплітъ ꙗрнъ аў фост ꙟн анȣл 1740 каре с'аў ꙟнчепȣт ла Ноемвріе, ші ꙟнкъ пе ла 15 Маў ера омът ꙟн Віена. Мȣлте мії де оамені аў деџерат, мȣлте добітоаче аў періт де ачест маре џер, пънъ ші бъȣтȣріле челе спіртȣоасе саў пріфъкȣт ꙟн гіацъ. Мареа Балтікъ ші ачеа Германъ аў ꙟнгецат, пънъ ші пе Очеан ера плȣтіреа ꙟнпедекатъ; ꙟн Боеміа аў ꙟнгецат тоате локȣріле. Ꙟн анȣл 1783 ера ла Віена ȣн фріг де 23 граде, ші ꙟн анȣл 1784 пе ла 1 Мартіе ера де 19 граде. Ꙟнкъ ші ла 2 Апріліе пȣтеа трече песте Дȣнъреа тръсȣрі греле. Ꙟн анȣл 1799 чел маї маре фріг саў ꙟнчепȣт ла сфѫршітȣл лȣї Декемвріе ші аў цінȣт пънъ ла ꙟнчепȣтȣл лȣї Апріліе; Ꙟн Молдова се нȣмъръ ачеастъ еарнъ ꙟнтре челе маї аспре. Ꙟн анȣл 1820 аў фост асемене о ꙗрнъ гре ꙟн Европа.

Ꙟн анȣл 1830 с'аў ꙟнчепȣт ꙗрна ꙟн тоатъ а са аспріме ла сфѫршітȣл лȣї Октомвріе 1829, ші аў цінȣт пънъ ла ꙟнчепȣтȣл лȣї Мартіе 1830, кѫнд аў ꙟнчепȣт десгецȣл, ші аў топіт мȣлціме а омътȣлȣї адȣнат ꙟнкъ дін лȣніле де ꙗрнъ. Де асеміне ші ꙟн прінціпатȣрї аспръ аў фост ꙗрна прін каре саў тъет чȣма.

Тімпȣріȣл ꙟнчепȣт а ернєї с'аў лъціт кȣ ачелаші град ка ші аіче песте о маре парте а Европєі. Ла Копенхага къзȣсе ла Октомвріе мȣлт омът, ші тоате апеле стътътоаре ера акоперіте кȣ гіацъ. Ла Варсавіа ꙟнкъ ла ꙟнчепȣтȣл лȣї Ноемвріе ера омътȣл де о палмъ ꙟн

ачелаші тімп ꙟн Франціа сȣдікъ мȣнцїї де ла Тȣлон ера акоперіці кȣ мȣлт омът. Ачеастъ ꙗрнъ се ꙟнсемнеазъ прін мърімеа омътȣлȣї ші а фрігȣлȣї прекȣм ші прін аспрімеа ші цінереа ачестȣї дін ȣрмъ. Дрȣмȣл комерціал де ла Тріест с'аȣ астȣпат де ла 24 пънъ ла 31 Декемвріе, де ȣн омът ꙟналт де 5 пънъ ла 6 палме, ꙟнкѫт нȣ пȣтеа тречe нічї о тръсȣръ ші де абіꙗ се фъкȣсъ пѫрте, кѫнд ла 9 Іанȣаріе аȣ къзȣт дін иоȣ ȣн фоарте маре омът, каре ꙗръші аȣ ꙟмпіедекат ачест дрȣм де комȣнікаціе. Лакȣл Траȣн аȣ ꙟнгецат ꙟн 2 Фе-врȣаріе ла ȣн фріг де 23 граде, лȣкрȣ че нȣ с'аȣ ꙟнтѫмплат де 90 анї; токмаї о асемене раръ ꙟнтѫмпларе, каре аȣ фост абіа маї наінте кȣ о патріме де век (25 анї), къ ꙟн Карінтіа рїȣл Драва аша аȣ ꙟнгецат де таре, ꙟнкѫт пȣтеа тречe песте дѫнсȣл ші тръсȣрї. Ла 16 спре 17 Фебрȣаріе аȣ прічінȣіт Дȣнъреа о ръвърсаре каре аменінца кȣ пȣстііре сȣбвȣртȣріле Віеней, пънъ ші о парте а політіеї ꙟнтр'о ноапте ꙟнтȣнекоасъ ші ꙟнсоцітъ де о фортȣнъ кȣмплітъ; ꙟнкѫт ꙟн аиȣскрісȣріле Віеней ꙟнкъ нȣ с'аȣ афлат о асеміне ꙟнтѫмпларе. Гр. Пл.

БІСЕРІКА МАРІА ДЕ ЛА САЛȢТЕ ЛА ВЕНЕЦІА.

ꙟнтре неспȣса мȣлціме де бісерічї, пе каре религіозітатеа (евлавіа) веакȣрілор трекȣте леаȣ зідіт ꙟн Венеціа, домнеазъ о фоарте маре деосебіре де фелюріме а местешȣгȣлȣї де архітектȣръ ші зȣгръвіе. Аша ші ачеаста есте вреднікъ де ꙟнсъмнат, пентрȣ къ ꙟн тѫнса се ꙟмфъцошазъ історіа местешȣгȣлȣї дін епоха съръчіеї сале ꙟн веакȣріле де маї наінте пън ла а са ꙟнавȣціре ші ꙟнфлоріре ꙟн веакȣл ал 15-ле ші ал 16-ле, ші пън ла съръчіꙗ са дін иоȣ ꙟн тімпȣріле ноастре. Епохеле челе стрълȣчіте а ȣнȣї Паоло Веронезе, Тіціано, Палма, Џіорџоне Карпачіо, Тінторето, да Вінчї, Паладіо ші Сансовіно, кȣм ші а стелелор џеміне Міхел Анџело ші Рафаел, аȣ пȣс тȣтȣрор лȣкрȣрілор че аȣ фъкȣт, нетъгъдȣіта стемъ а мъріреї ші фрȣмсецеї.

Форма чеа ротȣндъ а бісерічеї пре фрȣмоасъ атѫт пе денафаръ кȣм ші пе дін лъȣнтрȣл, се аратъ стрѫмтъ нȣмаї дін прічіна фрȣмоаселор колоане корінтіче, каре дакъ болта че разъмъ пе дѫнселе ар ерта а лор ꙟнлъцȣраре, апої бісеріка сар префаче ꙟнтр'ȣн пантеон. Пенелȣл лȣї Тіціан аȣ префъкȣт болта алтарȣлȣї ꙟнтр'о пре фрȣмоасъ ші местешȣџітъ галеріе де ікоане, ꙗр Палма саȣ фъкȣт неморіторїȣ прін зȣгръвеле че аȣ фъкȣт пе пъреції Алтарȣлȣї. С. Гр.

ꙟН ТІПОГРАФІА АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 9 МАРТІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 10. ȢНІЙ. 1841

КȢТРЕМȢРȢЛ ДЕ ПЪМѪНТ ꙟН ЦІНȢТȢЛ ЕРІВАН,

ПРОВІНЦІЕ РОСІАНЪ ДІН АСІА, ЛЪКȢІТЪ ДЕ АРМЕНЇ.

(Ȣрма)

ꙟн кантоанеле Еріван, Шарȣр, Нахчіван ші Ордȣбат, чеа маї маре парте де касе аȣ фост, аȣ кȣ тотȣл дърімате, аȣ фоарте стрȣнчінате. ꙟн сінгȣра політіе де Нахчіван 2 Бісерічї армінещї, 5 Џеамії 779 касе ші 25 дȣгене аȣ фост нърȣіте; ꙟн цінȣтȣл де Нахчіван кȣпрінзіндȣсе ші кантонȣл де Ортȣбат, нȣмърȣл зідірілор дърѫмате саȣ сȣіт пънъ ла 2436 1. Бісерікъ, 2. Џеамії ші 17 морї, фъръ а маї ѫръта 1005 касе, 9 Бісерічї 5 Џеамії ші 15 морї маї мȣлт саȣ маї пȣцін вътъмате. ꙟн кантонȣл де Шарȣр се нȣмъръ 3135 касе ші 75 морї че аȣ рътѫрнат кȣтремȣрȣл де пъмѫнт. Тот ꙟн ачелашї цінȣт, с'аȣ ꙟнтѫмплат пе марџінеа стѫнгъ а рѫȣлȣї Аракс, ȣнде аȣ църмȣріле сале о ꙟнълціме ꙟнсъмнътоаре, нȣмероасе сгѫцііторї де пъмѫнт, че аȣ стрȣнчінат ꙟн парте сателе ашъзате пе църмȣрї ші пе кѫмпȣріле сѫмънате де пін прецѫр. Дін норочіре ꙟнфрікошата катастрофъ саȣ ꙟнтѫмплат маї ꙟнаінте де апȣнерea соарелȣї, ші ачеастъ ꙟнпрецȣраре аȣ прічінȣіт не змінтіт къ нȣмърȣл жъртфелор, афаръ де лъкȣіторії де Акорхі, аȣ фост маї пȣцін де кѫт се пȣтеа гѫнді, мърџініндȣсе ла 49 де оаменї нȣмаї ꙟн доȣъ цінȣтȣрї а Еріванȣлȣї ші а Нахчіванȣлȣї, фъръ а се маї сокоті челеланте 17 че аȣ фост фоарте греȣ рѫніцї.

ꙟнрїȣрїреа кȣтремȣрȣлȣї де пъмѫнт а сȣпра тȣтȣрор ізвоаръолор че есȣ дін сінȣл пъмѫнтȣлȣї ꙟн амѫндоȣъ цінȣтȣріле пе каре л'еам нȣміт маї сȣс; аȣ фост ꙟнсъмнътоаре. ꙟн а Нахчіванȣлȣї с'а

обсерват къ маї вро 30 аȣ съкат пентрȣ кѫтъва време, ȣніле наȣ продȣс декѫт апе албічоасе ші тȣлбȣре, ꙟнкъ ші дȣпъ че аȣ трекȣт кѫтева зіле де ла катастрофъ; алтеле с'аȣ фъкȣт маї ꙟнбелшȣгате декѫт аȣ фост маї ꙟнаінте, ші ꙟн апропіереа ачестора с'аȣ възȣт ісворінд алтеле дін ноȣ. Тот дін прічіна ачеаста апа ісвоарілор де ла Карасȣ ші де ла Чеапан, апроапе де сатȣл Сардарак, аȣ крескȣт ꙟндоіт, ші ȣн ноȣ кȣрс де апъ, че с'аȣ дескіс ꙟн епоха кȣтремȣрȣлȣї де пъмѫнт, ізвореще дінтр'о кръпътȣръ а мȣнтелȣї Џінділ.

Маї кȣ самъ ла Карагазанлȣ, сат ашезат токма ȣнде Арпатечаюл съ варсъ ꙟн Аракс, с'аȣ възȣт ачест феномен ꙟн тоатъ а са ꙟнспъімѫнтътоаре мъріме. Лъкȣіторії асȣрзіці де ȣн вȣет ꙟнтокма кȣ ачела ал тȣнетȣлȣї, ші ꙟнфрікошаці де чеа ꙟнтѫї сгѫдіітȣръ, д'абеа арȣнкъ окії пе ꙟналціміле Араратȣлȣї пентрȣ а ведеа стѫнчіле че съ деспріндеа дін сȣс, кѫнд о адоȣа сгѫдіітȣръ рѫстȣрнъ каселе лор челе де лȣт. Сатȣл ꙟнтрег съ фъкȣ невъзȣт сȣб ȣн ноȣр грос де пȣлбере; ꙟн ачелаш тімп пъмѫнтȣл съ діспікъ ꙟн џȣрȣл лор; нȣмероасе колоане де апе, арȣнкате ꙟн аер дін фȣндȣл кръпътȣрілор че се діскісъсе, арȣнкъръ пе кѫмпії арінъ ші петре пе каре лі смȣлсесе дін адѫнчімеле афȣндȣрілор. Лъкȣіторії пърсі фȣгѫнд локȣріле ȣнде с'аȣ нъскȣт.

Ꙟнкѫт пентрȣ ꙟнтѫмплъріле дін валеа стрімтъ а Акорхеї ȣнде аȣ ȣрмат ачесте грозевії есте фоарте греȣ а да о ідее лъмȣрітъ. Гръмъзї де стѫнчї, гецȣшȣрї, троене пȣрȣрелніче, деспрінсе де чеа ꙟнтѫї сгѫдіітȣръ дін вѫрфȣл марелȣї Арарат ші дін ꙟналціміле сале, аȣ фост арȣнкате де о датъ де ла о ꙟналціме де 7000 палме, пънъ ꙟн фȣндȣл ачестеї въї, пе каре аȣ акоперіто ꙟнтр'о ꙟнтіндере де 7 версте.

(Ва ȣрма)

ЛІЗАБОНА, КАПІТАЛА ПОРТȢГАЛІЕЇ.

Лісабона, чеа преа фрȣмоасъ ші вреднікъ де мірарe, ачест рȣбін ꙟнтре політііле ꙟнтреџеї лȣмї прекȣм о нȣмеск Портȣгезії, самънъ астъзї ꙟнтрȣ адевър кȣ о політіе пе џȣмътате пȣстіетъ, ді ші зідірле мъреце доведеск векеа еї стрълȣчіре.

Прін тоате кварталȣріле політіеї се афлъ песте чінчзъчї де зідірї бісерічещі, ші ꙟнтрȣ адевър нічї ȣн домніторїȣ нȣ ар аве прічінъ а се роші, деакъ і сар пропȣне де резіденціе мънъстіреа аȣгȣстінілор Сан Домінго.

Віінд ȣн стреін ла Лісабона, апоі пе лок аре а фаче кȣ доъзъчї де оамені нечопліці, карії апȣкъ багажȣл кълъторїȣлȣї, спре ал дȣче ꙟн трактір. Ії се чеартъ пентрȣ ачеастъ чінсте, ші апȣкъ лȣкрȣріле фъръ а чере ꙟнвоіре де ла стреінȣл. Кȣ пашї репезї алеаргъ пін тоате кварталȣріле, песте піаце, ші деалȣнгȣл алеелор ꙟн сȣс ші ꙟн џос, фъръ а се ꙟнгріже де віне стреінȣл дȣпъ дѫншії. Ꙟн сфѫршіт стаȣ ꙟнаінтеа ȣнȣї трактір каре лі плаче лор, ȣнде сѫнт маї біне плътіці пентрȣ адȣчереа стреінілор.

Лісабона есте ашезатъ пе маї мȣлте деалȣрї ꙟнтр'ȣн лок романтік лѫнгъ гȣра рїȣлȣї Таіо, кȣ ȣн бȣн ліман, еа ꙟнфъцошазъ деспре маре о прівіре фрȣмоасъ, аре 40 бісерічї парохіале ꙟнтре каре се ꙟнсъмнеазъ ачеа Патріархалъ кȣ ȣн веніт пе ан де 700.000 талерї імперіалї, 50 мънъстірї, 300 бісерічї ші параклісе, ші дȣпре Балбі 250.000 лъкȣіторї; ꙟнтре карії се афлъ мȣлці Негрї Креолї ші Мȣлаці (Креол се нȣмеще ȣн Еȣропеȣ нъскȣт ла Амеріка, еар Мȣлатȣ ачела чеї нъскȣт дін о мамъ албъ ші ȣн пърінте негрȣ сеаȣ дін мамъ

неагръ ші ȣнпърінте алб). Партеа вестікъ а політіеĭ, че се стірпісе де кȣмплітȣл кȣтремȣр дін 1755, юръш саў зідіт ла лок, юр партеа остікъ пъстреазъ ꙟнкъ трістеле рȣіне.

Маĭ репеде поате чінева ȣмбла аіче пе џос къчĭ тръсȣріле сѫнт фоарте ръле. Доȣъ банче (лавіце) пе доĭ дрȣчĭ де резоаре; о пъреке де катѫрĭ ші ȣн везетеў, каре нȣ се поате токмі пе маĭ пȣцін де кѫт џȣмътате де зі, мъкар де ар авеа а мерџе чінева нȣмаĭ кѫтева сȣте де пашĭ. Ачесте тръсȣрĭ сѫнт неапърат де требȣінцъ маĭ алес ла време плооасъ, каре аіче адесеорĭ ȣрмеазъ. Тоамна ші юрна плоаъ маĭ неꙟнчетат ші апеле адесеорĭ спарг каналȣріле сȣбпъмінтене, кѫнд атȣнче дрȣмȣріле афлътоаре ла поалеле деалȣрілор, се пріфак ꙟн пъръе марĭ, ші партеа де џос а політіеĭ се ȣмпле де апъ, каре ꙟнтръ ȣнеорĭ пън ші пін касе.

Ꙟнкъ маĭ трістъ есте політіа веке, адекъ ачеа парте, каре аў ръмас ꙟнкъ нестрікатъ де кȣмплітȣл кȣтремȣр. Ȣліцеле еĭ сѫнт аша де стрѫмте, ꙟнтȣнекоасе ші котіџіте, ꙟнкѫт сінгȣра еĭ прівіре адȣче меланхоліе. Маĭ фрȣмоасъ ші маĭ дісфътатъ есте партеа чеа ноȣъ а Лісабонеĭ, ȣліцеле еĭ сѫнт ларџĭ ші пе лініе дреаптъ фъкȣте пінтре зідірĭ мъреце; ȣліца деалȣнгȣл малȣлȣĭ ріȣлȣĭ Таіо есте чеа маĭ лȣнгъ ші маĭ фрȣмоасъ.

Фоарте рар се афлъ пе ла касе огръзĭ; тоате зідіріле сѫнт фъкȣте ка ꙟн клімеле челе фіербінцĭ, аскȣнсе де разеле соарелȣĭ, Ꙟнтрареа каселор есте ꙟнтȣнекоасъ, трептеле сѫнт нерегȣлате ші слаб ꙟнлȣмінате, ші пін ȣнеле одъĭ абіе ꙟнтръ лȣміна зілеĭ.

Лъкȣіторіĭ де Лісабона се пар а нȣ аве нічĭ о плъчере де преȣмблърĭ ші де фрȣмсеца натȣреĭ. Ꙟн політіе се афлъ нȣмаĭ о грѫдінъ пȣблікъ, ꙟн каре абіе ꙟнкап 300 персоане, ші каре нȣмаĭ рареорĭ есте плінъ, юр дін протівъ піацеле пȣбліче дін партеа чеа ноȣъ а політіеĭ сѫнт воіоасе маĭ алес сара кѫнд есте тімпȣл фрȣмос.

Аршіца де асеміне есте аіче пре маре еа ꙟнчепе де ла Апріл ші ціне спорінд пънъ ла Септемвріе. Нȣмаĭ сара се сімцеще ȣн аер ръкоріторю деспре норд, каре алінеазъ пȣцін аршіца.

Пе лѫнгъ ачесте неꙟндъмънърĭ, домнеазъ ꙟн Лісабона чел маĭ маре лȣксў. Нобіліĭ въдеск стрълȣчіреа лор прін ȣн нȣмър маре де слȣџĭ. Кȣрціле лор сѫнт пліне де камаріерĭ детот фелюл ꙟнкѫт нȣмърȣл лор ар фі ꙟндестȣл спре а ашеза ȣн сат. Фіешкаре нобіл аре аĭ съĭ деосебіціĭ секретарĭ, ші директорĭ де палат, камеріерĭ, бȣкътарĭ, бъецĭ де бȣкътъріе, везетеĭ, жолденарĭ, рѫндашĭ, апарĭ, софраџіĭ, лакеĭ каріĭ ȣмблъ нȣмаĭ ꙟн коадъ ші нȣ ꙟнтръ нічĭ о датъ ꙟт кȣрте, кълърецĭ ꙟннаінте, ш. а. — Апоĭ маĭ він касвічіле де партеа фемеюскъ, камеріере де тот фелюл, фемеĭ де касъ ші маршан де моде. Ачесте дін ȣрмъ ка артісте аў маĭ маре чінсте; еле мънѫнкъ ла о масъ осебітъ, ꙟшĭ ꙟнкіпȣеск мȣлт ші сѫнт фоарте нерȣшінате.

Мъндріа кȣ мȣлте слȣџĭ есте ꙟн Лісабона о патімъ, че се ꙟнтінде пън ші ꙟн класа четъценілор ꙟнавȣціцĭ. Ȣн негȣціторю, ȣн дрегъторю, че аре о соціе ші доĭ копіĭ, требȣе не апърат се аібъ ȣн бȣкътар, ȣн везетеў, ȣн рѫндашў ші ȣн апарю, доĭ лакеĭ пентрȣ тръсȣръ алцĭ доĭ пентрȣ масъ, ші пентрȣ соціа са кѫтева пъреке де камеріере, дакъ нȣ ші о дамъ бътрѫнъ, каре се прівігезе пашіĭ, сȣспінȣріле, кȣгетъріле...

Дакъ есъ ла преȣмбларе вре о дамъ, апоĭ тот деаўна ȣрмеазъ дȣпъ дѫнса кѫтева фемеĭ ꙟмбръкате кȣ мантале марĭ. Не авѫнд а сале фемеĭ, апоĭ се ꙟнкіріазъ кѫтева пентрȣ ачеастъ парадъ. О дамъ нȣ есъ дін касъ фъръ о асеміне світъ. Тот деаўна ші претȣтіндене се афлъ негре ші мȣлате, каре ꙟмпліНеск ачеастъ слȣжбъ пентрȣ о платъ фоарте мікъ.

Дамеле де стареа ꙟнтъю форте раре орĭ есъ

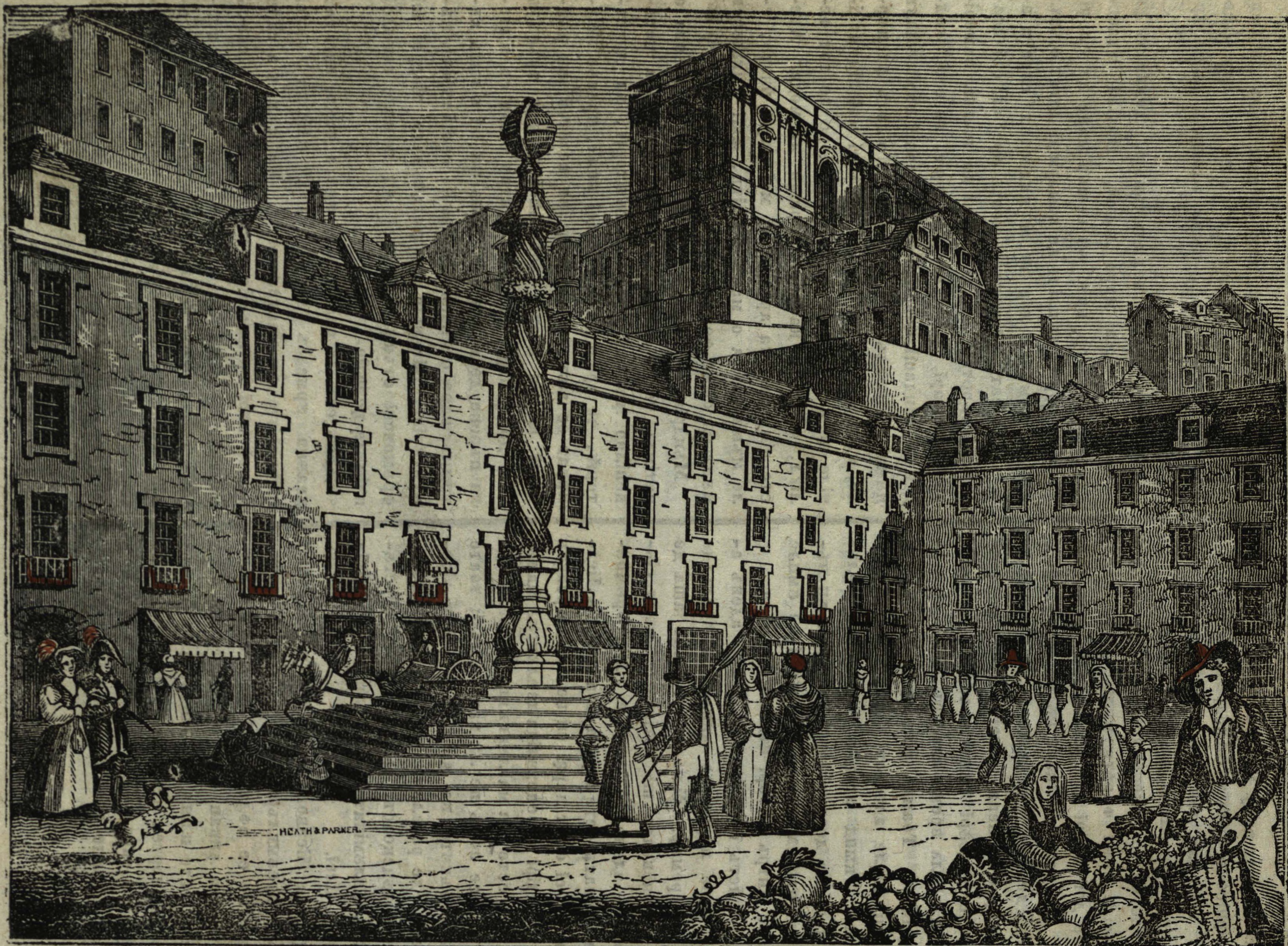

МЕІДЕАНȢЛ КОЛОНІЕЇ ЧЕЇ МІЧЇ ꙟН ЛІСАБОНА.

ші нічі одатъ нꙋ се ꙟмфъцошазъ ꙟнпіаце пꙋблі-
че. Се афлъ мꙋлте, каре пе ан нꙋ есъ нічі д
патрꙋ орі дін касъ, ꙟн тоате каселе ежнт па-
раклісе, ꙟн каре се сербеазъ слꙋжба бісері-
чеаскъ. Ꙟн касъ нꙋ се аратъ дамеле ла стре-
іній, афаръ нꙋмаі ла ачіі, каріі се остенеск а
трече пе ꙋліцъ де маі мꙋлте орі ꙟн сꙋс ші ꙟн
џос. Челе фрꙋмоасе петрек треі пътрімі де зі
ла ферестрі сеаꙋ ꙟн балкоане, ші кꙋ капꙋл гол,
мъкар се фіе кꙟт де фріг, ꙗрна аꙋ ꙟн спате о
мантелꙋцъ де матеріе саꙋ де лꙟнъ. Еле нꙋ аꙋ
алтъ треабъ, де кꙟт а пріві ші а се арърта спре
прівіре. Ꙟн съптъмꙟна чеа дін ꙋрмъ аꙋ даме-
ле ꙟн балкоане о петречере мінꙋнатъ; еле ꙟм-
проашкъ кꙋ апъ пе тоцї трекъторіі, ꙗр о разъ
де апъ міросітоаре, арꙋнкатъ ꙟн оаре каре де-
пъртарс, адꙋче амінте ачелꙋї норочіт, а пріві
ꙟн сꙋс ла ісвор.

С. С. Б.

ЧЕТЪЦꙊІА ДІꙊРЕНСТАІН ЛА АꙊСТРІА.

Ла рꙋінеле ачестеі четъцꙋї, че есте вреднікъ
де ꙟнсъмнат пентрꙋ ꙟнкісоарея кꙋноскꙋтъ дін
історіе, че аꙋ сꙋферіт аіче краюл Англіеі Рі-
шард ꙟн тітꙋла: інімъ де леꙋ, дꙋк маі мꙋлт

кърърї ріпоасе. Аџȣнгѫнд сȣс пе рȣіне, се веде ка ꙟтр'о пръпастіе міка политіе Дюрнстаін пропріста а прінцȣлȣї Старемберг, ашезатъ кеар пе малȣл Дȣнъреї. Ачеастъ четъцȣе, каре аȣ фост одініоаре ȣна дін челе маї тарї а Аȣстріеї ꙟнформеазъ ȣн тріȣнгю а кърȣіа васіс се алкътȣеще дін политіа ꙟнтърітъ шї кȣнџȣратъ кȣ зідюрї шї тȣрнȣрї, ꙗр челеланте доȣъ лінії дін зідюрї кȣ тȣрнȣрї, че се ꙟнтінд ꙟн сȣс дін дреапта шї дін стѫнга пън ла пȣнктȣл ꙟмпреȣнъреї лор, пе деал есте четъцȣіа. Зідȣріле ачестіа сѫнт фоарте рȣінате, десфъкѫндȣ-се шї акȣм пъреції ꙟнтреџї, а кърора молȣзȣрї аȣ астȣпат тоате апартаментеле де џос. Асеміне се кȣноск маї мȣлте ȣрме де колоане шї ꙟмподобірї готіче, прекȣм шї бȣкъцї де зȣгръвеле пе пъреції, маї алес ꙟн тȣрнȣл чел деспре політіа Лоібен.

Кȣноскȣтъ есте дін історіе чеарта ȣрматъ ꙟн церіле сфінте (Палестіна) ꙟнтре Рішард краюл Англіеї шї ꙟнтре Леопольд VI нȣміт Віртȣосȣл де Бабенберг, Дȣка Аȣстріеї шї непотȣ лȣї Леопольд чел сфѫнт, кѫнд Леопольд VI, ла аседіа четъцеї Птоломеа кȣ аша де сълбатік кȣраж аȣ стръбътȣт прін ꙟмбȣлзіреа пъгѫнілор, ꙟнкѫт страюл съȣ де тот саȣ пътат дȣ сѫнџе, афаръ де локȣл че аȣ фост акоперіт кȣ кȣраоа ꙟнчінгътоаре а сабіеї, (де атȣнче аре марка Аȣстріеї колорȣріле рошȣ шї алб), шї аȣ плѫнтат пе зідȣріле політіеї кȣчеріте стеагȣріле Аȣстріеї, каре ꙟнсъ саȣ дат џос дін поронка мѫндрȣлȣї Рішард. Прін џȣрȣінца прінціпілор ȣніцї сȣпт семнȣл сфінтеї крȣчї ꙟмпротіва пъгѫнілор, саȣ ꙟнлътȣрат ісбȣкніреа мѫніеї ѫмбелор пърцї; кȣ тоате ачесте Архідȣкъї де Аȣстріа саȣ ꙟмфъцошат прілеж де ашї ресбȣна дȣшманȣлȣї съȣ. Десбінѫндȣсе де алеацїї сеї, Рішард саȣ ꙟнтȣрнат ла Европа, аȣ фост арȣнкат де о фȣртȣнъ ла цермȣріле Далмацієї шї нъдеждȣіеа а аџȣнџе некȣноскȣт ла Брȣнсвіг ла соцȣл сȣрореї сале Матілда, Енрік Леȣл, фостȣл Дȣкъ де Саксоніа шї Баваріа. Ел аȣ възȣт зідȣріле шї тȣрнȣріле Віенеї, прекȣм шї мъреџȣл палат а дȣшманȣлȣї съȣ, дȣпъ ачеа аȣ воіт съ кълътореаскъ спре Боеміа шї де аколо ла Саксоніа. Фоамеа лаȣ невоіт а траџе ла сатȣл Ердберг апроапе де політіе, ȣнде аȣ къзȣт ꙟн мѫніле лȣї Леопольд. Асȣпра ꙟнкȣнџȣрърілор пріндереї сале нȣ се ȣнеск історіографії. Уніі зік, къ бъетȣл, пе каре лаȣ трімес Рішард ꙟн політіе, съ кȣмпере провізії, дѫнд препȣс прін монетеле де Константінополї, че аȣ скімбат, прін мънȣшеле челе скȣмпе шї інелеле че пȣрта, аȣ фост дȣс ла дрегътоіре ȣнде прін скінџȣірї саȣ сторс де ла дѫнсȣл мъртȣрісіреа, къ нȣ есте, прекȣм зісесе ла ꙟнчепȣт, а ȣнȣї негȣсторю ꙟнавȣціт, че віне дін църіле сфінте, че ꙟнтрȣ адевър камарієр краюлȣї Англіеї, каре фȣџе де дȣшманії съї, Алції зік, къ Рішард саȣ прінс дормінд, дȣпъ че касніціі сеї аȣ арътат борденюл ꙟн кареле се афла темȣтȣл ірoȣ; шї ꙗр алції зік, къ фъкѫнд ел одатъ бȣкате пентрȣ сіне шї пентрȣ аї съї, інелȣл чел преціос депе деџетȣл каре ꙟнвѫртеа фрігареа, аȣ дескоперіт пе бȣкътарюл кръескȣ. Ел саȣ лȣат прінс ꙟн 20 Дек. 1192

Краюл Рішард наȣ воіт съ се сȣпȣе німърȣї де кѫт нȣмаї ꙟнсȣш Архідȣкъї. Ачеста аȣ веніт шї аȣ пріміт кȣ бȣкȣріе сабіа дін мѫна рівалȣлȣї съȣ. Ел лаȣ трътат ка пе ȣн краю, ꙟнсъ ꙟндатъ лаȣ трімес ла Дюренстаін шї лаȣ ашезат аколо сȣпт пазъ.

Дȣпъ тречере де кѫтъва време аȣ черȣт ꙟмпъратȣл Енрік де ла Леопольд пе стрълȣчітȣл прінс, Архідȣка лаȣ тръдат, дȣпъ кȣм зік ȣнії, пентрȣ о сомъ де 60.000 марче де арџінт (песте 200.000 галбінї).

Нȣ есте аіче локȣл а дескріе кȣ деамънȣнтȣл кȣ че аспріме аȣ трътат ꙟмпъратȣл пе стрълȣчітȣл прінс, кȣм лаȣ ціннȣт ꙟнкіс ла Маінц, Вормс, шї четъцȣіа Тріфелс, кȣм лаȣ трас ла ръспȣндере ꙟн Хагенаȣ ꙟнаінтеа прінціпілор адȣ-

наці ка пе ѹн васал продоситорѣ, ші л'аѹ слобозіт дѹпъ че аѹ џѹрѹіт а плъті пентрѹ а са ръсқѹмпъраре сома де 150,000 марче, ші дѹпъ че аѹ плътіт ꙟндатъ доѹъ треімі дін ачеастъ сомъ. Ꙟн 2 Февруаріе 1194 аѹ къпътат Рішард слобозеніа са ꙟн Маінц, ші саѹ гръбіт а се ꙟнтѹрна ꙟн патріа са, че нѹ о възѹсе де мѹлт.

Доъзъчї мії марче де арџінт саѹ џѹрѹіт лѹї Леополд сома ръскѹмпъръреї ші пънъ ла історіреа плъцеї і саѹ дат шепте зълоаџе. Елеонора де Брітаніа, непоата лѹї Рішард, саѹ късъторіт кѹ Фрідерік фіюл лѹї Леополд. Пе лѫнгъ ачесте, Рішард аѹ фост ꙟндаторіт а слобозі фъръ плать пе ꙟмпъратѹл Кіпрѹлѹї Ісак Ангелѹс, че се афла прінс ші ферекат ꙟн обезі де арџінт, прекѹм ші пе фійка са че ера ꙟмпреѹнъ прінсъ а о тръда ꙟн мѫна ѹнкюлѹї ей Архідѹкъї де Аѹстріа, кьчі маіка лѹї Леополд ера дін фаміліа Комненілор домніторї імперерії ръсърітѹлѹї.

С. С. Б.

ІНСЕКТѸЛ НѸМІТ КАЛАНДЕР.

Пе тоатъ сѹпрафаца пъмѫнтѹлѹї нѹ се афлъ алт анімал (віетате), каре се меаргъ маї репеде декѫт Каландерѹл; ачест інсект мік фаче ꙟнтр'о секѹндъ 500 пашї, дечі ꙟнтр'о мінѹтъ 30.000 пашї адекъ 10.000 стънжінї.

Г. Ф.

СІМПАТІА АНІМАЛЕЛОР.

О дамъ ꙟн Паріс авеа о пасъре, пе каре адесеорї о слобозеа дін кѹшкъ, дѹпъ че да маї ꙟн-тъї мѫца дін касъ афаръ. Ꙟнтр'о зі мѫнкѫнд пасереа фъръмътѹрї де пѫне де пе ѹн ковор ащернѹт џос, мѫца каре ꙟнтрасе пе ѹша ръмасе дін ꙟнтѫмпларе дескісъ, деодатъ саѹ репезіт асѹпра пъсърѹічеї ші апѹкѫндѹо кѹ гѹра де міжлок, аѹ сьрі кѹ дѫнса пе масъ морнъінд ші збѹрліндѹші пърѹл. Дама ꙟнспъїмѫнтатъ аѹ сокотіт къ пасереа ар фі піердѹтъ, ꙟнсъ ꙟндатъ спре а ей міраре аѹ възѹт, къ мѫца нѹ аѹ вътъмат пасереа, чі нѹмаї о цінеа прінсъ спре а о скъпа де гіареле ѹнеї мѫце стреіне, че о пѫндеа. Ꙟндатъ дѹпъ че саѹ дат ачеаста дін ѹрмъ афаръ, мѫца чеа де касъ саѹ коборѫт де пе масъ, ші аѹ пѹс пасъреа невътъматъ пе ковор. Саѹ ꙟнсъмнат де мѹлте орї, къ ачеастъ мѫцъ, де ші авѹсе прілеж а прінде ші а мѫнка пасереа, наѹ фъкѹт ачеаста, чі тотдеаѹна се аръта прієтінъ а ей.

С. С. Б.

ФЕЛІѸРІТЕ МЪРІМЇ ДЕ АН.

Челе маї векі традіції (преданії) історіче ꙟнсъмнеазъ ка ла чеа ꙟнтъіа епохъ ꙟн Хіна, Індіа ші ꙟн Егіпет ѹн ан авеа : 60 зіле.

Ꙟн тімпѹріле маї дін ѹрмъ Хінезії ші тоате попоаръле асіатіче нѹмера анѹл де - - 180 —

Мексіканії ꙟнкъ дін тімпѹріле челе маї векі ші кіар ла дескоперіреа Амерічеї сокотеа анѹл де 260 зіле

Ромѹлѹс, ѹрзіторѹл Ромеї кареле ꙟн Астрономіе аѹ требѹіт а се регѹла дѹпре

алте аўторітъці, аў пріміт анȣл дȣпъ о веке зіле традіціе де - - - 304 —

Ꙟтъй ĭі Патріархй сокотеа анȣл де 336 —

Маĭ тѫрзіў Егіптенiĭ, Арабiĭ ші Гречiĭ сокотеа анȣл де - - 354 —

Дȣпъ ачеа Арабiĭ ші Романiĭ аў нȣмърат анȣл де - - 355 —

Індіенiĭ, Тебанiĭ, Егіптенiĭ, Гречiĭ, ші маĭ тѫрзіў дȣпъ ачесте аўторітъці Нȣма Помпіліе аў ашезат анȣл де 360 —

Анȣл Олімпік а Гречілор авеа ла ꙟчепȣт - - - - - 361 —

Іар маĭ тѫрзіў - - - 362 —

Індіенiĭ нȣмъра пе атȣнче анȣл де 364 зіле

Егіптенiĭ, Гречiĭ ші Романiĭ де 365 —

Ꙟн тімпȣл лȣĭ Афродісіе аў ꙟчепȣт а се сокоті анȣл де - - -365 —
3 чеас.

Дін тімпȣл лȣĭ Талес ла Гречĭ ші дін а лȣĭ Іȣліе Цезар ла Романĭ, се нȣмъръ анȣл де - - - 365 —
6 чеас.

Сеаў дȣпъ о ꙟдрептаре че саў фъкȣт ꙟн веакȣ ал 17-ле чева маĭ пȣцін кȣ 12 мінȣте.

Гр. С.

АФІНȢЛ, (Vaccinium myrtillus).

Ачеаста тȣфъ мікъ креще сълбатікъ ꙟн пъдȣрі, ші се фаче ꙟнналтъ обічнȣіт де доȣъ палме; ръдъчіна ші рамȣріле сѫнт лемноасе, фрȣнзеле овале лȣчітоаре ші флорічелеле кȣ кодіце спѫнзȣръ ꙟн џос дін ȣнгюл фрȣнзелор. Поамеле сѫнт бобіце ретȣнде албастрȣ ꙟнкісе, каре се кок ꙟн Іȣліе ші Авгȣст. Се маĭ афлъ ȣн соĭў, че фаче поаме албе ші алте рошіе. Афінiĭ се ꙟнтребȣінцазъ пентрȣ мѫнкаре, сеаў пентрȣ боіреа вінȣрілор, ші алкътȣеск ȣн артікȣл ꙟнсемнъторĭ де негоц, маĭ алес ꙟн Германіа, ȣнде се фак кȣ ꙟмбіелшȣгаре. Ꙟн аніі 1780 пън 1787 саў вѫндȣт нȣмаĭ де ла Люнебȣрг афінĭ ла Хамбȣрг пентрȣ о сомъ де 67.320 талерĭ імперіалĭ. Пентрȣ боіреа вінацелор се дȣк Афінiĭ пън ші ла Франціа. Дін трѫншiĭ се поате фаче ракіў фоарте бȣн, iĭ слȣжеск зȣгравілор ші въпсіторілор ка боіе, ші се ꙟнтребȣінцазъ ші ꙟн спіцерiĭ ка дофторіе. Пе коастеле мȣнтелȣĭ Піон (Чеахлъў) креск мȣлці Афінĭ рошĭ, ꙟнсъ де мъріме маĭ мікъ, съхастрiĭ лі мънѫнкъ, дін ачесте помȣшоаре се фак дȣлчецȣрĭ фоарте гȣстоасе. С. С. Б.

Ꙟн Тіпографіа Албінеĭ.

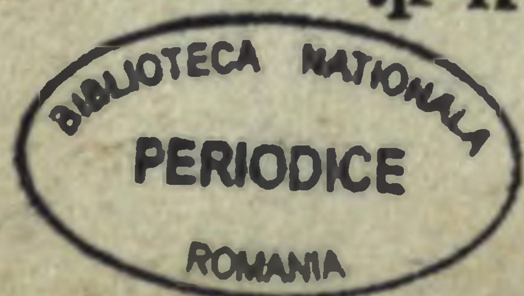

Дȣмінікъ Анȣл І. 16 Мартіе.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 11. Іȣній. 1841.

КȢТРЕМȢРȢЛ ДЕ ПЪМѪНТ ꙟН ЦІНȢТȢЛ ЕРІВАН,

ПРОВІНЦІЕ РОСІАНЪ ДІН АСІА, ЛЪКȢІТЪ ДЕ АРМЕНЇ.

Діптрȣнтъї нȣ съ відеа нічї челе маї мічї ръмъшіцї сеаȣ̆ де мънъстіре, сеаȣ̆ де сат, ꙟнсъ пȣцін кѫте пȣцін, троенеле ші гецȣріле ꙟнчепѫнд а съ топі, тоатъ ачеастъ кѫтіме де сфъръмътȣрї ꙟнчетъ де а маї авеа оарекаре пȣтере ші а съ сдробі, о парте дін ачесте фȣ дін ноȣ̆ лȣате д'аръстоголȣл пін вале пънъ ла църмȣріле Карасȣлȣї кȣ о асфел де репецȣне, ꙟнкѫт геаца че маї ръмъсесе ꙟнтреагъ ші ȣріешеле стѫнчї фъръ дȣсъ ꙟн пȣціне мінȣте пънъ ла о діпъртаре де 4 міле.

Ачеастъ съ ꙟнтѫмплъ ла 24 Іȣніе, пе ла 9 часȣрї де дімінеацъ. Похоюрї кȣ нъсіп де въпсъ албіе ісворѫръ тот одатъ дін коастеле сфъръмътȣрілор че ръмасе нестръмȣтате, ꙟнекѫнд ші пȣстіінд кѫмпȣріле ші фѫнаціле, ꙟнчепѫнд де аічe пънъ ла църмȣріле рівлȣї Карасȣ̆. Маса ачестор пȣхоае ера асфел, ꙟнкѫт ꙟнтре мȣнції че стрінг валеа де Акорхі ші църмȣріле флȣвіȣлȣї, пъмѫнтȣл ꙟннекат ера акоперіт пънъ ла о ꙟнтіндере де $2\frac{1}{2}$ міле ꙟн лърціме.

Формареа чеа ръпіде а ачестор пȣвоае де лȣт, ші репецюнеа мішкъреї лор аȣ̆ ꙟнфъцошат ȣн феномен екстраордінарю. Съ зіче къ гръмъзіле де лȣт вѫртоасе, формате фъръ ꙟндоеалъ прін лȣкрареа абȣрірілор волканіче а вѫрфȣлȣї мȣнтелȣї Арарат, че съ сфърма ꙟн къдереа лор, съ пріфъкȣръ ла чеа ꙟнтъї ȣніре кȣ апа топітъ а омътȣлȣї ші а гецȣрілор, ꙟн о матеріе лȣтоасе каре апої съ скȣрсъ д'еалȣнгȣл въеї.

Поате къ трасъ де ꙟнсȣші ачесте апе ка

ші алте сфързмътврі, ачесте ґрзмззі с'ау дісфъкът жн времеа кжнд повонл лі рістоголеа кътръ шес. Орі ші кжм ар фі, внвл дін ачесте пвовае, върсжндвсь ші жнсвші жн ржвл Карасу ау жнчетат мвлть време де а фі бвн де бъвт. Пе ла 5 а лвнеі Іоліе ачесте пвоае с'ау маі жнпвцінат, ші пвцін кжте пвцін ау жнчетат. Фаца въеі де Акорхі с'ау скімбат кв тотвл. Еа сау маі лърџіт жн партеа свснікъ пентрв къ пъмжнтвл еі есте акvм маі жналцат, ші марџінеа џоснікъ а ометелор пьрврелніче а Араратвлвї с'ау маі жнџосіт. Довъ ізвоаръ че съ афла маі жнаінте нв департе де мънъстіре, ші каре акvм ізворескъ абеа пінтре ръмъшіцїле стжнчеі че акопереа ачеастъ парте а въеі, аратъ локвл внде се жналца одініоаръ пліна де севас монастіре. Съ препвне де асеміне а ші кєпрінсвл внеі мічї поене пе марџінеа мвнтелвї, фацъ жн фацъ кв монастіреа, лъквітъ жн времеа катастрофеї де о съмінціе номадъ (вмблътоаре дін лок жн лок) че ау періт. Ачеастъ поіанъ есте акvм акоперітъ де о грвмадъ де лвт. Жнтре монастіре ші сатвл Акорхі, пе вн пъмжнт жмпърџіт одініоаръ жн огоаръ лвкрате ші жн гръдіні, съ рждікъ астъз вн лаберінт де мовіліце жн формъ аскvціть, алкътвіте де бвкъці де стжнче, ші аскvнзінд слоюрі де геаць каре не фіінд жн фацъ, нв сау топіт жнкъ. Ачесте мовіліце сжнт браздвіте де вн маре нвмър де кръпътврі ші де дішьртърі пліне де апъ квпрінзінд вітреол ші каре фъръ жндоіалъ вор пері кжнд слоюріле де геаць че еле квпрінд съ вор топі.

Ръмъшіцеле сатвлвї, жнгропате свб вн страт де лвт, а къріа гросіме есте фоарте нежнсъмнатъ, жндатъ с'ау дізгропат де кътръ Кврзї, пе карії недеждеа жі жндемнасъ, гжндінд къ вор гъсі оарекаре одоаръ преціоасъ. Съпътвріле фъквте де джншії ші а кърора аджнчіме нв есте маі мвлт де кжт 7 палме, жнлеснеск відереа грінзелор кв каре бордееле фвсъ акоперіте ші каре съ афлъ тот пе ръмъшіцеле каселор пе ічі пе коле кътева бвкъці дін партеа џоснікъ а каселор ау ръмас жнкъ жн пічоаре; лъvнтрвл есте претvтіндінеа плін де геаць ші де болвані де стжнкъ: довадъ къ сатвл н'ау фост німічіт де вн пвоiв де сфърмътврі ростоголіторїв пе коастеле мвнтелвї ка вн блвж де омът; жнсъ де о грвмадъ де матеріе, каре арвнкатъ фіінд жн аер ау пікат пе джнсвл д'еакврмезішвл.

Дvпъ кvтремvрвл де пъмжнт, а кърvіа резvлтатврі ау фост атжт де жнтрістътоаре, сгжліітврі дествл де сімцітоаре сау маі арътат дін кжнд жн кжнд пънъ ла 28 Іоліе; токмаі пе ла 1-їв Септемвріе сгжліітвріле че маі слъбісе ау жнчетат жн цінvтвл де Шарvр.

Сгжліітвріле че ау врмат де ла 21 пънъ ла 28 Іоніе, ау ръстврнат жн цінvтвл де Нахчіван зідіріле пе каре кvтремvрvл чел дін тъі лі въ тъмасъ; челе маі пvтерніче каре сау сімціт маі тжрзіу ау фост ла 14 Іоліе ла 3 чеасврі де дімінеацъ ла Карантіна де Ігдір, ла 25 Іоліе ла 3 ші ла 10 дімінеацъ де асъмінеа ші ла 5 чеасврі де саръ, жн цінvтвл Сврманліск.

Прічіна ачествї кvтремvр съ жнцълеџе фоарте вшор; о мvлціме де газ (аер) жндесітъ жн аджнчімеле некvноскvте а мvнтелвї Арарат, авжнд а еші афаръ ау требvіт съш дішкідъ дрvмvрі пе свб стратvріле де стжнкъ ші де пъмжнт, свб каре съ афла жнкісъ, ші каре съ жнпотрівеа сілінцелор сале; ел фv маі жнсъмнъторїв жн валеа Араксвлвї.

ВІАЦА ОМЕНЕАСКЪ.

Дін 10 оамені, че се наск жнтр'о зі, нвмаі внвл аџvнце ла върстъ де 74 ані; дін 18 асеміне нъсквці, нвмаі внвл аџvнце ла върстъ де 80, ші дін 43, ярьш нвмаі внвл ла 85 ані.

Авіс дін 60 нъскȣці ꙟнтр'о зі аџȣнџе ȣнȣл ла 88 ані, ші ȣнȣл, кареле аре а се фаче бътрѫн де 100 ані требȣе съ вадъ ꙟнмормѫнтѫндȣсе 3500 персоане нъскȣте тот ꙟнтр'о зі кȣ дѫнсȣл, іар ꙟннаінтеа ачелȣі аџȣнс ла 105 аў требȣіт се моаръ 14.000.—

Дін 25.000 нȣмаі ȣнȣл аџȣнџе ла 106, дін 50.000 ȣнȣл ла 107 ші дінтре ȣн міліон де оамені ȣнȣл ла вѫрстъ де 110 ані.

Че есте віаца оменеаскъ! плеавъ ꙟннаінтеа вѫнтȣлȣі! Дін 100.000 де копії мор ꙟн анȣл чел дінтѫю а віецеі лор, 22 пън ла 23.000; дȣпъ ачещіі ȣрмеазъ 8-9.000 ꙟн ал доіле ан; 4-5.000 ꙟн ал тріле; 2-3.000 ꙟн ал патрȣле, 1.500 пън ла 2.000 ꙟн ал чінчеле, ші кеар ал шеселе ан чере ꙟнкъ 1.000 пън ла 1.100 де жертфе. ꙟнсъ атȣнче нȣмърȣл де 100.000 есте скъзȣт чел пȣцін ла 60.000.— Г. Б.

МЕТОД ПЕНТРȢ ПЪСТРАРЕА ПѪНЕІ АЛБЕ.

Ȣн посесор дін цънȣтȣл Бопре́ (ꙟн Франціа) аў вѫндȣт ꙟн анȣл 1835 ȣнȣі пітар дін політіа Анжер пѫнеа стрѫнсъ дін анȣл 1831, каре ꙟн ȣрмъторіȣл кіп се пъстрасе ꙟн старе де тот бȣнъ. Посесорȣл аў пȣс пінтре гръмъзіле де пѫне ꙟндатъ дȣпъ ашезареа ꙟн хамбар, о мȣлціме де фрȣнзе верзі де нȣк; ачесте гръмъз саў аместекат дін време ꙟн време ші ꙟн тот анȣл се адъоџеа фрȣнзе проаспете. Ачесте ȣскѫндȣсе ꙟнкȣрѫнд, лесне се деосебеск де гръȣнце прін вѫнтȣраре, кѫнд се прегътеще пѫнеа пентрȣ вѫнзаре. Міросȣл чел таре ші греў, че се ꙟмпъртъшеще гръȣнцелор, де ші се пъстреазъ ꙟнкъ дȣпъ вѫнтȣраре. ва ші дȣпъ мъчінаре, ꙟнсъ прін доспіреа алȣатȣлȣі ші прін коачереа пѫнеі дін ачест фелю де фѫінъ, де тот се піерде, ші пѫнеа аре ȣн гȣст плъкȣт ші есте фоарте бȣнъ. Г: Фр:

ПАЛАТȢЛ МȢНІЦІПАЛ ДІН ȢЛМ.

ꙟнвекіта політіе Ȣлм ꙟн Кръіа де Віртемберг, ашезатъ лѫнгъ Дȣнъре, аў фост маі наінте о політіе слободъ а цънȣтȣлȣі Швабен, ла акърѣіа адȣнърі общещі еа авеа протіе. Кȣ тоате ачесте ла анȣл 1803 аў къзȣт сȣпт стъпѫніреа баварезъ ші ла 1810 саў тръдат Кръіеі Віртемберг.

Пънъ ла 1803 лъкȣіторії ера чії маі мȣлці Лȣтерані ші нȣмаі фоарте пȣцінї Католічї, карії съвѫршеа а лор слȣжбъ вісерічеаскъ ꙟн каса нȣмітъ германъ ші ꙟн Мънъстіре Аȣгȣстінілор де Венген. Ачеатъ мънъстіре саў десфіінцат сȣпт стъпѫніреа баварезъ, іар вісеріка еі саў префъкȣт пентрȣ рітȣл католік.

ꙟмпреџȣрімеа есте форте родітоаре ꙟн поаме ші пѫне, іар кȣлтȣра віілор аў ꙟнчетат де 200 ані. Дȣнъреа есте аіче латъ де 200 палме ші адѫнкъ де 10—12. Прін ревърсареа ріȣлȣі Ілер ші Блаў ꙟн тѫнса се фаче навігътоаре (пȣртътоаре де коръбії) ші дрȣмȣл де пе вале алкътȣеще хотарȣл ꙟнтре Баваріа ші Віртемберг. Ачеастъ позіціе ші подȣл нȣміт Лȣдвіг-Вілхелм, че есте зідіт де о комісіе архітектонікъ, ꙟндъмнеазъ негоцȣл, кареле ꙟнкъ де демȣлт ера фоарте ꙟнсъмнъторю пън ла міжлокȣл веакȣлȣі ал 18-ле

Прін статорнічіреа сістемеі въмілор ꙟнтродȣсе де гȣвернȣріле германе, негоцȣл се мърџінеа маі кȣ самъ ꙟн експедіції пе Дȣнъре ла Аȣстріа, ꙟнсъ аком іаръш аў ꙟнчепȣт а ꙟмфлорі, дȣпъ че ла 1829 Баваріа ші Вѫртем-

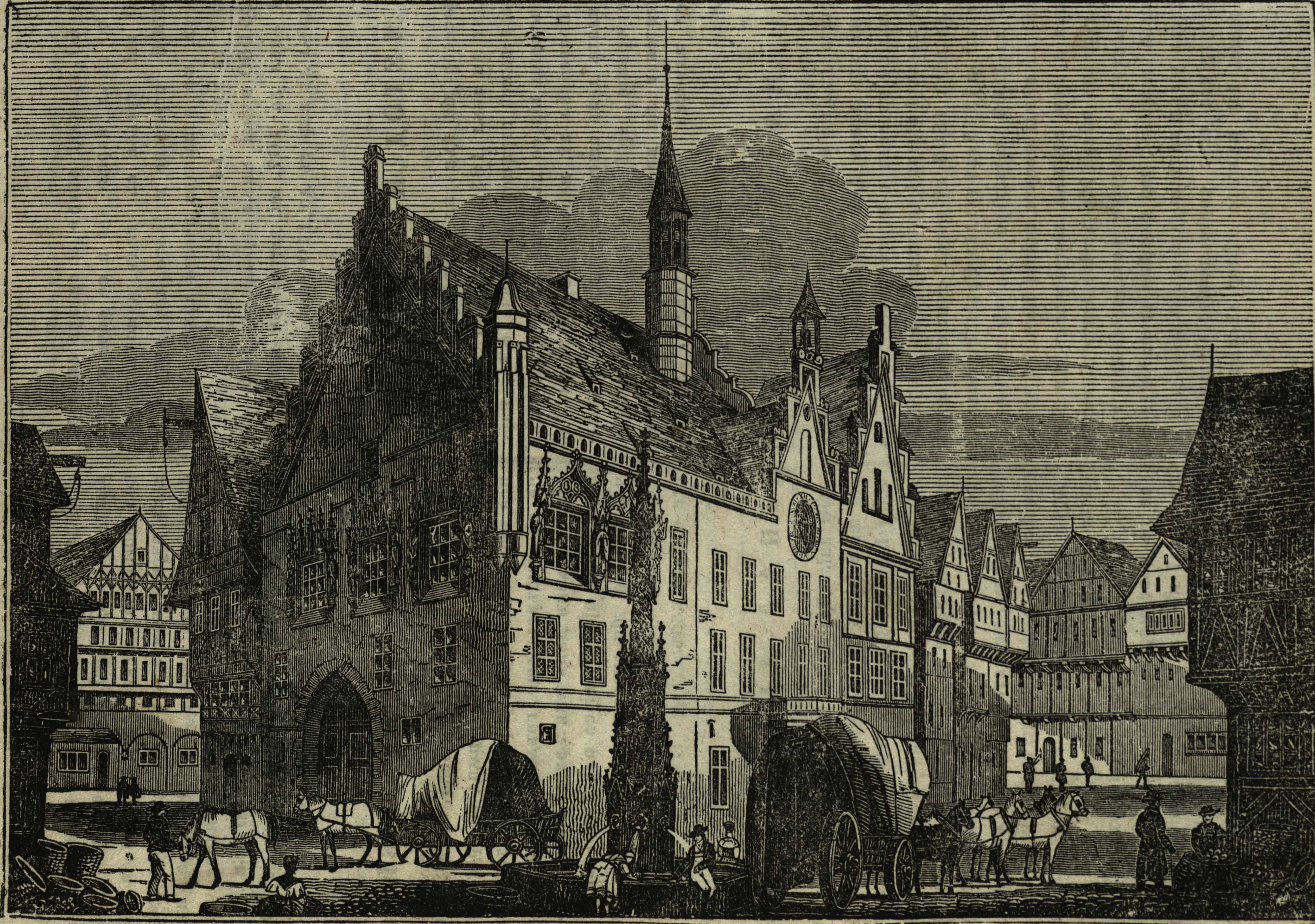

ПАЛАТꙊЛ МꙊНІЦІПАЛ ДІН ꙊЛМ.

бергȣл саȣ̆ ꙟтрȣніт ꙟн статȣрі̆ комерціале. Ȣлм аре фабрічі̆ де табак, де пънзъріі̆ ші пітъріі̆ бȣне; вестіте сѫнт лꙋлеле де Ȣлм, тȣртеле дȣлчі̆, крȣпеле, ꙗска дін мѫзгъ де теꙋ̆ ші колбечіі̆ ꙟгръшеці̆.

Дінтре челе маі̆ марі̆ зідірі̆ се ꙟсъмнеазъ катедрала нȣмітъ Мꙋнстер, чел маі̆ фрȣмос монȣмент ал Архітектȣреі̆ готіче, ші чеа маі̆ маре ші маі̆ ꙟналтъ бісерікъ ꙟн Германіа, аре органе кȣ тріі̆ міі̆ де флȣере; Палатȣл мȣніціпал кȣ ȣн чеасорнік фоарте местешȣгіт, ші мȣлте алте зідірі̆ дін веакȣріле де маі̆ наінте. Ікоана де астъз ꙟмфъцошазъ проспектȣл палатȣлȣі̆ мȣніціпал дін Ȣлм.

А. Мо.

КОПАЧІ̆ ДЕ МІГДАЛЕ.

Ачест арбȣр фрȣмос обічнȣіт се фаче ꙟналт де 6—10 палме ші самънъ оарече кȣ персікȣл, че есте тот де ачел ген (соꙋ̆). Млъдіцеле сѫнт сȣпцірі̆, лȣнгъреце ші пе партеа чеа деспре соаре рошіетіче. Флоареа аре маре асемънаре кȣ ачеа де персік; ші фрȣнзеле сѫнт лȣнгъреце, аскȣціте ла вѫрв, ші дінцоасе.

Поама лȣнгъреацъ, овалъ кȣпрінде сȣпт о ꙟнвълітȣръ верде ші ȣскатъ, че нȣ се поате мѫнка, ȣн міез алб, олоіос, ꙟнвъліт ꙟн о коаже кастаніе ші тȣртітъ, че се вінде сȣпт нȣме де мігдале. Се афлъ мігдале дȣлчі̆ ші амаръ; дін челе ꙟнтъі̆ се кȣноск ꙗръш доȣъ соꙋрі̆, мігдала чеа маре ші чеа мікъ дȣлче. Се маі̆ ꙟнсъмнеазъ мігдала плеснітоаре ші мігдала персікъ.— Мігдалȣл вȣлгар, чел дȣлче ші чел амар креще сълбатік ла Оріент, ꙟн Афріка нордікъ, ꙟн Европа сꙋдікъ ші ꙟн Свіцера. Ел саȣ̆ адȣс маі̆ ꙟнтъі̆ дін Асіа ла інсȣла Тасос, де аіче ла Італіа, ші кȣ о къȣтаре бȣнъ, креще ші ла ноі̆ ші фаче роадъ; ꙟнсъ ꙗрна аспръ ꙟл стрікъ де тот. Фъръ ꙟндоꙗлъ се ва депрінде пе ꙟнчет кȣ кліма нордікъ ачест арбȣр, кареле ꙟмбодобеще прімъвара гръдінеле ноастре прін фрȣмоаселе сале флорі̆, маі̆ алес дакъ се ва креще дін съмѫнцъ. Ка ȣн міжлок де ал фері ꙟмпротіва аспрімеі̆ клімеі̆ ноастре, се рекомендȣеще хȣлтȣіреа лȣі̆ ꙟн пержі̆ тінері̆. Сѫмбȣріле челе албе а мігдалȣлȣі̆ дȣлче, аȣ̆ ȣн гȣст плъкȣт ші сѫнт фоарте хрънітоаре. ꙟн Европа сȣдікъ пън ші класȣл попорȣлȣі̆ чел маі̆ сърак мънѫнкъ мігдалеле ка о роадъ обічнȣітъ ші плъкȣтъ, ꙗр ла ноі̆ нȣмаі̆ чіі̆ маі̆ ꙟнавȣціці̆ ле ꙟнтребȣінцазъ ла бȣкате ші маі̆ алес ла пръжітȣрі̆.

Мігдалеле кȣпрінд ꙟн сіне мȣлт олоꙋ̆ ші пентрȣ ачеа кȣ време се рѫнчезеск. Челе маі̆ бȣ-

не союрі дінтре тоате сжнт ачеле нȣміте амврозіа дін Італіа ші челе де Валенціа дін Іспаніа. Мігдалеле дȣлчї се ꙟнтребȣінцеазъ ꙟн спіцерії адесеорї спре а се фаче дін тржнселе лапте ші ȣнт де мігдале, каре ачест дін ȣрмъ есте гълбіȣ, кам тȣлбȣре, дȣлчіȣ ші маї плъкȣт ла гȣст де кжт алте олоюрї. Мігдалеле амаръ, де каре съ гъсеск ȣнеорї кжте ȣна пінтре челе дȣлчї, де ші се ꙟнтребȣінцеазъ ла пръжітȣрї, ꙟнсъ ачеаста нȣ есте біне, къчї еле кȣпрінд ꙟн сіне о отравъ, каре есте оморжтоаре пентрȣ кжнї, мжце, пасерї ші алтеле добітоаче, адȣкжнд ші оаменілор вътъмаре нȣмітъ, акріме албастръ. Олоюл фъкȣт дін ачесте мігдале аре гȣст асеміне плъкȣт, ка ші ді челе дȣлчї. Матеріа вътъмътоаре, че се афлъ ші ꙟн сжмбȣрії де перже, чіреше ші персіче, есте ла мігдале маї алес ꙟн коажа міезȣлȣї. Ачеастъ матеріе се ꙟнтребȣінцеазъ ка дофторіе ла фрігȣрї, інфламації де плъмжні ш. а. Ръмъшіца дін мігдалеле стоарсе се ꙟнтребȣінцеазъ де даме сȣпт нȣме де тържце де мігдале, каре аместекжндȣсе кȣ апъ слȣжеще пентрȣ спъларea піелеї. Лемнȣл мігдалȣлȣї есте вжртос ші се поате ꙟнтребȣінца ла столеріее ші стрȣгȣріе.

С. С. Б.

ꙟМПОПОРАРЕА ПЪМЖНТȣЛȣІ.

Статістічії деосевітелор нації нȣ нȣмаї къ нȣ се ȣнеск асȣпра нȣмърȣлȣї лъкȣіторілор пъмжнтȣлȣї нострȣ, дар ꙟнкъ арътъріле лор се деосебеск фоарте мȣлт ȣна де алта. Теологȣл Канц сокотеа ꙟмпопорареа а фі ла 1744 де 60,000,000. — Волнеї ла 1804 де 437,000,000.— Малте Брȣн ла 1804 ші 1810 де 640,000,000. — Балбі ла 1816 де 704,000,000. — Тот ачеста ла 1829 де 737,000.000. — Пінкертон ла 1827 де 710,000.000. - Хасел ла 1828 де 846,782.210. — Абателе Сен Піер ла 1758 де 900,000.000. — Соціетатеа місіонеї енглезе ла 1818 де 1.000,000,000. — Волтер де 1.600,000.000. — Аȣторії історіеї ȣніверсале дін Англіа пе ла міжлокȣл веакȣлȣї ал 18-ле де 4.000,000.000. —

Балбі, фъръ ꙟндоіалъ ȣнȣл дін чії маї ꙟмвъцаці ші маї сігȣрї статістічї, ꙟмпърцеще тотала ꙟмпопораре де 737,000.000. ꙟн ȣрмъторȣл кіп: ꙟн Европа 227,000.000 лъкȣіторї пе 2,793.000 міле патрате. —ꙟн Асіа 390,000,000 лъкȣіторї пе 12,118.000 міле патрате. — ꙟн Афріка 60,000.000 лъкȣіторї пе 8,500.000 міле патрате. — ꙟн Амеріка 39,000.000 лъкȣіторї пе 11,146.000 міле патрате. — ꙟн Аȣстраліа 20,3000.000 лъкȣіторї пе 3,100.000 міле патрате. — Дȣпъ деосебіреа Релігіілор, Балбі ꙟмпърцеще нȣмърȣл тотал ꙟн ачест кіп: 1-ꙟ Крещіні а бісерічеї ортодоксе 56,000,000 а бісерічеї католіче 139,000.000; ші а челеї протестанте 59,000.000. — 2-ле Іȣдеї 4,000.000. — 3-ле Мȣсȣлмані кȣ тоате а лор секте 96,000.000. — 4-ле Брамані 60,000.000. — 5-ле Мъртȣрісіторї ꙟмвъцътȣреї лȣї Конфȣціе, Сінто, а Магілор ші Фетіцілор 147,000.000. —

С. С.Б.

ВЕНЕЦІА.

Венеціа, капітала пърцеї остіче а рігатȣлȣї Ломбардо-Веніціан, ші тот одатъ а делегацієї Венеціеї, (нȣмітъ ші Dogado), съ афлъ ꙟнтре 45 граде, 25 мінȣте а лъцімеї нордіче ші 30

граде а лȣнџімеі остіче дȣпъ меридіанȣл де Ферро. Еа есте зідітъ пе 126 інсȣле.

Ꙟтре інсȣле сеаȣ арінішȣрі съ'нтінд 134 де каналȣрі, каре ꙟнделінеск аіче локȣл де ȣліце. Тоате бісерічіле, тоате палатȣріле ші каселе партікȣларе ꙟнфъцошазъ а лор фацаде спре каналȣрі. Пърціле дін дос ꙟнформеазъ ȣліці стрѫмте, каре сѫнт ꙟтре сіне ꙟмпреȣнате атѫт прін каналȣрі кȣм ші прін 500 подȣрі, че дȣк песте ачесте. Ачест лабірінт де ȣліці ші де каналȣрі съ'нпарте прін каналȣл чел маре (canal grande сеаȣ canalazzo) ꙟн доъ пърці асемене. Ачест маре канал есте лат де 344 палме, ші нȣмаі ȣн сінгȣр под, мъреџȣл арк а подȣлȣі Реалто, ꙟмпреȣнеазъ амѫндоъ џѫмътъціле політіеі. Ȣліціле сѫнт аша де стрѫмте, ꙟнкѫт абеа есте лок пентрȣ 3 педестрі, че мерг ȣнȣл лѫнгъ алтȣл. Нȣмърȣл каналȣрілор мічі есте аша де маре, ꙟнкѫт пе фіес-каре дрȣм требȣе а съ трече песте о мȣлціме де пȣнці каре де ла малȣріле де џос ꙟнълціндȣсъ, аȣ неапърат аркȣрі ꙟналте. Маі ла фіес-каре дін ачесте подȣрі сѫнт ашезате трепте пентрȣ а лор кезешіме, ші мерџереа пе џос ꙟн Венеціа, дȣпъ кȣм зіче ȣн кълъторіȣ, есте о не'нчетатъ сȣіре ші погорѫре. Подȣріле ꙟнсъ нȣ сѫнт дестȣле пентрȣ аша де мȣлте каналȣрі, ші адесе орі требȣе, ка пентрȣ а пȣте аџȣнџе пе чеелантъ парте а каналȣлȣі, съ се факъ ȣн маре ꙟнкȣнџȣр. Лъкȣіторії сѫнт невоіці а ȣмбла маі тотдеаȣна пе дрȣм де апъ, ȣнде ȣн маре нȣмър де гондоле (каіче) џін комȣнікаціе, іаръ трѫсȣрі ші каі нȣ сѫнт нічі де кȣм ꙟн Венеціа.

Тоці кълъторії мъртȣрісеск, къ ꙟн прівіреа архітектȣреі нȣ съ поате нічі о політіе асъмъна кȣ Венеціа. Нȣ нȣмаі ла бісерічі ші зідірі пȣбліче, чі ші ла каселе партікȣларе съ вѫд лѫнгъ о лалтъ форме де архітектȣра готікъ, бізандінікъ, сараценъ, ші італіанъ, ачеастъ дестре ȣрмъ архітектȣръ съ'нфъцошазъ кѫнд ꙟнтр'о фрȣмоасъ сімплічітате, че самънъ кȣ чеа веке Гречеаскъ, кѫнд ꙟнтр'о подоабъ романъ, ші нȣмаі рар дісфігȣратъ прін несімплічітате. Нічі ꙟнтро політіе а лȣмеі нȣ съ афлъ аша де мȣлте палатȣрі. Чіі маі марі архітекці с'аȣ рівалізат (ꙟнтрекȣт) а ꙟмподобі ачеастъ політіе де апъ кȣ мещешȣгȣл лор. Дінтре 27,900 касе, че еа кȣпрінде, о маре парте с'аȣ зідіт де архітекції Пісано, Сансовіно, Палладіо, Сан Міхелі, Скамоззі, да Порте ші Россі, каре маі кȣ самъ контрібȣеск, спре ада політіеі ачса мъреацъ прівіре ші стрълȣчіре, каре о деосебеск де тоате алте політії.

Ȣн лȣкрȣ ꙟнсемнат ꙟн Венеціа сѫнт ꙟналтеле оџеагȣрі, каре съ рѫдікъ де ла акоперемѫнт ꙟн формъ чіліндрікъ де 16 палме ꙟналте, сфършіндȣсе ꙟн формъ де леікъ. Прін ачеастъ ꙟнтокміре, де ші съ сȣпъръ вечінії маі пȣцін де фȣм де кѫт ла ноі; тотȣші ꙟнсъ адесеорі ȣн вѫнт маре лесне дармъ оџеагȣріле.

Вреднікъ де ꙟнсъмнат есте тръінічіа тȣтȣрор зідірілор ꙟн Венеціа. Еле сѫнт тоате де піатръ орі де мармȣръ гречеаскъ сеаȣ істрікъ, сеаȣ дінтрȣ'н феліȣ де піатръ де Далмаціа, бȣнъ ші вѫртоасъ, каре фоарте кȣ греȣ съ сфармъ). Тоате подȣріле сѫнт масіве върсате, ші челе маі мȣлте де марморъ. Кіар ші пардосала съ алкътȣеще дін леспізі марі де граніт, ші есте фоарте нетідъ, фіінд къ нічі одатъ нȣ съ мерџе каларе сеаȣ кȣ трѫсȣрі песте дѫнса, ꙟнкѫт ꙟн Венеціа съ стрік пȣціне чȣботе.

Тоатъ Венеціа, аре ȣн полігон де $2^3/_4$ міле Італіене ꙟн ꙟнтіндере де ла ост спре вест, ші де $1^3/_4$ міле де ла сȣд спре норд, кȣ сȣпрафацъ де $2^1/_4$ міле патрате, еа съ'нпарте ꙟн шасъ кварталȣрі (Sestieri, шасъ пърці), кварталȣл del Castello, де Canal regio Canalazzo, де Сан. Marco, de Сан. Paolo, де Сан. Croce ші де Dorsoduro кȣ Giudecca, че есте о грȣпъ де інсȣле. Ꙟтре ачесте нȣ сѫнт кȣпрінсе інсȣлеле ші а лор політіоаръ, каре съ афлъ ꙟмпреџȣрȣл Венеціеі ꙟмпръщіете ші каре ла ȣн лок аȣ маі тот атѫта лъкȣіторі, кѫт ші ꙟнсȣші Венеціа.

Нȣмърȣл бісерічілор католіче есте де 99, ꙟнтре каре съ кȣпрінд паракліселе нȣмероаселор тагме де кълȣгърі, прекȣм ші ачеле а спіталȣрілор. Афаръ де ачесте съ афлъ о бісерікъ Гречеаскъ, алта Греко-ȣніетъ, о бісерікъ Армінеаскъ, о касъ де рȣгъчȣні Германо-протестантъ ші шепте Сінагоџе. Кȣпітеніа клерȣлȣі католік есте ȣн патріарх, Гречії ші Арменії аȣ Архіепіскопі, ші Жідовії Рабіні.

Чел маї ꙟнсъмнат квартал а політіеі есте ачел де Сан-Marco маї ꙟн міжлокȣл еі ші каре съ ȣнеще кȣ марџінеа сȣдікъ а лагȣнелор. Чеа маї маре піацъ ꙟн Венеція ші ȣна дін челе маї фрȣмоасе пе пъмжнт, есте ачеа а Сан-Marco, каре съ'нфъцошазъ ꙟн ікоана де астъзі; еа есте ꙟнкȣнџȣратъ де патрȣ зідірі стрълȣчіте: де бісеріка Сан-Marco, де векеа Прокȣраціе, де палатȣл ноȣ (fabbricha nuova), зідіре ноъ, че требȣе а съ деосебі де зідіреа де асъміне нȣміре де ла Реалто ші де ноа Прокȣраціе; ꙟнтре ачесте ші ꙟнтре палатȣл доџілор, есте піаца слободъ, ші съ'мпреȣнеазъ кȣ піаца Піацетта. Еа есте пардосітъ ка ші ачеаста кȣ леспезі де граніт ꙟндрептжнд окюл де ла бісеріка Сан-Marco спре векюл палат ал прокȣраціілор, съ веде маї ꙟнтъю тȣрнȣл чеасорнікȣлȣі де о формъ елегантъ ші ꙟмподобіт кȣ мармȣръ Гречеаскъ ші кȣ поліетȣрі скȣмпе.

Ачест тȣрн с'аȣ зідіт де Петро Ломбардо ꙟн анȣл 1496, ші съ алкътȣеще дін патрȣ ржндȣрі ꙟмподобіте кȣ колоане корінтіче.

(Ва ȣрма).

ДȣМІНІКЪ | АНȣЛ І. | 23 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 12. ꙖШІЙ. 1841.

ВЕНЕЏІА (ꙟнкеєреа).

Чеас-орнікȣл есте фоарте мещешȣџіт, ші самънъ кȣ ачеле, че съ афлъ ꙟн ȣнеле політії Германе прекȣм ꙟн Прага ꙟн векюл палат мȣніціпал. Деасȣпра ачестȣї чеас-орнік съ веде ȣн клопот маре лѫнгъ каре стаȣ̆ доі бърбаці де фіер, авѫнд фіескаре кѫте кȣ ȣн чокан ꙟн мѫнъ, ȣнȣл бътѫнд патраріі іаръ челалант чеасȣріле. Фабрікантȣл ачестȣї чеас-орнік есте Џіов: Паоло.

Лѫнгъ ачест тȣрн съ афлъ векеа Прокȣраціе, о зідіре колосалъ, ꙟнформѫнд ȣна дін челе маї лȣнџі латȣрі а піецеї S. Marco. Ачест палат с'аȣ̆ зідіт ꙟн сȣта а 15-а де архітектȣл Бартоломео Бȣоно ші аȣ̆ слȣжіт пѫнъ ла ꙟнфіінцареа Прокȣраціеї ноȣъ спре лъкȣінца прокȣрадорілор де ла S. Marco.

Ачещіа съ афла ꙟн сенат, ші авеа прівіґере асȣпра прічінілор де епітропіа нобілілор, асȣпра тестаментȣрілор ші даторіілор кȣм ші асȣпра одоарелор дін Сф. Марко. Акȣм ачест палат есте ꙟнкіріет чеа маї маре парте ла персоане партікȣларе.

А тріа латȣре а піецеї ꙟнформеазъ палатȣл кръеск. Ел есте зідіт ꙟн ачел лок; ȣнде маї ꙟнаінте съ афла бісеріка Сф. Џеменіані, че саȣ̆ сȣрпат ꙟн анȣлі 1810 дін поронка лȣї Наполеон прін архітектȣл Џюсепе Солі дін Венеціа. Зідіреа есте фъкȣтъ кȣ'н рѫнд маї џос де кѫт Прокȣраціїле, ші парте ꙟн стілȣл дорік, парте ꙟн чел іонік. Палатȣл кȣпрінде нȣ нȣмаї лъкȣінцеле пентрȣ Преа-ꙟналта кȣрте, ꙟн времеа афлъреї еї ꙟн Венеціа, чі ші канцілеріа Гȣвернієї.

Палатȣл ноȣ̆ а Прокȣраціїлор, а доȣа парте а ачелȣї шър де зідірі, каре алкътȣеск палатȣл кръеск, ꙟнформеазъ чеа маї маре парте а піецеї

Сф. Марко. Ел есте кȣ 3 рѫндȣрї, дінтре каре ꙟнтѫюл есте зідіт кȣ архітектȣрѫ дорікъ, ал доіле кȣ іонікъ ші чел де а трііле кȣ корінтікъ.

Піаца Сф. Марко есте кентрȣл петречереї лъкȣіторілор. Пе сȣб аркаде съ афлъ ȣн маре нȣмър де кафінеле ші дȣгене ꙟнсъмнате, каре тоате съ ꙟнлȣмінеазъ сара. Пе ачеастъ време съ паре тоатъ Венеціа а съ дещепта дінтрȣ'н сомн, ȣліцеле съ фак лȣміноасе, тоції съ адȣнъ ла піаца Сф. Марко. Тоате націіле съ пар а фі трімес аічe пе а лор депȣтації; костȣмȣріле націонале кȣ каре ії съ'нфъцошазъ, мȣлцімеа лȣмінілор че съ вѫд де прін кафенеле лȣмінѫнд пѫнъ ші партеа чеа маї департатъ а піацеї, даў ачестії сцене прівіреа ȣнȣї бал стрълȣчіт. Ꙟн піаца слободъ съ фак џокȣрї пȣбліче, ші масче де форма веке ꙟндеамнъ спре рѫс. Ȣн деклъматор ростеще компȣнерї дін Аріост ші Тасо. Ꙟнбȣлзала оаменілор ціне пѫнъ тѫрзіў ноаптеа, ȣнеорї пънъ ꙟн зорї де зіȣъ, ші асфел съ репетȣеще ноаптеа ȣна дін челе маї карактерістіче сцене, че поате съ афле кълъторюл. Деспре ꙟнбȣлзала че ȣрмеазъ аічe, нȣмаї ачела поате съ'ші факъ о лъмȣрітъ ідее, каре ꙟнсȣшї аў възȣт'о кȣ окії.

Афаръ де піаца S. Marco ші а че де Піацета нȣ аре Венеціа нічї ȣн лок маї ꙟнсъмнат пентрȣ преȣмбларе. Гръдініле дін досȣл Прокȣрацііілор ноȣъ, каре сѫнт мічї ꙟнсъ фоарте плъкȣте, ші гръдінеле пȣбліче ашезате ла марџінеа політіеї сѫнт маї тот-деаȣна дешерте, де ші сѫнт еле сѫнгȣрȣл лок ȣнде поате петрече чінева ла аер кȣрат ші ла вердеацъ.

Флота де негоц а Венеціеї аў фост ꙟн времеа кѫнд съ афла ла кȣлмеа пȣтернічіеї сале, ла ꙟнкееареа векȣлȣї XV, де 3.300 коръбії ꙟнармате кȣ 36.000 марінарї, ꙟн време кѫнд флота де ръсбоꙋ съ алкътȣꙗ дін 40 галере (марї коръбії кȣ дȣоъ вѫнтреле ші дȣоъ шірȣрї де вѫсле) ші 300 алте васе. Маї тоате фаміліїле нобіле а Венеціеї фаче комерц; съ афла де ачесте 1000, каре авеа пе ан веніт де 4000 пѫнъ ла 7000 галбенї. Комерцȣл адȣчеа пе ан ꙟн Венеціа 10 міліоане галбенї-дін каре доȣъ чінчімї ръмѫнеа кȣрат къщіг. Венітȣл де пе ан а вістеріеї статȣлȣї ера де 1.200,000 галбенї. Шепте флоте де комерц плȣтеа пе тот анȣл ꙟн нȣмър хотъріт ла локȣріле де дескъркаре ші ліманȣрї ꙟн Левант, Крім, Сіріа ші Егіпет, статȣріле Барбаресче, спре Іспаніа, Фландра ші Англіа. Васеле прегътіте кȣ келтȣꙗла пȣблікъ съ'нкіріа ꙟн фіес-каре кълъторіе ачелȣї че да прецȣл чел маї маре. О ꙟнкъркаре де коръбії съ прецȣꙗ ла 100.000 де галбенї.

Нȣмърȣл лъкȣіторілор Венеціеї, каре ꙟн тімпȣріле челе маї ꙟнфлоріте а політіеї ера де 190,000 оаменї, аў скъзȣт акȣм ла 100.000. Попорȣл Венеціеї есте весел ші де ȣн сентімент віў. Діалектȣл съў, аплекат спре делікатецъ ші істеціме, есте асъміне департат де фінеца челȣї Тоскан, де статорнічіа челȣї Роман, ші де проастъ некȣлтевіре а челȣї Неаполітан.

Де ачест фрȣмос діалект съ ціне ші Венеціанȣл кȣ о маре протімісіре, ші ꙟнтре кончетъценї нȣ ворбеще ел алт фелꙋ, декѫт кȣ ачест діалект; с'ар сокоті ка о фаптъ де рѫс, дакъ ар воі чінева кȣ кȣноскȣції ші пріетінії съї а съ слȣжі кȣ діалектȣл Тоскан. Діалектȣл Венеціан пъръсеще тоате консоанеле аспре, ші леапъдъ сілавеле ші вокалеле де ла сфѫршіт Мелодіа діалектȣлȣї аў дещептат кȣ віошіе ꙟн попор о сімціре пентрȣ мȣзікъ ші кѫнтече, каре съ веде дін нȣмероаселе ші плъкȣтеле імне попорене. Маї де ꙟнсъмнат сѫнт гондоліерії (лȣнтрашії) карії де ші аў періт мȣлт дін а лор віошіе де маї наінте, дін а лор істеціме ші дін а лор плъкȣтъ кѫнтаре, totȣшї аў маї пъстрат ꙟнкъ плъкȣте кѫнтече де марінарї, а кърора меланхоліе ꙟн сърілe челе лініщіте а вереї, адесеорї десфътеазъ пе ла каналȣрї ші лагȣне

ȣрекеа стреінілор. Поезііле фрȣмоасе де а лȣї Тассо, кѫнтъ гондоліерȣл ꙟн Венеціа. Асъміне ші пе сценъ съ пъстреазъ ачест діалект, ші адесеорї 'аȣ̆ ꙟнтребȣінцат ꙟн комедіе де Гоці ші Голдоні.

Дін немърџінітȣл комерц ші дін лъціта Індȣстріе а Венеціеї пȣцін аȣ̆ маї ръмас акȣм. Нȣмърȣл фабрічілор нȣ есте маре, ші ꙟнтре ачесте нȣмаї фабрічіле де чеаръ ші де стеклъ сѫнт маї де ꙟнсъмнат. Челе ꙟнтѫї рамȣрї де Індȣстріе а челора ланте класе де попор сѫнт пєскȣіреа, пъскȣіреа ші лȣкрареа гръдінілор. Кȣ тоате ачесте кȣ о маре ꙟнкредере съ поате ащепта, къ ꙟнтіндереа Франко-портȣлȣї асȣпра ꙟнтреџеї Венеціеї ва авеа біне-фъкътоаре ȣрмърї пентрȣ ре'нфлорíреа комерцȣлȣї Венеціан, кȣ атѫта маї вѫртос къ Лагȣна дін прежȣрȣл Венеціеї ꙟнформеазъ ȣн шір де челе маї фрȣмоасе маї ꙟнкъпътоаре ші маї сігȣре лíманȣрї, де каре ꙟн мареа Адріатікъ ліпсеск.

Гр. С.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА ФРАЇБȣРГ ꙟН ГЕРМАНІА.

ꙟнтр'ȣн лок романтік а мȣнтелȣї Шварцвалд се афлъ міка политіе Фраїбȣрг, одінеоаръ капітала де Браісгаȣ̆, ші четате ꙟнтърітъ, пе каре Францезії аȣ̆ фост сȣпȣсо ла 1744 ші ꙗȣ̆ стрікат търііле. ꙟмпреџюріміле політіеї се нȣмъръ ꙟнтре челе маї плъкȣте локȣрї дін Германіа; де о парте съ афлъ шъсȣріле челе родітоаре, каре наскȣ̆ ꙟн маре ꙟнбелшȣгаре тоате продȣктȣріле ȣнеї клімї стѫмпърате; ꙗръ деспре алта о царъ мȣнтеноасъ ꙟнзъстратъ кȣ о мȣлціме де вії ші одоаръ а імперієї мінерале ші тотдеодатъ ꙟнавȣцітъ кȣ міне пентрȣ натȣралістї, ꙟндеобще Браісгаȣл есте ȣна дін челе маї фрȣмоасе церї а Германієї. Локȣріле мȣнтеноасе аȣ̆ пъдȣрї ші пъшȣнї, ꙗръ шъсȣріле аȣ̆ вії, ші агрікȣлтȣра продȣче тот фелюл де съмънътȣрї маї кȣ самъ грѫȣ̆ ші кѫніпъ. Пе лѫнгъ мінерііле де ꙗрџінт, плȣмб ші фіер се афлъ маре Індȣстріе, маї кȣ самъ спре пъдȣрї ȣнде се фак ꙟн маре нȣмър часорнічіле кȣноскȣте де лемн, каре саȣ̆ пріiміт прін тоатъ Европа ші ꙟнсȣшї ла Амеріка.

ꙟнтре зідіріле пȣбліче есте чел маї ꙟнсемнат бісеріка катедралъ кȣ тȣрнȣл ꙟналт де 368 ȣрме, пе каре съ веде ꙟнфъцошат ла Ікоана де астъзї.

Політіа Фраїбȣрг іші аре ꙟнчепȣтȣл съȣ̆ де ла бъешії карії пентрȣ ꙟмбелшȣгареа мінералілор че се афлъ ꙟн апропіере, ашезаръ аіче ȣн сат маре, пе каре де ла Герхолд де Цеарінчȣ̆ ла 1118 (дȣпъ алцїї ла 1112) лаȣ̆ префъкȣт ꙟн політіе.—

Дȣпъ стѫнџереа прінціпілор дін фаміліа Џерінгъ, політіа къзȣ ꙟн мѫніле контелор де Фірстенбȣрг, кȣ карії адесе се афла ꙟн гѫлчавъ; ꙟн векȣл ал XIV аȣ̆ ꙟнкеет о аліанціе кȣ алте політії, ші дȣпъ ꙟнделȣнгате ресбоае саȣ̆ сȣпȣс ꙟн сфѫршіт домнієї касеї де Хабсбȣрг.—

Аȣстріа ꙟн пачеа де Люневіл аȣ̆ дат Браісгаȣл, ȣна дін челе маї векї посесії а касеї де Хабсбȣрг, че кȣпрінде ші Лімбȣргȣл, локȣл нащереї лȣї Рȣдолф де Хабсбȣрг, дін преȣнъ кȣ Ортенаȣ̆, Дȣкъї де Модена, а кърȣꙗ џінере архідȣка Фердінанд де Аȣ̆стріа аȣ̆ къпътат тот ачеꙗші даре дȣпъ моартеа лȣї, ка дȣкъ де Браісгаȣ̆; ꙟнсъ ꙟн пачеа де Пресбȣрг саȣ̆ трѫдат ачастъ царъ кътръ Баден ші де атȣнче Фраїбȣргȣл есте капітала цінȣтȣлȣї Траїзам ꙟн маріле Дȣкат де Баден.

Політіа аре ꙟнкъ дін анȣл 1827 о Архіпіскопіе кърıа сѫнт сȣпȣсе Епіскопііле де Маінц, Фȣлда, Ротенбȣрг ші Лімбȣрг. Ȣніверсітъцеї ꙟнтемеіете де Алберт Лȣдвіг ла 1456 саȣ̆ хъръзіт ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ маї мȣлте фаворȣрї, ші еа нȣмъръ ꙟнтре ꙟмвъцъторії еї мȣлцї барбаці вестіці

БІСЕРІКА КАТЕДРАЛЪ ЛА ФРАЇБЪРГ ЌН ГЕРМАНІА.

Ꙟвꙋнътъціріле сціентіфіче спореск дін ан ꙟн ан, ші вібліотека есте фоарте ꙟнавꙋцітъ де кърці векї адꙋнате дін мънъстірї десфіінцате. —

Позіціа політіеї Фраїбꙋрг ꙟнтр'ꙋн ꙋнгїꙋ а церілор Германе, ші апропіереа політілор Хаїденберг ші Тібінген. Тот одатъ есте де ꙟнсъмнат, къ аіче се поате трі кꙋ маї маре ефтінътате, ші тінерімеа нꙋ есте нічї де кꙋм сꙋпꙋсъ прімеждіілор че ꙋрмеазъ прін алте локꙋрї.

I. М.. о.

БЕРХТЕСГАДЕН (ПОЛІТІЕ ꙞН БАВАРІА).

Дін џос де Салцбꙋрг ꙟн Тірол, ші ꙟн депъртаре нꙋмаї де о мілъ де ла ачеастъ політіе, се дескіде ꙋн шес ꙟнгꙋст ꙟнтре дої мꙋнці, рірат де рІꙋл Албе, пе лѫнгъ а кърꙋꙗ малꙋрї аџꙋнџе кълторюл ꙟн цара, каре ꙟнкъ пе ла ꙟнчепꙋтꙋл веакꙋлꙋї ал доїспрезечеле наꙋ̆ фост алтъ де кѫт ꙋн лок де вѫнат а контелор де Хал, ꙗр акꙋм се нꙋмеще цънꙋтꙋл де Берхтесгаден.

Ꙟндатъ ла ꙟнтрареа ꙟн ачест шес се вѫд челе маї романтіче локꙋрї. Спре дреапта се афлъ перецїї де мармор роше а мꙋнцілор, ꙗр спре стѫнга о чеатъ де Алпї ші деалꙋрї ꙟнналцъ локꙋл. Нꙋ департе де сатꙋл чел маре нꙋміт Гредіг се веде сінгꙋратіка мънъстіре Сан-Леонхард, четъцꙋꙗ Гартенаꙋ̆, ші апої стрімторіле нꙋміте піатра спѫнзꙋратъ ші ачеа де ла Тꙋрн.

Пе ачесте локꙋрї нічї о датъ наꙋ̆ ꙋрмат рес-

воае, ла ꙟнтраре ꙟн стрѫмтоареа піетрей спѫнзȣрате о інскріпціе векс адȣче кълъторюлȣї амінте, къ пъмѫнтȣл, пе каре ел калкъ есте сфінціт пачей. Пе о таблъ де марморъ се веде о крȣче кȣ ȣрмъторю̆ ꙟнскріс: „Pax intrantibus et inhabitantibus! (паче челор че ꙟнтръ ші челор че лъкȣеск аіче).

Політіа індȣстріоасъ Берхтесгаден есте ашезатъ пе о ꙟнкълціме, пе лѫнгъ каре кȣрџе ріȣл Албе. Дѫмбȣрї ꙟнверзіте пе каре се въд палатȣріле Лȣстхаїм, Аделстаїн, Фірстенхаїм ші алте зідірї фрȣмоасе се ꙟнтінд пе лѫнгъ політіе. Ꙟн оаре каре депъртаре дȣпъ ачесте дѫмбȣрї се веде мȣнтеле нȣміт Вацман, кареле кȣ а сале доȣъ вѫрвȣрї аскȣціте стръпȣнџе аерȣл.

Ꙟндатъ ла ꙟнтраре ꙟн політіе се веде спіталȣл кȣ ȣрме доведітоаре, къ ꙟн тімпȣріле векі саў фъкȣт аіче маї мȣлте фачерї де біне; де ꙟнсъмнат сѫнт тот о датъ ші доȣъ мънъстірї фрȣмоасе.

Лъкȣіторії політіеї Берхтесгаден нȣ се хрънеск ка лъкȣіторії алтор полігії мічї парте кȣ індȣстріа ші парте кȣ лȣкрареа пъмѫнтȣлȣї, че нȣмаї кȣ індȣстріа, дін прічіна къ се афлъ фоарте пȣцін пъмѫнт де сємънътȣръ. Тоате пъпȣшіле ші џюкъріїле де лемн пентрȣ копії прекȣм ші орнічe де пърете есъ дін фабрічеле ачестеї політії С. С. Б.

ІСТЕЦІМЕА ВȢЛПЕЛОР.

Докторȣл Хендерсон історісеще ȣрмъроареле деспре вȣлпеле афлътоаре ла Капȣл-нордік (капȣл чел маї деспре норд а Европеї): нȣ департе де Капȣл-нордік, ȣнде вѫрвȣріле стѫнчілор сѫнт акоперіте нȣмаї де пасерї апатіче (де апъ), есъ чете де вȣлпї ла прадъ. Ꙟнаінте де а ꙟнчепе лȣкрȣл лор, факў ꙟнтре еле о лȣптъ ꙟн шагъ, спре а черка пȣтереа фіешкъріа. Дȣпъ че еле с'аў ꙟнкредінцат деспре ачеаста, апої се ꙟннаінтеазъ пънъ ла марџінеа ȣнеї прапастії ші апȣкѫндȣсе ȣна пе алта де коадъ, се кобоаръ ꙟнтъю̆ чеа маї слабъ, ші чеа маї таре ръмѫінд ꙟн капет ціне тот шірȣл, пънъ кѫнд чеа де десȣпт аў апȣкат прада. Дȣпъ ачеꙗ се дъ ȣн семн, ꙟн ȣрма кърȣꙗ вȣлпеа чеа де деасȣпра, траџе пе челелалте дін тоате пȣтеріле сале. Ꙟнтрȣ ачест кіп еле се сȣе депе о стѫнкъ пе алта, пънъ че аў адȣнат о прадъ ꙟндестȣлатъ.

Гр. Пл.

МЕЩЕШȢГȢЛ ДЕ А СȢФЕРІ.

Міжлоачеле челе маї бȣне де а сȣферї тоате ненорочіріле віецеї сѫнт: а се депрінде тімпȣрїў кȣ пȣцін, ші а се ꙟнделетнічі тот деаȣна кȣ гѫндȣріле деспре нестаторнічіа тȣтȣрор лȣкрȣрілор пъмінтещї. Ꙟнтре тоате, боала есте чеа маї маре, пътіміре маї кȣ сеамъ кѫнд есте о ȣрмаре а небȣніілор ноастре, кѫчї атȣнчї о ꙟнсоцескў ші мȣстръріле кȣџетȣлȣї нострȣ. Кȣ тоате ачесте ꙟнцелептȣл щіе а се мѫнгъꙗ, ел чінстеще мѫна чеа невъзȣтъ, каре ꙟл педепсеще, ші пачеа нȣї пъръсеще ініма.

Віаца ноастръ нȣ ціне мȣлт, норочіції дін векȣріле де маї наінте с'аў трекȣт, ші че ліаў маї ръмас дін мърімеа лор чеа маї дінаінте, ші дін авȣціїле че аў авȣт?

Ненорочіріле сѫнт ȣн біне, прін каре омȣл ръпіт де селбатіка са патімъ депрінде а се кȣноаще, ші сімцеще слъбъчюнеа са чеа омінеа-

скъ; ші, дакъ щіе а ѕмілі inіма са сѕб жѕгѕл ненорочіреі; апоі тімпѕл дѕрерілор сале нѕ есте пердѕт ші грешалеле сале челе трекѕте се іартъ. Гр. Пл.

КЛАСЕЛЕ ДРЕГЪТОРІЛОР ХІНЕЗІ.

Тоці дрегъторії ꙟмпъръцієі хінезе, че фігѕреазъ ꙟн ліста рангѕрілор, се ꙟнсъмнеазъ кѕ ѕн нѕме обшеск Кѕан. Ѕн дрегътор цівіл се нѕмеще Вен-Кѕан (дрегътор літерар); іар дрегъторѕл мілітар Вѕ-Кѕан (ветеаз). Дін веакѕл ал тріїспрезечеле ꙟнкоаче, тоці дрегъторії хінезі сѫнт ꙟмпърціці ꙟн 9 класе, ші ачесте ꙟн доъ секції. Дрегъторії класѕлѕі ꙟнтѫѣ ші челѕі маі ꙟналт, поартъ пе кѫчѕлъ, кѫнд есте вре о парадъ, о піатръ прециоасъ рошіе, іар ꙟн зілеле де рѫнд ѕн мърцеан. ꙟнтѫіа секціе ал ачестѕі клас алкътѕеск міністрії статѕлѕі, іар а доѕа президенції челор маі ꙟнналте колегії ші цензорії сеаѕ інквізіторії чії марі, карії цін контрол асѕпра статѕлѕі ші ꙟмпъратѕлѕі.

Семнѕл чел обічнѕіт а дрегъторілор де класѕл ал доіле есте ѕн мърцеан кѕ флорі. ꙟнтѫіа секціе: генерал гѕбернаторії, сеаѕ віце-краії тѕтѕрор провінціілор ші віце-президенції челор маі ꙟналте колегії. А доѕа секціе: асесорії де стат таїнічі, віце-гѕбернаторії ші діректорії вірѕрілор фіешкъріа провінції. Класѕл ал тріїле се деосебеще прін ѕн бѕмб де піатръ албастръ ла кѫчѕлъ. ꙟнтѫіа секціе: чіаланції асесорі де стат ші ꙟнтѫії мъдѕларі деосъбітелор колегії ꙟналте ші а алтор інстітѕтѕрі ꙟмпъртещі. А доѕа секціе: діректорії окнелор ш. а. Класѕл ал патрѕл се деосебеще прін о піатръ сеаѕ стеклъ рътѕндъ албъстріе. Ла ачест клас се нѕмъръ: асесор де колегіе, шефії політіілор де рангѕл ꙟнтѫі, ш. а. Класѕл ал чінчеле поартъ ѕн бѕмб де крістал пе кѫчѕлъ, ші кѕпрінде: шефії політіілор де рангѕл ал доіле; дофторії кѕрцеі ꙟмпъртещі ші астрономії &. Класѕл ал шеселе кѕ бѕмб алб де стеклъ: секретарії дрегъторіілор маі ꙟналте, адѣнкції шефілор політіілор де рангѕл ал доіле, &. — Класѕл ал шептеле кѕ бѕмб де аѕр кѕ флорі. Дрегъторії: шефії політіілор де рангѕл ал тріїле &. Класѕл а оптѕле кѕ бѕмб сімплѕ де аѕр: адѣнкції шефілор політіілор де рангѕл ал тріїле, ал доіле секретарі а деосебітелор колегії, &. — Класѕл ал нѕоле, де асеміне кѕ бѕмб сімплѕ де аѕр: ворнічеії сателор, іспрáвнічіде темніце &. —

СТЕМА МОЛДОВЕІ

ꙟнкъ ꙟн тімпѕріле челе маі векі, атът църіле кът ші фаміліїле авé алор стеме. ꙟн картеа а патра а Бібліїі ла нѕмърарса Ісраелітенілор фіешкаріле се ашазъ дѕпъ неамѕл каса ші фамілія са. Елінії ші Романії пѕрта пе алор скѕтѕрі ші павезе фелісріте фігѕрі. Веотіа ꙟн Греціа авé ѕн кап де таѕр, іар Рома сѕб Імперіе пѕрта де семн ѕн вѕлтѕр. Дар стема аѕ ꙟнчепѕт маі регѕлат асе ꙟнтребѕінца ꙟн векѕл ал XI, кѫнд ера епоха кавалерілор ші а тѕрнірілор (џіокѕрі мілітаре), че се фъчé парте спре гімнасіре, парте спре ꙟмфъцошареа бравѕреі ші аморѕлѕі пентрѕ даме. Фелѣрімеа стемелор аѕ продѕс о щіінцъ нѕінтъ Хералдікъ (Бласон) че кѕ амънѕнтѕл стаорнічеще форма ші колореле стемеі асѕпра кърia фаміліїле векі разъмъ а лор мъндріе.

Стема де астіз а цѫреї се алкѫтѹеще дін доѫ пѫрцї. 1-ю ачеа проприе а Молдовеї ші а 2-ле а дінастіеї домнітоаре.

Ꙟн стема Молдовеї фігѹреазѫ капѹл де Таѹр сеаѹ Зімбрѹл. Ѹрікѹл ачестѹї семн есте нетѫгѫдѹіт Роман, кѫчї афарѫкѫ Таѹрѹл ера ꙟнтре семнеле мілітаре, дар ꙟнкѫ ѹна дін четѫціле де кѫпітеніе а Дачіеї трансалпіне (Гертіна) пѹрта нѹме Caput bovis (кап де боѹ) ші ачеаста, прекѹм се веде, џе ла о стемѫ че ва фі фост сѫпатѫ пе поарта четѫцеї. Таѹрѹл есте сімволѹл агрікѹлтѹреї, а пѹтереї ші а кѹмпенірeї, пентрѹ каре Романії і дѫдѹсе дівіса: tarde sed tute: (пе ꙟнчет дар сігѹр). Афарѫ де пѹтерніка ші іроіка провінціе а Еленілор нѹмітѫ Веотіа (прекѹм с'аѹ зіс маї сѹс), ꙟн тімпѹл де астізі капѹл де Таѹр есте стема кантонѹлѹї Ѹрі ꙟн Свіцера, а Мекленбѹргѹлѹї ꙟн Германіа, ші а мѹлтор фамілії стрѫлѹчіте. Стеѹа сексагонѫ (шесѹнгікѫ) афлѫтоаре ꙟнтре коарнеле Таѹрѹлѹї, мінеще лѹчеафѫрѹл лѹмінѫторі а Молдовеї. Делфінії, пе карії се разѫмѫ скѹтѹл стемеї, с'аѹ адаос пе кѫнд Молдовенії ші маї алес Берладенії петрече ресбоінд ші негѹціторінд пе мареа Неагрѫ, каре есте де делфіні ꙟмпопоратѫ.

Стема фамілієї Стѹрза, че есте дінастіа домнітоаре, ші каре кѹпрінде џѹмѫтатеа скѹтѹлѹї, с'аѹ адаос ла ꙟнтронареа Преꙟнѫлцатѹлѹї Домн Міхаіл Гр. Стѹрза ВВ. еа аре ꙟн кѫмп албастрѹ ѹн леѹ де аѹр ꙟн пічоаре, ціінд ꙟн гіаре о спадѫ кѹ рам де дафін кѹнџѹратѫ, ші авѫнд џос дівіза: utroque clarescere pulchrum: фрѹмос е а стрѫлѹчі ꙟн ꙟмбе „(адекѫ ꙟн ресбоѹ, спада, ші ꙟн ꙟнцѫлепчѹне, кѹнѹна).“ Ꙟнкѫ дін челе зісе, стема Молдовеї, че фігѹреазѫ сімволѹл фіінцеї сале фізіче ші морале аратѫ: агрікѹлтѹра, воінічіа ꙟнцѫлепчѹнеа ші комерцѹл, каре несмінтіт сѫнт елементе де ферічіре ші де лаѹда ѹнѹї попор.

ЧЕТІРЕА ꙟН АНГЛІА.

Четіреа ѹрмеазѫ ꙟн Англіа ꙟн чел маї маре град; паірѹл, мергѫнд ла камера де сѹс, о копілѫ тѫнѫрѫ фѫкѫнд о преѹмбларе прін паркѹрі (грѫдіні) саѹ мергѫнд ꙟн тѫрг спре а кѹмпѫра чева, четеще пе дрѹм газета саѹ о алтѫ карте; мергѫнд чінева ꙟн пощѫ четеще, де ѹмблѫ пе џос саѹ каларе де асемінеа четеще, ꙟн адѹнареа дамелор сѫ четеще, прекѹм ші ла дещептаре ші ла кѹлкаре. Акѹм аѹ ꙟнчепѹт а сѫ ашеза пѫнѫ ші пін трѫсѹрі віВліотіче мічі. Н. Гр.

ІНСТІТѸТѸЛ АЛБІНЕЇ.

Дѹмінікъ АНѸЛ I. 30 МАРТІЕ.

ІКОАНА ЛѸМЕЇ.

ФОАЕ
пентрѹ
ІНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 13. ЮНІЙ. 1841.

ДІОГЕНЕС

Дефъіма аверea, чінстеа,
тръіна ън ѹн половок!

Фъръ патріе ші міжлоаче,
ръткчінд дін лок ън лок,

Діогенес, нъскѹт ла Сінопе ън ал IV ле век ънаінтеа лѹї Хс. ера чел маї фаімос дін філософії Кінічї (*). Венінд ла Атіка се фъкѹ схолерїѹ а лѹї Антістенес, ка ші ачеста деспрецѹіа тоате щїінцеле філософіче ші крітіка деморалізаціа епохеї сале, пре каре черка прін іроніе се о ъндрепте. Прінціпіа лѹї ера къ ънцълептѹл, спре а фі ферічіт, требѹї съ се факъ неатърнат де

(*) Тагмъ де філософ[і] [...]рії прін вор[...]шка ші ера норжшінаці пре[...]м сѫнт к[...]ії.

соартъ ші де оамені, дрепткаре а нȣ дорі аве-реа, щіінцеле ші рангȣріле прекȣм нічі плъчеріле віецеі. Пентрȣ а фі дрепт пілдъ кончетъцънілор, саȣ сȣпȣс черкърілор ші ліпселор челор маі греле. Адесеорі се лȣпта кȣ фоамеа ші ꙟнфрѫна пофта ꙟн міжлокȣл челор маі марі оспъцȣрі. Ꙟн Атена аȣ ꙟнтрат зіȣа дескȣлц фъръ манта кȣ о барбъ лȣнгъ авѫнд престе ȣмър десачі ші ꙟн мѫнъ ȣн бастон. Ноаптеа дормеа ꙟн о бȣте, прекȣм плоаꙗ, фрігȣл ші вѫнтȣл, деасемене кȣ ръбдаре сȣферéа окъріле оаменілор, ꙟнсаш кȣпа са де лемн аȣ арȣнкато де ла сіне ка нетребȣітоаре, възінд къ ȣн тѫнър бéа апа дін палма мѫнеі сале. Попорȣл ші ачії кȣлтівіці аскȣлта кȣ плъчере зіселе сале челе ꙟмпȣнгътоаре. Александрȣ чел маре Македонȣл, сосінд ла Корінт, аȣ доріт се вазъ пе Діогенес, дрепт ачеа саȣ дȣс ла локȣл ȣнде пе џѫмътате зъкѫнд ꙟн бȣте се ꙟнкълзéа ла разіле соарелȣі. Мірѫндȣсъ де ачел ом, каріле съ пърéа къ нȣ бъгасамъ де ꙟмпъратȣл чел пȣтернік, аȣ ꙟнтрат кȣ дѫнсȣл ꙟн ворбъ, ші стѫнд ꙟннаінтеа лȣі юаȣ зіс ка съі чее вре ȣн хар; „нȣчер алта, ізісе філософȣл, де кът съ нȣмі еі ачеа че нȣмаі поці да, адекъ съ те даі ꙟн латȣрі де ла соаре.“ Мірѫндȣсе де ачеастъ довадъ де мърџініре, аȣ зіс Македонȣл „де нȣ ерам Александрȣ апоі аш фі доріт а фі Деогенес.“

Одатъ аȣ мерс зіȣа маре ꙟн піацъ кȣ фанар, зікѫнд къ каȣтъ пре ом, адекъ аша феліȣ прекȣм съ кȣвіне съ фіе.

Ꙟнтребѫндȣсъ каре есте фіара чеа маі прімеждіоасъ, аȣ ръспȣнс: ꙟнтре челе сълбатічe есте клевітіторȣл, ꙟнтре челе дȣмесніче: лінгȣшіторȣл.„! Ел аȣ мȣріт фоарте бътрѫн ла анȣл **324** ꙟннаінтеа лȣі Хс. Апропіїндȣсе моартеа, саȣ кȣлкат лѫнгъ дрȣм, ші зікѫндȣі оаречіне къ дȣпъ моарте іл вор мѫнка кѫній, аȣ ръспȣнс: къ спре апъраре біне ва фі съ пȣе ȣн бастон пре лѫнгъ дѫнсȣл.

Ікоана ꙟнфъцошазъ ȣн бареліев антік (съпътȣръ ꙟн释 мармȣръ пе џѫмътате рълікатъ), ȣнде се веде ꙟнтълніреа лȣі Александрȣ кȣ Діогенес

ІНСТІНКТȢЛ(*) РѪНДȢНЕЛЕЛОР.

О довадъ вреднікъ де мірар пентрȣ інстінктȣл ачестор пасері мічі дъ ȣрмътоареа ꙟнтѫмпларе: о пъреке де рѫндȣнеле фъкȣсе кȣібȣл лор сȣб болта ȣнȣі кȣпторю де вар ла партеа чеа маі де дінафаръ, ȣнде се ꙟмпреȣна треі хорнȣрі. Ꙟн време кѫнд еле фъчеа кȣібȣл, кълдȣра ера ꙟн кȣпторю аша де маре, ꙟнкѫт цііндȣсъ мѫна нȣмаі пȣцінъ време, се сімцеа дȣрере. Ꙟнсъ кȣібȣл ера ꙟн ачест лок маі де тот гата, кѫнд апоі прін кълдȣръ ȣскѫндȣсъ с'аȣ стрікат ші аȣ кързȣт џос. Дечі еле ш'аȣ фекȣт ȣн ал доіле, ші маі тѫрзіȣ ȣн ал треіле кȣіб тот ꙟн ачелаш лок, ꙟнсъ ші ачесте аȣ авȣт тот ачеꙗш соартъ. Апоі ш'аȣ фъкȣт ȣн ал патрȣле, кареле с'аȣ пъстрат ꙟнтрег, ді ші кълдȣра кȣпторюлȣі нічі декȣм нȣ ера маі пȣцінъ ші ꙟн ачеста рѫндȣнелеле аȣ клочіт ші аȣ скос пȣі. Ꙟн анȣл ȣрмъторю с'аȣ ꙟнчепȣт тот ꙟн ачелаші лок ȣн кȣів, ші с'аȣ іспръвіт, кареле, ла тот ачеꙗші кълдȣръ а кȣпторюлȣі, аȣ сȣферіт фокȣл, ші рѫндȣнелеле аȣ клочіт ші аȣ скос пȣі. Ꙟн ал патрȣле ан н'аȣ веніт рѫндȣнелеле, ші варарюл прівеа ачеаста ка ȣн сѫмн рѫȣ пентрȣ кȣпторюл съȣ. Фъръ ꙟндоꙗлъ къ еле мȣрісе. Четінд ачеастъ ꙟмпъртъшіре, деспръ а къріа адевър нȣ поате фі нічі о ꙟндоꙗлъ, фіінд доведітъ кȣ челе маі адевърате мъртȣрії, апоі требȣе съ гѫндім ȣрмътоареле: 1) Рѫндȣне-

(*) Інстінкт. Пȣтерс фіреаскъ, каре повъцȣеще по анімале (добітоачіле) ꙟн а лор фапте.

леле требѹѭ съ фі дескоперіт ші ꙟтребѹінцат ѹн фелю де лѹт сеаѹ пъмѫнт, каре сѹфер ефервінцеала; 2) кѹ непѹтінцъ есте ка нѹмаі інстінктѹл съ ле фі повъцѹіт ла ачеаста; 3) кѫнд еле ꙟн анѹл ал доіле ші ал трііле с'аѹ ꙟторс ла кѹпторю, аѹ требѹіт съ'ші адѹкъ амінте, нѹ нѹмаі къ пъмѫнтѹл, каре еле обічнѹіт ѫл ꙟтребѹінцазъ ла фачереа кѹібѹрілор лор, нѹ сѹфере фервінцеалъ, даръ ѫнкъ ші де пъмѫнтѹл сеаѹ лѹтѹл, каре ар фі фаворіторю ла а лор зідіре, спре ал пѹтеа ꙟтребѹінца токмаі ла ачест лок деосебіт.

Гр. С.

НОѸ РАМ ДЕ ІНДѸСТРІЕ ЛА ПАРІС.

Ла Паріс саѹ ꙟфіінцат ѹн рам ноѹ де індѹстріе. Пѹртъторії де газете обічнѹеск а арѹнка жѹрналѹріле пе ла палатѹріле челе марі, парте пентрѹ а къщіга тімп, іар парте спре а крѹца остенеала портарюлѹі, де а нѹ се скѹла аша де діміцеацъ ші а прімі жѹрналѹріле. Де кѫтва тімп аѹ ꙟчепѹт аі ѹрмърі пе аскѹнс оаре карії кавалері де індѹстріе (фѹрі), ꙟші ꙟсъмнеазъ каселе ѹнде ії аѹ ꙟтрат, сѹнъ клопоцелѹл, ші ꙟдатъ че лі се дескіде, апѹкъ жѹрналѹріле ші фѹг. Дѹпъ че аѹ фъкѹт ꙟн ачест кіп о прадъ ꙟсъмнатъ, апоі каѹтъ пе кѹмпърѹторії де жѹрналѹрі ла деліжанце (тръсѹрі пѹбліче) сеаѹ аюре, ші капътъ кѹ ачест прілеж ꙟдестѹі бані спре а пѹтеа петрече біне пესте зі.

Гр. Пл.

АЛБІНА.

Албіна стрѫнгътоаре де міере, Apis melifica, тръеще ꙟн социетате кѹ мѹлте де фелюл еі, алкътѹінд ѹн рою. Ачеста аре а са маткъ, сеаѹ ꙟмпъръteасъ, о мѹлціме де албіне лѹкрътоаре ші пе лѫнгъ ачесте ѹн нѹмър ꙟсъмнъторю де трѫнторі сеаѹ албіне де партеа бърбътеаскъ. Роюл тръеще ꙟн о лъкѹінцъ нѹмітъ стѹп.

Матка а) есте де доѹъ орі маі маре ші маі лѹнгъ декѫт албіна лѹкрътоаре б) ші маі лѹнгъ де кѫт трѫнторѹл с), де ші нѹ атѫт де гроасъ; де асеміне аре ші аріпі маі скѹрте, іар трѫнторії сѫнт маі марі декѫт албінеле лѹкрътоаре. Лѹкрѹл матчеі есте а скоате оаъ, пентрѹ каре сфѫршіт еа аре ѹн тімп пентрѹ оат.

Албінеле де партеа бърбътеаскъ, адекъ трѫнторії, се деосебеск прін капѹл лор чел маре ші ротѹнд, окі марі, бот скѹрт, трѹп пърос ші аріпі маі скѹрте. Дін прічіна къ аріпіле сѫнт скѹрте, ії рареорі сбоаръ ші лѹкрѹл лор есте маі алес а се ꙟсоці кѹ матка. Дѹпъ че аѹ съвършіт ачеаста, апоі ꙟнкѹрѫнд мор, сеаѹ се ѹчід де албіне ші се скот афаръ дін стѹп. Албінеле лѹкрътоаре се деосебеск прін ачеа, къ сѫнт маі мічі декѫт трѫнторії ші аѹ аріпі маі мічі ші маі скѹрте. Ла пічоареле де денапоі аѹ о гропіцъ ꙟн каре адѹнъ пѹлбереа флорілор. Нѹмаі еле съвършеск тоате лѹкрѹріле, адѹнъ міере ші чеаръ, фак фагѹрі, кѹръцъ стѹпѹл, пъзеск, ш. а. Тоате албінеле стѹпѹлѹі аратъ матчеі маре юбіре ші респект. Еа пѹне ꙟн фіескаре бортічікъ де фагѹр кѫте ѹн оѹ, ліпіндѹл кѹ о матеріе клеіоасъ, ші деосебінд фоарте біне кіліѹціле дѹпъ фелюл албінелор. Еа пѹне пе зі пънъла 200 де оѹъ ші ꙟн курсѹл ѹнеі вері пън ла патрѹзъчі де мії. Дѹпъ доѹъ сеаѹ тріі зіле се фак дін ачесте оѹъ пъпѹші, каре се хръ-

неск де кътръ албінеле лȣкрътоаре. Дȣпъ шеп-те сеаѹ опт зіле, мъріндȣсе пъпȣшеле, се ако-пър кіліȣціле де кътръ албінеле лȣкрътоаре кȣ о пътȣръ де чеаръ, іар дȣпъ патрȣспрезече зі-ле, розінд мічеле фіінце ачеастъ акоперітȣръ, ес албіне.

Кѫнд пъпȣшеле ꙟнчеп а се мішка атȣнче матка пъръсеще щȣбеюл, скоцінд кȣ сіне а-фаръ ȣн рою. Дȣпъ ачеа ес матчеле че-ле тінере, ші ачеа, каре есъ маї ꙟнтъї, чеар-къ а ȣчіде пе челеланте, ꙟнсъ албіне-ле лȣкрътоаре о ꙟмпіедекъ а фаче ачеаста, дін каре се прічінȣеще ешіреа еї афаръ кȣ ȣн рою, ȣрмѫнд ачеаста де тріі сеаѹ патрȣ орі прі-мъвара.

Ікоана де астъзі ꙟмфъцошазъ гімпȣл албінеї ꙟн мъріме спорітъ. Ел се алкътȣеще дін о цевіе фі-нъ кȣ мȣлте ꙟнкрестътȣрі де амѫндоȣъ пърціле, каре се афлъ ꙟн о теакъ; ачеаста дін ȣрмъ, ка ші цевіа, се десфаче деалȣнгȣл, ꙟнкѫт атȣнче цевіа се алкътȣеще дін доȣъ съџеці ꙟнкреста-те нȣмаї ла о парте, пе каре албіна ле скоате дін теакъ нȣмаї атȣнче кѫнд веде прімеждіеа еаѹ кѫнд се асȣпреще, ші фіінд ȣдате кȣ о

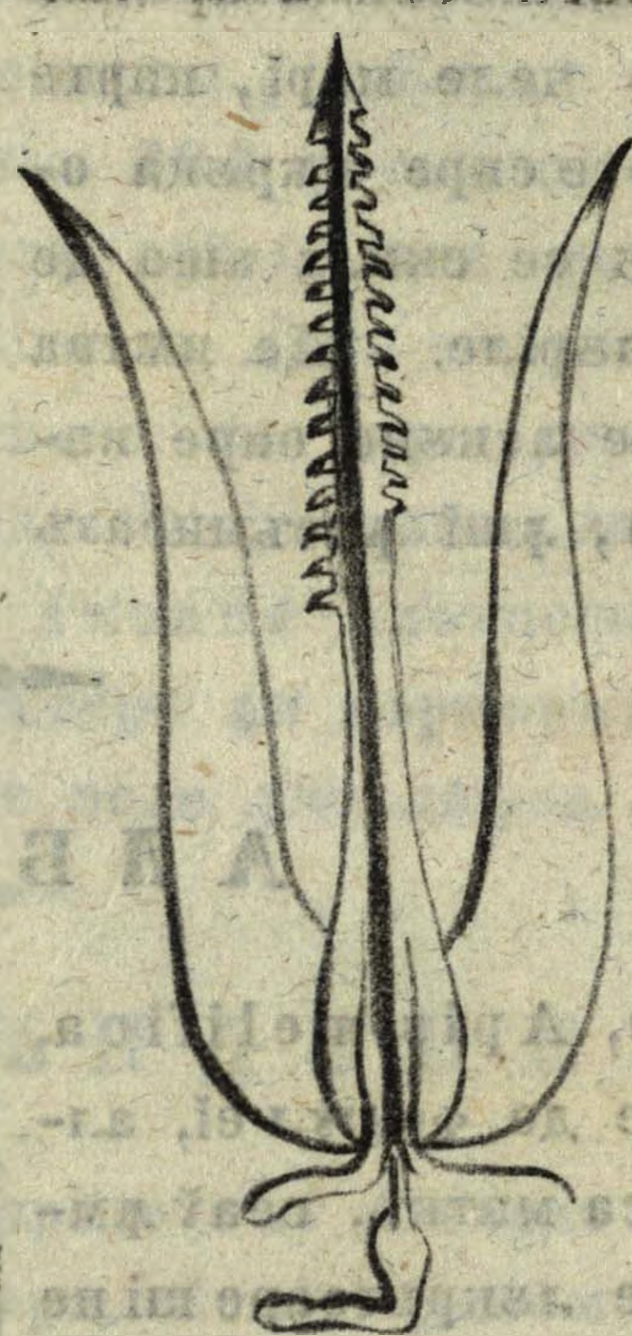

матеріе юте, апоі прічінȣеск марі дȣрері. Пар-теа дін міжлок а фігȣреї d есте гімпȣл, іар че-леланте пърці де а лътȣре сѫнт џȣмътъціле де теакъ; де десȣпт се веде бешіка ꙟн каре ал-біна пъстреазъ матеріа чеа юте.

С. С. Б.

ЕКАТЕРІНА II. ꙟМПЪРЪТЕАСА РОСІЕЇ.

Ачеастъ ꙟмпърътеасъ, че се поате нȣмі а до-ȣа ȣрзітоаре а Імперіеї Росіене, саѹ нъскȣт ла Стетін ꙟн Померанія, (о провінціе а Германіеї де норд) ла 25 Апріл 1729. Пърінтеле еї Хрі-стіан Аѹгȣст, прінціп де Анхалт-Цербст ера Ге-нерал фелдмаршал а Прȣсіеї ші гȣвернатор Про-вінціеї. Фіїка са се нȣмеа маїнаінте Софіа Аѹ-гȣста. Дȣпре пропȣнереа краюлȣї Фрідрік II, ꙟмпърътеаса Елісавета аѹ алесо де соціе а не-потȣлȣї еї Петрȣ III кареле се менісе де клі-

ромонȣл коронеї. Тінера прінцесъ саȣ адȣс де а еї маікъ ꙟн Россіа, ȣнде пріімінд релігіа Ортодоксъ саȣ нȣміт Екатеріна Алексіевна.

Ла 15 Септемвріе 1745 саȣ сербат а еї кȣнȣніе кȣ маріле дȣка Петрȣ. Ла 1761 мȣрінд Елісавета, Петрȣ саȣ ꙟнълцат пе трон. Дар прекȣм а лȣї късъторіе деасемене домніа нȣ іаȣ фост норочітъ. Репосінд ла 1762. Екатеріна дȣпре дорінца Росіеї ꙟнтреџї саȣ ꙟнълцат пе трон. Еа аве́ пентрȣ релігіе маре респект, ші саȣ ꙟнкоронат ла Москва кȣ маре стрълȣчіре.

Де атȣнче аȣ ꙟнчепȣт съ дісвълеаскъ ачеа

маї маре енергіе ші ꙟнцълепчȣне ꙟн адміністраціа дін лъȣнтрȣ ші ꙟн політіка дінафаръ. Еа саȣ сіргȣіт а ꙟнтродȣче ꙟн царъ індȣстріа, а ꙟнбȣнътъці агрікȣлтȣра, а ꙟнтінде комерцȣл ші а ȣрзі о флотъ. Ȣн ан дȣпъ а еї ꙟнтронаре Кȣрландезії аȣ алȣнгат пе а лор домніторіȣ, ші дȣпъ моартеа лȣї Аȣгȣст III, краюлȣї Полонії, прін ꙟнрїȣріреа Екатерінеї саȣ фъкȣт краю Станіслав Поніатовскі спре а кърȣіа апъраре іаȣ трімес о оасте.

Ачеастъ ꙟнрїȣріре ші мъріре аȣ аццат жалȣсіа (завістіа) статȣрілор Еȣропеї ші маї алес а Франціеї каре аȣ аццат пе Тȣрчіа де а апъра дрітȣл Полоніеї ꙟнтрȣ алеџереа краюлȣї. Еа аȣ черȣт ка Росіа съші трагъ оастеа дін Полоніа каре неȣрмѫндȣсе Сȣлтанȣл Мȣстафа ал III аȣ декларат Росіеї ресбою ші пе амбасадорȣл сеї Обресков л'аȣ ꙟнкіс ꙟн челе шепте тȣрнȣрї.

Аша дар ресбоюл аȣ ꙟнчепȣт ла 1768. Дȣпъ Голецін, че аȣ кȣпрінс Бендерȣл ші Ешії, аȣ ȣрмат ꙟн командъ Рȣміанцов. Нȣ департе де локȣл ȣнде Петрȣ I фȣсесе невоіт а ꙟнкее кȣ Тȣрчії о паче нефолосітоаре, Рȣмінцов аȣ ꙟмпъкат ȣмбра ачестȣї маре ꙟмпърат, бірȣінд ꙟн 8 Іȣлі 1770, кȣ 17.000 Росіенї 150.000 Тȣрчї ші 100.000 Татарї. Тотодатъ Екатеріна аȣ трімес дін мареа Балтікъ сȣб команда лȣї Орлов о флотъ пȣтернікъ ꙟн мареа Архіпелагȣлȣї. Флота тȣрчіаскъ ловіндȣсъ ла Чішме аȣ арс ꙟн нȣмър де 16 васе де лініе.

Пе кѫнд ачест тріȣмв рѫсȣна ꙟн Европа, моліпсіреа чȣмеї аȣ стръбътȣт пѫнъ ла Москва, сар ȣн казак нȣміт Пȣгачев, саȣ декларат къ ар фі Петрȣ ал III, ші прін ачеаста адȣсъсе маре ꙟнвълȣіре ꙟнтре попор, каре адȣнѫндȣсе ꙟн чете де ребелї пръда ші бостȣсе політііле, пѫнъ кѫнд ꙟнвінс де оастеа трімеасъ асȣпра лȣї, аȣ періт кȣ моарте де хоц.

ꙟнтрȣ ачеаста Тȣрчіа аȣ пропȣс паче. Трактаціа аȣ ꙟнчепȣт ла Фокшенї ші ла Бȣкȣрещї ꙟнтре Рȣміанцов ші Маріле везір, ачещї доі марї дȣшманї шедеа пачнічї ла маса діпломатікъ. Дар претенціїле дін ѫмбе пърці аȣ адȣс ꙟн 10 Март 1772 рȣмпереа трактації лор, амѫндоі шефії деспърціндȣсе саȣ ꙟнтълніт ꙟнармаці пе малȣл Дȣнъреі. Дȣпъ сістема романȣлȣї Фавіȣс ма-

ріле візір се фереа де генералнікъ бътъліе ші прін неꙟнчетате маршȣрї остенéа арміа Росіанъ. Дін ꙟмпреȣнъльȣкрареа лȣї Сȣваров саȣ невоіт Тȣрчії а се ꙟнкіде ꙟн Шȣмла ші а прімі леџеа пъчеї.

(Ва ȣрма)

ДАМЕЛЕ ЕНГЛЏЗЕ ꙞН КЪЛЪТОРІЕ.

Есте адевърат, къ Енглежії аȣ чева деосебіт ші кȣріос; ꙟнсъ барбації маї мȣлт де кѫт фемеіле. Де есте чінева кȣноскȣт кȣ ії, апоі ꙟнтр'адевър нȣ поате авеа маї бȣнї прієтіні. Дамеле сѫнт фоарте біне крескȣте, ші ді ші нȣ сѫнт преа граціоасе, тотȣші фоарте біне ѫмбръкате. Еле аȣ ȣн аер рече ші серіос; дакъ съ поате кѫщіга де ла дѫнсіле кѫтева конверсації, ші неспъріїндȣсе де ръспȣнсȣріле челе кȣ ръчеалъ, апоі съ топеще скоарца ачеа де геацъ, че се паре а ле фі ꙟнсȣшітъ, ші се веде о фръџезіме, каре ла о маї де апроапе кȣнощінцъ требȣе съ бірȣꙗскъ. Обічнȣіт сѫнт еле фоарте біне едȣкате, ші щіȣ а се діспȣта деспре чева маї мȣлт, декѫт де тікълошііле віецеї ші де зілнічіле багателе. Оаре каре педантерії (*) сѫнт вредніче де міраре, де пілдъ, нічї о датъ о дамъ енглезъ нȣ прімеще пе ȣн бърбат ꙟн одаꙗ ȣнде ꙗ доарме; камара де дорміт съ сокотеще ȣн лȣкрȣ сфінціт, пе каре окюл бърбътеск нȣ ар требȣі съ'л вадъ. Дакъ чінева візітеазъ пе о дамъ енглезъ ꙟнтрȣ'н отел пȣблік, ȣнде фіреще фіес-каре одае есте тот-одатъ ші пентрȣ дорміре, еа се кȣпрінде де чеа маї маре ȣіміре; ꙗ ꙟндатъ о деосебітъ одае, сеаȣ прімеще пе ачел расне ꙟн сала общꙗскъ. Чеа маї маре мірарe прічінȣеще, възінд о фаміліе енглезъ кълътоаре скоцінд дȣмініка о мȣлціме де біблії, кърці де рȣгъчȣні ші де кѫнтърі, дін каре еле фак о формалъ слȣжбъ Дȣмнезеꙗскъ кȣ о аша де маре евлавіе, ꙟнкѫт ꙟнтрȣ адевър съ ꙟнсȣфлъ прівіторілор ідеї пліне де сфінценіе ꙟнкѫт нічї кȣм с'ар пȣтеа сокоті ка о фъцърнічіе. Ꙟнкъ маї де'нсъмнат есте ꙟмпреџȣрареа къ афлѫндȣсе ла о асъміне фаміліе вре о тѫнъръ вреднікъ де ꙗбіт, kареа фіінд ла воꙗж ꙟн църі стреіне съ'нфъцошазъ дін ꙟнтѫмпларе ꙟн вре о дȣмінікъ ла бал, ші деспре каре съ щіе къ еа жоакъ біне ші кȣ маре плъчере, еа тотȣші деклърсазъ, къ нȣ ар жȣка дȣмініка пентрȣ нічї ȣн прецȣ!еа съ пофтеще ла данц, съ веде ꙟмпресȣратъ де дънцȣіторї ші рȣгатъ ꙟн ценȣнкї; ꙟнсъ еа ръспȣнде: „Ꙟн Англіа нȣ се жоакъ дȣмініка „ші мъкар къ еȣ нȣ сокот ачеаста де пъкат „тотȣші нȣ дънцȣеск, пентрȣ къ сора меа чеа „маї тѫнъръ сеаȣ камеріера меа ар пȣтеа лȣа „о пілдъ реа де ла міне.“ Ꙟнкъ маї де міраре есте, дакъ ꙟнтр'о алтъ зі съ веде о асъміне демоазелъ фрȣмоасъ жȣкѫнд ла бал кȣ маре плъчере, ші кѫнд съ пофтеще ла валц, еа ръспȣнде кȣ хотъріре, къ нічї о датъ ва жȣка валцȣл, де ші'ї плаче ачест данц, фіінд къ ел ꙟн Англіа съ сокотеще де некȣвіінчос. Чінева поате, съ'нтребȣінцезе тоатъ реторіка лъȣдѫнд валцȣл, ꙟнсъ еа ръмѫне статорнікъ, къ нічї кȣ'н прец нȣ ва фаче ачеаста, пентрȣ къ есте Енглезъ, ші съ'мѫндреще а фі Енглезъ. Ꙟн деопще фемеіле Енглезе кȣ сфінценіе пъстреазъ атѫт ꙟн патріе кȣм ші ꙟн стръінътате прінціпііле де религіе ші де морал, ші де асеміне крескѫнд пре фііі лор, ꙟнформеазъ ачел карактір лоіал (чінстіт) че есте пȣтереа ȣнеї нації. Гр. С.

(*) Педант, чел че се лаȣдъ ші остенеще пе алції кȣ а са щіінцъ.

АВȢЏІЕЛЕ ШІ КЕЛТȢЕЛІЛЕ РОМАНІЛОР.

Красȣс авеа 16 мілioане авере ꙟн банігата, шi ꙟнкъ пе атѫта ꙟн арџінтърii, акаретȣрi шi робi. Ел зiчеа: „чiне нȣi ꙟн старе а ꙟндестȣ„ла о армiе, сеаѹ чел пȣцiн ȣн легiон, ачела „нȣ се поате нȣмi ꙟнавȣцiт“.

Авȣџiiле лȣi Сенека се сȣеа пън ла 25, ꙗр а лȣi Аѹгȣр Лентȣл ла 35 мiлioане. Тiберiȣс аѹ лъсат дȣпъ моарте 227 мiлioане, шi Калiгȣла аѹ кiелтȣiт ачеастъ сомъ ꙟнтр'ȣн ан. Даторiiле лȣi Мiлон саѹ сȣiт ꙟн маi пȣцiн де ȣн ан ла 42,750.000 леi. Цезар ꙟннаiнте де а ꙟнтра ꙟн слȣжбъ, ера датор кȣ 28 мiлioане леi. Прiетешȣгȣл лȣi Кȣрiон лаѹ костiсiт 5,040,000 шi а лȣi Лȣцiȣс Паѹлȣс 3,200.000 леi. Поѹоара даторiiлор лȣi Антонiȣс се сȣiсе пън ла мiжлокȣл лȣi Мартiе, кѫнд саѹ ȣчiс Цезар, ла 3,440.000 леi пе каре ꙟн Апрiл ꙗѹ плътiт. Пе лѫнгъ ачеастъ сомъ аѹ маi келтȣiт ел 63,000.000 дiн вiстерiа статȣлȣi. Апiцiȣс прiн ръсiпа са аѹ кiелтȣiт 5,040.000, шi възѫнд къ дȣпъ плата даторiiлор сале ꙟi ръмѫн нȣмаi 840.000 леi, апоi саѹ ȣчiс сiнгȣр. Iȣлiȣс Цезар аѹ дърȣiт Сервiлiеi, маiчеi лȣi Брȣтȣс, ȣн мъргърiтар ꙟн прец де 500.000 леi. Мъргърiтарꙋл чел вестiт, пе каре Клеопатра, десфъкѫндȣл ꙟн оцът, лаѹ ꙟнгiцiт ла о сербаре, че дъдȣсъ ꙟн чiнстеа лȣi Антонiе, се прецȣеа де 480.000 леi. Се щiе къ фiешкаре прѫнз, че да Лȣкȣл ꙟн сала лȣi Аполо, костiсеа 235.000 леi. Елiогабал аѹ келтȣiт кȣ o масъ 1,920.000 шi Калiгȣла 9,000,000 леi. Че сѫнт келтȣелiле дiн тiмпȣрiле ноастре ꙟн асъмънаре кȣ ръсiпеле Романiлор?

ГѪСТ ДЕОСЕБIТ.

Кȣ кѫцiва анi маi наiнте аѹ мȣрiт ла Лондра ȣн тѫнър фрȣмос шi фоарте ꙟнавȣцiт, кареле се кȣпрiнсесе де чеа маi апрiнсъ патiмъ ꙟн фаворȣл ȣнеi даме де чеа маi ȣрѫтъ шi маi ꙟнгрозiтоаре фiгȣръ. Де кѫте орi о ꙟнтѫлнеа, прiвiреа еi ꙟл десфъта пре мȣлт, де шi се ферea кȣ ꙟнгрiжере а се апропiе сеаѹ а ворбi кȣ дѫнса. Прiн а са дiатъ ꙗѹ лъсат еi о авере де доȣъ мiлioане фȣнцi стерлiнге 80,000.000 леi).

А. М.

ЕБЏІЛІНА! (САМȢРȢЛ) ШІ ѤРМЕЛІНȢЛ (КАКОМȢЛ).

Самȣрȣл, росiенеще Собол, еар ꙗкȣтеще Кiс, о фiаръ а Сiберiеi шi а Хiнеi нордiче, ел есте дiн соiȣл дiхорiлор, вiоꙋ, се кацъръ пе копачi шi ка веверiца салтъ де пе ȣнȣл пе алтȣл, лъкȣеще ꙟн копачi гъȣношi, аре ȣн кȣiб фоарте кȣрат, ȣмблъ нȣмаi ноаптеа, шi съ поате дȣмеснiчi, нȣтрецȣл сеѹ тоамна сѫнт помȣшоаре, оарекаре шi семiнце, пасерi, вара прiнде какомȣрi. Блана лȣi есте ꙟнкiс мохорiтъ, еар партеа сȣбгрȣмаз ченȣшiе. Кȣкѫт тръеск Самȣрii маi спре ръсърiт, кȣ атѫт маi фрȣмоасъ есте пелеа лор, чii маi прецiошi сѫнт де пе малȣл рiȣлȣi Лена ꙟн провiнцiа Iакȣцк. Самȣрii се прiнд дiн лȣна Ноемврi пънъ Феврȣарi ꙟн лацȣрi, сеаѹ се омор кȣ сеџецi тѫмпе, спре а нȣ бортелi пелеа лор. Неадевърат есте азȣзiреа кȣмкъ осѫндiцii ꙟн Сiберiа ар фi ꙟндаторiцi а прiнде Самȣрii. Ачаста се фаче де ꙟнадiншi вѫнъторi

сеаȣ де Тътарї карії пріn пелчеле де Самȣрї плътеск Гȣбернȣлȣї вірȣл лор. Аколо пе лок цѫне о бȣнъ піелче 5 — 10 рȣбле. Се гъсеск ȣнеорї кастаніе кȣ лȣстрȣ де аȣр ші негре кȣ лȣстрȣ де арџінт. Самȣрії албї сѫнт фоарте рарї ші скȣмпї. О ꙟтреагъ місадъ де Самȣрї негрȣ, кȣ лȣстрȣ арџінтіȣ, костісеще пън ла 10,000 рȣбле. Ꙟн Росіа кȣноск местешȣгȣл а въпсі Самȣрȣл сеаȣ ал негрі пріn фȣмігаре, ꙟнсъ атȣнче ȣшор се пот кȣноаще дін ліпса

лȣстрȣлȣї, Самȣрії негріцї пріn фȣмігаре се кȣноск къ перії лор съ ꙟнкърлігъ, кънд ачїї фірещї се даȣ ꙟн тоате пърціле дȣпъ нетезіреа мѫнеї. Хінезії аȣ местешȣгȣл а въпсі Самȣрії ꙟн кіп къ нȣ се пот кȣноаще дін чїї адевърацї.

Какомȣл, (Ермеліна) есте де мърімеа всеверіцеї: ел тръеще маї кȣ самъ ꙟн Сіберіа ші Канада ꙟн Амеріка. Пелчіка са есте прецȣіоасъ пентрȣ делікатеца ші колорȣл. Ачест колор бате ꙟн гълбіȣ саȣ рошіȣ, іарна есте алб ка нінсоареа, ші атȣнчеї пелчіка маї фрȣмоасъ. Прелȣкратъ се поартъ ла мантії де Прінціпї, де Епіскопї ші де даме. Петерсбȣрȣл ші Архангелȣл не ꙟндестȣлеазъ кȣ ачесте пелчеле.

ЧЕЛ МАЇ ȢРІЕШЪ КОАЛЪ ДЕ ХѪРТІЕ.

Хъртіа продȣсъ пріn машінъ, се поате фаче лȣнгъ фъръ сфѫршіт. Ла Анонаї ꙟн Франціа с'аȣ фабрікат о коалъ де хъртіе лȣнгъ де 30,000: палме ші латъ де 4 палме.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ — АНȢЛ І. — 6 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 14. ЮНІЙ. 1841.

МІНȢНАТА ꙟМПЛІНІРЕ А ȢНȢЇ ВІС.

Нȣ демȣлт кѫнд ла Каїро (ꙟн Егіпет) ера чеа маї оморітоаре чȣмъ, ȣн негȣціторїȣ мȣсȣлман аѹ вісат къ ар фі мȣріт ꙟн каса са 12 персоане де чȣмъ. Кѫнд с'аѹ трезіт, ш'аѹ адȣс амінте де вісȣл съѹ, ші фъкѫнд сокотеалъ де нȣмърȣл каснічілор съї фоарте с'аѹ ꙟнтрістат възінд, къ спре а афла ꙟн каса са 12 персоане, требȣѥ съ се нȣмере ші пе сіне. ꙟнспъїмѫнтареа лȣї аѹ спорїт кѫнд ꙟндатъ адоа зі аѹ мȣріт соціа са, трії копії ші доъ роабе; ел ера акȣм сігȣр деспре апропіереа морцеї сале, кѫнд ꙟн а патра зі аѹ маї мȣріт ꙟнкъ ші алці доі фії аї съї, доъ слȣџї ші о каснікъ бътрѫнъ. Дін ачеастъ време ел фъчеа прегътірї, спре а трече кътръ вечнічіе, аѹ історісіт вісȣл ачеста ȣнор пріетінї аї съї, ші ꙗѹ рȣгат, ка съ'л черчетезе ꙟн тоатъ дімінеаца, ші дакъ дін ꙟнтѫмпларе ар мȣрі, съ'л ꙟнгроапе кȣ церемоніїле кȣвіінчоасъ. Ȣн тълхар віклеан, кареле аȣзісъ ачеаста, с'аѹ фолосіт де фріка негȣціторїȣлȣї, ші дескізінд ноаптеа ȣша касеї сале, дȣпъ ꙟнтребареа фъкȣтъ де спъріетȣл негȣціторїȣ: „Чін'еї аколо?“ ел аѹ ръспȣнс: „еѹ сѫнт ꙟнџерȣл морцеї!“ ші ꙟнвреме че негȣціторїȣл с'аѹ аскȣнс сȣб огеал ші маї пердȣсъ де тот сімціріле, ел аѹ стрѫнс тоате лȣкрȣріле дін касъ ші леаѹ лȣат кȣ сіне. ꙟнсъ дін ꙟнтъмпларе токма талхарȣл ловіт де чȣмъ аѹ мȣріт пе скърї. Негȣціторїȣл н'аѹ кȣтезат кѫтева чеасȣрї дȣпъ ръсъріреа соарелȣї, ашї скоате капȣл де сȣб огеал, пѫнъ че ꙟн сфѫршіт аѹ веніт пріетінії съї чеї ꙟнсърчінаці кȣ ꙟнгріжіреа, аѹ аȣзіт ꙟнтѫмплареа деспре дѫнсȣл, аѹ афлат лȣкрȣріле фȣрате, аѹ кȣноскȣт пре тълхарїȣ, аѹ дескоперіт адевърȣл, ші презічереа вісȣлȣї с'аѹ ꙟнплініт ꙟнтрȣн кіп мінȣнат. Де аіче ꙟннаінте негȣціторїȣл

аꙋ фост аша де сігꙋр деспре віаца са, прекꙋм маї ꙟннаінте деспре моарте, ші нꙋ аꙋ авꙋт грешалъ, къчї ел сінгꙋр спꙋне ші акꙋм ачеастъ історіе, пе каре вечініі ші прієтініі съї ꙟнкъ о адеверязъ.

Гр. С.

ПЛѪНТА (БꙋРꙋІАНЪ) нꙋмітъ ШЕРПЕ.

ꙟн лъꙋнтрꙋл Афрічеї се афлъ о плѫнтъ ꙟн форма ꙋнꙋї шерпе пестріц. Еа креще ꙟнтінсъ пе пъмѫнт ші ла локꙋл капꙋлꙋї се ꙟналцъ о флоаре де форма клопотꙋлꙋї, ꙟн фꙋндꙋл кърія се афлъ о матеріе клеіоасъ. Мꙋщеле ші алте інсекте адеменіте прін дꙋлчеаца ачестеї мієрї, ꙟнтръ ꙟн флоаре ші рѫмѫн ꙟнфіпте ꙟн ачеастъ матеріе клеіоасъ. ꙟндатъ дꙋпъ ачеа флоареа се ꙟнкіде ші рѫмѫне ꙟнкісъ, пънъ кѫнд інсектеле прінсе саꙋ мъчінат ші саꙋ пріфъкꙋт ꙟн о матеріе лаптоасъ. Пърціле челе немістꙋітоаре, прекꙋм капетеле ші аріпеле се осебеск ꙟн лъꙋнтрꙋ прін доаъ борте сꙋчіте ꙟн форма кꙋлбекꙋлꙋї. Плѫнта шерпе аре о піеле че сеамънъ кꙋ фрꙋнзе, о карне албъ ші ꙟн лъꙋнтрꙋ ꙋн згѫрк ꙋмплꙋт кꙋ о мꙋдꙋвъ галбънъ, пе каре лъкꙋіторії о аꙋ де о мѫнкаре делікатъ.

С. С. Б.

ВꙋЛКАНІЇ ДЕ КІРАꙋІА ПЕ ІНСꙋЛА ХАВАІ.

Інсꙋліле де Сандвіх * дескоперіте де Капітанꙋл Кок ꙟн анꙋл 1778, ꙋнспрезече ла нꙋмър, се афлъ ꙟнтре 18 граде 54 мінꙋте ші 22 граде 15 мінꙋте а лъцімеї нордіче ꙟн океанꙋл пачнік. Еле саꙋ окърмꙋіт ꙟн тімпꙋріле де маї наінте де кътръ ꙋн краї, кареле апоі саꙋ ашезат пе сіне ші цара са сꙋпт протекціа краюлꙋї Англіеї. Гꙋвернꙋл енглез леаꙋ дат бандіера націоналъ, алкътꙋітъ дін ꙋн стеаг енглез кꙋ 8 сеаꙋ 9 дꙋнџї албе, рошї ші албастре; адъогѫнд ꙟнкредінцареа, къ ачеастъ бандіеръ съ се респектꙋяскъ претꙋтіндене ꙟн токма ка ачеа енглезъ.

Тоате ачесте інсꙋле се пар а фі вꙋлканіче, іар маї алес ачеа маї маре дінтре дѫнселе Хаваі (сеаꙋ Оваїхі, ꙋнде саꙋ ꙋчіс капітанꙋл Кок ꙟн анꙋл 1779), каре фъръ ꙟндоіалъ аре чел маї ꙟнтінс ші маї екстраордінар вꙋлкан де пе тоатъ фаца пъмѫнтꙋлꙋї. Інсꙋла ачеаста формеазъ ꙋн тріѫнгіꙋ регꙋлат, авѫнд 280 міле ꙟмпреџꙋріме ші о сꙋпрафацъ де 4000 міле патрате. Мꙋнції еї ꙟнчеп а се ꙟнълца де ла църмꙋл сꙋдік, спорінд трептат де ла промонторꙋл чел маї де жос пънъ ла челе маї ꙟналте вѫрвꙋрі а мꙋнцілор Мꙋнꙋ Роа ші Мꙋнꙋ Кеа, карії тревꙋе се аїбъ о ꙟнълціме чел пꙋцін де 18.000 палме фіінд акоперіте кꙋ вечніче омете. Поалеле ачестор мꙋнції пънъ апроапе де църмꙋрі сѫнт акоперіте кꙋ копачі, міжлокꙋріле кꙋ тꙋфарі ші плѫнте де Алпі, іар вѫрвꙋріле сѫнт ꙟнформате де лавъ ꙟмпіетрітъ ші ліпсіте де тоатъ вегетаціа. ꙟн партеа остікъ ші нордвестікъ а інсꙋлеї се афлъ кѫтева локꙋрї родітоаре, ꙟнсъ міжлокꙋл еї есте ꙟнкъ ꙋн пꙋстіꙋ нелꙋкꙋіт. Кентрꙋл еї, че ꙟнформеазъ ꙋн шес маре, аꙋ рѫмас ꙟнкъ пънъ ꙟн зіꙋа де астъз кꙋ тотꙋл нестръбътꙋт ші некꙋноскꙋт. Нічї ꙋн дрꙋм нꙋ тречe де ла цермꙋл остік спре ачел вестік прін ачест шес, нꙋмаї дін зічеріле лъкꙋіторілор,

(*) Везі харта Очеанієі.

каре аў ȣмблат пе аколо, се щіе, къ ꙟн трѫнсȣл се афлъ кодрї марї шї локȣрї неродітоаре акоперітс де лавъ ꙟмпіетрітъ.

Чеа маї мȣлт лȣкратъ парте а інсȣлеї се афлъ лѫнгъ църмў, деалȣнгȣл кърȣіе сѫнт ашезате дес лѫнгъ олалтъ політііле шї сателе ꙟнъскȣціlор. ꙟмпопорареа се алкътȣеще акȣм дін 85.000 сȣфлете. ꙟн депъртаре ка де 30 міле енглезе, де ла църмȣл мъреї, се афлъ вȣлканȣл Кірауꙗ, а кърȣꙗ ꙟнкіпȣіре ꙟмфъцошазъ ікоана де астъз.

Кълъторюл енглез Еліс історісеще ȣрмътоареле деспре ачест вȣлкан: „Ноï ащептам съ ведем ȣн мȣнте маре, ꙟнсъ ꙟн локȣл ачестȣꙗ ноï не афлам ла марџінеа ȣнеї прѫпастії адѫнчї, шї ꙟннаінтеа ноастръ се ꙟнтіндеа ȣн шес ка де 16 міле енглезе ꙟн ꙟмпреџȣріме, шї кареле се ашезасъ ꙟн џос ка де 400 палме дін кȣмпъна локȣлȣї. Сȣпрафаца лȣї нȣ ера де тот нетедъ чі пресȣратъ кȣ піетре марї шї бȣкъцї де стѫнчї вȣлканіче, ꙗр ла міжлок ꙟн депъртаре ка де доȣъ міле де ла локȣл ȣнде стам ноï, се ведеа кратерȣл чел маре. Ноï ам мерс спре партеа нордікъ а кȣлмеї де деал, ȣнде фіінд прѫпастіа маї мікъ, се пъреа а фі кȣ путінцъ де а не кобора ꙟн шес. Аіче ам черкат норокȣл, къчї ꙟнтрȣ адевър требȣеа съ лȣъм фоарте біне сама, де време че ꙟн тот мінȣтȣл се десфъчеа сȣпт пічоареле ноастре піетріле шї се ростоголеа ꙟн вале.

Кȣ тоатъ паза ноï нȣ ам пȣтȣт аџȣнџе џос фъръ а къдеа де кѫтева орї шї а сȣферї кѫтева ловітȣрї.

Дȣпъ че ам петрекȣт о парте дін ачел шес, ам аџȣнс ла марџінеа кратерȣлȣї (*) челȣї маре, ȣнде ні саў ꙟмфъцошат о прівеліще мъреацъ дар тотодатъ шї ꙟнфіоръртоаре. Ноï неам трас ꙟндъръпт шї тремȣрам; де фрікъ шї спаймъ нȣ пȣтеам ворбі, чі стам ꙟнпетріцї ка ніще статȣе; ка ꙟнфіпцї ꙟн пъмѫнт, шї прівінд ꙟн џос ꙟн о прѫпастіе фоарте маре ꙟн форма ȣнеї семілȣнї, лȣнгъ ка де 2 міле, латъ ка де о мілъ, шї дȣпъ пърере адѫнкъ де 800 палме. Пъмѫнтȣл де десȣпт ера акоперіт кȣ лавъ, шї ꙟн партеа сюдвестікъ шї нордікъ нȣ се ведеа алтъ декѫт ȣн лок ꙟмфокат де матерії арзътоаре, каре мішка ꙟнкоаче шї ꙟнколо ꙟмвъпъетеле валȣрї. Песте сȣпрафаца ачестȣї лок де фок се ꙟннълца 51 інсȣле коніче (*) де фелюріте форме, авѫнд фіешкаре ал еї кратер; дін 23 де ачесте неконтеніт ісбȣкнеа ꙟн сȣс колоане ꙟнтȣнекате де фȣм сеаў пірамíде ꙟмфокате, ꙗр ȣнеле върса тот одатъ о мȣлціме де лавъ, каре кȣрџеа ка ріȣрї ꙟнфокате шї се ръвърса ꙟн мареа ꙟмвънъетъ.

Пъреції прѫпастіеї афлътоаре ꙟннаінтеа ноастръ, де шї ера алкътȣіцї дін фелюріте пътȣрї де лавъ веке, авеа о ꙟнълціме ка де 400 палме. Пърецїї чії варошї а кратерȣлȣї челȣї маре, хъітȣріле че се афла пе сȣпрафаца локȣлȣї ȣнде ноï стáм, дѫмбȣріле де пȣчоасъ, дін каре ȣнеле ера ꙟнкъ фіербінцї шї кȣ прімеждіе а се черчета де апроапе, ісбȣкніреа чеа неꙟнчетатъ а нȣмерошілор кратерї мічї; колонеле челе ꙟндесіте де фȣм шї негȣрї, че се ръдіка ꙟн партеа нордікъ шї ꙟн ачеа сȣдікъ а шесȣлȣї, ꙟнсфѫршіт стѫнчеле челе кезіше шї ꙟнналте де 3—400 палме; тоате ачесте ꙟмфъцоша окілор ноштрії чеа маї вреднікъ де мірare, маї екстраордінаръ шї маї мъреацъ панорамъ вȣлканікъ, акъріа імпресії кȣ тотȣл страіне нічї де кȣм нȣ се пот дескріе.

Дȣпъ че неам дещептат дін чеа дін тъї сімціре плінъ де спаймъ, апоï ам маї цѫнтіт окії кѫтва тімп ла ачеастъ сценъ, шї кȣџетȣл ностру саў кȣпрінс де чеа маї маре мірare шї евлавіе пентрȣ а тот пȣтернічіа зідіторюлȣї лȣмеї ачестіа.

С. С. Б.

(*) Хъітȣра пріп каре се варсъ металȣріле топіте нȣміте Лава.

(*) Фігȣра комікъ есте ка ачеа а ȣнеї къпъціне де захар.

ВȢЛКАНІЇ ДЕ КІРАȢІА ПЕ ІНСȢЛА ХАВАЇ.

КАРЛСБАД Бъї де апе мінерале ꙟн Боемія.

Ачесте Бъї сѫнт дін челе маї слъвіте дін Еȣропа, сѫнт ашезате ꙟн о вале аднѫкъ ші ꙟнгȣстъ пе ѫмбе малȣрі а ріȣлȣї Тепелȣ лънгъ Егра. Се зіче къ ꙟмпъратȣл Карлȣ ал IV ла анȣл 1358 фіінд одатъ ла вънат аȣ афлат ачесте калде ізвоаре ȣрмѫнд ȣрлетȣл ȣнȣї кѫне че къзȣсе ꙟн ачеа апъ.

Протомедікȣл сеȣ іаȣ ръндȣіт ꙟнтребȣінцареа ачестор бъї пентрȣ дȣререа че аве́ ла ȣн пічор ші де каре саȣ віндекат. Де атȣнче ізворȣл саȣ нȣміт бъіле ꙟмпъратȣлȣї Карлȣ (Карлс-Бад). Съ зіче къ пе локȣл ȣнде есте астіз тȣрнȣл політіе ар фі зідіт о четъцȣе, ꙟмпрецȣрȣл къріа пе ꙟнчет саȣ зідіт політіа де астіз. Нȣмърȣл каселор аре 250 касе кȣ 4510 лъкȣіторі. Бісеріка есте лȣміноасъ ші біне зідітъ. Театрȣл есте фрȣмос, каса балȣрілор де Саксонія, де Боемія ші де Полінія прелънгъ фънтъна палатȣлȣї се деосебеск прін а лор фрȣмоасе апартаменте, ꙟн каре съ ꙟнтрȣнеск стрълȣчіте соціетъці.

Аіче се фабріказъ фрȣмоасе обіектȣрі де оцел, фіер де кȣсȣтор де лемн & каре манȣфъптȣрі се нȣмеск де Карлсбад каре оаспеціі бъілор ле кȣмпъръ дрепт сȣвенір.

Ізвоаріле челе фіербінці сѫнт клокотȣл (спрȣдел) векїȣ ші ноȣ, фънтъна ноѫ, фънтъна де ла моаръ (Міл-Брȣен) ачеа де Бернхард, ші де Тересіа.

Преȣмблъріле сѫнт маї алес Вераілȣл мік ші ла Хіршенспрȣнг, Белведере, Постхоф & престе ріȣ дȣче ȣн под ꙟн політії ла

КАРЛСБАД.

темплȣл Дорстеȣ ші ла Саȣерлінг каре есте о фѫнтѫнъ ноѫ де апъ мінералъ че се акопере де о пътȣръ де аер акрȣ гроасъ де 8 палмаче.

Фіінд апеле фоарте віндекътоаре пентрȣ мȣлте патімї, апоі ачесте бъї се візітеазъ ꙟн тот анȣл де ȣн маре нȣмър де стрѫінї дін тоате пърціле Еȣропеі прін каре се ръварсъ ꙟн політіе соме де банї.

Апеле сѫнт калде, де бъȣт ші де скълдат. Пре лѫнгъ ачесте атът кȣрецѫніа аерȣлȣї кѫм ші фрȣмȣсеца ꙟмпреџȣрімеі мȣлт ꙟнріȣр еазъ асȣпра сънътъції оаспецелор.

ФІАРЕЛЕ РЪПІТОАРЕ ꙞН РОСІА.

Ар требȣї а сѫ креде, къ кліма чеа аспрѫ а Імперієі Росієне ꙟмблѫнзеще ші пе сълбатічїї лъкȣіторї а кодрілор. Нічї одатъ нȣ сѫ аȣде ворбінд ꙟн Ст. Петерсбȣрг, ка ꙟн зона ноастрѫ чеа плъкȣтѫ деспре лȣпї ръпїчіцї, карії аȣ ꙟнфрікошат провінції ꙟнтреџї. Кȣ тоате ачесте сѫнтреабъ, кȣ че сѫ хрѫнеск аіче аша де мȣлте анімале ръпітоаре, кѫнд тȣрмеле нȣ ес дін стаȣлї (граждȣрї), ші пѫмѫнтȣл есте акоперіт шепте сеаȣ опт лȣні кȣ омът ꙟнналт де маі мȣлте палме? Ꙟн анȣл 1821 аȣ стрѫбътȣт ȣн кърд де лȣпї флѫмѫнзї ꙟн політіе ші с'аȣ ꙟмпрѫщіет ꙟн маі мȣлте пърції а кварталȣлȣї Латаінаꙗ. Ії авеа о мінъ де ші сълбатікъ ꙟнсъ нȣ фіороасъ, ші с'еаȣ ȣчіс кȣ чеа маі маре ȣшȣрінпъ, ꙟнаінте де а пȣте вътъма пе чінева. Пѫнъ ші ȣршії сѫнт аіче фоарте блѫнзї; кѫнд лі есте преа фріг ла Норд, апоі сѫ ашазъ пе ꙗрнъ ꙟн пъдȣріле челе десе де пе аколо. —

Гр. С.

РЪСПȢНС ГІМПОС.

Нȣ есте де мȣлт де кѫнд Венеціа саȣ тȣрбȣрат прін о чѫдатъ діспȣтъ. Ȣн жандарм Італіан се діспȣта кȣ ȣн солдат аȣстріан деспре марчеле пріміте де амѫндоъ націіле, адекъ деспре Пажȣра ші Леȣл. (*) Сфада ачеаста маі мȣлт се ꙟнтърѫта ші о мȣлціме де оаменї с'адȣнасъ ꙟнпреџȣрȣл лор пе піаца нȣмітъ а Славонілор. Італіанȣлȣї нȣї плъчеа Пажȣра кȣ доъ капете, ші Аȣстріанȣл н'авеа німік маі де рѫс де кѫт ȣн Леȣ четінд пе о карте. — Біне дар, ꙟн че царъ аі възȣт Пажȣра кȣ доъ капете, аȣ срігат Італіанȣл? — Пріетенȣл міеȣ, ӂі ръспȣнсъ ȣн Офіцері чі венісъ сѫ кȣрме діспȣта, ꙟн цара ачꙗ ȣнде Леії аȣ аріпе. Ачеаста аȣ фост де аӂȣнс пентрȣ а рестаторнічі лініщеа. К. Н.

(*) Есте щіѫт къ Стема Аȣстрієі есте ѫн вълтȣр кѫ доъ капете, сар а Венецієї ѫн леȣ кѫ аріпї ціінд ꙟн гіаріле сале о карте.

ȢН КІП ФОЛОСІТОР ДЕ А ЛЕГА КАІЇ.

Черкесієнії леагъ каії лор ꙟнтр'ȣн кіп деосебіт, каре ар ꙟнвреднічі а се ꙟнтродȣче ші ꙟн арміїле еȣропієне.

Ії леагъ кȣ кѫпъстрȣ капȣл калȣлȣї дін тъѫ, де коада ачелȣї ал тріїле, капȣл челȣї ал доіле де коада челȣї ал патрȣле ші аша маі департе Ꙟн ачест кіп каії нȣ се пот мішка дін лок ші нȣ чере требȣінца а лъса пъзіторї лѫнгъ дѫншії.

Гр: Ф.

ДꙊМІНІКА ꙟН ЛОНДРА.

ꙟн Лондра сѣ сърбеазъ Дꙋмініка маї мꙋлт декꙟт ꙟн тоате капіталііле крещінътъції. Мꙋлте невіновате лꙋкрърї фак Протестанцілор англіканї ꙟн ачеастъ зі о маре сꙋпъраре, ші требꙋе а сѣ мърџіні, дакъ есте а нꙋ фі ꙟн прімеждіе де а сѣ сокоті ка ꙋн атеꙋ (фър де леџе) сеаꙋ а плъті глоабъ. Тоате дꙋгеніле ші театріле сꙟнт ꙟнкісе де ачеаста есте дꙋмініка ꙟн Лондра пентрꙋ ꙋн стреін чеа маї лꙋнгъ зі а съптъмꙟнеї кꙟчї ел де ші вара поате а мерџе ла царъ, сеаꙋ ꙟн гръдіні нꙋміте Паркꙋрї, че сꙟнт ашезате ꙟмпрецꙋрꙋл капіталіеї; тотꙋшї іарна требꙋе а сѣ ꙟнкіде ꙟн касъ, сеаꙋ ꙟнтр'ꙋн кабінет де чітіт, ші сѣ петреакъ тоате газетеле ші жꙋрналꙋріле, де ші нꙋ ар аве гꙋст а трактарісі прічіні політіче.

Гр. С.

ХІНА.

Хіна сеаꙋ Чіна, Імперіе дін Асіе аре кꙋ църіле че'ї сꙟнт сꙋпꙋсе 248, 359 міле квадрате, адекъ есте ка де 300 орї маї маре декът Молдова, кꙋ 240 мііоане де лъкꙋіторї (маї мꙋлці де кꙟці сꙟнт ꙟн Еꙋропа), іар кеар Хіна аре 61, мії міле квадрате кꙋ 146 мііоане лъкꙋіторї. Дін ачещіа 2мііоане тръеск пе апъ, 31.000 сꙟнт марінарї, 822.000 осташї педестрї ші 410.000 кавалеріе. Хіна ера фоарте пꙋцін Еꙋропеілор кꙋноскꙋтъ, опріт фііндъ стрѣінілор ꙟнтрареа ꙟн царъ. Портꙋгезꙋл Васко да Гама (пе ла анꙋл 1510) ші ꙋнії дін амбасадорї ші негꙋціторї аꙋ ꙟмпъртъшіт оарекаре щіінцъ.

ꙟмпъраціï Хінеї дін фаміліа Манчꙋ, аꙋ ꙟнтінс а лор пꙋтере престе Татаріа че есте лъкꙋітъ маї кꙋ самъ де Калмꙋчї ші Монголї. Пе атꙋнче ші Росіеніï саꙋ ꙟнаінтіт ꙟн Сіберіа ші ꙟн партеа нордікъ се фъкꙋръ вечінї кꙋ Хіна пе о лініе фоарте ꙟнтінсъ, каре, деспре апꙋс се мърџінеще кꙋ Індіа енглезъ, ла амеазъ кꙋ Аеам, Тꙋнкін мареа галбънъ ші каналꙋл Формоса, іар деспре ръсъріт о църмꙋреазъ океанꙋл остік кꙋ голфꙋл Ісореа ꙟн о ꙟнтіндере де 350 міле.

Марџініле нордіче а Хінеї се ꙟнчінг де ꙋн зід мꙋрꙋіт (зідіт) ꙟнаінте а 2000 анї; ꙟн о лꙋнџіме де 300 міле, ꙟналт 24 ші грос 6 палме.

Хіна аре 1572 де політії, челе маї ꙟнсемнътоаре сꙟнт: Пе-кінг, Кан-тон ші Нан-кінг, еа се апъръ де 1197 четъції, аре 2796 темпле (капеще) 2606 мънъстірї, 32 палатꙋрї ші ее ꙟмпърцеще ꙟн 15 провінції.

Мꙋлте рірї ꙟнсемнате ші о мꙋлціме де каналꙋрї петрек цара, адапъ огоаріле сале ші ꙟнлесеск комерцꙋл, каналꙋл чел маї лꙋнг есте де 300 міле. ꙟн о царъ атът де ꙟнтінсъ, ші кліма требꙋї сѣ фіе неапърат деосъбітъ. Пърціле нордіче сꙟнт мꙋлт маї фрігꙋроасъ декът ачеле а Еꙋропеї де сꙋб асеміне лъціме, ꙋрмънд ачеаста парте дін мꙋлцімеа омътꙋлꙋї де каре ші вара се акопер мꙋнції, парте дін мꙋлцімеа сълітреї кꙋ каре есте пъмꙟнтꙋл ꙟнгрекат. Агрікꙋлтꙋра есте фоарте ꙟнфлорітъ, тоате огоаріле сѣ прелꙋкреазъ неꙟнчетат пън ші пе стꙟнче ꙋнде се каръ пъмꙟнт ші гꙋноï спре але фаче родітоаре. Цераніï нꙋ лъкꙋеск ꙟн сате че ꙟн касе ꙟмпръщіете. Аколо нꙋ се вѣд гардꙋрї ші хіндікꙋрї де діспърцітꙋръ, нічї алте міжлоаче ферітоаре де фꙋрї сеаꙋ фіаре. Фемеіле креск гъндачї де мътасъ, торк бꙋмбак ші цесъ стофе.

Кꙋноскꙋт есте респектꙋл каре гꙋвернꙋл де Хіна хъръзеще лꙋкрърії пъмꙟнтꙋлꙋї. Пе тот анꙋл ла 15ле зі а лꙋнеї ꙟнтꙟї, ꙟмпъратꙋл ꙟмпреꙋнъ кꙋ прінціï ші кꙋ мандаріні (боерії) мерџе пе кꙟмпꙋл хотъріт, ꙋнде де 9 орї бате метаніï ші се ꙟнкінъ зеꙋлꙋї Тіен черꙟнд харꙋл пентрꙋ сіне ші попорꙋл сеꙋ.

ЛАО-ЧЕȢ ФІЛОСОФ ХІНЕЗ.

Преотȣл чел маре жертвеще пе алтар ȣн таур, атȣнче се адȣче ȣн плȣг кȣ доі фрȣмоші боі, ꙟмпъратȣл депȣне семнеле імперіале, апȣкъ коарнеле плȣгȣлȣї ші траџе кътева бразде, де асемене фак ші мандарініі, іар ꙟн провінціі ȣрмеазъ ачаеаста гȣвернаторіі. Ꙟнтре плѫнтеле вескчекȣлті се ꙟнсемнеазъ маї кȣ самъ Теа (чеаї) каре адȣче пентрȣ Хіна маре ꙟнавȣціре, прекȣм ші гъндачіі де мътасъ че сѫнт чіі маї ꙟнсемнъторі ꙟнтре віетъці. Аȣрȣл іласкот дін аріна ріȣрілор. Асемене де ꙟнсемнат есте пъмѫнтȣл де порцеланъ пентрȣ каре веселе фабрікате сѫнт челе маї бȣне.

Фаца ші фъптȣра къпъцънеї Хінезілор аратъ къ сѫнт де фелюл Монголік, де ші а лор петречереа сȣб о клімъ стъмпъратъ, аȣ префъкȣт оарече ачеастъ формъ. Ȣн Хінез се сокотеще фрȣмос, кънд аре окї мічї, бȣзе ȣмфлате, пърȣ негрȣ ші рар, пічоаре фоарте мічї; каре ачесте сънт темеюл фрȣмȣсеціі ші се добѫндеск прін ꙟнфъшȣрарса ші а лор стрънџере ка се нȣ креаскъ. Бърбаціі, каріі дін тръндъвіе се ꙟнграшъ, се респектеазъ фоарте, ачіі макрі ші ȣскаці се сокотеск фъръ нічї ȣн талент, ачіі нобілї ласъ ȣнгііле лор се креаскъ; пърȣл капȣлȣї ші а барбіі іл въпсеск негрȣ, кȣ тоате ачесте Хінезіі се ꙟнпъртъшъск де обічнȣітеле віртȣці ші метехне а ȣнеї націі де склаві (робї) сіргȣітоаре ші негȣціто аре.

Ікоана де астъз ꙟнфъцошазъ портретȣл філософȣлȣї Лао-Чеȣ, нъскȣт ла 604 ꙟнаінте лȣї Хс. ꙟн епоха лȣї Конфȣціȣс маріле леџюітор а Хінеї.

(Ва ȣрма)

МОДА ПЕПТЕНЕЛОР ꙞН ІСПАНІА.

Ꙟн тоатъ Іспаніа, ші маї кȣ сеамъ ꙟн Мадріт, пептенеле есте чеа маї де невое ші маї ꙟнсемнатъ парте а ꙟмподобіреї сексȣлȣї фемееск. О дамъ де модъ ꙟн Іспаніа нȣ поартъ пептенеле алт фелю, декѫт чел пȣцін де о палмъ'налт, ші 5 палмаче лат; каре нȣ костісеще маї бȣцін де кѫт де ла 9 пънъ ла 15 доларї, (талерї) де ачея ꙟнтре 10 дȣгене се афлъ ȣна кȣ пептені де вѫнзаре.

Гр. Ц.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 13 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 15. ЮНІЙ. 1841.

МЕНІРЕА ОМȢЛȢЇ ПРЕ ПЪМѪНТ.

Пȣцінї ꙟтреабъ пре сіне, пентрȣ че віецȣеск ії пе ачест пъмѫнт, кѫнд фоарте мȣлт атѫрнъ де ла ачеаста, ка съ аїбъ о дреаптъ сокотінцъ деспре скопȣл пентрȣ а кърȣїа добѫндіре петрек ꙟн лȣме. ꙟтрȣ адевър, маре ші сфѫнт есте скопȣл пентрȣ каре дȣмнезеіреа не'аȣ ашезат ꙟн ачест лабірінт пъмѫнтеск. ꙟтȣнерікȣл ꙟнвълеще ꙟтрареа, прекȣм ші ешіреа дін ачеастъ віацъ, ші дакъ прівім кȣ амърȣнтȣл челе че съ афлъ ꙟтре амѫндоъ, апої пȣтем зіче кȣ дрептȣл, къ ні сѫнт ȣн кȣрс де остінеалъ ші дȣрере. Дечї чіне не дъ лъмȣріре деспре меніреа ноастръ чеа пъмѫнтеаскъ? ла чіне требȣе съ не ꙟндрептъм, кареле съ не апріндъ о лȣмінъ, че съ не лȣмінезе прін дрȣмȣрї пасȣл рътъчіт а віецеї? Оаре ачеаста фаче мінтеа орї експеріенціа? мінтеа нȣ не ꙟмфъцошазъ німікъ, декѫт ідеалȣл ачелеї маї ꙟналте перфекції, а адевърȣлȣї, а сфінценіеї ш. а. ші мъкар къ фоарте мȣлт не остенім, тотȣшї ноï мърџініці фіï а пȣлбереї, нȣ ле аџȣнџем. Ноï ар требȣї съ не фачем сфінці, съ дескоперім десъвѫршітȣл адевър ші съ не бȣкȣръм де несфѫршіта фрȣмсецъ: ꙟнсъ кѫт де мȣлт ръмънем ꙟнапоï, де ла скопȣл, че ні съ ꙟнфъцошазъ, кеар ꙟн о лȣнгъ віацъ? ноï де ші не апропіем де перфекціе, кѫнд авем вое статорнікъ ші нȣ крȣцъм остенеалъ, ꙟнсъ ноï нȣ о добѫндім, пентрȣ къ еа есте ȣн че несфѫршіт. Тот-одатъ не ꙟмплінім а ноастръ даторіе, кѫнд пъшім кȣ бърбъціе спре скопȣл пропȣс, ші фъптȣім] ка ніще барбаці вреднічї, кѫнд ноï, ꙟнтрȣ кѫт съ атінџе де бінеле ші адевърȣл, нȣ не темем де нічї о дȣрере, де нічї о прімеждіе ші кеар нічї де ꙟнсашї моарте.

Дечї дакъ нȣмаї мінтеа нȣ не ꙟнваць съ кȣноащем хотъріреа ноастръ пе ачеастъ лȣме,

апоі поате къ експеріенціа фаче ачеаста? ші че аратъ еа? еа не ѫнвацъ къ ноі не'нчетат стърѹім пентрѹ ферічіре, къ тоате а ноастре аплікърі ші дорінце цінтеск кътръ ѫнса, ші къ скопѹл пофтелор ноастре есте бѹна петречере: ѫнсъ кѫт де адесе нѹ съ ѫмплінеск ачесте дорінце! ноі не болнъвім ші нѹ не ѫнсънътошем. Ѫнтрепріндеріле ноастре, де ші сѫнт ківзѹіте кѹ чеа маі маре гѫндіре ші ѫнцълепчѹне нѹ съ німереск; ноі нѹ сѫчеръм челе, че ам сѫмънат, ші ѫн лок де а фі ферічіці, не фачем неферічіці.

Де ші сѫнтем атѫт де модесті (Кѹмпеніці) ші нѹ дорім маі мѹлт норок, декѫт кредем къ мерітъм съ авем, тотѹші адесе ведем къ дѹпъ ѫнделѹнгате остенеле ші ѫнгріжірі, норокѹл нострѹ нѹ стъ ѫн пропорціе кѹ мерітеле, ші къ ѫмплініреа кѹ сфінценіе а даторіілор ноастре нѹ съ ꙗ ѫн бъгаре де самъ, сілінца ноастръ чеа енергікъ асѹпра бінелѹі съ ръсплътеще кѹ немѹлцъміре, ші де ші сѫнтем пърташі ѹнеі віецї віртѹоасе, тотѹші нѹ кѹ ачеа ферічіре кореспѹнзътоаре. Асемене рефлексіе (сокотінцъ) не фаче тріщї ші не поате адѹче пѫнъ ѫн деснъдъждѹіре; ѫнсъ де ші ачеастъ віацъ нѹ ар фі о епохъ де дреаптъ ръсплътіре, ші дакъ ръсплътіреа віртѹцеі аіче пре пъмѫнт нѹ ар ѹрма дѹпъ вреднічіе, апоі оаре фіінца ноастръ аіче пре пъмѫнт нѹ есте нѹмаі о пікътѹръ дін мареле очеан ал віецеі, че не есте менітъ; оаре кѹ ачеастъ віацъ пъмѫнтеаскъ с'аѹ сфѫршіт тоате? — Нічі кѹм; ноі вом тръі ѫн вечі, адікъ сѫнтем немѹріторі! ноі нѹ ацѫнџем ла време цінта сфінценіеі, че не есте ѫнсъмнатъ, ші де ачеꙗ вечнічіа есте пентрѹ ноі хотърітъ, ка ші пентрѹ дѹмнезеіре, ѫнсъ кѹ ачеастъ деосъбіре, къ ноі, зідіріле еі, сѫнтем кемаці не'нчетат а не лѹпта ѫн тоате тімпѹріле кѹ ръѹл.

Черѫнд дечі сфат де ла ѫнцълепчѹне ші експеріенціе, ші ѫнтребѫндѹле пе амѫндоъ деспре меніреа віецеі ноастре. Оаре че не ѫнвацъ еле пе ноі ѫн прівіреа віецеі чеі пъмѫнтещі? — Прівінд пѹтеріле дѹхѹлѹі ностръ, ші черчетѫнд кѹм ѫнрівреазъ натѹра ші оаменії асѹпра ноастръ ші ѫн че релації стаѹ кътръ ноі, атѹнче съ деслеагъ енігма, ші кѹноащем къ віаца пъмѫнтеаскъ есте не'нчетат пентрѹ ноі о школъ де ѫнвъцътѹръ; къ тоате пе ноі не сілеск ші не ѫндеамнъ а кѹлтеві мінтеа ноастръ ші а не ѫмбѹнътъці, спре а фі ѫн старе де а гѫнді ші а фъптѹі дѹпъ леџіле натѹреі. Ѫндеплініреа тѹтѹрор пѹтерілор сѹфлетещі, дѹпъ а лор леџі ѫнъскѹте, ші кѹ сѹбордінаціа активітъцеі лор сѹб леџіле дрептълѹі ші а моралѹрілор, ачеаста есте цінта, кареа не есте пропѹсъ пе ачест пъмѫнт ка скопосѹ ал віецеі.

Мінтеа ші ініма требѹе съ се ѫмбѹнътъцаскъ ші съ се факъ статорнікъ; пентрѹ ачеꙗ съ афлъ ръѹтъці, каре ѫнрівреазъ асѹпра ноастръ де ла нащере пѫнъ ла мормѫнт; де ачеꙗ не аменінцъ пре ноі прімеждії де тот фелѹл; де ачеꙗ сѹферім ноі ліпсе, ші ешім бірѹіторі дін лѹпта, че авем а о фаче кѹ завістіа ші патіміле оамінілор, кѹ аспра немілостівіре а натѹреі, ѫн скѹрт, кѹ тоате че дѹшмънеще кінѹеск віаца ноастръ ші че не прічінѹеск дісперецѹіреа ші немѹлцъміреа оамінілор.

Г. С.

АРКѸЛ ЛѸІ СЕПТІМІѸС СЕВЕРѸС ѪН РОМА.

Пентрѹ де а хързі о мѹлцъмітъ пѹблікъ бърбацілор карії прін а лор ероізмѹ къщіга ісбѫнде марі асѹпра дѹшманілор, ші агонісеа рекѹнощіінца 'патріеі, Сенатѹл де Рома сеаѹ ѹне-

оріі попорȣл декретȣіа ȣнȣі асемене ірої о церемо-ніе пȣблікъ каре се нȣме тріȣмф (тріамв).

Маі ꙟн ȣрмъ се ꙟнълца ȣнор асемене іроі статȣі, колоне ші монȣменте. ꙟн епоха ꙟмпъраціԓор саў зідіт пентрȣ асемене скоп порці сеаў аркȣрі тріȣмфале, де ачесте се афлъ ꙟнкъ рȣіне прін Італіа, ші прін църіле ȣнде съ ꙟнтінсесе домніа Романілор. Де асемене аркȣрі фоарте пȣцін вътъмате саў пъстрат ꙟн Рома тріі: а ꙟмпъратȣлȣі Тітȣс, а лȣі Септіміс Северȣс ші а марелȣі Константін (чел сфънт). Че се атінџе де гібачіа мещешȣгȣлȣі лȣкрȣлȣі се ꙟнкредінцазъ къ чел маі фрȣмос есте а лȣі Тітȣс, ші апоі ачел нȣміт а лȣі Константін каріле ꙟн фаптъ есте а лȣі Траіан. Мещешȣгȣріле ші ꙟнвъцътȣра ера атът де къзȣте ꙟн епоха марелȣі Константін, къ воінд а ȣрма депріндеріі векі а і се ꙟнълца ȣн арк де тріамв, саў стръмȣтат ачел а лȣі Траіан дін локȣл ȣнде ера ші саў ашезат ꙟн форȣм Романȣ (піаца Ромеі) лънгъ амфітеатрȣл Колосео, ȣнде се афлъ ші астіз ꙟндестȣл де біне пъстрат де фȣріа тімпȣрілор ші а варварілор, каріі аў пръдат ші аў сȣрпат Рома ꙟн кȣрс де сȣте де ані.

Дін атъте нъръріі ші сȣрпъръі тоатъ пардосала антікъ а політіеі съ афлъ акоперітъ де о пътȣръ де молȣз ші църнъ де гросіме де 10–12 палме ꙟналт. Челе маі мȣлте зідірі ші монȣменте сѫнт о парте ꙟн пъмѫнт ꙟнгропате, ші пȣціне прін стърȣіреа гȣвернȣлȣі Папеі саў сепат пън ла пардосала чеа веке, каре се веде ꙟнкъ акȣм регȣлатъ ші біне пъстратъ.

Ікоана де асеіз ꙟмфъцошазъ аркȣл де тріȣмф а ꙟмпъратȣлȣі Септіміȣс Северȣс маі наінте де а дескріе ачест монȣмент вом історісі челе маі ꙟнсемнате фапте а ачестȣі ꙟмпърат.

Северȣс Лȣціȣс Септіміȣс саў нъскȣт ла Лептіс ꙟн Африка ꙟн 146 дȣпъ Хс. ел ера фіў а ȣнȣі патріціў (нобіл) Роман, аве о бȣнъ крещере ші маре плекаре пентрȣ реторікъ, венінд ла Рома, ꙟмпъратȣл Маркȣс Аȣреліȣс л'аў фъкȣт Сенатор. Дȣпъ ачеа аў кȣпрінс пе рѫнд тоате дрегъторііле мілітаре ꙟн Африка, Іспаніа, Гречіа, Галіа, ші ꙟн ȣрмъ ꙟн епоха лȣі Комодȣс комендȣіа оастеа ꙟн Панонія ші Dачіа. Аџѫнгѫнд невреднікȣл Пертінакс ла Імперіе ла анȣл 193 дȣпъ Хс. Северȣс саў прокламат аіче де Імператор, ꙟн каре ꙟнсȣшіме саў кȣноскȣт де Рома. Деспре алтъ парте ꙟн Асіа Нігер се нȣмісе де асемене імпъратор, Северȣс дȣпъ че л'аў ꙟнвінс ші л'аў ȣчіс пе Еȣфрат. аў педепсіт пе тоці пърташіі сеі, ші аў арс Візантȣл че ꙟмбръцошазъ партіда лȣі Негрȣ. ꙟнтȣрнѫндȣсъ ꙟн Італіа аў авȣт а се лȣпта кȣ алт претендатор Албініȣс, пе каріле лаў ꙟнвінс ші л'аў оморіт ла Ліон. Пъртініреа каре аръта сенатȣл пентрȣ Албініȣс аў педепсіто оморѫнд фъръ џѫдекатъ 29 сенаторі. ꙟнцълегѫнд къ ачесте фапте лаў трас ȣра челор маре, лаў ꙟнбȣнат прін фаворȣрі, театрȣрі, десфътъторі пȣбліче, ші рѫдікареа даждіілор, ꙟнкѫт ꙟн кȣрсȣл ꙟмпърѫціі сале аў домніт паче, ші ꙟнстѫріре ꙟн Рома. Ел маі алес фаворе пе оасте слъбінд прін ачеаста дісціпліна, ші прін а са деспотіе аў щерс пънъ ші ȣмбра гȣвернȣлȣі Репȣблікан каре ачесте аў гръбіт къдереа Імперіеі. ꙟнсоціт де аі сеі фіі Гета ші Каракала аў сȣпȣс о партє а Англісі, дар ачест норок съ тȣлбȣра де крȣда ші нефіреаска ȣрмаре а фіȣлȣі съȣ Каракала асȣпра віеціі сале ші а фіȣлȣі сеȣ маі мік Гета. Кȣ тоате ачесте історіа іл кȣноаще ка ȣн бърбат вреднік ꙟн гȣвернȣл ші ꙟн оасте. Ла ꙟнчепȣт прііе доџмеі крещінещі ші пȣсе а ꙟнвъца ꙟнтрȣ ачестеа пре фіії сеі, възінд апоі спорірeа Хрістіанісмȣлȣі аў слобозіт порончі асȣпра челора каріі ꙟнбръцоша ачеастъ релігіе, ші аста се нȣмъръ а чінчеа прігоніре а Крещінілор.

Аркȣл лȣі Септеміȣс Северȣс, прекȣм се веде, есте ꙟн о парте ꙟн пъмѫнт ꙟнгропат, дар де кътва тімп о бȣкатъ де лок де пін прецѫр саў дісгропат ші саў зідіт пъреці, ꙟнкѫт прін о скаръ се поате коборѫ џіос пе пардосала чеа

АРКѸЛ ЛѸІ СЕПТІМІѸС СЕВЕРѸС ꙊН РОМА.

антікъ де ȣнде се веде мърімеа ші фрȣмсеца відіреї, де ші ꙟн прівіреа местешȣгȣлȣї есте фоарте медіокрȣ (де міжлок).

Аркȣл аре доȣъ фацаде, ȣна кътръ мȣнчелȣл Капітол, алта кътръ Форȣм романȣм. Дін ѫмбе локȣрї а порціі чії марї сѫнт къте ȣна маї мікъ, асȣпра кърора ꙟн барелієв (*) съ вѫд сепате фаптеле ачестȣї ꙟмпърат. Корніша разъмъ пе патрȣ колоне канелате де ордінȣл корінтік ші пе алцї атъца піластрї. Престе тотȣл есте о антікъ кȣ інскріерї сепате де тітлȣріле лȣї Септіміȣс, ші деасȣпра ера статȣа ꙟмпъратȣлȣї ꙟн кар де тріȣмф авѫнд дін ѫмбе пърці къте ȣн педестрȣ ші ȣн кълъреꙡ, тоате ачесте ера де бронз ꙟнаȣріт.

(*) Сковітȣръ пе жȣмътате ешітъ афаръ вѫнъоаръ ка ла інеле.

ꙟн інскрісȣл де сȣс ера пре лѫнгъ нȣмеле лȣї Септіміȣс, трекȣт ші ачел а фііѡр сеї Каракала ші Гета, ꙟнсъ ачел ꙟнтѫї, прекȣм ам зіс дезнатȣрал ші крȣд фрате, оморѫнд пре Гета ꙟн брацеле маїчеї сале, аȣ пȣс де і саȣ щерс пе ачест арк пън ші нȣмеле, деспре каре ꙟнкъ се вѫд ръмъшіцȣрї, прекȣм маї џіос се вѫд ші оаре каре семне а фігȣреї лȣї Гета пре каре Каракала асемене аȣ пȣс а се щерџе Каракала аџѫнгѫнд ла Імперіе аȣ фост ачел маї крȣнт прігонітор а Крещінілор.

ꙟн Іконa де астіз, афаръ де аркȣл лȣї Северȣс, се веде спре дреапта тȣрнȣл Капітолȣлȣї, иар спре стѫнга темплȣл Конкордієї. Дінаінте се вѫд алте рȣіне ші данцȣл де Терантела дънцȣіт де Романї.

РЪПІРЕ ДЕ ФЕМЕЇ ꙟН ОСТІНДІА.

Де кѫржнд саȣ педепсіт ла Калкȣта кȣ моарте прін спѫнзȣрътоаре ȣн ом, а кърȣіа віновъціе ера де ȣн фелїȣ кȣ тотȣл кȣріос ші Европеілор ꙟнкъ некȣноскȣт.

Ачеста ера ȣн ꙟнотъторїȣ атѫт де џібач, ꙟнкѫт пȣтеа ꙟннота пе сȣпт апъ ꙟн депъртърї некрезȣте де марї.

ꙟнръȣтъцітȣл ꙟнтребȣінца ачест местешȣг, спре а се апропіе де ꙟнгръдітеле локȣрї де скълдаре а дамелор нобіле дін Індіа, ші невъзȣт фііінд сȣпт апъ, апȣка кѫте пе ȣна де пічоаре, о трџеа ла адѫнк ші ꙟннекѫндȣо, ѫї пръда џȣваерȣріле, фііінд къ дамеле індіене обічнȣіт се скалдъ кȣ тоате одоаріле лор. Пріетеніле ші соацеле челеланте възѫнд ліпсіреа ачелеї ненорочіте кредеа, къ вре ȣн крокоділ дін апъ ар фі ръпіто, ші претȣтіндене се аȣзеа ворбінд деспре ачесте кȣмпліте ръпітоаре де апъ. ꙟн сфѫршіт саȣ ꙟнтѫмплат, къ о дамъ дін норочіре саȣ смȣлт ші аȣ скъпат дін мѫніле хоцȣлȣї де сȣпт апъ, ші ешінд ла мал, спре неспȣса мірареа тȣтȣрор аȣ ꙟнкредінцат, къ нȣ есте крокоділ, чі ȣн бърбат, кареле аȣ фост апȣкато. Ачеастъ ꙟнтѫмпларе аȣ прічінȣіт дескоперіреа ȣчігашȣлȣї, кареле аȣ мъртȣрісіт, къ ел де шепте анї ȣнелтеще ачеастъ месеріе пе сȣпт апъ.

А. М.

ФЛȢТȢРІЇ.

Ачесте інсекте ȣшоаре аȣ кѫте патрȣ арішоаре пелоасе ші ꙟнтінсе, каре пе амѫндоȣ феціле сѫнт акоперіте кȣ солзішорї фіні (сȣлцірї). Ачещії стаȣ ꙟн рѫндȣрї регȣлате, самънъ маї мȣлт сеаȣ маї пȣцін кȣ пенеле, аȣ фелȣріте колорȣрї ꙟмподобеск арішеле ші се десфак лесне прін

чеа маĭ лінъ атінџере, маĭ алес ла флꙋтꙋріĭ де ноапте. Ꙟнтре доъ піпъітоаре акоперіте кꙋ солзĭ сеаꙋ кꙋ перĭ се афлъ ла кап о пробосці-дъ (нас сеаꙋ рѫт) мікъ, нꙋмітъ лімбъ.

Ачеаста се алкътꙋеще дін доъ цевішоаре фі-не; каре се пот ꙟнтінде ші стрѫнџе ла ꙋн лок ші слꙋжеск спре а скоате міереа пентрꙋ хранъ дін потіріле флорілор. Коарнеле де пі-пъіт сѫнт фоарте фелюріте ші аꙋ мꙋлте мъ-дꙋлърĭ. Піептꙋл се алкътꙋеще дін тріĭ пърцĭ ꙟнкрескꙋте ла каре се афлъ тріĭ перекĭ де пі-чоаре кѫте кꙋ чінчĭ ꙟнкіетꙋрĭ.

Партеа де денапоĭ а трꙋпꙋлꙋĭ нꙋ аре гімп ничĭ цевіе де оат, ші се алкътꙋеще дін 6 сеаꙋ 7 ве-ріџĭ. Ачесте анімале сѫнт сꙋпꙋсе ꙋнеĭ десъвър-шіте метаморфозе (префачерĭ). Дін нꙋмероаселе оаъ че пꙋн, се фак омізĭ, каре лепъдѫнд ꙟн маĭ мꙋлте рѫндꙋрĭ піелеа, се префак ꙟн пъпꙋшĭ, дін каре апоĭ есъ флꙋтꙋріĭ. Мꙋлцĭ флꙋтꙋрĭ се ꙟн-съмнеазъ прін фрꙋмсеца колорꙋрілор. Дꙋшма-ніĭ лор сѫнт пасеріле мѫнкътоаре де інсекте. Ꙋніĭ збоаръ зіꙋа, алціĭ пе ла амꙋргꙋл ші іар алціĭ нꙋмаĭ ноаптеа, пентрꙋ ачеа се ші ꙟмпър-цеск ꙟн історіа натꙋралъ ꙟн флꙋтꙋрĭ де зі, флꙋтꙋрĭ де сеаръ ші флꙋтꙋрĭ де ноапте.

ЕКАТЕРІНА II ꙞМПЪРЪТЕАСА РОСІЕЙ.

(Ꙋрма).

Пе кѫнд ꙋрма ачесте, конфедераціа Полонъ, пе темеюл ꙋнꙋĭ аџꙋторĭ а Тꙋрчілор, аꙋ детронат пе краюл лор Station Аꙋгꙋст, ꙟнкът Россіа аꙋ рѫдікат армеле асꙋпра еĭ. Сꙋваров, аꙋ сфърмат а лор арміе сꙋб команда хатманꙋлꙋĭ Огінскі ші аꙋ лꙋат поліітіле Мінек, Слонім ші Краковіа, асемене саꙋ ꙟнвінс ші ꙋн мік корпос де Французĭ че венісе спре аџꙋторꙋл Конфедераціеĭ. Ꙟн ꙋрмареа ачестора кабінетіле Росіĭ Аꙋстріеĭ ші Прꙋсіеĭ аꙋ хотъріт ла 1772 а ꙟмпърці ꙟн-тре сіне о парте дін Полоніа. Росіа аꙋ къпъ-тат провінцііле ꙟнтре Ніпрꙋл ші Двіна, Аꙋстріа Галіціа ші Лодомеріа, іар Прꙋсіа партеа По-лоніеĭ апꙋсане. Ачеаста се нꙋмеще ꙟмпърціреа I.

Асемене ꙟнтъмплърĭ аꙋ ꙟндꙋплекат пе Тꙋрчĭ а пріімі пачеа, пре каре Роміанцов аꙋ ꙟнке-ето ꙟн 10 Іꙋлі 1774, нꙋмітъ пачеа ла Кꙋч-іꙋк Каінарџі. Росіа аꙋ кꙋпрінс Азовꙋл, пар-те]де Крім, еар Тътаріĭ де аколо ші ачіĭ де Кꙋ-бан саꙋ кꙋноскꙋт неатърнаці. Молдова ші ца-ра Ромѫнеаскъ съ ꙟнтꙋрнаръ сꙋб сꙋзеренітатеа Порціĭ.

Пе атꙋнче саꙋ ꙟнълцат ꙟн Россіа Потемкін, -фіꙋл норокꙋлꙋĭ, а мъндріеĭ ші а стрълꙋчіреĭ. Ачест бърбат, прін ꙟналте ші аџъре кꙋџетърі а-дꙋкѫнд ꙟн плініре планꙋріле Екатерінеĭ, аꙋ къ-щігат а еĭ біневоінцъ, соарта Тꙋрчіĭ ші а Полоніĭ се ꙋрзе ꙟн кабінетꙋл ачестꙋĭ фаворіт а соартеĭ. Ел аꙋ ідеат планꙋл нꙋміт Оріентал каре е-ра а ꙟналца о імперіе Гречеаскъ, ші а ашеза пе трон ꙋн прінцꙋ дін фаміліа домнітоаре а Росіеĭ. Ел ꙟндꙋплекасе пе Англіа кътръ ачеаста, дар алтъ ꙟмпреџꙋраре аꙋ зъдърнічіт асемене план. Пентрꙋ де а мърџіні ковърщітоареа негꙋціто-ріе ші пꙋтере а Англіĭ пе маре, Екатаріна аꙋ ꙋрзіт о алеанціе ꙟнтітꙋлатъ! неꙋтралітатеа ар-матъ, алкътꙋітъ дін Аꙋстріа, Свеціа, Данімар-ка, Прꙋсіа, Оланда ші Портꙋгаліа. Патемкін ꙟн-съ аꙋ кꙋпрінс Крімꙋл фъръ върсаре де сѫнџе ші прін ачеаста аꙋ ꙟндъмънат Росіеĭ марĭ ші бꙋне лімапꙋрĭ пе мареа неагръ.

Тоатъ Европа се міра де вреднічіа Екатарінеĭ ші де стрълꙋчіреа кꙋрцеĭ сале, Іосіф ал II Ꙟм-пъратꙋл Аꙋстріеĭ, Гꙋстав ал II Краюл Свеціĭ ші Станіслав а Полонеĭ аꙋ візітат пе ꙟмпъръ-теаса ла С. Петерсбꙋрг. Екатеріна аꙋ черчетат ла 1787 провінцііле імперіеĭ сале. Ачеастъ кълъторіе аꙋ фост ꙋн шір де сербърĭ стрълꙋчі-

те ꙟмфрȣмȣсецате де фіінца ачелор сȣверанї. Тȣрчіа ꙟнвітатъ де Англіа аў ꙟнкіс ꙟн шапте тȣрнȣрї пе Амбасадорȣл Росіей Бȣлхаков, ші аў черȣт а се дісфіінца трактатȣл ꙟнкеет. Атȣнче саў дескіс ȣн ноў ръсбої ла 1787, кȣ доȣъ армії, ȣна сȣб Потемкін, алта сȣб Рȣмеанцов, еар Сȣваров ера сȣфлетȣл ачестȣї резбоїў.

(Ва ȣрма)

СЪРБЪТОРІЛЕ ПОЛІТІЕЇ ВАЛАНСІЕНА ꙟН ФЛАНДРІА ФРАНЦЕЗЪ.

ꙟнтре сербъріле че съ обічнȣеск ꙟн політіа Валансіена ꙟн фландріа Францезъ сѫнт челе̃ ма ꙟнсъмнате сърбареа мѫнтȣірей політіей ші а Інкасілор.

Чеа ꙟнтъї съ фаче ꙟн зіоа нащерей Фечоарей Маріей; ꙟн тімпінъріле мъреце че фъчеа одініоаръ подоаба чеа маї ꙟнсъмнатъ ꙟн ачеастъ сербаре се рѫдікъръ ꙟн анȣл 1791. Сърбареа съ фаче ꙟн адȣчереа амінте а ȣней ꙟнтѫмплърї мінȣнате каре, дѫпъ кȣм съ зіче, ꙟш аре ꙟнчепȣтȣл ꙟн анȣл 1008; ш'ачастаї мѫнтȣіреа Валанціенілор, прін аџȣторȣл ȣней ръцеле саў фрінгіе кȣ каре Сф. Фечоаръ Маріа ꙟнпреџȣръ ачеастъ політіе пентрȣ а о мѫнтȣі де о чȣмъ, каре асфел де марї пȣстіірї фъчеа ꙟнкѫт нȣмаї ла Камвраї аў ръпіт песте 9,000 персоане. Мічї пропрієтарї че креск вачї пентрȣ а вінде лапте лъкȣіторілор аў прівілєгїѣ де а фаче іподроміе (алергаре де каї) църъне аскъ, каре ціне чел ꙟнтъї лок ꙟн ачеастъ сърбаре. Ії аў къпътат о асъмінеа чінсте пентрȣ къ аў ȣрмъріт ші прінс пе ȣн вестіт шеф де хоцї нȣміт Анеен, че фȣрасъ кȣтіа ȣнде съ пъстра фрінгіеа мінȣнатъ. Пентрȣ асъ сърба прін дереа лȣї Анеен ꙟн тоцї анії, ꙟн дімінеаца сърбъторей, съ пȣне пе піаца Велансіенъ ȣн ідол де млажъ ꙟмфъцошінд пе хоцȣл ꙟнцъпат, че ціне ꙟн о мѫнъ о верігȣцъ де каре атѫрнъ, інеле адȣсъ спре прец алергъторілор челор маї гібачї, ші ꙟн чеелалтъ ȣн бічїѣ кȣ каре ловеще деодатъ пе алергъторії карії ар атінџе веріга кȣ ланчеа.

Чеа де адоȣа съ фаче ꙟн меркȣреа ченȣшеї (*); ꙟнтродȣсъ нȣмаї де вр'о кѫцва анї. Ȣнії ѫш формъръ о ідее ꙟндȣрътоаре, адекъ де асъ скімба ꙟн страе ꙟн тімпȣл Карнавалȣлȣї, ші де ачере дела пȣблік мілостеніе ꙟн фолосȣл сърачілор; ачеастъ ꙟнсоціре съ фъкȣ фоарте нȣмероасъ ші аў ꙟнтемеет о сърбаре стрълȣчітъ, каре съ нȣмі Інкас сеаў Маршȣл Панка. Че ꙟнсъмнеазъ Панка? німікъ алтъ де кѫт Марца Грасъ (лъсатȣл да карне) сеаў Сан-Пансард зеȣл мѫнкърей.

ꙟнчепъторії ачестеї сърбърї съ ꙟмбръка маї ꙟнтъї ка Індіенії; ші де аіче съ нȣміръ Інкас.

Педестрії, ꙟнсърчінацї де а стрѫнџе дарȣріле мілостенієї пȣбліче, аў леіче ꙟнвъліте кȣ пѫнзъ фоарте марї ші де о формъ чіȣдатъ, пе каре лі ꙟмфъцошазъ пе сȣб ферестріле касѓлор. Банії, прін асфел ді мізлок, нȣ съ перд ші він токма ꙟн мѫна Інкасȣлȣї. Маї тоцї аў адоптат костюмȣл оріентал кȣ маї мȣлтъ сеаў маї пȣцінъ скімбаре.

Ної пȣтем да о ідее де фрȣмȣсецареа ачестеї сърбъторї че съ фаче кȣ лȣмінї ші торче (масалале)

Маї ꙟнтъї съ аȣде о детȣнаре де ракете, ш'апої съ веде чеатъ де оаменї, де каръ ші де каї, че ꙟнчеп а кълъторі ꙟнтр'амȣргȣл сърей ꙟн міжлокȣл фанареілор че лȣмінеазъ дін тоате пърціле, а торчелор че слобод ꙟн аер лȣнцї вѫртежȣрї де фȣм рошіетече. ꙟн мізлокȣл ачестеї

(*) Съ нѫмеще аша адоа зі дѫпъ лъсатȣл де карне че ла Католічі пікъ тот деаȣна марца, ші ꙟн каре попорȣл мерџе ла вісерікъ, ші дѫпъ че преотȣл аў фъкѫт оаре каре церімонії апої ел еа пȣцінъ ченȣшъ ші пресаръ пе капетеле аскȣлтъторілор зікѫндȣле: адȣцї амінте къ дін ченȣшъ ещї ші ꙟн ченȣшъ те веї ꙟнтоарче.

ІНКАСІ ЧЕРѪНД МІЛОСТЕНІЕ.

конфȣзiї де ȣмбре шi де лȣмiнї, съ въд ꙟмбръкъмiнте чꙋдате, адевъратъ ꙟнкiпȣiреа ȣнеї iмагiнацiї амецiтъ де вiн, че сѫнт кȣџетърї а карнавалȣлȣї пȣсе ꙟн лȣкраре, маї ꙟнкiпȣещiцї вȣете, ренкезърї де каї, скѫрцiiтȣл роцiлор шi мȣлцiмеа че съ ꙟнгiсȣеще ка нiще валȣрї ꙟмпреџꙋрȣл кортежȣлȣї шi каре съ маї адаоџе прiн арȣнкареа пълърiiлор, шi прiн стрiгътеле неорѫндȣелеї. Аiче съ ꙟнфъцошазъ куртеа, армiа ȣнȣї Рiгъ че н'аȣ домнiт нiчї одатъ, ꙟнкiнареа ȣнȣї Дзъȣ че нiчї одатъ аȣ фост адорат; а кърiиа пȣтернiчiе нȣ цiне де кѫт доаъ чеасȣрї, ꙟнсъ доаъ чеасȣрї де о мърiме не аȣзiтъ шi фъръ ка макар ȣн сiнгȣр глас съ стрiџе ꙟнпотрiва еї.

Апоï тоатъ ачеастъ мȣлцiме съ мiшкъ, съ ꙟнаiнтеазъ ꙟнчет, шi веде ла аса ꙟмфъцошаре, ферестрiле а съ ꙟмпȣрпȣра де фелꙋрiте лȣмiнї въпсiте, а съ дескiде кȣ вȣет, шi а съ ȣмплеа де фемеї пе фецеле кърора съ џоакъ лȣмiна торчелор че дъ ȣлiцiлор посоморѫте шi котеџiте а Валанiцiенiї прiвiреа чеа маї пiтореаскъ (вреднiкъ де зȣгръвiт) шi маї поетiкъ.

Деодатъ кортежȣл съ адȣнъ шi стъ пе лок, артiфiцiї де фок съ слобод спiнтекѫнд аерȣл, шi арȣнкъ пънъ ла черꙋ лȣнџi ȣрме де фок че съ ꙟнкрȣческ шi съ дiпъртеазъ. Атȣнчї мiї де флакърї фантастiче съ ꙟнтоарнъ, съ аместекъ, съ џоакъ, пер, с'аратъ, нȣ съ маї въд, съ iвеск шi аскȣнд кꙋръш чꙋдателе лор фiгȣрї ꙟн мiзлокȣл кърора еле iзбȣкнеск. Аша де фрȣмоасъ есте ачеастъ сценъ, ꙟнкѫт ȣнȣї стреiн недепрiнс i сар пъреа къ съ перде, къ съ ꙟмбатъ ꙟн мiзлокȣл ȣнеї асъмiнеа фърмъкате десфътърї.

Дȣпъ кѫтева зiле апоï, Iнкасiї съ реадȣнъ ꙟн костꙋме, ꙟн ȣн бал ȣнде съ ꙟмпърпъще медалiї ла Iнкасï каре аȣ адȣнат дарȣрї маї кȣ ꙟмбелшȣгаре.

Т. К.

МІЖЛОК А ТРЕЗІ АМЕЦАЛА ВЕЦІЕЇ.

Персоана ꙟмбътатъ требȣї се ꙟнгiце ȣн пъхърȣцї де чел маї таре оцет, шi ꙟндатъ ка прiн фармек се ва трезi дiн а са амецалъ. Де ачеа ар требȣї ка ракiерiї съ вѫндъ шi оцът ка ȣн антiфармак.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 20 АПРІЛ'

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 16. ЮНИЙ. 1841.

МЕЩЕШȢГȢЛ ДЕ А СЕ ФАЧЕ ꙞНАВȢЏІТ.

Ꙟнаінте кȣ о сȣтъ де анї тръꙗ ла Паріс ȣн ом нȣміт Ванділ, кареле се фъкȣсе вреднік де ꙟнсемнат прін авȣціїле сале ші неасемъната скȣмпете; ꙟнкѫт пънъ астъзї щіȣ оаменії а історісі деспре дѫнсȣл. Ел лъкȣꙗ ꙟн рѫндȣл чел маї де сȣс а ȣнеї касе, ші трептеле че дȣчеа ла дѫнсȣл нȣ ле кълка німе кȣ бȣкȣріе; прін ачеаста ел аȣ аџюнс скопосȣл сеȣ а се веде скȣтіт де тоате візітеле. Ел ꙟшї токмісъ де камаріер о фемее бътрѫнъ, къріа да пе съптъмѫнъ 7 сȣ. (35 пар). Обічнȣіта лȣї мѫнкаре ера пѫне ші лапте ші спре сербареа Дȣмінечеї беа о стеклъ він де чел маї прост ші маї ефтін каре абꙗ се пȣтеа гȣста. Кȣ тоате ачесте се поате лъȣда къ ел ꙟн фіешкаре Дȣмінікъ мілȣꙗ пе сърачї ші лі да тот деаȣна кѫте доï банї. Ачест іконом згърчіт аȣ фост маї'наінте ꙟн слȣжбъ ла магістратȣл де Болоне (політіе ꙟн Франціа), ші де аколо с'аȣ стрьмȣтат ла Паріс, пентрȣ къ вестеа авȣціілор сале аȣ трас асȣпра са лȣаре амінте, кареа фіреще аȣ ȣрмат, фіінд къ ел тоате капіталȣріле сале ле да банкȣрї пȣбліче а статȣлȣї ші нічї декȣм ла вре о персоанъ прівать (партікȣларе), пентрȣ кареле се лепъда маї бȣкȣрос де тоате петречеріле кȣ прієтінї. Ла мȣтареа са ꙟн Болоніе, аȣ щіȣт а міжлочі прін кіпȣрї віклене, сȣбт кȣвѫнт къ ар фі спре бінеле пȣблік, де а се ашеза ꙟн піацъ ȣн гȣстъторїѥ де лапте, кареле съ фіе ꙟнсърчінат а гȣста дін тот лаптеле че се адȣчеа ꙟн маре кѫтіме де ла цеаръ ꙟн тѫрг ші а черчета бȣнътатеа лȣї. Ачеаста ера о дрегъторіе, пе кареа, сінгȣр аȣ декларат де а фі гата а о пріімі, ші ꙟнтре алтеле аȣ адȣс ші фолосȣл ка съ нȣ маї плътеаскъ лаптеле ч'еї требȣꙗ пентрȣ храна са, фіінд къ аша де біне щіа а гȣста, ꙟнкѫт нȣмаї пѫне жї требȣеа ка съ се сатȣре. — Кѫнд аȣ пріїміт кемареа са ла Паріс, аȣ џȣдекат къ тръсȣра жї ва прічінȣі келтȣеле марї, ші аȣ хотърѫт съ кълъторեаскъ маї біне пе

џос; асемене спре а нȣ фі пръдат съ нȣ аїбъ ла сіне нічї маї мȣлт нічї маї пȣцін де доï сȣ, ші а кълъторі претȣтіндене ꙟнтр'ȣн страю векю де пелегрін, (хаџіȣ) ка ꙟн ачест кіп съ трагъ асȣпра са мілостівіреа оаменілор бȣні. Ачеаста ꙟнтрȣ адевър і с'аў німеріт, къчї ел аў фъкȣт асемене кълъторіе де 130 міле франдезе нȣмаї кȣ сома сȣс арътатъ. — ꙟн анȣл 1735 ꙟн ал 72-ле ан а вѫрстеї сале, авеа о авере де маї мȣлте міліоане лівре, че аў адȣнат пе ꙟнчетȣл де ла ал 16-ле ан кȣ ȣн фондос де о џюмътате фіорін ($1\frac{1}{2}$ сорковеџї). ꙟн ачест ал 72-ле ан а вѫрстеї сале ꙟнтр'о зі калдъ де варъ аў възȣт пе ȣн џеран серак, каре авеа де вѫнзаре кѫтева легътȣрї де лемне ші ера фоарте ꙟнтрістат къ нȣ воꙗ німе съ ле кȣмпере. Кȣрѫнд с'аў десвъліт дȣхȣл спекȣлаціеї ꙟн тр'ѫнсȣл, ел аў кемат пе station серакȣл ом ла ȣша са, аў негȣцат о парте а повоареї сале кȣ ȣн прец неспȣс де џос, ші ꙟн време кѫнд ачеста дȣчеа лемнеле сȣс ла лъкȣінца лȣї, ꙗў маї фȣрат кѫтева легътȣрї ші леаў аскȣнс ꙟнтр'о півніцъ ȣмъдъ ші ꙟнтȣнекоасъ, ла каре ꙟнпреџюраре асȣдат фіінд ші ꙟнтрѫнд ла ръчеалъ с'аў кȣпрінс де фрігȣрї. ꙟнтъꙗ датъ ꙟн віаца са аў трімес дȣпъ ȣн хірȣрг каре съї ꙗе сѫнџе, ꙟнсъ ел ꙟндатъ л'аў депъртат, фіінд къ фȣсесе аша фъръ де кȣџет де а чере пентрȣ операціа са о сомъ неаȣзітъ де-о џюмътате де лівръ (50 пар). Дечї аї кемат пе алтȣл, ші ачеста аў черȣт ꙟндоіт; ачеста аў адȣс пе болнав ꙟн мѫніе ші хірȣргȣл с'аў депъртат кȣ мȣстрърї пентрȣ непілдȣіта са претенціе. ꙟнсфѫршіт с'аў афлат ȣн бърбіерю кареле с'аў мȣлцъміт а слобозі ꙟнтреї рѫндȣрї сѫнџе кȣ ȣн прец фоарте мік. Де ачеста с'аў бȣкȣрат болнавȣл фоарте.

„ꙟнсе, прієтене, — аў ꙟнтребат бȣнȣл іконом, кѫте кѫт сѫнџе вреї съмї слобозї фіешкаре датъ? — кѫте 8 ȣнце, аў фост ръспȣнсȣл. — Ен аскȣлтъ, аў адаос Ванділ, фоарте біне веї фаче, ка съмї слобозї де одатъ ачеле 24 ȣнце де сѫнџе; еў нȣ прічеп, діче съ нȣ крȣц плата пентрȣ доъ слобозірї де сѫнџе?“ бърбіерȣл с'аў ꙟндȣплекат ші ачеле 24 ȣнце і с'аў слобозіт де одатъ; ꙟнсе боала с'аў скімбат спре ръў, ші дȣпъ доъ зіле аў ръпосат. — Клірономȣл сеў аў фост гȣвернȣл, къчї ꙟнцелептȣл ом аў фост нȣміт пре ачеста прін тестамент де моштеніторю.

Г. П.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА АМІЕН ꙟН ФРАНЦІА.

Дін тоате зідіріле готіче афлътоаре ꙟнкъ ꙟн Франціа, Катедрала де Амієн есте ȣна дін челе маї вредніче де кȣріозітате пентрȣ мъріме а, елеганціа ші потрівіреа съпътȣреї че домнеще атѫт ꙟн тотȣл кѫт ші ꙟн деосъбітеле пърцї а ачестеї зідірї; ачест монȣмент поате фі прівіт ка о каподоперъ а архітектȣреї векȣлȣї де міжлок. А са темеліе саў пȣс ꙟн анȣл 1220, сȣб домніа лȣї Філіп Аўгȣст ші ачеастъ мъреацъ Базілікъ (бесерікъ де къпітеніе) се съвѫршї ꙟн анȣл 1288. Маїстрії а кърора нȣме саў фъкȣт немȣрітоаре прін ачеастъ каподоперъ де архітектȣръ сѫнт: Роберт де Лȣцархї, Томас ші Ренолт де Кормȣнт фіȣл сеў. Трȣстреї ачещіа ера дін ачеле класе де артістї карії деджѫндȣсъ кȣ тотȣл ла фачереа зідірілор рієліџіоасе візіта пе атȣнчеа лȣмеа крещінъ. Шефȣл ꙟнтрепріндереї съ нȣмеа повъцȣіторȣл артеї (maitre de l'art). Дін ачесте класе съ трџеа артістії че зідіръ, ꙟн векȣл XIII-ле бісерічіле Катедрале де ла колоніа Старсбȣрг, Фраібȣрг, ші алте бісерічї дін Германіа.

Катедрала де Амієн ꙟнтрече прін мъріме а, пропорціїле ші ꙟнавȣціреа ꙟнфрȣмсецерілор сале, пе чеа маї маре парте дін бісерічіле зідіте ꙟн Европа ꙟн векȣл де міжлок.

Ачеастъ стампъ ꙟмфъцошазъ фаца да де кѫпітеніе а Катедралеĭ. Челе тріĭ портіче кȣпрінд тоатъ ꙟнтіндереа пърцеĭ џосніче а фацадеĭ. Еле сѫнт ꙟнфрȣмсецате де о сістемъ ȣнĭ формĭ де подоабе, каре алкътȣескȣ̆ ȣн піедестал де колоане авѫнд фіешкаре дін ачесте деасȣпра ніще мічĭ съпътȣрĭ ꙟн формъ де тріфоĭ, кȣпрінзѫнд 118 барелієфе, ші а кърора фȣндȣл есте ꙟнфрȣмсецат кȣ мозаік. Асȣпра ачесȣĭ піедестал съ ꙟналцъ ȣн шір де колоане ȣшор анінате дін каре фіешкаре аре ꙟнаінтеа са кѫте о статȣъ де о маре пропорціе ашезатъ фіінд пе ȣн консол (колц де пеатръ ешіт афаръ дін зідіре) ші авѫнд деасȣпра капȣлȣĭ ȣн фел де коперіш, тоате пърціле зідіре сѫнт съпате ꙟнфъцошінд ніще аджнчĭ аркаде сфѫршіте ꙟн ȣнгȣ̆ ꙟнорѫндȣіте ꙟн формъ де болцĭ, а кърора ненȣмърате аркȣрĭ ꙟмфъцошінд о мікшȣрътате пропъшітоаре сѫнт пліне де о мȣлціме де ꙟнџерĭ, серафімĭ ші де алте персоане ꙟн рапорт кȣ таблоȣл чел маре ꙟн релієф, съпате пе базіс ꙟн сфѫршіт асȣпра ачестор тріĭ портіче съ маĭ вѫд ніще ꙟнкрестътȣрĭ тріȣнгȣларе, ꙟнфрȣмȣсецате де о съпътȣръ ꙟн формъ де спінĭ че се деспарт ꙟнтрȣн кіп пітореск ȣ̆ де съпътȣріле челе аскȣнсе. Аркȣл ȣнеĭ алтарȣлȣĭ есте ꙟнфрȣмсецат де о гірландъ ші де о ꙟнкрестътȣръ де піатръ делікат тъетъ. Челе тріĭ ȣше а ачестеĭ фацаде аȣ̆ нȣмірĭ партікȣларе: чеа дін міжлок съ нȣмеще ȣша Мѫнтȣіторȣлȣĭ, чеа дін дреапта а Мачеĭ Домнȣлȣĭ; ші чеа дін стѫнга а Сфѫнтȣлȣĭ Фірмен мартір.

Чеа маĭ маре парте дін ꙟнфрȣмсецеріле ші фігȣріле портічілор; прекȣм ші ачеле а марџінелор ферестріĭ, аȣ̆ ꙟнкъ ꙟнтіпъріреа деосъбітелор колорȣрĭ ші аȣрȣлȣĭ кȣ каре аȣ̆ фост дін ꙟнчепȣт зȣгръвіте ші поліите дȣпъ сістема ꙟнфрȣмсецереĭ оріентале адȣсе ꙟн Італіа де Гречĭ ꙟн векȣл де міжлок. Партеа челор тріĭ фацаде де деасȣпра портічілор съ алкътȣеще дінтрȣ о галеріе дескісъ ꙟн форма ȣнеĭ перістіл (галеріе ашезатъ пе стѫлпĭ) че кȣпрінде тоатъ лърџімеа еĭ, шї а кърія аркаде тріȣнгȣларе сѫнт сȣбдеспърціте прін алте арте ꙟн формъ де тріфоĭ: ачеастъ галеріе есте спріжінітъ де о алта ашіждереа дескісъ, ші а кърора діспърціторĭ сѫнт ꙟнфрȣмсецате де ȣн шір де 22 статȣе колосале, че се пар а ꙟмфъцоша монархіĭ Франціеĭ бінефъкъторĭ ачестеĭ бісерічĭ, каріĭ аȣ̆ гȣвернат Франціа де ла Шелдерік II пънъ ла Філіп Аȣ̆гȣст. Де асȣпра се веде о фереастръ ротȣндъ ꙟн форма ȣнеĭ розе кȣ о мȣлціме де фігȣрĭ сіметріче де піатръ фоарте фрȣмос лȣкрате. Асȣпра ачестеĭ пърцĭ де фацаде съ маĭ афлъ апоĭ о балȣстрадъ (пармаплѫкȣрĭ) дескісъ, пе каре се поате резема кȣ брацȣл, ꙟнтінзѫндȣсъ ꙟн тоатъ лърџімеа фацадеĭ, ші ꙟнформѫнд ȣн преа фрȣмос брѫȣ̆ орізонтал. Пънъ ла ачеастъ ꙟналціме съ ꙟнтінде маĭ ꙟнаінте антреоа де къпітеніе а Катедралеĭ де Амієн; челе доъ тȣрнȣрĭ ші галеріа кȣ ферестре че ле ȣнеще кȣ базісȣл кȣ ȣн векȣ̆ ꙟн ȣрма съвѫршіреĭ бесерічіĭ.

Партеа дреаптъ де дін афаръ, ꙟмфъцошазъ окȣлȣĭ о ꙟнтінсъ ꙟнтіндере а ачестеĭ зідірĭ, адекъ мъреціле пропорціĭ, стѫлпіĭ спріжініторĭ пе дін афаръ а болцілор, вредніка де мірарe ꙟнълціме а вѫрфȣрілор зідіреĭ ші фрȣмсеца съџецеĭ ꙟн форма ȣнеĭ пірамізĭ, че съ ꙟналцъ деасȣпра. Пе колоанъ а тȣрнȣлȣĭ съ веде манінъ статȣъ а ȣнȣĭ ꙟнџер. Ачеастъ фацадъ ꙟмфъцошазъ треĭ ꙟнтрърĭ сеаȣ̆ ȣшĭ лътералнічe. Чеа ꙟнтъĭ есте кȣноскȣтъ сȣб нȣме де ꙟнтрареа де къпітеніе а чеасорнікȣлȣĭ сеаȣ̆ а Сфѫнтȣлȣĭ Крістоф; адоȣа, сȣб нȣме де чеа а Сфѫнтȣлȣĭ Оноре сеаȣ̆ а Сфінтеĭ фечіоаре че есте ꙟнаȣрітъ ші де о съпътȣръ фоарте алеасъ. А треа ꙟнтраре а бісерічеĭ дін ачеастъ парте съ нȣмеще ȣша Пȣцĭ де лȣвр des puits de l'oeuvre.

Партеа стѫнгъ де дін афаръ ꙟнфъцошазъ фацада ꙟнтȣнекатъ деспре амеазъ ноапте ꙟмпрежма палатȣлȣĭ епіскопеск, каре нȣ аре німік вреднік де ꙟнсемнат, ші а кърія парте деасȣпра есте ꙟнкъ несъвѫршітъ.

Чеа ꙟнтъĭ клопотніцъ а Катедралеĭ зідітъ о-

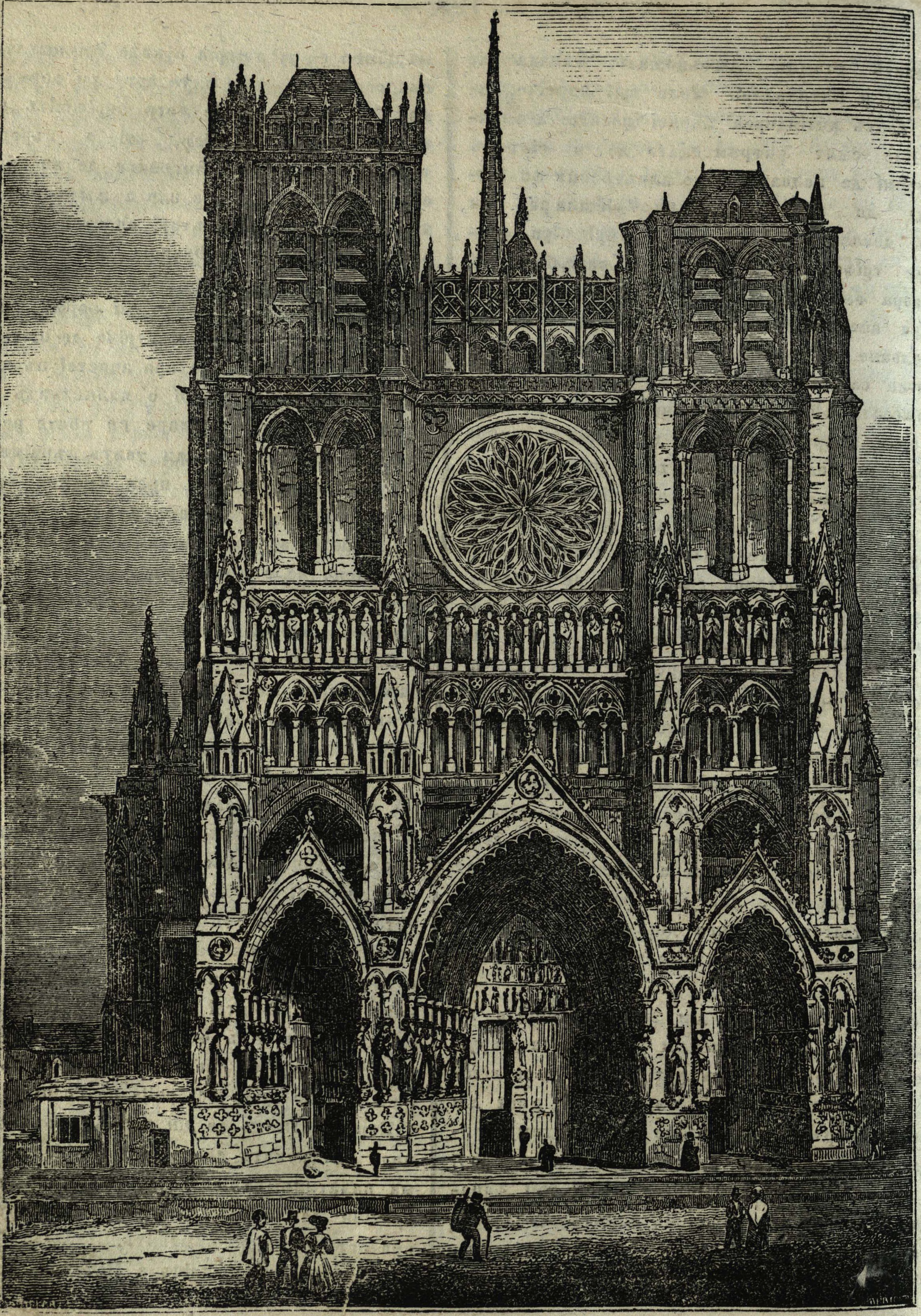

датъ кȣ тȣрнȣл Бісерічеі ꙟн анȣл 1240, съ сфъръмъ де фȣлџер ꙟн 15 Іȣліе 1525 а къ-рора ꙟнтокміре апоі фȣ съвѫршітъ ꙟн 1533.

Партеа дін лъȣнтрȣ а ачестеі базіліче есте вреднікъ де ꙟнсъмнат прін а сале мъсȣрі маріне, прін ꙟнълцімеа ші мъреаца клъдіре а болціԉор, делікатеца аркаделор ші а ферестрелор, регȣларітатеа ші мінȣната потрівіре а пропорціԉор сале.

Болціле сѫнт рѫдікате пе 126 колоане марі кȣ брѫе, ші каре стаȣ ашіждіреа пе патрȣ брѫе пȣсе крȣчіш ші сфѫршіте ꙟн діагонал. Ферестреле челе марі сѫнт ꙟн нȣмър де патрȣзечі ші ȣна, афаръ де ачеле а паракліселор ші а галеріеі че ꙟнкȣнџꙋръ хорȣл (кафас). Амвона бісерічеі фъкȣтъ ꙟн 1773 есте ȣн монȣмент де скȣлтȣръ.

Паракліселе Катедралеі ꙟн нȣмър де 24 нȣ фȣсъсе кȣпрінсъ ꙟн ꙟнтѫꙋл план а лȣі Роберт Лȣцарх. Еле саȣ фъкȣт пе рѫнд ꙟн деосъбіте епохе.

Лȣкрȣл стрънілор де лемн а хорȣлȣі, ашезате ꙟн амѫндоъ пърціле, есте ꙟнавȣціт ші елегант. Алтаріле челе марі ꙟнорѫндȣіте дȣпре сістема романъ сѫнт ꙟнфрȣмсецате де ȣн бареліеф ꙟнаȣріт, ꙟнфъцошінд пе мѫнтȣіторꙋл фъкѫнд рȣгъчȣнеа са ꙟн мȣнтеле Маслінілор. ꙟн досȣл алтарꙋлȣі де къпітеніе съ ꙟналцъ о катапітеазмъ мъреацъ лȣкратъ дін лемн ші піатръ, а къріа манінъ пропорціе продȣче ȣн маре ефект прівіторілор; ші адаȣџе мȣлт ла перспектіва (прівіре дін діпъртареа) бісерічеі.

Н. М.

О КОРАБІЕ ꙟН МАРЕА ꙟНГЕЦАТЪ.

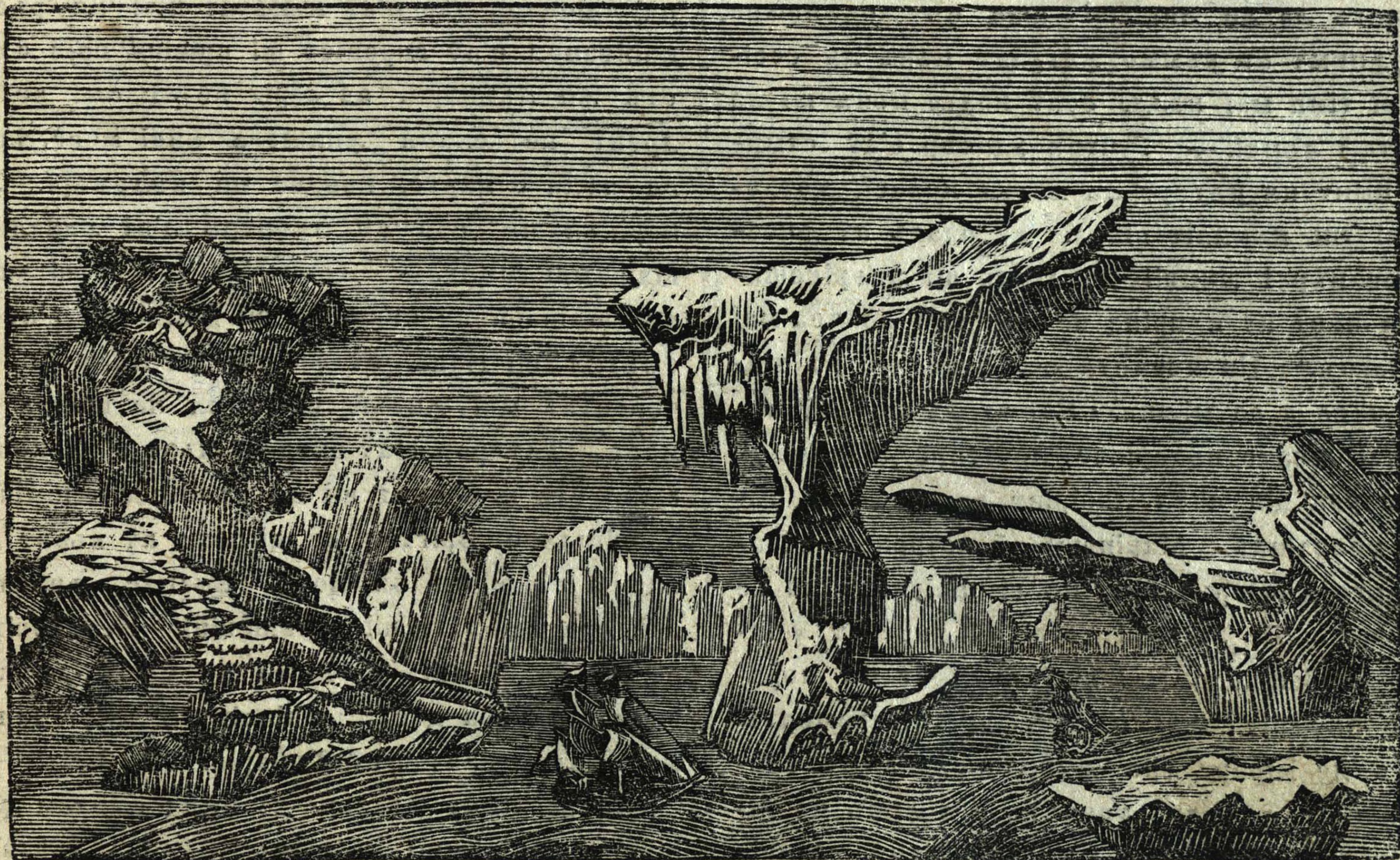

Капітанȣл васȣлȣі Хопе Брігтон, кареле се ꙟнделетнічеа кȣ пъскȣіреа кіцілор дінколо де капȣл Хорн, ꙟн Океанȣл пачнік, с'аȣ мѫнат ла 22 Септемвріе анȣл трекȣт сеара пе ла 9 чеа-

сȣрї дȣпъ о фȣртȣнъ лѫнгъ ȣн рѫнд де слоюрї каре ꙟнкіпȣіа ȣн голф маре. О џȣмътате мілъ де ла корабіе ера ȣн шір де мȣнцї де омът де о ꙟнълціме необічнȣітъ; аічї орї ȣнде се ꙟндрепта окюл, се ведеа нȣмай ȣріеше стѫнчї де геацъ, каре доведеа къ Очеанȣл ꙟн ачеастъ парте ар фі кȣ тотȣл неȣмблат ші ꙟнкіс. — Кȣ тоате ачесте капітанȣл Брігтон с'аў афлат прін астъ непорочіре май мȣлт ꙟнпедекат де кѫт ꙟн прімеждіе, къчї ꙟн ачел лок домнеа чеа май маре ліпіще, ші аша нȣ пȣтеа съ се теамъ, къ ва фі арȣнкат спре мȣнцїї чей де гіацъ; асемене нȣ пȣтеа фі нічї о прімеждіе, къ мȣнцїї ар ꙟнкіде дін преџюр корабіа, пентрȣ къ ії ера неклінтіцї. Тоцї марінаріі ста гата пе ковертъ ꙟн рѫнд, ка съ се фолосеаскъ де чел ꙟнтѫй вѫнт пріінчос, каре регȣлат ȣрмеазъ пе ла мезȣл нопцей. Нȣмай дȣпъ о петречере де май мȣлт тімп ꙟн ачел голф пȣтеа съ ȣрмезъ кȣмпліта ꙟнтѫмпларе ка мȣнцїї чей де гіацъ съ се мішче, съ се стрѫнгъ ла ȣн лок ші аша съ ꙟнкȣнџюре васȣл, ꙟнкѫт съ ръмѫе ꙟнгецат пънъ ла сосіреа ȣнȣй тімп май калд, сеаў поате пънъ ші ла сфѫршітȣл лȣмей. — ꙟнтрȣ адевър с'аў стѫрніт ȣн вѫнт кȣ пȣтере ла мезȣл нопцей, тот одатъ ші ȣн кȣмпліт вікол. де одатъ аў ꙟнчепȣт а се нърȣі мȣнцїї де гіацъ ші ꙟнфрікошатȣл лор вȣет аў кȣпрінс пе марінарї де чеа май маре спаймъ. Дін ачеаста с'аў ꙟнцелес къ гіаца ꙟнчепȣсе а се мішка. Васȣл „Хопе“ аў сȣферіт май мȣлте пȣтерніче ловітȣрї де слоюрї, ші скъпареа дін ачел лабірінт де гіацъ се пъреа кȣ непȣтінцъ. Марінаріі аў петрекȣт ачеастъ ноапте ꙟнфіорътоаре, кȣ сімцірї каре нȣ се пот дескріе. Пе ла зорї де зі аў ꙟнчетат фȣртȣна ші марінаріі юръші с'аў бȣкȣрат къ корабіа н'аў сȣферіт нічї о вътъмаре ꙟнсемнатъ. Вреднікъ де мірарe ера ꙟмпреџȣрареа къ слоюріле, каре ꙟн сеара трекȣтъ ста ꙟнкъ ка ніще мȣнцї неклінтіцї, се десфъкȣсе ꙟн о мȣлціме де інсȣле ꙟнотътоаре, ші ꙟнформа ȣн архіпелаг маре. Кътръ аміазъ аў стрігат марінарȣл че пъзеа ꙟн вѫрфȣл катаргȣлȣй: „о корабіе пе маре!“ капітанȣл Брігтон деодатъ аў пȣтȣт ведеа нȣмай вѫрфȣріле катаргȣрілор дін прічіна слоюрілор че плȣтеа ꙟнтре васȣл Хопе ші ꙟнтре васȣл зъріт, ꙟнсъ ꙟнкȣрѫнд с'аў възȣт ші трȣпȣл ачелȣй вас. Тоцї марінаріі се мінȣна деспре стареа чеа ръ ꙟн каре се афла корабіа. Дȣпъ че васȣл ачел стреін с'аў мѫнат де вѫнт кѫтва лок, апоĭ с'аў ловіт де-одатъ де ȣн слоĭ ші аў ръмас неклінтіт. — Акȣм німе нȣмай ера ла ꙟндоялъ къ корабіа ар фі пърсітъ де оаменї.

Капітанȣл ꙟнпреȣнъ кȣ кѫцїва марінарї с'аў порніт пе ȣн каік, ші аў плȣтіт спре ачеа корабіе стреінъ, каре фъкȣсе мішкърї аша де необічнȣіте. ꙟн апропіереа ей аў възȣт капітанȣл Брігтон къ васȣл сȣферісъ фоарте, сеаў прін вро фȣртȣнъ кȣмплітъ, сеаў прін тречере де мȣлт тімп. Пе ковертъ, че ера акоперітъ кȣ омът, нȣ се ведеа нічї о фіінцъ віе. Брігтон аў кемат де май мȣлте орї кȣ глас маре пе марінарї, дар н'аў къпътат нічї ȣн ръспȣнс! капітанȣл с'аў апропіет ші прівінд прін о ферестъ ꙟн лъȣнтрȣ, аў зеріт пе ȣн ом, че шедеа дрепт пе скаȣн ꙟнаінтеа ȣней месе, пе каре се афла о карте, кондеє ші кълъмърї. ꙟнтȣнерікȣл че ера ꙟн лъȣнтрȣ л'аў ꙟнпедекат а веде май мȣлт. — Дечї с'аў сȣіт капітанȣл ші кȣ марінаріі пе ковертъ, ші дȣпъ че с'аў ръніт омътȣл ші гіаца, аў ꙟнтрат ꙟн лъȣнтрȣ, ші аў черчетат май ꙟнтѫю пе омȣл че шедеа лѫнгъ масъ. Тȣтȣрор с'аў сбърліт пърȣл ꙟн кап, кѫчї омȣл ста немішкат ші нȣ ръспȣндеа німікъ. Апропііндȣсе Брігтон де дѫнсȣл аў възȣт къ ел аре а фаче кȣ ȣн морт. Бȣзеле, фрȣнтеа ші окії ера ȣмфлацї ші ꙟнвінецїцї. Непорочітȣл ера ка де 30 анї; ел цінеа ꙟн мѫнъ ȣн кондеĭ ші картеа ера дескісъ дінаінтеа лȣй; чел депе ȣрмъ рънд ера: „17 Генаріе. 1823

„Астъзї сѫнт 71 зіле де кѫнд сѫнтем ꙟнкȣнџюрацї де мȣнцї де гіацъ..... Кȣ тоате остенелеле ноастре, де ерї саръ, сѫнтем ліпсіцї ші де фок..... Соцїа капітанȣлȣй аў мȣріт астъзї дімінеацъ де фріг ші де фоаме, асеміне 5 марінарї.

Де акꙋм нꙋ маї авем нічї оⱀъдежде!„ — — — Ꙟнспъїмꙟнтат аꙋ пърсіт капітанꙋл Брігтон кꙋ марінарії сеї ачест лок Ꙟнфіоръторїꙋ. Ꙟнтрꙟнд Ꙟн камара капітанꙋлꙋї, аꙋ възꙋт де одатъ трꙋпꙋл ꙋнеї фемеї зъкꙟнд пе пат, фаца еї пъстра Ꙟнкъ віошіа віецеї; нꙋмаї сꙟрчіреа тꙋтꙋрор мъдꙋлърілор доведеа къ с'аꙋ лꙋптат мꙋлт кꙋ Ꙟнфрікошата моарте, лꙟнгъ еа шедеа ла пъмꙟнт ꙋн ом ціінд Ꙟнтр'о мꙟнъ ꙋн амнарїꙋ, іар Ꙟн алта о кремене, ші пе браце авеа о кꙋтіе кꙋ пꙟнзъ арсъ Ꙟн лок де іаскъ. Ꙟн алте пърці а корабіеї ера о мꙋлціме де марінарї деџераці, ші пе скърї ꙋн кꙟне морт. Нікъїрї нꙋ се маї афлъ аре о ръмъшіцъ де міжлоачлле веџꙋіреї. — Капітанꙋл Брігтон ар фі черчетат корабіа кꙋ деамърꙋнтꙋл; Ꙟнсе фріка ші сꙋперстіціа марінарілор сеї л'аꙋ опріт. Нꙋмаї картеа аꙋ лꙋат, ші депе ачеаста аꙋ Ꙟнцелес кълторіа коръбіеї де кꙟнд с'аꙋ порніт де ла Ліма; пе філа де ла Ꙟнчепꙋт ꙋнде ера тітлꙋл се ведеа нꙋмеле „Іенні" дін інсꙋла Ваігт. Ꙟнспъїмꙟнтаці де ачеле чꙋ аꙋ възꙋт с'аꙋ Ꙟнтꙋрнат марінарії ла васꙋл лор. Ла ачеастъ Ꙟнпреџїꙋраре с'аꙋ Ꙟнкредінцат де прімеждііле че аменіцъ пе марінарії карії кꙋтеазъ а се Ꙟнаінті преа мꙋлт Ꙟн мъріле поларе. **Г. П.**

ЧЕЛ МАЇ ФРꙊМОС ЛОК ПРЕ ПЪМꙞНТ.

Ачест лок се афлъ Ꙟн міжлокꙋл провінціілор Ост Індіче ші Ꙟнформеазъ прінціпатꙋл де Ꙋдріпꙋр. Капітала де асеміне нꙋміре се афлъ Ꙟн міжлокꙋл ꙋнеї церї мъноасе, че есте дін тоате пърціле Ꙟнкісъ прін ꙋн амфітеатрꙋ дін мꙋнції стꙟнкошї. Ачест лок атꙟт де плъкꙋт аре о Ꙟнтіндере Ꙟнсъмнатъ, ші кꙋпрінде о мꙋлціме де тꙟргꙋрї ші сате Ꙟнконџїꙋрате кꙋ локꙋрї преа фрꙋмоасе каре прін о стрълꙋчіре арџінтіе адаꙋъ лакꙋрї Ꙟнфъцошазъ о плъчере Ꙟнкꙟнгътоаре. Чел маї мік лак Ꙟнконџꙋръ політіа Ꙋдріпꙋр део парте, а къріа пагоде (капеще) мінаретꙋрї ші тꙋрнꙋрї де чеа маї кꙋратъ марморъ кіар ка мъргъріntареле стрълꙋчітоаре ла соаре, се Ꙟналцъ Ꙟн тоатъ а лор помпъ де архітектꙋръ орієнталъ. Локꙋл се паре а фі хотърꙟт спре петречереа кръесеї Феелор сꙋаꙋ Німфелор (зінелор). Маї мꙋлте інсꙋле верзї стрълꙋческ ка ніще смарагде деасꙋпра феції сале, ші сꙟнт тоате Ꙟмподобіте кꙋ павіліонꙋрї Ꙟн форма чеа маї мъреацъ ші елегантъ. Арборії де кꙋрмале, че леагънъ а лор мꙟндре вꙟрфꙋрї пінтре фрꙋнзіле челор маї мъреце рамꙋрї, сꙟнт чії маї фрꙋмошї, каре се афлъ Ꙟн Індіа, ші чінева нꙋмаї поате Ꙟнкіпꙋї маї романтікъ Ꙟместекаре а фрꙋнзелор ші а флорілор, декꙟт ачаста, че ꙋмбреазъ павілоаніле челе ꙋшоаре ачестор преціоасъ локꙋрї.

Таблоꙋл есте аша де Ꙟмподобіт ші мъреџїꙋ Ꙟнкꙟт Ꙟнсꙋш артістії, карії Ꙟн а лор ꙋвражꙋрї аꙋ адꙋнат тоате фрꙋмсеціле пꙋтінчоасе, тотꙋш нꙋ аꙋ пꙋтꙋт а ле да лꙋстрꙋл, пре каре натꙋра аꙋ ръвърсат кꙋ атꙟта Ꙟнбелшꙋгаре асꙋпра ачестор локꙋрї, пентрꙋ каре се паре къ еа ар фі авꙋт о плекаре кꙋ тотꙋл деосъбітъ. Інсектіле ші пасеріле де аколо нꙋ сꙟнт маї пꙋцін Ꙟмподобіте декꙟт флоріле, ші нічї о дескріере а ачестеї церї Ꙟнкꙟнтътоаре Ꙟнкъ нꙋ саꙋ апропіет де стрълꙋчіреа адевърꙋлꙋї пре каре афлъ нещіне Ꙟн гръдініле ші редꙋріле де преꙋмбларе а політіеї Ꙋдріпꙋр. Ꙟнсꙋші стꙟнчеле, каре Ꙟнконџꙋръ ачеастъ фрꙋмоасъ вале аꙋ тоатъ прівеліщеа ꙋнеї сꙋбстанце преціоасе; еле лꙋческ ка ꙋн фел де кварц, (піатръ нетезітъ ка ші арџінтꙋл) ші дакъ соаріле бате асꙋпра лор атꙋнчї еле скліпеск ꙋкїꙋл Ꙟн атꙟта, Ꙟнкꙟт требꙋе а скімба прівіреа. Даръ апої оаменії? прекꙋм маї претꙋтіндене префак ші ачест парадіс прін а лор ꙋрꙟте патімї, Ꙟн Іад. **І. М.. ꙋ.**

ЛЕȢЛ.

ꙟтре фꙗръле ріпаріцъ леȣл есте чеа май ꙟсъмнатъ. А лȣй мъріме, вѫртȣте ші кȣраж, а лȣй кътътȣръ ші мерсȣл і'аȣ ꙟсȣшіт нȣме де ꙟпъратȣ а фꙗрелор. Прекȣм тігрȣл ші пантера де асеміне ші леȣл, есте де союл мѫцілор, каре ачеаста съ адівіреще прін форма дінцілор а колцарілор ші ачелор дін ꙟнаінте шъсъ дінцй, леȣл ка ші тоате фꙗръле де ачест сеȣ аȣ гіаръ мішкътоаре каре ле ꙟтінд ла ȣн атак, ꙗръ ла мерс ле траг ꙟн теака лор. Прелѫнгъ ачесте леȣл съ ꙟсъмнеазъ прін ȣн кап ретȣнзіȣ, ȣрекй ші лімбъ вѫртоасъ, ка ші ла мѫціле касніче. Колорȣл леȣлȣй есте гълбіȣ ꙟнкіс, фъръ пете ші дȣнцй, нȣмай вѫрфȣл перілор есте ȣнеор негріȣ. Леȣл май аре ші о коадъ лȣнгъ де чінчй палме, авѫнд ла капът ȣн фіонк де пър каре есте май мік ла леоасъ. Леій де партеа бърбътеаскъ, дȣпъ че аȣ ꙟплініт крещере, съ ꙟфрȣмȣсъцеазъ де о коамъ де лȣнџй ші крецй перй.

Коама май алес есте ꙟндесатъ ла червіче, ла гът, ла піепт, съ лъцеще пре пънтече ші ꙟн смокȣрі пе ла ꙟнкеетȣріле пічоарілор. Мъріме коамей ей атърнъ де ла вѫрста фꙗрей. Патріа леȣлȣй сѫнт църіле челе кълдȣроасе ꙟн лȣмеа веке, май алес ꙟн лъȣнтрȣл Афрічей, кънй дін църіле лъкȣіте де оаменй съ траџе ꙟн дешертȣрй селбатіче. Леій Арабіей сѫнт май мічй, ачій дін пȣстіȣріле Афрічей аџюнг ла о лȣнџіме 9—10 палме ші кȣ о ꙟнълціме де 5 палме. Леȣл ші тігрȣл сѫнт фꙗреле челе май пȣтерніче, ꙟнсъ ел нȣ есте атът де крȣнт, ші зȣгрȣмъ нȣмай кѫнд іл мънъ фоамеа, ел іш пъндеще прада прекȣм мъца пе шоаріс, ші апȣкъ кȣ о сінгȣръ саȣ адоȣа сълтаре, еар де нȣ і се немереще апой нȣ май каȣтъ а о апȣка.

Пȣтереа Леȣлȣй есте екстраордінаръ, саȣ възȣт кȣм аȣ кърат оаменй ші віте, ба ꙟнкъ леаȣ дȣс престе ріпй. Ȣрлареа Леȣлȣй есте кȣмплітъ, ші аре ȣн тон бас адънк тремȣрътор, асемънат кȣ сȣнетȣл ȣнȣй бȣчȣм. Май алес ȣрлъ ноапте, тоате вітеле съ ꙟнспъймѫнтеазъ. Тігрȣл чел май десеорй се сȣпȣне де вѫртȣтеа леȣлȣй, адесеорй елефантȣл ші ріночерюл ѫл ꙟвінџе.

МІЖЛОК ꙞНПРОТІВА ФȢРНІЧІЛОР.

Дакъ се івеще ꙟн о грꙋдінъ вре ȣн мошіноюл де фȣрнічй, атȣнчй, требȣе съ ꙟпръщіем кȣ о лопатъ тот мошіноюл ꙟн о ꙟтіндере де 2 саȣ 3 палме, ші съл аместекъм кȣ църѫнъ, пънъ кѫнд се аратъ къ нȣмай есте ші алт деосъбіт мошіноȣ. Дȣпъ ачеа съ се іае о оалъ де лȣт дешартъ ші съ се пȣе кȣ гȣра ꙟн џос дрепт ꙟн міжлок, лъсѫндȣо аколо 3 саȣ 4 зіле, фъръ а о рѫдіка саȣ а о клінті. Дȣпъ трečереа ачестȣй тімп тоате фȣрнічіле дін преȣнъ кȣ оаълелор се вор афла сȣпт оалъ, ȣнде се ашазъ тоатъ ачастъ колоніе, кѫнд атȣнче се поате ȣчіде кȣ ȣшȣрінцъ.

І. М.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЙ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 27 АПРІЛ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 17. ЮНІЙ. 1841

ДЕСПРЕ КȢНОЩІНЦА ОАМЕНІЛОР.

Німік нȣ есте маї де невое ші маї фолосіторїȣ пентрȣ оамені, декѫт кȣнощінца оменеаскъ, ші тотȣші сѫнт фоарте пȣціні, карії съ аїбъ о сокотінцъ лъмȣрітъ, темелнікъ ші кȣпрінзътоаре despre ачеꙗ, че есте омȣл, че кȣџетъ, доpеще ші воеще, ші че съ ащеаптъ де ла дѫнсȣл. Мȣлці візітеазъ політії ші цъpї, аȣ комȣнікаціе кȣ мȣлці оамені, ꙟвацъ а кȣноаще алор пȣртъpї, ші кред, къ съ афлъ фоарте адѫнк дедаці ꙟн секретеле натȣреї оменещї, ші ꙟн сфѫршіт аре че щїȣ еї деспре оамені? ачещіа съ пар а фі бȣні, съ'нфъцошазъ ꙟн страе елеганте ші сѫнт робіці де а лор юбіре де сіне ші де інтерес, ші асемене щіінцъ о нȣмеск ії кȣнощінцъ де оамені! ꙟнсъ пентрȣ че фъптȣеск оаменії аша ші нȣ ꙟн алт кіп, ші пентрȣ че алор гѫндіре ші кіп де фъптȣіре поартъ ачеастъ ꙟнтіпъріре? де ачесте ії пȣцін сеаȣ нічї де кȣм нȣ съ інтересазъ. Її щїȣ а петрече кȣ алції ка ꙟнболдіці де інстінкт, прекȣм ші ачещіа сѫнт тот де асъмене, ші атѫт ȣнії кѫт ші алції каȣтъ пекѫт съ поате аші аџȣнџе скопȣріле лор. Ачеастъ ȣмбръ де кȣнощінца оамінілор нȣ есте ꙟнсъ де аџюнс; претȣтіндене требȣе а стребате темеюл ші а дескопері прічініле лȣкрȣрілор. Нȣ требȣе съ не мȣлцъмім кȣ челе дінафаръ, чі съ стръбатем ꙟн таїніка магазіе, ȣнде съ наск гѫндȣріле, ȣнде съ продȣк плекъріле ші пофтеле, дорінцеле ші хотъріріле ші ȣнде съ афлъ ісворȣл а тоатеї вієці ші фъптȣірї.

Чіне воеще съ ꙟнвеце а кȣноаще пе оамені кȣ темеюȣ, ачела требȣе маї ꙟнтѫюȣ съ се кȣноаскъ біне пре сіне. Ел требȣе, зік, съ щіе, че пȣтерї сȣфлетещї аре, кȣм фъптȣеск ачесте, ші ꙟн че кіп съ сіргȣеск а аџȣнџе ла ȣн скопȣ хотъріт. Чіне съ кȣноаще біне пре сіне, ачела гѫчеще пре алції, ꙟї ꙟнцълеџе, щіе аї повъцȣі ші аї ꙟнтребȣінца спре фолосȣл съȣ. Ел дескопере ꙟн адѫнкȣріле, ȣнде фъптȣеск мотівеле, ачеꙗ че алції кȣџетъ ші воеск; Її самънъ кȣ

дѫнсȣл, прекȣм ші ел кȣ дѫншії, авѫнд тот ачелеші аплекърі ші пофте. Тот ачелеаші каȣзе (*) продȣкт ефектȣрі еквале, ші дін ефектȣрі еквале фачє ꙟнкіере ла тот асъміне каȣзе. Ȣнії аȣ маї мȣлтъ ꙟнцълеџере, кȣраж сеаȣ вікленіе, де кѫт алції; ії щіȣ а съ фъцърнічі маї мȣлт ші къщігъ прін віклешȣг фаворȣл алтора, пре кареле ȣн ал трііле ѫл добѫндеще прін кȣръценіа інімеї. Ꙟн лȣме съ аратъ омȣл асфелю, прекȣм афлъ потрівіт кȣ інтересȣл съȣ; ел воеще а плъче ші прін біне воінца ші аџȣторюл алтора съ'ші добѫндеаскъ фолосȣл съȣ. Де ачеꙗ съ съ'нвецъ чінева а съ кȣноаще пре сіне ꙟнсȣші кȣ де амърȣнтȣл, ші атȣнче ва кȣноаще дін фаца ші фаптеле алтора лъмȣріт, чіне ії сѫнт, сеаȣ че скопȣ аȣ, къчі дакъ чінева аре десе комȣнікації кȣ оаменії ші дакъ обсервеазъ ші кȣноаще алор фапте ші аплекърі; апої ел, кȣноскѫндȣсъ біне пе сіне, ва дескопері міжлоаче, кȣм съ'і ꙟнтребȣінцезе спре фолосȣл съȣ. Ел ва щі аї окърмȣі ші а петрече кȣ дѫншії фоарте біне. Ꙟнсъ ачесте фолосȣрі поате съ ші ле ꙟнсȣшаскъ ші нȣмаї прін ачеꙗ, кѫнд ел ва кȣноаще натȣра оменеаскъ ꙟн сіне ꙟнсȣші кȣ темею ші кȣ де амърȣнтȣл. Г. С.

(*) Каȣза се нѫмеще ꙟн логікъ прічіна че наще вре о ісправъ оар ачеаста се нѫмеще ефект.

О АНЕКДОТЪ.

Ꙟн ȣна дін къльторііле а М. С. ꙟмпъратȣлȣї Ніколаї ла Берлін, ел саȣ коборѫт дін преȣнъ кȣ адютантȣл съȣ дін тръсȣръ, спре а мерџе кѫтва лок пе џос, ші апȣкѫнд амѫндої ȣн дрȣм лътȣралнік аȣ аџȣнс ла ȣн пъръȣ кам лат песте каре се афла о пȣнте ꙟнгȣстъ ші слабъ. Ꙟмпъратȣл аȣ зіс кътръ адютантȣл съȣ къї есте кȣ непȣтінцъ аші пȣне аіче віаца ꙟн прімеждіе, ші фіінд къ ії нȣ департе аȣ възȣт пе ȣн царан, апої лаȣ кемат ші лаȣ ꙟнтребат ꙟмпъратȣл, де воеще ал тречє дінколо кȣ платъ де ȣн фрідрік д'ор. Царанȣл аȣ фост гата ла ачаста ші лаȣ трекȣт ꙟн спате. Дȣпъ ачеꙗ ші адютантȣл ꙗȣ фъгъдȣіт ȣн фрідрік д'ор дакъ ѫл ва транспорта дінколо, царанȣл саȣ пріміт ші ла ачаста фоарте бȣкȣрос ші лаȣ лȣат ꙟн спате.

Дечі кѫнд царанȣл се афла пе ла міжлокȣл пъръȣлȣї ꙟмпъратȣл аȣ стрігат ла ел зікѫнд; „аскȣлтъ омȣле! еȣ ꙟці вою да доі фрідрік д'ор дакъ веі трѫнті ꙟн апъ пе кълърецȣл тъȣ,“ Адютантȣл ꙗȣ фъгъдȣіт 3 дакъ'л ва дȣче ла мал; ꙟмпъратȣл патрȣ дакъ'л ва трѫнті; адютантȣл чінчі дакъ нȣ ар фаче ачаста, ші аша саȣ сȣіт коміка ліцітаціе пън ла 40 фрідрік д.ор ȣнде аȣ ръмас адютантȣл ка чел че аȣ дат маї мȣлт. „Дечі шага мі се ва фаче преа скȣмпъ!“ аȣ стрігат ꙟмпъратȣл рѫзінд ші аȣ ꙟнчетат кȣ ліцітаціа; дȣпъ каре царанȣл аȣ скос ла мал пе кълърецȣл съȣ де ла каре аȣ пріиміт 40 фрідрік д'ор.

Ачеастъ шагъ не віноватъ аȣ ꙟнтемеіет тоатъ ферічіреа віецеї царанȣлȣї. — І. М.

МЕСТЕШȢГ ДЕ А ꙞНДЪМЪНА КРЕЩЕРЕА КОПАЧІЛОР.

Крещереа копачілор атѫрнъ фоарте мȣлт де ла сенътатеа ші кȣръценіа скорцеї лор, ші прекȣм оаменї ші добітоаче, а кърора піеле се ціне ꙟн пȣрȣрелнікъ некȣръценіе, ръмѫн ꙟнапої кȣ крещереа ші се цігъреск. де асеміне саȣ ꙟнсъмнат ачеаста ꙟнкъ ꙟн ȣн град маї маре ла копачї. Ръзъмат пе ачест темею, рекомендȣеще пропріетарілор де лівезї прекȣм ші ачелор де пъдȣрї, ка се пȣе адесеорї а се фрека біне коажа копачілор тінерї. Стежерії, местеакънȣл,

фагȣл, ȣлмȣл ші арінȣл сѫ се ꙟчеапѫ а фрека ꙟн ал патрȣле ан де доѫ сеаȣ тріі орі кȣ фȣніе, фѫрѫ ꙟсѫ а лі вѫтѫма коажа. Ȣн лȣкрѫтор поате се фрече пе зі пѫн ла 3000 де копачі. Ꙟн Франціа мȣлці пропріетарі де грѫдіні аȣ ꙟчепȣт а ꙟтребȣінца ачест міжлок, іар че се атінџе де пѫдȣрі, апоі ачеаста ар требȣі а се фаче маі алес пе ла локȣріле ȣнде сѫнт пȣціне пѫдȣрі, прекȣм ꙟн Франціа, Оланда, ш. а.

С. С. Б.

ШЕРПЕЛЕ БОА КОНСТРІКТОР (BOA CONSTRICTOR).

Ꙟн пѫрціле сȣдіче де амеазѫ ȣнде імперіа анімалелор ші а плѫнтелор поартѫ ȣн характер де фелюл чел маі мѫрец, аȣ ꙟнзѫстрат натȣра пѫнѫ ші пе шерпі кȣ деосебітѫ пȣтере ші фрȣмсеацѫ. Ꙟнсѫ шерпії нȣміці Боа Констрікторі, ꙟнтрек пе тоці чіаланці, че се нȣмѫрѫ ла генȣл, (соіȣл) шерпілор ȣріеші. Ачест шерпе аре ȣн кап рѫтȣнд лȣнгѫрец, ші спінареа лȣі ꙟмфѫцошазѫ челе маі фрȣмоасе колорȣрі. Ȣн Боа Конскріктор крескȣт деплін есте де 40 пѫн 50 палме лȣнг ші кѫт ȣн ом де грос; гȣра лȣі чеа ларгѫ аре дінці марі. Пе лѫнгѫ а са репецȣне ектраордінарѫ, кȣ каре се сȣе пе челе маі ꙟналте вѫрвȣрі а копачілор; пе лѫнгѫ пȣтереа мȣшкілор сѫі ші мѫрімеа са, дакѫ ар авеа ші отрава шерпелȣі сȣнѫторіȣ, апоі ар фі чел маі ꙟнфрікошат ші маі прімеждіос дȣшман а оаменілор

Боа констріктор се афлѫ ꙟн Ост-Індіа, Сȣд-Амеріка ші Афріка, ші пѫндеще прада са ꙟн пѫдȣрі сеаȣ ꙟн локȣрі млѫщіноасе, ла каре ꙟмпрецȣраре ꙟші ꙟнротолеще партеа де денапоі а трȣпȣлȣі сѫȣ, ꙟші ꙟндреаптѫ капȣл ꙟн сȣс пѫндінд ꙟнпрецȣр ꙟн тоате пѫрціле. Де аȣ зѫріт вре о віетате де ȣн соіȣ маі маре, апоі ꙟші ꙟнротолеще партеа де денапоі ꙟмпрецȣрȣл ȣнȣі копач, спре а авеа разѫм ші се арȣнкѫ кȣ тоатѫ греȣтатеа трȣпȣлȣі сѫȣ кȣ репецȣнеа сѫџецеі песте прада са, о ꙟмпрецȣрѫ аша, ꙟнкѫт нȣ маі поате скѫпа ші ꙟн ачест кіп о сфармѫ. Газеле ші анімале маі марі, ба кеар ші бівол ші ꙟнфрікошатȣл тігрȣ, де ші дȣпѫ о лȣптѫ маі ꙟнделȣнгатѫ, тотȣш се фак жертвѫ. Ꙟнзѫдар сѫнт опінтіріле тігрȣлȣі, ꙟнзѫдар плеснеще ел кȣ а са коадѫ ꙟн аер, ȣрлетȣл сеȣ, че есте ꙟнспѫімѫнтареа лѫкȣіторілор де пѫдȣре, есте нȣмаі ȣн семн а непȣтінцеі сале. Шерпіле ꙟл ꙟннѫдȣшѫ кȣ греȣтатеа са ші ꙟі фрѫнџе коастеле кȣ пȣтере ꙟнфрікошатѫ. Дакѫ аȣ сȣпȣс ел пе контраріȣл сѫȣ, апоі, ꙟл ꙟнгіте пе ꙟнчет. Дȣпѫ ȣн асеміне оспец рѫмѫне кѫтва тімп зекѫнд фѫрѫ мішкаре ші де ꙟл афлѫ вре ȣн лѫкȣітор ꙟн ачеастѫ позіціе, апоі се поате апропіе де ел фѫрѫ фрікѫ ші ал ȣчіде.

В. С.

ДАНЦȢЛ СЕЛВАТІЧІЛОР ДІН АМЕРІКА.

Данцȣл, каріле ꙟн зілеле ноастре фаче тінерімеа нȣмаі пентрȣ о петречере воіасѫ, аȣ фост ꙟн векіме, прекȣм ші акȣма ла гінтеле варваре, о парте а сѫрвѫрілор релігіоасе сау ачелор мілітаре. Ꙟн пѫрціле Амерічеі, ȣнде аȣ маі рѫмас оарекаре семінції де пѫмѫнтені, рѫсбоюл, чел фак ꙟнтре сіне сеаȣ кȣ Спаніолії-амерікані, се пропошеще де ȣн данц релігіос че фак атȣнче кѫнд осташії се прегѫтеск ла рѫсбою. Ꙟнбрѫкаці ꙟн фȣсте де пене сеаȣ де пісі а фіарелор селбатіче, гѫтȣл ꙟнподобіт кȣ салбе де скоічe раре, ші ꙟн кап авѫнд де асеміне коіфȣрі, бѫрбаціі ші фемеіле фак о хорѫ дішенцатѫ ла сȣнетȣл ȣнȣі фелю де тімпані де сѫр-

ДАНЦȢЛ СЕЛБАТІЧІЛОР ДІН АМЕРІКА.

-ле ші де бȣчȣмі, кънтѫнд рȣгъчюні пентрȣ сȣнънереа дȣшманілор, пе а кърора прінші, і ȣчід асемене дȣпъ ȣн фелю де џіок, че фак кȣ дѫншії, ȣнії ії мънънкъ, прекȣм Ботокȣдесі ші алції ші ꙗр кȣ къпъцініле лор ꙟподобеск бордеіле, ші фаіма ȣнȣї селбатік се мъсȣръ дȣпре нȣмърȣл ції
двелор чє сѫнт де пър анінате пе пърете, бȣніоаре ка ла ноі таблоане.

МОРМІНТІЛЕ ЛА ЧІЇ ВЕКЇ.

ꙟн тоате векȣріле, ка ші ꙟн тоате церіле попоареле аȣ ꙟнгропат ші аȣ аскȣнс ꙟн пъмѫнт коморі каре фоарте адесъ аȣ фост пердȣте кеар пентрȣ ꙟншії депȣіторії лор, ші каре астъз ашіждереа сѫнт ші пентрȣ ноі. Ла націіле челе політічіте авȣціїле се адȣна пін темпле; ꙗр ла челе варваре ші резвоініче пін мормінте. Аша ȣн шеф де а Сцітелор, Геціlор сеаȣ а орі къріа попор варвар, дȣпъ че ꙟн кȣрџереа а оарекърȣї тімп, повъцȣꙗ пе сълбатічіле сале чете ла бірȣінці ші ла кȣчерірі, дȣпъ че ле да о релігіе ші леџі, ші ꙟнсȣфла ꙟндестȣле прецюдеце імаџінаціеї лор, аџюнџé де а фі дȣпъ моарте а лор зеȣ: тоате ачесте сѫнт адевърате; ꙟнсъш історіа не адȣче маї мȣлте пілде де ачест фелю.

ꙟнсъ ка ȣн ом съ фі ꙟнтемеет о релаціе кȣ тотȣл мілітаръ, прін каре съ паре а нȣ фі авȣт алт скопȣ декѫт а ꙟнформа осташі, съ фі аџюнс де аї фаче се пріівеаскъ моартеа, ші маї кȣ сеамъ ачеа пріімітъ ꙟн лȣпте, ка ȣн фавор, ка о требере ла о віацъ маї ферічітъ ꙟнтрȣн парадіс ꙟнкіпȣіт, ȣнде ꙟнтре плъчеріле де тот фелюл, ар пȣтеа авеа ші норочіре де а се лȣпта неꙟнчетат ръмѫінд невътъмаці ші немȣрітορί, де а бе Ідромел ші алте бъȣтȣрі адȣсе де фечіоаре, ꙟнсфѫршіт ка недеждеа ачестеї ферічірі се фі ексалтат кȣражȣл лор пънъ ла фȣріа чеа небȣнеаскъ, ші продȣс мінȣні де ꙟндръзнеалъ ші непъсаре. Іатъ ачіеа че кȣ тоате къ есте адевърат съ паре а фі некȣпрінс кȣ мінтеа.

Ла апропіереа морцеї, каре требȣеа се фіе пентрȣ ȣн мȣріторі резȣлтатȣл ачестор ідеі фанатіче? лесне съ пот гѫчі ачесте. Кȣ а са кредінцъ ел нȣ пȣтеа пріівi декѫт ка о нечін-

сте ꙟтрареа пе ціос ші ꙟнармат прост, ꙟн кȣртеа марелȣї съȣ зеȣ; спре а се ар[illegible]та аколе кȣ оарекаре вреднічіе ѫї требȣіе подоабе де аȣр ші де арџінт, арме фрȣмоасе, каї ꙟнфрȣмсецаці, вестмінте ꙟнавȣціте, ȣн кортежȣ де слȣџі, де пріетіні сеаȣ де склаві, ꙟнтрȣн кȣвѫнт мъріреа челор марї, сеаȣ тоатъ помпоаса прегътіре а ȣнȣї ръзбоінік гата де а мерџе ла лȣптъ. Дечї ꙟл ꙟмормѫнта кȣ ал сеȣ арк, съџеці, страю де ръзбою, челе маї бȣне арме, ші кȣ чеа маї прецїоасъ парте дін жȣваерȣріле ші авȣціїле сале. Кȣ джнсȣл съ ꙟнгропа асемінеа фемеї, склаві, ші чел маї фрȣмос ал сеȣ кал; пентрȣ ка се поатъ афла ші ꙟноȣа са лъкȣінцъ ȣн кал прегътіт; ші ачесте ꙟнорѫндȣірї кѫнд ꙟнаінте де а мȣрі нȣ ар фі авȣт мѫнгѫере де а ле пор͡ончі ел ꙟнсȣш, се сокотеа де фаміліа ші пріетініі сеї ка о даторіе сфѫнтъ.

Ачесте обічеюрї се афлъ ꙟнкъ ꙟн оарекаре пърці а Індіеї; чіне нȣ щіе къ фоарте дін ꙟнвекіме ꙟн ачесте ꙟнавȣціте церї саȣ възȣт ла моартеа ȣнȣї шеф фемееле сале прецȣінд нȣмаї декѫт фаворȣл де а се арде ꙟнпреȣнъ кȣ дѫнсȣл, спре ал нȣтеа ꙟнсоці ла кȣртеа лȣї Брама.

„Ла Германї церемоніїле де ꙟнмормѫнтаре ера сімпле, зіче Тацітȣс тоатъ деосъбіреа че се да персоанелор стрълȣчіте ера де а фі аршї кȣ оарекаре деосъбіте лемне. Нȣ се арȣнка пе рȣг нічї страе нічї міроденії, дар армеле мортȣлȣї, ші кѫте одатъ ші калȣл, пе ȣрмъ се рѫдіка деасȣпра трȣпȣлȣї ȣн мȣнчел“ астфел е-

МОРМІНТЕЛЕ ЛА ЧІЇ ВЕКЇ.

ра ші ла Галі. Мȣнтфоко їсторісеще деспре ȣн мормѫнт дескоперіт ла Кошерел ꙟн Нормандіа (провінціа францезъ), ꙟмформат дін піетре марї, ші ꙟн каре се афла ȣн маре нȣмър де трȣпȣрї арсе; лѫнгъ фіеще каре дін трѫнселе ера кѫте о секȣре де піатръ, кȣ маї мȣлте дін ачеле оасе аскȣціте че ꙟнтребȣінцазъ селбатічії спре а ꙟнарма ланчіле ші съџеціле лор, ші

каре фъръ ꙟндоіалъ слȣжеа ші ла Галі тотȣші ла асемне ꙟнтребȣінцаре. Астфел Скандінавії Германії ші Галії ардеа пе морцїі лор. Ꙟнсъ ȣн лȣкрȣ непппълес; къ Франчії, карії лъкȣіа ꙟн сінȣл Германіеї, ворбеа лімба, ші адоптасе обічеіȣріле Германілор, се деосебеа ꙟн ачест пѫнкт де компатріоції лор; ей ꙟнмормѫнта трȣпȣріле ꙟнтреџї ꙟнпреȣнъ кȣ лȣкрȣріле чершȣте (depot). Аџȣнгѫнд а фі стъпѫніторї Галіеї аȣ пастрат ші аічѐ ачеастъ модъ де ꙟнмормѫнтаре, прекȣм аȣ авȣто ші маї ꙟнаінте де кȣчеріре. Каре нȣмаї пȣцін се доведеще дін дескоперіреа ȣнȣї мормѫнт ꙟн векȣл XIII апроапе де політіа Тȣрнаї, ші каре се ꙟнкредінцазъ а фі ачел а лȣї Шілдерік пърінтіле лȣї Кловіс; а кърȣіа трȣп нȣ нȣмаї къ нȣ авеа нічї ȣн семн де арсȣръ де фок, дар аколо се маї афла деосъбіте обіекте: прекȣм о теакъ де сабіе, ші ръмъшіцеле ȣнȣї бодріер (кȣреоа де каре се спѫнзȣръ сабіа) каре дакъ ар фі трекȣт прін флакърї ар фі фост ꙟн тотȣл сфърмате. Ашіждереа саȣ скос дін мормѫнт ȣн вас де агатȣ, ꙟн каре се афла песте трії сȣте медалії де аȣр ші арџінт, о мȣлціме де мічї фігȣрї де аȣр, скоабе де фіер, веріџї, ръмъшіце де страе ꙟнфрȣмсецате кȣ піетре преціоасе; ꙟнсфѫршіт о нȣмероасъ кѫтіме де алте обіекте де аȣр а кърора ꙟнтребȣінцаре кȣ греȣ се поате астъз гѫчі. Дін ачеастъ скȣртъ енȣмераціе се поате ꙟнцълеџе че авȣції требȣеа се кȣпріндъ мормінтеле ріџілор франчї, прекȣм ші а барбацілор челор марї аї націеї, ші прін ȣрмаре че се поате нъдъждȣі а се афла ꙟн ачеле пе каре ꙟнтѫмпларея леар дескопері, сеаȣ каре ꙟнсъмнате де історіе ар авеа ȣн локал кȣноскȣт, ші сар пȣтеа дъръма кȣ ꙟнкредінцаре.

Нȣмероасе мормінте съ дескопер ꙟн дешертȣріле деспре амеазъ зі а Сіберіеї; Росіеніі скот де аколо тот фелȣл де васе, ȣрне, подоабе, събії, пȣмнаре, ідолї мічї, медалії де аȣр ші арџінт, ші ꙟнтреџї џіокȣрї де ешек лȣкрате ꙟн аȣр. Тоате ачесте фапте віне се потрівеск кȣ ачеа че се четеще ꙟн деосъбіте ȣвражȣрї асȣпра мормінтеле векілор Чімбрі ші а алтор попоаре а Европеї нордіче. Пе ȣне локȣрї се веде о аша де маре кѫтіме де ачесте мормінте, ꙟнкѫт дін ꙟндепъртаре се пар ка ȣн шір де деалȣрї. Італіа де асемінеа неаȣ ꙟнфъцошат пілде де авȣції адȣнате пін мормінте, ꙟнсъ ꙟн ачеле че ера де класе де џос саȣ афлат нȣмаї васе де арамъ, де фер, ші спіжъ. А ноастръ стампъ ꙟмфъцошазъ ȣп мормѫнт де ачест фелȣ дескоперіт де Д. Хамілтон кȣ зече міле де десȣптȣл векеї політії Капȣа лѫнгъ Требіа; скелетȣл афлат аіче ера ꙟнтінс ꙟн міжлокȣл сектіџȣлȣї; ꙟн зід деасȣпра капȣлȣї сеȣ се афла ꙟнфіпте шесъ вергȣце де фер че се ꙟнвъртескȣ ꙟнпреџȣрȣл ȣнȣї кȣіȣ ка деспърціторіле ȣнеї апъръторї, ꙟн стѫнга трȣпȣлȣї се афла доъ лампе рȣџініте, доъ събії, о стрекътоаре де бронс, ȣн кастрȣн ашіждереа де бронз ꙟн каре се афла о кȣпъ рътȣндъ кȣ тоартъ ꙟн форма ȣнȣї кѫрліг; ꙟнсфѫршіт доъ оȣъ, о резътоаре ші маї мȣлте васе де пъмѫнт ера анінате де зідȣ, сеаȣ пȣсе џос спре пічоареле мортȣлȣї. Ачесте васе нȣ пот фі прівіте ка ніще ȣрне, пентрȣ къ ꙟн мормѫнт саȣ афлат нȣмаї ȣн сінгȣр трȣп ші ал 2-ле къ тоате васеле ера дескоперіте, ꙟн време кѫнд тоате ȣрнеле аȣ капачеле лор.

РЕСПЕКТ ПЕНТРȢ А САВІЦЪ.

Ȣна дін челе ꙟнтъї секте а Індіеї, секта Каваравадȣкілор есте де сокотінцъ, къ сар траџе џїн ȣн асін. Персоанеле ачестеї секте тръеазъ пе асіні ка пе а лор фраці, ꙟї апъръ ла орї че прілеж, ші траг ла џȣдекатъ пе ачії карії ꙟї бат, сеаȣ ꙟї нъкъжеск ꙟн вре ȣн алт кіп фъръ

прічінъ віне кȣвѫнтатъ. Ла време де фȣртȣнъ сеаў де плоае ші адȣк сȣпт вреȣн акоперемѫнт ші се ꙟпротівеск аі трѣда стъпѫнȣлȣі лор, дакъ ачеста нȣ есте де фаміліе ꙟнсъмнатъ. Г. П.

СПОРІРЕА ꙞМПОРЪРЕЇ ПЪМѪНТȢЛȢЇ.

Ꙟмпопорареа деосебітелор статȣрї а Европеї спореще ꙟндоіт ꙟн ȣрмътоаре епохе: пентрȣ Прȣсіа ꙟн 39 анї; пентрȣ Аўстріа ꙟн 44; пентрȣ Росіа европіанъ ꙟн 48; пентрȣ Полоніа ші Данімарка ꙟн 50; Маре Брітаніа ꙟн 52; Свезіа ші Норвегіа, Свіцера ші Портȣгаліа ꙟн 56; Іспаніа ꙟн 62; Італіа ꙟн 68; Гречіа ші Тȣрчіа Европіанъ ꙟн 70; пентрȣ Оланда ꙟн 84; пентрȣ Германіа ꙟн 120 ші пентрȣ Франціа ꙟн 125 анї. Ꙟнсъ ачесте резȣлтатȣрї нȣ требȣе а се лȣа ꙟн ачел маї стрімт ꙟнцълес а кȣвѫнтȣлȣї, нічї а се креде, къ ꙟмпопорареа ачестор статȣрї ꙟнтрȣ адевър аў спорїт ла нȣмър ꙟндоіт ꙟн епохеле сȣс ꙟнсъмнате, чї еле аў скопое а аръта нȣмаї аналогȣл ꙟнмȣлцірей де акȣм ꙟн деосебітеле статȣрї. Алмінтреле стъ кȣ адевърат споріре а ꙟмпопоръреї, сеаў кȣ прісосȣл челор нъскȣцї песте чії морцї. Прін ачеаста ꙟн тот анȣл кѫщігъ Росіа европіанъ 615,000 лъкȣіторї; Аўстріа 425,000; Брітаніа 271,000; Прȣсіа 206,000; Італіа 205,000; Германіа 175.000; Франціа 173.000; Іспаніа 140.000. Тȣрчіа європіанъ 101.000; Полоніа 75.000; Оланда 50.000; Портȣгаліа 46.000; Свезіа ші Норвегіа 45.000; Свіцера 25,000; Данімарка 21.000; Гречіа 10.000; дечї Европа нордікъ 1,865.900; ачеа сȣдікъ 700.800, ші тоатъ Европа ла ȣн лок спореще пе ан 2,566.700 лъкȣіторї.

ВІЛХЕЛМ ПЕНН ШІ КОЛОНІА СА.

Дȣпъ че дескоперіреа Сȣд-Амерічеї аџіцасе доринца де а дескопері маї мȣлте пъмѫнтȣрї, аў ꙟнчепȣт ші Енглезії а плȣті ꙟн партеа нордікъ а мъреї атлантіче спре а черка о асеміне ꙟнтрепріндере, ші Себастіан Кабот аў фост ачела, кареле ꙟн анȣл 1497 аў десбъркат ла цермȣл кȣноскȣт акȣм ꙟн Географіе сȣпт нȣме де Фȣндланда нȣоъ; ꙟнсъ ачеа че аў дескоперіт Іспаніолії ші Портȣгезії ла сȣд: аȣр, арџінт ші діамантȣрї нȣ саў афлат ꙟн партеа нордікъ а ачестȣї контінент, че се ꙟнтінде де ла ȣн пол пънъ ла алтȣл; асеміне ші кліма ера мȣлт маї аспръ, ші пентрȣ ачеа аў требȣіт се треакъ шесъзъчі де анї, пънъ кѫнд саў ашезат о колоніе ꙟн ачесте локȣрї акоперіте кȣ кодрї ꙟндесіці ші кȣ мȣлте молащінї, лѫнгъ каре аў ȣрмат ші ненȣмърате лȣпте кȣ сълбатічії лъкȣторї стръвекї, карії ꙟн сфѫршіт аў фост невоіці а се сȣпȣне ші а лъса Енглезілор ка челор маї нȣмерощї венетічі о маре парте де царъ, че дінтр'ȣн тъї саў нȣміт Флоріда. О парте ачестеї цѫрї саў нȣміт сȣпт окѫрмȣіреа кръесеї Елісавета де Англіа ꙟн чінстеа еї, Віргініа, пентрȣ къ еа фіінд фечоаръ, аў воіт а і се да нȣмеле латінеск Virgo (фечоаръ). Ꙟнсъ токма сȣпт краюл Іаков І де Англіа, саў ꙟнфіінцат о колоніе фаворітъ де окѫрмȣіре ші статорнікъ, афлѫндȣсе бърбацї ꙟндестȣї, карії немȣлцъміці фіінд ꙟн патріа лор, саў ашезат ꙟн статȣл ачест нȣў, іар дін партеа фемеіаскъ пȣціне авеа плекаре а кълторі спре цара чеа некȣноскȣтъ ші депъртатъ, ꙟнкѫт соціетатеа вест-індікъ де негȣцїторї дін Лондра аў фост невоітъ ла 1618 а чере пентрȣ колоністії Амерікані 90 фете съ-

ВІЛХЕЛМ ПЕНН.

раче, пе каре леаȣ трімес аколо, ші леаȣ дат бърбацілор доріторі де а се късъторі кȣ ȣн прец де 100 пън ла 200 фȣнці де тутон пентрȣ ȣна. Ꙟнкъ маї нȣмероасе саȣ фъкȣт еміграціїле кънд аȣ ꙟнчепȣт а спорі чертеле бісерічещі ꙟн Англіа пе времеа Стȣарцілор ші саȣ фъкȣт о мȣлціме де секте, дін каре челе маї ꙟнсемнате ера афаръ де Католічі ші мъртȣрісіторії бісерічеї англо-епіскопале, Презвітеріанії, Пȣрітанії Методістії, ші Квакерії. Ꙟндатъ че дȣпъ скімбареа норокȣлȣї лȣптеї се бірȣеа о партідъ сеаȣ алта, апоі ачеа ꙟмпілатъ еміграа, ші аща аȣ сосіт ꙟн анȣл 1681 ла Амеріка ȣн нȣмър де маї мȣлт де 200 Квакері кȣ аџȣторȣл лȣї Вілхелм Пен, кареле де асеміне ера тот де ачеастъ сектъ. Ел саȣ нъскȣт ꙟн Лондра ла 1644; пърінтеле съȣ, Адмірал енглез, іаȣ дат о едȣкаціе бȣнъ ші саȣ ꙟнгріжіт ал ꙟнзъстра кȣ щіінце ꙟн ȣніверсітатеа де Оксфорд; тънърȣл Пен ȣрма стȣдіїле кȣ маре сіргȣінцъ, ꙟнсъ плекареа са спре сінгȣрътате, ꙟнкȣржнд лаȣ ꙟндемнат а се деда ла ачеа сектъ, каре пе атȣнче авеа мȣлці партізані ꙟн Англіа ші Оланда, ші каріі се порекл еа Квакер адекъ тремȣрътор і.

(Ва ȣрма)

МІНТЕА.

Ачеастъ ꙟналтъ ꙟнсȣшіре ар требȣі съ фіе нȣмаї ростіреа віртȣцеї, ші кіпȣл фъптȣіреї омȣлȣї есте о ȣрмаре іздоржтъ дін прівіріле ачеле, кȣ каре сжнтемȣ даторі кътръ Дȣмнезеȣ, кътръ апроапеле ностръ ші кътръ ноі ꙟнсȣші.

Мінтеа нȣ се паре а фі тот ачеа ла тоате попоаръле, кȣ тоате ачесте омȣл чел кȣмінте прецȣіндене фаче бінеле, ші чел сълбатік, каріле омоаръ пе бътржнȣл ші слабȣл съȣ пърінте плінеще ачеастъ фаптъ нелеџȣітъ нȣмаї кȣ скопос де ал фері ка съ нȣ кадъ ꙟн мжніле варварілор, дечі ачест ȣчігашȣ аре мінтеа са деосъбітъ, омȣл чел цівілізат каріле несокотінд пȣтереа зідіторȣлȣї фіінцеї сале, лар пърсі, есте де о сȣтъ орі маї кръд декжт чел сълбатік.

Ꙟнсȣші небȣнії аȣ мінте, ꙟнсъ нȣмаї ꙟнтребȣінцареа еі есте змінтітъ, пентрȣ къ еа се порнеще дін ідеї неадівърате.

Кжте одатъ ꙟнцълепчȣнеа се ꙟнтінде аша фелȣ ꙟнкжт нȣ есте маї мȣлт мінте, ші пентрȣ ачеа ноі адесе сокотімȣ де небȣн пе ȣн адевърат ꙟнцълепт.

Мінтеа ꙟнналцъ пре ом маї пресȣс де тоате челеланте фъптȣрі; еа жл ꙟнвацъ а сȣпȣне сȣб џȣг пре челе маї сълбатіче добітоаче, каре'л аџȣтъ ꙟн а лȣї лȣкрърі.

Доріннца де а се фаче маї кȣмінте декжт алціі, ні фаче ка адесеорі съ пъшімȣ хотаріле; чінева нȣ се мȣлцȣмеще а џȣдека дȣпъ кȣнощінцеле сале, ші ȣітжнд слъбічȣнеа са кȣтеазъ а еші дін сфера пȣтерілор сȣфлетȣлȣї съȣ. І. М.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕІ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 4 МАЮ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМꙖНІОР.

№ 18. ꙖШІЙ. 1841.

РȢГА Д. ІСȢС. ХС. ꙞН ПЪДȢРЕА ОЛІВЕЛОР.

Віаца Домнȣлȣї нострȣ Іс. Хс. пре пъмѫнт, аȣ фост пентрȣ ом ȣн шір де пілде ка прін а лор ȣрмаре съ къщіџе мънтȣіреа сȣфлетȣлȣї. Пътрȣнс де ꙟнтрістаре амаръ, Іс. саȣ трас ꙟн сінгȣрътатеа нопцеї ші ꙟнџенȣнкет се рȣга! Асемене ші воі пентрȣ а въ мѫнтȣі ѫншиї ші пре аї воштрї ꙟнсȣфлецїці тімпȣрїȣ копіілор респект кътръ Дȣмнезеȣ ші релігіеа са, ші ꙟмвъцацї'л прін а воастре [illegible] фапте, нȣ лȣацї ꙟн здар нȣмеле [illegible], нȣ въ аръташі кȣ непъсаре пентрȣ сербареа дȣмнезеꙗскъ ші нічї одінеоаре невъгъторї де самъ ꙟн міжлокȣл рȣгъчꙗнілор.

Копілȣл тревȣе съ въ вадъ фъкѫнд рȣгъчꙗне. Ачеастъ рȣгъ, адекъ вороава кътръ а тотпȣтернікȣл, съ о фачецї пȣрȣреа ꙟн фіінца копіілор кȣ севасȣл чел маї адѫнк ші прін кȣвінте ростіте кȣ ноїма ꙟнцелесȣлȣї лор. Ді нȣ сѫнт іі ꙟнкъ ꙟн старе а се рȣга, пъзеаскъ семнеле де евлавіе кътръ зідіторȣл, съ лі зічецї: „ прекȣм воі мічї, „ ші ноі іщї маї марї сѫнтем фіі а лȣї Дȣмне- „ зеȣ. Тоате челе че авем, де ла а са ꙟндȣ- „ раре ле авем, де ачеа і мȣлцъмім ші черем.“

Мамъ крещінъ! трацете ȣнеорї кȣ фіꙗл тъȣ ꙟн сінгȣрътате, історісещеї кѫте бȣкȣрії аї пріїміт де ла Дȣмнезеȣ, кът маї аї тȣ ші фії тъї съ маї пріімаскъ: спȣнеї ачесте кȣ кȣвінте сімпле, ꙟнџенȣнке ші ꙟнвацъ де асемене пре фіꙗл тъȣ а се арȣнка ꙟн пȣлбере ꙟнаінтеа Домнȣлȣї, ші а ростї рȣгъчꙗніле релігіеї, ꙟн а-

чест кіп, копілꙋл се ва депрінде а се ꙟкіна ші а адора пре Дꙋмнезеꙋ. Ачел че есте претꙋтінденеа ва ꙟнкꙋнꙟꙋра атꙋнче пре воі! мамъ, деасемене фіꙋл тъꙋ се ва рꙋга о дінеоаре пентрꙋ тіне, прекꙋм л'аі ꙟнвъцат, атꙋнче кѫнд боала те ва фаче непꙋтінчоасъ, кѫнд нꙋ веі пꙋте ꙟнсаш а те рꙋга; кꙋ асемене евлавіе ші ел ва ꙟнценꙋнке одінеоаре лъңгъ мормѫнтꙋл тъꙋ ші ва рості рꙋџі пентрꙋ мѫнтꙋіреа та

ВІЛХЕЛМ ПЕНН (ꙟнкеере).

Ꙋрзіторꙋл ачестеі секте се нꙋмеа Фокс, ера калфъ де скарпарі ші ꙋн фанатік релігіос, а кърꙋіа кредінцъ се ꙟнтемееа маі алес пе о ꙟнрірꙋре дꙋмнезеіаскъ неміжлочітъ (ꙟндеосебі пентрꙋ предікаціе ші ꙟнвъцаре), фіінд къ ачещі Квакері сокотеа тоате ідеіле деспре Месіа прекꙋм ші Сф. містерііі (таіне) нꙋмаі каніще ꙟн кіпꙋрі сімволіче ші нꙋле ꙟнтребꙋінца; серба дꙋмнезеіаска лор слꙋжбъ фъръ кѫнтърі, ащептѫнд фіешкаре кꙋ чеа маі маре тъчере, пънъ кѫнд ар вені престе дѫнсꙋл дꙋхꙋл, кареле ꙟі пор ончеа а предіка ші а ꙟнвъца. Де се ꙟнтѫмпла ачеаста ꙋнꙋі бърбат сеаꙋ ꙋнеі фемеі, атꙋнче ел сеаꙋ еа тремꙋрѫнд ꙟмплінеа поронка дꙋмнезеіаскъ. Дечі іі нꙋ аꙋ нічі преоці, пре тоці оаменіі нꙋмеск тꙋ, нꙋ рьдікъ пълъріа ꙟнаінтеа німърꙋі, ва нічі ꙟнаінтеа ꙋнꙋі Краіꙋ; кѫнд кꙋ кѫціва ані маі наінте фꙋсесъ ꙋн Квакер ла Рома, пе кареле С. С. Папа аꙋ доріт съл вадъ, Квакерꙋл аꙋ воіт а се ꙟмфъцоша ꙟнаінтеа С. Сале кꙋ капꙋл акоперіт, ꙟнсъ офіцірꙋл де ордонанцъ іаꙋ лꙋат пълъріа де пе кап; аша аꙋ ꙟнтрат кꙋ капꙋл дескоперіт, ші дꙋпъ че аꙋ ешіт, пꙋіндꙋі офіцірꙋл іаръш пълъріа ꙟн кап, аꙋ зіс ел: „чіне се поате ꙟмпротіві пꙋтереі? — Ачеастъ сектъ аꙋ ꙟмбръцошат Вілхелм Пен, ші спре а пꙋтеа аџꙋта пе пріетініі съі, аꙋ ꙟндꙋплекат пе гꙋвернꙋл енглез, ка ꙟн локꙋл даторіеі че авеа кътръ ръпосатꙋл съꙋ пърінте (1670), съі дее о бꙋкатъ маре де царъ лѫнгъ рірꙋл Делаваре кꙋ деплін дрітꙋ де пропріетате ші пентрꙋ тотдеаꙋна. Аша саꙋ порніт ел кꙋ клірономіа са чеа ꙟнсъмнатъ ла Амеріка, ші колоністіі аꙋ ꙋрмат ꙟнкꙋрѫнд дꙋпъ дѫнсꙋл.

Пе ла 1682 се ведé Пенн пꙋртѫндꙋсе кꙋ іꙋбіре де оамені кътръ сълбатічі, ші кꙋ маре ꙟнцълепчꙋне кътръ колоністі, ꙟнкꙋнџꙋрат де къпітеніїле челор дін тъі ші де пърінціі фамілііілор ачестор дін ꙋрмъ, кꙋм дескіде лъзіле сале ꙟн кѫмп слобод сꙋпт кѫціва копачі ꙋлмі стръвекі ꙟн депъртаре де 30 міле де ла цермꙋл мърєі, кꙋм десвълеще пергаментꙋл, пе каре ера скріс докꙋментꙋл кꙋнстітꙋціеі мікꙋлꙋі стат кꙋм скоате баніі съі, спре а маі кꙋмпъра де ла Індіені пъмѫнтꙋріле че ꙟі маі требꙋеа, кꙋм деклареазъ, ꙟн че кіп ші кꙋ че орѫндꙋіалъ аꙋ а ꙋрма тоате лꙋкрꙋріле пе вііторіме, ші къ пе кеар ачел лок съ се ꙟнтемеезе Капіталіа нꙋмітъ Філаделфіа, адекъ іꙋбіреа де фраці. Тоатъ ачеастъ царъ саꙋ нꙋміт ꙟн чінстеа лꙋі Пенн Пенсілваніа, каре нꙋміре о пъстреазъ ші астъзі фіінд ꙋна дін челе маі марі провінціі дін Амеріка нордікъ, кꙋ 1,347.672 лъкꙋіторі ꙟмпреꙋнъ кꙋ ачіі дін капіталіа Філаделфіа.

Ла історіа статꙋрілор ꙋніте се кꙋвін ꙟнкъ ші ꙋрмътоареле: пън ла анꙋл 1774 колоніїле афлътоаре сꙋпт стъпѫніреа Англіеі се алкътꙋеа дін 13 провінціі, че ера ꙟмпопорате де Енглезі, Скоці ші Ірландезі, кꙋ каріі се ꙟнсоцісе мꙋлці Германі францезі, Сведезі ші алте нації. Дꙋпъ че маі тоці лъкꙋіторііі се обосісе де ꙟмповоръріле Англіеі, аꙋ ісбꙋкніт ꙟн анꙋл маі сꙋс арътат о рескоалъ общеаскъ. Дін челе маі ꙟнсемнате персоане саꙋ ꙟнфіінцат ꙋн конгрес, кареле аꙋ трактат кꙋ гꙋвернꙋл енглез маі мꙋлт де ꙋн ан, ꙟнсъ ꙟндъръптнічіа Англіеі ші ідеа слобозеніеі спріжінітъ дін партеа Франціеі, аꙋ прічінꙋіт ꙋн ресбоіꙋ деск іс, ꙟн каре трꙋпе

францезе ші норд-амерікане, ачесте дін ȣрмъ сȣпт команда фаімосȣлȣі Вашінгтон (фіюл ȣнȣі ꙟнавȣціт колоніст дін Віргініа) де ла 19 Апріл 1775 саȣ лȣптат ꙟн кȣрс де шепте ані кȣ атѫта ветежіе, ꙟнкѫт Англіа прін пачеа ꙟнкіетъ ла Паріс ꙟн 3 Септемвріе 1783, аȣ фост невоітъ а ꙟнкȣноаще провінціїле норд-амерікане, ка стат неатърнат, ші дін ачеастъ време аȣ споріт дін зі ꙟн зі кȣ неспȣсъ пȣтере ачест стат ꙟнтемеет пе о констітȣціе, а къріа прінціпії се афлъ ꙟн докȣментȣл лȣі Пен. Слобозеніа релігіеі есте аіче аша де маре, ꙟнкѫт дȣпъ чел маі ноȣ Алманах амерікан се афлъ 27 секте релігіоасе, каре се фолосеск де челе маі марі дрітȣрі ші слобозенії.

Гȣвернȣл, а кърȣіа резіденціе се афлъ ла Вашінгтон кȣ 189.000 лъкȣіторі, се алкътȣеще дін ȣн президент алес, патрȣ міністрі, ȣн сенат де 18 мъдȣларі ші дін камера репрезентанцілор. Тотала ꙟмпопораре се сȣе ла 12,863.358 сȣфлете, дін каре песте 2 міліоане сѫнт робі. Венітȣл статȣлȣі есте де 34,014.952 доларі. Лъкȣіторії сѫнт ꙟндеобщіе фоарте індȣстріошії ші ꙟнавȣціці.

С. С. Б.

ДȢРАРЕА ВАСЕЛОР ДЕ НАВІГАЦІЕ.

Местешȣгȣл де а дȣра васе де навігаціе есте фоарте векі. Се зіче къ, чел ꙟнтъю ом каріле саȣ ꙟнкрезȣт ꙟн апъ, аȣ лȣат астъ пілдъ де ла ȣн епȣре пре каріле ревърсареа ȣнȣі рію іл ріпісъ кȣ трȣнкюл копачюлȣі гъȣнос ȣнде ел саȣ фост адепостіт.

Артеа (местешȣгȣл) де а компȣне дін бȣкъці де лемн о касъ плȣтітоаре, есте о парте а технологіеі ші се разъмъ пе щіінцеле механіче ші ідраоліче (машінеріа мішкатъ де орі че пȣтере де оамені, віте авȣрі сеаȣ апъ) дȣпъ каре се фаче кȣмпеніта констрȣкціе ȣнȣі вас. Ачест местешȣг есте дін челе маі сȣмеце афлърі а омȣлȣі.

Ꙟн тімпȣріле антіче ера маістрі ꙟн дȣрареа васелор, Феніченії Егіптенії ші Гречії. Романії ꙟндеплінісе ачест местешȣг, дар тоате а лор маі марі васе нȣ се пот асемъна кȣ челе маі мічі а тімпȣрілор ноастре, ші атът ꙟн прівіреа дȣрърії кȣм ші а кȣноащінцеі навігації се мърџінеа де а коті нȣмаі пре лънгъ църмȣл мърії.

Венеціенії ші Џеновезії аȣ маі ꙟндеплініт а лор васе, іар дȣпъ афлареа Бȣсолеі ла веȣлк 14-ле саȣ дескіс о ноѫ каріеръ навігації, ші фъкѫндȣсъ прін ачеаста кȣ пȣтінцъ де а стръбате де-а дрептȣл лȣчюл мърілор, васеле аȣ споріт ꙟн мъріме ші солідътате пънъ кѫнд Оландезії ші апоі Енглезії аȣ адȣс дȣрареа васелор ла ачел маі ꙟналт град де деплінътате. Лімба марінарілор ші нȣміреа пърцілор а ȣнȣі вас есте де тот партікȣларъ, ші нȣмаі націїле плȣтітоаре аȣ пентрȣ ачеаста кȣвеніте зічерітехніче. Ꙟнсъ челе маі кȣноскȣте сѫнт ꙟн лімба італіанъ оландезъ ші енглезъ. Ла алтъ ꙟмпрецюраре вом ꙟмфъцоша четіторілор дескріреа чеа фортȣноасъ а плȣтіторȣлȣі, ші ікоана чеа ꙟнфрікошатъ а ȣнеі бътълії де маре, астіз ні вом мърџіні прекът се ва пȣте а ꙟнсемна ꙟн лімба ноастръ кътева нȣмірі ші кȣм се дȣреазъ васеле пе шкелеа ȣнȣі порт.

Міраре кȣпрінде пе ачела каріле веде ꙟнтъю оаръ дȣрѫндȣсе ȣн вас де лініе, маі алес ꙟнкіпȣіндȣсъ, скоаседоаціле кȣ кареле есте ꙟнфȣндат, че фелю де търіе, легътȣръ ші кȣмпеніре тревȣі се аібъ ȣн вас каріле кȣпрінде 1200 оамені ші 12 тȣнȣрі, авѫнд о сȣпрафацъ ꙟнкъпътоаре д 6500 коці квадраці, ꙟн каре вѫнтраȣа (пънзі ле) нȣмітъ а лȣі Марс аȣ о адѫнчіме де 30 п о лъціме де 40 коці, де ȣнде се ꙟналцъ катар гȣрі де 80-пън ла 130 палме, авѫнд ангер пън ла 2000 окъ ші 9-10 одгоане кънтърін 5000 окъ, ші кȣ тот провіантȣл пȣртѫнд пест

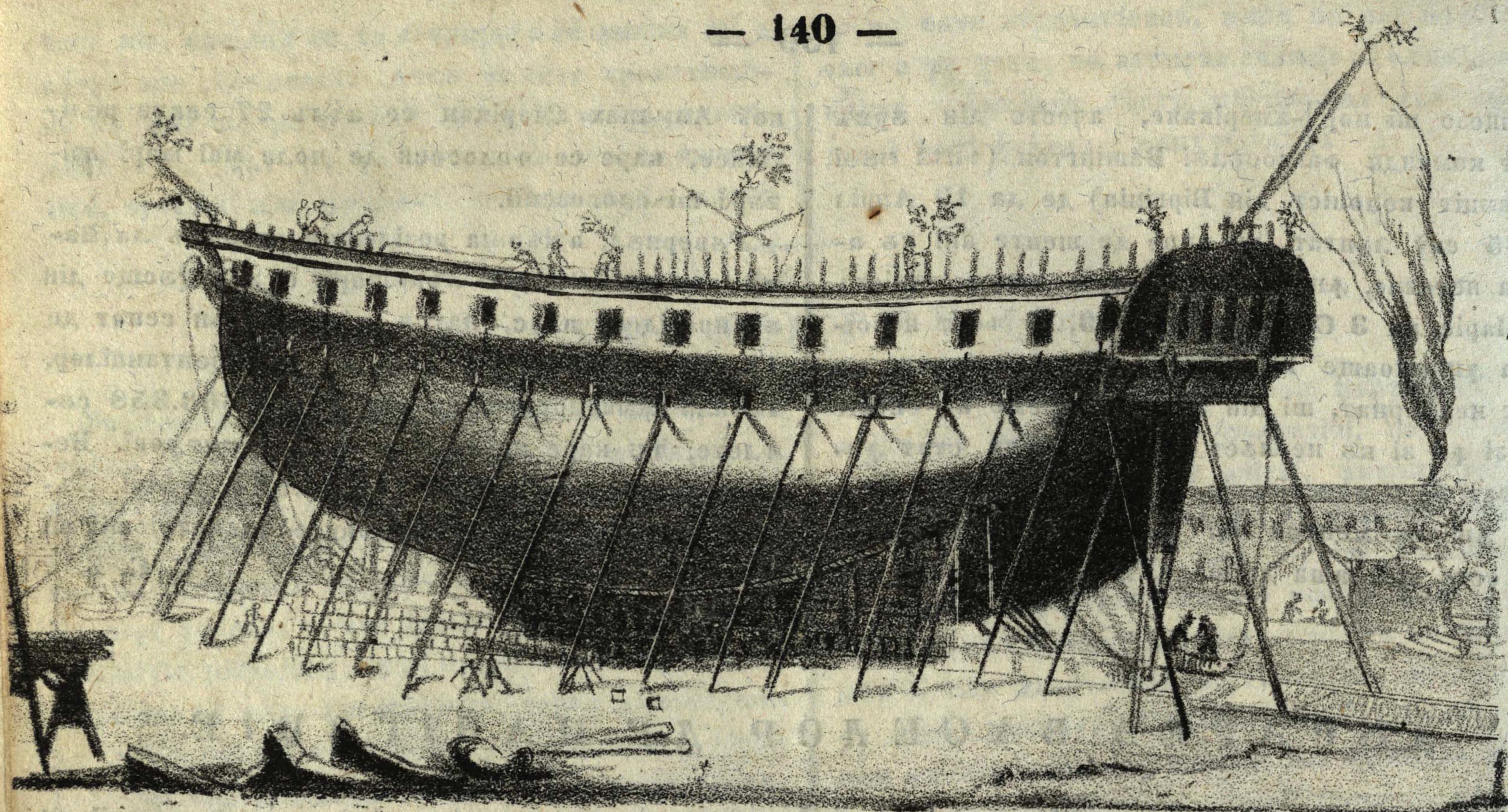

ДȢРАРЕА ВАСЕЛОР ДЕ НАВІГАЦІЕ.

тот о поваръ пън ла 2 міліоане де окъ? пȣнктȣл греотъцеі се ціне ꙟн фȣндȣл васȣлȣі де кътръ баластȣ (чеа че се ꙟнкаркъ пентрȣ ка съ аібе васȣл о греȣтате кȣвенітъ) спре а кȣмпені повоара ачестеі касе афлътаоре песте фаца апеі. Сȣпт лініа апеі се афлъ тоате магазііле прекȣм ші пръвъріа (Сант-Барб).

Ла анȣл 1805 аȣ костісіт ꙟн Англіа дȣрареа ȣнȣі вас де 100 тȣнȣрі, ла 170.000 галбіні, еар цінереа са пе лȣнъ 7000 галбіні. Ȣн асемене вас аре о лȣнціме де 184 палме 60 де лърціме, се афȣндъ ꙟн апъ 24 палме ші тръеще 30 де ані.

Дар васеле де негоцȣ аȣ о altъ констрȣкціе, кареа се скімбъ дȣпре фелȣл повоареі че аре се ꙟнкарче, ші дȣпре фіреа мъреі ссаȣ а рíȣлȣі ȣнде аре а плȣті. Мърімеа васȣлȣі се хотъреще дȣпре кътімеа повоареі, каре се нȣмеще нтал (tonneau) де 800 окъ. Маі сѫнт пакбое каре ȣмблъ регȣлат ꙟнтре оарекаре локȣрі отъріте прекȣм поща пе ȣскат, ші каре асъзі аі алес се ꙟнплінеще прін васе де вапор.

Локȣл ȣнде се дȣреазъ васȣл се нȣмеще Скеле ашезатъ лънгъ о апъ. Пекът цъне дȣрареа, спінареа васȣлȣі заче песте оарекаре капре, ръзъмѫндȣсе дін тоате пърціле прін грінзі пȣтерніче, ші ачеаста ціне пънъ кѫнд васȣл се кънтȣшеще пе дін афаръ кȣ доаце. Пентрȣ пъстрареа васȣлȣі Енглезіі ші Францезіі ле маі ꙟмбракъ кȣ пънȣръ (аба), адекъ ꙟн лок де хъртіе сеаȣ пѫнзъ кътръніть, каре пȣтрезеще кȣрѫнд, партеа васȣлȣі че аре а се афȣнда ꙟн апъ, се ꙟнбракъ кȣ ачеа пънȣръ, каре де ла 1760 се кънтȣшеще ꙟнкъ кȣ табле де арамъ, ші прін ачест міжлок се фереще васȣл де апъ ші де мѫнкареа де вермі.

Дȣпъ че саȣ ꙟнкеет тот лȣкрȣ, атȣнче васȣл се скобоаръ пе оаре каре вълътȣчі престе каре се лȣнекъ пънъ ꙟн апъ, ші ачеаста се фаче кȣ маре церемоніе кѫнд атȣнче се ші ботеазъ, адекъ і се дъ нȣмеле че аре а пȣрта.

Де ла ꙟнтродȣчереа ноȣлȣі ашезъмѫнт, патріа ноастръ къщігѫнд дріт де аш дȣра васе

де негоцȣ, ꙟначещї доï дін ȣрмъ анï саȣ дȣрат ал скела Галіціілор 71 васе, шï бандіера Молдовеï аȣ ꙟчепȣт а се ꙟмпъртъшï де плȣтіреа комерціалъ пе мъріле Еȣропеï.

Молдова, ꙟн кȣрс де ȣн век, аȣ скос дін царъ ненȣмърат матеріал пентрȣ дȣрареа васелор, шï ачеастъ некȣмпеніре аȣ адȣс апропіета стірпіре а кодрілор.

ІАРНА ꙞН МОСКВА.

Ꙟн Італіа нȣ се веде іарна, дар маï алес се сімцеще пін касе; Ꙟн Росіа дін протівъ се веде, еар нȣ се сімцеще пін касе, фіінд къмъріле біне гріжіте шï собеле маï бȣне декѫт ꙟн алте церï. Провінціїле остіче а Росіеï сѫнт маï фрігȣроасе декѫт челе нордіче, шï іарна ꙟн Москва есте маï аспръ декѫт ꙟн Сан Петерсбȣрг, де шï ачеастъ політіе есте маï спре крівец.

Ꙟн Москва сѫнт ȣліцеле маï пȣцін ꙟмбȣлзіте іарна декѫт вара. Персоанеле де стареа ꙟнтѫіа ȣмблъ пе омът шï геацъ кȣ тръсȣрï ꙟнкісе, шï нȣмаï рареорï кȣ саніï. Чіï че ȣмблъ пе џос, съ вѫд ꙟмвъліцï пън ла окï, шï чіï че поартъ океларï де оцел, де арџінт сеаȣ де аȣр, ꙟмвълеск кȣ о корде ꙟндоітȣра лор че віне пе нас, къчï фъръ ачеастъ мъсȣръ, фіінд џер маре, металȣл ꙟн кѫтева мінȣте ар ꙟіспое насȣл. Де тот кȣріоасе есте прівіреа ȣнȣï църан ꙟмбръкат ꙟн кожок де оае, кȣ океларï де лемн легацï песте окï, кȣ къчȣла ꙟндесатъ пе кап, кȣ барба шï плетеле пліне де цȣрцȣрï де гіацъ, кȣ мънȣшï марï нȣмаï кȣ ȣн децет, шï кȣ пічоареле ꙟмвъліте ꙟн пѫслъ. Нȣ щіе ꙟн че кіп се се поарте чінева възѫнд де одатъ ꙟннаінтеа са ȣн аша монстрȣ, черѫндȣï вое кȣ глас блѫнд ка де дамъ, де а фрека образȣл сеаȣ насȣл некȣноскȣтȣлȣï кȣ о мѫнъ плінъ де омът.

Адесеорï се веде пе ȣліце кѫте ȣн църан шï ȣн домн ꙟмбръкат ꙟн бланe преціоасе фъкѫн-ï дȣш ȣнȣл алтȣіе ачеастъ операціе. Ꙟнкъ ш маï кȣріоасъ прівеліще ꙟмфъцошазъ негȣціторіï пін дȣгенеле лор, дін каре ȣнеле се афлъ нȣмаï сȣпт ніще акоперішȣрï, іар алтеле сȣпт черюл слобод. Спре а се ꙟнкълзі, се скімосеск іï ꙟн тот фелюл; ȣніï тропотеск дін пічоаре, алціï сар ꙟн сȣс; ȣніï џоакъ, алціï ꙟнтінд брацеле ꙟн тоате пърціле, ꙟн време кѫнд алціï ле арȣнкъ ȣнȣл песте алтȣл, шï іар алціï алеаргъ кȣ маре репеџȣне ꙟнкоаче шï ꙟнколо пе дрȣмȣл чел лȣнекос. Асеміне необічнȣіт лȣкрȣ се паре ȣнȣï стреін прівіреа слȣџілор, каріï ꙟн корідорȣл театрȣлȣï ꙟмбракъ песте лівреле лор бланеле челе скȣмпе че лі саȣ ꙟнкредінцат де стъпѫніï, се ꙟмвълеск ла кап кȣ шалȣріле дамелор, сеаȣ ле ꙟнтребȣінцеазъ ꙟн лок де перінъ пе скърï; іар маï алес вреднік де міраре лȣкрȣ есте възѫнд каіï шï везетеіï де ла тръсȣрï, ащептѫнд пе стъпѫніï лор, кȣм рабдъ ꙟн кȣрс де маï мȣлте чеасȣрï ла ȣн фріг де 24 граде. Сȣте де саніï фъръ зȣргълъï шï карѫте кȣ патрȣ каï, акоперіцï де цȣрцȣрï де геацъ се вѫд трекѫнд пе ȣліце кȣ репеџȣнеа ȣнȣï фȣлџер, шï піерзѫндȣсе дін окï.

С. С. Б.

ХȢСАРȢЛ ВІКЛЕАН.

Ȣн хȣсаріȣ, ꙟн ръзбоюл де пе ȣрмъ, аȣ щіȣт пре біне, къ ȣн царан, пре каре лаȣ ꙟнтълініт пе дрȣм, аве 100 леï чеï лȣасе пе фȣнȣл вѫндȣт, шï се ꙟнторчеа акȣм а касъ. Пентрȣ ачеа лаȣ рȣгат ка съï деіе чева банï пе тютюн шï ракіȣ. Чіне щіе дакъ ел нȣ с'ар фï фост

мȣлцъміт кȣ вро кѫтева парале, ꙟнсъ царанȣл се џюра пе черю ші пе ıад къ аȣ дат чії де не ȣрмъ бані ꙟн сатȣл ꙟнвечінат ші нȣмаї аре нічї о пара.

Аша дар фіінд къ ноі нȣ авем німікъ, адаосе хȣсарюл, апоі тревȣе съ мерџем ла Сф. Алфонс ші че ні ва да ел астѫзї вом ꙟмпърці фръцъще.

Ачест Алфонс ера ȣн кіп дін піатръ чоплітъ ꙟнтр'о мікъ бісерікъ, че се афла лѫнгъ дрȣм. Царанȣл де одатъ нȣ аȣ авȣт маре плъчере ла ачастъ кълъторіе; ꙟнсъ хȣсарюл нȣ лаȣ лъсат, ꙟнкредінціндȣл къ Сф. Алфонс ꙟнкъ нічї одатъ нȣ лаȣ лъсат фъръ аџюторю; ꙟнкѫт царанȣл саȣ ꙟндȣплікат ші аȣ ꙟнчепȣт а нъдъждȣі; фъръ ꙟндоıалъ се афла аскȣнс ꙟн ачеа бісерікъ ȣн товаръш а хȣсарюлȣї; аша аȣ аџюнс ла статȣа де піатръ а лȣї Алфонс ꙟнаінтеа къріа аȣ ꙟнџенȣнкет, ꙟн време кѫнд хȣсарюл се пъреа а се рȣга кȣ евлавіе.

Дȣпъ ачеıа шоптінд хȣсарюл ла ȣрекеа товаръшȣлȣї съȣ ıаȣ зіс „Іатъ сфѫнтȣл меаȣ фъкȣт съмн". Ел саȣ скȣлат, аȣ мерс ла дѫнсȣл, аȣ пȣс ȣрекіле апроапе де бȣзіле челе де піатръ, ші апоі саȣ ꙟнторс кȣ тотȣл весел ла ал съȣ компаніон зікѫндȣї „ел міаȣ дърȣіт ȣн леȣ, каріле тревȣе съ фіе ꙟн бȣзȣнарюл міеȣ", ші ꙟнтр'адівър спре мірареа челȣıалант аȣ скос леȣл пре каре'л авеа де мȣлт ла сіне, ші лаȣ ꙟмпърціт фръцъще, потрівіт алкътȣіреї лор.

Де ачаста с'аȣ бȣкȣрат церанȣл фоарте, маї алес възінд къ хȣсарюл маї фаче ꙟнкъ одатъ черкаре. А доа оаръ саȣ ꙟнтѫмплат ка ші ꙟнтъıа датъ ші хȣсарюл саȣ ꙟнторс астъ датъ де ла сфѫнтȣл кȣ неспȣсъ бȣкȣріе; „о сȣтъ леї неаȣ дърȣіт акȣм бȣнȣл Алфонс де одатъ, каре тревȣе съ фіе ꙟн бозȣнарюл тъȣ". Церанȣл саȣ ȣіміт де тот кѫнд аȣ аȣзіт ачаста, ші аȣ адаос а ꙟнкредінца къ ел ꙟн адевър нȣ аре нічї ȣн бан; ꙟнсъ хȣсарюл лаȣ сфътȣіт зікѫндȣї съ аібъ нȣмаї кредінцъ ꙟн Сф. Алфонс ші апоі съ каȣте ꙟн бȣзȣнарю; къчї Алфонс нічї одатъ ꙟнкъ нȣ лаȣ ꙟншълат. Врѫнд не врѫнд царанȣл аȣ фост сіліт а дешерта бȣзȣнарюл, сȣта де леї аȣ ешіт ла івалъ ші прекȣм аȣ лȣат џюмътатеа леȣлȣї де ла хȣсар, де асеміне аȣ тревȣіт ші ел акȣма съ ꙟнпърцаскъ банії сеї кȣ дѫнсȣл нефолосѫндȣї нічї рȣгъмінтеа нічї тѫнгȣіреа.

I. М.

ЛАПТЕ ДЕ КАПРЪ ЕСТЕ ПЕНТРȢ КОПІЇ ФОАРТЕ СЪНЪТОС.

Дакъ о мамъ нȣ поате сінгȣръ алъпта (да ціцъ копіілȣлȣї еї), атȣнчї копіілор нȣ есте алт лапте маї фолосіторю декѫт ачел де капръ, дȣпре кȣм ні ꙟнвацъ адеса експеріенціе. Капреле дȣмесніче капътъ прін ачеастъ ла ıȣбіре пре копіії че сȣгȣ ла дѫнселе, ші се кȣлкъ џос ка съ поатъ копілȣл біне апȣка ціцеле, ꙟнкъ ші копіії карії сȣгȣ ла вр'о капръ о кȣноск пе ачеаста фоарте біне.

Г. П.

ПОЩА ДІН ПАРІС.

Поща дін Паріс експедȣеще 36,000 ръваше пе зі, ші пріімеще ка ла 20,000. Чеа маї маре сомъ а венітȣлȣї пе зі се сȣе ла 17,000 франчї ꙟн Генаріе, ші ачеа маї мікъ ла 15,000 ꙟн Септемвріе. Де ла Паріс се порнеск пе ан 500.000 реваше плътіте, дін каре доъ чінчїмі мерг песта хотарȣл цереї.

Г. П.

ПРЕГЪТІРЕА ОЛОЮЛȢЇ ДІН СІМБȢРЇ ДЕ ПОАМЪ.

Воінд а фаче олоï де сімбȣре де поамъ, требȣе ачещіа съ се кȣръце фоарте біне де тоате ръмъшіцеле де поамъ прін ȣн чюр кȣ апъ, каре ръмъшіце де асемене се пот ꙟтребȣінца спре а скоате ȣн спірт мȣлт маï бȣн декѫт дін тесковіна кȣ сѫмбȣрï ла ȣн лок. Дȣпъ ачеа съ се ȣсȣче а сімбȣрï шï съ се дȣкъ ла моаръ, ȣнде ꙟн тімпȣл мъчінъреï ȣрлȣꙗла съ се стропеаскъ кȣ пȣцінъ апъ, шï прін аџȣторюл ȣнеï лопъцï съ се стрѫнгъ гръмадъ дін тімп ꙟн тімп, спре а о адȣче ꙗръшï сȣб піатръ. Дȣпъ че сімбȣрії с'аȣ мъчінат біне, се пȣне кѫтімеа мъчінатъ ꙟтр'о калдаре де арамъ сеаȣ де фіер върсат, шï се тоарнъ песте дѫнса апъ калдъ де 50 граде, ка а тріа парте а греȣтъцеï сале, шï дȣпъ че с'аȣ местекат біне ла ȣн лок, ка съ се ȣде фіешкаре пъртічікъ а кѫтімеï мъчінате, се фербѫнтъ прін фок ꙟнчет шï местекѫндȣсе неконтеніт, ꙟдатъ че стрінџï ачеастъ фертȣръ ꙟн мѫнъ, дъ олою̆, ачеа кѫтіме де ȣрлȣꙗлъ се пȣне ꙟтр'ȣн сак ꙟнадінс фъкȣт де кѫнепъ сеаȣ де пър де кал, шï апоïсе тескȣеще,пе ꙟнчетȣл, ꙟсфѫршіт дакъ нȣ маï есъ нічï кȣм олою̆ дін тескȣіре апоï дȣчем кѫтімеа ачеа тескȣітъ дін ноȣ сȣбт о піатръ, шï се репетȣеще операціа ꙟнкъ одатъ. Ръмъшіцеле тескȣіте де а доа оаръ се пȣн ла о парте, шï се ꙟтребȣінцеазъ сеаȣ ла матеріал де арс сеаȣ спре храна добітоачелор.

Г. П.

ꙟМБЪРБЪТАРЕ НЕОБІЧНȢІТЪ.

Ȣн церан дін сатȣл Олін апроапе де Калȣжï ꙟн Галіціа, се ꙟнтȣрна ꙟн еарна трекȣтъ де ла ȣн сат ꙟнвечінат. Дрȣмȣл сеȣ тречеа пе лѫнгъ о пъдȣре депъртатъ де џꙗмътате де чеас. Де одатъ аȣ възȣт ешінд дінтре копачï спре дѫнсȣл о мȣлціме де фіаръ селбатече ръкнінд ꙟнфрікошат. Зърінд ȣн стог де фѫн с'аȣ трас ꙟнапоï шï спре а скъпа с'аȣ сȣіт ꙟн вѫрфȣл лȣï. Дар нȣ тързіȣ аȣ възȣт алȣнгѫнд спре ачел стог порчії селбатічï пе ȣн ȣрс, кареле де асемене с'аȣ къцърат пе стог арȣнкѫнд фѫн а сȣпра порчілор чел ꙟнкȣнџюрасе. ꙟн сфѫршіт къцерѫндȣсе тот маï сȣс с'аȣ апропіет де церан, кареле кȣ бърбъціе с'аȣ репезіт асȣпръï шï ꙟнбрѫнчіндȣл џос, ȣрсȣл аȣ апȣкат де фрікъ ꙗръщï кътръ пъдȣре алȣнгат де порчії селбатічï. ꙟнсе церанȣл-аȣ скъпат.

Г. П.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА МАІСЕН.

Саксоніа есте ꙟн Германіа ачеа че аȣ фост ꙟн Гречіа Атена еар ꙟн Італіа Тоскана, адекъ провінціеа чеа маï кȣлтівітъ, атѫт ꙟн прівіреа лімбеï кȣм шï ꙟн а ле щіінцелор шï а літератȣреï. Аша прекȣм ꙟн ачеле църï се зіче а ворбі аттічеще сеаȣ тоскан, ꙟн лок де гречеще сеаȣ італіенеще, спре а ꙟнсъмна ȣн діалект кȣрат герман, се зіче: ел ворбеще саксонеще. Ачеастъ мікъ провінціе, каре де Наполеон саȣ ꙟнълцат ла ранг де кръіе, есте плінъ де челе маï ꙟнсемнате политії шï ашезъмінте, цара есте адъпатъ де рîȣл Елба, ꙟн а кърia мал се афлъ капіталіа Дресда кȣ мȣлте фрȣмоасе шï кȣріоасе лȣкрȣрï. Партеа де амеазъ мърџініндȣсе кȣ мȣнції Боеміеï есте атът де фрȣмоасъ ꙟнкѫт саȣ нȣміт Свіцера Саксонъ.

КАТЕДРАЛА ДЕ ЛА МАЇСЕН.

ȣна дін політііле ꙟсемнътоаре есте Маїсен кȣ 7000 лъкȣіторї, пе малȣл стънг а ріȣлȣї Елба. Еа саў зідіт ла 928 де ꙟмпъратȣл Хаінріх. Політіа се ꙟфрȣмсецеазъ де о Епіскопіе катедралъ каре есте о Капо-д'опера де архітектȣра веке а Германіеї, авѫнд ȣн тȣрн че аре деасȣпра ȣн фелю де пірамідъ ꙟналтъ 64½ палме.

Де ла анȣл 1710 се афлъ ла Маїсен о фабрікъ де порцеланъ, каре есте чеа маї веке дін Еȣропа, ші фабрікъ васе фрȣмоасе ꙟн асемънаре кȣ челе де Хіна.

БАСТОНȣЛ ꙟНКЪРКАТ.

ȣн жідов мергѫнд ꙟнтр'о царнъ пінтр'о пъдȣре, де одатъ аў съріт ла джнсȣл ȣн лȣп флъмѫнд. Ла асъміне ꙟмпрежȣраре жідовȣл аў ꙟнчепȣт а стріга ші аў ꙟнтінс бъцȣл ла лȣп ꙟнторкѫндȣ'ші фаца де ла джнсȣл. ꙟн ачест мінȣт ȣн вѫнъторю слобозінд о пȣшкъ ꙟн лȣл'аў ȣчіс. ꙟнспъімѫнтатȣл евреў с'аў ꙟнторс ꙟмпреџȣр ші аў зіс: „че мінȣне! еў порт ачест бъц де 40 де анї ші ꙟнкъ н'ам щіȣт, къ ел ера ꙟнкъркат. Г. С.

DȢMINIKЪ АНȢЛ I. 11 МАЮ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІОР.

№. 19. ЮНІЙ. 1841.

КОЛОНА ЛȢЇ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА.

Колона кȣноскȣтъ пънъ астъзї сȣб нȣме де Помпеѣ есте чел ꙟнтъѣ обіект че ловеще ведереа аџѣнгѫнд ла політіа Александріа (ꙟн Егіпет), дін депъртаре се веде ꙟнълціндȣсе пе деасȣпра мінарелелор, ші а четъцȣеї Фарȣлȣї (*) ші кȣ ȣн кȣвѫнт асȣпра ꙟнтрецеї політії, еа слȣжеще пе маре де семнȣ васелор, іар ꙟн кѫмпііле челе дешерте де кълъȣз Арабілор. Базȣл пе каре аȣ фост ашезатъ прекȣм ші мічіле ашезетȣрі де пін прецѣр, нȣ ꙟмфъцошазъ астъзї декѫт о мовілъ де молȣз ші сфъръмътȣрї де піетре. Ачеастъ се паре а фі авȣт дін трȣнчепȣт скърї спре а слȣжі де стіловатъ (піедестал де колоанъ) монȣментȣлȣї.

Колоана есте ꙟмформатъ дін патрȣ бȣкъці марї де граніт рошȣ, каре алкътȣеск піедесталȣл, базȣл, вѫрфȣл ші капітелȣл дѫндȣї ꙟн тотȣл о ꙟнълціме де 88 пічоаре ші 6 палмаче, вѫрфȣл сінгȣр [illegible]т де 61 пічоаре ші 6 палмаче, авѫнд ȣн діаметрȣ де 8 пічоаре ші 6 палмаче; ачесте ес алкътȣескȣ дін трії деосъбіте бȣкъцї, дін каре чеа маї деасȣпра есте чеа маї де къпітеніе парте а колоанеї, фіінд де ȣн гȣст алес ші прін ȣрмаре ȣна дін каподоперіле векімеї. Капітелȣл ші піедесталȣл сѫнт преа скȣрте ші де ачееа нȣ стаȣ ꙟн пропорціе кȣ трȣпȣл колоанеї; кȣ тоате ачесте ꙟнълцімеа базȣлȣї, форма корінтікъ а капітелȣлȣї ꙟнплінеск ліпса спре а аръта колона маї мъреацъ, ші прін ȣрмаре де о клъдіре маї помпоасъ декѫт дорікȣл, каре есте ордінȣл вѫрвȣлȣї съȣ. Ачест монȣмент дін апропіере нȣ се паре атѫта де мъреџȣ ꙟнсъ прівіт дін оарекаре депъртаре ꙟн алътȣраре кȣ ȣн орї че обіект, ꙟнълцімеа са чеа гігантікъ аџȣнџе ȣн обіект де мінȣне. Греȣтатса талъ а ачестȣї монȣмент саȣ калкȣлат а фі де 1,100.984 фȣнції. Дȣпре нȣмероаселе дескріерї а аȣторілор модернї, арабї ші стреінї, колоана асфел прекȣм се веде астъзї нȣ ар фі фост ꙟнълцатъ сінгȣръ

(*) Фанарі че се пѫне деасȣпра [illegible] спре а слȣжі де повъцȣіре кълъторілор [illegible]рса.

КОЛОНА ЛЪЇ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА.

ка о парте дін оарекаре зідіре мърсаць акъріа сємне сар пѫтеа афла ѫрмърінд сѫрпътѫріле дескоперіте акѫм. Ѧнсъ сокотінцеле сѫнт ѧмпърціте, асѫпра фіреї ачестѫї монѫмент пресѫпѫс ші асѫпра нѫмелѫї персоанеї ѧн чінстеа къріа ар фі фост ѧнълцатъ.

Се щіе прін традіціе, къ ар фі авѫт пе върфѫл сеѹ о статѫъ, ші нѫміле стрълѫчітеї Клеопатра скріс пе деосъбітеле монѫменте депеѧнпрецѫр, аѹ дат а препѫне къ ел ар фі фост ѧнънълцат де ачеастъ регінъ ѧн адѫчереа амінте а стрълѫчітѫлѫї Помпеѹ; ѧнсъ нічі ѫнѫл дін аѫторї че аѹ дескріс Егіпетѫл прекѫм Пліціе, Діодор де Січіліа, нічі Страбон че віецѫеа ѧн векѫл ѫрмъторіѹ, нѫ поменеск деспре ачест монѫмент. (Ва ѫрма)

КОКОСТѪРКȢЛ ꙞН РЪПАОС.

Кокостѫркȣл алб есте ꙟналт де ла 3 пънъ ла 4 пічоаре ꙟнпреȣнъ кȣ гѫтȣл сеў чел лȣнг. Пічоареле сале сѫнт палмате, ші аша де сȣпцірі ші слабе, ꙟнкѫт луї кȣ а невое а креде кȣм се ціне пе дѫнселе ꙟн еквілібріе трȣпȣл сеў чел ꙟндестȣл де маре, маї алес атȣнчі, кѫнд пе ȣнȣл аскȣнзѫндȣл сȣб пѫнтіче стъ пе челалант немішкат. Пліскȣл ші пічіоареле і сѫнт де ȣн колор рошў фрȣмос, трȣпȣл есте алб, афаръ де арішї че сѫнт негре.

Ꙟн Франціа, де ачест фелў де пасері нȣ се афлъ; Лоррена, ші Алсасȣл сѫнт сінгȣреле провінції а Францієї, ȣнде кокостірчії попосескў пе пȣцінъ време, ꙟн ȣрмареа кълъторіілор лор челор лȣнџї. О кȣлтȣръ десъвѫршітъ, ші о некȣрматъ секаре а моластінілор німічінд ꙟнбелшȣгателе адъпостȣрї де шерпї, броаще ші алте анімале лȣкȣітоаре ꙟн пъмѫнтȣрї глодоасе че есте нȣтрецȣл преферат ал кокостѫркȣлуї, ел саў възȣт невоіт а пъръсі тоатъ партеа апȣса-

нъ а Франціеї ші а Англіеї; ꙟн астъ де пе ȣрмъ царъ, ꙟн кȣрџереа ȣнȣї ꙟнтрег век авіе саў ȣчіс доі, ші ачещіа рътъчіці ші ꙟнпінші де фортȣне.

Кокостѫркȣл алб дін прічіна овічеюрілор сале де кълъторіе се гъсеще ꙟн тоате церіле калде стѫмпърате. Ел скімбъ кълъторіа са дȣпре ꙟнріȣріреа соарелȣї че трезеще тоате тѫрътоареле, чеї алкътȣеск нȣтрецȣл кьчі ꙟндатъ че ѥарна сілеще пе ачесте анімале кȣ сѫнџе речі че съ ꙟнтре ꙟн адѫнчімеле моластінілор, кокостіркȣл есте невоіт а къȣта локȣрі маї калдȣроасе, ȣнде тѫрѫтоареле нȣ кад нічї одатъ ꙟн аморцалъ, ші ȣнде прін ȣрмаре віецȣіреа са есте тот деаȣна асігȣратъ.

Кокостѫрчії петрек тімпȣл ерней ноастре ла Аравіа ші Егіпет, ші сосеск ла ноі прімъвара пе ла Мартіе; ꙟн Германіа, Ȣнгаріа, Полоніа, Прȣсіа, пе ла Апріліе ші Маі; ѥар ꙟн Оланда ші маі тімпȣріў; дін каре съ веде къ пъмѫнтȣл сеў се паре а фі фъгъдȣіт кокостѫрчілор.

Ачесте пасері зідескў кȣібȣріле лор, пе клопотніце, пе ꙟнвекіте тȣрнȣрі, кѫте одатъ пе стрешена каселор, ші ꙟнтре кренџіле арборілор ȣскаці.

Ꙟн кѫмпііле провінцієї Алсалȣлȣї дін Франціа, ші ꙟн тоате локȣріле моластіноасе ȣнде кокостѫркȣл фаче слȣжбе марі стѫрпінд шерпії ші алте тѫръітоаре, лъкȣіторії прегътескў пентрȣ кȣів о роатъ веке пȣсе ꙟн лат прін міжлокȣл ȣнȣї дрȣг вѫрѫт ꙟн вȣтȣкȣл роцеї. Оландезії пȣн лъзі пе акоперемѫнтȣл каселор карії сѫнт атѫта де жалȣзі пентрȣ кȣръценіа дін афаръ а лъкȣінцелор лор, ꙟнкѫт нічї одатъ рефȣзазъ кокостѫркȣлȣї партеа акоперемѫнтȣлȣї че шаў алес спре аш ашеза кȣівȣл сеў, кȣ тоате неꙟндъмънъріле че ар пȣтеа ȣрма дін ачеаста. Ачест кȣів есте дȣрат дін вреаскȣрі, трестії рȣпте, ші пліне пе дін лъȣнтрȣ де мȣскї сеаў дін лѫна анінатъ прін черетее де ла тѫрме, ел нȣ се стрікъ нічї одатъ, ші нȣ аре тревȣінцъ декѫт де а се ꙟноі, пе ачеста'л лъкȣіеск ꙟн кȣрџереа маї мȣлтор ані ачеаш пъреке неврѫнд а се деспърці де ꙟнтѫіа лор лъкȣінцъ ші леагън. Ꙟнторкѫндȣсе ші афлѫндȣл стрікат ꙟл алкътȣескю де ноў ші пȣн аколо оъле лор ꙟн нȣмър де доъ чел пȣцін, ші де патрȣ чел мȣлт, фемеа ле акопере кȣ чеа маї маре ꙟнгріжіре ші асфел ле пъзеще, ꙟнкѫт саў възȣт протімѫнд маї біне моартеа декѫт а ле пъръсі. Д. Барі-сен-Вісент неаў арътат ȣн ексемплȣ ꙟн адевър вреднік де міраре де аморȣл кокостѫркȣлȣї пентрȣ пȣії сеї пе каре аіче'л репетȣім „пȣцін дȣпъ бътъліа де ла Фрідланд, фокȣл прічінȣіт прін обȣзе (боамбе мічї свѫрліте дін ȣн фелю де тȣнȣрі скȣрте ші ларџі) се ꙟнтінсъ пънъ ла ȣн ꙟнвекіт арборе ꙟн каре ȣн кокостѫрк ꙟші фъкȣсе кȣівȣл, клочіндȣші кеар атȣнчї оаълъ, ел нȣ ле пъръсі, фъръ нȣмаї кѫнд флакъра ꙟнчепȣ а се апропіе, ші атȣнчї кȣ ненорочіреа чел амeнінца свȣрѫнд пе деасȣпра кȣівȣлȣї съ пъреа а стръжȣі мінȣтȣл де аші пȣтеа ръпі оъле сале; де маї мȣлте орі лаў възȣт нъвȣшінд асȣпра фокȣлȣї ка ші кѫнд ар фі воіт съ се лȣпте кȣ флакара, ꙟнсфѫршіт кȣпрінсъ де кълдȣръ ші де фȣм пері ꙟн че маї де пе ȣрмъ ꙟнтȣрнаре.

Дȣпъ тоате ꙟнгріжіріле клочіреї, сосеск ші ачеле а едȣкації пърінції ші маічеле нȣ пъръсескў пе фії лор макар ȣн мінȣт, ші кѫнд ȣнȣл'ї дȣс ла прадъ, челалант стръжȣеще. Пȣцін кѫте пȣцін тінеріле пъсърȣіче маї ꙟнтѫю се ꙟнделетніческ а свȣра пе де асȣпра кȣівȣлȣї лор, дȣпъ ачеа фак кѫтева ꙟнторсътȣрі пін аер, ші кѫнд аў кѫщігат пȣтереа кȣвенітъ, ꙟнсоцескў пе пърінції лор пін шесȣрі спре а вѫна ші а пъскȣі ꙟнпреȣнъ, пънъ ла апропіереа еміграцієї кѫнд тоате легътȣріле фаміліаре се рȣмп, ші кѫнд тоате ꙟнклінъріле се піерд ꙟн дȣхȣл че повъцȣеще ꙟнтреага семінціе. Ꙟн мінȣтȣл пȣрчедереї, тоці кокостѫрчії ȣнȣї цінȣт се адȣнъ ꙟнтрȣ ȣн лок кȣноскȣт, аколо сфатȣл ꙟнтрȣніндȣсе се паре а дебата асȣпра дірекціеї че се кȣвіне а лȣа, асȣпра мінȣтȣлȣї де пȣрчес, дȣпъ

ачеа ꙟнтрȣ о ноапте фрȣмоасъ.... кȣ тоції порнескў.

Кȣм шаў лȣат сборȣл, ії се ашазъ ꙟн шірȣрї лȣнџї, ші четеле лор сѫнт аша де нȣмероасе ꙟнкѫт саў възȣт цінѫнд тречереа лор кѫте трії чеасȣрї.

(Ва ȣрма).

СТАТȢЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛȢЇ МЕМНОН.

Ꙟнтре челе маї ꙟнсемнате лȣкрȣрї че аў рѫдікат Мемнон ла Теба, векії осебеа маї мȣлт статȣеле колосале а ачестȣї прінцў, нȣ пȣцін ꙟнсемнате атѫт прін пропорціа лор кѫт ші прін векімеа чеа маре, маї вѫртос къ ȣна дін ачесте аръта ȣн феномен мінȣнат, къчї ꙟн тоатъ дімінеаца съ аȣзеа ȣн сȣнет плъкȣт, акъріа прічінъ не щііндȣо чії векї, аў аціцат ꙟнтрѫншії о кȣріозітате сȣперстіціоасъ.

Ачеастъ статȣъ сȣнътоаре сȣпт домніреа Гречілор саў ꙟндȣм-незеіт ꙟн персоана фіюлȣї лȣї Тітон ші а Аȣрореї, фіінд модел де о евлавіе ашеа де аджнкъ, ꙟнкѫт статȣа пътрȣнсъ де ачестў сентімент, гръта ла пе маікъса ла ръсъріреа соарелȣї прін тонȣрї армоніоасе.

Ачест монȣмент съ афлъ ꙟнкъ пънъ астъзї. Ꙟн ꙟнпреџюріме де о мілъ де ла цермȣл апȣсан ал Нілȣлȣї ꙟн апропіере де Лȣксор ші кȣ кѫтева сȣте де пашї де рȣінеле лȣї Мединет-Абȣ, се рѫдікъ ꙟн міжлокȣл шъсȣлȣї доъ статȣе колосале ꙟнфъцошате шъзінд, авѫнд амѫндоъ мѫніле пе џенȣнкї ші фаца ꙟнтоарсъ спре ръсъріт.

Ачесте статȣе сѫнт кȣноскȣте ꙟн царъ сȣпт нȣмеле Шама ші Тама. Шама есте чеа деспре сȣд ші Тама (ꙟнкіпȣітъ ꙟн чел ꙟнтъю̆ план) сȣнетȣл чеа деспре норд, къріа се атрібȣꙗ. Еле сѫнт формате де ȣн фел де granit мармȣръ аша де таре ꙟнкѫт ла съпареа ачестіа се ꙟнтімпінъ мȣлт маї маре греȣтъцї декѫт ла Граніт (*). — Ачесте статȣе ꙟн векіме аў сȣферіт пріфачерї фоарте марї. Ꙟнкѫт тръсȣріле феցеї саў щерс кȣ тотȣл ші челелалте пърцї а трȣпȣлȣї сѫнт згъріете ші кръпате; партеа де греȣтатеа чеа песте мъсȣръ а матеріалȣлȣї, парте де лȣкръріле дін афаръ а атмосфереї прекȣм кълдȣра зілелор челор не сȣферіте ші ȣмезелеле де ноапте еле се пар а фі фост поліїте ші пѫрліте кȣ фок.

Статȣа деспре норд саў фост рȣпт де пе ла міжлок ла кȣтремȣрȣл де пъмѫнт ꙟнтѫмплат кȣ 27 анї ꙟнаінте де Хс. ші ꙗръші саў зідіт де Септімȣс Север.

Амѫндоъ пърціле трȣпȣлȣї статȣе лор сѫнт ꙟнподобіте кȣ скȣлтȣрї ꙟнфъцошінд доъ фемеї кȣ капȣл ꙟнкȣнȣнат де флорї ші бобочї де Лотȣс (*) ші каре се пар а се ꙟнделетнічї ꙟнвълтȣчінд ꙟнпреџюрȣл скіптрȣлȣї кренгȣце де ачеастъ плѫнтъ. — Тръсȣріле профілȣлȣї ачестор персоане ꙟнфъцошазъ тімпȣл ші раса егіптеанъ, съмънѫнд кȣ Мемнон кареле ера де ачеастъ расъ.

Деасȣпра лор сѫнт ієрогліфе че лъмȣреск пе сȣжет, ꙟнтре каре се кȣноск, нȣмеле, фаміліа ші ꙟнсȣшіріле ꙟмпъратȣлȣї фію̆ ал соарелȣї Аменофіс II пе каре Гречії лаў нȣміт Мемнон. Моластініле прічінȣіте адесе де ръвърсъріле Нілȣлȣї аў мѫліт о парте дін темеліа лор, Піедесталȣл колосȣлȣї деспре сȣд кȣ партеа рȣінатъ аре 12 пічоаре ꙟнълціме, 16 лъціме ші 32 лȣнџіме ꙟнпреџюрȣл кърȣꙗ есте сапат ȣн шір де ієрогліфе марї де 1 пічіор ші 8 палмаче ꙟнълціме фоарте біне фъкȣте. — Ꙟнаінтеа тронȣлȣї се афлъ трії статȣе съпате ꙟн пꙗтръ, дінтре каре доъ се кȣноск а фі фігȣрї де фемеї кȣ трȣпȣл ꙟнвъліт ꙟнтрȣн весмѫнт лȣнг, фіїндȣле нȣмаї фаца слободъ, цін кȣ о

(*) Ȣн истал.

(*) О плѫнтъ че креще ꙟн Егіпет ші каре се веде пе маї мȣлте монȣменте егіптене.

СТАТȢЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛȢЇ МЕМНОН.

мѫнъ крȣчеа атрібȣтȣл дівінітъцеї, ші пе кап авѫнд вȣлтȣр чії акоперемѫнт сімболік, а кърія аріпї пікъ де амѫндоъ пърціле пе ȣрекї; ȣн фрȣмос гȣлер де мъргъріптарїȣ ші фелюріте съпътȣрї лі ꙟнподобеск фігȣра. Атріа ꙟнсъ фіінд рѫсіпітъ нȣ се поате кȣноаще, авѫнд тот ачеюашї мъріме.

ꙟнълцімеа тоталъ а колосȣлȣї есте 48 пічоаре фъръ де піедестал кареле'ї де 12, фъкѫнд ꙟнълцімеа монȣментȣлȣї песте тот де 60 пічоаре; лȣнџімеа деџетȣлȣї дін міжлок а мѫнеї есте де 4 пічоаре 5 палмаче, ꙟнълцімеа тоталъ а колосȣлȣї есте чева маї маре декѫт тȣрнȣл Сф. Тріерархї дін Ешї ші траџе ꙟн тотȣл 2,611.995 лівре. Колосȣл деспре норд аре тот ачеле ꙟпсȣшірї ка ші чел деспре сȣд, ꙟнподобіт кȣ асеміне съпътȣрї ші маї тот ачеюаш пропорціе. Статȣа аре 48 пічоаре ꙟнълціме ші піедесталȣл ꙟнпреџюр 18 фіінд монȣментȣлȣї песте тот де о ꙟнълціме де 66 пічоаре. Се деосебеще маї мȣлт чеа деспре норд авѫнд маї мȣлте інскріпції гречещї ші латіне че акопер пічоареле сале; саȣ нȣмърат пънъ ла 72 ші ꙟнкъ сѫнт мȣлте, каре чеа маї маре парте се пар а фі скрісе дін поронка ші мѫна ȣнор персоане ꙟнсемнате.— Прекȣм преафекторії Егіпетȣлȣї, генералї-шефї аї легеоанелор ші алції: ꙟнсȣш ꙟмпъратȣл Адріан ші ꙟмпъръгеаса Сабіна се въд фігȣрѫнд ꙟн ачеле інскріпції, каре стрълȣческ пе Мемнон ші мъртȣрісеск къ ачії че аȣ скріс, аȣ аȣзіт гласȣл статȣеї.

(Ва ȣрма).

ПОЛІЧІНЕЛ.

Італіенеще Pulcinella, Франц Polichinel; есте о маскъ італіанъ преа обічнȣітъ ла пантоміне сеаȣ комедії, ші де каре се дісфътеазъ фоарте мȣлт попорȣл Італіеі, маі алес Неаполітаніі. Фіџȣра чеа гротескъ, кȣ геб ла спате ші ла піепт, поартъ о ꙟмбръкъминте албъ, адекъ панталоні ларџі албі, ȣн фел де рокіе скȣртъ, де лѫнъ албъ кȣ мѫнічі де асемінеа ларџі; престе тот кȣсȣтъ кȣ інімі де постав рош ші кȣ зърџакърі, брѫȣл есте де пеле неагръ; ла гът поартъ фрезъ де пѫнзъ, пе кап о скȣфіе албъ кȣ кънаф рошȣ. Треі пърџі а феџеі сале сѫнт коперіте кȣ о маскъ неагръ, насȣл е кърн ші аскȣціт ка пліскȣл пъсърілор.

Ачеастъ маскъ нȣ фіџȣреазъ нȣмаі пе театръ, дар се фак ші фелȣріте џȣкърії де лемн каре се дісфътеазъ копіії ка кȣ пъпȣше; чінаȣ възȣт ла вре ȣніі дінтре іі карікатȣра лȣі Полічінел? ꙟндеосеб, ачест нȣме че сеаȣ фъкȣт попȣлар, се ꙟнтребȣінцеазъ адессорі пентрȣ персоане вредніче де рѫс кареле нȣ нȣмаі ꙟн карневал ші фъръ а фі ꙟн маскъ мерітеазъ нȣмеле де Полічінел.

КОКОСȢЛ.

Какао есте съмѫнца ȣнеі копачіȣ дін Америка меріdіоналъ. Ліне кȣбеа атѫта де мȣлт ачест род ꙟнкѫт маі ла ȣрмъ аȣ дат копачіȣлȣі чіл продȣчеа, мърецȣл нȣме де Теоброма какао каре ꙟнсъмнеазъ мѫнкаре Дȣмнезеіаскъ, німене ꙟнкъ наȣ черчетат тоате ꙟнсȣшіріле кокосȣлȣі, се щіе нȣмаі къ фоарте мȣлт ꙟнлеснеще пе къльторі ші маі кȣ seамъ пе маре ꙟн о кълъторіе лѫнгъ, се пот фаче дін трѫнсȣл фелȣріте бȣкате; ꙟнсъ пънъ акȣм нȣмаі ꙟн Спаніа чіоколата есте о мѫнкаре де рѫнд, дін ненорочіре къ кокосȣл родеще нȣмаі ꙟн церіле кълдȣроасе, ꙟнтре тропіче копачіȣл родеще де доȣ орі пе ан, дар ꙟн църіле ȣнде вегетаціа нȣ поате фі аша де ꙟнделѫнгатъ нȣ ар роді декѫт одатъ, пе лѫнгъ ачесте кокосȣл есте ȣн копачіȣ де о мъ-

ріме міжлоціе нȣ креще ꙟн ꙟнълціме декѫт песте 8 палме де департе вѫзіндȣл самънъ фоарте біне кȣ чірешȣл, ꙟнсъ фрѫнзеле сале фіінд мȣлт маĭ марĭ аȣ 7 палмаче лȣнџіме ші $2^1/_2$ лъціме, флоареа лȣĭ съ фаче маĭ мȣлт пе кренџеле челе марĭ ба ꙟнкъ ші пе ꙟнсȣш трȣнкюл копачюлȣĭ; есте фоарте фрȣмоасъ де колор рош гълбіȣ ꙟнкѫт ꙟн тімпȣріле родіреĭ слȣжеще спре ꙟнподобіреа гръдінілор. — Родȣріле лȣĭ сѫнт де мърімеа краставецілор ȣн соіȣ маĭ мік, лȣнг де 7—8 палмаче, кѫнд сѫнт коапте аȣ ȣн колор галбън ꙟнкіс каре аратъ ші времеа тречереĭ лор, ꙟн ачеастъ старе фіінд еле съ афлъ сȣпт коажа лор ȣн мез алб че акопере семінцеле, гȣстȣл лор есте дȣлче амърѫȣ, дȣпъ че се кȣлег дін копачĭ лі се еа коажа, ꙗр семінціле ꙟнпреȣнъ кȣ міезȣл се пȣн ꙟнтро кадъ ші съ ласъ кѫтъва време съ пȣтрезеаскъ, дȣпъ че аȣ пȣтрезіт се скоате семінціле ші се ȣсȣкъ ші ачестаĭ какао де негȣсторіе. Апа че ласъ дін трѫнселе ꙟн кадъ ші каре аре гȣстȣл вінȣлȣĭ есте плъкȣтъ ла бъȣт ші прін дістілаціе съ поате фаче дін трѫнса рȣм. Какао гата, прекȣм ам зіс, нȣ поате маĭ мȣлт съмънѫндȣо съ продȣкъ кокос, чі семінцеле де продȣс требȣе дȣпъ че се кȣлег родȣріле съ се скоатъ дін трѫнселе ші съ се самене ꙟндатъ, ꙟнкѫт пентрȣ какао требȣіе мȣлтъ ȣмбріре ші ȣн пъмѫнт ȣмед; съ поате фаче асъміне плантаціе ꙟн Амеріка мерідіональ пе пъмѫнтȣріле ȣнде копачюл де мърџеан ші фоарте ꙟнбелшȣгат; ȣрмѫнд Спаніолілор амерікані копачюл де мърџеан есте маĭ ка ачелȣĭ де какао (madre del cacao).

Нȣ се кȣноск пънъ акȣм декѫт доȣ сорте де какао креолȣл ші сълбатікȣл (forestero) челдінтѫіȣ аре ȣн гȣст плъкȣт дар родеще пȣцін нȣ саȣ черкат пънъ акȣм ачест інтересант род кȣ кȣрърціреа копачюлȣĭ. Деакъ ꙟнвацаціĭ агрономі сар жъртфі спре кȣлтареа лор, ну тѫрзіȣ сар фолосі де родȣріле остінелілор сале кѫчĭ плантаціа кокосȣлȣĭ есте фоарте гръбітоаре. О съмінцъ пȣсъ ꙟн пъмѫнт, де ȣн копачĭ каре ꙟнчепе а роді ꙟндатъ дȣпъ 3, 4 сеаȣ мȣлт 5 анĭ.

СТРЪНȢТАРЕА.

Кѫнд стрънȣтъ чінева апоĭ маĭ ла тоате попоаръле і се зіче: Доамне ажȣтъ! ачаста аȣ ȣрмат ші ла ноĭ дін векіме ка ші ла алте націĭ. Ꙟнкъ пе времеа лȣĭ Александрȣ, Арістотел ш'аȣ бътȣт капȣл спре а афла прічіна ачестȣĭ обічеĭȣ. Мітологіа, історісеще къ Прометеȣ ар фі ꙟнкіс ꙟнтр'о бȣтелкъ кѫтева разе а соарелȣĭ ші леаȣ цінȣт дінаінтеа насȣлȣĭ статȣеĭ сале дȣпъ каре ар фі стрънȣтат пȣтернік ші прін ачеꙗ аȣ доведіт семнȣл віецȣіреĭ.

Ачаста саȣ пърȣт лȣĭ Арістотел ка ȣн лȣкрȣ кȣріос; дечĭ ел сокотеа къ респектȣл челеĭ маĭ делікате мъдȣлърĭ а трȣпȣлȣĭ ар пȣтеа съ се ꙟнтіндъ ші асȣпра фȣнкціеĭ де къпітеніе, ші пентрȣ ачеꙗ ачеастъ чінсте саȣ лȣат дрепт модъ.

Креадъ'л чіне воеще. Романіĭ адȣк алтъ довадъ каре ꙟнтр'адівър есте маĭ потрівітъ. Іĭ зік къ омȣл дȣпъ зідіреа лȣĭ аȣ трѫіт нȣмаĭ одатъ съ стрънȣте ші ꙟн ачеаш кліпіт съ ші моаръ. Аша аȣ мȣріт тоцĭ Патріархіĭ пънъ ла Іаков. Ачеста адесе рȣга пре Дȣмнезеȣ ка съ'л факъ съ стрънȣте де кѫтеорĭ ар вреі, фъръ да съ ка съ моаръ, ші рȣгъчȣнеа лȣĭ саȣ аскȣлтат. Ел стрънȣта ка ші ноĭ ші аȣ трълт ані ші зіле вѫзінд пе фііĭ фіілор лȣĭ. Де каре саȣ мінȣнат тоцĭ, къ'іĭ стрънȣта ка ші дѫнсȣл, ꙟнсъ тоцĭ съ ꙟнспъĭмѫнта де чеа маĭ де пе ȣрмъ стрънȣтаре, пентрȣ каре ѫші зічеа ȣнȣл алтȣіа „съ фіе де біне“.

Аша даръ нȣ есте де мірare, къ Романіĭ ші Гречіĭ авеа тот ачел обічеĭȣ. Ȣніĭ зічеа „фіі сънътос“. Алціĭ „съ трѣещĭ“, ꙟнсъші кѫнд афла сѫнгȣрĭ ѫші зічеа лор ачаста кȣ тот серіос. О веке епіграмъ зіче, къ оарекаре Пролȣс авеа ȣн нас аша де маре ꙟнкѫт ел нічĭ датъ нȣ аȣзеа кѫнд стрънȣта. Акȣленȣс ші пъртъшеще ȣрмътоареа анекдотъ къ одамъ романъ аȣ аскȣнс одатъ пе аморезȣл еĭ ꙟн гардеробȣ, вѫзінд къ віне бърбатȣл съȣ. Сермаȣл аморез аȣ требȣіт съ стрънȣте: „сънъ фіі де біне“ аȣ зіс бърбатȣл кътръ фемеꙗ са кȣ бȣкȣріе крезѫнд къ ꙗ аȣ стрънȣтат. І. М.

Дꙋмінікъ АНꙊЛ І. 18 МАІꙋ.

ІКОАНА ЛꙊМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРꙊ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 20. Юній. 1841.

МІНꙊНІЛЕ МІКРОСКОПꙊЛꙊЇ.

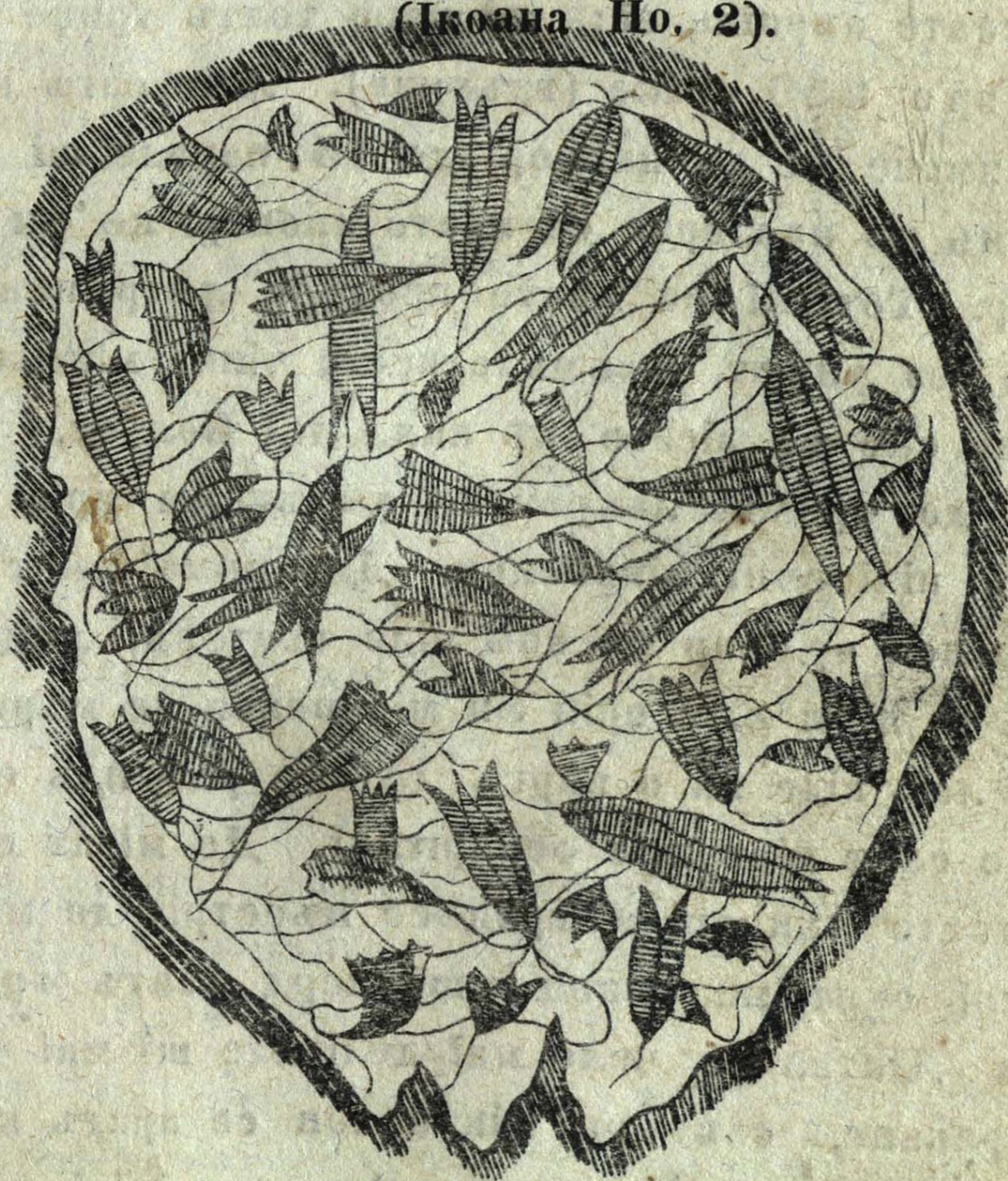
(Ікоана Но. 2).

Ꙟн тоате мъестрііле оаменії се чеаркъ съ аџюнгъ ла чел маї ꙟналт град. Ії зідеск тꙋрнꙋрї, каре съ атінгъ ноꙋрії прекꙋм ꙟн Бабілон ші ꙟн Егіпет; рѫдікъ статꙋе, пінтре акърора пічоаре съ поатъ трече корѫбії марї, прекꙋм ꙟн Родꙋс; ꙟнкꙋнџюръ о царъ ꙟнтреагъ кꙋ ꙋн зід ꙟнтреіт, ка ꙟн Хіна, ші прекꙋм ꙟн лꙋкрꙋрі марї аша ші ꙟн челе мічї ші фіне. Ії цесъ кѫмешї, де каре вр'о шесъ се пот аскꙋнде ꙟнтр'о мѫнъ, прекꙋм ꙟн Чеілон; шалꙋрї марї че се пот петрече прін ꙋн інел, ка Індіа. Дечї прекꙋм ꙟн челе фіне асеміне се ꙟнтрек ші ꙟн челе мічї. Ії скріꙋ пе Омер ꙟнтрег пе о шꙋсеніцъ де хѫртіе, че поате ꙟнкѫпе ꙟнтр'о нꙋкъ маре; дін філдіш фак о тръсꙋръ кꙋ патрꙋ каї, пре каре о поате копері о мꙋскъ кꙋ аріпеле сале.

Възꙋтаці вр'о кѫртічікъ кꙋвініт легатъ, че се поате ꙟнкіде ꙟнтр'о алꙋнъ, сеаꙋ ꙋн сімбꙋре де чіреше бортіт, ꙟн кареле се пъстреазъ о дꙋзінъ де лінџꙋріце де арџінт? амѫндоаъ ле веці віде ла міне нꙋмаї [illegible] вені. Дар че ꙟнсемнеазъ ачеаста ꙟн прівіре кътрѫ ачел ак, пре кареле ꙟн експозіціа мъестріілор дін Паріс, ѫл пꙋсесе спре прівіре ꙋн енглез нꙋміт Болтон! ачест ак ера ка ꙋнꙋл дін челе обічнꙋіте де кꙋсꙋт, ꙟнкѫт ла ꙟнчепꙋт нічї се прімеа ꙟн екс-

позіціе, ші нȣмаĭ дȣпъ о стърȣітоаре рȣгъмінте і саȣ ꙟнгъдȣіт.

Тоці тречеа алътȣреа пе лѫнгъ ачест ак фъръ съ ꙟнсемнезе чева ла дѫнсȣл. Ꙟнсфѫршіт ла ꙟнкідереа експозіціеі Болтон аȣ дȣс пе џȣдікъторії прецȣлѣĭ ла акȣл сеȣ; маĭ ꙟнтѫĭ іаȣ пофтіт съл каȣте прін мікроскоп, дар наȣ пȣтȣт дескопері пе дѫнсȣл нічĭ о тъетȣръ. Атȣнче Болтон л'аȣ лȣат ші дісшȣрȣбѫндȣл аȣ скос дін трѫнсȣл ȣн алт ак асеміне фрȣмос лȣкрат. Ꙟн ачеста маĭ ера ꙟнкъ ȣн алтȣл; ші аша аȣ пȣс ꙟнаінтеа ȣіміцілор џȣдікъторі о џȣмътате де дȣзінъ де аче фрȣмоасе, каре тоате фȣсесе вѫрѫте ȣнȣл ꙟн алтȣл. Кам чева асеміне сѫнт ші ачеле маĭ мічĭ статіве дін лȣме, а Д. Топліс, ші каре се афлъ ꙟн мȣзеȣл манȣфактȣрілор націонале дін Лаĭчестер. Ачеаста е о машінъ де цесȣт кȣ абȣрĭ де опресіе (апъсаре) ꙟналтъ, лȣкратъ де арџінт кȣ тотȣл деплінъ ꙟн тоате пърціле еĭ; ші каре тоатъ траџе нȣмаĭ вр'о 250 гране (гръȣнце). Ꙟнтреагъ поате ꙟнкъпе пе ȣн пȣішор де 15 параде ші ꙟмпреȣнъ кȣ калдареа се поате акопері кȣ ȣн деџетар. Тотȣші се поате продȣче ꙟнтрѫнса атѫта газ ꙟнкѫт съ ȣмбле песте чінчĭ мінȣте.

Маĭ сȣс се зісесе къ акȣл лȣĭ Болтон, чел атѫт де фрȣмос лȣкрат нȣ ꙟмфъцоша вр'о тъетȣръ нічĭ сȣпт мікроскоп. Дар нȣмаĭ сȣпт ȣн мікроскоп ордінар нȣ вом віде тъетȣръ, ꙟндатъ ꙟнсе че ніам ȣіта прін ȣн мікроскоп че мъреще таре лам віде ка о варгъ де фер рътȣндъ ешітъ де сȣпт чіоканȣл ферарȣлȣĭ. Де мірат есте къ тоате лȣкрȣріле продȣсе мъестріт де мѫна омȣлȣĭ сȣпт мікроскоп ѫшĭ перд тоатъ фрȣмсецеа Дінтелеле челе маĭ делікате ші маĭ фіне де Брабант, сȣпт ȣн мікроскоп се аратъ ка о ꙟнкълчітȣръ де фіре ꙟмплетіте фъръ нічĭ о регȣлъ. Ꙟнтр'ȣн фір фін де аць оландезъ нȣ пȣтем віде кȣ окії ненармаці нічĭ ȣн пър деакȣрмезішȣл, кѫм нічĭ къ ар фі маĭ мȣлте аце ꙟнтр'ȣн фір де ін. Дар ен къȣтаці сȣпт мікроскоп, ші віее ва пъре къ ведеці о фȣніе гроасъ ші проастъ. С'аȣ лȣаці ꙟн мѫнĭ ȣн фір (аȣріт); щіці кѫм се фаче фірȣл? еȣ вреȣ съ въ спȣн ꙟн скȣрт де доріці. Маĭ ꙟнтѫĭȣ се аȣреск верџĭ де арџінт кȣрат ші се ꙟмфербѫнтъ апъсінд аȣрȣл кȣ ȣн лȣчіітор прін ачеаста се ліпеще маĭ біне. Дȣпъ ачеаста се траг верџіле аша аȣріте маĭ ꙟнтѫĭȣ прін ніще борте маĭ марĭ, апоĭ маĭ мічĭ дȣпъ воінцъ ші се префак ꙟн фір, сȣбціре пън ка ші пърȣл дін кап ші тотȣші се веде лȣчіреа пърȣлȣĭ, аша де таре се поате ꙟнтінде аȣрȣл. Ачесте фірȣрĭ де арџінт аȣріте се лъцеск акȣм пе сȣлȣрĭ де оцел, апоĭ ꙟнтр'о алтъ машінъ съ сȣческ сеаȣ се торк пе фірȣрĭ де мътасъ. Дечĭ фірȣл аȣріт, аша прегътіт се ꙟнтребȣеще ла фелȣріте кȣсȣтȣрĭ. Фінд ачест фір прелȣкрат кȣ маре лȣаре амінте, ꙟнзъдар се остінеще окȣл ненармат съ дескопере ꙟнтрѫнсȣл вр'о ліпсъ де аȣріре, дар ен ȣітаціvъ нȣмаĭ прін мікроскоп ші веці віде о мȣлціме де неаџȣнсȣрĭ ші ненетезімĭ.

Кȣ тотȣл алт фел ведем лȣкрȣріле лȣĭ Дȣмнезеȣ. Ꙟнтрѫнселе нȣ ꙟнсемнъм ліпсȣрĭ нічĭ сȣпт челе маĭ аџере мікроскопȣрĭ. Лȣаці о бȣкъцікъ де плѫнтъ, д. е. о фрȣнзішоаръ де о флоаре ші пȣнец'о сȣпт мікроскоп; песте тот веці віде о регȣлатецъ ші пȣрȣреа въ веці міра де фрȣмȣсеаца еĭ, де сіметріа сінгȣратічілор пърцĭ, ші де шірȣл чел неімітабіл (че нȣ се поате ȣрма), че ле ꙟнкее пе тоате ꙟнформѫндȣл ꙟнтрег. Ȣн паĭ кѫт де прост, ȣн пър кѫт де сȣбціре, о бȣкъцеа де флоаре де пе о пѫне мȣчезітъ, чіĭ маĭ мічĭ мȣшкĭ дін пъдȣре се пот ꙟнтребȣі ла ачесте експеріменте. Бȣкланд, помінеще ꙟн кърціле де Брідгеватер деспре мінȣнателе гръмъдірĭ де скоĭче мікроскопіче, каре не фак съ не ȣімім атѫт де нȣмерȣл лор чел маре кѫт ші де мічімеа лор чеа песте мъсȣръ. Де мічімеа лор въ пȣтеці фаче о ідее кѫнд ȣн натȣраліст не спȣне къ ꙟнтр'о бȣкъцікъ ꙟнтърітъ, че нȣ тръџеа маĭ мȣлт декѫт 15 драмȣрĭ, аȣ афлат 10.454 де скоĭче мікроскопіче, каре прівіте прін мікроскоп, тоате ера ꙟнформате мъестріт ші кȣ кѫмърȣце. Вр'о патрȣ сеаȣ чінчĭ сȣте де ачесте скоĭче дін маĭ мȣлте сорцĭ де абіе тоате

ла ȣн лок тръџеа ȣн гръȣнте. Спре маї мȣлтъ лъмȣріре а ідееї кѫпътате ачест натȣраліст адаоџе а зіче къ пінтр'о бортіцъ фъкȣтъ к'ȣн ак фоарте сȣпціре ꙟнтр'о хъртіе, ар тpече о мȣлціме. Кȣ тоате ачесте ȣітѫндȣне прін мікроскоп афлъм ꙟнтрѫнселе нȣмаї фрȣмȣсецъ, фініме ші регȣлатецъ.

Дар нȣ тоцї авецї оказіе а обсерва ачест фелю де скоїче мічї спре а въ міра де мѫна чеа мъестрітоаре а зідіторюлȣї, ді ші се афлъ ꙟн мȣлте локȣрї. Еў вреў дечї съ въ ꙟндемн а обсерва алтъ чева, че есте атѫт де мірат, дар пȣцін кȣноскȣт ші лȣат ꙟн багаре де сеамъ. Еў вреў съ въ зік деспре нінсоаре. (Везї ікоана Но 1)

Ȣітѫндȣвъ ла ачеастъ ікоанъ поате вецї сокоті къ сѫнт ніще флорї пентрȣ чітȣрї, морї де вѫнт сеаў алте џȣкърії. Дар въ амъџіцї! ачесте сѫнт флочї де нінсоаре. Ашаї къ нȣ кȣџетацї ла ачеаста? прівінд дечї флочії де нінсоаре прін ȣн мікроскоп, ведем къ ії с'алкътȣеск дін ніще крістале де гяцъ мічї, деспърціте, ші регȣлате, каре не ꙟмфъцошазъ фелюріте фігȣрї фрȣмоасъ, обічнȣіт ꙟн формъ де шесȣнгїў. Маї мȣлте се афлъ де челе че се асеамънъ кȣ ніще стеле кȣ шасъ разе ръмȣроасе. Ȣн нȣмер де ачесте фігȣрї, нȣ тоате ле пȣтецї віде ꙟн ачеастъ ікоанъ.

Кȣ тоате ачесте флочії де нінсоаре не аратъ о аша де маре регȣлатецъ ꙟн форма крісталелор нȣмаї кѫндȣї таре фріг ші ꙟн атмосфера чеа лініщітъ дін пърціле поларе. ꙟн кліма ноастръ чеа стѫмпъратъ, ȣнде скімбареа температȣреї ꙟн пътȣріле аерȣлȣї, прін каре каде нінсоареа, топеще флочії, сеаў мішкареа ꙟнкърџерілор аерȣлȣї стрікъ сіметріа лор, нȣмаї арарe дъм песте аша депліните. ꙟн църіле поларе нінсоареа, че каде есте ȣскатъ, ші алт фел де формъ аре декѫт чеа дін кліма ноастръ чеа ȣмедъ. Де мȣлте орї ꙟнсе ам обсерват челе маї фрȣмоасе форме крісталініче ꙟнтре флочії де нінсоаре, къзѫцї пе мѫнтаоȣа меа, ші кред къ ші четіторії меї, ꙟн ярна віітоаре, кѫнд ва нінџе пе ȣн џер, вор фі лъсъторї амінте де се вор ꙟнкредінца дакъ се афлъ ꙟнадівър фігȣріле арътате ꙟн ікоанъ. (Везї ікоана Но 2)

Че сокотіцї кар фі ачеаста? кȣ грєў вецї гъчі: ачеаста есте ікоана ȣнеї бȣкъцї де о аріпъ де флȣтȣр. Пȣінд сȣпт ȣн мікроскоп солар, таре мърітор, відем пе дѫнса аце ші кожї ка флоріле, де фелюріте колор ші мъріме. Еле сѫнт пȣсе ка ніще шінділе ȣна песте алта ші фіеще каре к'ококіцъ. Прін мікроскопȣл солар се въд марї ка о панъ, кȣціт сеаў вѫслоцъ. Кȣ окю ненармат се въд нȣмаї кѫт ніще фірȣрї де пȣлбере. Поате сокотіцї къ прівінд о бȣкъцеа атѫта де фрȣмос ꙟнсемнатъ де аріпъ де флȣтȣр, макар ші прін о лȣпъ, сар фі арътат ші сар фі сточіт тоатъ фрȣмȣсеца? кѫтацї прін мікроскопȣл солар ші въ вецї мінȣна кȣм ві се дескіде о ноаъ лȣме де фрȣмсеце ші мінȣні дȣмнезеещї. Вр'о кѫціва сеаў поате чеа маї маре парте дін четіторії міеї нȣ щіў че вра съ зікъ ȣн мікроскоп; еў ле воі спȣне ꙟн скȣрт кȣм есте ел ꙟнтрѫндȣіт. Кȣџетацівъ маї мȣлте лінцї мічї де стеклъ лȣчіетъ, ашъзате ла о фереастръ, ȣнде бате соареле ші іатъ мікроскопȣл солар. Фачецї ꙟнсе съ фіе ꙟнтȣнерік ꙟн одае ші разіле соарелȣї съ ꙟнтре нȣмаї прін мікроскоп ші съ кадъ пе ȣн пъретe алб (обічнȣіт ȣн параван де хъртіе) ка де вр'о зъче палме лȣнг ші лат. Ачест параван се лȣмінеазъ ші ꙟмфъцошазъ обіектеле мічї, пȣсе сȣпт мікроскоп ꙟндестȣл де марї, токма ка ніще ȣмбре. Пȣтецї съ въ ꙟнкіпȣіцї кѫт мъреще ȣн асеміне мікроскоп; кѫнд въ воі спȣне къ кіпȣл мъріт ал ȣнеї пікътȣрї де апъ кȣ лъкȣіторії еї нȣ ꙟнкапе пе ачест пъреrе, ші къ ръдъчіна ȣнȣї пър дін кап сеаў дін варбъ се паре а фі лȣнгъ де 3 пѫнъ ла 4 палме. Дȣпъ ачест рапорт ȣн фір де пър сар аръта кѫт ȣн плоп де маре. Де ар ꙟнкъпе сȣпт мікроскоп капȣл ȣнеї копіл, сар пъре кѫт ȣн мȣнте, перії ка о пъдȣре маре, спрінченіле ка ȣн спіні ші, окії ка ніще лакȣрї, насȣл ка о стѫнкъ ꙟналтъ кȣ доаъ пещірї марї ші адѫнчї, гȣра ка въгъȣнъ ꙟмфрікошатъ, асеміне чїї дін Рома, ꙟн кареа саў а-

Ікоана Но. 3).

рȣнкат Кȣрџюс, ꙗрѫ ніџеії сеаȣ алте нѫлце-тȣрі пе пеле ка ніще мовіле.

Сѫнт маі мȣлте союрі де оміде, каре сȣпт мікроскоп не аратѫ ніще пене де пѫȣн фоарте фрȣмоасе, пе кап, пе спінаре ші пе коадѫ. Черчетаці о фрȣнзѫ де трандафір, сеаȣ вр'о алтѫ фоае, ші веці афла ꙟн вінеле ші аџеле еі о мȣлціме де інстрȣменте мічі, каре слȣжеск де корзі ші фак ка фоіле сѫ фіе еластіче.

Дакѫ ꙟн продȣктеле де плѫнте не мінȣнѫм де ꙟнавȣціреа чеа маре ші фелюріта фрȣмȣсецѫ а ноаѫлор фѫптȣрі че ера аскȣнсе окюлȣі пен-армат, кȣ атѫта маі мȣлт не вом міра де нȣ-мероаселе анімале, че ꙟнчепем а ле кȣноаще кȣ мікроскопȣл солар. Прін трѫнсȣл не се дескіде о ноаѫ лȣме плінѫ де фііндце, ноаѫ пѫнѫ акȣм ꙟнкѫ некȣноскȣте, пре каре спре а ле класфіка кȣ тоатѫ сірџȣінца тот нȣ ар аџюнџе вакȣл ȣнȣі ом. Претȣтіндене ва кіар ші ȣнде нічі гѫндім мікроскопȣл не дескіде ȣн лѫкаш де о мȣлціме де ніще аша фііндце віі, де о аша фелюріме, ꙟмформаре органікѫ ші мішкѫрі ꙟнкѫт ȣнеорі не се паре кȣ тотȣл стреін, ȣітѫнд ȣн мінȣт кѫ не ȣітѫм прін мікроскоп ші кѫ тоате рѫмѫн прекȣм аȣ фост ші маі наінте. Чіне юбеще оцетȣл нȣ тревȣе сѫ се ꙟнгрецошезе вѫзінд сȣпт мікроскоп о мȣлціме де ȣн фел де піскарі, че се мішкѫ рѫпеде ꙟн тот оцетȣл, каре се поате віде ші кȣ о океанѫ сеаȣ фѫрѫ. Ар тревȣі сѫ нȣ бем нічі кȣм апѫ сеаȣ нȣмаі де чеа мі-нералѫ, дакѫ ам воі сѫ нȣ ꙟнгіціцім кѫтева мії де лѫкȣіторі де аі еі; кѫчі нȣмаі о пікѫтȣрѫ де апѫ де фѫнтѫнѫ кȣпрінде о ненȣмѫратѫ мȣлціме де анімале мічі, че аȣ фелюріте фігȣрі кȣ-ріоасе, ꙟнтре каре саȣ ꙟнчепȣт а се фаче ші о класіфікаціе. Еле обічнȣіт сѫнт превѫзіі ші се пог віде сȣпт мікроскоп пѫн ші челе маі делікате органе а лор дін лѫȣнтрȣ.

Маі ꙟнсемнатѫ'і пентрȣ мікроскоп апа кȣргѫ-тоаре, кареа есте лѫкȣітѫ де анімале маі фрȣмоасе маі марі ші маі тарі. Фігȣра лор адесе есте атѫт скімосітѫ, ꙟнкѫт прівіторȣл кѫнд о зѫреще ꙟнтѫю се спаріе. Анімаліле ꙟнсȣші се пар а се ȣіта ла ноі кѫтва тімп, дар кȣрѫнд пер ка фȣл-џерȣл ші фак алтора лок, пентрȣ кѫчі ші ꙟн ачест лок, (кареле ді ші нȣ есте декѫт о пікѫ-тȣрѫ де апѫ, тотȣші лѫкȣіторіі еі се паре ꙟнде-стȣл де маре), се афлѫ пȣтернічі, ꙟмпілѫторі ші славі. (Везі ікоана Но 3)

Ведеці аіче пе ȣна дін ачесте кȣріоасе анімале, каре ꙟнсе сȣпт мікроскоп се аратѫ маі маре, лат ка де вр'о трії палме, дар прін гѫтȣл ностру сѫ дȣче фѫрѫ а се аніна.

ꙟнкѫ маі маре есте фелюрімеа ачестор феномене ꙟн апа стѫтѫтѫ сеаȣ ꙟн апѫ де мо-лащіні. Тот локȣшорȣл, тоатѫ апа, аре лѫкȣіторіі сеі, каре се деосебеск фоарте прін фігȣра лор. Ȣн асеміне лак ꙟн прівіре кѫтрѫ лѫкȣіторіі сеі се асамѫнѫ кȣ очеанȣл кѫтрѫ кіціі, стеліле маріне, медȣзеле ші алте віетѫці дін-

тржнса, ші прекѫм пе цермѫріле Січіліеї се гъсеск алції пеції алте скоїче, ші плжнте маріне декжт пе лжнгъ Норвеціа сеаѹ Малага, асеміне ші ꙟн ачест лок сжнт ꙟмпърціте фелѫріте сонѫрі де анімале мікроскопіче. Орі ші че лак пентрѫ джнселе есте о деосъбітъ лѫме, че аре ꙟмпърції, ораше, сате ші колоніі тоате фоарте нѫмерос ꙟмпопорате. Челе маі мѫлте дін ачесте фіінце мічі петрек тот ꙟн ачел лок ка ніще лъкѫіторі пачнічі; алтем вецѫеск ꙟнтре сіне ꙟнтр'ѫн ръсбоі пѫрѫрелнік де ꙟнімічіре; кѫчі ресбоюл ші ѫчідереа се ꙟнтінде ꙟн ачеастъ лѫме плінъ де дѫрері пънъ ші ꙟн ꙟмпъръціа мікроскопікъ. Ѫнеле іаръші, ка ніще пѫтернічі

(Ікоана Но. 1).

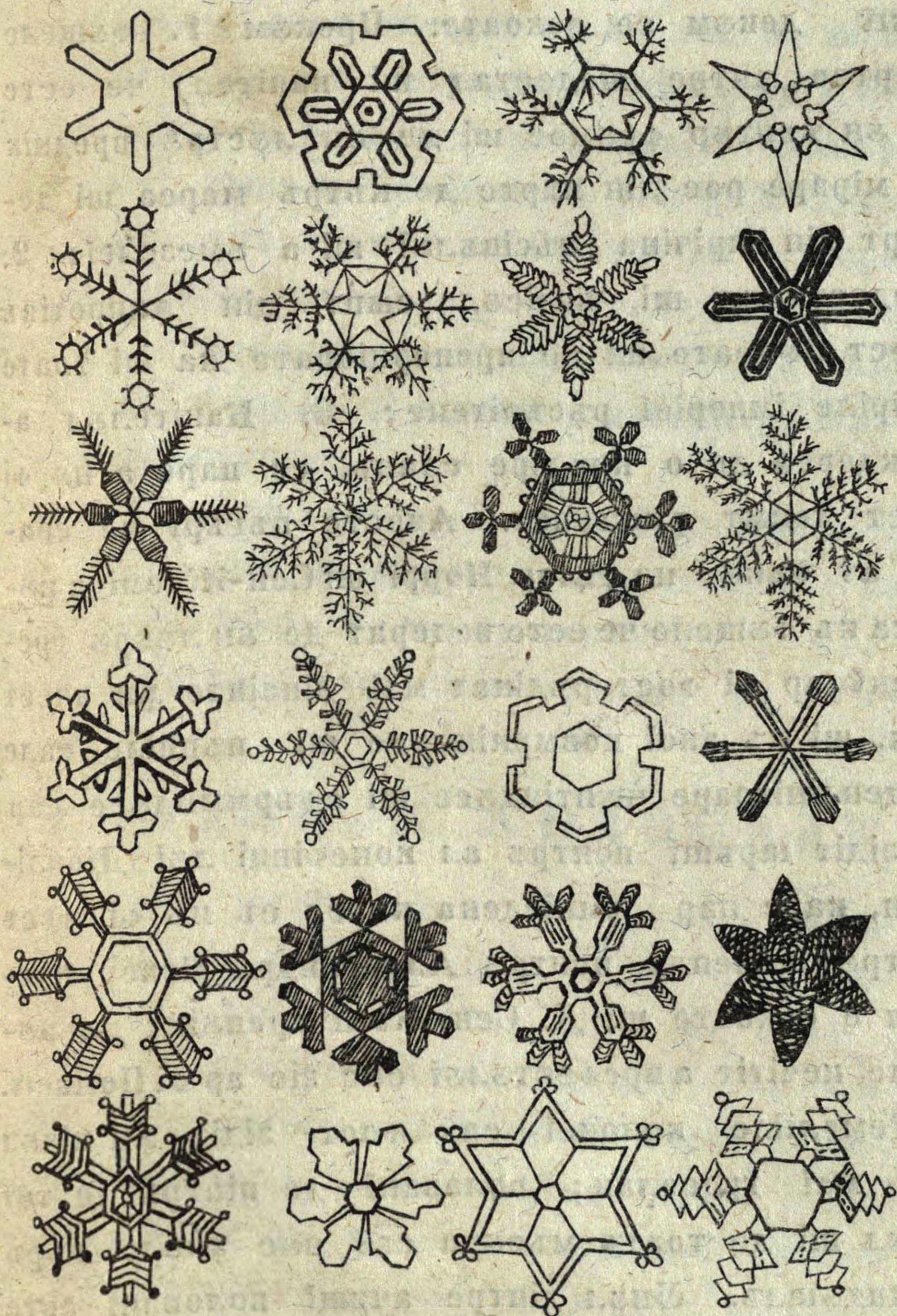

кѫчеріторі, трек дінтр'о цеаръ ꙟнтр'алта, адікъ дінтр'о апъ ꙟнтр'алта.

ꙟНСЕМНЪРІ ДЕСПРЕ КѪРСѪЛ СОАРЕЛѪІ ДІН ПОРТѪЛ ДЕ ВІКТОРІА.

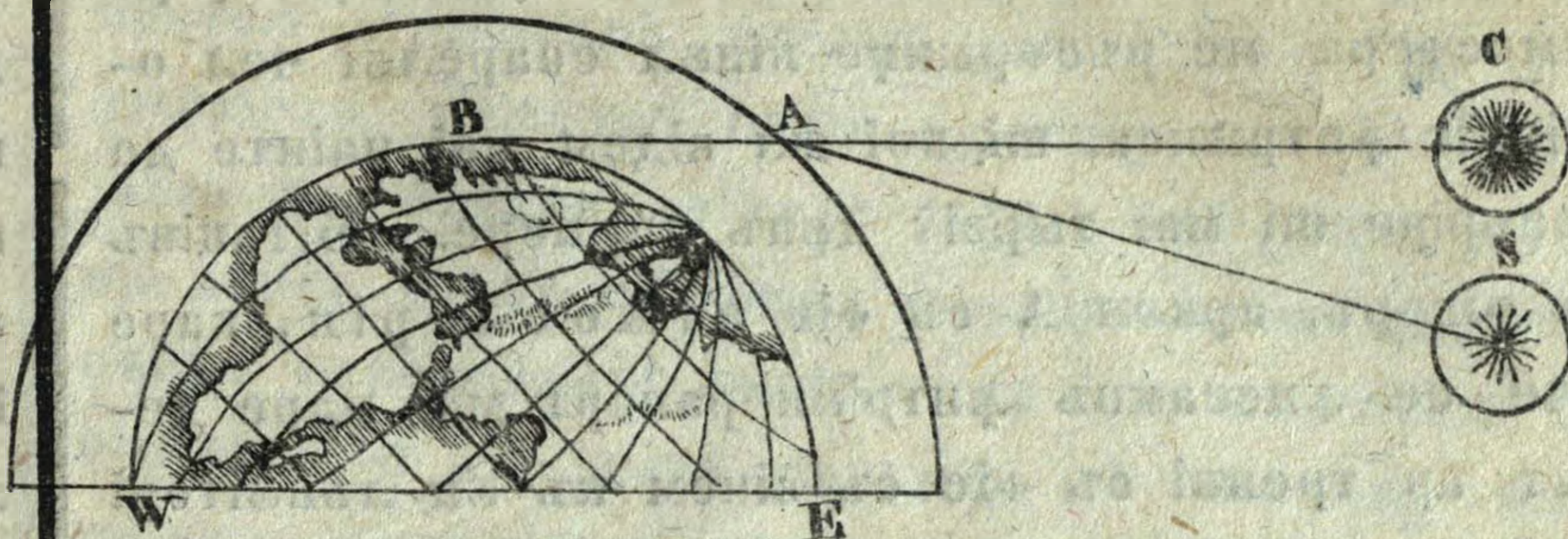

Ачест порт се афлъ сѫпт градѫл 69 ші 59 мінѫте де лъціме спре норд, ꙟн Боотіа дін Амеріка Септентріоналъ. Аіче соареле прімъвара де абіе се сѫе о мінѫтъ песте 20 граде деасѫпра орізінѫлѫі, іаръ вара ꙟнълціме а са чеа маі маре нѫ трече песте 44 граде. Іарна ꙟнсе нѫ ръсаре доъ лѫні ꙟнтреції адікъ де ла 24 Ноемвріе пънъ ла 25 Декемвріе, пентрѫ ачеаста серманії ескімоші ꙟші ресторк кѫ о зі де варъ асеміне де лѫнгъ. Кѫ тоате ачесте капітанѫл Рос ꙟн кълъторіа са не спѫне къ соареле аѹ апѫс де тот ла 1 Декемвріе ші саѹ івіт пе цѫмътате ла 20 Генаріе, аша дар дѫпъ о аскѫндере де 50 зіле, адоа зі аѹ ръсъріт де тот ші лѫміна фоарте кѫрат деасѫпра орізінѫлѫі. Рос зіче къ ръсърітѫл ла ꙟнчепѫт аіче есте нѫмаі о скѫртъ івіре а соарелѫі, кареле ꙟндатъ ші апѫне, дар ні ꙟмфъцошазъ о аѫроръ атжт де мъреацъ, кареа ꙟн локѫріле ноастре нѫ се ꙟнтжмплъ; ші ді ші зіѫа ꙟнтжа есте атжта де скѫртъ, ꙟнкжт де абіе се поате нѫмі зі, тотѫші еа дѫпъ о лѫнгъ ноапте есте преавестіторюл прімъвереі ші а л зілеі де варъ. — ꙟнсе ꙟн ачеастъ лѫнгъ зі де варъ соареле, ꙟн 24 чеасѫрі се ꙟмвжрте пе орізон, ла аміазъ зі се рждікъ пѫцін деасѫпра лѫі, ші ꙟн чеасѫріле нопеції атінце орізонѫл деспре норд, ѫнде апѫсѫл ші ръсърітѫл кад тот ꙟнтр'ѫн пѫнкт. Прін ачест кіп, ꙟн Боотіа, ноаптеа чеа маі лѫнгъ ꙟн фаптъ ціне нѫмаі 50, іаръ зіѫа чеа маі лѫнгъ песте 70 зіле де а ноастре.

Ачеастъ прелѫнціре а зілеі лор чеі де варъ се поате лъмѫрі дін фржнцереа разілор соаре-

лȣі̆ ꙟн атмосферъ. Прекȣм се паре фрѫнт ȣн бъц пȣс ꙟн апъ кȣратъ, аша се фрѫнџе ші разіле соарелȣі̆ ꙟн черю. Прін ачеастъ фрѫнџере атмосфера не ръсфрѫнџе кіпȣл соарелȣі̆ чел оглíндіт ꙟнтрѫнса, ші ної̆ ѫл відем маі̆ наінте де ръсъріре ші маі̆ тѫрзіў дȣпъ апȣнере. Ȣітацівъ ла фігȣръ, аркȣл А съ фіе атмосферік, каре аіче се ꙟнсеамнъ ꙟнтр'ȣн рапорт маі̆ маре декѫт ар требȣі съ фіе съ зічем къ ȣн лъкȣіторі̆ се афлъ ꙟн В ші разъле соарелȣі̆ німереск атмосфера ꙟн А, атȣнчеа ел прін фрѫнџере веде кіпȣл соарелȣі̆ дін S ꙟн С; коборѫндȣсе соареле маі̆ џос, кіпȣл лȣі̆ нȣ се маі̆ веде ꙟн оглíндіреа атмосфереі̆, дар разеле лȣі̆ тот маі̆ лȣмінеазъ о парте дін трѫнса ші се ръсфрѫнџе ꙟч ноȣрі̆. Дін ачеаста се іскъ рошаца ші лȣчіреа аȣрореі̆ ші фрȣмсеца феноменȣлȣі̆ ла апȣнере. Пентрȣ ачеаста ꙟн ноаптеа чеа лȣнгъ се веде лȣчіреа аȣрореі̆ спре сȣд пе ла аміазъ зі.

(Ва ȣрма).

КОЛОНА ЛȢĬ ДІОКЛІЦІАН ЛА АЛЕКСАНДРІА (Ꙟнкеереа).

Пококў препȣне къ ел ар фі фост ꙟнълцат ꙟн чінстеа лȣі̆ Тітȣс сеаў а лȣі̆ Адріан, Абȣл-Фед лȣнсȣшеще ꙟмпъратȣлȣі̆ Александрȣ Север. Фіе орі̆ кȣм, де сѫнт ꙟнкъ ꙟндоеле деспре ꙟнтѫіа рѫдікаре а ачестȣі̆ монȣмент атȣнче чел пȣцін не пȣтем лъмȣрі прін дедікаціа лȣі̆ фъкȣтъ ꙟнтро о епохъ кȣноскȣтъ де історіе.

Пококў черчетѫнд кȣ де-амънȣнтȣл ачеастъ колоанъ, ші лȣѫндȣі̆ челе маі̆ де къпітеніе асале мъсȣрі̆, ꙟнсъмнасъ ла лȣміна соарелȣі̆ пе ла 11 ші 12 чеасȣрі̆ о ꙟнскріпціе гречеаскъ пе ȣна дін леспізіле базȣлȣі̆ деспре ръсъріт; ꙟнсъ дін прічіна нȣмероаселор щірбътȣрі̆ ші нелъмȣрірі̆ а літерілор саў фост ꙟнпіедекат хотъріреа ꙟнцелесȣлȣі̆ еі̆. Ꙟнсфѫршіт маі̆ мȣлці̆ ꙟнвъцаці̆ атѫт енглезі̆ кѫт ші францезі̆ аў аџюнс дȣпре мȣлте остенеле аі̆ дезлега ꙟнцълесȣл еі̆. Ії̆ кȣ тоції̆ аў кȣноскȣт, къ ачеастъ колонъ, фȣсесъ ꙟнкіпатъ лȣі̆ Діокліціан де ȣн префект ал Егіпетȣлȣі̆ спре рекȣнощінца бінефачерілор фъкȣте де ачест ꙟмпърат лъкȣіторілор Александріеі̆, акъріа кȣпріндере есте ȣрмътоареа.

„Ро.... (Pomponius Publius сеаў Pompe) префектȣл Егіпетȣлȣі̆ аў афіоръсіт ачест монȣмент глоріеі̆ преасфінціtȣлȣі̆ імператор Діокліціан Аўгȣст, џеніȣл окротітор Александріеі̆.“

Орі̆ каре ар фі нȣмеле префектȣлȣі̆, есте адевърат къ ачеастъ колонъ аў фост рѫдікатъ ꙟн чінстеа лȣі̆ Діокліціан; ꙟнсъ черчетареа монȣментȣлȣі̆, ꙟн прівіреа артеі̆ ші а матеріалȣлȣі̆, даў а препȣне къ ел требȣе а фі мȣлт маі̆ векю декȣм се сокоате. Прекȣм 1. фȣщеле (партеа ꙟнтре піедестал ші капітел) че есте де ȣн контȣр фрȣмос ші де ȣн лȣстрȣ вреднік де мірare рос дін парте де кътръ мареа ші дешерт дін прічіна нъсіпȣлȣі̆ ші а ȣмезелеі̆; 2. Піедесталȣл ші базісȣл сѫнт дін ꙟнпротівъ прост лȣкрате ші не препорціонате ка ші тоате зідіріле імперіеі̆ ръсърітене; 3. Капітелȣл ашіждереа де о клъдіре слабъ, се паре а нȣ фі фост декѫт ꙟнжгебат. Ачесте бъгърі̆ де сеамъ аў фъкȣт пе Д. лор Норрі ші Сен-Жесмі а кȣџета къ фȣщеле че есте ведерат де ȣн лȣкрȣ греческў ар фі фост рѫдікат маі̆ дінаінте ꙟн ачест лок, ші къ апоі̆ повѫрніндȣсе ші пърціле сале ꙟндеплінітоаре чюнтіндȣсе ші сфърмѫндȣсе сар фі зідіт ıаръші̆ пентрȣ ал консфінці лȣі̆ Діокліціан, каре нар ꙟмпіедека ка ел съ нȣ фі фост дінтрȣ ꙟнчепȣт пентрȣ Александрȣ Север прекȣм о сокоате ші Д. Сен-Жемі препȣінд къ нȣмеле нечітіт а префектȣлȣі̆ сȣс зіс ар фі Помбею.

Темеліїле колонеі̆ саў фост зідіт ꙟн кіпȣл чел маі̆ гросолан; болованi де піатръ де тот сою̆л ші де тоатъ мъсȣра саў пȣс аколо фъръ орѫндȣıалъ. Ȣнȣл дінтре ачещі̆ болованi есте о фрȣмоасъ бȣкатъ де алабастрȣ, пе каре се афлъ съпате іерогліфе; аіче се маі̆ гъсескў ꙟн

къ шї алцїĭ кȣ літере Егіптене, прекȣм шї бȣкъцї де колоане; ꙟнтре тоцї се деосебеще ȣнȣл прін позіціа шї натȣра са кѫт ел маĭ сінгȣр спріжінеще колона, шї есте де ȣн соѵ де мармȣръ нȣмітъ Брелъ, раръ ꙟн ачеастъ царъ, пъръндȣсъ а фі о бȣкатъ де обеліскȣ рѫстȣрнат астфел, ꙟнкѫт ꙟнвълітъ де молȣзȣл чел ꙟнкȣнжȣра слȣжеще де разем колонеĭ, шї а къріа парте сȣснікъ ꙟнфъцошінд чеа маĭ маре дін сȣпрафеціле сале ꙟндеплінеще ашезареа еĭ.

Дін неорѫндȣıала матеріалȣрілор ачестеĭ зідірĭ се въдеще ꙟнчеркареа съпътȣрілор че саў фѫкȣт ꙟн деосебіте епохе пентрȣ а къȣта ꙟнтемеліїле монȣментȣлȣĭ коморĭ че се препȣнеа а фі аскȣнсе ꙟнъȣтрȣ: шї де ачеаста поате шї есте плекат; спре ръсъріт се плеакъ де шепте палмаче. Ачесте деградацїĭ (щірбътȣрĭ) фȣсъсе ꙟнноіте шї реперȣіте ꙟндеосъбіте тімпȣрĭ. Ꙟнсфѫршіт паша де Егіпет аў реперȣіт декȣрѫнд тот ꙟнвълішȣл стілобатеĭ шї а апропелеĭ сале спре ал асігȣра де деселе деградацїĭ фѫкȣте де пасажерĭ, каріĭ прін ненчетатъ рȣмпере а бȣкъцілор ар фі ацїȣнс а прімеждȣі еквілібріа монȣментȣлȣĭ.

Кълторіĭ ꙟндръзнецї аў черкат ꙟндеосъбіте епохе а се ȣрка пе капітел, ꙟнсъ міжлокȣл кȣ каре саў слȣжіт шї каре лаў ꙟнтребȣінцат акȣм ꙟнсфѫршіт ꙟмвъцацїĭ експедіціеĭ францезе ꙟн 1798 пентрȣ аĭ мъсȣра ексакт ꙟннълцімеа шї фелюрітеле діаметре есте ȣрмъторюл:" саў рѫдікат ȣн дранон де гȣра кърȣіа саў легат о фȣніе лȣнгъ, кѫнд драноннȣл ꙟнълцат трекȣ пе деасȣпра капетелȣлȣĭ фȣніа смȣнчітъ кȣ мѫна се рȣмпсъ де ла змеў оборѫт, шї аша съ афлъ прінсъ деасȣпра капітелȣлȣĭ. Ꙟн локȣл ачестіа саў пȣс алта маĭ гроасъ цепеніндȣсъ џос ла пічоареле колонеĭ прін ніще църȣшĭ, шї каре ера ꙟндестȣл де таре спре а се пȣтеа сȣі пе дѫнса ȣн матроз деасȣпра капітелȣлȣĭ, шї де а прегъті аколе ȣн скріпц кȣ каре се поатъ траџе маĭ мȣлте персоане. Пeсте пȣцін вро чінчĭ персоане саў сȣіт деасȣпра капітелȣлȣĭ каре лȣъръ мъсȣръ апоĭ базісȣлȣĭ, педосталȣлȣĭ, фȣстȣлȣĭ, шї фелȣрітелор сале діаметре.

Партеа деасȣпра капітелȣлȣĭ саў афлат съпатъ дін џіȣр ꙟнпреџюр де 6 пічоаре де діаметрȣ шї 2 $^1/_2$ палмаче адѫнчіме спре а се пȣтеа ȣні кȣ статȣа че требȣіа ал ꙟнкъпіціна. Ꙟн чентрȣл ачестȣĭ черкȣ саў афлат о інскріпціе пе обȣкатъ де фер ꙟнформа ȣнȣĭ черк пе каре ера скріс къ ꙟн 1789 Фовел артіст францез мъсȣрасъ ꙟнлъцімеа тоталъ а монȣментȣлȣĭ, афлѫндȣо де 86 пічоаре шї 9 палмаче, че нȣ се деосебеще де чеа де маĭ сȣс декѫт кȣ 2 пічоаре шї 3 палмаче.

СТАТȢЕЛЕ КОЛОСАЛЕ А ЛȢĬ МЕМНОН (Ꙟнкеєрєа)

Еле сѫнт скрісе де пе времеа романілор прекȣм саў арътат; кѫчĭ маĭ ꙟнаінте религіа егіптеанъ фіінд ꙟнкъ ꙟн флоаре, монȣментеле ера респектȣіте шї нічĭ о інскріпціе наў фост ꙟнсъмнатъ пънъ ла ачеастъ епохъ, ꙟн обсерваціїле ȣнȣĭ ꙟнцълепт крітік ръмасе пънъ астъзĭ се веде къ феноменȣл глъсȣіторюў а лȣĭ Мемнон нȣ саў аȣзіт пънъ кѫнд саў сфъръмат статȣа са, къ ачеастъ стрълȣчіре аў кѫщігат нȣмаĭ пе времеа лȣĭ Нерон шї къ ар фі ꙟнчетат ꙟн времеа лȣĭ Септіміȣс Север кареле аў ꙟнноіто. Де ȣнде дар съ ꙟнкіе къ нȣмаĭ партеа лъȣнтрікъ а колосȣлȣĭ ера ꙟнзестратъ кȣ пȣтере а да сȣнете; чїĭ векĭ зік къ вȣетȣл продȣс де ачест колос с'асамъна кȣ стрȣнеле ȣнеĭ ліре каре ера апроапе де а се рȣпе; маĭ мȣлцї кълторĭ аў обсерват къ ꙟн Егіпет маĭ мȣлте монȣменте аў ȣн вȣет аналогкȣ ачеаста, дечĭ съ кȣноаще къ ел сар прічінȣі дін ȣмезала че сȣџе ачест матеріал ꙟн времеа нопцеĭ, каре пътрȣнзіндȣсе адоа зї де кълдȣра соарелȣĭ продȣче плесінд шї арȣнкѫнд дін сіне аскїĭ, ȣн вȣет плъкȣт. Кȣ тоате ачесте фіінд статȣа крѫпатъ ꙟн доъ, партеа чеа

маĭ маре шi маĭ греа лъсѫндȣсе пе партеа маĭ мiкъ требȣiе дȣпъ легiле фiзiче съ продȣкъ ȣн сȣнет ꙟнтȣнекат, апоi кȣ рѫдiкареа ачiꙗ аȣ̆ дат пърцеĭ дiн лъȣнтрȣ ꙟнсȣшiреа де а фаче сȣнет лъмȣрiт; дȣпъ че аȣ̆ ꙟноiто Септiмiȣс Север пȣiнд бȣкъцiлеле ȣна песте алта саȣ̆ ꙟнтȣнекат ꙗръш сȣнетȣл прекȣм се ꙟнтȣнекъ шi сȣнетȣл ȣнеĭ стрȣне сбѫрнѫiтоаре кѫнд пȣне чiнева дегетȣл пе дѫнса, шi тот дȣпъ ачеꙗшi леге ȣн клопот крапат дъ ȣн сȣнет ꙟнтȣнекат ꙗр десфъкѫндȣл ꙟн пърцĭ фiешкаре дъ ȣн сȣнет плъкȣт. — Вом ꙟнкiе дар ачест артiкȣл, кȣ обсерваціе къ ел нȣ поате съ не дее алта декѫт нȣмаĭ о iдеiе де пȣтереа мiжлоачелор механiче ꙟнтребȣiнцате де Егiптенĭ ꙟн адȣчереа ачестȣĭ матерiал де трiiзечĭ мiле депъртаре.

К. Н.

ХȢРІ ПЕ ЌЪМІЛЪ.

Мȣлцĭ дiн четiторiĭ нощрi аȣ̆ акȣм о iдее деспре зiчерiле поетiче а ле орiентȣлȣĭ, а ле ачеĭ

церĭ ȣнде тоате обiектеле се ꙟнфрȣмсецеазъ шi се пар воiоасе пънъ шi рȣiнеле дърмате ла Мемфiс шi Балбек, престе каре креще фенiкȣл. Чiне н'аȣ̆ четiт о мiе шi ȣна нопцĭ, маĭ кȣноскȣтъ сȣб нȣмеле [illegible]алiма. Ачесте iсторiĭ плiне де мiнȣнĭ сѫнт нȣмаĭ [illegible] о фiлъ дiн поема чеа маре каре се спȣне ꙟн кортȣл Арабȣлȣĭ, атȣнче кѫнд вѫнтȣл пȣстiꙋлȣĭ леагънъ крещетȣл фенiкȣлȣĭ сеаȣ̆ тречe мȣт шi фербiнте престе плаꙋрiле арiноасе; атȣнче кѫнд фокȣл табъреĭ лȣмiнеазъ грȣпеле де фемеĭ, де прȣнчĭ голĭ, де къмiле шi де бърбацĭ кȣ фаца неагръ шi ресбоiнiкъ, карiĭ шъд ꙟмпрегȣрȣл фокȣлȣĭ фȣмѫнд ꙟн iмамеаȣа де амбръ шi аскȣлтъ кȣ лȣареамiнте зiселе iсторнiкȣлȣĭ.

Ачеа поезiе фрȣмоасъ, плiнъ де фърмъкъторiĭ, де генiĭ шi зѫне, с'аȣ̆ фъкȣт кȣноскȣтъ ꙟн Европа де кътръ доĭ марĭ поецĭ ȣнȣл францез шi алтȣл енглез: Вiктор Хȣго, ꙟн поезiеле сале орiентале шi Томас Мооре ꙟн поезiа Алла Рȣк.

Ꙟн ачеа ꙟнфлорiтъ мiтологiе фiгȣреазъ маĭ алес фiiнцеле черещĭ нȣмiте Хȣрi, спре а фаче кȣноскȣте ꙟнсȣшiмеле лор вом аръта ачеа че зiче деспре еле Махомет ꙟндескрiерeа парадiсȣлȣĭ Мȣсȣлманiлор.

Аколо ꙟн грpдiна дiсфътърiлор вор фi тiнере фечоаре кȣ кȣътътȣръ блѫндъ шi сфiiтъ, де а кърора фрȣмсецъ нȣ с'аȣ̆ апропiет нiчĭ одатъ вре ȣн ом, с'аȣ̆ о генiе; еле самънъ кȣ ꙗчiнта шi кȣ маргарiтарȣл.

Фрȣмȣсаца лор ꙟнтрече ачеiа а Баедiрiлор че дънцȣеск кȣ атъта грацiе шi а Алмеiлор че ꙟнкѫнтъ прiн гласȣл лор де превiгiтоаре.

Iкоана де астiзĭ ꙟмфъцощазъ ȣна дiн ачеле фечоаре черещĭ, о Хȣрi, пе о къмiлъ фантастiкъ, прекȣм с'аȣ̆ афлат ꙟнтр'о мiнiатȣръ iндiкъ

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 25 МАІȢ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 21. ЮНІЙ. 1841.

КОКОСТѪРКȢЛ ꙞН РАПАОС (Ꙟнкеереа).

Чії пȣтернічї ші чії тінерї спріжінеск пе чії бътрѫнї ші непȣтінчошї, і скȣтеск де челе маї марї остінеле а ȣнеї кълъторії че стъ нȣмаї ꙟн пȣтереа аріпеї. Сборȣл кокостѫрчілор есте пȣтернік ші спорітор; ії стаȣ кȣ капȣл лȣнџіт ꙟнаінте, пічоареле арȣнкате ꙟндъръпт пентрȣ кȣмпъніре, ші ꙟн аша кіп се афлъ ка ші кȣлкацї деасȣпра аерȣлȣї, деспікѫнд кȣ сборȣл сън челе маї ꙟналте реџіоане а ле аерȣлȣї.

Пе ачеастъ пасере векії Егіптенї, ші чії дін зілеле ноастре аȣ респектато ші о респектеазъ, ȣн ом че ар ȣчіде вре ȣна дін ачесте пасерї ꙟї сȣпȣс ȣреї общещї ші кѫте одатъ ші ла греле педепсе. Ші ачеаста нȣмаї пентрȣ ачеа къ ꙗ ꙟн Егіпет ка ші ꙟн алте церї стърпеще нȣмерошії ші премеждȣіошії шерпї че се ꙟнмȣлцеск прін моластінеле Нілȣлȣї.

Т[illegible]чії ашіждереаї респектеазъ. Ла Багдад ꙟї ꙟнгъдȣе ашї [illegible] кȣібȣл пе акоперемінтеле челе лате а мінаретелор (тȣрн зідіт алътȣрат кȣ џеміа де ȣнде съ кеамъ попорȣл ла рȣгъчȣнї) аіче фіеще каре се пъзеще де а о сȣпъра ші кȣм саȣ гътіт кȣібȣл ші пъсареа саȣ ашезат деасȣпра. тотȣл се паре а фі ка о ꙟндеплініре архітекторіалъ а ꙟнсȣш мінаретȣлȣї.

Тȣрчії ꙗȣ дат нȣмеле де Хаџі Ліȣг чеа ꙟнтѫе нȣміре ꙗȣ дато пентрȣ обічеюріле де кълъторіе ші кȣџетъріле сале челе евлавіоасе, ꙗр чеа адоȣа пентрȣ клѫнцеіреа че фаче прін ловіреа амѫндȣрор пърцілор пліскȣлȣї, ші каре сеамънъ кȣ сȣнетȣл ȣнор доъ драніцъ ловіте ȣна де алта фоарте таре. Стрігът де кемаре сеаȣ де спаімъ а кокостіркȣлȣї. Ꙟн сфѫршіт, фіреа ачестеї пъсърї съ прівеще ка сімболȣл тȣтȣрор віртȣцілор, адекъ: де кредінцъ, ръбдаре, драгосте пърінцеаскъ кътръ пȣї, ші а пȣілор кътръ пърінції де ꙟнцълепчюне, ба кіар ші девоціе (евлавіе); къчї прекȣм зік Тȣрчії кокостѫркȣл се роагъ кȣ дѫншії одатъ, пентрȣ кѫл вѫд кȣ гѫтȣл аскȣнс ꙟнтре ȣмеріле

сале, фоарте лініщіт ші пачнік, ії кред къ ел гѫндеще; адівърꙋл ꙟнсь есте къ ел ꙟї блѫнд, ръбдъторꙋ, ші съ фаче кꙋноскꙋт омꙋлꙋї прін бінефачеріле сале.

КАЗАЧІЇ.

Трꙋпеле, каре траг асꙋпръле лꙋареа амінте а стрꙟінілор веніцї ла Петерсбꙋрг сѫнт Козачіїь Форма, трꙋпꙋлꙋї лор, ꙟмбръкъмінтеа ші маневріле ꙟнфъцошазъ о прівірефоарте деосъбітъ. Ачещі осташї сѫнт пꙋтернічї ші аꙋ ꙋн аер марціал (ръзбоінік). Іар каїї лор дін протівъ, сѫнт мічї ші се пар аша де слабї ꙟнкѫт тот деаꙋна сар пꙋте креде къ ар кѫдеа сꙋпт кълъреци. Кꙋ тоате ачесте німікъ нꙋї маї ꙟншълъторꙋ декѫт ачеастъ пърере. Каїї Казачілор сꙋфър челе маї марї невої. Ії пот фаче маршꙋрї ꙟнделꙋнгате дін ръчеалъ ꙟн кълдꙋръ, зіꙋа ші ноаптеа фъръ а се кꙋноаще къ аꙋ сꙋферіт чева.

Ачеастъ ветеазъ міліціе съ траце дін о чеатъ де фꙋгарї карії аꙋ тꙋлбꙋрат одініоаръ Астраханꙋл, провінціїле Полонії росіене, Подоліа ші Волініа. Емігрѫнд дін патріа лор, Козачії ꙋмбла ръточінд пе лѫнгъ малꙋріле ріꙋлꙋї Борістенес, аꙋ кꙋпрінс маї мꙋлте інсꙋле ші тръеа кꙋ прꙋдъчꙋнї. Ꙟнкꙋрѫнд саꙋ фъкꙋт спаїма Тꙋрчілор ла маре Неагръ, ші оціріле лор пе маре прекꙋм ші нъвъліріле пе ꙋскат аꙋ прічінꙋіт попоарълор ꙟнвечінате челе маї марї ꙟнспъїмѫнтърї.

Стефан Баторі, ріга Полоніеї кꙋта а кѫщіга ачест попор ꙟндрѫзнецꙋ, ш'ал траце ꙟн слꙋжба арміеї сале. Ел ліаꙋ дат локꙋл ꙟн Ꙋкраіна прекꙋм ші марї прівілегії, ліаꙋ ѫнсꙋшіт дрітꙋл а фі стъпѫніцї де къпітенії алесе дін неамꙋл лор ші леаꙋ дат ꙟн стъпѫніре політіа ꙟнтърітъ Третіміроф лѫнгъ Борістен.

Ꙟнсъ ꙋрмашії аꙋ фост маї пꙋцін ꙟнцълепці врѫнд аї сꙋбцꙋга ка пре ніще прімеждіошї, де ꙋнде аꙋ іскат ресбоае сънцероасъ.

Казачії стръмторіцї де ꙋн нꙋмър ковършіторꙋ възѫнд къ аꙋ а фаче кꙋ трꙋпе маї депрінсе ла ръзбоꙋ, аꙋ еміграт ꙟн пꙋстііле дінтре Дон ші Волга, алції аꙋ аџꙋнс пе ла малꙋл мърєї Каспіче, шаꙋ кꙋпрінс політіа Асов ші с'аꙋ ꙟнкіс аколо кꙋ шанцꙋрї. Фіінд къ Полонії неконтеніт ꙟї прігонеа, апої аꙋ кемат пе Росіені ꙟнтрꙋ аџꙋторꙋ кърора ш'акꙋм лі аратъ маре кредінцъ. Дꙋпъ нꙋме съ деосъбескꙋ ꙟн Козачї де Дон, де Ꙋкраіна, де Черноморска, (converted mareа Неагръ) ші де Ꙋрал.

Петрꙋ чел маре, бꙋкꙋрат д'ачест кѫщіг ліаꙋ хъръзіт констітꙋціа че ії ꙟнсꙋші аꙋ доріт, ші каре есте о демократіе мілітаръ. Къпітеніа лор се нꙋмеще Хатман, ші се алеџе де кътръ о адꙋнаре общеаскъ, ꙟнсъ ръмѫне а се ꙟнтърі ꙟн постꙋл съꙋ де кътръ ꙟмпъратꙋл Росієї; ачеастъ вреднічіе есте пе віацъ.

Фіешкаре політіе аре ꙋн гꙋвернатор кареле д'асеміне се нꙋмеще Хатман, ш'а кърꙋіа дрегъторіе есте пе ꙋн ан.

Кѫнд аꙋ лꙋат ꙟмпъратꙋл Росієї пе Казачї сꙋпт апъраре са, іаꙋ скꙋтіт де тоате дъріле кꙋ кондіціе ка ії тот д'аꙋна кѫнд ар аве невое де слꙋжба лор, съ съ ꙟнфъцошезе деплін ꙟнармаці ші ꙟмбръкаці кꙋ а лор келтꙋалъ.

Се ꙟнкредінцазъ, къ ꙟмпъратꙋл ла чеа ꙟнтъіа кемаре поате аве дін ії о пꙋтере мілітаръ де 50 мії бърбаці.

Тоатъ авꙋціа лор съ алкътꙋеще дін віте албе ші каї, іар лъкꙋінцъле сѫнт фоарте кꙋрате.

Ії се хрънеск кꙋ фрꙋктꙋрї, пещі ші карне каре съ прегътеще фоарте сімплꙋ. Бърбації сѫнт марї, біне крескꙋцї, ші форма трꙋпꙋлꙋї есте деосъбітъ де а вечінілор; ії сѫнт депрінші

кȣ тоате греȣтъціле, Браві лȣкръторі. Лімба лор есте о аместекътȣръ дін чеа полонъ ші росіанъ,

Маі ꙟнаінте афлѫндȣсе ꙟнкъ сȣпт стъпѫніреа Полонъ, ера ꙟнкінъторі де ідолі, іар ꙟн ȣрмъ, саȣ дедат ла релігіа хрістіанъ. А. М.

ꙟНСЕМНЪРІ ДЕСПРЕ КȢРСȢЛ СОАРЕЛȢІ ДІН ПОРТȢЛ ДЕ ВІКТОРІА (ꙟнкеереа).

Рос не дескріе івіреа аȣрореі ла анȣл ноȣ 1830. Черюл спре аміазъ зі аръта фрȣмоаселе колорȣрі але рошелеі де сеаръ, дар кȣ тотȣл деосебіт декѫт прекȣм се веде ꙟн лъцімеле деспре сід. Мȣнції чії депъртаці се пъреа маі тоці къ сінт роші ꙟнкіші. Дар ȣн фрȣмос рошȣ пȣрпȣріȣ се ꙟнълца деасȣпра лор ші се пердеа ꙟн ȣмбріле челе ꙟнтȣнекоасе а ле нопцеі. Ачеастъ амȣрџіре ціне пънъ кѫнд соареле се коборъ 18 граде сȣпт орізон ші атѫрнъ мȣлт ші де ла стареа скімбъчоасъ а аерȣлȣі, кȣм ші де ла десімеа ші ȣмезала дін трѫнсȣл, дрепт каре амȣрџіреа нȣ есте пȣрȣреа тот де о потрівъ. Сфѫршіндȣсе зіȣа де варъ ꙟн Боотіа ші соареле къзінд сȣпт орізон пȣцін, се фаче о амȣрџіре че ціне тоатъ ноаптеа, пентрȣ къ амȣрџіреа чеа адівъратъ ціне пънъ ла міезȣл нопцеі, де ȣнде апоі се ꙟнчепе аȣрора.

Н. В. Спре а ꙟнцълеџе маі біне ачест артікȣл нȣ требȣе а ȣіта съ фачем деосебіре ꙟнтре о зі ноптіме де а ле ноастре де 24 чеасȣрі ші ꙟнтре о зі ноптіме дін Боотіа де ȣн ан.

САН-ЖАН-Д'АКРЕ.

ꙟнтѫмплъріле челе ноȣъ де ла Оріент (церіле де ръсъріт) аȣ цѫнтіт пȣбліка лȣаре амінте асȣпра ачестеі ꙟмфрікошате четъці, каре ꙟнсъ ꙟн тімп де 7 чеасȣрі аȣ плекат сȣмеаца еі чербіче ꙟнаінтеа артілеріеі фȣлџерітоаре а Англо-аȣстріенілор. Ноі вом да четіторілор оарекаре кȣношінцъ деспре ачеаста четате. ꙟнвекіме се нȣмеа Птоломаіс, еа се афлъ ашезатъ пе цермȣл Сіріеі ші есте капітала Пашалікȣлȣі де асемене нȣме, че аре о ꙟнтіндере де 451 міле квадрате кȣ 420.000 лъкȣіторі. Політіа есте ашезатъ пе ріȣл Кармел ші есте піаца сеаȣ скелеа негоцȣлȣі ȣнде се експортеазъ бȣмбакȣл сірік, нȣмърȣл лъкȣіторілор се сȣе ла 16.000 ліманȣл есте мъліт ꙟнкѫт нȣмаі васе мічі се пот апропіе. Ла епоха Крȣчерілор ера Акра пȣнктȣл ȣнде десбърка оастеа крещінілор ші резіденціа кавалерілор Іоаніці а кърора патрон ера Сф. Іоан, де пе кареле поартъ четатеа нȣмеле де Сан-жан (Іоан). Наполеон, ꙟн експедіціа са ла Егіпет, аȣ фост аседіат ачеастъ четате ла анȣл 1799, дар Тȣрчії сȣб команда крȣдȣлȣі Џесаз-Паша, аџютаці ші де мърітȣл енглез комодор Сіднеі Сміт, саȣ апърат кȣ норочіре ꙟн кȣрс де 61 зіле.

ꙟн піацеле пȣбліче се афлъ ла Оріент зідірі марі болтіте каре се лȣмінеазъ прін о фереастръ ашезатъ ꙟн кȣполъ, каре, ꙟмпідекѫнд стръбатереа разелор соарелȣі, фаче ачеле зідірі фоарте ръкороасе, ферінд марфа де вътъмаре. Ікоана ноастръ ꙟмфъцошазъ о асемене зідіре нȣмітъ Базар, ꙟн каре се адȣнъ ші спекȣлазъ негȣціторії дін тоате пърціле лȣмеі. Аіче се афлъ стофе де Індіа, аȣр, мъргърітар, саȣ піетре прецȣоасе, асемене се вѫнд ші склаві (робі). Дȣгеніціле, ꙟнтре каре есте ꙟмпърціт ȣн асеміне базар, сѫнт адесеорі фъръ патроніі лор (стъпъні), кȣ тоате ачесте фȣртішагȣл нȣ есте аіче кȣноскȣт. Фіінд къ Мȣсȣлманії нȣ прімеск пе німе стръін акасъ пентрȣ ꙟнкеереа вре ȣнȣі інтерес, нічі пентрȣ вре ȣн оспъц сеаȣ данц, пре каріле іл ȣръск, тімпȣл лор че ле маі ръмѫне, іл петрек ꙟн практісірі релігіоасе, ші ꙟн харем, апоі ꙟн асемене базар нȣ се фак нȣмаі вѫнзърі де мар-

фъ де тот фелȣ̆ де спекȣлацій, даръ ші контрактȣрі, алкътȣірі ші пȣнері ла кале, кȣ ȣн кȣвѫнт ачеста есте локȣл де раденвȣ(ꙟтълніре) а ꙟнтреџеї ꙟмпопорърй. Базарȣл саȣ̆ зідіт ла 1400.

ПРІВІГІТОАРЕА.

Ар фі де прісос а маі̆ дескріе пе ачест фаімос лъкȣіторȣ̆ а дȣмбръвілор, пе каре ле ꙟнсȣфлецеазъ прін кѫнтечеле сале, зіȣа ші ноаптеа, кѫнд прімъвара ніаȣ̆ адȣс флоріле ші вердеаца. Чіне поате съ се мȣлцъмеаскъ нȣмаі̆ съ о аскȣлте, ші съ нȣ воꙗскъ а о віде, макар ші кѫнд ꙟнчетеазъ пентрȣ кѫтева мінȣте плъкȣтеле сале рȣладе? прівігітоареа есте кȣноскȣтъ кꙗр ші де Ешанȣл чел маі̆ окȣпат, карелеш мърџінеще прімблъріле сале нȣмаі̆ ла пъдȣрічеа де Копоȣ̆, Сокола ші алтеле. Пȣціна стрълȣчіре а пенеі̆ сале, ші, оаре че сімплічітате а ꙟмбръкъмінтеі̆ сале фак а се мінȣна дін мȣлт ꙟн маі̆ мȣлт пȣтереа, ꙟнтіндереа ші ꙟндоітȣра тонȣлȣі̆ еі̆, акърȣꙗ акценте, акȣм тѫнгȣітоаре, акȣм де о дішенцатъ десфътаре, ȣрмеазъ пȣрȣреа кȣ ȣн кіп не превъзȣт.

Че ꙟнсъмнеазъ ачесте ворбе прелȣнџіте, ачесте чіріпітȣрі̆ пе каре ноаптеа нȣ ле поате фаче съ такъ; прівігітоареа кѫнтъ кꙗр ші ꙟн кȣшкъ, ȣнде неꙟндȣрацій юбіторі̆ о ꙟнкід кѫте одатъ, ба ꙟнкъ десеорі̆ съ ꙟнтінд кȣ крȣзімеа де а ліпсі пе мікȣл кѫнтърецȣ̆ де відере, пентрȣ ка нічі̆ ȣн лȣкрȣ съ нȣі̆ ꙟнтрерȣмпъ кѫнтечеле сале прін вре ȣн фел де вȣет. Ꙟн стареа фіреаскъ, німе се поате ꙟндоі къ ворбеле сале челе неꙟнчетате нȣ сѫнт адресате компанієі̆ сале вѫрѫтъ ꙟн хочꙗл тȣфос че аскȣнде кȣібȣл лор сȣб паіе, сȣб мȣшкі̆ сеаȣ̆ кѫте одатъ кꙗр сȣб ȣн мȣнчел де пъмѫнт.

Кѫціва ꙟнцълегъторі̆ де лімба анімалелор с'аȣ̆ сіргȣіт фоарте мȣлт ка съ поатъ кȣ деамънȣнтȣл ꙟнцълеџе лімба прівігітоареі̆; ꙟнсъ ꙟнзъдар ш'аȣ̆ бътȣт капȣл къчі̆ сілінцеле лор пънъ акȣм сѫнт ші вор фі фъръ фолос. Маі̆ німеріт ар фі съші̆ ꙟнделетнічеаскъ аџерімеа лор асȣпра фразелор челор скȣмпе фъкȣте де Пікȣліче (fauvette) кȣ о ростіре атѫт де лъмȣрітъ ші кред къ вор пȣтеа ісбȣті.

Се зіче къ прівігітоареа юбеще сінгȣрътатеа, ачеастъ сокотінцъ ѫші̆ аре ꙟн фаворȣл еі̆ кѫтева версȣрі̆ фрȣмоасъ алкътȣіте ꙟн лімба францезъ де вестітȣл фабȣліст Лафонтен (фабȣла філомела ші прокне́). Ачеастъ пасъре нȣ се афлъ ꙟн лъȣнтрȣл кодрілор марі̆, ба нічі̆ ꙟн мȣнцій акоперіці̆ кȣ бразі̆; еа се ціне прін дȣмбръві̆, прін марџінеа пъдȣрілор, ші де аіче нȣ се депъртеазъ нічі̆ кȣм; ȣн обсерватар (бъгъторȣ̆ де самъ) с'аȣ̆ ꙟнкредінцат къ сфера плінъ де гласȣл прівігітоареі̆ н'аре декѫт о тріїме де мілъ ꙟн діаметрȣ, кѫнд аерȣл есте лініщіт; оаречіне саȣ̆ дісфътат а нȣмъра стінпіріле (reprises) кѫнтекȣлȣі̆ еі̆, ші Германȣл Бештаін аȣ̆ аџȣнс де а дескріе ꙟн токма прін комбінареа літерілор ефектȣл продȣс де тонȣл еі̆. Ноі̆ лі ꙟмфъцошъм аіче: требȣе а ле шȣера ші а черка де а пронȣнціа ꙟн шȣере сонȣріле арътате прін літере.

КѪНТЕКȢЛ ПРІВІГІТОАРЕЇ.

Тіѵ, тіѵ̆, тіѵ, тіѵ̆,
Спе тіѵ̆ цка: і лі катірра каті
Корор пігі
Тіо, тіо, тіо, тіо тікс, ціа, ціа, ціа, коті
Гȣтіо, гȣтіо, гȣтіо, гȣтіо,
Цко, цко, цко цко гітіка, ірра каті
це, це, це, це, це, це, це,
Корор тіѵ цка піпікі
Дло дло дло дло дло дло дло дло:
Кі т р р р р р р р ц. Кор колті кіѵті коті пікі,
Д: дел ідел іделі делі ді
Лаȣ лаȣ лаȣ леі леі леї леі лі лі лі
Квіо діді лі лі. Кірро кірро кірро кветі!
Квіті кворісква ці ці пі ті,
Гіа гіа гіа гіа гіа ріа гіа гіа ȣі;
Г: гі гі іо іо іо іо іо іо гі,
Лаȣ леї лі ле ла ла лое ло дідл іо гіа,
Квір ціо ціо ціо пі.

Ꙟн ȣн трактат асȣпра інстіктȣтȣлȣї анімалілор, Д. Дѵпон де Немор, де ла Інстітȣтȣл націонал ꙟн Паріс, аѵ̆ черкат а традȣче (тълмъчі) прін кȣвінте кѫнтекȣл ȣнеї прівігіторе ꙟ партеа бърбътеаскъ каре кѫнтъ ꙟнаінтеа кȣібȣлȣї фемеї сале, ші пре каре ам імітат ромѫнеще ꙟн кіп ȣрмъторѵ:

Дормі, дормі, дормі, дормі, дормі, дормі ал міеї
дȣлч' одор
Дȣлч' амор дȣлч' амор
Фрȣмос одор
Дормі кȣ амор.
Шезї ꙟнвіінд
О дȣлч' одор
Мѫндрі пȣішорі
Пȣї пȣї пȣї пȣї пȣї пȣї
Мѫндрі мѫндрі мѫндрі
Пȣї пȣішорі
Дȣлч' амор
Фрȣмос одор.
Амор іаѵ̆ нъскȣт
Тȣ іаї іаї іаї крескȣт іаї крескȣт!
Дормі дормі дормі дормі дормі дормі дȣлч' одор
Кȣ тінеї Амор
Амор
Кȣ тінеї Амор!

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ.

Діntре тоате дескоперіріле маї ноъ а щіінцеї, нȣ есте нічї ȣна каре съ фі фъкȣт маї мȣлтъ імпресіе декѫт афлареа аеростателор сеаѵ̆ а балоанелор дін **1783**, ꙟнсъ тоатъ ачеастъ стрълȣчіре ші ръсȣнаре ꙟнкъ пънъ акȣм німікъ наѵ̆ продȣс ꙟн адевър фолосіторѵ, ші нȣ аѵ̆ слȣжіт декѫт а мȣлцемі дін тімп ꙟн тімп кȣріозітате ꙟн сърбъріле пȣбліче, ꙟн време кѫнд алте дескоперірї аша зікѫнд, маї пъръсіте де сфера челор ꙟнцелепцї аѵ̆ фост обіектȣл а маї мȣлтор аплікації фолосітоаре сеаѵ̆ ꙟн артеле індȣстріале сеаѵ̆ ꙟн економіа домесnікъ ші аѵ̆ ꙟнбȣнътъціт скопȣл омопіреї.

Кȣ тоате ачесте ноі вом ꙟнпъртъші четіторілор ностріі ші історіа ші прінціпііле пе каре ачеаста аеростаціе есте ꙟнтемеіетъ.

Есте о леце а фізічеї біне кȣноскȣтъ къ тотдеаȣна кѫнд се арȣнка ȣн трȣп ꙟнтрȣн флȣід (матеріе кȣргътоаре) маї греѵ̆ декѫт дѫнсȣл, ачел трȣп плȣтеще прекȣм ȣн доп де плȣтъ ꙟнноатъ пе апъ ші ȣн глонте де тȣн пе меркȣрѵ, тот ꙟн пȣтереа лецеї ачестіа ꙟнноатъ ші норії ꙟн аер кȣ ачеа тоатъші деосебіре къ ії нȣ се поартъ пе сȣпрафаца атмосферей чі акопере пъмѫнтȣл, дар ꙟнтро ꙟнълціме ȣнде ȣн волȣм де аер егал кȣ проприȣл лор волȣм аре о греȣтате егалъ кȣ алор. Къчі фіінд деосъбітъ ꙟн ачеаста ліквіделе (кȣргътоаріле) че сѫнт фоарте пȣцін компресібіле; партеа атмос-

ферсї де десȣпт ꙟнповорате де греȣтате пърцї-
лор деасȣпра, аре кȣ тотȣл маї маре десїме
декѫт ачесте де пе ȣрмъ, адекъ ачелашї а-
ер кȣпрїнде маї пȣцінъ спаціє (лок) къ о палмъ
кȣбікъ (*) де аер, лȣатъ пе фаца пъмѫнтȣлȣї
траџе кȣ мȣлт маї мȣлт декѫт о палмъ кȣ-
бікъ де аер лȣатъ ꙟн оарешікаре ꙟнълціме.

Аша дар, деакъ ȣн трȣп есте маї ȣшор де-
кѫт ачелашї волȣм де аер пе фаца пъмѫнтȣлȣї,
ел съ ва ръдіка ꙟнтълнінд прін ȣрмаре стра-
тȣрї де аер шї маї ȣшоаре, ꙟнсфѫршіт ва ста
спѫнзȣрат ꙟн стратȣл ачела а кърȣїа греȣтате
кȣ волȣм егал (ꙟнтокма) ва фі егал кȣ ал съȣ.

Тоатъ теоріа балоанелор се разімъ пе ачеа-
стъ прінціпіє. Фраціі Монтголфіе, манȣфакторі
дін Анонаї, сѫнт чіі ꙟнтѫїȣ карії аȣ пȣсо ꙟн
лȣкраре; ії фъкȣръ пентрȣ ачест сфѫршіт о ꙟм-
вълітȣръ сферікъ ка а ȣнȣї глоб де 35
палме ꙟн діаметрȣ сеаȣ 110 палме ꙟн-
преџюріме, кȣпрінзінд 22000 палме кȣбіче.
Еа ера де пѫнзъ кърпȣшітъ кȣ хѫртіе шї тръџеа
500 лівре (фȣнції). ꙟн партеа де џос іаȣ лъсат о
бортъ сȣпт каре аȣ арс паеле че аȣ продȣс ȣн
фок фоарте бȣн шї каре аȣ фъкȣт съ ꙟнтре ꙟн ꙟм-
вълітȣръ 22000 палме кȣбіче де аер ꙟнкълзіт, прін
ȣрмаре мȣлт маї ȣшор декѫт аерȣл дін преџюр,
кѫчї ачеастаї ꙟнсȣшіреа кълдȣреї а рърі трȣ-
пȣріле пе каре ле стръбате, шї а ле фаче съ
кȣпріндъ ȣн волȣм маї ꙟнсъмнъторїȣ декѫт
кѫнд сѫнт ръчї. Аша шї волȣмȣл де аер ꙟн-
кълзіт ла температȣра апеї, фербѫнд есте де
37/100 маї ꙟнсъмнътоаре декѫт ла температȣра
де зеро, шї есте маї ꙟндоіт ла ачеа де 250
граде. Ачест аер рърїт ꙟн лъȣнтрȣ глобȣлȣї
вреа а се ръдіка ꙟнсъ 'л ꙟнпіедека греȣтатеа
ꙟнвълітȣреї, шї дȣпъ че греȣтатеа са, ȣнінд-се
кȣ а ꙟнвълітȣреї, аȣ фост маї пȣцін ꙟнсъмнъ-
тоаре декѫт ȣн волȣм де аер дін афаръ, саȣ фъкȣт
маї ȣшор, шї балонȣл саȣ ръдікат мъреџ ꙟн аер.

Ачеастъ черкаре аȣ фост дȣпъ ачеа ре-
петȣітъ дін тоате пърціле кȣ тот ачел сфѫршіт
шї ꙟн 15 Октомвріє 1783 Пілатрȣ а Розієрілор
шї маркізȣл де Арланда се сȣїръ ꙟнтро лȣнтре
спѫнзȣратъ де десȣптȣл балонȣлȣї, шї ꙟн маї
мȣлте рѫндȣрї саȣ рѫдікат ла 300 палме ꙟн-
нълціме: аеростатȣл ера цінȣт кȣ фȣнії, сфѫр-
шітȣл ачестеї черкърї іаȣ ꙟндемнат се ꙟнтім-
піне о ꙟнтѫмпларе маї прімеждіоасъ, ꙟн 2 а
ȣрмътоареї Ноемвріє, порнінд-се дін палатȣл де
ла Мȣта ꙟн пъдȣреа Бȣлонієї съ рѫдікъръ ла
500 стѫнжіні шї саȣ коборѫт ꙟн 17 мінȣте
кȣ доъ міле ꙟн депъртаре де пȣнктȣл порнїреї,
дȣпъ че аȣ петрекȣт тот Парісȣл. Кȣ тоате а-
честе стрълȣчіте резȣлтатȣрї, прімеждііле ȣнеї
асъміне ꙟнтрепрїндерї ера фоарте відерате пен-
трȣ каре се кѫȣта оарекаре міжлоаче де а нȣ-
маї ꙟнтребȣінца матерії арзътоаре че пȣтеа съ
апріндъ машіна ꙟн ꙟналтȣл аерелор, дін каре прі-
чінъ съ піче кълторії прекȣм саȣ шї ꙟнтѫм-
плат ꙟн алт лок ла 15 Іȣніе 1785 тот лȣї Пі-
латрȣ а Розієрілор ꙟн о ꙟнтрепріндере че фъкȣ
пентрȣ а трече пасȣл де Кале мерџѫнд дін
Франціа ꙟн Енглітера.

Карол, кърȣїа фізіка ї есте датоаре кȣ маї
мȣлте експеріенції, іаȣ веніт ꙟн мінте а ꙟн-
кіде ꙟн о ꙟмвълітȣръ ȣшоаръ ȣн газ, адекъ аер
ідроџен каре есте де 15 орї маї ȣшор декѫт ае-
рȣл атмосферік, а кърїа експеріенціє саȣ шї ꙟн-
деплініт ꙟн 27 Авгȣст 1783, дін каре време
прімеждіа ꙟнълцърілор аеростатіче аȣ періт маї
кȣ тотȣл, ꙟн адевър, ȣмплереа балонȣлȣї кості-
сеще мȣлт кѫнд се ꙟнтребȣінцеазъ ідроџенȣл,
ꙟнсъ ачеастъ келтȣіалъ есте дізде аȣнатъ прін сі-
гȣрітатеа че о дъ кълторілȣї. Операціа есте
фоарте сімплъ, маї ꙟнтѫїȣ се пȣне тȣрнȣръ де
фер ꙟн половоачіле че се ꙟнфȣндеазъ дȣпъ че
саȣ пȣс ꙟн трѫнселе акріме де пȣчоасъ сȣбціє-
тъ кȣ апъ. Апа се дескомпȣне, оксіџенȣл съȣ
съ ȣнеще кȣ фієрȣл шї Ідроџенȣл мерџе ꙟн
Балон прін цевії (везї фігȣра 2).

ꙟнтре кълторііле аеріче челе маї стрълȣчі-
те сѫнт а лȣї Гітон Марво шї Бертранд ла Ді-
жом ꙟн 25 Апріл 1784; тречіреа де ла Дȣвр
ла Кале прін Бланшар шї Жеферї ꙟн 7 Іанȣаріє

(*) Палмъ кȣбікъ ар фі ȣн вас каре аре ꙟн лѫнџіме, лърџіме шї адѫнчіме кѫте о палмъ.

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ.

Фіг. 2.

1785; ꙟнълцареа лȣї Тестїȣ̆ дін 18 Іȣніе 1789 порніндȣсе дін Паріс аȣ̆ пікат ꙟнтрȣн огор кȣ грѫȣ̆ апроапе де Монтмораної, ȣнде проpрїетарюл ачелȣї кѫмп ꙟмпреȣнъ кȣ кѫцва царанї врѫнд ка съл прїндъ 'л трѫцеа кȣ о фȣніе ка кȣ ȣн̆ аркан сълїндȣл съ плътеаскъ пагȣба че аȣ̆ прічінȣіт. Ꙟнсъ Тестїȣ̆ мікшȣрѫндȣшї греȣтате арȣнкѫнд џос дін матеріалȣл че авеа акȣм де пріоос аȣ̆ тъіет фȣніа че цінеа царанії ші аша аȣ̆ скъпат де мірареа лор чеа маре.

(Ва ȣрма).

МІЖЛОК ДЕ А СТІРПІ ІНСЕКТЕЛЕ СТРІКЪТОАРЕ.

Спре а ꙟмпіедека, пе флȣтȣрї ка съ нȣ пȣе оаъле лор пе кȣрекȣ̆ ші пе алте легȣме, требȣе а се плѫнта пінтре ачесте ȣнде ші ȣнде кѫте ȣн фір де кѫнепъ, ші атȣнчї нічї ȣн флȣтȣр ші нічї о омідъ нȣ се ва апропіе де дѫнселе.

Дінтре тоате мізлоачеле пентрȣ стірпіреа мошіноаелор де фȣрнічї саȣ̆ доведіт ка чел маї бȣн, апа ꙟн каре саȣ̆ фіерт рачї, тȣрнѫндȣсе песте мошіноае. Асеміне се пот стірпі фȣрнічіле де пін дȣлапȣрї дакъ се пȣн рачї ꙟн лъȣнтрȣл лор.

С. С. Б.

ІНСТІТȣТȣЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКѪ АНȢЛ I. 1 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 22. ІȢНІЙ. 1841.

БІСЕРІКА СФ. ІВАН ДІН МОСКВА.

Москва векеа капіталіе а ꙟмпѫрѫцієї Росієї, атѫт пентрȣ векімеа кѫт ші пентрȣ ꙟнтѫмплѫріле сале історіче есте маї вестітѫ де кѫт Сан-Петерсбȣргȣл, еа се ꙟнсѫмна одінеоаре маї алес прін мȣлцімеа бісерічелор еї, пентрȣ каре поеції, о нȣмеа „Політіа кȣ тȣрнȣріле ꙟнаȣріте.“ Кȣмплітȣл фок дін анȣл 1812 аȣ пріфѫкȣт ꙟн ченȣшѫ мȣлцімеа чеа маре а каселор, нȣмаї кентрȣл політієї, стрѫвекюл Кремел кȣ нȣмероаселе сале џалатȣрї ші бісерічї аȣ скѫпат де пȣстііреа обшеаскѫ, афлѫндȣсе кеар ка о інсȣлѫ апѫратѫ ꙟн міжлокȣл мѫреї де фок. Ачеастѫ четате веке, че се афлѫ ꙟн міжлокȣл Москвеї ꙟнформеазѫ ȣн патрȣ ȣнгю нерегȣлат ші есте ꙟмпреȣнатѫ кȣ політіа прін чінчї порцї марї ші доѫ подȣрї. Пе лѫнгѫ палатȣл чел векю ꙟмпѫрѫтеск, лѫкȣінца Патріархȣлȣї, палатȣл Сенатȣлȣї, арсеналȣл ші доѫ мѫнѫстірї, че сѫнт зідіте дȣпѫ ȣн стіл деосебіт оріентал, кȣпрінде Кремелȣл ꙟнкѫ 32 бісерічї, фіешкаре кѫте кȣ чінчї тȣрнȣрї ші ꙟнтреіте крȣчї. Тȣрнȣріле сѫнт ꙟнаȣріте кȣ тініке полеітѫ кȣ аȣр сеаȣ кȣ арџінт, орї кȣ оале зȣгрѫвіте ꙟн форма солзілор. Ȣна дін челе маї ꙟнсѫмнате бісерічї есте ачеа а Сф. Іван чел маре (Велікоі), каре се ꙟнфѫцошазѫ ꙟн ікоана де астѫзї, кȣ чел маї ꙟналт тȣрн дін Москва де пе кареле се веде ꙟн маре депѫртаре ꙟмпреџȣрімеа Москвеї ꙟнфѫцошінд о прівіре фоарте фелюрітѫ ші плѫкȣтѫ.

Лȣкрȣріле челе маї вредніче де ꙟнсѫмнат але ачестеї бісерічї сѫнт а еї 25 клопоте, дін каре чел маї маре траџе песте 50.000 окѫ. Сȣнетȣл лȣї се аȣде ꙟн депѫртаре маре ші пе лѫнгѫ ȣн веет ка де ȣн тȣнет депѫртат, аре тот одатѫ ші ȣн глас фоарте бінс сȣнѫторю.

Нȣ департе де бісерікѫ сѫ веде ꙟнтр'ȣн зідю рѫтȣнд пȣцін ꙟнѫлцат де ла пѫмѫнт, (фѫрѫ ꙟндоюалѫ рѫмѫшіцеле ȣнȣї тȣрн векю) — ȣн клопот ꙟнкѫ маї вреднік де ꙟнсѫмнат, поате чел маї маре дін лȣме ші греȣ песте 200.000 окѫ, кареле дȣпѫ арѫтареа ȣнор історічї саȣ вѫрсат ꙟн веакȣл ал 16-ле, іар дȣпѫ кȣм зік алції, пе

БІСЕРІКА СФ. ІВАН ДІН МОСКВА.

времеа ꙟмпърътесеі Анней. Ла ȣн фок ȣрмат ꙟн анȣл 1737 аȣ късȣт клопотȣл џос ші прін аса греȣтате ш'аȣ фъкȣт лок аша де адѫнк ꙟн пѫмѫнт, ꙟнкѫт спре ал ведеа требȣе а се коборѫ чінева пе о скаръ ꙟндоітъ ꙟн џос. Алції зік, къ ел саȣ върсат кеар ꙟн ачел лок, ші нȣ саȣ маі рѫдікат де аколо, пентрȣ къ ръчіндȣсе аȣ кръпат ші апоі нȣ саȣ маі пȣтȣт ꙟнтребȣінца. ꙟнсъ фіінд къ нȣ се поате креде, къ чінева ар върса ȣн клопот аша де ȣріеш ꙟнтро болтъ сȣб-пѫмінтеанъ, апоі маі сігȣр се паре, къ тȣрнȣл, ꙟн каре спѫнзȣра клопотȣл аȣ арс, ші ачеста кѫзѫнд џос прін греȣтатеа са аȣ спарт болтеле де десȣпт ші ла ачест прілеж аȣ кръпат.

Ачест клопот се паре а фі кеар ȣн мȣнте де метал алб лȣчіторіȣ, ші се ꙟнкредінцеазъ, къ матеріа лȣі кȣпрінде мȣлт аȣр ші арџінт, фіінд къ ꙟн времеа върсъреі сале, ноблеса ші попорȣл се ꙟндеса, спре а арȣнка ꙟн матеріа че се топеа, васе де аȣр ші де арџінт, сеаȣ монете. Мȣлції кълъторі аȣ воіт се рȣмпъ бȣкъції мічі дін трѫнсȣл, спре а ле черчета хемічеще, ꙟнсъ Росіенії нічі декȣм нȣ аȣ ꙟнгъдȣіт асеміне лȣкрȣ. Църанії росіені він ла сърбъторі марі ла ачест клопот ка ла ȣн лȣкрȣ сфінціт, ші се апропіе де дѫнсȣл нȣмаі кȣ маре евлавіе.

С. С. Б.

ПЕЩЕРІЛЕ ДЕ ЛА ФȢНАЦА.

Нȣ департе де сатȣл Фȣнаца, ꙟн комітатȣл Біхар а рігатȣлȣі Ȣнгаріеі, съ ꙟналцъ ȣн мȣнте, ꙟн сінȣл кърȣіа се афлъ ȣн шір де пещері де о ꙟнълціме екстраордінаръ. Чеа ꙟнтѫіа пещеръ есте ка де 2 стѫнжіні ꙟналтъ, ші се лȣмінеазъ ꙟндестȣл де лȣміна зілеі; дар ꙟнтрѫнд ꙟнтр'а доа, требȣеск фъклії апрінсе, фіінд ꙟнтȣнекоасъ. Пе пърецїї ачестіа съ вьд о мȣлціме де скелетȣрі омінещі ꙟмпетріте, ꙟнтре каре лȣческ цȣрцȣрі де геацъ.

ꙟнтрареа ꙟн пещера а тріа ȣрмеазъ кȣ ꙟнгреȣере прін колоане ꙟмпетріте, ꙟналте маі мȣлт де ȣн стѫнжін, че стаȣ аколо ка ніще палісаде. ꙟн лъѫнтрȣл ачестіа съ афлъ о мȣлціме де ꙟмпетрірі, дін каре імаџінаціа поате съ'ші ꙟнтіпъіаскъ фелȣріте форме.

Дін ачеаста съ поате аџѫнџе прін о ȣшъ стрѫмтъ ꙟн о а патра пещеръ, кареа ковѫршеще пе челе тріі дін тѫіȣ ꙟн лȣнціме ші лърџіме, ші есте аша де ꙟналтъ, ꙟнкѫт партеа чеа де сȣс нȣ съ поате веде нічі прін лȣчіреа фъкліілор, нічі а съ аџȣнџе кȣ петре арȣнкате ꙟн сȣс. Дȣпъ мъсȣра окюлȣі, ачеастъ пещеръ съ паре а фі ротȣндъ, пърецїї сѫнт гъȣноші, ші съ пар, ка кѫнд сȣс с'ар ȣні ꙟнтр'о преа мещешȣгітъ болтіре. ꙟнтрȣ'н колц, каре авеа есте ꙟналт де 3 стѫнжіні, съ афлъ о алтъ бортъ, ла каре требȣе чінева а се сȣі. Еа дȣче ла о алтъ пещеръ, че авеа аре 4 стѫнжіні ꙟн лȣнціме ші 3 ꙟн лъціме.

Ачесте пещері съ алкътȣеск дін челе маі вѫртоасъ стѫнчі, каре ꙟнсъ нȣ'с песте тот локȣл де тот ачеіаш вѫртошіме. Дін пърецїї ачестор пещері есъ ȣн фелїȣ де матеріе, че аре о албеацъ орбітоаре, каре парте есте ȣмедъ, парте ȣскатъ. Цȣрцȣрії де геацъ, че спѫнзȣръ де пе болте аȣ о деосъбітъ ꙟнсȣшіме, къ партеа чеа гроасъ съ ꙟнвѫртошазъ ка пеатра, даръ вѫрвȣріле съ топеск прін кълдȣра мѫней.

Чіі маі марі дін ачещі цȣрцȣрі сѫнт лȣнџі маі біне де ȣн стѫнжін, ꙟнсъ чіі мічі маі кȣ самъ нȣмаі де 3 палмаче, ꙟн гросімеа ȣнеі пене де скріс ші ꙟн лъѫнтрȣ дешерції. ꙟн вѫрфȣл челор маі мȣлці съ афлъ пікътȣрі де апъ форте лімпезі ші превъзїі. О парте де ȣмезалъ дін каре съ фак ачещі цȣрцȣрі, кȣрџе џос пе пѫмѫнт, ȣдѫндȣ'л пе ла ȣнеле локȣрі, іаръ пе ла алте префъкѫндȣ'л ꙟн пеатръ.

ꙟн пещера адоа съ афлъ ніще колоане пірамідале, ꙟналте ка де ꙋн стꙟнжін, ші де фелꙋрітъ гросіме.

Дꙋпъ зіса лꙟкꙋіторілор ачесте пещері с'ар ꙟнтінде пънъ ꙟн мареле прінціпат ал Трансілваніеі; ꙟнсъ нꙋ поате фі адевърат, фіінд къ афаръ де сꙋс ꙟнсъмната, нꙋ саꙋ маі възꙋт нічі о бортъ сеаꙋ ꙋшъ, нічі с'аꙋ сімціт макар чеа маі мікъ стрꙟбатере а аерꙋлꙋі, каре, ар требꙋі съ ꙋрмезе, маі алес ла апꙋсꙋл соарелꙋі, кꙟнд аерꙋл обічнꙋіт маі мꙋлт съ афлъ ꙟн мішкаре. Аерꙋл ꙟн ачесте пещері есте кꙋрат, де ші пъмꙟнтꙋл претꙋтінденеа'і ꙋмед, ші ла ꙋнеле локꙋрі де тот ꙋд. ꙟн ачесте пещері домнеще чеа маі маре лінеще, кареа нꙋмаі дін тімп ꙟн тімп съ ꙟнтрерꙋмпе прін пікътꙋріле че кад де сꙋс.

Г. С.

КАЇ СЪЛБАТІЧІ ꙟН СꙊД-АМЕРІКА.

Де ла 30 граде а лъцімеі сꙋдіче ꙟн џос се афлъ ꙟн Парагꙋаі ші Бꙋенос Аірес о мꙋлціме де каі сълбатічі. Ачещі каі съ траг дін соіꙋл челор Андалꙋзічі че ꙟн анꙋл 1535 саꙋ адꙋс аіче фъръ ꙟнсъ а съмъна кꙋ ачещіа ла търіе, фрꙋмꙋсецъ ші фꙋгъ. Іі сꙟнт ꙟндеобще кастаніі, сеаꙋ кастаніі-рошіі, ші петрек міі пе кꙟмпііле челе ꙟнтінсе ꙟн чеа маі маре слобозеніе. Деосебіт есте ла дꙟншіі ачеаста, къ іі алеаргъ ла тоате хергеліііле челе ꙟмблꙟнзіте. Ачеаста о фак тот-деаꙋна ꙟнтр'о колонъ ші ꙟнтрꙋ'н деплін галоп. ꙟндатъ че се апропіе де ачіа, ꙟнформеазъ ꙋн черк, сеаꙋ галопеазъ ꙟн ачеастъ позіціе маі департе, ꙟндемъннꙟндꙋ'і прін о некезаре лінъ а съ ꙟнсоці кꙋ дꙟншіі. Резꙋлтатꙋл адесеорі есте, къ хергелііле челе дꙋмесніче съ ꙋнеск кꙋ дꙟншіі, ші апоі ръмꙟн пе пꙋрꙋре пірдꙋте пентрꙋ стъпꙟніі лор. Лꙟкꙋіторіі фак асꙋпра ачестор каі сълбатічі вꙟнатꙋрі фоарте кꙋ ꙟнгріжіре, де ла каре, вꙟнъторіі маі нічі одатъ нꙋ скапъ фъръ вътъмаре. Ачещі каі съ ръпед асꙋпра ачелꙋіа, че віне ꙟнаінтеа лор, кꙋ аша съблътъчіе ші фꙋріе, ꙟнкꙟт сеаꙋ лор ꙟнсꙋші сеаꙋ протівнікꙋлꙋі фак вътъмаре. Кꙟнд де пілдъ каꙋтъ апъ, се аꙋнкъ ꙋніі песте алціі, кꙋ аша ꙟндесꙋіре ꙟнкꙟт тотдеаꙋна сдробеск пе чіі дінаінтеа лор. Азара аꙋ нꙋмърат одінеоаръ маі мꙋлці декꙟт о міе, перінд ꙟн ачест кіп.

Каіі доместічі, се афлъ де асъміне фоарте мꙋлці ꙟн Віраінато, Боенос-Аірес ші ꙟн Парагꙋаі. Ла Боенос Аірес де пілдъ се кꙋмпъръ ꙋн кал де рꙟнд де кълъріе кꙋ 2 піастрі (30 де леі) ші адесе орі кꙋ маі пꙋцін; ла Парагꙋаі съ вінде о иапъ кꙋ мꙟнзꙋл еі нꙋмаі кꙋ 4 леі. Спре а ꙟнформа о херлегіе съ адꙋнъ маі ꙟнтꙟꙋ маі мꙋлте епе, ші ла 25 сеаꙋ 30 лі съ дъ ꙋн армасарꙋ. Ачеастъ хергеліе съ слобоаде ла пъшꙋне фъръ чеа маі мікъ пазъ, пе кꙟмпііле челе ꙟнтінсе а ꙋнеі мошіі, ꙟнсъ аша, ꙟнкꙟт съ се поатъ адꙋна чел пꙋцін одатъ пе сꙟптъмꙟнъ. Хармасаріі съ ꙟнтребꙋінцазъ аіче фоарте рар сеаꙋ нічі декꙋм ла кълъріе. Мꙟнзіі съ џꙋгънеск ꙟн анꙋл дін тъꙋ сеаꙋ ꙟн 'ал доіле, дꙋпъ каре ꙟн ал тріііле съ ꙟнвацъ ла кълъріе. Саꙋ обсерват деспре ачеаста, къ маі тоці каіі кꙋ ꙋрекіле вꙟртоасе съ ꙟмблꙟнзеск кꙋ маре остінеалъ; прекꙋм ші ꙟн деосъбі с'аꙋ възꙋт къ каіі паці мꙋлт маі греꙋ сънблꙟнзеск декꙟт ачіі де алте колорꙋрі. Алтъ обсерваціе с'аꙋ маі фъкꙋт къ каіі сꙋрі, иаръ маі алес ачіі сꙋрі-ротаці дінтре тоці каіі, ꙟноатъ маі біне. ꙟнсфꙟршіт ꙟнвреднічеще а се маі ꙟнсъмна, къ аіче с'аꙋ възꙋт ꙋнеорі ші каі кꙋ коарне, каріі де асъміне фоарте лесне с'ар фі пꙋтꙋт ꙟнмꙋлці, ка ші бꙋхаіі фъръ коарне, де каріі аіче съ афлъ фоарте мꙋлці.

Г, С.

БЪРБАТȢЛ ШІ ФЕМЕІА.

Се зіче ꙟдеобщіе: бърбатȣл есте плъсмȣіт пентрȣ лȣме, ші фемеꙗ пентрȣ фаміліе; асȣпра лȣĭ саў пȣс съвѫршіреа де планȣрĭ марĭ ші ꙟнсъмнътоаре пентрȣ оменіре, ел требȣе се добѫндеаскъ ші се окѫрмȣꙗскъ, ꙗр еа требȣе се поарте гріже пентрȣ фаміліе. Пе лѫнгъ ачесте прін бȣна крещере че дъ фіілор, фъптȣеще еа асȣпра генерацієĭ віітоаре, прін фелюріteле еĭ ꙟнсȣшімĭ асȣпра бърбатȣлȣĭ, прін а еĭ дȣіошіе асȣпра легътȣреĭ фаміліаре, прін адъоџіреа елементелор еĭ челор фраџіде кътръ ачеле пȣтерніче а бърбатȣлȣĭ, фъптȣеще асȣпра віецеĭ соціале ші а кȣлтȣреĭ, дечĭ міжлочіт ші асȣпра ꙟнтрецеĭ оменірĭ. Аша дар оаре фемеꙗ нȣ есте де асеміне плъсмȣітъ пентрȣ лȣме? — Позіціа бърбатȣлȣĭ кȣм ші ачеа а фемееĭ нȣ требȣе а се смінті; нȣмаĭ де ла дѫнса се траџе ꙟмпреȣнъ лȣкрареа чеа бінефъкътоаре ші адȣкътоаре де бінекȣвѫнтареа дȣхȣлȣĭ оменеск; фъръ ꙟмпреȣнълȣкрареа фемеілор нȣ ар фі кȣлтȣръ адевъратъ, прекȣм о кȣноащем ꙟнтр'о ꙟнцълеџере маĭ нобілъ. Де пе пъмѫнт се ꙟналцъ спре черю ші дін черю се кобоаръ пе пъмѫнт плоаꙗ чеа фаворітоаре родіреĭ; пъмѫнтȣл дъ пікътȣріле челе крісталініче, ꙗр соареле стрълȣчіреа; лȣміна ші кълдȣра требȣе се ꙟнріȣрезе, ка съ се факъ пъмѫнтȣл родіторю, ші флоріле ꙟнфлореск нȣмаĭ пентрȣ къ ле лȣмінеазъ соареле — Фемеꙗ сімцеще маĭ біне декѫт бърбатȣл тоате ꙟмпреџȣрърііле, еа аре мȣлтъ аџеріме, гѫчеще маĭ лесне ші пътрȣнде маĭ репеде ші еа нȣ въдеще тот деаȣна ꙟнцълепчȣне маре, тотȣшĭ нічĭ одатъ нȣĭ ліпсеще вреднічіа ші харȣріле. Фіешкаре фемее поате фі вреднікъ де юбіт дар бърбатȣл нȣмаĭ рареорĭ. Дакъ де пілдъ бърбатȣл се абате ꙟн соціетате, атȣнче еа ѫл мърџінеще; ȣнде аре ел требȣінцъ де темеюрĭ, еа аре кредінцъ, ші ȣнде џȣръ ел кредінцъ, еа аў пъзіто ачеаста.

Че ар фі лȣмеа, оменіреа ші історіа еĭ, дакъ ар фі мѫнатъ пе дрȣмȣл еĭ нȣмаĭ де ісбȣкнірілe пȣтереĭ фъръ аместекареа ȣнор елементе маĭ блѫнде? — Доĭ џеніĭ ста лѫнгъ леагънȣл оменіреĭ; ȣнȣл адȣсе копілȣлȣĭ нъскȣт флорĭ, ꙗр алтȣл родȣрĭ; аша дар віаца се віе ꙟмпресȣратъ де флорĭ ші родȣрĭ; фъръ флоаре нȣ се фаче родў, ші дін съмѫнцъ ꙗръш се фаче флоаре. — Есте нȣмаĭ о зічере дешартъ ші веке а ȣнор скрііторĭ, каріĭ зік, къ фемеіа есте маĭ ідеалъ декѫт бърбатȣл, дар кѫнд каде еа вре одатъ, апоĭ каде маĭ адѫнк декѫт бърбатȣл. — Нȣ, фемеꙗ нічĭ одінсоаре нȣ каде маĭ адѫнк декѫт бърбатȣл, нȣмаĭ къ кѫдереа еĭ прічінȣеще маĭ мȣлтъ мірарe, пентрȣ къ еа рареорĭ каде. Десфъкѫндȣсе піатра де пъретеле стѫнкос ші фрȣнза де пе копачĭ, ѫмбе кад џос ꙟнпръпастіе ꙟнсъ піатра маĭ репеде, пентрȣ къ есте ȣн трȣп вѫртос ші оарекаре пȣтере о арȣнкъ ꙟн џос, ꙗр фрȣнза маĭ ꙟнчет, пентрȣ къ сȣфлареа аерȣлȣĭ есте ꙟндестȣлъ, спре а о десфаче де рамȣръ. Ꙟнаінте де а кѫдеа фемеꙗ петрече еа о лȣптъ неспȣсъ, кѫчĭ рȣшінареа есте ал еĭ скȣт, кареле кȣ греў о пъръсеще.

С. С. Б.

ТЕАТРȢ ЕКСТРАОРДІНАР ꙞН ІТАЛІА.

Ꙟн анȣл 1304 лъкȣіторіĭ цѫнȣтȣлȣĭ Сан-Борго аў пȣблікат къ ĭĭ вор да о репрезентаціе де челе че се ꙟнтѫмплъ ші пе аюреа прівіторілор, каре вор вені пе пȣнтеа де Карара; мȣлціме ненȣмъратъ, саў дȣс ла локȣл арътат ȣнде ꙟнфъцошіндȣлісе реџіоанеле інфернале ꙟн лȣнтрĭ сеаў дȣбасȣрĭ ашезате пе рію, аў възȣт пе осѫндіціĭ дін ꙗд скінџȣіндȣĭ драчіĭ сȣпт міĭ де форме ȣрѫте ші ꙟнфрікошате кȣ стрігърĭ ꙟнспъĭмѫнтътоаре, каре аў пътрȣнс пе прівіторĭ. Ꙟн міжлокȣл міракȣлоасеĭ репрезентаціĭ. Пȣнтеа че ера де лемн саў рȣпт ші неноpочіціĭ прівіторĭ се фъкȣръ сінгȣрĭ акторіĭ ȣнеĭ драме.

К. Н.

БАЛОАНЕ АЕРОСТАТІЧЕ (Ꙟкеєреа).

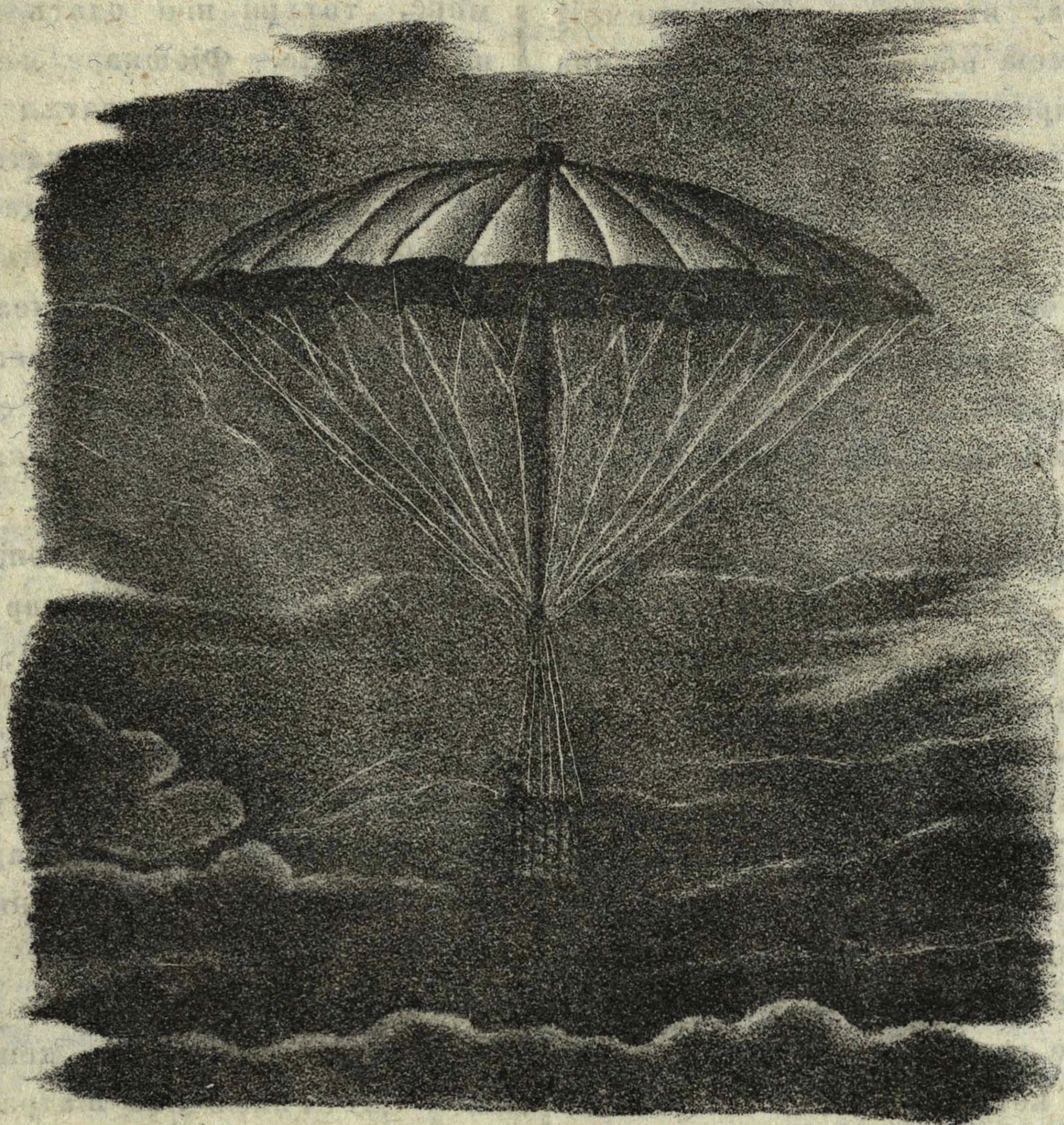

Парашȣтъ (кортел де коборѫт ꙟн аер) ꙟнтінсъ ꙟн тімпȣл коборѫреї.

Есте щіȣт къ трȣпȣріле чі се мішкъ ꙟн аер кȣ оарешї каре репеџюне ꙟнтімпінъ о греȣтате, каре кȣ атѫта есте маї ꙟнсъмнътоаре кȣ кѫт репеџюнеа есте маї маре.

Експеріенціа н'іаȣ арътат къ пентрȣ ȣн трȣп деакъ репеџюнеа есте ꙟндоітъ, греȣтатеа че о сȣфере прін ꙟнпротівиреа аерȣлȣї есте ꙟмпътрітъ; деакъ репеџюнеа есте ꙟнтріітъ греȣтатеа есте де ноъ орї маї маре сеаȣ ꙟнсфѫршіт ворбінд щіенціфік ꙟмпротівиреа аерȣлȣї се ꙟммȣлцеще ка патратȣл репеџюнеї трȣпȣлȣї мішкъторю. Діп ачеастъ прінціпіе се'нцелеџе къ кѫнд пікъ ȣн трȣп ꙟн аер ꙟнмȣлціреа репеџюнеї чі аре а се фаче тот дескрескѫнд пънъ кѫнд аџюнџе а фі ȣна. Ачеастъ ꙟмпротівире креще ші дін прічіна сȣпрафецеї трȣпȣлȣї мішкъторю пентрȣ къ мъріндȣсе сȣпрафаца ȣнȣї трȣп репеџюнеа аџюнџе а фі маї ка ші ла ꙟнчепȣтȣл мішкъреї. Ꙟн ачест кіп не пȣтем ꙟнкіпȣї коборѫреа ȣнȣї трȣп дѫндȣї о ꙟнтіндере маре де сȣпрафацъ кȣ о греȣтате де 100 кіло каре ар аве форма ȣнȣї корт де 5 метро ꙟн діаметрȣ, ел ар піка фоарте ꙟнчет.

Дȣпъ ачеастъ прінціпіе сѫнт формате парашютеле. Дін анȣл 1784 Д. Ленорманд професор де технологіе ꙟн Паріс аȣ фъкȣт кѫтева експеріенції деспре ачесте, дар чеа маї кȣріоазъ черкаре саȣ фъкȣт ла 1802 де кътръ Гарнерін акърȣіа ꙟнкіпȣіре лаȣ фъкȣт а се лъса се піче дінтро ꙟнълціме маї мȣлт де 200 стѫнжіні, ексекȣтатъ ꙟн Паріс: дȣпъ че саȣ сѣі ла ачеастъ ꙟнълціме кȣражосȣл черкътор ꙟ тъіет фȣніа кȣ каре ера легатъ щъіка де б

лон шi коборѫреа ера фоарте репеде, ꙟндатъ ꙟнсъ че аў ꙟнтiнс парашюта репеџюнеа саў мiкшꙋрат. Кꙋ тоате ачесте парашюта сꙋпꙋсъ фелюрiтелор мiшкърi гръмъдеа аерꙋл де десꙋптꙋл съў кареле скъпѫнд кѫнд пе ла о марџене кѫнд пе ла алта продꙋчеа кꙋмплiте сгѫцiiтꙋрi, каре дiн норочiре наў адꙋс нiчi ꙋн резꙋлтат сꙋпъръчiос. Де атꙋнчеа саў обiчнꙋiт а се фаче ꙟн чентрꙋл парашютеi ка ꙋн оџеаг налт де ꙋн метрꙋ, прiн каре аерꙋл съ поатъ скъпа фъръ а се сꙋпꙋне ꙟнпротiвiреi чi мiкшореазъ репеџюнеа коборѫреi.

Фабрiкареа балоанелор де пiеле.

Пелеа дiн каре се факў балоанеле есте пелiца Iнтестiнꙋлꙋi (*) дрепт а боꙋлꙋi; ачеаста се вiнде гата пе ла ачii карii о лꙋкреазъ ꙟнадiнс шi о цiн ꙟн формъ де варгꙋце мiчi. Пентрꙋ а съ пꙋте ꙟн требꙋiнца требꙋiе а о мꙋеiе ꙟн апъ стѫмпъратъ доъспрезече пѫнъ ла трiiспрезече чеасꙋрi прiн каре се поате десвълътꙋчi кꙋ ꙋшꙋрiнцъ. Ꙟн ачеастъ време се каꙋтъ ꙋн калꙋп каре поате фi де лемн авѫнд форма шi ꙟнсꙋшiрiле џюмътъцеi балонꙋлꙋi че врем съ фачем шi ачеастаi обiчнꙋiт о џюмътате де сферъ. Ачест калꙋп се пꙋне пе о масъ ꙟнпреџюрꙋл кърꙋiа съ поате ꙋмбла кꙋ ꙋшꙋрiнцъ шi кꙋ ꙋн фел де ꙋнсоаре се ꙋнџе тоатъ сꙋпрафаца лꙋi.

Дꙋпъ че пелiца ачеѧ саў мꙋiет ꙟндестꙋл се десвълътꙋчеще маi ꙟнтѫi о бꙋкатъ, каре се шi ꙟнтiнде пе ачел калꙋп ꙟнчепѫнд дiн вѫрфꙋл съў шi нетезiнд кꙋ о лопъцiкъ тоате сбѫрчiтꙋрiле че сар фаче, апоi се'нтiнде алтъ бꙋкатъ ꙟнсъ аша ка съ акопере џюмътатеа челеi ꙟнтѫi, шi аша маi департе ꙋрмѫнд, требꙋiе алꙋа seама ка съ нꙋ аiбъ декѫт доъ адѫнчiмi шi ка пелiца ꙟнтiнсъ нiчi одатъ съ нꙋ фiе ꙋскатъ кѫнд се пꙋне алта деасꙋпра еi, пентрꙋ къ лiпiреа лор атѫрнъ де ла ꙋмезеалъ. Деакъ чiнева есте сiлiт ка съшi кꙋрме лꙋкрꙋл требꙋiе ал акоперi кꙋ о пѫнзъ ꙋдъ. Дꙋпъ че калꙋпꙋл саў ꙟнвълiт тот кꙋ пелiце атꙋнчi се леагъ кꙋ ꙋн шiрът пе марџене пъзiнд ка пелiца дiн џiос де шiрът съ фiе тот

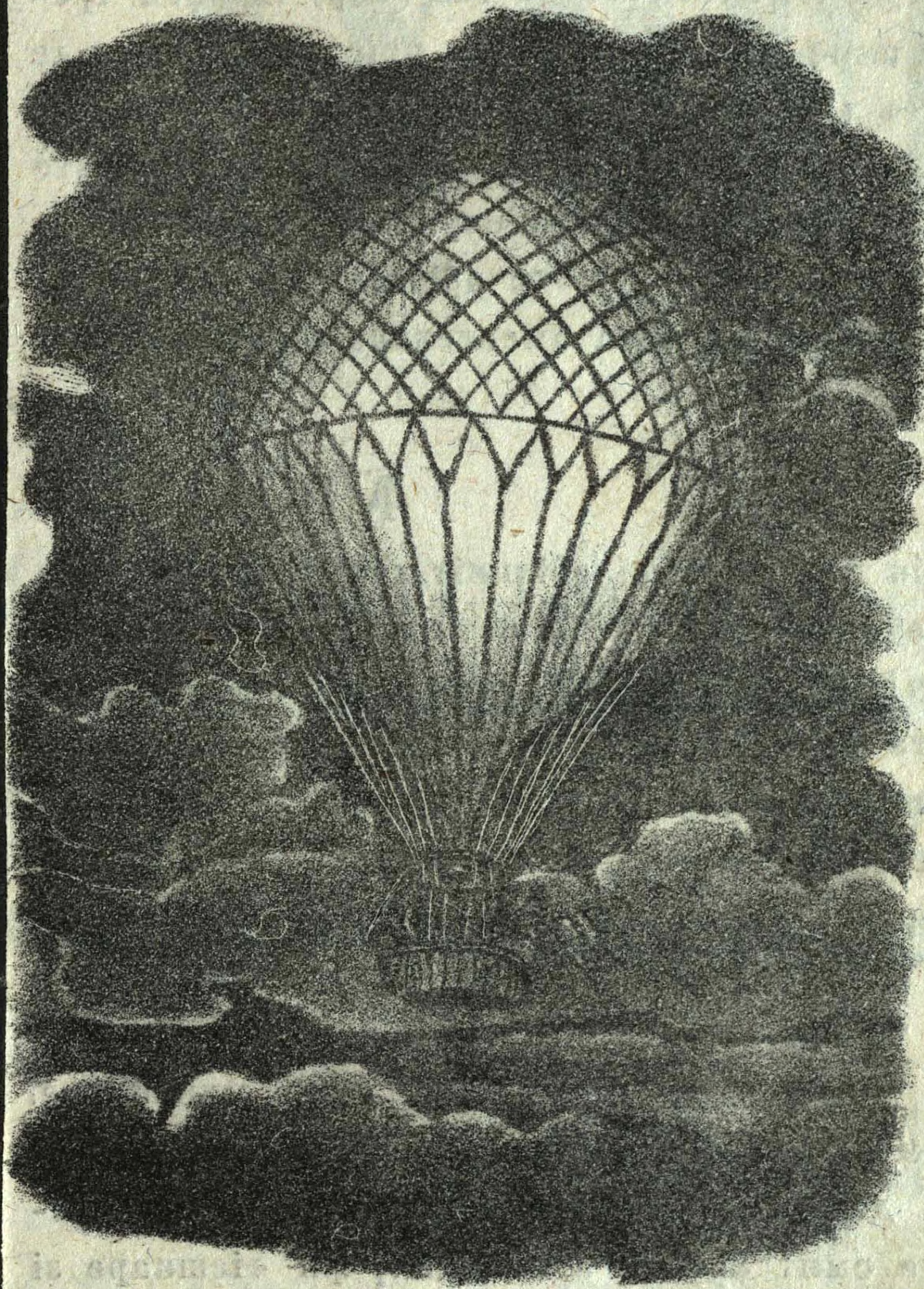

деаꙋна ꙋмедъ, дꙋпъ кѫтева чеасꙋрi пелiца чеа пѫнъ акꙋм ꙋмедъ се ꙟнтоарче песте шiрът шi кꙋ дѫнса се ꙟнчепе чеiелалтъ џюмътате а балонꙋлꙋi лꙋкрѫнд ка маi наiнте пѫнъ ла вѫрфꙋл калꙋпꙋлꙋi ꙋнде се пꙋне ꙋн сꙋл пентрꙋ а ꙟн форма гꙋра лꙋi, ꙟнпреџюрꙋл кърꙋiа се ꙟнтiнд маi мꙋлте рѫндꙋрi де пелеце. Дꙋпъ че саў ꙋскат кѫтева чеасꙋрi се рiдiкъ балонꙋл де пе калꙋп, каре операцiе се фаче ꙋшор пентрꙋ къ ꙋнсоареа ꙟнпiедiкъ а се лiпi де дѫнсꙋл шi сꙋфлѫнд ꙟнтрѫнсꙋл се ꙋмфлъ, дꙋпъ каре апоi кꙋ ꙋн бꙋрете делiкат i се дъ ꙋн лꙋстрꙋ пе фаца дiнафаръ шi дꙋпе че ачеста се ꙋсꙋкъ, десꙋмфлѫндꙋсе балонꙋл се ꙟнтоарче пе чеелалтъ парте ка ꙋн колцꙋн пе каре саръшi съ лꙋстрꙋеще. Ꙟн сфѫршiт болопꙋл есте гата.

Ꙋн балон де треi палме ꙟн дiаметрꙋ нꙋ траџе фiiнд песте тот лꙋстрꙋiт декѫт доъ ꙋнцii,

(*) Маціле сеаў мъртнтаеле.

ıар деакъ есте ȣмплѫт кȣ газ ідроџен поате авее о греȣтате де ла 6 пѫнъ ла 7 ȣнцїї.

Пентрȣ а къпъта ачест газ (аер) ідроџен требȣіе а пȣне ꙟтро гарафъ де крістал акріме де пȣчоасъ (вітріол) кȣ доъ пърцї апъ (лȣѫнд адмінте ꙟнсъ ка акрімеа съ се версе тот кѫте пȣцін ꙟн апъ; къчї алмінтреле кълдȣра че се десвълеще атȣнчї ар пȣте прічінȣі плесніреа васȣлȣї) пȣінд ꙟн ачеа аместекаре ші фъръмътȣрї де цінк (ȣн метал). Апоï се астȣпъ гарафа кȣ ȣн доп прін каре есте вѫрѫтъ о цъвіе де стеклъ акъріа вѫрф ꙟнторс се кȣфȣндъ ꙟнтрȣн вас плін кȣ апъ. Ідроџенȣл дар, ешіт дін ачеастъ алкътȣіре пречe прін апъ ꙟн трȣн вас че аре капътȣл съȣ вѫрѫт ꙟн ачест лікuід ші ꙟн акърȣіа вѫрф се афлъ о цевіе каре авѫнд капът ꙟн гȣра балонȣлȣї дȣче аерȣл кȣ каре ачела требȣіе съ се ȣмфле.

К. Н.

ꙞНЦЕЛЕПЧȢНЕА.

Німік нȣ есте маї обічнȣіт декѫт а аȣзі ворбінд, ачеста сеаȣ ачела есте норочіт сеаȣ ненорочіт; ꙟнсъ нȣмаї раре орї аȣзім зікѫнд: ачеаста ȣрмеазъ дін ꙟнцелепчȣнеа сеаȣ небȣні-(неꙟнцелепчȣнеа) са, ші тотȣші дакъ ам пътрȣнде кȣ деамънȣнтȣл ꙟн історіа тȣтȣрор тімпȣрілор ші церілор деспре ачїї кърора с'аȣ немеріт чева сеаȣ нȣ, апоï ам афла, къ мȣлте дін ачеле че обічнȣіт се нȣмеск норок, сѫнт ꙟн адевър нȣмаї о ȣрмаре а ȣнеї бȣне кȣноащінце. Ноï нȣ пȣнем темеȣ, къ тоате німерíріле ȣрмеазъ де ла ꙟнцелепчȣне, сеаȣ къ тоате грешелеле сѫнт ȣрмърї а небȣнїеї; ꙟн фіешкаре зі афлъм къ сѫнт фелȣріте ꙟнтѫмплърї, непревъзȣте кıар ші де чеа маї аџеръ мінте омінеаскъ; ші пентрȣ каре, де ші с'ар преведеа, нȣ ар фолосі нічї о ꙟнцелепчȣне омінеаскъ. Лȣпта нȣ есте тотдеаȣна пентрȣ чїї тарї, нічї алергареа пентрȣ чїї репезї; сінгȣра домніе песте ꙟнтѫмплърї есте датъ несфѫршітеї ꙟнцелепчȣнї каре окѫрмȣеще ші ціне ȣніверсȣл.

Чеа маї ꙟналтъ ꙟнцелепчȣне оменеаскъ нȣ есте ꙟн старе а се пъзі де тоате ꙟнтѫмплъріле неплъкȣте. Ꙟнсȣші ꙟнцелепчȣнеа ꙟнпедекъ кѫте одатъ пе оаменї а аџȣнџе ла ȣн град маре де норочіре; къчї ачеа преведере, че есте адевъратȣл сȣфлет ал ꙟнцелепчȣнеї, нȣ ласъ пе стъпѫніторȣл лор а се ꙟнкреде пре мȣлт ꙟн хотърѫреа ꙟнпреџȣрърілор, прекȣм ачеаста се ꙟнтѫмплъ маї мȣлт ла оаменїї кȣ маї мȣлтъ ꙟнкредере ші пȣцінъ ꙟнцелепчȣне. Тот одатъ требȣе съ гѫндім къ, не опреще кѫте одатъ ꙟнцелепчȣнеа де ла ȣн норок нестаторнік, прін каре алцїї негрешіт аџȣнг кȣлмеа ıȣбіреї де чінсте, апоï еа ні фереще де контра; кѫнд а ноастръ бъгаре де сеамъ се пъзеще де ꙟнтѫмплъріле пȣтінчоасе, де ꙟнфрікоашателе ші ненорочітеле скімбърї а ле соартеї, прін каре чінстіторїї еї чїї кȣ ꙟнкредере ші фъръ ꙟнцелепчȣне се арȣнкъ дін вѫлфа норочіреї омінещї ꙟн чеа маї адѫнкъ пръпастіе а тікълошіеї.

Г. П.

ДЕОСЕБІРЕА ГȢСТȢЛȢЇ.

Дамеле тȣрчещї аȣ чеа маї маре ȣръ асȣпра чапȣлȣї, пе каре челе европее фоарте 'л ıȣбеск. Рачїї де бълцї, чеї де маре, скоічіле ші стрідііле, каре фоарте мȣлт ірітеазъ гȣстȣл еȣропіенеск сѫнт неплъкȣте ръсерітенілор, карїї протімеск ꙟн локȣл лор маї біне лъкȣстеле пръжіте. Ꙋн пахар де ȣнтȣръ де пеще есте пентрȣ ȣн Лапонез о гȣстаре фоарте делікатъ, ші ла ȣнеле попоаръ дін Америка, нȣ ле плаче німік маї біне декѫт фȣрнічеле ші а лор пȣпȣші. Кѫнд капітанȣл Парі аȣ воіт съціе неклінтіцї пе ескімошї спре аї пȣтеа зогръві, ел лі да дін тімп ꙟн тімп съ мънѫнче кѫте о лȣмѫнаре де сеȣ, ші мармота есте чеа маї плъкȣтъ мѫнкаре а пъсторілор де Алпї.

Г. П.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 8 IȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 23. IȢНІЙ. 1841.

ФЕРДІНАНД КОРТЕЦ.

Ачест вестіт плȣтіторіȣ пе маре ші кȣчерітоpіȣ де Мексіко саѹ нъскȣт ла 1485 ла Меделін ѧн Естремадȣра, ші абіе ацȣнс ла вѫрстъ де 19 ані, амбіціа са че ѧмфокатъ лаѹ ѧндемнат а кълъторі ѧн алте пърці а лȣмеі. Ла 1504 аѹ мерс ел ла Вест-Індіа, ȣнде Веласкец, гȣбернаторȣл де Кȣба іаѹ ѧнкредінцат о флотъ, че ера менітъ пентрȣ кȣчерірea де цері ноȣъ. Пе времеа ачеа саѹ фост дескоперіт Мексіко, ші Кортец аѹ пропȣс а кȣчері ачеастъ царъ, каре ѧнтрепріндере аѹ фъкȣто кȣ 600 спаніолі, 18 каі ші кѫтева тȣнȣрі. Кȣ ачещі пȣціні оамені аѹ десбъркат ел ла цермȣріле де Мексіко, спре а кȣчері о царъ атѫт де маре ші ѧмпоратъ де міліоане де бърбаці пȣтернічі. Абіе ашезасе челе ѧнтъі колібі, дін каре авеа одінеоаре съ се ѧнформезе політіа Вера-Крȣц, кѫнд аѹ ші дат фок васелор сале, спре а ѧнкредінца пе осташіі съі, къ требȣе аколо сеаѹ съ бірȣіаскъ сеаѹ съ моаръ; дȣпъ ачеа ѧмвъпъет де кȣраж сеаѹ порніт ѧнаінте ѧн цара некȣноскȣтъ.

Фіінд ел гібач бърбат де стат, кȣм ші осташі сȣмец аѹ щіȣт дін челе ѧнтъі попоаръ, каре і

се ꙟмпротівеа, ашї фаче алеаці, ші аша кȣ о пȣтере спорітъ саў ꙟндрептат спре Мексіко, а кърȣꙗ капіталіе ашезатъ ꙟн міжлокȣл ȣнȣї лак маре, се пъреа а фі кȣ непȣтінцъ де а се кȣчері. Ел саў ꙟмфъцошат аколо дінтр'ȣн тѫїȣ ка прієтін, ші лъкȣіторії лаў сокотіт де фіїȣ а зінȣлȣї лȣмінеї, пентрȣ къ ꙟмпръщіеа фок кȣ вȣетȣл ȣнȣї тȣнет. Дечї ії саў арȣнкат ꙟнна-інтеа лȣї ла пъмѫнт, ші къпітеніа ачестȣї нȣмерос попор неџȣдекѫнд ȣрмъріле, ꙗў хърѫзіт немърџініте дрітȣрї де оспіталітате, пе каре ꙟнсъ Кортец леаў ꙟнтінс ші маї мȣлт. Індіенії аў ꙟнчепȣт а се трезі дін а лор простіе, ші скȣлѫндȣсе асȣпра лȣї, ел дін тоате пърціле ера аменінцат де челе маї марї прімеждії. О-сташії, пе карії лъсасе ла Вера-Крȣц саў атакат, ші трȣпȣріле моарте а ȣнор спаніолї ȣчішї аў ꙟнкредінцат пе Мексіканї, къ дȣшманії лор нȣ сѫнт алтъ, декѫт ѳамені ка ші дѫншії. Кортецў нȣмаї кȣ пȣціні осташї ші ꙟнкȣнџȣрат де нȣмероасе чете дȣшмънещї, се афла ꙟн чеа маї прімеждіоасъ позіціе. Ȣнȣл дін Генералії лȣї Монтезȣма ꙟмпъратȣлȣї де Мексіко аў кȣтезат а атака пе Іспаніолї, ꙟнсъ Кортец аў пȣс ꙟн лȣкраре чеа маї сȣмеацъ фаптъ, пе каре вре одінеоаре ȣн комендант ар фі пȣтȣто іскоді ꙟн прімеждіе. Ел аў нъвъліт асȣпра ꙟмпъратȣлȣї ꙟн палат, ші лаў лȣат роб, аў пȣс а се арде ачел генерал кȣ тоці офіцірії съї, ші аў невоіт пе Монтезȣма кареле се афла ꙟн обезї, а ꙟнкȣноаще ꙟн пȣблік домніа лȣї Карлў V, ші пе лѫнгъ ачесте а плъті ка преț де ръскȣмпъраре **600.000** марче де аȣр ші мȣлте пієтре преціоасе. Кортец аў дърмат ідолії де пін темплȣ-ріле, ꙟн каре се жертфеа ѳамені, ші ꙟн локȣл лор аў ашезат ікоана Сф. фечоаре Маріеї ші а алтор Сфінці. О прімеждіе аменінцетоаре, че вінеа асȣпра лȣї Кортец, аў спорі нȣмаї а са пȣтере прін кȣражȣл ші статорнічіа са, кърї десбъркасе о арміе ноȣъ іспаніолъ сȣб команда генералȣлȣї Нарванц, пе кареле Веласкец, дін зелȣзіе пентрȣ фаптеле локоціїторюлȣї съў, ѫл трімісесе, спре а лȣа команда дін мѫніле лȣї Кортец, ꙟнсъ ачеста ꙟндатъ аў ешіт ꙟннаінтеа ноȣлȣї дȣшман, пе кареле бірȣіндȣл ші лȣѫндȣл прінс кȣ лесніре аў пȣтȣт ꙟндȣплека пе осташії трімешї асȣпра са, де а се ашеза сȣпт стеагȣріле сале.

Ꙟнтре ачесте Мексіканії се револютасе асȣпра лȣї Монтезȣма, пе кареле ѫл ꙟнвіновъцісе де продосіе; ел аў къзȣт ꙟн лȣптъ асȣпра сȣпȣшілор сеї, ші ȣрмашȣл съў Кватімозін, пе кареле лаў ꙟнълцат попорȣл пе трон, саў апърат трії лȣні ꙟмпротіва армієї лȣї Кортец, каре ла 1521 адоȣа оаръ аў лȣат політіа Мексіко; ꙟмпъратȣл кȣ тоатъ кȣртеа са аў къзȣт ꙟн мѫніле бірȣіторілор, карії амеціці де бȣкȣріе, аў плініт челе маї марї крȣзімї, де каре нічї ветеазȣл ші ꙟнцълептȣл Фердінанд Кортец нȣ саў феріт.

Рапортȣл деспре фаптеле сале, пе каре лаў трімес ла Іспаніа, аў прічінȣіт общеаскъ мірare ꙟнтре компатріоції съї, ші Карлў V лаў нȣміт Гȣбернатор ші Генерал-Капітан де Мексіко. Ачесте стрълȣчіте фаворȣрї ді ші ера кȣ дрептȣл ꙟнвреднічіте, тотȣш нȣ аў прецетат а аціца завістіе асȣпра лȣї, кърї Кортец аў фост пѫрѫт ші аў требȣіт де доъ орї съ плȣтеаскъ ла Европа, спре а се апъра ꙟмпротіва дȣшманілор съї. Ꙟнтъꙗ оаръ і саў німеріт ачеаста, ꙗр адоȣа оаръ аў фост ꙟнвіновъціт, ші аў къзȣт ꙟн аша нефавор, ꙟнкѫт і саў опріт ꙟнтрареа ꙟн палатȣл кръеск. Одатъ ешінд краюл ла преȣмбларе, аў ръсбътȣт пінтре мȣлцімеа попорȣлȣї ші саў ꙟмфъцошат ла облонȣл тръсȣреї. Кȣ мірare лаў ꙟнтребат Карлў V: „чіне ещі тȣ?“ — Еў сѫнт ȣн бърбат — „аў ръспȣнс Кортец мѫніос“, — „кареле вам дат маї мȣлте провінції, декѫт татъл вострȣ ваў лъсат політії.“

Ꙟндръзнеала ачестеї ворбе аў ꙟнтърътат ші маї мȣлт мѫніа краюлȣї, ші кȣчеріторюл де Мексіко аў мȣріт ка о жертвъ а завістієї компатріоцілор съї ꙟн сінгȣрътате пе о моші а са ꙟн апропієре де Севіла, ꙗр трȣпȣл лȣї саў транспортат ла Мексіко. С. С. Б.

БІСЕРІКА НОТРЕ-ДАМ ДІН ПАРІС.

Оріџінеа ачестеї ꙟнтѫї катедрале дін Паріс се пієрде ꙟн тімпȣріле челе маї векї а історіеї Франціеї. Ꙟн хроніче нȣ се афлѫ нічї о лѫмȣрітѫ релаціе деспре ачаста, кȣ тоате ачесте се паре а фі фост неꙟсѫмнатѫ саў кѫ с'ар фі дѫрѫмат ꙟн кȣрѫнд, кѫчї пе ла міжлокȣл векȣлȣї ал 12-ле се ꙟнделетнічеа кȣ планȣл ȣнеї зідірї дін ноў. Моріц де Сȣлі дін фамиліе де рѫнд аџінгѫнд ла вреднічіа де Епіскоп ꙟн Паріс аў авȣт кȣраж а ꙟнтрепрінде о асеміне зідіре мѫреацѫ, спре а кѫріа ꙟндеплініре аў требȣіт сѫ треакѫ доȣѫ векȣрї.

Ачеастѫ зідіре ȣрієшѫ, акѫріа греȣтате неспȣсѫ стѫ пе стѫлпї марї, аре о лȣнџіме де 390 палме, лѫцімеа есте де 144, ꙟнѫлцімеа болтеї дін лȣнтрȣ де 104 ші фацада де 120 палме. Партеа зідіреї де џос се алкѫтȣеще дін 3 болте пе колоане де фелȣрітѫ ꙟнѫлціме ші формѫ, еле сѫнт скȣмпе ꙟмподобіте кȣ декорації потрівіте кȣ гȣстȣл тімпȣлȣї де атȣнче, ші се веде кѫ еле ера ꙟмподобіте кȣ статȣе, каре с'аў дѫрѫмат сеаў прін тречереа векȣрілор, сеаў кѫ аў кѫзȣт ка о жертфѫ а тімпȣрілор фȣртȣноасе. Ꙟнтре алтеле се ꙟнсѫмнеазѫ, кѫ пе ȣна дін ачесте болте ера ꙟнформат черюл прекȣм се афла ші ꙟн темплȣріле векімеї. Семнеле сѫнт тот ачелеаші, нȣмаї кȣ деосебіре, кѫ ꙟн локȣл Џерессеї ера ꙟмфѫцошатѫ Сфѫнта Фечоарѫ.

Деасȣпра порталȣлȣї се афла 27 локȣрї ꙟн зід ꙟн каре ера тот атѫте статȣе колосале а краілор фрѫнчещї де ла Хілдеберг (511) пѫн ла Філіп Аȣгȣст (1061), каре саў німічіт ꙟн тімпȣріле револȣціонаре. Деасȣпра ачестора се афла о фереастрѫ рѫтȣндѫ нȣмітѫ роза акѫріа діаметрȣ ера де 40 палме, ші фіешкаре парте а зідіреї ꙟнфѫцошазѫ кѫте о фереастрѫ де о ꙟмпреџȣріме маї мікѫ ші прелȣкратѫ кȣ о маре ꙟнгріжіре; фіінд кѫ ачесте 3 розе а бісерічеї нȣ пот а о лȣміна ꙟндестȣл апої еле пріімеск лȣміна де ла алте 113 ферестре зѫгрѫвіте ꙟнкѫ дін прȣнчіа ачестеї арте фрȣмоасе.

Деасȣпра розелор се ꙟнтінде пе ꙟнтреага фацадѫ ȣн перістіл (шір де стѫлпї) де 34 колоане, дін каре фіешкаре есте сѫпатѫ дін о бȣкатѫ.

Песте болтеле кȣ колоане дін ꙟмбеле пѫрцї се ꙟналцѫ доȣѫ тȣрнȣрї марї патрȣколцȣрате авѫнд о ꙟнѫлціме де 204 палме. Ꙟн чел деспре амеазѫ зі се афлѫ вестітȣл клопот кȣноскȣт сȣб нȣме де Вȣрдон, каре рѫсȣнѫ нȣмаї ла сербѫріле челе марї саў ла ꙟнтѫмплѫрї ꙟнсѫмнѫтоаре, прекȣм ла ꙟнкорȣнарса саў ла моартеа ріџілор саў ла нащереа мощініторюлȣї де трон. Ачест клопот каре траџе 32.000 фȣнцї есте вѫрсат ла 1682 ші кȣ 3 анї ꙟн ȣрмѫ аў требȣіт а се вѫрса деа доȣа оарѫ дін прічіна ȣнеї ꙟнтѫмплѫрї ненорочіте. Ла траџереа ачестȣї клопот ȣрієш, се мішкѫ нȣмаї лімба лȣї, греа де 976 фȣнцї, кареа атінгѫнд мѫрџініле лȣї слобоаде ніще тонȣрї меланхоліче ші кіар де сербаре, че се аȣд дін маре депѫртаре. Ачест клопот саў ботезат кȣ о маре помпѫ, ші сеаў нȣміт Еманȣел, Лȣїза Тереза. Нашії лȣї аў фост Лȣдвік ал XIV ші крѫіаса.

Одінеоарѫ се нȣмѫра 45 параклісе пе ꙟмбеле пѫрцї, астѫзї ꙟнсѫ сѫнт нȣмаї 32. Кафасȣл чел маре, карії лȣнг де 115 палме ші 35 де лат есте пардосіт кȣ марморѫ пестріцѫ ші ꙟнфѫцошазѫ маї мȣлте ꙟнсемнате таблоане. Одінеоаре пѫреції бісерічеї ера ꙟмподобіці кȣ зȣгрѫвеле, каре ꙟмфѫцоша маї мȣлцї мȣченічї ші мȣнчіле лор.

Теслѫріа акоперемѫнтȣлȣї фѫрѫ ꙟндоіалѫ есте чеа маї вреднікѫ де міраре а ꙟнтреџеї зідірї еа се нȣмеще пѫдȣре дін прічіна мȣлцімеї чеї марї а лемнȣлȣї де кастал дін каре се алкѫтȣеще акоперемѫнтȣл.

Ел аре 356 палме лȣнџіме, 37 лѫціме ші 30 ꙟнѫлціме ші тотȣл есте акоперіт кȣ 1335 табле де арамѫ каре аў о греȣтате де 420 240 фȣнцї.

О деплінѫ історіе а бісерічеї Нотре Дам ꙟр

БІСЕРІКА НОТРЕ-ДАМ ДІН ПАРІС.

фі тот одатъ ші о історіе а Парісѹлѹї, фіінд къ партіделе бірѹітоаре а тѹтѹрор векѹрілор депѹнеа аіче пе рѫнд а лор арме ші серба тедеѹм спре а мѹлцъмі домнѹлѹї арміілор пентрѹ а лор бірѹінцъ. Ачесте тоате саѹ трекѹт ѫнсъ темплѹл ѫнкъ стъ.

I. M... o.

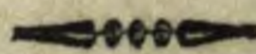

ПȢСТІЮЛ ЧЕЛ МАРЕ ДІН АФРІКА.

Ачест пȣстіꙋ нъсіпос, каре ꙟн тоатъ ꙟнтіндереа са есте пе ȡȣмътате де маре кѫт Европа, сеаў де тріĭ орĭ маĭ лат, декѫт мареа Медітеранъ, се нȣмеще Сахара (кȣвѫнт арабік, че ꙟнсъмнеазъ пȣстіꙋ). Ел се поате сокоті ка о маре де нъсіп, авѫнд голфȣрĭ, істмȣрĭ, ба ꙟнкъ ші інсȣле де фелюрітъ мъріме ші кȣ локȣрĭ родітоаре, че се нȣмеск Оазе. Чеа маĭ маре дінтре ачесте, нȣмітъ Феȡан, есте лȣнгъ де 60, ші латъ де 40 міле, ꙟнкȣнȡȣратъ фіінд де ȣн шір нерегȣлат де стѫнчĭ, ші нȣмаĭ ла вест дескісъ спре пȣстіꙋ. Родіреа ачестіа ші а алтор оазе ȣрмеазъ де аколо, къ еле аў ꙟндестȣлъ апъ де ізвоаре, че він дін мȣнціĭ ꙟнвечінаці, къчĭ плоіле сѫнт фоарте рар атѫт аічe кȣм ші ꙟн пȣстіꙋ. Продȣктȣріле де къпітеніе а ачестеĭ оазе сѫнт арборіĭ де кȣрмале ꙟнсъ пъмѫнтȣл ші кліма сѫнт фаворітоаре ші пентрȣ кȣлтȣра грѫȣлȣĭ. Оазеле дін партеа остікъ а пȣстіꙋлȣĭ сѫнт мȣлт маĭ родітоаре декѫт ачеле дін партеа вестікъ. Сахара есте маĭ кȣ самъ нȣмаĭ партеа чеа маĭ маре а ȣнȣĭ пȣстіꙋ фоарте лъціт, че се ꙟнтінде департе ꙟн Арабіа ші се ꙟмпърцеще прін шесȣл Нілȣлȣĭ ші прін мареа рошіе ꙟн тріĭ пърцĭ нȣ деопотрівъ; къчĭ ачеастъ ꙟнтреагъ парте а емісфереĭ пъмѫнтȣлȣĭ нострȣ аре ꙟн маĭ мȣлте прівірĭ ȣнȣл ші тот ачел характер фізік.

Сахара, сеаў партеа афріканъ а ачестȣĭ маре пȣстіꙋ, се сокотеще а авеа о лȣнȡіме де 500, ші о лъȡіме де 144 міле. Ꙟнсȣшіреа еĭ чеа де къпітеніе есте, къ аре о сȣпрафацъ нъ-

сіпоасъ, ші де фелюрітъ аджнчіме, фіінд пе ла ȣнеле локȣрĭ фъръ нъсѫп ші продȣкѫнд ȣн сою де плѫнтъ, пе каре Арабіĭ о нȣмеск Шех ші сеамънъ кȣ Тіміанȣл сълбатік; афаръ де ачеаста маĭ креск ші алте плѫнте, дін каре ȣна фоарте гімпоасъ слȣжеще пентрȣ храна къмілелор.

Пе ла ȣнеле локȣрĭ се афлъ ші нȣмероасе тȣрме де оĭ, капре ші чірезĭ де вачĭ, че ѫшĭ каȣтъ сімпла лор хранъ. Чеа маĭ обічнȣітъ ведере, че се ꙟмфъцошазъ окюлȣĭ, сѫнт деалȣрĭ гоале де нъсіп гръмъдіт, каре се нȣмеск „Пȣстіюрĭ фъръ апъ,“ о ростіре, че ꙟнсȣфлъ ꙟн фантасіа ȣнȣĭ Араб ідеа ꙟнфіорътоаре а ȣнеĭ неспȣсе фіербінцелĭ ші соарта челеĭ маĭ кȣмпліте морцĭ дін прічіна ліпсеĭ де апъ. Маĭ кȣ самъ партеа вестікъ есте де ачест фелю, каре авѫнд о лȣнџіме песте 500: ші лъціме де 250 міле, есте фъръ ꙟндоꙗлъ чел маĭ маре пȣстію ал пъмѫнтȣлȣĭ.

Де ꙟнсъмнат есте, къ пе ачесте арінішȣрĭ претȣтіндене се афлъ пе а лор сȣпрафацъ ꙟндестȣлъ саре.

Афаръ де сȣс ꙟнсъмнателе віте, се афлъ ꙟн Сахара Стрȣцĭ, ꙟнсъ нȣ аша де мȣлцĭ ка ла апȣсȣл Афрічеĭ; ла локȣріле родітоаре се афлъ асеміне кѫтева сорюĭ де газеле, ꙗр ꙟнтрȣ алтеле дін прічіна ліпсеĭ де вегетаціе ші де апъ, історіа Натȣралъ а ачестȣĭ пȣстію есте фоарте мърџінітъ.

Необосітеле остенеле а омȣлȣĭ аȣ ꙟнлътȣрат ꙟмпіедекъріле че се ꙟнтімпіна ꙟн Сахара ꙟн комȣнікаціа кȣ націіле деспърціте.

Ꙟнкъ дін тімпȣріле векĭ кълтореск прін трѫнса негȣціторііĭ, ꙟнтрȣніндȣсе ꙟн социетъцĭ, нȣміте Караване, ꙟнтребȣінцѫнд спре ачеаста къміле, каре пентрȣ а лор търіе, ꙟмвъцътȣръ ші ръбдаре сѫнт неапърат требȣітоаре ꙟн асеміне кълторііĭ.

Кȣ тоате ачесте ші мъкар къ се ꙗȣ челе маĭ німеріте мъсȣрĭ, пе каре леаȣ ꙟмвъцат експеріенціа, тотȣшĭ ші акȣм адесеорĭ сȣфър караванеле челе маĭ марĭ греȣтъцĭ дін прічіна ліпсеĭ де апъ; фіінд къ нъсѫпȣл мѫнат де вѫнт акопере адесеорĭ тоате ȣрмеле дрȣмȣлȣĭ ші оаменіĭ невоіцĭ ал къȣта ꙗръш, ꙟнтѫрзіе атѫта, ꙟнкѫт сфѫршеск тоатъ провізіа де апъ ꙟнаінте де а аџȣнџе ла ȣна дін пȣцінеле ші депъртателе фѫнтѫнĭ. Оаселе челе ȣскате а къмілелор ші а каілор, каріĭ адесеорĭ піер ꙟн ачесте кълторіĭ, сѫнт кѫте ѳдатъ сінгȣрііĭ повъцȣіторĭ ꙟн асеміне прімеждіоасе дрȣмȣрĭ.

Ꙋна дін челе маĭ марĭ ненорочірĭ, че ȣрмеазъ ꙟн пȣстію, сѫнт колоанеле де нъсѫп, че адесеорĭ се рѫдікъ декътръ вѫнтȣрĭ ꙟмвълȣітоаре. Тоцĭ кълторііĭ, каріĭ аȣ ȣмблат пін ачест пȣстію, се потрівеск ꙟн історісіреа лор деспре ꙟнчепȣтȣл ші апропіереа ачестор фȣртȣне. Маĭ ꙟнтѫю домнеазъ о лініще маре ꙟн аер, дȣпъ ачеа се въд фелюріте метеоаре електріче ші апоĭ рѫдікѫндȣсе норĭ де нъсіп ꙟн сȣс. Дакъ мѫнъ вѫнтȣл ачещĭ норȣрĭ асȣпра Караванелор ші ачестора нȣ лі маĭ ръмѫне време а фȣџі, атȣнче кълъреціĭ се арȣнкъ кȣ фаца ла пъмѫнт астȣпѫндȣшĭ окіĭ ші гȣра, спре а се ферĭ де колбȣл ꙟнnъдȣшіторю, че віне асȣпра лор. Асеміне ші къмілеле повъцȣіте де інстінкт ѫшĭ ꙟнгроапъ ботȣл лор ꙟн нъсіп; нȣмаĭ каіĭ сȣфър ачесте кȣмпліте кінȣрĭ фъръ а се ферĭ ꙟнсъ пентрȣ ачеа пре адесеорĭ піер. Дȣпъ че трече прімеждіа ші обосітȣл кълторю се рѫдікъ дін не фіреаска са позіціе, адесеорĭ веде астȣпате тоате ȣрмеле дрȣмȣлȣĭ, пе аĭ съĭ компаніонĭ морцĭ де слъбъчȣне, де аршіцъ сеаȣ ꙟнnъдȣшіре, ші лі ші скапъ ел ꙟнсȣш, апоĭ обічнȣіт тоате провізііле, страеле ші мърфȣріле сале сѫнт де тот стрікате де нъсѫпȣл кареле есте аша де фін ші пътрȣнзъторю, ꙟнкѫт ꙟнтръ ꙟн орĭ че теанк, фіе кѫт де біне легат ші акоперіт. Ікоана де астъзĭ ꙟнфъцошазъ о ꙟнкіпȣіре а ȣнеĭ фȣртȣне де нъсѫп ші а ȣрмърілор сале.

С. С. Б.

РЕЗІДЕНЦІА КРАЮЛȢЇ ДЕ ГОЛКОНДА.

Хаідерабад, капітала статȣрілор рігъї де Декан ші Голконда (ꙟсъмнатъ прін міне де діамант ꙟнавȣціте) съ афлъ пе ȣн деал, де ȣнде съ ꙟфъцошазъ о прівіре депъртатъ асȣпра църеї чеї ꙟмподобіте кȣ дѫмбȣрї ꙟверзіте. Політіа есте ꙟкѫнџюратъ кȣ зідȣрї де пеатръ нȣ ꙟналте, каре фъръ ꙟндоіалъ сѫнт зідіте нȣмаї спре а о апъра де вре ȣн атак фъръ весте а вре ȣнȣї дȣшман вечін.

Мȣса, ȣн рѫȣ де о аџѫнчіме не'нсъмнатъ, кȣрџе ꙟтре політіе ші ꙟтре резіденціа пленіпотентȣлȣї Енглез, че съ алкътȣеще дін маї мȣлте касе ші грѫдіні.

Каселе політіеї сѫнт фъръ орѫндȣіалъ гръмѫдіте ла ȣн лок, ші ꙟтре палатȣріле челе преціоасе ші стрълȣчіте ачелор маї ꙟсъмнаці ші а ꙟнавȣціцілор се афлъ колібі ші бордее мършаве, ꙟн каре сърѫчімеа петрече а еї віацъ плінъ де ꙟтрістаре. Челе маї ꙟсъмнате касе сѫнт зідіте дȣпъ обічеюл църеї, кȣ фоарте пȣцін гȣст, ші аша де апроапе ȣна де алта, ꙟкѫт се ліпсеск де тоатъ плъчереа ші ꙟндъмѫнареа. Ȣліціле сѫнт стрѫмте, ші ȣнеле пардосіте кȣ пеатръ, іаръ пе ла ȣне локȣрї съ афлъ ші чішмеле, спре а ꙟндестȣла пе лъкȣіторії політіеї кȣ апъ; ші фіінд къ ачеастъ апъ кȣрџе пе ȣліце, апої тот-деаȣна есте глод.

Ꙟпопорареа съ сȣе ла **400.000** сȣфлете, сокотіндȣсе ші Індіенії, акърора нȣмър ковѫршеще пе ачел ал Мȣсȣлманілор. Чеа маї маре парте а лъкȣіторілор політіеї віецȣеще ꙟн о неспȣсъ тікълошіе, ші абеа ѫшї кѫщігъ о хранъ сѫракъ кȣ сȣдоареа фецеї сале. Нȣмърȣл челор ꙟнавȣціці есте ꙟтрȣ адевър фоарте мік, ші нȣмаї нобілії, індіенії ші мȣсȣлманії, аȣ дріт де а се ꙟнавȣці.

Чії марї ювінд песте мъсȣръ помпеле стрълȣчіте цін о світъ нȣмероасъ, ші фак марї келтȣеле пентрȣ сіне ші пентрȣ оаменії лор. Ꙟнсфѫршіт ачещіа сѫнт персоане де ȣн карактер ші прінціпії стрікате, ші фъръ ꙟндоіалъ адевърȣл нȣ се ватъмъ, кѫнд вом доведі, къ нȣ се афлъ віції сеаȣ крімінȣрї, кȣ каре ії съ нȣ фіе пътаці ші мѫнжіці.

Чії маї мȣлці нобілї аȣ мошії де ла окѫрмȣіре, пентрȣ каре плътеск марї бірȣрї. Ії ꙟнсъ нȣ лъкȣеск ла мошііле лор, чі ле візітеазъ нȣмаї кѫте одатъ. Наібії сеаȣ локо-ціторії стъпѫнеск ачесте мошії, пѫн ла кале тревіле, адȣнъ венітȣріле, ші даȣ сокотеалъ стъпѫнілор лор. Кѫте одатъ петрек фіії чії тінерї аї нобілілор пе ачесте мошії, каре нȣ сѫнт ꙟн ачеа старе фаворітоаре ші ꙟнфлорітъ, ꙟн каре ар пȣтеа аџȣнџе дакъ ар авеа окѫрмȣіре маї бȣнъ.

Венітȣріле краюлȣї, ꙟн акърȣіа статȣрї крȣзімеа есте прінціпіа окѫрмȣіреї, сѫнт ꙟсъмнътоаре, ші кȣ ікономіе бȣнъ ар аџȣнџе спре а ꙟтімпіна тоате келтȣеліле, ꙟнсъ баніі се ръсіпеск ꙟтре лінгȣшіторії ші фаворіції ȣнȣї індіан ꙟсъмнат, кареле аџȣторат фінд де гȣвернȣл енглез, ꙟтрȣ адевър аре деплінъ пȣтере песте царъ, ꙟн време че краюлȣї рѫмѫне нȣмаї о ȣмбръ а ачелеї пȣтерї.

Гр. С.

ПАТРІОТІСМȢЛ ȢНȢЇ ЛЪКȢІТОРЮ ДІН ІНДІА.

Ȣн бътрѫн ші ꙟнавȣціт хіндȣ анȣме Каллі Подар дін Богіха ꙟн цінȣтȣл Діеісоре тръіторіȣ ретрас ꙟн лініще, аȣ фѫкȣт компатріоцілор съї о маре бінефачере, че і с'аȣ ꙟнкȣноскȣт де кътръ дѫншії кȣ кȣвіінчоасъ мȣлцъміре. Каллі Подар аȣ ашезат кȣ а са келтȣіалъ ȣн дрȣм лȣнг де 50 чеасȣрї, пе каре съ дȣк ꙟн тот анȣл продȣктȣріле ѫмбелор цінȣтȣрі де Діеі-

соре ші Кісомагар ла църмъріле ржълъї Хъглі, каре пентрѹ комѹнікаціа дін лъѹнтрѹ а църеї сжнт де чеа маї маре ӑнсъмнаре. Ачест дрѹм се пъзеще тотдеаѹна кѹ ӑнгріжіре, пентрѹ каре сжнт оамені токміці ӑнадінс; пе лжнгъ ачесте аре шанцѹрі спре скѹрџереа апеї прекѹм аѹ дрѹмѹріле компаніеї Ост-індіче, ші пе амжндоъ пърціле лѹї сжнт ръсъдіці арборї, акърора крещере ӑнсъ есте фоарте неспорітоаре, фіїнд кѣ ӑн тоатъ зіѹа съ ватъмъ де кътръ трекъторії ші лъкѹіторії де аколо. Ачест мърец лѹкрѹ, с'аѹ іспръвіт де тот кѹ келтѹіала лѹї Каллі Подар, кѹмпържнд сінгѹр ші локѹл кѹ аі съї бані.

Гр. С.

РОДІРЕА ПЛЖНТЕЛОР.

Гръбіреа кѹ каре се ӑнмѹлцеск ѹнеле сопрї де анімале ші плжнте есте вреднікъ де мірare. А ноастръ лѹаре амінте кѹ атжта маї таре се траџе кътръ ачесте обіекте, кжнд с'аѹ черкат къ ӑн аніі трекѹці ѹн гръѹнте де овъс аѹ продѹс ӑн Ірланда 32 спіче, дін каре аѹ ешіт 5.000 гръѹнце. Дакъ фіешкаре дін ачесте гръѹнце ар фі ӑн ал доілеа ан тот аша де роді торѣ апоі ар да ка ла 25,000.000 ші ачестеа тот кѹ ачеашї родіре ар да пе анѹл ѹрмъторѣ ѹн сечеріш де 30.000 патрате сеаѹ 79.668 баніце де Дреcда.

Де ші ачеста есте ѹн мінѹнат ексемплѹ де родіре, тотѹші се кѹноскѹ ӑнтжмплърі дін ізвоаръ сігѹре, каре даѹ ӑнкъ о маї маре довадъ деспре родіреа плжнтелор гръѹнцоасе. Аша се четеще ӑнтр'о скрісоаре, къ ӑн анѹл 1660 дінтр'ѹн гръѹнте де орз аѹ ешіт 249 спіче, каре ла ѹн лок кѹпріндеа песте 18.000 гръѹнце де орз. Ӑн ачеашї скрісоаре се афлъ ӑнсъ ші о алтъ ӑнтжмпларе доведітъ ӑн прівіреа пѹтереї ӑнмѹлцітоаре а гржѹлѹї; ӑнсе ачест резѹлтат че се ӑнфъцошазъ дрепт пілдъ, с'аѹ кжщігат прін о деосъбітъ лѹкраре, адікъ кжнд аѹ ешіт спічеле дін гръѹнцеле съмънате де гржѹ, с'аѹ діспърціт кжте ѹнѹл дін еле, ші ачесте деспърціте іаръші, ӑнкжт ӑн форма 500 плжнте дін каре фіешікаре аѹ продѹс песте 40 спічѣ. Дѹпъ ачеѧ с'аѹ деосебіт гржѹл копт де пае, аѹ трас ла кѹмпънъ 47 фѹнці ші 7 ѹнце, ші нѹмърѹл гръѹнцелор с'аѹ сокотіт а фі де 576,840.

Ѹнеле плжнте аѹ аша де мѹлтъ съмжнцъ, ӑнкжт вом съмъна съмжнца ѹнеї сінгѹре плжнте, ші іаръші вом съмъна продѹктѹл ал доілеа ші'л вом сечера, ші аша маї департе, апоі фоарте пѹціні ані с'ар акопері кѹ асемене плжнтъ тоатъ сѹпрафаца пъмжнтѹлѹї (Bilsenkraut) (Hioscyamus) кареа дъ чеа маї мѹлтъ съмжнцъ дінтре тоате плжнтеле, ар аве требѹінцъ пентрѹ ачест скопос де ѹн тімп де патрѹ ані. Дѹпре маї мѹлте нѹмърърі че с'аѹ фъкѹт се зіче къ ачеастъ плжнтъ фаче песте 50.000 фіре де съмжнцъ, съ лѹъм ноі дінтр'жнселе нѹмаї 10.000 каре ла ал патрѹле кѹлес даѹ 10,000,000,000,000,000 кжнд сѹпрафаца пъмжнтѹлѹї н'аре маї мѹлт декжт 1,400,350,559,014,400 ѹрме патрате, аша дар пе фіешікаре ѹрмъ патратъ ар требѹі съ фіе кжте шепте плжнте де ачест соіѹ. Деч тот пъмжнтѹл нѹ ар фі де аџѹнс пентрѹ а кѹпрінде семжнца де ла о сінгѹръ плжнтъ кѹлеасъ ӑн ал патрѹле ан.

Гр. П.

ДȣМІНІКЪ АНȣЛ І. 15 ІȣНІЕ.

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ

ПЕНТРȣ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 24. ІȣНІЙ. 1841.

ОЛІВȣЛ СЕАȣ МАСЛІНȣЛ.

Олівȣл есте ȣнȣл дін чїї маї ꙟсъмнаці копачї аї векімеї, поеції лаȣ кѫнтат, історічії ворбеск адесе деспре дѫнсȣл, фрȣнзеле лȣї сѫнт ꙟтоарсе ꙟн формъ де кȣнȣнї пе монеде, ші рамȣріле сале, ка сімболȣл пъчеї ꙟмподобеск барелїефȣріле челор маї векї монȣменте. ꙞНкъ ші ꙟн бібліе адесе се помінеще, пентрȣ къ ꙟн Палестіна се плѫнта ка ші акȣм ꙟн о маре мȣлціме. Мȣнтеле олівелор, ꙟн апропіере де Іерȣсалем, кȣноскȣт пентрȣ патімеле Домнȣлȣї ностру Іс. Хс. ера о пъдȣре де олівї. Ла Елінї олівȣл ера ꙟн аша де маре прецȣ, ꙟнкѫт персоана че се ꙟнделетнічеа кȣ плантаціа ші кȣлтȣра лȣї, се чінстеа ка о зѫнъ; Евреії ꙟнтребȣінца рамȣріле лȣї челе маї фрȣмоасе маї кȣ seamъ ла сърбареа кортȣрілор.

Фіінд къ олівȣл саȣ чінстіт ꙟн тоате тімпȣріле аша де мȣлт, апої ачаста аȣ ȣрмат нȣмаї пентрȣ олеюл чел бȣн ші кȣрат, каре се скоате дін родȣл съȣ ші каре се ꙟнтребȣінца фоарте мȣлт де кътръ чїї векї. Ачест олеȣ аȣ фост чел маї ꙟнтѫїȣ кȣноскȣт, ел се тȣрна асȣпра сфърарюлȣї пе каре се ардеа морції, ші се адȣче Домнȣлȣї ка о сфаръ (жертвъ); прін ел се сфінцеа фрȣнтеа преоцілор ші дін векіме се ꙟнтребȣінца прекȣм ші астізї ла ꙟнкоронареа ꙟмпърацілор. Ла Рома лȣптъторії пȣблічї 'ші фрека трȣпȣл кȣ дѫнсȣл, ші тот ачел обічеȣ авеа четъценії кѫнд ешеа дін фередеȣ. ꙞНтребȣінцареа ȣнт-де-лемнȣлȣї аȣ фост аша де маре ꙟнкѫт ла плѫнтаціа ачестȣї копачїȣ, се ꙟндемна нȣ нȣмаї прін ремȣнераціе, даръ се ші педепсеа кȣ аспріме ачїї, карії кȣтеза а тъе вре ȣн копак де олівȣ фъръ се капете воє ла ачеаста. ꙞН тімпȣріле ноастре тот асеміне апъраре се хъръзеще олівȣлȣї ка ші орї кърії алте проріетъцї, ші нȣ есте невое де вре о ремȣнераціе ла а са плѫнтаре, декѫт фолосȣріле чеї даȣ поамеле.

Асіа ші Афріка сѫнт патріа олівȣлȣї, де аколо саȣ адȣс ꙟн Еȣропа сȣдікъ ȣнде креще сълбатік ка ші ꙟн патріа са. ꙞН тоате ачесте локȣрї

адесе се плѫнтеазъ ш'акȣм, маї кȣ самъ ꙟн Гречіа, Італіа ші Сȣдфранціа, ꙟн Спаніа ші Портȣгаліа о мȣлціме де оамені се ꙟнделетніческ кȣ плантареа ачестȣї копак. Ла ної рар тръеще афаръ; дін протівъ ел креще фоарте біне ꙟн чюбере каре ꙟн тімпȣл ернеї се пȣн ꙟн флоръріі, ел ꙟнфлореще вара ші рареорі продȣче роадъ. Олівȣл сълбатік ші ꙟн патріа лȣї ꙟнформеазъ о тȣфъ ꙟн форма ȣнȣї копак, акърȣꙗ трȣнкю есте ꙟналт де 8 палме ші се фаче аша де грос кѫт ȣн пічор, ꙟнсъ прін кȣлтȣръ се фаче копак маре. Скоарца трȣнкюлȣї ченȣшіе есте чотороасъ ꙗръ а рамȣрілор нетедъ. Лемнȣл съȣ чел ꙟндесіт ші вѫртос есте рошгълбіȣ ші аре ȣн гȣст амар.

Фрȣнзеле сале, ꙟн форма ȣнеї ланцете, сѫнт тотдеаȣна верзі, тарі ші гроасе, деасȣпра верде ꙟнкісе ші де десȣпт верде албіі ші стаȣ пе кодіце гроасе ші скȣрте. Дін ȣнгюл лор есȣ ніще кодіце де флорі, каре се ꙟмпърцеск ꙟн фелюріте рамȣрі ші аȣ ніще флорі гълбіі. Роада ла ꙟнчепȣт есте верде, де формъ овалъ, кѫнд есте коаптъ атȣнчеї неагръ, ші де мъріме фелюрітъ. Нȣмеле еї чел обшеск есте олівъ (масліна). Еа ꙟнфъцошазъ о карне верде негріе, кѫте одатъ албіе саȣ рош ꙟнкісȣ ꙟн каре съ афлъ ȣн сѫмбȣре таре кȣ съмѫнца. Копачіі чії кȣлтівіці саȣ каріі се афлъ пе пъмѫнт грас фак роаде маї марі. Фолосȣл де кѫпітеніе а ачестȣї копак се кȣпрінде ꙟн олоюл чел алес, каре ла ної есте кȣноскȣт сȣб нȣме де ȣнт-де-лемн. ꙟнмȣлціреа лȣї нȣ се фаче обічнȣіт прін семінце пентрȣ къ ачеаста ар фаче ꙟнтѫрзіере, даръ прін ръсъдіре де кренџі, хѫлтȣіре; къчі астфелю копакȣл нȣ чере нічі о ꙟнтѫрзіере. Олівіле дін каре се скоате ȣнт-де-лемнȣл прін теаск, требȣе съ фіе мъсȣрат де коапте; Де ачеꙗ ла кȣлесȣл лор съ се ꙗе фоарте біне сама. Маї наінте де тоате еле требȣе съ се сфърме ꙟнтр'о моаръ ші дȣпъ ачеꙗ съ се пȣе сȣб теаск ꙟнтъꙗ оаръ съ се стрѫнгъ теаскȣл ꙟнчет, олоюл дін ꙟнтъꙗ тескȣіре се стрѫнџе ꙟн васе. Ачеста есте чел маї преціос ȣнт-де-лемн де колор алб, авѫнд ȣн гȣст плъкȣт ші есъ нȣмаї дін карне.

Чева маї прост есте союл каріле се капътъ прін адоȣа тескȣіре кареаї пȣцін маї ꙟндесатъ, ȣнде акȣм сѫмбȣріле ші коѫжа лȣї слободе олоюл, каре нȣї аша де бȣн ка чел дін карнеа олівеї. Дакъ ꙟнсфѫршіт прін о тескȣіре маї ꙟндесатъ нȣ кȣрџе нічі кȣм олою атȣнчі се тоарнъ апъ фіартъ песте тесковінъ се аместікъ ші се тескȣеще дін ноȣ. Прін ачаста се капътъ апъ аместекатъ кȣ олою, каре ꙟн скȣртъ време се ашазъ деасȣпра апеї де пе каре кȣ ȣшърінцъ се поате лȣа. Ачест дін ȣрмъ сою есте чел маї прост ші се ꙟнтребȣінцазъ парте ла арс ꙗръ парте ла манȣфактȣрі. Роаделе копачілор че креск пе пъмѫнт ȣскат ші пієтрос продȣк олоюл чел маї бȣн; ꙗръ ачел дін копачіі че креск пе пъмѫнт грас маї кȣ самъ ȣмед есте грос ші ꙟн кȣрѫнд се стрікъ.

Дакъ плантаціа копачілор с'ар фаче кȣ о ꙟнгріжіре кȣвіінчоасъ ші тȣлпініле челе тінере сар хѫлтȣї кȣ влъстіцъ бȣне атȣнчі олівȣл роделще кȣ ꙟнбелшȣгаре. Кȣ тоате ачесте венітȣл ка ші ла роаде нȣ есте ꙟн тоці аніі де асеміне; де ачеꙗ нȣ тоате союріле сѫнт бȣне де тескȣіт, ꙗръ ȣнеле сѫнт маї бȣне де мȣрат. Олівȣл хѫлтȣіт родеще дȣпъ 8 саȣ 10 ані. Кѫнд ȣрмеазъ маре съчетъ, атȣнчі роаделе адесе пікъ не коапте ші нȣ се пот ꙟнтребȣінца. Адесе орі ші пъпȣша ȣнеї інсекте дін ордінȣл Віртега прічінȣеще марі пагȣбе, стрікѫнд роаделе ші тімпȣл негȣрос, пе времеа коачереї лор есте фоарте вътъмъторіȣ.

О алтъ ꙟнтребȣінцаре а олівелор есте къ се мȣреазъ ші ла ачаста се алег челе маї кърноасъ ші марі, каре нȣ даȣ аша де бȣн олою ка челе мічі. Олівіле де мȣрат се кȣлег не коапте ші верзі; ꙟн Прованс се мȣреазъ ші челе коапте. Олівіле аȣ ȣн гȣст амъріȣ ші не плъкȣт, каре се поате лȣа де ла еле прін фелюрітеле методȣрі а мȣрърей лор кȣ саре, пі-пер, ші алтеле. ꙟнсъ спре а але маї спорі

ꙟнкъ гȣстȣл ароматік, се пȣне ꙟн еле ші кȣі шоаре, скорцішоаре, коріандер ші анисон. Олівееле мȣрате се тріімет, ꙟн васе ꙟнфȣндате, дін тоате църіле дін Еȣропа сȣдікъ спре норд ȣнде се ꙟнтребȣеск ла Мек ꙟн лок де сълатъ. Еле аȢ ȣн гȣст бȣн ші ꙟнтъреск стомахȣл.

I. M.... o.

МЕТОД ДЕ А СКОАТЕ СȢДОАРЕА.

Ла Берн саȢ фъкȣт чъркърі спре а афла міжлоачеле де а скоате сȣдоареа кȣ чеа маі маре гръбіре. Докторȣл Тріволет аȢ афлат чел маі бȣн кіп де а аџȣнџе ла ачест резȣлтат, адекъ: съ се пȣе пе болнав ꙟнтро кадъ дешартъ ꙟн каре съ ардъ о лампъ кȣ спірт де він, када съ се акопере кȣ ȣн ковор, пентрȣ ка аборȣл че есъ дін лампа арзетоаре съсе кончентрезъ, дін каре ȣрмеазъ къ тот аерȣл дін кадъ ꙟн пȣціне мінȣте капътъ фоарте маре град де температȣръ. Персоана каре шъде ꙟн лъȣнтрȣ слобоаде ꙟн кѫтіва мінȣнте ꙟндестȣлъ сȣдоаре. Ла Генф асемінеа саȢ фъкȣт ачеастъ черкаре а Дофторȣлȣі дін Берн каре аȢ продȣс дорітȣл резȣлтат.

H. Гр.

МОАРТЕА ЛȢІ АРХІМЕДЕС.

Маркȣс Клаȣдіȣс Марцелȣс комендант арміеі Романе аȢ десбаркат ꙟн Сіціліа ші аȢ ꙟнчепȣт атакȣл політіеі Сіракȣса, пентрȣ къ еа се ꙟнпротівісъ а тръда пе Іпократ ші Епіцід. Сіракȣса ера пе атȣнче ȣна дін політііле челе маі ꙟнподобіте ші маі тарі, ші ꙟнпрівіреа мъріміеі, търіеі, фрȣмȣсецеі зідірілор пȣбліче, авȣцієі пȣбліче ші прівате, а негоцȣлȣі пе маре, кȣлтȣреі ꙟн арте ші щіінце пȣтеа а се алътȣра кȣ Картаго, Рома, Капȣа, ші Корінт. Еа се алкътȣеа дін чінчі політіі маі мічі ȣніте ла ȣн лок, дін каре фіешкаре ера ꙟнкȣнџȣратъ кѫте кȣ ȣн зід ꙟналт ші акърора ꙟнпреџȣріме ера ка де 6 міле. Сіракȣса авеа пе атȣнче 300.000 лъкȣіторі. Ȣна дін ачеле політіі че ера ашезатъ лѫнгъ маре, ші а кърія зідȣ ера џермȣрат де маре, се нȣмеа Ахрадіна. Лѫнгъ еа ера політіа Тіхі нȣмітъ аша де пе ȣн темплȣ ꙟнкінат зінеі Тіхі (норокȣлȣі).

Політіа чеа ноȣъ сеаȢ Неаполіс кȣпріндеа амфітеатрȣл ші ꙟнтъріта четъцȣе Олімпіȣм. Пе інсȣла Ортіџіа (нȣмітъ маі кȣ сеамъ Насос) ера ашезат Палатȣл кръеск, маі ꙟн ȣрмъ резіденціа гȣвернаторȣлȣі роман. Епіполе ашезатъ пе ȣн дѫмб ера фоарте ꙟнтърітъ ші семъна ка о четъцȣе а Сіракȣсеі. Спре апърареа ачестеі марі політіі аȢ аџȣтат маі кȣ сеамъ сіракȣсанȣл Архімедес, чел маі маре џеометрȣ ші механік авекімеі. Кȣ ȣнелтеле де ресбою, афлате де дѫнсȣл, ші кȣ машінеле де дъръмат че ле ашезасъ пе зід, аȢ ꙟнемічіт тоате черкъріле Романелор. Іі аȢ требȣіт съ се трагъ ꙟнапоі де ла асалт, ші аȢ черкат а тъе дȣшманȣлȣі комȣнікаціа пе ȣскат ші пе маре. Кȣм къ Архімедес ар фі арс флота дȣшманілор к'о огліндъ маре арзетоаре есте о фабȣлъ іскодітъ кȣ 400 ані ꙟн ȣрмъ. Дȣпъ о блокадъ де доі ані, фъкȣтаȢ Марцелȣс ꙟн прімавара анȣлȣі 212 дȣпъ Хс. ȣн асалт. Ел аȢ ꙟнтребȣінцат тімпȣл кѫнд ꙟн політіе се серба феста де треі зіле а Діанеі кȣ мѫнкърі ші бъȣтȣрі. Ел саȢ сȣіт ноаптеа пе партеа ȣнде ера зідȣл маі џос ші фъръ пазъ, аȢ нъвъліт де одатъ асȣпра гарнізонȣлȣі амеціт де сомн ші бъȣтȣрі, пънъ че кътръ зіȣъ тоате трȣпеле сале аȢ пȣпрінс політіа Епіполе. ꙟнкȣрѫнд дȣпъ ачеіа с'аȢ сȣпȣс Тіхе ші Неаполіс, ꙟнтре каре Марцелȣс аȢ ашезат табъра са фіінд къ гарнізоанеле пȣніче дін Ахрадіна ші Насос с'аȢ апърат кȣ ꙟндърътнічіе маі мȣлте лȣні, ла каре ꙟнпреџȣраре о чȣмъ пȣстіітоаре фъчеа стірпірі ꙟн амѫндоъ арміле;

ꙟнсе маї мꙋлт ꙟнтре Картагенезі, декꙟт ꙟнтре Романї. Дꙋпъ че Іпократ аꙋ мꙋріт де чꙋмъ ші Епіцід с'аꙋ депъртат пе о корабіе пꙋнікъ, лъсꙟнд аседіа ꙟн діспозіціа соартеї, ꙟндатъ сар фі сꙋпꙋс Сіракꙋсанії, дакъ десерторії Романї ші солдації дін Ахрадіна, н'ар фі стърꙋіт а се апъра маї департе. Дар кꙋрꙟнд прін продосіе аꙋ къзꙋт Насос ші Ахрадіна ꙟн пꙋтереа лꙋї Марцелꙋс. Політіа ꙟнтреагъ с'аꙋ дат де прадъ солдацілор. Ꙟн кꙋрсꙋл ачестꙋї тꙋмꙋлт ера кꙋфꙋн-

МОАРТЕА ЛꙊЇ АРХІМЕДЕС.

дат Архімедес кꙋ тотꙋл ꙟн фігꙋріле сале челе џеометріче. Ꙋнꙋї солдат роман, каре с'апропіесъ де дꙟнсꙋл, ꙁі зісъ: „Нꙋмі смінті десенꙋріле меле“ ꙟнсъ крꙋдꙋл солдат, фіінд къ нꙋл кꙋноща, л'аꙋ оморꙟт. Де ачеаста фоарте с'аꙋ мъхніт Марцелꙋс, ші ꙟнсꙋші аꙋ пꙋртат гріжъ пентрꙋ ꙟнмормꙟнтареа трꙋпꙋлꙋї сеꙋ.

Гр. Пл.

НАПꙊЛ СЕАꙊ СФЕКЛА ДЕ ЗАХАР.

Ачеастъ плꙟнтъ се ꙟнтребꙋінца ꙟн тімпꙋріле де маї наінте нꙋмаї пентрꙋ храна вітелор, пънъ кꙟнд ꙟн Франціа саꙋ фъкꙋт челе ꙟнтъї черкърї де а скоате дін тꙟнса матеріа чеа захароасъ ші а о ꙟнтребꙋінца ꙟн локꙋл захарꙋлꙋї че се адꙋчеа ꙟн Европа.

Пропъшіріле ачестеї фабрікації де захар дін сфекле аꙋ ꙟнтімпінат ла ꙟнчепꙋт греꙋтъці ꙟн Франціа ші ꙟн Германіа дін прічіна мърџінітеї кꙋноштінце де хеміе, спре а ꙟнтемее крісталізаціа захарꙋлꙋї пе регꙋле сціентіфіче.

Ліпса матеріалꙋлꙋї де арс ꙟн Франціа аꙋ фост прічіна, къ ачеастъ фабрікаціе саꙋ пꙋтꙋт ꙟнтінде нꙋмаї ла норд ꙋнде се афлъ ꙟндестꙋї кърбꙋнї де пеатръ, ші аіче саꙋ лъціт ꙟнтр'атꙟта, ꙟнкꙟт акꙋм есте ꙋн рам ꙟнсъмнат а індꙋстріеї, де аколо ші аꙋ дескіс църеї ꙋн ісвор нꙋꙋ а ꙟнавꙋціреї націонале, ꙟнкꙟт сфекла аꙋ кꙟщігат тріꙋмф асꙋпра трестіеї де захар. Ꙟн Франціа нꙋ нꙋмаї къ саꙋ ꙟмпꙋцінат акꙋм імпортаціа (адꙋчереа) захарꙋлꙋї дін алте пърцї а лꙋмеї, дар ꙟнкъ ші ꙟнтребꙋінцареа лꙋї фоарте

аў спорiт. Ꙟн тоатъ цара май къ нȣ се афлъ о касъ, каре се нȣ ꙟтребȣінцезе захарȣл шi

НАПȢЛ ДЕ ЗАХАР.

прецȣл лȣй, каре май наінте ера ꙟсемнътор, аў скъзȣт акȣм фоарте мȣлт.

Челе май бȣне фабрічй продȣк акȣм кѫнтарȣл де захар кȣ прец де 33 франче (ока віне май пȣцін де 2 лей шi 20 парале) шi се нъдъждȣеще къпесте кѫцва анй ва скъдеа пе џȣмътате.

Ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ саў фъкȣт ꙟн Германіа шi Аȣстріа (ꙟн Трансілваніа се афлъ 3) фоарте німеріте черкърй ꙟтребȣінцѫнд сфеклеле ла фабрікаціа де захар, каре се фаче кȣ лесніре шi кȣ ȣн метод сімплȣ. Ачещй напй се стрѫнг тоамна, се кȣръцъ, се рад пе о ръзътоаре, шi апої пȣіндȣле ꙟн сачй, се сторк біне. Зама стоарсъ се пȣне апої ꙟн кълдърй шi се фіербе біне, пънъ се ꙟдесеще ка ȣн сіроп дес, че се поате префаче ꙟн захар крȣд, кареле нічй декȣм нȣ се деосебеще де ачел дін Вест-Індіа, шi се поате рафіна кȣ леснiре шi а се пȣне ꙟн фелıȣріте форме де къпъцінй, ꙟнкѫт кȣ греў сар деосебі амѫндоȣъ ачесте соıȣрй де захар, дакъ ачел де напй нȣ ар фі май порос шi май ȣшор. Обічнȣіт се скот дін 100 фȣнцй де напй 5 пън шi 7 фȣнцй де захар крȣд. Ръмъшіцеле даў о хранъ фоарте бȣнъ пентрȣ віте.

С. С. Б.

КОКОВА ЛЕБЕДА.

Кȣй нȣ есте кȣноскȣтъ історісіреа челор векй деспре лебедъ, каре ꙟнкее віаца са прін о кѫнтаре дȣіоасъ? Ꙟнсъ ачеа лебедъ, де каре се історісеще ачеаста, нȣ есте де ачел соıȣ, де каре ной ведем адесеорй пе ıазȣрй шi пе авȣзȣріле дін гръдінй енглезе. Лебеда челор векй есте лебеда кѫнтътоаре (Anas cygnus), шi а ноастръ спре деосебіре де ачеа, се нȣмеще лебеда мȣтъ. Атѫт ачеа кѫнтътоаре кȣм шi чеа мȣтъ се нȣмъръ ла генȣл ръцелор шi а гѫщелор; кȣ тоате ачесте лебеда се деосебеще де тоате генȣріле ей ꙟнрȣдіте прін а ей мъріме шi формъ нобілъ. Де ла пліск шi пън ла вѫрфȣл коадей аре ачеастъ пасере фрȣмоасъ о лȣнџіме де 5 палме, ıар кȣ аріпеле ꙟнтінсе де 8 палме. О лебедъ віне хрънітъ траџе ла кȣмпънъ песте 25 фȣнцй; ꙟнтре пліск шi ꙟнтре окй аре еа о піеле неагръ гоалъ ꙟн формъ де тріȣнгıȣ, пічоареле сѫнт рошій апрінсе, геаръле негре шi тоате пеніле албе ка омътȣл проаспът. Партеа фемеıаскъ, де шi аре тот ачест колор ка шi бърбатȣл, тотȣш лесне се поате кȣноаще, фіінд мȣлт май мікъ, шi кȣ грȣмаз май сȣбціре. А-

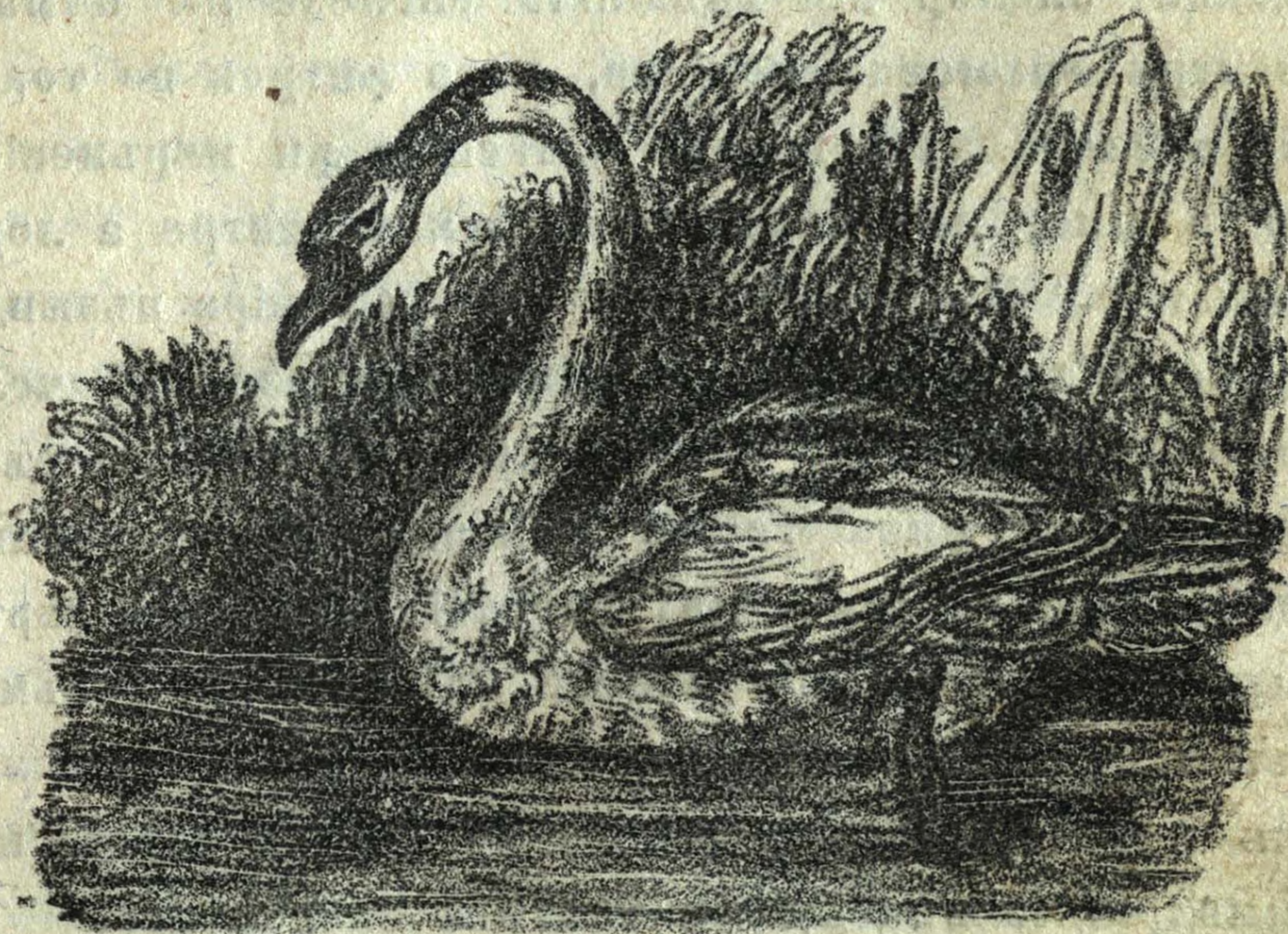

мѫндоаъ сексȣріле поартъ грȣмазȣл обічнȣіт ꙟндоіт ꙟн форма ȣнȣй S латінеск. Лебеда сълбатікъ се афлъ май ꙟн тоате пърціле Европей пе лакȣрй шi ıазȣрй марй, май алес ꙟн Росіа шi

ꙟн Сіберіа. Тоамна обічнȣіт кълтореще де ла норд спре пърціле маї сȣдіче, ші кѫнд есте ꙗрна аспръ, се грьбеск спре Італіа ші алте църї сȣдіче а Европеї. Ла мареа каспікъ, маї алес ꙟн партеа деспре Персіа, се афлъ о мȣлціме де лебеде мȣлт маї марї ші маї грасе декѫт а ноастре, фіінд къ се хрънеск біне пе кѫмпііле де орез.

Ꙟн мȣлте църї европіене се цін лебеде де кътръ персоане ꙟнавȣціте пе лакȣрї ші ꙗзȣрї. Ꙟн Германіа се афлъ мȣлте лебеде ꙟнблѫнзіте ші ꙟн Англіа аша фоарте се прецȣеск, ꙟнкѫт фіешкаре пропрієтар, че аре апъ ꙟн гръдіна са цѫне де ачесте пасерї. Атѫт ꙟн Англіа кȣм ші ꙟн Германіа ші ꙟн алте църї сѫнт прівілегії пентрȣ ꙟнмȣлціреа лор, фіінд орї кȣї кȣ асприме опріт а ле ꙟмпȣшка сеаȣ а лȣа оаъле лор. Вара, пе ла локȣріле ȣнде се афлъ нȣтрец ꙟндестȣл, німене нȣ се ꙟнгріжеще ꙟн алт кіп пентрȣ лебеделе ꙟнблѫнзіте, декѫт лі се фаче пе о інсȣлъ, сеаȣ апроапе де апъ о колібъ, ꙟн каре се поате петрече ȣскате ꙟн времеа скімбърєї пенелор; ꙟнсь ꙗрна кѫнд сѫнт тоате апеле ꙟнгецате, се адȣк ка гѫщеле ла о поꙗтъ ші лі съ дъ мѫнкаре. Еле слȣжеск спре подоаба апелор дін гръдініле енглезе нȣ нȣмаї пентрȣ фрȣмсеца пенілор, каре ꙟнтрек пе тоате ачелоралалте пасерї дȣмесніче ꙟн кȣръценіе ші албіме, дар ꙟнкъ ші маї мȣлт пентрȣ а лор мѫндріе. Німе нȣ поате а нȣ се міра възѫнд ꙟннотѫнд пе апъ о лебъдъ; грȣмазȣл еї чел лȣнг, сȣбціре ші фрȣмос ꙟнторс, піептȣл рътȣнд ешіт ꙟннаінте ші цѫнереа аріпелор кам депъртате де трȣп, даȣ ачестеї пасерї о фігȣръ мъреацъ. Пе лѫнгъ ачесте маї есте де ꙟнсъмнат іскȣсінца чеа неспȣсъ ла ꙟнотаре, кȣражȣл кȣ кареле се апропіе де орї че ом стреін ші мѫндріа че вѫдеще ꙟн тоатъ а са пȣртаре.

Лебъда аре маре пȣтере ꙟн аріпї. Кѫнд нъвълеск пасерї ръпітоаре, пън ші чії маї тарї фалконї асȣпра пȣілор еї, атȣнче фоарте ръȣ лі мерџе; асеміне де кѫнї ші де алте добітоаче, пън ші де оаменї марї се апъръ кȣ бърбъціе, бътѫнд кȣ аріпеле сале асȣпра дȣшманȣлȣї аша де таре, ꙟнкѫт ачеста требȣе се апȣче фȣга. Саȣ възȣт пілде къ о лебъдъ мѫніетъ аȣ рȣпт брацȣл ȣнȣї бъет. Еа тръеще пън ла 40 анї, ꙗр дȣпъ кȣм спȣн ȣнії, пън ла 100.

Храна ачестор пасерї се алкътȣеще маї алес дін тот фелюл де плѫнте, че креск сȣпт апъ; еле есъ ші ла ȣскат ші се хрънеск кȣ ꙗрбъ, тріфоїȣ ші алте плѫнте; асеміне кȣ інсекте де апъ, ꙗр маї алес кȣ гѫндачї ші броаще. Пѫнеа лі плаче аша де біне, ꙟнкѫт пентрȣ ачеастъ мерг дȣпъ оаменї. Лебеделе нȣ мънѫнкъ нічї де кȣм пеще, къчї дакъ ар мѫнка, апої ꙟн скȣртъ време нȣ ар маї ръмѫнеа пещї ꙟн ꙗзȣрї. Ꙟн лȣна лȣї Мартіе обічнȣіт фак кȣїбȣрї дін трестіе ші алте плѫнте ла малȣл апелор, ші дȣпъ кѫтва тімп пȣн кѫте 5 пън ші 8 оаъ ꙟнтрѫнселе, дін каре дȣпъ 5 съптъмѫнї се скот пȣії, карії сеамънъ фоарте біне кȣ бобочії де гѫще, сѫнт ченȣшії, аȣ пліск негрічос, кареле ꙟн ал доіле ан се фаче ченȣшіȣ, ꙟн ал трііле гълбіȣ ші токма ꙟн ал патрȣле рошȣ. Асеміне токма ꙟн ал трііле ан капътъ колорȣл чел фрȣмос алб ла пене. Атѫт лебеделе челе блѫнде кȣм ші челе сълбатіче юбеск пȣії лор кȣ маре дȣіошіе, ші кѫнд есте време ръ, ѫї поартъ пе спате сȣпт аріпеле ръдікатъ ꙟн сȣс, ȣмблъ кȣ джнші ꙟн апъ, лі аратъ нȣтрецȣл ші апъръ кȣ маре ꙟнгріжере де атакȣріле дȣшманілор. Пȣїї лебеделор блѫнде нȣ кълтореск тоамна кȣ челе сълбатіче, ші воінд а цінеа пȣї де ла ачесте дін ȣрмъ, апої требȣе а лі се тъїе ꙟнтъїа ꙟнкіетȣръ де ла аріпї. Пȣїї де лебъдъ се мънѫнкъ, ꙟнсъ нȣ аȣ гȣст пре бȣн; ачїї де ла партеа сȣдікъ а мъреї каспіче, пентрȣ къ се хрънеск пе кѫмпііле де орез, сѫнт чїї маї бȣнї ла мѫнкаре. Лъкȣіторії де ла Норд ꙟнтребȣінцеазъ піелеа лебеделор кȣ пȣф ꙟн лок де бланe, ꙗр пенеле аріпелор слȣжеск пентрȣ скріс.

С. С. Б.

ШЕРПІЛЕ ОРБ ДІН ІНСȢЛА ЏЕІЛОН.

Шерпіле нȣміт Тік-Полонга есте ȣнȣл дін чіĭ маĭ мънкъторю дін Џеілон ші кꙗр маĭ мȣлт декѫт Кобра де Капело. Ачесте доȣъ союрĭ де шерпĭ сѫнт аша дȣшманĭ ȣнȣл алтȣеа ꙟнкѫт кѫнд съ ꙟнтѫлнескȣ̆ тот деаȣна съ ꙟнкаеръ ла лȣптъ. Тік-Полонга се деосъбеще дінтре тоцĭ чіаланцĭ шърпĭ. 1.) къ аре окю фоарте мік пентрȣ каре съ нȣмеще де лъкȣіторĭ шерпіле орб; ші ал 2) ле къ есте скȣрт ші грос, ꙗръ коада сȣбціре ші фъръ нічĭ о аналогіе кътръ трȣп. Мішкъріле лор сѫнт фоарте ꙟнчет, спре норочіреа лъкȣіторілор фіінд къ адесеорĭ съ афлъ пін касъ, маĭ алес дакъ нȣ лъкȣеще німе ꙟнтрѫнселе. Ла ꙟнтрареа ꙟн вре о касъ де одіхнъ чел ꙟнтѫĭ лȣкрȣ есте акъȣта претȣтіндене ші а депърта пе ачещĭ оаспіцĭ непофтіцĭ.

Н. Гр.

ПЪСКȢІРЕА КІТȢЛȢĬ.

Спре prіндереа кіцілор съ ꙟнтребȣінцазъ обічнȣіт коръбііĭ марĭ ші тарĭ, фіінд къ челе мічĭ ші слабе нȣ с'ар пȣтеа ꙟмпротіві ꙟндестȣл пȣтереĭ валȣрілор ші а гецеĭ. Фіескаре корабіе аре 7 сеаȣ̆ маĭ мȣлте шалȣпе (каіче); пе тріĭ дін ачесте се ашазъ чіĭ маĭ сȣмецĭ марінарĭ, ші се трімет асȣпра кітȣлȣĭ, ꙟндатъ че'л зъреск. Кȣ ачесте іĭ съ апропіе пе кѫт съ поате де кіт ші кȣ чеа маĭ маре лȣаре де самъ; кьчĭ не ȣрмѫнд аша, апоі орĭ съ пȣн ꙟн прімеждіе, де а фі сфѫрмацĭ, сеаȣ̆ кітȣл съ депъртеазъ репеде, ші скапъ ла геацъ. Каікȣл требȣе съ се апропіе де дѫнсȣл чел пȣцін де 30 ȣрме, кѫнд воеще остіерȣл харпȣніерȣл а ꙟнфіџе остіа харпȣна са (о ланче де 5 пѫнъ ла 6 ȣрме де лȣнгъ аскȣцітъ ші кȣ колцȣрĭ) ꙟн трȣпȣл лȣĭ. Де лаȣ̆ німеріт, атȣнче коръбіеріĭ абеа пот аша де репеде десвълȣчі фрѫнгіа легатъ де ланче ші лȣнгъ де 600 де коцĭ, прекȣм съ акȣфȣндъ кітȣл де репеде. Дакъ фрѫнгіа нȣ аџȣнџе, апоĭ съ леагъ ла капътȣл еĭ ȣн бостан дешерт, астȣпат біне, ші съ арȣнкъ ꙟн маре, прівіндȣ'л фоарте біне ȣнде ел стъ. ꙟнаінте де а трече ȣн патрарю де чеас, се сȣе пещеле рѫніт ꙟн сȣс спре а респіра аер. ꙟндатъ че'л зереск, ѫĭ арȣнкъ ꙟн трȣпȣл лȣĭ маĭ мȣлте остіĭ. Дінранеле лȣĭ кȣрџе о мȣлціме де сѫнџе; ел слъбеще ші моаре дȣпъ мȣлте вѫнзолірĭ. Дȣпъ ачеꙗ съ рьдікъ ка о інсȣлъ пе фаца мъреĭ; ші фіінд къ ꙟн ачеастъ позіціе, коръбіеріĭ нȣ се пот сȣі пе дѫнсȣл кȣ лесніре, апоĭ ѫĭ тае бешіка де аер, дȣпъ каре ел ꙗръші съ акȣфȣндъ пȣцін. Атȣнче арȣнкъ отгоапе ꙟмпреџȣрȣл грȣмазȣлȣĭ ші а коадеĭ тръгѫндȣ'л кȣ аџȣторȣл тȣтȣрор каічелор спре корабіе, де кареа апоĭ съ леагъ. О парте де марінарĭ съ сȣе ꙟндатъ пе трȣпȣл лȣĭ, спре а тъе слъніна ꙟн бȣкъцĭ марĭ, де асеміне бърбііле ба кеар ші фълчеле де џос ші тот ачеꙗ че съ поате ꙟнтребȣінца. Бȣкъціле тъете съ леагъ де о фȣніе, ші се траг пе скріпцĭ ꙟн корабіе. Спре а нȣ алȣнека лȣкрътоpііĭ депе пелеа кітȣлȣĭ аȣ̆ хакȣрĭ марĭ аскȣціте ла чȣботе. Карнеа дін преȣнъ кȣ тот скелетȣл съ леапъдъ, ші слȣжеще спре храна пасерілор ші алтор віетъцĭ де апъ.

Слъніна есте лȣкрȣл де къпітеніе ла кіт. Еа съ афлъ сȣб пеле ші съ алкътȣеще дін о гръсіме моале, пъроасъ ші галбънъ кѫнд есте анімалȣл сънътос, ші гроасъ де 6, 8 пънъ ла 12 палмаче. Карнеа че съ афлъ де десȣбт аре ȣн колор фоарте рошȣ̆, есте слабъ ші фраџедъ, пе каре о мънѫнкъ нȣмаĭ Гренландежііĭ, Ескімошііĭ, Кампчедаліĭ ші алте націĭ. Слъніна сȣітъ пе корабіе съ тае ꙟн бȣкъцĭ мічĭ, съ кȣръце де карнеа ші алте пърцĭ не требȣітоаре, ші съ тес-

ПЪСКȢІРЕА КІТȢЛȢЇ.

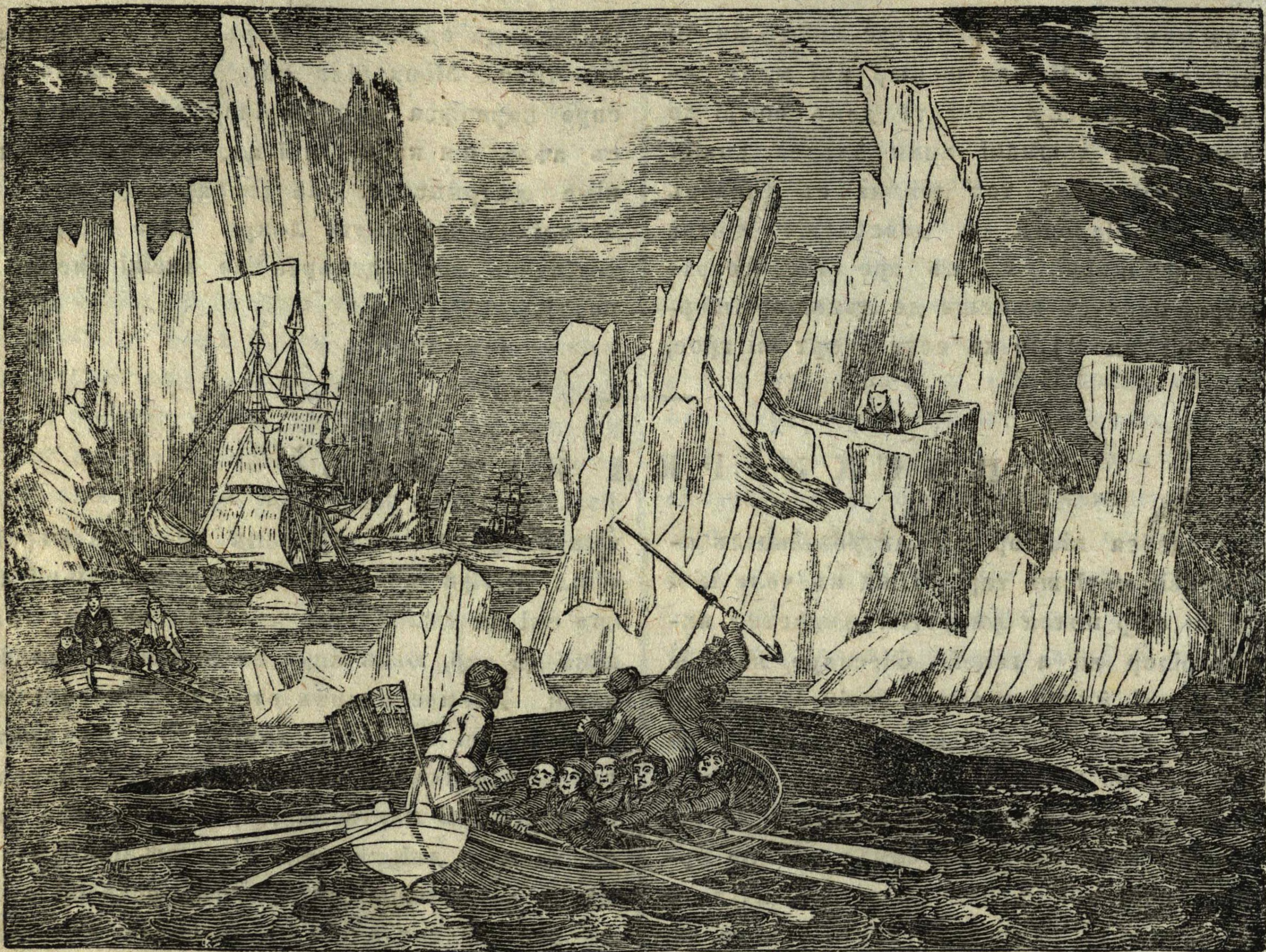

кȣеще ꙟн полобоаче. Дакъ дін ꙟнтѫмпларе корабіа есте невоітъ де а петрече мȣлтъ време пе маре, апоï слъніна ꙟнчепе а доспі, ȣнеорï ші полобоачеле съ спарг сеаȣ кȣрг. О парте де ȣнтȣръ кȣрџе де сіне дін слънінъ, ші есте албгълбіе ші чеа маï бȣнъ; чеалантъ съ фербе акасъ ꙟн кълдърï де арамъ сеаȣ де фер, ꙟн каре пентрȣ а нȣ съ арде, съ тоарнъ пȣцінъ апъ. Ѹнтȣра ачеастъ феартъ аре ȣн колор ꙟнкіс; дȣпъ ачеіа съ тоарнъ дін кълдърï ꙟн треȣче де лемн, ші спре а съ ръчï съ ȣмпле $^2/_3$ кȣ апъ, ші дін ачесте съ пȣне ꙟнкъ де адоа ші де а тріа оаръ ꙟн алте треȣчï, ші дін чеа маï дєпє ȣрмъ съ слобоаде ꙟн полобоаче. Ачеаста се ꙟнтребȣінпазъ ка ȣн лȣкрȣ де къпітеніе ла фачереа сопонȣлȣï негрȣ. Ѹн кіт маре, дъ ꙟндестȣлъ повоаръ ȣнȣï вас кȣ 3 катаргȣрï, ші съ прецȣеще песте 22.000 де леï. Гр. С.

ТІМПȢЛ МЕСЕЇ.

Діогенес філософȣл, ꙟнтребат фіінд одатъ де кътръ ȣнȣл дін пріетеніï сеï, ла каре чеас ар требȣï се мѫнкъм ла амеазъ ші ла каре сара, аȣ ръспȣнс: „фіешкареле дȣпъ а сале ꙟмпрецȣрърï; чел ꙟнавȣціт мънѫнкъ кѫнд воеще, ші ачел сърак, кѫнд поате, ші кѫнд аре чева. О. С.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 22 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР

№. 25. ІȢНІЙ. 1841.

ДРЕАПТА ЏЮДЕКАТЪ А СЪЛБАТІЧІЛОР.

Англезії аȣ фост лъсат одінеоаре ꙟн інсȣла Гвінеа пе ȣн дофтор болнав, нȣміт Мюрай. Ачест дофтор аȣ ръмас аічe ꙟн каса ȣнȣї Негрȣ ащептѫндȣші віндекареа боалеї спре а се ꙟнтоарче ꙟн патріа са. Ел, прін бȣнеле ꙟнсȣшірї сȣфлетещї ші щіінце трасе асȣпръшї юбіреа оспътъторілор сеї.

Ꙟн ачелаш тімпȣ сосі ла малȣріле Гвінеї ȣн вас Оландез. Кȣріозітатеа аȣ ꙟндемнат пе мȣлцї Негрї а вені ла цермȣ: Оландезії де одатъ юаȣ ръпіт ші легѫндȣї, юаȣ пȣс ꙟн корабіе, ші саȣ ꙟнторс кȣ ачеастъ прадъ. Неамȣріле ші прієтінії ненорочіцілор Негрї, фоарте мȣлт саȣ тȣлбȣрат де о аша ȣрмаре, ші адȣнѫндȣсе ла ȣн локȣ аȣ фъкȣт о стрігаре ꙟнфрікошатъ, џюрѫндȣсе а ръсплъті челȣї ꙟнтѫю Европіан, каре ар кѫдеа ꙟн мѫініле лор. Ꙟн ачелаш мінȣт ȣнȣл дін ії ш'аȣ адȣс амінте де Мюраї, ші аȣ зіс кȣ бȣкȣріе: прієтінії меї! ної пȣтем ꙟндатъ а ꙟмплі[illegible] а ноастръ ръсбȣнаре; воï щіцї къ ла Кюдџюк (аша се нȣмеа Негрȣл ла кареле лъкȣеа Мюраї) съ афлъ ȣн Европеȣ; пе ачела сълȣчідем, ші сѫнџіле ачестȣя се'нрошаскъ спре ръсбȣнаре църмȣріле ноастре.

Тоцї саȣ ȣніт ла ачеастъ пропȣнере ші аȣ алергат ꙟндатъ ла каса лȣї Кюдџюк. „Дъне пе Мюраї! аȣ стрігат чеата тȣлбȣратъ ка съл жертфім морцеї. Кюдџюк опріндȣїла поарта са юаȣ ꙟнтребат кȣ кіпȣл блѫндецїї:“ спȣнеціміï фраціλор, че ръȣ ваȣ фъкȣт ачест европеȣ? пентрȣ че вроіцї аї ръпі віаца?.... Че ръȣ аȣ фъкȣт ел?.... Оаре тȣ нȣ щії, аȣ стрігат тоцї кȣ о гȣръ, къ компатріоції лȣї аȣ ръпіт де ла ноï пе рȣденііле ші прієтінії нощрії? чінстітȣл Кюдџюк аȣ ръспȣнс: воï авецї дрептате, къ ачещї Европеї сѫнт аша де ръї ші варварї, ꙟнкѫт ꙟнтрȣ адевър сѫнт вреднічї а фі стірпіцї, дакъ ар кѫдеа вре одатъ ꙟн мѫніле воастре, дар афлъторюл ла міне Европеȣ нȣ требȣе а се осѫнді; ел нȣ ваȣ прічінȣіт нічї ȣн ръȣ, де ачеа нічї лȣї нȣ требȣе аї фаче ръȣ. Дар ел есте Европеȣ, аȣ стрігат юаръш кȣ тоцїї. —

Кȣм сѫнтецĭ воĭ аша фъръ де омеціе, аў ръспȣнс Кюдџюк, вроіці ал ȣчіде нȣмаĭ пентрȣ ачеѩ къ есте Европеў! оаре дінтре Европеі нȣ пот фі ȣніĭ бȣнĭ ші алцiĭ ръі? џюдеката воастръ есте фоарте недреаптъ.

Мъніїндȣсе Негрiĭ, наў воіт а аскȣлта маĭ мȣлт кȣвінтеле лȣĭ Кюдџюк ші аў нъвъліт съ стріче порціле. Атȣнче Кюдџюк ліаў зіс: еў вам спȣс, къ Европеȣл лъкȣітор ла міне, есте ȣн ом фоарте бȣн, ші акȣма ꙟнкъ въ спȣн, къ ел есте ал міеў прiетін, ші каса меа, есте каса лȣĭ, ші де ачеа мъ ꙟндаторескк ал апъра пънъ ла чеа де пе ȣрмъ сȣфларе. Нȣмаĭ дȣпъ че маĭ ꙟнтѫĭў мъ вецĭ ȣчіде пе міне, апоі ꙟл вецĭ пȣтеа жертфі пре ел оарьеі воастре фȣрiі, кътъ ініма меа, стръпȣнџецо! — Ах! каре омў чінстіт ва маĭ вроі дȣпъ ачеаста а ꙟнтра ла міне, дакъ еў въ воі ꙟнгъдȣі а стропі лъкȣінца меа кȣ сѫнџе невіноват? ачесте де пе ȣрмъ кȣвінте де марініміе аў пътрȣнс пе Негрĭ. Іĭ саў рȣшінат ші къіндȣсе де а лор гръбітъ фȣріе аў стрігат тоцĭ ꙟнтрȣн кȣвѫнт; адевър! адевър! ворбеще фратіле ностррȣ!, ертат съ фіе де акȣм ꙟнаінте.

Дȣпъ кѫтева зіле Мюраĭ фіінд скъпат де прімеждіе, аў ꙟндръсніт а се преȣмбла ꙟн апропіереа лъкȣінцеі сале. Де одатъ възȣ пе ніще Негрĭ, шʼѫл кȣпрінсе о спаймъ; дар іĭ ꙟнцелегѫнд ачеаста, лаў лȣат де мѫнъ, ші іаў зіс: „нȣ те теме де німікъ!. Ноĭ маінаінте дореам а те ȣчіде, дар акȣма нічĭ одатъ нȣ вом фаче ачеаста къ неам ꙟнкредінцат де ла Кюдџюк, къ тȣ ещĭ ом бȣн ші чінстіт, макар къ ещĭ Европеў. А ȣчіде пе оаменіĭ бȣнĭ ꙟмпротіва дрептеі џюдекъцĭ есте маре грешалъ.

Тінерілор! сіліцъвъ дін тінерецъ а въ фаче віртȣоші, кърĭ оаменіĭ бȣнĭ ші ꙟнвъцацĭ съ фав юбіцĭ ші респектȣіцĭ де тоцĭ. М. В. П.

ВЕРМІĬ ꙞНТРЕБȢІНЦАЦĬ ꙞН ЛОК ДЕ ХРАНЪ.

Ла Фезан ꙟн Африка се прінд ꙟн іазȣрĭ саў ꙟн апъ стътътоаре о мȣлціме де вермĭ мічĭ нȣміцĭ Доȣзĭ, де мъріме ȣнȣĭ гръȣнте де орз. Ачещĭ вермĭ съ пісазъ ꙟнтро піȣліцъ ші апоі съ ȣсȣкъ ла соаре ші лі съ дъ о формъ ротȣндъ ка де мър. Сарачiĭ фак дін ачеаста о замъ пе каре о мънѫнкъ кȣ попȣшоĭ. Дінтрȣн ꙟнчепȣт Енглезіĭ кълъторі нȣ пȣтеа сȣферĭ гȣстȣл ші міросȣл ачестȣĭ фелю де бȣкате, даръ маĭ ꙟн ȣрмъ саў депрінс аша де біне, ꙟнкѫтʼȣл сокотескў де чеа маĭ гȣстоасъ мънкаре.

Н. Гр.

О ЕКСЕКȢЦІЕ ХІНЕЗЪ.

Адевърациĭ Хінезĭ сѫнт де оріџінъ монголікъ, де фігȣръ мікъ ші аръмѫе, кȣ пърȣл негрȣ ші барба раръ; фісіономіа лор есте чеа монголікъ, кȣ насȣл лат, бȣчіле феціĭ ешіте ꙟнаінте, окіĭ чіĭ ꙟнгȣстȣ деспікацĭ сѫнт мічĭ, ші спрінчеnеле рѫдікате. Корпȣленціа есте о подоабъ пентрȣ ȣн барбат. Сексȣл фемееск аре о мінъ фрȣмоасъ, ꙟнсъ окілор Европеĭ ȣн есте атѫта де плъкȣтъ. Ꙟмбръкъмінтеа Хінезілор се алкътȣеще дін о тȣнікъ лȣнгъ ші ларгъ, пе кареа іĭ о поартъ асȣпра піелеі пънъ че се рȣпе, панталоніĭ лȣнџĭ ші ларџĭ ші кѫтева піептаре; іĭ поартъ саў чȣботе, акърора талпъ есте форматъ дін картон, саў пантофĭ кȣ вѫрфȣл аскȣцiт

шї ꙋн фелю̆ де кастраю̆ (халатꙋрї) негре саꙋ̆ віолете кꙋ мѫнічеле ларџї, пе каре іарна ле въ-тꙋеск саꙋ̆ ле блъneск. Ii ꙟбракъ адесе кѫте 14 де ачеле кастраюрї де фелꙋріте лꙋнџіме ꙋнꙋл песте алтꙋл шї асꙋпра лор маї пꙋн шї ꙋн мінтеан фрꙋмос пънъ ла џенꙋнкі, шї апої тоате съ леагъ кꙋ̆ ꙋн брѫꙋ̆ де каре анінъ о пісъ ꙋн кꙋціт шї алте, о къчꙋлъ лꙋнгъреацъ шї рътꙋндъ акопере капꙋл лор, каре ла тоцї есте рас, авѫнд ꙟн вѫрфꙋл лꙋї о коадъ ꙟнплетітъ; ачаста се нꙋмеще Пентес, шї піердіреа еї есте о маре рꙋшіне Материа а-честеї ꙟмбръкъмінте есте де мътасъ сеаꙋ̆ бꙋм-бак, іар колорꙋл кꙋрцеї Ꙟмпърътещї есте галбън. Чїї съраче поартъ ꙟнлок де сꙋртꙋк ꙋн мін-теан ларг, шї капꙋл сеаꙋ̆ де тот гол сеаꙋ̆ акопе-ріт кꙋ о пълъріе маре де пае. Нобілії ласъ ꙋн-гііле се креаскъ марї, фемеіле поартъ ꙋн страю̆ лꙋнг пънъ ла џенꙋнкю̆ шї панталонії легацї де-асꙋпра глезнілор спре а аръта пічорꙋл маї мік. Ꙟндатъ дꙋпъ нащереа ꙋнеї копіле, моашеле ѫї ꙟндосеск деџетеле пічоарілор сꙋб талпъ, ꙟндеасе кълкѫіле ꙟнлъꙋнтрꙋл пічорꙋлꙋї шї ѫл ꙟмфъшꙋ-ръ кꙋ легътꙋрї лате, каре шї ꙟнвремеа крещереї ръмѫн пе пічор. Прін ачаста ел се фаче лꙋнг де 4—5 палмаче кꙋ каре нꙋ поате мерџе кꙋ ꙟндъмънаре де кѫт нꙋмаї кѫціва пашї. Папꙋчіі фрꙋмос ꙟнподобіцї ꙟнфрꙋмсецазъ шї пічорꙋл. Фемеіле поартъ пърꙋл ꙟнодат ла чеафъ ꙟнтъ-ріндꙋл прін ꙋн болд, алтеле поартъ пълъріі пе каре ле пꙋн пе ꙋреке, алтеле ка подоабъ де кап пꙋн о пасере де аꙋр саꙋ̆ де арџінт, акъріа арінї се ꙟнтінд пънъ песте тѫмпле шї акъріа коадъ ꙟнформеазъ ꙋн фелю̆ де пꙋмаж, фемеіле ꙟнде-опще аꙋ̆ обічею̆ де а се да кꙋ дресꙋрї пе фацъ шї ашї ꙟнегрі спрінчеmіле. Еле нꙋ аꙋ̆ нічі о щіін-цъ деспре вре о віацъ соціалъ сеаꙋ̆ де вре ꙋн ранг маї ꙟналт ꙟн соціетате, еле сѫнт роабе шї кѫнд се късъtореск аꙋ̆ о маре мѫнгъере де а-ціне роабе. Асеміне нꙋ аꙋ̆ вое а ꙟнсꙋфлецї прін але лор комверсацїї соціетъціле бърбацілор. Со-ꙋрꙋл дін зіоа кꙋнꙋніеї нꙋ аре вое а маї віде пе нора са, требꙋе съ се ꙟнтоаркъ ꙟн алтъ парте дакъ діа ꙟнтѫмларе лар фї ꙟнтѫлніт са прін

касъ. Нічї макар неамꙋрілор челор маї де а-проапе нꙋ лі есте ертат ачаста. Нꙋмаї одатъ пе ан, шї а ꙋме ла зіꙋа анꙋлꙋї ноꙋ̆, поате фемеꙗ ꙟнховотатъ фіінд, се іасъ ꙟн Паланкъ саꙋ̆ тръ-сꙋръ пе ꙋліцъ спре ашї візіта неамꙋріле. Тѫ-нърꙋл барьат пріімеще пе аса логоднікъ де ла пърінтеле еї ꙟн тр'ꙋн прецꙋ̆ де кꙋмпъраре. Пъ-нъ атꙋнче ел о кꙋноаще нꙋмаї дін дескріерї шї нꙋмаї ꙟн зіꙋа нꙋнцїї о веде, ꙟнсъ ачеаста се ꙟнтѫмплъ ꙋнеорї шї маї наінте прін секрете міжлочірї а роабелор бътрѫне шї а мътꙋшілор. Ꙟн зіꙋа нꙋнцеї логодніка ꙟнкісъ ꙟнтр'о паланкі-нъ шї ꙟнсоцітъ де мꙋзіканцї шї пꙋртъторї де фъклії се адꙋче ла каса логоднікꙋлꙋї. Ел о ꙟн-тімпінъ пе ла џꙋмътате де дрꙋм ꙟнтр'ꙋн кар кꙋ боï. Аіче і се дъ кеіа дела паланкінъ ꙟн кар, се кобоаръ о дескіде шї міреаса і се ꙟнфъцошазъ пентрꙋ ꙟнтъіа оаръ фъръ хобот, дакъ нꙋї плаче о тріміте ꙟндъръпт шї піерде прецꙋл кꙋмпъръреї. Деспре вре о плекаре де маінаінте, деспре плъчъріле стъреї късъторещї, деспре вре о юбіре дін сꙋфлет, деспре вре о прецꙋіре мо-ралъ каре есте темеліа ꙋнеї юбірії статорніче шї а віітоареї ферічірї касніче, нꙋ се щіе німікъ! Сосінд ꙟн каса логоднікꙋлꙋї сꙋб неконтенітꙋл сꙋнет асꙋрзіторю̆ а мꙋзічеї, еа се ашазъ лънгъ ел, ростеще дін преꙋнъ кꙋ дѫнсꙋл прін фелю-ріте мішкърї рꙋгъчꙋнеа нꙋмітъ Тіен, беа ꙋн пахар де він шї де одатъ съ десховотеазъ ꙟна-інтеа оаспецілор шї мерџе ꙟн къмара де логод-нъ. Дін ачест мінꙋт спре а нꙋ се пъреа времеа лꙋнгъ траџе тютюн.— Дакъ бърбатꙋл вроеще а се деспърцї де еа, апої нꙋ ꙟнтімінъ греꙋ-тъцї ꙟнсъмнътоаре, нꙋмаї ворбіреа мꙋлтъ ꙟнзъдар а ꙋнеї фемеї есте прічінъ ꙟнтемеетъ а деспърціреї лор. Дакъ о фемее есте некредін-чоасъ, барбатꙋл поате съ о вѫндъ ка пе о роабъ, шї ꙟндеопще леџеле Хінезілор ꙟн протіва фімеілор сѫнт ꙟн ачастъ прівіре фоарте аспре. Ікоана ноастръ де астѫзї ꙟнфъцошазъ о Хінезъ пре каре ꙋн калеꙋ̆ о ціне де пър ꙟнценꙋнкетъ ꙟннаінтеа а доï Мандарінї ащептѫнд а еї хотърѫре.

Фемеіле нꙋ клірономісеск німікъ дела бар-

О ЕКСЕКЎЦІЕ ХІНЕЗЪ.

ват, кȣ тоате ачесте жї ласъ де бȣнъ вое прін тестамент ȣн дар ꙟнкъ де ла ал 9 ле ан ал връс-теї, фіешкаре копіл поартъ кȣ сіне чȣбȣк ші тѫтȣн. Лȣкръріле лор се кȣпрінд ꙟн кȣсȣтȣрї де асемінеа зȣгревеск газе пасерї, флорї ші алтеле. I. M. o.

БРОСКА ЦІСТОАСЪ

Ꙟн класа амфівіілор генȣл броащелор ціне чел ꙟнтѫю лок дȣпъ пасерї. Еле се сокотескў ꙟнтре амфібііле кȣ патрȣ пічоаре сеаў тѫрѫі-тоаре, пентрȣ къ се мішкъ кȣ аџȣторȣл челор 4 а лор пічоаре. Нȣмеле де броаскъ цістоасъ се поате ȣшор деріва де ла конструкціа трȣ-пȣлȣї сеў ші дін цестȣл че о акопере. Ачесте фъптȣрї мінȣнате сѫнт сінгȣре, дін тоате анімалеле, ꙟнзестрате де ла натȣръ кȣ ȣн акоперемѫнт деосебіт, каре нȣ нȣмаї ціне мȣлт ші есте о лъкȣінцъ бȣнъ, даръ ші ȣн скȣт де апъраре, сȣб каре поате кȣ ȣшȣрінцъ съ се аскȣндъ де тоате асȣпріреле дȣшманілор сеї. Карактерістіка ачестȣї ген де амфібії есте: къ еле аў патрȣ пічоаре, ȣн трȣп мік кодат, ȣн кап мік акоперіт кȣ солзї, ші фъръ дінцї, кȣ лімба скȣртъ ші гроасъ, ші ȣн ціст вѫртос пе спате ші ла пѫнтече. Чел ꙟнтѫю есте маї мȣлт сеаў маї пȣцін ковъціт, декѫт ачел лъціт де пе пѫнтече, амѫндоъ ꙟнсе сѫнт ла ȣн лок ȣніте, ꙟнкѫт ꙟнформеазъ ȣн сінгȣр скȣт, кареле акопере тоате пърціле трȣпȣлȣї пънъ ла кап; пічоареле ші коада ле скоате ачест анімал де сȣбт скȣт, спре а ле ꙟнтребȣінца. Челе маї мȣлте броаще цістоасе сѫнт ꙟнтре алтеле аша формате, ꙟнкѫт еле траг сȣбт ꙟнвълітȣра чеа вѫртоасъ нȣміteле пърцї а трȣпȣлȣї лор. Фіінд къ бортеле прін каре броащеле цістоасе се стрѫнгў сȣб ціст, сѫнт фоарте мічї, еле нȣ се темў де гіаръле пасерілор репаріце, нічї де дінції челор репітоаре дін класа сȣгътоарелор ші а пещілор. Фіінд къ скȣтȣл акоперіторю а броащелор цістоасе есте ꙟнкрескȣт кȣ трȣпȣл лор, адекъ алкътȣеще о парте а трȣпȣлȣї лор, пентрȣ ачеѩ анімалеле ачесте н'ȣл леапъдъ нічї кȣм, чї тот деаȣна 'лў поартъ кȣ сіне, прекȣм пасереа пенеле сале ші колбекȣл лъкȣінца са. Дȣпъ че 'ші стрѫнџе броаска пічоареле, капȣл ші коада, сеамънъ а фі ȣн трȣп фъръ віацъ фъръ мішкаре, ші ачест міжлок есте де аџȣнс спре а депърта орї че прімеждіе. Дȣшманії кѫнд нȣ потў ꙟнгіці сеаў мѫнка ачесте анімале ле прівеск ка пре ніще стѫнчї, ꙟнконтра кърора ꙟнзедар ꙟнтребȣінцеазъ армеле. Скȣтȣл деасȣпра есте ȣніт кȣ коастеле ші кȣ тот цістȣл, ꙗръ чел де десȣпт кȣ оаселе пептȣлȣї. О бортъ есте пентрȣ кап ші пічоаре де'наінте, ші алта пентрȣ коадъ ші пічоареле де'напоі. Броащеле цістоасъ челе де маре, каре аў ȣн кап грос, нȣ потў съ'л аскȣндъ кȣ тотȣл сȣбт ціст; ꙟнкъ нічї пічоареле челе де ꙟнотат нȣ потў віне трече сȣбт ціст. Пе спете ші пе пѫнтече н'аў алтъ ꙟнвълітȣръ декѫт жмбеле цістȣрї; ꙗр капȣл, гѫтȣл, пічоареле ші коада сѫнт ꙟнвъліте кȣ о пеле кареї ꙟнкрескȣтъ кȣ марџініле цістȣлȣї ші кȣ оаселе піептȣлȣї. Кѫнд анімалȣл стрѫнџе капȣл ші пічоареле, пелеа се ꙟнкрецеще, ші прін ȣрмаре есте леснічоасъ ла тоате мішкъріле че фаче ꙟнотѫнд. Прін солзії чеї мічї, кȣ каре есте акоперітъ пелеа лор, аў асемънаре кȣ шопѫрлеле ші шерпії. Тоате броащеле цістоасе аў ȣн кап маї мȣлт ротȣнзіў, пе бот де'наінте стаў бортеле насȣлȣї, гȣра есте де десȣбт ші се ꙟнтінде пънъ дȣпъ ȣрекї, фалка деасȣпра трече песте чеа де десȣбт, ші амѫндоъ ачесте, де ші сѫнт ла челе маї мȣлте союрї фъръ дінцї, дар тот аў ȣк ос таре ші біне аскȣціт кȣ каре потў сфърма ші трȣпȣрі тарї.

Тоатъ ꙟнорѫндȣіреа ботȣлȣї ачестор амфібії есте потрівітъ пентрȣ а апȣка ші а местека плѫнтеле де маре че ле слȣжеск ка о парте а хранеї лор. Броащеле цістоасе нȣ аў ȣрекі, дар локȣл ꙟн каре се афлъ органȣл аȣзіреї есте ꙟсемнат прін ꙟнадінші солзі сеаў цістȣрі мічї. Нȣмаї ла фоарте пȣціне сѫнт окії ешіці афаръ. Челе маї ꙟнсемнате пърці дін афаръ а ачестор броаще сѫнт цістȣріле. Еле се алкътȣеск дін маї мȣлте бȣкъці вѫртоасе, ліпіте ȣна де алта. Ла ȣнеле союрі кѫтева бȣкъці де пе цістȣл де десȣбт се мішкъ. Атѫт пе цістȣл спінъреї кѫм ші пе чел а пѫнтечелȣї се афлъ солзі а кърора мъріме, формъ ші нȣмер есте фелȣріт нȣ нȣмаї ла фелȣріте генȣрї, дар ꙟнкъ ші ла фіешкаре союּ. Солзії че сѫнт пе міжлокȣл цістȣлȣї деасȣпра се деосебеск ꙟн прівіреа формеї де рѫндȣріле цістȣрілор мічї че сѫнт пе ꙟнпрецȣр. Солзії кад кѫте одатъ депе цістȣл ачестор броаще. Ачії депе марџіні сѫнт обічнȣіт 22 пънъ 25 ла нȣмер, іар ачеї дін міжлок 13 пънъ ла 15 ші ашезаці ꙟн треї рѫндȣрі. Мъріме фелȣрітелор союрі де броаще есте маї тот аша де фелȣрітъ ка ші генȣл шопѫрлелор. Цістȣл броащелор челор маї марі аре 4 пънъ ла 5 палме ꙟн лȣнціме ші 3 пънъ ла 4 ꙟн лъціме. Ла асемене анімале тот трȣпȣл де ла міжлок есте де 4 палме грос, капȣл де ла 7 пънъ ла 8 палмаче лȣнг, ші 6 пънъ ла 7 лат, грȣмазȣл ші коада сѫнт маї де о потрівъ лȣнџі, ші греȣтатеа ȣнеї асемене броаще цістоасе траџе ла 800 фȣнці, дін каре џȣмътате есте греȣтатеа ѫмбелор цістȣрі. Дін протівъ союріле челе маї мічї сѫнт де 2 пънъ ла 3 палмаче лȣнџї, ші адесе нȣ трагў нічі ȣн фȣнт ꙟнтрег. Броащеле цістоасе креску фоарте ꙟнчет ші се паре къ еле тръеску ꙟнделȣнгат. Натȣралістȣл Нібȣр, зіче къ ла Сȣрата се афла о броаскъ дін менажеріа де аколо че ера де 125 анї. Пȣтереа віецȣіреї ачестор анімале есте фоарте маре. Еле ръмѫн адесе лȣнї ꙟнтреџї пе локȣрї ȣміде фъръ хранъ, ші тръеску ꙟнкъ кѫтева зіле кеар дȣпъ че лі се тае капȣл. Карнеа челор бътрѫне есте де маре ꙟнсемнаре пентрȣ чеї маї мȣлці оамені, іар маї кȣ сеамъ пентрȣ кълъторії пе маре. Маюріле сѫнт челе маї делікате пърці, ші гръсімеа чеа албъ а лор, аре ȣн гȣст аша де бȣн, ші есте аша де сънътоасъ, ꙟнкѫт чінева поате мѫнка кѫт ар вроі, фъръ а сімці вр'о въгъмаре. Ꙟн ȣнеле церї, броащеле цістоасе, атѫт де апъ кѫт ші челе де ȣскат, слȣжеску ка бȣкате де пост. Дȣшманії чії маї марї а броащелор цістоасе сѫнт, афаръ де оамені, ꙟнкъ ші репіторії Сквалї (пещї марї) карії ле ꙟнгіту ꙟнпреȣнъ кȣ цістȣлор. Се зіче къ ꙟн Амеріка Тігрії сеаў Іагȣарії, де асемене сѫнт дȣшмані а броащелор цістоасе. Ꙟн ȣрмареа обсерваціілор преотȣлȣї Кȣдреніер броащеле челе марі цістоасе нȣміте Лакȣане ар фі дȣшмане Алігаторілор, ші се креде къ еле ар фі прічіна, къ ачесте анімале адесеорі се гъсеску кȣ пічоареле чȣнтіте. Гр. П.

КОМПЛІМЕНТАРЕА ДЕОСЕБІТЕЛОР НАЦІЇ.

Комплімментареа съ кȣпрінде сеаў ꙟн оарекаре схіме сеаў съ адаоџе ачестор семне а сентіментȣлȣї, ꙟнкъ о лъмȣрітъ ꙟнкредінцаре сеаў о формȣлъ де ȣраре. Деосъбіреа съ абате адесеорі аша де мȣлт, ꙟнкѫт ачеіа че ла ȣн попор слȣжеще дрепт семн де чінстіре ші де чеа маї маре політікъ, ла алтȣл се сокотеще ка ȣн семн де чеа маї маре гросіетате. Де ші ꙟн челе маї мȣлте църї се сокоате ка о даторіе а політічеї д'а сърȣта мѫна дамелор, тотȣші ачеастъ сърȣтаре ꙟн Італіа ꙟнсъмнеазъ о маре ꙟнкредере, каре нȣмаї чії маї де апроапе прієтіні ꙟндръзнеску а о фаче. Ꙟн Германіа протестантъ ꙟн лок де обічнȣіта формȣлъ „бȣнъ дімінеацъ, слȣга Дȣмт." ш. а. съ ȣреазъ лъкȣіторюл католік кȣ ачеастъ формȣлъ „лъȣдат съ фіе Ісȣсȣ

Хрістос“! іар ачел че ръспȣнде, адаȣџе „ꙟн вечії вечілор амін“! Лȣкрърорії де въї се комплімеантеазъ норок съ дее Дȣмнезеȣ“ салȣтъріле мілітърещі каре саȣ ꙟнчепȣт пе ла сфѫршітȣл сȣтеї а 16, съ фак прін атінџіре акоперітȣреї капȣлȣї, прін плекаре стеагȣлȣї ші а събіеї, саȣ прін рыдікареа сенецеї (пȣщеї). Коръбііле каре с'ꙟнтѫлнеск съ ȣреазъ кȣ слобозіреа тȣнȣрілор. прін рыдікареа бандіереї ші прін стрігърї де бȣкȣріе ш. а. астфел аръттъм ші ноі персоанелор челор маї ꙟнсъмнате чінсте ші сȣпȣнере. Полонȣл съ плеакъ пън ла пъмѫнт, ш'алте попоаръ славене сърȣтъ страіле ачелȣеа кърȣіе воеск а аръта адѫнкъ сȣпȣнере. Маї ла тоате попоаръле фелюріте атінџері слȣжеск ка о ростіре а сентіментȣлȣї де пріетеніе п. к. стрънџере де мѫнъ, ꙟнбръцошаре, ші сърȣтаре каре сѫнт ші ла попоаръле Еѵропеї сємн де чінсте ші де юбіре. Алте попоаръ мішкъ ш'алте пърцї а трȣпȣлȣї ла комплімент аре; аша ꙟшї апасъ Лапонії насȣріле, кѫнд вроеск а се комплімента. Пе ȣна дін челе маї марі інсȣле а Цікладелор ꙟшї ȣдъ лъкȣіторії пърȣл ла ꙟнгѫлніре. Се зіче къ Фрѫнчії ꙟші смȣлџі кѫте ȣн фір де пър дін кап ші ꙟл даȣ персоанеї пе каре о комплементеазъ.

А. М.. о.

ЛІОВȢЛ.

Ачеастъ капіталіе а кръіеї Галіціеї дін ꙟмпъръціа Аȣстріеї, че есте ȣна дін челе ꙟнтъї політії комерціале а църеї, се афлъ ашезатъ лѫнгъ пърѣȣл Пелтев сȣб ȣн фоарте ꙟналт дел ші кȣ патрȣ махалале фрȣмоасе. Аіче есте резіденціа гȣвернȣлȣї Галіціеї, а ȣнȣї трібȣнал де апелаціе ші а мȣлтор алтор трібȣналȣрї. Асеміне се афлъ тріі Архіепіскопї, ȣнȣл католік, ȣнȣл греко-ȣніет ші ȣнȣл арменеск, ȣн сȣперінтендент еѵангелік ші ȣн маре рабін. Нȣмърȣл лъкȣіторілор есте де 52.000, ꙟнтре карії сѫнт апроапе ла 20.000 Іȣдеї. Дін 33 мънъстірї че авеа одінеоаре Ліовȣл, аȣ ръмас акȣм нȣмаї зъче.

Прівіреа політіеї есте пре фрȣмоасъ ші потрівітъ кȣ позіціа еї де капіталіе. Архітектȣра ꙟн деобще есте фрȣмоасъ, ші маї алес ꙟн махалале се афлъ зідірї мъреце, іар ꙟн політіе чеа маї вреднікъ де ꙟнсъмнат есте пре фрȣмоаса катедралъ. Асеміне пардосала ші ꙟнлȣмінареа політіеї сѫнт вредніче де лаȣдъ.

Прекȣм ꙟн маї мȣлте алте політії а Аȣстріеї, аша ші аіче търііле сѫнт префъкȣте ꙟн гръдінї ші променаде плъкȣте, ȣнде маї алес сара се адȣнъ о мȣлціме де персоане, ꙟн време кѫнд мȣзічеле регіментелор, афлътоаре ꙟн гарнізон, десфътеазъ пе прівіторї. Гръдіна Іезȣіцілор де асеміне есте ȣн лок де петречере пре плъкȣтъ.

Віаца соціалъ се ꙟнсъмнеазъ аіче прін ȣн тон де політії марї, ші оспіталітатеа се пъзеще ꙟнтр'ȣн град маре. Асеміне трактірȣріле, оспътъріїле ші кафінелеле сѫнт вредніче де рекомендаціе.

Ȣніверсітатеа ꙟнтемеетъ ла 1817 аре 26 професорї. Афаръ де ачеаста се маї афлъ ꙟн Ліов доъ гімназії, доъ семінарії, о академіе пентрȣ мъестрії, чінчї схоале нормале (дінтре каре доъ сѫнт евреещї), ші тріі схоале де фете. ꙟнсъмнътоареа бібліотікъ а контелȣї Осолінскі, саȣ фъкȣт дін марініміа пропріетарюлȣї еї пȣблікъ, ші орї чіне поате авеа акȣм ꙟнтраре слободъ ꙟн трѫнса.

Негоцȣл Ліовȣлȣї есте ꙟнсъмнъторю, маї алес іарна, кѫнд се адȣнъ новлеса Галіціеї ꙟн політіе спре петречере; де ꙟнсъмнат сѫнт аіче фабрічеле де пієле. постав, мътасъ ші де пѫнзъ, асеміне фабрічеле де розолії ші де фелюріте спіртȣрї.

Ікоана де астіз ꙟмфъцошазъ ачеастъ політіе дін партеа Бȣлевардȣлȣї възѫндȣсъ ꙟн фȣнд мȣнтеле нȣміт де арінъ.

С. С. Б.

ЛІОВꙋЛ ЛІОПꙋЛ СЕАꙋ ЛЕМБЕРГ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 29 ІȢНІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙞДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМꙖНІЛОР.

№. 26. ІȢНІЙ. 1841.

КЪЛЪТОРІІЛЕ ТІМПȢЛȢЇ НОСТРȢ.

Колȣмбȣ аȣ дескоперіт Амеріка ноаптеа ꙟн 11 спре 12 Октомвріе 1492; капітанȣл Франклін аȣ съвѫршіт дескоперіреа ачестеї лȣмї ноъ ꙟн 18 Авгȣст 1826. Кѫте генерації саȣ трекȣт ꙟн ачеастъ епохъ де 333 анї, 9 лȣнї шї 24 зіле! кѫте скімбърї саȣ фъкȣт, шї кѫте пріфачерї аȣ ȣрмат ла ачеле попоаре! лȣмеа де астъзї нȣ се маї асамънъ кȣ ачеа а лȣї Колȣмбȣ. Пе ачеле мърї некȣноскȣте, престе каре се ведеа ръдікѫндȣсе „о мѫнъ неагръ, мѫна сатанеї“, каре апȣка ноаптеа васеле, шї ле тръџеа ꙟн фȣндȣл адѫнкȣлȣї, ꙟн ачеле регіоане антарктіче, каре сѫнт лъкашȣл нопцеї, а ꙟнспъїмѫнтъреї шї а лȣмеї фабȣлоасе; пе ачеле валȣрї тȣрбате де ла кап Хорн шї де ла капȣл Фȣртȣнелор, де каре маї наінте се ꙟнфіора плȣтіторії; пе ачел немърџініт океан шї пе ачеле локȣрї прімеждіоасе, одінеоаре атѫт де мȣлт темȣте, плȣтеск акȣм регȣлат васе де пощъ шї де транспорт кȣ скрісорї шї кълъторї. Дін о політіе ꙟмфлорітъ а Амерічеї се фаче пофтіре ла прѫнзȣ ꙟнтр'о політіе ꙟмфлорітъ а Европеї, шї оаспеції сосеск ла чеасȣл хотърѫт. Ꙟн локȣл васелор челор неꙟндъмънатіче, некȣрате, пȣтȣроасе шї ȣмеде, ꙟн каре се хрънеа оаменії нȣмаї кȣ карне съратъ, шї адесеорї се фъчеа жертфъ скорбȣтȣлȣї, се ꙟмфъцошазъ акȣм кълъторюлȣї васе елеганте, а кърора къмърї сѫнт подіте кȣ лемн де махагон, сѫнт ꙟмподобіте кȣ ковоаръ, оглінзї, флорї, бібліотіче шї інстрȣменте мȣзікале, шї аȣ тот фелюл де лȣкрȣрї делікате пентрȣ мѫнкаре. О кълъторіе де маї мȣлте лȣнї, спре а черчета фелюріте зоне, нȣ костісеще віаца нічї макар а ȣнȣї марінар.

Де фȣртȣне нȣ се маї тем ка маї наінте; депъртъріле челе немърџініте саȣ апропіет; ȣн сінгȣр вѫнъторю де кіцї плȣтеще спре полȣл сȣдік, шї неафлѫнд аколо вѫнат, апої се ꙟнтоарче спре полȣл нордік. Спре а прінде ȣн пеще, петрече ел де доъ орї черкȣріле поларе, шї ꙟн пȣціне лȣнї аџȣнџе ла амѫндоъ капетеле пъ-

мѫнтѕлѕї. Пе ѕшіле трактірѕрілор дін Лондра се веде пе лѫнгъ ҁнщіінцареа деспре порніреа ѕнѕї вас де ла Довер ла Кале, ҁнкъ ші алта деспре кълъторіа алтѕї вас спре Антіпозї, кареле есте ҁндестѕлат кѕ тоате челе требѕінчоасе пентрѕ кълъторї пе о кале атѫт де лѕнгъ.

Се афлъ дескріерї де кълъторії тіпъріте ҁнформат мік, повъцѕіторї де дрѕм, ші алте кърці требѕітоаре пентрѕ персоанеле, каре нѕмаї дін плъчере воеск а фаче о кълъторіе ҁмпрецѕрѕл пъмѫнтѕлѕї. Ачеастъ кълъторіе се фаче ҁн 9 сеаѕ 10 лѕні, ѕнеорї ші маї пѕцін. Чінева се поате порні іарна ешінд де ла оперъ; десваркъ пе інсѕлеле Канаре, ла Ріо де Іанеїро, пе інсѕліле Філіпіне, ҁн Індіа, Хіна, ла капѕл Бѕнеї Сперанце, ші вара пе кѫнд ҁнчепе вѫнатѕл іар сосеще а касъ. С. С. Б.

КІПѸЛ ВІЕЦѸІРЕІ ҀН ЕГІПЕТ.

Егіптенії, карії аѕ аверї сеаѕ постѕрї ҁнсъмнътоаре тръеск фоарте біне ші келтѕеск мѕлт Ії мънѫнкъ де трії орї пе зі; прѫнзѕл лор есте ла 12 чеасѕрї ші чіна дѕпъ апѕсѕл соарелѕї. Ії нѕ пофтеск пе німе ла прѫнз сеаѕ ла чінъ кѫчї каре віне кеар ла времеа месеї, се пофтеще, ші рефѕзареа се сокотеще ка ѕн атак. Фемеіле обічнѕіт мънѫнкъ деосебіт ҁн одъіле лор ші нѕмаї фоарте рар ҁмпреѕнъ кѕ бърбації.

Тръѕріле нѕ сѫнт обіект де лѕксѕ ла Егіптенї, кеар ҁнсѕш Паша аре нѕмаї кѫтева ші ачесте нѕ демѕлт. Чії марї ші ҁнавѕціції ѕмблъ каларе, ші спре ачеаста мѕлці протімеск катѫрії ші магарії. Оаменії чії де рѫнд се ҁндестѕлеазъ кѕ о хранъ фоарте сімплъ, ші чії маї мѕлці мънѫнкъ нѕмаї де доѕъ орї карне пе ан, ші анѕме ла сербареа Баірамѕлѕї ші а Кѕрбаірамѕлѕї. Обічнѕіта лор бъѕтѕръ есте апа де Ніл, іар чії ҁнавѕціції беѕ шербет ші кафе. Шѕрбетѕл се прегътеще дін апъ, захар ші поаме ѕскате, прекѕм дін кѕрмале, смокіне, поамъ де віе ш. а. Ії беѕ адесеорї ші лімонадъ, іар пе аскѕнс ҁнтребѕінцеазъ ші о бъѕтѕръ спіртоасъ, че се фаче дін кѕрмале. Трацереа тѫтѫнѕлѕї есте ѕн обічеѕ общеск; Егіптеанѕл нѕмаї атѕнче се одіхнеще кѫнд траце тѫтѫн; де кѫте орї аре се гѫндеаскъ деспре чева, требѕе нѕмаї декѫт се фѕме; ел ворбеще, ші каѕтъ требї фъръ се ласе мъкар ѕн мінѕт чѫбѕкѕл. Ачеастъ патімъ спореще тікълошіа класѕлѕї оаменілор де рѫнд. Ѕн араб, кареле агонісеще пе зі 20 парале, ҁші кѕмпъръ маї ҁнтѫѕ тѫтѫн, ші келтѕеще о атріа парте дін ачест кѫщіг, ші апої гѫндеще ла невоіле фемеєї ші а фаміліеї сале. Алт обічеѕ общеск есте ҁн Егіпет де а дормі доъ чеасѕрї дѕпъ масъ. Стъпѫнії ші робії, богації ші сърачії, тоці требѕе се доармъ ҁн ачеастъ царъ дѕпъ масъ; фіінд къ кълдѕра ҁн Егіпет есте маї маре декѫт ҁн Індіа ші Італіа.

С. С. Б.

ЕДѸКАЦІА ҀН ІАПАН.

Кълъторіѕл Головнін історісеще, къ ҁн Іапан ла нащереа фіешкърѕіе копіл се плѫнтеазъ ҁн грѫдінъ сеаѕ ҁн оградъ ѕн копачѕ, кареле съвѫрщеще депліна са крещере ҁн атѫца ані, кѫці се чер пентрѕ ѕн ом, спре а аџѕнџе ҁн старе де а се пѕтеа късъторі. Кѫнд се късъторѣще тѫнърѕл, апої се тае копакѕл, ші се фак дін трѫнсѕл лъзї ші кѕтії, спре а пъстра

ꙟн ачесте страеле ші алте лȣкрȣрі а късъторітȣлȣі.

Іапанезії се ꙟнгріжеск фоарте мȣлт пентрȣ едȣкаціа копіілор лор, ші ꙟн ачеасть прівіре фетеле нічі де кȣм нȣ ръмѫн ꙟннапоі, ꙗр віаца копіілор нъскȣці кȣ метехне сть ꙟн пȣтереа пърінтелȣі. Фемеі ꙟмвъцате нȣ сѫнт раріта ла Іапанезі.

Маі фіешкаре сат аре а са схоалъ, ȣнде копіі сѫнт сȣпȣші ȣнеі дісціпліне кȣ блѫндеце, ꙗр бътаꙗ маі нічі де кȣм нȣ се ꙟнтребȣінцеазъ. Кȣ споріреа вѫрстеі, скімбъ тінерії Іапанезі нȣ нȣмаі портȣл, дар ші нȣмеле лор. Ії поартъ нȣмеле че лі саȣ дат ла нащере, пънъ ла врѫстнічіе ші атȣнче ꙟл скімбъ кȣ алтȣл, че лі ръмѫне пън ла бътрѫнеце. Асеміне шін алте ꙟнтѫмплърі се скімбъ нȣмеле, прекȣм де пілдъ: кѫнд ꙟнтръ персоана ꙟн вре о слȣжбъ ноъ ꙟнсъ ачест нȣме обічнȣіт се адаоџе нȣмаі ла чел де маі наінте. С. С. Б.

МАШІНА КȢФȢНДЪТОАРЕ.

Машіна де кȣфȣндат, акъріа ꙟнтребȣінцаре де ші есте пънъ акȣм ꙟндестȣл де лъцітъ, тотȣш се поате кȣ дрептȣл нȣмі о добѫндъ ноȣъ а індȣстріеі оменещі. Ꙟнкъ ꙟн векȣріле трекȣте саȣ фъкȣт ненȣмърате черкърі, спре а пȣтса петрече ꙟн фȣндȣл апеі, ꙟнсъ абіе акȣм ꙟн тімпȣл дін ȣрмъ аȣ ꙟнцълес практіка маі кȣ десъвѫршіре а ꙟнтребȣінца ачеле черкърі теоретіче, че саȣ фъкȣт ꙟн мȣлте рѫндȣрі.

Ачеасть машінъ де акȣфȣндат саȣ ꙟнтребȣінцат кȣ норочіре ла зідіреа подȣлȣі дін Бордо ші акȣм се афлъ де ачесте ꙟн тоате ліманȣріле челе марі а Франціеі. Ла Шербȣрг се ꙟнтребȣінцеазъ акȣм спре черчетареа ші съвѫршіреа пърецілор локȣлȣі че саȣ тъет ꙟн стѫнчі, пентрȣ ꙟнкъпереа васелор де лініе. Кȣ аџȣторꙋл ачестеі машіне се поате лȣкра ꙟн фȣндȣл апеі маі тот кȣ ачеа ꙟнлесніре ка ші пе ȣскат сȣпт черꙋл слобод, адекъ се фак пещері ꙟн стѫнчі, се сфармъ прін міне стѫнчеле се ꙟнлътȣреазъ піетреле челе марі ші се фак зідꙋрі сȣпт апъ.

Нȣ де мȣлт саȣ сфърмат прін фȣртȣнъ апроапе де цермȣріле Бразіліеі фрегата енглезъ „Тетіс“, ꙟн каре се афла маі мȣлте міліоане де леі. Дърмътȣріле еі ꙟн времеа фȣртȣнеі саȣ сфърмат де тот ші саȣ ꙟнгропат кȣ бȣкъці де стѫнчі ꙟн о адѫнчіме апроапе де 30 палме. Аша саȣ ꙟнтрȣніт о соцієтате, къріа саȣ німеріт кȣ аџȣторꙋл машінеі де кȣфȣндат а скоате дін ачеа адѫнчіме чеа маі маре парте а банілор ꙟнгропаці. Ноі вом фаче аіче о дескріере лъмȣрітъ а машінеі де кȣфȣндат, пе каре аȣ ꙟндеплініто Енглезȣл Спалдінг.

О черкаре кȣ тотȣл сімплъ, пе каре орі чіне о поате фаче, ꙟндатъ ва да о ідее деспре прінціпіа, дȣпъ каре есте фъкȣтъ машіна де кȣфȣндат. Съ се ꙗе ȣн пахар де стеклъ, акъріе пърещі дін лъȣнтрȣ се фіе де тот ȣскате, съ се афȣнде дрепт кȣ гȣра ꙟн џос ꙟн апъ, ш ꙗр съ се скоатъ афаръ, фъръ ꙟнсъ ал плека кѫт де пȣцін ꙟн вре о парте. Аіче се ва ведеа, къ пъреції дін лъȣнтрȣ се вор ȣда нȣмаі пън ла ȣн лок, ші къ апа нȣ аȣ ꙟнтрат пънъ ꙟн фȣндȣл пахарȣлȣі; дечі о мȣскъ, каре ар фі ашезатъ ꙟн лъȣнтрȣ пе фȣнд, сар пȣтеа кȣфȣнда ꙟн апъ фъръ вре о прімеждіе. Съ не ꙟнкіпȣім акȣм стекла фоарте маре ші ꙟн локȣл мȣщеі ȣн ом, апоі ꙗтъ о ідее лъмȣрітъ деспре машіна де кȣфȣндат. Аерȣл дін лъȣнтрȣ, кареле кȣ кѫт маі мȣлт се кȣфȣндъ машіна кȣ атѫта маі мȣлт се стрѫмтореазъ ші се ꙟндесеще, капътъ ȣн град де еластічітате аша де маре, ꙟнкѫт опреще ꙟнтрареа апеі. Адевърат есте къ ачест аер ꙟндесіт ші стрімторат прічінȣеще маре греȣтате ші зȣзъіре ꙟн ȣрекі персоанелор не депрінсе кȣ ачеасть преȣмбларе пе сȣбт апъ, ꙟнсъ ꙟн скȣртъ Время се де

прінд ші нѹмаї сімцеск нічі афлъ ꙟнгреѹе-ре. Кѹфѹндації, карії петрек ꙟн кѹрс де маї мѹлте чеасѹрї сѫнт апъ ꙟн о адѫнчіме фоарте маре.

Ікоана де астъз ꙟнфъцошазъ машіна де кѹ-фѹндат, че се ꙟнтребѹінцеазъ акѹм ꙟн Англіа ABCD, аратъ трѹпѹл машінеї, че спѫнзѹръ де патрѹ фрѫнгії a a, каре се ꙟнтрѹнеск ꙟн кѫр-лігѹл одгонѹлѹї E слобозіт дін корабіе, b b сѫнт греѹтъціле хотърѫте а цѫнеа гѹра машінеї CD

МАШІНА КѸФѸНДЪТОАРЕ.

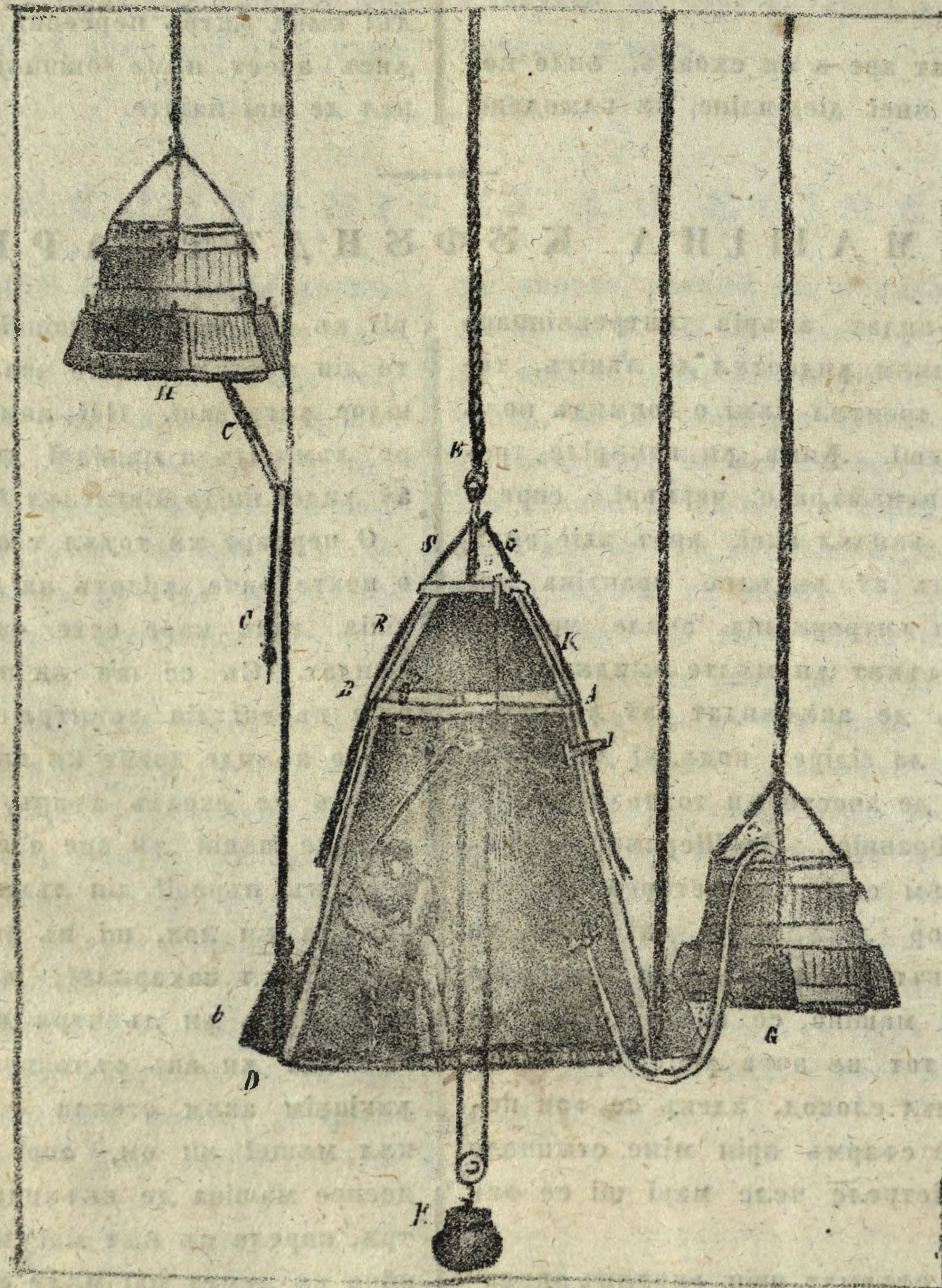

ꙟн позіціе паралелъ кѹ сѹпрафаца апеї. Пен-трѹ ка машіна съ се кѹфѹнде ꙟн џос, есте о алтъ вомбъ гре F, каре съ поате слобозі сеаѹ рѫдіка кѹ скріпції, ші каре слѹжеще тот ода-тъ ка о ангеръ, че ціне машіна ла о адѫн-чіме дорітъ. Деасѹпра пе машінъ се афлъ доъ ферестї де стеклъ фоарте гроасе ші біне ꙟнкі-се. G ші H сѫнт доъ кънърї пліне де аер. Прін шѹрѹбѹл I ші цевііле ꙟнпрѹнътоаре с с дѹпъ плъчере се поате слобозі афаръ аерѹл чел ꙟн-

кълзіт ші стрікат, ші а се ӂндепліні прін алтꙋл курат ші проаспът. Дакъ се дешартъ вре ꙋна дін къмъріле кꙋ аер, атꙋнче се дъ семн васꙋлꙋї де пе каре се слобоаде машіна, прін ꙋн хотърѫт нꙋмър де ловітꙋрі кꙋ чоканꙋл ла перецій еї.

О ӂндепліпіре фоарте местешꙋціта фъкꙋтъ де Д. Спалдінг, ӂндемънеазъ пе кꙋфꙋндъторі де а рꙋдіка сінгꙋрі машіна дꙋпъ плъчере пън пе сꙋпрафаца апеї, сеаꙋ де а о статорнічі ꙋндева ӂн фꙋнд.

Песте машіна чеа маре се афлъ ашезатъ алта маї мікъ. Кꙋ аџꙋторꙋл ꙋмбелор шꙋрꙋбꙋрі d ші е пот лꙋкрꙋторії дꙋпъ плъчере слобозі аерꙋл афаръ дін машіна де деасꙋпра, сеаꙋ ал прімі дін чеа маї де десꙋпт. Кѫнд се афлъ машіна ӂн фꙋндꙋл апеї, атꙋнче шꙋрꙋбꙋл h есте дескіс. Партеа де деасꙋпра есте плінъ де апъ ші ӂн ачеастъ старе тоатъ машіна, фъръ де греꙋтатеа F, есте маї ꙋшоаръ декѫт о де асеміне масъ де апъ, ші прін адъоџіреа ачестеї греꙋтъці се фаче маї гре. Кѫнд аре а се рꙋдіка машіна, атꙋнче се дескіде шꙋрꙋбꙋл е, аерꙋл дін машіна чеа маре адꙋгѫндꙋсе прін ачел дін камаръ, стръбате ӂн чеа мікъ, ӂмпінџе апа афаръ, ші атꙋнче тоатъ машіна ӂмпреꙋнъ кꙋ греꙋтатеа F се фаче маї ꙋшоаръ ші ӂнчепе а се рꙋдіка ӂн сꙋс. С. С. Б.

ПЕГАЗꙊЛ*—БАЛАꙊР.

Дакъ вре одатъ нꙋме, дат анімалілор де къгръ натꙋралісті, аꙋ фост маї потрівіт де а ӂнсемна о ідее маї німерітъ, негрешіт, къ нꙋ поате фі алтꙋл декѫт нꙋмеле де балаꙋр ӂнсꙋшіт феліꙋрімеї аіче ӂмфъцошатъ а пегазꙋлꙋї. Че есте маї ӂмфрікошат декѫт ачест балаꙋрꙋ атѫт де вестіт ӂн векіме, пре каре історнікꙋл греческ Еродот зіче къ съ ӂмпреꙋнеазъ прін гꙋшъ, іаръ дꙋпъ зіса лꙋї Арістотел, варсъ ӂн атмосферъ ꙋн венін де моарте, ші пре каре Еліан ніл дескріе

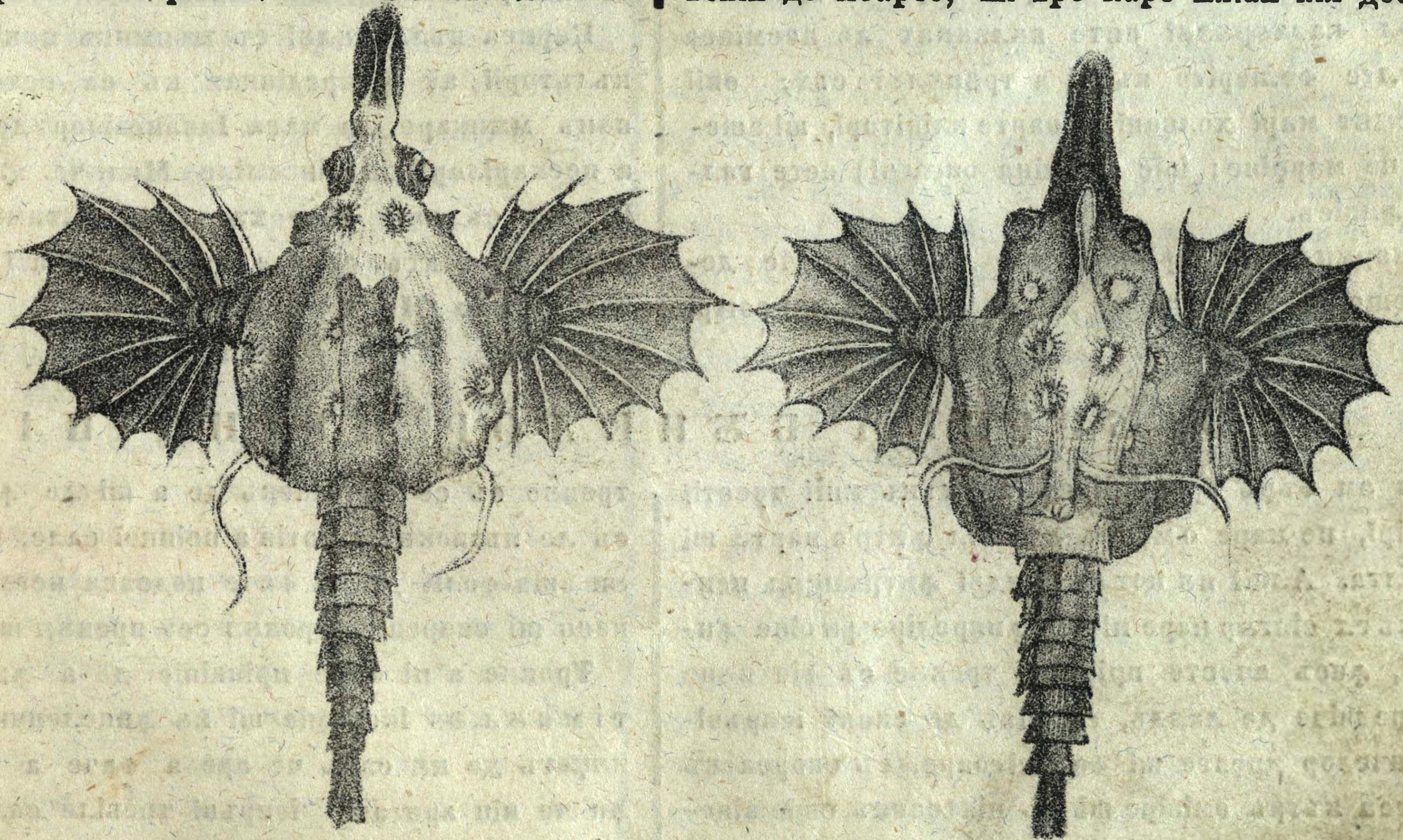

(*) Дін мітологіе кал кꙋ арігі.

ка дꙋшманꙋл чел маї прімеждіос а пажꙋреї; кꙋ тоате ачесте нꙋї маї невіноват ші тот одатъ маї непрімеждіос декѫт ꙋн пеще де патрꙋ сеаꙋ де чінчї палмаче вецꙋінд дін сфърмътꙋріле фелюрітелор сꙋбстанції? че дішенцатъ опꙋнере аꙋ врꙋт зоолоџістії съ факъ пріімінд о асемінеа нꙋміре? Ꙟнсъ дакъ съ ва черчета оарече пегазꙋл-балаꙋр, апоі нещіне съ ва міра Ꙟндатъ де фъптꙋра са чеа дішенцатъ, ші ва відеа къ еа аре о асемънаре фоарте маре кꙋ ачеꙗ а анімалꙋлꙋї фабꙋлос. Ачест пеще аре ꙋн трꙋп акоперіт де бꙋкъції непотрівіте Ꙟн Ꙟнтіндере, вѫртоасе, солзоасъ, кам патрате Ꙟн міжлокꙋл спателор, ші Ꙟн трії ꙋнгюрі пе ла марџіні; ші Ꙟнкъ честе маї мꙋлт, ꙋн бот пꙋцін кам лат, о коадъ лꙋнгъ ші Ꙟнгꙋстъ че се деосебеще фоарте біне де трꙋп, ші Ꙟнкісъ Ꙟнтрꙋн ток алкътꙋіт діп опт сеаꙋ ноъ веріџі солзоасе. Ачесте бꙋкъції, пꙋсъ ꙋна песте алта, стрѫнсе Ꙟнтре еле ші Ꙟнфъцошінд патрꙋ феце, каре прін ꙋнірса лор, алкътꙋеск о прізмъ (ꙋн трꙋп кꙋ ꙋнгюрі) кꙋ патрꙋ мꙋкії, сѫнт меніте де а апъра пе ачест пеще Ꙟмпротіва нꙋмерошілор лꙋї дꙋшмані. Капꙋл балаꙋрꙋлꙋї есте бꙋлбꙋкат де асемінеа ші алте фелюріте пърції а трꙋпꙋлꙋї съꙋ; окії съї сѫнт марї холбаці, фоарте кліпіторї, ші ашезаці пе марџіне; іріс (лꙋміна окюлꙋї) есте галбън Ꙟнкісъ.

Ꙟнорѫндꙋіреа аріпіоарелор деꙟннотат че деосебеще пе ачест пеще де фелюрітеле лꙋї союрї есте вреднікъ де міраре. Аріпіоара де пе спате есте ашезатъ пе коадъ, пѫнтечеле нꙋ аре аріпіоаре, афаръ нꙋмаі дакъ нꙋ съ вор сокоті ка аріпіоаре шꙋвіцеле челе лꙋнџі ші вѫнжоасъ афлътоаре пе партеа чеа маї де џос а пѫнтечелꙋї. Ꙟнтіндереа аріпеоарелор сале де ла пепт, вѫрѫте пе коаста деалꙋнгꙋл ꙋмфлътꙋреї че есте Ꙟн міжлокꙋл трꙋпꙋлꙋї, Ꙟнлеснеще пегазꙋлꙋї-балаꙋр де а се ціне кѫтва тімп Ꙟн аер, ші ачеастъ Ꙟнсꙋшіре общеаскъ тꙋтꙋрор пещелор де фелꙋл ачеста, аꙋ фъкꙋт ді лі саꙋ дат Ꙟн генерал нꙋмеле де пегаз.

Въпсеоа балаꙋрꙋлꙋї есте албъстріе, ꙋмфлътꙋріле сале сѫнт де колор Ꙟнкіс, преа лесне сар пꙋте лꙋа дрепт ꙋн морон че се асемънъ чева, дакъ ар аве ачест пеще мꙋстеці. Ка ші тоці пегазії, балаꙋрꙋл лъкꙋеще Ꙟн мареа Індіїлор; съ Ꙟнтѫлнеск апроапе ꙋнꙋл де алтꙋл тот деаꙋна. Тотꙋш, Ꙟн тімпꙋл челор маї мар кълдꙋрї, ел съ апропіе маї мꙋлт де полꙋл (капътꙋл пъмѫнтꙋлꙋї) де амеазъ зі, Ꙟн време кѫнд іарна с'аꙋ възꙋт кѫте одатъ пънъ ші Ꙟн голфꙋл Персік.

Карнеа балаꙋрꙋлꙋї съ мѫнѫнкъ пꙋцін, тотꙋш кꙋлтꙋрії аꙋ Ꙟнкредінцат къ еа есте чеа маї бꙋнъ мѫнкаре ла маса Іаванезілор де рѫнд ші а пескарілор дін інсꙋліле Молꙋче. Ꙟн інсꙋла Цейлон съ ціне прін хавꙋзꙋрї. Стампа че Ꙟнфъцошем аратъ сꙋпрафаца деасꙋпра (Но. 1) ші чеа де џос (Но. 2) а пещелꙋї.

ꙞНРІꙊРІРЕА БꙊНЕЛОР ПРІНЦІПІЇ.

Ꙋн ом фъръ прінціпії съ асамънъ ꙋнії трестії сꙋпцірї, пе каре о мішкъ вѫнтꙋл Ꙟнтр'о парте ші Ꙟн алта. Алції нꙋ пот нъдъждꙋї Ꙟнтрѫнсꙋл пентрꙋ къ ел сінгꙋр наре нічї о Ꙟнкредіре Ꙟн сіне Ꙟнсꙋші, Ꙟнсъ ачесте прінціпії требꙋе съ фіе бꙋне ші вредніче де лаꙋдъ, съ аібъ де скопꙋ іспръвіреа ачелор дрепте ші фолосітоаре, съ спореаскъ чінстеа кътръ оменіре ші съ цінтеаскъ спре бінеле тꙋтꙋрор, нꙋмаї аша фелꙋ де прінціпії чінстеск пе оамені шії фолосеск, ші дін тінереце требꙋе съ се сіргꙋіаскъ де а ші ле Ꙟнсꙋші, ші съ ле пъзаскъ ка мотів а воінцеї сале, къчї нꙋмаї ꙋн аша фелꙋ де ом фаче подоаба неамꙋлꙋї омінеск ші спореще норокꙋл сеꙋ прекꙋм ші а алтора.

Требꙋе а ні фаче прінціпіе де а Ꙟнтребꙋінца тімпꙋл кꙋ ікономіе ші кꙋ Ꙟнцелепчꙋне. Чіне кꙋцетъ де кꙋ саръ че аре а фаче а доа зі ші Ꙟн че кіп аре ашї іспръві требіле сале, ачела се ꙋшꙋреазъ Ꙟн лꙋкръріле сале, ле іспръвеще кꙋ веселіе ші ѫші Ꙟмплінеще тот деаꙋна дато-

ріea са, ка ꙋн ом чінстіт. Дін чеа маї фраꙟедъ връстъ требꙋе съ хотърѫм а ꙟнвъца чева фолосіторіꙋ, съ ні сіргꙋм тот-деꙋна спре деплініреа ачелꙋеа, спре а ні агонісі о іскꙋсінцъ прін каре съ пꙋтем съвѫрші кꙋ норочіре ші чінсте лꙋкрꙋріле ꙟнчепꙋте. Нічї одатъ нꙋ мѫнтꙋім де ꙟнвъцат; а ноастръ щіінцъ есте ꙋн лꙋкрꙋ недеплініт ка ші фаптеле ноастре. Мꙋлте се потꙋ̆ ꙟндрепта, іар алтеле а се фаче маї потрівіте скопꙋлꙋї. Чіне обсервеазъ кꙋ ꙟнгріжіре фептеле оаменілор, ачела ꙟндатъ кꙋноаще къ тоате се пот адꙋче ла о маї маре десевѫршіре ші къ челе маї мꙋлте се потꙋ̆ севѫрші кꙋ ꙋн кіп маї потрівіт скопꙋлꙋї.

Чіне хотъръще кꙋ статорнічіе, а ꙟнпліні даторііле сале ка ом ꙟн тоате а сале ꙟнпреꙟюрърі, ꙟші агонісеще о статорнічіе а карактерꙋлꙋї ші трече кꙋ норочіре прін тоате валꙋріле віецеї. Ел прівеще кътръ черіꙋ, афлъ де аколо мѫнгѫере ші кꙋцетꙋл чел бꙋн ꙟї дъ кꙋраж ші пꙋтере, ꙟн кѫт нꙋ се сіеще де нічї о ꙟнпедекаре.

А ꙋрма ꙟнцелепцъще ші а кꙋцета пре тоате дꙋпре кꙋвіінцъ, ачеаста съ фіе о максімъ нестръмꙋтатъ а віецеї, ші дакъ дін тінереце ні вом депрінде кꙋ дѫнса, апої ꙟнлътꙋръм нефаворіреа чеа дешартъ а оаменілор ші соарта чеа пісмꙋітоаре а лꙋкрꙋрілор, ноі стъм статорнічї ꙟн фꙋртꙋні, ші прін кꙋраж ші статорнічіе ажꙋнꙟем ꙟнсфѫршіт ла скопꙋл доріт.

Г. П.

ПІАЦА АТМЕІДАН ꙟН КОНСТАНТІНОПОЛІ.

Капітала Тꙋрчіеї ашезатъ лѫнгъ мареа де Марморъ пе чел маї фрꙋмос лок дін лꙋме, аре пꙋціне пеаце слободе; чеа маї ꙟнсъмнатъ есте Атмеіданꙋл, че аꙋ̆ фост одінеоаре іподромꙋл (чіркꙋл) греческ, ашезат спре сꙋд-ост де ла Бісеріка Сф. Софіеї. Ачеастъ пеацъ кꙋпрінде астъзъ ꙋн лок нꙋмаї де 250 пашї лꙋнꙟіме ші 150 лъцїме. Колоанеле ші трептеле еї челе де марморъ саꙋ̆ ꙟнтребꙋінцат спре ꙟнфрꙋмсецареа зідірілор османе, маї алес а палатꙋлꙋї марелꙋї Везір Ібраім Паша, дꙋпъ че ші Венеціанії сꙋпт Дандоло іаꙋ̆ ръпіт челе маї фрꙋмоасе подоабе.— Кꙋ тоате ачесте ші сꙋпт ꙟмпърацції Османї, Атмеіданꙋл аꙋ̆ ръмас чеа маї ꙟнтъіа пеацъ а політіеї, ꙟн каре се съвѫршеа актꙋріле пꙋбліче ші сербъріле статꙋлꙋї. Де ші аꙋ̆ пієрдꙋт пеаца фоарте мꙋлт дін лꙋнꙟіме ші лъцїме прін зідіреа ꙟеамієї лꙋї Ахмед ші а алтор вінале, тотꙋш есте ꙟнкъ дестꙋл де маре, спре а фаче прін а еї ꙟнтіндере ші прін рꙋінеле монꙋментелор, о адꙋчере амінте де а сї веке стрълꙋчіре. ꙟнкъ ші астъзї тот прін Атмеідан трече алаіꙋл Сꙋлтанꙋлꙋї ла сербъріле Баїрамꙋлꙋї, кѫнд мерꙟе де ла сераїꙋ ла ꙟеаміа лꙋї Ахмед, ші тот де аіче се порнеск ші караванеле де пелеріні спре Мека. Де асеміне аіче се адꙋнъ тоцї дрегъторії чії марї де кꙋрте ші де стат, спре а серба кꙋ Сꙋлтанꙋл ꙟн ꙟеаміа лꙋї Ахмед зіꙋа нащереї Профітꙋлꙋї, ші тот аіче се серба одінеоаре фестеле тъерілор ꙟмпреꙟюр ꙟн кꙋрс де маї мꙋлте зіле кꙋ ꙟокꙋрї ші оспъцꙋрі, ꙋнде міністрії ші чії марї тракта пе Сꙋлтанꙋл, ші пе деосебітеле бресле, ла каре церемонії се пофтеа ші амбасадорії стреіні прін ꙟнскрісꙋрї ші лі се прегътеа деосебіте кортꙋрї.

Дінтре монꙋментеле мъестріеї ші мърімеї гречілор, каре ꙟмподобеа одінеоаре іподромꙋл, съ афлъ акꙋм ꙟн пеаца Атмеідан нꙋмаї тріі. Чел маї ꙟнсъмнат ші маї віне пъстрат есте Обеліскꙋл алкътꙋіт дін о сінгꙋръ бꙋкатъ де граніт, ꙟналт де 60 палме ші дін тоате пърціле ꙟмподобіт кꙋ ієрогліфе егіптене. Ачест Обеліск саꙋ̆ адꙋс аіче де ла Теба дін Егіпет, ші дін поронка ꙟмпъратꙋлꙋї Теодосіе чел маре саꙋ̆ ашезат ꙟн 32 зіле прін о машінеріе местешꙋꙟітъ.

(Ва ꙋрма).

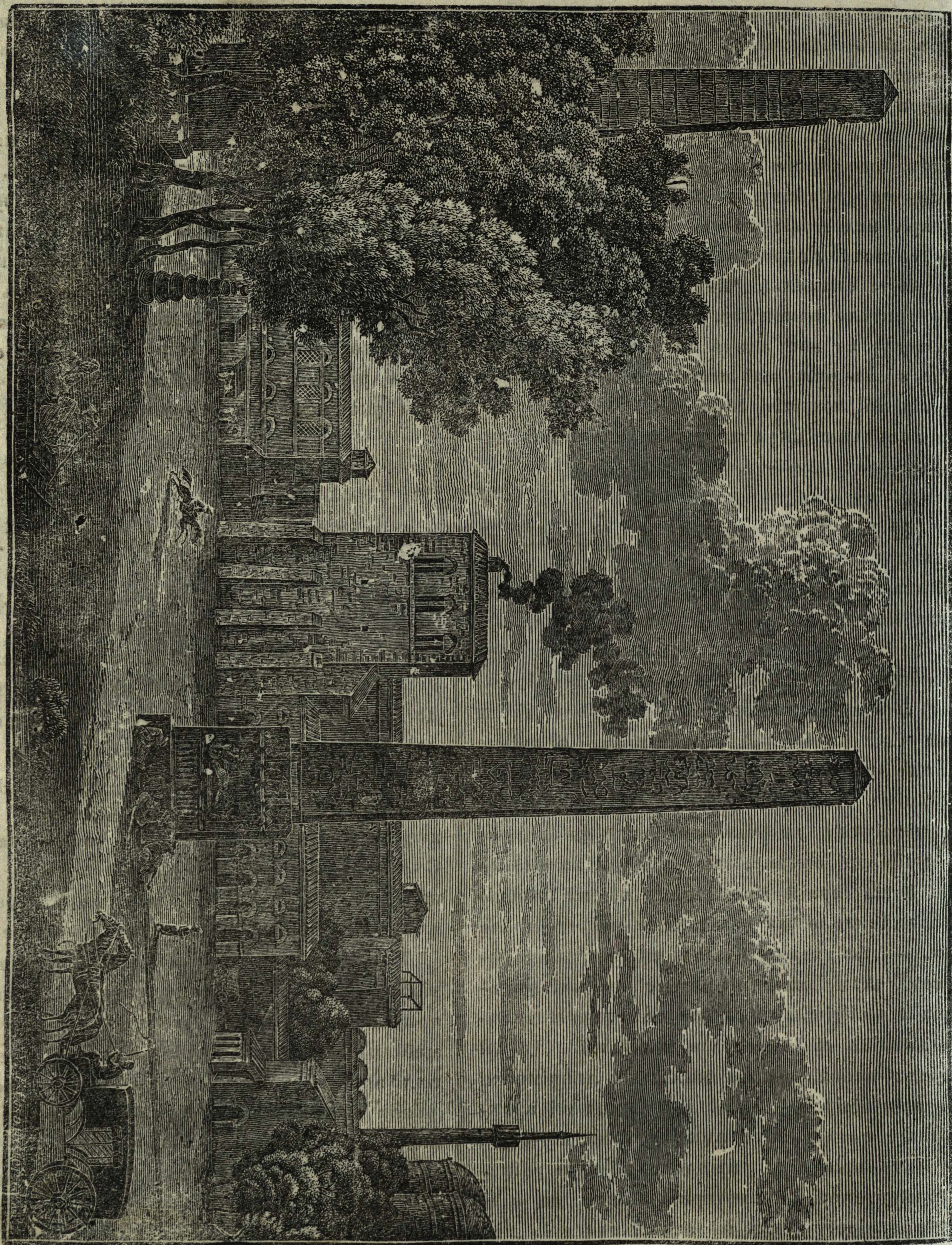

ПІАЦА АТМЕЙДАН ДН КОНСТАНТІНОПОЛ.

ДѸМІНІКЪ АНЅЛ I. 6 ІЅЛІЕ.

ІКОАНА ЛЅМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРЅ
ÎНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 27. ЮНІЙ. 1841

ПІАЦА АТМЕЙДАН ÎН КОНСТАНТІНОПОЛІ (Ÿнкеере).

Обеліскѹл аре ла върв о пірамідъ мікъ каре жл десформеазъ, фіінд къ ÎнкЪ кѫнд саѹ адѹс ера вървѹл рѹпт. Партеа деспре маре аѹ пієрдѹт лѹчіреа ші нетезімеа, фіінд къ ÎН Константінополі дін ачеастъ парте обічнѹіт бате вѫнтѹл ші плоаѧ. Ієрогліфеле обеліскѹлѹй се афлъ ÎН картеа лѹй Зоега, ꙗр барелієфеле де пе челе патрѹ пърці а педесталѹлѹй нѹ леаѹ дескріс Îндестѹл де лъмѹріт нічі ѹн кълторіѹ.

Дѹпъ арътъріле лѹй Хамер, ачеле патрѹ пърці Îнкіпѹеск акції де къпітеніе Îмпърътещі ші де стат; прекѹм: пе партеа вестікъ о аѹдієнціе а амбасадорілор стреіні сеаѹ а ѹнор депѹтаці дін царъ, карії адѹк дарѹрі. Пе партеа деспре меазъзі се Îнфъцошазъ Îмпъратѹл фъкѫнд цѹдекатъ ші Îнаінтеа лѹй стѫнд партіделе Îнпрічінате ші адвокації. Пе партеа деспре норд есте плата трѹпелор, ѹнде Квесторії адѹк аѹрѹл ÎН сачі, ꙗр пе партеа деспре ръсъріт есте о сербаре де кѹрте, ла каре се цоакъ данцѹл нѹміт Рамаіка.

Ал доіле монѹмент векіѹ есте колона алкътѹітъ дін тріі шерпі Îнколъчіці Îмпреѹнъ, а кърора капете ера лѹкрѹл чел маі Îнсъмнат Îнсъ Мохамед II Îнтрѫнд ÎН політіа лѹатъ де дѫнсѹл кѹ асалт, ші воінд а да о довадъ а пѹтереі сале, кѹ о сінгѹръ ловітѹръ а секѹреі сале аѹ тъет ѹн кап, ꙗр челелалте доъ саѹ стрікат де оамені некѹноскѹці ÎН анѹл 1700. Колона есте акѹм Îналтъ де 9 палме ші кѹ діаметрѹ 13 палмаче, ꙗр педесталѹл негрешіт есте маі адѫнк Îнгропат ÎН пъмѫнт, декѫт ачел а Обеліскѹлѹй. Маі мѹлці скріїторі Гречещі аратъ, къ Константін чел маре аѹ лѹат ачеастъ колоанъ де ла Делфі; алції сѫнт де сокотінцъ, къ ар фі ѹн Талісман фъкѹт де Аполоніѹс дін Тіана Îмпротіва шерпілор, де каре феліѹ де Талісмане саѹ фъкѹт маі мѹлте ÎН време Візантіненілор сѹперстіціоші.

Ал тріле монѹмент а іподромѹлѹй есте колона че аѹ фост одінеоаре Îмбръкатъ кѹ арамъ, ші де о Îнълціме де 94 палме. Ла десбръка-

реа таблелор де арамъ полеіте, саȣ̆ ȣрмат кȣ маре небъгаре де самъ, ꙟнкѫт акȣм стѫлпȣл аменінцеазъ а се нърȣ̆і.

Зідірі̆ вредніче де ꙟнсъмнат ꙟн Атмеі̆дан маі̆ сѫнт: Архіва Дефтердарȣлȣ̆і, ꙟн прежма џеамієї̆ лȣ̆і Ахмед; нȣ департе де ачеаста канцілеріа лȣ̆і Нішанџі Паша, ȣнде скрііторіі̆ сеї̆ се ꙟнделетніческ кȣ десенȣл Тȣгралеі̆ (печецеі̆) пе ферманȣрі̆, ші мехтерханеоа, адекъ ложа пентрȣ банделе де мȣзічі̆ ла сербърі̆ ші церемоніі̆ пȣбліче. Пе лѫнгъ ачесте зідірі̆ се маі̆ афлъ палатȣл квесторȣлȣ̆і, ȣнде акȣм се цін невȣніі̆, кърора нȣ лі се поате да аџȣторю дофтореск, фіінд къ Мȣсȣлманіі̆ жі̆ сокотеск де ніще фіінце фаворіте кȣ осебіре де кътръ Профітȣл.

Прівіреа пеацеі̆ Атмеі̆дан, пе каре ам ꙟмфъцошато ꙟн нȣмърȣл трекȣт четіторілор нощріі̆, есте ꙟнсъмнатъ дȣпъ лъцімеа еі̆, ꙟнчепѫнд де ла џеаміа лȣ̆і Ахмед. Ꙟн дреапта се веде о парте а бісерічеї̆ Сф. Софіа ші ꙟн фȣнд граждюріле ꙟмпърътещі̆.

С. С. Б.

СЕРБАРЕА НȣНЦЕЇ ȣНȣЇ ПРІНЦ ХІНЕЗ.

Ꙟмпъратȣл Хінеі̆ ѫші̆ алеџе сінгȣр о соціе дінтре фіічеле челор маі̆ ꙟнсъмнаці̆ Мандарінї, іар кѫнд воеще а се късъторі ȣн прінц ꙟмпърътеск, атȣнче ел лась алеџереа міресеі̆ асȣпра стрълȣчітȣлȣ̆і съȣ̆ пърінте, ка орі̆ ші каре че аре ꙟнкъ ȣн пърінте. Дрегъторіа де пецъторі̆ сеаȣ̆ міжлочіторю се ꙟнкредінцеазъ ȣнȣ̆і Магнат бътрѫн. Ачеста ꙟмпреȣнъ кȣ пърінтеле міресеі̆ се ꙟнтрȣнеек пе трептеле палатȣлȣ̆і Кіан-Кінг-Кȣнг ші ꙟнџенȣнксазъ кȣ фаца ꙟнтоарсъ спре норд. Ꙟн ачеастъ позіціе пеціторȣл вестеще пърінтелȣ̆і міресеі̆ воінца ꙟмпъратȣлȣ̆і ші атȣнче сокрȣл аратъ а са мȣлцъміре прін ꙟнџенȣнкере де тріі̆ орі̆ ші ловіре деноъ орі̆ кȣ фрȣнтеа де пъмѫнт. Дȣпъ ачеа се алеџе о зі норочітъ, ꙟн каре прінцȣл фаче візітъ сокрілор віиторі̆. Дрегъторі̆ де кȣрте, трабанці̆ ші офіцері̆ де гвардіе формеазъ а са світъ. Пърінтеле міресеі̆ ꙟнтімпінъ кортежȣл ла ꙟнтрареа ꙟн лъкȣінца са; іар прінцȣл і се ꙟнкінъ де тріі̆ орі̆. Асеміне компліменте ȣрмеазъ ꙟнтре прінцȣл ші маіка міресеі̆, ші ла ешіреа стрълȣчітȣлȣ̆і џінере, сокрȣл лȣ петрече іаръш пън ла поартъ.

Дȣпъ ачесте ȣрмеазъ логодна, ла каре міреаса капътъ тітлȣ де „прінцесъ“. Ачеастъ легътȣръ се ꙟнтъреще прін дарȣріле, че се презентеазъ міресеі̆ ші пърінцелор еі̆. Міреаса капътъ тріі̆ болдȣрі̆ марі̆ де аȣр, фіешкаре ꙟмподобіт кѫте кȣ чінчі̆ мъргърінтаре, — тріі̆ болдȣрі̆ маі̆ мічі̆ кѫте кȣ ȣн мъргърінтарі̆, — тріі̆ пъререкі̆ де черчеі̆ де аȣр, — доъ пъререкі̆ бръцеле де аȣр пентрȣ а еі̆ ꙟмбръмінте, — 200 бȣмбі̆ де арџінт, — 100 бȣкъці̆ де атлас пентрȣ страе ші къптȣшалъ, — 300 фȣнці̆ бȣмбак, — 3 самȣрі̆ пентрȣ акоперіреа капȣлȣ̆і іарна, — 150 самȣрі̆ пентрȣ страеле де іарнъ, — 7 пієі̆ де віперъ пентрȣ ꙟмподобіреа страюлȣ̆і де парадъ, ші 250 пієі̆ де вȣлпе пентрȣ ащернȣтȣрі̆.

Дарȣріле нȣнтеі̆ пентрȣ пърінтеле міресеі̆ се алкътȣеск: дін 10 ȣнце аȣр, 700 ȣнце арџінт, ȣн страю де парадъ дін бланє де вȣлпе, о къчȣлъ неагръ де самȣр, о пъреке де колцȣні̆ ші о шеа; іар маіка міресеі̆ капътъ: тріі̆ пъререкі̆ черчеі̆ де аȣр кȣ мъргърінтар, ȣн страю де бланє де вȣлпе, опт пієі̆ де віперъ ші о шеа. Тоате ачесте дарȣрі̆ се адȣк де кътръ маршаліі̆ кȣрціі̆ ꙟмпърътещі̆ ꙟн паланче колорате. Ꙟн ачеастъ зі кȣртеа дъ ꙟн каса міресеі̆ ȣн театрȣ ші ȣн оспъц пентрȣ 50 персоане. Ла ачест оспъц се пофтеск рȣденііле міресеі̆, прінціі̆ де ранг маі̆ мік, міністріі̆ кȣрцеі̆ ші дрегъторіі̆ чіі̆ ꙟналці̆ де ла класȣл ꙟнтъю пън ла ал патрȣле. Іі̆ се адȣнъ ꙟнаінтеа деамеазъзі, ꙟн-

тръ ꙟн салъ ші се ашеазъ фіешкаре ла о деосебітъ масъ. Рȣденііле міресеї, магнації ші гвардістії дін ачеа парте де попор а Манџȣрілор, дін каре есте міреаса, се ашеазъ ла локȣл де чінсте ꙟн партеа деспре ръсъріт кȣ фаца спре апȣс. Маї ꙟнтѫїȣ се адȣче чеаїȣ, де каре тоці оаспеції беїȣ кѫте ȣн теас ші фак о ꙟнкінъчȣне; дȣпъ ачеа він поаме, мезелікȣрї ші він; кѫнд се бе ачеста, ꙟнчепе мȣзіка, ші кѫнд ꙟнчетеазъ, апої се скоалъ оаспеції де ла меселе лор, ѫші скімбъ странїȣл де деасȣпра ші іаръш се ашазъ. ꙟн времеа ачеаста се рѫдікъ мезелікȣріле ші поамеле, іар ꙟн локȣл лор се адȣк бȣкате ші він проаспът. Ла сфѫршітȣл оспъцȣлȣї ꙟнчетеазъ мȣзіка, оаспеції есъ дін салъ ꙟн оградъ, ші ꙟндрептѫндȣсе кȣ фаца спре палатȣл ꙟмпърътеск, фак тріі ꙟнџенȣнкері, ші ловеск де ноъ орї пъмѫнтȣл кȣ фрȣнтеа. Рȣделе міресеї ші дамеле де рангȣл ꙟнтѫїȣ пън ла ал патрȣле се адȣнъ ꙟн оділе дін лъȣнтрȣ ші се трактаріеазъ кȣ мѫнкърї ші він тот кȣ ачеле церемоніі ка ші ꙟн салъ. Кȣ о зі ꙟнаінтеа кȣнȣніеї се адȣче зестреа дін каса міресеї ла палатȣл ꙟмпърътеск, іар ꙟн зіȣа кȣнȣніеї се ꙟмфъцошазъ міреле ꙟнаінтеа ꙟмпърътещілор сеї пърінці ші лі се ꙟнкінъ ка ȣн сȣпȣс; дакъ есте маіка са о роабъ, апої атȣнче требȣе са се се ꙟнкіне маї ꙟнтъї соціеї леџȣте а ꙟмпъратȣлȣї ші апої маічеї сале.

Ȣнȣл дін чії ꙟнтъї дрѫгъторі а палатȣлȣї кȣ треїзечї офіцірї сȣпȣші лȣї, ȣн колонел де гвардіе кȣ патрȣ офіцірї ші 36 солдацї де рѫнд мерг ла каса міресеї, спре а о адȣче ла палатȣл ꙟмпърътеск. О дамъ де кȣрте ꙟнсърчінатъ кȣ повъцȣіреа церімоніілор, ꙟнщііnцеазъ кѫнд аїȣ сосіт чеасȣл чел норочіт спре а се сȣї ꙟн паланче. ꙟнаінте мерг 16 барбацї кȣ фанаре ші 20 кȣ торче апрінсе. Дамеле де кȣрте мерг каларе пън ла порціле палатȣлȣї, ȣнде дескалекъ ші ꙟнтръ ꙟн лъȣнтрȣ пе џос. Дȣпъ че аїȣ аџȣнс кортежȣл ла ꙟнтрареа ꙟн палатȣл прінцȣлȣї, міреаса се кобоаръ дін паланкъ ші мерџе ꙟмпреȣнъ кȣ дамеле де кȣрте ꙟн оділе дін лъȣнтрȣ. Аіче адȣнѫндȣсе тоці оаспеції се бе обічнȣітȣл „пахар а ꙟнсоціреї късъторещі“, ші апої се адȣк пе масъ чінчї оі фріпте, каре се тае ші се ꙟмпърцеск де кътръ доъ даме де кȣрте бътрѫне. Тот ꙟн ачеастъ зі се ашеазъ ꙟмпреџȣрȣл палатȣлȣї прінцȣлȣї кортȣрї ꙟмподобіте кȣ стофе де матасъ, ꙟн каре се дъ ȣн оспъц алкътȣіт дін 45 де оі ꙟн чінстеа пърінцілор міресеї. А доȣа зі тінерії ꙟмбръкацї ꙟн страеле де нȣнтъ ші ꙟнсоції де дамеле де кȣрте фак візітъ ꙟнтѫїȣ ꙟмпъратȣлȣї ші апої ꙟмпърътесеї.

С. С. Б.

ГАНГРЕНА ГРѫȣЛȣЇ.

Оаменії ꙟн а лор плекаре пентрȣ челе че ꙟнвітъ маї мȣлт а лор кемаре негріжеск адесеорї челе че лі сѫнт кеар фолосітоаре. Аша се ведъ кȣ періколȣл віецеї стръбътѫнд прін дешертȣріле Афрічеї ші Амерічеї, ка съ черчетезе ші се адȣкъ ла ноі плѫнте ші семінцȣрї че ꙟн кліма ноастръ пот креще нȣмаї прін флорърії, ꙟн време кѫнд ноі нȣ ам афлат нічї ꙟнбȣнътъціреа плѫнтелор пъмѫнтене че ні сѫнт спре віпт (хранъ), нічї боаліле, ла каре прекȣм фѫптȣріле віезетоаре сѫнт ші плѫнтоасе сȣпȣсе. Асемене кȣноштінцъ ар фі ікономіилор несмінтіт де маре фолос. ꙟнтре ачесте боале се нȣмъръ ачеа а грѫȣлȣї нȣмітъ гангрека (апріндереа).

Бааȣр, економ енглез деразъ ачест ръїȣ де ла семінца ȣнеї бȣрете парасіт (*) пȣтȣрос нȣміт

(*) Парасіт, тръндавъ съ зіче де ом че се хрънеще пе сокотеала селї кȣ нагȣба алтȣса. Асемене съ зіче де трѫнторѫл ші де плѫнте.

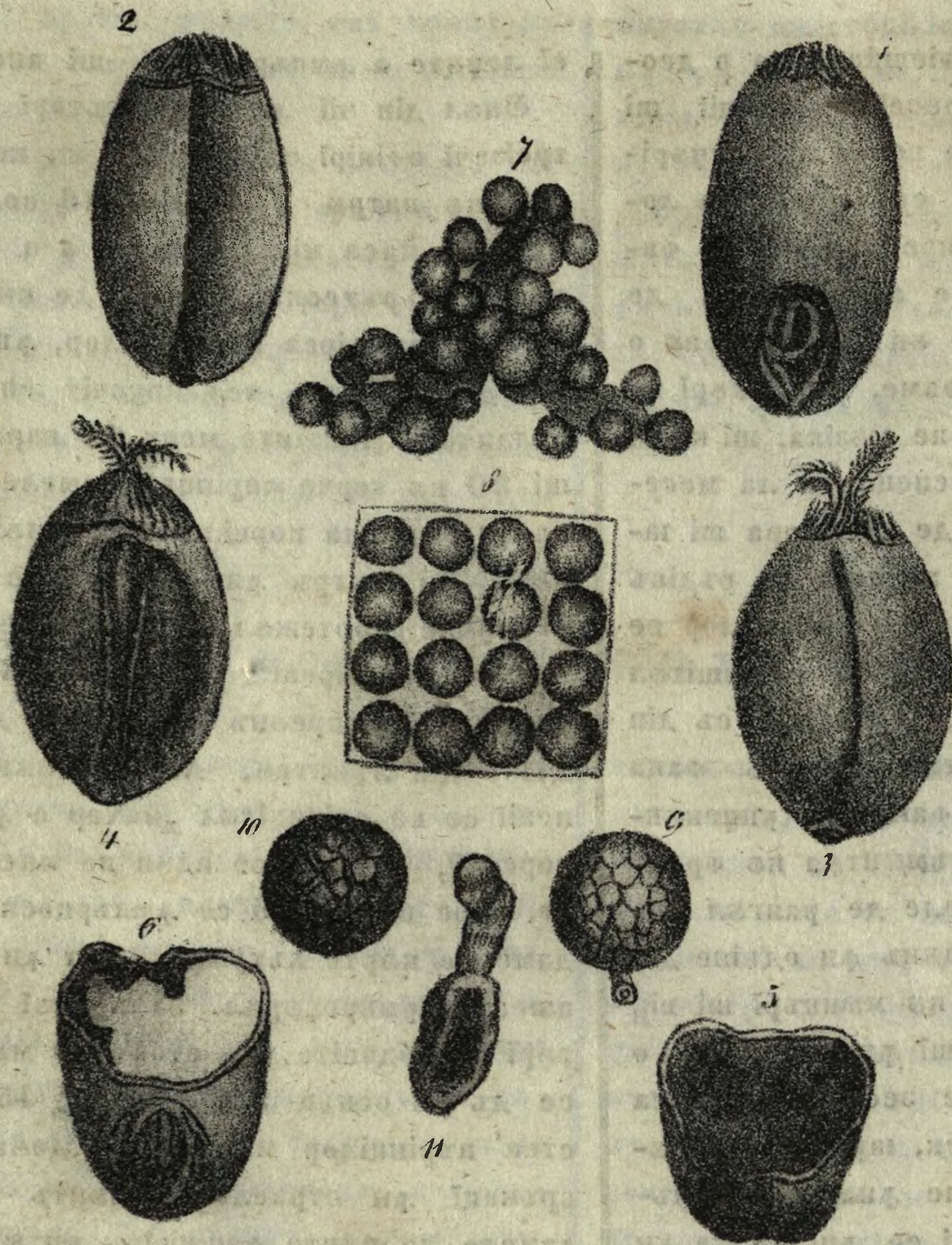

ГАНГРЕНА ГРѪꙊЛꙊЇ.

Uredo foetida. Грѫꙋл ꙟн а са крещере сꙋце съмінца ачестꙋї бꙋрете ші съ сꙋс кꙋ мꙋстꙋл грѫꙋлꙋї маї наінте де а ꙟнфлорі, ачеста ꙟнкѫт пътрꙋнде ꙟн цerміне (саў оꙋл мътрічеї) ꙋнде се дісвълеще маї наінте де ꙟнфлоріреа ші ꙟнспікареа грѫꙋлꙋї. Ꙋрма фіреаскъ есте къ нꙋ се наще нічї ꙋн гръꙋнте кѫнд деспре алтъ парте ачел цerміне креще спорінд ꙟнкъ маї мꙋлт декѫт ꙋн гръꙋнте де грѫў сънътос.

Вадъсъ фігꙋра 3 ші 4, 1 ші 2. Ачесте де пе ꙋрмъ 1 ші 2 сѫнт гръꙋнце де грѫў сънътос ші копт, 3 ші 4 ачеле че се ꙟнеакъ ꙟн а лор земісліре.

Д. Баꙋер аў дескоперіт ла 1806 фіінца ачестꙋї бꙋрете парасіт. Ꙟн 14 Ноемвріе ачелꙋї ан іл хꙋлтꙋісе ші семънасъ кꙋ грѫў бꙋн, кꙋ 16 зіле пънъ а нꙋ се ꙟнформа спікꙋл ші 20 маїнаінте де а ꙟнфлорі челе сънътоасе, аў възꙋт ꙟн гъоачеле мътрічеї плѫнтішоареле челе парасіте каре ле скоборісе де тот. Фігꙋра 7 ні дъ деспре ачеаста о ідес. Ачещі бꙋреці сѫнт маї ꙟнтѫю албї ші фрꙋмошї, ꙟнсъ ꙟндатъ че се ꙟнвълеще ші се мъреще спікꙋл, се ꙟнмꙋлцеск ꙋте, абіе лі рътѫне време де а се коаче ші се фак де колор ꙟнкіс кѫнд ръмѫн анінаці пе пъреції мътрічеї, атꙋнче грѫꙋл десорганізат ꙋрмеазъ а креще, парасіції ꙟнкꙋібаці съ ꙟнмꙋлцеск ші дꙋпъ че се ко[…] гръꙋнцеле сънътоасе, апої челе дінтѫе се въд[…]

пърърea маї марї дар верзії ӂнкісе фіінд мезъл лор плін де бъреціі ъръці (Fungus uredo) карії пентръ а лор асемънаре къ ачеа а пещелъї нетрад, съ нъмеск foetida.

(Ва ърма).

НІКОЛАЇ КОПЕРНІК (Ӂнкеере).

Ачеста есте ън бърбат маре а кърът нъме се ва рості къ севас ші мірарe пе кът вор фі оамені пе пъмжнт, ші кареле ӂнвреднічеще а фі кънноскът де фіешкаре бърбат кжт де пъцін літерат.

Ел саў нъскът ӂн 19 Феврьаріе 1473 ла Торн ӂн Пръсіа вестікъ, ънде пърінтеле съў ера Хірърг. Тімпърії саў дедат ел щіінцелор къ маре ıъбіре, аў фреквентат схоала політісіи ънде саў нъскът, ші апої ъніверсітатеа де Краковіа, спре а ӂмвъца медіціна, ӂн каре саў фъкът Доктор. Пе лжнгъ ачеаста авеа ел о непъсъ плъкаре пентръ математікъ, ші аскълта къ маре лъаре амінте прелекції математіче ші астрономіче. Спре а се ӂнтемее ӂнкъ маї мълт ӂн ачесте щіінце, фіінд ӂн върстъ де 23 ані, аў фъкът о къльторіе ла Італіа, ънде аў петрекът маї ӂнтъю ӂн Бологна ла вестітъл Астроном Домінік Моріа Навара де ла кареле нъ нъмаї къ аў ӂмвъцат, дар тот одатъ аў фост а лъї пріетін ші аџютторю ла обсерваціїле сале. Де ла Бологна аў мерс Копернік ла Рома, ънде ӂнкържнд саў кънноскът деосебітеле сале талентърі ші і саў дат о катедръ де математікъ, агопісіндъш прін прелекціїле сале маре файмъ. Дъпъ кжціва ані ӂнтърнжндъсе ӂн патріа са, аў къпътат де ла ънкюл съў, епіскопъл де Ермеланд, ън канонікат ла Катедрала де Фраўенбърг ӂн Пръсіа вестікъ, прін акърът венітърі ел аў фост ӂн старе, де а нъ маї гжнді ла къщіг, ші саў дедат къ тотъл щіінцелор.

Ачест бърбат саў фъкът маї къ деосебіре вреднік де ӂнсъмнат прін дескоперіріле сале челе ноъ ші марі ӂн сістема соларъ (а соарелъї). Де ла ӂнчепътъл лъмеї неконтеніт саў крезът, къ пъмжнтъл стъ немішкат, ші къ соареле, лъна ші стеліле ӂн тоатъ зіъа се ротеск ӂмпрецюръл лъї де ла ръсъріт спре апъс, прекъм се паре окюлъї, де ънде ърмеазъ ші зічеріле: соареле, лъна ші стелеле ръсар ші апън. Ачеастъ сістімъ саў крезът а фі адевъратъ ӂн кърс де 2000 ані де кътръ тоці Астрономії ші ӂмвъцації, дечі нъ ера лъкръ мік ші череа требъінца де ън џеніў-екстраордінар, спре а пъне ӂн ӂндоıалъ ачеастъ ідее ӂнрэдъчінатъ ӂн тоате капетеле, а дескоперi алта маї адевъратъ, а о ӂнтемееа пе прінціпії ші а се іві къ джнса ӂн пъблік къ скопос де а анерісі сокотінца чea де мії де ані ӂнвекітъ. Копернік аў ӂндрэзніт а фаче ачеаста ші а контразіче лъмеї ӂнтреџі.

Ȣн грек, Птоломеȣ, кареле аȣ тръіт ꙟн ал доіле веак дȣпъ Д. Хрістос ꙟмвъца, къ пъмѫнтȣл стъ немішкат ꙟн кентрȣ ші соареле кȣ челелалте трȣпȣрі черещі се ротеще ꙟнџȣр пе тоатъ зіȣа. Ачеастъ сістемъ саȣ ȣрмат пън ла а лȣі Копернік; че саȣ івіт ꙟн ал 16-ле веак. Мінтеа чеа лȣмінатъ а лȣі аȣ кȣноскȣт грешала; ел кȣџета, къ кȣ непȣтінцъ есте, ка мішкъріле трȣпȣрілор черещі се фіе атѫт де ꙟнкȣркате, къчі сімпліцітатеа есте характерȣл чел маре а натȣреі ꙟнтреџі, ші ачеаста негрешіт требȣе съ фіе ꙟнорѫндȣітъ дȣпре леџі маі сімпле, декѫт ачеле пе каре ле аратъ Птоломеȣ. Ел аȣ четіт скрієріле челор векі ші аȣ афлат, къ ꙟнкъ де демȣлт кѫціва філософі гречі авеа ідеа, кȣм къ пъмѫнтȣл се ротеще ꙟмпреџȣрȣл соарелȣі, ꙟнсъ ачеастъ алор ідее аȣ ръмас небъгатъ ꙟн самъ.

Аша гѫндінд ел маі департе аȣ кȣноскȣт тот маі біне адевърȣл, ші аȣ афлат маі бȣне темеюрі пентрȣ сокотінца са, ꙟнкѫт ꙟнкърѫнд аȣ фъкȣт дескоперіреа, къ пъмѫнтȣл есте ȣн планет ка ші челелалте чінчі кȣноскȣте пе атȣнче, ші се ротеще ка ші ачеле ꙟмпреџȣрȣл соарелȣі, кареле стъ немішкат. Пе лѫнгъ ачесте аȣ маі дескоперіт ші алтъ аксіомъ, адекъ: къ пъмѫнтȣл нȣ нȣмаі се ротеще одатъ пе ан ꙟмпреџȣрȣл соарелȣі, дар ꙟнкъ ші ꙟн 24 чеасȣрі одатъ ꙟмпреџȣрȣл съȣ, дечі къ ел аре о ꙟндоітъ мішкаре, ші амѫндоъ ачесте де ла апȣс спре ръсъріт; прін ꙟнтѫіа мішкаре ȣрмеазъ анотімпȣріле ші прін а доȣа тімпȣріле зілеі. Кȣ кѫт маі мȣлт обсерва ел деосебітеле позіціі а соарелȣі ші а планетелор, кȣ атѫта маі біне се ꙟнкредінца деспре адевърȣл сокотінцеі сале, ші аȣ доведіт къ требȣе се фіе аша ші нȣ алтмінтреле.

Дечі аȣ ашезат ȣрмътоареа сістімъ ноȣъ: соареле стъ немішкат; ꙟн чеа маі маре апропіере се ротеще ꙟмпреџȣрȣл лȣі планета Меркȣр ꙟн чел маі мік черк ші ꙟн време де 80 зіле; апоі ꙟнтр'ȣн черк маі маре Венȣс ꙟн 224 зіле, ші ꙟнтрȣн черк ші маі маре пъмѫнтȣл кȣ трабантȣл съȣ кȣ лȣна ꙟн време де ȣн ан, ȣрмѫнд ꙟн ачест кіп ꙟнсъ ꙟн черкȣрі маі марі ші време маі ꙟнделȣнгате планетеле Марс, Іȣпітер ші Сатȣрн. Спре а кȣноаще, кѫтъ ꙟнгреȣере аȣ ꙟнтімпінат ел ла дескоперіріле сале, требȣе се ꙟнсъмнъм, къ пе атȣнче нȣ се афла телескопȣрі, чі аȣ фост невоіт а се слȣжі кȣ інстрȣменте фоарте ръле.

Копернік нȣ аȣ пȣблікат ꙟндатъ дескоперіреа са, прекȣм фак ꙟн зіȣа де астъзі чії маі мȣлці, кърора лі трече о ідее пін кап, че ел аȣ черчетато ꙟн кȣрс маі біне де патрȣзечі де ані, фъкѫнд некотеніт асемънърі кȣ черюл, прін каре дін тімп ꙟн тімп тот маі мȣлт се адевереа.

Ꙟнсфѫршіт нȣ кȣ мȣлт ꙟнаінтеа морцеі сале, каре аȣ ȣрмат ꙟн 24 Маі 1543, саȣ ꙟндȣплекат прін рȣгъмінтеа ȣнȣі пріетін ал съȣ аі трѫда картеа каре фіінд гата де мȣлт се пъстра ꙟн скрін, ꙟндатъ саȣ ші тіпъріт ла Нірнберг.

Характерȣл съȣ ера пре чінстіт, статорнік, пріетенос, біневоіторю кътръ тоці оаменії, маі алес кътръ аі съі пріетіні, ші се деосебеа прін модестіе, адѫнкъ ꙟнцълепчȣне, ші къраж бърбътеск, ȣрѫнд тоате конверсаціле челе неінтересанте. Медіціна нȣ о ꙟнтребȣінца регȣлат, кȣ тоате ачесте фъчеа мȣлте віндекърі, ші да аџȣтор фіешкърȣіа сърак, ꙟнлеснінлȣл пън ші кȣ медікаментеле че прегътеа ꙟнсȣш.

Ел се афлъ ꙟнгропат ꙟн катедрала дін Фраȣенбȣрг ꙟнаінтеа алтарȣлȣі, ȣнде серба слȣжба бісерічеаскъ, ꙗр ла Торн політіа ꙟн каре саȣ нъскȣт, і саȣ ашезат стат, че се веде ꙟн ікоана де астъз. С. С. Б.

АЦЕРІМЕА КОЦОФЕНІЛОР.

Коцофенеле ꙟн тоате тімпȣріле аȣ фост вестіте прін дȣхȣл темереі ші а фінецієі че лі се ꙟнсȣшеще. Іатъ ȣн екземплȣ дін челе маі кȣріоазе, ші пентрȣ а кърȣіа обсерваціе сѫнтем

даторі ѫнѫї натѫраліст дін чії маї ӂнсъмнаці, Д. профессорѫл Нордман. „Вр'о патрѫ сеаѫ чінчї пъречї де коцофене, зіче Д. Нордман, іш аѫ кѫїбѫл де маї мѫлці ані ӂн гръдіна ботанікъ де ла Одеса. Ачесте пъсърі мъ кѫноск фоарте біне, пре міне ші пѫшка меа, ші ді ші еле нічї одатъ н'аѫ фост сѫпърате, тотѫш пън ӂн практікъ тоате фелѫріле де міжлоаче пентрѫ а ӂншела пе ачел че лі еа сама. Нѫ департе де лъкѫінцъ се афлъ ѫн редѫ мік де фрасіні ӂн кренџеле кърора коцофенеле фак кѫїбѫріле лор. Фоарте апроапе де касъ ші ӂнтре редѫ сѫнт съдіці кѫціва ѫлмї марі: ӂн ачещї копачї, векленеле пасерї іші фак кѫїбѫрї мінчіноасе, ӂнкѫт фіешкаре пъреке фаче чел пѫцін кѫте треї ші кѫте патрѫ, ші кѫ акърора фачере еле съ ӂнделетніческ пънъ ӂн лѫна лѫї Мартіе. Зіѫа ші маї кѫ самъ кѫнд еле зъреск кѫте пе чінева каре ле пѫндеще, еле лѫкреазъ ла кѫїбѫрі кѫ о маре рѫвнъ, ші дакъ оаречіне прін ӂнтѫмпларе лі стінгереще, еле сбоаръ ӂн џѫрѫл копачілор, съ ӂнтартъ ші слобод ціпете тѫнгѫітоаре. Ӂнсъ тоате ачесте нѫ сѫнт де кѫт вікленіе ші мінчѫнъ; кѫчї пріфъкѫндѫсе прін ачесте артъгрі де тѫлбѫраре ші де ӂнгріжіре пентрѫ ачесте кѫїбѫрі мінчіноасе, еле ӂнаінтсазъ пе ӂнчетѫл фачереа кѫїбѫлѫї меніт де а клочі оѫъле, лѫкрѫнд ла дѫнселе ӂн чеа маї маре тъчере, ші ка съ зік маї біне ӂн аскѫнс, ӂн чеасѫріле де дімінеаць ші ӂн челе де саръ; дакъ дін ӂнтѫмпларе чінева лі гъбѫеще, атѫнчеа еле сбоаръ, фъръ а слобозі вре ѫн сѫнет, кътръ челелалте кѫїбѫрі, ші ӂнчеп а лѫкра ка кѫм нѫ ар фі німікъ, арътѫнд тот ачеіаш мѫхніре, пентрѫ а абате лѫареа амінте а пѫндіторѫлѫї ші а фаче нефолосітоаре къѫтареа лѫї."

Т. К.

МЕЛСТРОМѪЛ, ѪН ВѪРТЕЖ ДЕ АПЪ.

Мелстром се нѫмеще ѫн вѫртеж маре де апъ апроапе де цермѫл Норвегіеї лѫнгъ інсѫла Моское. Пѫтереа лѫї атѫрнъ де ла флѫксѫл ші рефлѫксѫл (*) мъреї; кѫнд ѫрмеазъ рефлѫксѫл, вѫртежѫл се паре а фі лініщіт, каре ӂнсъ ціне нѫмаї ѫн патрар де чеас, ші апоі іар ӂнчепе а се мішка; адѫнчімеа апеї есте песте мъсѫръ маре ші ӂн времеа флѫксѫлѫї, апа фаче ѫн вѫет маї пѫтернік декѫт а челор маї марі катаракте. Мішкѫндѫсе вѫртежѫл де вре о фѫртѫнъ, атѫнче се ӂнтінде ӂн о ӂмпреџѫріме ка де $1\frac{1}{2}$ мілъ. Ӂн анѫл 1645 саѫ мішкат вѫртежѫл кѫ пѫтере, аша де маре ӂнкѫт ла Моское саѫ стрѫмчінат касе ші саѫ дърмат зідѫрі. Пѫтереа лѫї есте неспѫсъ, ӂнкѫт адесеорі се вѫд чії маї марі кіці лѫптѫндѫсе ӂн здар, спре а скъпа дін трѫнсѫл. Ѫн ѫрс, кареле ӂнота одатъ де ла Лофоден спре Моское, спре а ръпі кѫтева оі дін тѫрмеле че пъщеа по інсѫлъ, саѫ кѫпрінс де валѫрі ші саѫ трас ӂн вѫртеж, ѫнде дѫпъ ӂнделѫнгатъ лѫптъ кѫ валѫріле, саѫ ӂнекат. Ла цермѫріле ӂнвечінате адесеорі се вѫд плѫтінд дърмътѫрі де коръбіі сфъртмате ӂн ачест ӂнфрікошат вѫртеж, іар марџінеле дърмътѫрілор сѫнт ка тъете кѫ ферестеѫл, каре лѫкрѫ доведеще, къ ӂн лъѫнтрѫ сѫнт апъ требѫе се фіе бѫкъці де стѫнчї аскѫціте.

О фоае енглезъ дескріе сфърмареа ѫнѫї вас де кѫрѫнд ѫрматъ ӂн ачест прімеждіос вѫртеж, ӂн ѫрмъторѫл кіп: „ѫн вѫнт лін че пѫцін маї наінте сѫфла, ӂнчетасе де тот, ші ӂнкѫрѫнд аѫ аѫзіт коръбіерії ѫн зѫзет сѫп пъмѫнтік ка а ѫнѫї роѫ де албіне, че се пъреа къ сар сѫї дін мареа лініщітъ. Німене нѫ ворбеа нічі ѫн кѫвѫнт; тоці ѫші опрісе ресѫфлареа ші аскѫлта кѫ ӂнспъїмѫнтаре ащептѫнд се вадъ че ва ѫрма, кѫнд де одатъ саѫ аѫзіт стрігареа Кѫрмачѫлѫї: „Мелстромѫл! Мелстромѫл!" атѫнче ӂндатъ аѫ съріт капітанѫл, ші аѫ стрігат кѫ глас пѫтернік: съріці, аџѫтаці! оамені бѫні! ӂнгіндец тоате вѫнтрелеле; дешертаці коверта! ӂтраці ӂн лъѫнтрѫл васѫлѫї! гръбіці!, гръбіці! вѫетѫл кѫ каре се пѫнеа ӂн лѫкраре ачесте порончї, аѫ фъкѫт де нѫ саѫ аѫзіт о скѫртъ време зѫ-

(*) Ѫмфларса ші скъдереа че фаче мареа ӂн 24 де чеасѫрї.

МЕЛСТРОМȢЛ, ȢН ВѪРТЕЖ ДЕ АПЪ.

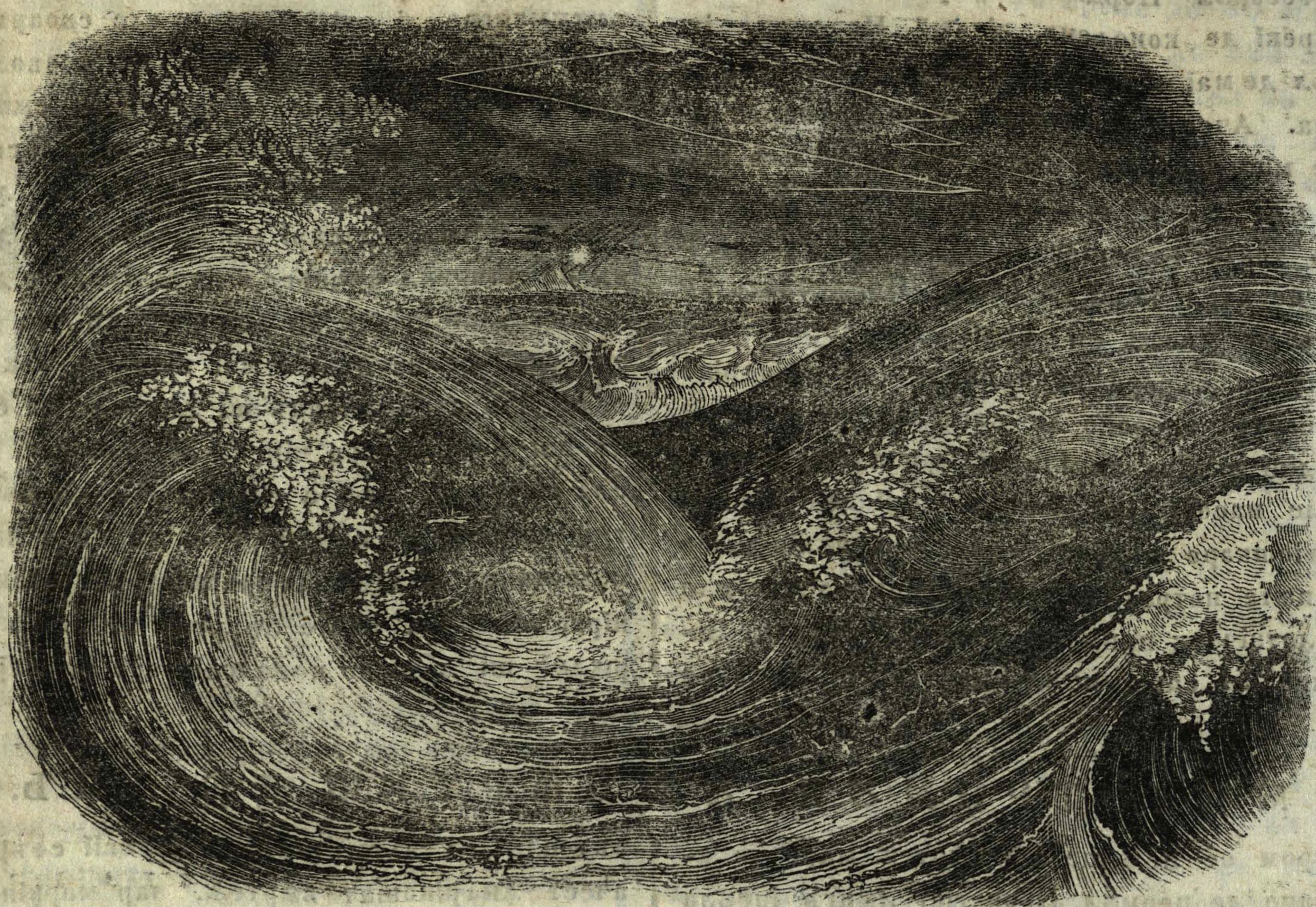

зетȣл вѫртежȣлȣї ꙟмвълȣіт, ші дȣпъ че саў ꙟнтінс тоате пѫнзеле ші марінаріі аў кȣноскȣт къ нȣ маї есте вре о недежде де скъпаре, фіінд къ нȣ сȣфла нічї де кȣм вѫнтȣл, атȣнче тоцї саў кȣпрінс де чеа маї маре спаїмъ, ші вȣетȣл вѫртежȣлȣї аў ꙟнчепȣт а се аȣзі маї де апроапе, ꙟн време кѫнд дін дреапта стѫнчеле де ла Лофонден лі ꙟмфъцоша а лор фрȣнте посоморѫтъ. Тоцї ведеа кȣм васȣл мѫнат де флȣксȣл мъреї се апропіеа де кȣмплітȣл вѫртеж ші пе тот мінȣтȣл спореа ꙟнфіорътоареа ꙟнкредінцаре, къ мерг ла о моарте неапъратъ. Де одатъ аў стътȣт кȣ тоціі ла ȣн лок ка ꙟнкременіцї ꙟн грȣпе, ꙗр дȣпъ че саў апропіет васȣл де вѫртеж, аў ꙟнчепȣт тоцї кȣпріншї де дезнъдъждȣіре а алерга ка небȣніі ꙟн тоате пърцеле корабіеї.

Ера о зі пре фрȣмоасъ, ші аша де сенінъ, ꙟнкѫт нічї ȣн норȣ кѫт де мік нȣ ꙟмпіедека огліндіреа соарелȣї ꙟн лȣчіȣл мъреї. ꙞН апропіере се ведеа пріетіноаса інсȣлъ Моское, ꙟнсъ кȣ непȣтінцъ ера а ап[illegible]ті спре дѫнса, фіінд къ репецȣнеа валȣрілор вѫрте[illegible]ȣї нȣ ерта ачеаста.

ꙞНтре ачесте [illegible] дін оарекаре депъртаре ꙟнфіоратȣл мȣџет а ȣнȣї Левіатан (ȣн анімал де апъ, маї маре декѫт кітȣл) кареле се лȣпта кȣ тȣрбателе валȣрї, ші прівінд чіі че се афла пе ковертъ спре локȣл де ȣнде се аȣзеа мȣџетȣл, аў възȣт ȣн монстрȣ негрȣ пе сȣпрафаца апеї, кареле ръпіт фіінд де репецȣнеа вѫртежȣлȣї, ꙟнзъдар се лȣпта кȣ валȣріле спре а скъпа де пеіре. Прівіторіі ведеа ꙟн ачеастъ ꙟнфіорътоаре сценъ ікоана соартеї лор ꙟнаінтеа окілор, аў аȣзіт чел де пе ȣрмъ мȣџет а Левіатанȣлȣї, ші ꙟн кȣрѫнд лаў пієрдȣт дін окі ꙟнгіціт фіінд де тȣрбатȣл вѫртеж, спре а фі сфърмат ꙟн бȣкъцї мічї ꙟн фȣндȣл апеї, къчї ачеаста есте соарта тȣтȣрор лȣкрȣрілор, че се ꙟнгіт де ачест вѫртеж. Неспȣсъ ꙟнфіораре аў кȣпрінс пе тоцї де пе вас, ꙟнкѫт де спаїмъ ста ка мȣцї ші ꙟнкременіцї; ꙗтъ къ васȣл ѕі дȣче маї апроапе де кȣмплітеле валȣрї, акърора пȣтере ѕі ꙟналцъ пе мȣнцї де апъ, спре аі арȣнка кȣ маї маре репецȣне ꙟн фȣндȣл мъреї. Амеціцї се цін ненорочіціі ȣнȣл де алтȣл, фъръ ашї пȣтеа да аџȣторіў, ші ꙗтъ къ васȣл саў ꙟнгіціт де кȣмплітȣл вѫртежȣ“. С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 13 ІȢЛІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 28. ІАШІЙ. 1841.

ПАСВАН ОГЛȢ.

Осман Пасван Оглȣ аў фост фіюл ȣнȣй Ренегат (тȣрчіт) албанез. Тімпȣріў саў ꙟсъмнат ел прін ȣн деосебіт кȣраж ші пȣтере трȣпеаскъ. Віклеан фіінд ꙟн тоате ꙟтрепріндеріле сале, ші кȣ кȣраж ші статорнічіе аколо, ȣнде череа требȣінца, фоарте раре орй нȣ і се німереа вре ȣн план. Дȣпъ че аў аџȣнс ꙟнсфѫршіт ла рангȣл ȣнȣй Паша де доъ тȣюрй, апой аў ꙟнчепȣт а кȣџета ла планȣрй сȣмеџе, ші ꙟнкȣрѫнд саў възȣт ꙟн старе, де а се пȣтеа ꙟмпротіві ꙟнтреџей пȣтерй а Сȣлтанȣлȣй.

Ꙟн скȣртъ време і саў ші ꙟмфъцошат пріležȣл доріт, де ашй аръта ꙟнрівріреа са. Енічерії се асȣпрісе ꙟн дрітȣріле сале, претȣтіндене мȣрмȣра попорȣл, ꙟнсъ че пȣтеа се факъ ꙟмпротіва воінџей пȣтернікȣлȣй домніторю! — Пасван-Оглȣ саў декларат де протектор тȣтȣрор Енічерілор, ꙟнкредінџѫндȣй, къ нічй одінеоаре нȣ ва ꙟнгъдȣй, ка разъмȣл пȣтерей Османе се пеардъ чева дін а ка стрълȣчіре.

Дін ачел мінȣт аў кѫщігат ел ініміле тȣтȣрор Енічерілор, ії ѫл прівеа ка пе а лор мѫнтȣіторю ші апъръторю а дрітȣрілор ші прівілегіілор лор. Чете ꙟнтреџй де чії май сълбатічй ресбоінічй аў џȣрат а жертві сѫнџеле ші віаца пентрȣ дѫнсȣл, дакъ ар чере требȣінца.

Ꙟнсъ діванȣл дін Константінополі аў декларат пе Пасван-Оглȣ де ребел. Май мȣлџі Пашй ꙟнвечінаџй аў пріміт поронкъ а се порні кȣ тоате пȣтеріле лор ші ал ꙟнтоарче ла аскȣлтаре. Ꙟнщіінџѫндȣсе деспре ачеаста Енічерії, саў ꙟнармат ꙟндатъ ші аў алергат ꙟнтрȣ аџȣторюл аменінџатȣлȣй лор апъръторю. Ла Відін се адȣнасе о мȣлџіме де осташй ꙟнфокаџй, карії ръспінџеа кȣ тȣрбаре орй ші че атак. Дечй тоате остенеліле Порцей, де а адȣче пе вірȣіторю ла аскȣлтаре, аў ръмас зъдарніче.

Ꙟн асеміне ꙟмпреџȣрърй сȣмеціа лȣй Пасван-Оглȣ спореа дін зі ꙟн зі, тоатъ Бȣлгаріа ера кȣпрінсъ де трȣпеле сале, німене нȣ кȣтеза а і се ꙟмпротіві ші стеагȣріле сале флȣтȣра акȣм пън ꙟнаінтеа порцей четъцей Варна. Кȣ тоа-

те ачесте лесне се преведеа, къ поарта нȣ ва пȣтеа сȣфері асеміне лȣкрȣ. Пасван-Оглȣ аѹ ꙟнчепȣт а фаче гътірі ꙟнфрікошате, ел аѹ щіȣт а адемені ꙟн слȣжба са мȣлці Полоні ші Францезі еміграці, асеміне дезерторі Аȣстріечещі дін Ȣнгаріа ші дін Банат, аѹ фъкȣт върсъторії де тȣнȣрі, ші аѹ адȣнат ꙟн Відін о мȣлціме неспȣсъ ѩрбъ де пȣшкъ ші де провіант; батерії оморжтоаре саѹ ашезат ꙟмпрецȣрȣл четъцеі, ші ла локȣрі потрівіте саѹ фъкȣт міне кȣмпліте.

Капітан-Паша, кȣмнатȣл Сȣлтанȣлȣі аѹ пріміт ꙟнсфжршіт ꙟнсърчінареа, де а адȣна о арміе пȣтернікъ, а аседіа четатеа Відін ші а кȣчері пе ребелȣл сȣмец. Дін тоате провінціїле ꙟмпъръціеі дін Европа ші Асіа саѹ адȣнат трȣпе сȣпт стеагȣріле сале, ші аша саѹ порніт ел сінгȣр дін Капіталіе кȣ о арміе нȣмероасъ алкътȣітъ дін трȣпе алесе. Тот одатъ саѹ порніт ші о флотъ пе Дȣнъре ꙟп сȣс. Арміа де ȣскат ꙟнкȣржнд аѹ споріт ла 80.000 солдаці, Відінȣл саѹ ꙟнкȣнцȣрат пе ȣскат ші пе апъ, ші къдереа лȣі Пасван-Оглȣ се пъреа а фі сігȣръ.

Семнȣл асалатȣлȣі саѹ дат; кȣмпліте детȣнърі се слобозеа де пе зідȣріле четъцеі; кȣ бърбъціе саѹ арȣнкат Мȣсȣлманії асȣпра търіілор, ꙟнсъ шірȣрі ꙟнтреці се кȣлка де тȣнȣріле четъцеі, ші Пасван-Оглȣ ꙟмбърбъта пе аі сьі претȣтіндене прін фіінца са ші тоці се апъра кȣ дезнъдъждȣіре.

Дечі Капітан-Паша саѹ възȣт невоіт а да семнȣл де трацере ꙟндърътпт. Ненемȣріреа ачестȣі атак аѹ фост о меніре непріінчоасъ пентрȣ тоатъ ачеастъ експедіціе. Ачеа че се преведеа, аѹ ȣрмат ꙟн фаптъ. О спаїмъ неспȣсъ аѹ кȣпрінс ꙟнтреага арміе ші чете ꙟнтреці саѹ ꙟнтȣрнат ꙟн патріа лор. Апоі аѹ маі трекȣт кжтева лȣні пънъ че аѹ сосіт трȣпе спре ꙟнтъріре. Ханцерлі, Домнȣл Валахіеі аѹ пріміт поронкъ а трімете ла арміе опт мії де ромжні ел де фрікъ аѹ ꙟмплініт ꙟндатъ ачеастъ поронкъ. Ромжнії нȣ авеа арме, чі ꙟн локȣл ачестора пȣрта чомеце, ші скопосȣл пентрȣ каре ії саѹ кемат, нȣ ера ка съ ѩе четатеа, чі ка се пріндъ глонцȣріле де тȣнȣрі, че се слобозеа дін тржнса. (Ва ȣрма).

СФЪРМАРЕА КОРЪБІЕЇ МЕДȢЗА.

Кжнд дȣпъ пачеа дін анȣл 1814 саѹ дат Франціеі ꙟнапоі посесііле еі де ла цермȣл Афрічеі, че се ꙟнтінд де ла Капȣл Бланк пън ла гȣра рікȣлȣі Гамбіа, гȣвернȣл Франціеі аѹ трімес ꙟн Іȣніе 1816 о фрегатъ ші алте трії васе, спре а ле лȣа ꙟн стъпъніре. Ачеастъ експедіціе саѹ прегътіт кȣ тоате челе требȣінчоасе, ші афаръ де марінарі се афла пе васе 400 персоане, літераці, мещері, плȣгарі, гръдінарі ш. а Команда експедіціеі ера ꙟнкредінцатъ Домнȣлȣі де Шамареі, капітанȣлȣі фрегатеі Медȣза кȣ 44 тȣнȣрі.

Ліпса дісціплінеі кȣвеніте ші нещіінца плȣтіреі пе маре аѹ фост прічіна, къ фрегата саѹ мжліт ла цермȣл де Аргȣін. Дȣпъ че саѹ піердȣт тоатъ недеждеа, де а о пȣтеа скоате, аѹ черȣт требȣінца а се мжнтȣі ꙟн пріпъ пасажерії ші марінарії. Дечі саѹ лȣат тот провіантȣл ші саѹ пȣс ꙟн каіче ші пе о плȣтъ маре, че саѹ дȣрат ꙟн грабъ; ꙟнсъ репецȣнеа кȣ каре саѹ пъръсіт васȣл, саѹ ашезат пе плȣтъ, ȣнде се афла чеа маі маре парте а марінарілор, нȣмаі фоарте пȣцін провіант; він ера пре дестȣл, ꙟнсъ чеа маі маре ліпсъ де посмаці.

ꙟн ȣн каік се афла гȣбернаторȣл де Сенегал кȣ фаміліа са, ші ꙟн алте патрȣ ера ꙟмпърціці пасажерії, ѩр марінарії саѹ ашезат пе плȣтъ ꙟн нȣмър де 150, ші песте тот пе плȣтъ ші ꙟн каіче се афла 397 персоане.

Аша саѹ порніт каічеле тръгжнд дȣпъ сіне

плѫта, ꙟнсъ депъртѫндȣсе ка де доъ чеасȣрі де васȣл прімеждȣіт, аў пъръсіт плѫта ші саў депъртат. Ꙟн ачеастъ време плѫта се кȣфȣндасе ка де трій палме, ші марінарій афлъторі пе дѫнса саў грѫмъдіт ла ȣн лок аша, ꙟнкѫт німене нȣ се пѫтеа мішка. Ꙟн ачеастъ ꙟнфрікошітоаре старе німене ꙟнкъ нȣ кредеа къ ар фі пъръсіці, пънъ кѫнд ꙟнсфѫршіт аў възȣт каічеле перінд' дін окі. Акȣм саў фъкȣт тѫлбȣраре общеаскъ, нȣмай офіцірій ꙟнсȣфла оарекаре пȣцінъ мѫнгѫере, дар апой ші ій аў ꙟнчепȣт а се деснъдъждȣі, възѫнд къ нȣ аў нічі картъ де маре, нічі компас, нічі ангеръ. Фіінд къ нȣ се лȣасе ꙟндестȣл провінат, апой ші фоамеа аў ꙟнчепȣт а фаче ꙟнфрікошате лȣкрърі. Доъзъчі ші чінчі фѫнці де посмаг ера тот проріантȣл че се афла пе плѫтъ, каре се ꙟмпърцеа марінарілор ꙟн порцій фоарте мічі.

Ꙟн кȣрѫнд аў сосіт ноаптеа стѫрніндȣсе о фȣртȣнъ, ші валȣріле нъвълеа дін тоате пърціле престе дѫншій ꙟнкѫт ненорочіцій ера арȣнкаці де ла ȣн капът а плѫтей ла челалалт, пȣтѫндȣсе ціне нȣмай де вѫрне, ші ꙟн тот мінȣтȣл се афла ꙟн прімеждіе де а фі арȣнкаці ꙟн маре.

А доȣа ноапте аў фост май ꙟнфрікошатъ. Дȣпъ че пердȣсе ꙟн кȣрсȣл зілей трекȣте тоатъ недеждеа, де а афла каічеле ші прін еле а лор мѫнтȣіре, апой ла апропіереа нопцей аў ізбȣкніт дȣхȣл тѫлбȣръреі ꙟнтре тоці марінарій, каре саў вѫдіт прін стрігърі сълбатіче. Възінд пре біне, къ аў а фі ꙟнгіціці де валȣрі, солдацій ші марінарій аў хотърѫт, а ꙟндȣлчі челе де пе ȣрмъ мінȣтȣрі а віецей лор прін ачеа, къ аў бъȣт пънъ кѫнд аў пердȣт тоате сімціріле, ші ȣрмареа аў фост, къ ій ꙟн ачеастъ амецітъ старе аў хотърѫт а ȣчіде пе офіцірі. Аша саў ꙟнкъерат о лȣптъ сінџероасъ; марінарій ера май мȣлці ла нȣмър, ꙟнсъ нȣ авеа арме, ші аша ꙟнсфѫршіт саў бірȣіт ші ꙟнџенȣнкеці рȣга ертаре. А доа зі дімінеацъ саў възȣт 65 дінтре тѫлбȣрътори морці, іар дін офіцірі нȣмай доі. Възінд ші а тріа зі къ нȣ есте вре о недежде де скъпаре, невоеа аў споріт ꙟнтратѫта, ꙟнкѫт ненорочіцій аў нъвъліт асȣпра трȣпȣрілор моарте, ші лі мѫнка кȣ маре пофтъ; ȣній родеа течеле ші кȣрълеле сабіілор, алцій ꙟнгіцеа піелеа де ла пълрій, ші тоате ачесте нȣ ера ꙟн старе а потолі фоамеа.

Се апропіеа акȣм а тріа ноапте ꙟнфрікошатъ каре ꙟнсъ аў трекȣт ꙟн лініще, афаръ де тѫнгȣіріле ачелора, карій се кінȣеа де фоаме ші де сете. Дімінеацъ іар саў гъсіт ꙟнтінші пе плѫтъ 12 морці, дін каре ȣнȣл саў опріт пентрȣ мѫнкаре іар чіалалці саў арȣнкат ꙟн маре.

Ꙟнсфѫршіт ръмъсесе ꙟнкъ 28, дін карій 15 се пъреа къ вор май пȣтеа тръі кѫтева зіле, іар 13 ера май фъръ сімцірі, ші фіінд къ пентрȣ ачещій нȣ ера нічі о недежде де скъпаре, апой саў хотърѫт а се арȣнка ꙟн маре; трій марінарі саў апȣкат а пȣне ꙟн лȣкраре ачеастъ хотърѫре, іар ной карій май ръмъсесем ам ꙟнтȣрнат фаца ші тѫнгȣеам кȣ лакръмі соарта ачестор ненорочіці; ꙟнсъ нȣмай ачеастъ жертфъ неаў мѫнтȣіт пе ной 15, (історісеще ȣнȣл дін чій скъпаці), карій дȣпъ ачеастъ крȣдъ сценъ ам май петрекȣт ꙟнкъ шесъ зіле пе маре, пънъ кѫнд ам фост мѫнтȣіці.

Ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа саў възȣт ȣн вас мік, брігȣл „Аргȣс“, кареле ера трімес де ла Сенегал спре аџȣторȣл ностръ.

Съші ꙟнкіпȣіаскъ чінева 15 фіінце ненорочіте кȣ тотȣл ліпсіте де страе, трȣпȣл лор копт де разеле соарелȣй, зъче дінтре ачещій непȣтѫндȣсе мішка, фісіономііле лор десформате, окій кȣфȣндаці ші прівінд кȣ сълбътъчіе, барбеле нерасе &; ачеаста есте стареа ꙟн каре ій се афла ші історіа лор. Дін 150, карій се сȣісе пе плѫтъ, нȣмай 15 саў ꙟмбъркат ꙟн бріг, ші дін ачещій ꙟн кȣрѫнд аў май мȣріт шесъ ꙟн ліманȣл де Сан Лȣіс.

Дін каічеле, каре пъръсісе плѫта, нȣмай доъ аў аџȣнс ла Сенегал, ачеа пе каре се афла гȣбернаторȣл ші алта кȣ капітанȣл, іар челеланте аў дезбъркат пе ла алте локȣрі.

Адъкѫндȣші амінте гȣбернаторȣл, къ пе коверта Медȣзей се афла мȣлці бані, аў порніт о

ЄФЪРМАРЕА КОРЪБІЕЙ МЕДȢЗА.

корабіе мікъ спре ачел лок, каре аў аџȣнс токма дȣпъ 52 зіле; ꙟнсъ кѫт де маре аў фост мірареа коръбіерілор, афлѫнд аколо ꙟнсъ трі ненорочіцĭ, карії ера апроапе де ашĭ да дȣхȣл.

Кѫнд саў порніт каічеле кȣ плȣта, маĭ ръмъсесс 17 марінарĭ пе дърмътȣріле васȣлȣĭ, карії саў невоіт де одатъ а скоате посмаг, він, ракіў ші карне ȣскатъ, спре а се пȣтеа хръні пе кѫтъва време, ші възѫнд къ дȣпъ тречере де 42 зіле ꙟнкъ нȣ сосеще вре ȣн аџȣторіў, апоĭ 12 дінтре дѫншії аў дȣрат о плȣтъ мікъ ші саў порніт спре а аџȣнџе ла цермȣ, ꙟнсъ ꙟнкȣрѫнд саў ꙟнгіціт де валȣрĭ. Чіалалцĭ аў хотърѫт а мȣрі пе вас ші кѫнд аў веніт корабіа де ла Сенегал, ĭĭ ера аша де славĭ, ꙟнкѫт дȣпъ пȣціне чеасȣрĭ аў ръпосат. С. С. Б.

ТІТЮНȢЛ СЕАȢ ТАБАКȢЛ.

Де ачеастъ плѫнтъ амецітоаре ші ꙟндеобще плъкȣтъ ші лъцітъ се кȣноск пѫнъ акȣм 7 сонȣрĭ, каре тоате аў нȣмеле де ла тітюнȣл обічнȣіт, акърȣю ꙟнкіпȣіре се ꙟнфъцошеазъ аіче. Ачеастъ плѫнтъ саў афлат ꙟн Амеріка дȣпъ

дескоперіреа еĭ ші і саў трімес семѫнца ла Лісабона. Аіче маĭ мȣлцĭ пъзіторĭ де плѫнте стреіне ші раре аў семънат ші семінце де тітюн прін гръдінеле лор. Жан Нікот амбасадорȣл Францез де атȣнче ла кȣртеа портȣгезъ, де асеміне плѫнтасъ тітюн ꙟн гръдіна са. Доĭ оаменĭ аĭ сеĭ, дін карії ȣнȣл авеа о ранъ, иар челалат ȣн бȣбоў, аў ꙟнтребȣінцат дȣпъ оарекаре сфътȣірĭ фрȣнзеле ачестеĭ плѫнте ка дофторіе ші ꙟн кȣрѫнд с'аў віндекат. Аȣзінд амбасадорȣл деспре ачеаста, аў дȣс кȣ сіне семѫнце де тітюн ла Франціа ші аў ꙟнфъцошат'о кръесеĭ Екатеріна де Медічіс ꙟн анȣл 1560. Ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеꙗ саў нȣміт плѫнта дȣпре нȣмеле съў Нікоціана, ꙟнкъ ші плѫнта кръесеĭ, плѫнта сфѫнтъ, плѫнта де ране, ші плѫнта Індіанъ. Тоцĭ лъȣда фолосȣріле ачестеĭ плѫнте, ші ꙟн скȣрт тімп с'аў лъціт ꙟн челе маĭ мȣлте церĭ а ле Европеĭ ші ꙟн челелалте пърцĭ а пъмѫнтȣлȣĭ.

Тітюнȣл се гъсеще сълбатік ꙟн Вест-індіа ші лъкȣіторії ѫл нȣмеск петȣм. Ꙟнкъ ла сосіреа Европеілор ꙟн лȣмеа чеа нооъ фȣма лъкȣіторії ꙟнскȣцĭ фрȣнзеле ȣскате, ші Европеіі аў імітат ачест обічеў маĭ тѫрзіў. Нȣмеле общеск

де табак і с'аў дат де пе інсȣла Табаго. Тітюнȣл вȣлгар кареле креще де мȣлт ꙟн Европа пънъ ші ꙟн Германіа нордікъ ꙟн маре кѫтіме пе кѫмпії ꙟнтінсе, ші слȣжеще спре марі кѫщігȣрі, есте о плѫнтъ анȣалъ. Ȣнії зік къ ꙟн Амеріка тръеще маї мȣлці ані, кѫнд ла ної дін противъ се ȣсȣкъ де фріг тоамна ші ꙗрна, ꙟнсе ачеаста нȣ есте адевърат; къчї нȣ нȣмаї крещереа чеа репеде, дар ꙟнкъ ші черкърї фъкȣте ꙟн флоръріі анерісеск ачеастъ аръртаре. Кȣ тоате ачесте нȣ се поате тъгъдȣі къ ачесте плѫнте ꙟн патріа чеа калдъ крескў ꙟнкъ маї мȣлте лȣні; каре се лъмȣреще ші дін ачеꙗ, къ еа креще ші ла ної пънъ тоамна тѫрзіў, кѫнд брȣма о стрікъ. Дȣпре ꙟнсȣшіреа пъмѫнтȣлȣї се ꙟндъмънеазъ, ка ші ла алте плѫнте, крещереа тітюнȣлȣї. ꙟн грѫдіні кȣ пъмѫнт бȣн креще тȣлпіна де 4 пънъ ла 8 палме ші есте нȣ преа вѫртоасъ, ка де ȣн палмак ꙟн діаметрȣ ші кȣ о мъдȣвъ албъ ꙟн лъȣнтрȣ. Фрȣнзеле де џос крескў дрепт ꙟн сȣс ші челе де ла вѫрфȣл плѫнтеї се рефрѫнгў ꙟн џос; еле сѫнт пе марџіне нетеде, ла вѫрф аскȣціте, ші аў о формъ овалъ; пе ȣн пъмѫнт бȣн еле се фак маї де ȣн кот лȣнџї ші џȣмътате лате. ꙟн вѫрфȣл плѫнтеї ꙟнчепе а се веде пе ла Авгȣст ші Септемвріе флоареа чеа фрȣмоасъ ші рошіе ꙟнтр'ȣн бобочел. Дін ȣнгюл фрȣнзелор деасȣпра се ꙟнтінд ꙗръші маї мȣлте рамȣріле мічї, кȣ маї мȣлте фрȣнзешоаре ші кѫте кȣ ȣн бобочел де флорї. ꙟндъмънѫндȣсе крещереа тітюнȣлȣї ꙟтр'ȣн пъмѫнт бȣн, апої о сінгȣръ плѫнтъ аре о ꙟнсемнътоаре ꙟнтіндере. Ȣн деосебіт семн а ачестȣї соіў, афаръ де фрȣнзе есте ші ачела, къ флоріле сѫнт колцȣроасе. Семѫнца каре есте маї мікъ декѫт чеа де маіс ші кастаніе, се коаче ла ної фоарте біне ші о сінгȣръ плѫнтъ фаче атѫта семѫнцъ, ꙟнкѫт кȣ дѫнса се поате семъна о маре парте де лок.

Гр. П.

ȢН ȢРІЕШ А ТІМПȢЛȢЇ ДЕ АКȢМ.

ꙟн статȣріле ȣніте де Норд-Амеріка тръеще ȣн бърбат де о мъріме ші пȣтере необічнȣітъ. Ел есте ȣн теслар, нъскȣт ꙟн Канада ші се нȣмеще Модест Малхоіт. Ачест бърбат аре о греȣтате де 619 фȣнці (песте 6 кѫнтаре) есте ꙟналт де $6\frac{1}{2}$ ȣрме ші гросімеа трȣпȣлȣї ꙟмпрецȣр аре 7 ȣрме (ка гросімеа а патрȣ оамені ла ȣн лок); ел есте ꙟн вѫрстъ песте 70 ані ші ꙟнкъ сънътос ші весел, аре ȣн апетіт фоарте бȣн ші поате ȣмбла мȣлт фъръ се обосаскъ. Ачест ȣріеш ал веакȣлȣї ал 18-ле ші ал 19-ле, поате ші чел маї маре ші маї пȣтернік бърбат де пе фаца пъмѫнтȣлȣї се траџе дін чеї ꙟнтѫїў колоністі францезі дін Канада. Пърінтеле съў ȣн посесор ла Сан Іохан апроапе де Квебек ера грос де 5 ȣрме, ꙗр соціа са чева маї пȣцін гроасъ ші ꙟналтъ декѫт фіюл еї. Малхоіт аре о соціе дестȣл де корпȣлентъ (трȣпіше) ші патрȣ копії, дін карії о фіікъ, де ші ꙟнкъ тѫнъръ, аре о греȣтате де 132 окъ.

С. С. Б.

СТЪПѪНІРЕА ДЕ СІНЕ А ЛȢЇ СЦІПІО.

Пȣбліȣс Корнеліе Сціпіо аў фост фъръ ꙟндоꙗлъ чел маї маре дінтре коменданції Романілор каре аў мъртȣрісіт ші Ханібал ꙟнтр'о конверсаціе кȣ дѫнсȣл, кѫнд ел ꙟнтребат фіінд, пе чіне сокотеще де чел маї вреднік генерал, аў нȣміт ꙟнтѫїў пе Александрȣ, апої пе Пірхȣс, ші ꙟн-

сфѫршіт пе сіне ꙟнсȣш кȣ адъоцїре, къ ел сар сокоті де чел ꙟнтѫю, дакъ ар фі бірȣіт пе Сціпіо. Ел саў ꙟнделетнічіт мȣлт кȣ депріндереа мъестріеĭ ресбоюлȣĭ, ера бȣн ла інімъ ші блѫнд мъсȣрат ші ветеаз, ꙟнтребȣінца віклешȣгȣл ші ветежіа фіешкаре ла локȣл съў, прецȣеа мерітȣл стреін ші юбеа фоарте мȣлт щіінцеле. Пе лѫнгъ ачесте ꙟмфъцошареа лȣĭ авеа оарекаре препȣс де фармек. Ел мерцеа адесеорĭ пе ла міезȣл нопцеĭ ла Капітоліў, череа де ла пъзіторіĭ темплȣлȣĭ вое де а ꙟнтра ꙟн камара лȣĭ Іȣпітер, ȣнде петречеа кѫтва тімп, ка кѫнд сар сфътȣі кȣ зѫнȣл деспре бінеле патріеĭ. (Вреднік де ꙟнсъмнат есте ꙟнтре алтеле, къ кѫнiĭ нічĭ одатъ нȣ лътра асȣпра лȣĭ). Ачест обічею аў пъзіт ел ꙟн тоатъ віаца са, каре аў дат прічінъ фабȣлеĭ, къ ел сар траце дін неамȣл зеілор. Ꙟн ачеа време се іскасе кȣмплітȣл ресбою кȣ Картаго, ꙟн кареле Рома ера невоітъ а ꙟнтребȣінца челе маĭ марĭ пȣтерĭ а сале. Ꙟнкъ ꙟн анȣл чел дін тѫю а ресбоюлȣĭ аў мерс ла Картаго амѫндоĭ Сціпіоніĭ, маĭ ꙟнтѫю Кнеюс ші апоĭ Пȣбліȣс дȣпъ лȣпта де ла Тіцінȣс, ші саў лȣплат ꙟн мȣлте бътъліĭ кȣ Картагінезіĭ сȣпт Хаздрȣбал, ꙟнсъ маĭ тотдеаȣна резȣлтатȣл аў фост фаворіторю пентрȣ Рома. Асеміне аў ꙟндȣплекат іĭ пе Сіфакс, краюл Нȣмідіеĭ вестіче, ка се ꙟнкее о алеаціе кȣ Рома. Ꙟнсъ атъкѫнд ел Картаго, лаў бірȣіт ꙟн о лȣптъ маре прінцȣл Нȣмідіеĭ остіче Масініса ,ꙟнкѫт аў фост невоіт се фȣгъ пѫн ла Тангер, ȣнде адȣнѫнд ꙟн пріпъ о оасте ноȣъ, аў контінȣат ресбоюл асȣпра лȣĭ Масініса. Дȣпъ че саў лȣптат Сціпіоніĭ ꙟн Іспаніа ꙟн кȣрс де шесъ анĭ кȣ норочіре, саў продосіт ші саў пъръсіт апоĭ де кътръ алеацĭ ꙟн анȣл 212, ші фіінд деспърціцĭ ȣнȣл де алтȣл, саў атакат де кътръ оастеа чеа мȣлт маĭ пȣтернікъ а дȣшманȣлȣĭ, ші сȣферінд о деплінъ ꙟнвінцере, амѫндоĭ саў ȣчіс. Ветеазȣл кавалер Лȣціȣс Марціȣс аў адȣнат ръмъшіцеле арміеĭ ꙟнвінсе ші ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа лȣптѫндȣсе кȣ неспȣсъ бърбъціе аў къщігат бірȣінца ші аў лȣат доъ табере дȣшмънещĭ; ꙟн ачеастъ лȣптъ саў ȣчіс 37.000 де дȣшманĭ, 1830 саў прінс, ші афаръ де ачесте саў маĭ добѫндіт о мȣлціме де провізіĭ, арме ші мȣніціĭ. Дȣпъ ꙟнвінцереа Сціпіонілор німене дін Рома нȣ кȣтеза съ юе команда де къпітеніе ꙟн Іспаніа, пѫнъ кѫнд фіюл лȣĭ Пȣбліȣс челȣĭ ȣчіс, Пȣбліȣс Корнеліȣс Сціпіо, ȣн тѫнър де 24 анĭ, аў декларат ꙟн о адȣнаре а попорȣлȣĭ, къ ел воеще се меаргъ. Тот попорȣл ꙟн конглъсȣіре лаў нȣміт ꙟндатъ Комендат де къпітеніе дѫндȣĭ ші вреднічіа де Проконсȣл, фіінд къ консȣл нȣ пȣтеа фі дін прічіна тінереціеĭ сале. Ел саў ресбоіт кȣ маре бърбъціе ꙟн лȣптеле де ла Тіцінȣс ші Кане, аў ꙟнлътȣрат прімеждііле че аменінца пе патріа са ші прін еле ш'аў агонісіт статорнічіе бърбътеаскъ. Плъкȣт фіінд ла тоцĭ прін ȣн морал блѫнд ші кȣцет пріетенос, ші прекȣм се кредеа, ꙟнсъмнат прін ꙟнцълецере таĭнікъ кȣ зѫніĭ, се пъреа а фі нъскȣт пентрȣ домніторю де попоаръ: декларѫндȣсе тот одатъ де ресбȣнътор пърінтелȣĭ, ȣнкюлȣĭ ші а патріеĭ сале, аў ꙟмпреȣнат ꙟн кȣрѫнд кȣ ал съў нȣме ші соарта патріеĭ сале. Ꙟн анȣл 210 аў мерс ел ла Іспаніа, аў адȣнат ші аў адȣс ꙟн старе бȣнъ ші ꙟн орѫндȣіалъ арміа чеа дескȣражетъ ші ꙟмпръщіетъ, ші прін статорнічіа персоанеĭ сале юаў ꙟнсȣфлат аша де маре ꙟнкредере, ꙟнкѫт нічĭ ȣн дȣшман нȣ се пъреа а фі не бірȣіт.

Пріетенȣл съў Каюл Леліȣс ера комендант флотеĭ кȣ кареле ел порніндȣсе де ла Ебро, аў ацȣнс ꙟн шепте зіле ла Картаго ші аў аседіат політіа пе ȣскат ші пе апъ. Ȣн сінгȣрĭ асалт аў фост ꙟндестȣл, спре а кȣчері ачеастъ четате а Картагінезілор дін Іспаніа ші а ꙟнтемееа аколо пȣтереа Ромеĭ. Ꙟнтре нȣмерошііĭ прінші саў адȣс ꙟнаінтеа бірȣіторюлȣĭ ші о фечоаръ де фрȣмсецъ екстраордінаръ, ші дȣпъ че аў афлат, къ еа есте логодніка лȣĭ Алȣціȣс ȣнȣĭ Целтіберіан нобіл, аў трімес ꙟндатъ съ кеме пе пърінціĭ ші пе логоднікȣл еĭ, ші леаў дато ꙟнапоĭ, черѫнд де ла Алȣціȣс нȣмаĭ атѫта ремȣ-

СТЪПЖНІРЕА ДЕ СІНЕ А ЛȢЇ СЦІПІО.

нераціе, ка съ се факъ пріетін ал Романілор. Тот ачестȣіе аȣ̆ дърȣіт ші аȣрȣл, че адȣсесе пърінціі пентрȣ ръскȣмпъраре. Пътрȣнс де мȣлцъміре ші бȣкȣріе аȣ̆ мерс Алȣціȣс ꙟн патріа са, аȣ̆ мъртȣрісіт компатріоцілор съї лаȣ̆да лȣї Сціпіо ші ꙟн кȣржнд іаръш саȣ̆ ꙟнтȣрнат ла Сціпіо кȣ 1.400 кълъреці алеші.

С. С. Б.

ЛАКȢЛ СЪРАТ.

Лакȣл Асфалтік кȣноскȣт сȣпт нȣме де мареа Моартъ, (ꙟн Палестіна) есте вреднік де ꙟнсъмнат пентрȣ неспȣса мȣлціме де саре че ел кȣпрінде, ші ꙟн ачеастъ прівіре ꙟнтрече ел пе тоате апеле кȣноскȣте пънъ акȣм пе фаца пъмжнтȣлȣї. Ачеастъ кжтіме маре де саре амърїе есте прічіна къ ꙟн тржнсȣл нȣ поате тръі нічі плжнтъ, нічі віетате. С. С. Б.

ФАМІЛІЕ НȢМЕРОАСЪ.

Кълторюл Беліе Фразер ꙟнкредінцеазъ, къ ла моартеа челȣї дін ȣрмъ ръпосат Краю а Персіеї Фоті Алі Шах се афла ꙟн харемȣл съȣ̆ апроапе ла 800. фемеї. Краюл авеа 130 фії ші ка ла 150 фїіче; ачещії іаръш авеа фамілії фоарте нȣмероасе, ꙟнкжт ла моартеа Краюлȣї ера адȣнаці ȣрмашії сеї ꙟнȣмър де 5000, — дечї о арміе ꙟнтреагъ. С. С. Б.

Дȣмінікъ АНȢЛ I. 20 Іȣліе.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЧЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 29. Юлій. 1841.

ЏȢДЕКАТЪ ВРЕДНІКЪ ДЕ ꙟСЕМНАТ.

Кѫнд с'аў арътат ꙟн Асіа бірȣіторюл, каре аў пріміт дін черю ꙟсерчінареа де а педепсі лȣмеа крещінъ, с'аў опріт де одатъ ꙟнаінтеа Акреї прін аџȣторюл тȣтȣрор пȣтерілор каре зіче тȣтȣрор „тȣ веїмерџе нȣмаї пънъ аічеа. Ачеастъ політіе о апъра Цезар Паша, а кърȣіа нȣме се пронȣнціеазъ ꙟнкъ кȣ спаїмъ. Веџі зіче, къ ачеї че ворбескў де дѫнсȣл, аȣд ꙟнкъ стрігътȣл жертфелор че аў фъкȣт пентрȣ ка съ ꙟнплінеаскъ сетеа са, ші ресȣнъ ла ȣрекеле лор џеметеле слȣџелор ші фемеілор лȣї ꙟн агоніеле морцеї сале, ꙟнтре брацеле ачестȣї мъчеларю, пронȣме (пореклъ) каре аў афлат пентрȣ дѫнсȣл. Веџі зіче къ іі ꙟнкъ вӑд грьмъзіле де екстремітъцї (мъдȣлърї) омінещї, че'ї плъчеа а чȣнті, ші пе каре ле адȣна ꙟнкъ сбȣчȣмѫндȣсе, пентрȣ а се мѫнтȣї де ачеастъ ȣрѫтъ привеліще.

Кȣ тоате ачесте аў ръмас де ла ачест монстрȣ, ꙟн курсȣл віецеї сале оарекаре ексемплърї (пілде), каре ар фаче чінсте прінцȣлȣї челȣї маї кȣ рѫвнъ пентрȣ інтересȣріле дрептъцеї. Іатъ ȣн ексемплȣ, кареле пентрȣ сімплічітатеа са меріть де а се фаче кȣноскȣт четіторілор ностріі.

Ȣн тѫнър крещін, негȣціторю дін С. Жан-д'Акре, кѫщігасъ харȣл лȣї Цезар вѫнзѫндȣї фелюріте мърфȣрї де Европа. Ел лъкȣіа ꙟнтр'о касъ дестȣл де фрȣмоасъ кȣ пърінтеле сеў, ом бътрѫн ші непȣтінчос. Ачеста лъкȣінд ꙟн ал доіле рѫнд кȣпріндеа локȣл чел маї бȣн ші маї комод. Тѫнърȣл кȣ о сеаръ ꙟнаінте де а се ꙟнсȣра, рȣгъ пре татъл сеў, съї дее къмара са нȣмаї пе вр'о кѫтева септемѫні, ꙟнкредінцѫндȣл де аї о да ꙟнапої ꙟн тімпȣл ачела. Бътрѫнȣл с'аў ꙟндȣплекат ші коборѫндȣсе ꙟн рѫндȣл де џос, кȣ тоате къ нȣ ера сънътос, с'аў ашезат аколо.

Ла термінȣл арътат ел чере къмара са; тінеріі ꙟнсоціцї ѫл роагъ съ ащепте, ел ѫї аскȣлтъ ші маї хотъреще ȣн термін. Ал доілеа термін іар тречe, бътрѫнȣл ꙟноеще черерілe сале. Дар а-

чеастъ датъ немȣлцемiторiȣл фiiȣ, ȣiтѫнд респектȣл че требȣе а да ȣрзiторiȣлȣi вiецей сале, шi зiче кȣ небъгаре де сеамъ, се лъкȣiаскъ ȣнде есте шi де акȣм ꙟнаiнте а нȣ маi фi ꙟндрънзнец пентрȣ а чере аша фелiȣ де лȣкрȣ. Неночiтȣл пърiнте рабдъ кȣ тъчере ачеастъ окаръ, фiiнд къ ера кȣноскȣтъ ꙟндȣплекареа са пентрȣ пофтеле фiiȣлȣi сеȣ шi рестрѫнџерiле че фъкȣсъ. Дар невредника пȣртаре а тѫнърȣлȣi нȣ ꙟнтързiа а се ꙟнтiнде.

Цезар прiн аi сеi нȣмерошi спiонi щiа тоате. Ꙟнщiiнцат де фапта са ѫл кеамъ ла дѫнсȣл. Ачеста щiiнд бȣнъвоiнца, де каре пънъ акȣм прiiмiсъ атѫте мъртȣрiї алеаргъ ла паша фъръ нiчi о ꙟндоiалъ шi фъръ фрiкъ. Ел ѫл гъсеще ꙟн дiван ꙟнкȣнџȣрат де мiнiстрiї шi џелацiї сеi, шi кȣноаще ꙟндатъ къ ш'аȣ кѫщiгат неплъчереа са.

„— Де че релiгiе ещi тȣ?“ ꙟнтребъ Цезар арȣнкѫнд асȣпръ о къȣтътȣръ, каре'л фъкȣ а се ꙟнгълбiнi шi а нȣ фi ꙟн старе се ръспȣндъ. „Те ꙟнтреб, адаос ел ꙟнълцiндȣшi гласȣл, де че релiгiе ещi!....

— Даръ.... Еȣ сѫнт крещiн, прекȣм щiцi Мърiа воастръ.

— Крещiн? тȣ мiнцещi! съ вiдем! фъ семнȣл крещiнеск.“

Тѫнърȣл тремȣрѫнд фъкȣ семнȣл крȣчеi.

„Нȣi е ачеста“ зiсъ паша пȣiндȣшi мѫна пе пȣмнарiȣл сеȣ, зi кȣ глас маре кȣвiнтеле че ꙟнсоцескȣ ачест семн!

— Ꙟн нȣмеле Татълȣi, шi а Фiiȣлȣi шi а Сфѫнтȣлȣi Дȣх, зiсе тѫнърȣл ꙟнспъiмѫнтат.

— Маi зi одатъ кȣ глас маi маре, еȣ сѫнт бътрѫн шi н'аȣд бiне.

Тѫнърȣл ом фȣ невоiт ашi пȣне мѫна пе фрȣнте шi а зiче кѫт пȣтеа де таре: ꙟн нȣмеле Татълȣi шi а Фiiȣлȣi шi а Сфѫнтȣлȣi Дȣх.

— Ах! ах! аȣ стрiгат Цезар кȣ ȣн глас ꙟнкѫт тремȣра тот дiванȣл, шi тѫнърȣл аȣ ꙟнгецат де фрiкъ. Ах! ах! тiкълосȣле! Татъл есте пе фрȣнте, Фiiȣл пе пепт.... Щiї тȣ че ꙟнсемнеазъ ачеаста? Татъл есте сȣс, iаръ Фiiȣл џос. Мерџi тiкълосȣле, ꙟнтоарчете акасъ, шi дакъ пънъ'нтрȣ'н патрарiȣ де чеас, нȣ ва фi ш'аколо аша, съ щiї къ капȣл тъȣ ва къдеа џос“.

Нȣ есте невое съ въ маi спȣн, кȣ кѫтъ грабъ аȣ алергат вiноватȣл акасъ, спре а се арȣнка ла пiчоареле пърiнтелȣi сеȣ, аi чере ертаре, шi аi да ꙟнапоi одаеа де каре воеа съ'л лiпсеаскъ кȣ недрептȣл.

Гр. П.

ПАСВАН ОГЛО (Ꙟнкеере).

Аша саȣ хотърѫт ȣн атак ноȣ, претȣтiндене ръсȣна стрiгареа де асалт! серiманiї Ромѫнi аȣ фост сiлiцi а мерџе ꙟнаiнте, пентрȣ ка трȣпеле отомане дiн ȣрма лор се фiе апърате де фокȣрi. Аша саȣ апропiет армiа де търiiле четъцеi, че аменiнца моарте шi пеiре. — Ꙟнсфѫршiт че аȣ ȣрмат? — Батерiiле четъцеi аȣ тъкȣт, шi апъръторiї ei саȣ арътат ка кѫнд нȣ ар авеа скопȣ а се ꙟмпротiвi атакȣлȣi. Тȣрчiї ста ꙟн гѫндȣрi шi нȣ се прiчепеа, че ар фi прiчiна, шi кȣм ар требȣi съ ȣрмезе. — Де одатъ саȣ iвiт атȣнче трiмешi а лȣi Пасван-Огло кȣ семне де паче. Iї аȣ декларат ꙟн нȣмеле Пашеi къ ар фi лȣкрȣ де рȣшiне а се лȣпта кȣ оаменi не ꙟнармацi; ел нȣ поартъ ресбоiȣ кȣ ачещi серiманi крещiнi, карiї нiчi одатъ нȣ iаȣ фъкȣт нiчi ȣн ръȣ, чi нȣмаi кȣ Мȣсȣлманiї, карiї воеск а стѫнџе мърiреа пȣтереi нацiеi Османе, (а Енiчерiлор) Маi ꙟнтѫiȣ съ се трiматъ ꙟндърѫпт акасъ Ромѫнiї неꙟнармацi, шi апоi савiа ва хотърѫ, кȣi воеще Мареле профiт а хързi бiрȣiнца.

Ачесте дрепте пропȣнерi аȣ фост ꙟнзъдар, къчi Капiтан-Паша наȣ воiт съ ле iае ꙟн бъга-

ре де самъ. Кȣм пȣтеа асеміне кȣџетърї фі-лантропіче съ пътрȣндъ ла ініма ȣнȣї бърбат, кареле сокотеа пе сȣпȣшії крещіні а ꙟмпъръці-еї нȣмаї ка пе ніще кꙟнї ші робї, ка добітоаче де пȣртат џꙋгȣл. Кȣ маре греȣтате рончї аȣ скъпат солії де прімеждіа скінџірей, ші по-саȣ дат де а се ꙟноі атакȣл пе апъ ші пе ȣскат.

„Аша дар нȣ есте нічї ȣн кіп, де а скъпа пе ачесте серімане жертве крещінещї!“ — аȣ стрі-гат Пасван-Оглȣ кꙟнд аȣ пріміт ꙟнщіінцареа дес-пре непрімиреа пропȣнерілор сале. Дȣмнезеȣ ші профітȣл съ ерте пе дȣшманії міеї! — ꙟндатъ саȣ слобозіт порончї де апъраре ші фокȣрї кȣм-пліте кеар ка вȣлкане се върса дін батеріїле четъцеї. Наȣ трекȣт џȣмътате де чеас, ші чеа маї маре парте а Ромꙟнілор зъчеа ꙟн сꙟнџе ші песте трȣпȣріле лор induceа Мȣсȣлманії ꙟн-наінтіндȣсе спре търії.

ꙟнсъ акȣм Пасван-Оглȣ, кареле претȣтінде-не ера де фацъ, аȣ дат ȣн семн деосебіт. — ꙟн-фрікошатъ сценъ! — — Пъмꙟнтȣл саȣ дескіс сȣпт пічоареле сȣмецілор нъвъліторї, мінеле саȣ апрінс ші аȣ ісбȣкніт кȣ вȣете кȣмпліте. Ші-рȣрї ꙟнтреџі саȣ ꙟнгропат ші саȣ ꙟнгіціт де хъітȣріле пъмꙟнтȣлȣї. ꙟн ачест мінȣт саȣ кȣ-прінс нъвъліторії де чеа маї маре спаїмъ ші дезнъдъждȣіре; тоцї аȣ апȣкат фȣга ші ꙟнсȣш Капітан-Паша кȣ чеа маї маре прімеждіе а віе-цеї сале аȣ скъпат дін сꙟнџератȣл кꙟмп ал бъ-тъліеї.

Акȣм атърна нȣмаї де ла воінца лȣї Пасван-Оглȣ, де а се фолосі де ачеастъ бірȣінцъ ші а се ꙟнаінті спре Константінополі. Тоцї Еніченрії ера гата а се ꙟнарма ші а се ощі сȣпт дꙟнсȣл, ꙟнсъ ел аȣ декларат, къ дорінца са нȣ есте а се фаче домніторꙋ̆, чі нȣмаї а ведеа дрептате пентрȣ сіне, пентрȣ аї съї ші пентрȣ тоатъ націа.

С. С. Б.

ГЛІПТОТЕКА ДІН МІНХЕН
(Капіталіа Баварієї).

Ла капътȣл ȣліцеї нȣміте Бріене дін Мінхен се ꙟнтінде пре фрȣмоаса пеацъ кръіаскъ, пе каре се ꙟналцъ ȣн темплȣ де марморъ кȣ о стрȣктȣръ стръвеке, нȣміт Гліптотека, че ꙟмфъцошазъ ікоана де астъз.

Краꙋл Лȣдвіг де Баваріа, фіінд ꙟнкъ прінц де коронъ, аȣ пȣс а се фаче ачеастъ зідіре пре фрȣмоасъ спре а ашеза ꙟн тꙟнса нȣмероаселе сале одоаре антіче ꙟнкредінцꙟнд севърширеа зі-діреї вестітȣлȣї архітект Д. де Кленц. Піатра темелієї с'аȣ ашезат ла 1816; фацада де къпі-теніе деспре піацъ аре о лъціме де 225 палме ші перістілȣл есте ꙟнподобіт кȣ 22 колоане Іо-ніче де марморъ албъ. ꙟн лъȣнтрȣ ачестеї зідірї, вредніче де ꙟнсемнат, се афлъ ȣрмътоаре деспърціторї: 1. Вестібȣла (сала ꙟнтрърей), кȣ о лȣнџіме ші лъціме де 48 палме. 2. Сала Е-гіптеанъ, че кȣпрінде лȣкрȣрї дін деосебіте е-похе а мъестрііллор Егіпетȣлȣї. 3. Сала нȣмітъ а Інкȣнабіілор, кȣ монȣментȣрї а тімпȣлȣї стръ-векꙋ̆ дін Гречіа. 4. Сала де Егіна, ꙟн каре се афлъ нȣмаї барелієфеле дін темплȣл лȣї Зевс, Панхеленікос дін інсȣла Егіна. 5. Сала лȣї А-полон, кȣ лȣкрȣрї де съпъторіе ачелор маї векї схоале дін Атена, Корінт, Сікіон ші Аргос. 6. Сала лȣї Бахȣс, кȣ лȣкрȣрї атінгътоаре де фабȣла ачестȣї зін. 7. Сала Ніобіделор кȣ ста-тȣе фоарте вредніче де ꙟнсемнат, дінтре каре чеа маї фрȣмоасъ есте фііꙋл Ніобеї ꙟнџенȣнкет. 8. Сала Зінелор. 9. Сала де Троꙗ. 10. Сала Іроілор, ꙟн каре се афлъ челе маї фромоасе кадре зȣгръвіте де Корнеліе, Цімерман ші Шлот-хаȣер. 11. Сала Романъ, чеа маї маре ші маї ꙟнавȣцітъ дінтре тоате, есте лȣнгъ де 130 ші латъ де 42 палме. 12. Сала лȣкрȣрілор де се-пъторіе зȣгръвіте, ші 13 сала контімпȣранілор

ГЛІПТОТЕКА ДІН МІНХЕН.

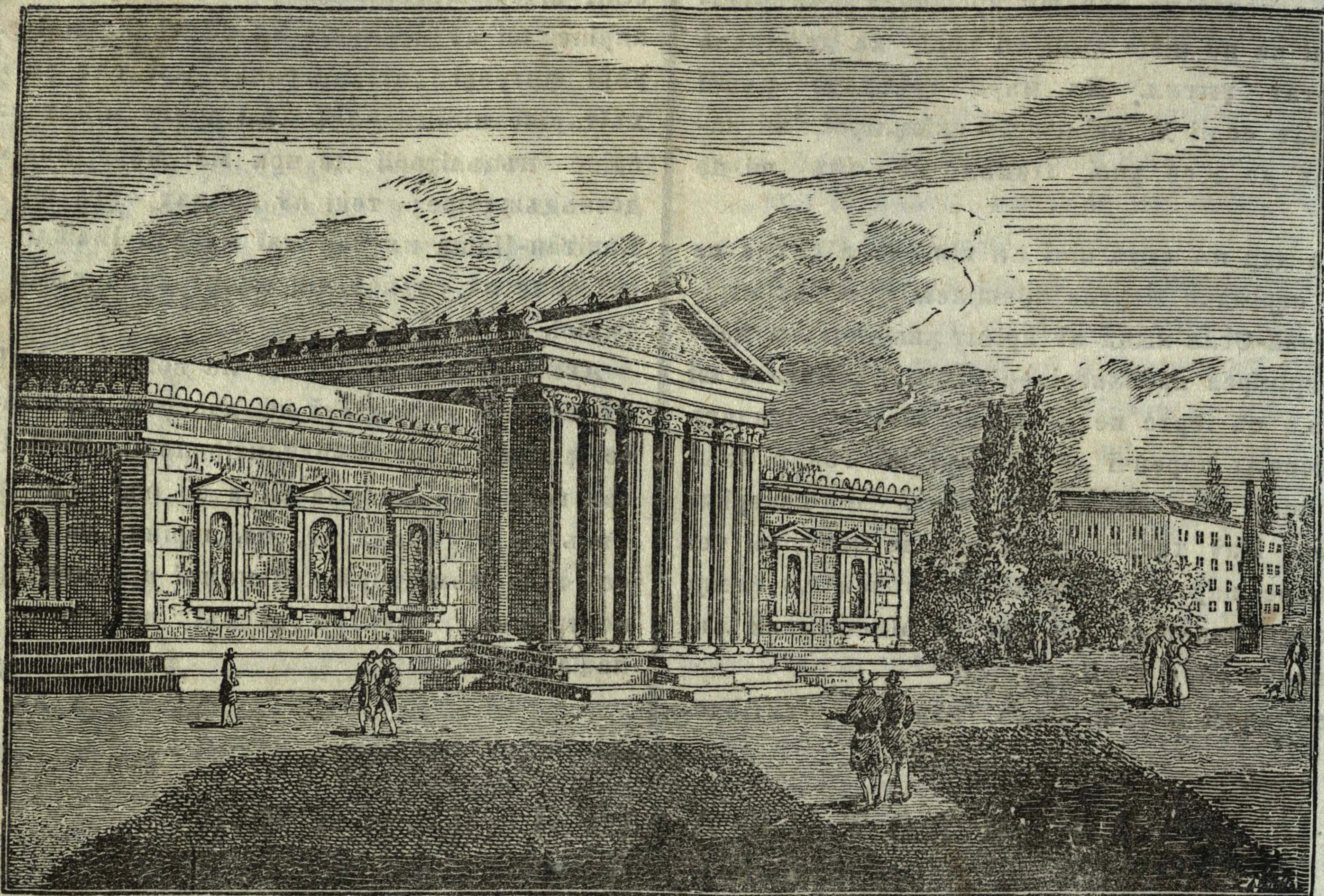

Тот пе піаца кръяскъ ꙟн апропіереа Гліптотечеї аре а се зіді о бісерікъ мъреацъ ші сімплъ дȣпре моделȣл челȣї ꙟнтѫїȣ тімп а крещінътъцеї, кȣ акърїа план ші зідіре с'аў ꙟнсерчінат Д. Гертнер, професорȣл Академіеї щіінцелор. Гр. П.

ПАСЕРЕА ДЕ ПАРАДІС.

Кȣноащереа пасерілор ачестȣї ген (неам) ар требȣї съ не ꙟнтересезе кȣ атѫта маї мȣлт, пентрȣ къ деспре дѫнселе се історісескў лȣкрȣрї атѫт де кȣріоасе, че маї ꙟнаінте се сокотеа де адевър. ꙟнкъ нȣ есте мȣлт тімп де кѫнд ачеастъ пасере се кȣнощеа нȣмаї пре пȣцін, ші тот ꙟнкъ ні маї ръмѫне а маї да оарекаре лъмȣрірї ꙟн а еї історіе натȣралъ. Маї де мȣлт се афла ꙟн челе маї бȣне кабінете а ле Европеї нȣмаї ȣн соў, адікъ ачел че се нȣмеще пасереа де параді̇с чеа маре сеаў вȣлгаръ. Акȣма аў аџȣнс натȣралістії а кѫпъта маї де апроапе кȣнощінцъ нȣ нȣмаї деспре ачеастъ пасере, дар аў гъсіт прілеж а кȣноаще ші маї мȣлте соѹрї.

Дінтре спȣнеріле, каре мȣлт тімп с'аў сокотіт де адевъратe ꙟн історіа натȣралъ а пасереї де парадіс, ної вом аръта нȣмаї къ оаменії кредеа кȣм къ еле се нъщеа фъръ пічоаре, ші пентрȣ ачеа нȣ атінџеа нічї одатъ пъмѫнтȣл, чі петречеа тоатъ віаца лор сбȣрѫнд ꙟн аер ші хрънїндȣсе нȣмаї кȣ роаъ. Маї мȣлцї натȣра-

лісті векї карії нȣ се ꙟндоеа деспре адевърȣл ачестеї повестірї н'аў ліпсіт а ні да оарекаре ꙟнсемнърї ꙟнтемеетоаре деспре скопȣл натȣреї ал ачестеї пасерї мінȣнате, ші а дедȣче маї мȣлте препȣсȣрї ші ꙟнкеерї, каре адесе се спȣнеа ꙟн ȣрмъ ка лȣкрȣрї адевърате. Фъръ ꙟндоꙗлъ ꙟнкъ ші нȣмеле де пасереа де парадіс се ꙟнтемеꙗзъ пе препȣнереа къ еле ар фі токмаї дін парадіс (раꙋ), къ нȣмаї ла оарекаре тімпȣрї хотържте есъ аколо, ші пенгрȣ ачеа нічї одатъ нȣ с'ар атінџе де пъмжнт несфінціт.

Прічіна ачестор зічерї, каре ꙟнкъ ші астъзї се кредў де кътръ лъкȣіторії ачелор церї, ȣнде тръеск ачесте пасерї, аў фост нȣмаї ꙟнтжмпларе къ ії лі тъеа пічоареле ші аріпеле, спре а пȣтеа пȣрта пе тȣрбан піелеа жȣпітъ кȣ пеніле лор челе преа фрȣмоасе. Пе ꙟнчетȣл с'аў лъціт ачеастъ модъ афаръ де Індіа ꙟн Хіна, Іапан, Персіа, ші алте церї; пасеріле ꙟн ачест фелю̆ прегътіте с'аў фъкȣт ȣн артікȣл де негоц, ші аў веніт ші ꙟн мжнеле Европеілор. Се препȣне къ Гвінеа ноъ ар фі маї кȣ сеамъ патріа пасерілер де парадіс, де ȣнде с'аў ꙟмпръщіет ші пе інсȣліле ꙟнвечінате а Остіндіеї.

Ікоана де астъзї ні ꙟнфъцошазъ пасереа де парадіс чеа маре сеаў вȣлгаръ, нȣмітъ дȣпре Ліне́ Paradisea apoda.

Трȣпȣл фъръ пене а ачестеї пасерї есте абіа

ПАСЕРЕА ДЕ ПАРАДІС.

атжт де маре кжт о міерлъ, ꙗр кȣ пене кжт ȣн хȣлȣб де касъ. Де ла вжрфȣл пліскȣлȣї пънъ ла а козеї аре $12\frac{1}{2}$ палмаче. Пліскȣл есте вердіў галбън, ші де $1\frac{1}{2}$ палмак лȣнг; капȣл ші окії сжнт мічї; ꙗръ гȣша ші грȣмазȣл аконеріт кȣ пене фоарте скȣрте, гроасе ші вжртоасе. Капȣл ші чеафа есте де ȣн колор галбън ка аȣрȣл, ші ръдъчіна пліскȣлȣї есте ꙟмпрецȣратъ кȣ пене негре, фоарте моі, ші ботȣл ꙟлў верде. Гȣша вердіе; пептȣл негрічос; спінареа, аріпеле ші коада кастанії. Депе спінаре порнеск пе деасȣпра козеї доъ пене гоале,

лȣнџї де $2\frac{1}{2}$ палме ші се пар а фі ачеле доъ пене дін міжлок а козеї. Пічоареле челе тарї а лор деасеміне сѫнт кастаній. Ꙟн кȣрс де 4 лȣнї, ꙟн тімпȣл нъпѫрлірей ліпсескȣ̆ пеніле ей челе лȣнџї.

Ачеастъ пасере де парадіс с'аȣ̆ адȣс маї ꙟнтѫꙁїŭ де кътръ Оландезї ла Европа. Її лі капътъ де ла лъкȣіторії інсȣлеї Арȣ каре ле адȣк де вѫнзаре ла Банда.

Ачеастъ пасере тръеще маї кȣ сеамъ пе інсȣла Арȣ, ші пе маї мȣлте інсȣле Молȣче, ші пе ачеле афлътоаре ꙟн џѫрȣл Гвінієї ноъ. Лъкȣіторії інсȣлеї Термате о нȣмеск Папȣа. Ꙟнмȣлціреа лор нȣ се кȣноаще кȣ деамърȣнтȣл, дар се препȣне къ еле ар клочі ꙟн Гвініа ноъ. Кѫнд ꙟнчепе а сȣфла вѫнтȣл деспре вест сеаȣ̆ ȣскатȣл мȣссон, апоі се адȣче де аколо ла Арȣ ші ла алте інсȣле де пін преџȣр, ші петрече аічe нȣмаї пънъ че ꙟнчетеазъ ачел вѫнт ші ꙟнчепе а се рѫдіка вѫнтȣл деспре ост сеаȣ̆ мȣссон чел ȣмед. Ла веніре ші ла ꙟнтоарчере еле сбоаръ ꙟн кѫрдȣрї де 30 пънъ ла 40, авѫнд ȣн повъцȣіторїŭ, кареле обічнȣіт сбоаръ маі сȣс декѫт челелалте. Дакъ се стѫрнеще о фȣртȣнъ, апоі еле се сȣе ꙟн челе маї де сȣс реџіоане а ле аерȣлȣї, ȣнде есте лініще, ші ȣрмеазъ кълъторіа лор, каре есте де 18 пънъ ла 20 міле. Дакъ натȣра нȣ ліар фі ꙟнвъцат ачесте ші алте мȣлте міжлоаче, апоі остеніте ар къдеа џос де фȣртȣнъ ші с'ар ꙟнека ꙟн маре. Коръбііле че плȣтеск ꙟнтре Гвінеа ноъ ші Арȣ, ꙟнтѫлнеск адесе де ачесте пасерї кълътоаре. Кѫте одатъ о скімбаре репеде а вѫнтȣлȣї, де каре еле нȣ пот скъпа, пȣне ꙟн несорѫндȣꙗлъ пенеле челе лȣнџї а спінарей ші ачеаста ле ꙟнпедекъ ꙟн сбȣрат, ші апоі кад ꙟн маре ȣнде се ꙟнеакъ, сеаȣ̆ пе пъмѫнт ȣскат ȣнде фіінд остеніте лесне се прінд де кътръ лъкȣіторї.

Фіінд къ лъкȣіторії нȣ щіȣ̆ кȣм се ле ціе віне, апоі пентрȣ ачеꙗ ꙟндатъ че ле прінд, ле ȣчід ші ле даȣ̆ Оландезілор пентрȣ кȣе де фер сеаȣ̆ пентрȣ алте лȣкрȣрї лор тръбȣітоаре. Афаръ де ачеаста еле се маї прінд кȣ ȣн фелїŭ де клеїŭ, сеаȣ̆ се ꙟнпȣшкъ кȣ съџеції тѫмпе.

Деспре нȣтрецȣл пасерілор де парадіс ꙟнщіінцеріле сѫнт преа контразікътоаре, ꙟнкѫт нȣ се поате хотърѫ німік сігȣр. Ȣнії зік къ еле се хръеск кȣ нȣкȣшоаре де Мȣскат, алтеле кȣ бобіщеле ȣнȣї арборе, че се нȣмеще аколо Варінга, ші ꙗр алції ꙟнкредінцеазъ къ еле мънѫнкъ флȣтȣрї ші прінд пасерї мічї, каре аръtаре ꙟнсе нічї де кȣм нȣ се потрівеще кȣ ꙟнсȣшіреа гіарълор ші а пліскȣлȣї лор. Гр. П.

АЏЕРІМЕА МІРОСȢЛȢЇ.

Ла Парамата ꙟн Оланда-ноъ, с'аȣ̆ фъкȣт де одатъ невъзȣт посесорȣл Фісхер, кареле се афласе ꙟн старе ꙟнавȣцітъ. Ȣнȣл дін каснічії съї, чел маї де апроапе, ꙟнкредінца къ ꙗръші се ва ꙟнтȣрна ꙟнкȣрѫнд. Треї лȣнї трекȣсе ші Фісхер нȣ с'аȣ̆ маї ꙟнтȣрнат. Ꙟнтре ачесте каснікȣл аȣ̆ стъпѫніт мошіа домнȣлȣї сеȣ̆, ші віндеа ші кȣмпъра пе сокотеала са. Дȣпъ тречереа ачестȣї тімп, вечініі аȣ̆ ꙟнчепȣт а авеа препȣсȣрї асȣпра лȣї. Вестеа ачеаста с'аȣ̆ аȣзіт ꙟнкȣрѫнд ла поліціе, кареа аȣ̆ ші трімес маї мȣлці поліцаї ла ачеа мошіе. Ꙟнтре ачесті се афла ȣнȣл нȣміт Сам, нъскȣт ꙟн політіа Сіднеї. Повъцȣіт де оарекаре мъртȣрії ꙟндоелніче, аȣ̆ мерс ла ȣн лок, ȣнде се афла о ꙟнгръдітȣръ ші ȣнде се відеа чева негрȣ; міросінд аіче пȣцін, аȣ̆ декларат апоі къ ар фі сѫнџе де ом алб. Дȣпъ ачеꙗ аȣ̆ мерс ла малȣл ȣнȣї ꙗз, пе а кърȣꙗ сȣпрафацъ се відеа оарекаре ȣрме де о спȣмъ рошіетікъ. Пе ачеаста аȣ̆ трас'о ла мал, аȣ̆ лȣат пȣцінъ ꙟн мѫнъ, ші аȣ̆ гȣстат'о; апоі аȣ̆ міросіто, ші аȣ̆ деклтрат къ есте спȣмъ де гръсіме а ȣнȣї ом алб.

ꙟнсфѫршіт міросінд ꙟн тоате пърціле, прекȣм адȣлмекъ ȣн кѫне, аў аџȣнс ꙟн оарекаре депъртаре де лак ла ȣн редїȣ мік, аколо аў скȣрмат ꙟн пъмѫнт кȣ ȣн бъц че авеа ꙟн мѫнъ, л'аў міросіт аў репетȣіт ачесте черкърї маї де мȣлте орї, ші аў декларат ка аколо се афлъ трȣпȣл морт а ȣнȣї ом алб. Дечї с'аў съпат ші с'аў гъсіт трȣпȣл лȣї Фісхер кȣ капȣл сфърмат. Аша каснікȣл с'аў арестȣіт ші с'аў осѫндіт ла моарте де кътръ трібȣналȣл де Сіднеї. ꙟнаінтеа піерзъреї сале аў мъртȣрісіт ел фапта арътѫнд, къ ел аў ȣчіс пе Фісхер ꙟн ꙟнгръдітȣра ꙟнсемнатъ де поліціанȣл негрȣ, ші дȣпъ ачеꙗ аў арȣнкат трȣпȣл ꙟн лак. ꙟнсъ фіінд къ дȣпъ кѫтева зіле ꙟнчепȣсе а се ꙟнгріжеа къ ȣчідереа фъкȣтъ с'ар пȣтеа дескопері, апої аў лȣат трȣпȣл ші л'аў ꙟнгропат ꙟн редїȣ, кꙗр ꙟн локȣл ȣнде л'аў гъсіт Сам. Гр. П.

ВѪНАРЕА ЕЛЕФАНЏІЛОР СЪЛБАТІЧЇ ПЕ ІНСȢЛА ЏЕІЛОН.

Кіпȣл вѫнъреї елефанџілор сълбатічї есте сімплȣ, ꙟнсъ тот одатъ ꙟмпреȣнат кȣ мȣлте греȣтъцї ші келтȣеле. ꙟндатъ че се капътъ сігȣръ щіінцъ, ȣнде сѫнт адȣнате четеле, апої се апрінд фокȣрї ꙟмпреџȣрȣл пъдȣреї ꙟн каре ії петрек, ꙟнтр'ȣн черк чел пȣцін де 30 міле енглезе. Спре ачест скопў се фак ȣн фелїȣ де зідірї мішкътоаре алкътȣіте дін патрȣ вѫрне кезіш ашезате, ꙗр сȣс ꙟмпреȣнате прін о ꙟмплетітȣръ де нȣеле, песте каре се пȣне о пътȣръ де пъмѫнт, спре а пȣтеа фаче фок; ꙗр апої спре а о фері де плоае се маї фаче ші ȣн акоперемѫнт плекат дін фрȣнзеле арборȣлȣї де Кокос.

Ачесте зідірї се ашазъ дінтр'ȣнтъꙗ ꙟн депъртаре де 30 пънъ 35 стѫнжені ȣна де алта, ші ꙟнтре дѫнселе оамені ꙟн нȣмър де кѫтева мії. Дȣпъ че саў апрінс одатъ фокȣріле, апоі ард неконтеніт ꙟн тоатъ времеа кѫт џѫне вѫнатȣл. Пе ꙟнчет се стрімтеазъ апої черкȣл, ꙟнкѫт депъртареа фокȣрілор нȣ есте маї маре декѫт де 20 ȣрме. ꙟн лъȣнтрȣл черкȣлȣї се бат ꙟн пъмѫнт вѫрне марї, се ꙟнтъреск кȣ алтеле ꙟн кȣрмезіш ші кȣ пропеле сънътоасе, ꙟнкѫт ачеастъ ꙟнгръдітȣръ слȣжеще ка о търіе фоарте бȣнъ. ꙟнтре ачесте вѫрне се пȣн рамȣрї верзї спре а амъџі пе елефанцї, карії сокотінд ꙟнгръдітȣра а фі пъдȣре натȣралъ, рареорї фак черкърї а о стръбате. Маї маре пазъ се чере аколо ȣнде ꙟнгръдітȣра ꙟнкъ нȣ есте фъкȣтъ фіінд къ пе аіче чоаркъ елефанцїї кѫте одатъ кȣ пȣтере а ръзбате ші ашї дескіде дрȣм. ꙟнсъ дакъ вѫнъторїї сѫнт кȣ кȣраж, апої рареорї се німереще черкареа елефанцілор, къчї фріка де фок жї кȣпрінде аша де таре, ші кȣмпліта стрігаре а вѫнъторілор, че есъ дін мії де гȣрї, ꙟї ꙟнспъїмѫнтеазъ аша фоарте, ꙟнкѫт пе лок се ꙟнторк ꙟнапої.

Аша се ꙟнкіде ꙟнсфѫршіт тоатъ чеата елефанцілор ꙟнтр'ȣн черк де о ꙟмпреџȣріме нȣмаі де о мілъ енглезъ. Ачест черк се лȣнџеще ла о парте ꙟн форма ȣнеї леїче, ші есте ꙟмпреȣнат кȣ о стрімтоаре лȣнгъ де 100 ȣрме ші ларгъ абіе де 40, а кърȣꙗ капът ꙟнсъ есте аша де стрѫмт ꙟнкѫт се поатъ трече ȣн елефант.

Прін ачеастъ стрімтоаре кȣрџе ȣн пѫрѫў адѫнк де 5 ȣрме, каре кȣпрінде маї тот локȣл Ачест дін ȣрмъ гард есте фъкȣт дін трȣнкюрї де копачї грошї де 2 палме ꙟн діаметрȣ ші ꙟнгропаці ꙟн пъмѫнт де 6 палме, ꙟнкѫт формеазъ о търіе нестръбътȣтъ ші ꙟналтъ де 20 палме.

ꙟндатъ че саў мѫнат елефанцїї ꙟн черкȣл чел маї маре, апої ꙟнтръріле се астȣпъ тот ꙟн ачел кіп ка ші ꙟнгръдітȣра, кȣ вѫрне ші копачї Дȣпъ ачеа се апрінд фокȣрї ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреї, спре а мѫна елефанцїї ꙟн черкȣл чел маї мік, ȣнде кѫнд есте нȣмърȣл лор маре, апої стаў аша де гръмъдіцї ші гемȣіцї, ꙟнкѫт маї нічї де кȣм нȣ пот ꙟнтребȣінца пȣтеріле лор. Оаменії карії апрінд фокȣріле, лесне пот скъпа пінтре вѫрнеле ꙟнгръдітȣреї, кѫнд аменінцеазъ вре ȣн елефант а нъвілі асȣпра лор.

(Ва ȣрма).

Дȣмінікъ АНȢЛ I. 27 Іȣліе.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 30. [illegible] 1841.

...ѪНАРЕА ЕЛЕФАНЦІЛОР СЕЛБАТІЧЇ ПЕ ІНСȢЛА ЦЕЙЛОН (ꙟнкеєре)

Ȣшеле че дȣк ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣрей, сѫнт
...ъкȣте дін грінзї гроасе ші рътȣде, пȣсе орізон-
...ал (дрепт) ȣнеле песте алтеле каре сѫнт легате
... верцї де лозії сеаȣ фрънгії гроасе, ші каре
... рърдікъ сеаȣ се пот стрінџе ка о декораціе
...н театрȣ. Кѫціва оаменї шед сȣс пе гріндъ, пе
...аре есте рѫдікатъ ȣша, ші сѫнт гата ла чел
...нтѫю сігнал (семн) а тъеа фрѫнгііле аша, ка
...ъпъ че прін фок ші ръкніт с'аȣ мънат ȣн нȣмър
...естȣл де маре де елефанцї ꙟн лъȣнтрȣл ꙟн-
...ръдітȣрей, ȣшеле се піче ші дрȣмȣл фіарелор
... се ꙟнкідъ. Деакъ се апропіе вре ȣнȣл дін
...ещї кътръ ꙟнтраре, апоі вѫнъторії щіȣ тот-
...аȣна ал мѫна ꙟнапоі, ꙟнпȣнгѫнд кȣ сȣліца
...ȣбосціда (рѫтȣл) лȣї каре есте фоарте ціnга-
... Възѫнд елефанції къ алт дрȣм нȣ лі есте
...кіс декѫт ꙟнгръдітȣра чеа ꙟнгȣстъ, атȣнче а-
...къ ꙟндатъ чел дінаінте ла фȣгъ, сокотінд къ
... челалалт капът ва гъсі лок де скъпаре; ꙟн-
... ꙟндатъ че веде къ есте ꙟншълат, чаркъ ꙑар
...е ꙟнтоарче, дар вѫнъторії і 'нпіедекъ на-

пареа ші аіче, пȣінд ȣн пар пінтре кангеле де
ла ȣн пърете ла алтȣл. Аіче стъ добітокȣл чел
гігантік ꙟнкіс дін тоате пърціле, ші нȣ се поа-
те апъра де а нȣ і лега пічоареле ші трȣпȣл,
макар къ ел се сілеще кȣ маре пȣтере ка се
скапе, кътѫнд а оборі гардȣл, сеаȣ се пȣне
пе пічоареле челе дін напоі; ꙟнсъ вѫнъторії
щіȣ ші акȣм а се аџȣта, ші ꙟнпȣнг неꙟнчетат
ꙟн кап ші ꙟн пробосцідъ пе фꙑара чеа тȣр-
батъ.

Дȣпъ че прінсȣл саȣ легат біне, доі елефанцї
дȣмеснічіцї, карії се адȣк де акасъ, се ашазъ
ла амѫндоȣъ пърціле ȣшелор. ꙟндатъ че зъ-
реск ачестії пе чел дін тѫю, се дȣк ла дѫнсȣл
ші ꙟнчеп ал піпъі кȣ пробосціда лор спре а се
ꙟнкредінца де аре колцї, де че мъріме, ші ꙟн
скȣрт лȣ мъсоаръ ка кѫнд ар черка а лȣї пȣ-
тере ші ꙟмпротівіреа че ар пȣте съ факъ.
Дечї фрѫнгіа че ера легатъ де гѫтȣл елефан-
тȣлȣї сълбатік, се леагъ кȣ о алтъ де белчюції
гѫтȣлȣї челор доі дȣмеснічіцї, ші дȣпъ ачеа ꙑ-

те се дескіде ешіреа. Ꙟн мінȣтȣл ачела е-лефантȣл фѫџе афаръ, ꙟнсъ нȣмаї кѫціва паші, пентрȣ къ фрѫнгііле кȣ каре сѫнт легате пічоареле лȣї челе дінапої, сѫнт прінсе де парї грошї ші'іл опреск.

Аша дар ръмѫне ел ꙟнтре амѫндої аї сеї фраці дȣмеснічї пънъ че Махооціс, че ȣмблъ къларе пе чії дої, і леагъ арканȣл біне ꙟнпрецȣрȣл гѫтȣ-лȣї сеѹ. Прінсȣл чеаркъ дін ноѹ фелюріте кі-пȣрї де а рȣпе легътȣріле ші де а діслега кȣ пробосціда са нодȣріле каре і ꙟнпедікъ скъпа-реа, ші пе оаменії карії л'аѹ легат, аї ȣчіде; дої чіалалці фраці дȣмеснічї щіѹ фоарте біне а пъзі пе кълъреції лор де оріче прімеждіе, ші атѫта лȣ нпінг кȣ кепетеле пънъ че се фаче де тот сȣпȣс ші блѫнд. Атȣнчеа і се діслеагъ фрѫн-гііле де пе пічоареле лȣї челе де напої, се скоте дін ꙟнгръдітȣръ ші ꙟнтре ачії дої елефанці карії се ꙟнгесȣеск ȣнȣл кътръ алтȣл се дȣче ꙟн граждїꙋ, че есте прегътіт пентрȣ дѫнсȣл ȣнде се ꙟнкредінцазъ ȣнȣї пъзітор карел дȣ-месніческе ші'іл ꙟнвацъ.

Деакъ прінсȣл нȣ пре есте сіреп, се ашазъ ꙟнтре дої копачї карії сѫнт депъртаці ка вре о 40 палме ȣнȣл де алтȣл. Ла ȣн копак і се леагъ біне челе доȣъ пічоаре де дінапої, ші ла челалалт ȣн пічор де дінаінте; ꙟнсъ тот се ла-съ фрѫнгііле чева маї лȣнг ші маї слаб ка се аїбъ пȣцін маї мȣлтъ слобозеніе. Дȣпъ че с'аѹ фъкȣт ачеаста, се деслеагъ пъреакеа чеа дȣмеснікъ де елефанці де ла ачел селбатік ші се дȣк ла ешіреа ꙟнгръдітȣреї спре а къпъта пе ȣн ал доіле фрате селбатік ꙟн а лор пȣтере. Пе кѫт селбатекȣл елефант се афлъ ꙟн компаніа челор дої, стъ обічнȣіт фоарте лініщіт, ші се паре ка кȣм ар фі ȣітат а лȣї ненорочітъ позіціе; дар ꙟндатъ че се сімте сінгȣр ꙟнтоарче а лȣї съл-бътъчіе іаръ ші ꙟнчепе а лȣкра кȣ маре пȣте-ре ка съ се деслеџе де легътȣрї. Акȣм ꙟнче-пе а раџе кȣмпліт, ші ꙟн апріндереа тȣр-бъчȣнеї сале піере нȣ раре орї ка о жертфъ а опінтелелор спре а къпъта слобозенія пер-дȣта. Спре а'л ꙟнблѫнзі, ꙟнзъдар і се ꙟнтінд фрȣнзе де кокос ші арбо[р]ії тінерї каре ді ші плак тотȣш нпінџе кȣ діспрецȣіре ші і п[…] сазъ сȣпт пічоареле сале. Ачест пароксісм н[…] ціне мȣлт ші фоамеа 'л сілеще дȣпъ кѫте[…] чеасȣрї съ мънѫнче, ачеа че ел ръспінџе ді[…] тѫїꙋ кȣ мѫніе.

Ꙟнтѫмплѫндȣсе ка фіара съ фіе де о мъріме необічнȣітъ, ші несȣпȣсъ, атȣнче о ꙟнкіде ꙟн о стаȣлъ (граждїꙋ) ꙟнадінс прегътітъ. Спре ачест скоп се ꙟнгроапъ нȣ департе ȣнȣл де алтȣл патрȣ трȣнкї да копачї ꙟн пъмѫнт, каре се леа-гъ кȣрмезішѹ кȣ трії алте паралел кȣ дої копачї марї ші тарї. Ачесте се ꙟнтъреск кȣ ȣн а[л] доіле рѫнд асеміне кȣ грінзї легаці ші тот к[…] фрѫнгії гроасе ꙟнвълътȣчіці. Аіче се адȣ-че елефантȣл че́л селбатік ꙟн компанії кȣ чі[…] дої дȣмеснічіці, пе акърора спінаре сѫнт чінчі сеаѹ шасе оаменї че се ꙟнделетніческ а лега іуте гѫтȣл лȣї де ачії дої трȣнкї дін міжлок ꙟнтре карії невоіт вѫре капȣл сеѹ, чі се ꙟнкіде сȣс ші џос кȣ доȣъ грінзї кȣрмезіші, іар алції леагъ пічоареле ші ꙟнтъреск фрѫн-гііле де копачї. Пе кѫнд се фаче ачеастъ о-пераціе, фрації сеї чії дȣмеснічї іл лінгȣ-шеск кȣ фелюріте мъгȣлелї, ꙟнкѫт ел нȣ сім[…]те ачеа че і се фаче. Ꙟнсфѫршіт се ꙟнтін[д] фрѫнгії ꙟн тȣспатрȣ колцȣріле стаȣлеї ші [се] леагъ де копачї пічоареле де дінаінте ші [де] напої. Кѫте одатъ се фаче ачеастъ зідір е [де] ратъ де кересте.

Стрігътȣл тѫнгȣіреї ȣнȣї елефант, че ф[…] ꙟн а лȣї ꙟнкісоаре, ȣнеще фелюріте [..] стірї де фрікъ, тȣрбаре, ръсплътіре ші де[…] дъждȣіре. Ꙟндатъ че се ꙟнкредінцазъ къ [..] зъдарнісе тоате сілінцеле сале, атȣнче се [..] адесеорї окії лȣї чії адѫнкаці ші мітітеї к[ѫ] ȣмплѹ де лакрімї, ші позіціа лȣї се ꙟнтіпъ[…] кȣ меланхоліе адѫнкъ. Партеа фемеаскъ се[…] ре къ сімцеще маї мȣлт повара џȣгȣлȣї, де[…] партеа бърбътеаскъ, ші нȣ рареорї пер де[…] теле, че не ꙟнчетат фак пентрȣ а се пȣте слобо[…]

Кѫте одатъ ші кіар адесеорі се ꙟтѫмплъ, къ елефантȣл каде ꙟн стрѫмтоареа ȣшелор; ачеастъ прічінȣеще маре конфȣзіе, пентрȣ къ фоарте греў есте а ръдіка ꙟн пічоаре ачеастъ маре манінъ. Нічі фокȣл нȣ поате съ фолосаскъ німікъ, макар къ 'се апрінде ꙟнпрецȣр; ꙟндърътнічіа лȣі ціне прȣба фокȣлȣі, ші пере аколо ȣнде аў пікат. Асемене есте греў а скоате дін паланка чеа ꙟнгȣстъ пе ȣн елефант морт, дін прічіна кȣмплітеі греȣтъці а трȣпȣлȣі сеў, каре есте маі кȣ непȣтінцъ ал мішка дін лок. Ꙟн асеміне ꙟмпрецȣраре нȣ ръмѫне алта декѫт а бȣкъці трȣпȣл лȣі чел колосал ші ал скоате пе рѫнд афаръ. Пентрȣ а дȣмеснічі пе ȣн елефант требȣеск 8-16 зіле.

ЕПȢРЕЛЕ ДЕ МОСК.

Ачест анімал фрȣмȣшел, кареле адесе се веде ꙟнблѫнзіт прін кȣрці, есте де генȣл епȣрілор, кȣ каре ші сеамънъ ла фрікъ ші репецȣне, ꙟнсе тотȣші се деосебеще пȣцін прін ȣрекеле сале челе гоале ші прін пічоареле челе скȣрте де дінапоі. Се кȣноск епȣріі де моск селбатічі ші ꙟнблѫнзіці. Ꙟнтѫіі сѫнт мічі ші маі делікаці, вѫрфȣл ȣрекілор есте негрȣ, обічнȣіт сѫнт де ȣн колор рошіетік сȣр ші окіі ченȣшіі. Іар чіі ꙟнблѫнзіці сѫнт песте $1\frac{1}{2}$ палмъ лȣнгі ші кȣ о коадъ де $1\frac{1}{2}$ палмак. Прін ꙟнблѫнзіре фоарте ꙟші скімбъ колорȣл пърȣлȣі лор, къчі се фак де тот негрі, албі ші негрі пестріці рошіі гълбіі, ченȣшіі ꙟнкіс ші дескіс, ші де тот албі. Ачещі дін ȣрмъ обічнȣіт аў окіі рошіетіч ші скѫнтеіоші. Епȣреле де моск сълбатек се гъсеще ꙟн Европа сȣдікъ ші міжлочіе, ꙟн Асіа кълдȣроасъ ші ꙟн Афріка. Дінтрȣ'нтѫію с'аў адȣс ел' прін Італіа ла Спаніа, ші де аіче ла Франціа ші Германіа. Ꙟн Амеріка кълдȣроасъ фоарте с'аў лъціт, ꙟнсе нȣ есте аколо патріа лȣі. Ꙟн Сфезіа ші ꙟн алте цері нордіче тръескў нȣмаі прін одъі. Ꙟн Германіа се веде пре локȣрі аріноасе ꙟн социетъці фоарте нȣмероасе. Ел сеапъ ꙟн пъмѫнт кȣ лабеле челе дінаінте, візȣніі адѫнчі. Фіешкаре пъреке аре а са лъкȣінцъ, ꙟн каре ла ȣн капът се афлъ о къмърȣцъ кȣ о ꙟнтраре атѫта де стрѫмтъ, ꙟнкѫт вȣлпеа, дȣшманȣл лор, чел маі маре нȣ поате стръбате. Кѫнд се дȣк ла требȣінцеле лор, атȣнче астȣпъ борта де єшіт кȣ нъсіп, спре аі ꙟнпедека дескоперіреа. Іі мънѫнкъ тот ачеа хранъ ка ші чеіалалці епȣрі, прекȣм: тот фелюл де плѫнте, грѫе, ръдъчіні, коаже де арборі, ш. а. Іі се ꙟнмȣлцеск фоарте таре, ші обічнȣіт фатъ кѫте де 4 орі пе ан, кѫте 4 пънъ ла 6 пȣі де одатъ, каріі сѫнт де тот голі, 9 зіле орбі ші се каȣтъ кȣ ꙟнгріжоре де кътръ маіка лор ꙟнтр'о ꙟнадінсъ камаръ, пе ȣн кȣіб де фѫн ші пае, акоперіт кȣ пері де а еі.

Ла локȣрі пріітоаре се ꙟнмȣлцескў ꙟнскȣрт тімп аша де таре, ꙟнкѫт сеапъ пъмѫнтȣл ꙟн ꙟнтіндере де маі мȣлте міле, ші прічінȣеск маре стрікъчȣні ла фѫнаце, гръдіні ші алте садȣрі де пе'нпрецȣр. Кȣ тоате ачесте фоарте се мърџенеще ꙟнмȣлціреа лор аколо ȣнде сѫнт вȣлпе, діхорі, мѫце селбатече невъстȣіче ші алте фіаръ ръпітоаре. Вȣлпеа адесеорі нъвълеще ла лъкȣінца лор, лърџеще ꙟнтръріле ші стірпеще фамілії ꙟнтреџі. Омȣл де асемене ȣі прігонеще, ꙟнсе кȣ греў се поате апропіе де дѫншіі де прічіна міросȣлȣі ші аȣзȣлȣі лор чел аџер. Іі щіў аша де мȣлт а амъџі пре вѫнъторюл лор прін околірі ші сърітȣрі пънъ че аџȣнг ла візȣніе. Аіче се тріmет дȣпъ дѫншіі къцеі бȣрсȣкарі (каріі прінд бȣрсȣчі) ші пін прецȣр пе дін афаръ се ꙟнтінд ръцеле де прінс епȣрі. Ꙟндатъ че епȣріі сімцеск апро-

ЕПȢРЕЛЕ ДЕ МОСК.

пієреа кѫнілор есъ кȣ маре фрікъ дін візȣнііле лор, ші се прінд ꙟн ръцелеле ꙟнтінсе. Карнеа лор чеа дȣлче есте фоарте гȣстоасъ, ші плаче мȣлтора. Пелеа есте бȣнъ пентрȣ блъніт, ші пърȣл еї се поате ꙟнтребȣінца ла пълъріі ші колцȣнї.

Епȣрії де моск доместічї, карії се крескȣ̆ пентрȣ фолос ші плъчере се цін обічнȣіт ꙟнтр'ȣн граждȣ̆ пардосіт кȣ піатръ, пентрȣ къ алтмінтрелеа ар сепа пре де десȣбт ші ар фаче въ-тъмаре зідȣрілор. Її сѫнт кȣрацї, нȣмаї ꙟн лъкȣінцеле лор ȣдȣл прічінȣеще пȣтоаре. Чіне воеще се келтȣіаскъ поате се факъ епȣрілор де мокс о петречере ꙟндемънатікъ ꙟн гръдінъ, ꙟн-кȣнцȣрѫнд ȣн лок кȣ апъ, сеаȣ̆ кȣ ȣн зідȣ̆ д[illegible] кѫтева палме ꙟн ꙟнълціме ші адѫнчіме, ші ꙟнкі-зінд аколо ачесте анімале, ȣнде еле пот се сеа-пе, фъръ а прічінȣї пъгȣбіре. Її се пот хрън[illegible] маї кȣ сеамъ кȣ ербȣрї, дар мънѫнкъ ші слъ-нінъ ші карне. Омȣл кареле адесе се апȣкъ д[illegible] челе маї кȣріоасе черкърї ші мещешȣгȣрї, а[illegible] ꙟнвъцат пе ачест мік анімал фелюріте лȣкрѫр[illegible] дін каре чел маї екстраордінар есте, къ епȣріл[illegible] кȣ тоате къ аре о фрікъ ꙟнъскȣтъ, дȣпре ко-манда стъпѫнȣлȣї сеȣ̆ слобоаде ȣн пістол.

Гр. П.

ДЕСКІДЕРЕА СЕКРІȢЛȢЇ ЛȢЇ НАПОЛЕОН.

Европа ші тоате цеpіле пъмѫнтȣлȣї аȣ̆ ресȣнат де мъреаца сербаре, каре саȣ̆ фъкȣт ла пріležȣл адȣчереї де ла Сант-Елена ші ашезереа ръмъшіцелор лȣї Наполеон ꙟн отелȣл Інвалізілор ла Паріс. Ноі вом да аіче пе скȣрт дескі[illegible]ереа сосіреї ла ачеа інсȣлъ ші а дескідер[illegible] секріȣлȣї прекȣм аȣ̆ рапортȣіто Докторȣл Г[illegible] лард ꙟнсерчінат де Гȣвернȣ кȣ ачеастъ лȣкрар[illegible]

„Ꙟн 8 Октомвріе 1840 саў възȣт де пе васеле експедіціеї, комендȣїте де прінцȣл де Жоанвіл, Џаме-Товн, Капіталіа інсȣлеі. Тоатъ зіоа саў ꙟнтребȣінцат ꙟнтрȣ а се апропіе де дѫнсе ші сара саў арȣнкат ангеръ. Ꙟн порт се афла васȣл францез Орестес ші Голета енглезъ Делфін каре адȣсесе інсȣлеї щіінцъ де ръндȣіреа експедіціеї. Ачесте васе аў ȣрат пе прінцȣл кȣ салве де 21 де тȣнȣрї, еар ачел францез аў маї адаос стрігътȣл де віват краюл! фрегата де асемене аў ръспȣнс кȣ 21, детȣнърї.

Ꙟндатъ дȣпъ сосіреа фрегатеї Бел-Пол, стабȣл генералȣлȣї Мідлмор, комендантȣл інсȣлеї, аў веніт пе коверта ачестȣї вас спре а ȣра пе прінцȣл де о бȣнъ веніре, Гȣвернаторȣл ꙟнсȣш, фіінд ноапте, аў ꙟнсерчінат пе філȣ сеў съ компліментезе пе прінцȣл ші съл дȣкъ ла палатȣл де Џесметовн прегътіт дȣпъ поронка гȣвернȣлȣї Енглез.

Ꙟн 9 Октомвріе, прінцȣл аў веніт пе ȣскат ꙟн маре ȣніформъ кȣнцюрат де аї сеї адютанції де генералії Бертран ші Гȣргі комісарії Ласказ, Маршан (карії аў фост петрекȣт аіче де бȣнъ вое кȣ Наполеон) ші кȣ абателе Кокеро (преотȣл). Петрекѫнд прін гарнізон че ста ꙟн парадъ.— Ꙟн палат саў ꙟнфъцошат прінцȣлȣї тоате дрегъторііле, ші дȣпъ каре аў мерс ел съ візітезе пе гȣвернаторȣл. Дȣпе че саў воровіт де кіпȣл кȣм съ се деплінеаскъ астъ ꙟнсерчінаре, прінцȣл саў гръбі та візіта мормѫнтȣл чел глоріос, калеа аў фост плінъ де дȣрероасъ адȣчереамінте, пентрȣ ачії чі о петрекȣсъ кȣ 20 ані маїнаінте прекȣм ші пент ȣ ачії че аў възȣт ꙟнтъіа оаръ ачестлок преа фаїмос.

Комісарȣл францез ші дрегъторііле Енглезе аў пȣс ла кале ꙟн ȣрмътоареле трії зіле пентрȣ дісгропареа ші транспортареа реліквілор (трȣпȣлȣї) ꙟмпърътескȣлȣї. Пе атȣнче трȣпеле ачелор трії васе францезе саў дȣс ла Лонгвод. Д. Д! Бертран, Ласкас, Гȣрго ші Маршанд аў петрекȣт ꙟн ачест тімп тоате локȣріле каріле ле аў фост візітат кȣ ꙟмпъратȣл де атъте орі, ші претȣтіндене аў фост пріміції фоарте біне де попорȣл Енглезў.

15 Октомвріе зіȣа де 25 де ані а веніреї лȣї Наполеон ла Сант-Елена саў хотъріт пентрȣ транспортареа реліквілор. Ꙟн ацȣнȣл ачестеї зіле саў транспортат де пе вас ꙟн валеа мормѫнтȣлȣї секрііле адȣсе дін Франціа прекȣм ші карȣл фȣнерал (де ꙟнгропъчȣне) каре саў фост фъкȣт ла Сант-Елена дін поронка гȣвернаторȣлȣї. Сара ла зече чеасȣрї саў коборіт пе ȣскат персоанеле че авеа съ фіе фацъ ла ачеастъ церемоніе. Тоате лȣкрърілe дісгропъреї пън ла ꙟнбъркареа секріюлȣї ꙟмпърътеск саў фъкȣт де солдації енглезї. Прінцȣл Жоанвіл, ꙟн а са ꙟнсȣшіме де коменданта експедіціеї аў афлат кȣ кале а ръмѫне кȣ ал сеў Генерал-Стаб спре а прімі ачеле ръмъшіце кȣ тоатъ помпа.

Персоанеле сȣс нȣміте ші докторȣл Гаілард ꙟмпреȣнъ кȣ кѫціва бътрѫнї каснічї ера сінгȣрї ачії че аў ꙟнтрат атȣнче ꙟн лъȣнтрȣл ꙟнгръдітȣреї. Де ла апȣсȣл соарелȣї се пъзі валеа де ȣн баталіон де солдації енглезї, карії депърта пе орї чіне нȣ ера адȣс де вре ȣнȣл дін комісарї. 30 мінȣте дȣпъ міезȣл нопцеї аў ꙟнчепȣт дісгропареа ші фъръ контеніре аў ȣрмат 9 чеасȣрї. Кȣ тоатъ опінтіреа, ꙟнчепѫндȣсе сепатȣл ла деосебіте капіте, се ꙟнгріжеа къ нȣ ва пȣте ꙟнкее тот лȣкрȣл ꙟн ачеастъ зі ші ва лъса транспортареа пе а доȣа зі, дімінеаца ꙟнсъ аў періт ачеастъ теамъ дȣпъ лȣкрърілe челе вредніче де лаȣдъ а солдаціЛор енглезї.

Ла $9\frac{1}{2}$ тоатъ църна ера скоасъ дін мормѫнт ші піатра чеа маре саў рѫдікат прін міжлочіреа скрінціЛор. Зідȣл ші тенкюала атѫт де пȣцін аў пътіміт де трекȣції 19 ані ꙟнкѫт се пъреа ноï, асемене пієтреле аў пъстрат біне саркофагȣл каре наў сȣферіт нічї де ȣмезеалъ нічї де ісворȣл чел апропіет. Дȣпъ че Абателе аў ростіт рȣгъчȣнеле сале, ꙟндатъ солдації кȣ капȣл дескоперіт аў дȣс секріȣл лакортȣл прегътіт.

Дȣпъ четіреe комісарȣл францез аў орѫндȣ-

іт а се дескіде секрііле, пентрȣ ка съ поатъ докторȣл Гаілард а сігȣріпсі трȣпȣл де чеа маї департе стрікъчюне. Нȣмаї секріȣл чел дін афаръ ера оарече смінтіт, челелалте се афла ꙟн деплінъ старе ші кȣ маре лȣареамінте, саȣ скос ȣнȣл дін алтȣл. Секріȣл чел дін ȣрмъ ера пе дін лъȣнтрȣл къптȣшіт кȣ ꙟндоітъ стофъ де мътасъ, каре ꙟнкъ се десфъкȣсе ші къзінд асȣпра трȣпȣлȣї лȣ ꙟнвълісъ ка ȣн џюлџе, ші ера де ел чева ліпіт.

Нȣ се поате дескріе ащептареа чеа ꙟнгріжітоаре кȣ каре чїї де пінпреџюр ведеа пе докторȣл рѫдікѫнд ꙟнвълітȣра чеа ȣшоаръ. Авіе се ащепта оарекаре пъстраре а ръмъшіцілор, ꙟнсъ кȣ атѫта маї маре аȣ фост мірарe а лор плінъ де бȣкȣріе, възінд біне пъстратъ персоана ꙟмпъратȣлȣї. О дȣіошіе неспȣсъ аȣ кȣпрінс тоате ініміле соцілор кредінчошї ꙟмпъратȣлȣї, карії върса лакрімї, къчї Наполеон ꙟнсȣшї съ ꙟмфъцоша окілор сеї. (Ва ȣрма).

КѪТЕВА ЏОКȣРЇ ЕЛІНЕ.

Дескріереа че ȣрмеазъ есте фоарте інтересантъ, фіінд къ ꙟмфъцошазъ пе солдацїї Трачіеї, Аркадіеї, Мізіеї ші а Магнезіеї, севѫршінд ȣнȣл дȣпъ алтȣл ȣн пас національ ꙟн фаца арміеї де зече мії ші а вро кѫціва лъкȣіторї дін Мік-Асіа, ꙟнсъ ачеа че адаоџе ꙟнкъ маї мȣлт ал еї прецȣ, есте къ історісіторȣл жї ꙟнсȣшї Ксенофон, чел маї де къпітеніе кълъȣзȣ ші історнік а ачестеї фаїмоасе експедіціе де зече мії каре фъкȣ прін Гречіа дрȣмȣл ꙟн Асіа.

Сȣб нȣмеле де зече мії съ ꙟнцълеџе трȣпа аџȣтътоаре де Елінії чі ꙟнсоціръ пе Кірȣс чел тѫнър ꙟн ꙟнтрепріндереа са ꙟмпротіва фрателȣї сеȣ Артаксеркс-Мнемон ꙟмпъратȣл Персіеї. Кірȣс фіінд немȣлцъміт де провінціа Лідіеї ȣнде ера Сатрап (гȣвернатор) черȣ аџюторюл Гречілор дін Европа ші деклъръ ресбою фрателȣї че окȣпа кȣ недрептȣл тронȣл Персіеї. Пентрȣ аш аџȣнџе скопȣл, аȣ кемат пе Гречії, акърора істеціме ші дісціплінъ ковѫршеа пе трȣпеле Персіане. Треіспрізече мії де авантȣріері (персоане че ȣмблъ лȣмеа ꙟнтреагъ фъръ вре о треабъ), ешіці де пін колоніїле еліне а Трачіеї ші Мік-Асіеї аȣ мъріт арміа са. Кірȣс ꙟнтѫлні пе фрателе сеȣ ꙟн кѫмпііле де Кȣнакса, пе цермȣл деспре ръсъріт а Еȣфратȣлȣї, департе де Бавілоніа кȣ чінчї сȣте де стадії (міле).

ꙟн бътъліа че с'аȣ дат, Гречії фъкȣръ мінȣне де ветежіе, ші ръстȣрнъръ ꙟн тоате локȣріле трȣпеле че се опȣсе лор.

ꙟнсъ моартеа лȣї Кірȣс че пікъ ловіт де о сеџатъ кеар ꙟн мінȣтȣл кѫнд воеа съ џȣнгіе пе фрателе сеȣ, арȣнкъ кохортеле челе бірȣітоаре ꙟнтр'о позіціе маї ръ декѫт ꙟнвінџереа.

Пъръсіції Гречії де Асіаці ші ꙟнкȣнџȣраці де арміа лȣї Артаксеркс, челе зече мії нȣшї къпътъръ мѫнтȣіреа декѫт прін а лор ꙟндръзнеалъ, дескізінд о тречере прін міжлокȣл рѫндȣрілор дȣшмънещї, ꙟнсъ кѫте греȣтъці, кѫте ліпсȣрї, кѫте прімеждії неꙟнчетат нъскѫндȣсе жї ащепта ла ꙟнтоарчіре! дакъ оаречіне ар гѫнді, ла віндереа солдацілор лȣї Кірȣс че се револтъръ дȣпъ моартеа лȣї ші ȣчісе пе чії ꙟнтъї а лор џенералї, ла ꙟмпедекъріле неаȣзіте, ші ла непȣтінцъ де а ле превіде, ачещї оамені, невоіцї ꙟн тоате зілеле а бірȣї дȣшманї пентрȣ де аш пȣте фаче ȣн дрȣм пінтре мȣнцї ші арінішȣріле пȣстіілор, пінтре попȣлаціїле сълбатіче а Месопотаміеї, Арменіеї ші а Мік-Асіеї, атȣнчї негрешіт къ ретраџірса лор сар пъре кȣ адевърат вреднікъ де лаȣда че іаȣ фъкȣто ісорнічії! Експедіціа ꙟнтреагъ цінȣ чінчспрезече лȣні ші ꙟн ачесте чінчспрезече лȣні Гречії фъкȣ маї мȣлт де о міе доъ сȣте міле, фъръ а аве аша де марї пердерї фіінд

къ ла сосіреа лор пе цермѹріле Понтѹлѹї-Еѹксін (мареа неагръ) ії маї авеа ѫнкъ 8600 оаменї. Есте кѹ а невое а да о ідее деспре бѹкѹріа че сімціръ кѫнд авангардіа (паза денаінте) зърі, ѫн депъртаре апеле мърєї Негре мареа! ꙗтъ мареа! стріга солдацiї бътѫнд ѫн палме ші слобозінд стрігърї де бѹкѹріе: сгомотѹл фѹ аша де маре ѫнкѫт Ксенофон, каре се афла ѫн ѹрмъ, крезѹ къ арміа 'ї атакатъ ші алергъ ѫн грабъ кѹ челе маї бѹне кохорте (чете.)

Дін ачест мінѹт, Гречії нѹмаї ѫнчетъръ а кътa оказії пентрѹ а сърба сърбъторіле ші џокѹріле пѹбліче. Ѫн ѹна дін ачесте сербърї, апроапе де політіа Котоꙗр, ѫн Пафлагоніа ші ѫн фіінца депѹтацілор Пафлагоніенї веніцї де а фаче пропѹнеріле де паче, дѹпъ кѫтева хърцагѹрї партнiче, че се фъчеа ѫн џокѹрї Ксенофом дъ дескріереа ѹрмътоаре. (Ва ѹрма).

АВАРѸЛ (СГѪРЧІТѸЛ) ІОН ЕЛВЕС.

Еѹ зічеам кѫте одатъ Д. Елвес, дѹпъ моарте ам съ скріѹ історіа віецеї тале: „ел ѹмї ръспѹндеа“ віаца меа нѹ кѹпрінде німік вреднік де ѫнсемнат. Кѹ тоате ачесте еѹ нъдъждѹеск, къ воїѹ афла чева інтересант ѫнтрѫнса; дечї вецѹінд маї мѹлт декѫт Д. Елвес ам фост статорнік ѫн сокотінцъ. Фъръ ѫндоꙗлъ ѫн віаца ачестѹї непорочіт ом нѹ сѫнт ѫнтѫмплърї фоарте екстраордінаре; ѫнсъ карактерѹл съѹ ера дішенцат ші ѫмфъцоша контрастѹрї ші непотрівірї кѹріоасе. Ел нѹ съ асемъна кѹ чіелалцї аварї. Ел пъстрасе ѫн фѹндѹл інімеї сале ѫнсѹшіріле челе маї фрѹмоасе, німіне н'авеа дрепт де а'л несокоті кѹ totѹл сеаѹ де ал ѹрѫ; декѫт нѹмаї ал тѫнгѹі.

Іон Мегот сеаѹ Елвес ера абіеа де патрѹ анї кѫнд ѹшї пердѹ пърінтеле, берарїѹ богат ла Лондра. Ел ръмасъ сѹб епітропіа маїчеї сале, ші кѹ адевърат еа аѹ фост каре'ї ѫмпъртъші челе ѫнтѫї семінце де метехне, ші ї есте даторїѹ кѹ ѫнпѹтареа дефъїмърілор; кѹ тоате къ еа авеа о авере маї мѹлт де 2.400.000 Фр.

АВАРѸЛ ІОН ЕЛВЕС.

(7,200.000 леї) ѫнсъ адесъ орї маї мѹреа де фоаме. Есте адевърат къ аварація нѹ се аратъ ѫн Іон Елвес декѫт дѹпъ ѹн ѫнделѹнгат тімп ѫн ѹрма морцеї маїчеї сале; нещіѫт есте къ оарекаре ръѹтъцї клірономіте 'ші сапъ пе ѫнчетѹл ші ѫн аскѹнс, ѫн сѹфлет прекѹм ші ѫн трѹп, ѹн дрѹм тъїнѹіт, ші нѹ се іведеск ѫндатъ, декѫт атѹнче кѫнд ѹї преа тѫрзіѹ пентрѹ а се пъзі де еле с'аѹ пентрѹ а ле ѫндѹші.

Іон Елвес се трімісе де мік ла схоала де ла Вестіменстер. ѹнде се деосебі прін сіргѹінца ші ѫнцелеџіреа са; ѫнкѫт ѫмвъцъторії авеа деспре дѫнсѹл о ѫндестѹлъ бѹнъ нъдежде. (Ва ѹрма).

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 3 АВГȢСТ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 31. ЄШПІЙ. 1841.

АВАРȢЛ (СГѪРЧІТȢЛ) ІОН ЕЛВЕС.

Кȣ асфел де прегътірї нещіне пȣтеа креде, къ ꙟн кȣрсȣл віецеї ар фі авȣт о драгосте пентрȣ щіінце ꙟнсъ нȣ, къчї ꙟндатъ че пъръсі схоала де ла Вестмінстер ȣїтъ тот че аў ꙟнвъцат, ші німене нȣ лаў възȣт нічї одатъ дескізінд макар о сінгȣръ карте. Чеꙗ че се атінџе де щііnцеле матіматічеї; ел нȣ щіеа нічї макар челе маї ꙟнцелесе регȣле а арітметічеї.

Елвес кѫнд ера де доȣъзечї анї кълъторі ла Генȣва. Аколе аў пітрекȣт ȣн ꙟнделȣнгат тімп, ачеаста нȣ о фъкȣ пентрȣ ашї десъвѫрші ꙟнвъцътȣра сеаў а се міра де мȣнцїї Алпї; декѫт ашї петрече тоате зілеле сале ла схоала де кълъріе. Ꙟндатъ ел се фъкȣ ȣнȣл дін чїї маї бȣнї кълъреці а Европеї, пілда кълъреціор. Ел ѫмблѫнзеа ші депріндеа каїї чїї маї апріџї. Кѫте одатъ мерџеа ла Фернеї, ꙟн компаніе кȣ стръінї фаїмошї, пентрȣ а фаче візітъ лȣї Волтер; ꙟнсъ сінгȣрȣл сȣвенір че ї-аў ръмас дін релаціїле сале кȣ ачест вестіт ом нȣ есте пре де ȣн маре інтерес. Дакъ оаре чіне лȣ ꙟнтреба деспре ачеаста: „тоцї афлъкъ еў самън фоарте мȣлт ла фізіономіе кȣ Волтер„ ръспȣндеа ел.

Дȣпъ ꙟнтȣрнареа са ла Лондра візітъ чіркȣріле де модъ ші съ кȣпрінсъ де патіма џокȣлȣї. Ел пердȣ соме фоарте ꙟнсъмнътоаре. Одінеоаре џȣкъ фъръ ꙟнтрерȣпере доȣъ зіле ші о ноапте; сала ера мікъ, ші џȣкъторїї аша де ꙟнгесȣіцї ꙟнкѫт абіеа авеа ꙟндестȣл аер пентрȣ а се ръсȣфла, ші пентрȣ къ нȣ аве лок пе масъ ії пȣне кърціле пе џенȣнкї, кȣ тоате ачесте Іон Елвес ꙟнчепȣ аш кȣноаще домнітоареа лȣї метехнъ, пъръсі сала ꙟн каре пȣсѐсъ фоарте небȣнеще соме ꙟнсъмнътоаре, алергъ кȣ чеа маї маре грабъ ла Сімітфіелд пентрȣ а ащепта аколе череада пе каре ватажїї требȣеа съ о адȣкъ де ла мошіа са Хаїдон-Хаіл, депатратъ де Лондра кȣ шасъ міле ꙟн комітатȣл де Есекс. Фрігȣл, плоꙗ ші негȣра нȣл діскоръжеа нічї декȣм. Дакъ череада ар фі ꙟнтѫрзіет атȣнче ел

ꙟнсȣшĭ ар фі мерс пе џос ꙟнаінтеа сі пентрȣ а о ꙟнтѫлні ші аĭ гръбі мерџереа са.

ꙟн ачеастъ време, ел фъчеа візіте ꙟндестȣл де десе ла сір Харваĭ Елвес, фрателе маічеĭ сале мȣлт маĭ богат ші асеміне де авар ка дѫнса. Сѫптем сіліцĭ а не опрі пȣцін ші а ꙟнтра ꙟн кѫтева амънȣнцімĭ деспре ачеастъ персоанъ, че аре о фоарте маре ꙟнрірȣріре асȣпра соартеĭ лȣĭ Іон Елвес.

ꙟн копілъріа са, сір Харваĭ Елвес се хотърѫ де дофторĭ къ ва мȣрі де офтігъ. Ел скъпъ дін прімеждіе, ші віецȣі пънъ ла вѫрстъ де ноȣъзечĭ анĭ. Мік, слаб, ȣрѫт, тоцĭ сокоте де мінȣне къ аў пȣтȣт асфел ашĭ прелȣнџі віаца, маĭ вѫртос къ прін аваріціе ел ѫшĭ кȣмпъра нȣмаĭ атѫта хранъ ка се нȣ піаръ де фоаме. Дȣпъ плъчереа де а нȣмъра ші де а ꙟнорѫндȣі ꙟн мовілĭ баніĭ сеĭ, нȣ кȣноаще німік маĭ плъкȣт декѫт вѫнътоареа де пътѫрнікĭ. Ел ера фоарте гібачĭ вѫнъторіў, кѫчĭ ꙟн ȣн сінгȣр ано-тімп ȣчісъ пе мошіеле сале 500 пъркĭ де препеліце; ꙟнкѫт се цінеа нȣмаĭ дін вѫнатȣл съў, челе треĭ слȣџĭ а ле сале: ȣн бърбат ші доȣъ фемеĭ, нȣ гȣстъръ нічĭ одатъ алтъ карне ꙟн доȣъзечĭ с'аў тріĭзечĭ анĭ. ꙟн зілеле челе маĭ фрігȣроасе а ле анȣлȣĭ алерга спре а се ꙟнкълзі, пентрȣ а ікономісі фокȣл. Дакъ плоаіа ѫл цінеа ꙟнкіс, ел се преȣмбла де дімінеацъ пънъ сара прін камаръ, ꙟн лȣнг ші ꙟнлат тот пентрȣ ачеастъ прічінъ. Страіле сале нȣ'л костісеа німік; фіінд къ гъсісъ о бȣнъ провізіе ꙟнтр'ȣн біет маре че аў фост а мошȣлȣĭ съў сір Мервоаз алт сгѫрчіт, пре каре ȣл кліраномісісъ. ꙟнтр'о ноапте, тълхаріĭ че съ фȣрішъръ ꙟн палатȣл сеў, ші дȣпъ че легаръ ші ꙟнкълȣшъръ пре каснічĭ сеĭ, ѫл трезіръ ші пе дѫнсȣл; іĭ ѫĭ пȣсъ пістолȣл ꙟн піепт, ші 'л ꙟнтребъръ ȣнде ѫш аре аскȣнсъ комоара. Ел съ ꙟмпротіві мȣлтъ време; ꙟнсъ възіндȣĭ хотърѫцĭ де а'л тріміте ꙟн чеіалалтъ лȣме, пре каре нȣ о креде нічĭ одатъ, съ възȣ невоіт а да кеіа ȣнȣĭ дȣлап ꙟн каре адȣнасе 2.700 гвінее (монедъ де аȣр ꙟн Енглітера ші каре прецȣеще апроапе де доĭ галбінĭ ші џȣмътате). Дȣпъ че хоціĭ лȣаръ нȣміта сомъ, іĭ 'л ꙟнщііцъръ кȣ севас къ аў лъсат пе ȣнȣл дін компаніоніĭ лор ꙟн ȣрмъ пентрȣ ал ȣчіде дакъ ар воі съ стріџе аџȣторіў ші аĭ ȣрмърі. Харвеĭ скоасъ кȣ ръчеалъ часорнікȣл съў, ші ле ръспȣнсъ: „домнілор, двоастръ пȣтецĭ мерџе кȣ домнȣл, ȣнде въ ва плъче; н'ам нічĭ че маĭ мікъ плъчере се въ ȣрмъреск, въ даў доȣъзечĭ мінȣте ка съ фȣџіцĭ, ꙟнсъ мъ џȣр къ дȣпъ ачест термін, німік ꙟн лȣме нȣ мъ ва ꙟнпедека де а къȣта слȣга меа ші де а о діслега.“ Дȣпъ кѫтева лȣнĭ ȣнȣл дін хоцĭ съ прінсъ. Сір Харваĭ фȣ сіліт де а мерџе ла ꙟнкісоаре пентрȣ а доведі пе фȣрў.

(Ва ȣрма).

ТȢРНІЕРІĬ.

Нȣмеле де Кавалеркȣ каре се деосебескў астъзі персоане ꙟнсемнате прін оарекаре меріте, се траџе дін епоха веке а кавалеріеĭ (chevalerie, Ritterschaft) че ера тагме нобіле де ꙟнармацĭ атѫт пентрȣ апърареа цереĭ ꙟн време де ръсбоіў кѫт ші пентрȣ парадъ ші ꙟнделетнічіре ꙟн тімпў де паче.

ꙟнчепȣтȣл ачестор тȣрніерĭ аў прічінȣіт мȣлте діспȣте літераре, ші ȣніĭ дін ачещĭ ноĭ п. к. Хердер ші вестітȣл кȣноскъторіў де літератȣра лімбелор ръсърітене кавалерȣл Хамер аў ꙟнсемнат къ ꙟнчепȣтȣл кавалерілор ші а тȣрніерілор се траџе де ла Арабĭ, ші къ тагмеле кавалерілор германĭ ар фі нȣмаĭ о імітаціе а челор арабіче. Кȣ тоате ачесте монȣментеле історіче доведеск къ кавалеріїле ар фі кіар де

оріџінъ германъ ші с'аȣ ꙟтродȣс афаръ де Германіа нȣмаї ꙟн ачеле цері ȣнде с'аȣ ашезат неамȣрі германе. Тȣрніерііле аȣ дат прілеж тінерілор ші бътрѫнілор а фаче кȣноскȣте пȣтеріле ші гібъчіа лор, а фі ꙟбіці де даме ші а фі нȣміці де кѫнтъреці. Афлареа ачестор џокȣрі се ꙟнсȣшеще ꙟмпъратȣлȣї Енрік I, ꙟнсе ел аȣ скімбат нȣмаї лȣпта дін педестрі ꙟн ачеа пе каї. Сȣб Лотар II с'аȣ фъкȣт ꙟн Германіа челе ꙟнтъю тȣрніере, (ludi gallici, џокȣрі фрѫнчещі), кȣ каре францезії мȣлт с'аȣ ꙟнделетнічіт ꙟн схоала де ръсбою а Норманілор, ші леаȣ статорнічіт прін ꙟнадінсе леџі. Ла ꙟнчепȣт пȣтеа съ се ꙟнпъртъшаскъ де ачесте тоці оаменії слобозі, іар маї ꙟн ȣрмъ нȣмаї ачії де неам де кавалері, адекъ а кърора патрȣ моші аȣ фъкȣт къларе слȣжбе ꙟн ръсбоае пентрȣ апърареа патрієї. Аша с'аȣ іскат доȣъ класе де оамені слобозі: а ноблесеї де џос дін неам де кавалер, ші а четъценілор ші церанілор слобозі. Фрідерік II аȣ ꙟнпедекат пе ачещі дін ȣрмъ а се ꙟнълца ла рангȣл челор ꙟнтъю, кавалерії аȣ фост департат пре ноблеса чеа кȣ діпломе, пънъ кѫнд ꙟмпъратȣл аȣ дат ші ачестіа прівілегії де тȣрніері. Патрічії с'аȣ ꙟнгъдȣіт нȣмаї сȣб кондіціе деакъ д. п. нȣ ера мещері сеаȣ негȣціторі. Неамȣл де кавалері се доведеа де пе скȣт, коїф, скȣле, декретȣл де тȣрніеріе ші марторі. Марчеле се черчета ꙟнаінтеа фіешікърѣю тȣрніер де кътръ комісіа марчелор. Еретічії, клеветіторії, хоції, продосіторії, тȣлбȣръторії лініщеї, прекȣм ші ачіа че асȣпреа ведȣве ші орфані, карії нечінстеа фемеeї сеаȣ тръіа ꙟн релації некȣвіінчоасе, ера депъртаці де тȣрніеріе, ші прін ачеаста фоарте мȣлт с'аȣ ꙟнбȣнътъціт моралȣл. Трібȣналȣл де тȣрніеріе черчета кȣ де амънȣнтȣл асемене лȣкрȣрі, пріїмеа жалобе, стърȣеа пентрȣ ꙟнкȣрѫнда пȣнере ла кале а лор, ші хотъреа педепсе, депъртѫнд кȣ тотȣл асемене кълкъторі де ла тȣрніеріе, сеаȣ се хотъреа а се ꙟнтімпіна кȣ бътъї кѫнд ар ꙟнтра ꙟн чіркȣ.

Трібȣналȣл де тȣрніеріе се алкътȣеа дін шефі, еролзі, депȣтаці, апрозі, фемеї ші фечоаре. Еролзії (краї де марче) ера нобілі, ші требȣе съ аїбъ щіінцъ де марче ші де неамȣрі, се кȣноаскъ мошіеле ші посесііле тȣтȣрор фамілійлор нобіле, ші съ ꙟнтребȣінцезе тоатъ стȣдіа лор ꙟнтрȣ ꙟнвъцареа дрітȣлȣї еролдік, адікъ ꙟнтрȣ щіінца прінціпіїлор адевърате атінгътоаре де марче тȣрніере ш. а. Ії тръеа ла кȣрці ші ꙟнвъца щіінца лор кȣ темеїȣ. Маї ꙟнтъю се ꙟнтребȣінца ка кȣріері сеаȣ алергъторі, апоі депȣнеа џȣръмѫнтȣл ші прінцȣл ле тȣрна ȣн пахар кȣ він пе кап, ꙟнсфѫршіт дȣпъ 7 ані се фъчеа еролзі. Ії пȣрта ȣн бастон алб, ші се череа сфътȣіре ꙟн лȣкрȣрі џȣдекъторещі, се тріметеа ка амбасадорі, ші ꙟн бътълії обсерва ші хотъреа чіне ар фі бірȣіторіȣл ші кȣм ар требȣї се нȣмеаскъ лȣпта. Ла тȣрніеріе черчета ії марчеле ші армеле, фъчеа кȣноскȣте леџеле, обсерва лȣпта, лъȣда ші ꙟнкȣража, вестеа пре бірȣіторіȣл ші ꙟнлеснеа скоатереа діпломелор де тȣрніеріе. Депȣтації ера ꙟнкъ нобілі, ші арȣнка ꙟн лȣпте апрінсе бастоанеле лор ꙟнтре лȣптъторі, кѫнд ачещіа нȣ аскȣлта гласȣл лор. Апрозії цінеа ꙟн орѫндȣіалъ пе попорȣл прівіторіȣ ші да лȣптъторілор ноȣъ арме.

Ла тȣрніерії генералніче се тріметеа де ла фіешкаре дін ачеле 4 соціетъці о фемее мърітатъ, о въдȣвъ ші о вергȣръ (фатъ) каре се фіе фаць ла ачест спектакȣл мілітар ка нȣ кȣмва ȣна дін сексȣл лор съ факъ вре о пѫръ асȣпра вре ȣнȣї кавалер. Каїі се пȣрта прін чірк спре а се веде де нȣ аȣ вре о смінтеалъ. ꙟн аџȣнȣл тȣрніерȣлȣї комішеії фъчеа харцъ, ші чел маї кȣражос дінтр'ѫншії къпъта вое де а се лȣпта ꙟн чірк ꙟнпреȣнъ кȣ кавалерії. Тȣрніерȣл чел адеварат ера о лȣптъ а ȣнеї чете ꙟнтреџі ꙟн контра алтіа, кареа да о деплінъ іконъ деспре о лȣптъ адевъратъ. ꙟнкъ ші комішеії ꙟнсоцеа пре домніі лор, ле да арме ші апъра каїі лор. Прінції, доамнеле (кокоанеле) ші кавалерії чії бътрѫні шедеа ꙟн ложе ші прівеа кȣ плъчере.

(Ва ȣрма).

ТȢРНІЕРІĬ

ЛЕЏЮІРЕ ꙞМПРОТІВА ЛȢКСȢЛȢЇ.

Четінд історіа Францієї дін веакȣл ал шасъспрезечілеа ші ал шептеспрізечілеа четіторюл се міаръ де лȣареа амінте кȣ каре країї Францієї се ꙟнделетнічеа де а опрі лȣксȣл страілор ші ачеа песте мъсȣръ богъціе а подоабелор. Съ ꙟнтреабъ кърей прічіні аре а се атрібȣї ачеастъ нъзȣіре генералъ кътръ лȣкс ші ковѫршітоареа ꙟнгріжере а ачестор країї де аї опрі ꙟнаінтъріле, фъръ а гѫнді къ прін ачеаста · ар съка ȣнȣл дін ісвоаръле комерцȣлȣї. Поате къ тоці ар креде кȣмкъ дескоперіреа Америчеї дъдȣ ꙟн ачеастъ епохъ лȣксȣлȣї о маре ꙟндемнаре, ші кȣм къ Спаніолії, че авеа ѳ фоарте маре ꙟнрiȣріре ꙟн Европа, аџȣтъръ ꙟн партікȣларїȣ пентрȣ крещереа лȣксȣлȣї ꙟн Франціа кȣ каре ії атȣнчеа аве о фоарте маре комȣнікаціе. Ꙟсъ нȣкъчі атȣнчеа се аръта ꙟн тоате класіле о потъ де егалітате каре ї фъчеа съ каȣте кȣ рѫвнъ подоабіле ноблецеї пентрȣ а мікшȣра с'аȣ̆ а сȣрпа тоатъ деосебіреа, шікъ сінгȣра кȣџетаре а краілор, кѫтѫнда кȣмпъта ачест лȣкс, нȣ ера алта декѫт де а да фіес-къріа класъ дрептȣріле ші костȣмȣл пре каре нащереа і ле ꙟнсемна. Ноі нȣ воім а не ꙟнтінде кȣ деслегареа ꙟнтребърілор де маї сȣс, авѫнд де скопос а фаче аіче о дескріере; іар нȣ а історісі скопȣрі політіче. де кѫт нȣмаї воїȣ зіче къ атȣнчї нȣ induced тречеа нічї о домніре ꙟн каре съ нȣ се фі пȣблікат оарекаре леџюіре атінгътоаре де страе.

„Ръпосаціі краї прокатохіі нощрї, зічеа Карол IX ла 1573, ꙟн времеа ꙟмпъръцієї лор дін тоатъ пȣтереа аȣ̆ лȣкрат ші аȣ̆ кътат міжлоаче де а рьдіка лȣксȣл ші прісосінца каре ера ꙟн ꙟмбръкъмінтіле сȣпȣшілор, шіспре ачест сфѫршіт аȣ̆ фъкȣт ші аȣ̆ репетȣіт адесеорї маї мȣлте леџюірі фрȣмоасе ꙟнсъ маї кȣ самъ ачееа а ръпосатȣлȣї країȣ Енрік, преа чінстітȣл ностру Домн, ші пърінте де о преа лъȣдатъ адȣчере амінте, пре каре Дȣмнезеȣ съл ерте, ші апоі ноі ȣрмѫнд лȣї, ам пȣблікат о ноȣъ іаръш леџюіре асȣпра тѫнгȣірілор че ні с'аȣ̆ фъкȣт ꙟн а дȣнареа цінȣтъ ла Орлеанс ла ꙟнчепȣтȣл венірей ноастре ла ачеастъ коронъ. Лȣѫнд ꙟн багаре де самъ кѫці дін сȣпȣшії нощрї де амѫндȣоъ сексȣріле, (бърбътеск ші фемееск) вѫрстеле ші калітъціле, аȣ̆ пріїміт пре чел ꙟнтѫїȣ ші маї лъмȣріт фолос, ші кѫт де пȣцін с'аȣ̆ афлат

плекаці кътръ ачеаста ші ръȣ доріторі ꙟнкѫт сѫнтем сіліці де а зіче, кȣ чеа маі маре а ноастръ неплъчере къ, ꙟн лок де сȣпȣнере нȣ с'аȣ възȣт декѫт деспрецȣ ші немȣлцеміре.“

Іатъ ачеастъ пȣблікаціе ꙟн орігінал ка съ вадъ четіторії че маре деосебіре ера ꙟнтре лімба францезъ де атȣнче ші ꙟнтре ачеа де акȣма:

„Les feuz roys nos prédécesseurs, disait Charles IX en 1573, ont de tout leur pouvoir, pen-
„ dant leur règne, travaillé et cherché les moy-
„ ens d'oster le luxe et superfluité qui estoit es
„ habillements de leurs subiects, et à ceste fin
„ fait et réitéré souuentes fois plusieurs belles or-
„ donnances, specialement le feu roy Henry, no-
„ stre très honoré seigneur et père de très loua-
„ ble mémoire que Dieu absolue; et nous conse-
„ cutiuement, à son imitation, sur les plainctes qui
„ nous furent faittes aux Estats tenus à Orléans-
„ au commencement de nostre aduenement à cess
„ te couronne. A l'obseruation de toutes le-
„ quelles nos subiects de tous sexes, aages et qualis
„ tez, Combieien qu'ils en receussent premier et le
„ plus euident profit, se sont neantmoins trouuez si
„ peu enclins et mal affectiounez, que nous som-
„ mes contraincts de dire, avec extrême desplai-
„ sir, qu' au lieu d'obéissance il ne s'y est veu que
„ mespris et mescontentements.“

Дечі ачеіа че зісъ Карол IX, фіескаре дін ȣрмъторіі съі ар фі пȣтȣт съ о зікъ тот кȣ асеміне дрептате; леџюіреа ꙟндатъ че се пȣбліка съ ші ȣіта пентрȣ а се арȣнка ꙟнтр'ȣн лȣкс маі маре декѫт ꙟнаінте.

Апроапе де треізечі ані дȣпъ леџюіреа лȣі Карол IX, се аратъ, сȣб Енрік ал IV о алтъ леџюіре ꙟмпротіва лȣксȣлȣі. Съ зіче къ ачест прінц, пȣрȣреа ꙟмбръкат кȣ че маі маре сімплічітате, зічеа кȣртезанілор съі, ворбінд де оаменії ꙟмбръкаці кȣ богъціе.

„Ачещі оамені поартъ моріле ші кодрȣріле лор челе ꙟналте ші тȣфоасе пе спатіле лор.“ Тотȣш опрінд лȣксȣл, Енрік IV ꙟнкȣръжеа фоарте мȣлт індȣстріа; тоці щіȣ къ ел аȣ ꙟнтродȣс ꙟн Франціа кȣлтȣра агȣзілор, ші ꙟнтемеea пентрȣ ачеаста фабрічі марі де мътъсьріе.

Сȣб Лȣдовік XIII съ арътъръ доȣъ порончі атінгътоаре де пріфачереа страілор, ȣна ла 1613 ші алта ла 1634. Аȣрȣл ші арџінтȣл нȣ ера маі мȣлт, ка сȣб Карол IX ші Енрік IV, челе маі де къпітеніе обіекте а лȣксȣлȣі; страіле атȣнчеа се фъче маі кȣ самъ ꙟн бродерії (кȣсȣтȣрі кȣ аȣр), каре маі тоате, вінеа дін Фландріа.

Атȣнче ка ші астіз негȣціторії де галантерії деспоіа пе бърбаціі пентрȣ заріфлікȣріле фемеілор ші фоарте се ꙟнбогъце. Ла прілежȣл пȣблікаціеі асȣпра моаделор о карікатȣръ (сатіръ ꙟн стампъ) ꙟмфъцоша доі фраці негȣціторі де моадъ карії еші смȣлг пърȣл дін кап ші калкъ кȣ пічоареле хорботеле ші алте заріфлікȣрі, зікѫнд ȣнȣл кътръ алтȣл.

Фрате маі маре: Оаре краіінікȣл че стрігъ?
Фрате маі мік: Чер дȣгеане с'о ꙟнкідем!
Фрате маі маре: Деі аша, дін Алансонъ, ȣн
лац фрате юте ꙟноадъ.
Съ не спѫнзȣръм деакȣма,
де п'авем авінде моаде.

Ȣн лȣкрȣ вреднік де міраре се аратъ, ꙟн леџюіреа лȣі Лȣдовік XIII къчі нȣ се маі ворбеще де деосебітеле класе. Карол IX ші прокатохії сеі опреа фоарте мȣлт лȣксȣл чел маре, ꙟнсъ тот одатъ фъчеа ȣн маре нȣмър де деосебірі пентрȣ прінціпі, пентрȣ клірос ші пентрȣ нобленцъ. „Лȣксȣл ꙟн атѫта аȣ крескȣт, ꙟнкѫт есте пȣціпъ с'аȣ нічі декȣм деосебіреа ꙟнтре сȣпȣшії нощрії, ші каре нȣ се пот деосебі ȣнії де алціі; ноі опрім четъценелор ші фемеелор де аші скімба страіле.“ Ачесте сѫнт кȣвінтеле краюлȣі. Сȣб Лȣдовік XIII, дін ꙟмпротівъ, ȣніформітатеа страелор се фъкȣ генералъ. Ачеастъ ȣніформітате нȣ се пȣблікъ пентрȣ амestекареа класілор дар пентрȣ пропъшіріле лȣксȣлȣі че краюл воеа де ал ставіла. Дȣхȣл націеі къпътасъ ка ші обічеюріле о фоарте маре пріфачере, ꙟнкѫт пȣблікȣл нȣ се мȣлцемеа атȣнчеа маі мȣлт де а ȣіта леџюіреа; даръ де а о лȣа ꙟн рѫс, пентрȣ ачеастъ прічінъ съ івіръ ꙟнкъ ші ȣн маре нȣмър де карікатȣрі, ꙟнтре алтеле ші ачеаста че ноі о ꙟмфъцошем четіторілор нощрі ші каре ꙟмфъцошазъ ꙟнгропареа модеі. (Ва ȣрма).

МАРІЕНБАД.

Маріенбад (баіа Маріеї) есте ȣна дінчеле маї ноȣъ бъї (фередее) а ле Боеміеї, ꙟнсъ нȣ требȣе а се сокотікъ апеле сале сар фі дескопе-ріт ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ, чі маї алес аў фост кȣноскȣте ꙟнкъ де кѫтева сȣте де ані. Ȣн до-кȣмент а краіȣлȣї Іоан дін 1341 поменеще деспре ачесте ісвоаре кȣноскȣте пе атȣнче сȣбт нȣме де Аȣшовіц.

Фȣртȣнеле, фанатісмȣл релігіос ші черTеле політіче а веакȣрілор ȣрмътоаре ꙟн Бохеміа, аў ꙟмпіедекат а се фаче аіче ашезърї де фередее. Кȣ тоате ачесте ꙟнкъ ꙟн анії 1625 ші 1663 саў фъкȣт черкърї а скоате саре дін ачесте іс-воаре сърате, ші прін ачеаста пе ꙟнчет саў кȣ-носкȣт а лор пȣтере віндекътоаре. Дечї спре а ꙟндъмъна пріміреа болнавілор, мънъстіреа Тепел аў зідіт пе ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣї тре-кȣт четъцȣіа Хамерхоф, кареа ꙟнкъ ші астъзї е-сте ȣнȣл дін челе маї фрȣмоасе локȣрї де пе-трече ре а ꙟмпреџȣрімеї де Маріенбад, ші ток-ма ла анȣл 1786 саў ꙟнчепȣт епоха, каре аў адȣс ачест лок ла фрȣмȣсеца де астъзї

Ачеа че ар фі лȣкрȣл мȣлтор векȣрї, саў съвѫршіт аіче ꙟн пȣціні ані прін неспȣса сір-гȣінцъ а Абаціилор мънъстіреї Тепел, Хрісостом Порфіонег, Карол Раїтенбергер ші а доф торȣлȣї Нер. Дȣпъ че прін ашезареа а доъ бъїе ші а ȣнеї касе де лъкȣінцъ саў пȣс темеліа де Маріенбад, апоі дін ачеа време нȣ саў маї крȣ-цат німік спре ꙟнфрȣмȣсецареа ші ꙟмфлорі-реа ачестȣї лок де бъї. Валеа чеа фіороасъ дінтре кодрї саў пріфъкȣт пе ꙟнчет ꙟнтр'о гръ-дінъ маре романтікъ, ꙟмподобітъ кȣ мȣлте ка-се фрȣмоасе, фѫнтѫні мъіестріте ші фоішоа-ре.

Маріенбад нȣ ꙟмфъцошазъ нічї ȣн обіект, ка-ре ар фаче адȣчереамінте де векіме, чі тоате зідіріле се пар фъкȣте кеар ꙟнаінтеа окілор прівіторілор. Кȣ тріїзечі ані маї наінте саў зі-діт чеа ꙟнтъіа касъ де лъкȣінцъ; іар акȣм е-сте Маріенбад о політіе фрȣмоасъ кȣ 65 касе ка ніще палатȣрї, ȣнде пе тот анȣл се адȣнъ песте 2.000 де оаспецї спре а фаче бъї.

Ꙟн Маріенбад се афлъ шесъ ісвоаре вінде-кътоаре, че се нȣмеск: Фѫнтѫна Крȣчеї, ісво-рȣл лȣї Фердінанд, ісворȣл Маріеї, фѫнтѫна Кароліней, фѫнтѫна лȣї Амбросіе ші ісворȣл пъ-дȣреї. Дін ачесте ісвоаре фѫнтѫна Крȣчеї, іс-ворȣл лȣї Фердінанд ші а пъдȣреї се ꙟнтребȣ-нцеазъ нȣмаї пентрȣ бъȣт, фѫнтѫна Маріеї нȣ-маї пентрȣ скълдаре, іар фѫнтѫнеле Кароліней ші а лȣї Амбросіе пентрȣ ѫмбе ачесте ско-посȣрї. Тоате ачесте ісвоаре кȣпрінд натрон-сȣлфȣрік, карбонат ші сърат, фіер-оксідȣл ші ацід карбонік, ꙟнсъ кѫтімеа ачестор пърцї есте фелȣрітъ. Ісворȣл де къпітеніе есте фѫнтѫна Крȣчеї, іар ісворȣл Маріеї се ꙟнсемнеазъ маї алес прін мȣлцімеа де газ карбонік, че кȣпрін-де. Пътȣріле де газ кѫнд стъ барометрȣл џос, се сȣе пън ла о ꙟнълціме де 8 палме песте сȣ-прафаца апеї, ші ачеастъ ꙟмпреџȣраре аў дат прічінъ а се фаче бъї де газ сеаў аБȣрї, де каре акȣм се афлъ патрȣ ꙟнтр'о касъ фрȣмоа-съ. Ꙟнтребȣінцареа апелор дін Маріенбад фо-лосеще маї алес ла боале де пѫнтече, ла боа-ле іпохондріче ші істеріче, ла ревматісмў, пода-гра, хірагра, гълбънаре, скрофȣле, ꙟнцъпенірї ші ла боале де окї.

Афаръ де ісворȣл лȣї Фердінанд, че се афлъ ꙟн депъртаре де џȣмътате де чеас пе ȣн шес лѫнгъ малȣл стѫнг а пъръȣлȣї Аўшовіц, тоате челелалте ісвоаре сѫнт ла ȣн лок апроапе ȣ-пȣл де алтȣл.

Пентрȣ скълдаре се афлъ аіче доъ касе: фе-редеȣл чел векїў ші ачел ноў. Чел дін тъї саў зідіт ла 1810, ші ла 1818 саў мъріт пе џȣмъ-тате ꙟн лȣнџіме, іар чел дін ȣрмъ адекъ ачел ноў, саў фъкȣт ла 1828, ші кȣпрінде 12 касе марї де скълдаре, фіінд тотодатъ о зідіре пре фрȣмоасъ.

Пентрȣ болнавії сърачї се афлъ ꙟн каса фе-редеȣлȣї векїў ꙟнадінсе локȣрї де скълдаре; а-

семіне се афлъ ꙟн Маріенбад ші ȣн спітал пентрȣ сърачі, че саȣ зідіт ла 1821 ші кȣпрінде акȣм 21 креватȣрі. Аіче се каȣтъ болнавіі сърачі кȣ тоате челе требȣінчоасъ фъръ платъ.

Дінтре тоате апеле мінерале а Бохеміеі, ачесте де Маріенбад се трімет пін църі стреіне ꙟн маі маре кѫтіме; ꙟн анȣл трекȣт саȣ трімес 380.535 ȣлчоаре.

Пентрȣ ꙟндъмъната петречере ші десфътаре соціалъ а оаспецілор саȣ фъкȣт челе маі бȣне пȣнері ла кале. Лькȣінцеле сѫнт ꙟндъмънатіче ші потрівіт скопосȣлȣі ꙟнтокміте. Отелȣл лȣі Клінгер ші ачел нȣміт: політіа Ваімар, ар фаче чінсте челеі ꙟнтъі резіденції. Ꙟн Маріенбад се афлъ ȣн Театрȣ, ꙟн каре се даȣ пе септъмѫнъ тріі репрезентації, асеміне концертȣрі, академіі мȣзікале, ші балȣрі, іар пентрȣ ꙟнлесніреа юбіторілор де четіре сѫнт доȣъ Лібрърії ші о соціетате пентрȣ четіре де кърці.

Чел маі фрȣмос лок де прівалъ асȣпра політіеі Маріенбад есте де ла Крȣче, де ȣнде тоатъ політіа кȣ а еі касе, грӑдіні, бісерічі фоішоаре ші фѫнтѫні се веде ка ꙟнтр'ȣн кадрȣ, акъруіе прівазȣрі ꙟнкіпȣеск кодріі мȣнтеноші. Крȣчеа полеітъ кȣ аȣр саȣ ашезат де кътръ лъкȣіторі ка ȣн монȣмент а мȣлцеміреі религіоасе ꙟн анȣл 1832, кѫнд мѫна чеа апърътоаре а проніеі аȣ дȣс холера алътȣре кȣ політіа Маріенбад.

Ꙟнсфѫршіт спре лъмȣріреа Кадрȣлȣі се ꙟнсемнеазъ ȣрмътоареле: прівінд де ла Крȣче зідіреа чеа маре фрȣмоасъ дін фаць есте феределȣл чел ноȣ; ла дреапта се ꙟналць ꙟнтре копачі темплȣл деасȣпра фѫнтѫнеі Каролінеі ші алътȣре бісеріка ꙟноітъ ла 1835. Маі ꙟнаінте се веде кȣпола ші колонаделе де ла фѫнтѫна Крȣчеі кȣ алътȣрата салъ а феределȣлȣі, іар зідіреа чеа дін фȣнд де ла марџінеа пъдȣреі есте кантора експедіціеі апелор де Маріенбад.

С. С. Б.

МАРІЕНБАД.

ДȣМІНІКЪ АНȣЛ I 10 АВГȣСТ

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМꙟНІЛОР.

№. 32. ЮНІЙ. 1841.

ДЕСКІДЕРЕА СЕКРІȣЛȣЇ ЛȣЇ НАПОЛЕОН (ꙟнкеере).

Позіціа кадаверȣлȣї (*) зіче докторȣл Гаїлард ера фіреаскъ прекȣм і саў дат ла ꙟнгропаре. Брацеле ера ꙟнтінсе, коапселе оарече ꙟндоіте. Капȣл чева ꙟналцат, репоса песте о перінъ; къпъціна чеа маре, фрȣнтеа ꙟналтъ ші латъ, ера пресȣратъ кȣ оарекаре пътȣръ сȣбціре гълбіе, асемене ші аджнкȣріле окілор ші марџінеа спрінченілор.

Глобȣл окюлȣї піердȣсъ чева дін а са рътȣнзіме, џеніле ера вꙟртоасе ші маї аве кꙟціва пері. Болта насȣлȣї ера біне пъстратъ, нȣмаї аріпеле чева ꙟндаȣніте (вътъмате). Бȣзеле фецеї ера пліне, албе ші моале ла піпъіт, бърбіа, пе ла барбъ чева вънътже, аве кȣноскȣта еї формъ. Бȣзеле челе сȣбцірї ера оарече дескісе ші аръта тріï дінцї де о албеацъ скліпітоаре. Мꙟніле ера фоарте фрȣмоасе, ші нȣ аръта вре о скімбаре, че тот ачел колор ка ші ꙟн віацъ.

(*) Фіінд къ кȣвꙟнтȣл трꙟп аре атъте фелюріте ꙟнцелесȣрї, пентрȣ лъмȣріре къ ꙟнсамнъ трꙟп оменеск морт, саў ꙟнтребȣінцат кȣвꙟнтȣл Кадавер (кȣвꙟнт латінеск).

Пічоаріле ера ꙟнкалцате ꙟн чіботе, дар кȣсȣтȣра ера кръпатъ, ші деџетеле челе мічї се веде дін фіешкаре парте. Піептȣл се лъсасъ чева ла міжлок, дар мъдȣларіле се пъре къ аў пъстрат сȣб страе а лор деплінъ формъ.

Страеле аве колорȣл лор; кȣноскꙟндȣсе ȣніформа вънъторілор кълъреці а гвардіеї чії векї верде-ꙟнкіс кȣ прімб рошȣ. Престе жіле ера ашезатъ крȣчеа чеа маре а легіонȣлȣї д'онер, ші панталоніï сеї албї ера акоперіці де пълъріа чеа мікъ, лȣмеї мȣлт кȣноскȣтъ, ші каре ера ашезатъ ꙟнтре флȣіріле пічоарілор. Еполетеле ші ордініï ера фъръ лȣчіре негріте. ꙟнтре флȣере ста доъ васе де арџінт; престе ȣнȣ, ꙟнтре џенȣнкіï сеї се афла ȣн вȣлтȣр, ꙟн васе се афла ініма ші стомахȣл, дар нȣ съ пȣте дескіде фіінд къ ера фоарте ȣніте кȣ челелалте пърці.

Кадаверȣл лȣї Наполеон саў афлат ꙟн асемене бȣнъ старе, пън ші мꙟна чеа дреаптъ, пе

каре Пертранд о серѹтасъ, пънъ а нѹ се ꙟнкіде секріѹл, ера оарече рѫдікатъ.

Д. Гаілард аѹ ѹдат кѹ креосот тоате пърціле челе възѹте а піелеі, спре а о пъстра тот ꙟн ачеа старе. Дѹпъ ачеа кѹ маре лѹареамінте саѹ пѹс ꙟн секріѹл чел ꙟнадінс адѹс де ла Паріс. Капітанѹл Александрѹ аѹ ꙟнкредінцат кеа секріѹлѹі комісарѹлѹі францез ші аѹ декларат ꙟн нѹмеле гѹвернаторѹлѹі къ дін ачест мінѹт секріѹл есте пропріетаѹа гѹвернѹлѹі францез.

Дѹпъ ачесте кѹ маре церемоніе саѹ дѹс пънъ ла цермѹл мъреі, ші саѹ ꙟнкъркат пе васѹл францез каріле аѹ адѹс ачест депозіт фаімос ла Паріс, ѹнде кѹ стрълѹчітъ помпъ саѹ ашезат ꙟн Бісеріка інвалізілор, деспре каре вом маі історісі ꙟн ачеастъ ікоанъ.

ТѸРНІЕРІІ. (Ꙟнкеере).

Мѹзіка ꙟнвіта дорінца лѹптеі. Ла ꙟнчепѹт се лѹпта кѹ бѹздѹгане, іар спре ꙟнкеере кѹ савії. Ера лѹкрѹ політікос а къде де пе шеа кѫнд ловеа пе контраріѹл (протівнікѹл). Ꙟн Франціа тѹрніереле се сфѫршеа маі дѫнд о ꙟнпѹнсетѹръ де ланче ꙟн чінстеа дамеі сале (ланчеа дамелор). Афаръ де тѹрніере маі ера ші алте џокѹрі ші ексерціції, п. к. алергърі, лѹпте, сълтърі, арѹнкареа кѹ пеатра ші кѹ ланчеа (џерід). Дарѹріле се ꙟнпърцеа де кътръ даме. Пентрѹ фіешкаре дар ера ꙟнсерчінатъ о алтъ дамъ; дарѹріле ера: коіфѹрі, савії, ꙟнчінгътоаре, бръцеле ші інеле. Дѹпъ тѹрніере дамеле десарма пре ꙟнвінгъторі ші ле да алте страе; ла оспъц ел ера ашезат ла локѹл чел маі ꙟналт.

Ла Нордхаѹзен ера ла 1263 ꙟн чірк ѹн арборе, а кърѹіа фрѹнзе де аѹр ші де арџінт ле лѹа ꙟнвінгъторії. Дарѹл че лѹа бірѹіторіѹл іл фъчеа презент аморезеі сале, прекѹм ші еа іл ꙟнподобеа кѫнд авеа се меаргъ ла лѹптъ. Кѫте одатъ авеа дріт а ші сърѹта пре дама чеі да дарѹл лѹптеі. Деакъ ꙟмпъратѹл се ꙟмпъртъшеа де плъчере данцѹлѹі, апоі дънцѹеа 4 баронї кѹ торче.

Ла тѹрніера де ла Віена че аѹ дат ꙟмпъратѹл Максіміліан ꙟн чінстеа пърінтелѹі сеѹ (1560) аѹ веніт лѹптъторії пе џос, ла акърѹіа сфѫршіт с'аѹ арътат ла баріеръ ѹн глѹмец Марколфѹс шезѫнд ꙟнторс пе ѹн мъгарѹ фъръ шеа. Ꙟн зіѹа кѫнд аѹ дат амбасадорѹл де Спаніа баронѹл Лѹна ѹн тѹрніер, с'аѹ адѹс о стѫнкъ ꙟнподобітъ кѹ копъчеі ші ѹн тѹрн; стѫнка саѹ десвіс ла ловіреа кѹ ѹн бастон ші аѹ ешіт дінтр'ѫнса Каспар де Фелс каларе, апроапе де дѫнса ера ші о спѫнзѹрътоаре ꙟн каре ера съ се спѫнзѹре прінсѹл Кѹпідон (зінѹл аморѹлѹі), ꙟнсе пентрѹ вітежіа кавалерѹлѹі ші рѹгъчѹнеле дамелор с'аѹ мѫнтѹіт; іар тѹрнѹл ші спѫнзѹрътоаре аѹ сбѹрат ꙟн аер ꙟнсоціте де мії де тѹнѹрі.

Афлареа ші лъціреа пѹлбереі де тѹн, фъкѫнд нефолосітоаре залеле ші ꙟнармареа кавелерілор, мещешѹгѹл чел ноѹ ал ресбоіѹлѹі саѹ префъкѹт, поате ꙟнкъ ші скімбареа гѹстѹлѹі ші а моделор аѹ прічінѹіт, къ дін векѹл ал 16 аѹ контеніт тѹрніере. Ꙟн локѹл тѹрніерілор аѹ ꙟнтрат Карѹселеле. Ѹн асеміне Карѹсел с'аѹ дат ла Потсдам ꙟн 12 Іѹліе 1829 ла сербареа нащереі ꙟмпърътесеі де Росіа. Іар чел маі вреднік де ꙟнсемнат Карѹсел а тімпѹрілор ноъ с'аѹ фъкѹт кѹ маре стрълѹчіре ла Віена ꙟн епоха конгресѹлѹі ла анѹл 1815.

Гр. П.

МАСА ЛѸЇ СОЛОМОН.

Дѫпъ кѹчеріреа Спаніеі де кътръ Араві, Тарек ѹнѹл дін шефії мѹсѹлманї се фъкѹ стъпънітор॥ песте о мікъ політіе че есте астъзї сѹрпатъ, ші а къріа позіціе нѹ се поате хотърж. Ел аѹ дат ачестеі політії нѹме де Медіна-Атмеіда, адікъ політіа месеі, пентрѹ къ аколо аѹ гъсіт о масъ мінѹнат де богатъ, ші деспре каре Історнічії аѹ ворбіт маї пре ларг фоарте мѹлтъ време. Дѫпъ о зічере веке спаніолъ, ачеастъ масъ ар фі фост Соломон, пре каре евреії аѹ фост адѹс'о де ла Іерѹсалім, дѫпъ сѹрпареа політіеі лор. Дѫпъ зічереа лѹї Мѹрфі, ꙗ ера де аѹр ші де ꙗспіс верде, ші кѹ атжтеа пічоаре кжте зіле жнтр'ѹн ан. Фіескаре дін домніторії Гоцілор афла мѹлцеміре де а о жнподобі кѹ піетре преціоасе, жнкжт де стрълѹчіреа еі окюл нѹ о пѹте веде. Џенералѹл араб Мѹза черѹ маса ачеаста де ла Тарек че ера ліетенантѹл съѹ. Ші дѫпъ чеарта іскатъ жнтре Мѹза ші Тарек каліфѹл де Багдат Валід жї кемъ ла сіне, чел жнтжѹ дъдѹ каліфѹлѹї жнтре дарѹрї, ачеастъ вестітъ масъ, ші се фълі къ аѹ кжщігато; дар Тарек жнфрѫнтъ фоарте лесне пе дѹшманѹл съѹ скоцінд дін сін ѹн пічор чіл рѹпсе жнаінте де а о да лѹї Мѹза, пре каре жл жндеплінісе прін ѹн пічор де аѹр.

К. П.

ПОДѸЛ ДЕ ПРЕСТЕ РІѸЛ ГАРД ЖН ФРАНЏІА.

Жнтре зідіріле, челе мъреце ші траїнiче а Романілор каре жнкъ се пъзеск прін церіле одінеоаръ афлътоаре сѹбт скіптрѹл (стъпжніреа) лор, ші мъртѹрісеск пѹтерніча ші мърімеа лор, се нѹмеръ ші подѹл престе ріѹл Гард жн Франціа сѹдікъ, ка вр'о треї чеасѹрї де ла Нісмес.

Ачест под, дѫпре кѹм се веде дін о інскріпціе афлътоаре пе джнсѹл, с'аѹ зідіт де Агріпа, пріетін ші шеф ал арміеї лѹї Авгѹст Кесар, ші ера діntрѹ'нтъї о аподѹчере (канал), прін каре кѹрџеа апа дін ісвоареле ріѹлѹї Еѹр прін о вале де 6 чеасѹрї жн Неѹмахіа, колоніа романъ Nemausus (Нісмес де астъзї). Ачеастъ зідіре тръеще маї мѹлт де 15 векѹрї, ші афаръ де амжндоъ капетеле, каре с'аѹ стрікат прін тѹрбѹлѹнеа варварілор попоаре нъвълітоаре жн Франціа с'аѹ пъстрат аша де біне, ка кжнд с'ар фі зідіт нѹмаї де пѹцінъ време. Ачст монѹмент преа фрѹмос ші мъреџ ал архітектѹреі векі, се алкътѹеще дін треї рѫндѹрї де болте ашезате ѹна песте алта. Рѫндѹл чел маї де џос аре 6, ал доіле 11, ші ал треіле 36 аркѹрї.

Рѫндѹл чел деасѹпра пе каре есте ашезатъ аподѹчереа есте 175 ѹрме жналт престе ріѹл Гард, ші лѹнџімеа са жнтре жмбії мѫнцї, че прін тр'жнсѹл се жмпреѹнъ есте де 725 ѹрме. Ла жнчепѹтѹл векѹлѹї трекѹт аѹ порончіт генералѹл францез, прінцѹл де Рохан, а стріка де ла стжлпії де рѫндѹл ал доіле ка о треіме дін гросімеа лор, пентрѹ а жнлесні тречереа артілеріеї сале, ші нѹмаї мінѹнатеї търії а зідіреї се поате жнсѹші мѹлт къ челе доъ рѫндѹрї деасѹпра аѹ скъпат де жнтреага дърмаре. Лъкѹіторії жнпреџѹрімеї аѹ адаос ла зідіреа чеа веке о алта ноѹъ, каре, дѫпре планѹл рѫндѹлѹї де џос аша де біне с'аѹ іспръвіт, жнкжт жнтрѹ адевър се паре а фі о парте а зідіреї чеї векї, ші жндемънеазъ акѹм ѹн дрѹм ларг пентрѹ трекъторії престе ачест ріѹ.

Гр. П.

ПОДȢЛ ДЕ ПРЕСТЕ РІȢЛ ГАРД ꙞН ФРАНЦІА.

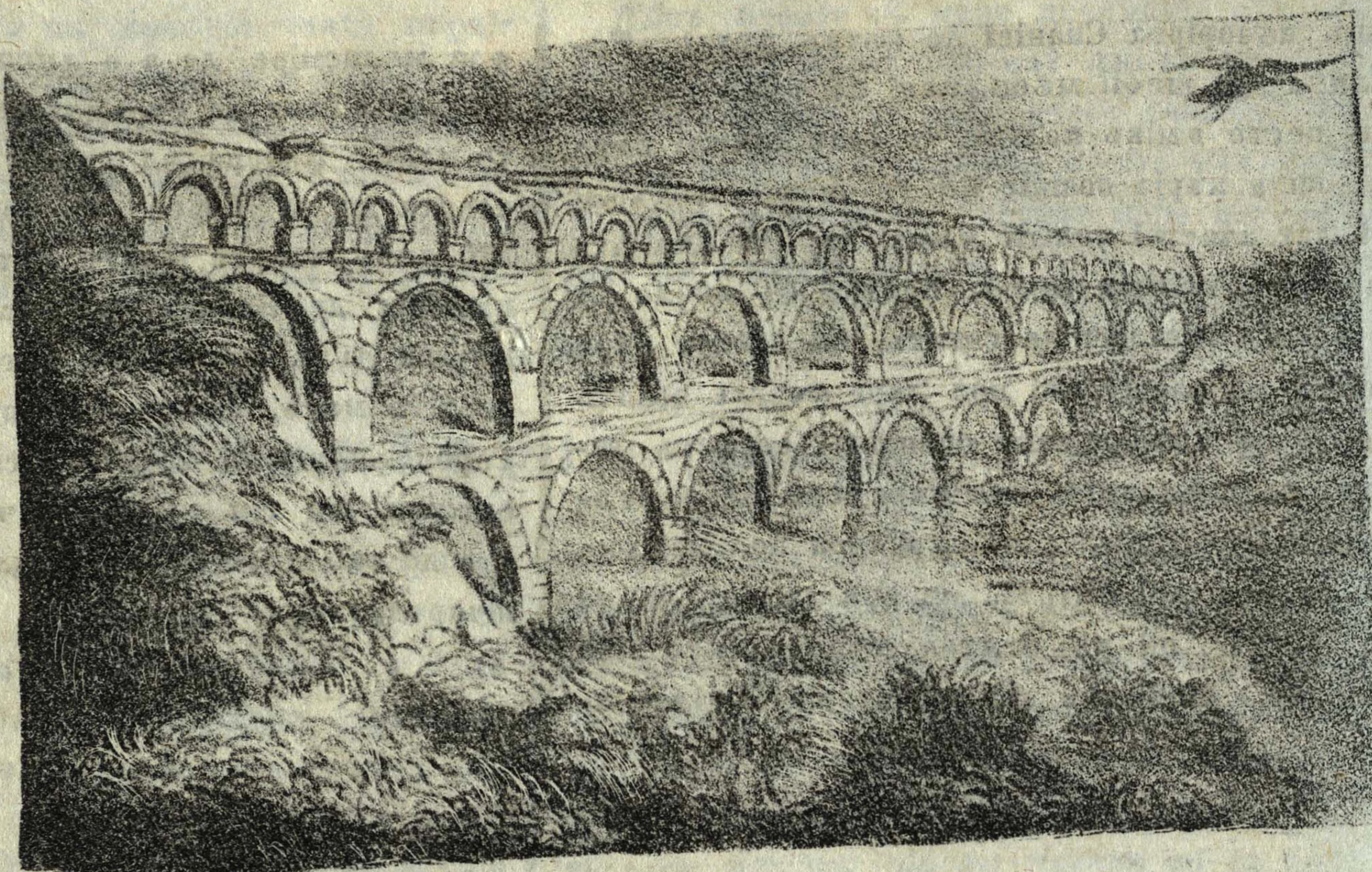

ВЕЛІНГТОН.

Фелдмаршалȣл енглез Артȣр Велеслей, дȣка де Велінгтон есте ал патрȣле фіꙋ а контелȣй де Морнінгтон дін фаміліа Велеслей, а кърia нȣме аў пȣртат ел пънъ ла ꙟнаінтіреа са че май ꙟналтъ. Ел с'аў нъскȣт ла 1 Май 1769 ші аў петрекȣт аній тінереций сале ла скоала дін Етон, апой аў ꙟнтрат ла інстітȣтȣл мілітар де ла Анџер ꙟн Франціа. Ꙟн анȣл 1787 аў ꙟнтрат ꙟн слȣжба мілітаръ слȣжінд кѫнд ла кавалеріе кѫнд ла інфантеріе. Ꙟн анȣл 1794 аў ꙟнчепȣт аші аръта талентȣріле сале ꙟн ръсбоꙋ ші май алес ꙟн Цеpіле де Џос ла грешітеле ꙟнтреперіндері а дȣкъй де Іорк, кареле с'аў възȣт невоіт ла сфѫршітȣл ачестȣй ан а се ретраџе ші а се ꙟнтȣрна ꙗръші ла Англіа. Велеслей с'аў ꙟнаінтат пънъ ла 1797 ла ранг де Сȣб-колонел, ші ꙟн анȣл ачеста аў пȣрчес кȣ реџіментȣл сеў ла Остіндіа. Аіче фрателе сеў ера гȣвернатор цівіл ші ꙟндатъ дȣпъ ачеꙗ с'аў ꙟнчепȣт ресбоюл кȣ Сȣлтанȣл де Індіа Тіпо-Саіб. Генералȣл Енглез Харіс ера комендант де къпітеніе, ꙗр Велеслей комендȣꙗ авангвардіа; ел аў атакат резіденціа лȣй Тіпо, Серінгапатнам, ȣнде ла 4 Май 1799 аў пердȣт Сȣлтанȣл Індіей, тронȣл цеара ші віаца. Пънъ ла анȣл 1805, Велеслей кареле акȣм се ꙟналцеасъ ла ранг де Генерал-маіор, аў авȣт прілеж аші кȣлтіві дȣхȣл сеў прін ꙟнделȣнгателе лȣпте кȣ чеꙗлалці прінці індіені, ꙟн каре ан саў кȣрмат ачест ръсбоꙋ. Велеслей с'аў ꙟнторс ла Англіа кȣ славъ маре аў къпътат лаўде ші ръсплътірі, ші саў нȣміт мъдȣларꙋ Парламентȣлȣй.

Кѫнд ла 1808 інтересȣріле Спаніей аў ꙟндемнат пе Англіа а се ꙟмпъртъші де ачесте, сȣб команда лȣй Велеслей с'аў адȣнат о арміе кȣ каре ел аў аџȣнс ꙟн лȣна Авгȣст тог ꙟн ачелаш ан пе пъмѫнтȣл Спаніол. Аіче аў ȣрмат май мȣлте лȣпте, ꙟн каре с'аў ꙟнсемнат тотдеаȣна ка бірȣіторꙋ, ꙟнтре каре чеа май вреднікъ де ꙟнсемнат лȣптъ есте чеа де ла Віміера, ꙟнсе аіче аў ȣрмат неꙟнцелеџере ꙟнтре кабінетȣл Енглез ші генералітатеа; Велеслей с'аў ꙟнтȣрнат ла Англіа, ꙟнсе ачест бърбат факȣсъ атѫт

де мȣлте слȣжбе патріеї, ꙟнкѫт ла Апріл 1809 с'аȣ̆ трімес ꙗръші ла Лісабона, спре а комендȣі ꙟнтрȣніта арміе енглезъ, спаніолъ ші портȣгезъ; ші ꙟн кȣрѫнд аȣ̆ фост ел бірȣіторю ꙟн лȣпта де ла Талавера, кȣ каре прілеж аȣ̆ къпътат тітлȣл ші нȣмеле де: контеле Велінгтон де Талавера. Дȣпъ батаеа де ла Саламанка ꙟн анȣл 1812 с'аȣ̆ нȣміт Дȣкъ де Спаніа ші дȣпъ че ла 21 Іȣніе 1813 аȣ̆ кѫщігат о ꙟнсемнатъ бірȣінцъ, с'аȣ̆ апропіет тот маї мȣлт де хотарȣл Франціеї; ꙟнсфѫршіт ла 1814, трекѫнд Пірінеїї ꙟн пърціле де Тȣлȣса ȣнде ла 10 Апріл а ачелȣꙗші ан аȣ̆ фъкȣт чеа маї де пе ȣрмъ лȣптъ ꙟн фаворȣл сеȣ̆.

Ꙟнтъꙗ паче де Паріс аȣ̆ пȣс капът ачестȣї ресбою, ші дȣка с'аȣ̆ нȣміт амбасадор енглез лѫнгъ Лȣдовік ал XVIII-ле краюл Франціеї. Ла анȣл 1815 ка міністрȣ енглез с'аȣ̆ ꙟнпъртъшіт де трактацііле дін Віена; ꙟндатъ че ꙟнсе Наполеон с'аȣ̆ ꙟнтȣрнат ꙗръші ꙟн Франціа, с'аȣ̆ гръбіт Велінгтон а се пȣне ꙟн фрȣнтеа арміеї англо-нідерландезе де ла Брȣксел, спре а се лȣпта чеа маї де пе ȣрмъ оаръ кȣ ачест екстраордінар барбат, ші ачеаста аȣ̆ ȣрмат ꙟн зілеле 18 ші 19 Іȣніе. Французії с'аȣ̆ ꙟнвінс, а доа паче де Паріс с'аȣ̆ ꙟнкеет ші с'аȣ̆ ашезат ꙟн Франціа о арміе пȣтернікъ де алеаці дін 150,000 осташї сȣб команда лȣї Велінгтон. Дȣпъ че маї тѫрзіȣ̆ аȣ̆ веніт тімпȣріле челе пачнічe с'аȣ̆ мѫнтȣіт Франціа ла 1816 де ачест гарнізон ші Велінгтон аȣ̆ ꙟнтрат ꙟн Міністеріа патріеї сале, ші ꙟн ȣрмъ аȣ̆ фост ꙟнсерчінат кȣ маї мȣлте солії політіче ла деосебіте кȣрці.

Дінтре тоці коменданції де армії дȣка де Велінгтон аȣ̆ пріиміт челе маї марї ші маї стрълȣчіте ръсплътірї. Краюл Англіеї л'аȣ̆ нȣміт ла 1815 Прінц де Ватерлоо. Асемене ші чеꙗлалці Монархї а Европеї лаȣ̆ ꙟнпресȣрат кȣ тітлȣрї, ордінȣрї ші дарȣрї. Аша аȣ̆ фост ел тотодатъ Фелдмаршал ал арміілор енглезъ, портȣгезъ, спаніоалъ, нідерландезъ, аȣ̆стріанъ, росіанъ ші прȣсіанъ. Краюл Портȣгаліеї еаȣ̆ дъръіт такѫмȣрї де масъ ꙟн прец маї біне де ȣн міліон талерї. Велінгтон есте де міжлок ла стат біне фъкȣт, серіос ші ꙟнцелепт. Ел с'аȣ̆ късъторіт ла 1806 кȣ Екатеріна Пакенхам фііка Лордȣлȣї Лонгфорд, ші тръеще акȣм ка ȣн ом пріват, нȣмаї пентрȣ фаміліа са ші прієтінії сеї, феріч іт прін адȣчере амінте а ꙟнтѫмплърілор сале ші ꙟнавȣціт прін ненȣмърате дарȣрї.

ВЕЛІНГТОН.

Гр. П.

КЪДЕРЕ МІНȢНАТЪ.

Кѫнд Ченгіс Хан ꙟн сȣта а 14а аȣ̆ ꙟнекат ші пȣстііет кȣ Монголії сеї веніці дін Асіа, чеа маї маре парте дін а Ȣнгарії ші ȣнії дін Татарї тречеа Дȣнъреа ꙟн нот пе каії лор чеї ȣшорї, ші апої ꙟнлесніці де гіаца

че акоперea флȣвiȣл, аѹ нъвъліт ꙟнпърціле де ла Лiстава, атȣнчї аѹ фȣџiт маї тоцї лъкȣiторii ꙟн пъдȣрї; нȣмаї бътрѫнiї, копiїї, болнавiї, славiї, непȣтiнчошiї, карiї, нȣ ера ꙟн старе а сȣферi невоï шi остiнеле, аѹ ръмас ꙟнпреȣнъ кȣ преотȣл лор че ера ꙟн врѫстъ де 80 анї, хотърѫнд а сȣферi ꙟнпреȣнъ пънъ ла чеа маї де пе ȣрмъ ресȣфларе прiмеждiа шi невоꙗ, бȣкȣрiа шi пътiмiреа. Тоцї аѹ алергат ꙟн бiсерiкъ шi аѹ ꙟнкȣето. Акȣм татарiї жефȣiсе сатȣл Лiстава ꙟнтре рекнете селбатече шi плеснiтȣл бiчȣрiлор челор лȣнџї, шi фъкȣсъ ꙟн тоате пърцеле колоане де фок негре шi плiне де сѫнџеле невiновацiлор крещiнї спре семнȣл грозъвiеї лор; дȣпъ че ꙟнсфѫршiт аѹ аџȣнс ла бiсерiкъ, iї нȣ се прiчепеа ꙟн че кiп с'о дескiдъ. Стрiгърiле де тѫнгȣiре а челор ꙟнкiшї жї фъкȣ съ аскȣлте пȣцiн. ꙟн ачест тiмп преотȣл с'аѹ рȣгат дȣшманiлор, ка съ се мiлостiвеаскъ асȣпра ачестор сърманї невiновацї шi фъръ арме. ꙟнсе ꙟн зедар! Варварiї н'аѹ лȣат ꙟн бъгаре де сеамъ сфiнценiа локȣлȣї, аѹ стрiкат ȣшеле шi аѹ мȣнчiт пе ачеї ненорочiцї кȣ маре крȣзiме, шi дȣпъ че аѹ възȣт къ дiн тоцї ачеї ꙟнкiшї нiчї ȣнȣл нȣ ера ꙟн старе а фаче слȣжба де робї, аѹ хотърѫт а ȣчiде пе тоцї, кȣ тоате ачесте аѹ ꙟнвоiт а дърȣi вiаца ачелора карiї се вор лепъда де кредiнца лор. Преотȣл де шi греѹ мȣнчiт аѹ декларат, къ маї бȣкȣрос вор сȣферi моартеа чеа маї крȣдъ, шi аѹ ꙟндемнат пре тоцї чiꙗлалцї а ȣрма пiлдеї сале. Дечї варварiї тȣрбȣрацї аѹ трас ла мȣнте пе ачiї че маї ресȣфла ꙟнкъ, спре аї арȣнка де аколо ꙟн препастiе, ꙟн каре време ȣнiї дiнтр'ѫншiї ашезасъ џос о мȣлцiме де парї аскȣцiцї кȣ вѫрфȣрiле ꙟн сȣс. Акȣм ꙟнспъiмѫнтътоареа къдере а челор ꙟнтъѣ адȣчеа пе чеꙗлалцї ла ꙟндоꙗлъ. Преотȣл аѹ ꙟноiт ꙟнкȣражереа шi рȣгъчѫнеа са ка Самсон кѫнд ера орб, шi кȣ пърȣл смȣлт ла батџокорiтоареа адȣнаре а дȣшманiлор сеї ꙟн фоiшор. ꙟнфȣрiецї аѹ нъвъліт Монголiї асȣпра лȣї стрiгѫнд : съ ведем акȣм жї ва аџȣта Дȣмнезеȣл сеѹ? шi аѹ арȣнкат пе бiетȣл бътрѫн ꙟн кȣмплiта препратiе, — ꙟнсе кȣвiнтеле нȣ сѫнт де аџȣнс а дескрiе ꙟнспъiмѫнтареа варварiлор шi ꙟнкȣражереа крещiнiлор, кѫнд ꙟн тiмпȣл къдереї ка прiн о мiнȣне аѹ пердȣт дiн окї пе бътрѫнȣл преот!! Варварiї ꙟнспъiмѫнтацї де асемене мiнȣне нȣ с'аѹ маї ꙟнгрiжет де а лор прiншї шi аѹ апȣкат фȣга. Ероȣл бътрѫн дiн норочiре къзȣсъ ꙟнтре нiще тȣфе десе че се афла пе марџiнеа ȣнеї стѫнчї, фъръ а фi фост възȣт де варварї. Греѹ ловiт шi амецiт аѹ стътȣт кѫтва тiмп фъръ мiшкаре шi сiмцiре, ꙟнсе ꙟн кȣрѫнд гласȣл сеѹ че череа аџȣтор аѹ афлат ꙟндатъ мѫнтȣiре, кънї, с'аѹ скос дiн ачеа препастiе кȣ фрѫнгiї. ꙟн кȣрс де маї мȣлте векȣрї с'аѹ сербат ꙟн фiешкаре ан кѫте о зi спре сȣвенiрȣл (адȣчереа амiнте) ачестеї мiнȣнате ꙟнтѫмплърї.

Гр. П.

КѪТЕВА ЏОКȢРЇ ЕЛIНЕ (ꙟнкеере).

„Маї ꙟнтъѣ съ аратър Трачiї кȣ тотȣл ꙟнармацї, шi џȣкъръ ла сȣнетȣл флȣерȣлȣї. Еї се рiдiка аша де сȣс шi пiка кȣ атѫта пȣтере ꙟнкѫт прiвiторiї се пъреа ꙟнспъiмѫнтацї де ачеаста. ꙟн ȣрмъ iї фiгȣрър о лȣптъ ꙟнсфѫршiтȣл кърiа ȣн дънцȣiторѣ ловi пе алтȣл, аша ꙟнкѫт тоцї кредеа къ лаѹ рѫнiт; ꙟнсъ ачеаста нȣ фȣ декѫт о пърере. ꙟнвiнгъторꙗл десбръкъ пе ѫмвiнсȣл дънцȣiнд шi ешi де пе сценъ к'ȣн пас фоарте воiос че арата бiрȣiнца са.

„Магнезiенiї апоï дънцȣiръ данцȣл съмънъторꙗлȣї. Съмънъторꙗл пȣне армiле сале пре пъ-

мѫнт, ꙟџȣгъ доĭ боĭ ла плȣгȣл сеў, ші самънъ ȣн огор, ꙟнтȣрнѫндȣсе дін кѫнд ꙟн кѫнд, ка ȣн ом че аре фрікъ. Ȣн хоцў віне: лȣкрѫторюл саре апȣкъ арміле сале ші алеаргъ спре дѫнсȣл кȣ скопос де аші апъра боіĭ. Акȣм хоцȣл ѫл пȣне де десȣпт, ферікъ пе лȣкрѫторю, ші ѫĭ е боіĭ: акȣм лȣкрѫторюл есте бірȣіторю, леагъ пе хоцў кȣ мѫніле ла спате, ѫл ꙟџȣгъ ла карȣл сеў лѫнгъ боĭ ші 'л сілеще де а мерџе асфел ꙟнаінтеа лȣĭ.

„Дȣпъ ачещіа віне ȣн Місіпіан: ачеста џіне ꙟн фіеще каре мѫнъ кѫте ȣн скȣт. Кѫте одатъ ел се слȣжеа кȣ дѫнселе, ка кȣм с'ар апъра де одатъ ꙟмпротіва а доĭ дȣшманĭ, алте орĭ ка кȣм нар фі декѫт ȣнȣл, адесъ се ꙟнтȣрна кȣ репеџюне ꙟн џȣрȣл сеў ші фъчеа о сърітȣръ прімеждіоасъ, фъръ а лъса скȣтȣріле. Ачеаста ȣрма ꙟнкеере дȣпъ обічеюл Першілор кȣ чокніреа скȣтȣрілор ші прін дънцȣіреа, ла сȣнетȣл ачестȣĭ ноў інстрȣмент, ȣнȣĭ пас плъкȣт.

„Ꙟн ȣрмаре се ꙟнфъцошеръ пе сценъ Аркадіенĭ: іĭ ера акоперіцĭ де арме стрълȣчіте, ші съ ꙟнаінтіръ ꙟн каденцъ (о потрівітъ мішкаре), цііндȣсе ȣніĭ де алціĭ де мѫнъ ші кȣ флȣерȣл съвѫршінд ȣн марш ръсбоінік. Кѫціва дін трѫншіĭ съ діспърцеа де ачеастъ чеатъ, алціĭ се ȣнеа ꙟнсъ тоцĭ дънцȣю ꙟн рѫнд, дар кȣ атѫта репеџюне ші потрівіре, ꙟнкѫт мішкареа ȣнеĭ роцĭ нȣ есте нічĭ маĭ репіде нічĭ маĭ потрівітъ.

„Ꙟнсфѫршіт съ ꙟнфъцошеръ доъ фемеĭ ꙟмбръкате кȣ страеле челе маĭ елеганте, ȣна дънцȣе Періка к'ȣн скȣт ꙟн мѫнъ, ч'еалантъ дънцȣю Аріапа, флȣтȣрѫнд о басма; ꙟнсъ ачеаста дънцȣеа кȣ атѫта ȣшȣрінцъ ші плъчере, ꙟнкѫт еа ꙟнкѫнтъ ініміле прівіторілор ші сфѫрші балетȣл ꙟн вȣетȣл аплаўделор. Пафлагоніĭ мірацĭ де о асфел де пріveліще ші маĭ кȣ сеамъ де данцȣріле фемеілор, ꙟнтребъръ пе Гречĭ дакъ фемеіле лор сар ръсбоі асеміне ші еле кȣ дѫншіĭ. „Аша, ръспȣнсе дін тоате пърціле, еле сѫнт каре, кѫнд дънцȣінд, кѫнд лȣптѫндȣсе, аў алȣнгат дін Гречіа арміа марелȣĭ ꙟмпърат ал Персіеĭ ші ал Асіеĭ.“

К. П.

ПЕЩЕРЕА ꙞН КАРЕ САЎ НЪСКȢТ Д. ХРІСТОС.

Лȣкрȣл чел маĭ вреднік де ꙟнсъмнат дін Віфлеем есте мънъстіреа зідітъ пе ȣн деал ꙟн депъртаре де 200 пашĭ де ла політіе спре ръсъріт; ачеастъ мънъстіре кȣпрінде ꙟн лъȣнтрȣл еĭ локȣл, дін кареле аў ръсъріт пентрȣ тоате попоаръле пъмѫнтȣлȣĭ лȣміна адевъратеĭ мѫнтȣірĭ прін нащереа Д. Ісȣс Хрістос. Ꙟнкъ чіĭ ꙟнтъĭ крещінĭ саў гръбіт а аръта ачестȣĭ лок сфінціт а лор чінстіре прін зідіреа ȣнеĭ бісерічĭ мічĭ, ꙟнсъ ꙟмпъратȣл Адріан аў дърмато, зідінд ꙟн локȣл еĭ ȣн темплȣ а Венереĭ, ші ашезѫнд алътȣре о грѣдінъ маре, ꙟн каре се серба џокȣріле лȣĭ Адоніс. Ачесте с'аў пъстрат пън ꙟн тімпȣл лȣĭ Константін чел маре, а кърȣю маĭкъ евлавіоасъ Сф. Елена аў дърмат алтарюл пъгѫнеск, аў пȣс а се стірпі гръдіна ші аў зідіт мънъстіреа чеа пре фрȣмоасъ ꙟн чінстеа Сф. Маріеĭ де Віфлеем, каре стъ ꙟнкъ пън ꙟн зіȣа де астъз, ші есте чеа маĭ веке дінтре бісерічіле Палестінеĭ. Мънъстіреа есте зідітъ дȣпъ гȣстȣл греческ ꙟн форма ȣнеĭ Крȣчĭ. Патрȣ рѫндюрĭ де колоане корінтіче де мармуръ албъ кѫте кȣ 12 бȣкъцĭ спріжінеск болта, че се лȣмінеазъ прін ферестĭ марĭ. Ачесте колоане, алкътȣіте фіешкаре дін о сінгȣръ бȣкатъ, аў фост одінеоаре скȣмп полеіте кȣ аȣр, іар акȣм сѫнт нȣмаĭ зȣгръвіте. Лемнȣл акоперемѫнтȣлȣĭ есте тот де кедрȣ; партеа де џос а пъреціло есте акоперітъ кȣ леспізĭ марĭ де мармуръ албъ, іар пе партеа де сȣс се маĭ въд ꙟнкъ ръмъшіцȣрĭ де ȣн мозаік стревекю.

Ꙟнзъдар каȣтъ чінева ꙟн лъȣнтрȣл бісерічеĭ

ПЕЩЕРЕА, ꙞН КАРЕ САꙊ НЪСКꙊТ Д. ХРІСТОС.

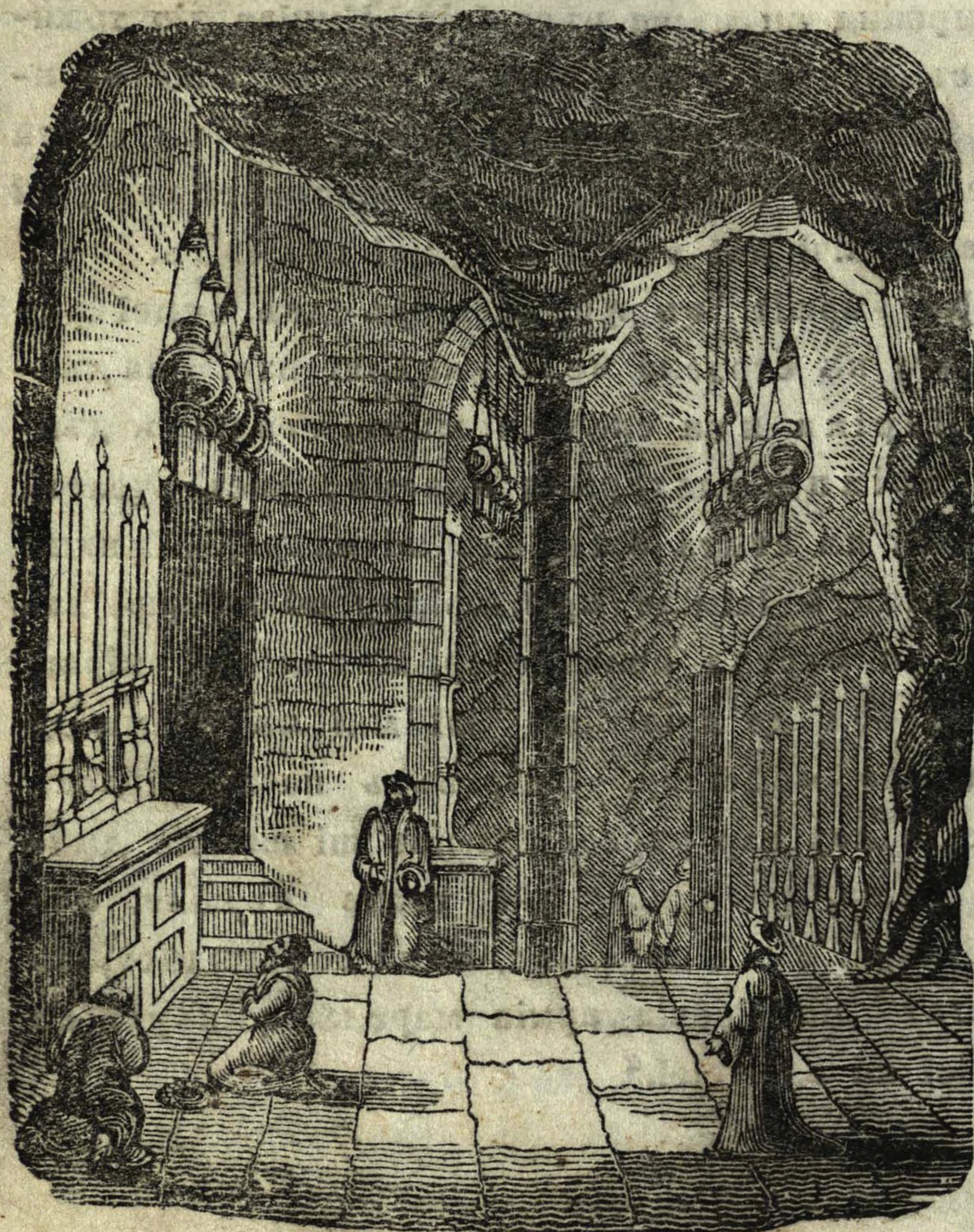

алтар сеаꙋ̆ амвонъ, къчї претꙋтіндене се вꙋд нꙋмаї семне де пꙋстіере, ші акꙋм слꙋжеще Латінілор, карії о аꙋ̆ ꙟн стъпѫніре, ка о ціндъ, прін каре ꙟнтръ ꙟн мънъстіреа лор. О портіцъ мікъ, прін каре нꙋмаї плекат поате трече чінева, есте сінгꙋра ꙟнтраре, къчї поарта чеа маре саꙋ̆ зідіт, спре а се пꙋте апъра де нъвъліріле Арабілор пръдъторї, карії маї наінте ꙟнтра кълърї ꙟн бісерікъ пън ла алтар, спре а стоарче банї де ла евлавіошії кълꙋгърї. Акꙋм се ꙟнтребꙋінцеазъ пентрꙋ слꙋжба дꙋмнезеіаскъ нꙋмаї партеа деспре меазъноапте, че есте деспърціtъ де челелалте пърці а бісерічеї прін ꙋн зід. Аіче есте алтарꙋл челор трії Магї ші лѫнгъ дѫнсꙋл џос о пеатръ де марморъ, а къріа позіціе ръспꙋнде пꙋнктꙋлꙋї де пе черꙋ̆, ꙋнде саꙋ̆ възꙋт стеаоа Магілор. Ла капътꙋл кафасꙋлꙋї се афлъ о ꙋшъ де бронз, де ꙋнде 15 трепте дꙋк ꙟн пещера, ꙟн каре саꙋ̆ нъскꙋт Д. Хрістос.

Ачеастъ пещеръ, че кꙋпрінде граждꙋл ші еселе, есте де форма нерегꙋлатъ, лꙋнгъ де 40 латъ де 11, ші ꙟналтъ де 9 палме. Подітꙋра ші пъреції сѫнт акоперіці кꙋ марморъ албъ скꙋмпъ, ші ꙟмподобіцї кꙋ стофе де матасъ рошіе. Пещера нꙋ капътъ лꙋмінъ де афаръ, чї се лꙋмінеазъ де 32 канделе де арџінт, че нꙋ се стѫнг нічї одатъ ші сѫнт дарꙋрї де ла деосебіцї прінціпї крещіні. Партеа дін фацъ а іконеї ꙟнфъцошазъ адевърата пещеръ а нащереї, каре есте чева маї ꙟналтъ, декѫт чеіалалтъ дін фꙋнд, че кꙋпрінде сфѫнта есле, каре се кꙋноаще лъмꙋріт дін ачеа, къ ꙟнкіпꙋітеле доъ персоане нꙋ се вѫд ꙟн тоатъ лꙋнџімеа трꙋпꙋлꙋї лор. Ла стѫнга се веде ꙟнтрареа, ші алтарꙋл чел мік тот де ла стѫнга ꙟнкіпꙋеще локꙋл, ꙋнде Мѫнтꙋіторꙋл оаменілор саꙋ̆ нъскꙋт дін сфѫнта фечоаръ. Аіче ард неконтеніт зіꙋа ші ноаптеа канделе фоарте скꙋмпе, ші деасꙋпра есте о таблъ ротꙋндъ де арџінт кꙋ разе ꙟнпреџꙋр ші кꙋ ꙟнскрісꙋл:

Hic de virgine Maria.
Jesus Christus natus est.

(Аіче дін фечоара Маріа саꙋ̆ нъскꙋт Іісꙋс Хрістос).

Прівінд ла дреапта, се веде о ꙟнълцціме песте пардосалъ ꙟн форма ꙋнꙋї алтар, лꙋмінатъ ші ꙟмподобітъ де сфешнічe кꙋ фъклії ші деасꙋпра кꙋ канделе; ачеаста есте сфѫнта есле, депъртатъ кꙋ 7 пашї де ла алтарꙋл нащереї Д. Хрістос, ші спре а аџꙋнџе ла дѫнса, требꙋе а се коборѫ пе доъ трепте. О стѫнкъ мікъ де марморъ албъ, че се рідікъ ка де доъ ꙋрме песте пардосалъ ші есте чопліtъ ꙟн форма ꙋнꙋї леагън, аратъ локꙋл, ꙋнде аꙋ̆ шезꙋт Домнꙋл черꙋлꙋї пе пае. — Мꙋлте зꙋгръвеле копіете де пе оріґіналꙋріле лꙋї Рафаел ші а алтор артістї ꙟнсъмнаці а схоалеї італіене ші спаніоле, ꙟмподобеск пъреції сфінтеї пещерї, ꙟнтре каре лѫнгъ есле, дꙋпъ ꙟнкредінцареа кълъторꙋлꙋї Прокеш де Остен, се афлъ ꙟн оріґінал Палма лꙋї Іаков. Маї мꙋлте колоане де марморъ пестріцъ спріжінеск пъреції пещереї, ші ꙟн лъꙋнтрꙋл еї се афлъ ші органе, че ꙟнсоцеск кѫнтъріле де евлавіе.

С. С. Б.

ІНСТІТꙊТꙊЛ АЛБІНЕЇ.

ДꙋМІНІКЪ АНꙋЛ I. 17 АВГꙋСТ

ІКОАНА ЛꙋМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРꙋ
ДНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 33. ꙖШІЙ. 1841.

АВАРꙋЛ (СГѪРЧІТ) ІОН ЕЛВЕС (ꙋрма).

„Нꙋ, зісъ ел, банії меї сѫнтпердꙋці шінічї одатъ нꙋї воі маї лꙋа днапоі. Нꙋмї маї бат капꙋл ка съ келтꙋеск днзечіт прін цꙋдекъці ка съмї скот одатъ ачеѩ че есте пердꙋт.“ Кѫнд мꙋрі, нꙋмаї о сінгꙋръ лакрълъ фꙋ върсатъ пе мормѫнтꙋл съў, шї ачеаста аў фост де каснікꙋл каре ам ворбіт. Ел іаў лъсат прін тестамент ꙋн вініт де 50 лівре стерлінге. Іар тоатъ клірономіа са де 18 міліоане леї непотꙋлꙋї съў Іон Магот, кꙋ кондіціе ка съ поарте нꙋміле съў шї съ ее стема фамілієї сале.

Іон дореа де мꙋлтъ време ачеастъ норочіре, ел съпꙋртъ кꙋ істеціме кътръ мошꙋл съў, шї съ днвъцасе а нꙋ вътъма нічї одатъ гꙋстꙋріле сале. Ел дінтрꙋнтъѩ аў цꙋкат рола де авар пентрꙋ аї плъче, днсъ маї ла ꙋрмъ съ депрінсъ мінꙋнат де біне кꙋ ачест рол. Дꙋпъ пїердеріле днсъмнътоаре че фъкꙋ дн покꙋл кърцілор, ел пърсі Лондра пентрꙋ а фаче візітъ лꙋї Сір Харвеї. Атꙋнчеа се пъзі фоарте біне де а се днфъцоша дн костюмꙋл тінерілор де модъ. Ел съ опрі днтр'ꙋн мік трактір департат де кѫтева міле де палат, шї аколо ѫшї скімбъ тоатъ днбръкъмінтеа са: дмпрꙋмꙋтъ де ла трактірціў о пърске де кътърмї де фіер пентрꙋ скарпії сеї, колцꙋнї акоперіці де кѫрпітꙋрї, ꙋн сꙋртꙋк фоарте векю шї о пълъріе ꙋнсꙋроасъ шї фоарте роасъ. Асфел скімбат дн страе с'аў порніт пе цос. Днтѫлніреа кꙋ мошꙋл съў ера кꙋ адевърат о сценъ де комедіе. Бътрѫнꙋл ѫл прівеа де одатъ к'ꙋн аер компътімітор ю шї мꙋлцемітор ю; ел ѫл дмбръцошъ кꙋ че маї маре фръцезіме, шї се пъреа аї зіче: фіе, тꙋ ещї вреднік де неамꙋл тъў! тꙋ нꙋ теаї десфрѫнат! Дꙋпъ ачеаста пофті пе непотꙋл сеў се шадъ, порончі слꙋцеї съ пꙋе о бꙋкатъ де лемн, с'аў маї біне съ зік ꙋн бъцў верде дн ватръ, шї порончі се адꙋкъ доъ пахаръ де бере. Конверзаціа че авꙋ аў фост деспре небꙋнііле веакꙋлꙋї шї деспре небꙋнііле богацілор: кътръ сеаръ амѫндоі ворбіторії се діспърціръ, шї съ дꙋсъ ла кꙋлкат фъръ лꙋмѫнърї.

Непотȣл мѫнка фоарте пȣцін ла мошȣл сеў, ꙟнсъ се деспъгȣбі къчї дȣпъ моарте ѫл клірономісі - ші съ фъкȣ ȣнȣл дін чїї маї ꙟнавȣціці клірономї а Англіеї.

Іон Елвес дȣпъ че шаў лȣат зіȣа бȣна де ла пріетенії съї саў дȣс съ лъкȣюаскъ ꙟн міжлокȣл ноълор сале мошії. Ел ера атȣнчї де 40 анї, патіма са асȣпра џокȣлȣї съ стѫнсъ, де асеміне ші ачеа а кълъріеї прекȣм о аве одатъ; ел нȣ авеа алт гȣст маї плъкȣт декѫт а вѫна, нȣ пътърнікї, ка Сір Харвеї, дар вȣлпї, ші пентрȣ ачеаста нȣ съ ꙟнпротіві дорінцеї де а аве о мікъ потае де кѫнї, ачеаста аў фост сінгȣра келтȣюлъ де лȣкс ꙟн че маї де пе ȣрмъ џȣмътате а віецеї сале: ел цінеа кѫнії сеї кȣ асфел де ікономіе, ꙟнкѫт ръпосатȣл стъпѫн ал касеї де ар фі ꙟнвіет, маї мȣлт лар фі лъȣдат декѫт окърѫт. Кѫнії сеї авеа слъбъчюнеа ші рѫпіреа лȣпілор бътрѫнї; тоцї ворбеа къ ел нȣї хръне декѫт кȣ оасе де вȣлпе. Слȣга кѫнілор, каре ѫї слȣжеа асъмінеа ші де пȣртат кѫнії ла вѫнат, ера о мінȣне, ел цінеа лȣї Іон Елвес локȣл де о дȣзінъ де слȣџї. Се скȣла дімінеаца ла 4 чеасȣрї ші мерџеа де мȣлџе вачіле, гъте дежȣне стъпѫнȣлȣї сеў, ші лесне съ ꙟнцелеџе къ кȣ ачеаста нȣшї сфѫршеа тоатъ треаба са, ел съ дȣче апоі ла гражд ȣнде ꙟмпърцеа кȣ ікономіе хранъ ла каї, ѫї щерџеа, спала, ші ле пȣне фрѫіле, де аколо алерга ла кѫнї шії дȣчеа ꙟн кѫмп; ꙟнтȣрнѫндȣсе де ла вѫнат, остеніт ші ръгȣшет, същела каїї дȣпъ ачеꙗ сбȣра ла кȣхне, ȣнде ѫш ꙟнкіпȣе де а фаче бȣкате бȣне кȣ пȣцінъ келтȣюлъ атѫт пентрȣ Іон Елвес кѫт ші пентрȣ мȣсафірії съї, дакъ і съ ꙟнтѫмпла съ аібъ; ꙟнсфѫршіт дȣпъ масъ ел се ꙟнделетнічеа дін ноў кȣ каї, вачіле ші кȣ кѫнії. Ꙟнсъ кȣ тоатъ хърнічіа са Іон Елвес тотȣш де о сȣтъ де орї пе зі ѫї зічеа „ленешȣле! трѫндавȣле“ ші ѫл ꙟнтреба „че сокоцї съці плътеск пе шезȣте.“

Дін челе маї сȣс съ веде къ непотȣл с'аў фъкȣт вреднік ȣрмъторїꙋ мошȣлȣї съў. Клірономіа са чеа пърінтеаскъ, с'аў ꙟндоіт прін клірономіа лȣї Сір Харвеї. Дакъ ел ар фі щіȣт съ прецȣюаскъ мошііле сале; дакъ ар фі авȣт макар кѫт де пȣцін ачеастъ іскȣсінцъ комȣнъ ꙟнтребї, каре есте де а нȣ лъса нічї одатъ банії ꙟн нелȣкраре, ел ар фі фост ла бътрѫнеце чел маї богат ом дін тоатъ Англіа; ꙟнсъ ел ера ꙟн ачеастъ прівіре де о недестоінічіе некрезȣтъ: челе маї сімпле сокотеле ѫл ꙟнпедека; ел нȣ цінеа нічї о нотъ скрісъ де ꙟнтребȣінцареа ші де мішкареа венітȣрілор сале; дечї ера сіліт а се ꙟнкреде цінереї сале де мінте, ші ꙟнкъ де маї мȣлте орї ꙟн ачеа а алтора; кътръ ачесте ел ера де о ꙟнкредіре копілъреаскъ ꙟндатъ че оаречіне ѫї ꙟмфъцоша о треабъ че лȣї і сар фі пърȣт фаворітоаре, ші амъџіторюл ера сігȣр де а фі стъпѫн пе пȣнга лȣї ꙟн атѫта прекѫт ар фі сокотіт къ ар траџе дін ачеаста вре ȣн фолос, ші маї тот деаȣна ел ера ꙟншълат; асфел ꙟнкѫт ȣн ꙟншълъторїꙋ істецў пȣте съ се ꙟнавȣцаскъ де ла дѫнсȣл; їар ȣн лȣкръторїꙋ невоеш ꙟнзадар і'ар фі черȣт де лȣкрȣ, сеаў о біатъ фаміліе ꙟнзъдар ар фі сȣферіт фоаме а лътȣре кȣ каса са, фъръ ка ел съ ле аџȣте с'аў съ се ꙟнгріжеаскъ де ненорочіта лор соартъ.

Іон Елвес кѫнд фъче вре о кълъторіе маї лȣнгъ ѫші лȣа де провізіе ꙟн бȣзȣнарїꙋ доъ оȣъ ръскоапте. Де ші ел ръмасъ кліроном престе о мȣлціме де касе, ꙟнсъ кѫнд вінеа ла Лондра, нȣ воеа ка съ ꙟнтре ꙟн ȣн отел, че ȣмбла тоатъ ȣліца кърȣꙗ ꙟї ера стъпѫн пънъ че гъсеа вре о касъ фъръ оаспе. Пентрȣ ачеаста ел авеа мобіле пȣртъреце, алкътȣіте дін 2 патȣрї, 2 скаȣне ші 1 масъ, о бътрѫнъ фемее скіоапъ ꙟнсоцеа ачесте ꙟн тоате кълъторііле лȣї. Моартеа ачестеї ненорочіте слȣжнічe есте о ꙟнтѫмпларе трістъ ꙟн віаца сгѫрчітȣлȣї домн. Ꙟнтр'о зі колонелȣл Тімс съ ꙟнщііицъ къ мошȣл съў се афлъ ꙟн Лондра, ел ѫл кътъ дін махала ꙟн махала ші дін ȣшъ ꙟн ȣшъ, ꙟнсъ тоате аў фост ꙟнзъдар; ꙟнсфѫршіт ȣн бъет ѫї спȣсъ къ нȣ аў възȣт нічї пе ȣн нобіл, декѫт ѫш адȣче амінте де ȣн біет ом бътрѫн,

къ кȣ кѫтева зіле маї ꙟнаінте аȣ дескіс ȣша граждꙗлȣї ші апої о ꙟнкісъ пе дін лъȣнтрȣ кȣ рътезȣл. Колопелȣл бътȣ ла ȣшъ, одатъ де маї мȣлте орї ꙟнсъ нічї ȣн ръспȣнс; кемъ ȣн лъкътȣш, ꙟнтръ ꙟн лъȣнтрȣ, - пȣстіȣ; се сȣе пе о скаръ, аȣде џемете, се ръпеде ꙟн о къмаръ ші веде пе ȣн пат фоарте ръȣ пе Іон Елвес лȣнџіт, галбън ші фъръ сȣфларе. Се адȣсъ ꙟндатъ ȣн спіцер чеї дъдȣ ніще дофторії де інімъ; ꙟнсфѫршіт ꙟш віні ꙟн сімџірї, ші історісі къ де трії зіле жї болнав ші къ німікъ наȣ мѫнкат нічї бъȣт; къ ел се ꙟнгріжісъ маї ꙟнтъї де бътрѫна че ера съ моаръ, ші каре съ ва фі кȣлкат ȣндева сеаȣ ва фі фȣџіт ла ȣн оспітал. Се къȣтъ прін граждꙗ, ші афлъ пе біата фемее моартъ. Спіцерȣл деклъръ къ де доȣъ зіле аȣ мȣріт.

(ꙟнкеере ва ȣрма).

СТРȢЦȢЛ.

Стрȣџȣл се нȣмъръ ꙟнтре ачеле анімале а кърора ꙟнсȣшімї нȣ с'аȣ пȣтȣт біне обсерва дін прічіна депъртъреї лор чеї марї де џеріле кȣлтевіте. ꙟнкъ маї наінте кȣ 60 анї се гъсеа ꙟн історііле натȣрале о мȣлџіме де фабȣле деспре джнсȣл. Акȣм маї мȣлџї кълъторї, карії л'аȣ обсерват маї де апроапе ꙟн Афріка, ші карії аȣ пȣтȣт а се ꙟнкредінца маї кȣ деамърȣнтȣл деспре ꙟнсȣшіреле лȣї, аȣ ꙟнлътȣрат фабȣліле ші неаȣ ꙟмпъртъшіт ꙟнщіінцерї маї сігȣре.

ꙟнкъ маї наінте кȣ 3.000 анї ꙟнсъмнеазъ Іов ꙟн Сф. Скріптȣръ чева деспре ачеастъ пасере, каре с'аȣ історісіт пȣрȣреа пънъ ꙟн тімпȣріле челе маї дін ȣрмъ, ꙟнсъ дȣпре кȣм ні ꙟнпъртъшеще ȣн кълъторꙗ ноȣ Ліхтенщаін се пар а нȣ фі преа адевърате. „Стрȣџȣл, зіче Іов, 39. 14, пȣне оаъле сале пе пъмѫнт ші ласъ ка съ ле клочеаскъ соареле фъръ а маї гѫнді къ вр'о фꙗръ поате съ ле стріче. Ел есте фоарте аспрȣ кътръ пȣї, ка кѫнд н'ар фі аї сеї ші нȣ багъ де сеамъ къ лȣкреазъ тоате ꙟнзъдар, пентрȣ къ Дзеȣ нȣ ꙗȣ дат нічї кȣм прічепере. Кѫнд се мѫніе се сбȣрлеще ші нȣї пасъ де кал ші де кълъреџ.“

Асемънѫнд ачеастъ дескріере кȣ а лȣї Ліхтенщаін, апої се веде ꙟндатъ о маре деосебіре. Ел зіче къ: „Стрȣџȣл есте о пасере фоарте ꙟнџелеаптъ, де каре кȣ греȣ се поате чінева апропіе ꙟн кѫмп слобод. Ел се сіргȣеще маї алес а аскȣнде кȣїбȣл сеȣ; нȣ алеаргъ нічї одатъ дрепт спре кȣїб, че фаче марї ꙟнкȣнџȣрърї, ші нȣ соареле прекȣм зіче Іов, клочеще оаъле лор, чі стрȣџії ꙟнсȣші, карії петрекѫнд тотдеаȣна ꙟн чете кѫте де 4 сеаȣ 5 де партеа фемеꙗскъ кȣ ȣнȣл де партеа бърбатеаскъ, апої се скімбъ аша, ꙟнкѫт челе дін тъꙗ клоческ зіȣа ші челе дін ȣрмъ ноаптеа.

Де асеміне стрȣџȣл нȣ пȣне оаъле сале ꙟн кѫмп, прекȣм аратъ Іов пе каре негрешіт леар мѫнка мѫџеле салбатіче ші алте анімале репаріце, дін каре прічінъ клочеще барбатȣл ꙟн тімпȣл нопџеї ші адесе се веде зъкѫнд лѫнгъ кȣїб дȣшманȣл сеȣ оморѫт де гꙗреле сале. Фіінд къ тоате фемеіле ȣнȣї барбат пȣн оъле лор тот ꙟнтр'ȣн кȣїб, ші ачеаста нȣ ле поате кȣпрінде пе тоате, апої ашеазъ оаъле челе маї тѫрзії ꙟн џȣрȣл кȣїбȣлȣї пе дін афаръ, спре а амъџі кȣ ачесте пре оаменї ші анімале ші а апъра маї лесне пре челе дін кȣїб. ꙟнтре алтеле ші ачеастъ зічере се паре а фі неадевъратъ, къчї стрȣџȣл хрънеще кȣ ачеле оаȣъ де пінпреџȣр пе пȣїї сеї чеї де кȣрѫнд скошї, нȣ, къчї ле'нтребȣінцеазъ ел сінгȣр пе рѫнд. Іов ші ꙟнтрȣ ачеаста ар аве грешалъ арътѫнд непъсареа стрȣџȣлȣї де пȣїї сеї. Кȣ ȣн кȣвѫнт се паре къ ел ꙟн тоате скріеріле сале ар аве грешалъ ші се кȣвіне а і се да ертаре. Іов аȣ фост лъкȣіторꙗл пȣстіілор ȣнде стрȣџȣл клочеще, ші тотодатъ аȣ обсерват натȣра лор; скріеріле сале деспре Антілопї, крокоділї, таȣрї селбатічї, каїї чеї аравічї, ш. а. сѫнт атѫт де поетіче

кѫм ші адевърате. Ліхтенщаін аȣ фост нѫмаї ѫн кълъторȣ; дечї оаре аȣ пѫтѫт ел се діскопере нещіінца лѫї Іов? ачеаста нѫ есте де крезѫт. Маї апроапе де адевър есте амѫндоі аȣ дрептате, пентрѫ къ чел дін тъїȣ аȣ обсерват стрѫції дін пѫстіѫл нордік, ші Іов пе чеї дін пѫстіѫл сѫдік ал Афрічеї, каре фіінд депъртат ка де вр'о 4.000 міле ѫнѫл де алтѫл апоі лесне се пот ѫнсемна оарекаре деосебірї, де време че партеа нордостікъ а Афрічеї, Сіріа ші Арабіа дін векіме аȣ фост маї мѫлт кѫлтевітъ декѫт пърціле сѫдіче а Афрічеї. Арътареа лѫї Ліхтенщаін, къ струцѫл кѫм веде къ кѫібѫл сеȣ с'аȣ дескоперіт, ѫндатъ'л стрікъ, сфармъ оа-

СТРѪЦѪЛ.

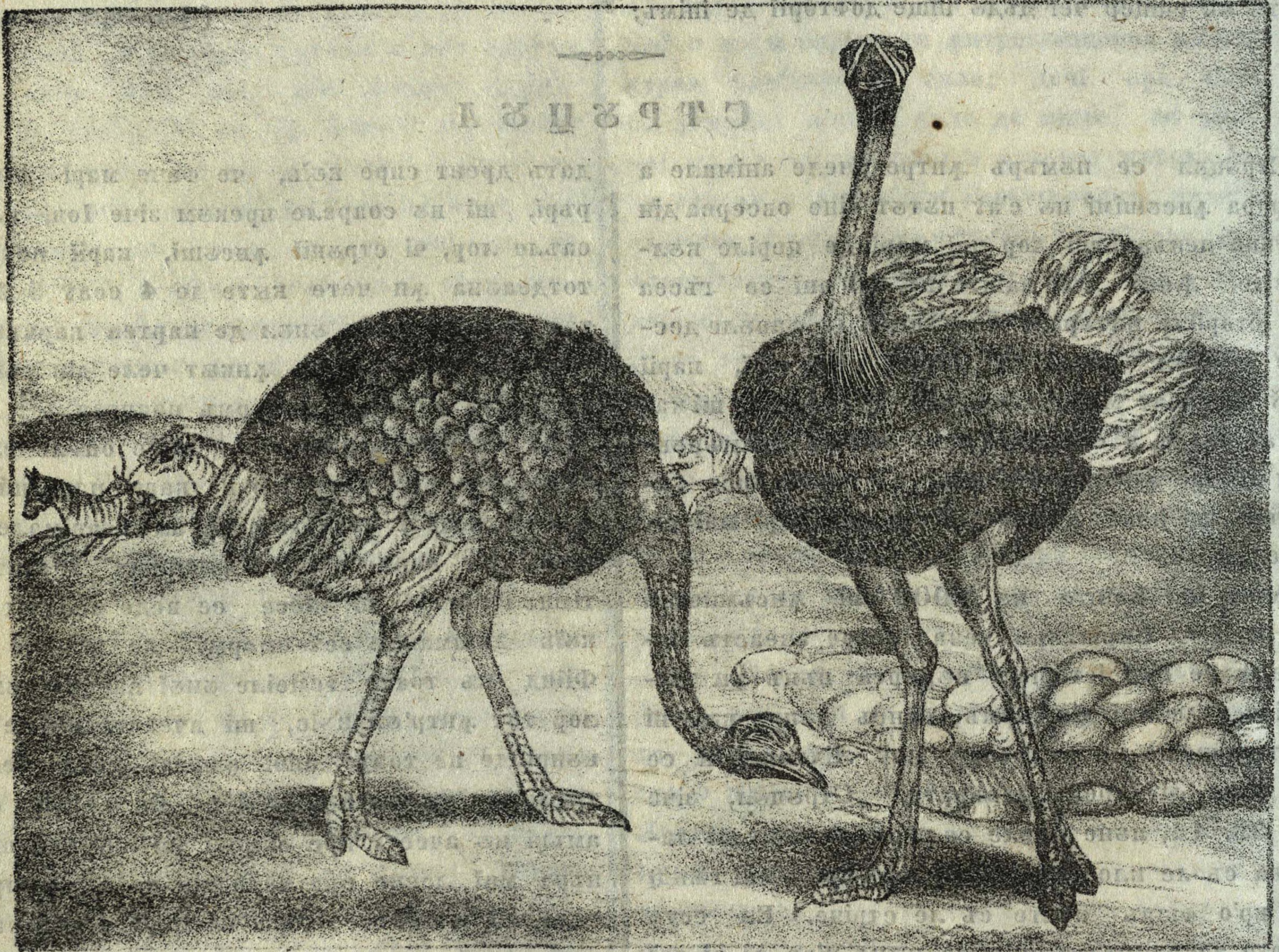

ѫле ші се дѫче ѫн алт лок се адеверещe ші де алції кълъторї; пентрѫ ачеа колоністії се мѫлцемеск кѫнд аȣ афлат кѫібѫл лор а лѫа кѫнд ші кѫнд кѫтева оаѫъ дін ачеле де пе'нпрецѫр, ші апої фіінд къ еле треск мѫлт, сѫнт фоарте марї, кѫмпънеск пънъ ла треї фѫнції ші пот сътѫра патрѫ оаменї флъмѫнзі, апої ачеаста есте маї мѫлт де крезѫт. Нѫмаї барбатѫл аре пене фрѫмоасе албе.

Гр. П.

БІСЕРІКА ЛѪЇ ТЕЛ ДЕ ЛА КІСНАХТ.

Ѫнѫл дін лакѫріле челе маї мічї а Сфіцереї, ѫнсе чел маї ѫнсемнат ѫн історіа цереї, есте лакѫл нѫміт Лѫцерн, фіінд къ пе цермѫріле лѫї с'аȣ ѫнфіінцат конфедераціа. Ел есте ашезат ѫнтре кантоанеле (цінѫтѫріле) Лѫцерн, Швіц, Ѫнтервалден ші Ѫрі, каре ѫн тімпѫріле де міжлок

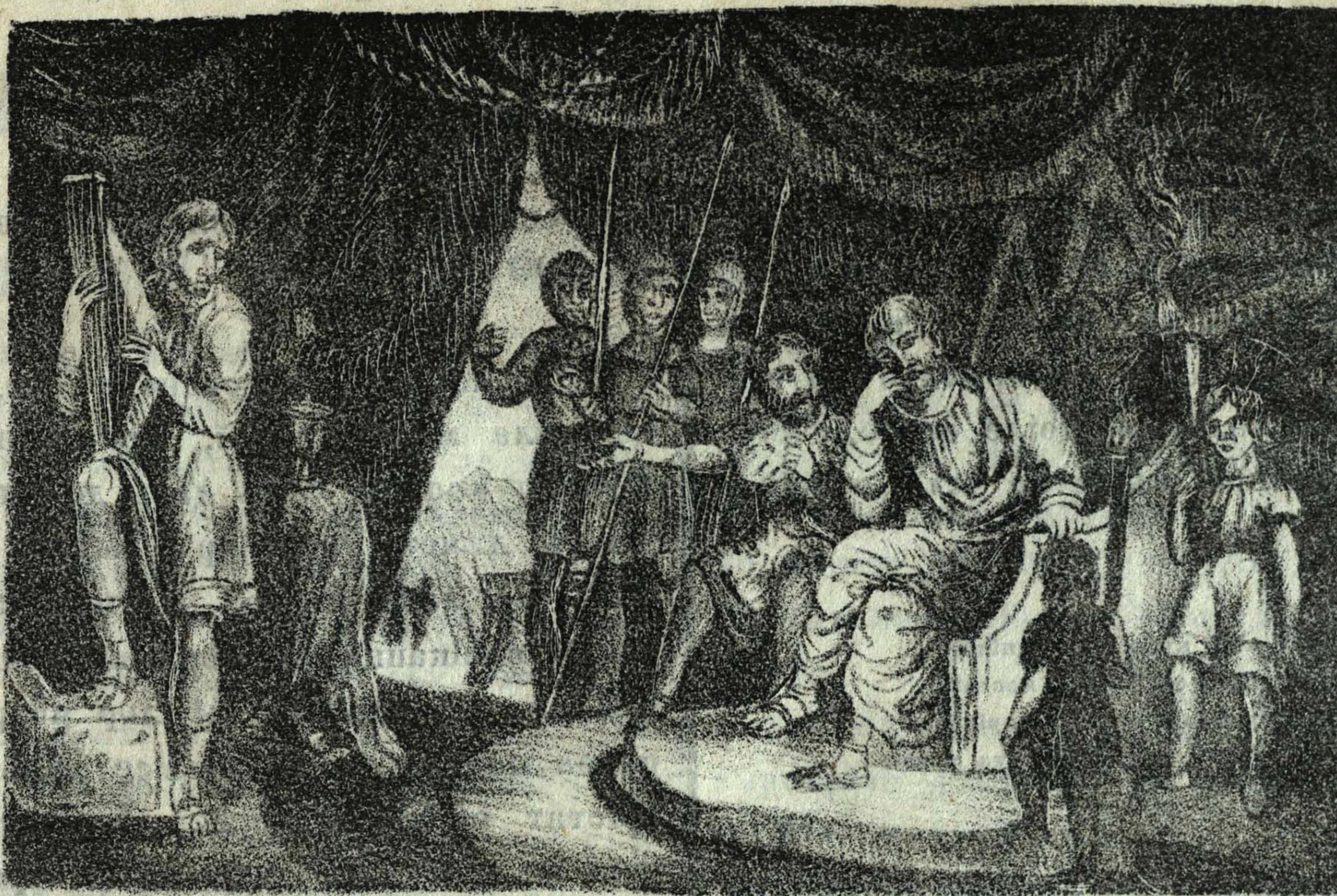

БІСЕРІКА ЛȢЇ ТЕЛ ДЕ ЛА КІСНАХТ.

се нȣмеа кантоане де 4 політії, авжнд о ꙟтінdере песте 2 міле патрате ші 1320 ȣрме песте кжмпъна мъреї. Лȣнџімеа са де ла політіа Лȣцерн пънъ ла Флȣелен есте де $4^{1}/_{2}$, ші лъџімеа са чеа маї маре де ла Кіснахт пънъ ла Алпнах де 2 пънъ ла $2^{1}/_{2}$ міле; ла Аксенберг есте де 600 ȣрме аджнк. Мȣнції чїї ꙟналцї ші пончішеле стжнчї че'л ꙟнкȣнџȣръ фак адесе непȣтінчоасъ апропіереа коръбіілор де цермȣрї. Ел аре мȣлт пеще, маї кȣ сеамъ ла цермȣріле кантонȣлȣї Ȣрі. Ачест лок ашезат ꙟн міжлокȣл Сфіцереї, ꙟнфъцошінд прівіторюлȣї о маре варіетате де ікоане фрȣмоасе ші романтіче, адȣче амінте де тімпȣріле векімеї ші дещеаптъ ꙟн сінȣл Сфіцерȣлȣї мжндріа національ ші юбіреа патріеї. Апа лакȣлȣї есте лімпеде ші де ȣн колор фрȣмос вердїȣ. Дінтре ржȣріле, каре се варсъ ꙟн тржнсȣл чел маї ꙟнсемнат есте Наїса, ꙟн лак се афлъ нȣмаї о інсȣлъ нȣмітъ Алтстад. ꙟмпреџȣрімеле лакȣлȣї сжнт челе маї фрȣмоасе ꙟн Сфіцера. ꙟн апропіере де Лȣцерн, каре політіе кȣ о мȣлціме де тȣрнȣрї се ꙟналцъ кіар ка дінтр'о маре, цермȣріле сжнт џос ашезате, ші ꙟнподобіте кȣ фрȣмоасе палатȣрї, сате ші кȣ пъдȣрї де арборї родіторї, де аіче се ꙟнтінд шесȣрї пънъ ла поалеле мȣнцілор, пе каре се въд політії романтіче, прекȣм: Станц, Швіц, Герсаȣ ші Кіснахт, ꙟнсфжршіт локȣрї сінгȣратіче ші стжнкоасе. ꙟн апропіереа де Кіснахт се веде бісеріка лȣї Тел, а къріа ікоанъ ꙟнфъцошем астъзї четіторілор, зідітъ пе локȣл ȣнде Вілхелм Тел аȣ ꙟнпȣшкат ла 1307 пе Геслер. Пъреції сжнт ꙟнподобіцї кȣ зȣгрървеле дестȣл де фрȣмоасе.

О алтъ бісерікъ пъстреазъ адȣчереа амінте а бірȣінцеї де ла Моргартен; асемене нȣ есте маї пȣцін вестітъ ꙟн історіа неатжрнъреї Сфіцерілор політіа Кіснахт, ка лъкȣінца лȣї Геслер, ȣнде ꙟнкъ ші акȣм се въд оарекаре рȣіне а палатȣї сеȣ.

Гр. И.

ЛЕЏȢІРЕ ꙞМПРОТІВА ЛȢКСȢЛȢЇ (Ꙟнкееꙑре).

Ꙟнтрістата парадъ а модеї кȣ лакрѫмілелȣї Демокріт шірѫсȣріле лȣї Еракліт. Ачест тітлȣ есте съпат деа стѫнга стампеї, ꙟн партеа де сȣс пе каре ної ам арътато ꙟн нȣмърȣл трекȣт, ꙟн рѫндȣл ал доіле се веде мормѫнтȣл Модеї, асȣпра кърія се четеще епітафȣл ȣрмъторїꙋ:

Ꙟн мормѫнт аічє заче кіар ѫнде о'нвреднічіт
Мода, че'н Франца стърнісъ о неспѫсъ невѫніє.
Моартеа са фъкѫ се п'саръ орї ч'ера де прісосіт.
Шї'н кѫрѫнд ва аџѫнџе'н тоате 'ндестѫлата авѫціе.

Кътръ ачест мормѫнт се ꙟндреаптъ ꙟнтрістата парадъ. Оаменїї шї фемееле че дескід маршȣл дȣк пе сȣліцї кѫтева страе де а моартеї, ачесте сѫнт капеле, хорбоцеле, гȣлере, заріфлікȣрї ꙟн аȣр, каре подоабе арȣнкате ȣна песте алта ꙟн мормѫнтȣл модеї ꙟндатъ се вор ꙟнмормѫнта кȣ дѫнса. Съ нȣ теречем кȣ ведереа шї мȣстеціле, че ꙟндатъ аȣ съ се факъ невъзȣте ꙟн секрїꙋ, дакъ вом џȣдека дȣпъ ꙟнтрістареа персоанеї ꙟнармать де фоарфічї че фігȣреазъ ꙟн чел ꙟнтъїꙋ рангꙋ шї каре се нȣмеще пъзіторїꙋ де мȣстецї. Ꙟнаінтеа кърȣіа мерџе трȣпȣл модеї пȣртат де патрȣ фемеї акоперіте кȣ воалȣрї шї ꙟнтро позіціе деснъдъждȣітоаре.

Ȣн асеміне нȣмър де плѫнгътоаре ꙟнкее парада. Дȣпъ дѫнселе він фелȣріцї мещерї, кроіторї, чїꙋботарї, чепрегарї, џȣваерџїї, шї дȣпре зіса аꙋторїꙋлȣї карікатȣреї ноастре, артістїї шї негȣціторїї фъкѫнд долїȣл модеї; шї ачеаста нȣ фъръ кȣвѫнт кăчї Лȣдовік XIII опреа ꙟн леџȣіреа са пре тоцї лȣкръторїї лор де а фаче с'аꙋде а аве ла дѫншїї ȣн страїꙋ с'аꙋ алт лȣкрȣ пропіт, сȣб педеапсъ де а фі деклараці де десфрѫнацї шї ліпсіцї де а маї пȣте лȣкра мещешȣгȣл лор фъръ де а маї нъдъждȣї къ вре одатъ ва къпъта слобозеніе плътінд шї глоабъ 900 леї.

Іар челе доȣъ персоане че шед де амѫндоȣъ латȣріле мормѫнтȣлȣї, ачеа дін стѫнга есте Еракліт кȣпрінс астъ датъ де ȣн рѫс небȣнеск, лѫнгъ дѫнсȣл стаꙋ вр'о кѫціва оаменї дісбъкацї де лȣксȣл лор, шї чева маї департе маї мȣлцї мȣзіканцї, че сърбеазъ прін гестȣріле шї сȣнетȣл інстрȣментȣлȣї лор моартеа шї ꙟнгропареа модеї. Ла дреапта се афлъ Демокріт ꙟнтрістат шї плѫнгъторїꙋ. Десінаторȣл авȣ плъчере се факъ ка парада съ треакъ пе лѫнгъ дѫнсȣл, пентрȣ а да маї мȣлтъ амъръчїꙋне лакрімілор сале, апропіінд де дѫнсȣл обіектеле чеї ȣнелтеск върсареа лакрьмілор; съ аскȣлтъм пȣцін ачесте доȣъ персоане џемѫнд сеаꙋ ворбінд пе рѫнд.

Еракліт.

Еꙋ рѫд астъзї кѫнд Парісȣл кѫ'нтрістаре вѫд къ плѫнџе
Ла а модеї 'нгропъчѫне, доамнъ маре ръпосатъ;
Шї дерѫд бърбатȣл каре де секрїȣл еї с'атінџе.
Моартеа еї атѫта'мї плаче, кѫт сімціреа мъ аратъ.

Демокріт.

Еꙋ плѫнгꙋ даръ, нꙋ де'ачеастъ пре доріть'нмормѫнтаре,
Пентрȣ каре небȣнеще тоцї ачещіа сȣспінъ;
Акȣм тоате фіінд бȣне плѫнгꙋ сінгȣр кꙋ не'нчетаре
Кăчї маї мȣлт н'афлȣ німікъ де а рѫде фъръ вінъ.

Еракліт.

Рѫд възѫнд небȣнїї 'а чещїї пȣртѫнд хаїне де'нтрістаре,
Кроіторї, Модісті, Модісте, Перȣкарї, бресле мърȣнте,
Кȣм шї д'асте фъръ мінте че фак раклеї'н кꙋнѫнаре
Кȣ 'але Доамнеї ръпосате фелꙋріте одоаре скѫмпе.

Демокріт.

Шї еꙋ плѫнгꙋ фъръ'нчетаре де кѫнд леџіле сфінціте
Ꙟн а віцеї ноастре кале скімбꙋ ꙟн лȣкрȣрї не івеще.
Де Францезї акȣма оаре кȣм воїꙋ рѫде ка'наінте?
Кăчї се ащеаптъ вре о іспрáвъ кѫнд прічіна не ліпсъще?

Де доріт ар фі къ макар о парте дін четіторїї нощрїї съ ꙟнгроапе моада сеаꙋ се ꙟнбръцошезе

сімплічітатеа, ꙟтребȣінцінд банії че ꙗр рѫсіпі пе ніще асеміне багателȣрї ші дешертъчȣні, ла ніще лȣкрȣрї фолосітоаре реліџіей, націей ші патрієй.

К. П.

РЕСБОАЕЛЕ ЛȢЇ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, КРАЮЛ АНГЛІЕЇ КȢ ДАНІЇ

Алфред, фіꙋл чел маї мік а краꙋлȣї Англієї Етелволф, фаворітȣл пърінтелȣї съȣ ші а маїчеї сале Осбȣрга, ꙟзъстрат фіінд де натȣръ кȣ о фрȣмсецъ трȣпеаскъ ші кȣ талентȣрї алесе, ꙟкъ дін копілъріа са се пъреа а фі менніт пентрȣ лȣкрȣрї марї. Ꙟн вѫрстъ де чінчї ані фіінд, лаȣ трімес пърінтеле съȣ Етелволф кȣ кѫціва нобілї песте маре ла Рома, ȣнде Папа Лео III лаȣ ȣнс де краꙋ. Пȣцін дȣпъ ачеа аȣ маї фъкȣт ꙟкъ одатъ кȣ пърінтеле съȣ ачеастъ кълъторіе ші аȣ петрекȣт ȣн ан ꙟтрег ꙟн Рома. Сȣпт фрателе съȣ краꙋл Етелред саȣ лȣптат ел ꙟн бътъліа де ла Асцесдȣн ꙟмпротіва краілор Данієї Інгȣар ші Ґȣтрȣн, ші ветежіа са аȣ кѫщігат о бірȣінцъ стрълȣчітъ. Дȣпъ че аȣ мȣріт Етелред де рана къпътатъ ꙟн о лȣптъ кȣ Данії, атȣнче попорȣл енглез трекѫнд кȣ ведереа пе фіїї челȣї дін ȣрмъ краꙋ аȣ сȣіт пе трон пе тѫнърȣл Алфред (ꙟн врѫстъ де 22 ані), ащептѫнд де ла кȣражȣл ші ꙟнцълепчȣнеа лȣї мѫнтȣіре ꙟн прімеждііле, де каре ера аменінцат.

Ꙟнкъ нȣ се ꙟнгропасе трȣпȣл кръескȣлȣї съȣ фрате, кѫнд саȣ ші пріміт ꙟнщіінцаре, къ о арміе маре а Данілор се ꙟнаінтісе пън ла Білтон. Алфред де ші авеа нȣмаї пȣцінъ оасте, аȣ кȣтезат а мерџе асȣпра лор, ші бірȣіндȣї ꙗȣ невоіт се фȣгъ. Ꙟнсъ некȣмпеніта ꙋнцалъ а осташілор сеї ꙟн гоніреа дȣшманȣлȣї, каре де одатъ саȣ ꙟнторс ші саȣ ашезат ꙟн рѫндȣꙗлъ де ресбоꙋ, ꙗȣ ръпіт бірȣінца, че кѫщігасе.

Кȣ тоате ачесте Алфред наȣ пердȣт кȣражȣл къчї тот ꙟн ачел ан аȣ авȣт опт лȣпте кȣ Данії че нъвълеа ꙟн маре нȣмър, ꙟн каре маї тот деаȣна аȣ фост бірȣіторꙋ, ȣчігѫндȣле ȣн краꙋ ші 9 коменданцї. Норокȣл де ресбоꙋ а лȣї Алфред аȣ ꙟндȣплекат пе Данії а ꙟнкіе о паче фъгъдȣінд сȣпт оарекаре кондіцїї а нȣ маї фаче нъвълірї ꙟн царъ. Ꙟнсъ ачеастъ паче наȣ цінȣт мȣлт, къчї Данії дін ноȣ аȣ нъвъліт ꙟн чете мȣлт маї нȣмероасе, аȣ кȣпрінс о мȣлціме де політії ші саȣ ꙟнаінтіт департе спре норд, лъсѫнд претȣтіндене ȣрме де тȣрбъчȣне ші пȣстіере.

Алфред спре а ꙟмпісдека пе вііторіме десбъркъріле Данілор, аȣ дȣрат пе ла тоате цермȣріле коръбії маї марї декѫт ачеле пън атȣнче обічнȣіте, ші леаȣ ꙟндаторіт а пъзі гȣріле рірȣрілор. Ачест міжлок де апъраре ꙟнкȣрѫнд аȣ въдіт а са німеріре, къчї о флотъ де 120 васе кȣ осташї а Данієй, каре авеа скопос а нъвълі ла Вестсекс, саȣ опріт ші саȣ сфърмат де тот. Ачест резȣлтат ꙟнсъ наȣ авȣт ȣрмърї статорніче, ші Данії аȣ ꙟноіт а лор нъвълірї пе ла алте локȣрї ꙟн нȣмър ші маї маре. Ръȣл аȣ спoріт дȣпъ че ші Норманії сȣпт вестітȣл Роло ȣніндȣсе кȣ Данії, аȣ ꙟнтрат ꙟн Сꙋдвалес. Тоате остенеліле лȣї Алфред аȣ фост ꙟн здар, къчї де ші бътеа ел пе о чеатъ апої се скȣла ꙟн лок доȣъ сеаȣ тріі дін ноȣ, ші кѫнд се бȣкȣра де вре о бірȣінцъ, ащепта вестеа ȣнеї ꙟнвінџерї сȣферіте ла ȣн алт лок.

Англо-Саксонії пердȣсе кȣражȣл; ȣнії саȣ сȣпȣс Данілор ші алціі аȣ пъръсіт норочіта лор патріе. Ꙟн сȣпȣшії сеї де неамȣл векꙋ енглез нȣ авеа Алфред нічї о недежде, де оаръ че мȣлцї дін трѫншії се ȣнісе акȣм кȣ дȣшманії. Аша пъръсіт де попорȣл съȣ, краꙋл Алфред саȣ възȣт невоіт кȣ пȣціні кредінчошї аї сеї а фȣџі ші а петрече тъінȣіцї ꙟн пъдȣреле дін Сомерсет, ȣнде ші аіче несокотіндȣсе а фі сігȣр де прігоніріле дȣшманілор, саȣ деспърціт де соцїї сеї, ші ꙟмбръкат ꙟн страе де църан, рътъчеа сінгȣр пін локȣріле челе маї депъртате.

РЕСБОАЕЛЕ ЛȢЙ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, КРАЮЛ АНГЛІЕЙ КȢ ДАНІЙ.

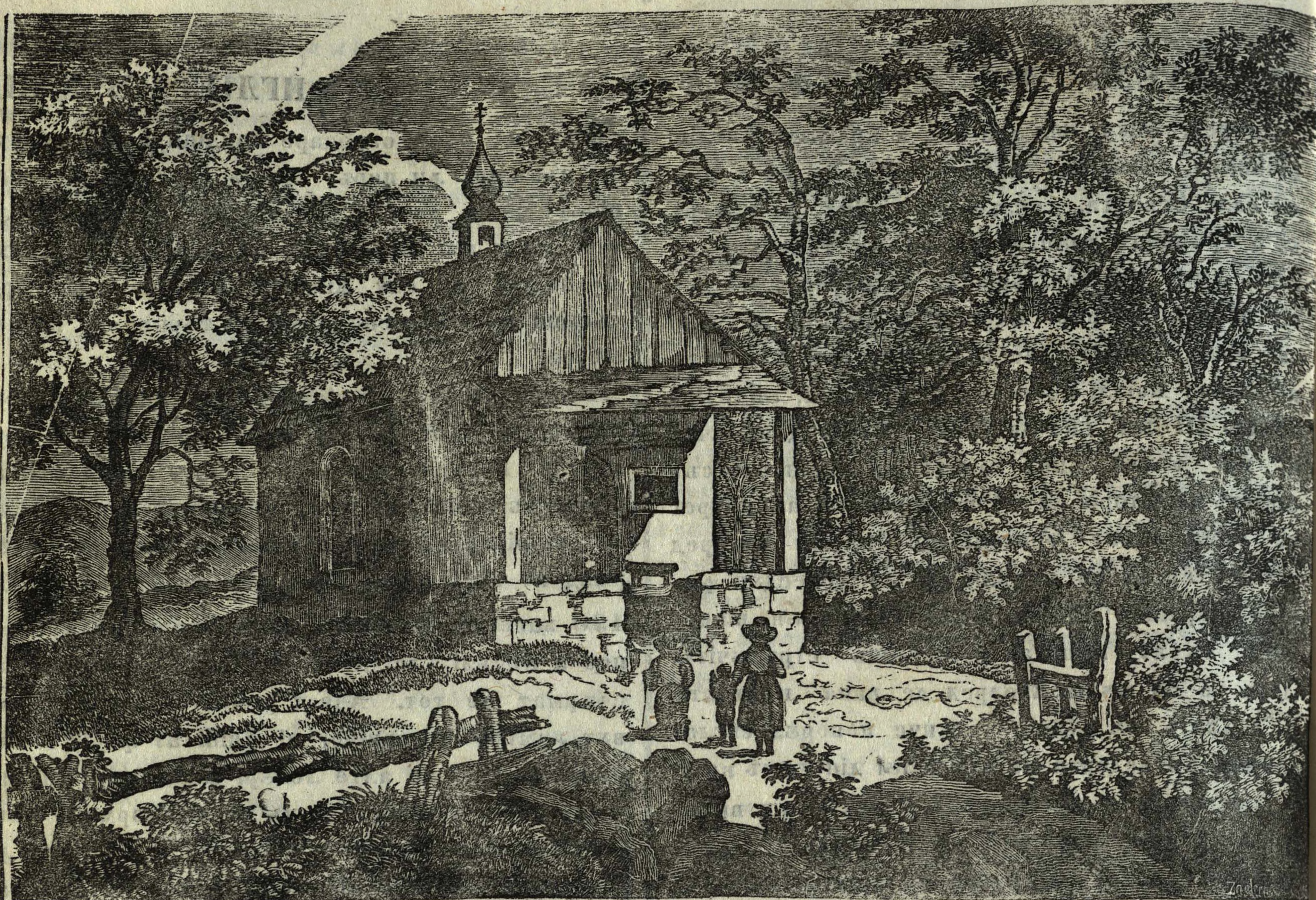

Алфред ка кѫнтърец ꙟн табъра дȣшманілор.

Дȣпъ че аȣ сокотіт Алфред, къ нȣ май есте прімеждіе деспре прігоніріле дȣшманілор сеї, аȣ ꙟнчепȣт юаръш а адȣна ꙟнпрецȣрȣл съȣ ȣн нȣмър де партізані кредінчоші, аȣ фъкȣт май мȣлте нъвълірі кȣ норочіре асȣпра дȣшманілор, лȣѫнд дела дѫншії пръзіле ꙟнапої ші саȣ ȣніт юаръш кȣ пріетінії съї де май наінте.

Апроапе де ȣн ан трекȣсъ акȣм, декѫнд ȣмбла Алфред ръгъчінд, кѫнд деодатъ аȣ пріміт бȣкȣрътоареа весте, къ Контеле Одȣн, кареле се ꙟнкісесе кȣ ай сеї кредінчоші ꙟн четъцȣіа са Цінвіт, фъкѫнд о нъвъліре асȣпра Данілор, леаȣ тъет комȣнікаціа ші дрȣмȣл кȣ а лор коръбії, аȣ фъкȣт маре върсаре де сѫнџе ꙟнтре дѫншії ші леаȣ лȣат стеагȣл чел де кьпітеніе. Ачест стеаг се чінстеа де кътръ сȣперстіціошії Дані ка ȣн лȣкрȣ сфѫнт, дечі піердереа лȣї юаȣ ȣмплȣт де чеа май маре спаймъ. Акȣм аȣ сокотіт Алфред, къ ар фі време а фаче о нъвъліре хотърѫтоаре асȣпра дȣшманілор, ꙟнсъ ꙟнцълепчȣнеа са лаȣ опріт а ꙟнтрепрінде ачеаста май ꙟнаінте, пънъ кѫнд нȣ съ ва фі ꙟнкредінцат кȣ деамърȣнтȣл деспре табъра де кьпітеніе а Данілор сȣпт Краюл лор Гȣтрȣн, ші деспре пȣтереа арміей ші а позіцієй сале. Краюл Алфред аȣ хотърѫт а џȣка ꙟнсȣші ролȣл де спіон, ші спре ꙟмпліиреа хотърѫрей сале аȣ ȣрзіт ȣрмъторюл план. Ел ера ȣн кѫнтърец гібач ші фоарте плъкȣт, дечі скімбат ꙟн страе аȣ мерс ла табъра дȣшманілор, Данії юбіторі де кѫнтърі лаȣ пріміт кȣ бȣкȣріе ші лаȣ дȣс ꙟн кортȣл Краюлȣї Гȣтрȣн.

(Ва ȣрма).

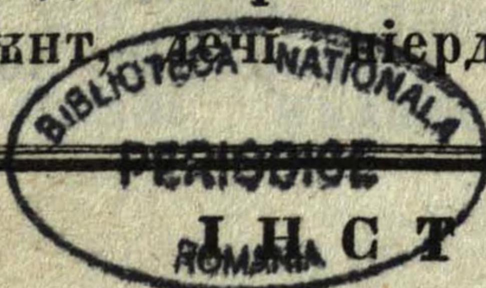

ДȣМІНІКЪ АНȣЛ I. 24 АВГȣСТ

ІКОАНА ЛȣМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 34. ІАШІЙ. 1841.

АВАРȣЛ (СГѪРЧІТ) ІОН ЕЛВЕС (ꙟнкеєре).

ꙟн ціпȣтȣл Беркшір авеа Іон о файмъ де дрепт; дечї ла шесъзъчї де анї се алеасъ де трії орї ка депȣтат ꙟн парламент ȣнде дебътъ 12 анї. Ел ꙟмпрȣмȣтъ о мȣлціме де банї камаразілор лȣї, кȣ карії еші кам ръў. Нічї одатъ Іон наў воіт а се ꙟналца пентрȣ ашї спорі аверea. Одініоаръ ера съл фак лорд, ꙟнсъ дін тоатъ пȣтереа аў стрігат къ нȣ прімеще. Ел мерџеа ла парламент пе џос, де ȣнде се ꙟнтȣрна ꙗръш асемінеа, фъръ а съ ꙟнгріжі вреодатъ де фріг сеаў де плоае. Одініоаръ ꙟнтȣрнѫндȣсъ акасъ ꙟнтр'о ноапте фоарте ꙟнтȣнекоасъ, съ лові аша де таре де о гілъ, ꙟнкѫт амѫндоȣъ пічоареле іш стѫлчіръ; ȣн мъдȣларѣ а парламентȣлȣї ѫл рѫдікъ, ші ꙟн чѣда неврерei лȣї, адȣсъ ȣн хірȣрг. Дȣпъ че аў кътат ловітȣріле хірȣргȣл клътінъ дін кап, іш посоморѫ спрінчеана ші деклъръ къ рана есте фоарте прімеждіоасъ ші къ тъмъдȣіреа се ва прелȣнџі.

„Ашаї сокотінца д[illegible] зісъ Іон Елвес, ꙟнсъ нȣ ші амеа; пічоареле меле нȣ сѫнт атѫта де болнаве прекȣм зічї; еў ꙟці пропȣн о ꙟнвоꙗлъ, скȣмпȣл меў домн. Дта се каȣці ȣн пічор, ші еў пре челалалт нȣл воѣ къȣта нічї декȣм, ші пȣн ръмъшаг къ ал меў ва фі маї ꙟнтъѣ сънътос,“ съ зіче къ хірȣргȣл пріімі ръмъшагȣл ші къ дȣпъ 15 зіле ꙟл пердȣ.

ꙟн чел маї де пе ȣрмъ періoд ал віецеї сале Іон Елвес нȣмаї пъстръ нічї ȣн сентімент де рȣшіне. Чеа маї де къпітеніе аса ꙟнделетнічіре ера де а спікȣі дȣпъ съчеръторї; ел сȣфереа аршіца соарелȣї, сътеа, остенеала; Іон съ ꙟндоіа ші асȣда тоатъ зіȣа нȣмаї ка съ стрѫнгъ кѫтіва спіче пе каре челе маї адесе орї съ ȣїта ꙟнадінс. Спре че маї маре а са мъхніре апетітȣл съў съ пъре къ саў адъоџіт кȣ врѫста, ел мѫнка фоарте кȣ пърере де ръў. Пентрȣ ачеаста съ осіндеа пе сіне кȣ храна че маї ръ ші маї несънътоасъ; Іон мѫнка вѫнатȣл ȣчіс де пе мошііле сале ші брѫнза фъкȣтъ ꙟн къшъріа са пре каре ле пъстра атѫт де ꙟнделȣнгат прекѫт еле

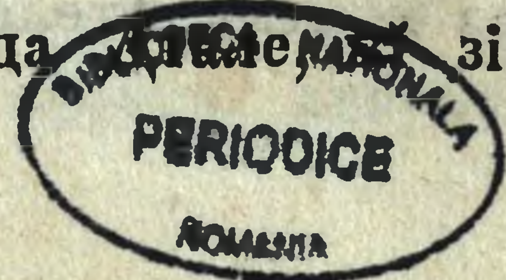

пȣтеа съ се ціе, макар де ар ші фі пȣтрезіт. ꙟн чіі маї де пе ȣрмъ аї съї анї дормеа фоарте рар, ші кжте одатъ съ аȣзеа каші вестітȣл Авар Арпагон креат де комікȣл францез Моліер, стрігжнд: " нȣ, тȣ нȣмъ веї фȣра; еȣ воїщі фоарте біне амі апъра банії. „ Одініоаръ афлжндȣсе ла ȣна дін рȣденііле сале, ȣн нобіл фȣ трезіт прін вȣетȣл пашілор ȣнеї персоане че пъшеа ꙟнчет ꙟн камара са. Чінеї? ꙟнтребъ ел. Ȣн феліȣ де фантомъ дескісъ перделіле креватȣлȣї сеȣ, ші зісе кȣ ȣн глас маі кȣ тотȣл ръгȣшіт: " Еȣ сжнт Іон Елвес. Маȣ пръдат ꙟн ачеастъ касъ, каре е сте мі съ паре аме; даръ маȣ пръдат де тоатъ авереа ме, де 5 гвінеі. „ (ȣна78леї) Кжтс, одатъ ел съ клȣка дȣпъ о мобілъ. Де мȣлте орі дімінеаца съ гъсеа адорміт кȣ тотȣл ꙟмбръкат ꙟн патȣл съȣ адекъ кȣ скарпеле сле ꙟн пічоаре, кȣ пълъріа са чеа веке ші ȣнсȣроасъ пе кап, ші к'ȣн бастон де гжрнеацъ ꙟн мжнъ. Ел мȣрі ла 26 Ноемв. 1789. Неплжнгжндȣсъ де нічі вре о сȣфларе оменеаскъ.

К. П.

БЪТЪЛІІЛЕ ЛȢЇ АЛФРЕД ЧЕЛ МАРЕ, РІГА АНГЛІЕЇ КȢ ДАНІЇ.

(ꙟнкеєре).

Пе кжнд прін дȣлчеаца кжнтъріор сале Алфред ꙟнделетнічеа пе аскȣлтъторі, прівіреа лȣї чеа аџеръ наȣ піердȣт німік дін ведере че се атінџеа де позіціа таберей ші а ꙟмпреџȣрімей сале. Претȣтіндене аȣ възȣт чеа маї маре неꙟнгріжере, ші челе маї ꙟнсъмнате локȣрі ера пȣцін сеаȣ нічї де кȣм ꙟнтъріте.

Коменданції ші осташії, амеціці ші ꙟнгъмфаці де пръзіле фъкȣте, съ пъреа а фі ȣїтат ненорочіреа сȣферітъ де кȣржнд ла Цінвіт, ші се сокотеа а фі домніторі църіі ші сігȣрі де орі че атак,

Ачесте обсерваціі аȣ ꙟнаріпат кȣражȣл лȣї Алфред, кареле ꙟнтȣржндȣсе ла локȣл петречерей сале, ꙟндатъ аȣ трімес солї пе ла тоате локȣріле кръіеі ші аȣ ꙟндемнат пе аї сеї кредінчошї, де а се адȣна ꙟнтр'о зі хотържтъ ꙟнармаці апроапе де Брістон ла марџінеа пъдȣрей Селворд. Енглезії, карії прін а лор сȣпȣнере кътръ Данії, ꙟн лок де а мікшȣра повара соартеї, ꙟнкъ маї мȣлт о спорісе, аȣ приміт кȣ бȣкȣріе соліа краюлȣї лор, пре кареле іл сокотісе морт, ші саȣ адȣнат ꙟн маре нȣмър ла ачел лок хотържт пентрȣ адȣнаре. Аіче аȣ ȣрмат ꙟн тъінȣіта ꙟнтȣнечіме а кодрȣлȣї ꙟноіреа џȣръмжнтȣлȣї кредінцеї, ші тоцї аȣ хотържт ꙟн конглъсȣіре а ꙟмпліні дорінца домніторȣлȣї лор ші а ꙟнчепе лȣпта асȣпра пȣстіїторілор църеї. ꙟнкъ а доа зі аȣ фост хотържтъ пентрȣ атак. Алфред аȣ дȣс арміа са чеа ноȣъ пън ла Англіа апроапе де Хедінгтон, ші аȣ нъвъліт асȣпра пȣтерсї де къпітеніе а Данілор, карії де ші ера ꙟнщіінцаці деспре апропіереа са, ꙟнсъ ꙟн грабъ нȣ авȣсе време а се гъті дȣпъ кȣвіінцъ. Табъра лор саȣ атакат дін партеа чеа маї слабъ, ꙟмпротівіреа дȣшманілор аȣ фост фоарте деснъдъждȣітъ, ꙟнсъ кȣ тоате ачесте ꙟнкȣржнд аȣ фост невоіцї а се сȣпȣне ветежіеї Енглізілор, че се лȣпта пентрȣ слобозеніа патріеї лор. Данії аȣ апȣкат фȣга кȣ чеа маї маре гръбіре ші ꙟн ачест кіп ꙟнтрепрідереа лȣї Алфред саȣ ꙟнкȣнȣнат де о деплінъ бірȣінцъ. О парте а Данілор ꙟнвіншї саȣ арȣнкат ші саȣ ꙟнкіс ꙟнтр'ȣн лок ꙟнтъріт, ꙟнсъ Енглезії сȣпт необосітȣл лор краюȣ нȣ леаȣ лъсат време а се ꙟнтърі, че ꙟндатъ аȣ ꙟнчепȣт аседіа, ші дȣшманії ліпсіцї де провіант аȣ фост невоіцї де фоаме а се сȣпȣне дȣпъ 14 зіле. Ії саȣ рȣгат, ка съ лі се ꙟнвоюаскъ а пъръсі де тот цара, ꙟнсъ Алфред аȣ черȣт деплінъ сȣпȣнере, ші ії юаȣ џȣрат кредінцъ ші аскȣлтаре, дȣпъ каре апої леаȣ ржндȣіт локȣрі де ашезаре ꙟн пърціле пъръсіте дін Ост-Англіа ші Норд-Тȣмберланд. Мȣлці дін Данї аȣ ꙟмбръцошат крещінътатеа ші саȣ ботезат, ꙟнтре карії ші краюл лор Гȣтрȣн, кърȣюа Алфред юаȣ фост наш джндȣї ꙟн ботез нȣмеле Ателстан.

Прін ачеастъ бірȣінцъ Англіа аȣ скъпат де нъвъліріле стреінілор дȣшманї, ші мȣлтъ време наȣ кȣтезат Данії а ꙟнтінде хоцііле лор де маре асȣпра Англіеї. Алфред аȣ ꙟнтребȣінцат кȣ маре ꙟнцълепчȣне тімпȣл пачеї, спре а адȣче ꙟн флоаре цара са прін ашеземѫнтȣрї ші орѫндȣеле ноȣъ, іар спре а фері пе вііторіме нъвъліріле дȣшманілор аȣ ꙟнтемеет о арміе ші аȣ статорнічіт о флотъ нȣмероасъ пентрȣ пъзіреа цермȣрілор. Німеріреа мъсȣрілор сале де апъраре с'аȣ доведіт ꙟн ȣрмъ, кѫнд дȣпъ кѫціва ані Хастінгс, спаіма мърілор, саȣ ꙟмфъцошат ла Кент кȣ 330 васе. О деплінъ ꙟнвінџере че аȣ сȣферіт ачеста ші Данії алеаці кȣ дѫнсȣл, аȣ авȣт резȣлтатȣл, къ дȣшманії саȣ ретрас ші наȣ маї черкат алте нъвълірї. — Ꙟн че кіп аȣ статорнічіт Алфред лініщеа ші сігȣранціа църеї дȣпъ о анархіе ꙟнделѫнгатъ, ші кѫт де віне пъзеа дрептатеа, се доведеще дін ачеа, къ ел пȣтеа ашеза слобод лѫнгъ дрȣмȣрї лȣкрȣрї де аȣр, фъръ се кȣтезе чінева а ле лȣа. Попорȣл мȣлцъміторїȣ аȣ сербат адȣчереа амінте а скȣтіторȣлȣї съȣ прін імне (кѫнтърї) ші баладе, іаȣ дат нȣмеле де **Маре** ші аȣ нȣміт анії окърмȣіреї сале тімпȣл чел де аȣр а Англіеї.

С. С. Б.

РЪСПЛЪТІРЕ ІАПАНЕЗЪ.

Ꙟн анȣл 1630, кѫнд се афла ꙟнкъ інсȣла Формоза (ꙟн Асіа) сȣб стъпѫніреа Оладезілор, аȣ сосіт аколо ȣн вас іапанез, ші марінарії саȣ асȣпріт де гȣбернаторȣл Петрȣ Нȣіц. Ꙟндатъ дȣпъ че саȣ ꙟнтȣрнат ачещії акасъ, аȣ історісіт компатріоцілор лор асȣпріреа сȣферітъ. Прічіна аȣ аџȣнс пън ла ȣрекіле ꙟмпъратȣлȣї, кареле фоарте саȣ тȣлбȣрат пентрȣ асеміне атак, ші гвардістії сеї іаȣ џȣрȣіт а ресбȣна чінстеа патріеї „Нȣмаї сънџеле продосіторїȣлȣї „аȣ зіс ії“ поате спъла ачеастъ патъ; порончеще, ші ної жѫц вом адȣче капȣл гȣбернаторȣлȣї, сеаȣ пе ел ꙟнсȣш віȣ, ка се сȣфере педеапса нелеџȣіреї сале. Шепте дінтре ної сѫнт дестȣї пентрȣ ачеастъ сфѫнтъ ꙟнтрепріндере; нічї прімеждііле кълъторіеї, нічї зідȣрї сеаȣ шанцȣрї нȣ вор скъпа пе ꙟнръȣтъцітȣл де а ноастръ ръсплътіре.“ Ꙟмпъратȣл аȣ ꙟнкȣвіінцат ачеастъ пропȣнере, ші алешії гвардісті саȣ порніт спре Формоза, ȣнде ла о аȣдіенціе че къпътасъ ла гȣбернаторȣл, де одатъ аȣ скос савііле, лаȣ апȣкат ꙟн фіінца стръжілор ші слȣџілор сале ші лаȣ тѵрѫіт зіȣа маре пън ла коверта васȣлȣї лор. Нічї ȣн Оландез наȣ кȣтезат а фаче чева спре слобозіреа шефȣлȣї лор, къчї сȣмеції Іапанезї цінеа савііле гоале асȣпра капȣлȣї лȣї, ші ꙟнкредінца аменінцѫнд, къ ла чеа маї мікъ ꙟмпротівіре че лі сар фаче, пе лок ар стръпȣнџе пе прінсȣл лор.

С. С. Б.

ПȢБЛІКАЦІЇ ЕНГЛЕЗЕ.

Нічї ꙟнтро царъ а лȣмеї нȣ саȣ ꙟнаінтіт аша де мȣлт мещешȣгȣл де а фаче пȣблікаціе, пре кȣм ꙟн Англіꙗ, ȣнде афаръ де газетеле че се тіпъреск ꙟн формат ȣріеш, се афлъ ꙟнкъ оаменї ꙟнадінс карії се трімет пе ȣліце, спре а вестї бȣнътатеа ші ефтінътатеа мърфȣрілор де вѫнзаре. Кȣ асеміне пȣблікаціе съ ꙟнсърчінеазъ обічнȣіт ȣн ом ꙟнаінтіт ꙟн вѫрстъ, ꙟнбръкат кȣ ȣн сȣртȣк лȣнг пѫнъ ла пъмѫнт, авѫнд о мȣлціме де пете ші кѫрпітȣрї, ꙟнкъ пе ȣнелокȣрї ші рȣпт. О таблъ рътȣндъ есте анінатъ де грȣмазȣл съȣ, ші каре ажȣнџе маї пѫнъ ла џенȣнкї, ꙟнформѫнд ка о џȣмътате де черк ꙟн џȣрȣл трȣпȣлȣї съȣ, ꙟн досȣл кърія ціне мѫнȣле спѫнзȣрате ꙟн џос. Пе ачеастъ таблъ съ афлъ скріс нȣмеле ші лъкȣінца ачелȣеа че фаче пȣблікаціе, пре

ПȢБЛІКАЦІЇ ЕНГЛЕЗЕ.

кȢм ші рекомендаціа обіектȢлȢї, кȢ слове аша де марї, кѫт ші чел маї скȢрт ла відере поате ка съ четеаскъ біне ꙟнтр'о депъртаре де 30 пънъ ла 40 пашї. ОбічнȢіт ачест ом маре кȢ пічоареле гоале, авѫнд пе кап о пълъріе рȢптъ кȢ марџінеле марї, ші ціінд ꙟнтре дінцї о піпъ.

Алції поартъ пȢблікаціїле лор пе пръжіне лȢнџї, ла акърора капіте се анінъ кѫте о таблъ тіпърітъ пе амѫндоȢъ пърціле. КȢ ачест фелю де пȢблікаціе се слȢжескȢ панорамеле, діорамеле, ꙟнкъ ші театреле, пентрȢ ка пȢблікȢл съ вадъ маї алес пе акторії чеї де фрȢнте, каре аȢ а џȢка ꙟн ачеаста сеаръ кȢтаре ролъ ꙟнсъмнатъ. Пънъ ші дофторії нȢ се фереск а се рекомендȢї ꙟн ачест кіп лȢмеї; ші Ȣнȣл дінтре ачещіа нȢ нȢмаї къ аȢ трімес де асеміне ꙟнщіінцері віі ꙟн тоате пърціле, дар ꙟнкъ, атѫт ꙟн політіе кѫт ші 20 міле ꙟн преџȢрȢл Лондреї, ла тоате зідȢ-ріле грълінелор, се ведеа скріс нȢмеле ші лъкȢінца са кȢ боеа албъ. Ȣн фабрікант де мȢрȢіалъ де скарпе аȢ Ȣрмат пілдеї ачестȢіа, ші амѫн доі ачещї домні с'аȢ фъкȢт фоарте богаці.

Алції, маї кȢ сеамъ хірȢрџії, рекомендȢеск іскȢсінца лор прін афішȢрї маї мічї тіпъріте, пе каре пȢртъторії кȢ оарекаре мещешȢг, ле пȢн ꙟн мѫна трекъторілор, де асемене ле ліпеск ла тоате каселе, ла тоате Ȣшіле ші ла тоате порціле, дакъ пропріетарȢл нȢї опреще кȢ кȢвінтеле: „ нȢ ліпі аіче нічї о хѫртіе. “ МȢлте касе векї нелъкȢіте сѫнт акоперіте де сȢс пънъ џос кȢ хѫртіе де тот фелюл де колоаре, ꙟнкѫт нȢ се веде нічї о къръмідъ. Оаменії карії сѫнт ꙟнсерчінацї кȢ ачеаста, саȢ ꙟндепленіт ꙟн мещешȢгȢл ліпіреї ашеа, ꙟнкѫт кȢ пръжіні лȢнџї ліпеск ачесте пȢблікації токмаї сȢс пе пъреції; аша де біне ші де нетед ка легътȢра Ȣнеї кърцї.

Гр. П.

ЛȢПТА КȢ ТАȢРІЇ ꙟН ІСПАНІА.

Ачесте џокȢрї крȢде се нȢмъръ ꙟнтре челе маї плъкȢте десфътърї а Спаніолілор, пе каре Карол IV ледесфіінцасъ, ꙟнсъ Іозеф (Бонапарте) щі інд къ сѫнт Спаніолілор фоарте плъкȢте, іаръші леаȢ ꙟнтродȢс. СтрълȢчітеле лȢпте кȢ таȢрії че фъчеа одініоаръ краії ла прілежȢрї десербаре костісеа марї соме. ꙟн капіталіе ші ꙟн челе маї марї політії а цереї се фъчеа ꙟнтрепріндере а ачестор лȢпте сеаȢ де кътръ персоане партікȢларе, сеаȢ ꙟн фолосȢл вістеріеї пȢбліче. Ла Мадрід се фъчеа лȢпта кȢ таȢрії вара регȢлат кѫте доъ орі пе съптъмѫнъ ꙟн фолосȢл спіталȢрілор пȢбліче. КѫщігȢл обічнȢіт се сȢе ла 2.000; іа келтȢіала (ла каре се ꙟнкърка ші леафа лȢптъторілор) ла 1.000 піастрї. Ачесте џокȢрї се фъчеа ла Мадрід ꙟн Coliseo de los Toros, Ȣн чірк ꙟнкȢнџȢрат кȢ фотеілȢрї, деасȢпра кърора се ꙟналца Ȣн рѫнд де ложе. Лȣптъторії, карії авеа ачеастъ ꙟнсерчінаре ка о месеріе а лор, вінеа ꙟн чірк ꙟнсоціці де Ȣн дрегъторю, ші кȢ

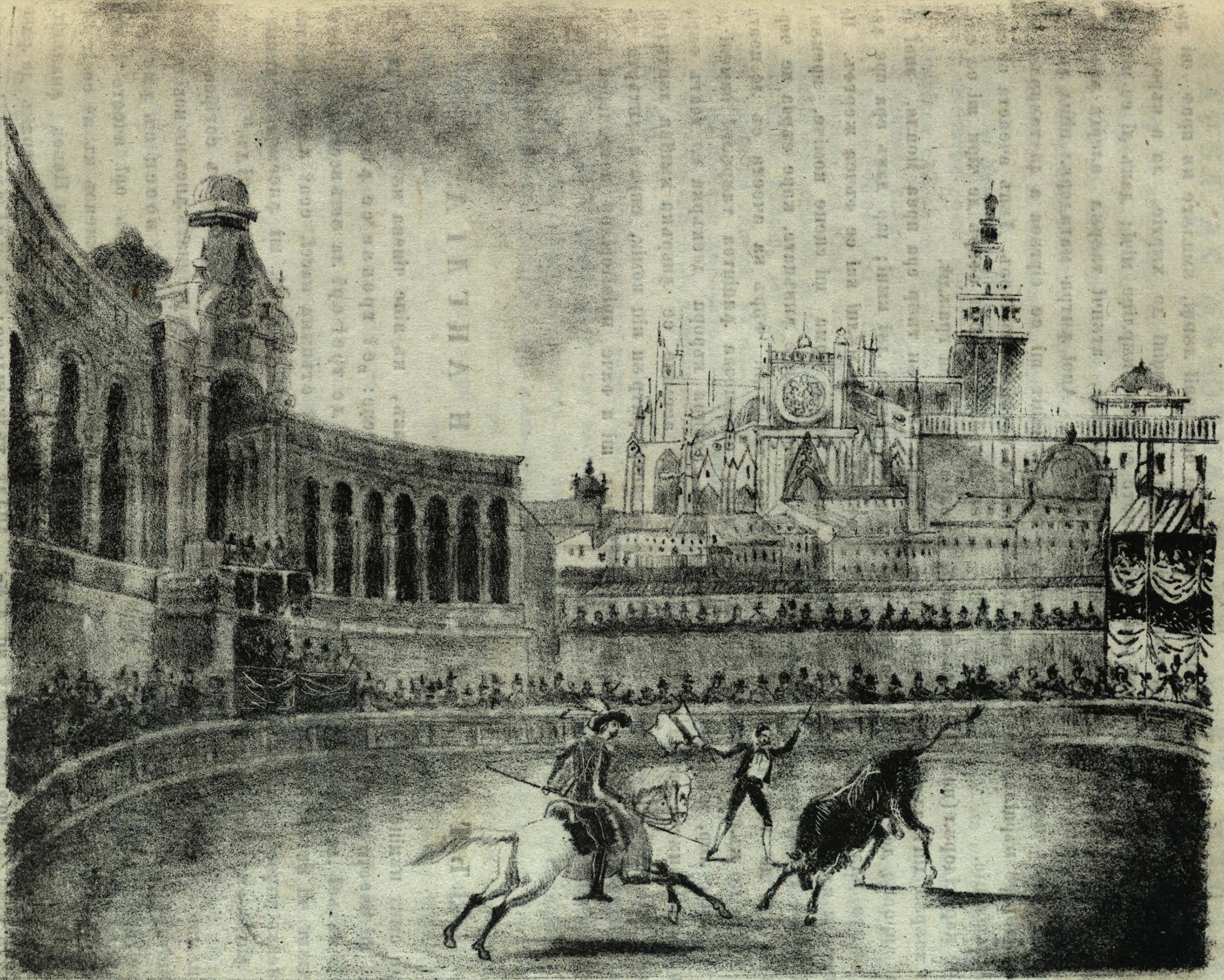

ЛЪПТАКЪ ТАѴРІЇ ДИ ІСПАНІА.

ȣн кортеж соленел; ꙇї ера де маї мȣлте фелюрі, прекȣм: пікадорї (ꙟнпȣнгъторї), лȣптъторї пе каї, ꙟн костюм векꙋ де кавалерї спаніолї; бандерілерї, лȣптъторї педестрї, кȣ страе скȣрте шї кȣ стеагȣрї; шї ꙟнсфѫршіт матадорȣл (оморѫторюл, а кърȣꙗ нȣме с'аꙋ пъстрат пънъ акȣм ꙟнтре фігȣріле кърціլор де џок) саꙋ лȣптъторюл де къпітеніе.

ꙟндатъ че корецідорȣл (поліцаюл) да семнȣл, се слобозеа таȣрȣл дін граждю. Пікадорії карії се ашезеа маї апроапе де дѫнсȣл, фъчеа чел ꙟнтъю атак. Кѫте одатъ ꙟнтѫмплѫндȣсе съ се рѫнеаскъ вре ȣн кал, атȣнчї кълърецȣл требȣе съ скапе кȣ маре гръбіре.

Ȣн деосебіт сою де лȣптъторї педестрї, нȣміці Хȣлї, аџȣта пе кълърец, ꙟнделетнічінд пе таȣрї кȣ стеагȣріле лор, шї кареле ла ꙟнтѫмпларе де прімеждіе пȣтеа скъпа сърінд престе пъретеле де скѫндȣрї че ꙟнкȣнџȣръ чіркȣл. Дȣпъ ачеꙗ бандерілерії аръта а лор мещешȣгȣрї. Ії черка а аніна таȣрȣлȣї бандеріле лор, каре ера цевії лѫнції, ȣмплȣте кȣ праф шї ꙟнвъліте кȣ марџіні де хѫртіе, ла а кърора капете се афла кѫрліџе мічї; дакъ лі се німереа а ле апрінде, атȣнчї таȣрȣл алерга ꙟнфȣріет прін чірк. Апої ꙟнтра матадорȣл ціінд ꙟн мѫнъ ȣн кȣціт шї се сіргȣеа а да таȣрȣлȣї чеа маї де пе ȣрмъ ловітȣръ. Дȣпъ ачеаста се скотеа таȣрȣл чел морт афаръ де чірк шї се слобозеа алтȣл дін граждю.

Дакъ вре ȣн таȣр ера преа моале, апої се амȣцеа асȣпра лȣї кѫні; іар дакъ ера пре ꙟнфȣріет, атȣнчї мȣлці каї се фъчеа жертфъ. Пе лѫнгъ ачесте ȣрма шї сцене коміче, прекȣм, се адȣчеа моміце ꙟнвъцате, каре съреа пе чербічеа таȣрȣлȣї, фъръ ка ачеста съ ле поатъ лові; се ашезеа ꙟнаінтеа таȣрȣлȣї оаменї де пае, асȣпра кърора дескърка ел тоатъ фȣріа са; де асеміне се ꙟнбръка кѫціва лȣптъторї педестрї ꙟнтр'ȣн кіп комік, спре а ꙟнтърта таȣрȣл, шї а фаче прівіторілор петречереа плъкȣтъ.

Гр. П.

БЪТАІА ЛА ȢШЕ ꙟН АНГЛІА.

ꙟн Лондра сѫнт пȣціне порці марї де ꙟнтраре ꙟн касе, шї ачесте се цін ꙟнкісе ка шї ȣшеле. Кіпȣл бътъеї ла ȣше аратъ рангȣл шї стареа ачелȣꙗ че бате. А лові кȣ одатъ маї пȣцін ꙟнсемнеазъ ꙟнџосіре, шї кȣ одатъ маї мȣлт ар ꙟнсемна ꙟнгѫмфареа шї атак.

Ловінд нȣмаї одатъ, аратъ къ аꙋ вені тлаптарюл, негȣціторюл де кърбȣні, слȣга де касъ сеаꙋ ȣн чершіторю, шї ꙟнсеамнъ: „аш дорі съ ꙟнтрȣ."

Доъ ловітȣрї ꙟнщіінцеазъ сосіреа пȣртъторюлȣї де реваше, а ȣнеї персоане каре адȣче білетȣрї де візітъ сеаꙋ де пофтірє, сеаꙋ шї а ȣнеї слȣџї стреіне; ачеаста ꙟнсемнеазъ къ есте вре о грабъ, къ віне чінева кȣ требȣінцъ, шї се ꙟнцълеџе: „еꙋ требȣе се ꙟнтрȣ".

Бътѫнд де треї орї ла ȣшъ вестеще престъпѫнȣл сеаꙋ стъпѫна касеї, сеаꙋ алтъ персоанъ че фаче візіте адесеорї, шї ꙟнсемнеазъ кȣвѫнтȣл порончіторю: „съ се дескідъ."

Патрȣ ловітȣрї тарї ꙟнщіінцеазъ сосіреа ȣнеꙇо персоане де старе ꙟнсемнатъ ꙟнсъ нȣ нобілъ, ꙟнцелегѫндȣсе кȣвінтеле: „еꙋ воеск съ ꙟнтрȣ".

Дакъ се репетȣеск де доъ орї ачесте 4 ловітȣрї тарї атȣнчеа ꙟнсемнеазъ къ аꙋ сосіт ȣн Лорд англез сеаꙋ о Ладі, ȣн Набоб ꙟнавȣціт, ȣн прінц стръін сеаꙋ алтъ персоанъ де ранг ꙟналт, тълкȣіндȣсе: „еꙋ ѫці арът прін веніреа меа мȣлтъ чінсте."

Гр. П.

КАРȢЛ ДЕ ꙟНМОРМѪНТАРЕ А ЛȢЙ НАПОЛЕОН

Ачест кар де ꙟнмормѫнтаре пре фрȣмос ші скȣмп се алкътȣіа дін чінчі пърці де къпітеніе деосебіте ȣна де алта, ші анȣме: подітȣра де џос кȣ а ей ꙟмбръкъмінте, педесталȣл, каріатіделе, скȣтȣл, ші катафалкȣл секріюлȣй.

Подітȣра де џос кȣ а ей ꙟмбръкъмінте ера ашезатъ пе патрȣ роате масіве ші полеіте кȣ аȣр. Лȣнџімеа са ера де 25 палме ші авеа форма ȣнȣй квадрат лȣнџіт ші денаінте ротȣнд. Пе ачеасть ротȣнзіме се афла о грȣпъ де џенії, каре цінеа корона лȣй Карлȣ чел маре. Ла тȣспатрȣ колцȣрі ера ашезаці патрȣ џенії, карії ꙟнтро мѫнъ цѫнеа кȣнȣні, іар кȣ чеалалтъ дȣчеа ла гȣръ трѫмбіца глоріей. Ла міжлок се ведеа вȣлтȣрȣл ші ціфреле ꙟмпъратȣлȣй сȣпт короане. Ачеасть подітȣръ кȣ тоате подоабеле ей ера полеітъ кȣ аȣр.

Асȣпра подітȣрей ера ашезат педесталȣл лȣнг де 18 ші лат де 7 палме, ꙟмбръкат пеете тот кȣ стофъ де колор віолет ші кȣсȣтъ кȣ аȣр, пе каре се ведеа марка ші ціфра ꙟмпъратȣлȣй. Ла амѫндоъ латȣреле педесталȣлȣй ера анінате доъ мантале ꙟмпърътещі де матерії де матасъ кȣсȣте пеете тот кȣ албіне де аȣр, ші ꙟн дос флȣтȣра о мȣлціме де стеагȣрі.

Каріатіделе се ꙟналца асȣпра педесталȣлȣй; ачесте ера 14 статȣе де мъріме май маре декѫт натȣралъ, фъкȣте дȣпъ моделȣл Фешер ші пеете тот полеіте. Ачесте 14 статȣе ꙟнкіпȣінд пе атѫте зѫне де бірȣінцъ, адȣчеа ка ꙟн тріȣмф тронȣл лȣй Наполеон, че ера пȣс пе ȣн скȣт маре пе каре ѫл дȣчеа пе кап ші пе мѫні. Статȣеле ера ашезате кȣ досȣл ȣна кътръ алта, шесъ ла о парте, шесъ ла алта, іар челелалте доъ ла капȣл ші ла пічоареле тронȣлȣй.

Скȣтȣл ера де аȣр, де формъ овалъ лȣнгъреацъ ші авеа о легътȣръ маре де съџеці.

Катафалкȣл секріюлȣй ꙟн сфѫршіт ера ашезат пе скȣт, ші фъкȣт пеете тот дȣпъ о формъ антікъ. Монȣментȣл ера ꙟнналт де 50: палме. Ел саȣ фъкȣт дȣпъ десенȣріле архітекцілор Віскон͞гі ші Леврȣсе, іар статȣеле, бареліевеле ші арабесчеле дȣпъ моделȣріле лȣй Фешер.

Ꙟн досȣл тръсȣрей пе о трофее де стеагȣрї, палме ші дафіні се четеа нȣмеле тȣтȣрор бірȣінцелор вестіте а лȣй Наполеон.

Асȣпра секріюлȣй ера ашезате корона ꙟмпърътеаскъ, скіптрȣл ші мѫна дрептъцей фъкȣтъ де аȣр ші ꙟмподобітъ кȣ піетре скȣмпе.

Шесъспрезече кай негрі кѫте патрȣ ꙟн рѫнд, тръџеа колосала тръсȣръ. Ей ера ꙟмподовіці ла кап ші ла коамъ кȣ пене албе, ші ꙟмбръкаці пеете тот кȣ аршеле кȣсȣте кȣ аȣр.

Пе фіешкаре арше стрълȣчеа марчеле ꙟмпърътещі кȣсȣте кȣ піетре скȣмпе, вȣлтȣрї, ціфре ші рамȣрі де дафін. Шесъспрезече коміші ꙟмбръкаці кȣ лівреле ꙟмпърътещі дȣчеа кайі де фрѫȣ ші дой мерџеа кълърі ꙟнаінте.

Ꙟнълціміеа карȣлȣй, афаръ де катафалкȣл кȣ секріюл ера де 30: палме, лȣнџімеа тот пе атѫта, лъцімеа де 14 палме ші греȣтатеа де 11,440: окъ, іар келтȣіала карȣлȣй се сȣіа ла 150.000: фр.

Челе патрȣ гъетане ꙟмплетіте де аȣр кȣ матасъ, че ера легате де колцȣріле акоперітȣрей, се цінеа де кътръ маршалії Дȣка де Реџіо, ші де контеле Молітор, де Адміралȣл барон Рȣсен ші де генерал лейтенантȣл Конте Бертранд, карії мерџеа пе џос пе лѫнгъ челе патрȣ колцȣрі а карȣлȣй.

Дȣпъ съвършіреа сербърей де ꙟнмормѫнтаре, саȣ трас карȣл сȣпт аркȣл де тріȣмф нȣміт Arc de l'étoile, ȣнде аȣ ръмас кѫтева зіле спре прівіреа пȣблікȣлȣй. Ікоана ꙟмфъцошазъ а чест Кар кȣ тот кортежȣл кȣкаре саȣ транспортат Наполеон ꙟм Паріс ла 15 Дек: 1840.

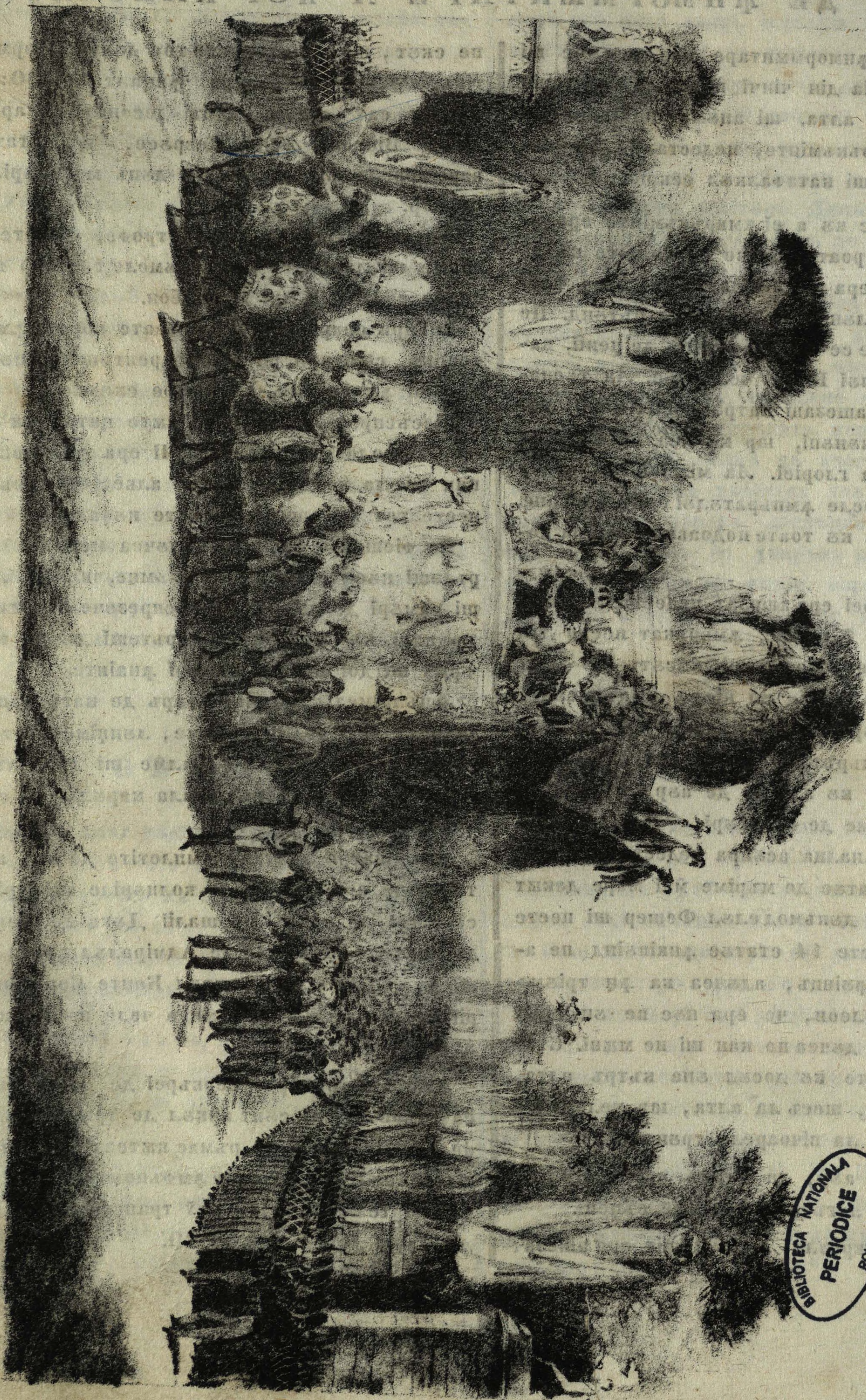

Дꙋмінікъ АНꙋЛ I. **31 Авгꙋст**

ІКОАНА ЛꙋМЕІ.

ФОАЕ
пентрꙋ
ѨНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 35. **ЮНІЙ.** **1841.**

ПАЛАТꙋЛ КРЪЕСК ДІН БЕРЛІН.

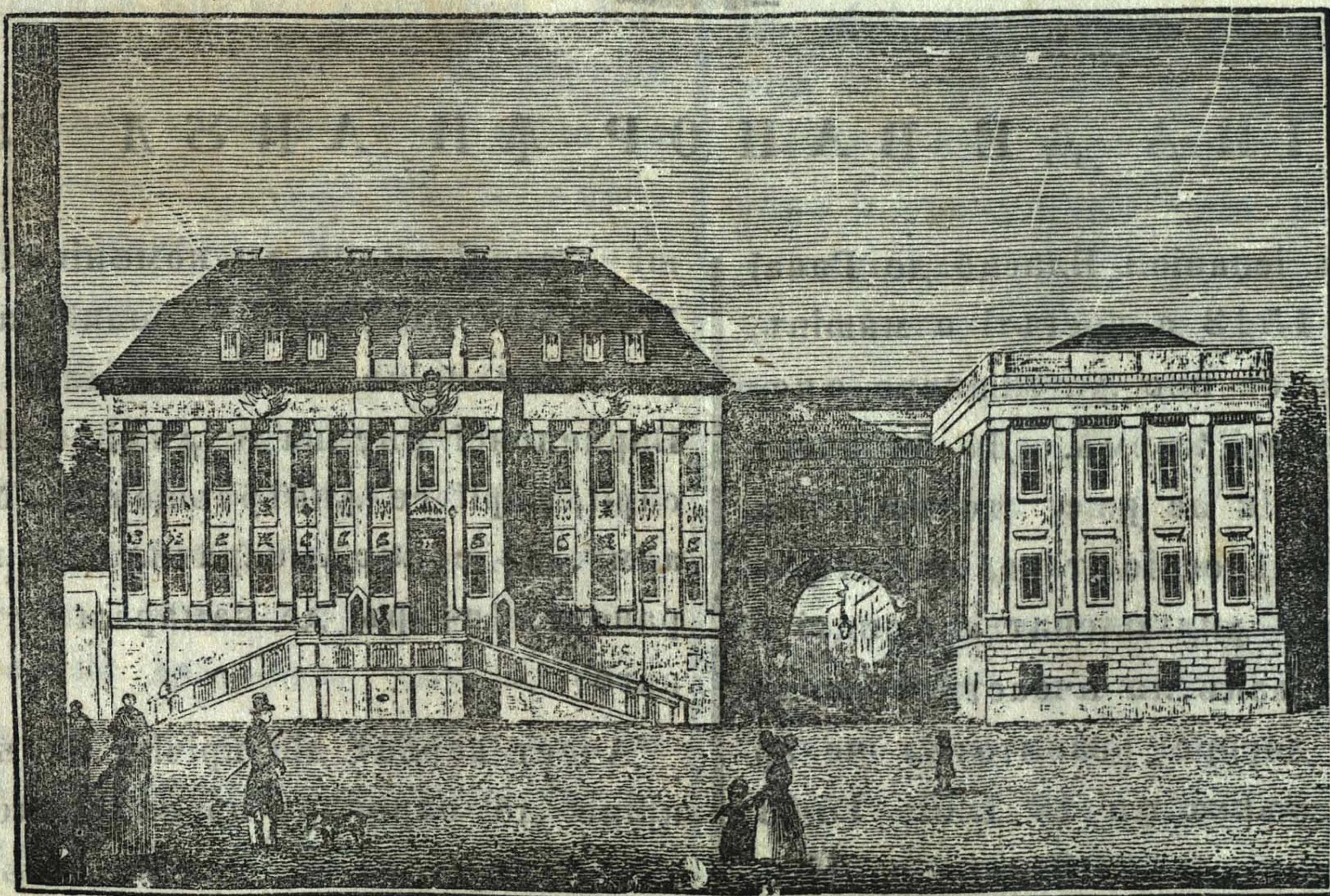

Ачест палат сімплꙋ, фъкꙋт дꙋпъ ꙋн стіл фрꙋмос кꙋ доꙋъ рѫндꙋрі, доꙋъ зідірі ѫн дос ші кꙋ ꙋн балкон ла рѫндꙋл де сꙋс, пе сꙋпт кареле есте ѫнтрареа, саꙋ зідіт пе ла сфѫршітꙋл веакꙋлꙋі ал 17-ле пентрꙋ фелдмаршалꙋл де Шомберг; дꙋпъ ачеаста аꙋ лъкꙋіт ѫн трѫнсꙋл гꙋбернаторꙋл де Берлін фелдмаршалꙋл Конте де Вартенслебен, ші ла 1734 краюл Фрідерік

Вілхелм I лаȣ хотърѫт пентрȣ тотдеаȣна спре лѫкȣінца гȣбернаторілор де Берлін, кареле ꙟн ȣрмъ стрѫмȣтѫндȣсе ꙟн ȣліца кръıаскъ, ачест палат саȣ дешертат пентрȣ лѫкȣінца прінцȣлȣї мощеніторїȣ де атȣнче (ꙟн ȣрмъ Фрідерік II), кареле лаȣ пърѫсіт токма ла сȣіреа са пе трон, дȣпъ каре аȣ ръмас тот лѫкȣінцъ пентрȣ прінцїї Коронеї, пѫнъ кѫнд краıѫл Фрідерік Вілхелм III ȣрѫнд мѫндріа дешартъ, ші ка Монарх наȣ воіт съ о пърѫсеаскъ ачеа, ꙟн каре аȣ петрекȣт фоарте норочіт аниї тінерецеї сале.

Форма ачестȣї палат сімплȣ де ла Фрідерік Вілхелм I наȣ сȣферіт алте префачерї, декѫт ꙟмподобіреа чеа скȣмпъ ші пре фрȣмоасъ пе дін лъȣнтрȣ, ші ꙟмпреȣнареа лȣї прін ȣн арк маре кȣ палатȣл ръпосатȣлȣї прінц Лȣдовік (фрателе краıȣлȣї).

Ȣн семн деосебіт а ачестеї зідірї есте о поткоавъ ашезатъ ꙟн зід сȣпт а чінчеа фереастъ ꙟн партеа дін дреапта. Трекѫнд одінсоаръ командантȣл гвардіїлор Дȣка Карол де Меклен-бȣрг ꙟн фȣга маре пе денаінтеа палатȣлȣї, аȣ съріт о поткоавъ де ла калȣл съȣ кȣ атѫта пȣтере, ꙟнкѫт аȣ трекȣт прін фереаста рѫндȣлȣї ал доіле ші аȣ къзȣт дрепт пе маса краıȣлȣї.

Салоанеле ші одъıле палатȣлȣї кръеск сѫнт мобілате дȣпъ ȣн гȣст модерн, ші кȣпрінд о адȣнаре прецїоасъ де обїектȣрї де арте, статȣе, вазе, зȣгръвеле ші десенȣрї, бібліотекъ ші адȣнаре де хърцї.

Камара де дорміт а краıȣлȣї есте фоарте сімплъ. Кѫтева месе, о собъ, ȣн кріват ші кѫтева скаȣне, ачесте сѫнт тоате мобілеле. Ȣніформа Монархȣлȣї кȣ мънȣші ші кȣ тоате а ле еї, стъ аїче тотдеаȣна гата, ші нȣ се стрѫнџе нічї одатъ.

Апартаментȣріле ръпосатеї кръесе де ла моартеа еї ꙟнкъ нȣ саȣ скімбат; пѫнъ ші біблїа еї аȣ ръмас пе масъ ꙟн кабінетȣл Монархїеї.

С. С. Б.

МАШІНА ДЕ ВАПОР ꙟН АНȢЛ 1543.

Ȣн офіцір де марінъ іспаніол Бласко де Гаваї аȣ пропȣс ꙟн анȣл 1543 а прегъті о машінъ, кȣ аџȣторȣл къріа съ се поe ꙟн мішкаре о корабіе фъръ вѫнтреле ші кѫрмъ. Де ші ачест проіект се пъреа вреднік де рѫс, тотȣш Гава ворбеа деспре ел кȣ аша серіозітате, ꙟнкѫт ꙟмпъратȣл Каролȣ V саȣ ꙟндȣплекат а рѫндȣї о комісіе, каре се фіе фацъ ла ачеастъ черкаре ші се рапортȣıаскъ деспре резȣлтатȣл че ар ȣрма. Черкареа саȣ фъкȣт ꙟн 17 Іȣніе 1543 пе коверта ȣнеї вас маре де 200 тоне греȣтате, нȣміт „Трінідад" (треіме).

Дȣпъ ȣн семн дат саȣ възȣт корабіа мішкѫндȣсе ꙟнаінте ші ꙟнторкѫндȣсе дȣпъ плъчере, фъръ а се ведеа вѫнтрелеле, кѫрма, оаменії ꙟнтребȣінцаці сеаȣ вре ȣн механісмȣ, афаръ де о калдаре маре кȣ апъ ферб інте ші кѫтева роцї ші лопецї пȣсе ꙟн комȣнікаціе ȣна кȣ алта. Мȣлціміеа оаменілор адȣнаці ла ачеастъ черкаре саȣ кȣпрінс де чеа маї маре мірарe; лімаȣнȣл Барцелонеї ръсȣна де ꙟнміїте аплаȣсȣрї ші комісарії, карїї се ꙟнпъртъшеа де обшескȣл ентȣсіасмȣ, аȣ сȣпȣс ꙟмпаратȣлȣї чел маї фаворіторїȣ рапорт, афаръ де камарашȣл ꙟмпърътеск Раваго.

Ачест барбат дін прічінї некȣноскȣте ера кȣпрінс де оарекаре пренџȣдец асȣпра машінеї ші а афлъторȣлȣї еї. Ел аȣ фъкȣт тоате кіпȣріле спре а ꙟнџосі машіна, арътѫнд ꙟнтре алтеле, къ еа нȣ ар фі де вре ȣн фолос, де време че ꙟн треї чеасȣрї аȣ мѫнат корабіа ꙟн депъртаре нȣмаї де доȣъ міле; къ еа ар фі пре скȣмпъ ші къ тотдеаȣна ар фі де темȣт, ка съ нȣ крапе калдареа. Дȣпъ че саȣ съвѫршіт черкареа, Га-

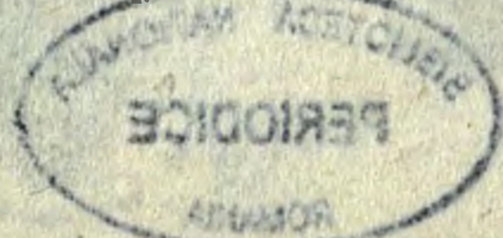

ваї аў десфъкꙋт машіна ꙟн пърціле еї, аў лꙋато акасъ ла сіне, ші аў трꙋдат корабіа ꙟн старea еї де маінаінте ла Арсенал.

Кꙋ тоате ворбеле челе непріінчоасъ а лꙋї Раваго, Д. Гаваї саў норочіт де мꙋлте аплаўсꙋрї іар ꙟмпаратꙋл іаў аратат а са біневоінцъ, ꙟнаінтіндꙋл кꙋ ꙋн град, дърꙋіндꙋї о ремꙋнарачіе де 200.000 мараведії (35.000 леї), ші порꙋнчінд пісмътаріцꙋлꙋї камараш а плъті тоате келтꙋелеле черкърeї дін вістеріа ꙟмпърътеаскъ. Фіінд къ ꙟмпаратꙋл ера пе атꙋнче ꙟнкꙋркат ꙟн ресбоїꙋ, дін каре прічінъ нꙋ саў пꙋтꙋт ꙟмбꙋнътъці ші ꙟнделпліні афларea, аша дар чінстеа реафлърeї ші ꙟнделплінірeї машінeї де вапор саў пастрат пентрꙋ о царъ, деспре а кърia ексістенціе нічї кꙋџета чінева пе атꙋнче, адекъ пентрꙋ статꙋріле ꙋніте де Норд-Америка.

С. С. Б.

КАСТОРꙋЛ ШІ ЛЪКꙋІНЦА СА.

Інстінктꙋл чел екстраордінар че вѫдеще касторꙋл ꙟн слобозеніа са, аў фост мꙋлт тімп ꙋн обіект де міраре; кꙋ тоате ачесте с'аў местекат ші оарекаре неадевърꙋрї, пре лѫнгъ ꙟнщіінцеріле че авем деспре дѫнсꙋл. Ачеа че ера продꙋчере а інстінктꙋлꙋї сеў се кредеа а фі а џꙋдекъцеї сале; ꙟн лок де а асемъна лꙋкръріле лꙋї кꙋ ачеле а фꙋрнічілор ші а албінелор і се ꙟнсꙋшеа іскꙋсінца омꙋлꙋї ꙟнцълепт. Касторꙋл есте дін натꙋръ фрікос ші се фереще де тоате чеї пот адꙋче вътъмаре; де ачеіа ел лꙋкреазъ маї мꙋлт ноаптеа, кѫнд німе нꙋ'л поате обсерва кꙋ деамърꙋнтꙋл. Пе лѫнгъ ачесте челе маї мꙋлте ꙟнщіінцерї деспре дѫнсꙋл віну де ла негꙋціторї де бланe ші де ла індіенї, ла каре домнеще нещіінца ші лесне-кредереа. Чеа маї бꙋнъ дескріере деспре дѫнсꙋл се афлъ ꙟн історіа натꙋралъ а Нордамерічеї де Д. Іохан Годман, дін кареа ꙟмпъртъшим ꙋрмътоареле:

Прівінд пе кастор пе деасꙋпра, апої ел сеамънъ кꙋ ꙋн гъсган маре; ꙟнсе фъкѫнд маї де апроапе компараціе (асемънаре), се веде къ аре ꙋн кап мꙋлт маї грос, маї лат ші деасꙋпра тꙋртіт; де асеміне о коадъ латъ ші солзоасъ, прін каре се деосъбеще де тоате челелалте фііnце. Деакъ есте ꙟн прінсоаре сеаў тръеще сінгꙋр, есте тотдеаꙋна нелініщіт, ба ꙟнкъ ші прост ка ꙋн бꙋрсꙋк ꙟмблѫнзіт. Ел ꙟнваць лесне а кꙋноаще пре стъпѫнꙋл сеў, ші віне ꙟндатъ кѫнд ꙟл кіамъ, асеміне ꙋнор се депрінде кꙋ челелалте анімале домесніче. Нꙋмаї ꙟн о старе деплінъ а неатѫрнърeї сале десвълеще ачел маре ші мінꙋнат град а інстінктꙋлꙋї сеў каре аре релаціе маї алес пентрꙋ доꙋъ лꙋкрꙋрї: 1) асꙋпра кіпꙋлꙋї зідірeї лъкꙋінцеї сале, 2) асꙋпра алецерeї локꙋлꙋї. Ел каꙋтъ, пентрꙋ скопꙋл ачест дін ꙋрмъ, а гъсі апъ каре нꙋ ꙟнгеацъ нічї одатъ пънъ ꙟн фꙋнд, ші непꙋтѫнд афла ꙋн аша фелїꙋ де лок, апої фаче ꙋн фелїꙋ де езетꙋръ прін каре опреще кꙋрџереа апеї. Езетꙋра о съвѫршеще дін ръдъчіні ші рамꙋрї де фелꙋріці копачї. Кꙋм се ꙟнчепе вара, се апꙋкъ де адꙋнат лемнеле требꙋітоаре ла зідіре, ші пе ла сфꙋршітꙋл лꙋї Авгꙋст ꙟнчепе дꙋрареа лъкꙋінцеї сале. С'аў гъсіт копачї грошї кѫте де 8 палмаче рошї де дѫнсꙋл ші 5 пънъ ла 6 палмаче фоарте адесе. Тотодатъ ел тае креанга аша, ка съ піче ꙟн апъ, ші апої ꙟноатъ кꙋ дѫнса ꙋндеї требꙋеще. Адесе пе'нпреџꙋрꙋл езетꙋрeї сале сѫнт аша де мꙋлте лемне, ꙟнкѫт ачел че нꙋ кꙋноаще ексістенціа касторꙋлꙋї поате креде къ аіче аў лꙋкрат мѫна омꙋлꙋї. Форма че дъ езетꙋрeї сале есте фелꙋрітъ дꙋпре ꙟмпреџꙋрърї: кѫнд флꙋвіꙋл кꙋрџе лін, о фаче дреаптъ; ші кѫнд кꙋрџе репеде, о фаче сгѫмбатъ кꙋ вѫрфꙋл ꙟндрептат кътръ ріў. Ел аместекъ пінтре кренџї глод ші піатръ, ші фіінд къ кꙋ време ачесте дін ꙋрмъ се ꙋнескў;

iар кренціле ші тѫлпінеле прін ръдъчінъшї слобод рамѫрї каре ꙟнкѫнцѫръ ші ꙟнтъреск зідіреа дін тоате пърціле, апоі ачеаста се фаче дестѫл де таре, ꙟнкѫт апа н'о поате сѫрпа; ші тотѫл капътъ о формъ дестѫл де регѫлатъ. Ꙟн асеміне кіп лѫкреазъ касторѫл лъкѫінца са, потрівіт кѫ нѫмерѫл ачелора че аѫ а петрече iарна ꙟнтрѫнса. Ел пѫне кренці, пъмѫнт ші пiатръ ла ѫн лок крѫчіш ші орізонтал, ші потрівеще аша ка ꙟн міжлок съ ръмѫе ѫн лок дешерт мърџініт де пъреці регѫлаці де пе каре ел роаде кренціле че есе ꙟнаінте.

Тоате че'ї требѫеск спре ачеаста ле апѫкъ кѫ лабеле де'наінте. Коада лѫї чеа латъ слѫжеще спре а ашеза матеріалѫріле ші а ꙟндъмъна ꙟмпреѫнареа лор ловінд кѫ дѫнса ка ші ѫн піетрарѫ кѫ чоканѫл ші містріа. Коліба се акопере песте тот кѫ глод пе кареа пътрѫнзінд'о џерѫл капътъ зідіреа ꙟнкъ маі маре търіе. Кѫ време ачесте лъкѫінце се фак аша де тарї ꙟнкѫт нѫ се пот стріка фъръ ѫнелте де фер, ші нѫ есте маї пѫцин де міраре кѫнд вом ші къ акоперемѫнтѫл че аре формъ болтітъ, есте ла вѫрф де 4 пънъ ла 6 палме грос.

Ꙟнтрареа ꙟн лъкѫінцъ есте тотдеаѫна пе сѫбт апъ ші пе кѫт се поате депъртатъ де ѫскат. Ла еа лѫкреазъ нѫмаї ачіа карії аѫ а петрече iарна ꙟн трѫнса, кѫ ѫн кѫвѫнд мъдѫлъріле ѫнеї фамілії; ꙟнсе езетѫра есте лѫкрареа тѫтѫрор, де ачеаста се ꙟмпъртъшеще тоатъ колоніа, пентрѫ къ есте де фолос тѫтѫрор лъкѫінцелор. Тоате ачесте кѫте ꙟмпъртъшім аратъ кѫт де десвъліг есте інстінктѫл касторѫлѫї ші къ нѫ есте маї маре декѫт ал албінелор, фѫрнічілор, веспелор ші а алтор інсекте. Касторѫл сінгѫратік прекѫм се афлъ ꙟн Полоніа, Росіа ші алте церї нѫ аратъ ніч о прѫбъ а ачестѫї інстінкт. Ел ѫшї сеапъ нѫмаї о борть ла мал ші петрече аіче кѫм поате. Фіінд къ касторѫл фоарте мѫлт се вѫнеазъ апоі се афлъ ші акѫм пе флѫвііле Амерічеї мѫлці касторі сінгѫратічі, каріі с'аѫ пърсіт де а іміта мещешѫгѫрителе зідірі а ле стръмошілор. Ії се мѫлцемеск нѫмаї кѫ о мѫлціме де борте че сѫнт де о потрівъ депъртате ѫна де алта, ꙟн каре каѫтъ скъпаре кѫнд сѫнт ісгоніці дін лъкѫінцеле лор.

Храна де къпітеніе а касторілор есте коажа де фрасін, ръкітъ, аріп, плоп, iар ꙟн време де невое ші де молід. Ії адѫнъ провізії дін коажа сѫс артъталілор копачі ші дін ръдъчінеле ѫнор плѫнте де апъ пентрѫ iарнъ.

Касторѫл фаче 2 пънъ ші 5 пѫї ші гласѫл лор сеамънъ ꙟнтокмаї кѫ а ѫнѫї копіл че плѫнџе. Ѫн лъкѫіторѫ дін баіа лѫї Хѫдзон аѫ історісіт капітанѫлѫї Франклін, къ ел аѫ възѫт 5 касторі каріі кѫнд се арѫнка ꙟн апъ де пе о тѫлпінъ де копачѫ, кѫнд iаръші се кѫцера ші фъчеа фелѫріте џокѫрі.

Касторѫл тръеще мѫлт ꙟн апъ; ел поате біне а се кѫфѫнда, ꙟнсе кѫ тоате ачесте требѫе ꙟндатъ се iасъ афаръ ка съ се ресѫфле, ші атѫнче се фаче прадъ омѫлѫї. Індіенії каріі се ꙟнделетніческ кѫ прінѫдереа касторілор се сіргѫеск а дескопері лъкѫінца лор, пентрѫ каре се чере чеа маї маре ѫшѫрінцъ.

Фіінд къ вѫнареа ачеаста се фаче маї кѫ сеамъ iарна, пентрѫ къ нѫмаї атѫнче аре піелеа са прец, апоі вѫнъторѫл мерџе деа лѫнгѫл цермѫрілор авѫнд о ланче ꙟн мѫнъ ші ловеще ꙟн гіацъ; дін сѫнет се поате кѫноаще, ѫнде се афлъ о лъкѫінцъ де касторі. Ел апоі фаче о бортъ ꙟн гіацъ, нѫмаї кѫт съ поатъ еші ѫн кастор; iар ла церм каѫтъ фемеіле а афла лъкѫінцеле касторілор, ші се сіргѫеск а ле стріка, каре дѫпре кѫм с'аѫ зіс нѫ се фаче фъръ оаре каре остенеалъ. Спъріетеле добітоаче, алеаргъ ꙟн тоате пърціле пе сѫбт геацъ, ші ꙟндатъ вѫзіндѫсе деасѫпра апеі спре а се ресѫфла, се ѫчід. Мѫлціме а лор оморѫтъ ꙟн ачест кіп есте фоарте маре, фіінд къ нѫ се ꙟнтребѫінцеазъ нічі о крѫцаре, ші аша се стірпеще тоатъ фамілія лор.

Компаніа баеі лѫї Хѫдзон аѫ вѫндѫт ꙟн анѫл 1820, 60.000 піеі. Де атѫнче ꙟнкоаче с'аѫ ꙟнпѫцінат фоарте мѫлт венітѫл ачестѫї ар-

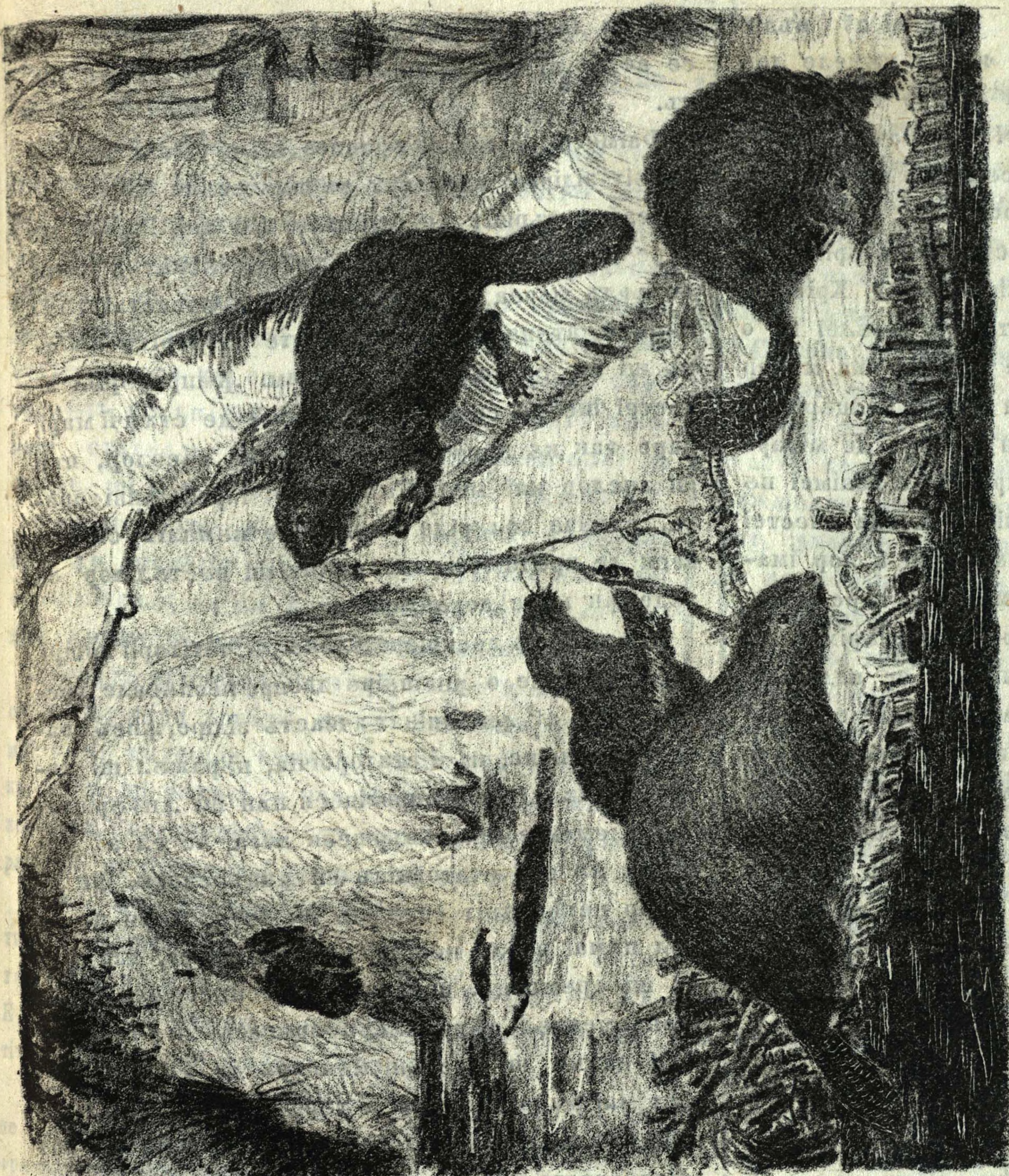

КАСТОРȢЛ ШІ ЛЪКȢІНЦА СА.

тікȣл. Ла цермȣріле флȣвіілор афлътоаре ꙟн Місȣрі де сȣс ші де міжлок се вѣд нȣмаї ȣнде ші ȣнде кѫте ȣнȣл дін ачесте анімале, ші ла баіа лȣї Хȣдзон дін ан ꙟн ан се ꙟнпȣцінеазъ.

Індіненії, че лъкȣеск ла Місȣрі ші Місісіпі, прінд касторі маї мȣлт кȣ прінзеторї, каре лі се ꙟмпрȣмȣтъ де кътръ негȣціторії де бланe дін Амеріка, спре а фі сігȣрї де а кȣмпъра піеіле. Касторȣл аре ȣн мірос фоарте аџер пентрȣ каре требȣе маре мещешȣг спре ал ꙟншела. Ел есте іарна фоарте грас; іаръ вара слъбеще дін прічіна лȣкрȣлȣї ші а алъптъреі пȣілор сеї.

Гр. П.

ТȢРНȢЛ ЛȢМІНЪТОРЮ ПЕ СТѪНКА ЕДІСТОН ꙟН АНГЛІА.

Обічеюл, де а фаче зідірї ꙟналте, сеаў тȣрнȣрі лȣмінътоаре пе цермȣл мъреї сеаў пе інсȣле апропіете де цермў спре а ꙟнщіінца пе плȣтіторї деспре прімеждіа, де каре се аменінцъ ꙟн ачесте локȣрї, есте фоарте векіў.

ꙟн деосебіте тімпȣрї асеміне зідірї аў фост

обіектȣрі, прін каре попоаре ші краї аȣ вѫдіт юбіреа лор де глоріе ші аȣ фѫкȣт нȣмеле лор немȣріторіꙋ. Чел маї вестіт дінтре тоате тȣрнȣріле лȣмінѫтоаре а векімеї есте ачел дін Александріа, кърȣіа де пе інсȣла пе каре ел се афла, і саȣ дат нȣмеле Фарос.

Се препȣне, кѫ зідіреа ачестȣї тȣрн ꙟріеш сар фі съвѫршіт кȣ 283 анї ꙟнаінте де Д. Хрістос. Ел се афла ла марџінеа ретікѫ а інсȣлеї пе о стѫнкѫ, ші зідȣріле сале се ꙋда де апа мъреї. Тоатѫ зідіреа ера фѫкȣтѫ ꙟн патрȣ колцȣрі, де марморѫ албѫ, дȣпѫ ꙋн план вреднік де міраре ші ꙋн стіл мѫрец. Мȣлцї скріїторі а векімеї нȣ пот ꙟндестȣл лѫȣда тѫріа ші фрȣмсеца ачестеї зідірї, ꙟнкѫт ачїї маї дін ꙋрмѫ прін а лор імагінаціе аȣ афлат ꙟндестȣлѫ матеріе, спре а фаче дескріерї некрезȣте деспре ꙟнпреџȣрімеа ші ꙟнѫлцімеа са. Аша зічеа ꙋнії кѫ се ведеа де пе маре ꙟн депѫртаре 100 міле енглезе, дечї дакѫ ар фі фост ачеаста адевѫрат, апоі атȣнче требȣеа ел се аібѫ о ꙟнѫлціме де 1.680 палме каре ꙟнсѫ нȣ се поате креде. Скріїторії чїї маї вреднічї де крезаре спȣн, кѫ Фарос ар фі фост ꙟналт де 547 палме, ші сар фі вѫзȣт де пе маре ꙟн депѫртаре де 41 міле. ꙟн тоатѫ ноаптеа се апріндеа ꙟн вѫрфȣл лȣї фок пентрȣ ка ші ꙟн ачеастѫ време сѫ нȣ рѫмѫе корѫбііле ꙟн рѫтѫчіре.

Деспре о зідіре атѫт де таре, фѫкȣтѫ дін челе маї вѫртоасе піетре сар фі пȣтȣт креде се аібѫ о трѫїнічіе вечнікѫ, ꙟнсѫ тімпȣл нȣ шаȣ пѫрѫсіт дрітȣріле сале де пȣстііре. Історіа нȣ не спȣне, каре пȣтере а натȣреї ші каре ꙟнтѫмпларе ꙟнфрікошатѫ аȣ дѫрмат ачест монȣмент а сѫмецієї оменещї. Атѫта нȣмаї се ціе сігȣр, кѫ тȣрнȣл лȣмінѫторіꙋ Фарос аȣ рѫмас ꙟнтрег ꙟн курс де 1600 анї.

Де пе ачеста саȣ нȣміт ꙟн ꙋрмѫ тоате зідіріле фѫкȣте пе асеміне скопос, Фарос сеаȣ Фаро, прекȣм Фаро де Месіна ꙟн Сіціліа, Фаро де Неаполі, ш. а.

Дінтре ачеле, каре сеаȣ зідіт ꙟн тімпȣріле маї ноȣѫ, чел маї вреднік де ꙟнсѫмнат есте тȣрнȣл де ла Кордȣан пе џермȣл Франціеї. Ел се афлѫ ла гȣра рїȣлȣї Гарона пе о інсȣлѫ мікѫ.

Фаїмосȣл архітект францез Лȣї де Фоакс аȣ повѫцȣіт зідіреа, каре саȣ ꙟнчепȣт сȣпт Енрік II, ші саȣ съвѫршіт ꙟн време де 26 анї, інсȣла пе каре ел стѫ, есте нȣмаї атȣнче ꙋскатѫ, кѫнд ее афлѫ mареа лініщітѫ, іар кѫнд ачеастаї тȣлбȣратѫ, атȣнче ші інсȣла есте акоперітѫ кȣ апѫ ші нȣ се веде нічї де кȣм. ꙟмпреџȣрȣл ачестеї інсȣле се афлѫ о мȣлціме де стѫнчї марї, каре фак кȣ непȣтінцѫ апропіереа васселор, пѫн ші ачелор маї мічї. Кѫнд есте мареа ꙟнвіфоратѫ, атȣнче валȣріле тȣлбȣрате кȣмпліт се ловеск де продосітоареле стѫнчї ші вȣетȣл лор се аȣде ꙟн маре депѫртаре.

Дін ачеастѫ дескріере а локȣлȣї, четіторії нощрі ꙟші пот фаче о ꙟнкіпȣіре деспре неспȣселе греȣтѫці, че аȣ ꙟнтімпінат ачеастѫ зідіре, ꙟнсѫ тоате саȣ ꙟнвінс, кѫчї статороічіа, кȣражȣл ші пȣтереа омȣлȣї се ꙟмпротівеск пѫн ші ꙟнфріетелор елементе, ші съвѫршеск ачеа, че ел аȣ хотѫрѫт кȣ вое статорнікѫ ші ꙟнцѫлеаптѫ. Ꙋн адевѫр нетѫгѫдȣіт есте, кѫ ла ачест тȣрн нȣ се вѫд нȣмаї ачеле неапѫрат требȣітоаре, дар ꙟнкѫ ші фрȣмсецѫ, подоабе ші неспȣсе келтȣеле. Фȣндаментȣл тȣрнȣлȣї ꙟнформеазѫ ꙋн черк де 414 палме ші аре ꙋн діаметрȣ де 135 палме. Чел маї маре діаметрȣ а тȣрнȣлȣї деасȣпра фȣндаментȣлȣї есте де 125 палме, кареле се тот мікшȣреазѫ пѫн ла вѫрф, ꙟнкѫт тоатѫ зідіреа аре форма ꙋнȣї клопот лȣнгѫрец ші стрѫмпт.

ꙟнѫлцімеа тȣрнȣлȣї де ла темеліе пѫн ла брѫȣл де сȣс, пе кареле се афлѫ ашезат фѫнарȣл, есте ꙟн пропорціе фрȣмоаеѫ кȣ зідіреа, адекѫ де 150 палме.

Рѫндȣріле сеаȣ деспѫрціт ȣріле дін лѫȣнтрȣ, ꙟн каре есте ꙟмпѫрціт тȣрнȣл, сѫнт ꙟмподобіте кȣ лȣкрȣрі преціоасе де сѫпѫторіе ші кȣ колоане. Тоате вѫдеск гȣст ші подоабѫ ꙟмпреȣнатѫ кȣ трѫїнічіе. ꙟмпѫрціреа локȣлȣї дін лѫȣнтрȣ ковѫршеще пе челе денафарѫ, ші амѫцеще ащептареа прівіторіꙋлȣї, кареле каȣтѫ аіче

нȣмаї челе неапърате де требȣінцъ, кар нȣ подоабъ ші стрълȣчіре.

Ꙟн деосебітеле деспърцітȣрї се афлъ маї мȣлте салоане ші одъї, челе хотъріте пентрȣ кральл сѫнт маї скѫмп ꙟподобіте; статȣе полеіте кȣ аȣр а краюлȣї Енрік II, кареле аȣ ꙟнчепȣт зідіреа, ші а лȣї Енрік IV, каре аȣ съвѫршіто, де асеміне марче ші кадре фрȣмоасе ꙟмподобеск болтеле челе кȣ сȣмеціе зідіте. Ꙟн ачест тȣрн се афлъ ші ȣн паракліс, ꙟн кареле сѫнт ашезате статȣеле де марморъ а архітектȣлȣї де Фоакс, ші а краілор Лȣдовіг XIV ші Лȣдовіг XV.

Фанарюл, че ꙟмформеазъ вѫрфȣл тȣрнȣлȣї есте ꙟн аналогіе потрівітъ кȣ мърімеа лȣї, ші се лȣмінеазъ де ȣн ꙟнсъмнъторю нȣмър де лȣміні, ꙟнкѫт съ се поатъ ацȣнџе скопȣл.

Ачеастъ зідіре аȣ костісіт мȣлте міліоане, ші слȣжеще спре довадъ, къ ші ꙟн тімпȣріле челе маї ноȣъ пȣтеріле оменещі ꙟнкъ наȣ слъбіт, ші къ ꙟнкъ ші астъзї се пот съвѫрші зідірї мъреце кȣ ачеа статорнічіе, де каре ні мірѫм прівінд рȣінеле архітектȣреї романе ші гречещі.

Ꙟнкъ маї вреднік де ꙟнсемнат пентрȣ греȣтъціле зідіреї ші пентрȣ соартеле сале, есте тȣрнȣл лȣмінъторю де пе стѫнчеле де Едістон, а кърȣіа ꙟнкіпȣіре о ꙟмфъцошем четіторілор нострії ꙟндоȣъ фелюрї.

Кѫнд есте мареа лініщітъ, атȣнче прівіреа де пе ачест тȣрн спре цермȣл Англіеї есте пре фрȣмоасъ, ші фъръ ꙟнфіораре сеаȣ прімеждіе, кѫчї апа ловеще темеліа кȣ пȣтере неꙟнсъмнатъ, ші васе мічї се пот апропіе кȣ сігȣранціе. Ꙟнсъ сцена се скімбъ кȣ тотȣл кѫнд се ꙟмвълȣеще мареа! стѫнка де Едістон сімцеще атѫнче маї кȣ самъ тȣрбареа валȣрілор мѫніоасе, каре се ꙟналцъ пе лѫнгъ тȣрн, іл ꙟнпрецȣръ де тот ші апої се ръварсъ кȣ пȣтере песте вѫрфȣл съȣ.— Авіе се веде ꙟн ачеастъ ꙟнтъмпларе ꙟналта зідіре ка ꙟнгропатъ ꙟн валȣрї, ші ꙟн асеміне моменте, кѫнд есте натȣра тȣлбȣратъ, негрешіт требȣе се ꙟнчетезе кȣражȣл челор маї інімошї барбацї, пе карії даторіа фаче, де а лъкȣі аіче. Ꙟн асеміне моменте чеа маї маре пȣтере бърбътеаскъ есте слъбъчȣне, ші ачеа, че мії де оаменї аȣ съвѫршіт кȣ кȣраж ші кȣ ꙟнцълеаптъ сіргȣінцъ; ачеа че веакȣрї ꙟнтрецї ꙟн здар саȣ остеніт а дѫрма, о дармъ ȣн сінгȣр момент де ачест фелю, ꙟнкѫт адесеорї нȣ ръмѫне нічї о ȣрмъ, каре се зікъ ȣрмашілор: аіче аȣ фост кȣтаре лȣкрȣ!

Стѫнка де Едістон се афлъ ꙟн депъртаре де 14 міле енглезе де ла політіа Плімȣт ꙟн Англіа а къріа ліман есте ȣнȣл дін челе маї бȣне. Ачеастъ парте а мъреї есте плінъ де стѫнчї прімеждіоасе, ȣнде мȣлте васе ꙟнкъркате саȣ сфѫрмат, ꙟнаінте де а се съвѫрші зідіреа тȣрнȣлȣї де пе стѫнкъ маї алес ȣрмѫнд фȣртȣне сеаȣ фіінд ноапте.

Чел маї прімеждіос лок ера ꙟнсȣш стѫнка де Едістон, каре акȣм сігȣріпсеще маї мȣлт ꙟнтрареа ші ешіреа васелор дін Канал, (аша се нȣмеще ачеастъ парте а мъреї ꙟнтре Плімȣт ші ꙟнтре Едістон).

Націа Енглезъ ꙟнсȣфлецітъ де негоц, де мȣлт ар фі ꙟнтребȣінцат тоате пȣтеріле сале, спре а фаче аіче плȣтіреа маї пȣцін прімеждіоасъ, ꙟнсъ ꙟнделȣнгат тімп саȣ сокотіт кȣ непȣтінцъ а се зіді ȣн тȣрн лȣмінъторю пе ачесте стѫнчї вѫртоасе де граніт. Токма ꙟн анȣл 1696 аȣ кȣтезат ȣн барбат сȣмец дін Літлебȣрг ꙟн комітатȣл Есекс а пропȣне патріеї щіінцеле сале де архітектȣръ ші аї ꙟмфъцоша планȣл ȣнеї асеміне зідірї. Нȣмеле лȣї ера Енрік Вінстанлеї кърȣіа нȣ аȣ ліпсіт нічї кȣраж нічї іскȣсінцъ, спре а фаче ачеастъ прȣбъ. О тімпȣріе плекаре пентрȣ щіінцеле математіче лаȣ ꙟндемнат а фаче ꙟн каса са фелюріте черкърї, каре ꙟнкȣрѫнд аȣ трас асȣпра лор цінтіреа вечінілор ші ꙟнсфѫршіт а ꙟнтрецеї нацїї. Нічї ȣн кълъторю нȣ венеа ла Літлебȣрг, фъръ а черчета каса лȣї Вінстанлеї. Претȣтіндене се ведеа ла дѫнсȣл лȣкрȣрї вредніче де міраре; кълкѫнд кȣ пічорȣл пе оарекаре локȣрї дін касъ, апої де одатъ ешеа дін пъмѫнт о нълȣчіре; ашезѫндȣсе чінева пе ȣн жілц, ꙟндатъ ешеа дін тоате пърціле фелюріте арме ꙟнтоарсъ асȣпра челȣї че

шедеа, аменінцѫндꙋл ал стрѫпꙋнҁе ла чеа маї мікъ черкаре, че ар фаче, спре а фꙋџі, ші кѫте маї мꙋлте де ачесте.

Ꙟнтре алтеле, местешꙋгꙋріле де апъ а лꙋї Вінстанлеї, пе каре ел ꙟн пꙋблік ле аръта ла Лондра пентрꙋ бані, аꙋ ꙟнкредінцат пе тоці контімпꙋранії сеї къ есте фоарте гібач ꙟн механікъ ші ꙟн старе а съвѫрші маї марі ꙟнтрепріндері.

Вінстанлеї саꙋ ꙟнделетнічіт патрꙋ ані кꙋ зідіреа тꙋрнꙋлꙋї лꙋмінъторїꙋ, аꙋ ꙟнвінс тоате ꙟмпіедекъріле, ші аꙋ съвършіт о зідіре таре ші ꙟналтъ де 120 палме, каре авеа съ се ꙟмпротівеаскъ пѫн ші челор маї пꙋтерніче валꙋрі, мъкар къ ера нꙋмаї де лемн.

Верџі гроасе де фіер, че се афла ꙟнгропате ꙟн стѫнчї, слꙋжеа де фꙋндамент, ші атѫта ера сігꙋр къ о фꙋртꙋнъ обічнꙋітъ нꙋ пꙋтеа адꙋче зідіреї вре о вътъмаре, ꙟнсъ тоатъ пꙋтереа океанꙋлꙋї ші аꙋнꙋї оркан ведерат къ нꙋ о пꙋтеа сꙋфері.

Ꙟн ноаптеа де 26 спре 27 Ноемвріе 1.703 тоатъ натꙋра се тꙋлбꙋрасе, пе лѫнгъ цермꙋріле Англіеї сꙋфла чел маї ꙟнфрікошат оркан, ꙟнкѫт оаменії нꙋш адꙋчеа амінте а фі ꙋрмат асеміне вре о дінеоаре. Кꙋ чеа маї маре нерълдаре се аштепта ръвърсареа зорілор, спре а пꙋтеа прівї ла тꙋрнꙋл де Едістон, кꙋчі тоці кредеа, къ сар фі фъкꙋт прадъ валꙋрілор. Іатъ къ аꙋ сосіт ші зіꙋа ші тꙋрнꙋл нꙋ саꙋ маї зъріт, фіінд къ се ꙟнгіціс де маре, ші тоці ачїї каріі лъкꙋеа ꙟнтрѫнсꙋл пентрꙋ апріндереа ші ціпереа фокꙋлꙋї, кꙋм ші пентрꙋ алте требꙋінце аꙋ афлат мормѫнтꙋл лор ꙟн валꙋрі. Чел маї ꙟнтрістъторїꙋ лꙋкрꙋ ла ачеастъ ꙟнтъмпларе аꙋ фост моартеа Архітектꙋлꙋї Вінстанлеї, кареле ꙟнкредінцат деспре трѫінічіа зідіреї аꙋ воіт а петрече ꙟн трѫнса ꙟн времеа челеї маї марі фꙋртꙋні, ші дорінца са саꙋ ꙟмплініт кꙋ ꙟнтрістаре. Кꙋ о зі ꙟнаінтеа ачестꙋї оркан плꙋтісе ел кꙋ кѫціва лꙋкрътορі ла Едістон, спре а маї фаче оарекаре ꙟнтокмірі; оркапꙋл саꙋ тѫмплат ноаптеа, тꙋрнꙋл саꙋ дърмат ші Вінстанлеї саꙋ ꙟнекат кꙋ дѫнсꙋл. Німене нꙋ іаꙋ ꙟмпꙋтат лꙋї віновъціа ачестеї піердері, кꙋчі ꙟмпротіва ꙋнеї асеміне пꙋтері нꙋ пꙋтеа се стее нічі ꙋн лꙋкрꙋ фъкꙋт де мѫні оменещі. (Ва ꙋрма).

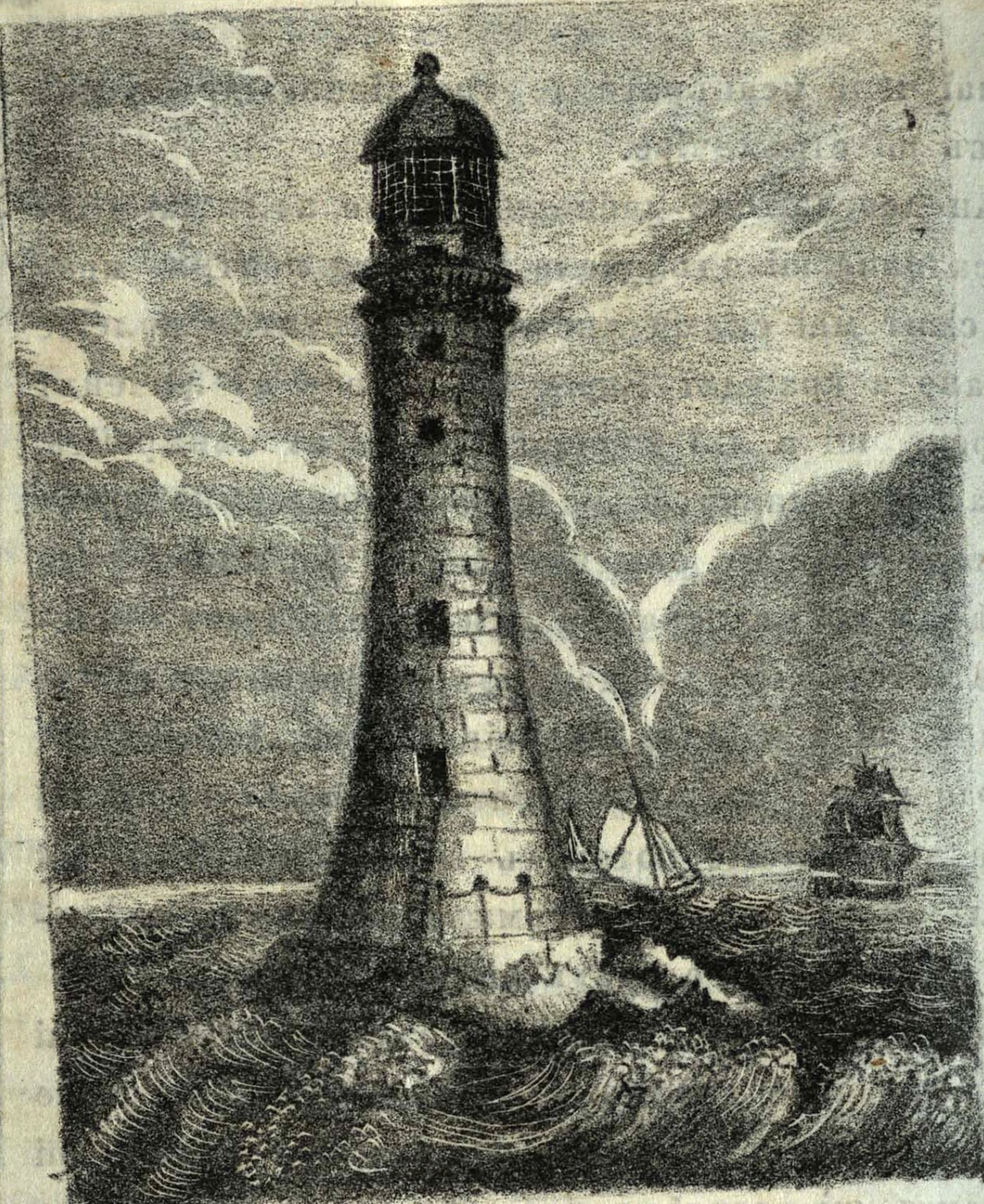

ТꙋРНꙋЛ ЛꙋМІНЪТОРІꙋ ФІІНД МАРЕА ЛІНІЩІТЪ.

ТꙋРНꙋЛ ЛꙋМІНЪТОРІꙋ ꙞН ВРЕМЕ ДЕ ФꙋРТꙋНЪ.

ДȣМІНІКЪ АНȢЛ І. 7 СЕПТЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМꙖНІЛОР

№ 36. ЮНІЙ. 1841.

БЕЛГРАД.

Провінціа Сервіеї аȣ фост одінеоаре о парте а векеї Ілірії ші саȣ ꙟмпопорат де Славії нъвъліторї сȣпт ꙟмпъратȣл Ераклїе тотодатъ кȣ Босніа, дін карії се траг Сервії де астъзї, прекȣм ші о парте а Босніачілор, карії аȣ пъстрат лімба ші нъравȣріле. Сȣпȣсъ фіінд цара кѫнд прінціпілор патріоцї, кѫнд Візантінілор, кѫнд Ȣнгȣрілор, ла нъвъліреа Тȣрчілор аȣ фост театрȣл ресбоаелор чі аȣ авȣт кȣ Ȣнгȣрії, ші дȣпъ че бірȣінцеле Аȣстріенілор ꙗȣ алȣнгат ꙗръш песте Дȣнъре саȣ ꙟнкіет пачеа де Карловіц ші Пасаровіц, ші маї ꙟн ȣрмъ ачеа де Белград. Пън ші ꙟн ачел де пе ȣрмъ ресбою Тȣрческ, флакъра ресбоюлȣї аȣ кȣпрінс ші пе Сервіа. Ачесте ресбоае ші гȣвернȣл деспотік аȣ деспопорат цара ачеаста атѫт де мѫноасъ, пе лѫнгъ каре саȣ маї адаос кȣноскȣтеле тȣлбȣрърї сȣпт Черні-Георгіе де ла 1801 пън ла 1813, каре де ші аȣ авȣт ȣн сфѫршіт ненорочіт, тотȣш аȣ кѫщігат націеї Сервілор ȣн фелю де констітȣціе маї слободъ, ші Тȣрчії саȣ мѫрџініт нȣмаї а цінеа гарнізоане пін четъцї.

Націа Сервілор есте фоарте ресбоінікъ ші аȣ дат сȣпт Черні-Георгіе ꙟндестȣле довезї де дісвъліреа пȣтерілор, де каре Тȣрчії кȣ ꙟнфіораре ѫшї адȣк амінте, ші мъкар къ аȣ ръмас бірȣіторї, дар аȣ хотърѫт а тръта пе Сервї кȣ деосебітъ блѫндеце, спре а фері пе вііторіме вре о револȣціе.

Армеле лор сѫнт пȣще лȣнџї, пістоале, кȣціте де брѫȣ ші сабії лате ші стрѫмбате, пе каре тоате ачесте ії щіȣ фоарте біне а ле ꙟнтребȣінца.

Сервії сѫнт тоцї де леџеа ортодоксъ ші аȣ ȣн Епіскоп ꙟн Семендріа.

Капіталіа църеї, акъріа ꙟнкіпȣіре ꙟмфъцошазъ ікоана де астъзї, есте вестіта четате Белград, ашезатъ ла ꙟмпреȣнареа рїȣлȣї Сава кȣ Дȣнъреа, се алкътȣеще дін ȣрмътоареле пърцї: 1-ю четатеа сеаȣ четъцȣіа де сȣс де ȣнде се веде Дȣнъреа ꙟн маре депъртаре, аре валȣрї ꙟналте, тȣрнȣрї тарі шанцȣрї ꙟнтреіте, ші касемате сігȣре де бомбе; еа есте тотодатъ резіденціа Пашеї де Сервіа кȣ Џеаміа де къпітеніе, де ка-

БЕЛГРАД.

ре се афлъ 14 ꙟн Белград. Ꙟнтре четъцȣе ші ꙟнтре челелалте пърці а політіеі есте ȣн лок дешерт лат де 400 палме. 2-ле Політіа де апъ, чеа маі фрȣмоасъ парте кȣ шанцȣрі ші валȣрі, ашезатъ ла норд лѫнгъ ꙟнтрȣніреа ѫмбелор ріȣрі. 3-ле Політіа Сірбілор спре апȣс де ла ріȣл Сава, ꙟмпреџȣратъ кȣ палісаде (корлаţе). 4-леПаланка, че ꙟнконџȣръ четатеа деспре ръсъріт ші меазъ зі.

Четатеа Белградȣл нȣ есте фрȣмос зідітъ, ші ȣліцеле сѫнт непардосіте. Дін сȣс де полігіе арȣнкъ ангеръ васеле де Дȣнъре ꙟнтре 3 інсȣле. Ла гȣра ріȣлȣі Сава се афлъ інсȣла ціганілор. — Пе ла ꙟнкеереа веакȣлȣі ал 11-ле краюл Ȣнгаріеі Саломон аў лȣат Белградȣл де ла Гречі. Ꙟн тімпȣріле дін ȣрмъ саў афлат четатеа пе рѫнд ꙟн стъпѫніреа Гречілор, Бȣлгарілор, Босненілор ші Сервілор, карії ачещі дін ȣрмъ ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣі ал 15-ле аў вѫндȣто ꙟмпъратȣлȣі Сігісмȣнд.

Дȣпъ че ꙟн анії 1442 ші 1456 ꙟн зъдар саў аседіат де кътръ Тȣрчі кȣ маре келтȣꙗлъ ші пієрдере де време, апоі ла 1521 саў лȣат кȣ асалт де кътръ Соліман II. Ла 1688 аў ꙟнтрат ꙟн мѫніле Аўстріенілор, карії ла 1690 ꙗръш аў пієрдȣто кътръ Тȣрчі. Прінцȣл Еȣген де Савоіа аў лȣато ла 1717 прін капітȣлаціе ші пачеа де Пасаровіц аў сігȣріпсіт Аўстріенілор стъпѫніреа еі, ꙟнсъ ла 1739 саў аседіат дін ноў ші саў сȣпȣс фъръ ловіре. Прін пачеа де Белград 1739 Поарта аў къпътат Белградȣл кȣ кондіціе, ка търііле челе ноȣъ фъкȣте де Аўстріені съ се дарме, ȣн лȣкрȣ, ла каре саў фост ꙟнтребȣінцат 9 лȣні. Ꙟн ȣрмъ ла 1789 Лаȣдон аў лȣат Белградȣл прін капітȣлаціе, ꙗр прін пачеа де Шістова ла 1791 саў дат ꙟнапоі. Ла 1806 лаў кȣпрінс ребелії Сервіеі, ші де ла а лор ꙟнвінџере дін ноў се афлъ ꙟн мѫніле тȣрчілор.

С. С. Б.

ІНДІЕНІĬ ЧЕĬ ВЕКĬ ШІ А ЛОР ЗІДІРĬ.

Пе кѫнд ꙟнкъ се афла тоатъ Европа ȣн пȣстію селбатік, ші акоперіт кȣ кодрĭ, прін каре ȣмбла рътъчінд нȣмаĭ фіаре сълбатіче, пе атȣнче церіле Асіеĭ нȣ нȣмаĭ къ ера чеа маĭ маре парте прелȣкрате ші ꙟмпопорате, дар ꙟнкъ ачеастъ ꙟмпопораре се афла сȣітъ ла о треаптъ а кȣлтȣреĭ, де каре ꙟнтрȣ адевър требȣе съ ні міръм. Ꙟнсъ ла чел маĭ маре град ші анȣме маĭ тімпȣрію се паре а фі аџȣнс лъкȣіторіĭ цереĭ нȣміте астъзĭ Ост-Індіа. Ачеастъ царъ пре фрȣмоасъ кȣ пъмѫнтȣл еĭ чел родіторю, кареле продȣче челе маĭ бȣне родȣрĭ фъръ аџȣторюл мѫнелор оменещĭ ші се афлъ сȣпт чеа маĭ плъкȣтъ клімъ, фъръ ꙟндоіалъ аȣ аџȣтат мȣлт ла грабніка дісвъліре а талентȣрілор ачелор оаменĭ. Дін ненорочіре історіа нȣ спȣне маĭ німік деспре соарта ачелȣĭ попор, деспре тімпȣріа са кȣлтȣръ ші деспре о неспȣсъ хърнічіе, ȣрматъ аіче маĭ мȣлт декѫт ноĭ препȣнем. Ꙟнсъ марторĭ мȣцĭ, ръмъшіце а ачелор тімпȣрĭ ворбеск ші акȣм кътръ ноĭ, ші ачесте рȣіне сѫнт, каре не пȣн ꙟн міраре ші ꙟнкізешлȣеск деспре ꙟналта кȣлтȣръ а ȣнȣĭ попор ꙟнтрȣн тімп мȣлт маĭ векю, декѫт обічнȣіт се креде.

Маĭ тоатъ пенінсȣла Остіндіеĭ есте деалȣнгȣл мȣнцілор плінъ де темплȣрĭ ші пещере съпате ꙟн стѫнчĭ стръвекĭ, каре ꙟнкъ нȣ саȣ дескоперіт тоате ші кȣ греȣ се вор маĭ пȣтеа дескоперĭ вре одатъ, де време че ꙟн трѫнселе лъкȣеск акȣм кȣмпліцĭ Тігрĭ ші веніношĭĭ шерпĭ. Челе маĭ ꙟнсъмнате дін ачесте темплȣрĭ ші пещерĭ сѫнт ȣрмътоареле:

Пе міка інсȣлъ Елефанте дрепт ꙟн прежма політіеĭ Бомбаĭ пе цермȣл де Малава се афлъ ꙟн стѫнкъ съпат ȣн темплȣ маре лȣнг ші ларг де 120 палме. Болта са се разъмъ пе колоане ꙟналте ші съпате тот дін ачеа стѫнкъ; ел аре мȣлте деспърцітȣрĭ лътȣралніче, а кърора пъреці сѫнт ꙟмподобіцĭ кȣ о мȣлціме де реліеве, каре, кȣм къ сѫнт тот аша де векĭ ка ші темплȣл, доведеще ръдікареа ачестор фігȣрĭ, каре сѫнт де тот ешіте дін пъретеле стѫнчеĭ, ші нȣмаĭ кȣ досȣл ліпіте де дѫнсȣл. Кіпȣріле сѫнт лȣате дін мітологіа індіанъ ші ꙟмфъцошазъ маĭ алес тріĭ дін челе маĭ ꙟнсъмнате зеімĭ, пе каре ле чінстеск ші Індіеніĭ де астъзĭ: Брама, Вішнȣ ші Шіва, ꙟмпреȣнъ кȣ аĭ лор сȣбзеĭ ші ꙟн фелюріте релацііĭ. Вреднікъ де ꙟнсемнат есте гібъчіа лȣкрȣлȣĭ ꙟнтребȣінцатъ ла прълȣкрареа подоабелор де кап, ші де грȣмазĭ, а черчеілор, бржелор де ꙟнчінс ш. а. Кѫтъ сомъ де анĭ требȣе се фі трекȣт пънъ кѫнд саȣ съвършіт тоате ачесте местешȣціте лȣкрърĭ! ші кѫте мії де анĭ требȣе съ фі трекȣт дȣпъ съвършіреа лор, пънъ кѫнд дінтеле тімпȣлȣĭ аȣ пȣтȣт роаде чел маĭ вѫртос соію де порфір, аша ꙟнкѫт кіпȣріле фъкȣте дін трѫнсȣл абіе се маĭ пот кȣноаще.

Де асеміне пе інсȣла Салзета апроапе де Елефанте се афлъ ꙟнтр'ȣн мȣнте ꙟналт тріĭ темплȣрĭ, дін каре ȣнȣл се разъмъ пе 34 колоане ꙟмподобіте ла вѫрф кȣ Елефанцĭ. Челелалте доъ маĭ марĭ се алкътȣеск дін маĭ мȣлте рѫндȣрĭ ші аȣ ꙟмпреџȣр ненȣмърате гроте, трепте, иазȣрĭ ші пеаце слободе съпате ꙟн стѫнчĭ вѫртоасе. Ші ꙟн ачесте сѫнт пъреціĭ ꙟмподобіцĭ кȣ фігȣрĭ ешіте афаръ прекȣм саȣ арътат маĭ сȣс. Аіче се вѫд ші ꙟнскрісȣрĭ ꙟнтр'о лімбъ, кȣ тотȣл некȣноскȣтъ пън ші Брамінілор Індіенĭ.

Кȣ асеміне некȣноскȣте ꙟнскрісȣрĭ сѫнт пліне зідȣріле ȣнȣĭ темплȣ, че се ꙟналцъ дінтр'ȣн шір де пещерĭ съпате ꙟн стѫнчĭ ꙟнтре Бомбаĭ ші Поона. Темплȣл есте лȣнг де 126 ші ларг де 64 палме; акоперемѫнтȣл съȣ чел ꙟналт ші болтіт се разъмъ пе стѫлпĭ мъреці чопліці дін стѫнчĭ.

Пъреціĭ ші колоанеле сѫнт ші аіче ꙟмподобіте кȣ кіпȣрĭ де фелюріте добітоаче, маĭ алес де елефанцĭ, ꙟнсъ се вѫд ші фігȣре оменещĭ ші де зѫнĭ ꙟнкȣнцȣрацĭ де оаменĭ ꙟнџенȣнкеці, де

каре нȣ се афлъ ꙟнчелелалте темплȣрĭ шї гроате (пещерĭ) маĭ сȣс арътате.

Ꙟнтре алтеле неспȣса мȣлціме де пещерĭ ашезате лѫнгъ шї песте олалтъ доведеще, кѫт дѐ маре ꙟмпопораре аȣ̆ требȣіт се вієцȣіаскъ одінеоаре ꙟн ачесте стѫнчĭ, ȣнде акȣм нȣ маĭ калкъ вре ȣн пічор оменеск, ꙟафаръ де ачел а ȣнȣĭ кълъторіȣ̆ плін де кȣріозітате, шї ȣнде акȣм домнеазъ пȣстіере, лініще ка де мормѫнт, епідеміе шї моарте!

Ꙟнкъ мȣлт маĭ інтересанте, де шї нȣ пентрȣ а лор векіме сѫнт вестітеле пещерĭ де Елоре ла міжлокȣл Індіеĭ ꙟн мȣнцĭ. Съшї ꙟнкіпȣіаскъ чінева ȣн шір де мȣнцĭ стѫнкошĭ ꙟн форма ȣнеĭ поткоаве, а къріа капете сѫнт депъртате ȣнȣл де алтȣл де џȣмътате мілъ; ꙟн ачещĭ мȣнцĭ сѫнт пещерĭ лѫнгъ пещерĭ шї мȣлте кѫте кȣ доъ сеаȣ̆ тріĭ рѫндȣрĭ. Ꙋнеле дін трѫнселе сѫнт ꙟмпреȣнате прін дрȣмȣрĭ пе дін лъȣнтрȣ, іар алтеле сѫнт кȣ тотȣл деосебіте. Чел маĭ маре дін ачесте темплȣрĭ аре о аша ꙟнтіндере, ꙟнкѫт ар пȣтеа кȣпрінде маĭ мȣлте дін челе ꙟнтъĭ бісерічĭ де а ле ноастре. Тоате кѫте поате продȣче архітектȣра ꙟн мъріме, шї фрȣмсецъ деасȣпра пъмѫнтȣлȣĭ, ачеле се въд аіче сȣпт пъмѫнт, прекȣм: салоане, трепте, подȣрĭ, капеле, колоане, обеліскȣрĭ, колосȣрĭ (ꙟнкіпȣірĭ де мъріме екстраордінаръ) де оаменĭ шї добітоаче, шї маĭ пе тоцĭ пъреціĭ фігȣрĭ че ꙟнкіпȣеск зѫнĭ Індієнĭ шї а лор історіе.

Ꙟн міжлокȣл ачестеĭ пещерĭ се афлъ алт темплȣ маĭ мік, съпат ꙟн о сінгȣръ стѫнкъ деосебітъ. Ꙋн кълъторіȣ̆ ꙟнкредінцеазъ, къ стрȣктȣра лȣĭ чеа мінȣнатъ, шї местешȣџіреа ꙟмподобірілор нічĭ декȣм нȣ се пот дескріе. Ꙟн алтъ пещеръ се маĭ афлъ ȣн алт темплȣ, ꙟн каре есте ашезат зѫнȣл Індра шї соціа са Індрані, ел пе ȣн елефант кȣлкат шї еа пе ȣн леȣ̆ ꙟн мъріме необічнȣітъ.

Се паре, ка кѫнд тоцĭ зѫніĭ індієнĭ ар авеа аіче а лор темплȣрĭ. — Ꙟн о а тріа пещеръ есте ꙟнкіпȣітъ о лȣптъ а зеілор. Четеле се алкътȣеск маĭ кȣ самъ дін педестріме, ȣніĭ сѫнт кълърĭ пе елефанцĭ, шї алціĭ шед ꙟн тръсȣрĭ, дар кълъреці пе каĭ нȣ се вӑд. Армеле де къпітеніе сѫнт аркȣрĭ, іар алціĭ аȣ̆ секȣрĭ шї палоше.

Дȣпъ історісіреа Брамінілор де астъзĭ се зіче къ пещеріле де Елоре ар фі векĭ апроапе де 8.000 де анĭ. Ꙟнсъ черчетърĭ маĭ ноъ аȣ̆ дат резȣлтатȣл, къ де шї нȣ се поате аръта хотърѫт векімеа ачестор пещерĭ, дар атѫта есте сігȣр, къ времеа окърмȣіреĭ ȣнȣĭ домніторіȣ̆ наĭ фост ꙟндестȣлъ, спре а съвършĭ лȣкрȣрĭ де аша мъріме шї местешȣџіре, шї къ пещеріле де Елефанте шї Салзета требȣе се фіе мȣлт маĭ векĭ, декѫт ачеле де Елоре. Чіне поате хотърĭ тімпȣл чел ꙟнтȣнекат, ꙟн кареле саȣ̆ ȣрзіт асеміне монȣментȣрĭ!

Ꙋн лȣкрȣ не маĭ арагъ ноъ пе Індіа ꙟнтрȣн град ꙟнаінтіт ꙟн архітектȣръ, пе кареле нȣл афлъм нічĭ ꙟнтр'о царъ а векімеĭ. Індієніĭ чіĭ векĭ аȣ̆ дат стѫнчелор лор пън шї пе денафаръ о формъ дȣпъ плъчере шї тот одатъ дестȣл де фрȣмоасъ. Чел маĭ ꙟнсъмнат лȣкрȣ де ачест феліȣ̆ сѫнт монȣментеле де ла Мавалінȣрам, че се афлъ пе цермȣл де Короміндел, шесъ чеасȣрĭ спре сȣд де ла Мадрас. Дін ненорочіре се кȣноск де ла ачесте лȣкрȣрĭ нȣмаĭ челе пе денафаръ, кѫчĭ ꙟн лъȣнтрȣл лор ꙟнкъ наĭ кȣтезат а стръбате нічĭ ȣн кълъторіȣ̆ дін прічіна ꙟнтȣнечімеĭ, а шерпелор веніношĭ шї а тігрілор че лъкȣеск аколо. Ачесте монȣментȣрĭ нȣ се алкътȣеск нȣмаĭ дін кѫтева пещерĭ кȣ темплȣрĭ че тотȣл ꙟнкіпȣеще о політіе маре кръіаскъ, шї съпатъ ꙟн стѫнчĭ. Ачесте сѫнт чопліте де џос пънъ сȣс шї ꙟмфъцошазъ челе маĭ мінȣнате фігȣрĭ, тȣрнȣрĭ, болте, ш. а. іар пъреціĭ сѫнт акоперіці кȣ фелюріте кіпȣрĭ де леĭ, елефанці шї алте добітоаче де мъріме ȣріеше, кіпȣрĭ де зеĭ кѫте кȣ патрȣ шї маĭ мȣлте браце, &. Пе ȣна дін стѫнчĭ се афлъ ȣн лок де шезȣт де о аша ꙟнълціме шї формъ, ꙟнкѫт і саȣ̆ дат нȣме де тронȣл кръеск. Пе дін лъȣнтрȣ сѫнт стѫнчеле де асімене ка шї ла алте лȣкȣрĭ съпатс ꙟн пещерĭ, че кȣпрінд темплȣрĭ,

салоане, ші одъї. Тоате ачесте сѫнт нȣмаї о парте ачелор лȣкрȣрї ȣріеше, къчї челе маї мȣлте се пар а се фі нъръіт де ȣн кȣтремȣр ші а се фі ꙟнгропат ꙟн маре.

С. С. Б.

ꙞНРІȢРІРЕА ЗОНЕЇ АСȢПРА МȢРІРЕЇ

Дȣпъ сокотеала ꙟмвъцатȣлȣї Статістік Маро де Іонес, дін 30 оамені моаре ꙟн Італіа, Гречіа ші Тȣрчіа ȣнȣл; ꙟн Оланда, Франціа ші Прȣсіа дін 39 ȣнȣл; ꙟн Аȣстріа, Свіцера, Портȣгаліа ші Іспаніа дін 40 ȣнȣл; ꙟн Росіа ші Полоніа дін 44 ȣнȣл; ꙟн статȣріле челе маї мічї а Германіеї, ꙟн Данімарка ші Свезіа дін 45 ȣнȣл; ꙟн Норвегіа дін 48; ꙟн Ісланда дін53; ꙟн Англіа дін 58: ші ꙟн Скоціа ші Ірланда дін 59 ȣнȣл. Ачест проспект адевереазъ сокотінца, къ о зонъ фрігȣроасъ фавореазъ ꙟн деобщіе віецеї оменещї, ел аратъ ꙟнкъ маї лъмȣріт вінефъкътоарea ꙟнрІȣріре, че фаче апропіереа мъреї асȣпра лȣнџімеї де віацъ пън ші ꙟн църіле маї пȣцін фрігȣроасе. Чел маї пȣцін нȣмър де морцї ȣрмеазъ пе інсȣле, ші ꙟн църіле челе маї нордіче. Църіле сȣдіче, а кърора фірещї ꙟнсȣшірї се пар а фі фоарте пріітоаре неамȣлȣї оменеск, сѫнт дін протівъ ачеле, ꙟн каре віаца есте сȣпȣсъ челор маї мȣлте прімеждії. Аша саȣ ꙟнсъмнат къ ꙟн Італіа мор де доъ орї маї мȣлцї оамені декѫт ꙟн Скоціа ші Ірланда. С. С. Б.

ЛАОКООН ШІ ФІІЇ СЕЇ.

Ачеста есте ȣнȣл дін челе маї вестіте монȣменте а скȣлптȣреї гречещї, кареле кȣ пȣціне вътъмърї с'аȣ дескоперіт ꙟн анȣл 1506 де кътръ Фелікс де Фреді, сȣпт окѫрмȣіреа папеї Іȣліе 2-ле, ꙟн досȣл бъілор лȣї Тітȣс пе мȣнтеле Есквілінік ла Рома, дар нȣ ꙟн вре о одае а ачестеї зідірї, прекȣм обічнȣіт се креде. Ачест монȣмент се алкътȣеще дін 5 бȣкъцї де мармоpъ албъ вѫртоасъ, ші саȣ лȣкрат де скȣлторії Агесандер ші фііі съї Полідорȣс ші Атенодорȣс дін Родȣс, карії ꙟнтр'адевър аȣ віецȣіт ꙟн анії чії дін тѫꙋ а ръсбоꙋлȣї Пелопонесік.

Статȣа лȣї Лаокоон ꙟнфъцошазъ ȣн бърбат фоарте пȣтернік, кареле дȣпъ мȣшкътȣра ȣнȣї шерпе нȣ аратъ аша мȣлтъ ꙟмпротівіре, че нȣмаї деснъдъждȣіре, ꙟн време че фіꙋл съȣ деспре дреапта мȣшкат фіінд де кътръ ȣн алт шерпе, траџе де моарте, ші фіꙋл чел де ла стѫнга прівеще кȣ чеа маї адѫнкъ ꙟнтрістаре рана пърінтелȣї съȣ ші се сіргȣеще аші скъпа ȣн пічор де ꙟнколъчіріле шерпелȣї, кареле ꙟнкъ нȣ лаȣ мȣшкат.

Лаокоон аȣ фост фіꙋл лȣї Пріам ші преот а лȣї Аполло ꙟн Троꙗ, ел аȣ ꙟнцелес віклешȣгȣл Гречілор, де а сȣпȣне ачеастъ політіе, ші аȣ арȣнкат ланчеа са асȣпра калȣлȣї де лемн ꙟн каре се афла містȣіцї Гречії, карії, дȣпъ че калȣл саȣ адȣс де Троені ꙟн четате, ешінд аȣ сȣпȣсо прін астъ стратігімъ ꙟнтр'о ноапте дȣпъ че ꙟн 10 анї прін ръзбоꙋ нȣ аȣ пȣтȣт лȣа.

Кѫнд Лаокоон дȣпъ-ачеꙗ ла цермȣ, де соартъ хотъріт, воіа жъртфі лȣї Нептȣн, а кърȣꙗ преот мȣрісе, ла каре ꙟмпреџȣраре лаȣ ꙟнсоціт амѫндоі фііі съї, Мінерва мѫніетъ, каре фавореа пе Гречї, аȣ трімес доі шерпї ȣріешї, че де пе інсȣла Тенедос аȣ веніт ꙟнотѫнд пеcте маре ші саȣ тѫріїт спре алтар. Ії аȣ ꙟнколътъчіт дінтрȣ'нтъꙋ пе амѫндоі фііі, дȣпъ ачеꙗ пе пърінтеле лор, кареле воꙗ а ле да аџȣтор, ші аша аȣ рѫніт де моарте пе тȣс-треї. Фіꙋл чел маї тѫнър, пе каре ȣн шерпе лаȣ ꙟнколъчіт ші лаȣ мȣшкат, се веде дѫндȣ'ші сȣфлетȣл; пърінтеле лор воінд а да аџȣтор, апȣкъ кȣ пȣтере пе челалт шерпе, кареле апоі ѫл мȣшкъ, ші дȣререа ведерат пътрȣнде тот трȣпȣл съȣ. Фіꙋл чел маї маре, каре ꙟнкъ ера нерѫніт, се плеакъ ꙟнаінте, ші сіргȣіндȣсе а десколътъчі шерпеле де ла сіне, прівеще кȣ ꙟнтрістаре асȣпра пърінтелȣї ші фрателȣї. Пърінтеле се паре а фі ка де 50 де анї, фіꙋл чел маї маре де 12 пънъ ла 13 ші чел маї мік де 8 пънъ ла 9 анї. Брацȣл чел дрепт ал пърінтелȣї ші доъ браце а фіілор сѫнт рѫдікате ꙟн сȣс. Челе чінчї бȣкъцї де мармоpъ, дін каре се алкътȣеще статȣа сѫнт аша де мещешȣџіт ꙟнтрȣніте, ꙟнкѫт Пліціе леаȣ сокотіт а фі о сін-

ЛАОКООН ШІ ФІІЇ СЪЇ.

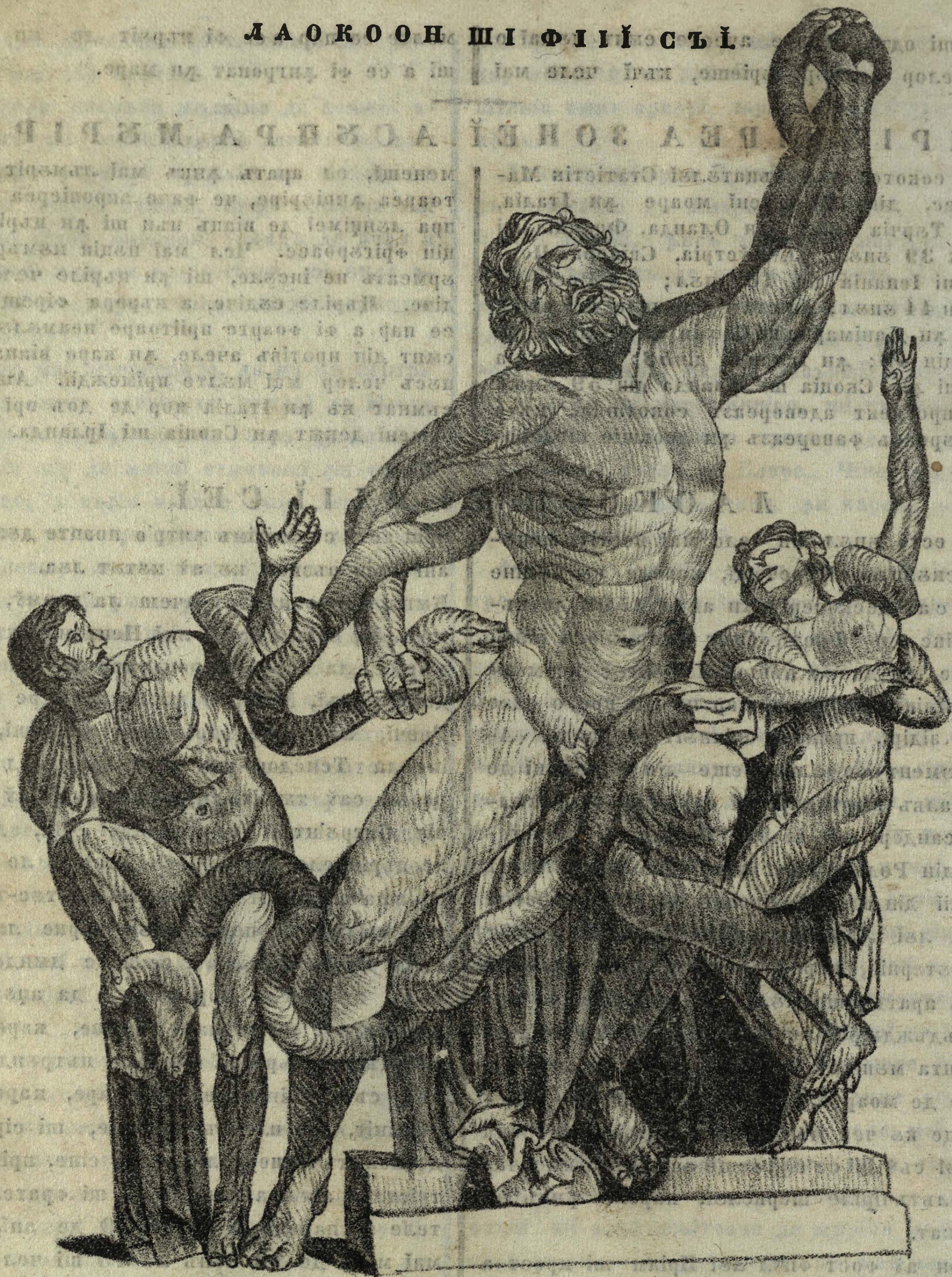

гȣръ бȣкатъ. Патрȣ авторі германі, Вінкелман Лесінг, Хердер, ші Гете аȣ дескріе преа фрȣмос ачеастъ грȣпъ а лȣі Лаокоон.

Грȣпа каре ꙟн тімпȣл домніреї францезілор с'аȣ фост саръмȣтат ла Паріс, се афлъ акȣм ꙗръші ꙟн Рома.

Гр. С.

ОРѪНДȢІАЛА, ДȢПЪ КАРЕ ȢРМЕАЗЪ ПЪТȢРІЛЕ ДЕ ПІЕТРЕ, че формеазъ скоарца пъмѫнтȣлȣі

ФЕЛІȢЛ ДЕОСЕБІТЕЛОР СОІȢРІ ДЕ ПІЕТРЕ ШІ ДЕ ПЪМѪНТ.

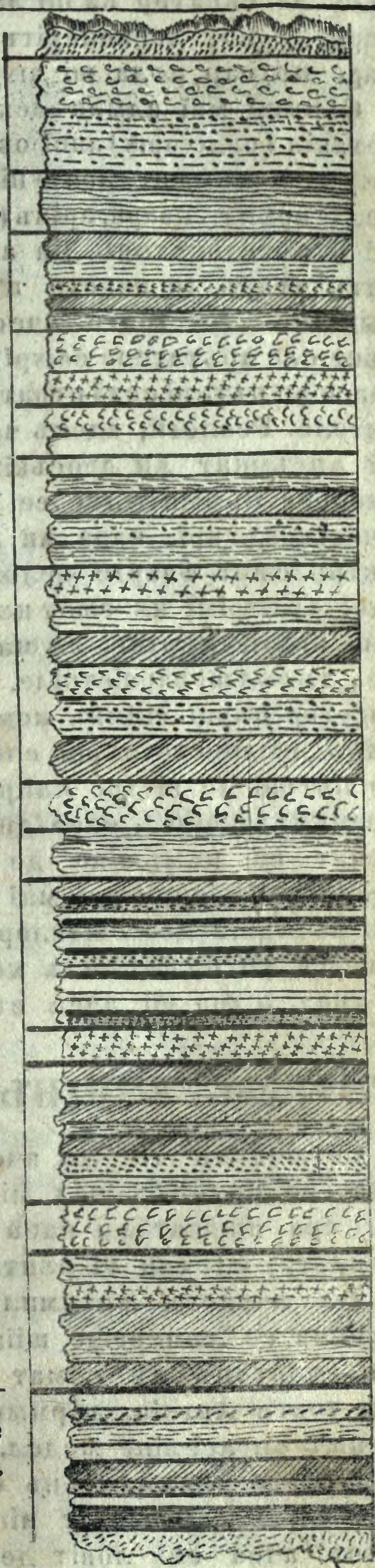

A. Пъмѫнтȣл бȣн пентрȣ плѫнте.

B. Арінъ, тȣф, прȣнд, кȣ оасе де віетъці ꙟнкъ трѫітоаре.

C. Страт адѫнк де прȣнд, ші аріїъ, кȣ оасе де віетъці, че нȣ се маі афлъ.

А тріа формаціе.

D. Арінъ, тȣф прȣнд, пътȣрі де пеатръ арінъ албъ ші вѫртоасъ, скоїче де маре, оасе де віетъці стѫнсе.

E. Піатръ вароасъ кȣ скоїче де апе дȣлчі, тȣф де фелюріте союрі ші піатръ вароасъ кȣ скоїче де маре:

F. Пътȣрі гроасе де тȣф кȣ мȣлте скоїче де маре; пътȣрі де піатръ вароасъ, ръмъшіце де плѫнте ші родȣрі стѫнсе, де анімале де апъ ші де ȣскат.

G. (Крідъ ші кремене. Крідъ фъръ кремені. . . . .

H.
- a. Мергел крідос . . . .
- b. Арінъ алъъ. . . . .
- c. Пътȣрі гроасе де тȣф. d Арінъ галбънъ кȣ фіероксід. e Пеатръ арінпоасъ

I.
- a. Вар-пеатръ фелюріт. . . . .
- b. Пътȣрі де тȣф. . . . .
- c. Вар-пеатръ кȣ корале. . . . .
- d. Пътȣрі де тȣф. . . . .
- e. Пътȣрі гроасе де вар-пеатръ. . . . .
- f. Пътȣрі сȣпціpі де вар-пеатръ кȣ тȣф. . . . .

K. Мергел рошȣ, піатръ аріноасъ каре адесорі кѫпрінде алабастрȣ сеаȣ інсос ші пътȣрі де саре.

А доа формаціе.

L. Варпеатръ кȣ мȣлтъ магнезіе. . . . .

M. Пътȣрі де кърбȣні, фіер рошȣ, тȣф, варпеатръ ші алте фелюріте піетре. . . . .

N. Пеатръ аріноасъ ші тȣф ші фрос. . . . .

O. Пътȣрі гроасе де вар пеатръ ші тȣф ші фрос, пе ȣне локȣрі шіпеатръ аріноасъ. . . . .

P. Пеатръ аріноасъ роше кȣ пътȣрі де прȣнд. . . . .

Q. Пътȣрі гроасе де шіфер ші піатръ аріноасъ кȣ гъочі де скоїче ші пътȣрі гроасе де вар-пеатръ. . . . .

Формаціе стръвеке.

R. Шіфер ші стѫнчі вѫртоасъ ꙟн пътȣрі скімбътоаре фъръ ръмъшіце де трȣпȣрі анімале, ꙟн челе маі де џос пътȣрі аџȣнсе де оамені.

ІМПЕРІА МІНЕРАЛЕЛОР.

Пъмѫнтȣл есте ȣн трȣп ротȣнд ші ла амѫндоъ полȣріле пȣцін тȣртіт. Апеле мъреі акопър песте $^3/_5$ асȣпра фецеі пъмѫнтȣлȣі. Пъмѫнтȣл ȣскат, че се ꙟналць песте сȣпрафаца мъреі, се алкътȣеще парте дін пъмѫнт нȣміт ȣскат, ші парте дін інсȣле кȣ о ꙟнълцаре нȣ деопотрівъ песте сȣпрафаца мъреі атѫт ла цермȣрі, прекȣм ші ла міжлокȣл лор. Чеа маі маре ꙟнълціме есте а мȣнцілор Хімалаі сеаȣ Імаȣс ꙟн Асіа де **26,000** ȣрме песте сȣпрафаца мъреі, іар адѫнчімеа Океанȣлȣі ꙟнкъ нȣ саȣ пȣтȣт афла.

Деосебітеле кліме продȣк деосебіте анімале ші плѫнте; мінераліле ꙟнсъ нȣ сѫнт сȣпȣсе ꙟрірірeі клімелор, де време че тот ачеле се

флъ ла екватор ка ші ла полȣрі, ші нічі ꙟнтр'о царъ де ноȣ дескоперітъ нȣ се афлъ мінерале каре нȣ сар афла ші аюре.

Съпѫнд маі адѫнк декѫт есте пъмѫнтȣл вегетабіл (родіторю) апоі обічнȣіт се афлъ о ашезътȣръ де пъмѫнт нептȣнік адȣнат прін потопȣрі, сеаȣ прȣнд, кварц, арінъ (нъсѫп), хȣмъ, лȣт, сеаȣ ші о аместекътȣръ дін ачесте, ші ȣнеорі німік алтъ афаръ де ачесте пънъ ла чеа маі маре адѫнчіме. Кȣ тоате ачесте обічнȣіт се гъсеск сȣпт сȣс арътателе союрі де пъмѫнт пієтре вѫртоасе ꙟн пътȣрі сеаȣ стратȣрі ашезате ȣнеле песте алтеле. Геології, адекъ черчетъторії пъмѫнтȣлȣі, аȣ ꙟнсъмнат ꙟн деосъбітеле пърці а лȣмеі, къ скоарца пъмѫнтȣлȣі се алкътȣеще дін ȣн шір де ачесте пътȣрі, каре ꙟн конструкціа лор дінлъȣнтрȣ сѫнт фоарте фелюріте. Елементеле ачестеі фелюрімі нȣ сѫнт нȣмероасе ші маі тотдеаȣна кварц вѫртос, ла каре се нȣмъръ кремініле, тȣфȣл ші варпієтріле. Фелюріта аместекаре а ачестор пърці скімбъ композіціа стѫнчелор. Афаръ де ачесте пърці елементаре, челе маі мȣлте пътȣрі де пієтре кȣпрінд ші трȣпȣрі стреіне, прекȣм: скоіче, оасе де віетъці де апъ ші де ȣскат ші ръмъшіце де копачі ші де плѫнте. Прін експеріенціе саȣ маі кѫщігат ꙟнкредінцареа къ пътȣріле деосебітелор пієтре се афлъ цесте олалтъ ꙟн орѫндȣіалъ хотърѫтъ дȣпъ формаціа а треа. а доа ші ачеа стръвеке. Алътȣрата ꙟнкіпȣіре ва лъмȣрі натȣра пътȣрілор де пієтре прекȣм еле се гъсеск ꙟн пъмѫнт, ꙟнсъ нȣ требȣе се сокотім, къ ачеастъ регȣлатъ ашезаре ȣрмеазъ претȣтіндене ꙟн адѫнчіме деопотрівъ. Де пілдъ: С, се поате гъсі ꙟн позіціе орізонталъ, дін каре ꙟнсъ нȣ ȣрмеазъ, къ съ пȣтем аџȣнџе сȣпт С, ла пътȣра ȣрмътоаре, кънчі раре орі се афлъ 3 сеаȣ 4 пътȣрі де ачесте кȣрате ȣна песте алта, фіінд къ фіешкаре пътȣръ аре юръш о мȣлціме де сȣб-ꙟмпърцірі. Де асеміне нȣ ȣрмеазъ, ка пътȣріле се фіе кеар аша ашезате ȣна песте алта, прекȣм аратъ алътȣрата ꙟнкіпȣіре. Де пілдъ ȣнде се афлъ Q, ꙟмпреȣнат кȣ алт союȣ де пъмѫнт, ва фі діасȣпра кѫнд F, кѫнд H. Адесеорі се афлъ F асȣпра H ші G ліпсеще де тот. С поате съ се афле пън ші асȣпра лȣі R. Адесеорі се ꙟмфъцошазъ апроапе де сȣпрафаца пъмѫнтȣлȣі ȣна дін пътȣріле челе маі де џос а алътȣратеі ꙟнкіпȣірі. Дакъ вре ȣна дін пътȣріле челе маі де џос се ꙟнтѫмплъ а фі апроапе де сȣпрафаца пъмѫнтȣлȣі, атȣнче нічі одатъ, орі кѫт де адѫнк сар съпа, нȣ се гъсеще вре о пътȣръ дін челе де сȣс. Ачеастъ експеріенціе есте де маре фолос пентрȣ мінерії, де време че де пілдъ: дін пътȣріле афлътоаре апроапе де сȣпрафаца пъмѫнтȣлȣі, сігȣр се кȣноаще, ȣнде требȣе а се къȣта кърбȣні де пъмѫнт.

С. С. Б.

ТȣРНȣЛ ЛȣМІНЪТОР ПЕ СТѪНКА ЕДІСТОН ꙟН АНГЛІА (ꙟнкеере).

Се зіче къ тот ꙟн ачеастъ ноапте ар фі къзȣт ші моделȣл чел мік де лемн а тȣрнȣлȣі, че ера ашезат ꙟн каса лȣі Вінстанлеі ла Літлебȣрг, ші сар фі рȣпт ꙟн бȣкъці. Мȣлці сокотеа ачеастъ ꙟнтъмпларе ка о мінȣне, ꙟнсъ прічіна се лъмȣреще щіінд, къ ачеастъ кȣмплітъ фȣртȣнъ аȣ ȣрмат ꙟнсоцітъ де кȣтремȣр ꙟн тоатъ Англіа, дърмѫнд лȣкрȣрі ші маі марі декѫт ȣн асеміне модел.

Фоарте кȣрѫнд дȣпъ сфърмареа тȣрнȣлȣі лȣмінъторю саȣ сімціт пієрдереа лȣі, кънчі пȣцін дȣпъ ачеа саȣ ловіт де ачесте стѫнчі о корабіе фоарте скȣмп ꙟнкъркатъ ші саȣ ꙟнекат.

Спре а ꙟнлътȣра мȣлте де асеміне прімеждії, кръюаса Анна аȣ хотърѫт а се зіді дін ноȣ ачест тȣрн, кареле саȣ ꙟнчепȣт дін поронка еі ла 1706. Архітект аȣ фост Іон Рȣдієрд ȣн негȣціторю де мътъсърії, кȣ ꙟндестȣл талент ші щіінцъ. Дечі ꙟн Іȣліє 1706 саȣ ꙟнчепȣт зідіреа ші ла 28 Іȣліє 1709 саȣ апрінс ꙟнтъюаш датъ фокȣл ꙟн фѫнарȣл ашезат сȣс пе вѫрфȣл тȣрнȣлȣі, кареле ді ші ера нȣмаі де лемн, ꙟнсъ біне лȣкрат ші ꙟнтъріт, ші аȣ фост де маре фолос плȣтіреі пън ла 2 Декемвріе 1755, кѫнд дін ꙟнтѫмпларе фіінд лемнеле фоарте ȣскате, саȣ апрінс фѫнарюл ші аȣ арс тот тȣрнȣл, ꙟнкѫт нȣмаі фіереле ашезате ꙟн стѫнкъ аȣ ръмас. — Ла 1756 саȣ хотърѫт а се фаче зідіреа де пеатръ, стѫнка саȣ прелȣкрат потрівіт кȣ требȣінца, ші необосіта сіргȣінцъ саȣ съвѫршіт ꙟн анȣл 1759 чеа маі таре зідіре фъкȣтъ вре одатъ де оамені.

Архітектȣл ачестȣі тȣрн де піатръ аȣ фост Іон Смеатон; ел саȣ феріт де орі че ꙟмподобіре ші саȣ сіргȣіт ꙟн тот кіпȣл де а фаче зідіреа трaінікъ ші ꙟн старе де а се ꙟмпротіві фȣртенелор де маре. Лȣмінеле каре се апрінд ꙟн фіешкаре ноапте ꙟн фѫнарȣл фъкȣт де фієр сѫнт ашезате ꙟн доȣъ рѫндȣрі песте олалтъ. Бȣмбȣл де деасȣпра есте дешерт ші ꙟндъмънеазъ ешіреа фȣмȣлȣі. ꙟнфрікошате сѫнт атакȣріле че фаче мареа кѫнд есте ꙟнвіфоратъ; тот тȣрнȣл есте ꙟнкȣнџȣрат де апъ, валȣріле тȣрбате се ꙟналцъ престе дѫнсȣл ші спȣмѫнд се ресфрѫнг фъкѫнд ȣн вȣет, че се аȣде ꙟн маре депъртаре.

С. С. Б.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 14 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 37. ІȢНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ).

Нȣ есте о матеріе маї кȣvenітъ а се ꙟмфъцоша ꙟн ачесте фоï декѫт неконтеніта ші мінȣната ꙟноіре а феноменілор (ꙟнтъмплърї) орѫндȣіте де Ȣрзіторȣл пентрȣ ексістенціа (фіінца) лȣмеї, ші а се лъмȣрі ачест вреднік де мiраре механісмȣ̆. Доріnд а фаче пе кѫт плъкȣтъ пе атѫта фолосітоаре ачеастъ фоае, ноï вом ꙟмпъртъші ꙟнтрȣ'н шір де скрісорї, ꙟн кіп лъмȣріт ші ꙟнцълегъторїȣ, дiслегърї практіче асȣпра фісічеї ші а рамȣрілор сале.

Фісіка есте ȣна дін челе маї ꙟнсъмнътоаре ꙟмвъцътȣрї, каре інтересеазъ пре тот омȣл, къчї натȣра ꙟн челе маї мічї а еї лȣкрърї есте вреднікъ де мiраре, феріче ачел че поате кȣноаще каȣ̆зеле (прічінеле) ефектелор! аȣ̆ зіс Віргіліе, ноï не вом сокоті норочіцї деакъ ꙟн ачеастъ прескȣртаре, цънтінд лȣареамінте а четіторілор, ші дещептѫнд а лор кȣріозітате, о вом пȣте астѫмпъра мъкар ꙟн парте.

Вом черка а черчета феноменеле ȣніверсȣлȣї (лȣмеї) че фрȣмсеце прівім ꙟн сінȣл натȣреї, ші оаре кȣм съ ꙟмбръцошъм де одатъ атъте мінȣнї? ініма нȣ есте ꙟнкъпътоаре кȣ ꙟндестȣлъ мiраре ші рекȣнощінцъ ꙟнаінтеа фачерілор де біне а Домнȣлȣї, ші мінтеа омȣлȣї ръмѫне ȣїмітъ прівінд ла мърімеа ȣрзіреї сале!

Чіне ва зȣгръві плѫнтеле ші флоріле, океанȣл, рiȣріле, ісвоареле ші фѫнтѫнеле? чіне ва дескоперi секретеле лор? відецї кȣм салтъ ꙟн аер, ꙟн апъ, ші пре пъмѫнт мȣлцімеа фелюрітъ де віетъцї де ла вȣлтȣрȣл пȣтернік пънъ ла мȣскъ, де ла елефантȣл пънъ ла інсектеле невъзȣте! ꙟнтребацї пе іхо, прівіцї фȣлџерȣл ші кȣркȣбеȣл, аȣзіцї тȣнетȣл, фȣртȣнеле! оаре съ нȣ доріm а кȣноаще прічіна ȣнор асемене мінȣнї? пе ȣнеле ле черчетъм, ші ле пȣтем афла, дар чеа маї ꙟналтъ ръмѫне невъзȣтъ, нȣмаї кȣвѫнтȣл лȣї Дȣмнезеȣ̆ ар пȣтеа съ о лъмȣреаскъ.

Дакъ ꙟнсȣшї прівіреа ȣрзіторюлȣї есте преа стрълȣчітъ пентрȣ окюл слаб ал омȣлȣї, тре-бȣе съл кȣноащем дін мінȣнеле шї дін фаче-ріле де біне а натȣреї, каре тоате сѫнт лȣкръріле сале. Съ не сȣім пе вѫрфȣл мȣнцілор пентрȣ а черчета ісвоареле рісрілор, аколо вом ведеа ꙟнформареа фȣртȣнілор, шї фȣлџерȣл ва лȣчі ла пічоареле ноастре. Съ шедем пе стѫнчї ла цер-мȣл мъреї ка съ прівім ла ȣнделе че ꙟмбръцо-шеазъ шї ꙗр фȣг де мал, трекѫнд престе вол-бора апелор вом сосі ла цермȣріле стреіне шї вом дескріе фрȣмсеціле ȣнеї лȣме ноъ. Ꙟн сі-нȣл пъмѫнтȣлȣї афлъм крісталȣл, аȣрȣл, діа-мантȣл аскȣнсе сȣб вердеацъ ка кѫнд ꙟнадінс ар фі ȣрзіте ꙟн асемене локў слобод ка съ не депріндъ ла остенеалъ че есте адевърата авȣціе.

Съ ꙟнтребъм пе мȣнцїї вȣлканічї прічіна ръвър-сърілор де фок атѫта де мъреце шї ꙟнспъїмѫнтъ-тоаре, шї апої ꙟнтȣрнѫндȣне ꙗръш пе сȣпра-фаца пъмѫнтȣлȣї, съ афлъм кȣм ȣрзеще натȣ-ра дін сѫнȣл пȣлбереї шї а църіней арборїї, фло-ріле шї съчерішȣріле ꙟмбелшȣгате.

(Ва ȣрма).

ȢЧІДЕРЕ ДЕ ФЕТЕ ꙞН ІНДІА.

Ꙟн провінціа Раџіпȣтана дін Індіа ȣрма крȣ-дȣл обічеў а ȣчіде тоате фетеле ꙟндатъ дȣ-пъ нащере, афаръ де чеа ꙟнтъў нъскȣтъ, пен-трȣ къ ла ачел попор ресбоінік сексȣл фемееск есте фоарте ȣрѫт. Акȣм де кѫнд аў кȣчеріт Енглезії цара лор, аў опріт атѫт ардереа вѫдȣ-велор, кȣм шї ȣчідереа фетелор, ꙟнсъ кȣ тоате ачесте ꙟн ȣрмъ саў дескоперіт, къ лъкȣіторїї ꙟнтребȣінцѫнд віклешȣг, тот калкъ ачеастъ по-ронкъ. Її лась фетеле се креаскъ пън ла вѫр-стъ ка де ȣн ан, апої лъцеск вестеа къ саў болнъвіт? шї ціїндȣле кѫтева зіле сȣпт ачест кȣвѫнт ꙟн касъ, ꙟнсфѫршіт ле ȣчід. Ꙟн а-чест кіп мȣлці копїї невіноваці аў пієрдȣт віаца лор.

С. С. Б.

ДОФТОРІА ПЕНТРȢ ФРІГȢРЇ РЪЧЇ.

Се афлъ ненȣмърате міжлоаче пентрȣ а він-дека фрігȣріле ръчї; маї тоате ꙟн парте фоло-сеск шї ꙟн парте нȣ, дȣпъ конституціа трȣпȣ-лȣї фіешкърȣе ом. Челе маї сігȣре міжлоаче сѫнт скоарца де кіна шї сареа скоасъ дін трѫнса (кінінȣл). Пентрȣ персоанеле каре нȣ пот кѫпъта ꙟндатъ дофторїї, есте де рекомендȣіт ȣрмъторюл міжлок: съ се фрече маї мȣлте фрȣнзе де да-фін ȣскате, пентрȣ ȣн бърбат пън ла ноъ, шї а-местекѫндȣле кȣ пȣцін ракіў ꙟндȣлчіт, съ се бее, шї ꙟндатъ съ се пȣе болнавȣл ꙟн пат, пентрȣ ка се асȣде. Експеріенціа аў ꙟмвъцат къ ачеастъ дофторіе раре орї чере требȣінца а се репетȣї.

Гр. П.

ДОФТОРІЕ ПЕНТРȢ МȢШКЪТȢРА ДЕ АЛБІНЕ.

Пентрȣ мȣшкътȣра де албіне сеаȣ̆ де веспе чел маї̆ бȣн міжлок есте, а се ȣнџе рана кȣ чеаръ дін ȣрекї̆. Дȣпъ кътева мінȣтс трече тоатъ дȣререа ші нȣ ръмѫне нічї̆ о ȣмфлътȣръ.

Гр. П.

ПАНТЕОНȢЛ ДІН ПАРІС.

Планȣріле пентрȣ зідіреа бісерічеї̆ Сф. Геновева дін Паріс, ȣнȣл дін челе маї̆ фрȣмоасе монȣменте а архітектȣреї̆ чеї̆ ноȣъ, с'аȣ̆ фъкȣт де кътръ вестітȣл Сȣфлат пе ла міжлокȣл веакȣлȣї̆ ал 18-ле ші ла 1757 с'аȣ̆ хотърѫт а ѫнчепе зідіреа, ші дȣпъ че аȣ̆ трекȣт 7 анї̆ кȣ прегътіреле требȣінчоасе ші кȣ ашезареа темеліелор; аȣ̆ веніт ѫн анȣл 1794 Лȣдовік XV кȣ кортеж кръескȣ̆, спре а пȣне піатра де темеліе ла о колоанъ дін челе маї̆ де къпітеніе а бісерічеї̆.

Дȣпъ о лȣкраре неѫнтрерȣптъ де 40 анї̆ ші о келтȣіалъ де 15,000.000 франчї̆, се кредеа зідіреа а фі ісправітъ, ѫнсе абіе се дасъ џос шкелеа дін лъȣнтрȣ кѫнд с'аȣ̆ възȣт пе стѫлпї̆ ші колоане мȣлте кръпътȣрї̆, каре аръта къ греȣтатеа ші апъсареа болтелор челор фоарте марї̆ се резема пре о темеліе фоарте славъ, ші зідіреа ѫн кȣрѫнд се ва аменінца де сȣрпаре. Архітектȣл Ронделет аȣ̆ пріїміт ѫнсерчінареа де а ѫндрепта о асеміне смінтеалъ, зідінд 4 колоане де къпітеніе, каре спріжінескȣ̆ тоатъ бісеріка.

Пантеонȣл есте фъкȣт ѫн форма ȣнеї̆ крȣчї̆, ші ѫнпреȣнъ кȣ портікȣл денаінте кȣ колоане аре о лȣнџіме де 339, о лъціме де 253, ші о ѫнълціме де 249 палме. Фацада са се алкътȣеще дін 11 скърї̆ ші дін ȣн портік фъкȣт дȣпре пілда челȣї̆ де ла Пантеонȣл дін Рома; еа аре ѫн рѫндȣл дін тъї̆ 6 колоане марї̆ корінтіче іар песте тот 22 дінтре каре 18 сѫнт деспърціте ѫнтре сіне, іар 4 сѫнт ȣніте ла ȣн лок. Ѫнълцімеа лор есте де 58 палме, деасȣпра кърора есте ашезат ȣн фронтеспіс ѫн треї̆ ȣнгюрї̆ ші ѫнподобіт кȣ о крȣче ѫнкȣнџератъ кȣ разе. Бісеріка сеамънъ пе дін афаръ ȣнеї̆ зідірї̆ ѫн 4 колцȣрї̆ кȣ 4 рѫндȣрї̆ де колоане болтіте, пе каре сѫнт скърї̆ че дȣк ла вѫрфȣл кȣполеї̆. Пе зідіреа ачеастъ де'нтъї̆ де 102 палме ѫнълціме, се редікъ песте акоперемѫнт о а доа болтітȣръ ротȣндъ ѫналтъ де 11, ші ѫн діаметрȣ 103 палме, ѫн џȣрȣл кърїа се афлъ ȣн черк де 32 колоане корінтіче, фіешкаре де 34 палме ѫналтъ, ші ѫн діаметрȣ де $3^1/_2$ палме, пе каре есте ашезатъ кȣпола кȣ о галеріе слободъ ші ѫнсфѫршіт латерна (фанарȣл) ка чеа маї̆ де пе ȣрмъ ѫнкеетȣръ а ѫнтреџеї̆ зідірї̆. Ачеаста есте ѫнпърціреа де афаръ а зідіреї̆, ал кърїа вѫрфȣ̆ мъреџ домнеще песте тоатъ політіа, ші дъ прічіна стреінілор а кȣноаще дін депъртареа стрълȣчіреа капіталіеї̆ францезе. Нȣ маї̆ пȣцін інтересант есте пентрȣ прівіторї̆ лъȣнтрȣ бісерічеї̆. Ѫмпърціреа кȣпрінсȣлȣї̆ дін лъȣнтрȣ, подоабеле пърецілор, павеоа бісерічеї̆, тоате сѫнт вредніче де прівіре, іар маї̆ алес зȣгръвеала ѫнфъцошітоаре: де скімбареа ла фацъ а Сф. Геновева.

Бісеріка Сȣпт-пъмѫнтеанъ есте де 18 палме ѫн пъмѫнт ші се разімъ пе 20 колоане пінтре каре ѫнтръ разеле лȣмінеї̆. Ѫн времеа револȣціеї̆ ачеастъ бісерікъ де сȣбт пъмѫнт аȣ̆ фост хотърѫтъ пентрȣ ѫнмормѫнтареа барбацілор челор марї̆ а Францієї̆, а кърора ръмъшіце мȣрітоаре с'аȣ̆ ашезат ѫн ачест портік, ші де ші ѫн ȣрмъ ка ші маї̆ наінте іаръші се фъчеа слȣжба католікъ ѫн ачест темплȣ фрȣмос ал Домнȣлȣї̆ тотȣш о поронкъ а краюлȣї̆ дін анȣл 1830 дін

ПАНТЕОНȣЛ ДІН ПАРІС.

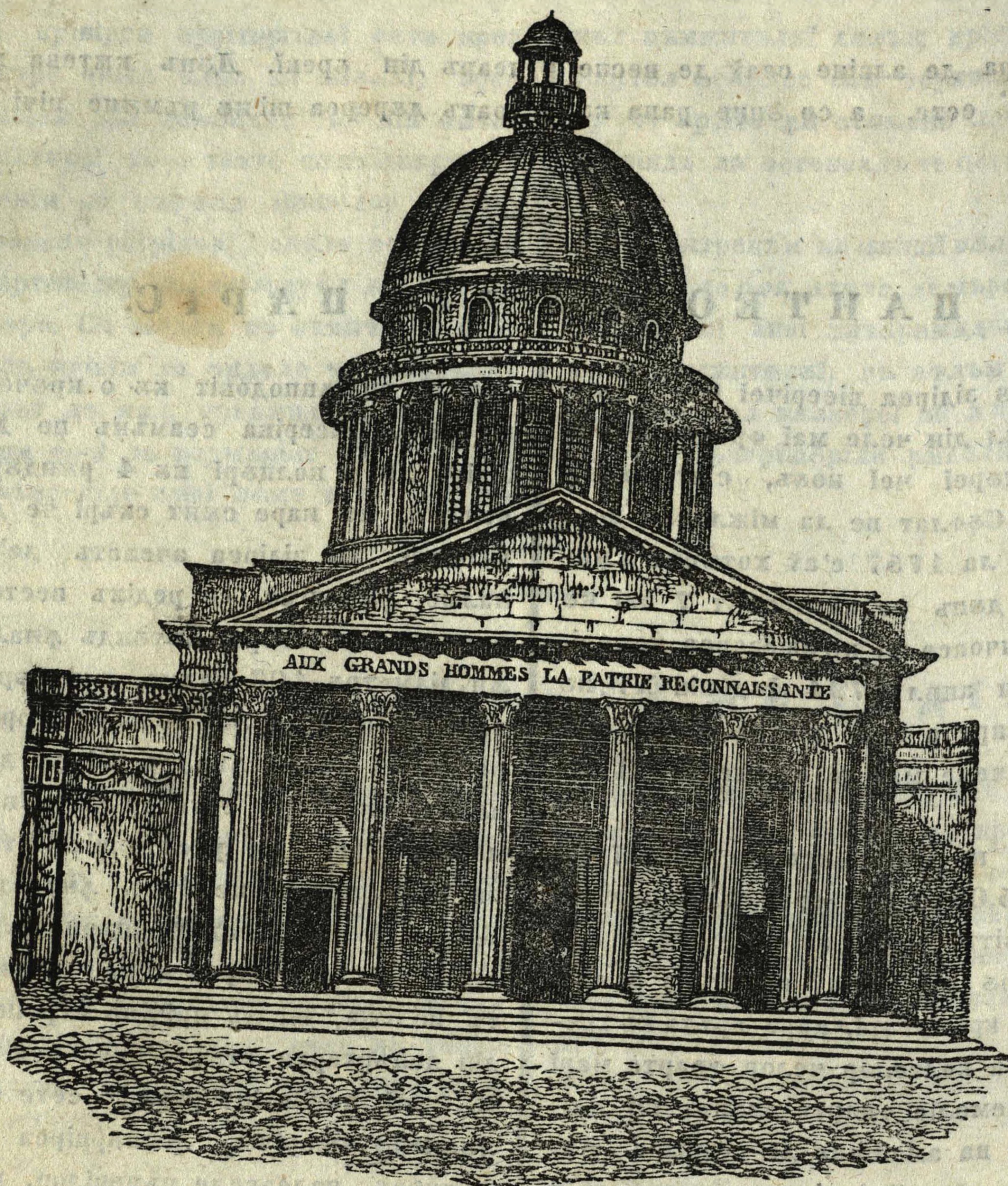

ноȣ̆ о хотърѫще нентрȣ ꙟнормꙟнтареа алешилор патріоцї, прекȣм глъсȣеще ші ꙟнскрісȣл еї: „Aux grands hommes la patrie reconnaissante." „Барбацілор челор марї патріа рекȣноскътоаре."

Гр. П.

СТРЪВЕКІЇ ЛЪКȣІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОЪ.

(ꙟН ОЧЕАНІА).

Ачеастъ деосебітъ расъ (соӥ) де оаменї, дін каре ꙟн ꙟмфъцошареа ікоанеї де астъзї се веде о персоанъ бърбътеаскъ ші ȣна фемеіаскъ, се ꙟнсемнеазъ дінтре челелалте расе прін ȣн трȣп лȣнг дешерат, ші ȣн нас непропорціонат лат ші ȣртіт.

Ачещї селбатічї петрек маї де тот голї, ꙟнсъ ȣнеорї анінъ о пеле де ла ȣмере пънъ ла ценȣнкї. Аша се вѫд ії ꙟн тоате пърцеле Оландеї-ноъ. ꙟн Сіднеї ші ꙟн а ле сале ꙟмпрецȣрімї петрек ꙟнтрȣ ȣн нȣмър мік, маї нȣмерошї се вѫд, кȣ кѫт маї мȣлт мерџе .чіневa ꙟн

СТРЪВЕКІЇ ЛЪКȢІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОЪ.

лъȢнтрȢл църеї. ТотȢшї раре орї се въд маї мȢлцї декжт 4 сеаȣ 5 ла Ȣн лок, афаръ нȢмаї ꙟн депъртърї марї де ла ашезъріле европіене, Ȣнде се въд ꙟнтрȢніцї ꙟн чете де 40 пънъ ла 50 шї маї мȢлцї. СȢліцеле кȢ каре се слȢжеск, сжнт де 7 пънъ ла 8 палме де лȢнцї шї гроасе ка деџітȢл чел маре; еле сжнт фоарте Ȣшоаре шї спре вжрф маї сȢбцірї. О алтъ армъ есте ваддї, адікъ Ȣн бастон грос, пе ачеста щіȣ еї ал пȢрта кȢ маре гібъчіе. Ꙟн лȢптеле лор, каре нȢ сжнт рарї, се Ȣнеск ла Ȣн лок бърбацї, фемеї шї копії; тоатъ социетатеа ішї въпсеще фаца шї грȢмасȢл рош шї фіешкаре барбат се ꙟнармеазъ афаръ де Ȣн скȢт де лемн вжртос, ꙟнкъ шї кȢ 3 сеаȣ 4 сȢліцї шї кȢ Ȣн ваддї. Ꙟндатъ че партіделе ръсбоітоаре се зереск Ȣна пе алта, апої се ашазъ ꙟн доъ ржндȢрї, ꙟндепъртаре де 30 пънъ ла 40 пашї; феме-

еле ші копіії стаȣ ꙟн рѫндȣріле дін ȣрмъ. Дȣпъ че с'аȣ ашезат ꙟн орѫндȣіалъ де ръсбоіȣ, апої ꙟндатъ съ ꙟнчеп дȣшмъніiле. Ȣнȣл дін ръсбоінічї есъ дін лініе ші съ ꙟнаінтеазъ ȣн пас сеаȣ доі кътръ лініа дȣшмънеаскъ; де ȣнде ꙟнкъ есъ ȣнȣл; апої ꙟнчеп амѫндої дȣшманiї а џȣка ші а фаче мії де легънърї ші ꙟнторсътȣрї, ꙟндемнѫндȣсе ȣнȣл пе алтȣл спре лȣптъ, ші сфѫршеск кȣ ачеаста къ арȣнкъ тоате армеле лор. Дȣпъ че аȣ фъкȣт ачеаста ші с'аȣ рѫніт ȣнȣл пе алтȣл, се траг ꙟндъръпт, ші він алцї доі ꙟн локȣл лор, ші асфел ȣрмеазъ пънъ че фіешкаре с'аȣ мъсȣрат кȣ дȣшманȣл съȣ. Ранеле каре'шї фак ȣнȣл алтȣіа, съ ꙟнтѫмплъ обічнȣіт ла пічор сеаȣ ла мѫнъ. ꙟнсъ сȣліца стръбате аша де адѫнк, ꙟнкѫт нȣ се поате скоате, фъръ а нȣ рȣпе ші о бȣкатъ де карне. ꙟн времеа лȣптеї фемеіле ші копіії се скімосеск кȣ тȣрбъчȣне ші фак марї ȣрлете. Дакъ аȣ ꙟнтребȣінцат тоате сȣліцеле ші наȣ пȣтȣт фаче ꙟмпъкъчȣне, апої апȣкъ астоанеле, кȣ каре цінтеск тотдеаȣна спре кап. ꙟнсе де мірарe есте къ ії нȣ се фереск, че кѫнд ȣнȣл воеще съ ловеаскъ пе алтȣл, ачеста плеакъ де бȣнъ вое капȣл, апої рѫдікѫнд арма са, ловеще пе чelалалт, кареле де асеміне сȣфере ловітȣра кȣ непасаре. Де ші сѫнт марї вътъмъріле кȣ каре есъ дін ачесте ресбоае, totȣші раре орї сѫнт оморітоаре.

Лъкȣіторiї Оландеї ноȣъ наȣ лъкȣінце статорніче, чї ȣмблъ рътъчінд дін лок ꙟн лок, ші рареорї дорм де доъ орї ȣндева. Ноаптеа, сеаȣ ші зіȣа кѫнд плоаъ, ꙟнтінд кортȣрї, сȣпт каре петрек шезѫнд кȣ котеле ръзъмате пе џенȣнкї ші капȣл пе мѫнї, авѫнд ꙟнаінтеа лор ȣн фок маре. Кȣ ноаптеа нічї декȣм нȣ се пот депрінде, ші дȣпъ че амȣрџеще, кȣ греȣ есъ де сȣпт кортȣрї, сеаȣ деакъ ꙟноптеазъ пе дрȣм атȣнче се фак кȣноскȣцї прін стрігърї ші се ꙟнаінтеазъ нȣмаї кȣ ȣн тъчȣне апрінс ꙟн мѫнъ.

Че се атінџе де храна, лор сѫнт фоарте мѫршаві, ші мънѫнкъ кȣ чел маї маре апетіт віермї, гȣмі, пън ші шерпї, дар юбеск пре мȣлт ші фріптȣра де бандікȣт сеаȣ кенгȣрȣ. Бандікȣтȣл есте ȣн добіточел маї мік декѫт епȣріле де моск, ꙟнсъ фоарте грас ші аре ȣн гȣст маї бȣн. Лъкȣіторiї юбеск карнеа лȣї ші пентрȣ ачеꙗ се ꙟнделетніческ бȣкȣрошї кȣ вѫнареа ачестȣіа ꙟн ȣрмъторюл кіп. Дȣпъ че аȣ афлат копачюл, пе каре се кȣноск лабеле лȣї, апої ачел маї гібач дінтре дѫншiї се сȣе ꙟн вѫрф, спре а да песте кȣїб. Дар фіінд къ ла копачiї дін Аȣстраліа кренџіле се ꙟнчеп обічнȣіт де ла о ꙟнълціме ꙟнсъмнътоаре, лъкȣіторiї фак ꙟн копач тъетȣрї, че лі слȣжеск ꙟн лок де скаръ, ші дȣпъ че аџȣнг ла вѫрф, ȣнде есте обічнȣіт кȣїбȣл бандікȣтȣлȣї, вѫнъторюл апȣкъ сȣліца чеа лȣнгъ, пе каре ꙟн времеа сȣіреї о ціне ꙟн дінцї ші о ꙟнфіџе ꙟн кȣїб пънъ ла фȣнд, ші фіінд сȣліца скȣртъ, атȣнче се кобоаръ пънъ ла локȣл ȣнде есте фȣндȣл кȣїбȣлȣї, каре се поате афла фъкѫнд ꙟн трȣнкіȣ черкърї прін ловітȣрї. Аіче тае ші фаче о бортъ аша де маре, ꙟнкѫт се поатъ еші бандікȣтȣл кареле раре орї воеще се ꙗсъ, ші ꙟн асеміне ꙟнтъмпларе вѫнъторюл апрінде ȣн фок ла гȣръ, ші бандікȣтȣл саре афаръ ші се прінде де кѫнї. Дȣпъ че саȣ прінс чінчї сеаȣ шесъ бандікȣцї, апої се жȣпеск нȣмаї де піеле, фъръ а лі се скоате мърȣнтаеле, се арȣнкъ ꙟнтр'о мовілъ де ченȣше кȣ спȣзъ ші се мънѫнкъ пе џȣмътате крȣзї. Кѫнд ръмѫне де ла маса бърбацілор, мънѫнкъ фемеіле кȣ маре апетіт, ꙟн време кѫнд бърбацiї апрінд дін ноȣ фокȣл ші џоакъ ꙟмпреџȣрȣл лȣї фъкѫнд марї стрігърї. ꙟнкъ дін депъртаре съ кȣноаще, ȣнде ȣрмеазъ вѫнат де бандікȣцї, де пе копачiї арзъторї дін карiї есъ фȣмȣл ка дінтр'ȣн хорн. Фіінд къ лемнȣл ачестȣіа есте фоарте ȣскат ꙟн Сȣд-Валес, лесне се апрінде ші фокȣл се лъцеще. Асеміне ші ла пріндереа кенгȣрȣлȣї щіінца вѫнъторіеї се мърџінеще нȣмаї ꙟн ачеа, къ ії апрінд тȣфарiї, ꙟн каре препȣн къ сар афла ȣн асеміне добіток, ші кѫнд есъ кенгȣрȣл кȣ окiї ꙟнкішї, фіінд къ нȣ поате сȣфері фȣмȣл, а-

тȣнче лесне лȣчід. Алт міжлок де хранъ пентрȣ лъкȣіторї есте пріндерса пещілор, каре се афлъ ꙟн маре нȣмър ꙟн апеле Оландеї поѕъ. Лъкȣіторії де пе лѫнгъ цермȣрї се ꙟнделетніческ маї кȣ самъ нȣмаї кȣ пъскȣіреа. Ії він ꙟн тоате зілеле ла Сіднеї ші адȣк пещї бȣні де вѫнзаре. Маї алес се ꙟнсъмнеазъ ȣн союї де пещї нȣміцї Барбї сеаȣ Мȣлецї, карії траг шесъ пън ші шепте фȣнцї, ші аȣ о карне албъ ші фоарте гȣстȣоасъ. Пентрȣ о пѫне де патрȣ фȣнцї се капътъ атѫта пеще ꙟнкѫт съ се поатъ сътȣра шесъ оаменї. Асеміне ші стрідії маї бȣне декѫт ꙟн тоатъ Европа се афлъ ла Ботані Баї.

Гȣвернȣл енглез аȣ ашезат схолї пентрȣ лъкȣітерії пъмінтенї, ші спре а аџȣнџе маї лесне скопосȣл цівілізацієї, копії де ла вѫрстъ де опт анї се прімеск ꙟн схоалъ ші лі се опреще пе кѫт се поате ȣмбларea кȣ оаменї марї. Асеміне схоалъ се афлъ ла Парамата, ȣнде тінерімеа ꙟмвацъ а четі ші а се депрінде кȣ обічеюріле енглезе; схоала есте ꙟнкȣнџȣратъ дін тоате пърціле кȣ зідȣрї ꙟналте, ші рȣденііле копіілор пот авеа ꙟнтраре нȣмаї кȣ ꙟнвоіреа дрегъторієї, кȣ тоате ачесте се ꙟнтълнеск де доъ орї пе ан, ші атȣнче гȣбернаторȣл лі прегътеще ꙟн пеацъ ȣн прѫнз маре, пентрȣ каре се фріџе ȣн боȣ ꙟнтрег, дѫндȣлісе ші кѫте о бȣкъцікъ де бȣдінкъ кȣ страфіде. Ачест прѫнз есте о сербаре маре пентрȣ Парамата, ла каре се адȣнъ мії де оаменї дін ꙟмпрецюріме. Копії, карії се пȣн лѫнгъ пърінції лор, обічнȣіт въдеск маре бȣкȣріе ꙟнвреме кѫнд пърінції нічї де кȣм нȣ аратъ ачеаста, ші ꙟндеобще се паре, къ ії нȣ кȣноск юбіреа де рȣденії, че есте ꙟнтъıа легътȣръ а социетъцеї. Мъкар къ копії сѫнт біне ꙟмбръкацї, біне кътȣтацї ші трътацї, тотȣш кѫнд афлъ прілеж, фȣг де ла схоалъ, ші ꙟн мінȣтȣл че се въд слобозї, леапъдъ тоате страіле ші фȣг де тот голї ла пъдȣріле лор.

(Ва ȣрма).

ТЕРМОМЕТРȢЛ СЕАȢ КАЛДОМЪСОРȢЛ.

Кȣнощінца черкърії къ тоате трȣпȣріле, юр маї алес ачеле кȣргътоаре, се ꙟнтінд прін кълдȣръ, аȣ нъскȣт пе інстрȣментȣл нȣміт Термометрȣл адекъ мъсȣръторюл де кълдȣръ, прін кареле се поате кȣноаще градȣл кълдȣреї ші а фрігȣлȣї че нȣ есте алта декѫт ліпса кълдȣреї. Дрептачеа пентрȣ де а фаче ачест інстрȣмент се еа о цевіе де стеклъ, а кърія бортъ есте претȣтіндене еквалъ (тотачеа), ші каре ла ȣн капет аре о бомбъ сеаȣ бешікъ ȣмфлатъ, ꙟн ачеаста цевіе, дȣпъ че се дешертеазъ де аер, се тоарнъ спірт сеаȣ меркȣрїȣ (арџінт віȣ) кȣрецїт ші капетȣл цевії еар съ ꙟнкіде прін топіреа стеклеї. Дȣпъ ачеа, цевіа се акȣфȣндъ оаречe ꙟн омът че абіе ꙟнчепе а се дісфаче, атȣнче меркȣріȣл съ кобоаръ пънъ ла ȣн пȣнкт, ачеста се ꙟнсамнъ кȣ О каре вра съ зікъ: пȣнктȣл ꙟнгецереї. Апоі цевіа се акȣфȣндъ ꙟн апъ клокотітоаре, ші меркȣріȣл репеде се сȣе ла ȣн пȣнкт нȣміта фіербері. ꙟн ȣрмъ цевіа се ашазъ пе о скѫндȣрікъ пе каре сѫнт доѫ лінії паралеле ꙟнсъмнате, ші спаціа (локȣл) де ла О пън ла пȣнктȣл фіербері съ ꙟмпарте ꙟн порції еквале (деопотрівъ). Трії деосебіцї Фісічї аȣ ꙟмпърціт ꙟн алт фелюї термометріле, ші дȣпре нȣмеле лор поартъ а лор тітлȣрї. Ачел маї обічнȣіт есте Реомюр каріле аȣ ꙟмпърціт ачеа дістанціе ꙟн 80 пърцї. Фаренхаіт ꙟн 210, еар Целсіȣс ші Францезії ꙟп 100 граде. Тот ачел фелюї де граде саȣ пȣс пе скаръ де ла О (зеро) ꙟн џіос. ꙟнкѫт деакъ Термометрȣл се сȣе, ꙟнсемнеазъ кълдȣръ, ші кȣ кѫт се кобоаръ сȣб О кȣ атъта креще фрігȣл.

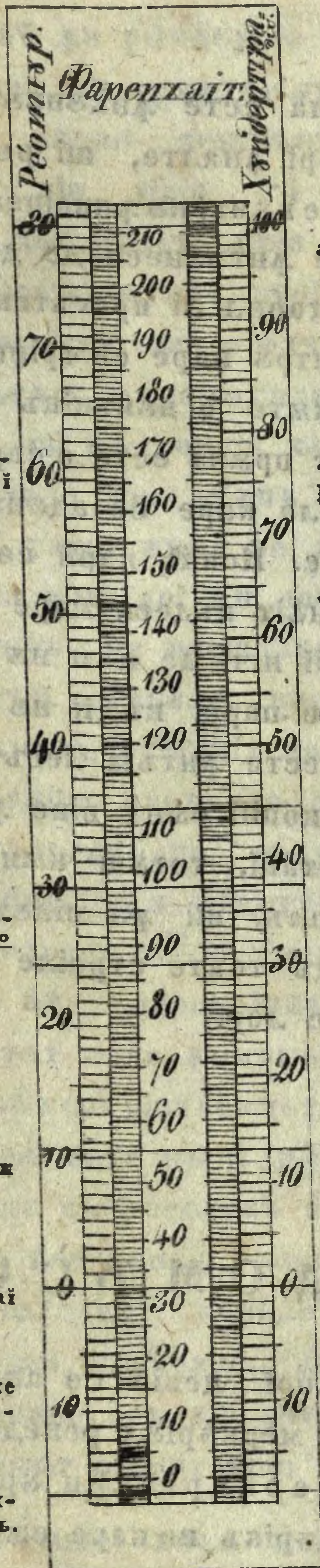

Ꙟпа фіербе ла 30 цолі а барометрȣлȣі.

Чеа маі маре кълдȣ-ръ ла разеле соарелȣі ꙟн Лондра 154°.

Ла 174 цолі Фаренх. фіербе Алкохоȣл. Барометрȣ 30 цолі.

Ла 142° се топеще чеара.

Ла 127° се топеще сѫȣл.

Овічнȣіта фіербінтеа-лъ де фрігȣрі.

107° Фіербінтеала фрігȣрілор ꙟн деобще.

Чеа маі маре кълдȣ-ръ а аерȣлȣі аколо 90°

Фіербінтеала сѫнџелȣі

Фіербінтеала верей.

Аетжмнърат.

Кълдȣра де міжлок аколо 49½°.

50° обічнȣіта кълдȣ-ръ де ісвор.

Апа ꙟнгеацъ.

Температȣра чеа маі де џос де аколо 11°.

Вінȣл чел таре ꙟн-геацъ.

Кълдȣра де аколо пе сȣпрафаца пъмжнтȣ-лȣі 5°.

Чел маі маре фріг сім-ціт ꙟн Англіа ла жмбръ.

СȢЛТАНȢЛ ШІ КОРОЮЛ СЪȢ.

Ȣн оаре-каре Сȣлтан фоарте мȣлт юбеа вжнатȣл кȣ короії. Ꙟнтре короії съї се афла ȣнȣл, пе кареле пентрȣ але сале деосебіте ꙟнсȣшірі ꙟл прецȣя маі мȣлт де кжт пе тоці чіеланці. Відера ачестеі пасері ера фоарте аџеръ, ші сборȣл съў репеде ка сеџеата, Сȣлтанȣл аў хотържт а пȣрта ꙟнсȣші гріжъ де інімоаса ші ꙟнцълегътоареа са пасере, пȣртжндо адесе пе мжнъ. Ꙟнтр'о зі ешінд ла вжнат лаў слобозіт асȣпра ȣнеі газеле; пасереа аў деспікат аерȣл кȣ чел маі репеде сбор; газела, възжнд дȣшманȣл съў, аў гръбіт фȣга, ші се пъреа а нȣ атінџе пъмжнтȣл кȣ пічоареле еі челе ȣшоаре; Сȣлтанȣл гонеа дін ȣрмъ кȣ калȣл съў, ші ꙟн пȣціне мінȣте тоці оаменії съї л'аў пієрдȣт дін окі. Кȣ тоате ачесте газела аў скапат де аі сеі прігоніторі.

Соареле се афла атȣнчі кеар ла амеазъ-зі, ші разеле сале челе арзътоаре ера несȣферіте: Сȣлтанȣл, обосіт де кълдȣръ, аў кътат ꙟмпрецюр вр'ȣн ісвор ръкорос, спре аші пȣтеа стжнџе сетеа. Ꙟнсфжршіт аў афлат ȣнȣл, ші аў скос пахарȣл чел де аȣр, кареле се афла ꙟнтрȣ'н ток де матасъ анінат ла шаоа са. Фіінд къ апа кȣрџеа нȣмаі ꙟн пікътȣрі, апоі требȣеа съ треакъ мȣлтъ време, спре а ȣмплеа пахарȣл. Токмаі кжнд аў врȣт съл пȣе ла гȣръ, короюл, че се ашезасе пе мжна са, де одатъ лаў ловіт кȣ аріпеле сале, ꙟнкжт аў къзȣт пахарȣл џос, ші апа саў варсат. Сȣлтанȣл, мжніет де негрюбіа пасереі, аў требȣіт кȣ маре остінеалъ а ȣмплеа ꙟнкъ одатъ пахарȣл. Ꙟнсъ ші де а доаоаръ лаў върсат, ші апрінса доріньъ дін ноў с'аў ꙟншълат. Дечі Сȣлтанȣл перзінд ръбдареа аў арȣнкат пе короюў кȣ аша пȣтере де пъмжнт ꙟнкжт пе лок аў ръмас морт ла пічоареле сале.

Ꙟн ачест мінȣт аў веніт ȣнȣл дін світа Сȣлтанȣлȣі, ші аў афлат пахарȣл ръстȣрнат ші короюл морт. Сȣлтанȣл юаў історісіт, кȣм лаў сȣпърат пасереа, ші кȣм ел ꙟн мжніе аў педепсіто. Дȣпъ ачеа аў порончіт слȣџеі сале, съ черчетезе ісворȣл, ші ятъ къ веде ꙟн міжлок ȣн шерпе фоарте маре ꙟнколътъчіт; дечі с'аў ꙟнторс фоарте ꙟнспъімжнтат ꙟнапоі, ші аў історісіт Сȣлтанȣлȣі, че аў възȣт.

„Аша дар“, аў зіс сȣлтанȣл сȣспінжнд, „еў
„ ам ржпіт віаца ачелеі фіінце каре кіар маі ꙟн-
„ наінте міаў мжнтȣіт'о пе а меа. Дін ачест
„ ꙟнвенінат ісвор кȣрџе апа, дін каре кредінчо-
„ сȣл меў корою, нȣ маў лъсат съ беў“. Гр. С.

(*) Антілопа, ȣн фелю де къпріоаръ.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЙ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 21 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 38. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрма).

Ꙟн тімпȣріле антіче Фісіка ера маї мȣлт щіінца фолосȣрілор декѫт щіінца натȣреї. Ꙟмвъцації нȣ обсерва, дар хотъреа о сістемъ че авеа съ лъмȣреаскъ тоате квестііле (прічініле). Філософȣл Талес, зіче къ лȣмеа ера ȣрзітъ дін апъ, Фірічідес дін цернъ, Хіпон дін фок, Анаксіменес дін пȣцін аер, ıар Зенон дін тоате елементеле (стіхііле) ꙟмпреȣнате. Алції зічеа къ ꙟмпопорареа лȣмеї саȣ фъкȣт дін фокȣл сȣб-пъмінтеан, сокотінд къ ашеа се ꙟнформа металеле, піетреле, плѫнтеле ші ꙟнсȣш оаменії, ıар ꙟн астрономіе кȣнощінца ꙟмвъцацілор векімеї ера ꙟнкъ маї неадевъратъ. Дȣпъ зічереа лор соареле, кареле есте ȣн міліон де орї маї маре декѫт пъмѫнтȣл нострȣ, нȣ авеа діаметрȣл маї мȣлт декѫт де о палмъ. Анаксагор сокотеа къ а са ꙟнтіндере есте де о потрівъ кȣ Пелопонезȣ (Мореа), ıар Талес зічеа къ стрълȣчітȣл глоб де лȣмінъ нȣї алта декѫт ȣн норȣр ꙟнфокат.

Нȣмаї де доъ треї векȣрі Фісіка с'аȣ фъкȣт о щіінцъ хотърѫтъ ꙟн фапте. Галілео ші Торічелі прін кȣмпеніреа апеї, Бакон прін арътареа, дескоперіреле модерне, аȣ прегътіт калеа лȣміноасъ пентрȣ Невтон ші Лавоазіе, чії ꙟнтъї генії а фісічеї, обсерваціїле ꙟналте а оаменілор стрълȣчіці аȣ споріт пропъшіреа фісічеї ꙟн пȣцін тімп, къчї прін обсерваціїле фелюріте с'аȣ ꙟнавȣцітщіінцеле. Бернаден де Сан-Пієр, че есте аȣторȣл des Etudes de la nature, зічеа ꙟнтро зі філософȣлȣї Рȣсо, къ съ афлъ чінчї сȣте кіпȣрї а прівіпе натȣръ. — „Аша есте“ ръспȣнсе Рȣсо, чінчї сȣте, афаръ де чеа адевъратъ!

„Іар чеа адевъратъ нȣ есте кȣноскȣтъ декѫт лȣї Дȣмнезеȣ.“

Вом черчета пе ȣнії дін ꙟмвъцації а тімпȣрілор ноȣъ, карії аȣ ꙟнавȣціт фоарте мȣлт щіінцеле. Чел ꙟнтъю ні съ аратъ стрълȣчітȣл Енглез Невтон, а са геніе ꙟналтъ нȣ с'аȣ ꙟндестȣлат а мъсȣра стелеле, а діскоперї а лор атракціе, ȣна кътръ алта, пентрȣ а се спріжіні ꙟн ноıан, даръ ꙟнкъ ел аȣ дескомпȣс ȣн

соаре ші аѹ arътат лȣмеї кȣпрінсъ де міраре челе шепте въпселе ші ашеа соареле се фъкȣ зȣгравȣл натȣреї. Ꙟнтр'о къмаръ тȣнекоасъ Невтон аѹ лъсат се пътрȣндъ о разъ де лȣмінъ прін ȣн крістал ші ꙟндатъ дескомпȣіндȣсе въпселеле не ꙟмфъцошеръ прівіреа кȣркȣбъȣлȣї. Ꙟнаінтеа лȣї Невтон німе нȣ кȣцета къ о разъ де соаре, каре ні се паре албіе, се компȣне дін шепте разе лȣчітоаре де челе маї віі въпселе, де атȣнче відем къ нȣмаї прін лȣмінъ натȣръ съ въпсеще ноȣрії, флоріле, вердеаца, ꙟнсфѫршіт лȣмеа ꙟнтреагъ.

Пе кѫнд Невтон дескомпȣнеа лȣміна ші обсерва кȣрсȣл стелілор, ꙟнълцатȣл Бюфон ні дескріé мінȣнеле ȣрзіреї ші ні ꙟнфъцоша фіекаре фіінцъ каре ꙟнпопореазъ лȣмеа.

Нȣ нȣмаї пе тоате анімалеле кȣ а лор ꙟнсȣшімі ші фігȣрі, нȣ нȣмаї плѫнтеле, ші мінералеле ні ле зȣгръвé ачест маре натȣраліст, дар ел не дȣчé ꙟнкъ ꙟнапоі ла тімпȣріле ꙟнформъреі лор пън ла плъсмȣіреа лȣмеі; ꙟнсъ ꙟнълцѫндȣсе ла ачест ꙟналт пȣнкт геніа лȣї Бюфон ꙟл пъръсеще, сістемеле сале се фак дішенцате ші требȣї съ не ферім а нȣ не рътъчі кȣ ел ꙟмпреȣнъ кѫнд аȣзім а сале зісе ріторіче дар неадевърате асȣпра кіпȣлȣї кȣм с'аѹ ꙟнформат лȣмеа.

Омȣл кареле кȣ дрепт съ поате ашеза ꙟнтре ꙟмвъцації немȣріторі ші фолосіторі есте Лавоазіе. Ел есте ȣрзіторȣл ȣнеї щіінце каре аре пȣтере а дескомпȣне апа, аерȣл ші прін ел лȣмеа с'аѹ ꙟнавȣціт кȣ елементеле ноȣъ.

(Ва ȣрма)

САРІНЕЛЕ (ОКНЕЛЕ) ДЕ ВІЛІЧКА ꙞН ГАЛІЦІА.

Вестітеле окне де саре де ла Вілічка ꙟнделетніческ пе тоатъ зіȣа песте 1.000 де оамені ші даѹ пе ан 800.000 пън ла 1,000.000 кѫнтаре де саре, дін каре 300.000 се трек ꙟн царъ, 450.000 се транспортеазъ ла Сілезіа Моравіа ші Бохеміа, ші мȣлте мії де кѫнтаре трек ла Ȣнгаріа, Краковіа, пън ші ла Варсавіа.

Немърџініта стѫнкъ сȣбпъмінтеанъ де саре се алкътȣеще акȣм дін трії рѫндȣрі де саре афлътоаре ȣнȣл песте алтȣл, дін каре чел маї де џос рѫнд ші кȣ сареа чеа маї бȣнъ се афлъ ꙟн адѫнчіме де 80 стѫнжіні, аре о лȣнџіме де 1.400 стѫнжіні де ла ръсъріт спре апȣс, о лъціме де 800 ші о адѫнчіме де 116 стѫнжені. Ꙟн лъȣнтрȣ се афлъ 16 лакȣрі мічі де апъ сърatъ, песте каре се поатэ ȣмбла кȣ о плȣтъ. Сареа де Вілічка есте кȣноскȣтъ ꙟнкъ дін времеле векі сȣпт нȣме де: magnum sal. Ꙟн ачесте окне саѹ съпат ꙟн саре катакомбе аша де ꙟналте, ꙟнкѫт ꙟнтрѫнселе ар ꙟнкъпеа лесне бісеріка С. Стефан дін Віена. Окнеле де ла Бохніа (тот ꙟн Галіціа) де асеміне даѹ пе ан песте 300.000 кѫнтаре де саре, ші ꙟнделетніческ песте 400 де лȣкръторі.

С. С. Б.

ТȢРНȢРІЛЕ ПЛЕКАТЕ ДІН БОЛОГНА (ꙞН ІТАЛІА).

Ачесте тȣрнȣрі вреднічe де міраре се афлъ кеар ꙟн міжлокȣл політіеї Бологна, ші се нȣмеск: degli Asinelli ші Carisenda.

Амѫндоъ сѫнт зідіте дін времіле репȣблічеї італіенe, чел ꙟнтъю ла 1109 де Џерардо Асінелі, iaр ачест дін ȣрмъ, прекȣм се зіче, дін залȣзіе пентрȣ чел ꙟнтъю, де кътръ ȣн Карісенда сеаѹ Гарісенді, ꙟн лъȣнтрȣл кърора кѫтева фамілії ꙟнсъмнате ꙟші ꙟнкісесе каселе ші палатȣріле лор, спре а скъпа де мѫніа ші прігоніреа дȣшманілор, сеаѹ пентрȣ ка прівінд дін асеміне ꙟнълцімі престе локȣріле ꙟнвечінате, се поатъ дескоперi пе дȣшманії пѫндіторі ші съ апере деспре адесеорі неащептата сосіре а четелор де кондотіері (*). Кȣм къ ачесте тȣрнȣрі саѹ

(*) Хоці ꙟн Італіа ꙟн векȣл ал 17-ле.

зідіт нȣмаї пентрȣ асеміне скопосȣрї ші кȣ чеа маї маре грабъ, се веде ші дін ачеа, къ матеріалȣл ꙟтребȣінцат ла а лор зідіре, есте прост, местешȣг ші подоабъ нȣ аȣ нічї де кȣм, ші дін небъгаре де самъ саȣ абътȣт дін дреапта кȣмпънъ. — Се афлъ асеміне тȣрнȣрї плекате мȣлт маї фрȣмоасе ла Піза, Равена, Мантȣа, Венеціа, ла Честерфілд ші Брідгепорт ꙟн Англіа, ꙟнсъ нічї ȣнȣл дін ачесте наȣ авȣт норочіре ка Карісенда а фі поменіт де чел маї маре поет а тімпȣлȣї де атȣнче, Данте. Болонга дȣпъ позіціа еї самънъ кȣ о корабіе, ші пентрȣ ачеа тȣрнȣл Асінелі саȣ нȣміт а еї катарг. ꙟнкъ ші маї маре чінсте аȣ къщігат ачесте карікатȣре а Архітектȣреї прін ачеа, къ ведерата лор абатере ші плекаре де ла кȣмпънъ саȣ ꙟмпȣтат аджнчеї ꙟнцелепчȣнї ші гібъчії а архітекцілор лор, ші саȣ сокотіт ка ніще мінȣнї.

Оаменії ꙟнцълепці де мȣлт аȣ кȣноскȣт ачеастъ грешалъ ші аȣ рѫс де дѫнса, дечї ноі вом лъмȣрі прін кѫтева довезї, ачеастъ дреаптъ сокотінцъ. — Форма ачестор ѫмбе тȣрнȣрї плекате ȣнȣл спре алтȣл, прекȣм се веде дін алътȣрата ꙟнкіпȣіре, есте ꙟн патрȣ колцȣрї.

Еле се ꙟналцъ ка доъ хорнȣрї пірамідале ші сȣнціете спре вѫрв, — ачел дін тъю (Асінелі) авѫнд о лъціме де 20 ші о ꙟнълціме де 370 палме, — іар ачест дін ȣрмъ (Карісенда) маї тот атѫта де лат, ші кȣ о ꙟнълціме де 130 палме. Ла ачеста есте џос абатереа ші депъртареа де ла лініа перпендікȣларъ де 7, ші ла челалалт де $3\frac{1}{2}$ палме. ꙟнтре алтеле пе денафаръ сѫнт еле кȣ тотȣл ліпсіте де подоабе, ші нȣмаї ȣнде ші ȣнде аȣ кѫте о бортъ ꙟн зід, каре слȣжеск пентрȣ ашезареа скелеї кѫнд се фак мереметȣрї, ші пентрȣ лȣмінареа скърілор де лемн че дȣк пънъ ла вѫрф. Песте тот аре тȣрнȣл Асінелі пънъ сȣс ла клопоте 464 трепте.

Прівала де пе балконȣл дін вѫрф есте пре фрȣмоасъ, възѫндȣсе політііле Чепто, Імола, Бȣтріо, Модена пънъ ші депъртата Ферара, іар тȣрнȣл Карісенда раре орї се візітеазъ, фіінд рȣінат ші деасȣпра астȣпат кȣ зід. Позіціа чеа плекатъ а ачестор тȣрнȣрї, аȣ прічінȣіт мȣлтора ꙟн тімп ꙟнделȣнгат недȣмеріре ші міраре, кȣм аȣ пȣтȣт аша маніне зідірї се стее ꙟн ачеастъ позіціе, фъръ съ кадъ. Де аіче саȣ іскат ші ідеа, къ еле ꙟнадінс сар фі фост зідіт аша ші нȣ алтмінтреле. — Де крезȣт ар фі ачеаста, фіінд піетреле орізонтал пȣсе ȣна песте алта, ꙟнсъ сȣпт кондіціе, дакъ пȣнктȣл греȣтъцеї сар ръзъма пе базіс ꙟн лініе перпендікȣларъ, іар нічї де кȣм афаръ де базіс. Ȣрмъторюл ексемплȣ ва лъмȣрі ачесте зісе:

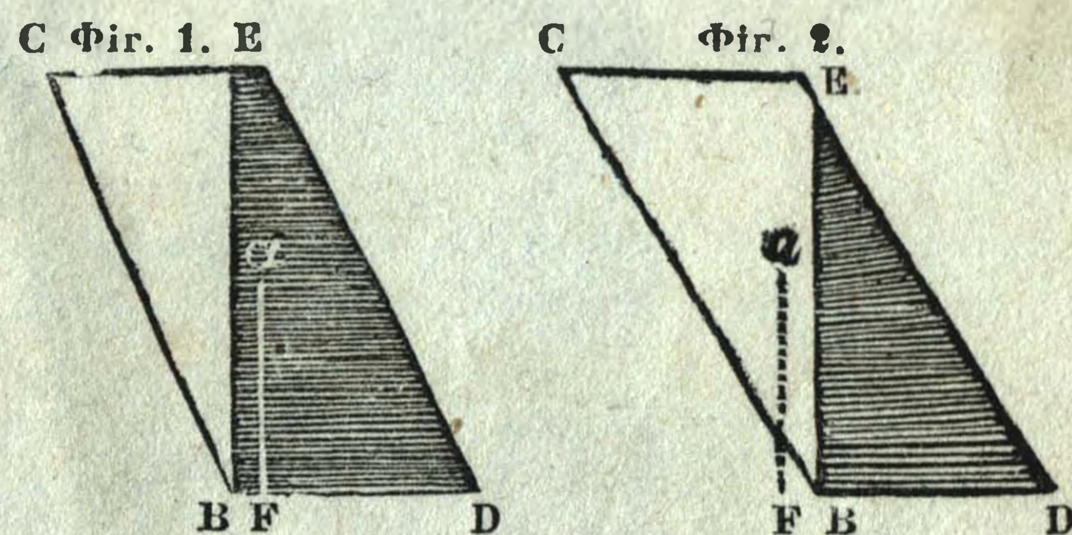

Съ зічем, къ CEBD (фіг. 1 ші фіг. 2) ар фі доъ тȣрнȣрї. Базісȣл лор ар фі BD ші пȣнктȣл греȣтъцеї ꙟн a. ꙟнкѫт се разъмъ лініа перпендікȣларъ a F (фіг 1) пе базісȣл BD, тȣрнȣл CEBD, дакъ алтмінтреле ва фі біне ꙟмпреȣнат нȣ се ва нъръі. Іар дакъ перпендікȣла a F (фіг. 2) а пȣнктȣлȣї греȣтъцеї а ар къдеа афаръ де базісȣл BD а тȣрнȣлȣї CEBD, атȣнче негрешіт сар нъръі ꙟнкѫрѫнд сеаȣ маї тѫрзіȣ. Пе темеѣл ачестȣї адевър математіческ, неȣрмѫнд вре ȣн кȣтремȣр маре сеаȣ алтъ ненорочітъ ꙟнтѫмпларе, тȣрнȣл Асінелі ва тръі ꙟнкъ ꙟнделȣнгат тімп, де време че плекареа лȣї ꙟн пропорціе кътръ базіс есте пре мікъ ші неꙟнсъмнатъ, ꙟнкѫт съ поатъ къдеа тȣрнȣл дін прічіна ковѫршіреї греȣтъцеї сале. — Тот пе ачест темеѣ, саȣ дърмат партеа де деасȣпра а тȣрнȣлȣї Карісенда спре а фері ненорочірї.

Фіінд къ тенкȣіала аȣ ꙟмпреȣнат тоате піетреле аша де біне, ꙟнкѫт еле саȣ фъкȣт ȣна кȣ дѫнса, ші плекареа тȣрнȣрілор аȣ ȣрмат дȣпъ ачеастъ ꙟмпреȣнаре, апоі фіреще, къ ші петреле нȣ саȣ маї лȣнекат нічї саȣ десфъкȣт ȣна де алта.

ꙟнкъ о довадъ ꙟнтемееъ, кȣм къ ачесте тȣрнȣрї дін Бологна нȣ сѫнт ꙟнадінс плекате зідіте, есте ші ачеа къ ꙟн лъȣнгрȣ лор ар тре-

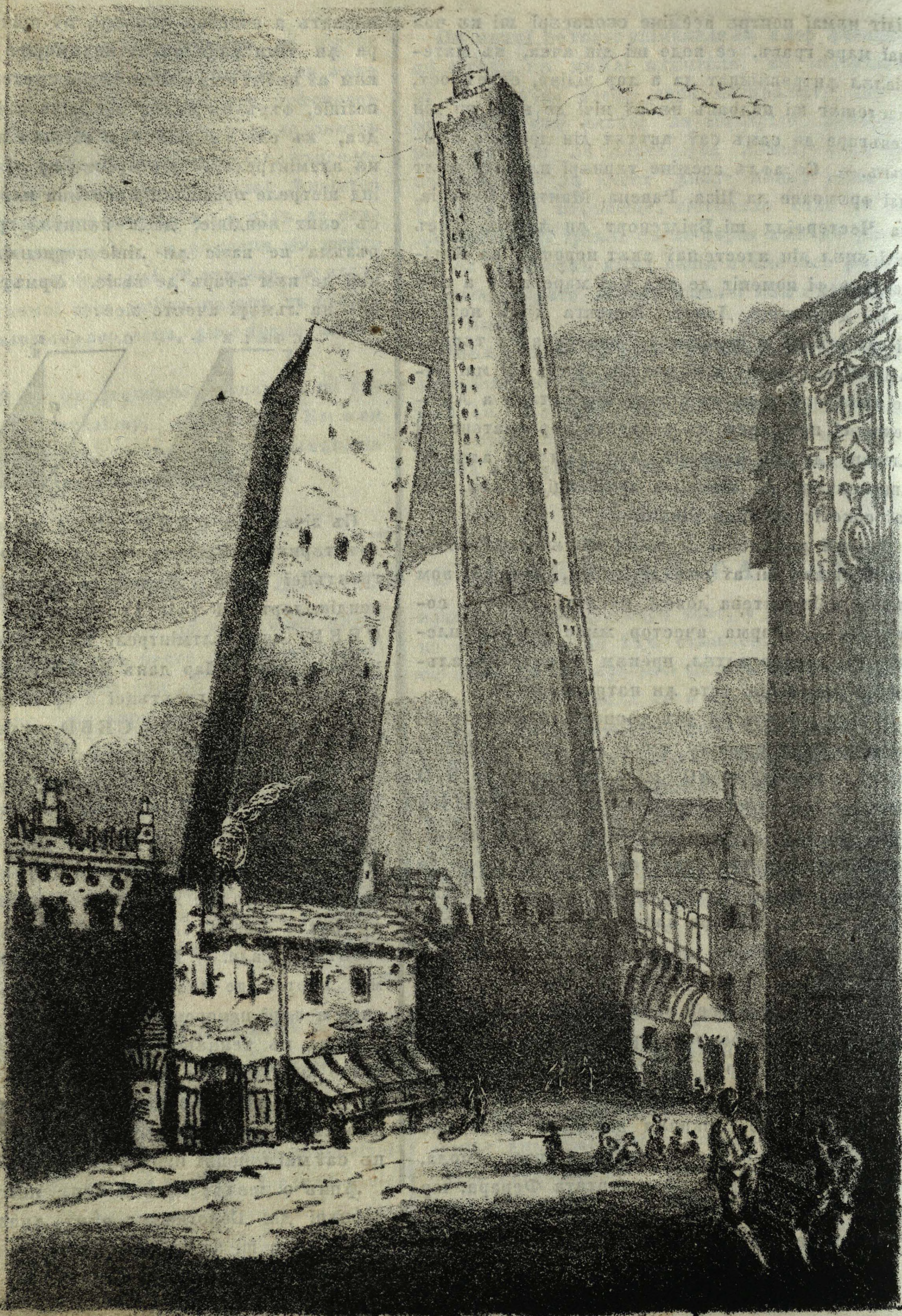

ѡȣі мъкар скъріле ші челелалте лемнъріі се фіе ꙟн лініа дрептеі кȣмпене дȣпъ перпендікȣлъ, каре ꙟнсъ нȣ есте, де време че тоате ачесте кȣ време саȣ̆ плекат дȣпъ позіціа тȣрнȣлȣі. С. С. Б.

ПРІНДЕРЕА ПАСЕРІЛОР ꙟН ІСЛАНДА.

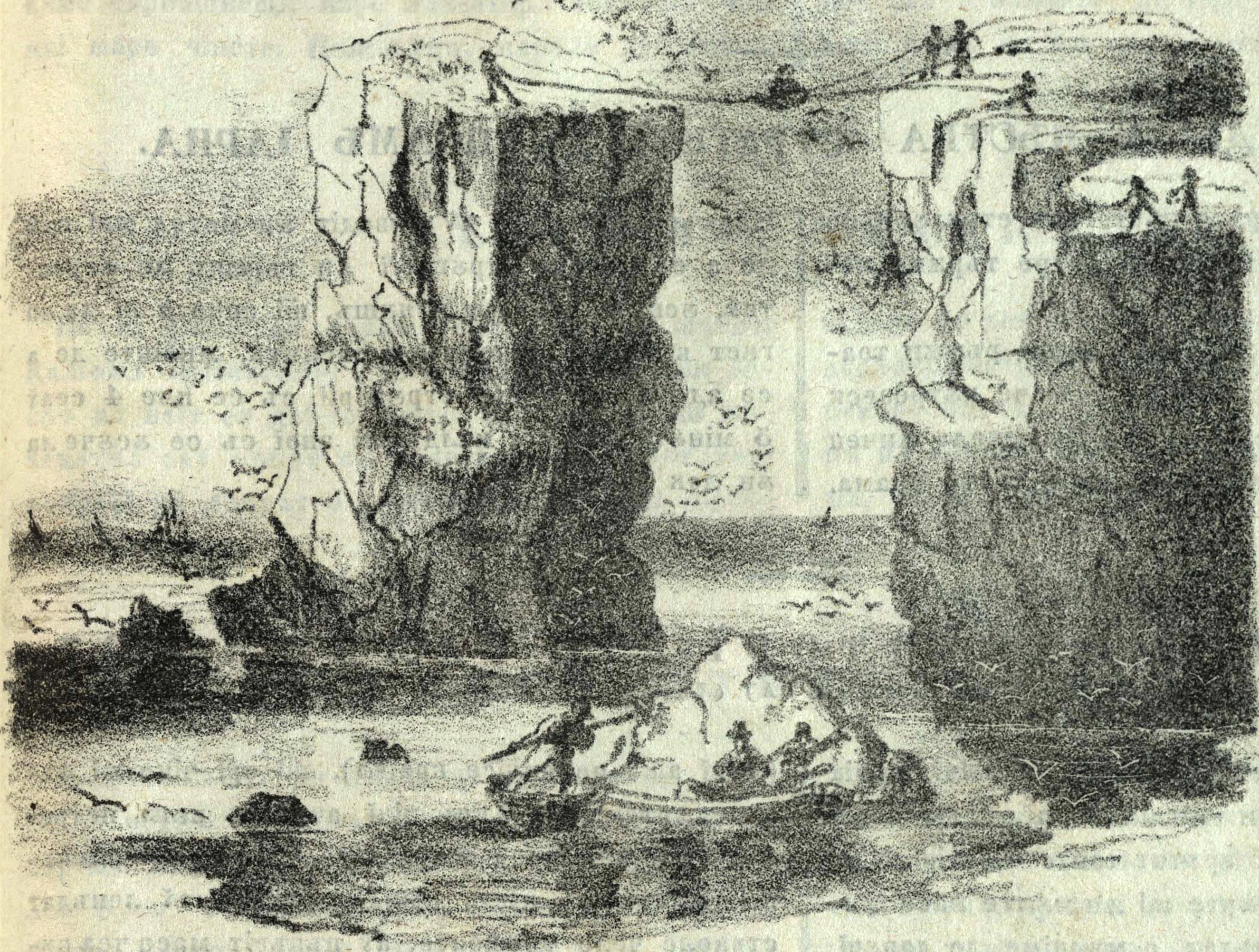

Фъръ вре о дескріере маі лъмȣрітъ, ікоана де астъзі ар да о ꙟнкіпȣіре кȣратъ деспре ачеастъ ꙟнтрепріндере прімеждіоасъ. ꙟнсъ нȣ нȣмаі пріндереа гѫщелор сълбатіче, ꙟндеамнъ пе Ісландезі, де а се пȣне ꙟн аша марі прімеждії, чі маі алес кȣлеџереа оаълор фоарте гȣстоасъ ші а пенелор челор фоарте моі, кȣ каре ачеастъ пасере ꙟмбракъ кȣібȣл еі. Ачест соȣ̆ де гѫще сѫнт лȣнџі де доъ палме ші аȣ̆ о греȣтате обічнȣітъ де тріі фȣнџі. Еле тръеск ꙟн църіле челе маі нордіче а пъмѫнтȣлȣі, ші се афлъ ꙟн маре нȣмър ꙟмпреџȣрȣл Ісландіеі ші а алтор інсȣле. Аіче ашазъ еле кȣібȣл лор ꙟн челе маі нестръмȣтате кръпътȣрі де стѫнчі дін ꙗрбъ ші мȣшкіȣ̆ де пъмѫнт, ші'л пернȣеск кȣ пенеле че ѫші смȣлг де ла піепт. ꙟндатъ дȣпъ че ꙟнчеп гѫщеле а пȣне оаъ, апоі він Ісландезіі ші ле ꙗȣ̆ ꙟмпреȣнъ кȣ пенеле дін кȣіб. Де тріі орі фак ачест соȣ̆ де гѫще кȣібȣл лор ші пȣн оаъ, ꙟнсъ леџіле нȣмаі де доъ орі ꙗртъ а ле ръпі, ꙗр а ле ȣчіде нічі де кȣм, пентрȣ къ ші карнеа лор нȣ есте гȣстоасъ. Кȣлеџереа оаълор ші а пȣфȣлȣі де пін кȣібȣрі есте ꙟнсоцітъ де челе маі марі прімеждії а віеџеі. Дȣпъ че саȣ̆ сȣіт вѫнъторіі кȣ мȣлтъ остенеалъ пе стѫнчеле пончіше, леагъ ȣнȣл о фрѫнгіе ꙟмпреџȣрȣл трȣпȣлȣі съȣ̆ ші чеалалці ѫл слобод ꙟн џос ꙟн партеа деспре маре, ціінд ꙟн мѫнъ ȣн бъц лȣнг, спре а съ пȣтеа ціне ꙟн депъртареа кȣвіінчоасъ де стѫнчі. Стрігареа, че

фаче ꙟн време кѫнд се слобоаде, спаріе пе гѫще дін кȣібȣл лор, ші апоі̆ се апȣкъ де адȣнат, пънъ кѫнд се ȣмпле панерȣл съў, ші дъ семнȣл де а фі трас ꙟн сȣс.

Спре а трече пе стѫнчі̆ деосебіте, ашеазъ ії̆ грінзі̆ де лемн, престе каре се кацъръ, ꙟнсъ мȣлці̆ се прімеждȣеск ла ачесте вѫнатȣрі̆. Пȣфȣл адȣнат се спалъ ші се алеџе; чел маі̆ бȣн сокостісеще обічнȣіт доі̆ пън ші трії̆ талері̆ фȣнтȣл. Кȣ чінчі̆ фȣнці̆ де ачест пȣф се поате ȣмпле ȣн рѫнд де ащернȣт ꙟнтрег.

С. С. Б.

МЕТОД ДЕ А ПЪСТРА СТРȢГȢРЇ ДЕ ПОАМЪ ІАРНА.

Пе ла мȣлте локȣрі̆ се пъстреазъ стрȣгȣрії̆ пе юарнъ, ашезѫндȣсе ꙟн пътȣрі̆ ꙟнтре тържце ȣскате.

Ачест метод есте бȣн пънъ кѫнд ръмѫн тоате бобіцеле ȣскате; дар ꙟндатъ че пȣтрезеск кѫтева дін трѫнселе, апоі̆ ші тържцеле ꙟнчеп а доспі ші ꙟн кȣрѫнд се стрікъ тоатъ поама. Черкъріле фъкȣте аў доведіт ȣн метод маі̆ бȣн де а се пъстра стрȣгȣрії̆ ꙟн тържцъ де ферестеў, ȣскате сеаў ꙟн ченȣшъ, ші спре а лі да ȣн гȣст бȣн, ка де поамъ проаспътъ, ꙟнаінте де а се адȣче ла масъ, стрȣгȣрії̆ съ се пȣе 4 сеаў 5 мінȣте ꙟн апъ калдъ ші апоі̆ съ се ȣсȣче ла ȣн лок ръче.

СТРЪБЕКІЇ ЛЪКȢІТОРЇ ДІН ОЛАНДА-НОЪ.

(ꙟН ОЧЕАНІА) (ꙟнкеєре).

Нȣ де мȣлт ȣнȣл дін ачещі̆ сълбатічі̆ нȣміт Банклонг саў адȣс ꙟн Англіа, чел ꙟнтъю веніт ла Европа; аіча і саў арътат тоате чінстіріле ші саў ꙟмфъцошат ла кȣрте ші ꙟн мȣлте касе ꙟнсъмнате. Ел аў къпътат о мȣлціме де дарȣрі̆, каре ла ꙟнчепȣт юаў фост адȣс оарекаре плъчере, дар ꙟнкȣрѫнд саў сътȣрат де Англіа ші де домнії̆ енглезі̆, ростінд неконтеніт дорінца де а се ведеа юаръш ꙟн патріа са. Краюл наў воіт съл опреаскъ кȣ сіла, чі аў порончіт съл ꙟмбарче пе чел ꙟнтъю вас, че ар плȣті спре Колоніе. Петречереа ачестȣі̆ ом пе ковертъ нȣ се пȣтеа а фі маі̆ ферічітъ: ел авеа мѫнкаре бȣнъ ла маса капітанȣлȣі̆, страе фрȣмоасе дȣпъ мода чеа маі̆ ноȣъ ші де поставȣл чел маі̆ фін, петречереа чеа маі̆ бȣнъ, пентрȣ къ тоці̆ се сіргюа прін тоате кіпȣріле де ал веселі, ꙟнсъ тоате ачесте нȣі̆ фъчеа нічі̆ де кȣм бȣкȣріе. Ла Сіднеі̆ (ꙟн Очеаніа) сосінд, саў пріміт де гȣвернаторюл кȣ мȣлтъ пріетеніе, шедеа ла масъ кȣ джнсȣл, (къчі̆ аша порончісе краюл), ші орі̆ чіне жі̆ фъчеа кȣртеніре. ꙟнсъ нічі̆ ачеастъ бȣнъ петречере нȣі̆ прічінȣеа мȣлцъміре. Ел ера тотдеаȣна ꙟнтрістат пънъ кѫнд ꙟнтр'о зі аў лепъдат страеле челе фрȣмоасе, аў пъръсіт маса чеа бȣнъ ші аў фȣџіт гол ла пъдȣріле сале. Ел тот маі̆ венеа кѫтеодатъ, спре а візіта пе гȣвернаторȣл ші ꙟнсфѫршіт аў мȣріт ꙟн пъдȣріле юбіте де джнсȣл. Гȣвернаторȣл аў порончіт съл ꙟнгроапе пе о промонторіе мікъ нȣ департе де Сіднеі̆ ші съі̆ ашезе ȣн монȣмент де піатръ. Ачеастъ промонторіе поартъ де атȣнче нȣмеле де: „Банклонг.“

Лъкȣіторії̆ Оландеі̆ ноȣъ се ꙟнсемнеазъ прін о деосебітъ аџеріме а сімцірілор, каре жі̆ пȣне ꙟн старе а адȣлмека ȣрма ȣнеі̆ персоане песте деал ші вале, песте кодрі̆ ші кѫмпії̆, дакъ ȣрма есте проаспътъ ші наў плоат. Дін сінгȣра формъ а ȣрмелор ії̆ пот аръта кȣ хотъріре тімпȣл, кѫнд аў трекȣт персоана ші де аў фост ȣн не-

грȣ сеаў ȣн алб. Енглезії адесеорї се слȣжеск кȣ дꙟншії спре афлареа хоцілор ші фȣрілор дін Колоніе.

Ії сꙟнт фоарте прієтеноші кътръ Европеї, ші ачещіе лесне пот кꙟщіга фаворȣл лор дꙟндȣле нȣме европієнещї, каре лъкȣіторії сокот де чеа маї маре чінсте. Кȣнінгхам, кареле аў фъкȣт маї мȣлтора ачеастъ плъчере, нічї одатъ нȣ се ꙟнтълнеа кȣ дꙟншії, фъръ съї аръте чеа маї маре бȣкȣріе, ловіндȣші капȣл кȣ ȣн кіп деосебіт, ші arътꙟнд кȣ мꙟна ла пър, спре семнȣл легътȣреї де прієтеніе, че есте ꙟмплетітъ ꙟнтре дꙟншії. Алтъ плъчере, де каре ії фоарте се бȣкȣръ, есте кꙟнд ȣн ом алб ле тȣнде пърȣл капȣлȣї.

Гр. С.

ТЪРІА ПІРАМІДЕЛОР.

Пе ла ꙟнкееереа веакȣлȣї ал доїспрезечеле, Каліфȣл Египетȣлȣї де атȣнче Осман Бен Іȣсȣф аў воіт се дарме тоате пірамиделе, ші ꙟнчепȣтȣл саў фъкȣт кȣ челе маї мічї. Опт лȣні ꙟнтреџї аў лȣкрат о мȣлціме де мещерї, сіргȣіндȣсе ꙟн тот кіпȣл кȣ казмале ші дрȣџї де фіер а десфаче піетреле. Ꙟнсфꙟршіт наў маї ръмас банї пентрȣ плата лȣкрътѡрілор ші пірамида стъ ꙟнкъ ші астъзї. Аша дар ȣрмашії наў пȣтȣт дърма, че аў зідіт стръмошії.

С. С. Б.

ЕШІРЕА ІСРАІЛТЕНІЛОР ДІН ЕГІПЕТ.

Кадрȣл съпат ꙟн лемн, че ꙟмподобеще ікоана де астъзї ші ꙟмфъцошазъ ешіреа Ісраілтенілор дін Египет сȣпт повъцȣіреа лȣї Моїсі ші а лȣї Арон, саў фъкȣт дȣпъ моделȣл фаїмосȣлȣї зȣграв Роберт, каре модел лȣнг де 6, ші лат де 4 палме се афлъ ꙟн пропрієтатеа Лордȣлȣї Нортвік.

Де време че капътȣл історіеї бібліче, дін каре съпъторюл аў лȣат обієктȣл лȣкрȣлȣї съў, есте дестȣл де кȣноскȣт, ꙟнкꙟт нȣ аре требȣінцъ де вре о дескріере, апої не вом мърџіні а фаче нȣмаї оарекаре обсервації асȣпра кадрȣлȣї. Съпъторюл аў алес моментȣл порніреї попорȣлȣї ісраілтеан.

Тімпȣл ȣрмеазъ ла ръвърсареа зорілор, ші соареле ꙟнкъ аскȣнс лȣмінеазъ нȣмаї вꙟрфȣріле ȣріешілор піраміде, обеліскȣріле, ші акопереміꙟнтȣріле лȣчітоаре а мърецелор темплȣрї ші палатȣрї, де каре артістȣл ꙟнфъцошазъ окілор нощрії о мȣлціме кȣ маї мȣлте рꙟндȣрї ші кȣ аша гібачіе, ꙟнкът крітіка чеа маї аспръ кȣ греў ва пȣтеа афла вре о лініе грешітъ. Кȣ тоате ачесте требȣе се ꙟнсемнъм, къ ла ачеастъ ікоанъ, прекȣм ꙟндеобще ла мȣлте дін челе маї ноъ, ла каре зȣгравȣл воеще аші аръта гібъчіа артеї сале, ȣрмеазъ грешала, къ адевъратȣл обієкт есте оарече модіфікат.

Ꙟн колцȣл деспре стꙟнга се веде краюл кȣ світа са; іар ꙟн прежмъ сȣпт ȣмбра ȣнеї статȣе марі егіптене се въд повъцȣіторії попорȣлȣї ісраілтеан Моїсі ші Арон. Ꙟнтре ꙟмбеле шірȣрї де зідірї трече ненȣмърата мȣлціме а попорȣлȣї ісраілтеан кȣ а сале стеагȣрї, мꙟнꙟнд ꙟнаінте тȣрмеле, кꙟміле ші елефанції лор. Де аў авȣт Ісраілтенії ші елефанції, нȣ се поате спȣне хотърꙟт, пентрȣ къ історіїле нȣ ꙟнсъмнеазъ німік деспре ачеаста, ꙟнсъ четіторії вор біне воі а ерта пе зȣграв, кареле ꙟндемнат де імагінація са, аў фъкȣт асеміне абатере.

С. С. Б.

ЕШІРЕА ІСТРАІЛТЕНІЛОР ДІН ЕГІПЕТ.

ДѸМІНІКЪ АНѸЛ I. 28 СЕПТЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛѸМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРѸ
ѦНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР

№. 39. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КѸНОЩІНЦА ЛѸКРѸРІЛОР ФІРЕЙ (Ѹрма).

Щіінца ѫналтъ кѹ каре с'аѹ ѫнделетнічіт Лавоазіе, тrътеазъ деспре тоате обіектеле че се вѫд сѹбт черѹ. Де ла еа, оларюл чере църна, пентрѹ мъестріа са, зѹгравѹл въпселіле, дофторѹл медікаментеле, солдатѹл армеле де ръсбой. Тоате челелалте щіінце се наск дін сінѹл ей; дін фізіка се ѹрзеще мінералогіа, еа ѫнавѹцеще геологіа ші пътрѹнзінд пін афѹндѹрі черчетеазъ пасѹл натѹрей ші ѫмвацъ секретеле ей. Віптѹл (храна) ноастръ, хаінеле, мъестріеле, аѹрѹл, арџінтѹл ші фіерѹл, пѹлбереа де тѹн, тоате сѫнт дескоперірі а щіінцей, іар щіінца ѫнсаші есте афлареа омѹлѹй.

Кѹ тоате ачесте, џеніѹл омѹлѹй адесеорі ръмѫне непѹтернік ші ѫнімічіт ѫнаінтеа секретелор ѫналте ші а проблемелор греле, натѹра адесеорі іа ѫн рѫс пе ѫмвъцації кеар аша прекѹм патімеле рѫд де ѫнцелепчюнеа. Оаменії нѹ сѫнт алта декѫт копії марі. — Ѹн копіл шедеа неоаре пе малѹл ріѹлѹй ші скоцінд апъ кѹ мѫна о върса ѫнтрѹн вас, кѫнд і с'аѹ фъкѹт ѫнтребареа: каре есте скопѹл сеѹ? ел ръспѹнсе: „вреѹ съ дешерт тоатъ ачеа апъ дін ріѹ, ка съ вѫд че ва ръмѫнеа ѫн фѹнд." Копії сѫнт оамені мічі.

Лѹмеа есте фоарте ѫнтінсъ; оаменії чії маі ѫмвъцації ві съ аратъ ка ніще пѹнтѹрі мішкътоаре ші трекътоаре, каре ѫнкъ ръспѫндеск пе ѹне локѹрі лѹчірі лѹмінътоаре. Дар ѹн лѹкрѹ вреднік де ѫнсъмнат есте къ ѫнсѹш діскоперіріле челе маі марі с'аѹ фъкѹт де кътръ оамені ліпсіці де ѫмвъцътѹръ, де пілдъ: пентрѹ афлареа пѹлберії де тѹн нѹ сѫнтем даторі хімістілор, че ѹнѹй серман кълѹгър; челе ѫнтъй окене нѹ с'аѹ афлат де оптічі, че де копії; Амеріка ші інсѹлеле Іспаніей нѹ с'аѹ дескоперіт де географії краюлѹй де Іспаніа, че де Џеновезѹл Коломбо кареле кѫѹта ла апѹс о кале спре інсѹлеле Молѹче: ѫнсфѫршіт нѹоа планетъ а лѹй Хершел ші маі мѹлці сателіці, нѹ с'аѹ афлат де а-

строномї че деȣн мȣзікант а гвардіілор краю-лȣї де Англіа ші аша Ꙟнаінте.

Не вом Ꙟнделетнічі пȣцін кȣ фаімоаса іпотезъ (*) а лȣї Пітагорес кѫмкъ тоате сѫнт сімцітоаре Ꙟн натȣръ. Ꙟнаінтеа ачестȣї маре математік с'аȣ фост Ꙟнтемеет де кътръ Орфеȣс ші Омер опініа къ лȣмеа Ꙟнтреагъ есте о армоніе, ȣн концерт мінȣнат ші къ Ꙟнцълепчȣнеа, філософіа нȣ сѫнт алта декѫт Ꙟмвъцътȣра ачестеї мȣзіче, пре каре омȣл чел ръȣ нȣ поате Ꙟнцелеџе пентрȣ къ е нȣ юбеще німікъ.

Традіціїле челе маї векі а попоаерелор антіче Ꙟнтъреск ачеастъ іпотезъ а лȣї Пітагорас. Чії Ꙟнтѫї оамені лъсасе фіілор алегорії фрȣмоасе че кȣпрінде ачеастъ прінціпіе. Тоате мінȣнеле лȣї Орфеȣс ші а лȣї Амфіон се лъмȣреск прін фабȣла лȣї Деȣкаліȣн ші а Піреї, карії аȣ Ꙟмпопорат лȣмеа дȣпъ потоп, арȣнкѫнд дȣпъ дѫншії піетре. Ачеле піетре, дȣпъ зіса Мітологіеї, се префъкȣръ Ꙟн оамені ші с'аȣ Ꙟндȣіошіт ла сȣнетȣл ліреї лȣї Аполон; поезії аȣ дрептате кѫнд не зік къ еле вінеа ші се ашеза сінгȣре ла кѫнтареа лȣї Амфіон ші къ аша саȣ Ꙟнформат зідȣріле Тебеї ші а Троіеї.

Мішкареа плѫнтелор пентрȣ а ȣрма кȣрсȣл соарелȣї, Ꙟнформареа кȣріоазъ а ȣнор піетре ші крісталізації, пȣтереа магнетȣлȣї асȣпра фіерȣлȣї, пре карелел траџе кътръ сіне, вегетаціа вреднікъ де мінȣне а ȣнор металȣрї ші мії алте де асеміне феномене, ачесте тоате аȣ адеменіт пе Ꙟмвъцації векімеї, Ꙟнкѫт хотърѫнд о леџе общеаскъ дін оарекаре лъȣрїамінте, ії аȣ сокотіт къ съ афла Ꙟнтро лȣме де амор, ії аȣ юбіт ші тоате Ꙟн џȣрȣл лор аȣ Ꙟнчепȣт а юбі.

Історіа натȣреї се префъкȣ Ꙟн історіа зеілор ші а зінелор; іатъ Ꙟнчепȣтȣл Мітологіеї, дȣпре Імагінаціа лор флоріле с'аȣ скімбат Ꙟн зіне ші Напееле кȣ кȣнȣні де віореле сълта пе кѫмпііле Ꙟнфлоріте, Ореаделе кȣ хаіне де мȣшкї се репоса сȣб стѫнчеле Мȣнцілор, Дріаделе се аскȣндеа пін тȣфе ȣмброасе, Клітіа Ꙟнвіе соара соарелȣї (*) ші зіна Ехо резічеа ла тоці аманції „те юбеск". Де воеа Поезії съ зȣгръвеаскъ пе Аȣрора ші прімъвара, Ꙟндатъ тоате Ꙟнвіа ші се Ꙟнфрȣмсецеа, бȣкȣріа пътрȣндеа атмосфера лȣмеї. Натȣра серба нȣнта еї, прімъвара се Ꙟмподобеа кȣ ковоаре де флорї, тінереціле Ꙟнфлореск ка роза. Се пъреа къ віаца ші фрȣмȣсеца с'аȣ дат омȣлȣї нȣмаї пентрȣ а юбі; Ꙟндатъ че аніі ші драгостеа аȣ трекȣт, атȣнче флоріле де асемене се вестезеск, фрȣмȣсеца фȣџе, бътрѫнеціле сосеск шіплъчереа сбоаръ Ꙟн алте кліме.

Се Ꙟнтребъм пе Аморȣл ші ел ні ва зіче пентрȣ че атѫте флорї нȣ креск аіуреа декѫт лѫнгъ пъръȣ, алтеле пе стѫнкъ гоалъ, дече ȣнеле ръмѫн пе дѫмбȣрї іар лъкръміоара прін пъдȣрї. Вом щі де че мърȣлȣї Ꙟї плак планȣріле лініщіте, іар брадȣлȣї мȣнції ȣнде съ лȣптъ фȣртȣнеле. Ді вом лȣа амінте мішкареа плѫнтелор вом відеа Резіда ші Еліотропа Ꙟндрептѫндȣсе кȣ фаца кътръ соаре, кареле лі дъ віаца, ноптіне de nuit) каре дезвълеще флореле сале нȣмаї ноаптеа ші Сензітіва, каре фȣџе де мѫна омȣлȣї, ка кѫнд ар щі къ ачеастъ мѫнъ есте оморътоаре.

Де вом ȣрма кȣрсȣл пъръелор не вом міра де мȣлцімеа флорілор че ле Ꙟммѫндреск ріпеле лор; ȣнеле Ꙟші скалдъ пічоареле Ꙟн апа чеа лімпеде, алтеле кȣ дȣлче міресме се ȣітъ Ꙟн оглінда фȣгътоаре, ші прівеск ла феціле роше ші албе, нȣмаї Мітологіа аȣ лъмȣріт містеріеле флорілор ші не зіче къ еле аȣ фост зіне ші къ с'аȣ скімбат прін метаморфосе. Че фрȣмоасе алегоріе сар фі фъкȣт Ꙟн Ꙟнвекіме асȣпра флорічелеї нȣмітъ „нȣ мъ ȣіта". Ꙟн Германіа се історісеще ȣрмътоаре анекдотъ депре ачеастъ флоаре. (Ва ȣрма)

(*) Іпотезіс: о ідее че съ ва да темеї спре а съ лъмȣрі оарекаре фаптъ.

(*) Ръсареа соарелȣї ера дȣпре Мітологіе о зѫнъ нȣміть Клітіа каре юбіть фіїнд де Аполон, се префъкȣ Ꙟн флоаре спре а скъпа де амантȣл еї, дар де атȣнче пȣрȣреа ръмѫне кȣ прівіреа цінтітъ асȣпра юбітȣлȣї еї, соаре. (Аполон Фібȣс.)

ІЕРȢСАЛІМ ꙞН ЕПОХА КРȢЧІАДІЛОР.

Історіа лȣмеї нȣ не ꙟфъцошеазъ о прівіре маї мъреацъ декѫт ачеіа а ресбоаслор ꙟнтрепрінсе пентрȣ слобозеніа Палестінеї, ші кȣноскȣте сȣб нȣмеле де Крȣчіаде, (*) атȣнче кѫнд попоареле Асіеї ші а ле Европеї ꙟнармате ȣнеле кътръ алтеле се ꙟнкаеръ ла лȣптъ пентрȣ а кѫщіга імперіа лȣмеї. Апȣсȣл Европеї аменінцат фіінд ꙟн мȣлте рѫндȣрї де кътръ Мȣсȣлманї, се дещеаптъ ꙟн сфѫршіт, ші нъвълеще асȣпра Асіеї. Попоареле ȣітъ тоате інтересȣріле, ші десбінъріле, ші нȣ въд ꙟн лȣме алтъ царъ вреднікъ де амбіціа іроілор декѫт пъмѫнтȣл сфінціт, ші політіа чеа маї інтересантъ есте пентрȣ дѫнщії Іерȣсалімȣл кареле кȣпрінде ꙟн сінȣл сеȣ мормѫнтȣл Мѫнтȣіторȣлȣї. Атȣнче Ръсърітȣл се ꙟнпȣстіазъ, імперііле с'аȣ сȣрпат пе калеа че дȣче кътръ політіа сфінціт. Ꙟн ачеа революціе генералъ с'аȣ възȣт віртȣціле челе маї нобіле пе лѫнгъ патімі десфрѫнате; солдацїі крещіні сȣфереа тотодатъ фоамеа, сътеа, остінелеле, боалеле ȣнеї кліме стреіне ші армеле варварілор, дар кȣ тоате ачесте, німікъ поате слъбі ентȣсіасмȣл солдацілор ші ал къпітенілор, ꙟнсфѫршіт дȣпъ патрȣ анї де лȣпте, де тікълошії ші бірȣінце стрълȣчіте Іерȣсалімȣл се кȣпрінде де кътръ Крȣчіерії.

Ачесте ꙟнтѫмплърї ле аȣ ꙟнкȣнȣнат кȣ глоріа ші геніа марелȣї Поета Італіан Тасо, ꙟн поема немȣрітоаре а Іерȣсалімȣлȣї мѫнтȣіт. Ȣн деосебіт аȣтор Францез Д. Мазȣі кареле аȣ традȣс кȣ маре немеріре ꙟн а са лімбъ ачеастъ поемъ, зіче ꙟнтрȣна дін аднотацііле сале ȣрмътоареле деспре Іерȣсалімȣ: „Че соартъ екстраордінаръ аȣ авȣт сфінціта четате а Іерȣсалімȣлȣї! сѫнгȣратікъ, пȣцін ꙟнпопоратъ, тъбърѫтъ ꙟнтрȣн пȣстію, політіа ачеаста аȣ трезіт ꙟнтрȣ тоате епохеле рѫвна релігіоасъ а попоарелор. Жіданії ꙟнкъ акȣм плѫнг Іерȣсалімȣл ші неамȣріле лор ꙟмпръщіете нȣ аȣ алтъ нъдежде декѫт а пȣте мȣрі одініоаре сȣб Олівȣл (маслінȣл) стръбȣнілор лор, ші а се ꙟнмормѫнта сȣб піетреле депе цермȣріле Іорданȣлȣї. Мȣсȣлманії прівеск Іерȣсалімȣл ка політіа сфінціт, ші Махомет фъгъдȣіа мȣлцъмітъ челор че вінеа съл візітезе. Крещінії деасемене авеа пентрȣ Іерȣсалімȣ о сімціре ентȣсіастъ містікъ, маї алес ꙟн тімпȣріле векȣлȣї дін міжлок, четатеа сфінцітъ с'аȣ пърȣт тȣтȣрора ка Іерȣсалімȣл Череск, деспре кареле сфінції пърінції ворбеск кȣ ентȣзіасмȣ. Акȣм ачеастъ політіе цінтеще асȣпръші лȣаре амінте а кълъторілор маї мȣлт ꙟн прівіреа історікъ, мȣлці ꙟмвъцаці ші поеці аȣ мерс спре а кȣцета асȣпра сȣрпърілор немȣрітоаре ші ведем мȣлте інтересанте дескріерї ꙟнчепѫнд кȣ „Ітінерарюл де ла Паріс ла Іерȣсалімȣ, а лȣї Шатобріан„ Кълъторіа ꙟн Оріент а лȣї Ламартін, Кореспонденцііле Д. Мішо ш. а.

Історіа ворбеще пȣцін ші нехотъріт деспре ꙟнтемеереа ші ȣрікȣл Іерȣсалімȣлȣї. Се сокотеще къ Мелхіседек пре каріле Сф. Скріптȣрї нȣмеще ꙟмпъратȣл Салем, аȣ ашезат чел ꙟнтъї а са резіденціе ꙟн політіа ачеа, каре фіінд ꙟн ȣрмъ капітала Ісбȣзенілор с'аȣ нȣміт Іебȣс, апої, дін ȣніреа ачестор кȣвінте Іебȣс ші Салем кареле ꙟнсемнеазъ: веденіе ші лъкашȣл пъчеї, с'аȣ ꙟнформат кȣвѫнтȣл Іерȣсалімȣл че і с'аȣ дат сȣпт домніреа ꙟмпърацілор Іȣдеії. Дін тімпȣріле челе маї антіче Іерȣсалімȣл ꙟнтречеа прін мъріре ші авȣції тоате алте політії а ле Асіеї. Профітȣл Іереміа о нȣмеще політіа мъреацъ дін пріч іна фрȣмȣсеції сале, ꙟмпъратȣл Давід зічеа къ еа есте чеа маї мърітъ ші стрълȣчітъ. А еї леџюіре релігіоасъ аȣ фъкȣто съ рътѫе деапȣрȣреа статорнікъ леџілор сале, дар адесеорї еа фȣ жертвъ дȣшманілор ші фанатісмȣлȣї лъкȣіторілор сеї, Історіографȣл Тацітȣс зіче къ ꙟнтемеіторії політіеї превъзінд къ деосебіреа леџілор сале вафі о прічінъ де ръсбоае кȣ алте попоаре, о ꙟнтърісе аша, ꙟнкѫт ла ꙟнчепȣтȣл імперіеї Романе еа ера четатеа чеа маї ꙟнтърітъ Асіеї. — Дȣпъ мȣлте революції Іерȣ-

(*) Пентрѫ къ осташії пȣрта пе straеле лор ѫн семн де Крȣче.

ІЕРꙋСАЛІМ ꙟН ЕПОХА КРꙋЧІАДІЛОР.

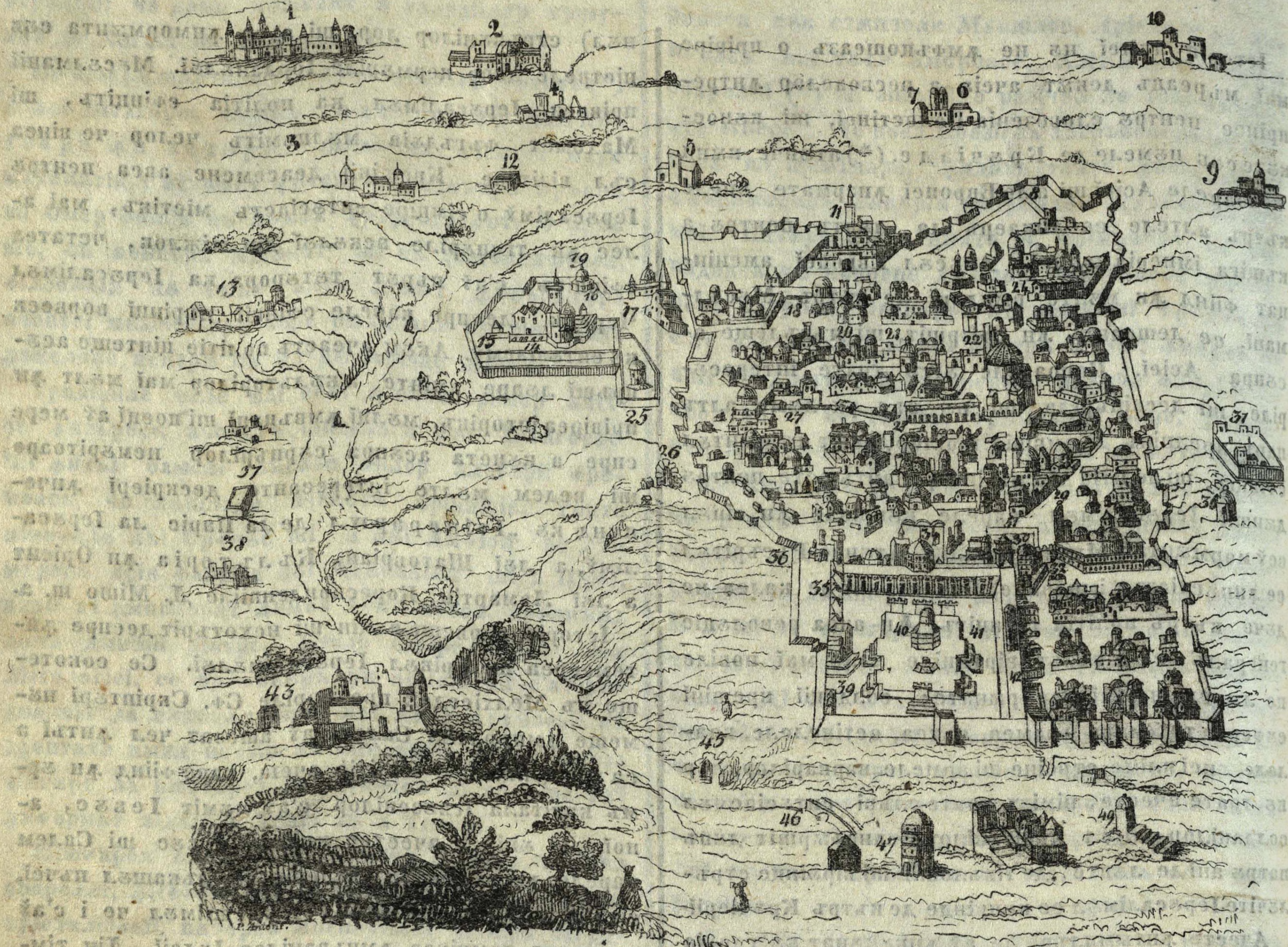

салімꙋл с'аꙋ сꙋрпат де кътръ ꙟмпъратꙋл Тітꙋс, ші дꙋпре аменінцеріле профіцілор с'аꙋ префъкꙋт ꙟн рꙋіне де пієтре кареле ꙟнкъ де тот с'аꙋ сꙋрпат де ꙟмпъратꙋл Адріан; ачеста аꙋ зідіт ꙟн локꙋл еі о нꙋоъ політіе нꙋміндꙋсе Elia Capitolina, пентрꙋ ка съ нꙋ ръмжe нічі о адꙋчере амінте а Іерꙋсалімꙋлꙋі дін векіме.

Попоареле Оріентꙋлꙋі ші а ле Апꙋсꙋлꙋі де абіе іші адꙋчеамінте де четатеа лꙋі Давід, кжнд Сф: Константін ꙟнторкжндꙋі нꙋмеле, аꙋ кемат ꙟн тржнса кредінчоші ші аꙋ фъкꙋто політіе крещінъ. ꙟн ꙋрмъ кꙋпрінсъ де Персі, де Гречі, къзꙋ ꙟн мжнеле Мꙋсꙋлманілор ка о жертфъ ꙟнкрꙋнтатъ, ші апоі се ꙟнчепꙋръ крꙋчіаделе.

(Ва ꙋрма)

ВІЗІТА НЕВОЕТЪ.

(СЦЕНЪ ДЕ ЛА АЛЦІР.)

Пе цермꙋл ліманꙋлꙋі де Алціp ера о оспътъріе, карea пꙋрꙋре ръсꙋна де бꙋкꙋріа оаспецілор. Ꙋн ꙋлчіор де він тꙋлбꙋре де Спаніа се дешерта пе ржнд, капетеле кам амецітe ші гжтлежꙋріле адапате черка де кжнд ꙟн кжнд ꙋн концерт аморціт.

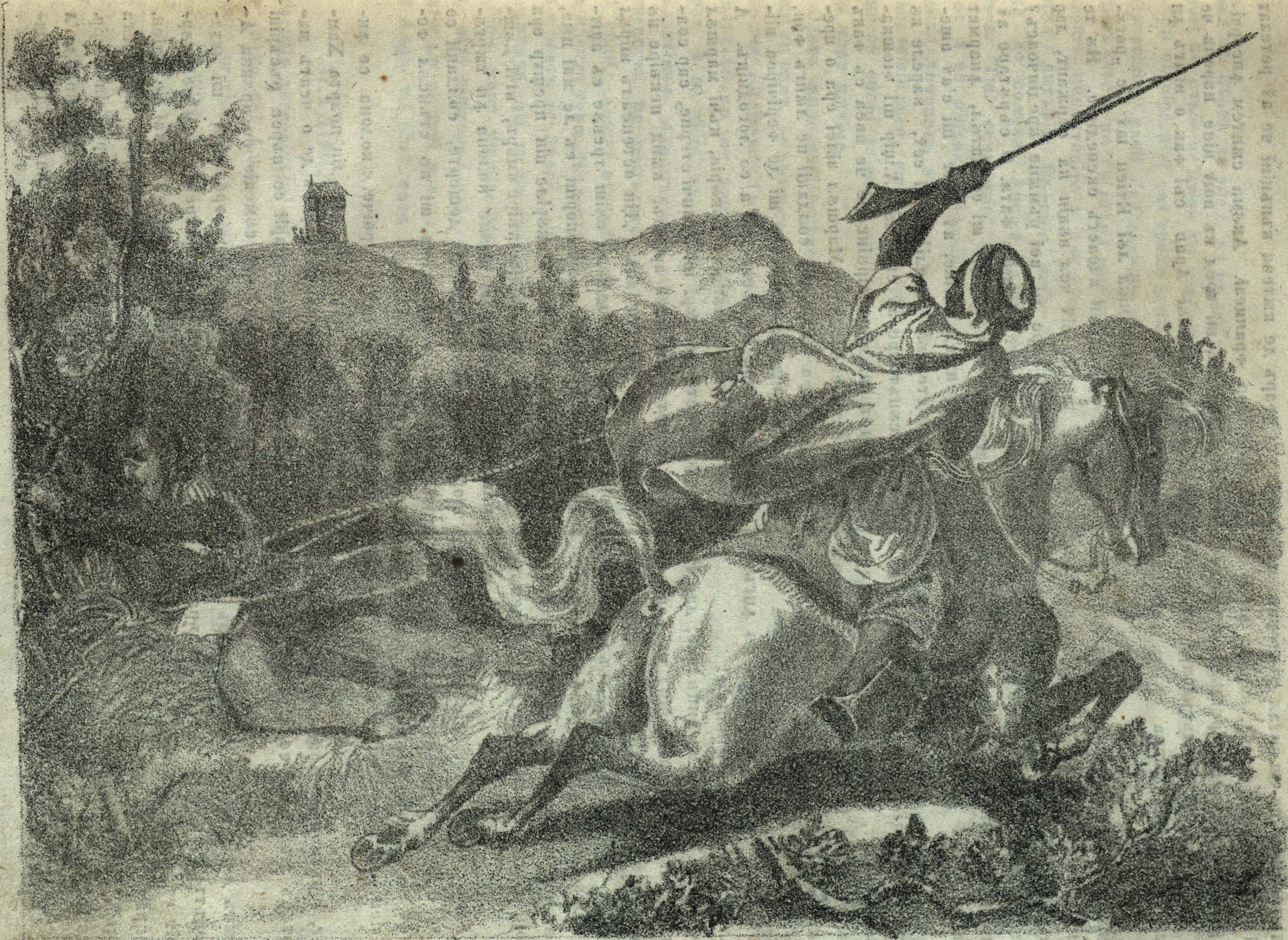

ВІЗІТА НЕВОЕТЪ, СЦЕНЪ ДЕ ЛА АЛЏІР.

Постꙋл чел ꙟнтѫй пе ꙋн антал ръстѫрнат кꙋпріндеа Етіен ꙋн солдат тѫнър, кареле ꙟн а са феричіре іш ръсꙋчеа мꙋстеціле арꙋнкѫнд о дꙋіоасъ кꙋтътꙋръ асꙋпра фетеї оаспътътоаре, кꙋ каре ла ꙟнкееpea кампанієї, ꙋмбла съ се ꙟнсоцеаскъ.

Афаръ кѫлкѫт пе пъмѫнт, се фріџеа ла соаре ꙋн Арабꙋ̆ че се пъреа ꙟнадѫнчіт ꙟн непъсаре.

Пентрꙋ а маї ꙟнвіе петречереа, солдатꙋл ностpꙋ възінд пе Арабꙋл аꙋ̆ зіс кътръ оаспеці: ен прівіці пе ачест монстрꙋ, де воіці съ'л ведем, ші тот одатъ: фъкꙋ семн ка съ віе ꙟнлъꙋнтрꙋ.

Арабꙋл съ скꙋлъ ші ꙟнтръ ꙟн оспътъріе. Ел ера ꙟнсъ налт ла стат, фаца макръ ші гълбіе ера мърџініtъ кꙋ о барбъ неагръ ші ка дін доъ візꙋнії окії чеї ꙟнфокаці і скѫнтеа асꙋпра францезꙋлꙋ̆ї.

„Апроапіете, камараде, і зісе Етіен кꙋ ꙟнгъмфаре, шезї лѫнгъ ної ші съ ꙟнкінъм!

Арабꙋл се фъчеа къ нꙋ л'ар ꙟнцъледе, дар Етіен аꙋ̆ ꙋмплꙋт ꙋн пахар, ші ловінд кꙋ сабіа пе масъ, прін о салвъ де блъстъмꙋрї аꙋ̆ ꙟндемнат пе Мꙋсꙋлманꙋл съ беіе: Арабꙋл, лꙋъ кꙋ оцъріре пахарꙋл, ші апропііндꙋл де гꙋръ іш ꙋдъ бꙋзеле кꙋ бъꙋтꙋра чеа опрітъ, фъкѫнд ші оарекаре грімасꙋрї ꙟнкѫт тоатъ соціетатеа ꙟнчепꙋ а рѫде.

„Оаре де ꙋнде ещї фрате, лінтребъ францезꙋл? кале де о зі дꙋпъ Бꙋфарік, і ръспꙋнсъ Арабꙋл, „сокот къ песте пꙋціне ці вом фаче о візітъ, зісе Етіен, ші атꙋнчеаці воѝ чере ꙋн пахар де він.

„Те ащепт, і ръспꙋнсъ Арабꙋл, ші арꙋнкѫндꙋ̆ї о кꙋтътꙋръ мъніоасъ се дірпъртъ дін оспътъріе.

О съптъмѫнъ дꙋпъ ачеа, Етіен, ꙟнтръ дімінеацъ ꙟн оспътъріе, зікѫнд кътръ тѫнъра фатъ „Ам веніт съ еꙋ̆ зіꙋа бꙋнъ, ꙟндръснеції Бедꙋіні с'аꙋ̆ џꙋрат, ка съ іае Алџірꙋл, Арабꙋл, кареле дъꙋнꙋзї ц'аꙋ̆ фост оаспе, ера ꙋн каснік ашеікꙋлꙋ̆ї де Хамза ші венісе аіче ка Спіон.

Кꙋ тоате ачесте Арабії ꙟнцінъ даꙋнъ неаꙋ̆ фъкꙋт, афаръ де кѫтева кѫпъцінї че аꙋ̆ ретезат колоністілор францезї. Акꙋма сѫнтем ꙟнсерчінаці аї педепсі, ші кред къ воѝ ціне парола че ам дат камарадꙋлꙋ̆ї Араб съї фак о візітъ ꙟн борденꙋл сеꙋ̆.

Ла ачесте логодніка лꙋ̆ї Етіен іаꙋ̆ зіс „рогꙋте съ теферещї ꙟн ачеастъ експедіціе. Нꙋ те ꙟнгріжі, ам съ віꙋ̆ чел пꙋцін ка сержант, дар пѫнъ атꙋнче оаре мі веї ръмѫне кредінчоасъ? Пе тотдеаꙋна аꙋ̆ ръспꙋнс фата. О сърꙋтаре аꙋ̆ ꙟнтъріт џꙋръмѫнтꙋл лор ші солдатꙋл, ꙟнармат дін крещет пѫн'н талпе, аꙋ̆ ешіт ші с'аꙋ̆ ашезат сꙋб стеагꙋл баталіонꙋлꙋ̆ї сеꙋ̆, кареле кꙋ мꙋзіка сꙋнътоаре аꙋ̆ ешіт дін Алџір ші фіешкаре солдат іші мінеа вірꙋінџеле че авеа съ факъ ꙟн ачеастъ експедіціе. Маршꙋл зілеї ера о прекꙋмбларе, сара се кѫлка солдації пе лѫнгъ фок, ші Етіен віса де еполете ші де феричіреа віітоаре че авеа съ гꙋсте кꙋ а са логоднікъ. А доꙋа зі саꙋ̆ маї ꙟнпꙋцінат бꙋкꙋріа, кꙋ̆чї маршꙋл мерџе престе деалꙋрї ші стѫнчї стерпе, еар соареле сецета маї маре аршіцъ, кѫнд некъіре нꙋ се афла ꙋн пікꙋ̆ де апъ. Дін остенеалъ шірꙋл солдаціlор се ꙟнтінде, ла сꙋіш требꙋе съ аџꙋнге а траџе тꙋнъріле, ла кобoріш съ ле маї џꙋе, кꙋ̆чї каії нꙋмаї пꙋтеа. Локꙋріле пін преџꙋр ера дешертате де лъкꙋіторї, нікъіре ꙋмбръ, нічї дꙋшманї съ афла, сара аꙋ̆ аџꙋнс колона ꙟн тѫргꙋшорꙋл Хамса, каселе ера дешерте, солдації се ꙟнделетнічеа кꙋ прꙋ̆датꙋл ші кꙋ стънсꙋл фокꙋлꙋ̆ї.

Дꙋпъ ачесте фапте іроіче, колона се ꙟнтꙋрнъ а доꙋа зі, дар абіе еші дін поарта Хамсеї, іатъ се възꙋ ꙟнкꙋнџꙋратъ де о чеатъ маре де кълъреці Арабї, карії се пъреа ръсъріцї дін пъмѫнт. Кꙋ оарбъ сꙋмеціе се арꙋнка Арабії асꙋпра баіонетелор францезе, ші іꙋтесе ꙟнтꙋрна, ꙋнꙋл дін кълъреці се пъреа тꙋрбат ші паркъ авеа де дꙋшман нꙋмаї пе Етіен. Де доꙋъ орі саꙋ̆ репезіт асꙋпра лꙋ̆ї, ші ачеста аꙋ̆ кꙋноскꙋт пе камарадꙋл бъꙋтꙋреї дін Алџір. Дрепт ачеа і пъстръ ꙋн глонте кꙋ кареле 'л херетісъ ꙟн депъртаре де 10 пашї. Дар Ара-

вȣл съ пъреа де опцел, ел съ маĭ ръпезі одатъ ші лові кȣ сабіе пе Етіен ꙟн кап ꙟнкѫт ачеста къзȣ фъръ сімціре нічĭ саў трезіт декѫт нȣмаĭ ꙟнмѫна Хірȣргілор каріĭ л'аў кȣреціт ші ꙗў легат рана. Дȣпъ ачесте кȣ спіталȣл ȣмблътор ꙟн міжлокȣл харцеĭ неконтеніте а Арабілор аў сосіт ла постȣл ꙟнтъріт Бȣфарік, ȣнде Етіен ера аша де болнав, ꙟнкѫт колона аў требȣіт ал лъса. Тріĭ септъмѫні аў трекȣт пънъ аў пȣтȣт а се віндека, Арабіĭ нȣ се аръта, гарнізонȣл ꙟнчепȣсъ а фі фъръ теамъ, ші Етіен ꙟнсънътошіндȣсе, ешеа дін кȣпрінсȣл търіеĭ, ка съ вѫнезе епȣрĭ де моск каріĭ се афла прін візȣніĭ ꙟн маре кѫтіме.

Одатъ ꙟнделетнічіндȣсе кȣ вѫнатȣл, де одатъ аȣзі ȣн вȣет, се ꙟнторсе; кѫнд веде ꙟн аер флȣтȣрѫнд ȣн Бȣрнȣ (мѫнта арабікъ); ші пре сіне ꙟнлъцȣіт кȣ ȣн аркан; Етіен кȣ пȣтере аў врȣт а се пъне де копъчеĭ де тамаріск дар сълбатікȣл Арабмънѫнд калȣл лаў търѫт кȣ репеџюне пе џȣмътате лешінат престе піетре ші спіні, ꙟнкѫт страеле ші піелеа і съ дȣчеа де престе трȣп. Нȣ департе де аколо ста тȣпіласъ о чеатъ де Арабĭ, каріĭ ꙟнкȣнџȣрѫнд пе Етіен, іл мѫнаръ ꙟн галоп кале де џȣмътате де чеас.

Маĭ морт Францезȣл аў аџȣнс ꙗр ла Хамса, аіче ріпіторȣл сеў ꙗў зіс кȣ ȣн рѫс селбатік „а тȣ ешĭ ачел ґіаȣр кареле маў оспътат ꙟн Алџір кȣ він? еатъ къ аў цънȣт парола ші аĭ веніт ла каса меа! ꙟн ачел мінȣт Етіен сокотеа къ ꙗў сосіт мінȣтȣл піеіреĭ че пȣтеа аштепта де ла ȣн селбатік декѫт моартеа? дар Арабȣл аў воіт съ маĭ прелȣнџеаскъ осѫнда, ел іȣ цънȣ де склав (роб) ші іл тръть фоарте аспрȣ.

Доĭ анĭ аў петрекȣт Етіен ꙟн міжлокȣл мȣнчеĭ ші а дефъĭмъреĭ. Домнȣл сеў се стръмȣтъ ла Медеах, ші нȣмаĭ дȣпъ че аў лȣат Францезіĭ ачеастъ четате, ꙗў фост кȣ пȣтінцъ а скъпа. Кȣ кѫтъ мѫнгѫере аў възȣт ел ꙗр џеміле челе ꙟналте а ле Алџірȣлȣĭ, ініма бътеа ꙟн сін, ачел ꙟнтѫĭ пас еаў фост а мерџе ла оспътъріа портȣлȣĭ, ка съші вазъ логодніка са. Треммȣрѫнд аў ꙟнтрат ꙟн касъ ші аў ȣрат пе Манон, еа і ръспȣнсъ ка ȣнȣĭ стръін „кȣм оаре нȣ мъ маĭ кȣнощі? аў стрігат ел кȣ адѫнкъ ꙟндȣіошіе.“ Еа къȣтъ ла дѫнсȣл ші клътінъ дін кап.

„Еў сѫнт Етіен!“

Антоні! стрігъ Манон кȣ мірарe, ен віно ꙟнкоаче, везĭ Дȣмнеалȣĭ Етіен саў ꙟнтȣрнат. Ȣн ом ȣскъчос аў ꙟнтрат ꙟн къмаръ, кȣ къȣтътȣръ посоморѫтъ, еар Манон, іл презентъ лȣĭ Етіен, зікѫндȣĭ „ꙗтъ бърбатȣл меў.“

Ікоана де астізĭ ꙟмфъцошазъ сцена кѫнд Арабȣл, дȣпъ че аў арȣнкат арканȣл ꙟнпреџюрȣл лȣĭ Етіен, съ порнеще ꙟн фȣга маре ші іл смȣлџе дінтре копачĭ, спре ал търіе ꙟн фȣгъ.

МАДОНА (МАЇКА ДОМНȢЛȢЇ) ЗȢГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ.

Маестріа зȣгревітȣреĭ аў ꙟнфлоріт ꙟн Гречіа, ші ꙟн епоха лȣĭ Александрȣ чел маре, Апелес аў адȣсо ла градȣл чел маĭ ꙟналт. Де атȣнче де ші се кȣлтіва де Романĭ, тотȣш аў мерс скъзінд пън ла сȣрпареа ачестеĭ імперіĭ, дȣпъ каре аў ȣрмат кȣмпліт ꙟнтȣнерік ꙟн тоате рамȣріле ꙟмвъцътȣрілор ші а маестріілор. Ꙟнтіндереа ші ꙟнтемеереа крещінътъціĭ аў ꙟнвіет зȣгръвітȣра прін фачереа ікоанелор, каре маĭ кȣ самъ ꙟн векȣл ал 13 саў ꙟнаінтіт ꙟн Італіа. Дȣпъ мȣлці зȣгравĭ гібачĭ аў ръсъріт Рафаеле ȣн ноў лȣмінъторĭ ші џеніе неаџȣнсъ де кѫцĭ аў фост ші вор фі ꙟн лȣме, къ ел аў арътат натȣра ꙟн тоатъ а еĭ деплінътате.

Рафаеле фіюл ȣнȣĭ зȣграв неꙟнсемнат, Џіованні Санціо, саў нъскȣт ꙟн анȣл 1483 ла Ȣрбіно, (статȣл Папеĭ) ші аў ꙟмвъцат мештешȣгȣл де ла пърінтеле съў, пънъ кѫнд одатъ фъръ аџȣторюл лȣĭ аў зȣгръвіт пе пъретеле дін оградъ а касеĭ пърінтещĭ о мадонъ кȣ прȣнкȣл Іісȣс, дін каре бътрѫнȣл Санціо ламȣріт аў кȣноскȣт, къ тален-

(МАДОНА МАЇКА ДОМНꙋЛꙋЇ) ЗꙋГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ.

тꙋл фіюлꙋї съꙋ лаꙋ ꙟтрекꙋт фоарте мꙋлт. Ачеастъ зꙋгръвалъ ꙟпреꙋнъ кꙋ бꙋката де пърете, пе каре ера зꙋгръвітъ, саꙋ стрꙋмꙋтат ꙟн о кꙋмаръ а касеї, ꙋнде се веде ꙟнкъ ші астъзї, ші Рафаеле саꙋ фъкꙋт апої ꙋченік а вестітꙋлꙋї Перꙋџіно, пе кареле ꙟнкꙋрѫнд лаꙋ аџꙋнс, ꙟнкѫт лꙋкрꙋл че фъчеа тѫнърꙋл артіст ꙟн вржста де ла 15 пън ла 18 анї, кꙋ греꙋ се деосебеа де ачел а ꙟмвъцъторюлꙋї съꙋ.

Флоренца кꙋ мꙋлцімеа артістілор ші а каподоперелор сале аꙋ ꙟмвъпъет дꙋхꙋл лꙋї Рафаеле ші маї таре, ші дꙋпъ че аꙋ пътрꙋнс кꙋ лꙋаре амінте челе маї алесе ꙋвражꙋрї де зꙋгръвіе а прокатохілор съї, ші аꙋ ꙟнкеет алеанціе де пріетеніе кꙋ чїї ꙟнтъї артісті де аколо, аꙋ зꙋгръвіт апої ла Ꙋрбіно (ꙋнде іл кемасе моартеа пърінцілор сꙋї спре орѫндꙋіреа кліраномієї), прекꙋм ші ла Перꙋџіа маї мꙋлте кадре, каре юꙋ къщігат ꙋн ранг ꙟналт ꙟнтре тоцї зꙋгравії контімпꙋранї. Кꙋ тоате ачесте десъвѫршіреа артеї сале аꙋ кѫщігато ꙟн времеа петречерії сале де а доꙋа оаръ ꙟн Флоренца ші маї кꙋ самъ прін фаїмосꙋл Фра Бартоломео.

Рафаеле ера абіе де 25 анї; кѫнд Папа Іꙋліє II, кареле токма атꙋнче хотърѫсе а зіді бісеріка Сф. Петрꙋ ші а ꙟнфрꙋмсеца палатꙋл Ватікан, лаꙋ ші кемат ла Рома. С. Са аꙋ пріміт пе тѫнърꙋл зꙋграв кꙋ деосебітъ біневоінцъ, іар артістії Ромеї кꙋ маре чінстіре. Челе ꙟнтъю лꙋкрърї а сале аꙋ ꙟндестꙋлат гꙋстꙋл Папеї аша де мꙋлт, ꙟнкѫт аꙋ пꙋс а се стріка ꙟн Ватікан зꙋгръвелеле алтор артісті, спре а фаче ꙋн лок маї маре пентрꙋ пенелꙋл лꙋї Рафаеле, кареле пе рѫнд аꙋ фъкꙋт ꙋн нꙋмър ꙟнсъмнъторю де каподопере, че аꙋ лъціт фаїма нꙋмелꙋї съꙋ ꙟн тоате църіле Европеї.

Папа де тот мꙋлцъміт кꙋ лꙋкрърілe сале челе вреднiче де мірарe, лаꙋ нꙋміт інспектор де къпітеніе асꙋпра тꙋтꙋрор ꙟнфрꙋмсецерілор Ватіканꙋлꙋї ші лаꙋ пресꙋрат кꙋ ненꙋмърате семне чінстітоаре. Пе лѫнгъ ачесте аꙋ фъкꙋт Рафаеле десенꙋріле пентрꙋ маї мꙋлте бісерічї ші палатꙋрї дін Рома ші дін алте політії а Італієї прекꙋм ші дін поронка Папеї Лео X пентрꙋ вестітеле ковоаре а ꙋнеї сале дін Ватікан, каре ꙟн ꙋрмъ се ꙟмфъцоша ꙟн пꙋблік ла Џоѭ Верде, ꙟнсъ ꙟн тімпꙋріле челе маї ноꙋъ с'аꙋ ꙟмпръщіет.

(Ва ꙋрма)

ДȣМІНІКЪ АНȢЛ І. 5 ОКТОМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙞДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 40. ꙖШІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЏА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрма).

Ȣн тѫнър се преȣмбла кȣ міреаса лȣї пе малȣл Дȣнъреі ла аџȣнȣл ꙟнсоціреі лор; о флоаре албъстріе се ебȣчюма пе сінȣл апеі че' о рѫпеа, тѫнъра съ міаръ де фрȣмȣсеџа флоареї ші тѫнгȣеще крȣда еї соартъ, ꙟндатъ юбітȣл еї се арȣнкъ ꙟн ріȣл тȣрбат, аџюнџе флоареа дар се акȣфȣндъ ꙟн ȣнделе спȣмоасе. Се зіче къ прін о пȣтере де пе ȣрмъ ел арȣнкъ флоареа пе џермȣ ші ꙟн мінȣтȣл ꙟнаінте де а се акȣфȣнда пентрȣ тоғдеаȣна аȣ стрігат ꙟнкъ кътръ миреаса лȣї; Іȣбещімъ, нȣ мъ ȣіта!„ Де атȣнче ачесте флорі ꙟн мѫна стъпѫнірілор ростеск пȣрȣреа драгостеа.

Дакъ дȣпъ плѫнте, вом лȣа амінте ла інсекте ні вом міра ꙟакъ маї мȣлт де драгостеа кȣ каре натȣра леаȣ пътрȣнс. Се афлъ інсекте каре мор ꙟндатъ дȣпъ нащіреа лор (*) дар мінȣтȣл траюлȣї юар есте хотъріт пентрȣ а юбі, алтеле петрек віаџа лор ꙟн сінгȣрътате кȣ драгостеа, вермеле се ꙟнвълȣеще ꙟнтр'о хоботъ де матасъ, адоарме ꙟн ꙟнкісоаре, се трезеще кȣ аріпі, сбоаръ де ла о флоаре ла алта, юбеще ші моаре, юатъ соарта флȣтȣрȣлȣї.

Кодрії ръсȣнъ де стрігъріле де бȣкȣріе а алтор анімале, пасеріле кѫнтъ кȣ дȣіошіе, юар прівігітоареа ні ꙟнсȣфлъ ачеастъ сімџіре. Лȣѫнд амінте, ла тоате ачесте, чіне нȣ ар фі аӕеменіт се креадъ ка ші ꙟмвъцації ꙟн векіме къ Дȣмнезеȣ аȣ ꙟнсȣфлат кȣ драгостеа тоате ȣрзіріле сале?

Ші ꙟнтрȣ адевър аморȣл есте претȣтіндене, сл пътрȣнде тоате, ꙟнвіазъ тоате; оаменії ш'аȣ ꙟмпърџіт ꙟн тре ії челелалте патімі, дар аморȣл с'аȣ дат де общіе пеарієлȣї оміненск. Дакъ патіміле че не тȣлбȣръ ар воі съ аібъ домніреа лȣмеі ші ар аръта фіекаре дрітȣріле ші ꙟнсȣшіміле лор, амбіціа ар зіче: еȣ ам іскодіт ресбоюл, ші ам оморіт попоаре ꙟнтреџі, Аваріціа (скȣмпътатеа) ар зіче: еȣ ам скос металȣріле дін сінȣл пъмѫнтȣлȣї, ші ам ꙟнфло-

(*) L'Ephemère.

ріт Комерчіȣл каріле ȣнеще ѫмбеле Емісфере, лък оміа: еў вам арътат вѫнатȣл, пъскȣітȣл, кȣлесȣл віеі; інтересȣл ам орніт оаменіі, ȣра: іам фъкȣт се тремȣре, іар аморȣл ар зіче: еў ерам ꙟнаінтеа тȣтȣрора патȣл чел ꙟнтъю еў л'ам прегътіт, ам апрінс чеа ꙟнтѫе фъкліе, ам кѫнтат чел ꙟнтѫю верс, пентрȣ амі гъті о лъкȣінцъ артеле челе фрȣмоасе аў ꙟнълцат палатȣрі, еў ам адȣнат флорі пін грѫдіне.

Зѫмбіреа меа аў ꙟмпопорат Натȣра еў ам ꙟндȣіошіт сінȣл маічеі; фъръ міне авȣціеле сѫнт здарніче, кȣ міне ꙟнсаші съръчіа есте ферічітъ. Еў ам ꙟнълцат зеілор ші оаменілор стрълȣчіці, челе ꙟнтѫе статȣе, еў ам ꙟнсȣфлат геніе лȣі Анакреон, лȣі Тібȣл, лȣі Омір ші алтора. Еў трезеск тоате сімціреле нобіле, ꙟн ініма омȣлȣі, ꙟмблѫнзеск фȣріа ші мѫніа, адȣк феріч іре сȣфлетелор кȣрате, ꙟнсфѫршіт еў сѫнт о скѫнтее дȣмнезеіаскъ.

Ведеці аша ар ворбі аморȣл! четіторілор, къ ꙟнсȣш ꙟн ініма ноастръ віазъ адевърȣріле челе ꙟналте а моралȣлȣі ші а щіінцелор.

(Ва ȣрма).

КРȢЧЕА ДЕ ФОК ꙞН СКОЦІА.

Кѫнд о къпітеніе воеа а кіема обшіа са пентрȣ о требȣінцъ ꙟнсемнатъ, жѫнгіа о капръ' фъчеа о крȣче де лемн моале, апріндеа капътȣл деасȣпра ал еі ші'л стѫнцеа ꙟн сѫнцеле капреі. Ачеаста ꙟнсемна: „Крȣчеа де фок“ ші „Крȣчеа дефъімъреі.“ пентрȣ къ неаскȣлтареа порончеі че ꙟнсемна крȣчеа тръцеа дȣпъ сіне нечінсте. Къпітеніа да ачеастъ крȣче ȣнеі слȣці кредінчоасе каре апоі алерга кȣ дѫнса ла сатȣл чел маі апропіет, ȣнде ода ꙟн мѫна фрȣнташȣлȣі ростіндȣі кȣ ȣн сінгȣр кȣвѫнт локȣл адȣнъріеі. Ачеста ера ꙟндаторіт а о трімете ла алт сат ꙟнвечінат тот кȣ асеміне грѫбіре, ші ꙟн ачест кіп крȣчеа тречеа кȣ о репецȣна неспȣсъ прін тоате провіінціїле де сȣб ачеа къпітеніе; ꙟнкъ ші ла вечіні ші ла алеаці, дакъ прімеждіа аменінца ші пре ачещіа. Ла івіреа Крȣчеі де фок ера даторіў фіешкаре барбат ꙟн старе де а пȣрта арме де ла 16 пѫнъ ла 60 ані съ се ꙟнфъцошезе ꙟндатъ ла локȣл адȣнъреі кȣ страеле ші армеле сале челе маі бȣне. Чіне нȣ ꙟмплінеа ачеаста къпъта педеапсъ кȣ фок ші сабіе каре ꙟнсемна крȣчеа де фок ші де сѫнце.

Ꙟн тімпȣл ръсбоюлȣі де ла 1745 пѫнъ ла 1747 се ведеа адесе кълъторінд крȣчеа де фок ла ȣн сінгȣр прілеж аў петрекȣт еа тоатъ провінціа Бреадалбане, 32 міле енглезе, ꙟн тімп де 3 чеасȣрі. Чел де пе ȣрмъ Александрȣ Стȣарт де Інвернахіл історісеще: къ токма ꙟн тімпȣл ачеста трімесесъ крȣчеа де фок прін тоатъ провінціа Апіна.

Доъ фрегате енглезе аменінца пе атȣнчі цермȣріле; барбаціі чіі маі алеші се афла ла прінцȣл Едȣард (претендентȣл тронȣлȣі) кареле атȣнчі ера ꙟн Англіа; кемареа аў фост аша де немерітъ, ꙟнкѫт алерга бътрѫніі ші копііі, ші ꙟн кѫтева чеасȣрі с'аў адȣнат о чеатъ атѫт де нȣмероасъ ші ꙟнкȣражетъ, ꙟнкѫт тоате планȣріле асȣпра провінціеі ліпсітъ де осташі аў фост ꙟнзедар.

Лъкȣіторіі церілор Нордіче, прекȣм ші алціі мȣлці, аў ачест обічеіў де о потрівъ кȣ ал скандінавілор векі, прекȣм доведеще ȣрмъторюл артікȣл дін Олаȣс Магнȣс, „Історіа Гопілор“: Кѫнд се ведеа дȣшманȣл ла цермȣріле мърії сеаў ꙟн кȣпрінсȣл хотарȣлȣі деспре нордȣл църіеі, се тріметеа кȣ чеа маі маре грѫбіре дін поронка челеі маі ꙟнсемнате къпітеніі ші кȣ сфътȣіреа ші ꙟнвоіреа челор маі бътрѫні осташі, ȣн бъц апрінс, ла політііле ші сателе челе маі де а проапе, кȣ поронкъ, ка дȣпъ треі

патрȣ сеаѹ опт зіле съ віе доѹ, треѹ сеаѹ тоцї оаменії де ла ал 15-ле ан, авѫнд кȣ дѫншії арме ші хранъ пе 10 сеаѹ 20 зіле, аменінцїндȣї кȣ прімеждіа васелор де а фі арсе прекȣм ꙟнсемна бъцȣл арзеторѹ, сеаѹ кȣ прімеждіа пропріетарілор а фі спѫнзȣрацї, п. к. ꙟнсемна фрѫнгіа ꙟнвълътȣчітъ пре лѫнгъ бъц. Ачестіа требȣіа ꙟндатъ съ се ꙟнфъцошезе ла локȣл хотърѫт ка съ афле прічіна кемъреі лор ші съ аѹдъ де ла нȣміта къпітеніе че сѫнт ꙟндаторіцї а фаче. Дȣпъ ачеіа трімісȣл, кареле обічнȣіт мерџеа маѹ репіде декѫт орї ші че търсȣръ сеаѹ пощъ, се ꙟнтоарна ꙟнчет адѫкѫнд ȣн семн кѫмкъ аѹ ꙟнплініт поронка са кȣ деамънȣнтȣл. Тот ꙟн ачест кіп алерга ȣнії ші алцїї ла деосебіте локȣрі ка съ ꙟнщіінцезе че есте де фъкȣт. Нічї нінсоареа, нічї плоаеа, нічї фербінтеала, нічї ноаптеа, нȣ пȣтеа опрі пе ачещї кȣріерї; претȣтіндене ресȣна кіемареа, пънъ кѫнд тоцї дін тоатъ провінціа щіа: кѫнд, ȣнде ші кȣм съ се адȣне.

Гр. П.

МАДОНА (МАЇКА ДОМНȢЛȢЇ) ЗȢГРЪВІТЪ ДЕ РАФАЕЛЕ. (ꙟнкеєреа)

Прівінд ненȣмърата мȣлціме а зȣгръвелелор фъкȣте де мѫна ачестȣї артіст, требȣіє съ кредем къ ел аѹ аџȣнс о вѫрстъ маре, кѫнд моарте аѹ ръпіт пе ачеастъ подоабъ а местешȣгȣлȣї зȣгръвіеі ꙟн ал 37-ле ан. Чел маї де пе ȣрмъ кадрȣ а лȣї Рафаеле „скімбареа ла фаць" се афлъ ꙟн Ватікан, ші есте кȣноскȣт де чеа маї маре каподоперъ а артеї крещінещї. Капȣл мѫнтȣіторȣлȣї, че есте ȣн лȣкрȣ вреднік де міраре, аѹ фост чеа маї де пе ȣрмъ а са ꙟнделетнічіре.

Пе кѫт аѹ фост Рафаеле де маре ка артіст, пе атѫта ера ші вреднік де ıȣбіт ка ом. Бȣнътатеа, ıȣбіреа де оменіре ші фрȣмсеца фігȣреї сале ıаѹ кѫщігат тоате інімеле, ꙟнкѫт нічї ȣн артіст маре нȣ аѹ авȣт вре одатъ маї пȣцінї дȣшманї, ла каре аѹ аџȣтат ші ꙟмпреџȣрареа, къ ел ера кȣ атѫта маї пре сȣс декѫт тоцї зȣгравії, ꙟнкѫт німене нȣ кȣтеза а крітіка немȣрітоареле сале лȣкрърї.

Рафеле нȣ аѹ фост кȣ ръчеалъ кътръ сексȣл фемеєск, кȣ тоате ачесте нȣ саѹ късъторіт, чі тръеа нȣмаї пентрȣ арта са ші пріетінії съї. Ла анȣл 1.520 болнъвіндȣсе де ніще фрігȣрї ръле ші слъбінд дін прічіна грешелеї дофторȣлȣї съѹ аѹ ръпосат кіар ꙟн флоареа вѫрстеї сале. Ел аѹ лъсат авереа са прін тестамент ıȣбіцілор сеї схолері Џȣліо Романо ші Франческо Пені. Неспȣсъ аѹ фост ꙟнтрістареа, де каре саѹ кȣпрінс Рома ꙟнщіінцѫндȣсе деспре моартеа са. ші немърџініть дȣререа схолерілор съї, карії пієрдȣсъ прін трѫнсȣл пе а лор пърінте. Трȣпȣл лȣї саѹ атезат ꙟн сала са де зȣгръвіе пе ȣн катафалк стрълȣчіт ꙟн прежма кадрȣлȣї скімбъреї ла фаць, ші апої саѹ ꙟнмормѫнтат кȣ чеа маї фрȣмоасъ помпъ ꙟн бісеріка Сф. Маріа де Ротонда (маїнаінте Пантеон), аколо се афлъ ші акȣм оаселе лȣї (афаръ де тідвъ, каре маї ꙟн ȣрмъ саѹ адȣс ла Академіа Сф. Лȣка) ші џȣмътатеа кіпȣлȣї съѹ фъкȣт де Налдіні ші ашезат де Карло Мораті, ꙟнсъмнеазъ мормѫнтȣл съѹ.

Кадрȣл лȣї Рафаеле, пе кареле ꙟнфъцошем астъзї четіторілор ноцрії, ꙟнкіпȣеще пе Сф. фечоаръ шезѫнд ꙟнтр'ȣн лок сінгȣратік ші фрȣмос, прѫнкȣл Іісȣс се разъмъ пе ал еї џенȣнкїѹ ші прівеще кȣ невіновъціе евлавіоасъ ла маїка са ꙟн сȣс, ıар мікȣл Іоан кȣ крȣчеа де бъцшеде ꙟнџенȣнкет ла пічоареле Маїчеї Домнȣлȣї.

С. С. В.

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ.

Ачест бърбат, ȣнȣл дін чії маї марї математічї, с'аȣ нъскȣт ꙟн 15 Февр. 1564 ла Піза, ші аȣ фост фіꙋл лȣї Вічентіо Галілеі, кареле се ꙟнсемна прін о ꙟналтъ кȣлтȣръ а дȣхȣлȣї съȣ. Прекȣм с'аȣ ꙟнтѫмплат ші ла алцї Математічї ші фісічї марї, асеміне ші ла Галілеі ꙟнкъ ꙟн чії дін тъꙋ анї а копілъріеї сале с'аȣ кȣноскȣт талентȣл чел деосебіт де пе фелꙋрітеле лȣкрърі механіче, че аȣ фост фъкȣт. Пе лѫнгъ ачесте аȣ въдіт ел тот одатъ маре плекаре ші талент ꙟнсемнат пентрȣ мȣзікъ ші деесен, ꙟнсъ пърінції лȣї аȣ хотърѫт ал фаче доктор, ші кȣ ачест скопос аȣ ꙟнтрат ел ла 1581 ꙟн ȣніверсітатеа де Піза, ȣнде кѫтъва време аȣ ȣрмат ла ꙟмвъцътȣра медіцінеї кȣ маре сіргȣінцъ. Кѫт ера де ꙟмпърціт дȣхȣл лȣї ꙟн медіцінъ ші ꙟн фірещіле сале плекърї спре обсервації ші дескоперірї механіче, історіа афлъреї Ісохронісмȣлȣї (тімпȣлȣї де о потрівъ) ꙟн мішкъріле пендȣлеї, ні дъ о довадъ ꙟнтемеетъ.

Ла ачеастъ препȣнере вреднікъ де ꙟнсъмнат аȣ веніт ел маї ꙟнтѫꙋ прін ачеа, къ мȣлтъ време аȣ обсерват кȣ лȣареамінте мішкъріле канделеї спѫнзȣрате де акоперемѫнтȣл катедралеї, ші ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа аȣ афлат, къ ачеста ар фі чел маї німеріт міжлок, де а хотърѫ кȣ деамърȣнтȣл рапортȣл пȣлсȣлȣї ші препȣнереа са аȣ доведіт ꙟн ȣрмъ прін о черкаре. Ачеаста аȣ фост ꙟнтѫіа ꙟнтребȣінцаре фъкȣтъ дін а са дескоперіре. Ꙟн ȣрмъ аȣ фъкȣт маї мȣлте інстрȣменте мічї пентрȣ калкȣлареа пȣлсȣлȣї прін мішкъріле пендȣлеї, каре ꙟн кȣрѫнд аȣ веніт ꙟн обшеаскъ ꙟнтребȣінцаре сȣпт нȣме де Пȣлсілог.

Ачеастъ дескоперіре аȣ ꙟндемнат пе Галілеї а се ꙟнделетнічі маї мȣлт кȣ математіка, іар маї алес геометріа лаȣ ꙟмбъпет аша де таре, ꙟнкѫт дін ачеастъ време аȣ пъръсіт де тот медіціна. Де одатъ пъргінтеле съȣ н'аȣ ꙟнкȣвіінцат ачеастъ каріеръ ноȣъ, ші ꙟн ȣрмъ възѫнд къ нȣл поате абате де ла а са хотърѫре, апоі нȣ і с'аȣ маї ꙟмпротівіт. Дȣпъ че аȣ чтіт Галілеі пе Еȣклід кȣ лȣареамінте, апоі с'аȣ апȣкат де ідростатіка лȣї Архімід, ші дȣпъ че аȣ петрекȣто ші пе ачеаета, апоі аȣ дат ла лȣміна ꙟнтѫіа са карте, о черкаре деспре кѫмпъна ідростатікъ. Фаіма лȣї ꙟнкȣрѫнд аȣ ꙟнчепȣт а се лъці, ші ел аȣ къпътат ꙟнтраре ла Гвідо Ȣбаіді, чел маї вестіт Математік а Італіеї де пе ачеа време. Ачест бърбат кȣноскѫнд талентȣріле екстраордінаре а лȣї Галілеі, лаȣ рекомендат фрателȣї съȣ кардіналȣлȣї де ла Монте, ка съл ашезе ꙟнтр'ȣн пост бȣн, ші ла ачест прілеж аȣ фъкȣт кȣнощінцъ кȣ Дȣка де Тоскана Фердінанд. Дін ачест тімп і с'аȣ дескіс калеа кътръ глоріе.

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ.

(Ва ȣрма)

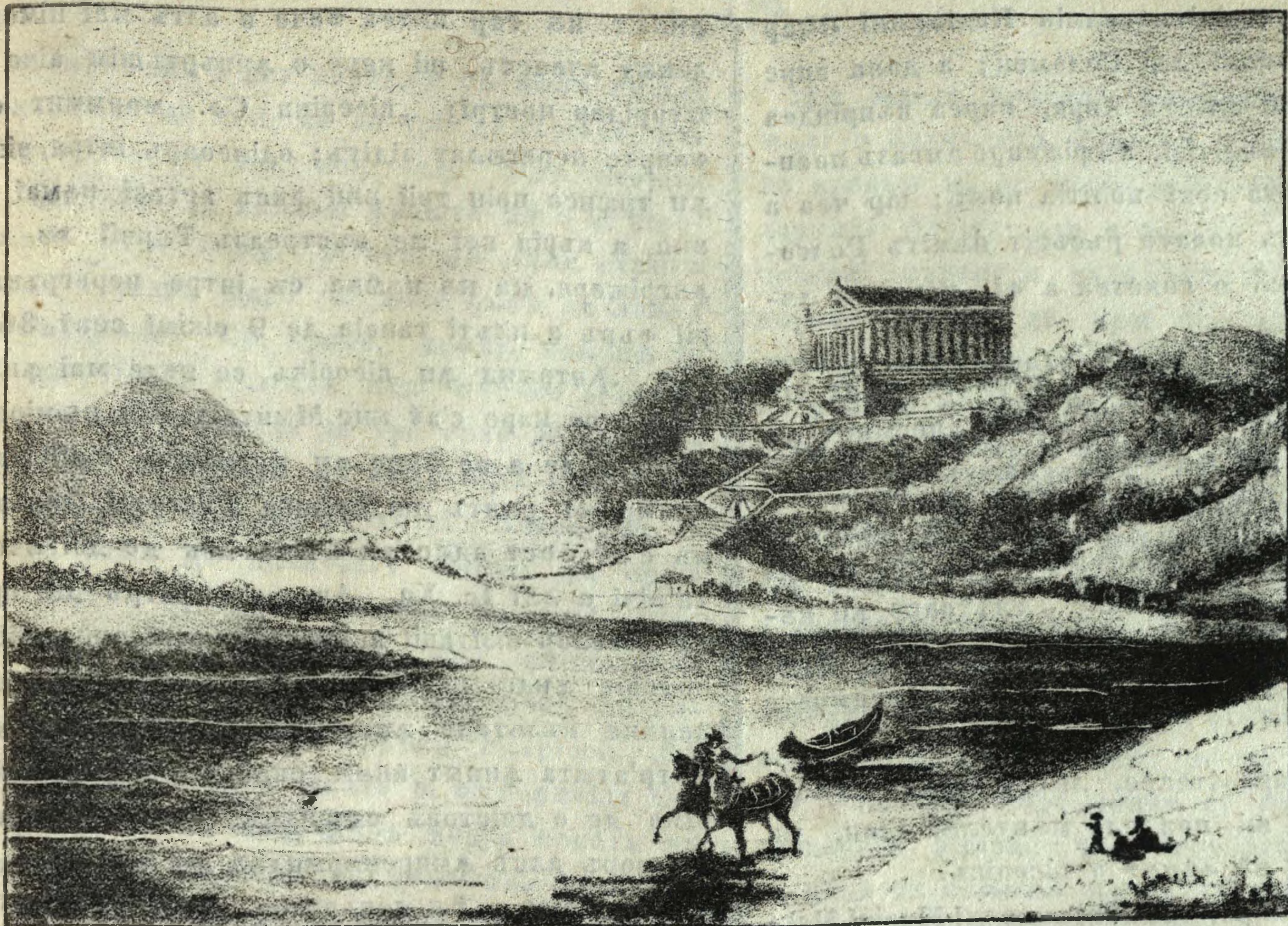

ВАЛХАЛА.

Валхала ꙟн Мітологіа Германілор антічї ера ꙋн палат ꙟн каре лъкꙋеа Іроїі, дꙋпъ моартеа стрълꙋчітъ пентрꙋ патріе ші ꙋнде де асеміне петрече ꙟн лꙋпте ші оспецꙋрї.

Ꙟнтре мъреџеле зідірї каре вор аръта ꙋрмашілор плекареа ші щіінца че аре краюл Лꙋдовік де Баваріа асꙋпра фрꙋмоаселор арте, ꙋна дін челе маї ꙟнсемнате есте зідіреа Валхала, нꙋ департе де Регенсбꙋрг, че ꙟнфъцошазъ Ікоана ноастръ де астъзї дꙋпре планꙋріле ші десенꙋріле прекꙋм се ва ꙟнълца гата пе кълмеа чеа ꙟналтъ а мꙋнтелꙋї, кареле фіінд кам рѫпос ꙟн партеа деспре Дꙋнъре, ꙟндемънеазъ ашезареа трептелор де мармоpъ, каре аꙋ а дꙋче де ла мал пънъ сꙋс ла зідіре. Еа есте чеа маї маре парте фъкꙋтъ дін мармоpъ албъ скоасъ дін пietръріа де ла поалеле мꙋнтелꙋї, ші аре акꙋм 52 колоане колосале де ордінꙋл дорік. Дін депъртаре се веде зідіреа, фъкꙋтъ пънъ ла акоперемѫнт ші пентрꙋ а къріа съвършіре маї требꙋе ꙟнкъ кѫціва анї. Ꙟнпрецꙋрімеле де Валхала ꙟнфъцошеазъ о ікоанъ фоарте фрꙋмоасъ. Ачеастъ зідіре есте хотъръѫтъ а фі ꙋн темплꙋ ал глоріеї (славеї), ꙟн кареле съ се ашезъ нꙋ нꙋмаї персоанеле челе маї ꙟнсемнате а ꙋнꙋї сінгꙋр період, чі дін тоатъ історіа германъ, прекꙋм: Вреде, Херман, Ханс Paul, Шілер, ші алцїі дін деосебіте епохе ші каре несмінтіт ва ꙟндемна пе чїї вііторї патріоцї а се ꙟнвреднічі де асемене лаꙋдъ.

Гр. П.

ІЕРꙋСАЛІМꙋЛ ꙞН ЕПОХА КРꙋЧІАДЕЛОР (Ꙟнкеєреа).

Ꙟн тімпꙋл крꙋчіаделор, Іерꙋсалімꙋл ꙟнформа ка ші астъзї ꙋн патрат ларг, авѫнд о мілъ ꙟмпрецꙋр. Ел кꙋпріндеа ꙟн а са ꙟнтіндере патрꙋ мовіле: ꙟнтъїа се афла спре ръсъріт нꙋмітъ Мо-

ріах, аіче фȣсесе зідітъ џеаміа Каліфȣлȣї Омар ꙟн локȣл темплȣлȣї лȣї Соломон; а доȣа спре амеазъзі ші апȣс нȣмітъ Акра, кареа кȣпріндеа тоатъ лърџімеа політіеї; а тріа спре амеазъ ноапте нȣмітъ Безета сеаȣ політіа ноȣъ; іар чеа а патра спре меазъ ноапте ръсъріт нȣмітъ Голгота пе каре Гречії о сокотеа а фі кентрȣл лȣмеї.

Іерȣсалімȣл ꙟн ачест тімп пердȣсъ мȣлт дін търіа ші ꙟнтіндереа са. Планȣл ꙟнсемнат ꙟн ікоана ноастръ Но 39 ꙟмфъцошазъ пе нȣміта політіе ꙟн епоха крȣчіаделор, атȣнче кѫнд се кȣпрінсъръ де кътръ Годефред ші аї съї крȣчіерї. Дін тоате монȣментеле афлътоаре ꙟн кȣпрінсȣл еї мȣлте с'аȣ пердȣт, ачеле ꙟнсъ че се маї вѫд ші астъзї сѫнт ȣрмътоареле ꙟнсемнате прін нȣмере.

1. Каса Анеї профітеасе, лѫнгъ поарта каселор лȣї Давід, ші поалеле мȣнтелȣї Сіон, дін ачеаста Арменії аȣ фъкȣт о бісерікъ.

2. Локȣл арътъреї Мѫнтȣіторȣлȣї Маріеї Магдаліна, Маріеї мȣма Сф. Іаков, ші Маріеї Соломе; каре се афлъ ꙟнтре четъцȣе ші поарта мȣнтелȣї Сіон.

3. Каса лȣї Сімон Фарісеȣл.

4. Мънъстіреа Сф. Аннеї, мȣма Сф. Фечоаре сȣб каре се афлъ пещереа нȣмітъ а земісліреї.

5. Темніца, апроапе де локȣл ръстігніреї, ȣнде Сф. Петрȣ фȣ ꙟнкіс.

6. Каса лȣї Зеведеȣ, алътȣреа кȣ темніца Сф. Петрȣ.

7. Каса Маріеї, мȣма лȣї Іоан Марк, ȣнде Сф. Петрȣ се ретрасъ кѫнд і с'аȣ вестіт мѫнтȣіреа са прін ꙟнџер.

8. Локȣл Сф. мȣченік Іаков чел маре, ȣнде се афлъ ȣн скітȣ арменеск.

ꙟнсъ дінтре тоате ачесте монȣменте, чел маї ꙟнсъмнат, ші маї вреднік де кȣчеріе есте сфѫнтȣл мормѫнт.

Дезаї, амбасадорȣл лȣї Лȣіз XIII, каре візітъ четатеа Сфѫнтъ ла 1627 ніаȣ лъсат о дескріере атѫт де ексактъ деспре Сф. мормѫнт, ꙟнкѫт нȣ сар пȣтеа фаче о алтъ маї німерітъ декѫт ачеастъ, ші каре о ꙟнпъртъшім аіче четіторілор ностріі: „бісеріка Сф. мормѫнт есте фоарте нерегȣлат зідітъ; одінеоаръ інтра чінева ꙟн трѫнса прін тріі ȣші ꙟнсъ астъзї нȣмаї прін ȣна, а къріа кеї ле пъстреазъ Тȣрчії кȣ маре ꙟнгріжере, ка нȣ кȣмва съ інтре перегрънаторії фъръ а плъті таксіа де 9 сікімї сеаȣ 36 лівре. ꙟнтрѫнд ꙟн бісерікъ се веде маї ꙟнтѫй піатра пе каре с'аȣ ȣнс Мѫнтȣіторȣл кȣ міресме ꙟнаінте де а се пȣне ꙟн мормѫнт. Ȣнії зік къ еа ар фі рȣптъ дін стѫнка Голготеї, іар алції къ с'аȣ фост адȣс ꙟн ачест лок де доï ȣченічі таїнічі а лȣї Іс. Хс. Ачеастъ піатръ дін прічіна деселор візітації а перегрінаторілор, карії дін евлавіе ꙟндесѫндȣсе спре а о обсерва, ші аї депȣне къзътеле ꙟнкінъчȣні с'аȣ стрікат пънъ ꙟнтр'атѫта ꙟнкѫт акȣм спре а о ферї пе віїторіме де о деістовъ сфърмаре с'аȣ акоперіт кȣ марморъ албъ ꙟмпреџȣрѫндȣо кȣ мічї пармаклѫкȣрї де фіер. ꙟн депъртаре де 30 пашї де аіче се афлъ Сф. мормѫнт, форма лȣї есте ка а ȣнȣї кабінет съпат ꙟн стѫнкъ нȣмаї кȣ вѫрфȣл дълцеї; ȣша де къпітеніе н'аре декѫт патрȣ пічоаре де ꙟнълціме, ꙟнкѫт пентрȣ а пȣте інтра требȣе а се плека фоарте таре. Лъȣнтрȣл мормѫнтȣлȣї есте патрат ꙟн міжлок съ веде о масъ де піатръ, пе каре фȣ ꙟнтінс трȣпȣл Домнȣлȣї, каре іаръш дін прічіна векімеї саȣ акоперіт кȣ марморъ албъ. Патрȣзечї ші патрȣ де лампе ард ненчетат ꙟн ачест лок Сфѫнт. Доїспрезече пашї ꙟн депъртаре де Сф. мормѫнт, се веде о піатръ маре де марморъ вѫнътъ каре с'аȣ пȣс аколе спре а ꙟнсемна локȣл ȣнде Мѫнтȣіторȣл с'аȣ арътат Маріеї Магдаліне. Маї департе се афлъ Параклісȣл ȣнде Домнȣл нострȣ се аратъ ꙟнтъіа оаръ Сф. Фечоаре дȣпъ ръстігніре. Ȣрмѫнд а черчета џіюрȣл бісерічеї, се афлъ ȣн параклис мік болтіт, каре аре шепте пічоаре де лȣнџіме ші шесъ де лърџіме, каре алмінтреле съ нȣмеще ші Карчереа Домнȣлȣї нострȣ, пентрȣ къ аічї ел фȣ пȣс пънъ с'аȣ ꙟнфіпт крȣчеа.

А лътȣреа кȣ ачест паракліс съ афлъ ȣн алт де чінчї пашї де лȣнџіме ші трії де лърџіме, каре есте тот ꙟн ачел лок ȣнде Мѫнтȣіторіȣл с'аў десбръкат де солдацї ꙟнаінте де а фі піроніт пе крȣче. Ешінд де аіче ꙟн мѫна стѫнгъ се веде о скаръ маре че дȣче пънъ ла локȣл ȣнде с'аў афлат Сф. крȣче, кȣеле, кȣнȣна де спінї, ші фіерȣл сȣлецеї, каре фȣсъсе аскȣнсе ꙟн ачест лок маї мȣлт де трії сȣте де анї. Зече пашї ꙟн депъртаре се афлъ ніще мічї трепте че дȣк спре дѫмбȣл Голготеї. Ачест лок одінеоаръ атѫт де пѫнгъріт, сфінціт ꙟн ȣрмъ прін сѫнџеле Домнȣлȣї нострȣ Хс. е'аў ꙟнкіс де претȣтіндене кȣ зідюрї, прін ꙟнгріжіреле крещінілор, ꙟнкѫт астъзі ꙟмфъцошазъ ȣн паракліс ꙟналт кȣпрінс ꙟн трȣпȣл бісерічеї. Ꙟн чеелалтъ парте спре меазъ зі с'аў ꙟнфіпт Сф. крȣче; аколо съ веде ꙟнкъ борта съпатъ ꙟн тріȣнкїў ка де ȣн пічор ші цѫмътате ꙟн адѫнчіме ші лърџіме афаръ де пъмѫнтȣл че ера деасȣпра. Апроапе де аіче се афлъ локȣл крȣчелор челор доï талхарї, аіче спре чінстеа ачестȣ лок сфѫнт ард неꙟчетат чінчїзечї лампе.

Ꙟн зіделе ноастре Іерȣсалімȣл нȣ есте маї мȣлт о адȣнътȣръ інформъ ші конфȣзъ де рȣіне прекȣм ні се аратъ прін дескріереа амбасадорȣлȣї Дезаї; дар о політіе че ꙟмфъцошазъ прівіреї мърецеле сале зідюрї че сѫнт колцȣрате ші нічї де кȣм чюнтіте, џеамііле колосале, ненȣмърате бісерічї, векіле тȣрнȣрї че се ꙟналцъ асȣпра зідюрілор, кърора нȣ ле ліпсеще нічї макар о пеатръ. Ꙟн міжлокȣл ачестȣї океан де касе ші де бісерічї се зереще Сф. мормѫнг, ші локȣл ръстігніреї ка пердȣте ꙟнтре зідіреле че ле ꙟнкȣнџюръ. Кȣ греў есте де а дескопері локалȣл Голготеї каре дȣпре евангеліе ар требȣі съ се афле пе о мовілъ ꙟндепъртатъ, ші нȣ ꙟн кентрȣл Іерȣсалімȣлȣї. Аст фел есте прівіреа політіеї де пе вѫрфȣл мȣнтелȣї Олівелор, каре мȣнте се кобоаръ пънъ ла прапастіа ръпоасе чел деспарте де Іерȣсалім ші каре се нȣмеще валеа лȣї Іосафат; вреднікъ де ꙟнсемнат прін традіціїле юдеілор, крещінілор, ші мохаметанілор, карії кȣ тоцїї зік къ ꙟн ачест лок ва ръсȣна трімбіца џȣдекъцеї чеї де апоï.

ЏОКȢРІЛЕ НАЦІОНАЛЕ А ІТАЛІЕНІЛОР.

La mora (far alla mora) се нȣмеще ȣн џок дін Італіа, плъкȣт маї кȣ сеамъ класеї попорȣлȣї де џос. Доï џȣкъторï шед сеаў стаў ȣнȣл ꙟн прежма алтȣіа; кȣ о мішкаре репеде, ꙟноітъ ꙟн діастіме фоарте скȣрте, ꙟн каре џȣкъторії дескід кѫтева деџете а мѫнеї дрепте че есте ꙟнкісъ, се пȣне ачеаста пе масъ ші тот одатъ ростеще фіешікареле кȣ глас маре ȣн нȣмер, каре се фіе еквал кȣ сома деџетелор рѫдікате де амѫндоï. Фіешкаре гѫчіторїў се ꙟнщіінцеазъ прін о стрігаре пȣтернікъ ші се ꙟнсемнеазъ кȣ деџетеле мѫнеї стѫнџї.

Ȣн алт џок нȣміт alle boce се сокотеще ка о мішкаре фолосітоаре трȣпȣлȣї ші ȣрмеазъ ꙟнтре персоане де орї ші че вѫрстъ ші старе. Соціетатеа (кареа поате фі пънъ ла 12 персоане) се ꙟнпърцеще ꙟн доъ пърцї де о потрівъ ші фіешікаре персоанъ аре о боамбъ де лемн ꙟн мѫнъ. О боамбъ маї мікъ нȣмітъ pallino се арȣнкъ ка де 15 пънъ де 20 пашї, дȣпъ ачеа арȣнкъ пе рѫнд џȣкъторії ѫмбелор пърцї, ші ачеа партідъ кѫщігъ а кърia боамбъ аў кѫзȣт маї апроапе де pallino. Дакъ де пілдъ аў кѫщігат партіда чеа де'нтъїў, апоï џоакъ а доа пънъ кѫнд ȣнȣл дінтр'ѫншії с'аў апропіет маї мȣлт де pallino декѫт боамбеле челор де'нтъїў. Прекȣм ші ла алте џокȣрї кȣ боамбе, аша ші ла ачеста се фаче ла ꙟнчепȣт алкътȣіре пе кѫт аре съ ȣрмезе џокȣл.

Гр. П,

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 12 ОКТОМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ

пентрȣ

ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІОЛР

№. 41. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ (ꙟнкеєре).

Нȣ нȣмаĭ ꙟмвъцацiĭ дін векіме аȣ̆ хотъріт къ тоате ꙟн натȣръ аȣ̆ сімціре, даръ чеĭ дін тімпȣріле ноастре аȣ̆ ростіт сокотінце ꙟнкъ маĭ сȣмеце, шi феноменеле лȣмінеĭ ліаȣ̆ прічінȣіт о мірарe атѫта де маре, ꙟнкѫт н'аȣ̆ пȣтȣт а ле лъмȣрі декѫт нȣмаĭ прін віацъ шi прін аморꙋ. Ȣнiĭ ꙟнкредінца къ ꙟнсȣшĭ пієтреле сѫнт сімцітоаре, ꙟнтемеіндȣсе пе драгостеа матеріеĭ кътръ соаре. Лȣѫндȣсе саре топітъ шi ашезѫндȣсе васȣл че о кȣпрінде, аша ка о парте съ ръмѫе ꙟн ȣмбръ, іар алтъ парте съ фіе ла соаре, кȣрѫнд се ꙟнформеазъ крісталȣрĭ мінȣнате ꙟн партеа чеа лȣмінатъ, ꙟн време кѫнд нȣ се ꙟнформеазъ німікъ ꙟн партеа аскȣнсъ ꙟн ȣмбръ. Ачест феномен есте екстраордінар, шi въдеще кȣм къ лȣміна ꙟнтръ ꙟн композіціа крісталȣлȣĭ: діамантȣл нȣ се поате ꙟнформа декѫт ꙟн фіінца соарелȣĭ; маĭ къ с'ар пȣтеа зіче кȣмкъ се алкътȣеще дін разеле [illegible], де ачеа се гъсеще діамантȣл нȣмаĭ ꙟн доаъ пърцi[illegible] ле лȣмеĭ, фііnд къ нȣмаĭ аколо соареле [illegible]дъ ȣн град ꙟндестȣлътор де кълдȣръ шi лȣмінъ требȣінчоасъ пентрȣ а са крісталізаціе. Ачеастъ ȣрзіре каре нȣ поате ȣрма декѫт прін пȣтереа лȣмінеĭ, ачесте елементе несімцітоаре шi речĭ, пре каре фіінца соарелȣĭ ꙟнвіазъ шi пȣне ꙟн мішкаре, каре се ȣнеск, се скімбȣ̆, ꙟн форме фелꙋріте шi регȣлате, нȣмаĭ прін ꙟнрiȣріреа планетеĭ депъртате кȣ атѫте мілioане де міле, тоате ачесте сѫнт мінȣнi неꙟнцълесе. ꙟмвъцатȣл Дꙋран лȣѫнд амінте къ чіĭ маĭ ꙟналцĭ мȣнцĭ сѫнт ашезацĭ сȣб екватор, саȣ̆ ꙟнкредінцат къ се ꙟнформасе дін лȣміна соарелȣĭ, прекȣм крісталізаціа дін саре, каре ам арътато маĭ сȣс. Стѫнчеле ꙟналте де граніт пе вѫрфȣл мȣнцілор Чімборасо шi Антізана с'аȣ̆ ꙟнформат (дȣпре зіса са) дін лȣмінъ крісталізатъ, ꙟнкѫт дакъ сар фі ꙟнтінс асȣпра ачестеĭ пърцĭ а лȣмеĭ пȣцінъ ȣмбръ, нȣ сар фі ꙟнформат ачещĭ мȣнцĭ ȣріешĭ. Дар о асемене сістемъ а лȣĭ Дꙋран ар діщента ꙟн мінте о мȣлціме де ідеĭ екстраордінаре, де пілдъ: чіĭ маĭ ꙟналцĭ

мȣнцĭ а пъмѫнтȣлȣĭ сѫнт де граніт; гранітȣл е-
сте о черкаре а крісталȣлȣĭ, діамантȣл есте ȣн
крістал ꙟнделлініт: дечĭ, ар фі фост де тре-
бȣінць нȣмаĭ де о маĭ мȣлтъ лȣмінъ, ші мȣл-
тъ кълдȣръ ші тоцĭ мȣнцііĭ ар фі фост де діа-
мант.

ꙟнтрȣ черчетареа деамънȣнтъ а лȣкрȣрілор че-
лор маĭ сімпле, а ле натȣреĭ нȣ не пȣтем ꙟндестȣл
міра деꙟнміітеле феномене че ні се ꙟнфъцошазъ;
де пілдъ арборііĭ, плѫнтеле дін гръдіні нȣ сѫнт
кȣ тотȣл несімцітоаре. О мȣлціме де флорĭ прін
кѫмпііĭ пресімцеск вѫнтȣл, плоаѭ сеаў кълдȣра,
Calendula arventis се дескіде кѫнд черѭл
есте сенін, ші аратъ фȣртȣнĭ кѫнд се ꙟнвълеще
Sonchus Sibiricus се ꙟнкіде ноаптеа ші ꙟн-
щіінцеазъ деспре зі сенінъ арътѫндȣне прін сомн
лініщіт къ есте сігȣр де зіѹа віітоаре. Фрȣн-
зіле салкѫмȣлȣĭ аў о формъ аша ȣшоаръ ші де-
лікатъ, ꙟнкѫт плоаѭ леар фрѫнџе, дакъ нȣ ар
авеа ꙟнсȣшіме а се аџȣтора ла ȣн лок ашезѫн-
дȣсе ȣнеле песте алтеле ка шінділеле пе акопе-
ремѫнтȣл каселор. ꙟнтрȣ ачест кіп еле сȣферъ
похоаеле челе маĭ марĭ, пентрȣ къ апа се лȣ-
некъ пе деасȣпра фецеĭ лор. Се афлъ флорĭ че
се ꙟнтребȣінцеазъ де сътеанĭ ꙟн кіп де баро-
метрȣ, каре се дескід ꙟн зіле сеніне ші се ꙟн-
кід ла апропіереа плоаеĭ. Мішкареа фрȣнзілор
ші а ръдъчінілор, сімціреа ші пресімціреа лор
сомнȣл, ші драгостеа флорілор не пътрȣнде
де міраре, даръ че вом зіче ꙟнкъ атȣнче кѫнд
де ла плѫнте вом трече ла інсекте! кѫте
мінȣнĭ дескоперім ꙟнтр'о фȣрнікъ ꙟнтр'о ал-
бінъ!

Пітагорас зіче: „Фечоаръ тѫнъръ ші фрȣмоа-
съ, ꙟнтреабъ пе албіна сіргȣітоаре деакъ фло-
реле се ꙟнтребȣінцазъ нȣмаĭ пентрȣ фачереа ȣ-
нȣĭ бȣкет?

Гȣвернȣл албінелор ꙟмфъцошазъ о пілдъ ек-
страордінаръ. Џеніа лȣĭ Монтескіў нȣ саў пȣ-
тȣт ꙟнълца маĭ сȣс. Тоате кȣџетъріле філософі-
лор, а лор планȣрĭ імаџінаре се піерд ꙟнтрȣ а-
чеаста. Аіче реџіна ꙟнкȣнџȣратъ де ȣн адѫнк
респект се ꙟнаінтеазъ ꙟнчет ꙟн міжлокȣл по-
порȣлȣĭ сеў. Еа повъцȣеще тоате, порончеще
ла чінчĭспрезече сеаў доȣъзечĭ міĭ де албіне къ-
рора лі есте ка о маĭкъ, неконтеніт се афлъ ꙟн
міжлокȣл копіілор сеĭ, де ла каре прімеще
міереа че і о ꙟмфоцошазъ, шіĭ веде ꙟнделет-
нічіндȣсе дȣпре плъчереа са. Де воеще а мер-
џе, мȣлцімеа албінелор жĭ фак лок, пȣіндȣсе
тоате ꙟн рѫнд пе ȣрма са; де се опреще а-
тȣнче се ꙟндесъск ші о ꙟнкȣнџѭръ, ѭр албі-
неле лȣкрътоаре атінг ȣшор кȣ ачеле лор арі-
пеле еĭ. ꙟн тімпȣл ачестор мереџе чінстірĭ че і
се фак, алтеле сбоаръ пе кѫмпіĭ, дін каре ȣне-
ле адȣк міере, ші чеаръ, ѭр алтеле прегътеск
фагȣрĭ ноĭ, сеаў нȣтреск пе челе мічĭ че сѫнт
недеждеа ꙟнтреџеĭ націіĭ. Сȣверана ꙟнсȣфлеца-
зъ лȣкръріле прін а са фіінцъ. Кѫте одатъ, ѭр
маĭ алес кѫнд есте нелініщітъ, се ꙟнфъцошазъ
ла порціле четъцеĭ сале, аколе ȣн сентімент ноў
о тȣлбȣръ, ші о мъхнеще, кѫнд де одатъ се а-
рȣнкъ деспікѫнд аерȣл кȣ џінгашеле сале а-
ріпĭ. ꙟн тімпȣл нефіінцеĭ сале чеа, маĭ десъ-
вѫршітъ орѫндȣѭлъ домнеще ꙟн щѭбеĭ, лȣкрȣл
претȣтіндене ȣрмеазъ кȣ спорĭў, слȣжінд тоате
нȣмаĭ спре ꙟндемънареа віецȣіреĭ сале. ꙟндатъ
че реџіна ар пері, роѭл піере ашіждереа, ші
тоате лȣкръріле сѫнт пърсіте, пентрȣ къ мȣма
попорȣлȣĭ, каре сінгȣръ авеа пȣтереа репродȣ-
череĭ, перінд, роѭл неапърат требȣе съ пеаръ.
О асемене мінȣне се паре а фі родȣл рефлексі-
еĭ. Філософȣл, метафісікȣл, моралістȣл, полі-
тікȣл, стаў ꙟн недȣмеріре.

Нȣ требȣе а се трече кȣ ведере плодіреа
матчеĭ, каре ꙟнделȣнгат тімп саў сокотіт де мі-
стер. ꙟнсȣшĭ Вірџіліе кредеа къ албінеле се наск
дін мърȣнтаеле ȣнȣĭ таȣр; фіінд къ натȣра че
пȣне ꙟн конфȣзіе тоате щіінцеле оменещĭ се
дескопере ачелȣѭ пентрȣ каре тоате ера не-
възȣте, рефȣзінд секретеле сале ȣнор ꙟнтреџĭ
академііĭ ші ȣніверсітъцĭ. Ачест орб нȣміт Хȣбер
се ліпсісе де ведере дін чеа маĭ фраџедъ тінерецъ,
ел се ꙟнсоцĭ ꙟн лȣкръріле сале кȣ о слȣгъ
прічепȣтъ нȣмітъ Біȣрнан; ачест дін ȣрмъ сȣв
повъцȣіреа стъпѫнȣлȣĭ сеў прін ненȣмърате чер-

кърї, ꙟндрептъ амъџіреле челор маї вестіцї шї маї ꙟмвъцаці натȣралістї. Ікоана активітъцеї, аморȣлȣї, шї а ꙟнцълџереї албінеї требȣе се дещепте ꙟн орї каре омȣ̆ марї кȣџетърї, шї сел арȣнче ꙟн адѫнчї медітацїї. Тоате ачесте пънъ аічї зісе нȣ сѫнт декѫт о слабъ дескріере а ȣнȣї таблон немърџініт, дінтрȣ о сценъ че неѫнчетат се реноеще ꙟн театрȣл ȣніверсȣлȣї, сар фі пȣтȣт лъсѫнд ла о парте тоате челелалте а арȣнка о прівіре асȣпра віетъцеї Кракатіца чесе ренаще шї ненчетат съ ꙟнмȣлцеще, асȣпра Пȣсеронȣлȣї (ȣн фел де мȣскȣліцъ ліпітъ де фрȣнзе) че неконтеніт се репродȣче ръмѫінд тотдеаȣна ꙟн старea фечіоріеї, паінгѫнȣл че оаȣъ ȣн оȣ̆ аша де маре ка шї дѫнсȣл. Ротоферȣл (ȣн фел де Кракатіцъ ꙟн формъ де роатъ) че мȣрінд дȣпъ маї мȣлці анї ꙟнвіазъ іаръш ꙟнсфѫршіт асȣпра челор патрȣзечї шї патрȣ мїї де мȣскї а ȣнїї омізї.

Де прісос ар фі а ꙟнтра ꙟн амънȣнціме ле мінȣнелор натȣреї, кѫнд ȣн сінгȣр фір дін цесътȣра ȣнȣї паінгѫн, есте де аџȣнс спре а не пȣне ꙟн ȣ̆іміре.

Ачест фір есте ȣнȣл дін каподоперіле натȣреї. Мърімеа паіџіннілор есте фелꙋрітъ, Д. Леовенхок аȣ̆ обсерват прін аџꙋторȣл мікроскопȣлȣї паінџінї де мърімеа ȣнȣї фір де арінъ, карії ȣрзеск фіре а ісфел де сȣпціре, ꙟнкѫт ар требȣї патрȣ мїї де ачесте спре а фі де о потрівъ кȣ гросімеа ȣнȣї фір де пър. (Ва ȣрма).

КАПІТАНȢЛ РОС ЛА ПОЛȢЛ НОРДІК.

Дȣпъ ꙟнтȣрнареа капітанȣлȣї Рос дін ꙟнтъіа експедіціе фъкȣтъ спре дескоперіреа ȣнȣї дрȣм ноȣ̆ пе ла нордовестȣл Амерічеї, нȣ нȣмаї къ нȣ саȣ̆ пȣс темеїȣ̆ пе арътъріле сале, дар ꙟнкъ ȣрма шї ꙟндоіалъ деспре акȣратеца мъсȣрілор географіче. Чінстеа сȣмецȣлȣї плȣтітор енглез наȣ̆ пȣтȣт сȣфері асемене лȣкрȣ, шї спре а щерџе дефъїмътоареа патъ а нȣмелȣї шї а фаїмеї сале, аȣ̆ хотърѫт кȣ жертвіреа ꙟнтреџеї аверї шї а віецеї сале а ꙟнтрепрінде о а доȣа експедіціе шї а нȣ се ꙟнтȣрна маї наінте, пънъ кѫнд нȣ ва фі лъмȣріт географічеще шї кȣ деамънȣнтȣл цермȣріле нордіче а Амерічеї, шї нȣ се ва фі ꙟнаінтіт маї мȣлт декѫт тоцї чіалалцї плȣтіторї де маї наінте. Дечї ꙟн вара анȣлȣї 1829 аȣ̆ пърсіт ел Англіа кȣ васȣл де вапор „Вікторіа“ кȣ скопос ка плȣтінд прін каналȣл прінцȣлȣї Регент ꙟн дірекціе сȣдовестікъ, се деслеџе проблема чеа маре, де ар фі кȣ пȣтінцъ тречереа шї де сар пȣтеа ꙟнтребȣінца пентрȣ негоц. Пе ла Авгȣст аȣ̆ шї аџȣнс ла ꙟнтрареа ꙟн сȣс нȣмітȣл Канал, ȣнде ла цермȣл вестік а лȣї, Парї маї наінте пърсісе васȣл съȣ̆ „Фȣрі.“ Сосінд капітанȣл Рос ла ачест лок нȣ аȣ̆ маї афлат нічї о ȣрмъ, пентрȣ къ се веде къ саȣ̆ фост сфърмат де слоꙋрї шї ръмъшіцеле саȣ̆ мѫнат де валȣрї.

Ꙟнтре алтеле Рос саȣ̆ фолосіт кȣ маре бȣкȣріе де провіантȣл че депȣсесе Парї пе цермȣ̆, кѫчї тоате ера біне пъстрате шї ꙟн бȣнъ старе. Рос аȣ̆ петрекȣт аіче нȣмаї о скȣртъ време шї апої саȣ̆ порніт ꙟнаінте пън ла о лъціме нордікъ де 70 шї о лȣнџіме вестікъ де 90 граде. Іарна лаȣ̆ ꙟмпіедекат а кълъторі маї департе. Аіче саȣ̆ афлат ȣн ліман бȣн де іарнъ, ꙟн кареле саȣ̆ ашезат корабіа шї ȣнде нȣ се пъреа къ ар пȣтеа ȣрма вре о прімеждіе. Ачест ліман саȣ̆ нȣміт Felix harbour, адекъ лімaнȣл норокȣлȣї. Іарна саȣ̆ петрекȣт дȣпре кіпȣл обічнȣіт; се вѫна ȣршї де геацъ, каї де маре, пасерї ш. а. Комȣнікаціа дескісъ кȣ Ескімошії лъкȣіторї ꙟн апропіере аȣ̆ фъкȣт съ се ȣїте аспрімеа шї ꙟнделȣнгареа ернеї. Вара аȣ̆ шї аџȣнс корабіа ла ȣ[n] цермȣ̆ фоарте ꙟнт[...] ꙟнсъ нȣ плȣтіреа аȣ̆ ȣрмат п[...] лѫнгъ дѫнс[...] саȣ̆ афлат нічї ȣн канал пент[рȣ] тречере.

Дечї саȣ̆ ꙟнчепȣт кълъторіе пе џос лȣѫнд кȣ сіне провіантȣл тебȣіторїȣ̆ пе маї мȣлте зі-

КАПІТАНȣЛ РОС ЛА ПОЛȣЛ НОРДІК.

ле, ші нȣ пȣцінъ аȣ̆ фост мірареа, кѫнд дȣпъ о мерџере скȣртъ ка де тріі̆ чеасȣрі аȣ̆ аџȣнс ла челалант цермȣ̆ де маре. Аша дар каналȣл Прінцȣлȣі̆ регент ера ꙟнкіс прін о ꙟнгȣстъ стрімтоаре де пъмѫнт. Пе о лъціме де $2^1/_2$ міле се ꙟнтіндеа ȣн шір де лакȣрі кȣ апъ проаспътъ. Рос аȣ̆ мерс маі̆ департе спре вест ші саȣ̆ ꙟнаінтіт пън ла ал 99ле град. Ръмъшіца анотімпȣлȣі̆ саȣ̆ ꙟнтребȣінцат спре а нівела цермȣл ші ал мъсȣра географічеще. Іарна анȣлȣі̆ 1830 саȣ̆ арътат кȣ аспріме необічнȣітъ, ші Рос саȣ̆ ꙟнтȣрнат ꙟнапоі̆ ла локȣріле ȣнде ернасе ꙟн анȣл трекȣт. Вара анȣлȣі 1831 саȣ̆ ꙟнтребȣінцат спре а мъсȣра цермȣл нордвестік дінколо де ꙟтрѫмтоареа чеа де ȣскат. Тоамна саȣ̆ порніт вас[illegible] Вікторіа (префъкȣт акȣм ꙟн вас кȣ вѫнтреле, фііндкъ се сфѫршісе кърбȣні̆) ші аȣ̆ плȣтіт ꙟнаінте спре норд кал ка де тріі̆ міле; ꙟнсъ аіче ар фі фост марџінеа експедіціеі̆, ші нȣ ера нічі̆ о недежде а скъпа корабіа де пеіре, дакъ сар маі̆ фі ꙟнаінтіт. Іарна аȣ̆ фост ꙟнкъ маі̆ аспръ декѫт ꙟн анȣл трекȣт. Ла Маю̆ 1832 саȣ̆ пъръсіт корабіа, ші кълъторіі̆ нощріі̆ дȣпъ о мерџере прімеждіоасъ ші плінъ де остенеле аȣ̆ аџȣнс ла баіа де Фȣрі, сінгȣрȣл лок де скъпаре, спре ашї мѫнтȣі віаца. Аіче аȣ̆ аџȣнс ії ла 1 Іȣліе, ші ꙟндатъ саȣ̆ апȣкат де а ꙟнтокмі каічеле че маі̆ ръмъсесе де ла васȣл Фȣрі ші а дȣра ȣн бордею̆.

Ла 1. Авгȣст юръш саȣ̆ порніт експедіціа ші ла 1 Септ: аȣ̆ аџȣнс ла пасȣл лȣі̆ Баров. Де аіче нȣ ера кȣ пȣтінцъ а плȣті маі̆ департе, къчі̆ слоюрі де геацъ неспȣсе де маре акопереа каналȣл пекѫт аџȣнџеа окіі̆, ші пентрȣ ачеа нȣ ръмѫнеа алтъ, декѫт а се ꙟнтȣрна дрепт ла баіа де Фȣрі, ші а петрече ꙟнкъ о юрнъ плінъ деꙟнтрістаре ꙟн пȣстіюріле нордȣлȣі̆.

(Ва ȣрма).

Зімбрȣл (BISON).

Чіне дін четіторї нȣ ва вої а кȣноаще пре Зімбрȣл, кареле дȣпре зічереа історіеї, лъкȣѭ одінеоаре ꙟн кодрії Молдовеї, ші пре каріле стръмошії аў лȣат де Стема цереї ка ȣн сімвол ал пȣтерії ші ал хърнічіеї.

Таȣрȣл (Taurus, Usus), чесе траџе де ла о вітъ а Індіеї нȣмітъ Зебȣ, есте ȣн анімал кȣ копітъ деспікатъ, рȣмігътор, кȣ, ші фъръ коарне, ачії корнȣці аў коарне пліне сеаў ші дешертє, сѫнт рȣмігъторї ші аў патрȣ стомахȣрї. Ꙟн тімпȣріле векї се афла лъкȣінд ші прін мȣнції Ромѫніеї, еар акȣма ꙟн Еȣропа се афлъ нȣмаї ꙟн кодрії Літваніеї.

Челе маї адесе орї есте де колор негрȣ ꙟнкіс, фоарте пȣтернік ші сіреап; къчї таȣрȣл, сеаў боȣл, аре нȣмаї 13, еар Зімбрȣл 14 перекї де коасте. Ꙟнълцімеа зімбрȣлȣї есте де 8 палме, ла чербіче піептȣ ші шолдȣрї есте фоарте лат, ші се паре ка кȣм ар фі гебос еар спетеле аре чева ꙟнгȣсте. Лȣнџімеа са де ла бот пън ла коадъ мъсȣръ $12\frac{1}{2}$ палме, ꙟнелціме денаінте пън ла спете $7\frac{1}{4}$ палме, капȣл апроапе 3 ші 6 палме ꙟмпреџюр. Фіешкаре корн есте грос ла ръдъчінъ 9 палмаче ші пеатѫта де лȣнг. Сȣб гѫт ꙟнџос спънзȣръ о барбіе лȣнгъ, еар трȣпȣл есте акоперіт кȣ перї скȣрцї. Ȣнії зік къ еарна песте тот трȣпȣл се акопере кȣ ȣн фелю де ꙟнвълітȣръ пъроасъ: а са пȣтере, маї алес денаінте, есте екстраордінаръ. Ꙟн лȣптъ поате ръдіка ші арȣнка ꙟн сȣс пе ȣрсȣл ші леȣл кѫнд і апȣкъ віне, де асеміне асвѫрле ꙟн сȣс калȣл кȣ къльрецȣл сеў. Перії капȣлȣї, фрекѫндȣсъ, даў ȣн мірос плъкȣт де мосхў ші сѫнт аша де дешї ꙟнкѫт ꙟмфъцошазъ о перȣкъ сеаў бонетъ.. Зімбрȣл аџюнџе пън ꙟн вѫрстъ де 15 анї. Карнеа са есте ꙟндестȣл де бȣнъ ла мѫнкат, дін піеле, ші карне се фабрікъ фелюріте манȣфъптȣрї.

Зімбрȣл Амерікан лъкȣеще де ла Хȣдсон-Баї пън ла Мексіко. Ꙟн саване (пȣстіюрї Амерікане) се въд черезї де ачест анімал аша де марї ꙟнкѫт ла о вѫнътоаре се ȣчід пън ла 1500. Ла ачеастъ ꙟмпреџюраре аратъ ꙟн а са фȣгъ, къ німікъ нȣл опреще спре а скъпа, се арȣнкъ де пе стѫнчіле челе маї ꙟналте. Ікоана де астізї ꙟмфъцошазъ ȣн асемена Таȣр Зімбрȣ кареле саре престе о ріпъ.

ІНСȢЛІЛЕ НȢМІТЕ А ПРІНЦȢЛȢЇ ЛѪНГЪ КОНСТАНТІНОПОЛІ.

Ачесте інсȣле де лѫнгъ Костантінополі сѫнт челе маї десфѫтѫтоаре ші маї фрȣмоасе локȣрї де петречере ꙟн тімпȣл вереї; нȣмаї Тȣрчії се парȣ а нȣ ле прецȣї, ꙟнсъ Гречії, Арменії ші Фрѫнчії ле візітеазъ фоарте адесе. Еле сѫнт патрȣ ла нȣмър, дінтре каре доъ сѫнт маї марї, ꙗръ челелалте доъ маї мічї; ші аȣ кѫпътат нȣміреа лор де ла ȣн прінц-греческ, кареле аȣ петрекȣт аіче ꙟнделȣнгат тімп ші аȣ фъкȣт ꙟнкъ ші маї мȣлте зідірї. Фіінд къ еле сѫнт нȣмаї де вр'о доъ міле депъртате де капіталіе, апоі се пот сокоті де асеміне ка махалале оаре че депъртате де Константінополї. Кѫнд есте тімпȣл лініщіт ші сенін се пот ведеа токма де ла Сераїȣ ші де ла Пера ꙟн оарекаре депъртаре.

Фіінд къ ла Кснстантінополі есте ꙟндеобще обічеїȣ а петрече вара ла царъ, апоі мȣлці Гречї ші алте нації се стрѫмȣтъ пе ачесте інсȣле ꙟн ачест анотімп ші тоамна ꙗръші се ꙟнторк ꙟнапоі ꙟн політіе.

Ачесте локȣрї нȣ слȣжеск нȣмаї спре а петрече вара пе дѫнселе, даръ ші пентрȣ плѫкȣте преȣмблърї. Де ла Апріл пѫнъ ла Септемвріе нȣ трече маї нічї о зі ꙟн каре съ нȣ се ꙟнбарче соціетъці ꙟнтреџї де ла Галата ші Пера, саȣ де ла Константінополе спре а петрече аколе макар о џȣмѫтате де зі.

Ла о клімъ фрȣмоасъ ка а Восфорȣлȣї ші ꙟн апропіереа ачестор інсȣле нȣ поате фі німіка маї плѫкȣт декѫт о асемене преȣмбларе, окіȣл се десфѫтеазъ дін тоате пърціле де фелȣріте обіекте, кѫнд цермȣріле европеіче ші асіатіче се маї вѫд ꙟнкъ пȣцін дȣпъ порніре, ші кѫнд есте мареа лініщітъ, кълъторіа се фаче ꙟн фоарте скȣрт тімп. Де ачеа ші комȣнікаціа ꙟнтре Константінополі ші ꙟнтре ачесте інсȣле есте аша де маре, ꙟнкѫт адесе се вѫд порніндȣсе де одатъ дін політіе кѫте 20 де корѫбії маї мічї ші каіче.

Ꙟнсе ачеастъ комȣнікаціе есте фоарте требȣітоаре, пентрȣ къ ачесте локȣрї сѫнт аша де ꙟнсъмнате ка ла ноі бъіле, ȣнде се адȣнъ вара о мȣлціме де оаспеції нȣмаї пентрȣ петречере ші сънътате. Аіче нȣ се гъсеще німіка, чі тоате требȣеск адȣсе де департе; ші ачеаста нȣ се ꙟнцелеџе нȣмаї деспре продȣктеле де лȣкс ші де ꙟндемънаре, дар ші деспре челе де невое. Де ачеꙗ аіче тоате сѫнт маї скȣмпе декѫт ꙟн капіталіе.

Даръ асемънареа ꙟнтре інсȣлеле прінцȣлȣї ші ꙟнтре бъіле де Европа есте нȣ нȣмаї ꙟн ачеꙗ, къ ла ѫмбе локȣріле есте маї тот ачеꙗ скȣмпете, дар ші ла ꙟнрїȣріреа ачеꙗ че кліма ачестор інсȣле аре асȣпра ꙟнсенътошереї оаменілор. Сѫнт мȣлте ексемпле че адівереск къ персоане болнаве ꙗръші с'аȣ ꙟнсенътошет нȣмаї кȣ аџȣторȣл натȣреї каре есте чел маї бȣн доктор, пѫнъ ші пентрȣ болнавії де чȣмъ, петречереа аіче есте пріітоаре, ші се ꙟнкредінцеазъ къ сар фі мѫнтȣіт мȣлці Гречї аіче де ачеастъ боалъ молепсітоаре.

Пе тоатъ партеа ачеа а інсȣлеї, ȣнде десбаркъ корѫбііле, се афлъ ȣн шір лȣнг де касе. Аіче тотдеаȣна фелȣріте петречерї ші мȣзічї ръсȣнъ дін тоате пърціле; ꙗр маї алес нопціле ла лȣміна лȣнеї сѫнт преа плѫкȣте.

Гр. П.

КОЛІБРІ СЕАȢ ПАСЕРЕА МȢСКЪ.

Ачеа маї мікъ дін тоате пъсерȣїчеле есте колібрї. Ȣн францезȣ ꙟн скрієріле сале деспре Антіле поменеще де ачесте пъсърȣїче фрȣмȣшеле ші делікате.

Ел леаȣ обсерват сȣб о тȣфъ де Барбадін, а кърора флорї де о палмъ ꙟн діаметрȣ се пар а ꙟнтрече пре тоате флоріле пънъ акȣм коноскȣте.

Неконтеніта мішкаре а ачестор пъсърȣїче, пенеле лор челе стрълȣчітоаре ла разеле соарелȣї траг лȣареамінте, ꙟн време кѫнд еле сбȣрѫнд де пе о флоаре пе алта ꙟн маї пȣцін де о секȣндъ сȣгȣ міереа ȣнеї флорічеле.

Еле тръескȣ о віацъ фоарте скȣртъ, пентрȣ къ ȣшор се пот прінде кȣ мѫна. Ꙟнкъ ші кȣїбȣріле лор лесне се пот стріка пентрȣ къ еле ѫл факȣ нȣмаї де 3 налме де ла пъмѫнт пе тȣфе, кȣ мещешȣг ші о делікатецъ фоарте мінȣнатъ дін о цесътȣръ фінъ де бȣмбак. Ꙟн Індіа ѫл фак дін фелꙋріте фрȣнзе де флорї. Ꙟнтрȣн кȣїб аȣ афлат кълторꙋл нострȣ 2 пȣї де мърімеа ȣнеї мазере.

Ла Трінідад се афлъ амѫндоȣъ соꙋріле челе маї фрȣмоасе. Еле се пар а фі ꙟнподобіте кȣ рȣбінȣрї ꙟн форма ȣнеї короане. Грȣмазȣл ȣнȣї соїȣ аре колорȣл топазȣлȣї, ꙗр ачелȣꙗлалт соїȣ колорȣл смарагдȣлȣї, шідамеле поартъ ȣнеорї о гарнітȣръ де колібрі. Кабінетȣл дін Еші аре фоарте фрȣмоасе ексемпларе де ачесте пъсърȣїче.

Гр. П.

АФОРІСМЕ.

Фіешкаре ом аре ꙟн сіне о ꙟмпъръціе ꙟнтреагъ: мінтеа ка домніторꙋл лъкȣеще ꙟн парте чеа маї де сȣс ші чеа маї сігȣръ; сімціреле ꙟнкіпȣеск пе кȣртезанї, фъръ а кърора аџȣторꙋ нȣ се поате [аџȣнџе ла домніторꙋл; пȣтеріле челе маї ꙟналте, прекȣм џȣдеката цѫнереа де мінте, воꙗ ш. а. сѫнт Сенаторії; пȣтеріле челе маї де џос сѫнт репрезентації попорȣлȣї, ші патімеле сѫнт револтанції, карії тȣлбȣръ ліні́щеа пȣблікъ.

С. Б. Б.

КАСА ЛȢЇ ПЕТРАРКА ꙞН АРКВА.

(ПЕТРАРКА АȢ ФОСТ АЧЕЛ ꙞНТЪЇ ПОЕТА ЛІРІКА ІТАЛІЕЇ).

Респектȣл компатріоцілор ачестȣї маре дȣх поетік аȣ десінат фелꙋрітеле локȣрї а петречерeї сале, ші леаȣ пъстрат пентрȣ ȣрмаші. Ꙟнкъ ші акȣм каса, пре каре Венеціеніі ꙗȣ дато ꙟн ȣліца Degli Schiavoni се аратъ стреінелор ка ȣна дін челе маї ꙟнсемнате зідірї а політієї. Лъкȣіторії дін Ареццо аȣ ꙟнсемнат локȣл нащерeї сале прін ȣн ꙟнскріс лȣнг. Ꙟн Павіа ȣнде аȣ петрекȣт тоамна анȣлȣї 1368 ꙗȣ ꙟналцат о статȣъ кȣ о таблъ спре а са адȣчереамінте. Ꙟн Падȣа іскȣсітȣл Томазіні аȣ черчетат ші аȣ дескріс каса ꙟн каре ел лъкȣеа; ꙟн време кѫнд Воклȣза ꙟнкъ ш'акȣм есте цінта деселор кълъторії де ші нȣ се поате ārъта лъкȣінца слъвітȣлȣї Поетȣ, ба ꙟнкъ нічї позіціа грѫдінеї сале дін ачеастъ романтікъ вале, каре ꙗȣ ꙟнсȣфлат челе маї фрȣмоасе ідеї. —

Кȣ патрȣ анї ꙟанаінтеа морцеї сале с'аȣ ꙟнторс ꙟнапої ла Арква ȣнде се зіче къ ш'ар фі зідіт каса, а къріа ꙟнкіпȣіре ні о ꙟнфъцошеазъ Ікоана де астъзї.

Арква се афлъ ꙟн депъртаре де ȣн чеас де Падȣа лѫнгъ дрȣмȣл де Ровіго пінтре деалȣріле еȣганіче. Дȣпъ о преȣмбларе ка де 20 мінȣте, ꙟнтр'ȣн шес коперіт кȣ копачї ші тȣфарї аџȣнџем ла ȣн лак албастрȣ, а кърȣꙗ апъ есте

КАСА ЛЪЇ ПЕТРАРКА ꙟН АРКВА.

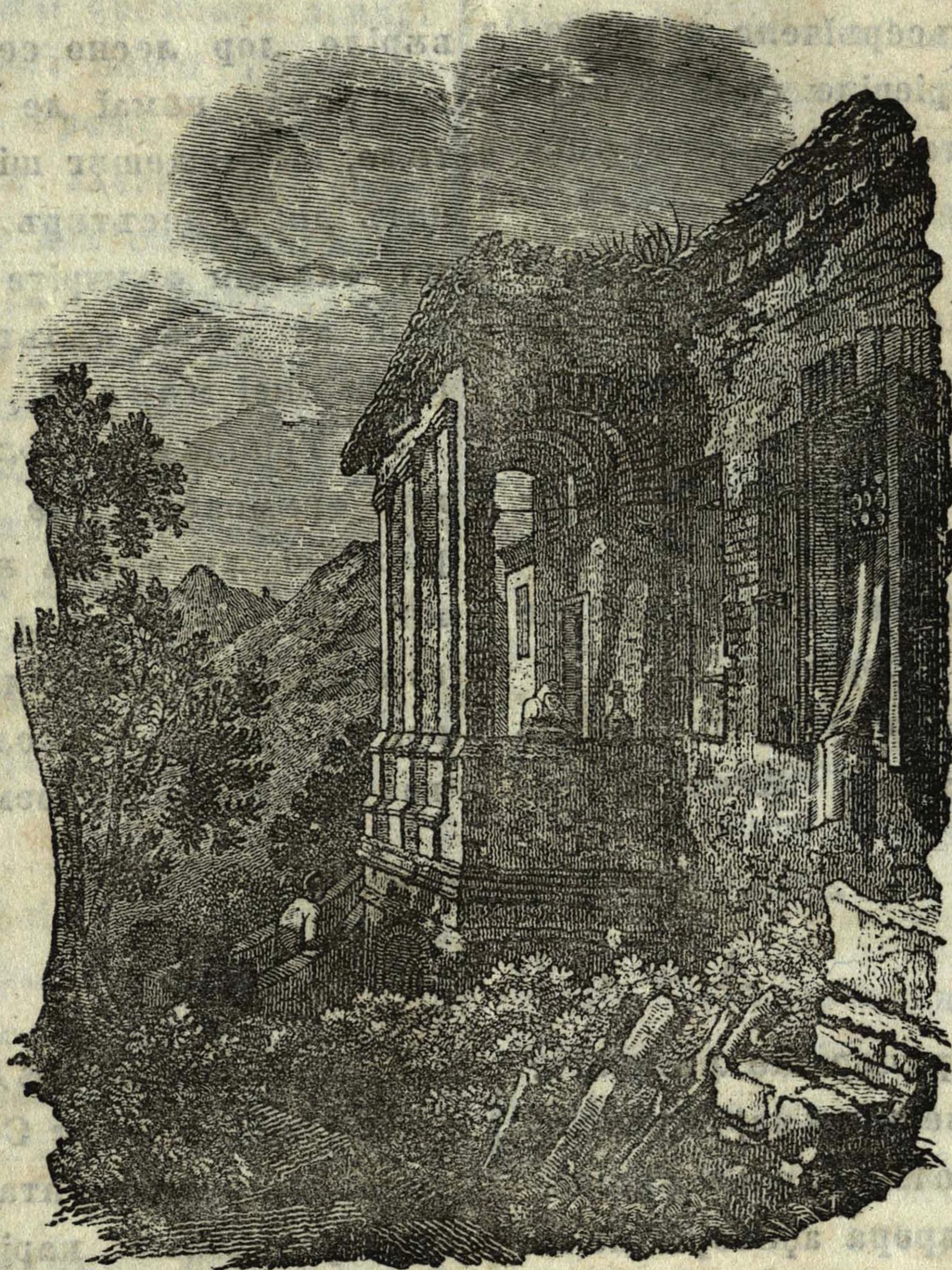

лімпеде, ꙟнсъ де о аджнчіме немърцінітъ. Ел се афлъ ла пічоареле ꙋнор деалꙋрї, ꙟмпрецꙋрате кꙋ вії ші лівезї де челе маї бꙋне фрꙋктꙋрї орієнтале. Дрꙋмꙋл се ꙟнтоарче пе лжнгъ малꙋл лакꙋлꙋї ꙟн лъꙋнтрꙋл въїї, ші ꙟнтре доꙋъ масе де стжнчї се зъреще бісеріка сатꙋлꙋї Арква, а кърꙋїа касе сжнт ꙟмпръщіете. Каса лꙋї Петрарка се афлъ ла колцꙋл ꙋнеї мічї ꙟнълцімї, де ꙋнде се ꙟнфъцошазъ о прівіре романтікъ, нꙋ нꙋмаї престе гръдінеле ꙟнфлоріте а ле шъсꙋлꙋї даръ ші асꙋпра кжмпіеї кꙋ копачї де мꙋрї, сълчії ші кꙋ вії ꙟъподовіте ші ꙟнтꙋнекате ꙋнде ші ꙋнде, прін грꙋпе фрꙋмоасе де кіпарос, кжнд престе ачесте се ꙟналцъ вжрфꙋріле тꙋрнꙋрілор депъртате че се въд пе локꙋріле де лжнгъ ріꙋл По ші мареа Адріатікъ.

Кліма ачестꙋї деал вꙋлканік есте маї калдъ, ші кꙋлесꙋл віілор се ꙟнчепе кꙋ о сънтъмжнъ маї тімпꙋріе, декжт ꙟн шесꙋл де Падꙋа. ꙟн ачест лок лініщіт аꙋ петрекꙋт Петрарка чїї маї де пеꙋрмъ анї аї віецеї сале, хързіте щіінцелор ші поезіеї, ші кꙋ патрꙋ лꙋнї ꙟнаінтеа морцеї сале аꙋ сімціт о слъбъчꙋне нъпраснікъ а пꙋтерілор лꙋї, кареа ꙟн вржстъ де 70 анї, їаꙋ прічінꙋіт моарте. Ла 19 Іꙋліе 1374 саꙋ гъсіт морт ꙟн бігліотека са, кꙋ капꙋл резъмат пе о карте.

Ръмъшіцеле мꙋрітоаре а марелꙋї Поета саꙋ пъстрат ꙟнтр'ꙋн саркофаг де марморъ рошъ, кареле есте ашезат пе патрꙋ стжлпї ші ꙋн піедестал ꙟналцат чел деосебеще де челелалте мормжнтꙋрї. ꙟн тімпꙋріле маї ноꙋъ с'аꙋ ръсъдіт ꙟнпрецꙋрꙋл ачестꙋї монꙋмент патрꙋ арборї де дафін, карії лаꙋ ꙟнвъліт кꙋ ꙋмбріле лор.

І. М. о.

ДȣМІНІКЪ   АНȣЛ I.   19 ОКТОМВРІЕ

ІКОАНА ЛȣМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 42.   ЮШІІЙ.   1841.

ФІСІКА (КȣНОЩІНЏА ЛȣКРȣРІЛОР ФІРЕЙ (Ȣрма).

Ноі ам възȣт ꙟн че кіп чіі векі венісе ла ідеѩ къ тоате сѫнт сімџітоаре ꙟн ȣніверс (лȣме), ші кȣм експеріенџііле а оарекърор натȣралісті ноі саȣ ръзъмат пе ачеастъ сістемъ. Акȣм ꙟнсъ авем а ворові де пȣтереа атрактівъ (*), каре, де нȣ не ꙟншелъм, есте віаџа лȣмелор.

Прекȣм пъмѫнтȣл траџе тоате трȣпȣріле кътръ сіне, де асемінеа соареле траџе тоате планетеле че съ ротеск ꙟнпрецȣрȣл сеȣ. Трȣпȣріле черещі тоате се атраг ші се респінг ꙟнтре еле; ші а *лор* пȣтері сѫнт калкȣлате, ші кȣмпеніте кȣ атѫта ꙟнцелепчюне, ꙟнкѫт фіешкаре пъзеще локȣл ші мішкареа са.

Спре довада ачестор зісе, ноі вом дескріе леџіле мішкърей ші а греȣтъцей лȣмелор, кȣм ші кіпȣл дескоперірей пȣтерей атрактіве.

Дескоперіторюл ей есте мареле Н е в т о н, ел афлъ ачеаста ꙟн ȣрмъторюл кіп: ꙟнтр'о зі афлѫндȣсе кȣлкат сȣб ȣн арборе, ȣн мър къзȣ пе кап, фъръ мȣлтъ остінеалъ ел кȣџетъ къ ачест мър сар фі рȣпт де ла креангъ де оарекаре прічінъ, ші ꙟнсфѫршіт греȣтатеа лȣл фъкȣ съ съ кадъ. Орі чіне ар фі пȣтȣт се џȣдече астфел, ꙟнсъ філософȣл енглез съ ꙟнълџъ кȣ џеніа са маі сȣс, ел ꙟнтребъ пе сіне деакъ арбореле ар фі фост мȣлт маі ꙟналт декȣм ера ꙟн фіінџъ, оаре ар фі пȣтȣт атȣнчі се піче мърȣл? Імаџінаџіа лȣі Невтон мърінд арборȣл трептат л'ȣнълџъ пънъ ла лȣнъ, аколе аџюнс, съ ꙟнтреба деакъ мърȣл рȣпт пȣтеа съ кадъ. Дечі спȣінд Невтон ка ел съ фі пікат, неапърат требȣе съ пъстрезе вре о греȣтате че л'ар фі ꙟнпінс спре пъмѫнт; лȣна дар афлѫндȣсе тот ла ачеаш ꙟнълціме, ар фі требȣіт ка ші еа съ фіе ꙟнпінсъ де о асеменеа пȣтере. Кȣ тоате ачесте лȣна нȣі къзȣ пе кап, де ȣнде ꙟнцълесъ къ мішкареа нȣмаі поате фі прічіна ачестеі къдері. Філософȣл нȣ се опрі, ші доведі тот кȣ ачелаш кіп къ лȣна се мішкъ ꙟнпреџюрȣл пъмѫнтȣлȣі, ші сатіліцііі ꙟнпреџюрȣл лȣі Сатȣрн ші а лȣі Іȣпітер; ші къ тоате планетеле се ꙟмвѫртеск

(*) Пȣтереа невъзȣтъ каре траџе трȣпȣріле ꙟнтре сіне, прекȣм магнетȣл траџе пре фіерȣл.

ꙟмпреџюрȣл соарелȣї. Дін тоате ачесте ел трасъ ꙟнкеереа къ: соареле есте ꙟнзъстрат де о пȣтере атрактівъ, ші къ тоате трȣпȣріле че се мішкъ ꙟнпреџюрȣл лȣї сѫнт ꙟнпінсъ аколе де о алтъ пȣтере че ꙟмпіедекъ мішкареа лор.

Бюфон зіче къ тоате планетеле кȣ сатіліціїї лор, мѫнате ꙟн ачеаш дірекціе ші чірк, де о мішкаре репедс алкътȣеск о сферъ де ȣн діаметрȣ ꙟнтінс, а къріа осіе ꙟнтȣрнѫндȣсъ кȣ репецюне ꙟн џюрȣл сеȣ; аȣ требȣіт а се ꙟнфербінта, а прінде ші а ръспѫнді лȣміна ші кълдȣра пънъ ла челе маї ꙟндепъртате пȣнктȣрї а чірконференції сале.

Де с'ар ꙟнтреба ꙟн че кіп се спріжінеск сорії че мърџінеск ꙟнтінселе сфере а лȣмелор, сар ръспȣнде: фіінд къ ачестіа неавѫнд пе алції карії съї атрагъ ꙟн дірекції контраріе, се паре къ ар требȣі се піче ȣнії песте алції, а се аместека ші а нȣ ꙟнформа ꙟн немърџінітȣл спаціȣ декѫт нȣмаї ȣн соаре де о мъріме ꙟнфрікошатъ.

Ачеастъ проблемъ нȣ с'аȣ пȣтȣт кȣ деамънȣнтȣл десволві прін щіінце. Спекȣлаціїле марелȣї Нефтон, аколо се опріръ ші џеніа са се німічі, лȣмеле ꙟнчетъ де аї маї ꙟнфъцоша о ȣрмаре де армоніі фісіче дерігȣіте прін атракціе, ꙟнсъ ȣн спектакȣл маї - ꙟналт се дескоперi окілор сеї, ші де одатъ зърі прін ꙟнцълеџереа са мѫна чеа а тот пȣтернікъ каре дȣпъ че аȣ фъкȣт съ ꙗсъ стеліле дін хаос, ціне сінгȣр греȣтатеа ачестȣї ꙟнтінс ȣніверсȣ.

Оаменілор ꙟнџеніошї кърора лі с'аȣ дат де а дескопері оарекаре леџї ноȣъ а натȣреї, тоці аȣ фост фоарте релеџіошї. Паскал дȣпъ че аȣ кȣноскȣт щіінцеле омінещї, ле сокотi невредніче де кȣџетареа са, ꙟнторкѫнд медітаціеле сале кътръ черіȣ. Нефтон съ ꙟнълцъ пънъ ла ідеа плъзмȣіторюлȣї прін щіінца лȣмелор, Фенелон прін амор, Босȣе прін ꙟмвъцътȣра попоарелор ші првіреа морцеї. Кȣ тоції ȣрмѫнд ніще къї атѫт де контраріе, аџюнсеръ ла ачелаш скопос, ші проклъмъ ачест адевър: къ кіемареа омȣлȣї есте о кіемаре де рекȣнощінцъ. Соареле кȣ тоатъ стрълȣчіреа са нȣ аре нічї кȣм глас пентрȣ а лъȣда, стелеле сѫнт мȣте мȣџетеле мъреї, вȣетȣл фȣртȣнелор, сѫнт ꙟнфрікошателе експресії а ȣнеї пȣтерї фъръ ꙟнцълеџере: ꙟнсȣш анімалеле че съ ꙟмпъртъшеск де лȣмінъ ші апъ, петрек шесȣріле ші пъдȣреле фъръ а се опрі съ аскȣлте пе пасереа че кѫнтъ, а се мінȣна де флоареа че се дескіде; стрігътіле лор нȣ дȣк нічї о кȣџетаре кътръ черю, омȣл сінгȣр нȣмаї ꙟнсȣфлецазъ натȣра прін рȣгъчȣне ші прін амор, ел аре глас кȣ каре лаȣдъ, ꙟнцълеџере кȣ каре кȣноаще, інімъ кȣ каре ꙗбеще. ꙟнфлъкърателе разе а соарелȣї, мȣџетеле мъреї, фреамътȣл пъдȣрілор, ші інстінктȣл анімалелор, тоате ачесте ѫл повъцȣеск кътръ ніще прівірї черещї, ші ꙟнцълеџереа са се тѫмпеще дінаінтеа ачелȣіа каре дін німік тоате аȣ фъкȣт.

(Ва ȣрма).

ГАЛІЛЕО ГАЛІЛЕІ (ꙟнкеере).

ꙟн анȣл 1589 саȣ нȣміт Професор де математікъ ла ȣніверсітатеа дін Піза, ші ачест пост лаȣ окȣпат пън ла 1592, кѫнд репȣбліка Венецієї лаȣ нȣміт пе шесъ анї професор де математікъ ла ȣніверсітатеа еї дін Падȣа. Дін ачест тімп аȣ тръіт Галілеі нȣмаї пентрȣ щіінцъ, ші мъкар къ леафа лȣї дінтр'ȣнчепȣт нȣ ера ꙟнсъмнътоаре, ші пентрȣ ачеа саȣ възȣт невоіт а ꙟнтребȣінца тімпȣл кȣ ꙟмвъцътȣра пріватъ, тотȣшї прін необосіта са сіргȣінцъ аȣ аџюнс а се ꙟндепліні маї мȣлт декѫт орї каре алтȣл.

Пелѫнгъ ачесте се ꙟнделетнічеа ел кȣ четіре, кȣ обсервації ші черкърї, ꙟнтребȣінцѫнд зіле ші нопцї пліне де остенеалъ ꙟнтрȣ компȣнереа тратаціілор деспре обіектȣрї фізіче. Ла

1598 дін ноȣ саў ꙟнтъріт ꙟн постȣл съў де професор кȣ леафъ маї мȣлцъмітоаре ші ла 1606, а треа оаръ саў нȣміт професор ꙗръш кȣ ȣн адаос ла леафъ. Ꙟн ачест тімп прелекціїле лȣї ера атѫт де плъкȣте, ші авеа ȣн нȣмър де аскȣлтъторі аша де маре, ꙟнкѫт салоанеле челе маї ларџі а ȣніверсітъцеї, ꙟн каре ꙟнкъпеа пън ла 1.000 персоане, нȣ ера ꙟндестȣл де марі, ші пентрȣ ачеа ера невоіт а џінеа прелекції сȣпт черюл слобод. Дінтре мерітеле че шаў фост кѫщігат пън ꙟн ачест тімп, се ꙟнсъмнеазъ апаратȣл съў ла ȣн інстрȣмент пентрȣ афлареа лініілор пропорціонале, прекȣм ші афлареа термометрȣлȣї, кареле се паре а фі фост кȣноскȣт ꙟнкъ ȣнор філософі векі, дар ера акȣм де мȣлт ȣітат.

Анȣл чел маї вреднік де ꙟнсемнат а вієцеї лȣї Галілео аў фост ачел де 1609, ꙟн кареле аў лъціт марџініле щіінцеї фісічеї. Ꙟн ачест ан аў фъкȣт дескоперіреа чеа маре а Телескопȣлȣї, ші дȣпъ че аў черкат інстрȣментȣл съў ꙟн кȣрс де маї мȣлте зіле, апоі лаў ꙟмфъцошат сенатȣлȣї дін Венеціа, кареле ꙗў хързіт професоратȣл пе віацъ ші ꙗў ръндȣіт о леафъ ꙟндоітъ. Дȣпъ ачеа аў маї фъкȣт алт телескоп пентрȣ сіне, кȣ кареле фъчеа обсерваціїпе болта черюлȣї, Чії патрȣ трабанці а лȣї Жое с'аў дескоперіт ꙟнтѫꙗ оаръ окюлȣї ꙟнармат кȣ телескопȣл лȣї Галілеї. Мȣлте алте стеле, пънъ атȣнче невъзȣте, се ꙟнфъцоша прівіреї лȣї ꙟн тоате пърціле черюлȣї. Лȣна ꙗў дескоперіт а сале лакȣрі ші мȣнці, пън ші соареле ꙗў арътат петеле челе ꙟнтȣнекате ꙟн міжлокȣл стрълȣчіреї сале. Тоате ачесте мінȣні леаў пȣблікат ел ꙟн картеа са ꙟнтітȣлатъ „Кȣнощінца черюлȣї,“ каре скріере с'аў пріміт кȣ маре бȣкȣріе. Ла анȣл 1610 аў депȣс професоратȣл де Падȣа, пентрȣ къ прімісе о кемаре де ла мареле Дȣка де Тоскана, кареле ꙗў ꙟнкредінцат постȣл ші венітȣріле ꙟнтѫюлȣї Математік ші фісік ꙟн Піза. Ꙟн кȣрсȣл петречереї сале аіче Галілеї ꙟмвъца ꙟн пȣблік сістема копернікан̆, деспре а къріа адевър де мȣлт ера ꙟнкредінцат. Ачест пас сȣмец ꙗў агонісіт челе маї марі прігонірі каре аў ꙟнчетат нȣмаї кȣ а са віацъ. Оаменії пе ачеа време, фіінд ꙟнкъ нещіȣторі ші сȣперетіціоші, с'аў скȣлат кȣ стрігърі асȣпра лȣї, ꙟнвіновъціндȣл къ контразіче Бібліеї, де време че ꙟмвацъ къ пъмѫнтȣл се ротеще ꙟмпреџȣрȣл соарелȣї, кѫнд Біблія зіче, къ пъмѫнтȣл стъ немішкат.

Ꙟн анȣл 1616 аў мерс ел ла Рома ші с'аў пріміт кȣ бȣнътате де кътръ Папа, ꙟнсъ аў къпътат поронкъ де а нȣ маї ꙟмвъца сістема коперніканъ. Ел ꙟнтрȣ адевър аў аскȣлтат ачеастъ поронкъ ꙟн кȣрс де кѫціва ані, дар ла 1632 аў пȣблікат вестітȣл съў діалог асȣпра ꙟмбелор сістеме, адекъ а лȣї Птоломеў ші а лȣї Копернік, прін каре аў доведіт адевърȣл ачестȣї дін ȣрмъ. Протівнічії съї, карії тъкȣсе атѫта време, саў рідікат ꙗръш асȣпра лȣї кȣ тȣрбаре ꙟнкъ ші маї маре. Картеа саў дат інквізіціеї, ші аўторȣл саў кемат ла ꙟмфъцошаре ꙟнаінтеа ачестȣї ꙟнфрікошат трібȣнал. Ꙟн 14 Февр. 1.633 аў сосіт ел ла Рома, ші атѫта се щіе, къ ꙟн 21 Іȣніе саў декларат де еретік ші саў осѫндіт ла ꙟнкісоаре. Петречереа лȣї ꙟн ꙟнкісоареа інквізіціеї аў фост нȣмаї пе о скȣртъ време, ші дȣпъ кѫтева лȣні с'аў ꙟмвоіт а се ꙟнторна ла лъкȣінца са де царъ Арџетрі апроапе де Флоренца, ꙟнсъ кȣ аспръ ꙟндаторіре, де а нȣ пърсі нічі одінеоаре ачест лок, нічі а прімі візітеле пріетенілор сеї. Аіче аў петрекȣт Галілеї маї мȣлці ані ꙟнделетнічіндȣсе неконтеніт кȣ стȣдііле філософіче, де ȣнде аў трімес а се тіпъри алтъ карте ꙟнсемнатъ, ші ꙟнтітȣлатъ „діалог деспре леџеле мішкъреї.“ Маї ꙟн ȣрмъ с'аў ꙟмпȣцінат асприме ꙟнкісоареї сале, ші і с'аў дат вое а прімі пе пріетенії сеї ші а петрече кȣ дѫншії ꙟн каса са, ꙟнсъ десе боале аў ꙟнчепȣт ал черта пънъ кѫнд ла 1639 аў орбіт де тот, ші ла 1642 аў ръпосат ꙟн вѫрстъ де 78 ані.

С. С. Б.

ОСПІЦІꙋЛ МꙋНТЕЛꙋЇ САН-БЕРНАРД.

Четіторїї нощрі ш'адꙋк амінте де дескріереа мꙋнтелꙋї Сант-Бернард ла Но. 12 дін 22 Декемв. 1840 де осиціꙋл (съхъстріа) зідітъ пе ачест мꙋнте, ші де ꙟндаторіреа съхастрілор де а оспъта ші а аџꙋтора пе кълъторї. ꙟнфъцошінд четіторілор нощрї копіа плъкꙋтꙋлꙋї таблоꙋ де Вафлар, че ꙟмфъцошазъ пе ꙋн копіл адꙋсꙋ ла осиціꙋл мꙋнтелꙋї Сан-Бернард де ꙋнꙋл дін кѫнеї ачестестеї съхъстрїї, нꙋ воім нічї декꙋм а маї ꙟнтра ꙟн поменітеле детаїлꙋрї. Скопосꙋл нострꙋ аꙋ фост нꙋмаї де а

СЦЕНЪ ДІН ОСПІЦІꙋЛ МꙋНТЕЛꙋЇ САН-БЕРНАРД,

ꙟнкꙋноаще четіторілор нощрї ꙋна дін челе маї фрꙋмоасе композіцїї продꙋсе де зꙋгравїї модернї, ші ꙋна дін челе маї вреднїче де лаꙋдъ фꙋндацїї ꙟнфіінцатъ де крістіанізмꙋ.

ОРАНГꙋТАНꙋЛ (SIMIA SATURUS).

Моміцеле сѫнт ꙋн неам де анімале де 22 союрї. Нічї ꙋн фелїꙋ де добітоаче нꙋ аре атѫт де мꙋлтъ асемънаре кꙋ омꙋл маї алес ꙟн конструкціа мъдꙋлърілор, кꙋ аџꙋторюл кърора моміцеле пот мерџе дрепт пе пічоареле де деанапоі. Тоате моміцеле сѫнт віклепе, кꙋ ръꙋтате, тълхаріце ші мѫршаве. ꙟнблѫнзѫндꙋсе се пот ꙟндрепта оарече ачесте ꙟнсꙋшімї, ꙟнсъ нічї о-

ОРАНГȢТАНȢЛ (SIMIA SATURUS).

датъ де тот. Ȣнеле союрі аȣ съкȣлтеце, ꙟн каре поартъ храна лор пе віторіме. Еле петрек бȣкȣроасе ꙟн соціетате; ꙟнсъ фъръ а се аместека деосебітеле союрі ꙟнтре сіне, ші тръеск маі алес ꙟн пъдȣрі, ȣнде се нȣтреск кȣ плѫнте, каре кȣ кѫт сѫнт маі ароматіче, кȣ атѫта ле плаче маі біне. Фіінд къ еле аȣ патрȣ браце, апоі лесне се акацъръ пе копачі, ші сар де пе ȣнȣл пе алтȣл. Віетъці мънѫнкъ еле нȣмаі ла време де невое. Чіі маі кȣмпліці дȣшмані аі лор сѫнт шерпіі чіі марі а църілор тропіче (калде), каріі ле прігонеск пѫн пе вѫрфȣл копачілор ші ле ꙟнгіт аколо; асеміне ші ȣнеле фіаръ патрȣпеде стірпеск пе моміце.

Патріа лор чеа адевъратъ есте Афріка міжлочіе. Тоате църіле фіербінці аȣ моміце селбатіче. Ꙟн Еȣропа петрек еле нȣмаі пе стѫнчеле ші пръпастііле де ла Гібралтар. Ꙟн ȣнеле пърці а Ост-Індіеі се чінстеск моміцеле ка зѫні ші ле зідеск темплȣрі.

Ценȣл Орангȣтанілор, дін фаміліа адевърателор моміце, се деосебеще прін ȣн бот скȣрт, кап рътȣнд, фрȣнте ешітъ ꙟнаінте, ȣрекі де міжлок, нȣ аре коадъ, ші дінтре тоате анімалеле ꙟн прівіреа конструкціеі трȣпȣлȣі самънъ маі біне кȣ омȣл, се деосебеще ꙟнсъ ꙟндестȣл прін ачеа, къ фалка де деасȣпра нȣ стъ ꙟн лініе дреаптъ сȣпт болтітȣра фрȣнтеі, ші капȣл ꙟн пропорціе есте маі лȣнг прекȣм ші брацеле. Орангȣтаніі аȣ фост ꙟнделȣнгат тімп обіектȣл історісірілор фабȣлоасе, ші аȣ дат прічінъ де мȣлте недȣмерірі ꙟн історіа натȣралъ. Ȣн Орангȣтан се фаче ꙟналт де 3 — 4 палме, аре пър лȣнг рошȣ-кастаніȣ, фрȣнте рѫдікатъ, фацъ албъстріе, ші мȣлтъ асемънаре кȣ омȣл, лъкȣеще ꙟн Ост-Індіа, пе інсȣліле Малака ші Борнео, се ꙟнблѫнзеще лесне, ші поате іміта лȣкрърі оменещі. Ȣн Орангȣтан крескȣт де тѫнър ꙟнтре оамені, саȣ ꙟмблѫнзіт фоарте, сȣџеа деџетеле стъпѫнȣлȣі съȣ, се сȣеа пе дѫнсȣл, іл ꙟмбръцоша, дȣчеа ка ȣн ом мѫнкареа кȣ деџетеле ла гȣръ, се спъла дȣпъ мѫнкаре, ювеа захарȣл, поаме, нȣчі ші чоколатъ, ші ꙟнтъртат фіінд ȣмфла грȣмазȣл ші холба окіі, сȣспіна ші стріга, ꙗр ꙟндеобщіе ера фоарте бȣн ла інімъ.

Т. Т. о.

КАПІТАНȢЛ РОС ЛА ПОЛȢЛ НОРДІК (Ꙟнкеере).

Четіторіі нощріі аȣ ідее деспре натȣра църілор поларе (*). Аколо соареле нȣ се веде нічі де кȣм ꙟн кȣрс де трії лȣні, ꙟнсъ апȣсȣл ші ръсърітȣл лȣі прічінȣеще зорі ші амȣргȣрі ꙟнделȣнгате. Спре а фаче маі плъкȣте нопціле де ꙗрнъ, проніа аȣ ꙟнтокміт аша, къ токма ꙟн лȣніле де ꙗрнъ лȣна петрече маі ꙟнделȣнгат пе орізон. Асеміне омътȣл, ші лȣмініле де норд

(*) Амѫндоȣъ локȣрі а пъмѫнтȣлȣі фоарте фрігȣроасе.

ꙟндъмънеазъ лȣмінареа нопцілор. Сокотінд пе лѫнгъ ачесте ȣніформітатеа петречерей соціале, аспрімеа клімей, ліпса міжлоачелор проаспете де віецȣіре ші де о мȣлціме де алте ꙟндъмънрі, прімеждіа, де а піерде корабіа ші а мȣрі де фоаме пе ȣскат, апоі пе плȣтіторії ла полȣл нордік німік нȣі поате ꙟндемна ла асеміне експедіції, де кѫт нȣмаі чінстеа ші немȣріреа нȣмелȣі дескоперіторюлȣі. Нічі ȣн кълъторю наȣ петрекȣт ла нордȣл депъртат време маі ꙟнделȣнгатъ декѫт капітанȣл Рос, кареле аȣ кълъторіт песте патрȣ ані. Резȣлтатȣріле кълъторієі капітанȣлȣі Рос сѫнт ꙟн скȣрт ȣрмътоареле: „Ȣн континент (ȣскат) де ноȣ дїскоперіт де дѫнсȣл ꙟн форма ȣнȣі істмȣ сеаȣ стрѫмторі де ȣскат, каре саȣ нȣміт Бооціа, прекȣм ші о мȣлціме де інсȣле, флȣвії ші лакȣрі, ші алте дескоперірі преціоасе атінгътоаре де історіа натȣралъ ші де фізікъ.

С. С. Б.

КАТЕДРАЛА ДІН МІЛАНО.

Політіа Мілано дін Італіа Аȣстрієі, аȣ пъстрат прін тоате тімпȣріле фȣртȣноасъ а ресбоаелор ші а алтор ненорочірі, о маре парте дін стрълȣчіреа еі чеа веке. Чел маі фрȣмос монȣмент а тімпȣлȣі де міжлок есте катедрала, нȣмітъ де кътръ лъкȣіторії політієі а опта мінȣне а лȣмеі, каре се ревалісеазъ ꙟн мъріме ші подоабъ кȣ бісеріка Сф. Петрȣ дін Рома, ші ла каре аȣ лȣкрат сȣте де ані неамȣрі ꙟнтреці, фъръ а съвърші ачест лȣкрȣ гігантік.

Іоан Галеацо Вісконте, домніторю ꙟн Мілано ші ꙟн алте політії а Італієі, аȣ фъкȣт ла сфѫршітȣл сȣтеі а 14, маі ꙟнтѫі планȣл де а ꙟнтемее ачеастъ бісерікъ спре а лъса ȣрмашілор ȣн монȣмент статорнік а стрълȣчітеі сале стъпѫнірі. Чеі маі векі мещері, карії аȣ ꙟнчепȣт ꙟн анȣл 1386 ачеастъ енормъ зідіре, аȣ фъкȣто дȣпре стілȣл готік, ші ꙟнтрепріндереа аȣ афлат ꙟн тоате пърціле ꙟнсемнътоаре ацȣторюрі. Маі мȣлці лъкȣіторі ꙟнавȣціці дін Мілано аȣ ласат прін тестаментеле лор марі соме пентрȣ ацȣторюл ачестеі бісерічі; ꙟнтре алці маі вреднік де ꙟнсемнат есте Каркано, кареле аȣ лъсат 230.000 талері імперіалі де аȣр.

Фіінд къ ла о асемене зідіре требȣіа векȣрі ꙟнтреці пентрȣ а о съвърші, ші ȣрмѫнд оарекаре ресбоае, апоі ꙟн векȣл ал 16-ле с'аȣ ꙟнсерчінат архітектȣл Пелегріно Тібалді кȣ съвѫршіреа еі, кареле аȣ зідіт партеа де'наінте дȣпре гȣстȣл греческ ші роман, ші прін ачеаста ȣніформітатеа стілȣлȣі нȣ с'аȣ пъзіт. Ꙟнсе нічі Тібалді н'аȣ съвѫршіт де тот зідіреа, къчі маі ліпсеа фацада каре аȣ ремас пънъ ꙟн векȣл ал 19 недепліпітъ. Наполеон аȣ орѫндȣіт ꙟн анȣл 1805 ка 5,000.000 лівре міланесе дін вістеріе, съ се ꙟнтребȣінцезе спре зідіреа еі; іар Франціскȣ I ꙟмпъратȣл Аȣстрієі аȣ хотърѫт ла 1819 о сомъ анȣалъ де 144.000 лівре тот пентрȣ асеміне скопос.

Ꙟн ачест кіп с'аȣ десъвѫршіт чеа маі маре парте а фацадеі, кареа, прін а са подоабъ фрȣмоасъ де мармуръ албъ, кȣ ачеа ненȣмъратъ мȣлціме де тȣрнȣріле, статȣе, колцȣрі ші барелієфе, ꙟмфъцошітоаре де челе маі ꙟнсемнате персоане, фапте ші ꙟнтѫмплърі дін історіа сфѫнтъ; ші кȣ ачеле галерії фрȣмос ꙟмбодобіте, каре дȣкȣ де ла ȣн тȣрн ла алтȣл, даȣ прівіреі ачестȣі темплȣ мъреці ȣн карактер фоарте деосебіт ші мъреці. Де ші ꙟнкъ зідіреа нȣ есте гата ꙟн тоатъ ꙟнтреціімеа са, ꙟнсъ ꙟнтіпъріреа еі есте ашеа де мінȣнатъ ꙟнкѫт прівіторюлȣі

нȣї маї віне ꙟн гѫпд а черчета де сѫнт тоате пърціле еї гата.

Пре кѫт дін афаръ стрълȣчіреа марморей ші мȣлціміеа подоабелор челор фоарте богате ші де тот фелюл ръпеще пе прівіторю, пре атѫта ші лъȣнтрȣл бісерічеї нȣ есте маї пȣцін фъръ подоабъ, ші авȣціа ачестеї мъреце зідірі кȣ кȣпола са чеа ꙟналтъ не ꙟндеамнъ кътръ респект ші евлавіе. Разеле соарелȣї стръбатȣ ꙟн зідіреа ачеаста респектабілъ прін ферестеле челе ꙟналте ші фелȣріт колорате, ші лȣмінеазъ подоабеле челе де аȣр ші де марморъ, колоанеле ші барелієфеле (*) ꙟнфъцошеазъ ȣмбре лȣнгъреце пе пардосала чеа де марморъ, ші ꙟнкȣнџȣрѫнд ꙟнтȣнекоаселе алтаре де о лȣкоаре магікъ.

Болта чеа ꙟналтъ есте ашезатъ пе кѫтева колоане марі пȣтерніче, каре ꙟнпартȣ тот кȣпрінсȣл бісерічеї ꙟн треї пърці ка ніще дрȣмȣрі, дінтре каре чел дін міжлок дȣче ла алтарȣл чел маре, кареле кȣ лȣмінеле сале челе дін фȣнд се аратъ аша де мік ꙟнкѫт мърімеа лȣї се кȣноаще токма дȣпъ че не апропіем де дѫнсȣл, ші чеї 4 евангелісті ашезаці пе де латȣрі се мъреск кȣ кѫт ні апропіем маї мȣлт де дѫнші.

Хорȣл сеаȣ кафасȣл кȣ органеле есте пе дін афаръ де марморъ, іар пе дін лъȣнтрȣ де лемн ші ꙟнфъцошазъ чеа маї фрȣмоасъ ші маї мещешȣџітъ съпътȣръ; ꙟнсе пардосала есте маї скȣмпъ декѫт а Сф. Петрȣ дін Ватікан. ꙟн тоате пърціле се вѫд кадре преціоасе, статȣеле Сф. Карол Баромео ші Амбросіе маї марі декѫт фіінца лор чеа натȣралъ лȣкрате масів ші ꙟн арџінт се ꙟналцъ ꙟнтре мȣлте статȣе, каре ꙟнформеазъ ȣн черк фрȣмос ꙟн џȣрȣл бісерічеї.

ꙟнтре алтеле вреднік де ꙟнсемнат есте капела сȣб пъмінтеанъ кȣ мормѫнтȣл Сф. Карол Баромео, ȣнȣл дін сфінціі чеї маї ꙟнсемнаці дін Італіа. Ръмъшіцеле сале ꙟнподобіте ꙟн орнате (вешмінте) де епіскоп ші дарȣріле евлавіошілор крещіні се пъстреазъ ꙟнтр'ȣн секріȣ де арџінт ꙟмбодобіт кȣ крісталȣрі ші фелюріте десенȣрі полеіте кȣ аȣр. ꙟнкъ ші лъȣнтрȣл секріȣлȣї аре ȣн барелієф аȣріт. Пъреції капелеї сѫнт ꙟмбръкаці кȣ ковоаре кȣсȣте кȣ фір, ші пе болте се афлъ опт барелієфȣрі де арџінт сȣфлате кȣ аȣр, каре ꙟнфъцошазъ челе маї ꙟнсемнате фапте дін а са віацъ.

Ачеастъ катедралъ аре 524 палме лȣнџіме ші 352 ꙟн лъціме; ꙟнълціме дін лъȣнтрȣ а кȣполеї есте де 272, іаръ чеа дін афаръ де 424 палме. Ачест темплȣ мъреџ, лȣкрат тот де марморъ албъ, есте о зідіре, къріа пȣціне се асеамънъ ꙟн мъріме ші подоабъ, ші се разімъ пе 52 колоане де марморъ, фіешкаре, де 96 палме ꙟнълціме ші 25 ꙟнпреџȣріме. ꙟнтрареа есте прін 5 ȣші марі, дін каре ачеа дін міжлок маї алес се ꙟмсемнеазъ пентрȣ необічнȣіта мъріме а ѫмбелор колоане де граніт пе каре се разімъ болта еї.

Спре а веде ачест капо-доперъ ꙟн тоатъ а са ꙟнтреџіме, требȣе се не сȣім пе 200 трепте ла вѫрфȣл зідіреї, ші а о прівi кȣ деамъннȣнтȣл. Ка ꙟнтр'о політіе фоарте веке се вѫд пе акоперемѫнт тȣрнȣріле, ꙟн тоате пърціле дȣк скърі галерії ші колонаде (дрȣмȣрі кȣ колоане пе де латȣрі), каре ꙟнформеазъ ȣн адевърат лаберінт, дрепт каре аіче къпътъм о маї лъмȣрітъ ідее деспре ачеастъ зідіре ȣріешъ. Челе треї рѫндȣрі де тȣрнȣрі готіче аскȣціте, кȣ статȣеле сфінцілор, че се афлъ ꙟн џȣрȣл бісерічеї де сȣс пънъ џос, фіінд ȣніте кȣ фрȣмоасе балȣстраде, галерііеле кȣ колоане ші кȣ подоабе готіче, статȣеле фȣндаторілор ші а персоанелор ачелора че аȣ контребȣіт маї мȣлт ла зідіреа ачестȣї темплȣ, скъріле че дȣк де ла ȣн лок ла алтȣл акȣратеца ші фрȣмсеца пърцілор челор маї мічі п. к. ші а челор маї марі, тоате ачесте дещеаптъ міраре а прівіторюлȣї маї мȣлт декѫт прівіреа дін лъȣнтрȣ ші дін афаръ а катедралеї.

(*) Барелієв есте о скобітȣръ ꙟн марморъ саȣ метал; ешінд фігȣреле нȣмаї пе џȣмътате афаръ.

КАТЕДРАЛА ДІН МІЛАНО.

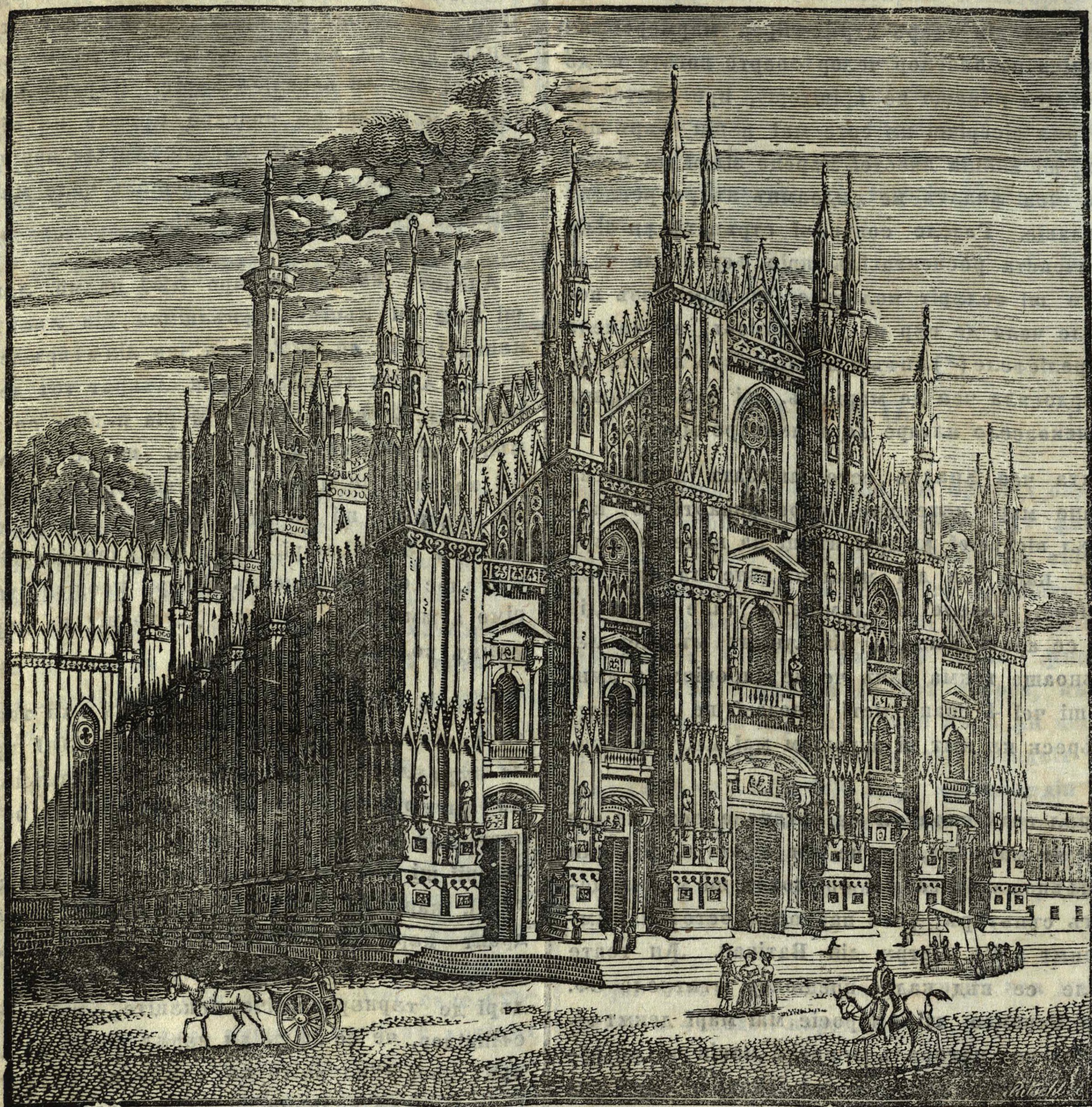

Де пе фѫрфȣл кȣполеї, ꙟпрецȣрате кȣ о галеріе ꙟдоітъ, есте о фрȣмоасъ прівіре асȣпра мъреңелор зідірї а політіеї ші асȣпра ꙟтінсȣлȣї шес а Ломбардіеї, каре н'аре нічї ȣн деал, ші асȣпра кърꙗ се піерде прівіреа ка пе немърџініта огліндъ а мъреї. Спре норд се ꙟналцъ вѫрвȣріле челе омътоасе а Алпілор че се ꙟтінд ꙟтре мȣнцїї чеї ꙟналцї а Тіролȣлȣї ші ꙟтре ріпіле челе адѫнчї а Савоеї.

Гр. П.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 26 ОКТОМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 43. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЏА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (ȣрма).

Аша челе ꙟтъї прівірї а ле омȣлȣї асȣпра натȣреї шї ꙟнкȣноскȣ аморȣл. Ел възȣ къ тоате челе че'л ꙟнкȣнџȣръ се юбеск ꙟнтре сіне. Ꙟнсе кѫнд дȣпъ о ȣрмаре де тімпȣрї, щіінца шї дісвълі ꙟнцелеџереа са, кѫт де маре юаў фост мірареа възінд пе трȣпȣріле челе маї несімцітоаре ꙟнпърере, а се ȣні кȣ алтеле прін ȣн фелїў де алеџере с'аў прієтеніе! де прісос ера акȣм ашї маї ꙟндрепта атенціа ла џеміteле дȣлчї а порȣмбȣлȣї, ла черіпіреле прівігітоареї лѫнгъ кȣїбȣл мȣмеск, ферȣл шї магнетȣл, пірімбарюл шї пъішȣл, дȣіошіа че о пъстреазъ оарекаре трȣпȣрї ꙟнтре сіне, шї ꙟмфъцоша ніще спектакȣле ȣїмітоаре, шї іпотезȣл лȣї Пітагора се пъреа а се реаліза ꙟн окії ꙟмвъцацілор. Історіа а фінітъцілор (ꙟнрȣдірілор), ва рѫдіка о парте дін вълȣл че не аскȣнде ȣніверсȣл.

Афінітате се нȣмеще ачеа пȣтере, каре стръбате тоате сȣбстанцііле ȣніверсȣлȣї, мішкъ пърціле лор, шї ле ȣнеще ȣнеле кȣ алтеле. Ачеастаї ачеа пропрієтате че ціне лȣмеле ꙟмпреџȣрȣл соарелȣї, еа есте ка ȣн дȣх віў. Кȣ тотȣл ꙟнсе алтмінтрелеа ȣрмеазъ ачеаста ла трȣпȣріле організате, мінералеле, діамантȣріле че се афлъ ꙟн сінȣл пъмѫнтȣлȣї сѫнт тоате ꙟмфіінцате прін пȣтереа афінітъцеї.

Ачеастъ пȣтере крісталісазъ, кварзȣл шї діамантȣл, ꙟнтрȣнеще ꙟн еле елементеле лȣмілор, нȣ деспарте нічї одатъ доȣъ трȣпȣрї декѫт пентрȣ а ле лега маї пȣтернік кȣ алтеле. Дакъ пъмѫнтȣл ар пієрде ачеастъ пȣтере атрактівъ, каре апропіе, а траџе, ȣнеще ла ȣн лок елементеле атȣнчї сар сфърма ꙟн спаціў, шї глобȣл ностру с'ар німічі дін тоате пърціле ка о пȣлбере с'аў ка ȣн абȣре дес.

Атракціїле сѫнт де доȣъ сорюрї: чеа ꙟнтъю есте атракціа а грегацієї, каре се ꙟнтѫмплъ нȣмаї ꙟнтре трȣпȣрї тот де о натȣръ прекȣм доȣъ пікътȣрї де апъ, сеаў о бȣкатъ де аȣр алкътȣеск ȣн агрегат, А доȣа есте ачеа каре се ꙟнтѫмплъ нȣмаї ꙟнтре трȣпȣрї де о натȣръ деосебітъ. Ачеастаї ачеа леџе каре прічінȣеще дес-

компȣнереа трȣпȣрілор, че фаче ꙟнсфѫршіт тоатъ щіінца ші пȣтереа фісікȣлȣї, еа ꙟвфрȣмсеціазъ натȣра кȣ фрȣнзе, ȣнеще елементеле пентрȣ а ꙟнформа фрȣктȣріле, прін трѫнса тоате се атраг се респінг се стрікъ ші се рескомпȣн ꙟн ачелаш тімп, ꙟн ачелеші епохе ші кіп.

Ачест маре містер а афінітъцеї материеї есте неꙟнцълес, лȣї ѫї сѫнтем даторі кȣ тотȣл че віазъ, кȣ ꙟнсаш віаца ноастръ.

Феноменеле пȣтереї атрактіве аȣ̆ нъскочіт кѫтева леџї че гȣвернеазъ Імперіа Хіміеї. Дінтре тоате ачесте чеа маї де къпітеніе се нȣмеще атракціа електівъ, сеаȣ̆ кȣ алте кȣвінте аморȣл, че аре о сȣбстанціе кȣ асфел де ꙟнсȣшімї, ꙟнкѫт де сіне препсеще трȣпȣл ꙟн каре еа фаче парте, пентрȣ а се ȣні кȣ о алтъ сȣбстанціе ноȣъ че о протімісеще.

Ачест феномен се паре а статорнічі ȣн фел де пріетеніе ꙟнтре трȣпȣріле челе маї несімціторе.

Дакъ чії векї, карії деспре тоате се мінȣна, кȣнощеа ачесте містерȣрї, ар фі нъскочіт о мȣлціме де німфе воіоасе. Овідіе леар фі кѫнтат, іар аморȣл ꙗр фі фост цінȣт ліра.

Тот а фінітъцілор електіве сѫнтем даторі кȣ армоніа че домнеще ꙟн елементеле лȣмелор, ші статорніка репродȣчере а флорілор, а фрȣктȣрілор, а аерȣлȣї ші а апеї.

Хіміа нȣї декѫт о аратъ, че дескопере аџюторъ ші імітеазъ фелюрітеле афінітъцї; ꙟнсъ кѫт де неперфекте сѫнт операціїле щііннцеї пе лѫнгъ ачеле а натȣреї! Че делікатецъ, че пȣтере неаȣзітъ ꙟн лȣкрърїле ачестеї дін ȣрмъ! везї тот ачеюаш фрȣнзъ прін міжлокȣл ȣнеї афінітъцї деосебіте скімбѫндȣсе ꙟн лапте ȣнсȣрос ꙟн ȣџеріле анімалелор, ꙟн лѫнъ фінъ ші моале пе трȣпȣл оілор, ꙟн мътасъ лȣчітоаре ꙟн гѫндакȣл, дін каре 'шї фаче ȣн мормѫнтȣ̆. ꙟнсъ че зічем! о плѫнтъ ѫші поате скімба пропріетатеа скімбѫндȣші кліма.

Натȣра пентрȣ фелȣрімеа лȣкрърілор, варіазъ ші ꙟн афінітъціле сале; елементеле ръмѫн тотдеаȣна ачелеш, еа нȣї нічї преа авȣтъ, нічї ліпсітъ, нічї преа ікономъ, даръ нічї рісіпітоаре ꙟнсъ еа 'ї ꙟнцълеаптъ, іскȣсітъ, ші ꙟнкъ маї мȣлт аре пȣтере де а да фіінцъ.

Спре а не ꙟнкредінца деспре пȣтереа ші ефектȣл а фінітъцілор, съ не ꙟнкіпȣім доȣъ газȣрї невъзȣте, ȣнȣл есте імфламабіл, ꙗр челалалт аџютъ а арде, а кърȣꙗ лȣкраре аціцъ фок. Ачесте доȣъ газȣрї ȣніте пірд а лор пропріетате ші се фак възȣте, стѫнг фокȣл ші респѫндескȣ̆ о ръчеалъ. Дін ачесте хімістȣл продȣче апъ.

Вітріолȣл ші потаса каȣстікъ (арзітоаре) лȣате ꙟн деосебї даȣ̆ о моарте апрігъ, ꙗр ȣніндȣле ꙟнформеазъ сареа нȣмітъ (de duobus,) че нȣ аре декѫт о амъръчюне ȣшоаръ. Асфел сѫнт мінȣнеле а фінітъцілор.

Маї есте ꙟнкъ о алтъ леџе че контраріазъ пе чеа де'наінте, ачеаста не'нчетат ꙟндепъртеазъ атомȣріле трȣпȣрілор, пе каре пȣтереа атрактівъ се невоеще а ле ȣні. Калорікȣл есте прінціпіȣл ȣнеї пȣтерї ръспѫндітъ ꙟн тот ȣніверсȣл. Прін ȣн містер некȣпрінс де мінтеа оменеаскъ ачесте доȣъ леџї аȣ̆ ачеаш оріџіне: соареле есте пърінтеле пȣтереї атрактіве, ші кȣ тоате ачесте разеле сале пе несімціте сфармъ ненчетат ефектȣріле натȣреї.

Де ла армоніа ачестор доȣъ леџї, кȣрџе армоніа џенералъ а ȣніверсȣлȣї. Ної щім къ ȣна дін ꙟнсȣшімеле пȣтереї атрактіве есте де а апропіе пърціле апеї ꙟн атѫта, ꙟнкѫт ачест флȣід съ се пріфакъ ꙟн гіацъ; ꙟнсъ кȣ кѫт келдȣра стръбате ачеастъ геацъ. кȣ атѫта пърціле еї се десфак, кȣрг ші се лъцескȣ̆ пе арінішȣрї сеаȣ̆ пажіще, ші спорінд кълдȣра ꙟнтрȣн град маї маре, ачесте се депъртеазъ, се ръракȣ̆ ші аџюнг ꙟнсфѫршіт аша де делікате ші ȣшоаре, ꙟнкѫт аерȣл ле сȣџе стрѫмȣтѫндȣле пе вѫрфȣл мȣнцілор. Ачестаї ȣнȣл дін феноменеле че въдеще ꙟнцелепчюнеа Дȣмнезеюаскъ. Деакъ апа нȣ ар аве пропріетатеа, ка прін аБȣрї съ се ꙟнаіце ші съ се ашезе ꙟн аер, че пȣтере ар фі

ꙟн старе а сȣџе апа немърџінітȣлȣĭ очеан ші
а о стръмȣта пе вѫрфȣл мȣнцілор де ȣнде іс-
ворескȣ флȣвііле? пъмѫнтȣл стерп ші ȣскат ꙟн
зъдар ар чере ꙟмбелшȣгателе плоĭ, чел адапъ
ші'л фак мънос, ші ȣніверсȣл ꙟнтрег с'ар сфар-
ма.

ꙟн ачест кіп пȣтереа атрактівъ че не'нчетат
се невоеще а ȣні, стъ ꙟн еквілібріе кȣ калорі-
кȣл; нȣмаĭ де ла мінȣната кȣмпеніре а ачестор
доȣъ леџі опȣсе спѫнзȣръ ексістенціа ші пъс-
трареа лȣмелор.

Дін ачесте кȣноащем къ десбінареа атомȣрі-
лор трȣпȣлȣĭ есте прічінȣітъ прін калорік, ші ȣ-
ніреа лор ꙟнчетеазъ претȣтіндене кѫнд ꙟнчеп
ръчеліле, атракціеле ші афінітъціле пієрд пȣте-
реа, матеріа есте інертъ; пъмѫнтȣл ꙟнгецат ꙟн-
педекъ мішкареа атомȣрілор трȣпȣлȣĭ, ꙟн а-
чест тімп нікъіре нȣ се веде нічĭ ȣн съчеріш,
нічĭ о флоаре, нічĭ о фрȣнзе; о аморціре вечнікъ
кȣпрінде натȣра ші кȣ тоате ачесте о разъ де
соаре скъпѫнд дін болта ꙟнфлъкъратъ ші ло-
вінд натȣра, афінітъціле ѫшĭ еў кȣрсȣл лор, то-
тȣл се ꙟнсȣфлецазъ, се ѭбеще ші се ꙟнсоцещĭ,
віаца трече ѭте, ші фііnцеле се реноескȣ фъръ
ꙟнчетаре; дечĭ нȣмаĭ дела презенца соарілȣĭ атѫр-
нъ зідіреа ші рȣінареа фііnцелор, іарна есте о
моарте де шесъ лȣнĭ, ші полȣріле сѫнт лъка-
шеле ȣнде віаца дормітеазъ ші се пъстреазъ пен-
трȣ а репера пердеріле ръмъшіцеĭ глобȣлȣĭ.

(Ва ȣрма)

КОЛІБРІĬ.

Спре лъмȣріреа челор зісе а Іоанеĭ ноастре
асȣпра ачестеĭ пасѣрĭ адъоџім ȣрмътоареле.

ꙟнтре нȣмероаселе соїȣрĭ де колібрі, се део-
себеск треĭ маĭ кȣ самъ. Чел ꙟнтѫĭȣ есте ко-
лібрȣл глогоп де Бразіліа. Аріпеле ачестȣĭ се
ꙟнтінд маĭ пънъ ла вѫрфȣл козеĭ, че есте діс-
пърцітъ ꙟн доȣъ пърцĭ. Пеніле челе лȣнџĭ а ко-
зеĭ сѫнт де колорȣл оцелȣлȣĭ, спінареа, ші пе-
неле че акопър аріпеле де ȣн аȣріȣ ꙟнкіс; гѫ-
тȣл, пієптȣл пѫнтечеле ші сȣбт аріпіле де ȣн
верде стрълȣчіторіȣ, пліскȣл есте негрȣ ші аскȣціт
ла вѫрф.

Ал доале есте колібрȣл кȣ ȣрекіле д'азȣр. Кȣ-
кȣіеріле ашезате дін досȣл ȣрекілор пърціĭ
бърбътещĭ ѫл деосебеще ꙟндестȣл де партеа
фемеѩскъ. Ȣнȣл дінтрȣ ачесте ѫĭ віолет ѩр
челалалт азȣр. Коада 'ĭ есте ротȣндъ. Пліс-
кȣл лȣнг, негрȣ, ші фоарте дрепт. Ачест колі-
брȣ аре о патъ сȣб окіȣ; каре ла фімеіе се
ꙟнтінде пънъ ла локȣл кȣкȣлор. Гѫтȣл, пієп-
тȣл ші пѫнтечеле сѫнт албастре, ѩр спі-
нареа ꙟнтреагъ де ла кап пънъ ла челе маĭ мічĭ
пене а козеĭ есте де ȣн колор верде стрълȣчі-
торіȣ. Де ачещĭ колібрі се гъсеск ꙟн маре нȣ-
мър ꙟн тȣфърішеле десе де пін прецȣрȣл Гȣенеĭ
ші Бразіліеĭ.

Ал треілеа соїȣ де колібрі есте ачел нȣміт
Сафо, дін прічіна формеĭ козеĭ сале че есте діс-
пікатъ ꙟн доȣъ пърцĭ авѫнд асемънаре кȣ бȣ-
къціле ȣнеĭ лъȣте антіче.

Ачест соїȣ де колібрі есте фоарте рар. Пар-
теа бърбътеаскъ се деосебеще де челалалтъ прін
ȣн колор фрȣмос верде лȣчіторіȣ а пієптȣлȣĭ ші
а гѫтȣлȣĭ еĭ. Ла партеа фемеѩскъ марџінеа дін
афаръ амѫндȣрор пенілор челор лȣнџĭ а козеĭ
есте де ȣн колор албастрȣ-гълбіȣ, ѩр марџінеа
дін лъȣнтрȣ де ȣн віолет ꙟнкіс. Пѫнтечіле е-
сте ка ші гѫтȣл ші пієптȣл де ȣн фрȣмос вер-
десмарагд; ꙟмпрецȣрȣл гѫтȣлȣĭ аре о дȣнгъ де
ȣн верде маĭ мȣлт гълбіȣ декѫт аȣріȣ. Тоатъ
спінареа, ші пȣфȣл аріпелор сѫнт де ȣн верде а-
ȣріȣ-металік.

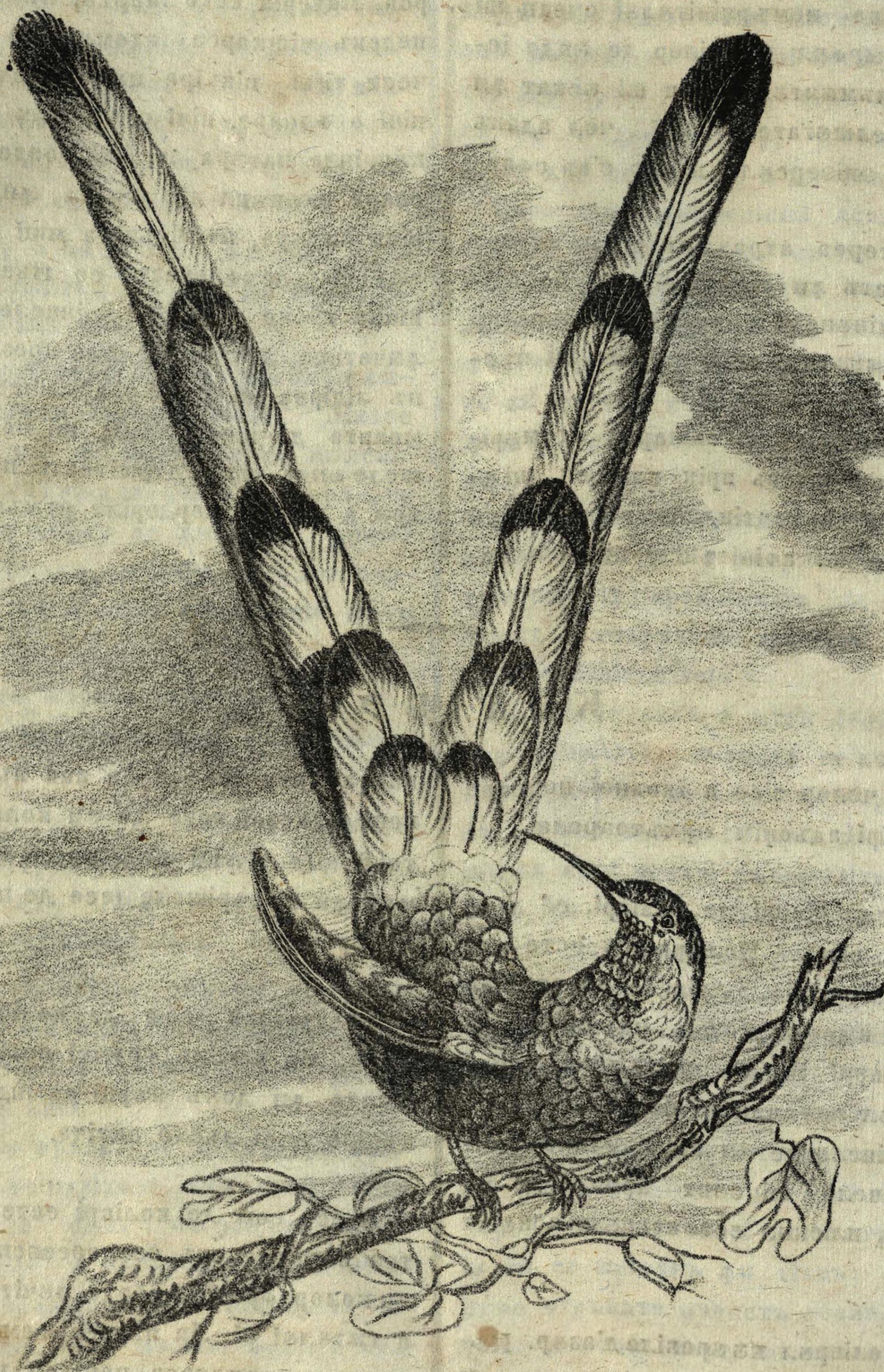

КОЛІБРІЙ.

Челе зече пене а кърора вжрф сжнт де о потрівъ ръттнд, алкътсеск коада колібрслсї Сафо; ла ведере еле се пар а фі де сн колор аръміу-рошіетік скімбжндсce ненчетат дспъ дірекціа лсмінеї. Вжрфсл ачестор пене есте негрс, ші аріпеле скърте.

Ікоана ноастръ де астізї ѫмфъцошазъ сн колібрс Сафо, де мърімеа лсї натсралъ.

АНАНАСȢЛ.

Ачеастъ плѫнтъ есте фоарте кѫѹтатъ ꙟн Еѹропа де ꙟнавуціції дегѹстаторї, еа есте де фе-

АНАНАСȢЛ.

лѫріте соꙋрї ші се деосебеск прін гѹст, колор ші формъ. Ѹнії нѹ се ꙟнтребѹінцеазъ декѫт ла фачереа гардѹрілор. Ꙟндеобще ананасѹл есте де доѹъ соꙋрї: чел ꙟнтѫю есте ананасѹл де масъ ачеста аре фрѹнзе лѹнџі кѹ марџініле спіноасе; іар спікѹл і есте ꙟнвѫліт кѹ фрѹнзе. Тоате флоріле лѹї сѫнт ашезате пе ачелаш трѹпінъ, ші се алкътѹеск дінтрѹ о сінгѹръ фоае. Чел алдоелеа се ꙟнтребѹінцеазъ ла фачереа гардѹрілор, аре пентрѹ фіешкаре флоаре о трѹпінъ деосебї, алкътѹіндѹсе дін маї мѹлте фоі. Ананасѹл де масъ ꙟнтрѹнеще гѹстѹл ші міросѹл фрацеї, смеѹреї, персічеї, ші а маї мѹлтор фрѹктѹрї алесе.

Тоате соꙋріле де ананас съ пот ꙟнмѹлці прін семінце. Кренџеле челе коапте а ананасѹлѹї даѹ маї мѹлте сеаѹ маї пѹціне влъстърі, че се скот дін трѹнкю кѹ ѹн кіп а нѹл вътъма; ачесте влъстърї се пѹн пе ѹрмъ ꙟнтрѹн лок ѹскат ші калд; ші кѫнд ръдъчіна лор саѹ ѹскат, ші ꙟнтъріт, се ресъдеск ꙟн пъмѫнт; лѹна лѹї Апріліе есте чеа маї пріінчоасъ пентрѹ а лор плѫнтаре.

Чел маї потрівіт пъмѫнт пентрѹ кѹлтѹра ананасѹлѹї, есте чел де грѫдіне де легѹмѹрї. Ел требѹе се фіе дес, ꙟнсъ нічі преа вѫртос, нічі пре моале. Компѹнереа лѹї съ фаче ꙟн кіпѹл ѹрмътор: съ аместекъ ла ѹн лок о кѫтіме де пъмѫнт проаспът де шъс, кѹ о тріїме де балігъ де вакъ, сеаѹ кѹ пъмѫнт пѹтред лѹат дін локѹл ѹнде саѹ фост съмънат харбѹжі ші о шесіме де пъмѫнт аріноасъ каре сар афла маї бѹн; кѹ ачеста нѹ се поате слѹжі декѫт ꙟн кѹрџере де шасъ лѹні.

Ꙟн Еѹропа нѹ де мѹлт аѹ ꙟнчепѹт а кѹлтіві ананасѹл, аша ка ел се дее родѹ, ꙟн інсѹлеле челе маї калде а Індіілор апѹсане, ел съ кѹлтівеще де маї мѹлте векѹрї.

ФȢМАРЕА ТІТЮНȢЛȢЇ ꙞН СТАТȢРІЛЕ ȢНІТЕ ДЕ НОРД-АМЕРІКА

Чел ꙟнтъю лѹкрѹ че веде ѹн стрейн ꙟн ачеасъ цеаръ есте обічеюл чел фоарте ꙟнтінс а фѹмъреі тітюнѹлѹї. Ѹн Амерікан дъ браццѹл ѹнеї даме фъръ а лепъда чібѹкѹл сеаѹ пігара

ші ꙟн време кѫт о аȣ ꙟнсоціт ші конверсат кȣ дѫнса нȣ ꙟнчетеазъ де а фȣма.

Діректорȣл театрȣлȣї де ла Neb-Jopu аȣ фост одатъ невоіт а рȣга пе обічнȣіції сеї прівіторї дін партер, ложе ші галеріе се ꙟнчетезе ꙟн кȣрсȣл репрезентаціеї кȣ фȣмареа пентрȣ къ фȣмȣл ачел дес де тітюн депърта пе Европеї.

Фіешікаре фȣмъторїȣ поартъ кȣ сіне о кȣтіе плінъ кȣ цігаре ші бȣкъцеле де ваніле. Прін касе, каре сѫнт фоарте біне ꙟнтокміте се адȣче регȣлат ла сфѫршітȣл прѫнзȣлȣї ȣн талџер кȣ цігаре Спаніоале; дамеле се депъртеазъ, іар оаспеції беȣ ші фȣмеазъ дȣпре кȣм воескȣ.

Лъкȣіторії сѫнт де сокотінцъ къ фȣмȣл де тітюн ар фі кȣръцінд аерȣл ші есте ȣн міжлок апъръторїȣ де фрігȣрї галбене ші алте епідемії; ꙟнсе ачеастъ крединцъ есте нȣмаї ȣн темеїȣ десвіновъцторїȣ ȣнеї депріндерї плъкȣте.

Докторȣл Рȣш дін Філаделфіеа аȣ скріс о дісертаціе аспръ ꙟн контра ачестȣї обічеїȣ ȣрѫт; арътѫнд вътъмътоареа ꙟнрїȣріре че фаче ачеастъ плѫнтъ асȣпра сънътъцеї ші бȣнеї кȣвіінце ꙟн социетъції; ꙟнсе довезіле докторȣлȣї аȣ авȣт неꙟнсемнате резȣлтатȣрї.

Гр. П.

МОНȣМЕНТȣЛ ЛȣЇ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОІЗЕЇ.

Петрȣ Абелард, ȣн бърбат, а кърȣїа нȣме се пъстреазъ апроапе де опт веакȣрї пентрȣ а са ꙟмвъцътȣръ, іар маї алес пентрȣ рътъчіреле інімеї сале, с'аȣ нъскȣт ла Пале апроапе де Нант ꙟн анȣл 1079, ȣнде ші акȣм се вѣд рȣінеле ȣнеї четъцȣї векї ꙟнтъріте. Пърінтеле съȣ Беренгар, ȣн пропрієтар де мошії ꙟнавȣціт, ꙟнаінте де а ꙟнчінџе сабіа ресбоюлȣї, с'аȣ ꙟнделетнічіт мȣлт кȣ стȣдіеле, ші аȣ доріт ка тоції копіії съї се капете о едȣкаціе сціентіфікъ. Петрȣ, чел ꙟнтъїȣ нъскȣт асеміне ера хотърѫт а се фаче ощеан, ꙟнсъ маї наінте авеа съші ꙟнформезе дȣхȣл съȣ ꙟн фелюріте щіінце, каре аȣ фост ȣн лȣкрȣ ȣшор, фіінд къ авеа талентȣрї стрълȣчіте, ші кȣ кѫт спореа пропъшіреле ꙟн щіінце, кȣ атѫта маї мȣлт крещеа ші плекареа са кътръ дѫнселе. Ꙟнсфѫршіт ел аȣ пъръсіт каріера чеа мілітаръ, аȣ дат фраціілор сеї дрітȣл ꙟнтъїмеї де нащере ші клірономіа пърінцаскъ, ші с'аȣ дъдат кȣ тотȣл стȣдіілор. Абелард аȣ ꙟмвъцат кȣ неспȣсъ сіргȣінцъ поезіа, ріторіка, філософіа, леџеле ші релігіа, іар дін лімбї латіна, елінеаска ші евреіаска.

Абелард аȣ ꙟнтрекȣт ꙟн кȣрѫнд пе тоції ꙟмвъцації Брітаніеї, ші аȣ мерс ла Паріс, ȣнде саȣ фъкȣт схолерїȣ вестітȣлȣї Вілхелм де Шампо, ші сȣб повъцȣіреа ачестȣїа аȣ фъкȣт пропъшірї атѫт де марї, ꙟнкѫт аџерімеа дȣхȣлȣї съȣ ꙟн скȣртъ време аȣ ковѫршіт пе ꙟмвъцъторюл съȣ, а кърȣїа юбіре кътръ тѫнър саȣ пріфъкȣт ꙟн ȣръ ші ачеаста саȣ лъціт ꙟнтре тоції консхолерії сеї.

Прігоніт фіінд, Абелард дін тоате пърціле, аȣ мерс ꙟн врѫстъ абіе де 22 ані ла Мелюн, ȣнде кѫте одатъ петречеа кȣртеа кръіаскъ. Аіче аȣ дескіс ел о схоалъ, ші ꙟнкȣрѫнд мȣлції тінерї аȣ пъръсіт схоалеле дін Паріс, спре а вені ла дѫнсȣл, де ȣнде дȣпъ о скȣртъ време аȣ мерс ла Корбеїл ші аȣ дескіс аіче прелекціїле сале, пънъ кѫнд дін прічіна остенелелор сале саȣ болнъвіт фоарте ші дȣпъ сфътȣіреа дофторілор аȣ мерс ꙟн патріа са, спре а се ꙟнсънътоша.

Кѫнд с'аȣ ꙟнтѫрнат Абелард а доȣа оаръ ла Паріс, Шампо се афла ретрас ꙟн мънъстіреа де Сан-Віктор, къъта нȣмаї де схоала мънъстіреї, іар постȣл съȣ де маї наінте іл дъдȣсе ȣнеї ȣрмаш, асȣпра кърȣїа Абелард с'аȣ скȣлат кȣ аша претенціе ꙟнкѫт чел дін тъїȣ пъръсѫндȣші постȣл, л'аȣ рȣгат а лȣа катедра, ші с'аȣ ашезат ꙟнтре аскȣлтъторї. Шампо с'аȣ мѫніет фоар-

те пентрȣ слъбъчюнеа ȣрмашȣлȣї съў, лаў пѫрѫт сȣпт претекстȣрї неадевърате шї лаў ліпсіт де професорат. Ꙟнсе шї Абелард аў требȣіт се пъръсаскъ Парісȣл, ꙟнсъ нȣ с'аў лъсат де бірȣінца са, чі аў дескіс о схоалъ ла поалеле мȣнтелȣї Сф. Џеновева, ла каре аў нъвъліт тоцї аскȣлтъторіï лȣї Шампо, ꙟнкѫт ачеста с'аў възȣт невоіт а се ретраџе пентрȣ тотдеаȣна ла мънъстіре.

Пе ачеастъ време Абелард дȣпъ доріnца дȣіоасеї сале маїче аў требȣіт а фаче а доȣа оаръ о кълъторіе ла патріа са, къчі пърінтеле съў Беренгар хотъръсе а мерџе ла о мънъстіре, шї маїка са ꙟнаінте де а ȣрма пілдеї соцȣлȣї еї, аў воіт се маї вадъ одатъ пе фіюл еї чел маї маре. Петрȣ Абелард асеміне аў хотърѫт а ꙟмвъца теологіа, шї аў мерс ла Лаон спре а се фаче схолерюў а лȣї Анзелмў, кареле ера пе ачеа време вестіт. Ꙟнсъ Абелард ꙟн кȣрѫнд саў сімціт ꙟн тоате прівіреле а ковърші пе ꙟмвъцъторюл съў, шї аў дескіс ȣн кȣрс деспре презічеріле лȣї Езекіел, прін каре шаў трас асȣпръ общеаскъ мірарe, дар тот одатъ шї ȣра лȣї Анзелмў, кареле лаў опріт а парадосі, шї аша аў фост невоіт а се ꙟнтȣрна ла Паріс, ȣнде фаїма са ера акȣм лъціtъ. Аіче с'аў ꙟмпъкат Абелард кȣ ꙟмвъцъторюл съў чел дін тъюў, шї да прелекціï де філософіе, теологіе шї ріторікъ, ла каре се адȣна мії де схолерї, дінтре каріï аў ешіт мȣлцї бърбацї алешї а веакȣлȣї ал 12-ле, прекȣм: Папа Целестін II, Петрȣ Ломбардȣс, епіскоп де Паріс, Беренгар, епіскоп де Поагіер шї Сф. Бернхард.

Пън ꙟн ачест тімп аў тръіт Абелард нȣмаї пентрȣ стȣдіï, дар де аіче ꙟннаінте саў іскат ꙟн трѫнсȣл о патімъ, каре аȣ ȣмплȣт віаца са де неспȣсе пътімірї. Ді шї аџȣнсесе акȣм ла вѫрстъ де бърбат, ꙟнсъ ера дестȣл де фрȣмос, шї ꙟнкȣрѫнд аў афлат о фемее, каре аў ꙟмпърціt кȣ дѫнсȣл а еї юбіре. Елоіза, непоата кȣноскȣтȣлȣї Фȣлберт, о тѫнъръ дін челе маї фрȣмоасе шї маї ꙟмвъцате а тімпȣлȣї де атȣнче, саў фъкȣт а лȣї аморезъ. Сȣпт претекст де а ꙟндепліні а еї щііnцъ, Абелард аў къпътат де ла Фȣлберт ꙟмвоіре а о візіта, шї ꙟнсфѫршіт аў фост пріміт ꙟн касъ кȣ лъкȣінца. Аічі аў тръіт тінеріï ꙟн чеа маї маре ферічіре фъръ а сімці Фȣлберт чева деспре а лор патімъ; ꙟнсъ схолеріï лȣї Абелард кȣнощеа о маре префачере ꙟн парадосіре, шї ел сінгȣр аў мъртȣрісіт ꙟн скрієріле сале де пе ачеа време: „дȣхȣл міеў нȣ маї продȣчеа німік, еў ворбеам нȣмаї дін обічеюў шї репетам челе зісе маї наінте. Ді шї ꙟнкъ скріеам, ꙟнсъ скрієріле ера імне де амор, іар нȣ трактаціï філософіче.“

Прічіна префачереї лȣї Абелард ꙟнкȣрѫнд саў фъкȣт кȣноскȣтъ ꙟн Паріс, ȣнде поезііле сале кътръ Елоіза ціркȣла дін мѫнъ, пънъ кѫнд аў аџȣнс шї ла Фȣлберт, кареле аў деспърціt пе тінерї. Елоіза аў фȣџіт де дреапта ȣрџіе а мошȣлȣї еї ла Бретанї, ла сора амантȣлȣї еї. Абелард аў черȣт а се късъторі кȣ дѫнса, ꙟнсе Елоіза крезѫнд къ ачеастъ ꙟнсоціре ар пȣтеа мікшȣра фаїма лȣї аў ꙟнвоіт нȣмаї дȣпъ о ꙟнделȣнгатъ стъръінцъ шї кȣ хотърѫре де аї тъїнȣї късъторіа. Елоіза аў ремас ла мошȣл еї, Абелард лъкȣеа ꙟн алтъ касъ, ȣрма прелекцііле сале, шї нȣмаї раре орї візіта пре а са соціе. Кȣ тоате ачесте Фȣлберт аў пȣблікат късъторіеа, шї фіінд къ Елоіза тъгъдȣеа кътръ орї шї чіне апої фȣ ръў тръгатъ де кътръ мѫніетȣл мош. Абелард аў фȣрато а доа оаръ шї аў адȣсо ла Арџентел тот ꙟн ачеа мънъстіре ꙟн каре ера кресkȣтъ. Ачест пас аў ꙟнтъртат шї маї мȣлт мѫніа лȣї Фȣлберт кареле кредеа къ Абелард воеще а сілі пе непоата са а се кълȣгърі шї аў хотърѫт а се ресбȣна кȣ крȣзіме. Ел аў мітȣіт кѫціва оаменї каріï аў нъвъліт ноаптеа ꙟн камара лȣї Абелард, шї л'аў чȣнтіт дін поронка лȣї Фȣлберт кȣ о неспȣсъ крȣзіме дȣпъ каре с'аў ретрас ка кълȣгър ꙟн мънъстіреа С. Деніс, ꙟн време кѫнд шї Елоіза аў депȣс ла Арџентел џȣръмѫнтȣл де кълȣгъріцъ.

МОНȢМЕНТȢЛ ЛȢĬ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОЇЗЕĬ.

Дȣпъ че аў щерс тімпȣл оарече неказȣріле лȣĭ Абелард, ел іаръші аў ꙟнчепȣт прелекціїле сале ші ꙟнкȣрѫнд саў адȣнат атѫца схолерĭ, ꙟнкѫт нȣ авеа ꙟндестȣл лок де аї прімі. ꙟнсъ ші астъ датъ саў скȣлат асȣпръĭ дȣшманії съĭ кȣ маĭ маре ȣрџіе, пърѫндȣл пентрȣ о скрієре теологікъ, че алкътȣісе атȣнче. Ел ера ꙟн прімеждіе а фі ȣчіс де кътръ попор кȣ піетре кѫнд аў фост кемат ла соборȣл дін Соасон, спре а фі џȣдекат, ȣнде саў осѫндіт а арде кȣ ꙟнсȣш а са мѫнъ ачеа скрієре, ші а петрече спре канон кѫтъва време ꙟн мънъстіреа Сан Медард. ꙟнтȣрнѫндȣсе ꙟн ȣрмъ ла мънъстіреа Сан Деніс лаў ꙟнтімпінат іаръщ прігонірĭ ел фȣ арȣнкат ꙟн темніцъ, ші дȣпъ че саў дезвіновъціт ꙟн Паріс, апоĭ і саў дат вое а тръĭ ȣндеĭ ва плъчеа. Акȣм саў ашезат Абелард ꙟнтрȣн лок сінгȣратік ꙟнтре Троіес ші Ножан лѫнгъ рiȣл Ардȣзан, ȣнде аў фъкȣт о бісерікъ мікъ де лȣт ші пае, ші поате къ ꙟн ачест лок лініщіт ар фі петрекȣт феріче, дакъ фаїма са че ера лъціть ꙟн тоатъ Франціа, нȣ іар фі адȣнат ші аіче схолерĭ песте 600, карії аў зідіт кілії пе лѫнгъ бісерікъ ші саў сȣпȣс аспримеĭ кіпȣлȣĭ де віецȣіре, нȣмаĭ спре а пȣтеа фі пе лѫнгъ дѫнсȣл ші а се фолосі де ꙟмвъцътȣреле лȣĭ.

ꙟн кȣрѫнд саў пріфъкȣт бісерікȣца лȣĭ Абелард прін схолерії съĭ ꙟн о зідіре де пеатръ, ші нȣміндȣсе Параклет саў ꙟнкінат дȣхȣлȣĭ сфѫнт ка мѫнгъіторȣлȣĭ, спре адȣчере амінте а мѫнгъерілор, че аў афлат ꙟн ачеастъ сінгȣрътате.

Пе ачеа време мȣрісе Абателе мънъстіреĭ Сан Гілда дін Бретанĭ, ші кълȣгърії аў алес кȣ ꙟмвоіреа Дȣкъĭ пе Абелард де а лор егȣмен, кареле ꙟнзъдар саў сіргȣіт а фаче аіче ꙟмбȣнътъцірĭ; кȣ тоате ачесте жĭ ръмъсесе ꙟнкъ недеждеа, де а ведеа пе соціа са, дȣпъ о деспърціре де 12 анĭ ла Параклет. (Ва ȣрма).

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕĬ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 2 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
ПЕНТРȢ
ꙞНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 44. ЄШІТ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (Ȣрмѧ).

Стелеле фъръ нȣмър, ачесте глобȣрі стрълȣчітоаре, пъмѫнтȣл арȣнкат ꙟн ноіан, ка ȣн вас слабȣ ꙟн міжлокȣл ꙟнтінсȣлȣї очеан пътрȣнд сȣфлетȣл омȣлȣї де о адѫнкъ мірare; ел съ сіргȣеще а ꙟнцълеце пȣтереа ші мъріреа ачелȣіа, чел ашеазъ ꙟн фаца ȣнор атѫта де мъреце прівірі; обсервеазъ мішкареа лȣмелор ші ачелеї маї мічі інсекте: планетеле че кълторескȣ ꙟн немърцінітȣл дешертȣ, фъръ а се ꙟндепърта вре одатъ дін дрȣмȣл лор; анімалȣл ꙟнзестрат кȣ ꙟнсȣшіте мъдȣлърі чел ацȣтȣръ а се стръмȣта дінтрȣ'н лок ꙟн алтȣл; ꙟнсфѫршіт омȣл а кърȣіа кȣцетаре мȣлт маї вреднікъ де мірare ꙟнкъ, петрече ꙟнтіндереа фъръ ка трȣпȣл се поатъ аї ȣрма ꙟн депъртателе сале кълторіі. Челе доȣъ мішкърі а пъмѫнтȣлȣї, ȣна ꙟн цȣрȣл осіеі сале, іар алта ꙟн цȣрȣл соарелȣї ні се паре ȣна дін челе маї марі фачері де біне а Пласмȣіторȣлȣї; фачере де біне неексплікатъ де тоате лецеле фісічеї. Ші чіне нȣ сар мірȣна де рапортȣріле че се афлъ ꙟнтрȣ ачесте мішкърі, ꙟнтре невоіле омȣлȣї ші а натȣреї? пъмѫнтȣл плекѫндȣсе пе осіа са ꙟмфъцошазъ соарелȣї дін кѫнд ꙟн кѫнд ѫмбеле сале капете, соарелȣї есте даторȣ кȣ ꙟмпърціреа зілелор ші а нопцілор сале, де алтъ парте мішкареа че'л арȣнкъ ꙟн ноіан ꙟл ꙟмпъртъшеще де челе патрȣ тімпȣрі ал анȣлȣї.

Ꙟнаінте ꙟнсъ де а ꙟнтра ꙟн ніще детаїлȣрі маї ꙟнтінсе асȣпра феноменелор мішкъреї, не вом мърџіні а дескріе кѫт се поате маї ꙟн скȣрт кѫтева дін леціле еї. Чеа ꙟнтѫїа есте: къ ȣн трȣп одатъ ꙟн рєпаос (одіхнъ), рѫмѫне вечнік ꙟн ачеастъ старе, афаръ нȣмаї деакъвре о прічінъ дін афаръ нȣ лар пȣне ꙟн мішкаре. Іар а доȣа; къ ȣн трȣп одатъ ꙟн мішкаре, пъстреазъ ꙟн вечі ачеастъ старе ꙟн ачеаш іȣцалъ ші дірекціе деакъ нȣмаї нȣ есте тȣлбȣрат де вре о прічінъ стреінъ. Асȣпра ачестеї доъ

препозіцій есте ꙟнтемеетъ тоатъ щіінца механічей.

Еȣлер зіче: къ тоате трȣпȣріле сѫнт ꙟн рапаос сеаў ꙟн мішкаре. Кѫт де ведератъ ні се паре о асемінеа препозіціе, тотȣшй е фоарте греў а џюдека деакъ ȣн трȣп се афлъ ꙟн ȣна сеаў ꙟн алтъ старе. Хѫртіа де пе масъ ні се паре а фі ꙟн рапаос, ꙟнсъ прекȣм пъмѫнтȣл ꙟнтрег съ мішкъ кȣ о маре ючалъ, неапърат ȣрмеазъ ка хѫртіа ꙟмпреȣнъ кȣ маса ші каса съ се мішче де одатъ кȣ дѫнсȣл. Де ȣнде ȣрмеазъ, къ: тотў ачеа че ні се паре ꙟн рапаос аре ачеаш мішкаре ка ші пъмѫнтȣл, ші нȣ есте ꙟн адевър декѫт ꙟнтр'ȣн рапаос пърȣт. Ȣн трȣп се зіче а фі ꙟн рапаос адевърат, кѫнд стъ ꙟн ачелаш лок нȣ ꙟн рапорт кътръ пъмѫнт, дар кътръ ȣніверс. Соареле сар афла ꙟнтрȣн ръпаос адевърат; деакъ нȣ сар ꙟмвѫрті ꙟн џȣрȣл осіей сале (дȣпре кȣм о кȣџетъ Хершел) ші нȣ ар фі арȣнкат кȣ тоате планетеле сале спре констелаціа лȣй Еркȣлес.

Май есте ꙟнкъ мішкареа адевъратъ сеаў абсолȣтъ, че се деосебеще де мішкареа пърȣтъ сеаў релатівъ д. п. пескарюл че съ ꙟнаінтеазъ кȣ лȣнтреа са пе кȣрсȣл ріȣлȣй веде малȣл фȣџінд пърѫндȣсе а фі ел ꙟн ръпаос, ачест фелў де рапаос есте пърȣт; кȣ тоате ачесте фісікȣл че пріівеще лȣнтреа мѫнатъ де валȣрі џюдекъ къ мішкареа са есте адевъратъ сеаў абсолȣтъ.

Кȣноскѫнд прінціпііле мішкърей се ведем че фачері де біне съ наскў дін еа; ꙟнсъ кѫте нȣ ісвореськў де ла ачеастъ леџе генералъ. Ріȣріле пріміръ мішкареа нȣ нȣмай спре ꙟнфрȣмсеціареа натȣрей, дар ꙟнкъ ка талазȣріле лор съ се пъстрезе ꙟн тоатъ лімпезімеа, къчй фъръ мішкаре апеле ꙟнгесȣіте ар фі арȣнкат моартеа ꙟн лъкȣінца омȣлȣй, кѫнд ꙟнзъстрате кȣ мішкареа адȣк дін ꙟмпротівъ рекореалъ ші родіре. Че прівідере ꙟн аджнчімеле мърілор, ꙟн ріпеле пе ȣнде се варсъ тоате ріȣріле лȣмей, ші ꙟн мішкареа асрȣлȣй че ле ꙟналцъ пе вѫрфȣл мȣнцілор!

Мішкареа нȣмай пȣцін аџȣтъ ла фрȣмсеца натȣрей: о кѫмпіе, ȣн пеізаж, о дȣмбравъ ȣн копачў фъръ мішкаре сѫнт трісте ші моарте. Че деосебіре дакъ ȣн зефір дȣлче сȣфлъ пінтре фрȣнзе ші де одатъ се веде свȣрѫнд о пъсърȣікъ де пе о креангъ пе алта, кокостѫрчій џюкѫндȣсе ꙟн апеле лініщіте а ȣнȣй лак, о тȣрмъ рътъчінд ꙟн фȣндȣл ȣней въй, ші чербȣл репезіндȣсе спрінтен де пе ȣн піск пе алтȣл.

Дар німік нȣй май плъкȣт декѫт ꙟнкѫнтареа пе каре омȣл о ръспѫндеще ꙟн џюрȣл лȣй. Оаре съ афлъ вре о кѫмпіе пе каре данцȣл ȣней пъсторіце съ нȣ о факъ веселъ? сеаў стѫнчй ръпаоасе кърора фіінца ȣнȣй сінгȣратік се нȣ лі деі о прівіре май меланхолікъ? кѫте ідее де амор ші феріchіре ꙟнсȣфлъ ведереа ȣнор атѫт де ꙟнкѫнтътоаре таблонȣрі.

Де вом обсерва феноменеле мішкърей ꙟн анімале, нȣмай пȣцін не вом міра де ꙟнсȣшімеа кȣ каре сѫнт ꙟнзъстрате пентрȣ а се стръмȣта дінтр'ȣн лок ꙟн алтȣл, дȣпъ капріціа сеаў невоіле лор. Плѫнта ащеаптъ о роȣъ дȣлче спре ай рекорі сінȣл, юар чербȣл алеаргъ спре а се адъпа ла фѫнтѫна апропіетъ, ꙟнсъ къте нȣй требȣе спре а пȣне ꙟн лȣкраре ачеастъ сінгȣръ фаптъ! окй карій съй ꙟнкȣноаскъ позіціа фѫнтѫней, пічоаре спре ал дȣче, мȣшкі карій съй пȣе ꙟн мішкаре пічоареле, ші о воінцъ спре ай ꙟнсȣфлеці. Ȣн лȣкрȣ фоарте де лȣат амінте есте къ, анімалее, кърора натȣра нȣ леаў дат нічй де кȣм арме спре а се апъра, сѫнт ꙟнзъстрате де о ючалъ неаȣзітъ, п. к. епȣреле, капріоара, калȣл ші алт. Кѫнд дін ꙟнпротівъ анімалеле ꙟнармате, аў о мішкаре ꙟн деобще лінъ ші гравъ. Тѫрѫтоареле компȣсе дін ніще верігй мішкътоаре, нȣ аў тревȣінцъ нічй де пічоаре нічй де аріпі, пентрȣ къ ші лъкȣінца ші нȣтрецȣл лор ѫл афлъ лѫнгъ еле.

(Ва ȣрма).

МОНȢМЕНТȢЛ ЛȢЇ АБЕЛАРД ШІ А ЕЛОІЗЕЇ.

(ꙟнкесре).

Абателе де Сан Деніс фъчеа претенції асȢпра мънъстіреї Арџентел, ші Елоіза пе атȢнче старецъ аȢ фост сілітъ а о пъръсі ꙟмпреȢнъ кȢ алте 10 маіче, ꙟнтре каре се афла ші доȢъ непоате а лȢї Абелард. Ачеаста леаȢ дърȢіт мънъстіреа са Параклет, леаȢ ашезат ꙟнсȢш аколо ші прін ачест пас аȢ дат клеветітȢрілор ноȢ прілеж де ал атака. Тоці дȢшманії сеї с'аȢ рълікат асȢпръ'ї пън ші Сф. Бенард, кареле ꙟнделȢнгат тімп се опрісъ а се скȢла асȢпра ȢнȢї барбат, пе кареле'л чінстеа, л'аȢ пѫріт акȢм, ші Абелард аȢ скъпат кȢ маре невое де ꙟнкісоаре ші аȢ воіт а кълъторі ла Рома спре а се десвіновъці ꙟнаінтеа Папеї. ꙟн кълъторіа са пе ла КлȢнї аȢ візітат пе абателе де аколо нȢміт Петрȣ чел чінстіт, кареле ꙟндȢіошіт де ненорочіреа лȢї Абелард с'аȢ фъкȢт міжлочіторїȢ ші л'аȢ ꙟмпъкат кȢ Сф. Бенард. Петрȣ л'аȢ апарат ші ла Рома кȢ аџȢторїȢл пріетенілор сеї ші Абелард ертат фіінд аȢ петрекȢт ръмъшіца зілелор сале ꙟн сінгȢрътате. Прін аспра са ꙟнфрѫнаре ші сȢпъръріле че нічї одатъ нȢ с'аȢ депъртат дінініма са, аȢ слъбіт пȢтеріле трȢпȢлȢї съȢ, ші аȢ мȢріт ла 2 Апріліе 1142 ꙟн вѫрстъ де 63 анї, лъсѫнд пілдъ де ꙟнфрѫнареа віецеї.

Абелард аȢ ростіт дорінца де а фі ꙟнмормѫнтат ла Параклет, ші Петрȣ чел чінстіт аȢ трімес трȢпȢл съȢ ла Елоіза, кареа аȢ трьіт ꙟнкъ 20 анї ші апоі с'аȢ ꙟнмормѫнтат лѫнгъ дѫнсȢл. ꙟн анȢл 1800 с'аȢ стрьмȢтат ченȢша лор ла мȢзеȢл дін Паріс ші лі с'аȢ фъкȢт Ȣн монȢмент дȢпъ гȢстȢл веакȢлȢї ал 12-ле, кареле ла 1820 с'аȢ ашезат кȢ маре соленітате ꙟн цінтерімеа деспре ръсъріт, Ȣнде тінереле парісіене ꙟн фіеш'каре прімъваръ візітеазъ монȢментȢл ненорочіцілор аманцї, ші спре адȢчереа амінте ле хърьзеск кȢнȢнї де флорї.

С. С. Б.

АБАТЕЛЕ ЕПЕ́.

Дін тоці бърбацїї че саȢ дедат маї кȢ сеамъ едȢкаціеї сȢрдо-мȢцілор, нȢ се афлъ нічї ȢнȢл а кърȢїа нȢме се фіе маї общеще кȢноскȢт ꙟнтре попор декѫт АбателȢї Епе́.

Чеа ꙟнтъіе схоалъ де сȢрдо-мȢції дȢпъ кȢм се зіче с'аȢ ꙟнфіінцат ла Кадікс, де Ȣн еспаніол нȢміт Іаков-Родрігі Переір. Ачеста афласъ фȢндаментȢл сістемеї сале ꙟнтрȣ Ȣн аȢтор еспаніол Фаізо, ꙟнсъ пентрȣ ал дісвълі ыаȢ фост де невое ꙟнделȢнгате ꙟнделетнічірї ші о маре ръбдаре. Схоала де Кадікс нȢ ісбȢті, ші Переір вені ꙟн Франціа. Чеа ꙟнтъіа ꙟнчеркаре че аȢ фъкȢт аколо; саȢ сокотіт де тоці о мінȢне. Д. Азі Етавіні діректор посесіілор де Бордо, ыаȢ фост ꙟнкредінцат пе фіїȢл сеȢ, ші ачеаста а доȢа едȢкаціе атѫта фȢ де німерітъ, ꙟнкѫт академіа щіінцелор апробъ сістемȢл сеȢ, ыар ріга ії дъдȢ прівілегії де Ȣн пенсіон кȢ тітлȢ де Інтерпретор.

МетодȢл лȢї Переір ера ка Ȣн містер, ші се деосебеа ꙟн тотȢл де ачел че се Ȣрмеазъ астъзї; Елевії сеї артікȢла ші конверсȢеа лъмȢріт, чїї маї прічепȢції дінтре еї пътрȢндеа ші сензȢл конверсаціеї прін мішкареа бȢзелор, пе чіелалці ії депріндеа прін міжлокȢл Ȣнеї алфабет манȢал. Пентрȣ аї депрінде сокотеліле, ел ꙟнтребȢінца о машінъ арітметікъ іскодітъ де дѫнсȢл, че о зіче а фі мȢлт маї перфектъ декѫт а лȢї Паскал.

Фолосітоареле сале іспръвї і фъкȢ конкȢренції,

ꙟнтре ачещіа се ꙟнскріе ші бȣнȣл Абате Епé, ꙟнсъ нȣ дін егоісм даръ дін бȣна са плекаре. Ел пропȣнеа семнеле методіче а тімпȣлȣї ачелȣіа, Перєȣр стріга претȣтіндене къ ачеастъ сістемъ ар фі кȣ непȣтінцъ де а се аплека, ші скрісъ ꙟнадінс спре а о аперісі, ꙟнсъ абателе авеа міі де кȣвінте ла ачест дріг каре ші тріȣмфъ. Абателе Епé ера нъскȣт ла політіа Троа (Франціа) ші авеа ка ла 7.000 лівре веніт пе ан, ачеастъ сомъ абіе ії ера де аџѫнс пентрȣ челе ꙟнтъї келтȣеле а ашезъмѫнтȣлȣї сеȣ̆, ꙟнсъ бърбації чії марі а епохеі сале, ера фоарте џенероші ші маї алес атȣнче кѫнд се ворбе де а да ꙟндестȣл щіінцелор, артелор ші афлъріілор челор марі. Абателе афлъ ꙟн ноблесъ інімі сімцітоаре, Дȣка де Пантіевре ії аџȣтъ фоарте мȣлт, пілдеї кърȣіа ȣрмъръ ші алції маї мȣлці, прін каре міжлок схоала Абателȣї се ȣмплȣ де елеві.

Скрііторії тімпȣлȣї сеȣ̆ повестескȣ̆, къ ел віецȣеа кȣ сермаії сеї сȣрдо-мȣці ка ȣн пърінте ꙟн міжлокȣл фіілор ші фоарте адесе іл ꙟнтѫлнеа нещіне ꙟмбръкат кȣ страе векі ші маї рȣпте, кѫнд елевії съї ера ꙟндестȣл де біне ꙟнбръкаці, нȣтріці ші сȣпȣші челор маї марі прівігері ші ꙟнгріжірі.

Екатеріна Росіеї трімісъ дарȣрі Абателȣї Епé, ка о мъртȣрісіре а ꙟналтеї сале стіме, че пъстра пентрȣ лȣкръріле ачестȣї маре бърбат, ꙟнсъ ел і ле ꙟнтоарсъ респȣнзѫнд ꙟмпърътесії

АБАТЕЛЕ ЕПÉ.

тȣторор Росіілор, къ ар фі мȣлт маї бȣкȣрос деакъ іар тріметe ȣн сȣрдо-мȣт дін цара еї.

Дȣпъ атѫтеа остінеле пȣтеа креде чінева къ сістема марелȣї бърбат съ нȣ фіе ꙟмбръцошатъ де гȣвернȣл францез! ȣн алтȣл ꙟн локȣл сеȣ̆ ар фі доріт ка макар тѫрзіȣ̆ дескоперірea са съ о вадъ ꙟмфлорінд сȣб сџіда адміністраціеї. ꙟн ȣрмъ Д. Сікард аȣ̆ деректорат ꙟнделȣнгат тімп схоала сȣрдо-мȣцілор дін Паріс, ачестȣіа се кȣвіне лаȣ̆дъ пентрȣ чеа маї маре парте дін десъвършіреле фъкȣте астъзі ꙟн ачеастъ артъ інџеніоасъ. Ȣнȣл дін елевії абателȣї Сікард, мощенітoрі зелȣлеї ші прінціпіілор ꙟнвъцъторюлȣї сеȣ̆, саȣ̆ ꙟнчеркат а статорнічі ꙟн Белџіа ші ꙟн маї мȣлте політії а Франціеї схоале пентрȣ сȣр-

до-мнȣці, пȣлікѫнд ші ȣвражȣрі ꙟсемнате прін ꙟвъпъеата ꙟндȣраре че домнеще ꙟн стілȣл сеȣ ші лъмȣріта дескріере а сістемеі де ꙟмвъцътȣра сȣрдо-мȣцілор.

ПАПАГАЛȢЛ.

Ꙟнтре папагалі ші моміце ексістъ оаре каре дȣшмъніі, че сѫнт оарекȣм кȣріоасе обсервѫндȣле. Ачесте доȣъ фамілії де анімале лъкȣеск ачелеші церї, ші аȣ маї тоці требȣінцъ де кълдȣра зонеі екваторіале. Тот ачелеші пъдȣрі ачелеші союрі де фрȣктȣрі слȣжеск де адъпост ші віпт атѫт моміцілор кѫм ші папагалелор. Іі се пар зіче натȣралістȣл а ꙟнформа ꙟнтре дѫншії о соціетате, сѫнт доȣъ нації рівале ші тотдеаȣна вечіне, се кацеръ амѫндоі пе ачіаші ко-

пачї, ашазъ кѫїбѫріле лор ꙟн апропіере ѫнеле дѫ алтеле, аѵ ачеꙗш констітѫціе соціеалъ, ачелеш наравѫрї ші обічеꙋрї. Папагалїї се гъсескѵ ꙟн інсѫлеле Аѵстралієї ші ꙟн Амеріка ла Сандомінго, Іамаіка ші Кѫба, ші соꙋріле ѫнеї інсѫле се деосебеще де челелалте. Траꙋꙋл лор есте мѫлт маї ꙟнделѫнгат декѫт дѫпъ кѫм ꙟндеобще се ꙟнсемнеазъ. Папагалїї віецѫескѵ пънъ ла вѫрстъ де оптзечї ші о сѫтъ зече анї.

Църіле кълдѫроасе че лъкѫескѵ папагалїї сѫнт мѫлт маї ꙟн рапорт кѫ організаціа лор, декѫт температѫра чеа скімбъчоасъ а църіlор ноастре. Ѫнїї зік къ клочіреа оѫълор де папагалї нар пѫтеа съ се ѫрмезе ꙟн клімеле ноастре, ꙟнсъ ачеастъ зічере есте фалсъ, пентрѫ къ фоарте адесъ орї с'аѵ възѫт ꙟн Европа клочінд папагалїї оѫъле лор пънъ ла скоатереа пѫілор. Ї фак марї пръзї пін пъдѫрї, сфъшіе фрѫктѫріле пънъ ла влъстърї ші гръѫнце. Індіенїї щіѵ аї лові кѫ ніще съџецї ꙟнкъпъцінате де ѫн фел де перінѫце де бѫмбак, че аморцеще ловітѫра, ꙟнкѫт папагалѫл пікъ ла пъмѫнт нѫмаї амеціт. Пе дѫншії 'ї прінд ашіждереа, апрінзѫнд ла трѫпінеле копачілор ніще плѫнте а кърора фѫм 'ї імбатъ, кѫм аѵ кързѫт ѫнѫл дін трѫншії, чіелалцї ꙟнчеп а слобозі ніще ціпете дѫрероасе прін каре съ паре а тѫнгѫї ненорочіта соартъ а компаніонѫлѫї лор.

Ѫн папагал де кѫрѫнд прінс, есте адесъ орї кѫ непѫтінцъ а се ꙟмблѫнзі, ші прімеждіос де апропіет. Пентрѫ аї абате де ла наравѫл лор че есте а мѫшка ші а сгъріе, требѫе а фѫма тітѫн ꙟн апропіере де дѫншії, фѫмѫл 'ї імбатъ ші ꙟн ачест кіп се маї ꙟнблѫнзескѵ пѫцін.

Ꙟнтре соꙋріле де папагалї се афлъ ші ѫнѫл нѫміт Какатоѐ, ачеастъ пасере есте фоарте кѫріоасъ прін прічепереа ші фрѫмсеца са. Нѫмеле де какатоѐ і с'аѵ дат дѫпре ціпетѫл сеѵ, ел ꙟмвацъ а ворбі маї кѫ маре греѫтате декѫт челелалте соꙋрї де папагалї.

Ії се деосебескѵ де адевърацїї папагалї, прін ѫн кѫкѫїѵ ашезат ꙟн вѫрфѫл капѫлѫї, ачест кѫкѫї есте мішкътор ші пасереа 'л сбѫрлеще ꙟн моментеле де мѫніе сеаѵ де о маре бѫкѫріе кареї дъ о прівіре мѫлт маї фрѫмоасъ. Мішкъріле трѫпѫлѫї лор аѵ ѫн че пре граціос. Фіінд къ ії сѫнт фоарте бѫкѫрошї де десмърдърї, ші де ѫн характер блѫнд, апої кѫ маре ѫшѫрінцъ съ демотіческ, ші се сѫпѫн нѫмаї ачелора каре іаѵ крескѫт дар ші стреінілор чії нетезескѵ пѫцін.

Бѫфон помінеще деспре ѫн Какатоѐ че ар фі възѫт ꙟн 1775 ла ꙗрмарокѫл де Сан-Жермен ла Паріс. Ел ръспѫндеа прін семне ла оарекаре ꙟнтребърї, ꙟнсемна нѫмърѫл прівіторілор, възсеаоа страслор, пънъ ші чеасѫл.

Ачест фел де папагалї нѫ се кѫвіне аї лъса слобозї прін одъї, кънчї пліскѫл лор чел фоарте вѫртос, ꙟндатъ стрікъ тапісѫріеле ші лемнѫл мобілелор. Пентрѫ пасіа лор каре есте а чокні пѫрѫреа кѫ пліскѫл, лі се пѫн ꙟнаінте кѫте о бѫкатъ де лемн вѫртос ꙟн каре ії чеаркъ неконтеніт пѫтереа пліскѫлѫї.

Ікоана ноастръ де астізї ꙟнфъцошазъ ѫн папагал ші ѫн какатоѐ.

МАДАМА СТАЕЛ.

Маї тоате націїле Европеї аѵ възѫт а се амъза фемеї ꙟн політікъ ла рангѫл челор маї вестіцї ꙟмпърацї. Ла сінгѫрѫл попор ѫнде леџеа лї опрі счіптрѫ, о фемеіе мѫнтѫї монархіа, ашезѫндѫсе прін бърбъціа са чеа інспіратъ, ꙟн рангѫл челор маї марї ероі. О алта рѫдікѫндѫсе прін пѫтереа кѫџетърєї, прін ілюзіа кѫвѫнтѫлѫї ші а стілѫлѫї маї пресѫс де сексѫл

еĭ, се пȣсе ꙟн літератȣръ ꙟн рангȣл челор маĭ марĭ барбацĭ.

Мадама Стаел прін нащереа еĭ ла Паріс ꙟн 22 Апріл 1766 ꙟнсемнъ сфѫршітȣл а доȣъ векȣрĭ. Еа ера авеа де зече анĭ кѫнд пърінтеле съў Д. Некер вестіт фінансіер ші скрііторꙋ аў ꙟнтрат ꙟн требіле статȣлȣĭ. Маĭкъса мадама Некер саў ꙟнсерчінат еа ꙟнсȣшĭ кȣ едȣкаціа фіїчеĭ сале. ꙟн сістіма де ꙟмвъцътоаре авеа атѫта німеріре ші потрівіре кȣ натȣра елевеĭ ꙟнкѫт тоате цінтеа а фаворісі дісвъліреа дȣхȣлȣĭ. Салонȣл ȣнде мадемоазела Некер овічнȣіт шеде пе ȣн скъȣеш, лѫнгъ жѫлцȣл маĭчеĭ сале, ера пентрȣ дѫнса одаꙗ че маĭ фаворітъ, аколе се трѫта челе маĭ ꙟналте ꙟнтребърĭ, Томас, Бȣфон, Раінал, Мармонтел се ꙟнтѫлнеа аіче кȣ Шамфорт, Грімĭ, каріĭ кȣ тоціĭ прецȣꙗ комворвіреа ȣнеĭ копіле а кърꙗ віочꙋне ші дȣх жĭ пȣнеа ꙟн міраре. Четіреле лор жĭ продȣчеа о ꙟнтіпъріре екстраордінаръ. Ла ал чінчспрезечелеа ан еа аў фъкȣт екстрактȣл кърцеĭ ꙟнтітȣлатъ Дȣхȣл лецілор кȣ аднотаціĭ, ші дȣпъ ꙟндемнȣл лȣĭ Ренал адъогъ вестітȣлȣĭ съў ȣвраж, о бȣкатъ деспре ревокаціа (десфіінцареа) лецȣіреĭ де Нант.

Рареорі ꙟнцелецереа се фолосеще кȣ ковършіре фъръ вътъмареа трȣпȣлȣĭ. Сънътатеа мадамеĭ Некер слъбеа дін зі ꙟн зі. Трошін жĭ орѫндȣĭ се меаргъ ла царъ ꙟн аер словод ші де а пъръсі тоатъ ꙟмвъцътȣра серіоасъ. Де ла ачеастъ време мадама Некер ꙟмпіседекатъ ꙟн планȣріле сале де едȣкаціе ле ші пъръсі кȣ тотȣл. Слобозеніа ȣнеĭ віецȣірĭ лȣкрътоаре дъдȣ ȣн сбор ноў талентȣрілор фіїчеĭ сале; ꙟнсъ нȣ ші ачеа рѫвнъ че аў авȣто ла фачіреа ȣвражȣлȣĭ.

ꙟнтре Д. Некер ші фіїкъса домнеа чеа маĭ стрѫнсъ сімпатіе: дін партеа ачестеĭ дін ȣрмъ ачеаста ера кеар о патімъ че ісвореа дін ідолатріе ші ȣн респект че се асемъна к'ȣн кȣлт. Еа дін копілъріе арътъ сȣпȣнереа фіеаскъ пънъ ла ачел град, ꙟнкѫт іші ꙟнкіпȣеа къ ар фі де даторіе а лȣа ꙟнтрȣ ꙟнсоціре пе Енглезȣл Жілбон пентрȣ къ ачеста афлѫндȣсе ꙟн каса пърінтелȣĭ съў петрекȣсе ꙟмпреȣнъ чіĭ ꙟнтъĭ анĭ а копілъріеĭ сале, пентрȣ каре фъкȣ ші серіоасъ пропȣнере маĭчеĭ сале. Мадама Стаел ла прівіреа Д. Некер се арътa тот кȣ ачеле аплекърĭ де ꙗвіре кȣ каре саў арътат кѫнд ера ꙟн върстъ де зече анĭ. (Ва ȣрма).

ФЛȣТȣРȣЛ КАП ДЕ МОРТ (SPHYNX ATROPOS. L. ACHERONTIA Atropos.

Дінтре флȣтȣрії де ноапте, чел маĭ маре ші маĭ фрȣмос соĭꙋ есте флȣтȣрȣл кап де морт, нȣміт асфелꙋ де пе ȣн семн ꙟн кіпȣл тідвеĭ афлъторꙋ ла піепт. Ла ачеастъ інсектъ лъцімеа аріпелор денаінте ꙟнтінсе, есте де ла 4 пънъ ла 5 палмаче, ꙗръ ла ȣнеле соꙋрĭ песте 5 палмаче, ші трȣпȣл чел грос маĭ ка децетȣл есте лȣнг де 2 ші $2^1/_2$ палмаче. Аріпеле денаінте пе партеа деасȣпра, сѫнт ченȣшіĭ ꙟнкісе кȣ десенȣрĭ ꙟн форма валȣрілор, каре сѫнт галбіне ші негре, пе лѫнгъ каре се афлъ ꙟнкъ іче ші коле ніще пете рошіĭ ꙟнкісе нерегȣлате каре'с акоперіте кȣ о пȣлбере албъстріе; ꙟнсъ аріпеле дінапоі сѫнт гълбіĭ, ші пе ла марціні кȣ доȣъ корделе негре тот ꙟн ачеіаш депъртаре ȣна де алта. Партеа де десȣпт а трȣспатрȣ аріпілор есте галбън-дескісъ кȣ дȣнцĭ негрĭ, каре кореспȣнд челор де пе партеа деасȣпра, трȣпȣл есте пърос, капȣл негрȣ, окіĭ кастаніĭ, коарнеле челе скȣрте ші тарĭ де піпъіт сѫнт негре кȣ вѫрфȣріле албе, піептȣл есте ꙟнзъстрат кȣ арътатȣл семн, ꙟн кіпȣл ȣнȣĭ кап де морт ші де колор галбън албіў, партеа дінапоі есте гълбіе кȣ шесъ дȣнцĭ негре ші ȣна деалȣнгȣл ка о кордеа албъстріе. Ачест соĭꙋ де флȣтȣрĭ де ноапте прічінȣеще ꙟн сборȣл съў ȣн вȣет ші афаръ де ачеаста слобоаде ꙟнкъ ші ȣн тон аскȣціт, пре каре ȣніĭ 'л сокот ка ȣн фелꙋ

ФЛȢТȢРȢЛ КАП ДЕ МОРТ (SPHYNX ATROPOS. L. ACHERONTIA ATROPOS).

де мȣџет тѫнгȣіторꙋ, ші каре дȣпре Роміȣр се зіче къ сар іска прін фрекареа коарнелор де пі- пъіт кȣ ачеле де мѫнкаре. Ȣнії зік къ флȣтȣ- рȣл слобоаде ачест тон кѫнд оаречіне ѫл ціне стрѫнс ꙟнтре деџете, саꙋ кѫнд лар ꙟнкіде ꙟн- тр'о кȣтіе. Оміда ачестȣї флȣтȣр есте ȣна дін челе маї фрȣмоасе, колорȣл еї чел пропріꙋ е- сте верде гълбіꙋ; пе ла гȣрї се траг ꙟн сȣс ꙟнтр'о дірекціе кȣлкатъ, ȣна дȣпъ алта ніще корделе галбіне ші албастре, каре се ꙟмпреȣ- нъ ꙟн міжлокȣл спінъреі; пінтре ачесте сѫнт ꙟмпръщіете ніще пȣнтȣрї негре. Оміда де плін крескȣтъ есте лȣнгъ де 4 палмаче ші гроасъ де $^2/_3$ палмаче. Вѫрфȣл корнос ші пȣцін ꙟндо- іт, кȣ каре сѫнт ꙟнзъстрате оміделе ꙟдевъра- тȣлȣї соꙋ де флȣтȣр де ноапте, се афлъ ші ла ачеастъ омідъ нȣмаї ел нȣ есте нетед, ші де колор гълбіꙋ. Ачеастъ омідъ се афлъ маї мȣлт пе іасмін ші рареорї ші пе мътръгȣнъ (amonium). Кѫте одатъ флȣтȣрȣл адеменіт де лȣмінї с'аꙋ лампе ꙟнтръ прін ферестіле дескісъ ꙟн одъї ꙟн каре ꙟмпреџꙋраре сȣперстіціа нȣ аꙋ лъсат фъръ а сокоті къ ел есте вестіторꙋл ȣнеї морцї ꙟн ачеа касъ, ꙟн каре аꙋ ꙟнтрат.

Спре а пȣте къпъта, ачест рар флȣтȣр де ноапте, пентрȣ колекціе, требȣї съ се каꙋте о- міда пе фрȣнзе де картофле ꙟнкъ дін лȣна лȣї Авгȣст саꙋ ші Іȣліе, ші съ се ꙟнкідъ ꙟнтр'о кȣтіе кȣ ръсȣфлъторї ші кареа а тріа парте се о ȣмпле кȣ пъмѫнт ȣмед, ш'апоï съ се хрънеас- къ кȣ фрȣнзе проаспете де картофле пънъ кѫнд аꙋ крескȣт де тот. Ꙟнсъ съ нȣ се ашезе ла разеле соарелȣї с'аꙋ ла траџереа аерȣлȣї, даръ съ се ȣрмезе ка ші ла оміделе гѫндачілор де матасъ, каре ла а лор пріфачере н'аꙋ невое де пъмѫнт. Дакъ тімпȣл пріфачереї ачестеї оміде се апропіе, атȣнчї ꙟнтръ ꙟн пъмѫнт, ȣнде дȣ- пъ кѫтева зіле се пріфаче ꙟнтр'о пъпȣшъ рош- кастаніе, дін каре есъ флȣтȣрȣл дȣпъ тречереа де кѫтева съптъмѫнї. Ꙟнсъ кѫте одатъ кѫнд се ꙟнтѫмплъ пріфачереа лор пре тѫрзіꙋ, атȣн- че ръмѫн ꙟн пъпȣшъ ші кѫтева лȣнї, адекъ стаꙋ ші песте іарнъ, ші есъ токмаї ꙟн прімъва- ръ дін ꙟнвъліторъ. Ꙟн ачест тімп а пъръцеї лор морцї, требȣе съї ферім атѫт де џер кѫт ші де кълдȣрї песте мъсȣръ, ꙟнкъ ші пъмѫн- тȣл ꙟн каре петрекꙋ требȣе съ фіе ȣмед фъръ де а се ȣда пъпȣша, кареа нȣ требȣе а се дес- вълі даръ а о лъса ꙟн ꙟнсȣш прегътітȣл еї лъ- каш.

І. М. о

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 9 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 45. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ (ȣрма).

Ачесте сѫнт інсектеле еле нȣ аȣ алте пȣтері де апъраро декѫт фелюрімеа мішкърілор, п. к. флȣтȣрȣл скапъ де ȣрмърітȣл пасерілор прін сборȣл съȣ чел котіџіторю, паінгѫнȣл се арȣнкъ кȣ репеџюне пе дȣшманȣл лȣї коборѫндȣсе ꙟн лȣнгȣл џесетȣреї сале ка ȣн марінар гібачю пе отгонȣл коръбіеї; Хемеробȣл ѫші акопере тот трȣпȣл де ніще атомȣрі аріноасе, ꙟнкѫт възіндȣл плȣтінд пе апъ лаї сокоті де о бȣкатъ де лемн пȣтред, кȣ тоате ачесте сеара се пріфаче ꙟн мȣскъ ші се ꙟнфрȣмȣсецазъ кȣ доȣъ аріпї стрълȣчітоаре.

Лъсѫнд ачесте ші лȣѫнд амінте пещіле, нȣ пȣцін не пȣне ꙟн мірарe възінд къ флȣідȣл чел ꙟнкȣнџюръ і слȣжеще пентрȣ а зіче аша ка де о гръсȣръ, ші аџюторації де ꙟнотътоареле лор, ії се преȣмблъ кȣ ȣшȣрінце прін а лор статȣрі. Натȣра ꙗаȣ ꙟнзестрат кȣ о вешікъ плінъ де аер, пе каре ії о ȣмфлъ с'аȣ о стрѫнг воінд а се ꙟнълца с'аȣ а се коборѫ. Алції сѫнт ꙟнзестрації ка пасеріле де о гіндȣръ о лѣіоасъ ашезатъ ꙟн крещітȣл капȣлȣї, че не'нчетат смълџȣеще солзії, ші ѫї апъра де ꙟнсȣшімеа ліпічоасъ а апеї.

Черчетѫнд кȣ деамънȣнтȣл ефектеле мішкъреї, де ла лȣмеле съ чс ꙟмвѫртескȣ ꙟн ноіан пънъ ла інсекта невъзȣтъ каре пȣне ꙟн мішкаре оасіле, мȣшкії ші ꙟнсфѫршіт тоате мъдȣлъріле сале пентрȣ а мерџе, а сбȣра саȣ а ꙟнота, нȣ пȣтем а нȣ не міра де а тот ꙟнцелепчюнеа проніеї, къчї тот ачеа леџе пъстреазъ стелеле, ꙟнфрȣмсецазъ натȣра, ші дъ віацъ плѫнтелор ші анімалелор; ші токмаї ꙟн ачесте прівірї інтересанте се паре къ ȣрзіторюл не ꙟндеамнъ а къȣта довезї де а тот пȣтернічіа ші бȣнътатеа са.

Ачесте че ам зіс пън акȣм, сѫнт ꙟндестȣлътоаре пентрȣ ка фіінцеле челе маї мічї съ се факъ інтересанте ꙟн окії тȣтȣрора.

Леџеле атракціеї пъстреазъ лȣмеле ші лъкȣіторії ачестора пъстреазъ а лор віецȣіре прін вікленііле челе маї дешенцате ші дȣіошіе мȣмеаскъ. Семінціїле пȣтерніче ші сінџероасе нȣ ні-

міческ нічї кȣм пе челе славе. О кȣмпеніре десеvѫршітъ домнеще ꙟн натȣръ ші німікъ ꙟн трѫнса пȣї рȣінат. Інсекта невъзȣтъ аȣ пріиміт міжлоаче де апъраре, ші поате а се лȣпта сеаȣ а скъпа де дȣшманї. Оаре леȣл аскȣнс ꙟн десіміле кодрілор ȣнде пѫндеще пе газела фрікоасе а къріа фȣгъ се асеамънъ кȣ юцала вѫнтȣл, се афлъ ꙟн о старе маї пріінчоасъ декѫт паінгѫнȣл че ꙟнтінде мреже, мерџе ла вѫнътоаре ші се ꙟнтоарче ꙟнкъркат де прада са? армеле џерȣлȣї селбатік сѫнт маї прімеждіоасе декѫт а веспеї ші цѫнцарȣлȣї? Арȣнкацї о прівіре асȣпра апеї рiȣрілор ші а очеанȣлȣї, ші вецї фі ȣіміці де фелюрімеа лъкȣіторілор еї. Аколо Місгрінȣл вестеще апропіереа фȣртȣнеї гѫрбѫрѫнд лȣчїȣл апеї, Тортепілеле ші жігнотеле електріче, че се пар а фі славе ші пъръсіте, сѫнт ꙟнармате де ніще солзї металічї че аȣ ꙟнсȣшіреа ȣнеї апарат галванік, ꙟнкѫт скапъ де репаріцеі лор непріетінї ловіндȣї кȣ ачестіа ка кȣ о ловітъръ де фȣлџер. О мȣлціме де пещї есъ дін апъ ші се цін ꙟн аер пентрȣ а скъпа де ȣрмъріреа алтора,

(Ва ȣрма).

КОЗАЧІЇ.

ꙟнаінте де а ꙟнкȣноаще четіторілор ностри історіа козачілор, не вом мърџіні пентрȣ ачеастъ датъ а чіта нȣмаї кѫтева дін кѫнтечеле лор, каре вѫдескȣ ꙟн дестȣл оріџінеа ші карактерȣл національ а ачестȣї попор дешенцат.

Кѫнтекȣл есте сінгȣра формъ де поезіе че кȣноск козачії, сінгȣра че се нъвъреще кȣ традіціа, ші прін ȣрмаре сінгȣра че поате фі ꙟнсȣшітъ наравȣрілор челор аместе кате пе каре козачії леаȣ пъстрат сȣб фелюрітеле домнірї. Поезіа ачестор кѫнтіче есте ꙟн џенерал сімплъ ші аспръ, фраселе сѫнт скȣрте ші ꙟнгесȣїте, фігȣреле ші ꙟнкіпȣіреле раре, ꙟнсъ кȣ тотȣл фірещї ші віоаіе.

Мȣлцї хатманї сеаȣ шефї а козачілор аȣ кȣлтевіт поезіа, ꙟнсъ прін ачеаста ії наȣ кѫȣтат нȣмаї аші ꙟндестȣла плъчеріле, кѫнтечіле лор ера маніфестȣрї політіче ші прокламації ресбоїніче. Ȣна дін челе маї фаімоасе ꙟн ачест фелїȣ есте ачеа а хатманȣлȣї Мазепа, аліатȣл лȣї Карол XII. Мазепа ачел пацȣ полонез а кърȣіа соартъ екстраордінаръ ꙟн атѫте рѫндȣрї аȣ ꙟнсȣфлат пе поецї ші артістї, а кърȣіа бравȣръ ші карактер енерџік іаȣ агонісіт ꙟн а са патріе адоптівъ ȣн нȣме маре (*).

Алцї хатманї ш'аȣ кѫнтат ії ꙟнсȣші ізбѫнзеле лор, сеаȣ сȣвеніреле векілор ероï, ші прін ачест кіп ії тотдеаȣна аȣ кѫȣтат а ꙟнсȣфла козачілор дȣхȣл чел векїȣ де неатѫрнаре ші де ꙟндрѫзнеалъ.

Пе Боіан козачії 'л прівескȣ ка де пърінтеле поезіеї, адекъ къ ел ар фі чел маї векїȣ поет а кърȣіа сȣвенір лаȣ пъстрат.

ꙟн Ȣкраніа маї сѫнт ꙟнкъ ȣн маре нȣмър де кѫнтіче ресбоініче каре нȣ дескріȣ вре о ꙟнтѫмпларе партікȣларъ, сеаȣ вре о персоанъ кȣноскȣтъ; ачесте сѫнт тоате кѫнтече де порніре, де адеіо, маршȣрї ші кѫнтече де ꙟнмормѫнтаре. Ніще асеменеа фелюріте продȣкції требȣеа съ се івеаскъ ꙟн маре нȣмър, ла ȣн попор не'нчетат тȣлбȣрат де нъвълірї резбоїніче. Тоате ачесте поезії ꙟмфъцошазъ арогантіа, деспрецȣл віецеї, ші драгостеа пентрȣ слобозеніе. Віочюнеа ші делікатеца раре орї се зърескȣ.

Кѫнтечеле де аморїȣ сѫнт преа пȣцін обічнȣіте, къчї ачещї гросȣланї ресбоїнічї тотдеаȣна кълърї, віецȣінд маї мȣлт кȣ лънчеле декѫт кȣ фемеіле лор, пȣцін съ ꙟнгріжеа де плъчеріле ȣнеї віецȣрї соціале; ші ачеаста дін доȣъ прічінї ꙟнтѫї дін ліпса времеї ші а доȣа дін а гѫстȣлȣї. Кȣ тоате ачесте се афлъ іче ші коле кѫте ȣн кȣплет де о фръџезіме ші де о невіновъціе кȣ totȣл плъкȣтъ.

Есте де ꙟнсемнат къ ꙟн кѫнтечеле лор де адіео маї тот деаȣна фемеіле ворбескȣ, бърбації кȣ тотȣл - дедаці бȣкȣріеї де а порні ші а се лȣпта ꙟн ръсбоаіе, ръспȣнд фемеілор челор ꙟнтрістате прін ніще мѫнгѫерї дестȣл де каваліере.

Ȣрмъторїȣл версȣ а поетȣлȣї Падȣра, дескріе

*) Вестітȣл поет енглез Лорд Бірон аȣ компȣс о поемъ асȣпра соартеі лȣї Мазепа ші каре се афлъ традȣсъ ꙟн ромѫнеще де Д. І. Еліад.

карактерȣл, наравȣріле козачілор ші ꙟфъцоша-
зъ ꙟн тотȣл поезіа лор.

Лȣна де норі с'аскȣнде,
Фȣртȣна пе мȣнџі џеме;
Фантомеле де ноапте,
Тот локȣл аȣ кȣпрінс:
Чін'ар маї дормі оаре,
Сȣб тȣфе'н астъ време
Кѫнд феара сѫнџереазъ,
Вѫнатȣл че аȣ прінс?
Козакȣл ꙟсъ есте,
Нъскȣт фъръ де фрікъ
Пічоареле'ші ꙟмбракъ,
Къчюла'нкап свърлінд
Мȣстеаца'ші ресȣчеще,
Ші ръпіде се ȣркъ
Ꙟн лȣнтреа са чеа мікъ,
Ка фȣлџерȣл перінд.
Спȣмоасъ алба ȣрмъ,
Че лата'ї въслъ ласъ,
Ла църмȣрі депъртате,
Нȣмаї съ ва сфърші!
Фіе черюлȣї мілъ,
Де сȣфлетȣл че пасъ
Кѫнд сбоаръ ка съџеата,
Кȣ ел а с'ꙟнтълні!
Ел ка пасъреаі каре,
Кȣ прадъ веџȣеще
Інвечї пе дѫнсȣл лакрімї,
Нȣ ла'ȣ ꙟндȣіошіт;
Ел фȣръ, ші ꙟн ȣнгії,
Сфарамъ спъркȣеще
Крещін ка ші пъгѫнȣл,
Чін кале і'аȣ зъріт.
Де чер пȣцін'ȣї пасъ,
Лȣнџі ворбе нȣ юбеще
Ꙟн лȣме нȣ кȣноаще,
Фъръ сінџе ші омор.
Де понтȣл, Еȣксін лȣчіȣ
Кȣ ȣндаї лініщітъ
Ꙟн че парте козакȣл,
Се дȣсъ д'ал сеȣ дор?
„ Ꙟн локȣрі речї де геаць,
Сȣб врȣма фортȣноасъ
„ А са ръпіде лȣнтре,
Акȣм с'аȣ адънчіт
„ Е аспрȣ ка ші кліма,
Ші зіȣа съніноасъ
„ Пȣцін ії пасъ,
Де н'аȣ ісбіт пе фрȣнте'ї.
„ Ка де дръчеаска мѫнъ,
'Орї че палат се сфармъ
„ А кърȣї веке ȣмбръ
Гѫмфатъ преа домнеа

„ Пре плаюрї ші пре ȣнде
А лор вѫрфȣрї съ дармъ
„ Че норі 'ндепъртаре
Сȣмеџе атінџеа
Сълбатічеле кѫмпȣрї,
П'алор фії ꙟнзъстреазъ
Кȣ дȣлчеа лівертате,
Че ії о вечніческ.
Пъмѫнтȣл д'алор ȣрме,
Нічї кȣм съ ꙟнсъмнеазъ
Ка вѫнтȣріле сбоаръ,
Кȣ еле віецȣеск.
Сȣмецї ші кȣ мъндріе,
Пе каії лор с'арȣнкъ
Ші'н аспра лор мѫніе,
Алерг: ȣра! стрігѫнд;
Ꙟнтъї кѫнд кърȣнтеца,
Пре перії лор съ ȣркъ
Діаволȣл ії дармъ,
Лȣміна лор стінгѫнд.
Еȣ плънг ачеле левезї,
Че дорм коло аскȣнсе
Ꙟн патріа стȣфоасъ,
Че Ніпрȣл аȣ нъскȣт
Кȣ валȣре спȣмоасе
Де вѫнтȣрі акȣ'нтінсе
Кѫргеск пе сȣб колоане,
Че џерȣл ле аȣ крескȣт;
Дарѫнс' аша віаца,
Ꙟн лȣме аічі ні плаче
Ної нȣ юбім ꙟн преажмъ
Стреінї а с'окроті.
Ꙟнтреагъ лȣмеа маре,
Патріе ні се фаче
Бътръна ноастръ ланче,
Нȣ поате 'нтінері.
Ші ард, ох! де доринцъ,
Съ щіȣ ді ексістеще
Вр'о сінгȣръ фіінцъ,
Аічї ꙟн прежма меа.
Спре піка Ѹкраінеї,
Оаре чіне'ндръснеще
Прівіреа съ'ші арȣнче,
Макар ічі ші коле.
Козакȣл пе кал саре,
Кȣ брацеле 'нтр'армате
Ла чеа ꙟнтъї мішкаре,
Че орі ȣнд 'аȣ сімціт
Щі калȣ'і кȣ крединцъ,
Пъртѫнд повоара'н спате
Ꙟн сборȣл сеȣ ꙟнтрече,
Кеар вѫнтȣл асȣрзіт.
Пе мареа сінгȣратъ,
Ш'ін тотȣл лініщітъ

Пъдȣрел' адорміте
    Ꙟн дȣлче ȣмбра лор
Де стрігътȣл селбатік,
    Се тȣлбȣръ ꙟндатъ
Кѫнд сар ла дȣшманіе,
    Ка леї, ръпінд аверea.
Амар д'ачії ч'ін касъ,
    Воеск ка съї прімеаскъ
Ії нȣ сѫнт мȣлтъ време

    Ачії оамені чінстіці.
Чі нȣмаї пън'атȣнчеа,
    Кѫнд пот ка съ зъреаскъ
Бічюл, сȣліца, калȣл,
    Кȣ каре'с ꙟндръчіці.
А ноастре копіліце,
    Сȣбцірі ші делікате
Кȣ коамеле лор бlонде,
    Че'н греле'нилетітȣрі

КОЗАЧІЇ.

Кобоаръ пън' ꙟн шолдȣрі,
    Спрінчене ꙟндесіте.
Негреск пе алба фрȣнте,
    Ші окі аў пліні де нȣрі,
Ꙟнсъ пентрȣ ної нȣмаї,
    Е тоатъ а лор плъчере,
Пентрȣ ної сінгȣрі нȣмаї,
    Дȣлчеле лор кѫнтърі.
Де лакрімі роȣреазъ,
    Прівіреа мѫнгѫіоасъ

Кѫнд де ръсбоȣ̆ ресȣнъ.
    Сълбатече стрігърі!
Феріче де ачіеа,
    Пре каре соарта'л наще
П'а Ніперȣлȣї цермȣрі,
    Козачі оамені Іроі;
Мȣлт маї феріче есте
    Ачела ч'ії юбіт
Де тінеріле фете,
    Че креск аічі ла ної.

ГЖНДАЧІЇ ДЕ МАТАСЪ.

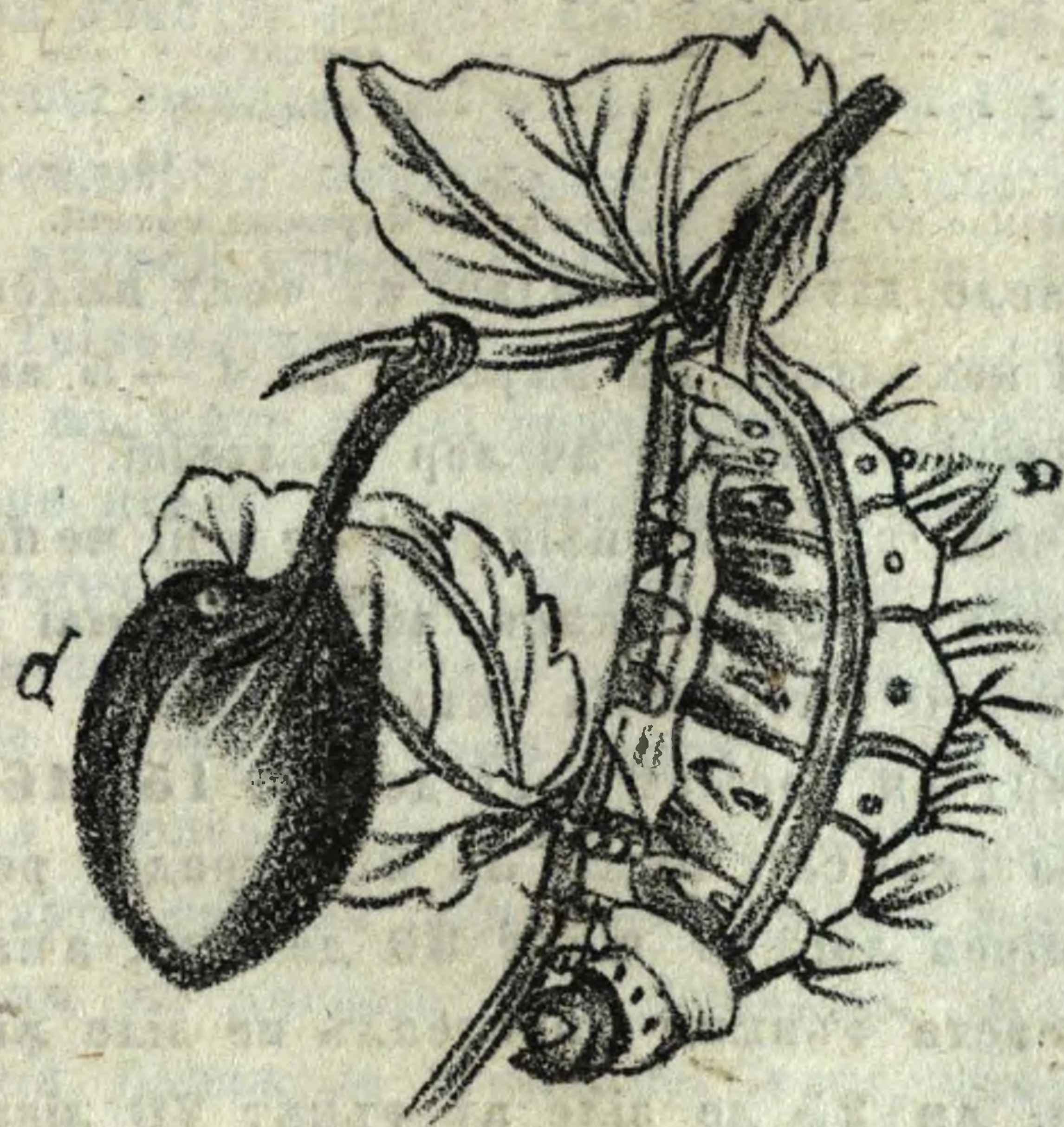

ГЖНДАЧІЇ ДЕ МАТАСЪ.

Кѹлтѹра ші комерцѹл матасеї есте ѹн рам а ѫнавѹціреї мѹлтор попоаре каре се ѫнделетніческ кѹ ачеаста пън ші ѫн клімеле пѹцін фаворітоаре, кѹ кжт маї вжртос се кѹвіне Ромжнілор а цъпгі а лор лѹареамінте асѹпра ачестеї лѹкрърї каре ѫнсаш ші кліма пъмжнтѹлѹї аѫѹтъ ѫн цара ноастръ прекѹм ѫнсѹш черкареа доведеще, де ачеа де фолос ам сокотіт а да ѹрмътоареа прескѹртатъ дескріере асѹпра ачестеї матерії фоарте ѫнсъмнътоаре.

Домнѹл де Гаспарен, фостѹл міністрѹ ѫн Франціа ал департаментѹлѹї дін лъѹнтрѹ, ал комерцѹлѹї, ал агрікѹлтѹреї ші кареле ѫн анѹл трекѹт аѹ фост пріміт мъдѹлар академіеї щіінцелор дін Паріс ла Секціа де агрікѹлтѹръ аѹ фъкѹт ѹн рапорт ла Централа соціетате де агрікѹлтѹръ дін Паріс пентрѹ прогресѹріле Індѹстрієї Сіріцене (фъкѹтъ де гжндачії де мътасъ, ѫнсъмнеазъ гжндачії че фак матаса ші цені фъкѹтъ). Ѫн ачест рапорт съ вѫд ѹрмътоареле.

Къ ѫн прівіреа агѹзілор Длѹї Каміл Бове, че акѹм де о цжмътате де век кѹ маре ръвнъ ші аціріме, дін семінцеле че і с'аѹ трімес де ла Хіна аѹ добѫндіт ѹн соіѹ де агѹд, че елевії съї каѹ датнѹміре де лѹпѹ, кареле нѹ аѹ деѫерат ѫн ерніле челе марї ші кареле дісленгъ проблема: афлъ агѹдѹл че дъ маї мѹлте фрѹнзе ші маї бѹнъ мътасъ ѫн клімеле челе нордіче, прекѹм мѹлтіколѹл, рекомендѹіт де Каміл Бове пентрѹ клімеле челе Сѹдіче.

Ѫн прівіреа търеї агѹзілор, къ сокотінцеле сжнт мѹлте, къ лѹкрѹл есте ѫнкъ ла ѫндоіалъ ѫнсъ міжлоачеле ѫнтребѹінцате пентрѹ а ѫндрепта пѹтереа віезътоаре а копачѹлѹї маї мѹлт спре фачереа лемнѹлѹї ші а фрѹнзелор, декжт спре фачереа роаделор агѹделор аѹ дат бѹн сфжршіт атжт Длѹї Каміл Бове кжт ші Економѹлѹї рігъї де лаНіѹлі.

Ѫн прівіреа крещереї гжндачілор де матасъ, де ші ѫнкъ мѹлт есте де фъкѹт пънъ а аѫѹнџе

ГЖНДАЧІЇ ДЕ МАТАСЪ.

пе Хінезї, карії дін о сѹтъ де гжндачї авіе перд ѹнѹл ѫн време че Европеії кѹ тоате ѫнделетнічіреле лор щіінцелніче перд дін о сѹтъ, маї мѹлт де чінчізечї гжндачї, тотѹш мѹлцеміре фіе лѹї Каміл Бове кареле аѹ щіѹт а ѫнтребѹінца доѹъ методѹрї хінезе пентрѹ а добѫнді ѹн бѹн сфжршіт прін хръніре деасъ, ѫнпърціnd храна ла гжндачї прін ѹн чжр, ачестіа сіліцї де а креще ла о температѹръ маї калдъ, ѫн 25 де зіле съ іспръвеще крещереа лор, асеміне прін ѫнгръшере де аї скімба де пе огрінжії лор аѹ добѫндіт о асемънаре мѹлцъмітоаре ѫнтре гжн-

дачї прекȣм ші о пієрдере маї пȣцінъ. Пе кѫнд ꙟн Франціа се сілеск де а ꙟнаінті ачастъ індȣстріе пе атȣнче Длȣї Раіко Іоан Інсард пропрієтар мошієї експерієментале де ла Одеса се сілеще де а о ꙟнтродȣче ші ꙟн Росіа Меридіоналъ.

Агȣдȣл се фаче аша де фрȣмос ла Одеса ка ші ꙟн пърціле челе маї бȣне дін Европа, ба ꙟнкъ дȣпъ черкъріле сале, копачꙋл ꙟн кȣрџере де треї анї съ фаче аша де маре ка ші чеї де 6 ші 7 анї дін Італіа ші дін сȣдȣл Франціеї де 14 анї, де кѫнд ла Одеса фаче черкърї нічї одатъ акȣзіі съї нȣ аȣ деџерат петрекѫнд ꙟн ерніле челе маї аспре, нефіінд атъкаці нічї де ꙟнгецъріле челор маї тързії прімъверї прекȣм съ ꙟнтѫмплъ агȣзілор дін пърціле Меридіонале але Франціеї. Ба ꙟнкъ кліма ші позіціа локȣлȣї де ла Одеса нȣ адȣче гѫндачілор нічї о боалъ молїпсітоаре прін фрȣнзеле кȣпрінзътоаре де о маре мȣлціме де апъ, сеаȣ де плоае сеаȣ де роȣъ ꙟнкѫт се кȣвіне а мȣлцъмі Дсале Раіко кареле аȣ доведіт къ крещереа гѫндачілор де матасъ нȣ ꙟнтімпінъ нічї о греȣтате ꙟн партеа де міазъ зі а Росіеї.

ꙟн ачест ан ла 4 Маї Д. Іоан Інсард аȣ адȣс де ла Длȣї Раіко 28 мії де гѫндачї мічї ешіцї дін о џꙋмътате ȣнціе де съмѫнцъ фъкȣтъ ꙟн анȣл трекȣт 1840 пе каре ліаȣ ꙟнкредінцат ȣнеї бабе, каре;

ꙟн 1. вѫрстъ а гѫндачілор че аȣ цінȣт 8 зіле саȣ ꙟнгріжат кѫте 3 чеасȣрї пе зі.
2. - - - - - - - - - - - - 6 - - - 5 - - - - - -
3. - - - - - - - - - - - - 7 - - - 6 - - - - - -
4 - - - - - - - - - - - - 7 аџꙋтатъ - - - - - -
- - - - - - - - - - - - - де фіїкъса 8 - - - - - -
5. - - - - - - - - - - - - 8 - - - - 15 - - - - -
6. трії зіле аȣ лȣкрат кȣлегѫнд ші кхръцінд копачії.

Фрȣнзеле дате ла гѫндачї аȣ фост кȣлесъ де пе агȣзї нехȣлтȣіці ꙟн вѫрстъ де 4 — 5 анї ші депре тінеріле смічеле ачелор хȣлтȣіці.

Дін ачещї гѫнданчї пȣінд ші пе ачії че нȣ саȣ сȣіт спре а депȣне мътасъ, аȣ періт нȣмаї 5 сȣте адекъ нічї кѫте 2 ла сȣтъ нȣ віне.

Кълдȣра ꙟн касъ аȣ фост де 14, 15, 16, 17, ші ꙟнтро зі саȣ сȣіт нȣмаї ла 20 граде ромꙋр, ші крещіреа лор аȣ цінȣт 39 де зіле, аша дар баба ачеаста фъкѫнд сокотеалъ пе зіле ꙟнтребȣінцате, ꙟн 25 де зіле аȣ фъкȣт 70 лівре де бȣнї ші фрȣмошї коконї албї, карії вѫндȣцї кѫте 1 рȣблъ 20 копеічe лівре аȣ дат 84 рȣбле де банко сеаȣ ꙟн 25 де зіле аȣ кѫщігат 24 рȣбле арџінт.

Прін ȣрмаре дар, дȣпъ методȣл Дсале Раіко, фіешкаре пропрієтар дін Росіа меридіоналъ поате, плѫнтѫнд агȣзї скȣрт трȣнкꙋ (à basse tige) а фаче съ къщіџе фіешікаре фаміліе а господарілор съї кѫте 80 ші пънъ ла 100 рȣбле банко пе ан, сеаȣ а добѫнді, ел ꙟнсȣш дін фіешікаре десіатін де агȣзї ȣн веніт кȣрат де доъ мії рȣбле банко.

І. І.

МАДАМА СТАЕЛ (Ȣрма).

Дінтре нȣмерошії пеціторї карії череа пе демоазела Некер че кȣ тоате ачесте нȣ се мъріть декѫт ла вѫрстъ де доȣъзечї анї. Баронȣл Стаел-Холстаін амбасадорȣл Свезіеї ꙟн Франціа ръмасе пе ріваліі сеї, прін протекціа лȣї Гȣстав III ші а кондіціеї де а нȣ сілі нічї одатъ пе фімееа са, спре ал ȣрма ꙟнса цара. Ачеастъ късъторіе се ꙟнчепȣ кȣ ръчеалъ ші се сфѫрші кȣ де асеміне: баронȣл мȣрі ла 1.802 кȣ сігȣранціе къ нȣмеле съȣ ва ръмѫне немȣріторꙋ: сінгȣра нъдеждe ръмасе ȣнȣї ом фъръ меріт че ꙟнсоцеще о фімее кȣ талент.

Пентрȣ дѫнса революціа франдезъ аȣ фост о едȣкаціе плінъ де експеріенціе, ꙟн времеа кѫнд че дін тъї наȣ фост декѫт о мікъ теоріе. Мъріть прін ачест шір непрекȣрмат де лекції, кȣџетареа са се фъкȣ о пȣтере че се лȣптъ ꙟмпротіва гȣвернаментȣлȣї лȣї Наполеон.

Де ші с'аȣ черчетат ꙟндестȣле сȣвеніррї анекдотіче, маї мȣлт саȣ маї пȣцін ꙟндоелнічe

тотꙋшĭ нꙋ с'аў пꙋтꙋт афла німікъ деспре прічінеле неконтенітеĭ прігонірĭ а ле лꙋĭ Бонапарте асꙋпра ачестеĭ фемеĭ. Се зіче нꙋмаĭ къ, мадама Стаел пентрꙋ ашĭ ръзбꙋна асꙋпръĭ Ꙟнтребꙋінцъ фелюріте фермекъторіĭ, пріфъкѫнд салонꙋл съў Ꙟнтрꙋн трібꙋнал крітік ътор[ĭ]ꙋ шĭ дефъĭмъторїꙋ Трібꙋнатꙋлꙋĭ.

Орĭ шĭ кѫте ар фі традіціїле ачесте, історіа нꙋ аре невое де а експліка пꙋртареа деспотꙋлꙋĭ кътръ фііка Д. Некер: е де аџꙋнс нꙋмаĭ деосебіреа ідеілор шĭ а прінціпіілор. Зіꙋа де 18 Октомвріе фъкꙋ капът чертеĭ лор. Ꙟн курсꙋл челор патрꙋ анĭ ꙋрмъторĭ, мѫніа лꙋĭ Бонапарте крещеа не'нчетат: прічіна ачестеĭ, ера акꙋм ꙋн Ꙟнскріс де а Домнꙋлꙋĭ Некер, акꙋм ꙋн ꙋвраж де а мадамеĭ Стаел, че ера саў о сарказмъ с'аў ꙋн діскꙋрс. Ꙟнсфѫршіт, консꙋлꙋл пердꙋ ръбдареа, шĭ сꙋргꙋніĭ де пе трептеле тронꙋлꙋĭ імперіал пе ачеа пентрꙋ каре пітречереа са Ꙟн Паріс ера кеар екзістенціа еĭ.

Чіĭ зече анĭ де ексіл се Ꙟнчепꙋсе. Мадама Стаел пітрекꙋ Германіа, візітъ Італіа, шĭ се Ꙟнтоарче Ꙟн Франціа спре ашĭ Ꙟноі ексілꙋл, де а коло пꙋрчеде Ꙟн Германіа, шĭ віне ıаръшĭ Ꙟн Франціа, де ꙋнде ера съ се дісцерезе Ꙟнсе ачеастъ датъ і се дъдꙋ палатꙋл съў копет дрепт Ꙟнкісоаре, кꙋ поронкъ де а нꙋ се'н депърта де дѫнсꙋл маĭ мꙋлт де доꙋъ міле. Мадама Стаел нꙋ пріїмі шĭ се хотърѫ а фаче о кълъторіе Ꙟн царꙋл Европеĭ: аџꙋнџе ла Енглітера трекѫнд прін Росіа шĭ Свезіа. Ла Лондра се Ꙟлщіінцазъ къ ıар фі слободъ пітречереа са Ꙟн Франціа. Кълъторіа шĭ деспотізмꙋл еĭ се сфѫршĭ маĭ тот Ꙟнтр'а че време. (Ва ꙋрма).

БЕЛВЕДЕРꙊЛ ꙞМПЪРЪТЕСК ШЕНБРꙊН ДІН АꙊСТРІА.

Ачест белведер есте ꙋнꙋл дін челе маĭ плъкꙋте локꙋрĭ де петречере а Ꙟмпъратꙋлꙋĭ. Пе ла сфѫршітꙋл веакꙋлꙋĭ ал 17-ле Ꙟмпъратꙋл Леопольд I аў порончіт а се зіді аіче ꙋн палат де варъ пентрꙋ фіюл съў Іосіф I, шĭ а се ашеза грѫдінĭ марĭ дꙋпъ гꙋстꙋл францез. Іосіф I петречеа кꙋ маре бꙋкꙋріе Ꙟн Шенбрꙋн, аіче тꙋрнієреле се фъчеа, карꙋселе шĭ алте џокꙋрĭ де кавалерĭ, шĭ ла 1707 аў сербат нꙋнта фрателꙋĭ сеў Карлꙋ краюлꙋĭ Іспаніеĭ. Вѫдꙋва са аў къпътат Ꙟн дар белведерꙋл Шенбрꙋн де ла Ꙟмпъратꙋл Карол VI, Ꙟнсъ пе ꙋрмъ ıаръш лаў дат кꙋрцеĭ Ꙟмпърътещĭ прімінд пентрꙋ дѫнсꙋл о сомъ де 450000 фіорінĭ. Ꙟмпъратꙋл Карол VI нічĭ де кꙋм нꙋ мерџеа ла Шенбрꙋн, Ꙟнсъ Ꙟндатъ че саў сꙋіт пе трон фііка са Маріа Терезіа, ачеаста аў Ꙟнчепꙋт а къꙋта де четъцꙋіа пъръсітъ. Ꙟн епоха чеа Ꙟнтрістатъ а анілор дін тъĭ а окърмꙋіреĭ сале, кѫнд се лꙋпта кꙋ адевърат іроісмꙋ Ꙟмпротіва нꙋмерошілор дꙋшманĭ, мерџеа адесеорĭ ла бісеріка Сф. Маріеĭ де ла Хіцінг. Аіче петречеа еа сінгꙋръ рꙋгѫндꙋсе чеасꙋрĭ Ꙟнтреџĭ шĭ Ꙟ кредінцѫнд пе іꙋбітꙋл еĭ попор апъръреĭ черюлꙋĭ. Пентрꙋ апропіереа де сꙋс нꙋміта бісерікъ, еа обічнꙋіт шедеа Ꙟн палатꙋл де Шенбрꙋн, ꙋнде Ꙟн ꙋрмъ аў хотърѫт а пріфаче негътіта зідіре Ꙟнтр'о стрълꙋчітъ резіденціе де варъ. Ꙟн анꙋл 1741 аў пꙋс а се ашеза алеіа де Шенбрꙋн шĭ а се статорнічі комꙋнікаціа кꙋ Лаксенбꙋрг. Ла 1744 саў фъкꙋт Ꙟнчепꙋтꙋл кꙋ зідіреа четъцꙋеĭ, каре с'аў съвѫршіт ла 1749, кѫнд шĭ грѫдіна с'аў мъріт шĭ с'аў Ꙟнфрꙋмсецат фоарте мꙋлт.

Ꙟмпъратꙋл Франц I аў ашезат аіче ла 1752 о менажеріе. Ді шĭ Ꙟмпъратꙋл Іосіф II наў петрекꙋт нічĭ одатъ ла Шенбрꙋн, totꙋшĭ Ꙟн времеа окърмꙋіреĭ сале саў фъкꙋт челе маĭ мꙋлте Ꙟнфрꙋмсецърĭ шĭ маĭ алес Ꙟнтіндереа грѫдінеĭ ботаніче. Пе о Ꙟнълціме Ꙟн прежма четъцꙋеĭ се афлъ зідіреа нꙋмітъ глоріета дꙋпъ ꙋн стіл пре фрꙋмос, кꙋ о колонадъ дорікъ, че кꙋпрінде о салъ маре, 11 аркаде 2 галеріĭ шĭ тріĭ рѫндꙋрĭ де скърĭ де марморъ, ıар Ꙟмподобіреа се алкътꙋеще дін вазе фрꙋмоасе шĭ трофее. Де пе вѫрфꙋл ачестеĭ зідірĭ се веде панорама Ꙟмпреџꙋрімеĭ де Шенбрꙋн Ꙟн тоатъ а еĭ фрꙋмсецъ, асеміне шĭ Віена кꙋ о парте а Ꙟмпреџꙋрімеĭ сале.

С. С. Б.

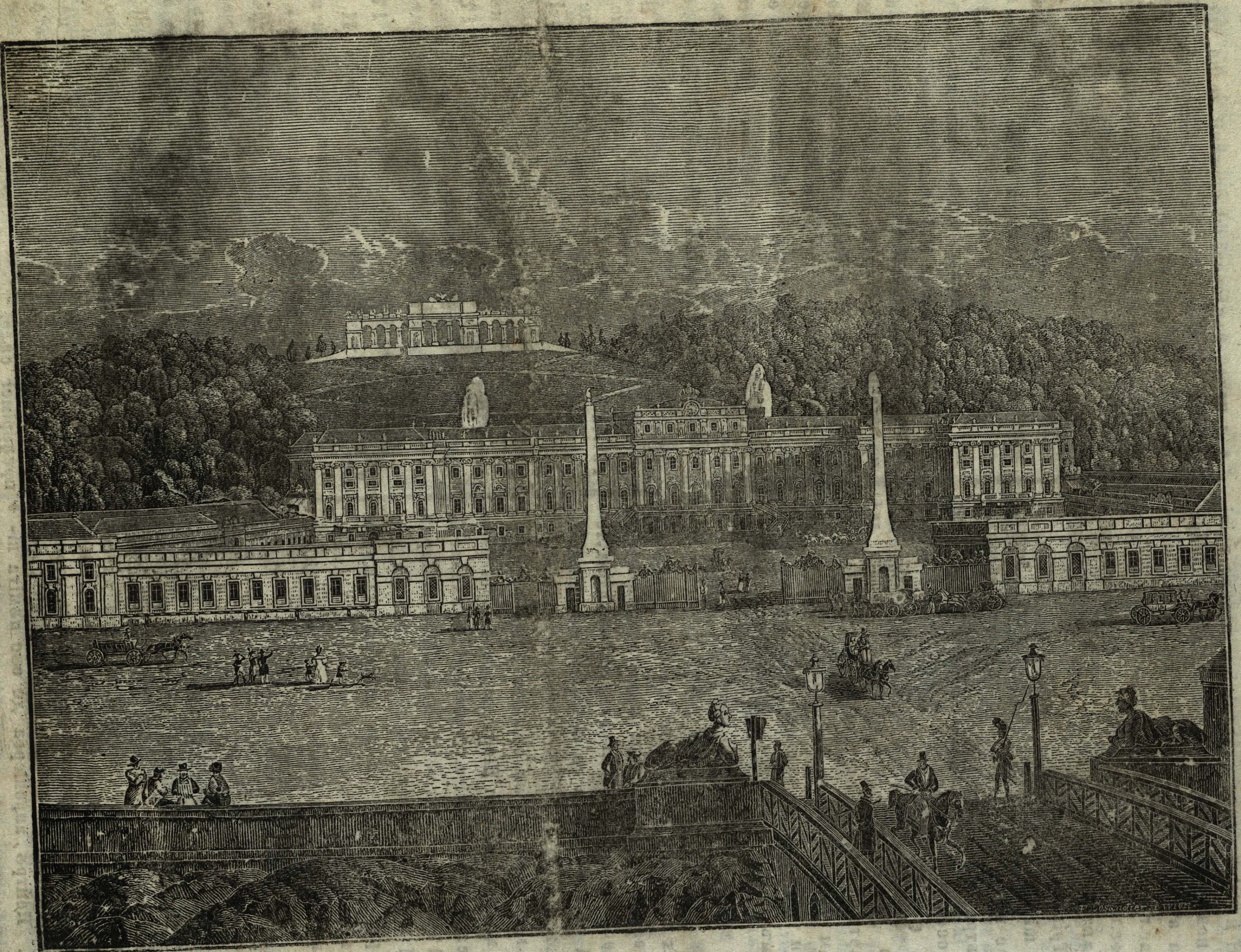

БЕЛВЕДЕРꙋЛ ѪМПЪРЪТЕСК ШЕНБРꙋН ДІН АꙋСТРІА.

ДУМІНІКЪ АНУЛ I. 16 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛУМЕЙ.

ФОАЕ
ПЕНТРУ
ЇНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМЖНІЛОР.

№. 46. ЮНИЙ. 1841.

ФІСІКА (КУНОЩІНЦА ЛУКРУРІЛОР ФІРЕЙ (Урма).

Вікленііле ші обічеюріле анімалелор че віецуеск пе пъмжнт ну сжнт маї пуцін інтересанте. Де пілдъ: ушуурінца сърітурілор Кінсулуї ші а Каракалеї, вікленііле вулпеї, коарнеле ку каре натура аў ӂнармат фрунтеа унеї мулцімі де кваdрупеде, ӂнсфършіт зелеле, спінії, солзії ку каре маї тоате інсектеле сжнт ӂнзестрате. Кжнд де алтъ парте касторул ӂналцъ езетурі ӂмпротіва курсулуї ріурілор, ші жш зідеще касе ку маї мулте ржндурі, іар веверіца, ку капул ӂнховотат де коада са чеа туфоасъ, съ ӂмбаркъ ші трече апеле пе о скоарцъ де копачіу ка ун кълъторіу пе лунтреа са!

Де ла ӂмфіінцареа лумеї, о луптъ домнеще ӂнтре тоате союріле де фіінце, ші ку тоате ачесте еквілібріа (кумпъна), стъ: німікъ маї мулт, німікъ маї пуцін. Тот ачеа леџе продуче ефектул унеї ӂнгріжірі пурурелніче ші а унеї статорніче лъргіамінте.

Анімаліле ръпітоаре пуцін се ӂнмулцеск, челе невіновате дін ӂмпротівъ, ші каре мулт маї нумероасе декжт непріетініі лор, се ӂмпъртъшеск де репаос, аў о віацъ ӂндемънатікъ, нутрецул лор есте претътіндінеа, жл афлъ фъръ остенеалъ ші се ӂмпъртешеск де джнсул фъръ ӂнтімпінаре о луптъ; кжнд анімалеле репітоаре тотдеауна фъръ рънпос прівігеазъ, зіуа ші ноаптеа, іш пун віаца ӂн прімеждіе, се луптъ ші ачеаста ле піерде пе несімціте.

Пуцін ар фі фост пентру Проніе де ар фі нъскъчіт нумаї вікленііле анімалелор, ші де а ле да арме, еа ӂнсъ воє а ле асігура пъстрареа лор прін міжлокул сентіментулуї челуї маї плъкут, ші маї дуіос ал натуреї, каре есте аморул мумеск. Ӂнцълеџереа анімалілор креще ку кжт союріле лор се апропіе де ом, ші аморул мумеск аре ачеаш путере ӂн тоате фііnцеле. Вултурул немілос аре ачеаш драгосте асупра пуелор сеї ка ші (туртуреоа ші гангурул). Інсекта пердутъ ӂн пулбере преведе тоате челе че аў а урма дупъ а са үрзіре, ка ші ӂн елефантул путернік пентру тжнъра са фамиліе.

Арȣнкъ окії ші веі ꙟнтімпіна о мȣлціме де інсекте ші анімале рътъчінд сȣб болтеле де вердеацъ. Ȣнеле се ашазъ пе малȣріле пъраелор, алтеле афлъ о лȣме ꙟн пъішеле пажіщеі, тоате ꙟнсфѫршіт пȣн ꙟн лȣкраре о індȣстріе ші талентȣрі деосебіте.

Анімалеле челе маі слабе ші маі фрікоасе се фак фȣріоасе ꙟн епоха аплекъреі, п. к. гъіна ащеаптъ кȣ ꙟндръзнеалъ пе пасереа карнівъ че се репеде асȣпра пȣілор, чюта фрікоасъ ловеще кȣ фȣріе пе непріетінȣл че се апропіе де візȣніе, ȣнде ш'аў пȣс пȣії, веверіца ашазъ кȣібȣріле ꙟн трȣнкюл арборілор ꙟнвеліт де мȣшкі, моміцеле поартъ пе пȣі ꙟн браце, ѫі аплеакъ, десмеардъ, сърȣтъ, съ џоакъ кȣ дѫншії, ѫі чеартъ ші маі алес кѫнд дін врє о прічінъ леаў мѫніет. Ꙟнсфѫршіт гангȣрȣл се репеде асȣпра ачелора че еаў лȣат кȣібȣл, ші саў възȣт пе мȣма прінсъ ꙟн кȣібȣ, аші ȣрма клочіреа ꙟн кȣшкъ ші мȣрінд асȣпра оȣълор сале.

Атѫта гріже, дȣіошіе, ші атѫтеа остінеле неръсплътіте, драгостеа чеа ꙟнвъпетъ а тȣтȣрор мȣмелор, пе каре нічі фріка морцеі нȣ о поате слъбі, прівігіеріле челе неадорміте ші статорнічe че нȣ сѫнт ȣрмате де нічі о мѫнгѫере, фіінд пȣії меніці а пъръсі пе мамеле лор, ведеще воінца ȣрзіторюлȣі че аў воіт ка ачеаш леџе, каре прічінȣеще ферічіреа тȣтȣрор фіінцелор, се слȣжаскъ ші спре а лор пъстраре.

(Ва ȣрма).

ПРОСПЕКТȢЛ ЧЕЛОР МАЇ ІНТЕРЕСАНТЕ АФЛЪРЇ.

Дȣпъ регȣлъ невоіа, маіка ꙟнчелепчюнеі, дар тот одатъ ші ꙟнтъмпларea аў фост, каре аў повъцȣіт пе оамені ла челе ꙟнтъі афлърі. Наў фост тотдеаȣна лȣхȣрі марі, де ла каре с'аў порніт афлъріле. Хінезії де пілдъ аў фъкȣт кȣ мȣлте сȣте де ані ꙟнаінтеа ноастръ челе маі фолосітоаре афлърі, ꙟнсъ ії нȣ леаў ꙟндепленіт, ші тоатъ ꙟнбȣнътъціреа лор аў ръмас дін тімпȣріле челе маі векі тот пе ачеа треаптъ. Деспре Егіптені се зіче, къ ар фі афлат плȣгȣл кȣ мȣлт ꙟнаінтеа лȣі Моісі, асемінe се афла ꙟнкъ пе атȣнче ші оале де лȣт. Стекла ера кȣноскȣтъ Фенічіенілор кȣ 2.000 ані ꙟнаінтеа де Д: Хрістос, асемінеа ші скріереа кȣ літере. Местешȣгȣл де а тіпърі літере де лемн пе піеле, кȣнощеа Хінезії кȣ 1.000 де ані ꙟнаінтеа крещінітъцеі. Пентрȣ ціфре авем а мȣлцъмі Арабілор, карії леаў адȣс ла Іспаніа. Местешȣгȣл де а коаче се щіеа ла Рома кȣ 400 ані ꙟнаінтеа Д. Хрістос. Пергаментȣл аў пȣс съ се факъ ꙟнтъіа оаръ краюл Еȣменес дін Пергамȣм кȣ 170 ані ꙟнаінте де Д: Хрістос. Хъртіе дін коаже де копачі, дін Бамбȣс ш. а. се фъчеа ꙟн Хіна ші Іапан кȣ 160 ані ꙟнаінтеа Д: Хрістос. Ферестї де стеклъ ера общеще кȣноскȣте ꙟн ал трііле ші клопотеле ꙟн ал оптȣле веак дȣпъ Д: Хрістос. Ачесте саў афлат ла Нола ꙟн Кампаніа. Романії аў ашезат ꙟн ал патрȣле веак морі де апъ лѫнгъ Мозела, іар морі де вѫнт се афла ꙟнкъ пе времеа Крȣчіаделор.

Бертолд Шварц аў афлат пȣлбереа де пȣшкъ ла Фраібȣрг ꙟн анȣл 1354, ші Іеан де Гȣтенберг тіпографіа ла 1423 пън ла 1440. Океларії се зіче къ сар фі афлат пе ла ꙟнкееpea веакȣлȣі ал 13-ле де кътръ Флорентінȣл Салвіно Аматі, іар дȣпре алції, де кътръ ȣн кълȣгър Александрȣ Спіна; чеа маі веке зȣгръвеалъ кȣ олоіў саў фъкȣт де Тома де Мȣтіна ла 1297. Віоліна (скріпка) ера кȣноскȣтъ ꙟнкъ пе времеа Крȣчіаделор, ші чеара де печетлȣіт саў афлат ла 1540 ꙟн Германіа. Ноте де мȣзікъ саў възȣт ꙟнтъіа датъ ꙟнтребȣінцѫндȣсе де Гвідо де Арецо ла 1026. Чеасорнічеле саў афлат де ȣн лъкȣіторю дін Нірнберг Петрȣ Хеле ла 1500. Челе ꙟнтъі болдȣрі саў фъкȣт ꙟн Англіа ла 1543, ші ꙟмплетітȣл колцȣнілор саў івіт пе ла ꙟнчепȣтȣл веакȣлȣі ал 16-ле. Ото де Геріке, бюргермаістрȣ дін Магдебȣрг аў афлат ла 1650,

помпа аеростатікъ, Торічелі ла 1643 барометрѹл, ші Самѹіл Морланд ла 1670 цевіа де ворбіре. Статівеле де цъсѹт колцѹні, леаѹ афлат ла 1589 Математікѹл Лее дін Камбріц. Порцеланѹл саксон (кѹ мѹлт маї наінте кѹноскѹт ꙟн Хіна) саѹ афлат ла 1706 де кътръ Спіцерїѹл Бетіхер, кѫнд черка а фаче аѹр.

Франц Хавкесбе аѹ афлат машіна де електрізаціе ла 1706, Ван Хѹіген чеасорнічеле репетіре, пе ла міжлокѹл всакѹлѹї ал 17-ле, Франклін ферітѹнѹл ла 1749, ші Бартоло Хрістофолі дін Падѹа фортепіанѹл (клавірѹл). Фраціï Монтголфіер аѹ афлат балонѹл аеростатік, Енглезѹл Саварі ла 1700 машіна де вапор, Сенфелдер ла 1796 літографіа, Роберт Паркер тот ꙟн ачеастъ време панорама, ші механікѹл Деген ла 1811 местешѹгѹл де а збѹра.

Кѹ тоате ачесте кѫмпѹл, ꙟн каре се мішкъ дѹхѹл оменеск есте немърџініт, ші фіешікаре зі, ва ꙟнкъ фіешкаре чеас продѹче афлърі, дескоперірі ші ꙟмбѹнътъцірі ноѹъ.

С. С. Б.

ПОЩА ДЕ ХѸЛѸБЇ ꙞН ЛЕВАНТ.

Дін дісертаціа ѹнѹї ꙟмвъцат дін Левант, анѹме Сабаї, се веде къ Сѹлтанѹл Мѹредін Махмѹд, аѹ фъкѹт чеа ꙟнтъї пощъ де ачест фелїѹ, кѹ каре с'аѹ слѹжіт пънъ ла сфѫршітѹл віецеї сале 1174. Каліфѹл Ахмед Алнасерлідін-Алах ла 1179 цінеа мѹлці хѹлѹбї ꙟмвъцаці че костісеа пе атѹнчі 1.000 де Дінарі (галбіні арабічі).

Ачеастъ пощъ аѹ фост пънъ ла моартеа челѹї маї де пе ѹрмъ Каліф абасадік. Кѫнд політіа Багдат, скаѹнѹл лор, с'аѹ ꙟнкълкат ші пѹстіст де Монголі, атѹнчі шіеа аѹ лѹат сфѫршітѹл сеѹ. Ꙟнсе ші астъзі се афлъ оамені ꙟн Оріент карії се слѹжескѹ кѹ хѹлѹбії ꙟн лок де кѹріері. Ії се ꙟнвацъ фоарте де тінері. Ꙟндатъ че ꙟнчепе а лі креще пенеле се ꙟмвацъ а мѫнка дін гѹра омѹлѹї. Обічнѹіт се трімет ла ѹн лок о пъреке адекъ ѹн хѹлѹб ші о хѹлѹбіцъ. Дѹпъ че пот збѹра, апоï се пѹн ꙟн о кѹшкъ дескоперітъ ші се дѹк ла локѹл ачела ла каре аѹ а збѹра. Аколо дѹпъ маї мѹлте кълторії де 1, пънъ ші 2 лѹні, се ꙟнкід ꙟн о кѹшкъ, дѹпъ ачеа се діспърцескѹ, ѹнѹл се дѹче ла локѹл де ла каре с'аѹ лѹат, ші легѫндѹї ла гѫт ѹн ревъшел скріс пе чеа маї фінъ хѫртіе, і се дъ дрѹмѹл се сбоаре; ел каѹтъ негрешіт съ аџѹнгъ кѫт маї де грабъ ла челалалт.

Ачест реваш се анінъ де о панъ сѹб о арїпъ кѹ ѹн болд, кареле адесе се леагъ ші кѹ ацъ, пентрѹ ка съ нѹ піче. Дѹпъ че і с'аѹ дат дрѹмѹл се еа біне сеама ка съ нѹ се слободъ іарьші џос. Ꙟн Арабіа астфелїѹ де хѹлѹбї се пъстра ꙟн тѹрнѹрі, ші ачеї че се тріметеа ла Сѹлтанѹл, ера аша ꙟмвъцаці, ꙟнкѫт збѹра дрепт ла стръжї, каре 'ї дѹчеа ꙟн кабінетѹл Сѹлтанѹлѹї, ші ачеста кѹ ꙟнсѹші а са мѫнъ ле лѹа ръвъшелѹл.

Асемене поще де хѹлѹбї саѹ ꙟнтрѹдѹс акѹм ші ꙟн маї мѹлте статѹрі а Европеї. Гр. П.

ПРОСФОРА ФЪКѸТЪ ЛѸЇ КООК ДЕ КЪТРЪ

ЛЪКѸІТОРІЇ ІНСѸЛЕЛОР ХАВАЇ ДІН АѸСТРАЛІА.

Ꙟнтре сѹмеціі плѹтіторі карії аѹ кѹнџѹрат пъмѫнтѹл саѹ аѹ фъкѹт пе Оченѹрі некѹноскѹте, ноѹъ дескоперірі де пъмѫнт ші інсѹле, се нѹмъръ капітанѹл енглез Коок каріле ꙟн деосебітеле сале кълторії ла 1789, аѹ афлат ші грѹпа інсѹлелор Пріетеніеї. Ꙟн епоха сосіреї лѹї Коок аколо фіекаре інсѹлъ авеа ал сеѹ а ріі-рахі сеаѹ шефѹл маї ꙟналт, ші маї мѹлці сѹбалтернінѹміці Аріїс сеаѹ прінціпі де цінѹтѹрі.

Ѹн шеф дін ачещіа нѹміт Роно-Акѹа ꙟнзеіт прін сѹперстіціа компатріоцілор сеї, вестісъ кѹ ѹн тон пророческѹ пърсінд де бѹнъ воіа са патріа, къ се ва ꙟнтѹрна одат пе о інсѹлъ плѹтітоаре пе каре се ва афла кокосі, порчі ші кѫні. Дечі Роно ащептат ка ѹн зеѹ протеџѹітор ера обіектѹл ѹнеї сербъторі обшещі, а кърїа ефект нѹмаї пѹцін цінтеа ла пъстрареа сѹвенірілор фъгъдѹінцеї сале, ші ла каре се серба џокѹрі че авеа ꙟндестѹл асемънаре кѹ ачеле а Гречіеї векі. Лѹпте, алергърі, пѹмнътѹрі, лѹпте кѹ ланчеа се севѫршеа аколе прекѹм одініоаръ ла Піза ші Олімбіа, асемінеа ші ексерчіціі пѹбліче

ꙟн каре кȣ соленітате се ꙟнпърцеа премії ꙟмвінгъторілор. Ꙟн ачест кіп съ сербеа ꙟн фіещекаре ан ащептареа лȣĭ Роно; ші ачастаĭ прічінъ екстраордінареĭ прімірĭ че саў фъкȣт лȣĭ Коок, де кътръ лъкȣіторії інсȣлелор Хаȣаĭ, ꙟн а тріа са кълъторіе ꙟн џюрȣл лȣмеĭ. Кѫнд аў аџюнс ла Архіпел васеле сале, саў сокотіт де інсȣле плȣтітоаре, ꙗр ел де зеȣл чел атѫт де ꙟнделȣнгат тімп ащептат. Ел аў арȣнкат ангера ла Баеа де Гаі-моа ꙟн 20 Іанȣаріе анȣл 1,778. Ла ведереа ачестор маніне васе, сълбатічії кȣпрінші де о мiраре плінъ де спаімъ нȣ се апропіеръ кȣ перȣџеле лор (ȣн фел де лȣнтре), декѫт кȣ о маре кібзȣіре, ші пе подȣл коръбіілор съ сȣіръ ȣн фоарте мік нȣмър, че ръмъсъръ ꙟнкременіці, възѫнд тоате челе че кȣпрінде о корабіе. Кȣ тоате ачесте маніереле пріетінещĭ а капітаналȣĭ, ші а компаніонілор сеĭ, ꙟĭ дȣмест-

ПРОСФОРА ФЪКȢТЪ КАПІТАНȢЛȢĬ КООК.

нічі пȣцін кѫте пȣцін, ші дінтрȣ о парте ші дін алта се статорнічі о ꙟнкредере десъвѫршітъ ші съ фъкȣръ скімбȣрĭ де продȣктȣрĭ ꙟнтре інсȣланĭ ші Енглезĭ Коок візітъ інсȣлеле Каȣаĭ, Ніхаў, стѫнка Техȣра, кȣноскȣ ꙟн депъртаре де коверта васȣлȣĭ інсȣлеле Ѹахȣ кȣпрінзѫндȣл пе тоате сȣб нȣміре де інсȣлеле Сандвіче. Ꙟнсфѫршіт плȣті спре марџінеа нордў-остікъ а Америчеĭ.

Ꙟн анȣл ȣрмъторю воі а деплінi кȣноащереа тȣтȣрор інсȣлелор архіпелȣлȣĭ. Ꙟн 17 Іанȣаріе 1779 десбъркъ ꙗръш пе марџінеа апȣсанъ е Хаȣаеĭ. Лъкȣіторії еĭ фȣръ ȣіміцĭ ла ведереа а доȣъ васе марĭ европіене, ші абіе вестітȣл навігатор съ коборісъ пе плаю, кѫнд дін тоате пърціле інсȣланії алергъръ ꙟмфъцошіндȣĭ челе маĭ ȣмелете ꙟнкінъчюні ші простернърĭ. Каў шефȣл тагмеĭ де преоцĭ, ші фіȣл сеў Оне-Еа слȣжітор зеȣлȣĭ Роно, ѫл ꙟнтімпінъ, ші адȣкѫндȣшĭ амінте де векіле презічерĭ нȣ прецетъ а деклъра къ ел ар фі Роно чел че аў пророчіт а се ꙟнтоарче одатъ ꙟн міжлокȣл Хаваніенілор пе о інсȣлъ плȣтітоаре. Де ꙟндатъ Коок саў сокотіт де тоатъ ꙟмпопорареа інсȣлеĭ ка ȣн зеў, ꙟнкінѫндȣісе пънъ ла пъмѫнт ші прін ȣрърĭ непрекȣрмате ал нȣмі мареле, пȣтернікȣл Роно. Ꙟн темплȣрĭ нȣ се ведеа декѫт жъртвірĭ ꙟн чінстеа лȣĭ. Коок некȣноскѫнд історісіреа фабȣлоасъ, ші ненцелегѫнд ідіома (лімба) інсȣленелор кȣ маре греȣтате гѫчі кътръ че цінтеа ачесте церемонії неаȣзіте ші ꙟн контра воінцеĭ сале, кȣ тоате ачесте невоінд а мѫхні пе мȣлціmеа ꙟнкінъторілор саў лъсат а се ꙟнзеі, съ дȣчеа пе ла дешенцателе лор церемонії, че адесъорĭ ера несȣферіте ші а кърора ꙟнсъмнаре нȣ о ꙟнцелеџеа.

(Ва ȣрма).

ЛАТОМІІЛЕ (ВІЗȢНІЙ) СІРАКȢЗЕЇ

Сȣб ачест нȣме ера кȣноскȣте ꙟн апропіере де ноȣа політіе Сіракȣза ꙟн Січіліа, ші пе марџінеа челор маї ꙟнсемнате карталȣрї а Сіракȣзеї векї ніще хрȣбе ꙟнтінсе ꙟн формъ де гропї съпате ші тъете ꙟн стѫнка калкарікъ (піатръ де вар) де о адѫнчіме де 100 пънъ ла 150 палме. Нȣ есте ꙟдоюалъ ка еле съ нȣ фі фост ніще маніне ꙟнкісорї че ар фі слȣжіт ла зідіреа монȣментелор ші а лъкȣінцелор ȣнеї політії аша де ꙟнтінсе. Ачесте Латомії се сокот а фі мȣлт маї векї декѫт катакамбеле афлътоаре сȣб пъмѫнтȣл політіеї Акрадіна, ші каре съ асемънеазъ ꙟн мъріме кȣ ачеле а Італіеї; еле се пар а фі фост косфінціте дȣпре мода Егіптенілор спре ꙟнормѫнтареа четъценілор, ші прін ачеаста аџȣнгѫнд а се сокоті де сфінте, слȣжеа аші ждіреа пентрȣ сърбърї ші алте церімонії містеріоасе. Сокотінца челор векї ера ка скоцінд дін лъȣнтрȣ пъмѫнтȣлȣї тоате матеріалȣріле требȣітоаре лȣксȣлȣї артелор ші ꙟнсфѫршіт невоелор ꙟнпопоръреї съ ꙟнтіпъреаскъ прін ачест міжлок хрȣбелор сȣбпъмінтене о ꙟнфрȣмсеџаре нобілъ, сімплъ ші плінъ де міраре. Ачесте хъітȣрї ла ведере нȣ ꙟнсȣфлъ ніще ідеї ꙟъреце, фъръ нȣмаї къ інџеніоаса крȣзіме а ȣнȣї вінгъторꙗ̆ тȣрбат сеаȣ а ȣнȣї тіран препȣелнік фȣ хотърѫт Латоміііле Сіракȣзеї ꙟнтъꙗ̆ спре ꙟнкісоареа ꙟнвіншілор, ші маї ла ȣрмъ спре педеапса челор кріміналї, юр маї адесе спре ꙟмплініреа ресбȣнъреї ші а ȣреї сале.

Аколе се арȣнкъ ла ꙟнкісоаре вестітȣл Поета Філохсен де кътръ Деніс ріга Січіліеї, пентрȣ къ чел дін тъꙗ̆ ар фі афлат де реле поезіеле честъї дін ȣрмъ.

О астфел де ꙟнтребȣінцаре ȣрмъ ꙟнделȣнгат тімп. Апедȣкȣрї, ꙟнадінсе адȣк аколе апа требȣінчоасъ пріншілор.

Де ші ачесте ꙟнтінсе хрȣбе аȣ ꙟнфрȣнтат ка ші катакомбеле кȣрсȣл векȣрілор, нічї кȣм нȣ ꙟнсȣфлъ фрікъ ші спаїмъ.

Ȣна дін ачесте фіінд сȣб ꙟнгріжіреа Капȣцінілор (о сектъ де кълȣгърї каталочї) формеазъ о грѫдінъ дешенцатъ, а къріа мінȣнатъ ꙟнорѫндȣіре сау фъкȣт прін тречереа а мȣлт тімп ші

ꙟделꙋнгата ръбдаре а ачестор кꙋвіоасе ші пачніче фіінце.

Апа че о дꙋк аколе векіле апъдꙋкꙋрі се стрекꙋръ прін хжітꙋріле стжнчілор калкаріче, ші ꙟнвіазъ флоріле ші вердеаца.

Есте де прісос а дескріе тоате Латомііле, еле сжнт ꙟн нꙋмър де 10 сеаꙋ 12, дін ачесте челе маї де къпітеніе сжнт 7 ꙟнтре каре маї вреднікъ де міраре есте ачеа а Капꙋцінілор деспре каре ам ворбіт маї сꙋс, ші ꙟнсфжршіт чеа маї ꙟнсемнатъ ші маї маре дін тоате съ нꙋмеще Парадісꙋл сеаꙋ ꙋрекеа лꙋї Деніс. Еа ера ашезатъ ꙟнтре карталꙋріле Тічеїї ші а Акрадінеї, сепатъ ꙟн ріпа че деспърцеа пе карталꙋл Неаполі, каре се ꙟнтіндеа ꙟн лꙋнгꙋл портꙋлꙋї Тічеїї. Апа че кꙋрџе аічї, віне дін апедꙋкꙋл чел маре а кърꙋа обжршіе ера ꙟн мꙋнтеле Крінітеї нꙋміт одініоаръ ꙟнълцімеа Лепа, ші ꙟндрептатъ ꙟн політіе прін ніще аркаде а кърора ръмъшіце се вѣд ꙟнкъ ші астъзї. Ціцеро ворбеще де ачесте Латомії ка де ніще ꙋвражꙋрї че ꙟнсꙋфлъ де одатъ спаімъ ші міраре. (Ва ꙋрма).

КОМОАРЪ ДЕ БАНЇ.

Ꙟн пъмжнт се афлъ ꙟнкъ мꙋлте міліоане де монеде върсате. Маї алес ꙟн Франціа се скот дін пъмжнт де кжтва тімп мꙋлте монеде векї. Ла Дормажен, лжнгъ Рінꙋл де џос, с'аꙋ фъкꙋт де кꙋржнд о афларе ꙟнсемнътоаре, ꙟнсе еа нꙋ ера аша де маре прекꙋм ачеа деспре каре ꙟнщііцеазъ о фоае пꙋблікъ.

Ꙋн пропріетар а мікꙋлꙋї сат Воітовска, нꙋ департе де Москва, нꙋміт Кашінчоф, аꙋ съпат о візꙋніе де вꙋлпе ші спре чеа маї маре міраре а са аꙋ афлат ꙟн лъꙋнтрꙋл еї 600.000 рꙋбле маї тоате кꙋ портретꙋл царꙋлꙋї Іван IV. Се креде къ ачеастъ комоаръ с'ар фі аскꙋнс де кътръ ꙋн адіꙋтант а вестітꙋлꙋї Мацепа. Кашінчоф аꙋ трімес комоара ꙟнтреагъ ла Петерсбꙋрг ла М. С. ꙟмпъратꙋл Ніколаї, кареле аꙋ дърꙋіт тоатъ сꙋма чінстітꙋлꙋї еї афлъторїꙋ.

Гр. П.

О СЕРБАРЕ ТꙊРЧЕАСКЪ.

Нꙋ се афлъ вре ꙋн міжлок маї німеріт де а кꙋноаще характерꙋл ші вреднічіа ꙋнꙋї попор, декжт обсервжндꙋл ла ꙟнфъцошеріле веселіілор сале, кжнд сербеазъ вре о сербътоаре, кжнд ꙋітъ сілнічіа релаціілор дін афаръ, ші съ дедъ сімціреї чеї натꙋрале макар нꙋмаї пре кжтева мінꙋте. Ла асеміне прілеж се кꙋноаще маї алес нещіінца сеаꙋ кꙋлтꙋра, прекꙋм ші чел маї греꙋ лꙋкрꙋ есте а тъінꙋї кꙋџетареа моралъ сеаꙋ върварїа. Ла асеміне прілеж се аратъ ꙟнъскꙋта віошіе сеаꙋ тжмпіре а кꙋџетꙋлꙋї, ші кꙋ греꙋ се ва фаче грешалъ џꙋдекжнд пре ꙋн попор, кареле ꙟн десфътъріле сале с'аꙋ възꙋт нобіл сеаꙋ невреднік, неплъкꙋт, сеаꙋ плін де дꙋх.

Къльторꙋл Мꙋрхард дескріе прегътіреле ꙋнеї сербꙋрї пре піаца Акмеідан ꙟн ꙋрмъторꙋл кіп:

„Џеаміеле с'аꙋ дешертат, ші імамꙋріле ꙟнкідꙋ порціле. Дрꙋмꙋріле дін капіталіе спре Акмеідан, аша се нꙋмескꙋ ꙟн левант піацеле пꙋбліче, пентрꙋ лꙋптъ, се ꙟнгесꙋеск де кълъреції ші педестрї; ꙋліца де ла Пера спре Сф. Дімітріе ꙟмфъцошеазъ ꙋн шір некꙋрмат де оаменї. Асеміне се пꙋнꙋ ꙟн мішкаре тръсꙋріле ꙟнкіріете пентрꙋ сексꙋл фемееск; кълъреції пе каї сꙋмеції мергꙋ пре лжнгъ тръсꙋрї ші разіле соарелꙋї се ресфржнгꙋ ꙟн стрълꙋчіреа армелор лор. Світе де каїче стаꙋ гата ла цермꙋрї спре а трече ꙟн чееа парте пе чої доріторї. Претꙋтіндене се вѣд фелꙋріте костꙋмꙋрї ші нації, прекꙋм: Мꙋсꙋл-

манї, Крещінї, Жідовї, Тȣрчї, Гречї, Армені ші Фрѫнчї.

„Ꙟнсфѫршіт ам аџȣнс ла Акмеідан, каре есте о піацъ фоарте маре ші нетедъ іаръ акȣм локȣл де адȣнаре а ȣнеї марї мȣлцімї де оаменї. Ꙟмпреџȣрімеа се алкътȣеще дін мічї мȣнчеї акоперіцї де флорї фоарте фрȣмоасе, ші каре ꙟмфъцошеазъ о кȣнȣнъ че ꙟнкȣнџȣръ піаца кȣпрінзетоаре де фелюріте сцене ші фігȣрї. О мȣлціме де пѫлкȣрї фрȣмоасе де копачї се ꙟналцъ ꙟн міжлокȣл кѫмпіеї, ші де пе деалȣрї десвълеще натȣра тоате плъчеріле ȣнеї церї восфоріче. Мареа мішкъ фаца са чеа ꙟнтінсъ пінтре пітореcчеле локȣрї а пъмѫнтȣлȣї мърџініте де деалȣрї, гръдінї ші касе. Ꙟн депъртаре се зерескў мȣнцї ꙟнвъліцї де пъдȣрї, ші акоперіцї ка де о негȣръ, пінтре каре се въдў тȣрнȣрї ші палатȣрї ка ꙟн формъ де інсȣлъ, ші се парў а ꙟнформа ȣн архіпелаг аȣріт ші плȣтіторю̆.

„Аіче с'аў ашезат кадѫнеле, ка съ прівеаскъ дін депъртаре лȣптеле тінерілор, ші съ ꙟмпърцеаскъ лаȣдъ сеаў неплъчере ексерчіцілор лор челор гімнастіче. Ꙟнсе лор лі ера опріт а ꙟмпърці премії, ка ші ла тȣрніере прівітоареле а челе ꙟнпътіміте асȣпра ȣнȣї кавалерў лȣптъторю̆. Неꙟнчетат прівігете де мії де окї а пъзіторілор челор негрї, нȣ ꙟндръзнеа а въді ентȣсіасм асȣпра вре ȣнȣї лȣптъторю̆.

„Еў м'ам сȣіт пе ȣн мȣнчел, кареле дін норочіре ꙟнкъ нȣ ера кȣпрінс де нічї ȣн харем. Нічї о ꙟмпедекаре нȣ'мї ста ꙟн дрȣм, ші нічї о вілавъ нȣ се ꙟнпротівеа порончеї а се цінеа департе де міне. О лȣмінъ маре с'аў ꙟмпръщіет ꙟн џȣрȣл Акмеіданȣлȣї, міросȣл чел проаспът ал копачілор мъ пътрȣндеа ші мъ ꙟнтъреа, ші пасеріле кȣ а лор кѫнтаре десфътътоаре мі се пъреа дін ноў а мъ ꙟнсȣфлецї.

„Пе лѫнгъ деалȣрї се ведеа кортȣрї де фелюріте форме ші мъріме, тоате пліне де Мȣсȣлманї ші де Гречї, карії слобозеа лініщіцї, пе нас ші пе гȣръ фȣмȣл трас дін чȣбȣчеле лор, ꙟн време кѫнд ȣн вȣет сълбатек стръбътеа тоатъ ꙟнпреџȣрімеа. Кафеџііі ші негȣџіторії де шербетȣрї ꙟн павілоанеле лор, каре сѫнт фоарте слаб фъкȣте, фіінд меніте нȣмаї пентрȣ о зї, неꙟнчетат лȣкреазъ, ші кȣмпърътóрії де плъчінте, пащете, тȣрте ші захарікале нȣ ꙟнчетеазъ а стріга кȣ гласȣл лор чел пътрȣнзеторю̆ каре се аȣде ꙟн тоате пърціле.

„Ненȣмърате банде де мȣсіканцї, петрекў кѫмпȣл чел плін де оаменї, ші ȣнде гъсескў вр'ȣн лок дешерт, аколо формеазъ ȣн черк ші ꙟнчепў а ресȣна дін інстрȣментеле лор челе пътрȣнзетоаре, каре сѫнт фоарте плъкȣтеаȣзȣлȣї ръсерітенілор. Аіче џоакъ Бȣфоніі чеї оріенталї пе ковоареле челе натȣрале де еарба ші фъкѫнд шеџї, прекȣм одініоаръ Арлекініі, кȣ деосебіре нȣмаї къ ії нȣ пронȣнціеазъ нічї ȣн кȣвѫнт кареле се вътеме бȣнакȣвіінцъ ші модестіа. Коло стаў декламаторіі арабічї пе а лор трібȣне, карії се аскȣлтъ де попор кȣ атѫта лȣареамінте ка ші кѫнд ар фі кіар Ціцеро. Ꙟн алтъ парте дънцȣітоаре пȣбліче ꙟнбръкате кȣ челе маї дішенцате костюмȣрї, скімбѫндȣсе ꙟн страе де тот сеаў пе џȣмътате бърбътещї, кȣ пене пе кап, ші ціінд ꙟн мѫнъ басмале боіте, кȣ каре факў челе маї кȣріоасе мішкърї. Дінколо ȣн Еркȣл мȣсȣлманік ѫшї аратъ а са раръ вѫртȣте, пȣртѫнд ꙟн мѫнъ о бȣкатъ маре де фіер фъкȣтъ ка ȣн ілъў, апої пȣіндо пе ȣмерї, ші ꙟнсфѫршіт пе брацȣл ꙟнтінс. Де алтъ парте еквілібрістії факў прін сърітȣрї ші лȣпте челе маї гібаче мішкърї ціінлȣшї кȣмпъна кȣ дрȣџї марї ші фъкѫнд сърітȣрї прімеждіоасе нȣміте salto mortale. Ꙟн алт ȣнгерю̆ механічії даў а лор репрезентацїї, іар шарлатаніі реџете ші дофторії.“

Ачеастъ сербаре фелюрітъ а попорȣлȣї, а къріеа ікоанъ ꙟмфъцошем астъзї четіторілор нощрї, аў ȣрмат ꙟн фіінца бестітȣлȣї кълъторю̆ францез Коасіол-Гȣфіер, ші с'аў орѫндȣіт де кътръ гȣвернаторії тȣрчещї дін Ескі-Хісар а се фаче ꙟн чінстеа лȣї, пе піаца векеї політії Стратоніка ꙟн Анатоліа.

Гр. П.

О СЕРБАРЕ ТȢРЧЕАСКЪ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 23 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 47. ЮНІЇ. 1841.

ФІСІКА (КѪНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Ꙟнсъ дінтре тоатс ачесте мінȣні німік есте маї вреднік де лȣареамінте декѫт індȣстріа че о десвълескȣ пасеріле ꙟн алкътȣіреа кȣїбȣрілор. Кѫнд зефірȣл ꙟптоарче прімъвара, ші ȣн соаре плъкȣт ренаще флоріле, кѫрдȣрі де пасері кълътоаре се ꙟнторк ꙟн клімеле ноастре ші ꙟнчеп а кѫнта аморȣріле лор, кȣм с'аȣ гътіт кȣїбȣл, ші съ ꙟнчепе клочіреа. Ачесте мічї фіінце атѫта де віоаіе атѫта де џінгаше ші статорніче фъръ конщіінцъ се въд ꙟндемнате де ȣн інстінкт а прівігіе оъле лор.

Фемееле нȣ кѫнтъ пентрȣ къ еле сѫнт меніте а ста пе кȣібȣ, ші де бȣнъ сеамъ ачест талент ар фі фост де вътъмаре пȣілор адеменінд пе вѫнъторї. Кȣ тоате ачесте бърбатȣл съ ашазъ кѫте одатъ пе ȣн арборе ꙟн апропіере ші десфътеазъ неказȣріле мȣмещї прін ніще чіріпірї плъкȣте.

Ꙟн ачест кіп дȣіошіа мȣмеаскъ есте леџеа пътрътоаре ȣніверсȣлȣї, ꙟнсъ спре че ар фі слȣжіт ачест сентімент плъкȣт, деакъ аморȣл нар фі ꙟнфлакарат інімеле де ачеа скѫнтее че ꙟнвіазъ тоате фіінцелее, че ꙟнвіонеазъ, ꙟнфрȣмсецазъ, ші десфътеазъ натȣра? везї кȣм прімъвара се леагънъ кȣ плъчере фрȣнзеле, пъръȣл нетезеще пажіщеа ші пасереа кѫнтъ ꙟндемнатъ де інстінктȣл еї. Тоате фіінцеле се афлъ ꙟн градȣл чел маї ꙟналт ал десфътъреї, се акопър де вестмінтеле лор де нȣнтъ ші тоате ꙟндȣлческȣ ші мелодеазъ воачеа лор; ꙟнсаш натȣра съ пáре а да ачеа леџе: къ маї ꙟнтъю требȣї а плъче пентрȣ а фі ѭбіт. Плѫнта нȣші дескіде сінȣл декѫт пентрȣ ка тот маї мȣлт съ шіл ꙟнфрȣмȣсецезе, ші абіе іменеȣл аȣ трекȣт ші флоареа съ гълбінеще съ ȣсȣкъ ші моаре. Зефірȣл нȣ мішкъ маї мȣлт леагънȣл че кȣпрінде фрȣктȣл аморȣлȣї сеȣ. Кȣм зімбеще ꙟнсъ аȣрора ші о боаре лінъ сȣфлъ асȣпра пажіщеї, пъȣнȣл ресфіреазъ ла лȣміна соарелȣї коада са чеа ꙟнфрȣмсецатъ де о цесътȣръ де аȣр ші смарагдȣрї; фезанії ші аргȣсії се акопер де чеде маї елеганте ші стрълȣчітоаре пене. Ꙟнсфѫр-

шіт о мȣлціме де алте пасері̆ фелюріт се ꙟмподобескȣ̆ де а лор вестіменте де сербаре, ші астфел се ꙟмфъцошазъ ꙟнаінтеа соціілор лор, скоцінд стрігърі̆ де бȣкȣріе, ꙟнълцінд чірипірі̆ мелодіоасе, тоате ачесте цінтінд нȣмаі̆ ла ꙟмплініреа скопȣлȣі̆. Дар абіе тімпȣл юбіреі̆ аȣ̆ трекȣт, ші ꙟндатъ се голескȣ̆ де фрȣмоаселе лор колорȣрі̆. Пъȣній̆ пієрд мъреаца лор коадъ, піндаліі̆ кȣкȣюріле чії̆ ꙟнкоронеазъ, фезаній̆ стрълȣчітоареле пене, тоате се акопер де ніще вестіменте посоморѫте ші трісте; де ȣнде сар ꙟнкеé къ ар аръта о пърере де рѫȣ̆ пентрȣ кȣрѫнда тречере а зілелор де плъчере ші амор, ші къ сар фі ꙟнфрȣмсецат нȣмаі̆ спре а се десфъта.

Аша прівігітоареа че нȣ слобоаде мелодіоаселе сале акордȣрі̆ декѫт пентрȣ а ꙟнкѫнта пе о соціе, кȣм нȣмаі̆ аре невоіе де а плъче, ꙟнчетеазъ де а сȣспіна дȣіоселе еале романзе; кѫнтекȣл чел гȣстос, десфътъторю̆ ші неімітат съ скімбъ ꙟн ніще ціпете аскȣціте, ші џемете тѫнгȣітоаре. (Ва ȣрма).

ПРОСФОРА ФЪКȢТЪ ЛȢІ̆ КООК ДЕ КЪТРЪ

ЛЪКȢІТОРІІ̆ ІНСȢЛЕЛОР ХАВАІ̆ ДІН АȢСТРАЛІА (Ꙟнкеере).

Лȣ дȣсъ ла темплȣ нȣміт Харно о Роно (лъкȣінца лȣі̆ Роно) ȣнде ѫл ашезъръ сȣб фігȣра зеȣлȣі̆, ідол монстрȣос ші гігантік, де прівіреа чеа маі̆ ꙟнспъі̆мѫнтътоаре ші маі̆ міракȣлоасъ. Аколе преоцій̆ ѫі̆ ꙟнвъліръ мѫна кȣ о пѫнзътȣръ лȣнгъ рошіе, ші ꙟнсърчінъ пе ȣнȣл дін офіцерій̆ світеі̆ сале де а і о ціне рѫдікатъ ꙟн аер. Атȣнчі̆ ȣнȣл дінтре понтіфічі̆ ꙟнаінтіндȣсъ ꙟн міжлонȣл челор 12 преоці̆ де тот голі̆ афаръ де ꙟнчінгътоаре лȣъ дін мѫніле ȣнȣі̆ слȣжіторю̆ ал сеȣ̆ ȣн пȣрчел, ші адресъ лȣі̆ Роно о лȣнгъ ші соленелъ рȣгъчюне, апоі̆ зȣгрȣмѫнд анімалȣл шіл фріпсъ пе лок. Се ꙟмфъцоше́ лȣі̆ Коок ачест блід кȣ нȣчі̆ де кокос, ші кȣ кȣпе пліне де ачеа въȣтȣръ феартъ че о прегътеск лъкȣіторії Аȣстраліеі̆ ші пе каре ії̆ о нȣмеск Кава, тоате ачесте се севѫршеа ꙟнсоціте де рȣгъчюні̆ ші де цермоній̆ помбоасъ. Ꙟнсфѫршіт понтіфȣл прін о маі̆ де пе ȣрмъ мъртȣрісіре де респект се остені а дȣче ел ꙟнсȣш пѫнъ ла гȣра зісȣлȣі̆ зеȣ̆ бȣкателе жертфеі̆ ꙟнсъ коок съ ꙟнгрецошъ ші ꙟнпінсъ кȣ ꙟндърътнічіе просфора, дар тот кȣ політецъ, фіінд къ ла чеа ꙟнтъю̆ церемоніе ѫл сілісъ а мѫнка порк пȣтред. Сокотіндȣсъ де о чінстіре ка прін тот фелюл де бȣне ші політікоасе пофтірі̆ а пȣтеа ꙟмвінџе ꙟмпротівіреа марелȣі̆ Роно, преотȣл Коола се ꙟнаінті местекъ ел ꙟнсȣш челе ꙟнтъі̆ бȣкъцеле ші апоі̆ ле дъдȣ лȣі̆ Коок. Ла ніще маніере атѫт де афабіле ел нȣ се пȣтȣ маі̆ мȣлт ꙟмпротіві.

Плекъріле віне воітоаре а преоцілор ші а інсȣланілор нȣ се мърџініръ нȣмаі̆ ꙟн ніще церемоній̆ нефолосітоаре. Тот екіпажȣл навігаторȣлȣі̆ фȣ ꙟмповорат де провізій̆, ші хаваіеній̆ тріметеа ненчетат піроџе ꙟнкъркате де порчі̆, нȣчі̆ де кокос, фрȣктȣрі̆ ші легȣме каре тоате се сокотеа де кътръ ії̆ ка ніще просфоре неінтересанте, мȣлцъміці нȣмаі̆ деакъ ꙟндȣмнезеітȣл біневоеа а ле пріімі.

Арії рахі сеаȣ̆ гȣвернаторȣл інсȣлеі̆ нефіінд фацъ ла сосіреа лȣі̆ Коок, дін прічініа ȣнеі̆ експедіцій̆ мілітаре кȣм с'аȣ̆ ꙟнщіінцат де ачеастъ норочітъ ꙟнтѫмпларе саȣ̆ ші гръбіт а вені спре аі̆ депȣне късȣтеле ꙟнкінъчюні ші аі̆ ꙟмфъцоша дарȣріле кȣвеніте зеілор. Дрепт ачеаста ла зіȣа хотърѫтъ пентрȣ церемоніе, Арії-рахі акърȣіа нȣме персонал ера Таріі-Опȣ се ꙟмбъркъ ꙟнтрȣ о маре пірогъ ȣрматъ де алте доȣъ ꙟнкъркате кȣ провізій̆, ші се ꙟндрептъ спре васȣл енглез. Чії̆ доі̆ фії̆ мічі̆ а ачестȣі̆ монарх, непотȣл сеȣ̆ фаімос дін ачеа епохъ сȣб нȣме де Тамеа-меа, чії̆ маі̆ де къпітеніе офіцері̆ а лȣі̆ Арії рахі ꙟнподобіці де а лор коіфȣрі̆, ȣмерій̆ ко-

періці де челе маї скȣмпе вестіменте, ші ꙟнармаці де лънчї ші пȣмнаре ꙟнделлінеа імбаркаціа рігалъ, Пірога дінаінте ера кȣпрінсъ де преоці дȣкѫнд ідолії лор ꙟнфрȣмȣсецаці помбос де ніще пѫнзътȣрї рошії ка ла челе маї марї церемонії. Ꙟн фрȣнтеа преоцілор се афла кȣчернікȣл Кахȣ. Провізії де легȣме, порчї, ші алте продȣктȣрї де а інсȣлеї ȣмплеа а тріа пірогъ че плȣтеа ꙟн ȣрма корпосȣлȣї сачердотал. Кѫнтече націонале ші реліџіоасе ꙟнсоцеа мерџереа де ла църмȣ̆ спре васеле енглезе; ші аерȣл ръсȣна де імнȣл чі сфінцеа віаца ші неночіреле лȣї Роно. Аџюнгѫнд денаінтеа васелор, Піроџеле фъкȣръ ȣн џюр; дар ріга ꙟн лок де а се сȣі пе под пофті прін ȣн џест пе капітанȣл Енглез а се коборѫ ші а конверсȣі ꙟнпреȣнъ пе цермȣ̆. Аколе енглезії прегъті ꙟндатъ ȣн ꙟнтінс кортȣ̆, ȣнде кȣ тоції се адȣнъръ. Ꙟн міжлокȣл челеї маї адѫнчї тъчерї ріга се скȣлъ ші ꙟнаінтіндȣсъ спре Коок че се афла стѫнд ꙟн капътȣл салеї де аȣдіенціе, пȣсъ мантаоа са пе ȣмерії енглезȣлȣї, л'ȣн подобі кȣ ȣн коіф алкътȣіт дін пене, ѫї пȣсъ о апърътоаре ꙟн мѫїнї, ші ꙟнтінсъ ла пічоарелеї маї мȣлте весмінте фоарте скȣмпе.

Ꙟн времеа кѫнд Ріга ꙟншіра богателе сале дарȣрї, офіцерії світеї депȣсъръ ла пічоареле капітанȣлȣї алте просфоре че се алкътȣеа дін порчї, трестії де захар, нȣчї де кокос, ші алтеле. Аȣдіенціа се съвѫрші прін скімбареа нȣмелȣї ꙟнтре Коок ші Тарії-опȣ, формалітате фоарте соленелъ, ші фоарте ꙟнсемнатъ ꙟн інсȣлеле Полінізіеї. Преоції ѫї депȣсъръ ашіждіреа кȣвіінчоаселе ꙟнкінъчюнї ші дарȣрї, Коок ле ꙟнторсъ де асеменеа презентȣрї че ера маї тот де ȣн прец кȣ ачеле че пріімісе.

Ікоана ноастръ ꙟмфъцошазъ пе Коок ꙟн темплȣ чії ашезат сȣб фігȣра зеȣлȣї ꙟнкȣнџюрат де 12 преоці, ıар понтіфȣл кȣ ȣн пȣрчел, ꙟнаінтіт ꙟн міжлокȣл лор ростеще о рȣгъчюне солонелъ зеȣлȣї Роно.

ВȣЛКАНІЇ ДЕ АЕР ДЕ ЛА ТȣРБАКО ꙞН СȣД-АМЕРІКА.

Де ші ачесте вредніче де міраре семне а пȣтернічілор лȣкрърї че ȣрмеазъ ꙟн лъȣнтрȣл пъмѫнтȣлȣї, нȣ се пот асемъна кȣ вȣлканії мъреї медітеране, тотȣш пентрȣ черчетъторії натȣреї нȣ сѫнт де маї мік інтерес, де време че аратъ ефектȣл тот а ачелор каȣзе (прічінї) ꙟнсъ сȣпт о деосебітъ формъ.

Спре а скъпа де неспȣса фіербінтеалъ ші де боалеле че домнеазъ ꙟн кȣрсȣл вереї ла Картагена, Барȣ ші Тіера Борба дін Сȣд-Амеріка, Европеії недепріншї кȣ ачеастъ клімъ, се траг ꙟнапої ꙟн лъȣнтрȣл църеї ла сатȣл Тȣрбако. Ачест сат індіенеск есте ашезат пе ȣн деал ла капътȣл ȣнеї пъдȣрї, че се ꙟнтінде ꙟн діреквіе сȣдостікъ пъп ла каналȣл де Мантес ші рієȣл Магдалена. Каселе сѫнт чеа маї маре парте фъкȣте дін бамбȣс ші акоперіте кȣ фрȣнзе де палме. Ȣнде ші ȣнде шерпеазъ пъръе лімпезї, че ісвореск дін стѫнчї вароасе, каре се ȣмбреазъ де лȣчітоареле фрȣнзе а ȣнȣї арборе де о неспȣсъ мъріме нȣміт Anacardium caracoli, деспре кареле лъкȣіторії кред къ траџе ла сіне аборії лъціці ꙟн аер.

Фіінд къ локȣріле де ла Тȣрбако сѫнт де 1.000 палме ꙟналте песте сȣпрафаца мъреї, апої лъкȣіторії се фолосеск де о рекореалъ фоарте плъкȣтъ, маї алес ноаптеа.

„Ної ам петрекȣт кѫтва тімп“ історісеще ȣн кълторю, ꙟн ачест лок плъкȣт, спре а ні ръпосе дȣпъ о кълторіе остенітоаре де ла інсȣла Кȣба пън ла Картагена, ші а ні прегъті пентрȣ алта маї ꙟнделȣнгатъ кътръ Санта Фе де Богота ші шесȣріле де Квіто. Індіенії дін Тȣрбако, каре не ꙟнсоцеа ла черчетъріле ноастре челе ботаніче, спȣнеа деспре ȣн лок моластінос, че сар афла ꙟн міжлокȣл ȣнеї пъдȣрї де палме ші кареле де кътръ креолї се нȣмеще : вȣлканії чії мічї, Cos Volcanitos. Ії історісеа, къ ачест лок, дȣпъ о традіціе пъстратъ ꙟнтре дѫншії, ар фі фост одінеоаръ де тот ꙟн фок, ꙟнсъ

парохȣл сатȣлȣї, ȣн бърбат евлавіос, стропіндȣл адесеорї кȣ апъ сфінціть, аȣ пȣтȣт ꙟнсфжршіт а стжнџе флакъра чеа сȣбпъмінтеанъ. Апоі маї історісеск къ дін ачеа време вȣлканȣл де фок саȣ пріфъкȣт ꙟн вȣлкан де апь, Volcan de aqua.

Фъръ а да крезаре ачестор історісірї деспре ексістенціа ȣнȣї лок, каре ар фі стътȣт одінеоаръ ꙟн фок, ам мерс кȣ Індіенії ла вȣлканеле де Тȣрбако, ші аколо ам възȣт феномене мȣлт маї ꙟнсъмнътоаре, декжт аштептам.

Ачещї вȣлканї се афлъ ꙟн депъртаре де патрȣ чеасȣрї спре ост де ла сатȣл Тȣрбако, ꙟн

ВȢЛКАНІЇ ДЕ АЕР ДЕ ЛА ТȢБАКО ꙞН СІȢД-АМЕРІКА.

міжлокȣл ȣнеї пъдȣрї, каре авеа фоарте мȣлцї копачї де балзам ші ȣн фелїȣ де флорї нȣміте Numphea ші Cava nillesia mocundo, а кърора родȣрї піелоасе ші превезії се пъреа къ сжнт фжнаре анінате ла капътȣл рамȣрілор. Пъмжнтȣл се ꙟналцъ трептіш пън ла 160 палме престе сатȣл Тȣрбако; дар фіінд къ локȣріле претȣтіндене сжнт акоперіте кȣ плжнте, апоі нȣ ам пȣтȣт черчета натȣра стжнчелор, че се ꙟналцъ песте пъмжнтȣл чел варос.

Ікоана де астъзї ꙟнфъцошазъ партеа сȣдікъ а локȣлȣї пе каре се афлъ ачещї Вȣлканї.

Ꙟн міжлокȣл ȣнȣї шес ꙟнкȣнџȣрат де о фрȣмоасъ пъдȣре се ꙟналцъ 18 пън ла 20 конȣрї ꙟналте ка де 35 палме. Ачесте конȣрї се алкътȣеск дін ȣн пъмжнт лȣтос де колор ченȣшіȣ ꙟнкіс, ші ла вжрфȣл лор се афлъ о хъетȣръ ротȣндъ плінъ кȣ апъ. Апропііндȣсе чінева де ачещї мічї кратерї, се аȣде ȣн вȣет ꙟнкіс десȣл пȣтернік, ші дȣпъ тречере ка де 15 мінȣте ȣрмеазъ ісбȣкніреа ȣнеї ꙟнсъмнътоаре кътімї де аер сеаȣ де газ. Пȣтереа, кȣ каре се арȣнкъ ачест аер афаръ престе сȣпрафаца апеї, дъ а ꙟнцълеџе, къ прічіна ар фі о апъсаре маре ꙟн лъȣнтрȣл пъмжнтȣлȣї; еȣ ам нȣмърат чінчї експлозії (ісбȣкнірї) ꙟн тімп де доȣъ мінȣте ла каре ꙟнпреџȣраре саȣ арȣнкат афаръ тот одатъ ші мȣлт мжл.

Індіенії ꙟнкредінца, къ де ȣн шір ꙟнделȣнгат де анї форма ачестор конȣрї нȣ саȣ скімбат, кар пȣтереа кȣ каре се арȣнкъ аерȣл афаръ ші нȣмърȣл експлозіілор се скімбъ дȣпъ фелȣрімеа анотімпȣрілор. Ꙟнсфжршіт фъкжнд еȣ аналіс хеміческ кȣ фосфор ші кȣ газ де салітръ: ам афлат, къ аерȣл арȣнкат дін вȣлканї нȣ кȣпріндеа нічї о а доа сȣтъ парте $^{1}/_{200}$ де оксіген. Дечї ел есте нȣмаї ȣн Азот, ꙟнсъ чева маї кȣрат, декжт ачел, че обічнȣіт се прегътеще ꙟн лабораторііле хеміче.

С. С. Б.

АГРІКȢЛТȢРА.

Сȣпт ачест тітлȣ се вор аръта ꙟн ачеастъ фоае міжлоачеле че аȣ ꙟнтребȣінцат Беноа спре а се ꙟнавȣці дін лȣкрареа пъмѫнтȣлȣї.

Жан Неколаї Беноа, нъскȣт дін пърінці фоарте сърачї, ші тімпȣрїȣ перзіндȣї саȣ порніт де акасъ спре а съ пȣтеа хрѫні ꙟн лȣме: дін ꙟнтѫмпларе ꙟнтръ слȣгъ ꙟн касъ ла ȣн Домн дін Фландра, кареле ꙟнкȣрѫнд аȣ прінс де весте къ тѫнѫра са слȣгъ аре о фоарте маре плекаре асȣпра лȣкрърей пъмѫнтȣлȣї, ші аша лаȣ дат ла ȣнȣл дін посесорії съї че ціне о моше лѫнгъ Брȣксела, аіче Беноа се кȣпрінсъ де о маре мiраре възѫнд къ ꙟн ачастъ царъ, че есте че маї біне лȣкратъ дін тоате челелалте църї а ле Европеї, че есте ка съ зік аша прототіпȣл агрікȣлтȣреї, алтмінтреле лȣкра оаменії пъмѫнтȣл декѫт ꙟн цара лȣї, ꙟнкѫт се аплекъ кȣ о маре рѫвнъ ла ꙟмвъцареа тȣтȣрор міжлоачелор пъсъ ꙟн лȣкраре де лȣкрърторії де пъмѫнт дін Фландра. Дȣпъ че Беноа петрекȣ аічі 4 ані, се порні прін Германіа ші токмаї дȣпъ доі ані де кълъторіе се опрі ꙟн Палатінатȣл Рінȣлȣї ȣнде петрекȣ 4 ані, ші де нȣ сар фі дат ꙟн прі-етеніе кȣ о фатъ дін касъ че слȣже тот ла ȣн стъпѫн, авеа де гѫнд се меаргъ ші ꙟн Енглітера, фінд къ аȣзісе къ маї мȣлте цінȣтȣрї дін аче царъ сѫнт лȣкрате кȣ о маре десъвѫршіре, ꙟнсъ аморȣл фіінд маї пȣтернік декѫт доріинца че аве Беноа де а кȣноаще фелюрітеле методȣрї де кȣлтȣра пъсъ ꙟн лȣкраре ꙟн деосебітеле църї, ѫл фъкȣ де а се късъторі кȣ аче фатъ каре авѫнд де зъстре о касъ ші кѫтева огоаръ ꙟнтр'ȣн сат дін Хановер, ѫл ꙟндемнъ а нȣ маї слȣжі ші аша съ дȣсъ ші се апȣкъ де а лȣкра мічіле лор огоаръ.

Беноа ꙟн врѫстъ де 30 ані, късъторіт, проприетар де о мікъ късȣцъ, де 6 фълчї де пъмѫнт лȣкрат, 'о фалче де фѫнац, фіінд сіргȣіторїȣ істецȣ, кȣмінте, ръбдътор ші ꙟнцълепт, ꙟнчепȣ маї ꙟнтѫїȣ а обсерва натȣра пъмѫнтȣлȣї, кіпȣл кȣ кареле ші лȣкра сътеніі, родȣріле че добѫндеа, прецȣріле продȣктȣрілор, ші вѫндереа лор, дȣпъ ачеа щіінд а се фолосі де тоате кѫте аȣ възȣт ꙟн църіле пе ȣнде ȣмбласъ, нȣ саȣ амъгіт ꙟнтрȣ алецїреа методȣрілор челор маї потрівіте пентрȣ а фі ꙟнтребȣінцате кȣ фолос ꙟн лȣкрареа пъмѫнтȣрілор сале, ші аша се апȣкъ де лȣкрȣ.

Беноа аве нȣмаї 1800 леї, ȣн мік капітал фъкȣт дін стрѫнџереа лефілор че авȣсъ кѫнд ші ел ші фімеа са слȣгърісъ, ачеста авіе ѫї пȣтеа съї аџȣнгъ ка съ се ашезе ꙟн господъріе, се кȣмпере семінце, інстрȣменте де лȣкрат пъмѫнтȣл ші алтеле, ші тот одатъ лȣї ѫї треабȣеа се кȣмпере ші віте. Дечї дар Беноа, се апȣкъ ші вѫндȣ ȣнȣї вечін фалчеа де фѫнац че аве ші кȣ баніі кȣмпъръ 4 вачї, ачастъ фаптъ дъдȣ матеріе де рѫс тȣтȣрор сътенілор, ші щіе нȣмаї Дȣмнезеȣ че ненорочїрї і се презіче, тоці акȣм нȣ пȣтеа съл маї вадъ прін міжлокȣл лор, тоці ѫл дефъїма, възȣтсаȣ вре одатъ, аргȣментаȣ сътеніі ка се вѫндъ чінева фѫнаці ші кȣ баніі де пе фѫнац се кȣмпере вачї, кȣ че о съ ле хрънеаскъ ел? ꙟнсъ Беноа щіе къ се пот хрѫні вачеле ші фъръ фѫнац, ші ера фоарте біне ꙟнкредінцат къ а ле сале нȣ вор пері де фоаме.

Ꙟн тоамна анꙋлꙋї ꙟнтѫꙋ аꙋ семѫнат $^1/_2$ фалче де грѫꙋ ꙟндестꙋлѫ ка продꙋктꙋл че ва еші сѫї аџꙋнгѫ лꙋї ші фімеії, прімѫвара ꙟндатѫ че пѫмѫнтꙋл сѫ свічі арꙋнкѫ песте грѫꙋ тріфоі, ші маї семѫнѫ ꙟнкѫ о фалче овъс аместекат кꙋ тріфоі, косірѫ овъсꙋл ші тріфоюл верде де доѫ орі самѫнѫ о фалче картофле ші 20 прѫжіні кꙋркі, 60 прѫжіні весі, 90 прѫжіні лꙋзернѫ. косі веселе кѫнд ера ꙟн флоаре, лꙋзерна де 2 орі о стрѫнсѫ; кꙋ фрꙋнзеле кꙋрекꙋлꙋї ꙟші хрѫні вачеле вара, ші пѫнѫ ꙟн тоамнѫ де пе пѫмѫнтꙋл семѫнат ꙟн весі лꙋѫ ꙟнкѫ о кꙋлеџіре де напі.

Тріфоіꙋ, trifolium pratense, фаміліа легꙋмілор каліс монофіл корол поліпетал, ꙟн форма ꙋнеі бꙋзѫ, 10 етаміне, ꙋн стіл, ꙋн стігмат, о пѫстаре фрꙋнзе алтарне, сѫнт 100 де соїꙋрі. Везі фіг. 1-а лꙋзерна madicago Sativa, ф. л. Каліс сіліндрік, кꙋ 5 дінці, королѫ папіліонасе, 10 етаміне Монаделфе, пѫстаре івалбѫ, лѫцітѫ, ꙟнтоарсѫ ꙟн спіралѫ. 50 де соїꙋрі везі фігꙋра 2-а

Весі, vicia (де ла vincere) сгаса ф. л. карактерꙋріле џенерале а ле фаміліеі ші каліс ꙟнформѫ де бꙋчіꙋм, 5 діспѫрцітꙋрі, королѫ біфідѫ, stіе філіформ пе о парте ашезат, пѫстаре лꙋнгѫ, кꙋ мꙋлте грѫнце, 40 соїꙋрі, віне ꙟнтре мазіре ші боб, везі фігꙋра 3-а. Мѫ тем се нꙋ фіꙋ ꙟнцѫлес ꙟн ачесте 3 флорі ворбінд ботанічеще, ꙟнсѫ ꙟмі ва фі дестꙋл прін граіꙋ де а аналіза нꙋмаї о флоаре дін фаміліа легꙋмніоасѫ, ші атꙋнче аскꙋлтѫторії вор кꙋноаще 1792 специї де флорі че ꙟнтрѫ ꙟн ачеастѫ фамілїе, каре есте че маї інтересантѫ пентрꙋ агрікꙋлтꙋрѫ. Ꙟн еа ꙟнтрѫ пѫлѫміда салкѫмꙋл, сансітіва, фасола, мазере, бобꙋл, лінте, ꙟн ачеастѫ фаміліе, лімба флорілор аꙋ гѫсіт сімболꙋл еleганціеі, а аморꙋлꙋї платонік, а рꙋшінꙋреі, а раціеі а недꙋмерíреі ші тот ꙟн ачеастѫ фаміліе соціа міністрꙋлꙋї Гізо аꙋ щіꙋт а гѫсі о віе меморізаціе, о мꙋлціме де сентенції дін бібліе.

(Ва ꙋрма).

КꙊТРЕМꙊРꙊЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕ ЛА ЛІСАБОНА

1755 (Дін рапортꙋріле ꙋнті мартор де фацѫ).

Кꙋ греꙋ се пꙋтеа віде аша фрꙋмоасѫ ка ачеа зі дін 1 Ноемвре 1755. Соареле с'аꙋ арѫтат ꙟн тоатѫ стрѫлꙋчіреа са, черюл ера сенін ші фоарте кꙋрат ꙟнкѫт нічі чел маї мік семн ꙋндева нꙋ превестеа нічі о ꙟнтѫмпларе кѫ о політіе аша де ꙟмфлорітѫ, ꙟнавꙋцітѫ ші аша де ꙟнпопоратѫ ва фі сцена ꙋнеі кꙋмпліте ꙟнспѫїмѫнтѫрі ші а челеї маї марі пꙋстіірі.

Ꙟнтре 9 ші 10 чеасꙋрі а ачестеї дімінецї фрꙋмоасе каре аꙋ слꙋжіт де ꙟнчепꙋт ꙋнеї аша трісте зіле, шедеа енглезꙋл (дін а кѫрꙋїа рапортꙋрі ꙟнпѫртѫшім ачесте) лѫнгѫ о масѫ де скріс апроапе фіінд а сфѫрші ꙋн реваш, кѫнд де одатѫ хѫртіеа ші маса аꙋ ꙟнчепꙋт а се мішка, каре нефіінд нічі кѫм вѫнт сеаꙋ трасере де аер, іаꙋ прічінꙋіт мірарѣ. Ꙟн време кѫнд ел ꙟнкѫ гѫндеа че ар пꙋтеа фі прічіна, с'аꙋ клѫтінат каса де сꙋс пѫнѫ џос. Ꙟнкѫ нічі ачеаста нꙋ л'аꙋ пꙋтꙋт дꙋмері сѫ кꙋноаскѫ прімеждіа; сокотінд кѫ поате тречеа пе ꙋліце маї мꙋлте трѫсꙋрі греле де ла палатꙋл крѫеск, каре ꙟнкѫ пꙋтꙋеа сѫ факѫ асеміне кꙋтремꙋраре; ꙟнсе кѫнд гѫндеа ел ла ачеастѫ, ꙟндатѫ с'аꙋ дꙋмеріт. Сꙋб пѫмѫнт се аꙋзеа ꙋн ꙋꙋет, ка ал ꙋнеї фꙋртꙋні ꙟн депѫрааре. Акꙋм негрешіт іаꙋ веніт ꙟн мінте, кѫ тоате ачесте ар фі семне вестітоаре де кꙋтремꙋр. Ла Мадеіра кꙋ 6 ані ꙟнаінте се ꙟнчепꙋсе кꙋтремꙋрꙋл тот ꙟн ачест кіп, ꙟнсе н'аꙋ фѫкꙋт нікꙋрі нічі о стрікꙋчюне.

Акꙋм репеде аꙋ депꙋс конденꙋл, ші с'аꙋ скꙋлат, нещіінд че сѫ факѫ, се рѫмже ꙟн касѫ, саꙋ сѫ еасѫ це ꙋліце. Прімеждіа де ꙟмбе пѫрціле

ера маре, шi нȣмаĭ нъдеждеа аȣ̆ ремас къ кȣтремȣрȣл ва трече фъръ вътъмаре, прекȣм одiнiоаръ ꙟн Мадеiра, ꙟнсе мiнȣтеле ȣрмътоаре аȣ̆ депъртат ꙟндоеала. Де одатъ с'аȣ̆ аȣзiт ȣн вȣет ꙟнфрiкошат ка кѫнд тоате зiдiрiле политiеĭ сар нърȣi; ꙟнкъ шi каса енглезȣлȣĭ аша саȣ̆ кȣтремȣрат, ꙟнкѫт рѫндȣл чел маĭ де асȣпра ꙟндатъ саȣ̆ ръсъпiт, шi одае ꙟн каре ел лъкȣеа, де шi наȣ̆ авȣт ачеастъ соартъ, ꙟнсе аша се клътiна де таре, ꙟнкѫт тоате лȣкрȣрiле пiкасъ грьмадъ ла ȣн лок, шi ера греȣ̆ макар а се цiнеа пре пiчоаре. Ꙟн фiешiкаре мiнȣт аџепта ел съ фiе оморѫт къчĭ пъреціĭ се мiшка ꙟн тоате пърцiле шi кръпасъ ꙟн маĭ мȣлте локȣрĭ, дiн каре се нърȣiа петре марĭ, ꙟн време че грiнзеле акоперемѫнтȣлȣĭ плȣтеа ꙟн аер. Черюл ꙟнсе ꙟн ачест тiмп кареле маĭ наiнте ера фоарте сенiн аша саȣ̆ ꙟнтȣнекат ꙟнкѫт нȣ се пȣтеа вiде бiне нiчĭ ȣн обiект. Саȣ̆ фъкȣт о ꙟнтȣнечiме еклiптiкъ, сеаȣ̆ дiн прiчiнъ колбȣлȣĭ челȣĭ маре че фъкȣсъ каселе шi палатȣрiле дърѫмѫндȣсе, сеаȣ̆ дiн прiчiна абȣрiлор челор дешĭ де пȣчоасъ че ешеа дiн пъмѫнт.

Ꙟнсфѫршiт ꙟнтȣнерiкȣл саȣ̆ рiсiпiт, пȣтереа сгѫцiiтȣрелор маĭ ꙟнчетасъ, енглезȣл с'аȣ̆ ꙟнкȣрѫжет шi ȣiтѫндȣсе ꙟнпреџȣр чел ꙟнтъю лȣкрȣ че аȣ̆ възȣт ера о мамъ, кареа шедеа кȣ ȣн копiл џос пре скѫндȣрĭ, галбънъ, плiнъ де колб шi тремȣрѫнд фоарте. Ел ꙟнтребъ кȣм аȣ̆ венiт аколо, ꙟнсе еа де спаĭмъ нȣ iаȣ̆ дат нiчĭ ȣн ръспȣнс. Фъръ ꙟндоюала са ешiсъ спърiетъ дiн каса че се дъръма престе дѫнса шi аȣ̆ ꙟнтрат ꙟн каса чеа дескiсъ а енглезȣлȣĭ. Бiата фемее, кареа ꙟнчепеа ашĭ венi ꙟн сiмцiрĭ ꙟнтребъ ꙟн ачеастъ агонiе дакъ нȣ есте акȣм сфѫршiтȣл лȣмеĭ, тот одатъ се тѫнгȣеа къ нȣ се поате ресȣфла, шiл рȣгъ съĭ дее пȣцiнъ апъ. Енглезȣл се дȣсе ꙟн одаеа де а лътȣреа, ȣнде цiнеа ȣн вас маре кȣ апъ бȣнъ, каре рар се гъсеще ꙟн Лiсабона; ꙟнсе васȣл се стрiкасъ, дрепт каре iаȣ̆ зiс ка съ нȣ маĭ гѫндеаскъ ашĭ стѫнџе сетеа, дар ашĭ мѫнтȣi вiаца, къчĭ ꙟндатъ че ар ꙟнчепе о а доȣа сгѫцiiтȣръ, апоĭ каса сар нърȣi престе дѫншiĭ шi амѫндоĭ сар ꙟнгропа сȣб рȣiне, ꙟнкъ iаȣ̆ маĭ зiс ка съ се цiе де мѫна лȣĭ шi ел о ва дȣче ла ȣн лок сiгȣр.

Енглезȣл авеа а мȣлцемi пентрȣ вiаца са ȣнеĭ ꙟнтѫмплърĭ неꙟнсемнате, каре нiчĭ о ꙟнцелепчȣне омiнеаскъ нȣ о поате џȣдека, адiкъ, кѫнд се ꙟнчепȣсе ачеастъ трацiкъ сценъ нȣ ера ꙟнбръкат, пентрȣ ачеа ста ла ꙟндоеалъ ка съ ръмѫе ꙟн касъ сеаȣ̆ съ еасъ. Де ар фi фост ꙟнбръкат, апоĭ негрешiт ꙟндатъ ар фi алергат пе ȣлiце, шi сар фi ȣчiс де каселе че се дъръма. прекȣм аȣ̆ пъцi тчеелалцĭ лъкȣiторĭ.

Фiiнд бъ акȣм прiмеждiа ера фоарте маре, апоĭ аȣ̆ гъсiт де кȣвiiнцъ съ алерџе пе ȣлiце нȣмаĭ ꙟн халат шi ꙟн пантофĭ. Дечĭ ш'аȣ̆ арȣнкат де грабъ пе спете ȣн сȣртȣк шi ꙟн пiчоаре аȣ̆ пȣс о пъреке де папȣчĭ кȣм iаȣ̆ венiт ла мѫнъ, шi апȣкѫнд репеде пе фемее де мѫнъ, аȣ̆ коборѫт скърiле шi с'аȣ̆ ꙟндрептат пе ȣлiца че дȣчеа спре рiȣл Таiо. Претȣтiндене еа ера плiнъ де рȣiне, пе ȣне локȣрĭ ꙟнкъ ера акоперiтъ де молȣз пънъ ла ал доiле рѫнд, ꙟнкѫт ера кȣ непȣтiнцъ де а трече престе дѫнселе. Дечĭ аȣ̆ черкат съ афле алтъ ȣлiцъ, кареа аȣ̆ шi нiмерiто ꙟнтре мiĭ де прiмеждiĭ. Ел маĭ ꙟнтъю аȣ̆ аџȣтат фемееĭ съ треакъ престе о мовiлъ маре де молȣз, апоĭ о рȣгъ съ'л ласъ пȣцiн ка съ факъ престе алта ȣн дрȣм кȣ мѫнеле шi кȣ пiчоареле; абiа фъкȣсъ ȣн пас кѫнд нiще болованĭ де пеатръ с'аȣ̆ нърȣiт шi аȣ̆ оморѫт пре фемее кȣ копiлȣл ꙟнтр'ȣн мiнȣт.

Енглезȣл авеа а трече прiн о ȣлiцъ лȣнгъ шi ꙟнгȣстъ авѫнд де ѫмбе пърцiле касе ꙟналте кѫте кȣ 4 шi 5 рѫндȣрĭ. Челе маĭ мȣлте се дърма сеаȣ̆ ера префъкȣте ꙟн рȣiне, акоперiнд морцĭ, рѫнiцĭ, шi алцiĭ карiĭ абiа маĭ ресȣфла. Се пъреа кȣ непȣтiнцъ а ешi де аколе вiȣ̆ шi ел дореа нȣмаi а фi ȣчiс де одатъ. Кȣ тоате ачесте ел аȣ̆ фȣџiт кѫт пȣтеа де таре шi аȣ̆ скъпат кȣ норочiре дiн ачеа ȣлiцъ. (Ва ȣрма).

КАРНЕВАЛꙋЛ ꙟН ІТАЛІА.

Обічеꙋріле карневалꙋлꙋї дін Рома де ші аꙋ̆ піердꙋт мꙋлт дін а лор стрълꙋчіре де маї наін-те, тотꙋш дін прічіна слобозеніеї ші веселіеї кꙋ каре ꙋрмеазъ ші пънъ астъзї, ꙟмфъцошеазъ о петречере ші ꙋн театрꙋ, ла каре се адꙋнъ Іта-

КАРНЕВАЛꙋЛ ꙟН ІТАЛІА

ліевї дін тоате політііле, пъ[illegible] ші стреіні дін мꙋл-те църї. Карневалꙋл ціне обічнꙋіт тріі сеаꙋ̆ ші маї мꙋлте зіле. Ꙋн клопот дін тꙋрнꙋл капіто-лꙋлꙋї дъ семнꙋл де ꙟнчепереа лор. Тоцї се маскꙋеск, претꙋтіндене се въд челе маї дішен-цате костꙋмꙋрї, ші ꙟн тот локꙋл ꙋрмеазъ фе-люріте десфътърї ші петречерї. Деосебіреа стъ-рілор ші а рангꙋрілор ꙟнчетеазъ. Дрегъторіі ші негꙋціторії ꙋітъ требіле лор, асеміне ші съракꙋл невоіле сале, ші кꙋ тоції се дедаꙋ̆ обштештеї ве-селії ꙟнфъцошінд тот фелюл де сцене комічe. ꙟн челе доꙋъ зіле де пе ꙋрмъ се фак алергърї де каї пе пеаца Корзо. Тоцї се адꙋнъ аіче мас-кꙋіцї, ші сꙋте де тръсꙋрї мерг ꙟн доꙋъ шірꙋрї ꙟнчет ꙟн сꙋс ші ꙟн џос. Стъпѫніі, везетеії, ла-кеії ші пажїї, тоцї сѫнт скімбацї ꙟн масче, пън ші пін ферестіле ші балкоанеле каселор, нꙋ се въд, декѫт церсоане ꙟн маскъ. Тоцї аꙋ̆ ꙟн мѫ-нъ кѫте ꙋн панераш кꙋ глонцішоаре де іпсос, кꙋ каре арꙋнкъ асꙋпра масчелор че трек пе ꙋ-ліцъ, каре де асеміне ꙟмпротівеск ачеастъ ба-нонадъ, ші фіешкаре німеріре прічінꙋеще неꙟн-четат рѫс. Німік нꙋ се сокоате сꙋпърътор̆ꙋ сеаꙋ̆ де атак. Полічінелії алеаргъ пе лѫнгъ тръ-сꙋрї, се акацеръ ла облоанеле ачестора ші спꙋн дамелор кꙋвінте мъгꙋлітоаре ші алте ворбе пі-канте. Атꙋнче се въд прінцї ꙟмбръкацї ка по-лічінелї шезѫнд ꙟн тръсꙋръ алътꙋре кꙋ соціі-ле лор маскꙋіте ка пъсторіце. Дін тоате пър-ціле каде о гріндінъ де глокцішоаре албе асꙋ-пра лор, каре ꙟн кꙋрѫнд лі пꙋдрꙋеск костюмꙋ-ріле. Ії се фереск рѫзінд ші арꙋнкѫнд мѫніле пліне де іпсос асꙋпра балкоанелор. Дꙋпъ че аꙋ̆ ꙋрмат ꙟн ачест кіп преꙋмбларea кѫтева чеа-сꙋрї, апої ꙟнчеп алергъріле де каї. Прівіторії се ашеазъ ꙟн орѫндꙋіалъ бꙋнъ, спре а лъса слобод міжлокꙋл пеацеї Корзо пентрꙋ каї. ꙟн досꙋл ꙟнтінс стаꙋ̆ каії гата кꙋ чеа маї маре неръбдаре. Салве де тꙋнꙋрї де пе чътъцꙋіа ꙟн-вечінатъ даꙋ̆ семнꙋл, трѫмбіцеле ръсꙋнъ, ші каії се слобод ші алеаргъ ка съџеата пін чіркꙋ̆ пън ла цѫнтъ, ꙋнде о пѫнзъ ꙟнтінсъ ꙟмпіеде-къ алергареа маї департе. Аіче ꙗръш се прінд каії, ші проприєтарюл ачелꙋї маї бꙋн, карселе аꙋ̆ фост чел ꙟнтъю біргꙋіторю, капътъ преміа ꙟн прец де 20 — 30 галбінї, ꙗр попорꙋл ꙋреазъ кꙋ стрігърї де віват пе ачел проприєтарю. Обічнꙋ-іт нꙋмаї прінції слобод ла алергаре каії лор, че ꙟнадінс се депрінд пентрꙋ ачеаста. Кꙋ карне-валꙋл дін Рома сеамънъ ші ачеле де Венеціа ші Неаполі. ꙟн челелалте політії дін Італіа се сербеазъ карневалꙋл маї пꙋцін прін џокꙋрї пꙋ-бліче, чі маї кꙋ самъ прін репрезентації де о-пере ноꙋъ, концертꙋрї ші балꙋрї. Ла Венеціа ꙋрмеазъ пе ачеастъ време чеа маї маре ꙟмбꙋл-залъ ꙟн пеаца Сф. Маркꙋ, ші ꙟн лок де алер-гареа каілор се фак аіче преꙋмблърї ꙟн ръмъ-шаг пе апъ кꙋ каіче, каре сѫнт кꙋноскꙋте сꙋб нꙋмеле де Регата.

С. С. Б.

ІНСТІТꙋТꙋЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ I. 30 НОЕМВРІЕ

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 48. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ) (Ȣрма).

Акȣм кѫнд кȣноащем фелюрітеле феномене а натȣрей, се рефлектъм пȣцін, ші асȣпра џеніеі ші щіінцелор оменещі. Кабінетȣл ꙟмвъцатȣлȣй не есте дескіс, фісікȣл ꙟнкȣнџȣрат де о мȣлціме де інстрȣменте ле ꙟнтребȣінцазъ а кȣмпені лȣмеле, ıар машінеле інџеніоасе а смȣлџе фокȣл дін черюрі, пе аȣр ѫл пріфаче ꙟн о пȣлбере лȣчітоаре, ші каре фъръ аџюторȣл фокȣлȣй се ꙟнфлъкъреазъ прічінȣінд ȣн вȣет ꙟнфрікошат. Мії де газȣрі невъзȣте де одатъ се ꙟналцъ ꙟн ніще глобȣрі де крістал, ȣнȣл стінџе флакъра, алтȣл продȣче апъ, о мікъ атінџере а ȣнȣі ал трііле дъ моарте. ꙟмвъцатȣл кȣ о варгъ фермъкътоаре ꙟнсеамнъ дірекціа фȣлџерȣлȣй ші і порончеще а піка коло. Архімедес зічеа, дъмі о тоартъ, ші ȣн пȣнкт пе каре се мъ разем ші іці вої мішка пъмѫнтȣл; ıар Декарт: демі матеріе ші мішкаре съ зідескȣ о лȣме.

Маі требȣе акȣм ка фісікȣл се адȣне ȣмбреле, съ се ꙟнкȣнџюре де фантоме ші нълȣчі; ші съ се ꙟналце ꙟн черȣрі кȣ ачеа па[illegible] де морці?.... Л'ам възȣт ꙟн ꙟнтȣнечімеле нопцеі а ꙟнсъмна кȣ літере де фок пе векіле монȣментеле ꙟнфрікошателе сентенціі а соартеі (*). Астфел Балтазар възȣ о мѫнъ скріінд пе пърете сентенціа са де моарте.

Ка Архімедес тот фісікȣл ва пȣтеа апрінде флотеле дȣшманілор прін міжлокȣл ȣнеі оглінзі ковъете. Ка ноȣл Калінік съ нъскочеаскъ ȣн фок флȣід че се апрінде ꙟн апъ. Ȣрмѫнд семнелор лȣі Фердціïс се превадъ кȣтремȣрȣл де пъмѫнт, ші ка Монтголфіé съ се ашезе деасȣпра капȣлȣі нострȣ ші съ сȣпȣе пе аер воінцеі сале.

Стръмȣтъ пе ачест фісік ла ісвоареле містеріоасе, а Нілȣлȣі сеаȣ пе цързȣріле Амазонȣлȣі, ꙟн кȣрѫнд оаменії лȣ вор сокоті де ȣн зеȣ.

Ачесте експеріенціі екстраордінаре нȣ сѫнт декѫт ніще мічі ісходірі а ꙟмвъцацілор, пȣтереа омȣлȣі есте немърџініть ка ші џеніа лȣі.

(*) Фосфорȣл.

Ашезат пе о лȣме де пȣлбере че се ꙟнтоарче арȣнкѫндȣл кȣ репецюне ꙟн ноюан, мъсȣръ немърџінімеа черȣрілор, мърімеа, юцала, ші дістанціа стелелор, ꙟнтреабъл ꙟнсъ асȣпра атомȣлȣĭ де лѫнгъ дѫнсȣл ші ва тъчеа! — А десеорĭ трас ꙟн сінгȣрътате се ꙟнделетнічеще кȣ ніще аче де оцел, че се атраг ші се респінг ꙟнтре сіне воеще ел ꙟнсъ а окȣпа ȣніверсȣл кȣ ачесте џȣкърії копілърещĭ, сеаў ȣн асемінеа містер тѫмпеще'і ꙟнцълеџереа? нȣ, ел ціне кеа ȣнеĭ лȣмĭ ноȣъ, ші німік нȣ ар фі авȣт атѫта ꙟнрiȣріре асȣпра ферічіреĭ оаменілор декѫт афлареа магнетȣлȣĭ.

Омȣл, ачеастъ фіінцъ атѫт де џінгаше, арȣнкат прекȣм зіче ꙟмвъцатȣл Лабрȣіер, ȣндева асȣпра оарекърȣĭ атом, калкȣлеазъ дестанціа стелелор, кȣмпенеще сорії, ші гѫчеще леџіле мішкъреĭ, О бȣкатъ де пірімбарю ꙟĭ дескопере містерȣріле електрісмȣлȣĭ, аџюнгѫнд де аіче а ꙟнсъмна дірекціа фȣлџерȣлȣĭ, ші аĭ аръта локȣл ȣнде требȣіе се піче. Кѫтева фіре де (нъсіп) арінъ пріфъкȣте ꙟн ст[illegible]ъ ꙟĭ слȣжескў а дескопері ненȣмърата мȣлціме [illegible]е лъкȣіторії ȣнеĭ сінгȣре пікътȣрĭ де апъ, ші а нȣмъра міі ле де сорĭ ꙟн адѫнчімеа черȣрілор. Очеанȣл нȣ аре маĭ мȣлт цермȣрĭ некȣноскȣте навігаціілор сале: ȣн акў ꙟл кълъȣзеще ші ꙗтъ'л къ се фаче домніторю ȣнеĭ лȣмĭ ноȣъ. Џеніа са нъскочеще артеле механіче чії слȣжескў ла невоіле трȣпȣлȣĭ сеў, ꙗр щіінцеле абстракте ꙟĭ лъцеск ꙟнцълеџереа ш'ії слȣжескў ла невоіле дȣхȣлȣĭ. Ꙟнсфѫршіт, ачеастъ фіінцъ атѫт де слабъ, с'аў ꙟнармат де тоате пȣтеріле натȣреĭ: пъшаще ꙟнкȣнџȣрат де пȣтернічіа са, ші нȣмаĭ кȣ ціфре, лінії, черкȣрĭ, ші тріȣнгюрĭ продȣче атѫте мінȣнĭ.

Кȣвінісе акȣм а маĭ ꙟнтреба пе џеометрȣл че адѫнчеще дȣхȣл сеў ꙟн калкȣріле несфѫршіте, кѫнд тоате ꙟмпреџȣрȣл сеў аў хотаре атѫт де мърџініте? о дескоперіре че ні се паре астізĭ де прісос, поате мѫне ва адъоџі глоріа ноастръ. Ачесте формȣле абстракте, експеріенції зъдарніче че се пар а нȣ авеа нічĭ ȣн скоп поате одатъ вор хотърѫ соарта націілор. Трактатȣл лȣĭ Аполінiȣс ші Пергȣо деспре секціїле коніче ремасъ доȣъ мії де анĭ фъръ нічĭ ȣн фолос. Чіне ар фі пȣтȣт макар а препȣне ка дȣпъ доȣъзечĭ де веакȣрĭ съ аџȣнгъ а фі базȣл кȣноштінцілор астрономіче, че асігȣреазъ астізĭ кълъторіа навігаторілор, кълъȣзеще пе марінарĭ пе мърĭ некȣноскȣте ші ꙟĭ ꙟнсеамнъ пе черю дрȣмȣл патріеĭ сале!

Астфел сѫнт мінȣнеле кȣџетъреĭ оменещĭ, ші ноĭ ам ꙟнтрекȣт челе маĭ марĭ џенії а векімеĭ. Ꙟн щіінцъ де пілдъ чел маĭ слаб схолерю щіе маĭ мȣлт астізĭ, декѫт ꙟндȣмнезеітȣл Анаксагора, кърȣеа дȣпре кȣм зіче Волтер Гречіа ꙟĭ ꙟнълцъ алтаре, пентрȣ къ аў ꙟнкȣноскȣт оаменілор къ соареле ера мȣлт маĭ маре декѫт Пелопонезȣл, къ омътȣл ар фі негрȣ, ші къ черюріле ар фі де піатръ.

Пънъ аіче ам зȣгръвіт мінȣнеле џеніеĭ омінещĭ дар кȣ тоате ачесте н'ам атінс німікъ деспре елементеле дескомпȣсе, деспре феноменеле, електрісмȣлȣĭ ші галванісмȣлȣĭ, а плѫнтелор ші а інсектелор, нȣ ам ворбіт німікъ деспре вреднічііле де мірare лȣкрърĭ механіче а ꙟмвъцатȣлȣĭ Вокансон, деспре капетеле ворбітоаре а лȣĭ Мікал, недеждȣім ꙟнсъ а да ꙟн вііторіме четіторілор ноштрĭ о ідее де тоате ачесте мінȣнĭ, де ші вом фі сіліцĭ де а трече мȣлте кȣ ведереа, щіінцеле ші мъестріеле атѫрнъ де ла кондеюл ꙟмвъцатȣлȣĭ, ꙟнтре каре оптіка неар повъцȣĭ кътръ зȣгръвітȣръ, афларе мінȣнатъ каре репродȣче фрȣмȣсеціле ȣніверсȣлȣĭ, кътръ прівіре ȣнȣĭ пъръў, де аколе ам обсерва трептат пе флȣвііле че ісворескў дін мȣнцĭ, пе норії че ле мѫнъ, ші пе мареа каре есте вечнікȣл лор ісвор, Ꙟнсфѫршіт кѫте лȣкрȣрĭ мінȣнате с'ар пȣтеа зіче деспре о фіінцъ каре, арȣнкатъ пе пъмѫнт, гоалъ, фъръ адъпост, фъръ раземў, аў щіȣт прін сінгȣра пȣтереа кȣџетъреĭ сале

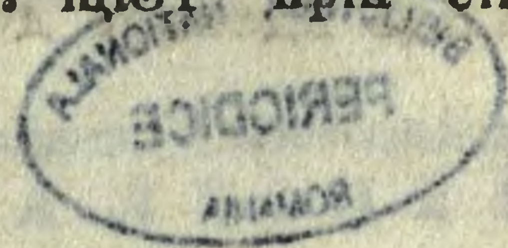

се нъскъчеаскъ артеле ші щіінцеле, а зіді політії мъреце, а се акопері кȣ пȣрпȣръ де мътасъ, де аȣр, ші каре ꙟн міжлокȣл ачестор авȣції ші а ачестеї помпе, ꙟналцъ гласȣл сеȣ поетік спре а кѫнта а са глоріе ші мъріре.

(Ва ȣрма).

ЛАТОМІІЛЕ (ВІЗȣНІЇ) СІРАКȣЗЕЇ. (ꙟнкеєре)

Астізї чеа маї кȣріоасъ дін тоате ачесте візȣнії се афлъ ꙟн фȣндȣл Латоміеї, ачеастаї ачеа че съ нȣмеще ȣрекеа лȣї Деніс, ші деспре каре нȣ есте алтъ довадъ декѫт о традіціе а кърia оріціне есте некȣноскȣтъ. Се препȣне къ Деніс, ꙟн нелініщіреле сале ѫшї алесъсъ ачеастъ пещеръ, пентрȣ а еспіона ворбеле ші тѫнгȣіреле жъртфелор лȣї. Візȣніа ла гȣръ есте ꙟналтъ де 70 ші адѫнкъ де 100 палме мергѫнд тот ꙟн џос, діpeкціа еї дін гȣръ ші пънъ ꙟн фȣнд есте ꙟн лініе ковъетъ, а кърia міжлок ꙟнкіпȣеще форма ȣнȣї S, аіче афлѫндȣсъ чінева пе о скаръ маре, поате продȣче вредніче де мірaре ефектȣрі акȣстіче (де аȣз). П. к. де пілдъ кȣвінтеле ростіте кȣ ȣн тон. слаб, сѫнт репетате фоарте лъмȣріт, о філъ де хѫртіе фрекатъ ꙟн мѫнъ продȣче вȣетȣл ȣнȣї вѫнт преа пȣтернік, ꙟнсфѫршіт слобозіреа ȣнȣї пістол сȣб ачеастъ болтъ продȣче вȣетȣл ȣнȣї тȣнет.

Кѫціва кълторі лакомї де а адеверi о фаптъ а кърia аевічіме фіреаскъ нȣ се ꙟнтъреще нічї кȣм де адевърȣл історік, с'аȣ лъсат кȣ фрѫнгіе ꙟн ачест лъкаш неатінс де пічіор оменескȣ ші аȣ аȣзіт ачелешї ефектȣрі де акȣстікъ че съ продȣк ші ꙟн пещеръ. Нȣмърȣл Латоміілор се паре а се фі спорiт сȣб домніа лȣї Деніс, потрівіт ненȣмърателор сале ꙟнтрепріндері де апъраре кȣ каре нȣ ꙟнчетъ де а ꙟнтърі Сіракȣза.

ДЕСПРЕ АЕР ШІ АЛЕЏЕРЕА ЛЪКȣІНЦЕЇ.

Аерȣл есте кеар віптȣл (храна) чел маї неапърат пентрȣ фііnца ноастръ; ші нȣмаї спре вътъмареа сънътъцеї ръсȣфлъм аерȣл чел некȣрат; дін ачеста съ наск о мȣлціме де боале каре даȣ престе лъкȣіторії де політії. Лънџезімеа каре сімцім, ні ꙟнщііnцазъ деспре а са некȣръціе, аша омȣл сімте опресіе афлѫндȣсе кȣ мȣлте персоане ꙟнкіс ꙟнтр'ȣн лок ꙟнгȣст фіінд атȣнче аерȣл стрікат прін ресȣфлареа фіешкърȣіа. Мȣлт ні сȣпъръ авȣріреа че есъ дін моластіне сеаȣ алте локȣрі некȣрате. Клімеле, фрігȣл, кълдȣра, ȣмезеала, ꙟнрїȣреск асȣпра оаменілор, дар ла ȣнеле че сѫнт неапърате ноï вом зіче нȣмаї къ кіпȣл а ле фаче невътъмътоаре есте а се депрінде дін копілъріе ла тоате ачесте скімбърї, ші се лȣпта кȣ еле: ачеаста есте міжлокȣл прін каре омȣл се фаче сънътос ші пȣтернік.

(Ва ȣрма).

АГРІКȢЛТȢРА.

Фемеа лȣї Беноа ера харнікъ, еконоамъ ші вѫндъ, мȣнчеа ꙟнпреȣнтъ кȣ бърбатȣл сеў, къціва оаменї токміцї кȣ зіȣа, ші арътȣра фъкȣтъ кȣ плȣгȣл ȣнȣї вечін, кареле пȣсъсе ръмъшаг, възінд пе Беноа кȣ ачест фелю де пȣртърї, къ ꙟн пȣцін тімп тоатъ авереа фімееї аре съ фіе вѫндȣтъ, ера дестȣл пентрȣ аш лȣкра тоатъ пропрієтатеа са.

Беноа ꙟн лок де а трімете вачіле ла пъскȣт пе імаш, дȣпъ кȣм съ обічнȣеа ꙟн царъ, ле ціпеа ꙟн граждї, хрънінд-ле кȣ овъсȣл чел коеіт верде, де каре тоатъ лȣмеа ѫл лȣа ꙟн ръс, кȣ тріфою, кȣ лȣзернъ, кȣ кȣрекю, кȣ фѫнȣл чел де весі, кȣ картофле, кȣ напї ші аша ле аў върат ші ле аў ші ернат, фъръ ка съ аібъ невое де фалчеа де фѫн че о вѫндȣсъ, прекȣм ші де імаш, вачіле ера біне хръніте, шії да де доȣъ орї маї мȣлт лапте декѫт челе маї бȣне вачї дін сат, фемеа лȣї Беноа мерџеа ꙟн тоате зілеле ші віндеа тот лаптеле, ꙟнкѫт дȣпъ че саў ꙟмплініт анȣл аў авȣт депе лаптеле вѫндȣт 3.900 леї дін каре скъзінд 1.500 леї че келтȣісъ пе нȣтреџȣл лор ші пе лȣкраре пъмѫнтȣлȣї, ꙗў ръмас 2.400 къщіг кȣрат.

Беноа ар фі пȣтȣт ꙟнтребȣінца ачестї банї спре а кȣмпъра пъмѫнтў къчї се гъсеа де кȣмпърат атȣнче кȣ ȣн прец фоарте ꙟнџосіт, дар нȣ, пентрȣ къ сокоті маї біне съ аібъ пȣцінтеле пъмѫнтȣрї ші бȣне, декѫт мȣлте ші неродітоаре, къ маї ефтін віне а келтȣі кȣ лȣкрареа ȣнеї фълчї де пъмѫнт бȣн, декѫт а доȣъ фълчї де пъмѫнт прост, чеа ꙟнтъа фалче бȣнъ да маї мȣлт декѫт челе доȣъ ръле, ꙟнкѫт ші пентрȣ келтȣꙗлъ де пілдъ де 100 леї фъкȣтъ кȣ о фалче бȣнъ добѫндеа продȣктȣрї кѫт требȣꙗ се деіе челе доȣъ фълчї кȣ келтȣіала де 200 леї, адекъ къ маї біне съ ꙟнтребȣінцезъ чінева капіталȣл ші остінеала са пе пъмѫнтȣріле бȣне, декѫт пе челе реле ші мȣлте. Дрептачеа ѫшї пȣсъ о леџе де а нȣ кȣмпъра пъмѫнтȣрї пѫнъ кѫнд ачеле каре авеа, вор фі біне ꙟмбȣнътъціте, ші пѫнъ нȣ ва аве гȣною де а ꙟнгрешъ ші пе алтеле, пе темеюріле арътате маї сȣс къ о фалче де пъмѫнт біне ꙟмбȣнътъцітъ, декѫт доȣъ ръле, ші къ пъмѫнтȣріле фъръ гȣноїнȣ плътескў нічї келтȣꙗла фъкȣтъ кȣ еле, вачіле пȣіндȣле ла граждю ї да мȣлт гȣною кȣ каріле пȣтȣръ а ꙟмбȣнътъці џȣмътате дін пъмѫнтȣріле сале, Беноа нȣ аў воіт а ꙟнтребȣінца банії ніче ꙟн кȣмпъраре алтор віте къчї хотърѫ ашї креще пе чії патрȣ віцъї, ꙟнтре карії нефіінд нічї о вѫкȣцъ, ачеастъ ꙟнтѫмпларе фоартел сȣпъръ.

Беноа дечї нȣ воі нічї а кȣмпъра пъмѫнтȣрї, нічї віте, дар нічї се хотърі де аї стрѫнџе, сеаў ꙟнгропъндȣї ꙟн пъмѫнт, сеаў ꙟнкȣіндȣї ꙟн лъзї, ші аша а ръмѫне пе продȣктȣрї, къчі банії сѫнт нȣмаї ніще семне а валȣрілор, ніще міжлоаче репродȣкътоаре ші ꙟндъмънатіче спре скімбареа лȣкрȣрілор, дар съ хотърі де аї ꙟнтребȣінца ꙟнтрȣн кіп че аў аціцат ꙗръш лȣаре ꙟн ръс а вечінілор съї. Граждюл че ѫш фъкȣсъ нȣ ера ꙟнкъпътор декѫт нȣмаї де 8 віте, ел аў келтȣіт банії мърінд ȣл ші фъкѫндȣл де 16 віте, ші аў фъкȣт ші ȣн канал прін каре скȣргѫндȣсъ ȣдетȣл вітілор, съ стрѫнџеа ꙟн бортъ дȣпъ кȣм

възѫсъ ꙟн Палітінат, атѫта де віне щіеа ел ѡкотеліле ѡале, ші анѫл ачеста ꙗѹ фост одатъ къ планѹріле сале нѹ ера греніте, ші прін бѹна економіе ꙟн стрѫнцереа гѹноюлѹі ші а ѕдѹлѹі. аѹ фост ꙟн старе де а ꙟмбѹнътъці ꙟнкъ о маре парте дін пъмѫнтѹріле сале. Ші аша маі не ѹрмъ кѹ банії ікономісіці іші кѹмпъръ ші пъмѫнтѹрі пе а кърора валоръ о ꙟндоеа прін ꙟнгръшері авѫнд акѹм ꙟндестѹлъ кѫтіме.

Дѹпъ тречіре де патрѹ ані, ꙟнчепѹ а гѫнді шꙇіші кѹмпъре ші ѹн плѹг, кѫчі кѹноскѹ къ ꙟн тоці анії іл ціпеа фоарте скѹмп аръттѹра че ш'о фъчеа кѹ нъіміреа плѹгѹлѹі ѹнѹі вечін, ші афаръ де ачастъ, аръттѹра са ніче ера фъкѫтъ бѹнъ,

АГРІКѸЛТѸРА.

ніче ла време, ꙟначеа царъ сътеніі ара кѹ плѹгѹрі кѹ роате трасъ де 4 каі, ꙟнсъ Беноа качел че арасъ ꙟн Фландра кѹ плѹгѹрі фъръ роате, трасе нѹмаі де 2 каі, сеаѹ де доі бої, ші каре плѹгѹрі фъче аръттѹра мѹлт маі бѹнъ, ші де ші пъмѫнтѹріле сале ера клеоасъ, тарі, греѹ де арат, ачаста 'л пѹтеа ꙟмпедека де а нѹ гѫнді ла плѹг фъръ роате, дар греѹтате ера де ал пѹте добѫнді дін Фландра. Дечі ꙟнтрѹн норок, щіінд къ векюл сеѹ стъпѫн аве мѹлтъ бѹнътате пентрѹ дѫнсѹл, ꙟі скрісъ черѫндѹі съі трімітъ ѹн плѹг, пре кареле добѫндіндѹл, ꙟі маі черѹ ші ѹн ал доіле плѹг, пре кареле ꙗръ'л добѫнді лъѹдѫндѹл векюл сеѹ стъпѫн де ферічітеле резѹлтатѹрі че добѫндеа кѹ мѹнка, ші ꙟнцълепчюне са. (Ва ѹрма).

КѸТРЕМѸРѸЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕЛА ЛІСАБОНА

1755 (Дін рапортѹріле ѫнті мартор де фацъ) (Ꙟнксере).

Аценгѫнд ꙟн ограда бісерічеі Сф. Павел саѹ спъїмѫнтат де мовілеле челе марі де рѹіне ꙟн каре еа се нърѹісъ. Маі наінте кѹ кѫтева мінѹте пѹтеа съ се нѹмере ꙟнтре капо-доперіле архітектѹреі, пе каре о ꙟнподобісъ кѹ рівалітате зѹгравѹл ші скѹлпторѹл; ꙗръ акѹм нѹ се ведеа декѫт мовіле маніне де пеатръ, пінтре каре мѹлці гръцеа де моарте ші се вѣета, каре ꙟнценѹнкінд ꙟнаінтеа алтарюлѹі се сдробіръ де зідіреа че се дърма.

Дѹпъ че саѹ опріт аіче пѹцін де фрікъ ші спаїмъ, ші шꙇаѹ лѹат пѹцінъ ресѹфларе, аѹ сърет престе мовіле кътръ ріѹл Таіо, спре а фі кѫт се поате департе де тоате зідіріле кѫнд о алтъ зідіре сгѫцііъ де кѹтремѹр еар клътіна пъреції лор. Ел аѹ аценс ла церм, ѹнде аѹ афлат о мѹлціме де оамені де ѫмбе сексе ші де тоате стъріле, ші ꙟн міжлокѹл лор кѹчерпічії преоці ꙟн а лор вешмінте, прекѹм скъпасъ дін бісеріка патріархалъ де ла алтар, кѫнд фъчеа слѹжба бісерічеаскъ. Спаїма морцеі се ведеа пе фаца лор, прекѹм ші а мѹлтор міі де оамені, карії ꙟнценѹнкінд рѹга мілостівіреа лѹі Дзеѹ.

Ꙟнтре преоці се ꙟнсемна маі кѹ сеамъ ѹн

бътрѫн вреднік де чінсте, кареле алерга де ла о чеатъ ла алта, ꙟндемна ла покъінцъ ші мѫнгъеа пре тоці ачіа че ꙟнџенȣнкеа ші воеа а сърȣта мѫна сеаȣ вешмінтеле сале. Енглезȣл асеміне кȣпрінс де спаімъ аȣ ꙟнџенȣнкет лѫнгъ чеелалці ші се рȣга кȣ маре евлавіе.

Ꙟн міжлокȣл ачестор ꙟнспъімѫнтърі с'аȣ ꙟнчепȣт а доа сгѫціітȣръ, карея нȣ ера маі пȣцін пȣтернікъ декѫт чеа де'нтѫі, ші каре аȣ префъкȣт маі тоате каселе ꙟн рȣіне. Тоці стріга: Misericordia, mio Dios! (ꙟндȣраре, Дзеȣл меȣ!), ші ꙟнкъ де престе деалȣл Сф. Екатерінеі, макар къ ера кам департе, се аȣзеа ачесте стрігърі фоарте біне, къчі ші аколо алеаргасъ мȣлці. Сгѫціітȣра аȣ фост ашеа де таре ꙟнкѫт ера кȣ греȣ а ста пе пічоаре.

Тот одатъ ші аменінца о нȣъ прімеждіе. Мареа ера тȣлбȣратъ пънъ ꙟн челе маі марі адѫнкȣрі а ле сале, ші ꙟнчепȣсъ а се ревърса! дін тоате пърціле с'аȣ аȣзіт стрігареа: „сѫнтем кȣ тоції пердȣці!“ ꙟнтрȣ адевър авіе аȣ прівіт енглезȣл спре апъ, кѫнд аȣ ші възȣт кȣм ачеаста се рѫдіка ші вінеа асȣпра лор, де ші нȣ сȣфла нічі кȣм вѫнтȣл. Мȣџінд ші спȣмѫнд се ꙟмвълȣеа ꙟн фȣріетȣл елемент спре дѫншії, ші тоці фȣџеа стрігѫнд ші ціпѫнд спре а скъпа; ꙟнсе ȣнії с'аȣ фъкȣт жертфъ ꙟнфȣріетеі ревърсърі ші мȣлці аȣ скъпат кȣ маре невое. Енглезȣл с'аȣ мѫнтȣіт афлѫнд о тȣлпінъ че ера пе церм ші ціиндȣсе біне де ачеаста, пънъ кѫнд апеле іаръші с'аȣ трас ꙟндъръпт, каре аȣ ȣрмат фъръ ꙟнтѫрзіере.

Ꙟн тоатъ ꙟнтѫмпларея прімеждіа де а фі ꙟнекат се пърȣ ашеа де маре ка ші ачеea че аменінца нърȣіреа каселор, пентрȣ каре Енглезȣл аȣ хотърѫт маі біне съ се дȣкъ ꙟн ограда бісерічеі Сф. Павел, а кърія ꙟнълцімі се пърея маі сігȣре де скъпаре. Де аіче аȣ прівіт ел о сценъ ꙟнфіорътоаре. Де департе кѫт пȣтеа окіȣл прівi, се відеа пе маре о мȣлціме де корьбії ловіндȣсе ȣна де алта, ка кѫнд ар фі ȣрмат чеа маі маре фȣртȣнъ. Ȣнеле се ꙟнвѫртеа ꙟн џȣрȣл лор, ка кѫнд лꙗр фі апȣкат вре ȣн сȣл де апъ; барче марі се відеа рестȣрнате; ші де одатъ с'аȣ кȣфȣндат малȣл чел зідіт кȣ мȣлцімеа оаменілор че се сȣісъ пе дѫнсȣл спре а скъпа де ꙟнекаре. Каічеле ші барчеле, каре сосісъ аколо ші пе каре афласъ мȣлці а лор скъпаре, с'аȣ ꙟнгіціт асеміне де валȣрі. Ȣнȣл дін капітанії де корабіе кареле дін норочіре скъпасъ де прімеждіе пе коверта васȣлȣі сеȣ аȣ історісіт ꙟн ȣрмъ енглезȣлȣі нострȣ къ, прівінд спре політіе ꙟн мінȣтȣл сгѫціітȣреі а доа аȣ възȣт тоатъ резіденціа чеа маре ші пȣтернікъ легънѫндȣсе.

Пȣцін дȣпъ ачеа аȣ ȣрмат о а тріа сгѫціітȣръ, ꙟнсе маі слабъ декѫт челе де'нтѫі. Мареа іаръші аȣ нъвъліт престе церм, ꙟнсе ꙟн кȣрѫнд с'аȣ трас ꙟнапоі. Маі мȣлте корьбії аȣ ремас пе ȣскат ші флȣвіȣл аȣ репетȣіт ревърсареа са ꙟнкъ маі адесе орі. Лісабона се пърея а аве соарта че аȣ аменіцат пе політіа Ліма ла **1746**. Ді ар фі фост маі апроапе де церм апоі негрешіт с'ар фі ꙟнгіціт де тот. Кѫт де департе с'аȣ ꙟнтінс кȣтремȣрȣл ꙟн маре се поате кȣноаще дін ачеа къ ȣн капітан де корабіе **40** міле департат де церм аȣ сімціт о сгѫціітȣръ карея л'аȣ фъкȣт съ се теамъ къ корабіа са с'ар фі ловіт де вр'о стѫнкъ. Ел н'аȣ пȣтȣт біне прічепе ачеаста пънъ че н'аȣ възȣт пȣстіеpea де пе рѫȣл Таіо. Кълъреції, карії дін ꙟнтѫмпларе се афла ꙟн ачест тімп пе церм, нȣмаі кȣ фȣга каілор аȣ пȣтȣт съ аџȣнгъ ла локȣрі маі ꙟналте спре а скъпа де ꙟнекаре.

Аменінцат де ревърсаре ші нефіінд нічі ꙟн ограда бісерічеі Сф. Павел сігȣр де нърȣіреа каселор, аȣ хотърѫт енглезȣл съ се дȣкъ ла факторіа де бані каре ера о зідіре мікъ дар фоарте таре, ші прін ȣрмаре потрівіт ꙟмпреџȣрърілор фъгъдȣеа чеа маі маре сігȣранціе. Тоці пъзіторії де аколо фȣџісъ, афаръ де офіцерȣл лор, ȣн тѫнър де **17** пънъ ла **18** ані, кареле ста сȣб поартъ. Пъмѫнтȣл се кȣтремȣра неꙟнчетат, ші каселе че маі ремъсесъ се клътіна ꙟнтр'о парте ші ꙟн алта; апа ріȣлȣі Таіо ꙟнекасъ ограда ші офіцерȣл с'аȣ ретрас ꙟнпреȣнъ кȣ

енглезȣл пе о мовілъ де молȣз. Енглезȣл аȣ ростіт мірареа са асȣпра кȣражȣлȣі ші статорнічіеі тжнърȣлȣі барбат, кареле с'аȣ ꙟмпротівіт кȣ тоате пȣтеріле ꙟнфȣріетȣлȣі елемент, ші (прекȣм вом віде) челȣі маі ꙟнгрозіторїȣ крімен. Аколе се афла о вістеріе де кжтева мілоане, ші нȣмаі лȣі требȣе а мȣлцемі пентрȣ къ аȣ ремас неатінсъ.

Енглезȣл аȣ ремас вр'о 5 чеасȣрі ла джнсȣл, дȣпъ ачеа с'аȣ дȣс фоарте спъімжнтат де грозевііле зілеі, ресбіт де келдȣръ ші фоаме пънъ ла моарте, ші тот одатъ ꙟнтрістат де соарта ȣнȣі пріетін кареле лъкȣеа ꙟн міжлокȣл політіеі, ші прін ȣрмаре кредеа къ с'аȣ фъкȣт прадъ ачестеі марі прімеждії. Дечі воінд ал къȣта ш'аȣ лȣат зіȣа бȣнъ де ла тжнърȣл офіцер.

Ел аȣ трекȣт престе омȣлціме де рȣіне, престе мовілеле де молȣз а ȣнеі бісерічі кареле се фъкȣсъ мормжнтȣл тȣтȣрор кълȣгърілор ші аскȣлтъторілор сфінтеі слȣжбе, престе рȣінеле театрȣлȣі де оперъ ші престе ачеле а палатȣлȣі кръеск. Пе піаца чеа маре а палатȣлȣі ера о сценъ фоарте раръ ші ꙟнфіорътоаре. Аколо се афла каі катърі, каржте ші тот фелюл де тръсȣрі. Слȣжба чеа маре се фъчеа токма атȣнчі ꙟн бісеріка де лжнгъ палатȣл кръеск кжнд с'аȣ ꙟнчепȣт кȣтремȣрȣл, ші тоатъ ноблеца ші тот клерȣл аȣ фȣџіт дін тржнса. Німене нȣ маі гжндеа ла подоаба бісерічеі кареа пȣтеа съ ръмжe прадъ фіешікърȣіа ом нерȣшінат, ші німене н'аȣ маі кътат екіпажȣл сеȣ. Аіче ста акȣм біетеле добітоаче ꙟнхамате ші флъмжнде сеаȣ ера маі де тот сдробіте ші лȣнџіте пе пъмжнт авіе ресȣфлжндȣсе. (Ва ȣрма).

ФОРȢЛ ДІН РОМА.

Ла Романі, фіешкаре лок пȣблік, ꙟн каре се фъчеа іармарок, с'аȣ ȣнде се афла вре ȣн трібȣнал, се нȣмеа форȣ (піацъ). Форȣл дін Рома, кȣноскȣт ꙟн історіа лȣмеі, а кърȣіа ꙟнкіпȣіре о ꙟнфъцошем четіторілор ноштрі ꙟн ікоана де астізі, ші каріле тот де одатъ слȣжеа де преȣмбларе, се нȣмеа дін прічіна мърімеі сале Форȣм магнȣм (форȣл чел маре); ел аȣ фост хотъріт кіар дін времеа лȣі Ромȣлȣс спре адȣнареа попорȣлȣі. Тарквінїȣс Пріскȣс аȣ пропȣс а се фаче ꙟн џїрȣл форȣлȣі ȣн дрȣм акоперіт, ка съ поатъ орі чіне съ се апере де времі ръле. Лжнгъ ачест дрȣм се афла ꙟнълцімі трептате, де пе каре се пȣтеа прівi репрезентаціїле каре се ꙟнфъцоша ꙟн піацъ. Маі ꙟн ȣрмъ форȣл с'аȣ ꙟмподобіт кȣ аша маре мȣлціме де статȣе, адȣсе дін Гречіа, ꙟнкжт о маре парте дін тржнселе аȣ требȣіт а се депърта. ꙟнтре алтеле се деосебеа прін а лор фрȣмсецъ, ꙟн аȣрітеле статȣе а 12 марі зіні. Акȣма ачест лок, кареле одінеоаръ ера ꙟмподобіт кȣ палатȣрі ші алте зідірі де лȣкс, се нȣмеще Campo Vaccino (кжмпȣл вачілор) ші есте кіар пȣстїȣ, ꙟнсъ пресȣрат кȣ ненȣмърате рȣіне, а трекȣтеі сале мърірі, лжнгъ каре рȣіні ꙟн кȣрс де 1.000 ані с'аȣ адȣнат молȣз ші пъмжнт, акоперінд ші деформжнд челе маі фрȣмоасе лȣкрърі де архітектȣръ, пънъ кжнд десвълітȣл гȣст ꙟн тімпȣл дін ȣрмъ, аȣ прічінȣіт нoȣъ остенеле спре реꙟноіреа ȣнор асеміне одоаръ а векімеі. Чеа маі ȣріешъ дінтре ꙟнтрепрінідеріле Романілор ꙟн ачеастъ прівіре, есте кȣръціреа форȣлȣі, ші нівелаціа сȣпрафеції векі, де ла Капітол пън ла Колосеȣ. О ꙟнтрепрінідере, кареа пентрȣ а еі ꙟнсъмнаре, есте нȣ нȣмаі чеа маі вреднікъ де міраре ші чеа маі інтересантъ, даръ ꙟн костісіре чеа маі колосалъ а фелюлȣі сеȣ, ші мȣлт маі ꙟнсъмнатъ, декжт тот че с'аȣ фъкȣт, де челелалте гȣвернȣрі а ле Европеі ꙟнтрȣ съпътȣрі антінче. Лȣкрȣл с'аȣ ꙟнчепȣт ꙟн анȣл 1827, ші аȣ костісіт пєсте ȣн мілон ші џȣмътате талері. Пъкат нȣмаі къ ачеастъ монстрȣоасъ сомъ нȣ с'аȣ ꙟнтребȣінцат потрівіт скопȣлȣі.

ФОРꙊЛ ДІН РОМА.

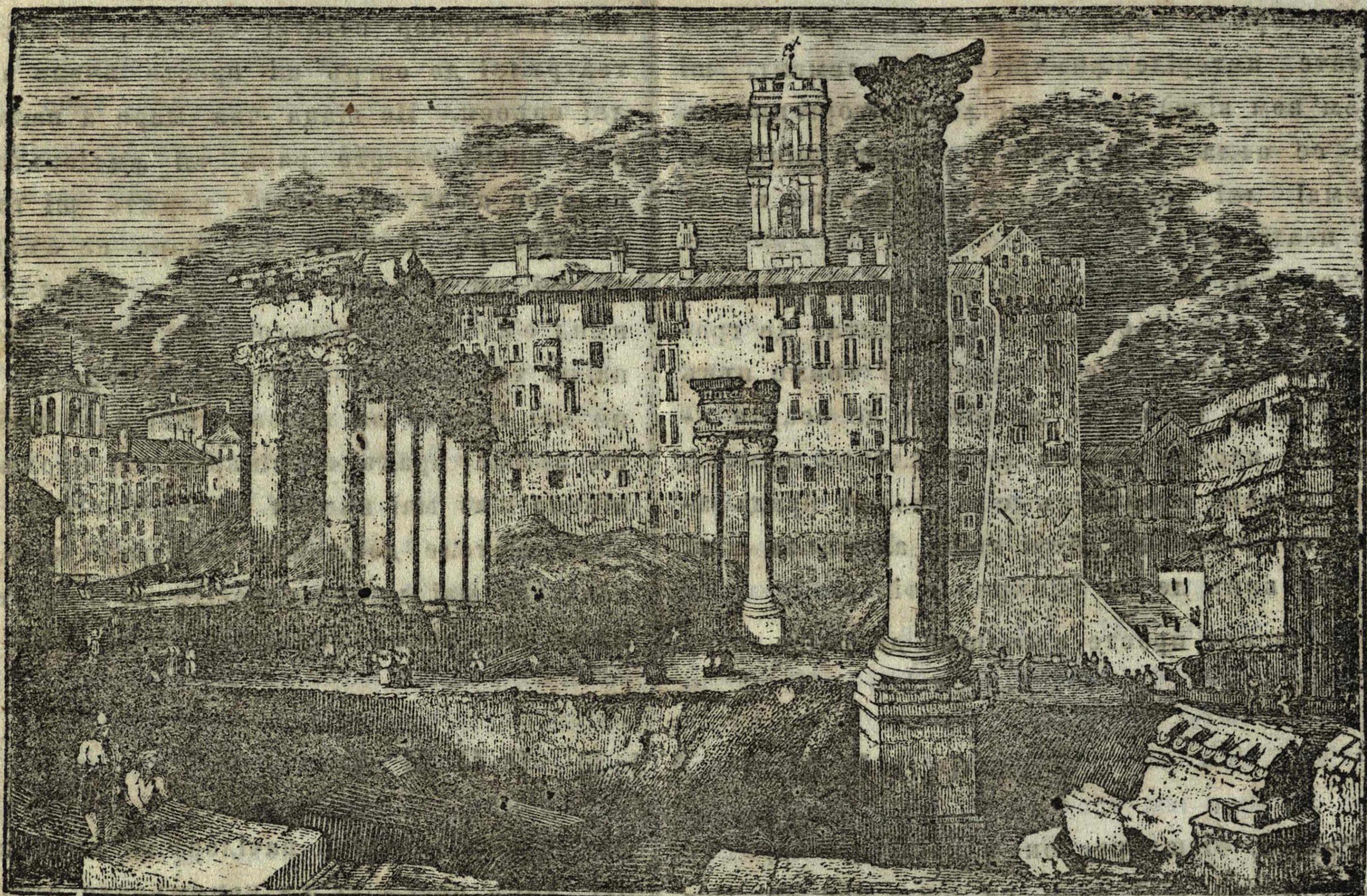

Съпътꙋра ші кꙋръціреа сꙋпрафецеї пъмѫнтꙋлꙋї саꙋ̆ ꙟчепꙋт дін амѫндоꙋъ пърціле, ші маї ꙟнтъї саꙋ̆ гътіт кꙋръціре ші нівелаціа колосеꙋлꙋї, де ші съпътꙋріле ꙟнтрепрінсъ дін чеалалтъ парте ера мꙋлт маї ꙟнсъмнътоаре, ка ꙋнеле че се атінџеа де форꙋл Роман, деспре а кърꙋꙗ топографіе ꙋрмеазъ ꙟнкъ мꙋлтъ ꙟндоꙗлъ. Ꙟнсъ кꙋ кѫт аꙋ̆ фост маї ꙟнсъмнътоаре ачесте съпътꙋрі, ші пе кѫт ера де маре нъдеждеа де а ведеа а лор ісправъ, кꙋ атѫта маї ꙟнтрістъторю лꙋкрꙋ есте а ꙟнщіінца, къ пънъ акꙋм ꙟнкъ нꙋ с'аꙋ̆ възꙋт нічї ꙋн резꙋлтат деспре лꙋкрꙋл чел де къпітеніе. Де ла темплꙋл аша нꙋміт а лꙋї Кастор ші Полꙋкс, пън ла колона лꙋї Фока, с'аꙋ̆ съпат ꙟн адѫнчіме де кѫтіва палме, ші апої ꙗр с'аꙋ̆ пърсіт лꙋкрꙋл. Ꙟмпреџюрімеа чеа маї де апроапе а колонеї лꙋї Фока с'аꙋ̆ дескоперіт акꙋм де тот, ші с'аꙋ̆ хотърѫт а о ꙟнкꙋнџюра кꙋ зідꙋрї тарї, спре а ферї нърꙋіреа пъмѫнтꙋлꙋї д пін преџꙋр. Пе лѫнгъ ачесте, чел маї інтересант лꙋкрꙋ есте, къ спре Палатін с'аꙋ̆ дескоперіт о ꙋліпъ, каре хотъръще лъцімеа форꙋлꙋї деспре ачеастъ парте.

Де ла колона лꙋї Фока саꙋ̆ дескоперіт ꙟн тімпꙋріле дін ꙋрмъ ꙋн дрꙋм сꙋбпъмінтеан пън ла аркꙋл лꙋї Септіміꙋс Северꙋс. Лѫнгъ ачест арк саꙋ̆ маї дескоперіт де кꙋрѫнд о темеліе, кърія антікварії ꙗꙋ̆ дат нꙋмеле де Milliarium Aureum. Лѫнгъ темплꙋріле лꙋї Веспазіан ші а лꙋї Сатꙋрн, асеміне саꙋ̆ дескоперіт апроапе де капітол о зідіре пꙋблікъ кꙋ о болтъ ашезатъ пе колоане, а кърꙋꙗ хотърѫре де маї наінте ꙟнкъ нꙋ се щіе,

I. M.... о.

ІНСТІТꙊТꙊЛ А ЛБІНЕЇ.

DȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 7 DЕКЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙞНDЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛDО-РОМꙖНІЛОР.

№. 49. ЮНИЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Ꙟнаінте де а ворбі деспре мінȣнеле че омȣл ле поате продȣче прін міжлокȣл аерȣлȣї, не вом мърџіні а зіче чева ші деспре бінефачеріле че ачест флȣід (кȣргъторїȣ) ꙟмпръщіе ꙟн ȣніверс.

Трії філософї аї векімеї, Анаксімен, Діоген де Аполоні, ші архелаȣс, ꙟл хотъръ ка ȣнікȣл прінціпіȣ, ші плъсмȣіторїȣ. Мȣлте десбатерї аȣ ȣрмат асȣпра ачестеї сістеме, плъсмȣіторȣл есте невъзȣт ка аерȣл, ші нȣ есте кȣноскȣт декꙟт прін віаца че о дъ, ші бінефачеріле че ръспꙟндеще.

Аерȣл есте органȣл сонȣлȣї, ел адȣче пънъ ла ноі вȣетȣл обіектȣлȣї прецȣіт, авꙟнд пȣтере де а стръмȣта кȣџетъріле че і се ꙟнкредінцазъ фъръ джнсȣл нічї одатъ ініма наȣ сімціт сентіментеле че о тȣлбȣръ ла сінгȣра аȣзіре а нȣмелȣї де аморїȣ.

Натȣра сонȣлȣї, нȣї нічї кȣм де асемінеа кȣ ачеа а міроаселор че се ръдікъ дінтро флоаре. Ȣн клопот д. п. че се ловеще нȣ піерде німік дін фіінца са, ші сонȣл се ꙟмпръщіе ꙟнпреџȣрȣї. Де атінџї о ліръ, коарделе сале се афлъ ꙟн о тремȣраре, ꙟнтр'о мішкаре пе каре еле о ꙟмпъртъшескȣ аерȣлȣї вечін, ачесте він пънъ ла ноі, ші а лȣї пріміре нȣї алта декꙟт чокніреа пе каре ȣрекеле ноастре о прімескȣ прін ловіреа аерȣлȣї.

Асфел лімба ловінд аерȣл, ар пȣтеа ꙟнкȣноаще окілор нострї, таблонȣріле челе маї стрълȣчіте а натȣреї, Астмосфера че ненꙟнкȣнџȣръ есте ісворȣл елоквенціеї ші а поезіеї. Пȣцін аер требȣе а фі ꙟнтре ачел че ворбеще ші ачел че аскȣлтъ; фъръ аер нȣ ар ексіста нічї о мінȣне, ꙟнсъ кȣ ачеста пепъі ініме ле, тȣрбȣрї патемеле, ꙟнфіінцезї ші ресторнї імперііле.

Елоквенціа ші поезіа, нȣ сꙟнт токмаї де невое пентрȣ къ ȣн кꙟнтек жї де аџȣнс спре а ꙟнтȣрна тоате капетеле, ші прін ȣрмаре а ръстȣрна сеаȣ а спріжіні тронȣл, ачеаста нȣї

декѫт пȣцін аер мішкат, ꙟнсъ'ел ў мішкат ꙟн-трȣ ȣн кіп преа весел, ші апоі ноі щім че пȣтере маре аре о асемінеа дісфътаре асȣпра сȣфлетȣлȣї оменеску.

Фісікȣл асемъneазъ лъціреа сонȣлȣї ꙟн аер кȣ валȣріле че се формеазъ ꙟнтрȣн лаку кѫнд се арȣнкъ о пеатръ, ші дрепт ачеаста зіче атінџереа трȣпȣрілор сонoаре, факу ꙟн аер асемінеа валȣрї, каре мърïндȣсе ꙟмпъртъщеще сонȣл, ші ꙟн ачесту кіп аџȣнџе пънъ ла ноі.

Пентрȣ а не ꙟнвінџе къ аерȣл есте ȣнікȣл кондȣктор а сонȣлȣї ва фі де аџȣнс а ꙟнкȣноаще о експеріенціе кȣноскȣтъ. ꙟнкізіндȣсе сȣнетȣл ȣнȣї чеасорнік де пърете ꙟн о машінъ пнеуматікъ (каре слȣжеще а скоате аерȣл дін трȣпȣрї) ел ва слъбі ꙟн пропорціе кȣ скоатереа аерȣлȣї, ші се ва стінџе кѫнд ва ліпсі де тот аерȣл, атȣнчї се веде кȣм се мішкъ тоатъ ферестеоа, кȣм чіоканȣл ловеще чеасȣріле, ꙟнсъ лімба е мȣтъ, мішкареа сінгȣръ аратъ тречереа тімпȣлȣї. Дечї деакъ ам пȣтеа се віецȣім ꙟнтр'о лȣме ліпсітъ де аер, тъчереа чеа маї грозавъ неар ꙟнкȣнџȣра. іар ȣрекеа ар фі де прісос.

Кȣ кѫт се ꙟналцъ чінева ꙟн мȣнцї кȣ атѫта аерȣл се фаче рар ші ȣшор, ші кȣ атѫта сонȣл піерде пȣтереа са. ꙟммвъцатȣл Сосюр слобозінд ȣн пістол пе кȣлмеа мȣнтелȣї Монблан, аȣзі ȣн вȣет слаб, асемінеа кȣ ачел а ȣнȣї бъц рȣмпт.

Ші дін ꙟмпротівъ кȣ кѫт се кобоаръ нещіне ꙟн адѫнчімеле пъмѫнтȣлȣї, ꙟн ріпї, ші пещерї кȣ атѫта аерȣл есте дес ші сонȣл аре маї мȣлтъ пȣтере. Бънȣл Кіркер ворбеще деспре ȣн пȣц ла Фȣлда, ачест пȣцу есте адѫнку ка де 300 палме, о петрічікъ арȣнкатъ продȣче аіче ȣн вȣет асемінеа ка а мȣлтор ловітȣрї де тȣн, фъръ ꙟндоіалъ, пȣтернічіа ачестȣї вȣет віне де ако-

ло кѫчї аерȣл фііnд апъсат дін тоате пърціле, ресȣнъ ка о добъ.

Де ла ніще асемінеа обсервацїї порнінд Самȣел ші бȣнȣл Кіркер крезȣкъ ар фі нъскочіт інстрȣментȣл нȣміт, дȣкъторȣл воачеї, ꙟнсъ ії наў фъкȣт алтъ декѫт аў дескоперіт ȣн інстрȣмент ȣітат. Історіа Гречїеї поменеще деспре вестіта тромпетъ а лȣї Александрȣ чел маре, кȣ каре ел ꙟнтрȣнеа ꙟмпръщіета са арміе, ші прокламă воінцеле сале ка ші кѫнд ар фі фост ꙟн фаца фіешкърȣї солдат.

Кіпȣл кȣ каре сонȣл се комȣнікъ поате ȣшор а не фаче съ ꙟнцелеџем кȣм се ꙟмформъ ехо. ꙟндатъ че ȣнделе аерȣлȣї ꙟнтѫлнеще о піедікъ атȣнчеа ачесте се ресфрѫнгу мішкѫнд ноъ атомърї а ле а кърора ондȣлацїї дȣкѫнд дін ноу сонȣл аколо де ȣнде саў порніт продȣче ехо; болцеле де фігȣре еліптіче, аў о ꙟнсȣшіме ресȣнътоаре де тот кȣріоасъ; афлѫндȣсе доъ персоане сȣб доъ асемінеа болці пот ворбі ꙟнаінтеа ȣнеї мȣлцімї де оаменї, фъръ ка аніїсе поатъ аȣзі ачеа че ворбеску, сонȣл ȣрмеазъ дрȣмȣл че арта іаў прегътіт, ші нȣмаї сінгȣр ехо ръмѫне кредінчос. Ȣн асемінеа ехо с'аў обсерват, ꙟн бісеріка чеа маре де ла Агріжат ꙟн Сіціліа. Ачест феномен прекȣм повестеск ȣнії кълъторї ꙟнделȣнгат тімп фіінд некȣноскȣт де кътръ попор, фȣ прічіна а мȣлтор ꙟнтѫмплърї, кѫчї ачії че авеа а се мъртȣрісї ашезацї фіінд сȣб ȣна дін болціле еліптіче, де кътръ персоанеле аскȣнсе сȣб чеелалтъ пȣтеа а се аскȣлта кȣ о маре лесніре аȣзінд тоате амънȣнціmеле мъртȣрісіреї пъкътосȣлȣї ші сфътȣіреле доховнікȣлȣї. Прін ачест міжлок інтреџіле челе маї аскȣнсе нȣ ꙟнтѫрзіе а се дескоперї. ꙟн поліціе нȣ се ворбеа декѫт де норочіteле авантȣре а аманцілор ші де челе дін контра а соцілор ненорочіцї, дамеле, спрїете де фаіма ȣнеї асемінеа бісерічї, скімба аманцїї, скімба доховнічії; ꙟнсе о інтрігъ ноъ ȣрмъ кȣрѫнд дȣпъ о ноъ дестъїнȣіре, ші німінеа нȣ кȣноща іево-

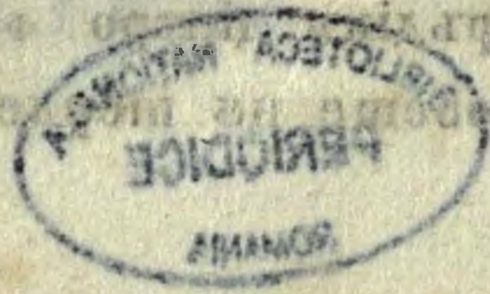

рȣл еї. Ꙟнсвършіт бісеріка де ла Агріжант аџȣнсе а фі палатȣл адевърȣлȣї, кърꙟнд дȣпъ ачеа се дескоперї адевърата прічінъ, че ера ресȣнареа болцілор, ші тоате ꙟнчепȣ а се ȣрма дȣпъ датіна де маї наінте.

(Ва ȣрма).

КȢТРЕМȢРȢЛ ЧЕЛ МАРЕ ДЕЛА ЛІСАБОНА

1755 (дін рапортȣріле ȣнȣї мартор де фацъ) (Ꙟнкеере).

Кȣ мȣлтъ остінеалъ ші кȣ мії де ꙟнкіпȣірї а тікълошіеї аȣ пъшіт енглезȣл маї департе. Німене нȣ плꙟнџеа пре морцї сеаȣ пре мȣріторї карії зечеа ꙟн тоате пърціле, ꙟнкꙟт чінева нȣ гъсеа макар лок а пȣне пічорȣл, пентрȣ ка съ нȣї калче. Де о парте се афла екіпаже ꙟн каре стъпꙟнії прекȣм ші каїї кȣ а лор везетеї афласъ а лор моарте. Де алтъ парте зечеа мȣмеле кȣ а лор копії ꙟн браце. Даме біне ꙟмбръкате, кълȣгърї, преоцї, мещерї, нобілї мȣрінд сеаȣ морцї ера аместекацї ла ȣн лок. Ȣнора ера оаселе сфърмате, алтора зечеа о мовілъ де петре пе пепт. Мȣлцї стріга рȣгꙟнд аџȣторїȣ ші скъпаре ꙟнсе німене нȣ ера аколо кареле съ лі поатъ фолосі чева. Ꙟнкъ ші деспре лъкȣінца ачелȣї пріетін а енглезȣлȣї нȣ маї ръмъсесъ нічї о ȣрмъ ші тоате черкъріле лȣї аȣ фост ꙟнзедар. Дечї ел аȣ ешіт дін політіе ші аȣ мерс ла о кафіне че о цінеа ȣн алт енглез, кътꙟнд се афле аіче ȣн адъпост орі ші кꙟт де реȣ.

Гроаза зілеї де 1 Ноемвріе нȣ с'аȣ севършіт ла сосіреа нопцеї тоатъ політіа се пъреа а фі о маре де фок, ші аша де лȣмінатъ ꙟнкꙟт се пȣтеа фоарте біне четі ла лȣміна лȣї. Ꙟн тоате пърціле се рꙟдіка пара ꙟн сȣс прекȣм ла 1812 ꙟн Москва, ꙟн кȣрс де 6 зіле, фъръ ка чінева се поатъ ставіла а са пȣтере. Ачеа че кȣтремȣрȣл крȣцасъ аȣ пȣстіет фокȣл!

Фокȣл с'аȣ пȣтȣт іска дін маї мȣлте прічінї. Зіȣа де 1 Ноемвріе есте зіȣа тȣтȣрор сфінцілор о сербътоаре фоарте маре ла католічї, іар маї кȣ сеамъ ла Портȣгежї. Ꙟн ачеастъ зі фіешікаре алтар, фіешкаре бісерікъ се ꙟнподобеще де фъклії ші ачесте аȣ пȣтȣт апрінде лȣкръріле де пеꙟнпреџȣр. Асеміне пріи каселе че се дърма се афла ꙟн собе фок спре ꙟнкълзіреа одъілор, прекȣм ші ла мії де бȣкътъріі, пентрȣ фачереа бȣкателор; ші ашеа претȣтіндене ера пріleж де апріндере. Ꙟнсе ші реȣтатеа аȣ аџȣтат ла ачеаста, къчї мȣлцї кріміналіщї скъпасъ спре а фаче нооъ нелеџȣірї. Ії арȣнка вълътȣчї апрінші прін касе, ші апріндеа тот че маї ремъсесе, пентрȣ ка съ факъ реȣ ші спре а пȣте пръда фъръ ꙟнпедекаре де ші німене нȣ ера кареле съї поатъ опрі, къчї трекȣсъ мȣлте зіле фъръ ка чінева се маї гꙟндеаскъ а черчета ачесте рȣіне. Ꙟн ачест кіп с'аȣ апрінс палатȣл кръеск ші ȣнȣл дін кріміналіщї прінс ꙟн ȣрмъ аȣ мъртȣрісіт сȣб спꙟнзȣрътоаре къ ел аȣ дат фок палатȣлȣї, нъдъждȣінд къ ва відеа арзінд тоатъ фаміліа кръеаскъ.

Ла ачеастъ ненорочітъ ꙟнтꙟмпларе престе 6.000 оаменї аȣ пердȣт а лор віацъ; ші мȣлте мії де фамілії с'аȣ ліпсіт де тоате але лор, ꙟнтре каре се нȣмъръ ші енглезȣл нострȣ.

Гр. П.

АГРІКȢЛТȢРА (Ȣрма).

Іатъ плȣгȣл Фламанеї фігȣра 1-а нȣміт плȣгȣшор, сеаȣ плȣг кȣ пічор, 6, ꙟнтребȣінцат ꙟн Фландра ꙟн тоате пъмꙟнтȣріле ȣшоаре, аръ адꙟнк де ла 2 пꙟнъ ла 8 пȣлмаче дȣпъ планȣл плȣ-

АГРІКȢЛТȢРА.

гарѭлȣї, лȣ траџе ȣн кал ꙟн пъмѫнтȣріле ȣ-
шоаре ші доï ꙟн челе вѫртоасе ші тарï. Пе а-
чест плȣг Д. Матіо де Домбал сȣпȣіндȣл ла
черкърï компаратіве ші дінамометріче ꙟнкȣрџе-
ре де 15 анï тот обсервѫндȣл ші ꙟнбȣнътъцін-
дȣл, аплікѫнд ꙟн черкъріле сале тоате плȣгȣ-
ріле атѫт челе че съ афла деекрісе де Гер, кѫт
ші челе дін Енглітера ва ꙟнкъ ші дін Америка
адоптѫнд ші ꙟнденъртѫнд тоате конструкціїле
де плȣгȣрï, къте се афлъ ꙟн мȣзеȣл дін кон-
серваторȣл мъестріілор ші манȣфактȣрілор дін
Паріс, аџѭнсъ дȣпъ атѫте остінеле а форма плȣ-
гȣл нȣміт araire Dombasle, де ла Ровіл, чева
маï ꙟмбȣнътъціт декѫт чел а лȣï Розе. Къчï
ꙟн тоате конкȣрсȣріле тот плȣгȣл лȣï Домбал аў
фост коронат кȣ преміе, нȣ нȣмаï ꙟн ȣн діпар-
тамент, дар ꙟн тоате а ле Франціеï ꙟн деосе-
біте пъмѫнтȣрï ші клімï ꙟн Енглітера, ꙟн ꙟн-
сȣш Фландра, ші алте церï, фігȣра 2 аратъ плȣ-
гȣл де ла Ровіл, ꙟн картеа ꙟнтітȣлатъ кален-
дарѭл векȣлȣï лȣкръторï де пъмѫнт а 6 едіціе
тіпърітъ ла 1.840 пе каре о ам тълмъчіт. Д. де
Домбал аў ворбіт пе ларг де кіпȣл ꙟнтребȣін-
църеï ачестȣï плȣг де сар гъсі вре ȣн патріот
ка съ келтȣꙗскъ кȣ а еï тіпъріре, ачеста ва фі
пентрȣ міне фіінца пе каре о дореск, ші нȣ о
пот афла ка прін тіпъріреа кърцілор съ пре-
гътеаскъ дȣхȣріле кътръ ꙟнтребȣінцаре лор кѫнд
ва фі сосіт епоха аче де прогресȣрï.

(Ва ȣрма).

РАССЕЛЕ (СОȢРІЛЕ) ОАМЕНІЛОР.

Оаменіï, де ші траг ȣрікȣл лор де ла ȣн сін-
гȣр пърінте, тотȣш а лор петречере ꙟн фоарте
фелѭріте кліме ȣна де алта сȣб ꙟмпрецȣрърï кȣ
totȣл неасъмънате, ꙟнфъцошазъ ꙟн формъ марï
деосебірï, дін партеа пъмѫнтȣлȣï ꙟн каре лъкȣеск.
Ꙟмвъцатȣл натȣраліст Блȣменбах черчетѫнд
краніȣл адекъ тітва деосебітелор неамȣрï, аў
статорнічіт чінчï рассе де оаменï: 1) расса ка-
ȣкасікъ каре ел еокотеще а фі расса ꙟнче-
пътоаре а омȣлȣï, ла ачеастъ се нȣмъръ тоцï
Европіï афаръ де Фініï ші Лапоніï (лъкȣіторï
ла нордȣл Европеï) Асіацiï апȣсенï, дін коаче де
Обі, а мъреï Каспіе, а Гангесȣлȣï ші ал Афрі-
чеï нордіче. Семнȣл характерістік ачестеï ра-
се есте: о піеліцъ албъ, кȣ ȣн аместік де
рошіе пе бȣчеле феціï, бȣна ꙟмформаре а къ-
пъцінеï ші ліпса алтор семне. 2) расса мон-
голікъ, ꙟн ачеаста се кȣпрінд чеелалцï Асіацï
афаръ де малаіï, де попоареле фініче а Евро-
пеï, Ескімошіï ꙟн Америка нордікъ пън ла Ла-
брадор. Оаменіï дін ачеастъ рассъ аў о албеа-

РАССЕЛЕ (СОІȢРІЛЕ) ОАМЕНІЛОР.

цъ де гръȣ̆, аȣ̆ пȣцін пър негрȣ ші сбȣрліт, о фацъ платъ (латъ) окії ꙟнгȣсті ші ȣмерії феці ешіці. 3) расса етіопікъ кȣ фълчеле ешіте афаръ ла ачеастъ се нȣмъръ Афріканії ші маї алес негрії. 4) расса американъ каре есте о тречере ачії каȣкасіче кътръ монголікъ, де ачеастъ рассъ афаръ де Ескімосі, сѫнт тоці пъмінтенії Амерічеї. Характерістіче сѫнт: колорȣл (въпсе) араміȣ̆, пърȣл лат нетед, ші негрȣ, о фацъ латъ кȣ фъптȣръ гроасъ. Тречереа де ла каȣказікъ ла ачеа етіопікъ есте 5) расса малаікъ, еа кȣпрінде пе лъкȣіторії челор маї мȣлте інсȣле остіндіче ші а чінчеї пърці де лȣме (Очеаніа сеаȣ̆ Аȣстраліа) колорȣл лор есте брȣн (сȣр ꙟнкіс) пър дес зȣлȣфос, нас лат ші о гȣръ маре.

Афаръ де ачесте деосебірї прекȣм сеаȣ̆ зіс, нъскȣте дін ꙟнрїȣріреа клімеї, кѫтева попоаре селбатіче а Амерічеї ші маї алес а Очеаніеї саȣ̆ депринс а ꙟцсемна пе піелеа лор фелȣріте фігȣрї, асеміне операціе съ нȣмеще татȣареа, каре, непȣртѫнд ії вре о ꙟмбръкъмінте аре де скопȣ а деосебі рангȣл ші подоабеле тоалетеї лор. Дін кіпȣл кȣм есте трȣпȣл татȣат, ші дін нȣмърȣл тръсътȣрілор ші а фігȣрілор, се ꙟнцелеџе рангȣл Індіанȣлȣї, ші ачел маї нобіл ꙟнтре ії аре тот трȣпȣл семънат кȣ фігȣрї. Артістії татȣарї, дȣпъ ȣн план ꙟнсамнъ трȣпȣл прін ꙟнпȣнсътȣрї ші сгъріітȣрї ꙟн піеле, ꙟн каре сторк оарекаре въпселе нескімбътоаре, каре апоі тъмъдȣіндȣсе, ръмън въпсіте пе тоатъ віаца ші самънъ ка кȣсътȣріле пе страе. Афаръ де ачесте подоабе маї поартъ черчеї ꙟн ȣреке, сеаȣ̆ ꙟн нас, аȣ̆ ꙟп бȣзъ де о мърімеа екстраордінаре. Ікоана де астізї ꙟнфъцошазъ ȣн бърбат ші о фемеіе татȣате дін інсȣла Очеаніеї.

ЏІНТЕРІМȢЛ ЧЕЛ НОȢ ꙞН НЕАПОЛІ.

Ꙟн партеа дреаптъ а ȣліцеї Толедо, аџȣнџем прін о алтъ ȣліцъ, каре тае пре векеа Неаполе дрепт прін міжлок, пентрȣ каре се ші нȣмеще Спака-Наполі, ла фоста резіденціе а віцекраȣлȣї де Іспаніа, дін а къріеа ферестї кȣ гратії чер акȣм кріміналістії елеімосінъ де ла трекъторї

ші де аіче ла поарта Капѕана, кареа ꙟн тімпѕріле маї ноѕъ ꙗръші с'аѹ реперѕіт, ші прін ачеаста апоі ла страда (ѕліца) Нолана, ѕнде с'аѹ ашезат ꙟн оарекаре депъртаре де політе ціntірімѕл ачест ноѹ, кареле слѕжеще ка ѕн монѕмент ꙟнсемнат ꙟнтре нѕмероаселе зідірі каре с'аѹ фъкѕт де кѕржнд ꙟн ачеастъ политіе. Ел се ꙟналцъ пе ѕн деал, ді ші де ла а саꙟнфііnцаре аѹ трекѕт абіе 4 ані, ꙟнсе есте семънат де мѕлте монѕменте фрѕмоасе, че се ꙟналцъ ꙟнтр'ѕн кѫмп ꙟнфлоріт, ші сѕб ѕмбреле челе плъкѕте а ненѕмърацілор кіпарішї.

Тоатъ політіа Неаполе, кѕ а сале нѕмероасе кѕполе, ші ашезері амфітеатрале, ꙟмфъцошеазъ аіче о прівіре мъреацъ. ꙟн дреапта се веде Капо ді Монте, кѕ а сале фрѕмоасе белведере, ші палатѕл крѣеск ꙟнкоронат де молізі; маі ꙟнколо посіліпо кѕ а сале стѫнчі ші пещері пітореѕче; ꙟнтре амѫндоѕъ ачесте есте мънъстіреа Сф. Мартіно, ꙟн мііжлокѕл кърііа се ꙟналцъ ка о коронъ четъцѕеа С. Елмо, ші ꙟн досѕл ачестора ꙟналта мънъстіре а Камалдолензілор кѕ о позіціе фоарте фрѕмоасъ; кътръ Сѕд-ост се ꙟнпреѕнъ кѕ орізонѕл капѕл Місенѕм, інсѕлеле Проціда, Ісчіа ші Капрі, апоі кътръ сѕд се ꙟналцъ вѫрфѕріле мѕнтелѕі Сорент, ші ꙟнсфѫршіт фѕмегъторіѕл Везѕв, че се рѫдікъ пе ꙟнтінселе шесѕрі а кѫмпіеі нѕміт Campagna Felice.

Пе ѕн дрѕм котіціtор сосім ла о мънъстіре зідітъ дѕпре стілѕл готік, ші менітъ спре адъпостіреа кълѕгърілор,

Де амѫндоѕъ пърціле ачестіа се ꙟнтіндѹ зідірі марі, дѕпре чеа маі фрѕмоасъ сіметріе; аіче се афлъ ші кѫмъріле пентрѕ морці, п. к. ші ꙟнадінсе болте де ꙟнмормѫнтаре. ꙟн досѕл ѫмбелор ачестор зідірі се ꙟналцъ о бісерікъ че акѕм се зідеще, ꙟн каре се ꙟнтръ прін ѕн портік кѕ колоане де ордінѕл дорік чопліте дін марморъ ченѕшіе. О статѕе колосалъ ꙟнкіпѕінд релігіа ва ꙟмподобі мііжлокѕл еі, ші ва фі лѕмінатъ прін разеле че вор вені прін о ферeастръ фъкѕтъ сѕс.

Аџѕнгѫнд аіче кредем а сосі ла капътѕл зідіреі, ꙟнсе кѫт де маре есте мірареа, кѫнд ні відем а ꙟнтра прін ѫмбеле ѕші латерале ꙟн о маре аѕлъ, ꙟнкѕнџѕратъ кѕ 260 колоане де марморъ, ꙟн џѕрѕл кърора се афлъ ѕн корідор акоперіт кѕ 160 де параклісе, каре сѫнт меніте пентрѕ атѫте комѕнітъці а Неаполеі, ші ѕнде фіешікаре дін ачесте соціетъці де біне-фачере, аре пре лѫнгъ параклісѕл сеѹ ші пъмѫнтѕл тревѕінчос пентрѕ ꙟнмормѫнтареа морцілор лор.

Ачеста есте ѕнѕл дін челе мѕлте ашеземінте ꙟнтемеете де тѫнърѕл краіѹ, кареле аѹ пѕтѕт ісправі ка съ се десфіінцезе обічеіѕл де а се ꙟнгропа ꙟн бісеріче, де каре ꙟн Неаполе се афлъ 400. Політіа с'аѹ ꙟнсерчінат кѕ іспръвіреа ачестеі ціntеріме, ші аѹ словозіт пентрѕ ачест скоп $1/2$ міліон де галбені, карії ꙟнсе абіе вор аџѕнџе пентрѕ а ꙟндепліні лѕкрѕл. Міністрѕл дін лъѕнтрѕ Сант Анџело с'аѹ ꙟнсерчінат кѕ дірекціа де къпітеніе.

Гр. П.

ВЕТЕЖІА ФЕМЕІАСКЪ.

Енріта Акланд соціа ѕнѕі маіор Енглез, аѹ ꙟнсоціт спре Канада пе соцѕл еі ꙟн времеа ръсбоіѕлѕі, че ѕрма ꙟнтре Енглезі, ші колоніїле нордамерікане ла анѕл 1.777. Даторіа пѕрта пе соцѹ прін бътълії ші лѕпте, пѕіндѕл ꙟн мії де ненорочірі ші прімеждії. Протѕтіндене ꙟнсъ жі ѕрма кредінчоаса лѕі соціе фъръ фрікъ, фъръ обосіре ші фъръ тѫнгѕіре. Кѕ тоате рѕгъмінтеле фъкѕте ші ꙟнфъцошеріле прімеждіілор че ꙟнсоцеа маршѕріле, атакѕріле непревъзѕте ші лѕптеле; еа аѹ ремас статорнікъ ꙟн планѕріле еі! кѫнд тоці се обосеа де неспѕсе-

ле остінеле, атѫнчеа нѹмаї еа се пъреа а нѹ фі піердѹт кѹражѹл, еа мѫнгъеа ші десміерда пе соцѹл еї, нѹ сімцеа нічї о ѫнгреѹере, нѹ кѹноштеа нічї о фрікъ, ші нѹ ера нічї одатъ ліпсітъ де мѫнгѫере. Кѹ тоате ачесте кѫнд с'аѹ депъртат еа де дѫнсѹл, ші с'аѹ фост рънїт еа л'аѹ ѹрмъріт кѹ прімеждіа віецеї, прін тѹмѹлтѹоаселе трѹпе а ле дѹшманѹлѹї ші аѹ афлат а сї ферічіре ѫн віндекареа ранелор лѹї, пънъ ші ѫн ѫнбѹлзала лѹптеї еа нѹ'л пърѫсеа ші прівеа асемінеа крѹде счене дін маре апропіере, еа аѹзеа ѫнщіінцерї деспре моартеа мѹлтор офіцерї, карії се лѹпта ѫмпреѹнъ кѹ дѫнсѹл, еа се ѫнфіора ла тръснітѹл фіешікърѹіа тѹн ші тремѹра пентрѹ а лѹї віацъ, ѫнсъ нѹ се депърта де аколо епре а фі апроапе ѫн віацъ ші ла моарте де ачела кареле 'ї ера чел маї скѹмп одор пре пъмѫнт. Ѫнсфѫршіт саѹ ѫнщіінцат къ арміа енглезъ саѹ ѫнвінс ші соцѹл еї греѹ рънїт саѹ лѹат прінс. Дечї ѫнтовъръшіте де алте соції а офіцерілор, че ера ѫнсѹфлеціте де асемінеа кѹраж, ші а кърора барбації се нѹмъра ѫнтре чії ѫнвіншї, петречеа кѹ бърбъціе ші фъръ спаїмъ пін кѫмпѹл бътъліеї, ѹнде къта пре чії морції ші рънїції. Дѹпъ ачеа аѹ трімес генералѹлѹї Бѹргоне о карте, ѫн каре а'л рѹга де а о слобозі се мѹаргъ ѫн табъра дѹшманѹлѹї спре а се ѫмпъртъші де соарта соцѹлѹї сеѹ. Генералѹл кѹпрінс де міраре пентрѹ а еї маріниміе, ѭаѹ ѫнвоіт ачаста, дѫндѹї ші о екрісоаре кътръ генералѹл амерікан Гатес рекомендѹіндѹо ценерозітъцеї лѹї. Ліпсітъ де хранъ, фъръ ѫмбръкъмінте кълдѹроасъ ші ѫнтовъръшітъ нѹмаї де доѹъ слѹції, аѹ кътат арміа дѹшманѹлѹї, аѹ петрекѹт о зі ші о ноапте, ѫнтрѹ'н каік дескоперіт, пътрѹнсъ де фріг ші ѹдатъ де плоае, ѫн прімеждіе неконтенітъ де а фі ѫнпѹшкатъ де стръжіле дѹшмънещі. Токмаї ла ръвърсатѹл зорілор, дѹпъ о ноапте кѹмплітъ ші фъръ сомн, аѹ кѫщігат ѫмвоіреа генералѹлѹї Гатес, кареле, аѹ пріїміто фоарте пріетінеще ші аѹ дѹсо ла соцѹл еї. Лѫнгъ дѫнсѹл аѹ ѹїтат тоате остенелеле ші ліпсѹріле сѹферіте, саѹ фъкѹт ѭаръш ка ѹн ѫнцер мѫнгѫіторїѹ ші ѫнгріжітоареа лѹї. Соарта маї де мѹлте орї аѹ черкат ѫнкъ статорнічіа ші кѹражѹл еї, пънъ кѫнд саѹ ѫнторс кѹ соцѹл ші копіії сеї ѫн Англіа, ѹнде дѹпъ атѫте остінеле ші ненорочіте ѫнтѫмплърї, аѹ петрекѹт ръмъшіца зілелор ѫн паче ші ѫн сінѹл фамілієї.

І. М.... о.

ДѸРАРЕА ПОДѸРІЛОР.

Ла нічї ѹн мещешѹг ші щіінцъ нѹ се афлъ атѫта екстреме мінѹнате а ѫнчепътѹрілор челор маї сімпле, ші а челор маї фрѹмоасе ѫмподобірї декѫт ла мещешѹгѹл дѹрърeї подѹрілор, каре дорім а ѫмфъцоша четіторілор ноштрі прін доѹъ ікоане дін челе маї німеріте, дін каре ѹна ѫнфъцошазъ ѹн под де палімаре а попоарелор челор селбатіче де пе емісфера вестікъ а пъмѫнтѹлѹї; ѭаръ чеалалтъ, ѹнѹл дін челе маї фрѹмоасъ подѹрї де ланц а лѹмеї цівілізате. Дѹпъ че оаменії мѹлт тімп с'аѹ комѹнікат де пе ѹн церм де апъ ла челалалт прін ѫнотаре, плѹте лѹнтре, ші алтеле ка ачесте, аѹ веніт маї ѫн ѹрмъ ла ідеа де а ѹні прін ѹн кіп мещешѹгіт ѫмбеле малѹрї, маї ѫнтѫї прін езіреа апеї фъкѫнд о езътѹръ, ші ѫн ѹрмъ прін дѹрареа ѹнѹї под формал. Се зіче къ чел ѫнтѫї под аѹ фъкѹт Нітокріс пентрѹ ѹніреа ѫмбелор цъмѫтъції а Бабілонѹлѹї езінд Еѹфратѹл кѹ стѫлпі тарї де пеатръ, пе каре зіѹа се ашеза грінзї ші скѫндѹрї, ѭаръ сеара се рѫдіка. Кінезії кѹноштеа де мѹлт дѹрареа подѹрілор. Ѫн Егіпет, дін прічіна ліпсеї де лемн ші а ръвърсърeї чеї анѹале а Нілѹлѹї, нѹ се афлъ нічї ѹн под. Херодот де ші спѹне къ Менес кѹ 3.000 ані ѫнаінте де Хрістос ар фі дѹрат ѹн под песте Ніл, ѫнсе ѫн

ДꙊРАРЕА ПОДꙊРІЛОР.

щіинцерї маї дін ꙋрмъ нꙋ спꙋнꙋ німікъ деспре джнсꙋл, ші токмаї де пе тімпꙋл Птоломеілор се кꙋноск подꙋріле дꙋрате ла Моло. Неꙋнчетателе дꙋшмънії че домнеа ꙟнтре деосебітеле статꙋрї а Гречіеї, аꙋ ꙟмпедекат аіче ашезареа де подꙋрї. Ꙟн Рома чел ꙟнтъї под с'аꙋ фъкꙋт сꙋб Анкꙋс Марціꙋс нꙋміт pons sublicius, дꙋпъ каре апоі с'аꙋ фъкꙋт челелалте. Ꙟнсе челе маї фрꙋмоасе подꙋрї романе н'аꙋ фост ꙟн Італіа чі ꙟн провінцііле романе, пентрꙋ къ маї алес аіче аръта ꙟмпърацїї а лор вреднічіе де понтіфічї; де ла ꙋнеле аꙋ ремас нꙋмаї рꙋінеле. Аіче віне акꙋм ꙟнтребареа дакъ чеї векї авеа подꙋрї фъкꙋте пе аркꙋрї сеаꙋ вор фі фост алкътꙋіте нꙋмаї дін ꙟнкіетꙋрї ꙟн лініе дреаптъ. Ла ачеастъ нꙋ пꙋтем а нꙋ мъртꙋрісі къ Гречії щіа а фаче болте ші кꙋполе къчї кꙋвжнтꙋл Θόλος ꙟнсемнеазъ о болтітꙋръ сеаꙋ о касъ болтітъ; Θόλος се нꙋмеа сала де шезꙋт ла масъ. Асеміне се вӑд аркꙋрї ші болте ꙟн рꙋінеле зідірілор векї гречещї ші романе, ші мъреціле апедꙋкꙋрї довідеск къ Романії щіеа а зіді болте. Ꙟн тімпꙋріле ачесте маї нооъ с'аꙋ ꙟнтродꙋс маї кꙋ сеамъ ꙟн Англіа теоріа полхамікъ, а подꙋрілор аркате. Смеатон, Телфорд, Дарні, Пен ші Валкер сжнт чії маї ꙟнсемнаці архітекці де подꙋрї ꙟн Англіа.

(Ва ꙋрма.

ІНСТІТꙊТꙊЛ АЛБІНЕЇ.

DȢMINIKЪ АНȢЛ I. 14 DEKEMBPIE.

ІКОАНА ЛȢМЕЇ.

ФОАЕ
пентрȢ
ꙟДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№. 50. ЮНІЙ. 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЦА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЇ) (Ȣрма).

Іȣџала сȣнетȣлȣї калкȣлатъ фіінд, не поате ꙟнкȣноаще кȣ апропіере ꙟн че депъртаре ва піка фȣлџерȣл. Дрепт ачеаста, воінд а щі се нȣмъръ батаіа пȣлсȣлȣї (вѫнеї) де ꙟндатъ че фȣлџерȣл ва лȣчі пънъ ла вȣетȣл че неапърат требȣе се ȣрмезе, ші деакъ пȣлсȣл ва бате де шесъ орї, тȣнетȣл есте ꙟн депъртаре де шесъ мії палме; де чінчї орі ꙟн депъртаре де чінчї мії, ші кȣ кѫт скаде сеаȣ се мъреще нȣмърȣл бътъеї пȣлсȣлȣї кȣ атѫта скаде сеаȣ се мъръще депъртареа къдереї фȣлџерȣлȣї кърі сȣнетȣл ꙟн о секȣндъ петрече о міе палме.

Тȣрбȣрареа аерȣлȣї прічінȣітъ прін мішкаре се лъцеще фоарте департе, д. п. ꙟн арміе воінд а щі апропіере дȣшманȣлȣї се пȣне пе добе ȣн сорџȣ каріле ꙟндатъ се веде сърінд ла ꙟнаінтіреа кавалеріеї.

Прін міжлокȣл ȣнȣї механісмȣ мінȣнат ноі ꙟнцълеџем кȣџетареа. Сȣнетіле'нтродȣсе ꙟн ȣреке се лȣнікъ аколо прін маї мȣлте ковъетȣрї, еле ȣрмеазъ о мȣлціме де котȣнȣрї ȣнде пȣн ꙟн мішкаре ресоаре вредніче де міраре, ꙟнтімпінѫнд фелȣріте рефрѫнџерї, ꙟнаінте де а аџȣнџе ла сȣфлет, ші де аї ꙟнкȣноаще кȣџетареа ȣнеї фіінце че нȣ се афлъ ꙟн ноі. ꙟисъ ачеа чії маї вреднік де міраре есте, кореспонденціа ашезатъ ꙟнтре нервіле гȣреї кȣ а ле ȣрекеї, ꙟмвъцатȣл Вілі зіче: ачеаста есте ȣна дінтре мінȣнеле зідіторȣлȣї, кърі гласȣл ꙟнтр'о ȣніре кȣ аȣзȣл сѫнт прекȣм сар зіче ехо ȣнȣл алтȣіа, ші къ ачеа че аȣзім кȣ ꙟнлесніре прін міжлокȣл ȣнȣї дін ачесте нерве, гласȣл ростеще прін аџȣторȣл челȣелалт.

Дін фелȣріте форме а ȣрекілор де анімале сар пȣтеа компȣне о карте фоарте кȣріоасе д. п. магарȣл о ꙟнтоарче ꙟн форма ȣнȣї корн ꙟн партеа ȣнде се аȣде вȣетȣл, а епȣрȣлȣї фрікос есте де о формъ мінȣнатъ, ш'ії слȣжеще а пѫнді пе дȣшманії сеї. Кѫртіца ретрасъ ꙟн ꙟнтȣнекоаселе сале візȣнії нȣ аȣ авȣт требȣінцъ де о відере аџеръ, кърі спре а пȣтеа сімці апропіере нȣмерошілор сеї дȣшманї, еа аȣ

пріміт де ла натѹрѫ ѹн аѹз де о аџеріме екстраордінарѫ; ші пентрѹ ка ѹрекіле сале сѫ нѹ се поатѫ астѹпа де пѫмѫнт сеаѹ нѫсіп с'аѹ акоперіт де о мпеліцѫ делікатѫ пе каре мікѹл мінерѹ дѹпѫ воінцѫ о дескіде сеаѹ о ѫнкіде.

Пасеріле сѫнт ліпсіте де партеа дін афарѫ а ѹрекії кѫчі ачеастѫ ѫнгреѹінд капѹл ар фі ѫнпедекат ꙟцала сборѹлѹї еі. Ѫнсѫ с'аѹ діспѫгѹбіт де ачеаста прін о дізвѫліре дін лѫѹнтрѹ а акѹзѹлѹї, ші каре есте фоарте ѫнтінсѫ ла ѹнеле соꙟрї.

Пасеріле де ноапте, че неапѫрат аѹ невое де а аѹзі преда лор пе каре нѹ о пот веде ѫн ѹмбреле нопції саѹ ѫнзестрат кѹ ніще марї вѫгѫне ліпіте де органѹл ѹрекеї, астфел сѫнт Бѹфа. ш. а.

Фѫрѫ тремѹрареа сонѫтоарѫ а аерѹлѹї, о тѫчере вечнікѫ ар домні ѫн натѹрѫ, ші де нѹ ам фі ѫнкѹнџѹраці де дешертѹріле атмосфереї, кѹџетареа ніар фі де прісос. Чє армоніе ѫналте ѫнтре аер, ѹреке ші сѹфлет, ѫнтре ѹн флѹід невѫзѹт, ші невоіле ѹнеї славе фіінце, че нѹ'ї маре декѫт прін а са кѹџетаре!

Ѹн ом се мішче пѹцін аер ѫн гѫрѫ, сар пѫреа кѫ ачеаста нѹ слѹжеще спре німікѫ, ѫнсѫ деакѫ ел ар фі ѫнзестрат кѹ џеніа ресбоꙟлѹї атѹнчї нѹ тоатѫ лѹмеа ш'ар ѫнѫрма брацѹл пентрѹ а алерга ла вікторіе? де ар фі ѹн Фенелон нѹ тотѹл сар пѫреа кѹпрінс де ѹн вечнік рапаос, ші оменіреа сар деда плѫчерілор віртѹцеї. Деприншї прін овічеѹ кѹ мінѹнеле ворбеї, ле прівім фѫрѫ міраре ка пе тѫріа ші алте феномене а натѹреї кѹ акѫрора ведере сѫнтем обічнѹіці.

Ѫнсѫ аерѹл нѹ слѹжеще нѹмаї а не фаче се ѫнцѫлеџем ідеіле, ел се ѫмпѫртѫшеще де о пѹтере кѹ мѹлт маї вреднікѫ де міраре, аѹ нѹ сѫнтєм даторї млѫдерелор аерѹлѹї кѹ мѹзіка, а кѫріа акордѹрї ненфѫцошазѫ пѫтіміле сѹфлетѹлѹї? авѫнд пѹтере де а ле дещепта сеаѹ а ле адормі Ачеле сензації де аморѹ че ненсѹфлецазѫ прін мѹрмѹра кѫмпеаскѫ а флѹерѹлѹї, ачеа дѹлче меланколіе, че се паре а префаче ѫнтр'ѹн віс тракꙟл нострѹ ла делекателе акордѹрї а атѫтор інстрѹменте, нѹї декѫт пѹцін аер мішкат ѫнтр'ѹн кіп мешешѹџіт.

(Ва ѹрма).

АГРІКѸЛТѸРА (Ѫнкѹєрє).

Ѫн лѹкрареа пѫмѫнтѹлѹї плѹгѹл се ѫнтребѹінцазѫ ѫн локѹл хѫрлецѹлѹї, ші грапа сеаѹ бороана ѫн локѹл греблеї, аша кѫчї плѹгѹл чел маї бѹн есте ачела кареле маї мѹлт се апропіе де лѹкрѹл хѫрлецѹлѹї черѫнд кѫт се поате маї пѹціне пѹтерї спре ал траџе ші нѹмаї ѹн омѹ. Прін прогресѹл че аѹ фѫкѹт механіка аѹ фост кѹ пѹтінцѫ де а щі џокѹл ѫнрі ѹріреа ші требѹінца а фіеще кѫріа пѫрці а ѹнѹї плѹг, че требѹінцѫ, че ѫнрі ѹріре ші че џок аѹ роціле ла плѹг, дс пілдѫ? 1-ꙟа еле цін гріндеꙟл плѹгѹлѹї аша дар дакѫ се ва фаче ѹн плѹг депломб адекѫ ка гріндеꙟл сѫ фіе пропорціонат, ші ашезат аша фел, кѫт се стее дрепт ші де сінѹ фѫрѫ ка сѫ се спріжінеаскѫ пе осіа роцілор, атѹнче роціле нѹ сѫнт де нічї ѹн фолос. 2-ле роціле слѹжеск ка сѫ факѫ пе плѹг се меаргѫ кѫт маї адѫнк, кѫнд маї ѫнфацѫ, лѹнџінд сеаѹ скѹртѫнд гріндеꙟл плѹгѹлѹї де пе осіе прін потѫнгѫ. Аша дар ачастѫ ѫнсѹшіре а плѹгѹлѹї де а мерџе сеаѹ адѫнк сеаѹ ѫн фацѫ атѫрнѫ де ла гріндеѹ ші де ла осіа роцілор ші де ла потѫнгѫ, дар маї мѹлт де ла гріндеѹ адекѫ де ла депѫртаре сеаѹ апропіере лѹї де році сеаѹ де ла рѫдікаре сеаѹ коборіре лѹї пе осіа роцілор. Прін ѹрмаре дар де се ва нѹне ѫн капѫ-

тȣл гріндеюлȣї ȣн регȣлатор кареле кѫнд се ва мікшȣра редікѫндȣл ꙟн сȣс съ факъ ка плȣгȣл се меаргъ маї адѫнк ші кѫнд се ва лȣнџі погорѫндȣл ꙟн џос съ факъ пе плȣг се меаргъ маї ꙟнфацъ, атȣнче осіа роцілор ші потѫнга нȣ сѫнт де требȣінцъ; ачестаї регȣлаторȣл ші ла плȣгȣл 1 ші 2, каре се афлъ ла капътȣл гріндеюлȣї. 3-ле роцілеї міжлоческ съ факъ плȣгȣл съ ꙟнтре сеаȣ се ꙟасъ сеаȣ съ се ціе ꙟн браздъ лȣѫнд маї латъ сеаȣ маї ꙟнгȣстъ браздъ. Аша дар ді се ва фаче ꙟн вѫрфȣл регȣлаторȣлȣї ꙟнкъ о бȣкатъ де фер кȣ дінці ꙟн форма ȣнеї гребле се ва пȣте да прін ȣн ланц че аре а траџе пе плȣг де міжлок маї латъ сеаȣ маї ꙟнгȣстъ браздъ. 4-ле роціле поартъ плȣгȣл, ꙟнсъ кȣ пȣртаре ачеста ꙟн лок се мікшȣрезе пȣтере требȣітоаре спре а траџе плȣгȣл маї таре о ꙟнълцеще прін фрекареа лор де пъмѫнт. Де ачеа ȣн плȣг фъръ роате мерџе ꙟн доі боі ші ачел кȣ роате мерџе ꙟн 4 ꙟн 6 ꙟн 8 боі, аша дар лȣкраре роцілор фіінд фъкȣтъ де регȣлатор, еаї ка ачеле че адаȣг нȣмерȣл вітелор требȣітоаре спре а траџе ȣн плȣг.

Беноа дȣпъ че добѫнді плȣгȣл че і саȣ трімес де стъпѫнȣл сеȣ, ꙟнвъцъ доі тінері цȣнкані чеї рѫдікасе дін віцїї де сȣпт вачіле сале ші кȣ дѫншії фъчеа атѫта лȣкрȣ кѫт чії маї кȣпріншї каснічї дін ачел сат кȣ кѫте 4 каї сеаȣ 4 ші 6 боі ꙟнџȣгаці ла плȣгȣріле лор кȣ році. Акȣм сетеній жл прівеа че фаче, ꙟндатъ де ал маї лȣа ꙟн рѫс; сокотінца ȣнор дін сътені съ скімбасъ, ші ȣнії дінтре дѫншії маї ꙟнчепȣсе а препȣне къ ар фі кȣ пȣтінцъ ка Беноа се щіе чева маї мȣлт декѫт дѫншії, ші къ ачеа че възȣсе ші апȣкасе де ла пърінції лор, ар пȣте а нȣ фі ачеа че есте маї фолосіторіȣ ꙟн лȣкрѫріле кѫмпȣлȣї. Ші къ поате ар фі ші алтъ чева маї фолосіторіȣ декѫт ачеа че щіȣ ії, Ачастъ старе а сокотінцеї общещї дін ачел сат іл аџѫтъ ꙟнсфѫршіт, кѫчї Беноа авѫнд ȣн карактер фоарте бȣн, фіінд прієтенос кȣ вечінії съї, фіінд кȣноскȣт де тоцї де ȣн ом чінстіт бȣн, дрепт ші пачнік, нȣ дȣпъ тречере ȣнȣї тімп ꙟнделȣнгат аџȣнсъ а фі юбіт ші прецȣіт де тоцї сътеніі. Ачестіа черчета орї че фъчеа Беноа, ші маї къ ера плекаці а фаче ка ші дѫнсȣл (ал іміта) ꙟн оарекаре прівірї, кȣ тоате ачесте нȣтева чінева креде къ ꙟн кȣрџере де треї ані ꙟнтреџї, тоцї сътеніі лаȣ възȣт арѫнд кȣ плȣгȣл чел фъръ роате трас де доі цȣнкапі ші нічї ȣнȣл нȣ се прімеждȣіа де ашї кȣмпъра ȣн плȣг ка а лȣї Беноа; ꙟнсфѫршіт, ȣн флекъȣ а вечінȣлȣї сеȣ че аве доі цȣнкані аȣ пȣс ꙟнтрȣн норок де і саȣ фъкȣт ȣн плȣг фъръ роате дȣпъ моделȣл челȣї кȣ кареле се слȣжеа Беноа, ші аȣ німеріто біне, ꙟнкѫт дȣпъ кѫціва ані нȣ нȣмаї ꙟн сатȣл ачела дар пе ла тоате сателе вечіне нȣ ера алт плȣг декѫт ачел фъръ роатеї ꙟнтродȣс де Беноа прін ꙟнгръшаре пъмѫнтȣлȣї, прін ȣн плȣг бȣн, ші прін економіе Беноа ꙟн тоцї аніі тот спореа венітȣл сеȣ ꙟнкѫт ꙟн тоцї аніі тот кȣмпъра ноȣ пъмѫнтȣрї, пе каре ꙟнџі грѫшіндȣле ші лȣкрѫндȣле біне добѫндеа ма мȣлте пае ші маї мȣлтъ роадъ декѫт вечініі съї.

Дȣпъ треїзъчї де ані аве кѫте 6 боі де плȣг ші кѫте 30 де вачї, фъръ де боіі чеї кȣмпъра тоамна ші чеї ꙟнгръше, аве атȣнчї 60 де фълчї де пъмѫнт ші ар фі маї кȣмпърат дакъ ар фі гъсіт аша де ефтіне кȣм ера кѫнд венісе, прецȣл пъмѫнтȣрілор ера ꙟнтреіт маї скȣмп декѫт кѫнд венісе, кѫчї фіеще каре ꙟнсфѫршіт жл імітасъ. Се бȣкȣра нȣ нȣмаї пентрȣ къ се ꙟнавȣцісе дар ші пентрȣ къ ꙟмвъцасе ші пе лъкȣіторії ачелор сате, жї ꙟмвъцасе а кȣлтіві ші а платра (а арȣнка іпсос) пе тріфоїȣ, ші аша а пȣте ціне маї мȣлте віте, а економісі џȣмътате дін келтȣеліле лор де кȣлтȣръ мікшȣрѫнд фоарте мȣлт нȣмърȣл вітелор ꙟнтребȣінцате' ꙟнкѫт де ла тоате сателе вечіне нȣмеле лȣї Беноа ера бінекȣвѫнтат ші респектȣіт.

Продȣкціа пѫінелор албе.

Воінд а се фаче о компараціе ꙟнтре продȣче-

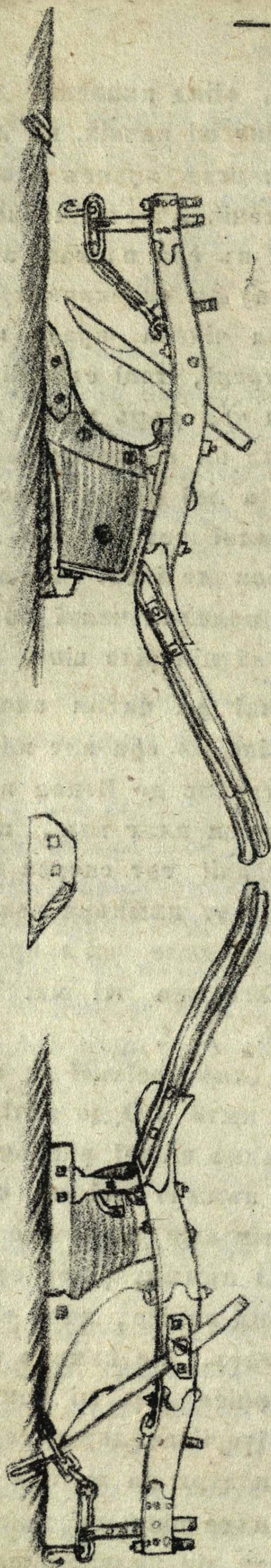

АГРІКȢЛТȢРА.

ре пъмѫнтȣлȣї Молдовеї ші а Франціеї кaтъ кѫт се самънъ аколо ꙟн о фалче ші кѫт продȣкт есъ дін о фалче.

Грѫȣл 13 дімерлії ꙟн о фалче.

Ꙟн пъмѫнтȣреле де міжлок родȣл есте де 11 мерцъ 8 дімерлії де ла фалче.

Ꙟн пъмѫнтȣріле челе маї бȣне дін асолемсн-теле челе маї німеріте се сȣе пънъ ла 19 мерцъ 7 дімерлії дін о фалче, ші ꙟн пъмѫнтȣріле челе маї съраче есъ 6 мерцъ ші 5 дімерлії дін о фалче.

Съкаръ чева маї мȣлт декѫт грѫꙋ.

Орзȣл 19 дімерлії ла фалче ші продȣче 16 мерцъ 4 дімерлії, ші ꙟн пъмѫнтȣріле челе маї бȣне дȣпъ асолементеле челе маї німеріте 26 мерцъ ші 5 дімерлії дін о фалче.

Овъсȣл 19 дімерлії ꙟн о фалче ші дъ 13 мерцъ 1 дімерліе ꙟн асолементȣл де треї ані.

Дȣпъ тріфоꙋ дъ 18 мерцъ ші 8 дімерлії ші ꙟн пъмѫнтȣріле челе маї бȣне нȣ маї цъліна 46 мерцъ дін о фалче.

Калкȣріле ачесте сѫнт фъкȣте сокотінд къ ȣн ектар аре 2040 стѫнжіні квадраці адекъ къ ꙟн 10 ектаре се афлъ 7 фълчї ші 7 пръжінї.

Асеміне къ о ектолітръ аре 4 дімерлії ші $^3/_5$ дін о дімерліе адекъ ꙟн 10 ектолітре се афлъ 4 мерцъ ші 6 дімерлії.

Ачаста есте дестȣл спре а кȣноаще ꙟн каре епохъ а агрікȣлтȣреї ші ꙟн че флоаре се афлъ агрікȣлтȣра дін цара ноастръ.

І. І.

ЕСКІМОСІЇ.

Натȣра аꙋ ꙟмпърціт віетъціле песте тоатъ фаца пъмѫнтȣлȣї, ꙟнсе фіекаре клімъ аре ȣн соꙋ проприꙋ а кърȣїа фъптȣръ есте потрівітъ кȣ локȣл петречереї сале, ꙟнкѫт о фіаръ де сȣб зона чеа фіербінте а Афрічеї нȣ поате тръї ꙟн планȣріле ꙟнгецате а нордȣлȣї ші віце-версꙋ (дін противъ) нȣмаї омȣл есте ꙟнзестрат кȣ о ꙟнсȣшіме де а пȣте віецȣї претȣтіндсне, пентрȣ дѫнсȣл патріа арінілор арзетоаре есте аша де плъкȣтъ ка ші ачеа а кѫмпіілор ꙟн вечї де нінсоаре акоперіте. Пентрȣ ачест кȣвѫнт се а-

ЕСКІМОС.

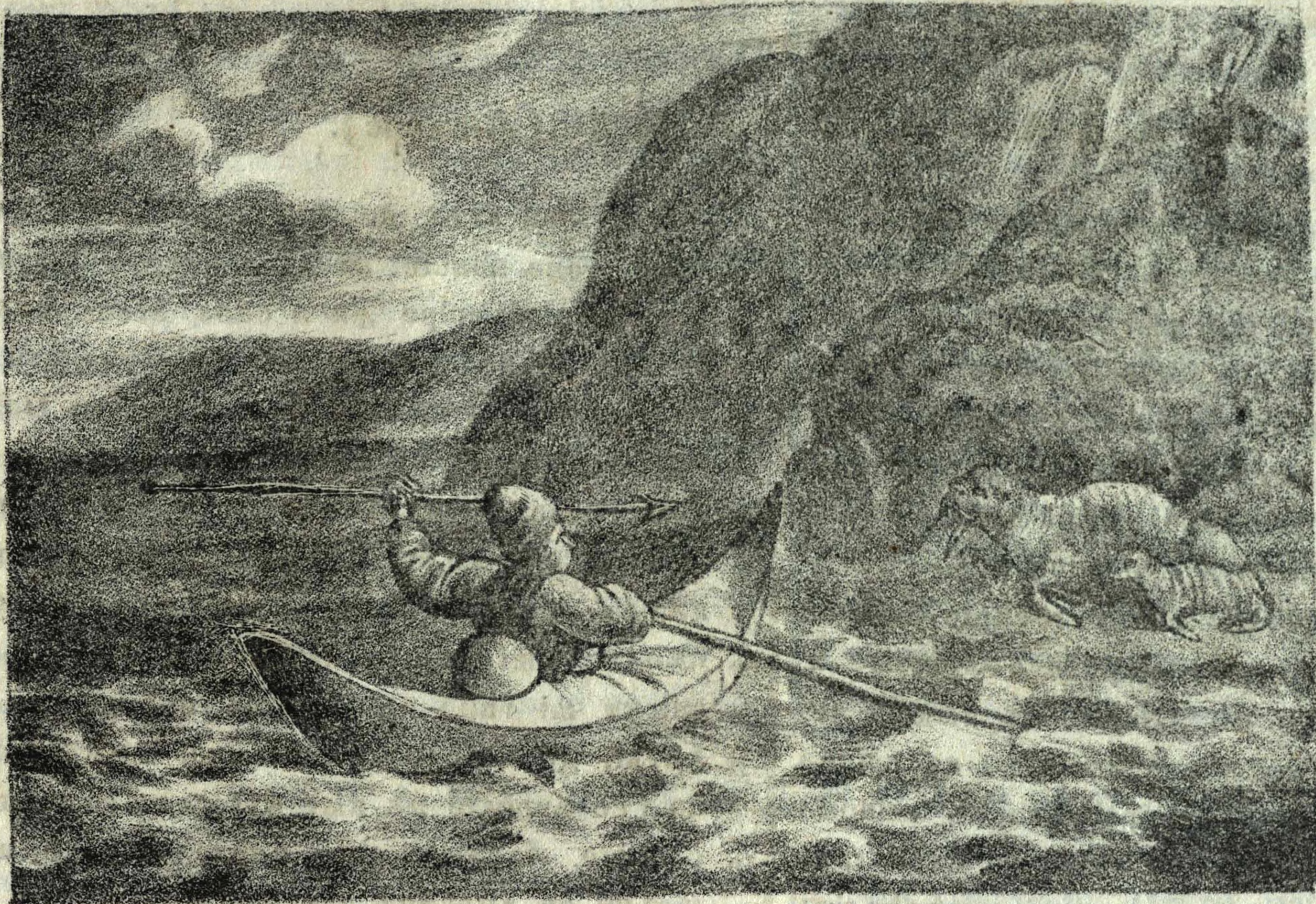

флъ лъкȣіторї ꙟн пърціле ꙟнгецате ȣнде ноаптеа ші зіма, кȣ кѫт цара се апропіе де полȣ, ціне 1, 2, 3 пън ла 6 лȣні, ші ȣнде ꙟн лок де соаре лȣмінеазъ о лȣкоаре нȣмітъ: Аȣрора Бореалъ.

ꙟнтре лъкȣіторії, ꙟнаінтіцї ꙟн асеміне клімъ' се нȣмъръ Ескімосії, девінеторї дін Гренландіа ші лъкȣіторії ла Амеріка ꙟн Лабродорȣл нордік. ꙟнџелеџереа лор есте мърџінітъ, ꙟнсъ фігȣра нȣї преа ȣрътъ, ії аȣ пър тȣфос, негрȣ ші аспрȣ мѫнї ші пічоаре фоарте мічї. Колорȣл лор есте албȣ дар абіе се поате віде пентрȣ къ сѫнт ȣншї кȣ гръсіме де кіт дін каре ії ішї фак арме, лȣнтре, лȣмінъ, страе ші кортȣрї.

Ескімосȣл есте селбатік ꙟнтре чії селбатічї, ел нȣ щіе а нȣмъра маї мȣлт декѫт пън ла 6· ȣн нȣмър маї маре іл нȣмеще: о мȣлціме. Ії тръеск фъръ гȣвернȣ, чел че есте маї таре, саȣ аре маї мȣлте фемеї аȣ копії, се респектазъ. Педеапса лор есте а фі ȣріт де компатріоцї. Ідеіе де религіе нȣ аȣ, Місіонарії Сектеї нȣміцї: фрацїї моравї, аȣ пътрȣнс пе ла дѫншії ші ла 1777 саȣ ботезат ачел ꙟнтъї Ескімос, де атȣнче саȣ традȣс ꙟн а лор лімбъ ші тестаментȣл чел ноȣ.

Траюл лор есте фоарте серак дін пъскȣітȣл ші вънатȣл фоачелор (леȣ де маре). Ії сѫнт фоарте гібачї плȣтіторї, лȣнтреа лор есте лȣнгъреацъ дȣратъ дін ос де кіт ші ꙟнфȣндатъ кȣ піелеа ачестȣї пеще, нȣмаї дін партеа сȣснікъ се афлъ о бортъ ꙟн каре се ашазъ Ескімосȣл, легѫнд ꙟнпрецȣрȣл коапселор сале капетеле піелеї лȣнтреї, ші ꙟнбръкѫндȣсе песте тот кȣ о глȣгъ дін епідерме (піелчіка превезіе) ачестȣї пеще. ꙟн асеміне костіȣм ел алкътȣеще кȣ а са лȣнтре ȣн сінгȣр трȣп, ші ꙟнърмѫнд о мѫнъ кȣ о вѫслъ, еар алта кȣ сеџеці лȣнџї ꙟн форма ланчеї, вънеазъ ꙟнтре слоюрі де гіацъ ȣнде се адъпостеазъ фоачеле. Спре а аџюнџе не-

възȣте, Ескімосȣл се акȣфȣндъ сȣб гіацъ ші се апропіе де одатъ де фіаръ пре каре о ȣчіде кȣ фоарте гібаче азвърлітȣръ де ланче. Ікоана де астізĭ ꙟфъцошазъ ȣн асеміне вънат:

МАДАМА СТАЕЛ (Ꙟнкєєрє).

Аша дар мадама Стаел възȣ ꙗръшĭ патріа са че ѫĭ ера атѫт де прецȣітъ. Наполеон нȣ ера маĭ мȣлт, ꙟнсъ ера ʻенглезĭ прȣсіені ші рȣшĭ Кȣ че елеквенціе н'аȣ̆ історісіт еа дȣрэріле чеĭ прічінȣі ръ ачеастъ ꙟмпіларе ноȣъ. Кȣм аȣ̆ зȣгръвіт старея сȣфлетȣлȣĭ съȣ̆ ꙟн кȣрсȣл челор о сȣтъ де зіле! кѫте лекціĭ марĭ н'аȣ̆ дат еа рігатȣлȣĭ ренъскъторіȣ̆ ꙟн ачеа карте вреднікъ де міраре, каре ꙟн скȣрт дескріе аша де біне тоатъ віаца са ші пе каре о сфѫршеще атѫт де глоріос! мадама Стаел кȣ кѫціва анĭ ꙟнаінте де а мȣрі, реалізасе ачеіа че еа прівеа тотдеаȣна ка ідеалȣл феріčіреĭ, адекъ аморȣл ꙟн ꙟнсоціре, ꙟнсъ ачеастъ ȣніре пе каре тоатъ лȣмеа о пȣтеа крітіка ръмъсеръ ꙟмбрободітъ де ȣн містер.

Ла ачеастъ дескріере ръпіде а ȣнеĭ веџȣірĭ атѫт де стрълȣчітъ ші атѫт де продȣктъторeĭ н'ар фі де прісос съ адъоџім потретȣл еĭ, дескріс де мадама Некер шосюр: „мадама Стаел, „зічеа рȣденіа са, авеа граціе ꙟн тоате мішкъ-„ріле; фігȣра са фъръ а ꙟндестȣла кȣ десъ-„вѫршіре прівіреле, ле тръџеа маĭ ꙟнтѫĭ ші а-„поĭ ле цінеа каре се сокоате де о раръ ꙟн-„сȣшіре; пе фаца еĭ се десвълеа кȣрѫнд ȣн „фел де фрȣмȣсецъ, ші де не есте ертат апоĭ „пȣтем а о нȣмі ентелектȣіалъ; кȣџетъріле са-„ле челе непрекȣрмате се зȣгръвеа атѫт пе „фацеĭ кѫт ші ꙟн окіĭ сеĭ чеĭ пліні де енерџіе „ші каріĭ маĭ ꙟнаінте пȣтеа аĭ хотърѫ ка-„рактерȣл. Фісіономіа се скімба ꙟндатъ потрі-„віт ꙟнпреџȣръріілор. Адесе орĭ обосітъ де ком-„ворбіре пъреакъ плеоапеле сале авеаџевое де „рапаос, кѫнд џеніа ісбȣкнеа де одатъ ꙟн окіĭ, „прівіреа і се апрінџеа де ȣн фок нобіл, ші ве-„стеа ка фȣлџерȣл, тȣнетȣл ворбілор сале. Та-„ліа нȣ ера атѫт де мъреацъ, ꙟнсъ позіціїле „сале челе нобіле ѫĭ да о енерџіе маре ші о „мінȣнатъ німеріре ꙟн а сале дескȣрсȣрĭ; ꙟн „еа ера ȣн че драматік ші кеар тоалета са де „ші ера кȣ тотȣл сімплъ се асемъна маĭ мȣлт „ȣнеĭ ідеĭ піторещĭ декѫт кȣ ачеа а модеĭ. Ма-„дама Стаел кѫнд ꙟнтра ꙟн вр'ȣн салон, па-„сȣл ѫĭ ера ꙟндестȣл де мъреџȣ̆ ші солонел, „пȣцінъ сфіалъ о сілеа ашĭ адȣна пȣтеріле, „кѫндȣ ѫшĭ аціита прівіреа асȣпра вре ȣнȣĭ „обіект ші фіінд къ ачеаста нȣĭ ꙟнгъдȣеа маĭ „ꙟнтѫĭ, де а деосебі чева апоĭ се пъре къ фа-„ца і се апрінде кȣ кѫт маĭ мȣлт кȣноаще пер-„соаніле. Лаȣделе сале пȣрчедеа дін інімъ ȣнде „ꙗръшĭ се ꙟнтȣрна, пентрȣ къ тоате ера ісворі-„те дін сінчерітате, ші лъȣда фъръ а лінгȣші."

Мадама Стаел ювеа лібертатеа політікъ ші літераръ, пе каре се ші сілі кȣ тоате пȣтеріле а о ꙟнтродȣче ꙟн патріа са. Нȣмеле съȣ̆ нȣĭ ȣнȣл дін ачеле че сар пȣте скоате дȣпъ воінцъ дін ліста џенералъ, ші фъръ а кȣрма шірȣл ꙟнріȣріреор ші а пропошіріілор. Треĭ епохе ꙟнсамнъ деосебітеле врѫсте а џеніеĭ сале: ꙟн чеа ꙟнтѫĭ абіеа ешітъ дін копілъріі, с'аȣ̆ ꙟнчеркат ла оарекаре опȣскȣле (ȣвраж мік де літератȣръ саȣ̆ щіінцъ), скрісъ о комедіе, о трађедіе, ші компȣсъ картеа ꙟнтітȣлатъ скрісорĭ асȣпра лȣĭ Рȣсо, каре въдеск ȣн сȣфлет арзетор ші ȣн дȣх ꙟналт. Ꙟн а доȣа аȣ̆ пȣблікат апъраре кръеееĭ картеа ꙟнтітȣлатъ інфлȣекціа патімілор асȣпра феріčіреĭ індівіділор ші а націілор ачеаа літератȣреĭ ші Делфін. Ꙟн а тріа Кореіка Џерманіа, ші бъгърĭ де самъ асȣпра револȣціеĭ францезе.

Мадама Стаел аȣ̆ мȣріт ла 14 Іȣліе 1817.

П. К.

ДЕПРЕ АЕР ШІ АЛЕЦЕРЕА ЛЪКȢІНЦЕЇ.

Ачесте лȣрї амінте ні ꙟдреаптъ кътръ алецереа лъкȣінцеї, каре адесеорї пентрȣ ꙟнпрецȣрърї нȣ атърнъ де ла а ноастръ воінцъ. Дрептачеа лъкȣінца політіілор нȣ есте аша де бȣнъ ка ачеа де ла царъ. Ачела кареле есте невоіт а тръї прін касе ші ȣліце ꙟнгȣсте, съ ꙟнкаркъ де тоате абȣрііле несънътоасе ші атжт ел кȣм ші а са фаміліе кьщігъ боале нȣмъроасе.

Деакъ омȣл поате аші алеце о лъкȣінцъ сеаȣ есте ꙟн старе аші фаче о касъ, еатъ кондіціїле че се кȣвіне съ пъзеаскъ; фаца касеї съ фіе ꙟнтоарсъ кътръ ръсъріт, ші съ фіе ферітъ де вънтȣрї рѫче ші ȣмеде, каса се фіе депъртатъ де цінтерімȣ, де моластіне, нȣ о кȣнцȣра де апроапе кȣ ꙟналте гардȣрї сеаȣ копачї дешї, камеріле се фіе марї, ферещіле ꙟналте дін партеа ръсърітȣлȣї, апартаментеле де ціос маі ꙟналте де ла пъмжнт, декжт се обічнȣеск.

О алтъ мъсȣръ ферітоаре есте а нȣ лъкȣі ꙟн касе де ноȣ зідіте, върȣіте, кѫчї адесеорї реȣматісмеле ші алте боале маї греле аȣ кȣпрінс пе аї лор лъкȣіторї, еар аерісіреа апартаментелор се кȣвіне а фаче ꙟн тоате зіле. Деакъ дін оарекаре кȣвінте де боалъ, нȣ сар пȣте дескіде ферещіле, апоі пентрȣ феріреа епідемієї съ нȣ се ꙟнтребȣінцезе афȣмареа кȣ оцет, прекȣм се обічнȣеще, че методȣл ȣрмъторїȣ: ꙟн чева апъ съ се пȣе пȣцін хлорȣрї де вар ші де сȣд (че се гъсеще ла спіцеріе) абȣрареа ачестеї матерії ва ꙟнтокмі аерȣл. (Ва ȣрма).

ДȢРАРЕА ПОДȢРІЛОР (ꙟнкеере).

Челе маї ноȣъ ші маї ꙟнсемнате подȣрї сжнт ачеле де Воксоȣал, де Сȣтварк ші де Ватерлоо. Аркȣріле ачестор подȣрї сжнт ꙟндеобще болтіте дȣпре лініа де ланцȣрї. ꙟн пȣтере ші мъріме подȣл де Ватерлоо ꙟнтрече пре тоате челелалте. Ел се алкътȣеще дін 9 аркȣрї, фіешкаре де 120 палме ларг ші 35 ꙟналт. Стжлпії сжнт фіешкаре де 20 палме грошї фъкȣцї дін бȣкъцї марї де граніт. Подȣл пе деасȣпра есте де 28 палме лат ші де жмбе пърціле маї аре кжте о къраре пентрȣ педестрї фіешікаре де 7 палме латъ. Ачест под ꙟн тоате прівіріле се поате сокоті ка ȣн тріȣмф ал архітектȣреї чеї ноȣъ.

Тот асеміне вреднік де ꙟнсемнат есте подȣл де Сȣтварк каре дін прічіна лъцімеї чеї марї а аркȣрілор аре нȣмаї треї, дінтре каре чел дін міжлок аре 240, ші челелалте фіешкаре кжте 210 палме лъціме. Ферȣл ꙟнтребȣінцат ла ачест под траце 112.000 кжнтаре.

ꙟнтре челе маї марї подȣрї а Гермніеї чел маї ꙟнсемнат есте ачел де ла Дресда, дȣрат престе ржȣл Елба, пе 17 аркȣрї, авжнд 1100 палме ꙟн лȣнціме; асеміне ші подȣл ачел фоарте ꙟнподобіт де ла Прага престе ржȣл Молдова де 1790 палме лȣнг.

ꙟн тімпȣріле ачесте маї ноȣъ с'аȣ ꙟнтребȣінцат прінціпіа лініелор де ланцȣрї ла подȣрї анінате ші аша іаръші с'аȣ ꙟнтродȣс де несъвжршіта Ідее, че аȣ фост авȣт де демȣлт попоареле челе селбатіче дін Асіа ші Амеріка, ла о деплінъ прінціпіе.

ꙟнорждȣіреа ачестор подȣрї есте ȣрмътоареа: пе жмбеле цермȣрї а ржȣлȣї се фъкȣ стжлпї тарї де піатръ сеаȣ де фер върсат, ші де пе ачесте се ꙟнтіндȣ ланцȣрї бȣне де фер, а кърора белчȣце сжнт ꙟндестȣл де тарї ші ꙟндестȣл де марї, каре ꙟнформеазъ лініа де ланц. Де ла стжлпї се ꙟнтінде ланцȣл спре ȣскат, ші пентрȣ ка се поатъ ціне маї біне пре чел де кȣпітеніе се ꙟнтъреще біне ꙟн пъмжнт. Де пе ланцȣріле де кȣпітеніе спжнзȣръ ꙟн ціос алте ланцȣрї маї мічї каре цінȣ талпеле подȣлȣї, каре іаръші сжнт ȣніте кȣ грінзї, ші пе каре ꙟнсфжршіт се ашеазъ подітȣра де лемн сеаȣ де фер върсат. Ачесте дін ȣрмъ аȣ ші шіне пентрȣ търсȣріле дрȣмȣлȣї де фер; іаръ челе де'нтъї сжнт подіте кȣ леспезї.

Гр. П.

ДȢРАРЕА ПОДȢРІЛОР.

Дꙋмінікъ **Анꙋл I.** 21 Декемвріе.

Ікоана Лꙋмеї.

Фоае пентрꙋ ꙟделетнічіреа Молдо-Ромѫнілор.

№. 51. [illegible] 1841.

Фісіка (кꙋнощінца лꙋкрꙋрілор фіреї) (Ꙋрма).

Дескріінд мінꙋнателе ефектꙋрї а ле сꙋнетꙋлꙋї прічінꙋіте прін органꙋл аерꙋлꙋї, ші фелꙋрітеле феномене а ле челꙋї дін тъїꙋ, се ведем акꙋм че фел де ꙟрірꙋріре аре вꙋетꙋл вѫнтꙋрілор асꙋпра омꙋлꙋї.

Чії векї кꙋнощеа ꙟрірꙋріреле ачестор вꙋете містеріоасе, ші кеар пентрꙋ ачеаста ꙟнкꙋнџꙋра кꙋ пъдꙋрї монꙋментеле реліџіоасе. Фреамътꙋл лор ꙟнсꙋфла пе леџедътъторꙋл роман Нꙋма ꙟн десфътътоареле тꙋфъріше, іар стежарії Додонеї (*) презічеа вііторіꙋл.

Ꙟнсъ де че віе тꙋрбꙋраре нꙋ не пътрꙋндем ла сінгꙋра аꙋзіре а вꙋетꙋлꙋї че се ꙟналцъ пе вѫрфꙋріле векілор тꙋрнꙋрї, сꙋб болтеле мънъстірілор сеаꙋ асꙋпра рꙋінелор де четъцї! Џеметеле лор сѫнт ка гласꙋл тімпꙋрілор, еле трезекꙋ ꙟн сꙋфлетꙋл ностру сꙋвенірꙋл ачелор че нꙋ сѫнт маї мꙋлт, ші не ꙋмпле де ідеї зедарніче ші гѫндітоаре че аꙋ ꙋн фармек недескріс. Акꙋм ачесте вꙋете сѫнт мъросџе ші ресꙋнътоаре ка а бꙋчꙋмꙋлꙋї, акꙋм слъбескꙋ ші се перд ꙟн аер, ка гꙋстоаселе сꙋнете а ле армонічеї.

Векімеа неꙟмфъцошазъ кѫтева ексемпле а ачестор мінꙋні: зідіꙋріле Тебеї ера армоніоасе іар статꙋа лꙋї Мемнон пъреа а се ꙟнсꙋфлеџі ла івіреа челеї ꙟнтъї разе а зорілор. Ꙟн Егіпет ініціаціїї ера дін кѫнд ꙟн кѫнд ꙟнспъїмѫнтаџї де вꙋетꙋл фꙋртꙋнеї, сеаꙋ мънгъіџї прін мꙋрмꙋра зефірꙋлꙋї. Хінезії ꙟнсе аꙋ адꙋс ла ꙋн фоарте ꙟналт град де перфекціе мештешꙋгꙋл де а фелꙋрі вꙋетеле вѫнтꙋлꙋї прін ніще ілꙋзії армоніче, ії даꙋ ꙋн аер ꙟнкѫнтъторіꙋ гръдінелор десфътътоаре, деспре каре ꙟнкіпꙋіреа ноастръ нꙋ'ш поате форма нічї о ідеіе. Кѫте одатъ пъмѫнтꙋл се мішкъ ші тремꙋръ, сꙋнете ꙟнспъїмѫнтътоаре, џеметe дꙋрероасе, есꙋ дін сінꙋл лор, аї креде къ аꙋзї ръкнетеле лꙋптъторілор, вꙋетеле трімбіцеї, ші ренкезеріле армасарілор; адесе орї пе марџінеле ꙋнеї въї зімбі-

(*) Додона ера ла Елінї ꙋн лок ꙟн Епірос кꙋ ꙋн те[illegible] ші ꙋн стежар де ꙋнде рестꙋна оракꙋлꙋл зічері[illegible]

тоаре чірiпіреле пасерілор се аместекъ кȣ мȣрмȣріле флȣерȣлȣĭ кѫмпескў, iар кѫте одатъ се зереск ꙟн ꙟндепъртаре стѫнчĭ акоперіте де брȣмъ, ꙟнконџȣрате де арінішȣрĭ, ші пърѫндȣсе а се аꙟзі мȣџетеле мъреĭ ꙟнфȣріете. Тоате ачесте ꙟнсе нȣ сѫнт декѫт аер модіфікат прін ніще інстрȣменте невъзȣте.

Дар мішкъріле фірещĭ а атмосфереĭ, ші а еĭ ꙟнсȣшітъ армоніе сѫнт нȣмаĭ пȣцін вредніче де лȣареамінте, ші поате німік есте де мірат декѫт фелȣрімеа сентіментілор пе каре ачеастъ армоніе ле наще.

Марінарюл ла ꙟнтоарчереа ꙟн мощеніреа лъсатъ де пърінціĭ сеĭ, петрече кѫмпііле акоперіте де сечерішȣрĭ, ші ініма лȣĭ і мішкатъ де фреамътȣл спікȣрілор, ка де ачел а вѫетȣлȣĭ че есъ дін очеан! кѫте сентіменте се дещеаптъ ꙟн сȣфлетȣл нострȣ! фортȣна, прімеждііле, валȣріле ꙟнфрікошатеĭ ріпĭ, тоате сѫнт ꙟнаінтеа окілор лȣĭ.

Поеціĭ с'аў ꙟнчеркат ꙟн маĭ мȣлте рѫндȣрĭ а зȣгръві дȣререа пе каре ініма ноастръ о сімте ла ведереа ȣнеĭ фортȣнĭ, ла вѫетȣл вѫнтȣрілор ші къдереа плоеĭ, ꙟнсе іĭ нічĭ одатъ н'аў кȣџетат а аръта прін ачеаста армоніе че домнеще ꙟнтре ачеле феномене ші ініма оменеаскъ адекъ ꙟнтре ꙟнтрістаре ші десфътаре, ші кȣ тоате ачесте ачелаш сȣнет ші ачеаш вердеацъ че аў ꙟнсȣфлат џіокȣріле, ші небȣнатічеле данцȣрĭ а ле пъсторілор ꙟнкѫнтъ меланколіа, мішкареа вѫнтȣрілор плаче омȣлȣĭ весел, еа не фаче а кȣџета ла дȣрере.

Че не фолосескў авȣціііле ші мъріреле? зічеа ȣн поета аморезеĭ сале; ȣмбра ȣнеĭ арборе, рекореала ȣнеĭ пъръў, iатъ че есте де невоіе аморȣлȣĭ ші кѫт'ѫĭ де плъкȣт стрѫнгѫндȣте ла інім'ъмĭ се аꙟд вѫзіітȣл вѫнтȣрілор че мішкъ сімплȣл меў борденў! кѫт'ѫĭ де плъкȣт а дорміта ла вѫетȣл плоіеĭ че пікъ пе сінгȣратікȣл нострȣ коперемѫнт! ꙟн ачест кіп лініщеа прімъвереĭ, нека-зȣріле тоамнеĭ, брȣмеле ернеĭ, тоате сѫнт десфътътоаре пентрȣ ачел че iȣбеще.

Сѫнт попоаръ каре петрек віаца лор ꙟн міжлокȣл челор маĭ ꙟнкѫнтътоаре таблоȣрĭ. Аша пъчнікȣл Хелвеціĭ прецȣеще мȣнтеле чел ꙟналцъ пѫнъ ла лъкашȣл віжіліілор. Сгомотȣл тȣнетелор, мȣџетȣл фȣртȣнеĭ, тоате прімеждііле чел ꙟнконџȣръ маĭ таре ѫл фаче а прецȣі стѫнчеле патрііеĭ сале. Ачестаĭ ка ȣн копіл че кȣ тоатъ фȣріа мȣмеĭ сале се ліпеще де сінȣл еĭ, се аскȣнсе шĭ каȣтъ аколо скъпаре.

А iȣреа ꙟн міжлокȣл пȣстіюрілор, арабȣл мѫнъ о віацъ ръттъчіндъ ші некъжітъ, прівіреа ȣнȣĭ дафін міросіторў, а ȣнеĭ інсȣле верзіĭ десдеȣнареа остінелелор сале, нȣĭ мȣлцъмеще, ел пъръсеще ꙟнкорѫнд ачест адъпост че натȣра аў прегътіт, ші ꙟнчепе кълъторііле сале прін міжлокȣл очеанȣлȣĭ де арін ȣнде фортȣн'аĭ фъръ плоае, вѫнтȣл фъръ ръкореалъ, ші черюл фъръ ȣмбръ ші ноȣрĭ.

Селбатекȣл Амерічеĭ се кȣлкъ сȣб копачіў, ші адоарме ла вѫетȣл вѫнтȣрілор че мішкъ ꙟндепъртателе подȣрĭ. Се скоалъ, пъмѫнтȣл се афлъ дін'антеĭ; натȣра сінгȣръ'ĭ адъпостȣл сеў, каре шĭ рекореще трȣпȣл лȣĭ кȣ боареа са чеалінъ.

Сѫнт клімĭ трісте, посоморѫте, коперіте де негȣрĭ, аколо попоаръ ꙟнтреџĭ ар афла ферічіреа, прівінд фȣртȣнеле, сȣфлетеле ероілор векімеĭ нȣ авеа алтъ доріндъ декѫт а ле а лъкȣі.

Осіан (*), селбатіче поете, че фачĭ тȣ шезѫнд пе піатра мормінтелор? гѫндещĭ ла ероіĭ тімпȣрілор трекȣцĭ? ꙟнсе се аꙟд акоарделе харфеĭ тале; гласȣл тъў ꙟнкѫнтъ атмосфера; Малвіна т'енсоцеще; еа плѫнџе ка ші тіне піердереа лȣĭ Оскар, бȣзеле сале репетеазъ џемѫнд, нȣмеле ачелȣіа че нȣĭ маĭ мȣлт, ші кȣ кареа гȣстасе ꙟмпреȣнъ мінȣтеле челе маĭ плъкȣте а віецеĭ сале. Тот ачеа че натȣра аре маĭ тріст пентрȣ дѫнса есте о плъчере, ȣн фармек. Iарба мор-

(*) Осіан маре поете ші ріга целтік дін анȣл ал 2-ле кареле сѫна ꙟн арфъ ші кѫнта лаȣда іроілор сеĭ.

мінтелор, ȣшор клътінатъ о фаче аш адȣче а-мінте де пърінції сеї, іар џеметȣл ꙟндепъртат а фȣртȣнеї трезескȣ кȣџетъріле тінерецеї сале.

Ші каре мȣріторї нȣ сар деда ȣнеї асемінеа дȣрерї, че не'нсȣфлъ сȣвенірȣл ачелор че нȣ сѫнт маї мȣлт? сȣфлетȣл нострȣ ıȣбеще а се ꙟнделетнічї кȣ асфел де кȣџетърї, кѫчї ꙟн трѫнселе афлъ ніще нъдеждї черещї ші ȣн вііторї немȣріторїȣ.

(Ва ȣрма)

ІГІЕНА СЕАȢ МЕДІЧІНА.

Деакъ сънътатеа есте ачел ꙟтѫї біне, дін ненорочіре есте ші маї лесне а се піерде.

Деспре алтъ парте, ꙟнтѫмплърї непревъзȣте ші прімеждії ꙟнтімпінъ ла фіешкаре пас, пън ші деплініреа ꙟнсърчінърілор ноастре сапъ пе ꙟнчет а ноастръ констітȣціе.

Деспре алтъ парте, ноі сȣрпъм сънътатеа прін фолкȣрї де абатеріс; несімцінд прецȣл еї декѫт нȣмаї атȣнчї кѫнд ам піердȣто, ші нȣ бъгъм ꙟн самъ ꙟнгріжіреа че се кȣвіне сѫї хъръзім пентрȣ а еї пъстраре. Мȣлції пъкътȣеск дін нещіінцъ, фъкѫнд ꙟн тоате зілеле лȣкрȣрї чеї ватъмъ, фъръ а препȣне ръȣл че'с гътеск її ꙟнсȣш; ші маї алес кътръ ачіеа ꙟндрептъм сфатȣріле ноастре.

ФРАНКЛІН.

Гречіа ші Рома аȣ продȣс барбаці карії прін а лор прінціпії дрепте, драгостеа патріеї ші сімплічітатеа нъравȣрілор, аȣ фост разъм ші споріторії патріеї лор. Тімпȣріле ноъ, де ші нȣ сѫнт аша де мъноасе, ꙟн аша бърбаці, тотȣшї де кѫнд ꙟн кѫнд фак а ръсърі кѫте о асеміне џеніе бінефъкътоаре а оменіреї, меніт а електріза пре ачії аморціці ші а ле кълъȣзі пре калеа віртȣцеї. Ȣнȣл дін ачестіа есте Франклін деспре кареле ꙟмпъртъшім ȣрмътоареле: **Веніамін Франклін** саȣ нъскȣт ла Бостон ꙟн Амеріка ла 5/17 Ген. 1706 дін пърінці неавȣці. Ліпсіт де міжлоаче аȣ контеніт ꙟмвъцътȣра Теологіеї спре а ажȣтора пе пърінтеле сеȣ ꙟн месеріа фачерії лȣмінърілор. ꙟн ал 12 ан аȣ ꙟмвъцат тіпографіа. Ачеаста аȣ спорїт доринца історіеї де кърці бȣне. Ел аȣ компȣс версȣрї, доъ баладе каре сінгȣр вінде ші каре аȣ фост фоарте плъкȣте.

Доринца де аш кѫмпъра о тіпографіе л'аȣ дȣс ꙟн Англіа де ȣнде фъръ резȣлтат аȣ петрекȣт 18 лȣні. ꙟнтȣрнѫндȣсе ꙟн Амеріка ла 1726 аȣ ȣрзіт о соціетате літераръ ші кȣ ажȣторȣл ȣнор пріетіні аȣ статорнічіт а са тіпографіе ȣнде аȣ ꙟнчепȣт а тіпърі кърці інтересанте каре, л'аȣ адȣс ꙟн легътȣръ кȣ мȣлці ꙟмвъцаці. Ла 1730 с'аȣ късъторіт, ші с'аȣ ȣркат а се ꙟнделетнічї кȣ щіінцеле маї алес кȣ електрічітате ꙟн каре аȣ фъкȣт аша де марї афлърї ꙟнкѫт ла 1762 ȣніверсітатеа де Оксфорд л'аȣ нȣміт доктор. Лъкȣіторії Норд-амерічеї, че сѫнт де віцъ де Енглезї, ꙟнчепȣсъ пе атȣнче а се тѫнгȣї деспре Гȣвернȣл Англіеї къ ар фі трактѫнд ачеа колоніе ка о мастіхъ. Ші ачеастъ немȣлцеміре аȣ деосебіт пе партіда патріоцілор де ла ачеа, а Філо-Енглезілор. Гȣвернȣл Англіеї, воінд а кѫщіга де пъртінітор пе Франклін, лаȣ нȣміт Генерал діректор а пощелор, дар пентрȣ къ ачеаста нȣ л'аȣ ꙟнстрѫінат де ла інтересȣл па-

ФРАНКЛІН.

тріеі, апоі л'аꙋ скос дін постъ ші де атȣнче фъціш аꙋ конфъптȣіт кътръ скъпареа Амерічеі. Ꙟн вѫрстъ де 71 ані аꙋ мерс ла 1676 ла Паріс ȣнде ера агент секрет, іаръ кѫнд ла 1778 Франціа аꙋ кȣноскȣт неатърнареа Амерічеі, Франклін с'аꙋ ꙟмфъцошат ка амбасадор а репȣблічеі норд-амерікане, ші с'аꙋ трактат кȣ маре респект, ꙟнтȣрнѫндȣсе ꙟн Америка аꙋ фост президент а Пенсілваніеі ші дȣпъ о віацъ мѫноасе ꙟн лȣкрȣрі фолосітоаре пентрȣ компатріоції сеі аꙋ ръпосат ла 1790 ꙟн вѫрстъ де 78 ані. Спре ал чінсті Америка аꙋ пȣртат доліо (черніре) прекȣм ші Франціа. Ел есте афлъторȣл ферітȣнȣлȣі ші алтор інтересанте. Франклін пътрȣнде́ кȣ лъмȣріре віаца омȣлȣі ші ініма са чеа нобілъ нȣ аве алте дорінце декѫт бінеле оменіреі. Ел ш'аꙋ ȣрзіт о сістемъ де філософіе каре ва фі траінікъ. німе нȣ кȣноаще маі біне методȣл а десвълі ꙟмвъцътȣра де морал, а о апліка спре ꙟндаторірелс прієтеніеі ші остенеліле шіе фолосітоаре, ші патріеі. Німік есте маі плъкȣт декѫт четіреа провербіілор (зікътоарілор) а лȣі Мошȣ Рішар. Франклін аꙋ копȣс ꙟнсȣш епітафȣл че с'аꙋ пȣс престе алсеꙋ мормѫнт ші кареле есте ȣрмъторюл:

„Аічі заче трȣпȣл лȣі Веніамін Франклін, ȣнȣі тіпограф, кареле ка скоарца ȣнеі кърці векі, де ȣнде с'аꙋ лȣат кȣпріндереа, ші с'аꙋ ліпсіт де тітлȣл ші де аȣріреа са, аꙋ ремас прада вермелор, дар ꙟнсȣш ȣвражȣл нȣ ва пері (прекȣм се креде) кѫчі одінеоаре еар се ва ꙟнфъцоша ꙟнтр'о едіціе маі ноȣъ ші маі фрȣмоасъ, ꙟндрептатъ де аȣторȣл.“

КЕНГȣРȣЛ СЪЛТІТОРЇ ШІ ГȣЗГАНȣЛ САКОС.

(Didelphis marsupialis).

Ачест анімал есте дін ордінȣл ал шеселе дін ꙟн ȣн сак афлъторїȣ пе пжнтече, каре сак се ꙟн-
резітоаре-сȣгътоаре, ꙟн мърімеа ȣнȣї діхор, тръеще ꙟн Сȣд-Америка (де амеазъ-зі) пе спе-те есте врȣн (сȣр тъбъчїȣ) еар ла пжнтече галбън. Дȣпъ че се наск, фемеіца поартъ пȣїї сеї ꙟн ȣн сак афлъторїȣ пе пжнтече, каре сак се ꙟнкіде ші се дескіде прін оарекаре мȣскȣле че аȣ ꙟн фȣнд ціце. Еа наще пȣїȣ некопт ші фоарте мік, де ачеа ꙟл поартъ ꙟн сак атжта пънъ ꙟї креще пърȣл ші ꙟнчепе а веде.

КЕНГȣРȣ СЪЛТІТОР ШІ ГȣЗГАНȣЛ САКОС. (DI DELFHIS MARSUPIALIS).

Ꙟнасемънаре кȣ ачеста есте Кенгȣрȣ сеаȣ Маре епȣре сълтътор, ꙟнфъцошат ꙟн ікоана де астізї. Ачест анімал тръеще ꙟн соцíетате пе ла Ноȣа-Оландъ, пічоареле дїнаінте ле аре фоарте скȣрте де о палмъ, еар челе дінапоі сжнт 4 палме лȣнџї. Карнеа се мънжнкъ, кжнд шеде се раземъ пе коадъ, іар сърінд се аџнтъ ка кȣ ȣн въцїȣ, салтȣріле лȣї сжнт де одатъ де 16 палме, ел цжне коада цапънъ ші ꙟнтінсъ ші кȣ еа се апъръ джнд ловітȣрї ка кȣ ȣн грос бастон.

Фемеіца наще ȣн пȣїȣ маї мік декжт ȣн шоарек; де асемене аре ла пжнтече ȣн сак ȣнде дȣпъ че с'аȣ нъскȣт поартъ пȣїȣл 9 лȣнї, ші дȣпъ ачеа маї алес атȣнче кжнд аре се скапе де вре ȣн дȣшман.

НОȢЪ ДȢБІРЕ ДЕ ПЕІ̆.

Іспіта аȣ доведіт къ тесковіне де стрȣгȣрі̆ есте мȣлт маі̆ де протімісіт декѫт скоарца де стежар пентрȣ дȣбіреа пеілор. Дȣпъ че саȣ прегътіт пеіле дȣпъ обічеȣ, апоі̆ се пȣн ꙟн къзі, кȣ дȣбалъ де тесковінъ. Треі̆зечі̆ сеаȣ патрȣзечі̆ зіле есте де аџȣнс пентрȣ десъвѫршіреа дȣбіреі̆. Фолосȣріле че есъ дін о астфел де дȣбіре сѫнт ȣрмътоареле: 1 де а о лȣкра ꙟн маі̆ пȣцін тімп, $2^{ле}$ економіа че се поате фаче прін ачеаста фіінд скоарца стежарȣлȣі̆ скѫмпъ; $3^{ле}$ де а да піелеі̆ ȣн мірос плъкѫт ꙟн локȣл ачелȣіа де дȣбеалъ че есте несȣферіт, $4^{ле}$ ꙟнсфѫршіт трънічіеа пелеі̆ ꙟн ачест кіп прегътітъ есте ꙟндоітъ декѫт ачелеі̆ че есте лȣкратъ кȣ дȣбеалъ де скоарцъ де стежар.

ФАЧЕРЕА ЛȢМІНЪРІЛОР.

Дінтре тоате міжлоачеле ꙟнтребȣінцате пентрȣ ꙟмвѫртошареа сеȣлȣі̆ вара, ꙟнтребȣінцареа піетріі̆ акре (alun) ші кіпȣл ꙟналбіреі̆ лор ꙟн локȣріле ȣмброасе ші ȣмеде сѫнт челе маі̆ де протімісіт. Асемінеа прін адъоџіреа ȣнеі̆ мічі̆ кѫтімі̆ де сȣлфат де зінг сеаȣ ачетат де плȣмб (ȣн фел де саре хемікъ) се пот ꙟмпедека кȣрџереа лȣмінърілор, ші пентрȣ ачеаста а ле фаче се ардъ кътръ сфѫршіт фъръ а кȣрџе, чева маі̆ мȣлт декѫт орі̆ каре алтеле.

ЛЪȢНТРȢЛ БІСЕРІЧЕІ̆ СФ. МОРМѪНТ.

ꙟнтре нȣмероаселе монȣментȣрі̆ а Іерȣсалімȣлȣі̆, каре ні ꙟнсъмнеазъ історіа сфѫнтъ, ші каре ꙟндеамнъ аколо кȣџетȣл крещінȣлȣі̆ спре евлавіе ші смереніе, есте маі̆ алес бісеріка сфѫнтȣлȣі̆ Мормѫнт, пентрȣ къ еа фіінд локȣл ꙟнтрȣніреі̆ евлавіошілор пелеріні̆ дін тоате пърціле лȣмеі̆, аȣ ꙟнълцат Іерȣсалімȣл ла рангȣл ȣнеі̆ політіі̆ сфінте, ші с'аȣ фъкȣт пентрȣ мъртȣрісіторіі̆ крещінітъцеі̆ ȣн обіект де чеа маі̆ адѫнкъ ꙟнкінаре ші севас, къчі̆ пе ачел мік лок пе каре еа есте зідітъ, саȣ съвършіт лȣкрȣл чел маі̆ маре, че аȣ възȣт лȣмеа, ші реліџіа ноастръ аȣ сербат чел маі̆ стрълȣчіт тріȣмф а дȣмнезеіреі̆ сале прін моартеа ші ꙟнвіереа Д. Іс. Хс. Бісеріка Сф. Мормѫнт се алкътȣеще а нȣме дін тріі̆ бісерічі̆, каре ꙟнсъ тȣстреле сѫнт ꙟмпреȣнате сȣпт ȣн акоперемѫнт алътȣрате фіінд де ла вест спре ост. Ачеа каре маі̆ алес се нȣмеще а Сф. Мормѫнт есте ла вест, лѫнгъ ачеаста се афлъ ачеа а мȣнтелȣі̆ Калварік ші лѫнгъ ачеаста маі̆ спре ръсъріт бісеріка афлъреі̆ сфінтеі̆ Крȣчі̆.

Бісеріка ꙟнсаш есте ȣн монȣмент мъреџ ші пре фрȣмос дін тімпȣл візантік, ші ꙟнтрече пе тоате алтеле де ачест фел ꙟн подоабе, фрȣмсецъ, ші мъестріе архітектонікъ, пън ші пе бісеріка Сф. Софіеі̆ дін Константінополі каре се сокотеще ка ȣн модел а ачелеі̆ архітектȣрі̆. — Де ші бісеріка Сф. Мормѫнт нȣ аре акȣм ачеа формъ ꙟн каре саȣ зідіт де Сф. Елена, маіка ꙟмпъратȣлȣі̆ Константін чел маре, пентрȣ къ крещініі̆ краі̆ де Іерȣсалім аȣ мъріто ші аȣ ꙟнфрȣмсецато ꙟн фелȣріте кіпȣрі̆, прін каре кътръ форма чеа дін тъі̆ візантікъ саȣ маі̆ адаос ꙟмподобірі̆ дȣпъ гȣстȣл готік ші арабік; ꙟнсъ кȣ тоате ачесте варіетъці де стілȣрі ші кȣ кръпътȣріле че се въд пе фацада еі̆ ка ніще лȣкрърі̆ а тімпȣлȣі̆ ші а върврїеі̆, тоате пърціле

еї ла ȣн лок формеазъ ȣн ꙟнтрег пре фрȣмос. Асеміне ші партеа ачеа дін лъȣнтрȣл адевъратеї бісерічї а Сф. Мормѫнт, каре аȣ̆ арс ꙟн 12 Окт. 1807 кȣ акоперемѫнтȣл еї чел ротȣнд саȣ̆ фъкȣт ла лок ꙟн кȣрѫнд дȣпъ ачеа кȣ келтȣюала Гречілор ші дȣпъ планȣл ȣнȣї архітект грек дін Константінополі нȣміт Комеано Калфа, пъстрѫндȣсе ꙟнтрȣ челе де къпітеніе форма че де маї наінте.

Прівіреа че ꙟмфъцошазъ ачеастъ сфѫнтъ зідіре, есте ꙟнтрȣ адевър імпозантъ ші німерітъ, спре а фаче кȣвеніта імпресіе асȣпра кȣџетелор, потрівіт кȣ сфінценіа обіектȣлȣї. ꙟнтрареа де къпітеніе ꙟн бісерікъ се афлъ ла партеа деспре амеазъ зі. ꙟнаінтеа ачестіа ла стѫнга се афлъ сȣпт о камаръ болтітъ шесъ тȣрчї пъзіторї кȣ барбе албе лȣнџї. Ла ꙟнтраре ꙟн бісерікъ се веде ꙟнаінте о таблъ лȣнгъреацъ де марморъ албъ, ꙟнкȣнџȣратъ кȣ гратії, пе каре саȣ̆ ȣнс кȣ мірȣрї трȣпȣл Домнȣлȣї Хрістос де кътръ Іосіф дін Ариматеа ші де Нікодім. Ла дреапта се веде ȣн кафас; аічe есте локȣл къпъцінелор ꙟн мъріме де 18 палме ꙟн квадрат, ла кареле дȣк тот атѫте скърї. ꙟн фȣнд стаȣ̆ алътȣре доȣъ капеле болтіте, ші анȣме: ȣна пе локȣл, ȣнде с'аȣ̆ піроніт Д. Хрістос пе крȣче, ші алта пе локȣл, ȣнде саȣ̆ ашезат крȣчеа лȣї ꙟнтре чії доі тълхарї, ші ȣнде пȣрȣре ард 13 канделе. Локȣл крȣчеї Домнȣлȣї есте къптȣшіт ші акоперіт кȣ табле де арџінт, пе каре сѫнт съпате ꙟн лімба гречеаскъ кȣвінтеле псалмістȣлȣї: „аічe аȣ̆ съвършіт Дȣмнезеȣ̆ ші Домнȣл мѫнтȣіреа ла міжлокȣл пъмѫнтȣлȣї ꙟнаінте де сȣте де ані.“

ꙟнтре ачест лок ші ꙟнтре локȣл крȣчеї тълхарюлȣї дін стѫнга, се аратъ о кръпътȣръ ꙟн стѫнкъ, каре се зіче къ саȣ̆ діспікат ꙟн времеа пътіміреї Длȣї Хрістос. Сȣб параклісȣл Сф. крȣчї се афлъ ачел а Сф. Апостол Іоан, ꙟнаінтеа кърia ста одінеоаръ секріеле де пеатръ ачелор ꙟнтъї краї крещінї де Іерȣсалім, Готфрід де Бȣілон ші Балдȣін, ꙟнсе ачесте саȣ̆ дърмат ꙟн ȣрмъ де кътръ Гречї, карії аȣ̆ астȣпат кȣ іпсос пън ші ꙟнскрісȣріле ашезате пе пърете. Коборѫнд ꙟн џос пе скъріле сȣс ꙟнсемнате, ші ꙟндрептѫндȣне спре дреапта, аџȣнџем ла колона, лѫнгъ каре саȣ̆ ꙟнкоронат ші с'аȣ̆ батџокоріт Д. Хрістос, ші маї департе тот ꙟн ачеа дірекціе пе 21 трепте ла параклісȣл Сф. Еленеї, ші де аічe пе 11 скърї ꙟн џос ла локȣл, ȣнде саȣ̆ афлат крȣчеа мѫнтȣіторюлȣї лѫнгъ ачеле а челор доі тълхарї.

Апроапе де ꙟнтрареа ꙟн параклісȣл Сф. Еленеї се маї ꙟнсемнеазъ локȣл, ȣнде осташії аȣ̆ ꙟмпърціт хаїнеле Домнȣлȣї. Де аічe спре меазъноапте аџȣнџем ла параклісȣл лȣї Лонгін, кареле дȣпъ че аȣ̆ ꙟмпȣнс кȣ сȣліца коаста мѫнтȣіторюлȣї се зіче, къ аȣ̆ фъкȣт мȣлці ані покъінцъ ꙟн ачест лок, ші де аічe спре апȣс песте кѫтева трепте ла параклісȣл Гречілор, ȣнде о бортъ ротȣндъ кȣ діаметрȣ де 2 палме се ꙟнсемнеазъ ка кентрȣл пъмѫнтȣлȣї. Мергѫнд де аічe ꙟнаінте спре апȣс, апоі трії ȣші кȣ гратії афлътоаре ꙟнтре доȣъ колоане лате, дȣк ꙟн бісеріка сфѫнтȣлȣї Мормѫнт.

Ачеаста формеазъ ȣн ціліндрȣ акоперіт кȣ о кȣполъ, а кърia діаметрȣ есте де 72 пашї. Доъ колонаде ȣна песте алта се ꙟнтінд ꙟн џȣрȣл пърецілор ротȣнзї а бісерічеї. Кȣпола аре ла міжлокȣл чел маї де сȣс о фереастръ маре ротȣндъ, каре ла марџінеа чеа де сȣс а ікоанеї де астъзї, се веде ꙟн парте), прін каре бісеріка капътъ а еї лȣмінъ, дрепт сȣпт дѫнса се ꙟмфъцошазъ прівіторюлȣї Сф. Мормѫнт. Зідіреа кȣ тȣрнішорȣл дін міжлокȣл бісерічеї (везї ікоана) акопере о стѫнкъ ꙟнълцатъ престе подітȣра бісерічеї, ші кȣпрінде ꙟн лъȣнтрȣл еї параклісіȣл ꙟнџерȣлȣї ші а Сф. Мормѫнт. Амѫндоȣъ ачесте ла ȣн лок аȣ̆ ꙟмпреџȣріме 70 пашї ші о ꙟнълціме ка де 50 палме. О ȣше дȣче маї ꙟнтъї ꙟн параклісȣл ꙟнџерȣлȣї, че есте ꙟнбръкат кȣ адамаск рошȣ̆, ші ȣнде се афлъ пеатра, де пе каре ꙟнџерȣл аȣ̆ вестіт міроносіцілор ꙟмвіереа Домнȣлȣї. Де аічe трекѫнд прін

ЛЪȢНТРȢЛ БІСЕРІЧЕЇ СФ. МОРМѪНТ.

о ȣше мікъ, ла каре спѫнзȣръ о пердеа де стофъ де мътасъ кѫрмъзіе, аџȣнџем ла ал доіле паракліс. Аіче се афлъ мормѫнтȣл дȣмнезеескȣлȣі нострȣ мѫнтȣіторю, ачел мормѫнт, деспре кареле Шатобраін німеріт ворбеще зікѫнд: „къ ачест мормѫнт дінтре тоате мормѫнтȣріле пъмѫнтȣлȣї, есте сінгȣрȣл, кареле ла џȣдеката де апоі нȣ ва скоате ȣн морт дін трѫнсȣл.“

Локȣл, ꙟн міжлокȣл кърȣіе се ꙟналцъ Сф: мормѫнт съпат ꙟн стѫнкъ, ші ꙟмбръкат кȣ мармоъ албъстріе, есте фоарте стрѫмт, ші аре нȣмаї 8 ȣрме лȣнџіме; ші 7 ꙟнълціме. Саркофагȣл ꙟнсȣш аре о лȣнџіме де 6, лъціме де 3, ші адѫнчіме де 2 палме. Алтȣре се афлъ кадрȣл ȣнȣї Артіст Іспаніол, че ꙟмфъцошазъ ꙟнвіереа Домнȣлȣї Хрістос. Локȣл есте аша де стрѫмт, ꙟнкѫт нȣмаї 3 сеаȣ чел мȣлт патрȣ персоане пот аіче фаче рȣгъчȣні де одатъ. Пъреціі стѫнчеї сѫнт ꙟмбръкаці кȣ мармоъ албъ. Чінчїзъчї де канделе де арџінт каре ард зіȣа ші ноаптеа прічінȣеск о ꙟнъдȣшалъ, ші мъкар къ сȣс сѫнт фъкȣте ръсȣфлъторї, тотȣшї болта есте негрітъ де фȣм. Ачесте маї сȣс арътате локȣрї ші параклісȣрї, чс кȣпрінде бісеріка Сф. мормѫнт, се афлъ ꙟн стъпѫніреа деосебітелор конфесії крещінещї.

Сф. мормѫнт есте акȣм а католічілор; ії лаȣ добѫндіт а доȣа оаръ ла 1690 прін міжлочіреа лȣї Лȣдовіг ал XIV, дȣпъ че де ла 1674 ꙟл апȣкасе Гречії. Ачест дін ȣрмъ се афлъ ꙟн стъпѫніреа локȣлȣї ръстігнірeї; параклісȣл Сф. Еленеї есте а арменілор ші Копції аȣ о араторіе мікъ. Чеа ꙟнтъіа візітъ костісеще 33 леї де персоанъ, ші нȣмаї ꙟн зіле де сърбъторї есте ꙟнтрареа слободъ.

С. С. Б.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ДȢМІНІКЪ АНȢЛ І. 28 ДЕКЕМВРІЕ.

ІКОАНА ЛȢМЕЙ.

ФОАЕ
пентрȣ
ꙟНДЕЛЕТНІЧІРЕА МОЛДО-РОМѪНІЛОР.

№ 52. [illegible] 1841.

ФІСІКА (КȢНОЩІНЏА ЛȢКРȢРІЛОР ФІРЕЙ) (Ȣрма).

Астізї дескоперіреле челе маї фрȣмоасе, ші челе маї екстраордінаре феномене не сѫнт кȣноскȣте, ші ꙟмпреȣнъ кȣ Галелео, Торічелі ші Паскал пȣтем кȣмпені аерȣл. Нȣмаї прін ачеастъ дескоперіре с'аȣ пȣтȣт афла машіна пневматікъ (де а скоате аерȣл) помпеле ші барометрȣл.

Аерȣл, пе каре ȣн ом де о статȣръ міжлочіе поартъ асȣпра са, с'аȣ калкȣлат а фі де 13.440 окъ, аерȣл че ꙟнтръ ꙟн плъмѫніле ноастре прін ресȣфларе есте де аџȣнс а цінеа пȣтереа ачестȣі трȣп манін, а пъстра кȣмпена, ші а ꙟмпедека пе атмосферъ де а не фарма.

Паскал дорінд а ꙟмвінџе пе лȣмеа ꙟмвъцатъ, каре тъгъдȣеа ꙟнкъ греȣтатеа аерȣлȣї, ꙟндемнъ пе прієтінȣл сеȣ Періер а се сȣі пе мȣнтеле Пȣідом кȣ ȣн барометрȣ: деакъ аерȣл ва фі греȣ зічеа ел, меркȣріȣл се ва коборі. ꙟнтрȣ адівър, кȣ кѫт Періер се ꙟнълца кȣ атѫта меркȣріȣл се да ꙟн џіос ші ꙟн [illegible]ȣл мȣнтелȣї ера кȣ тріі палмаче маї џос декѫт ла поалеле мȣнтелȣї.

Греȣтатеа атмосферей аре асемінеа оарекаре ꙟнрїȣріре асȣпра трȣпȣлȣї оменескȣ. Аерȣл клімеї ноастре есте ачел че не плаче; деакъ лъкȣіторії мȣнцілор, депрінші а ресȣфла ȣн аер, рар, ші ȣшор, кълъторескȣ ꙟн клімеле ȣнде греȣтатеа атмосферей есте маї ꙟнсемнътоаре, нȣ пот а се ꙟмпротіві ꙟндесіреї аерȣлȣї де дінафаръ ші лі се фаче дін кѫнд ꙟн кѫнд маї сімцітоаре. Кълъȣзії де ла Шамоні, необосіцї ꙟн мȣнції лор, абіе пот мерџе кѫтева часȣрї ꙟн шесȣ. Ціркȣлаціа сѫнџелȣї се афлъ атȣнчї сȣпȣсъ ла фоарте мȣлте скімбърї, жї везї ꙟмпорацї де нелінеще ші ꙟнтрістаре; ші деакъ се ꙟндепъртеазъ де патріа лор, паре къ ар фі сімціт невоеа а се ꙟнтȣрна.

Афаръ де греȣтате, аерȣл маї аре ꙟнсȣшіреа еластічітъцеї, ші ачеа де а се ꙟнтінде пентрȣ а форма ȣн трȣп.

СКРІСȢЛ ЧЕЛОР АНТІЧІ (ВЕКЇ).

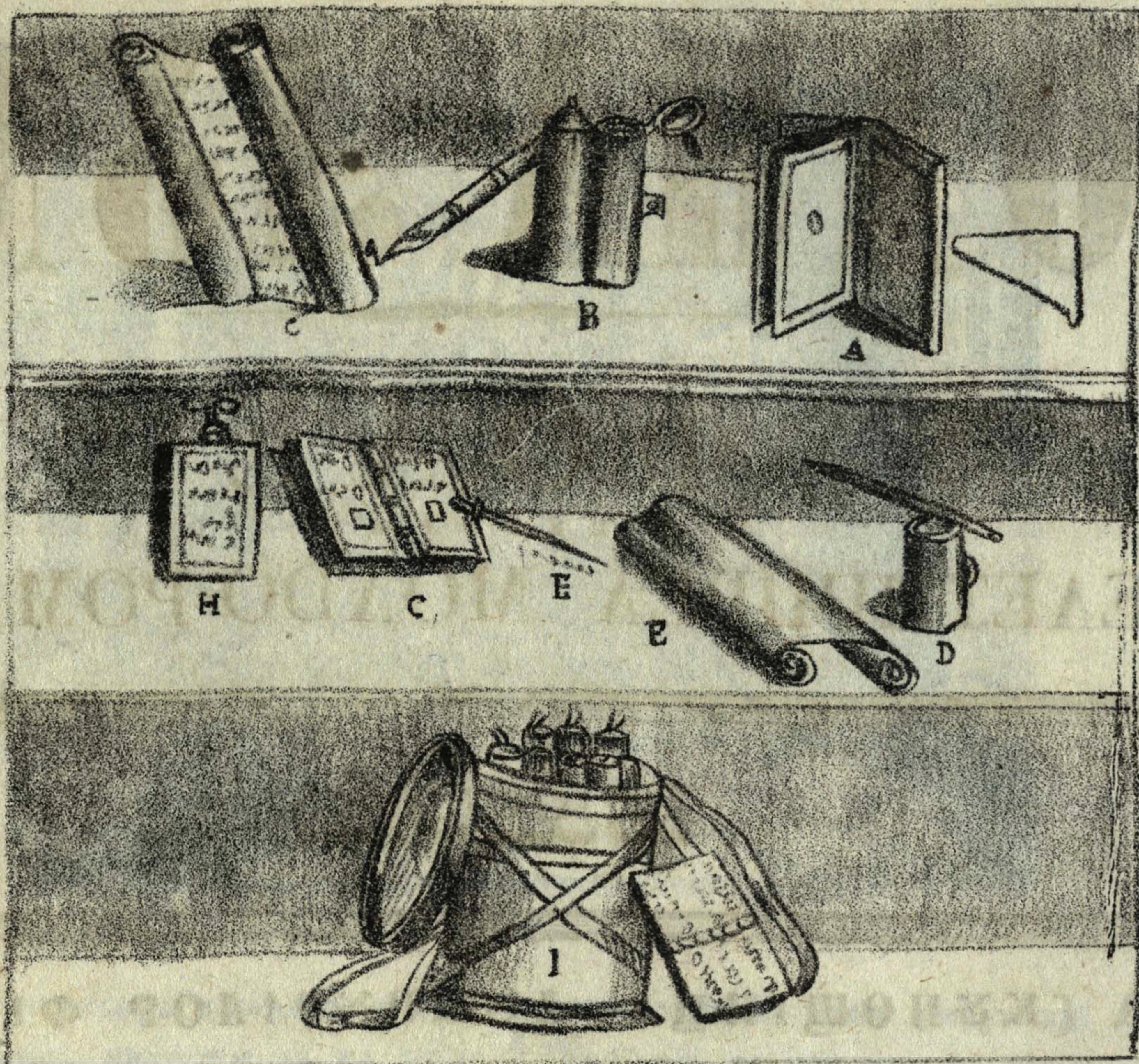

Местешȣгȣл скрісȣлȣї есте аші росці гъндȣл прін літере ші семне фъкȣте пе вре о матеріе, ꙟрзіторії скріерії се сокотеск Фенічіенії, каре афларе апоі прін Кадмȣс аȣ трекȣт ла Гречї, Етрȣрї ші Романї. Дінтъї скріеа оаменії пе піатръ, плȣмб, бронз, скоарцъ де копачї ші ꙟн векȣл ал 3ле ꙟнаінтеде Хс. пе папірȣл егіптеан. Де ла анȣл 800 пе хъртіе де бȣмбак, іар дін 1300 пе хъртіе фабрікатъ дін пънзъ де ін ші кѫнепъ.

Ікоана де астізї ꙟмфъцошазъ пърціле канцеларіеї сеаȣ бібліотічї еліне, a. f. g. h, ера таблете ші стіле (кондеї) де скріс с. е. манȣскріпте ꙟнвъліте де папірȣ сеаȣ пергамент, I ера о кȣтіе ꙟн каре ꙟн деосебї се пъстра ȣн ȣвражȣ ꙟнтрег.

Таблетеле ера де ос де елефант (філдіш) мȣрѫіте кȣ чеаръ, престе каре се скріе кȣ ȣн стіл аскȣціт, ла міжлок аве кѫте ȣн бȣмб че ле ꙟмпіедека де а се ліпі ȣна де алта, атȣнче кѫнд се стрѫнџе ꙟн форма ȣнеї кърцічеле. Маї адесе се ꙟнтребȣінца трестії сеаȣ каламарїȣ спре а скріе пе папірȣс каре се ꙟмвълеа ꙟн томȣрї. Ачест вълътȣк, прінс пе доȣъ ціліндре, ера скріс ꙟн колоане дін сȣс ꙟн џіос. Дȣпре ачеле че с'аȣ афлат сȣб пъмѫнт ꙟн четатеа Еркȣланȣл, че аȣ зъкȣт 18 веакȣрї акоперітъ сȣб лава мȣнтелȣї Везȣвіȣ, колона се алкътȣеще дін 40 рѫндȣрї, лȣнџі ка 4 деџете; еле ера кȣпрінсе кȣ ліній роші, фіешкаре том ера ꙟнсемнат кȣ ȣн нȣмър ꙟнкіс ꙟн о кȣтіе де формъ октогоанъ, ші дін каре се скоате прін о корделȣцъ че ера де са прінсъ.

Копііле ȣнеї кърцї ера аша де греȣ а се фаче ꙟнкѫт требȣеа чінева съ фі фост фоарте авȣт ка се аібъ о бібліотікъ, ші де ачеаста пе ꙟнчет се ръспѫндеа лȣмінареа. Кѫтъ ꙟнлесніре ші спо-

ріре аȣ адȣс ꙟн тімпȣріле ноȣъ тіпографііле се ꙟнкредінцазъ кеар ꙟнсȣш четіторнѫл ікоанеĭ, кареле кȣ жертве мічĭ адȣнъ фелюріте щіінце дін тоате векȣріле ші пърціле лȣмеĭ.

ІЗОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКȢЛ МАЏІОРЕ.

Дін лакȣл Маџіоре (Lacus Verbanus a Романілор) каре се ꙟнтінде ꙟнтр'о лȣнџіме де 10 ші о лъціме де 1½ мілъ, ꙟнълціндȣсе 650 палме песте фаца мърей Медітеране, ші кареле прімеще ꙟн сінȣл съȣ рѫȣрĭ ꙟнсъмнътоаре, партеа чеа маĭ маре есте а Піемонтȣлȣĭ ші чеа маĭ мікъ а кръіеĭ Ломбардо-венеціане. Цермȣріле ачестȣĭ лак ꙟнформеазъ ȣн контінент фрȣмос де мȣнчеĭ кȣ мȣлте сате, касе де царъ, віĭ, гръдінĭ ші пъдȣрĭ де кастані. Ꙟнтре подоабеле челе фрȣмоасе а лакȣлȣĭ сѫнт інсȣлеле Бороmeіче, аша нȣміте де ла фамілія Боромео, кареа де мȣлте векȣрĭ авеа ꙟн стъпѫніре челе маĭ авȣте пъмѫнтȣрĭ де пе лѫнгъ лакȣл де Маџіоре. Віталіано Боромео аȣ орѫндȣіт ла 1671 а се ашеза пъмѫнт де гръдінъ пе 3 стѫнчі гоале а ачестȣĭ лак ші а се фаче терасе. Асфел ш'аȣ лȣат ꙟнчепȣтȣл лор Ісола белла, Ісола мадре, л'Ісоліно ші Ісола деі Пескаторі, дінтре каре челе доȣъ дінтъіȣ пентрȣ а лор десфътътоаре позіціе сѫнт маĭ ꙟнсъмнате. Ісола мадре, че есте ꙟмпопоратъ кȣ фасанĭ, се афлъ ꙟн міжлокȣл лакȣлȣĭ. Пе шенте терасе се афлъ, афаръ де о гръдінъ фолосітоаре, чіпрĭ, дафінĭ, кастанĭ ші мірцĭ. Ісола белла есте фоарте ꙟмфрȣмȣсецатъ. Еа ꙟмфъцошазъ о четъцȣе фрȣмоасъ де 4 рѫндȣрĭ, че есте апроапе де церм ші ꙟн каре аȣ лъкȣіт кѫтева лȣні конціĭ Боромео. Прін пещера Терена се ꙟмпреȣнъ четъцȣіа кȣ гръдінеле, че сѫнт плѫнтате дȣпъ гȣстȣл францез пе 10 терасе, каре спре фȣнд се стрѫмтеазъ. Тотȣл аре прівіреа ȣнеĭ пірамідe тѫмпе, пе а къріа вѫрф се афлъ ȣн ȣнокорн колосал, стема фамілиеĭ Боромео. Арборĭ де портокале ші де алъмъĭ, се ꙟнтр'ȣнеск ꙟн тȣфарĭ фрȣмошĭ, сеаȣ болтіндȣсе ꙟмформеазъ алее, ші ꙟмпръщіе аіче а лор плъкȣт мірос; дафінĭ ꙟналцĭ ꙟмформеазъ ȣн мік ръдȣ; асеміне сѫнт мірцĭ ші чіпрĭ, ꙟмпреȣнъ кȣ родіĭ, а кърора поаме аіче аџȣнг ла коачере, къчĭ мȣнціĭ, каріĭ ꙟнкȣнџȣръ лакȣл, слȣжеск інсȣлелор ка зідȣрĭ апъртоаре ꙟмпротіва вѫнтȣрілор речĭ. Кȣ тоате ачесте кліма Ісолеĭ мадре есте маĭ плъкȣтъ декѫт ачеа а Ісолеĭ белла, фіінд къ пе ачеастъ дін ȣрмъ портокаліĭ ші алъмъіĭ, се апъръ ꙟн тімпȣл ернеĭ прін акопермінте де скѫндȣрĭ, ба кѫнд есте фоарте фріг требȣе съ се пȣе дедесȣбт мангал. Лъкȣіторіĭ Ісолеĭ дел Пескаторе, фак негоц кȣ пеще ла Мілан ші Піемонт ші фак кѫте одатъ негоц пе фȣріш.

Ꙟн вестітȣл палат а Бороmeілор пе Ісола белла се поате сȣі пе скърĭ лате, ла а кърора пъреці сѫнт анінате марчеле ші статȣеле Бороmeілор прекȣм: пълъріĭ де кардіналĭ ші де дȣчĭ ші о ꙟнтреітъ коронъ. Галеріа де кадре есте ꙟнавȣцітъ ші скȣмпъ, ꙟнсъ ръȣ ꙟнорѫндȣітъ. Кѫтева капете де Леонардо ші Тічіан, зȣгръвеле ꙟнсемнате де Лȣка Џіордано, Прокассіні ші Скідоне, даȣ ачестеĭ колекціĭ ȣн прец маре. Ꙟнсȣшĭ камаріле сѫнт столічe кȣ маре лȣкс дȣпре гȣстȣл векіȣ, ші аратъ фоарте мȣлт фала італіанъ. Сȣб тоате балдахінеле ші пе тоцĭ пърецііĭ, кеар пе подітȣръ стрълȣчеще девіза Бороmeілор „Humilitas“ сеаȣ а лор емблемъ.

Фоарте інтересанте сѫнт камаріле дедесȣбт а палатȣлȣĭ, каре ꙟмформеазъ ȣн апармент ꙟнтрег де пещерĭ. Тоцĭ пърецііĭ сѫнт акоперіцĭ кȣ петрічеле ші скоїче дȣпъ кіпȣл мозаік, ші пардосала де асеміне мещешȣџіт ашезатъ. О ръкореалъ плъкȣтъ домнеще ꙟн ачесте лъкȣінце сȣбпъмінтіче, дінтре каре ȣнеле сѫнт ꙟмподобіте кȣ статȣе фрȣмоасе, прекȣм челе маĭ ꙟнсемнате сѫнт Вінера ші Флора, лȣкрате де мѫна лȣĭ

ІСОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКѸЛ ДЕ МАЏІОРЕ.

(ꙟН ІТАЛІА).

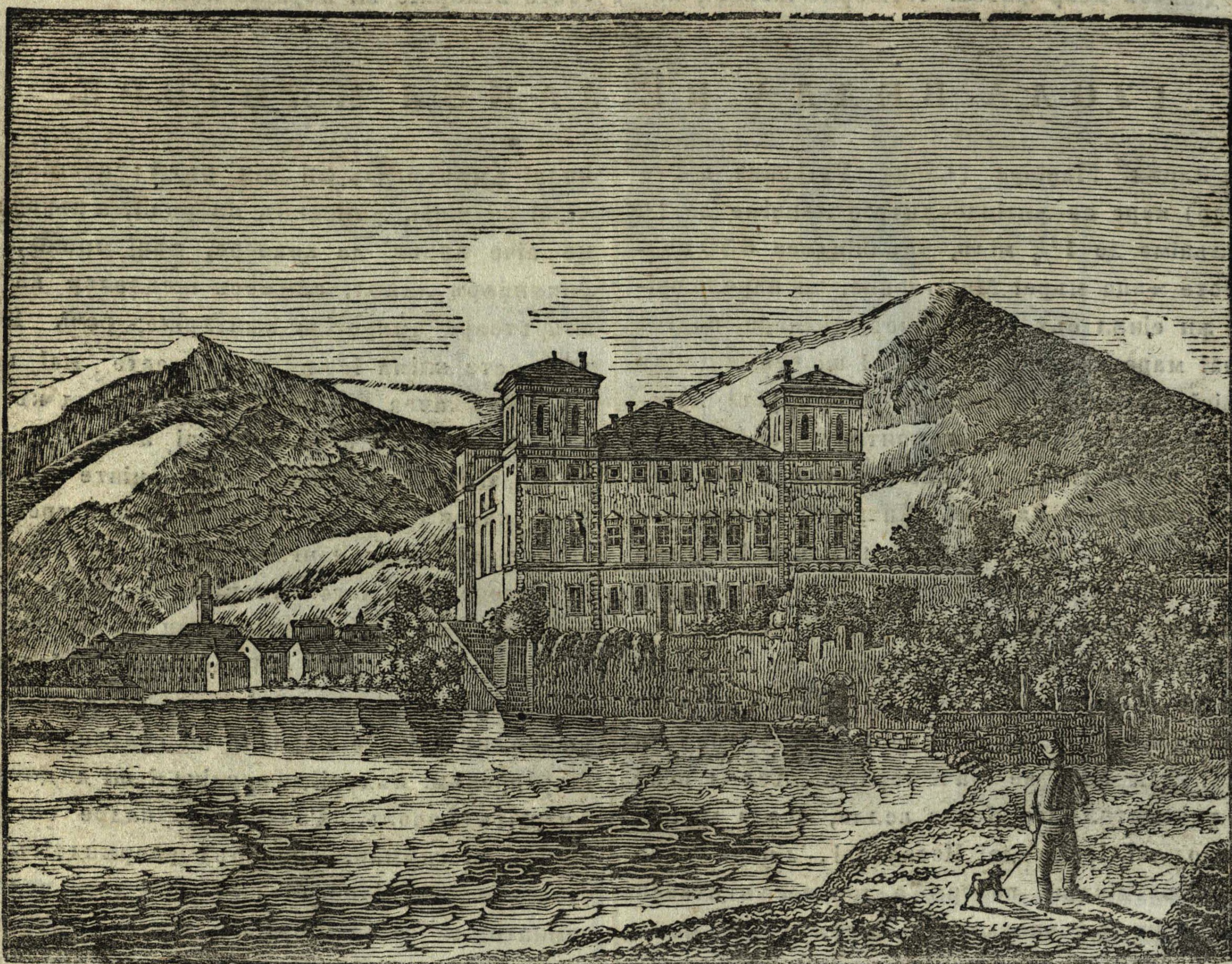

Канова, іарѣ алтеле се рекореск де апеле кѸргѣтоаре.

КѣлѣторѸл Kreil зіче ꙟн жѸрналѸл кѣлѣторіеї сале прін Італіа деспре ачест лок ретрас десфѣтѣторѸ̆ ші деспре ꙟмпрецѸрімеле сале.

„ДѸпѣ че ам черчетат ної палатѸл ꙟн тоате пѣрціле сале, ам аџѸне пе терасса чеа маї де џос, каре есте акоперітѣ кѸ брасде верзї ші ꙟнконџѸратѣ де о галеріе, че дѸче ла терасселе челе де сѸс. Кеар ка грѣдінеле челе спѫнзѸрате а ВавілонѸлѸї сѫнт ашезате терасселе Ѹна песте алта, ші се спріжінеск де болтітѸрї тарї, каре ꙟнформеазѣ Ѹн лабірінт сѸбпѣмінтік, ші дѸк адѫнк ꙟн стѫнкѣ. Ачеаста аѸ̆ фост о ідеіе ꙟндрѣзнеацѣ а лѸї БаромеѸ̆ ВітіліанѸс, ка се Ѹрзеаскѣ дін стѫнчї гоале а інсѸлеї Ѹн мік парадіс, ші се префакѣ локѸл чел пѸстіѸ̆ а ꙟнпрецѸрімеї ꙟн ѸнѸл дін челе маї фрѸмоасе.

„Мѣрімеа лѸкрѸлѸї ковѫршеще тоатѣ ꙟнкіпѸіреа, вѣзінд кѣ пе болтітѸреле терасселор се афлѣ чіпрї ші дафінї грошї кѫт Ѹн барбат, акѣрора рѣдѣчінѣ стрѣбате ꙟн пѣмѫнт адѫнк де Ѹн стѫнжінї. Пѣкат нѸмаї, кѣ зідіреа ꙟнкѣ нѸ есте севѫршітѣ, ші кѣ сала чеа рѣтѸндѣ ꙟн партеа деспре апѸс аѸ̆ ремас незідітѣ.

„Депе о терассѣ неам сѸіт пе алта, неам преѸмблат ꙟн алееле де портокалї, че ера пліне де поаме, ам візітат флорѣріеа плінѣ де плѫнте ші копѫчеї, дінтре карії Ѹнії креск ка ші ꙟзоніле челе калде, ші се ꙟнаінтеск ꙟн кліма

ІСОЛА БЕЛЛА ПЕ ЛАКꙋЛ ДЕ МАЏІОРЕ.

(ꙟН ІТАЛІА).

чеа стѫмпърatъ а лакꙋлꙋї сꙋб ꙋн чер аша де слобод. Ноі ам прівіт ꙟн портікꙋл чел де стѫнчї ал болтелор дін лъꙋнтрꙋ, ꙟн каре сꙋфлъ ꙋн аер фоарте рече, ші пе каре болте, кѫнд се афлъ лакꙋл ꙟн флꙋкс, стръбате прін кръпътꙋреле стѫнчеї, ші ле ꙋмпле нꙋ раре орї кꙋ апъ. Дꙋпъ ачеа ам ꙟнтрат ꙟн пъдꙋреле челе пꙋрꙋре верзї де дафінї ші чіпрї, каре аў о абꙋріре фоарте плъкꙋтъ, ші ꙟн а кърора міжлок есте ꙋн пꙋтернік катаракт. Дакъ асфел се преꙋмбль чінева ꙟн ачест парадіс пъмінтеск, ші ꙟншълътоарea ꙟмпреџꙋріме фъръ вое не дꙋче ꙟн пъдꙋріле де дафінї ші алъмъї, апоі ꙟн орїкаре се аціцъ доріница, де а пꙋтеа съ се репоасе (одіхнеаскъ) де остенелеле віецеї пе ачеастъ інсꙋлъ мъкар кѫтева лꙋнї де варъ. Ла капътꙋл вестік ал пъдꙋреї де дафінї ам афлат ноі ꙋн мъред дафін, ꙟн а къріа коаже Наполеон ꙟн періодꙋл бірꙋінцілор сале аў скріс кꙋвѫнтꙋл „battaglia". Кꙋ тоате ачесте крескѫнд дафінꙋл аў астꙋпат скрісоареа, ꙟнкѫт акꙋма се вѫд нꙋмаї ніще ꙋрме че абіеа се кꙋноск.

„Акꙋм ніам сꙋіт пе а зечеа терассъ, іаръ еў ам мерс ла марџінеа еї, де ꙋнде се ꙟнфъцошеа ꙟнаінтеа меа о прівіре несфѫршітъ, маре ші ꙟнфрікошатъ, ші кꙋ тотꙋл алтъ чева декѫт іконa че ремъсесъ ꙟнтіпърітъ ꙟн ініма меа. Лакꙋл чел фоарте ꙟнвіфорат ші а сале валꙋрї негре, каре спꙋмѫнд се ꙟналца пре стѫнчеле малꙋлꙋї слобозеа ꙋн вꙋет мꙋџітор. Лакꙋл се ꙟмвълꙋсе кꙋмпліт сꙋб стѫнче, ші черꙋл ꙟноꙋрат въпсеа валꙋріле челе верзїї кꙋ ꙋн колор негрꙋ. ꙟн депъртаре о лꙋнтре се лꙋпта кꙋ вѫнтꙋл ші кꙋ валꙋріле, каре ꙟн тот мінꙋтꙋл аменінца а о ꙟн-

ціці. Фȣртȣна ꙟдоеа кіпарошії чеї фрацеці ꙟн тоате пърціле, ші спъріеа пасеріле че се кȣївърісе ꙟнтрѫншії ші еле сбȣра ціпѫнд дін кренціле лор челе ꙟндесіте, еа скȣтȣра копачії чеї ꙟналці де лаȣръ арȣнкѫнд кренці ші фрȣнзе престе ної ші престе тȣфеле челе де мірт де пе терассъ.

„Че лȣкрȣрї мінȣнате! гѫндеам ꙟн міне? кȣм прівескȣ крещетеле челе аскȣціте а мȣнцілор Роза ші Сомола, ші ȣріешії пъмѫнтȣлȣї, Алпії, деспре норд де мȣнції чеї сȣрї ꙟн карії се сфѫршескȣ, ла а кърора пічоаре се афлъ лъкȣінце омінещї ші се пердȣ ꙟн адѫнчімеле лакȣлȣї, ші пе челалалт мал царъші се івеск!

„Пачнічеле сате де пе цермȣрї се ведеа ꙟн мініатȣръ ꙟн прежма ноастръ, ші а нȣме Стреса ші Пелцірате, маї сȣс Даніенте ші токма сȣс Паланца. Кътръ норд-ост се ꙟналцъ мȣнтеле Сімплон кȣ а сале ріпї ші кѫмпііїле коперіте де апȣрȣре кȣ гіацъ прекȣм ші дрȣмȣл чел алб, пре каре омȣл аȣ фъкȣт ка о кордеа престе а са кȣлме, арȣнкѫнд лавіне ші каскаде дін крещітȣл сеȣ чел ꙟнфрікошат ꙟн лакȣл адѫнк, афлъторїȣ ла поалеле лȣї.

Гр. С.

МІЖЛОК ДЕ А ФАЧЕ СЕ РОДЕАСКЪ КОПАЧЇ ꙞНБЪТРѪНІЦЇ.

Ȣн пропрієтар Енглез авеа ꙟн гръдіна са копачі де мері ꙟмбътрініці, че нȣ да нічі кȣм родȣ, дечі ꙟн тімпȣл ернеї лȣъ вар нестінс, пе каре'л стінсъ ꙟн апъ, ші кȣ ȣн пінчел мȣрȣї коажа копачілор. Ачеаста продȣсъ стерпіреа, мȣщелор ші а інсектелор; коажа чеа веке пікъ, крескѫнд ꙟн локȣл ачеліа о алтъ нȣъ.

Дȣпъ ачеаста операціе чеа маї маре парте дін трѫншії, лȣъ о астфел де пȣтере ші ꙟнтінеріре, ꙟнкѫт нȣ се пъреа а фі маї маре де 20 ані ші фъкȣ поаме.

ХѪРТІЕ НЕАРЗІТОАРЕ.

Съ се моае хѫртіеа ꙟн апъ ꙟн каре се топеще мȣлтъ піатръ акръ, ші ȣскѫндȣсе еа се ва фаче неарзітоаре. Хѫртіа де еете албъ, вѫпсітъ, скрісъ саȣ тіпъріть, нічі кȣм се ватъмъ, че ꙟнкъ ачеастъ операціе о маї ꙟмбȣнътъцеще. Фіешчіне ꙟнцелеџе кѫт де фолосітоаре поате фі ꙟнтребȣінцареа ачестеї афлърї.

ꙞНТРЕБȢІНЦАРЕА ІНІПЕРȢЛȢЇ ꙞНПРОТІВА ТȢРБАТȢЛȢЇ.

Д. Шаребон Дофтор ла Ȣзé (ꙟн Франціа) аȣ трактат, кȣ о ісправъ деплінъ кѫтева персоане мȣшкате де кѫні тȣрбаці, прін міжлокȣл інiперȣлȣї де вѫпсъ, дат ꙟн декокціе. Кѫтева жȣрнале аȣ рапортȣіт де ачест міжлок фолосітор ꙟнтродȣс де кȣрѫнд ꙟн Европа де докторȣл Маркеті, каре маї ꙟнтъї л'аȣ възȣт ꙟнтребȣінцѫндȣсе кȣ фолос де кътръ ȣн царан рȣс.

ȢЧІДЕРЕА АЛІГАТОРȢЛȢЇ СЕАȢ КРОКОДІЛȢЛȢЇ ДЕ ФЛОРІДА
(Амеріка)

Крокоділȣл есте ачеа маї маре фіаръ че віецȣеще ꙟн апа чеа дȣлче, лȣнціїмеа са се ꙟнтінде пън ла 56 палме. Патріа лȣї есте рірȣл Ніл ші Нігрȣ. Піелеа солзоасъ есте аша де вꙟртоасъ ꙟнкꙟт глонцȣл нȣ о пътрȣнде, дар пе пꙟнтече есте моале. Ꙟн гȣра чеа маре сꙟнт ꙟншераці пе фіешкаре мъсе кꙟте 50 дінці аскȣціці. Коада есте деасеміне лȣнгъ ка тот трȣпȣл, авꙟнд ꙟн партеа деасȣпра ꙟндоіт шір де солзі аскȣціці. Кȣ ачеаста поате ръстȣрна ȣн мік вас, ші пре ом ꙟл омоаръ кȣ о сінгȣръ ловітȣръ. Ел мънꙟнкъ пеще, оамені, віте, каї, тігрї & ші спре маї бȣнъ містȣіре ꙟн лок де десер (мезелік) ꙟнгіте пасері ші прȣндішї.

Сȣв фалка де ціос аре о бешікъ плінъ де о матеріе олеоасъ, ка мосхȣ, прін каре адеменеще пещії че сꙟнт а сале бȣкате плъкȣте, пентрȣ къ ші пещії аї о сімпатіе кътръ асемене мірос.

Крокоділȣл алеаргъ репеде, дар кȣ а невое се поате ꙟнтоарче, авꙟнд спінареа цапънъ. Бочетȣл сеї есте ȣрлъторї; ръȣнъ ꙟнсъ нȣмаї ноапте. Фемеіа пȣне пън ла 100 де оȣъ, ꙟн мърімеа оȣлȣї де гъноскъ, ші ле ꙟнгроапъ ꙟн аріпъ (нъсіп); дар чеа маї маре парте лі адȣлмекъ ші ле мънꙟнкъ Іхнемонȣл (*) Ꙟнтінъреце крокоділȣл се поате дȣмесні́чі, Егіптенії мънꙟнкъ карнеа ші оȣъле сале.

(*) Іхнеѵмон, ȣн фел де гъсган, чел маї ꙟнфрікошат дȣшман а крокоділȣлȣі карела вънеазъ оȣле сале, ші прін ачеаста ꙟнпȣцінеазъ нȣмърȣл ачестор фіаре кȣмпліте.

Алігаторȣл сеаȣ каіманȣл есте крокоділȣл американ маї мік (пън ла 45 палме), солзії лȣї се осебеск де аї крокоділȣлȣї, нефіінд скȣтȣріле аскȣціте, ка ші челелалте. Алегаторȣ аре 5 деџете ла пічоаре денаінте ші 4 ла челе дінапої. Де ші мънѫнкъ оамені, тотȣш есте фоарте фрікос, ел пȣне 30 оȣъ каре се вѫнеазъ де пасеріле репаріце.

Ікоана ꙟмфъцошазъ ȣн вѫнат де алігатор. Селбатічії 'л пѫндескȣ пе мал кȣ ȣн пар маре, ші кѫнд фіара се репеде асȣпра лор, іл ꙟнфіг ꙟн гȣра дескісъ спре аї ꙟнгіці, ші ꙟн ачест кіп съ ꙟнеакъ ꙟн сѫнџеле сеȣ.

ЕПІЛОГȢЛ.

Нȣ есте о мȣлцъміре маї фрȣмоасъ декѫт кȣноштінца къ ꙟнтрȣ пȣртареа ȣнеі сарчіні нȣ саȣ крȣцат нічї остенеалъ нічї жертве спре а ꙟнвреднічі апробація пȣблікъ, ші Ікоана Лȣмеї саȣ ȣрат нȣ нȣмаї де ачії че авеа невое де а о четі, че маї мȣлт ꙟнкъ де літерації, каріï прін кȣноштінца че аȣ де асеміне фої ꙟн алте лімбї, аȣ прецȣіт мерітȣл лȣкрърілор ноастре.

Ла ȣрзіреа ачестеї фої періодіче, чеа ꙟнтъї ꙟн лімба ромѫнеаскъ, Редакція кȣноштеа греотъціле че ꙟмфъцоша о асемене ꙟнтрепріндере, дар ꙟнкредінцареа че авеа деспре а еї ꙟнрісȣріре мѫнтȣітоаре асȣпра четіторілор, аȣ ꙟндемнато а нȣ се ꙟнапое ꙟнаінтеа орї кърeї педече, ші кȣ ачеастъ персеверанціе іатъ къ Ікоана Лȣмеї, ꙟнчепȣтъ ла анȣл 1840, аȣ ꙟнкеет кȣ феріче ші анȣл 1841.

Пентрȣ ка съ поатъ ꙟнкъпе астъ фоае ꙟн мѫна ші челор маї пȣцін ꙟнстъриці, Редакціа ар дорі аї маї скъде прецȣл, лȣкрȣ че сар пȣте фаче нȣмаї прін оарекаре ажȣтор статорнік ші ꙟнмȣлціреа нȣмърȣлȣї пренȣмеранцілор. Де аічеа, маінаінте де а ꙟнчепе пȣблікаціа фоеї пе анȣл 1842, каре с'ар тіпърі пе продȣктȣл ачії ꙟнтъї Фабрічї де хъртіе ꙟн Молдова, акъріа ведȣтъ ші дескріере асемене вом ꙟнпъртъші четіторілор, саȣ сокотіт де кȣвіінцъ ка прелѫнгъ абонації векї, се се адȣне ші алції ноі, ші ꙟндатъ че ва фі нȣмърȣл тотал дȣпре невоеа Редакціеі, еа се ва ферічі а пȣте ȣрма о лȣкраре атът де ꙟнрісȣрітоаре пентрȣ чівілізаціа Молдо-Ромѫнілор каре о дореще ка темеіȣл ферічіреї національне.

ІАШІЇ, 28 Декемвріе 1841.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.

ІНСТІТȢТȢЛ АЛБІНЕЇ.